UNIVERSITÄTS BIBLIOTHEK WUPPERTAL
BERGISCHE UNIVERSITÄT WUPPERTAL

Universitätsbibliothek Wuppertal

Lukianu Hapanta

Zwinger, Jakob

Basileæ, [1619]

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

urn:nbn:de:hbz:468-1-1415

Visual Library

C. Clausen.
Chalf. 1828.

J. G. Clausen

1790

D 1
4044a

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ
ΑΠΑΝΤΑ.

LVCIANI SAMOSATENSIS Opera,

quæ quidem extant, omnia, Græcè & Latinè, in quatuor Tomos diuisa:

VNA CVM

GILBERTI COGNATI,

ET

IOANNIS SAMBVCI

Annotationibus vtilissimis:

narratione item

de Vita & Scriptis Authoris

IACOBI ZVINGERI:

Adiectis suo loco Tractatuum elenchis, & rerum ac verborum Indicibus.

Editio nitidissima.

Cum Cæsareæ Maj. gratia & priuilegio.

BASILEAE,

PER SEBASTIANVM HENRICPETRI.

GYMNASIUM IN ELBERFELD

Excellentiß. & Clariß.

Viro,

D. IACOBO ZVINGERO,
magni illius Theodori F.

Medico & Philosopho experientißimo
acutißimóque:

Nec non in inclyta

BASILIENSIVM ACADEMIA
linguæ Græcæ summa cum laude
Professori,

LVCIANI SAMOSATENI
Opera Græcè & Latinè
omnia,

Iam denuò diligentißimè repurgata, &
SCHOLIIS *augmentata,*

Domino & fautori suo plurimùm
colendo,

Obseruantiæ & amicitiæ
monumentum

D. D. D.

HVLDERICVS FRÖLICH
Plavens. Poëta Laureatus.

MARCVS HOPPERVS
BASILIENSIS
Lectori S.

LVCIANVS, pueris & fœminibus notus, qui etiam grauem Criticorum censuram iam aliquoties sustinuit : vicit, euasit, nostra nihil amplius commendatione opus habet. Sed nouæ istius editionis rationem quî reddamus, officij fortasse nostri fuerit. Sunt itaque duo maximè, quæ nobis commendatam eam reddere debent: nempe noua hæc Operis totius partitio, & erudita illa quæ Dialogis plerisque primùm nunc accedunt, Commentaria. Partiendò quidem illud secuti sumus consilium, quum enim talis sit author Lucianus, qui ob Græcæ dictionis elegantiam, puritatem, proprietatem, facilitatem, obque rerum, historiarum, exemplorum λοιῶ ποιητικῶν μύθων ὕλην illam admirandam proponi in Scholis consueuerit atque adeò circunferendus adolescentibus sit : in vnum verò congestus volumen (præsertim hac forma, qua maior aliqua circunferendis libris apta non est) in magnitudinem non tam deformem, quàm etiam

intolerabilem excreſceret : placuit in Tomos aliquot iuſtæ magnitudinis eum diuidere, qui numero quatuor euasêre: & ſic quidem, vt quantum fieri potuit, ſinguli Tomi omnis generis Dialogos complecterentur, Deorum videlicet, Marinorum, Mortuorum, & aliorum: ita verò, vt Primus caſtiores, Secundus grauiores, reliqui duo impuriores καὶ τὸς νόθους continerent. Quam tamen rationem ſi non adamuſsim vbique obſeruatam deprehenderis, non id abſque conſilio factum putabis. At de nouis illis Annotationibus, puta GILBERTI COGNATI, ſingulis propè Dialogis ſubnexis, minus multa fortaſſe mihi dicenda ſunt, quòd ipſius authoris ea de re Præfatio hîc ſequatur. Verùm quia modeſtia & verecundia rem propriam iactare & verbis adornare vetant: ne, quod in prouerbio eſt, alicui obijciatur, σαυτὸν ἐπαινεῖς ὥσπερ ἀσυδάμας: ideo candoris mei & gratitudinis fore duxi, vt de viri illius, GILBERTI inquam noſtri laudibus, quas cumulatiſsimas meretur, nihil diſsimulem: vnde colligere facilè quilibet poterit, non friuolas, nec leuis momenti eſſe poſſe tanti viri lucubrationes, qui profectò natus eſt ad honeſta literarum ſtudia iuuanda: domi, foris, & vbique hæc cura, hoc ſtudium eius eſt, vt boni cuiuſcunque generis authores deliteſcentes eruantur, vindicentur, illuſtrentur, inque publicum edantur: id quod nunc cum Luciano quoque fieri procurauit. Interea tamen & ſuas ſub-

inde,

inde, clauſtris retectis, in apertum Muſas produ-
cit: quemadmodum videre eſt in laudatiſsimis il-
lis operibus eius, quæ ſuperiori anno in tres
Tomos digeſta prodiêre, in quibus penè nullam
totius Encyclopædiæ partem intactam reliquit.
Quid dicam de eius humanitate, prudentia, maxi-
ma illa rerum experientia, incomparabili erudi-
tione, & alijs quibus præditus eſt virtutibus?
Aegris, ſi opus ſit, ſalutariter conſulit: mole cau-
ſarum oppreſſos, conſilijs ſuis prudenter iuuat: af-
flictas conſcientias piè conſolatur, Scripturæ arca-
na explicat: vt trium illarum Facultatum, Medi-
cinæ, Iuriſprudentiæ, & Sacroſanctæ Theolo-
giæ peritiſsimum eum dicas: & ſic (quæ citra
adulationem dixero) omnibus fit omnia: idque
(quod maximum eſt) tam humaniter, amanter,
& propenſo admodum animo facit. Quas ſanè
dotes, qui in homine non admiretur, veneretur
atque collaudet, quis non dicat inuidia eum tor-
queri? Hæc ideo etiam refero, candide Lector,
vt cuius viri ſtudio & opera illuſtratus tibi Lucia-
nus veniat, intelligas: eius profectò, qui de autho-
ribus, boni an mali ſint, iudicare poteſt: vt eò mi-
nus videlicet legere eum vereare. Vale: Ba-
ſileę, Anno Virginei partus
1563. Cal. Martij.

GILBERTVS COGNATVS
NOZERENVS,

Eximio atq; iuris vtriusq; prudentissimo viro, Domino Ioanni de Plana, illustriss. Principis ANNÆ à Lotharingia Consiliario,

S. P. D.

N tibi, præstantiß. atq; Iurisprudentiß. D Ioannes de Plana, damus hoc tempore nostras in aliquot Luciani locos Annotationes: quas summo studio ac labore, fide etiam optima, quum hîc mecum esses, adscripsimus. Eas si in eam partem à nobis prolatas acceperis, in quam accipere æquũ est (neque enim quidquam præter studiosorum vtilitatem hac in re quæsiuimus) breui eadem fide plura etiam daturi sumus. Quòd verò orationem meam, qua ille à quorundam calumnijs propè ex tempore defensus est, tam amanter expetis: facis tu quidem rem amori in me tuo, & benuolentiæ consentaneam. Id tamen hisce diebus non expecta. Nam quum ob temporis angustias ad dicendum processerim, paucitate locorum atque imaginibus quibusdam contensus, vnde typus erat, ac velut ὕλη, eorum quæ à me erant dicenda, ex signatis quibusdam locis, quibus orationis lumina, si qua fortè intercurrerent, astruerentur.

rentur. Cætera, quæ pauca sanè fuerunt, extemporalitas suppeditauit. Verùm quando ita tibi placere video, vt intelligas nihil à me tibi, cui plurimùm debeo, honestè negari posse, nec debere: dabo operam, quantum in me erit, vt quàm primùm fieri poterit, ad te veniat, ac fortasse pleniore habitu, quàm inter agendum sit visa. Tempus enim aut studium aliquid adijciet. Tu interim quid de ijs sentias, indicabis. Quod vt facias, te etiam atque etiam rogo. Vale: Cognati, tui obseruantißimi, memor. Omnes mei, vnà cum Frontino, saluere te plurimùm iubet, & gaudere. Nozerethi, pridie Cal. Ianuarij, Anno Christiano M.D.LXIII.

LVCIANI ELOGIVM,

per Gilbertum Cognatum Nozerenum.

LVcianus natus ex Samosata Syriæ ciuitate, non longè ab Euphrate fluuio sita, floruit (vti putant) Traiani Cæsaris fermè temporibus, atq; sub Adriani imperio, qui anno Christi 120. regnare cœpit, pleraq; scripsit. Non minùs elegans, quàm facetus scriptor. In Somnio autem suo generis, educationis, ac studiorum suorum rationes, tum quomodo statuariæ initiatus fuerit, exponit. Adolescens in Gallia (vt ex Hercule coniecturam facere licet) & alijs in locis, Rhetoricam publicè professus est. Iuuenis apud Antiochiam etiam, Syriæ vrbem, in foro causas egit: sed cùm eas res illi non admodum feliciter succederet, desserta Rhetorica, & iudiciali foro, animum ad scribendum appulit: Pyrrhonios philosophos imitatus, qui nihil adfirmant, sed omnia in vtranq; partem ambigua in medium relinquunt: id quod indicat eius Epigramma, suis præmissum scriptis. Sed si quisquam fuit vnquam qui Horatianum præceptum impleuerit, miscueritq; vtile dulci, hoc est, voluptatem cum vtilitate coniunxerit: cunctorum certè calculis, Lucianum hoc in primis præstitisse comprobatur. Priscæ autem Comœdiæ dicacitatem, sed citra petulantiam referens, Deum immortalem qua vafritie, quo lepôre, perstringit omnia quo naso cuncta suspendit, quàm omnia miro sale perfricat, nihil vel obiter attingens, quod

non

non aliquo feriat scommate: præcipuè Philosophis infestus, atque inter hos Pythagoricis potissimùm ac Platonicis, ob præstigias: Stoicis item propter intolerandum supercilium, hos punctim ac cæsim, hos omni telorum genere petit: idq; iure optimo. Quid enim odiosius, quid minus ferendum, quàm improbitas virtutis professione personata? Hinc illi blasphemi, hoc est, maledici vocabulum addidêre: sed hi nimirum, quorum vlcera tetigerat. Pari libertate gentilium quoque deos passim & ridet & lacerat, vnde cognomen inditum ἀθέου, speciosum profectò, vel hoc nomine, quòd ab impijs ac superstitiosis ei attributum. Inter Sophistas annumeratur: sed quam benè, ipsi viderint tantum enim in dicendo gratiæ, tantum in inueniendo felicitatis, tantum in iocando lepôris, in mordendo aceti, sic titillat abusionibus, sic seria nugis, nugas serijs miscet: sic ridens vera dicit, vera dicendo ridet: sic hominum mores, affectus studia, quasi penicillo depingit: neq; legenda, sed planè spectanda oculis exponit, vt nulla Comœdia, nulla Satyra cum huius Dialogis conferri debeat, seu voluptatem spectes, seu vtilitatẽ. Eius verba sunt tersa, & phrasis dilucida. Asianus est, verborum apparatu instructus ac tumens: sermonis Latini non imperitus. Quadragenarius philosophari cœpit. In Macedonia innotescere volens, in conuentu totius Macedoniæ se exhibuit, ac specimen aliquod sui præbuit. Senior iam, in aulam atque familiam Cæsaris sese contulit, & procuratoris Principis in Aegypto conditionem

accepit. Timocles aulicus, Celsus & Quintillus, illi amici fuerunt. Libri ab eo Græcè conscripti, sunt plurimi: sed ad nostrã ætatem tantũ CLXXI, peruenerunt Luciani porrò nomine Epigrammata trigintaduo leguntur, passim in magno Græcorum Epigrammatum volumine. Guilhelmus Philander Castilionius, in suo in Vitruuium commentario, Appollonij Tyanei octo libris conscriptam vitam Luciano nostro ascribit. Eius autem Dialogus qui inscribitur Cynicus, vsq; adeò D Ioannem Chrysostomum, (acerrimi iudicij virum, & doctorum fermè omnium Christianissimum, & Christianorum, vt ego certè puto, doctissimum, delectauit, vt bonam eius partem in Homiliam quandam, quam in Ioannis Euangelium commẽtatus est, inseruerit, neq; immeritò. Erasmus noster, adamantinum omnium superstitionum insectatorem eum vocauit. Cæterùm de illius morte nihil certi memoriæ proditum est: nisi quòd podagra consumptus, annos octoginta natus decessit.

NOSTRVM ELOGIVM, Luciani scriptis probatur.

LVcianus Samosata patriam suam esse, & ab Euphrate fluuio non procul distare, in libro Quomodo scribenda sit historia, dicit. In Piscatore autem, Syriam iuxta Euphratem: & de Syria dea scribens, se esse Assyrium ait. In Bis accusato, se Syrum rhetorem vocat. In Somnio suo, generis, educationis, ac studiorum suorum rationes, tum quomodo statuariæ initiatus fuerit exponit. In

conuentu totius Macedoniæ se exhibuit, ac specimen aliquod sui præbuit. In Herodoto, seu Etio, ex Hercule Gallico, cõiecturam facere licet, in Gallia publicè rhetoricam professum fuisse. Sub finem Apologiæ pro Mercede conductis, inter quæ stuosos rhetores locum sibi fuisse ait. In Piscatore dicitur rhetor & causidicus: sed causas cur agere desierit, & animum ad scribendum appulerit, ibidem docet. Contra eum qui dixerat, Prometheus es in verbis, dictionem & dicendi genus suum indicat. In Hermotimo, non est sermonis Latini imperitus: & quadragenarius philosophari cœpit. De saltatione, disciplinis liberalibus innutritus dicitur, necnon in Philosophiæ studijs versatus. In Piscatore, se philosophum profitetur, atq; philosophiæ flosculis sua scripta illustrasse ait. In Apologia pro ijs qui mercede conducti seruiunt, iam senior, in aulam atque familiam Cæsaris sese contulit, & conditionem procuratoris Principis in Aegypto accepit. Ibidem, Timocles aulicus illi amicus est. In Macrobijs, Quintillus: in Pseudomante, Celsus.

DE VI-

DE VITA ET SCRIPTIS LVCIANI, NARRATIO

IACOBI ZVINGERI Philosophi & Medici Basil.

SAcrificaturi olim παρασκευὴν θοτικὴν præmittere solebant. Nos ad literatia hæcce Luciani sacra accessuri, præludiorũ vice famosi scriptoris vitam, è probatis auctoribus hinc inde decerptam, ob oculos litantium collocabimus. Plures fuêre LVCIANI: & quamuis ea, quæ sumus dicturi, facilè hunc nostrum, à reliquis separatura sint: aliorum tamen, vel nominum tenus meminisse iuuabit: vt si quæ sunt, quæ fortè, ambigua incerto auctori adscribi posse videbuntur, omnium iam cognitorum facta comparatione, certius obtinere queat rei veritas. Inter plures autem, antiquorum duntaxat iam meminerimus, qui nominis celebritatẽ ad posteros quoq; propâgarunt, & tum polliciti fuêre tum academici. Politici vnius Suidas mentionem facit, viri probi: qui Orientalis imperij sub Arcadio summam præfecturam tanta æquitatis laude administrauit, vt quæ est virtuti comes inuidia, in offensionem & aulicorum & Imperatoris incurrerit, & à Rufino per occasionem plumbeis globis in ceruicibus fuerit excruciatus. Inter eos, qui academicam vitam secuti sunt, philosophi & theologi memorantur. Philosophus & insignis sophista, nomine olim laudato, hic noster præsens Samosatenus fuit: cui, an quæ leguntur in Anthologico penu, acceptũ ferenda sint epigrammata, sub incerto iudice, lis haud vnquam decidenda, adhuc viget. Sunt ea quidem ἀκωπτικὰ nonnulla: at plura, quod notat H. Stephanus, tam elegantis pietatis, vt ne Christiano quidem auctori pudori essent. Theologi plures leguntur, Apud Cyprianũ

est,

est, cui quarta & decima septima epistolarum adscribitur. Fuit & alius Antiochenæ ecclesiæ presbyter, à quo Hebraica biblia recognita, & pristino nitori restituta scribit Suidas: qui tandē sub Maximiano palmā martyrij Nicomediæ sit consecutus. Tertius Hierosolymitanæ ecclesiæ presbyter suo tēpore claruit: & quod Gesnerus obseruat, monumentis literarum, posteris quoq; innotuit. Ex horum numero, philosophū seponimus, de quo inceptum sermonem proferamus: breui & expedita methodo, quæ certā historica fide, de eius Ortu, Vita, & Interitu sciri merentur, planis verbis concipientes. Homo consideratur: vel vt est, & viuit: vel vt non est, nimirū quatenus, seu cùm non est, esse incipit Generatione: seu cum est, esse desinit Corruptione & interitu. In ipso Ortu causæ attendendæ & accidentia. Causa efficiens. Parentes sunt: huius quidē nostri Luciani tenuis fortunæ homines: quos res angustā domi eò adegit, vt puerum Lucianū præclara indole ad literarū studia natum, arti statuariæ addixerint: maius inde, certiusq; lucrū, quo subleuarentur, captantes, & sumptus disciplinæ minores. Nominare quidē eos videtur in Piscatore, vocans se Parrhisiasten, Alethionis Enxiclei. At fictā sunt nomina: haudquaquā ijs parentes, sed studiū, quo ducatur veritatis, & personatæ sapientiæ odiū designans. Accidentia sunt Locus & Tēpus. Patria Samosata, Syriæ ciuitas, non longè ab Euphrate, vt seipsum Syrū & Assyriū non semel cognominet: alibi etiā Patrensem, quę ciuitas est Achaię: tanquam natus hinc, oriundus illinc, ait Beroaldus in octauū Apuleij. De tēpore natiuitatis nihil certi. Suidas cū sub Traiano, ante quem etiā fuerit, floruisse dicit: alij de Adriano quoq; meminerunt. Sic ortus habet. Vitam eius partimur in maturam & immaturā. Hoc est, qua nōdum sui iuris sub parentum & magistrorū clientela vixit, tanquam ἀπαρχὴν vitæ perfectæ. Vt enim, recens testa quo semel est imbuta, seruat odorē: sic quæ recētis ætatis rasæ tabulæ, quam Aristoteles vocare solebat, inscribuntur, vel mala sint, vel secus, per ætatē durant. Igitur

tur Lucianus etiamnum puer auunculo suo formandus dabatur, homini austero, à quo fingendorum lapidũ & marmorum poliendorum dexteritatẽ hauriret. Pater enim, quod puerum videret proprio naturæ ductu ceram in varias transferre figuras, ad manuarium hocce opificiũ perquam idoneum, si rectè erudiretur, futurũ existimabat. Cùm verò circa ipsum πρόσωπον artis, rupta tabella immitiùs à magistro acciperetur, domum procurrit: & per somnium duas videt mulierculas, statuariæ artis & Liberalium studiorum tutelares deas, ambitiosè de se contendentes. Persuasus ergo παιδείας rationibus, statuariam valere iubet, totumq; se ad castra Virtutis & eruditionis confert: vbi fidelium præceptorum bonitate breui temporis progressu stipendia non pœnitenda fecit: donec ætatis accedente maturitate seipsum mundo ostendere, & quod dici solet, sapientiam in artem traducere inciperet. In hocipso verò perfectæ ætatis momento, ne magnas magni viri dotes confusionis vitio obtenebremus, actiones illius omnes, tum passiones excutiendæ sunt. Homo enim, quoad viuit & eã attingit ætatem, qua cõpos rationis perfectam viuere vitam ex humanitatis lege tenetur, nihil aliud quàm agit & patitur. Actio omnis ab animæ nutu & imperio dependet. Passiones ex Corporis & Fortunæ affectione nascuntur. De passionibus certè quantumuis non defuerint secunda & aduersa, quæ vitam præclari viri diuersimodè affecerint, eorũ tamen nos haud quicquã tangimus, quando nihil illorũ per antecessores historicos dictum est fide dignũ: ad Actiones solas conuersi: quas ad tria illa, quæ in omni hominum instituto necessaria requiruntur, Naturã, Artem, & Exercitationem referimus. Natura quidem nascitur cũ homine, at cũ demũ se profert, quando operari incipit, perfectis ad agendum instrumentis. Ergo quanta fuerit ingenij præstantia Luciani, non est vel quærendũ multis, vel in vllũ dubium vocandum. A' prima pueritia, emicuerant indicia artificis ingenij, vt cum pater ad præclarã fingendi artem dexterrimum

rimum arbitraretur. Humiliores tamen fuêre, quã parerat paternæ cogitationes: nec ad scopum, quo tendebat bene natus puer, collineabant. Formandum quippe fuerat aliquid tuo diuino dicendi organo: & emendanda scabrities: non lapidũ tamen, sed humanorum animorũ. Innutritus ergo liberalibus disciplinis ei, quod natura habebat, Artis accedente auctoramento, perfectionem contulit admirandam: quantã quidem in hominis natiuo vitio corrupti infirmitatem, proprijs nequis, vt dicetur scatentem, quando ex omni parte beatus haud quisquã est, cadere potest. Artis vocabulo omnes disciplinas, quas vno cõplexu Philosophia, à nonnullis etiam Encyclopædia & Habitus tum organici tũ principales cõprehendunt, designamus. Quod ad habitus organicos, Rhetor fuit, Poëta, Logicus. Testantur id ipsius scripta: inprimis quanta dexteritate aduersarios disputando cõuicerit: quanta facundia causas in foro peregerit: quãta facilitate Comicorũ personã nõ tam ligato, quàm soluto dicendi genere repræsentârit. Inter principales, & theorici sunt & practici. Ad Metaphysicam classem si Dei cognitionẽ & verũ cultũ reducamus: hac parte vel maximè impiũ fuisse eũ & παμμιαρὸν, vt ait Suidas, libenter fatemur: qui non solam Dei prouidentiam risui habere, sed & Christũ ipsum, humani generis vindicẽ cauillis & maledictis insectari fuerit ausus: tam ferali rabie, vt per ludibrium ὠνησκολοπισμὸν σοφιςὴν sceleratè calumniaretur, & quod Ponticus Virunius in quadam epistola obseruat, Ioannis quoq; Euangelium incesseret: quod de Philopatre Dialogo dictũ existimari potest. Deos certè Ethnicos cœlo deducit graphicè, tantam impietatem, tam profana scelera, quibus fictitij Dij omnium consensu & scitu sese contaminârint, tartaream verùs, quam cœlestem, abominandam, nec vllo diuino honore dignandam esse. Id quidem hactenus nec indignè, nec impiè: at quod inde ingratus homuncio, nec ex suijpsius quidem, vt alia taceam, vel corporis vel animi mira structura, ad aliquam veri Dei, & vel saltem ignoti,

Athenien-

Athenienſium exemplo, reuerentiam erigere ſeſe vel voluerit vel potuerit: ſed Epicureorũ fatalem neceſsitatem omni metu Deorum ſublato exoſculatus admiſerit, id verò extremæ impietatis eſſe, antiquitatis, licet ipſius quoq; gentilis arbitrio non ignoratur: à qua infame nomen ἄθεος optimo iure promeritus eſt. Et hæc eſt mentis humanæ luxuria: dum ſibi plus æquo plaudit, & perſuaſæ ſapientię, quaſi eam proprio ſit conatu ſortita, applaudit, tam fœdè exorbitat: ſeq; ipſam Dei vice colit & adorat. Quod ſi verò ad Phyſicam & Mathematicã nos conuertamus, plus quod laudemus, quàm reprehendamus ſeſe obijciet. De Aſtrologia ſcripſit quoq;, & quamplurima alijs ſuorum dialogorũ veſtigia impreſsit naturalis ſuę cognitionis. In practicis autem habitibus maior eſt ipſius pſtantia. Ethicus fuit, minimeq; deſes veritatis & virtutis ſectator: ſed & alios ſecus agentes re & calamo acerrimè eſt perſequutus: vt ab antiquis δύσφημος καὶ βλάσφημος: à Viue ſubſannator deorũ & hominũ, ab Eraſmo mitiùs, nugator feſtiuus: quòd ludendo acerbitatem animi ceu velo obducto occultare ſciret, cognominaretur. Hæc ergo philoſophia eſt, quam admiratum ſe fuiſſe, & iugiter in honore habuiſſe, ipſe fatetur, vt in dialogo, cui Piſcatoris titulus præfixus eſt, apertis verbis interroganti Philoſophiæ profiteatur, duarũ artium ſe ſcientẽ eſſe, Amandi virtutẽ & Odio proſequẽdi vitia. Quamuis autem nulli hominũ hac quidem parte fuiſſet æquior: ſæuiſſimus tamen aduerſus Philoſophos, virtutũ nomine abutẽtes, ad vitã vitiorum licentiosè viuẽdam extitit; qui ſummi boni vice, honorem, lucrum, voluptatem luxuriosè ambirent, effœminati mimi inſtar Achillem vel Theſeum exprimerent, leonina pelle induti, ad Cumani aſini exemplũ, barba nimirũ, inceſſu, induuio philoſophiã mentiri infami ſtudio contenderẽt. Hęc certę, quãdo ſunt talia, viro aliogn nõ malè Ethico, quamuis peſsimè Theologo, non iniuria calumniandi & inuehendi occaſionem pluſquam amplam præbuiſſe, quiuis facilè animaduertit. Quando autem leges

moderatæ censuræ acerbius transiuisse videri potest, in ductus verius odio quodam subtristis naturæ, quam Virtutis studio putatur, & viuam sui imaginem in Timone Misanthropo, qui nec Deos pensi alicuius habere, nec homines solitus fuit, effigiâsse. Viues equidem ad insectandum eum & proscindendam philosophiam inuidia Plutarchi Cheronensis impulsum fuisse scribit, quem in magno honore esse apud Traianum Cæsarem inuitus & dolens vidisset. Politiæ etiam & Oeconomiæ studiosus fuit, quod idem scripta eius testatum faciunt: vt cùm iam senior, quod scribit Gilbertus Cognatus, in aulam & familiam Cæsaris se contulisset, procuratoris Principis conditionem acceperit. Tales ergo Artis respectu actiones eius fuerunt. Quod ad exercitationem, docuit viua voce, & scriptis similiter inclaruit. Adhuc iuuenem in Gallia, vt & alijs in locis Rhethoricam professum se esse, ipsemet testatur: quo non succedente, vt Suidas vult, ad scribendum se contulit. Sunt autem eius scripta quamplurima, quorum causas omnes, quanta licebit breuitate enumerabimus. Etenim quo Fine tanta contentione animi hominibus penè omnibus, ipsisq; falsis gentium dæmonijs contradixerit, non semel ipse pluribus in locis fatetur: nimirum veritatis & virtutis asserendæ causa: & vt vel suis saltem monitis exorbitans humanum genus in viam rediret, & sapere disceret. Verbis ad hoc vsus est, (quæ ad classem efficientis instrumentalis pertinent) cùm Asianus fuerit, tersis, ingenio ac moribus suis congruentibus: tam apta facilitate, vt communem loquendi elegantiam miro successu expresserit, rebusque dicendis accommodârit, vt & his simul & ijs lector magna animi voluptate perfundatur. Forma, scribendi genus est, quod sequitur: quod ipse contra plures, aliquot in locis defendit. Platonis ergo exemplum secutus, Dialogos scripsit, quibus res ipsa ceu geri videtur, magisque audientium & legentium animis imprimi: suo prorsus instituto plus quam idoneos. Comica

tamen facilitate & argutia illorum diluit grauitatem, tam dextrè, vt si quis vllus miscuit vt le dulci, is Thomæ Moro & Erasmo Lucianus sit: qui ipse fatetur corruptos inprimis Philosophorum personatorum mores dicacitate comica indigere: à cuius morsibus non se desiturum profitetur, dum illi fictas personas suæ malitiæ & ignorantiæ detrahant, & in virorum bonorum, vereq; philosophantium ordinem sese recipiant. Materia scriptorum eius varia est, & Historica & Philosophica: sicque in ordinis aliquam formam, si possit fieri, redigenda. Historiam, partim in genere perpendit, quomodo tractanda sit, præceptis propositis, in Dialogo QVOMODO HISTORIA SCRIBENDA SIT: & exemplis, fictis licet, ad præcepta tamen accommodatis, duobus libris DE VERA HISTORIA: partim in specie: varia nimirum, quæ vel alijs contigerunt, vel sibi. De sua ipsius adolescentia, in IN SOMNIO agit: de senectute verò, in qua, ne tum quidem Eloquentiæ exercitia deseruerit, in HERCVLE GALLICO. Quæ ad alios spectant, diuersa sunt: Theologica, in dialogo de DEA SYRIA. Naturalia, de grandæuis, in MACROBIIS. Politica, attinentia, tũ ad plures, de amicitia Scytharum & Græcorum, in TOXARI: de philosophis diuersarum sectarum, apud Aristænetum conuiuantibus, in CONVIVIO: tum ad vnum aliquem: sic Demonactis vitam, in DEMONACTE persequitur: Lucij transmutationem, in ASINO: Alexandri cuiusdam res gestas & vitam, qui se Podalirij filium mentiebatur, in ALEXANDRO: Neronis conatus perfodendi Isthmi, in NERONE: Peregrini cuiusdam mortem voluntariam, in oratione de MORTE PEREGRINI. Ipsi præterea Dialogi meras continent narrationes antiquæ & gentilitiæ religionis, fideiq; superstitiosæ, quam scoptice traducere, & narrando duntaxat in contemptum audientium, quibus, modò vellent, facilè liceret inter lupinos & æra facere discrimen, abripere voluit. Plura sunt, quæ de omnibus penè philosophiæ partibus

bus in medium adfert, non tam docendo, quàm arguendo : itatotus ad reprehendendum natus videtur : vt tamen hoc ἐλέγξεως organo, rem ipsam persuadeat & exprimat. Organica eius sunt multiplicia, & quidem Grammatica nonnulla: de literis, in IVDICIO VOCALIVM : de solœcismo, in PSEVDOSOPHISTA : de dictionis apophradis proprietate, in PSEVDOLOGISTA : de Oratione affectata, in LEXIPHANE. Poëtica tangit, in cauillatione poëtarũ, quæ inscribitur, DISSERTATIO cum HESIODO. In TRAGOPODAGRA & OCYPO drāmatũ duorum specimẽ dat. Rhetorica scripta, vel generalia sunt, quæ pertinent vniuersim ad præcepta : vel specialia, quæ ad eius proprium dicendi genus: quod tum proponit, in BACCHO, & DE ELECTRO: tum contra reprehensores defendit, in ZEVXI, & in apologia contra eum, à quo fuerat PROMETHEVS IN VERBIS appellatus: tum exemplo orationis, in Macedonia habitæ illustrat. in HERODOTO. In vniuersum pertinent ad Rhetoremea, quæ vel exempli causa, præceptorum illustrandorum, proponi solent, vt sunt Orationes variæ : vel directò ad confirmanda præcepta faciunt : qualis est RHETORVM PRAECEPTOR, in quo de corrupta suorum temporum eloquentia, & affectato dicendi genere conqueritur. Orationes sunt aliquot illustres, omnium generum. Demonstratiui quidem, Encomiũ balnei, in HIPPIA : DEMOSTHENIS: PATRIAE: DOMVS: Macedonum quorundam, IN SCYTHA: podagræ, in TRAGOPODAGRA: pulcritudinis in CHARIDEMO : studij sui erga auditores, in DIPSADIBVS. Deliberatiui sunt: dum suadet taurum, supplicij genus, dono oblatum nequaquã parui pendendum esse, in PHALARIDE SECVNDO : dum amico cuidã principali persuadere conatur, vt se commendatum habere velit, in HARMONIDE. Iudicialis sunt: vtcùm quæritur, dignúsne sit præmio Tyrannicidæ, qui filium tyranni occidit, in TYRANNICIDA: an qui semel est receptus in familiam, sit denuò abdi-

candus, in ABDICATO: an Phalaris tantum æneum missurus Delphos iure ac necessitate tyrannidem arripuerit, & nocentes quosdam punierit, in PHALARIDE PRIMO. Ethæ sunt organicæ ipsius commentationes: haud pauciores principales. Ad philosophiam in genere pertinent ea, quæ tum de sectis & contra sectas philosophorum sui temporis declamat, in BIS ACCVSATO, & HERMOTIMO: tum de auditore philosophiæ, qualis is sit, esseúe debeat, lectioni potius, quã librorum multitudini deditus, in Dialogo, CONTRA INDOCTVM MVLTOS LIBROS EMENTEM: & an Eunuchus possit esse philosophus, IN EVNVCHO. In specie verò sunt alia, quæ ad theoricam & practicam philosophiæ partem referenda sunt. Contemplatio de Deo & spiritibus Metaphysica est, heic apud nostrum auctorem & positiua, in ALCYONE, vbi de Dei potestate, quod illi omnia sint possibilia, disserit (licet secundum Athen. & Laërtium is dial. sit Leonis philosophi Academici: quando Lucianus, vel putidè negare Deum, vel impiè diuinas ipsius actiones eleuare scitur) & negatiua, dum festiuè & acriter contra Deos, inprimis ethnicos & ipsorum cultus ridiculos inuehitur. Deorum ergo Gentilium vanitatem insectatur, in CONCILIO DEORVM, in IOVE TRAGOEDO, vt iam de cæteris DEORVM DIALOGIS nihil dicam. Religionem omnem, tum Christianam in PHILOPATRE, tum Ethnicam, in CYNISCO ludibrio habet. In Saturnalia inuehitur, in SATVRNALIBVS: in Sacrificia, in dialogo, DE SACRIFICIIS. Contra vim magicam etiam, incantamenta & spectra in PHILOPSEVDE. Mathematica quoque attigit, in dialogo DE ASTROLOGIA. Physica non ex professo: inseruit tamen multis dialogis rerum physicarũ, vt musca, alcyonis, dipsadũ, sensuum visus & auditus elegantes discursus. Inter practica ipsius commentaria, & primum Ethica, nonnulla sunt, quæ de fine, summo bono agunt contra philosophos, in TIMONE MISANTHROPO, in NAVIGIO, in CYNICO: alia quæ de forma,

ma, nimirũ de Virtute & moribus, partim in genere omniũ hominum, in DIALOGIS VARIIS, & in ICAROMENIPPO: in primis autem philosophorum, in NIGRINO, in VITARVM AVCTIONE, in PISCATORE, in FVGITIVIS: partim in specie: contra libidinem, in AMORIBVS, & DIALOGIS MERETRICIIS: contra calumniantes, non audiendos esse, in oratione, DE NON TEMERE CREDENDO CALVMNIAE: contra assentatores, non nimium esse laudandum, in dial. PRO IMAGINIBVS: pro arte assentandi, in PARASITO: de humanitate in salutando: quibus verbis vtendum sit: in dialogo, PRO EO QVI INTER SALVTANDVM VERBO LAPSVS FVERAT: de auaritiæ obiecto, nim. de incommodis diuitiarum, & commodis paupertatis, in SOMNIO: de amicitia colenda, in TOXARI: de luctus inutili vanitate, in dialogo DE LVCTV. Politica quæ habet, merè sunt particularia, quæ in republica benè constituta, vel requiruntur necessariò, vel fieri assolent: ita de gymnasijs adolescentum, vt in bonos ciues euadant, in ANACHARSI: de aulicæ vitæ molestijs, quas liber & ingenuus subire non debeat, in MERCEDE CONDVCTIS: de SALTATIONE, in dialogo eiusdem inscriptionis. Oeconomicum etiam aliquid tetigisse videtur, in IMAGINIBVS, describens mulieris virtutes præcipuas, & bona corporis & animi: quæ in primis in domestica administratione sese proferre solent. Est ergo hæc auctoris vita & immatura, & matura, ratione tum naturæ, tum artis & exercitationis. De ipsius Interitu annotat Suidas, discerptum à canibus fuisse, cùm rabiem suam contra veritatem exercuisset. Cognatus tamen lib. 6. Narrationum podagra consumptum existimat, annos octuaginta natum.

LVCIANI VITA
ex Suida.

LVcianus Samosatensis, cognomento blasphemus, siue maledicus, aut atheos potiùs appellatus, eò quòd in Dialogis suis ridicula etiam illa esse proponit, quæ de rebus diuinis & sacris prodita sunt. Dicitur autem vixisse temporibus Traiani Cæsaris, & deinceps. Cæterùm fuit ab initio causidicus, Antiochiæ, quæ in Syria est, sed cùm ea res illi non satis ex sententia succederet, ad scribendum sese conuertit, scripsitq; adeò infinita. Obijsse autem ipsum, fama est à canibus laceratum, quoniam & contra veritatem velut rabiem exercuisset. Nam in vita Peregrini Christianismum quoque insectatur, ipsum Christum contumeliosè incesit, sceleslus ille. Quare & rabiei istius pœnas sufficientes in præsenti vita dedit, & in futurum hæres æterni ignis, vnà cum Satana erit. Hæc ille. Addit autem Volaterranus, nescio quo authore: cùm ab initio Christianus fuisset, postea eiusdem religionis desertorem factum esse, dictitantem se nihil ex ea consecutum, quàm quòd nomen ipsius corruptum esset, ex Lucio, Lucianus, factum. Fuit autem Somosata, vt hoc quoque addamus, vrbs, non longè ab Euphrate sita, Comagenes metropolis. Plinius & Stephanus.

LEVI.

studiosis.

Quid quæris puer? Atticum salinum?
Hoc paruo dabit ære Lucianus.
Quid? fandi Latios petis lepôres?
Hos paruo dabit ære Lucianus.

Idem, ad eosdem.

Huc ades ô studiose puer, studiosa iuuentus
Huc ades, hunc hilari perlege fronte librum.
Nulla Cytheriaco polluta est pagina amore,
Quin soror hoc Phœbi casta probabit opus.
Nec Cynicos memorat, caperata aut fronte Catones,
Aut aliud si quid ruga senilis amet.
Sed grates pueris, Charitesque, salesque, iocosque,
Et quicquid lepidi est, iste libellus habet.
Attica siue Venus iuuat, aut Oenotria lingua:
Hanc habet, atque illam, tantulus iste liber.
Meonide aut Pelio multò est facundior author,
Sed vetat imparilis nomen inire modos.
Non minor interpres succedit diuite vena
Vatibus Ausonijs vnus Erasmus honor.
Nempe hic, siue pedum certa sine lege vagatur,
Pulchrum mellifluo Marcus vt ore sonat:
Siue pedes strictim numeroso calce coërcet,
Nasonem præstat, Virgiliumque refert.
Quælibet (inuideas) vel iam superstite Plauto
Vellet Erasmiaco Musa lepôre loqui.
Huc ades ergo puer Latij studiose lepôris:
Huc, ades hunc hilari perlege fronte librum.

Corn. Grapheus.

Heus optimi Tirunculi,
Vultus iocis iucundulis,
Et lusibus satiarier:
Huic Luciano assuescite.
Ipse & nuces, ipse & trochos,
Ipse & meros lusus habet.

Adrianus Barlandus, in persona Luciani.

Græcia me genuit, nuper facundus Erasmus
Transtulit in Latium: munere plaude puer.

Adriani Luceæ Hendecasyllabon.

Castæ rumpe moras puer Mineruæ,
Quem linguæ Ausoniæ tenet libido:
Adsis, huc propera, hunc capesse librum
Dextra præcipiti, & reuolue sæpe:
Qui non barbarie scatet nociua,
Nec de Vandalico solo est profectus,
Verùm est eloquij nitens lepore
Romani, salibus meris refertus.
Est & scommatibus iocisq; abundans,
Prauas mordicùs inuehens in artes,
Et mores hominum, simul Deorum
Irridens miserum chorum Ethnicorum.
Vir doctissimus vndecunque Erasmus,
Princeps eloquij vtriusque linguæ,
Fecit parue puelle Lucianum
Argiuum, Latijs loqui camœnis.

IACOBI HERTELII AD GILbertum Cognatum, in Lucianum Iambus.

Quos edidit sales disertus, & iocos
Lepore tinctos LVCIANVS Attico,
Noti fuêre seculis quàm plurimis:
Tunc, Christiano cùm rigaret sanguine
Hortum DEI profana turba gentium,
Cultu sinistrè fascinata dæmonum.
Longè sed hoc sunt notiora seculo
Salsi iocosa LVCIANI dogmata:
Quando redibat liberalibus nitor,

Quem

Quem promerentur, quoque præstant, artibus,
Labore ERASMI sedulo ter Maximi.
Is namque Veneris eruditus Atticæ,
Suaues lepôres dum Latinis auribus
Accommodauit & probè & feliciter,
Insigne nactus Lucianus est decus
Ipsius acri & erudita industria.
(Non diffitemur, & alios conatibus
Et eruditione præstantes viros,
Tulisse Luciano opem percommodam.)
At Lucianus omnium notissimus,
Nunc in manus docilis iuuentutis venit,
Multò, priùs quàm prodijt, politior.
Confusa nam quæ tum fuerunt omnia
Colloquia, nunc sortita formam congruam,
Distincta certis & locis, lepôribus,
Dubium est venustiora sint, an ordine.
Quid, Annotationibus doctissimis
Quòd expolita, obscuritate omni procul
Pulsa, legentibus magis nunc proderunt?
GILBERTE Musarum decus grauissimum,
COGNATE doctis & viris gratissime,
Quantę tibi debentur vni gratiæ?
Nunquam quòd impigro labore desinis
Priscum bonis decus referre literis?
Eiusmodi natum esse te laboribus
Pro certo habeto: multi enim quod tu facis,
Licet velint præstarè, non tamen queunt,
Industriæ tantæ carentes dotibus.
Nunc ergo perge in posterum dona optima
Mentis tuæ, tales in vsus conuertere,
Vt te sibi natum putent quàm plurimi.

INDEX DIALOGORVM LVCIANI, EO ORDINE QVO HAC EDITIONE collocati sunt.

TOMO I. continentur hæc.

De somnio, seu vita Luciani. Pag. 3.
Contra cũ qui dixerat, Prometheus es in verbis. 87
Nigrinus, siue de moribus philosophorum. 37
Iudicium vocalium. 74
Timon, siue Misanthropus. 87
Alcyon, siue de transformatione. 144
Prometheus, siue Caucasus. 158.

DEORVM dialogi.

Promethei & Iouis. 185
Cupidinis & Iouis. 189
Apollinis & Vulcani. 191
Vulcani & Iouis. 196
Iouis, Aesculapij & Herculis. 199
Iunonis & Iouis. 202
Veneris & Cupidinis. 205
Martis & Mercurij. 214
Iouis & Solis. 217.

MARINI dialogi.

Cyclopis & Neptuni. 222
Alphei & Neptuni. 227
Menelai & Protei. 232
Neptuni & Delphinũ. 235

MORTVORVM dialogi.

Diogenis & Pollucis. 239
Pluto, seu contra Menippũ. 246
Plutonis & Mercurij. 249
Terpsionis & Plutonis. 252
Zenophantæ & Callidemidæ. 258
Cnemonis & Damippi. 262
Charontis & Mercurij. 264
Cratetis & Diogenis. 275
Luciani Scipio: seu Alexandri, Hannibalis, Minois & Scipionis. 282

Dioge-

Diogenis & Alexãdri. 291.
ORATIONES, quarum quædam adhuc inter Mortuorum Dialogos, quædam inter Saturnales epistolas relatę fuêre, nonnullæ quoq; Dramaticæ.
De ijs qui mercede conducti, in diuitum familijs viuũt. 300
Apologia pro ijs qui mercede conducti seruiunt. 367
Tyrannicida. 388
Declamatio D. Erasmi Roterodami, quæ superiori declamationi Luciani respõdeat. 414
Abdicatus. 480
Alexander, seu Pseudomantis. 522
Toxaris, siue amicitia. 588
Icaromenippus, siue Hypernephelus. 672
Anacharsis, siue de Gymnasiis. 721
De luctu. 782
Præfatio, seu Hercules Gallicus. 806
De electro, seu cygnis. 813
Muscæ encomium. 821
De non temerè credendo calumniæ. 836
Patriæ encomium. 871
Demosthenis encomiũ. 882.

TOMO II. continentur hæc.

DEORVM dialogi.
Iouis & Mercurij. 3
Neptuni & Mercurij. 5
Mercurij & Solis. 10
Mercurij & Apollinis. 14
Iunonis & Latonæ. 18
Deorum iudicium. 24
Mercurij & Maiæ. 45

MARINI dialogi.
Neptuni & Nereidum. 50
Iridis & Neptuni. 54
Xanthi & maris. 58
Tritonis & Nereidum. 61.

MORTVORVM dialogi.
Menippi, Amphilochi & Trophonij. 69
Mercurij & Charontis. 73
Menippi & Cerberi. 77
Charontis & Menippi. 82
Antilochi & Achillis. 65
Menippi & Mercurij. 90
Menippi & Chironis. 98

Menippus

Menippus, seu Necyomantia. 97
Charon, siue contemplantes. 131.

SEQVVNTVR Orationes, quarum quædam adhuc inter Mortuorum dialogos, & Meretricum quædam inter Saturnales epistolas priùs relatæ fuêre, nonnullæ quoq; Dramaticæ.

Hermotimus, siue de Hæresibus, id est, Sectis. 170
Zeuxis, vel Antiochus. 313
Harmonides. 329
Scytha, seu Hospes. 342
Quomodo historia scribenda sit. 361
Historiæ veræ liber primus. 432
Historiæ veræ liber secundus. 477
Lexiphantes. 527
Demonactis vita. 559
Somnium, siue Gallus. 590
Bis accusatus, seu Fora. 652
Rhetorum præceptor. 706
Hippias, seu Balneum. 740
Aduersus indoctum librorũ longa suppellectile tumentem. Sermo. 751
De domo. 786
Macrobij, id est, lõgæui. 815
De dipsadibus. 840
Nauigium, seu vota. 852
Deorum concilium. 902
Decretũ bona fortuna. 919
Saturnalia. 923
Chronosilon, id est, Saturnalium legumlator. 942.

EPISTOLAE Saturnales.

Ego Saturno salutem. 954
Saturnus mihi charissimo S. 963
Saturnus diuitibus, S. 971
Diuites Saturno S. 977.

TOMO III. continentur hæc.

DEORVM dialogi.

Iunonis & Iouis. 3
Veneris & Lunæ. 8
Mercurij & Apollinis. 11
Panos & Mercurij, 14
Apollinis & Bacchi. 18
Apollinis & Mercurij. 22

MARINORVM dialogi.

Tritonis, Amymones, & Neptuni. 27

Noti

Noti & Zephyri. 30
Doridis & Thetidis. 32
Neptuni & Empei. 36

MORTVORVM dialogi.

Alexandri & Philippi. 37
Diogenis & Herculis. 48
Memppi & Tantali. 53
Diogenis & Mausoli. 57
Nirei, Therſitæ, & Menippi. 61
Diogenis, Antiſthenis, & Cratetis. 65
Aiacis & Agamemnonis. 73
Minois & Soſtrati. 76
De ſacrificijs. 81
Vitarum auctio. 100
Piſcator, ſeu reuiuiſcentes. 134
Pro eo quod inter ſalutandum verbo lapſus fuerat. 192
Herodotus vel Aetio. 212
Phalaris primus. 222
Phalaris ſecundus. 242
De Aſtrologia. 252
Imagines. 270
Pro imaginibus. 304
Lucius, ſiue Aſinus. 337
Iupiter Tragœdus. 409
De Paraſito, ſiue quòd ars ſit paraſitica. 479
Philopſeudes, ſiue incredulus. 553
Allocutio, ſeu Bacchus. 612
Pſeudologiſta, ſiue de Apophrade, hoc eſt, die atro. 622.
Diſſertatio cum Heſiodo, Luciani & Heſiodi. 662
Tragopodagra. 672
Ocypus. 726
De Syria dea. 745
Cynicus. 803
Pſeudoſophiſta, ſeu Solœciſta. 824

TOMO IIII. continentur hæc.

DEORVM dialogi.

Iouis & Ganymedis. 2
Iunonis & Iouis. 9
Veneris & Cupidinis. 13
Apollinis & Mercurij. 17

MARINI dialogi.

Doridis & Galateæ. 19
Zephyri & Noti. 24
Panopes & Galenes. 29.

MORTVORVM dialogi.

Simyli & Polyſtrati. 32
Aeaci,

Aeaci, Proteſilai, Menelai ac Paridis. 37
Menippi, Aeaci, Pythagoræ & Socratis. 39
Proteſilai, Plutonis & Proſerpinæ. 40
Menippi & Tireſiæ. 50
Cataplus, ſiue Tyrannus. 53.

ORATIONES, quarum quædam adhuc inter Mortuorum dialogos, quædam inter Saturnales epiſtolas priùs relatæ fuêre: nonnullæ quoque Dramaticæ.

De ſaltatione. 89
Eunuchus, ſeu Pamphilus. 158
Amores. 170
Iupiter confutatus. 244
De morte Peregrini. 266
Fugitiui. 308
Sympoſium, ſeu Lapithæ. 336.

DIALOGI meretricij.

Glycera & Thais. 382
Myrtium, Pamphilus & 384
Doris. 384
Mater & Philinna. 389
Meliſſa & Bacchis. 393
Clonarium & Leæna. 398
Crobile & Corinna. 404
Mater & Muſarium. 409
Ampelis & Chryſis. 415
Dorcas, Panychis, Philoſtratus & Polemon. 418
Chelidonium & Droſe. 424
Tryphæna & Charmides. 430
Ioëſſa, Pythias & Lyſias. 434
Leontichus, Chenidas & Hymnis. 442
Dorio & Myrtale. 448
Cochlis & Parthenis. 453.

NOTHI dialogi.

Philopatris, ſeu qui docetur. 456
Charidemus, ſiue de pulchritudine. 487
Nero, ſiue de foſſione Iſthmi. 521
Palinurus. 531
Virtus dea. 563

FINIS.

AVTHORES QVI IN HOC *Opere vertendo elaborârunt.*

Anastasius.
Baptista Pius.
Bergius.
Bilibaldus Birckheimerus.
Cornarius.
Erasmus Roterodamus.
Iacobus Micyllus.
Ioannes Sinapius.
Ioan. Sleidanus.
Martinus Bolerus.
Ottomarus Luscinius.
Petrus Mosellanus.
Philip. Melanchthon.
Ponticus Virunius.
Thomas Morus.
Venatorius.
Vincentius Obsopœus.
Vitus Amerpach.
Volaterranus.
Vrsinus Velius.

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ,

Luciani,

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝΥ. πνιȣ, ἤτοι βίος Δȣκιανȣ̃.

DE SOMNIO, seu vita Luciani.

Iacobo Micyllo interprete.

ARGVMENTVM.

Occasio huius narrationis videtur sumpta esse ex secundo Xenophontis, de dictis Socratis, vbi Prodicus sophista eodem modo Herculi, pueritiam egresso, narrat Virtutem ac Voluptatē apparuisse, & vtramq; illū ad se pertrahere contendisse. Consilium autem & scopus in fine ab ipso Luciano explicatur. Nam vt adolescentes præ inopia deficientes, & ad deteriora animum applicantes reuocaret, & ad literarum studia conuerteret, sermonem hunc ait à se institutum esse.

Αρτι μὲν ἐπεπαύμην εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶν, ἤδη τὴν ἡλικίαν πρόσηβος ὢν ὁ δὲ πατὴρ ἐσκοπεῖτο μετὰ τῶν φίλων ὅ, τι καὶ διδάξαιτό με. τοῖς πλείστοις οὖν ἔδοξε παιδεία μὲν, καὶ πόνȣ πολλοῦ, καὶ χρόνου μακροῦ, καὶ δαπάνης ȣ̓σμικρᾶς, καὶ τύχης δεῖσθαι λαμπρᾶς. τὰ δὲ ἡμέτερα,

DESIERAM[a] nuper in ludū ire, factus iā ætate adolescens, cum pater vnà cū amicis consilium capiebat, quamnam artem potissimùm discendam mihi proponeret. Plerisq; igitur videbatur[b] humanitas seu literarū studiū & labore multo, & tempore longo, & sumptu nō exiguo,[c] deniq; & fortuna quadā, opus habere:[d] nostras autē res

 cùm par-

μικρά τι ἔσῃ, καὶ ταχέως ἄρ τινα τῷ ἐπικειρεῖαν ἀπατᾶρ. εἰ δ' τινα τέχνῃν τῶν βαναύσων τούτων ἐκμάθοιμι, τὸ μὲν πρῶτον αὐθις ἂν αὐτὸς ἔχειν τὰ ἀρκοῦντα παρὰ τ τέχνης, καὶ μηκέτι οἰκόσιτ ἦν, τε λιπὼν ὧν. ὀκ εἰς μακρὰν δὲ καὶ τὸν πατέρα εὐφρανεῖν, ἀπὸ φέρων ἀεὶ τὸ γινόμενον. δοκεῖς οὖν σκέψεως ἀρχὴ πρὸ ὅτου τις ἀείσῃ τ τέχνων, καὶ ῥᾷστα ἐκμαθεῖν, καὶ ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ πρέπουσα καὶ πρόχειρον ἔχειν τῷ χορηγίαν, καὶ ἀρχὴ τὸν πόρον. ἄμα δέ μοι ἄλλο ἐπαινοῦντ, ὡς ἔκαστ γνώμης ἢ ἐμπειρίας ἔχῃ, ὁ πατὴρ εἰς τὸν θεῶν ἀπιδὼν (παρῆν γὰρ ὁ τῆς μητρὸς θεῆς, ἄγις ἐρμογλύφ ἦν δοκῶν, καὶ λιθοξόῳ ἐν τοῖς μάλιστα εὐδοκίμοις) ὁ θέμις, ἔπηγε, ἄλλο τέχνῃν ἐπικαλεῖν, οὐ παρόντος. ἀλλὰ τοῦτον ἄγε, ἀλέξας ἐμὲ, καὶ ἀλ-

cùm paruas esse & modicas, tum verò celere quoddã auxiliũ postulare. Quòd si igitur artẽ aliquam mechanicã didicissem, fore vt principiò statim ab ipsa e arte necessaria vitæ comparare possem, neq; necesse haberẽ adeò ætate iam prouectus, domi, deq; paterna mensa viuere: sed nõ multò pòst etiã ipsum patrem exhilaraturum esse me, referendo domũ semper aliquid ab arte quæsitum. Alterius itaque consultationis caput propositum inde est, quæ nam ars & optima, & ad discendum facillima, & homine libero maximè digna foret: deinde & minori sumptu atque instrumento egeret, multum autem & sufficientem quæstũ suppeditaret. Proinde alio aliam laudante, prout quisque animo affectus, aut vsu expertus erat, pater ad

auunculum aspiciens (aderat enim is quoq; f statuarius tum habitus optimus, & poliendo marmore inter præcipuos laudatus) Minimè fas, inquit, est aliam artẽ hic vincere, te præsente: sed hunc acceptum (meq; demõstrabat) abdùc tecum, & doce

καὶ διδάσκει παραλαβὼν λίθων ἐργάτιν ἀγαθὸν εἶναι, καὶ σωφρονιστὴν καὶ ἁρμονικὸν φύσιν. δύναται γὰρ καὶ τοῦτο, φύσεως γε, ὡς οἶμαι, ἔχων δεξιᾶς. ἐπεκμαίρετο δὲ τὰς ἐκ τῆς ἡμέρας παιδιάς. ὁπότε γὰρ ἀφιείην ἀπὸ τῶν διδασκάλων, ἀφεξῶν ἂν τὸν ἡμέρον, ἢ βόας, ἢ ἵππους, ἢ καὶ νὴ Δί' ἀνθρώπους ἀνέπλαττον, ἐκότως, ὡς ἐδόκουν ἐμοὶ πατρί. ἐφ' οἷς παρὰ μὲν τῶν διδασκάλων πληγὰς ἐλάμβανον, τότε δὲ ἔπαινος εἰς τὴν εὐφυΐαν καὶ ταῦτα ἦν. καὶ χρησὰς ἔχον ἐπ' ἐμοὶ τὰς ἐλπίδας ὡς ἐν βραχεῖ μαθήσομαι τὸν τέχνην, ἀπ' ἐκείνης γε τῆς παιδιᾶς. ἅμα τε δὴ ἐπιτήδειόν ἐδόκει ἡμέρα τέχνης ἐναρχεσθαι, ἐμοὶ μὲν παρεδιδόμην ὡς θεῷ, μάλιστα δὲ ὁ σφόδρα ὢν πράγματι ἀχθόμενος. ἅμα δέ μοι καὶ παιδιάν τινα ἐν ἀτιμίᾳ ἐδόκει ἕξειν, καὶ πρὸς ἡλικιώτας ἐπίδειξιν, ἣ φα-

& doce lapidum artificem probum, & eorundem compositorem ac statuarium nobis esse. Poterit enim & hoc, natura, vt scis, præditus felici ac dextera. Fecerat aũt hanc de me coniecturam pater ex ludicris à me aliquãdo è cera confictis. Quãdo enim à præceptoribus domũ dimittebar, ábradens ceram, nunc boues, nunc equos, interdum per Iouem & homines fingebam, non omnino ineptè, vt tum videbar patri, ob quæ tum à præceptoribus quidem plagas accipere solebam: hic aũt ad probandam ingenij dexteritatem, hæc quoque in parte laudis ducebantur. Atque adeò bonam ex eo spem de me omnes concipiebant, vt qui breui adeò artem hanc, secundum fingendi illam facilitatem perdiscere possem. Simul igitur & idonea dies videbatur ea esse auspicandæ arti, & ipse tradebar auunculo, non admodũ, per Iouem, iniquè aut grauiter ferens. Sed mihi etiam lusum quendam non insuauem ipsa res videbatur habere: & apud æquales ad ostentationem & laudem facturum esse,

ἀ φανοίμλιν θεός τε γλύφων, καὶ ἀγαλμάτιά τινα μικρὰ κατασκευάζων ἐμαυτῷ τε, καὶ ἐκείνοις, οἷς ἠβουλόμλιν. καὶ τὸ γε πρῶτον ἐκεῖνο καὶ σαφέστατον οἷς ἀρχομένοις ἐγίνετο. ἔγκοπτα δέ τινά μοι δοὺς ὁ θεῖος, ἐκέλευσέ μοι ῥᾴστα καθικέσθαι, πλακὸς ἐν μέσῳ κειμένης, ἣν ἐπέχρων τὸ λοιπόν. Ἀρχὴ δὲ ἦν ἥμισυ παντός. σκληρότερον δὲ κατέκνηκεν ἢ ἀπείρας, καταγὰς ἡμῶν ἡ πλάξ. ὀργὴ ἀγανακτήσας, σκυτάλῃ τινὶ κειμένῃ πλησίον λαβὼν ὁ πρᾶος ἐκεῖνος μετεπλήκτισέ με κατήρξατο. ὥστε πάκρυά μοι τὰ προοίμια τῆς τέχνης. ἀπελθὼν οὖν ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἀφικνοῦμαι, σωτηρίας ἀπολολύζων, καὶ πάκρυον τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπέπλεως, καὶ πάσσομαι τὴν σκυτάλην, καὶ τὰς μάλωπας ἐπιδείκνυον. καὶ κατηγόρουν πολλήν τινα ὠμότητα, προσθεὶς ὅτι διὰ φθόνον ταῦτα ἔδρασε, μὴ αὐτὸς ἐπιβάλωμαι κατὰ τὴν τέχνην ἀγανα-

sit & deos sculpere, & parua quædã simulachra, cũmihi, tum illis quibus vellem, adornare possem. Actũ priemùm quidẽ illud, & meipiẽtibꝰ solitũ, fiebat. celẽ enim quendã auunculus mihi tradens, paulatim tabulã lapidem, quæ in medio posita erat, cõtingere, atq; artẽ auspicari iubet, trinũ illud admonẽs: & Dimidiũ facti, qui cœpit, habet. Ceterũm durius impingente me, præimperitia, vt fit, tabula rumpitur. Auunculus aũt indignatus, & scuticã quandã prope iacentẽ corripiẽs, nequaquã mansuetè, aut vti docẽtem cõuenieba, excepit, atq; initio aut me, ita vt mox in lachrymas proœmium artis mihi verteretur. Aufugiens igitur inde, domum redeo: continuóq; vlulando, & lachrymis oculos opplendo, commemorabam scuticam, demonstrabam vibices, nimiamq; illius crudelitatem accusabam: hoc quoque addens, quòd inuidia quadam ista feciſſet auũculus, videlicet metuẽs ne se in arte superarẽ.

Irascente

ἐγανακτησαμένης δὲ τῆ μητρὶ, καὶ πολλὰ τῷ ἀδελφῷ λοιδορησαμένης, ἐπεὶ νὺξ ἐπῆλθε, κατέδαρθον· ἔτι ἔνδακρυς, καὶ τὸν νυχθὸν ὅλον ἐννοῶν μέχρι τοῦ δὴ τέλους, γελάσιμα καὶ μεμηνικότα ἅπαντα ἀριθμούμενος μετὰ ταῦτα δ' ἐκεῖνα ἀναφέρων, ὦ ἄνδρες, ἀκούσεσθε, ἃ καὶ πάνυ φιλιππόμου ἀκροατοῦ δέομαι. ἵνα γὰρ καθ' Ὅμηρον εἴπω, θεός μοι ἐνύπνιον ἦλθεν ὄνειρος ἀμβρόσιον δι' νύκτα, ἐναργὴς ἄντος, ὥστε μηδὲν ἀπολείπεσθαι ἀληθείας, ἔτι γοῦν καὶ νῦν μετὰ τοσοῦτον χρόνον, τὰ τε σχήματά μοι τῶν φανέντων ἐν ὄμμασιν ὀφθαλμοῖς παραμένει, καὶ ἡ φωνὴ τῶν ἀκουσθέντων ἔναυλος. ἅτε σαφῆ πάντα καὶ δῆλα. δύο γοῦν ἀκούω λαβόμενοί μου τῶν χειρῶν, εἰλκόμην πρὸς ἑαυτὸν ἑκατέρα μάλα βιαίως, καὶ ἁρπαγῆς ὡς μικρᾶς ἔδοξέ μοι διεσπάσασθαι πρὸς ἀμφοτέρας φιλονεικούμενον. καὶ γὰρ ἀρτίως ἂν εἴ τις ἐπικράτει, καὶ παραμικρὸν ὅλον ἔσχε μοι. ἅμα δ' ἂν

Irascẽte itaq; matre, & multa fratri conuitia faciente, posteaquam nox superuenit, dormiui, plenus adhuc lachrymarũ, totãq; noctẽ cogitabundus iacens. Atq; hactenus quidem quæ diximus, ridicula pueriliaq; sunt: quæ verò deinceps audietis, nequaquã cõtemnenda sunt, ô viri, sed quæ admodũ auscultãdi cupidos auditores quoque requirant. Nam vt iuxta Homerũ dicam: Venêre mihi diuino somnia nutu, Almam per noctẽ, ita clara & manifesta, vt nihil ab ipsa veritate distarent. Adhuc igitur etiã post tantũ temporis interuallum, & habitus eorum quæ mihi tum apparuêre, in oculis hærent, & ipsa vox auribus quasi insonat, adeò tum plana fuerunt omnia. [i] Duæ mulieres manibus corripientes trahebant me in diuersum, vtraque ad se videlicet, violentè admodum & validè. Parum itaque abfuit, quin me discerperent, dum inter se ambitiosè adeò contendunt. Nam modò hæc superabat, & propemodum totum tenebat me: modò

δὲ ἂν αὖθις ἀπὸ θατέρας ἀχόμενῶ ἐβόων ἐπὸς ἀλλήλας ἑκατέρα ἡμῶν, ὡς αὐτὴ ὄνομα μιμήσαιτο βέλοιτο ἡ δι᾽ ὡς μάλιστα τῶν ἀπορίων ἀντιποιοῖτο. ἐμοὶ μὲν ἐργατικὴ καὶ ἀνδρικὴ, καὶ αὐχμηρὰ πάνυ δοκοῦσα, τὸν χεῖρα τύλων ἀναπλεως, διεζωσμένη πάνυ ἰσχνὰ, τιτάνους διατεταγμένους, οἷς ὁ θεὸς ὑπὸ τεχνίτου τοὺς λίθους. ἑτέρα δὲ, μάλα εὐπρόσωπος, καὶ τὸ σχῆμα εὐπρεπὴς, καὶ κόσμου πάνυ ἀναβολῆς τέλος δὲ ἐρωτᾷσί μοι διπάλαμον, ὁποτέρα βέλοιμι σωθῆναι αὐτῶν, πότερα δὴ σκληρὰ ἐκείνη, καὶ ἀνδρώδης ἔλεξεν. ἐγὼ φίλτατε, ἔφην, ἐμοὶ μὲν φίλτερον ἐστὶν ἐμαυθάνειν, οἰκείας ἔξεως καὶ συγγενὴς οἴκοθεν. ὅτι γὰρ πάππος σοι (εἰπὼν τοὔνομα τοῦ μητροπάτορος) λιθουργός ἐστιν, καὶ τὸ θεῖον ἀμφοτέρω, καὶ μάλα εὐδοκιμοῦντε διὰ πάντων ἐστὶ θαυμάσιος λόγων μὲν καὶ φαλάφων παρὰ

altera, eademq; me ad se vehebat. Clamabant autem ambæ, accusabantq; mutuò sese: hæc, quòd me suũ videlicet illa possidere vellet: illa verò, quòd hæc frustra aliena sibi vsurparet. Erat autẽ altera quidẽ operaria, & virili aspectu, squalida coma, manus collo passim obductas habens, succincta veste, & marmoreo puluere oppleta, qualis & ipse auunculus esse solebat tunc cùm lapides poliebat. Altera verò facie admodum honesta, habitũ decentem præ se ferens, & vestes ornatas ac mundas induta. Postremò autem permittunt meo iudicio, vt viri earũ conuersandũ mihi putẽ, sententiam ipse feram. At prior quidem dura atq; virilis illa sic cœpit: Ego, chare puer, Statuaria sum, ea quam tu herì discere cœpisti, familiaris adeò tibi & cognata à parentibus. Nam & auus tuus (addent nomen aui materni) marmorarius fuit, & auunculus pariter & patruus tuus cãdẽ artem exercuêre, & per nos inter præcipuos celebrati sunt. Quòd si igitur volet delitijs ac nugis circa

τῶν παρὰ ταύτης ἀπέχεσθαι (δείξασα τὴν ἑτέραν) ἕπεσθαι δὲ καὶ συνοικεῖν ἐμοί, πρῶτα μὲν θρέψῃ γεννικῶς, καὶ τοὺς ὤμους ἕξεις καρτερούς, φθόνου δὲ παντὸς ἀλλότριος ἔσῃ, καὶ οὔποτε ἄπει ἐπὶ τὴν ἀλλοδαπὴν, τὴν πατρίδα καὶ τοὺς οἰκείους καταλιπὼν, οὐδὲ ἐπὶ λόγοις ἐπαινέσονταί σε πάντες. μὴ μυσαχθῇς δὲ τοῦ σώματος τὸ εὐτελὲς, μηδὲ πῶς ἐσθῆτος τὸ πιναρόν. ἀπὸ γὰρ τῶν τοιούτων ὁρμώμενος καὶ φειδίας ἐκεῖνος, ἔδειξε τὸν Δία, καὶ Πολύκλειτος τὴν Ἥραν εἰργάσατο, καὶ Μύρων ἐπηνέθη, καὶ Πραξιτέλης ἐθαυμάσθη. προσκυνοῦνται γοῦν οὗτοι μετὰ τῶν θεῶν. εἰ δὴ τούτων εἰς γένοιο, πῶς μὲν οὐ κλεινὸς αὐτὸς παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις γένοιο; ζηλωτὸν δὲ καὶ τὸν πατέρα ἀπαλλείξεις, περίβλεπτον δὲ ἀπαφανεῖς καὶ τὴν πατρίδα. ταῦτα καὶ ἔτι τούτων πλείονα δαπταίουσα, καὶ βαρβαρίζουσα, πάμπολλα εἶπεν ἡ τέχνη,

circa quas ista versatur (indicans alteram) abstinere, ac mecum degere, principiò generose educaberis, humerosq́ habebis validos, & ab omni inuidia alienus eris, neque vnquam in terras alienas atque externas hinc abibis relicta patria, atq́ domesticis tuis: neq́ etiam ob verba & orationem modò laudabunt te omnes. Neq́ verò auerseris corporis hanc fragilitatem, aut vestium sorditiem. Nam ab his initijs profectus etiã Phidias ille, Iouẽ spectandum exhibuit, & Polycletus Iunonem fabricauit: prætereà Myron laudibus vectus est, & Praxiteles in magna admiratione fuit. Adorantur itaque nunc illi cum ipsis illis Dijs quos sculpsêre. Quòd si igitur horum vnus tu quoque fores, quomodo non celebris & ipse apud omnes homines fieres? Patrem certè beatum efficeres, & patriam tuam omnibus spectabilem redderes. Hæc, atque etiam plura his, balbutiendo, & pleraque barbarè pronunciando, dixit

τέχνη μάλα δὴ σπουδῇ συνείρουσα, καὶ πείθειν με πειρωμένη, ἀλλ' οὐκέτι μέμνημαι· τὰ πλεῖστα γὰρ ἤδη μου τὴν μνήμην διέφυγεν. ἐπεὶ δ' οὖν ἐπαύσατο, ἄρχεται ἡ ἑτέρα ὧδέ πως ἐγὼ δὲ, ὦ τέκνον, παιδεία εἰμὶ ἤδη συνήθης σοι, καὶ γνωρίμη, εἰ καὶ μηδέπω εἰς τέλος μου πεπείρασαι. ἡλίκα μὲν οὖν τὰ ἀγαθὰ ποριῇ λιθοξόος· γενόμενος, αὐτὴ πεῖρηκεν· οὐδὲν γὰρ ὅτι μὴ ἐργάτης ἔσῃ, καὶ σώματι πονῶν, κἂν τούτῳ τὴν ἅπασαν ἐλπίδα τοῦ βίου τεθειμένος. ἀφανὴς μὲν αὐτὸς ὤν, ὀλίγα καὶ ἀγενοῦ λαμβάνων, ταπεινὸς τὴν γνώμην, εὐτελὴς δὲ τὴν πρόσδον, οὔτε φίλοις ἐπιδικάσιμος, οὔτε ἐχθροῖς φοβερὸς, οὔτε τοῖς πολίταις ξηλωτός. ἀλλ' αὐτὸ μόνον ἐργάτης, καὶ τῶν ἐκ τοῦ πολλοῦ δήμου εἷς, ἀεὶ τὸν πεῦχοντα ὑποπτήσσων, καὶ τὸν λέγειν δυνάμενον θεραπεύων, λαγὼ

Statuaria valde sanè studiosè omnia connectens, & me in suam sententiā adducere cupiens: sed non vltrà memini. plurima enim memoriam iam effugerūt. Cæterùm vbi tandem finē fecit, tum altera illa in hunc fermè modum orditur: Ego verò, ô fili, [k]Humanitas sum, iam nunc cōsueta ac nota tibi: tametsi ad finem aut plenum nondū periculū mei feceris, Quanta igitur bona Statuaria ista tibi præstatura sit, si eam artem didiceris, ipsa modò enumerauit. Nihil enim aliud nisi operarius eris, corpore laborans, & in eo totā spem vitæ positam habens, obscurus ipse degens, modicum & minimè generosum quæstum faciens, deiectus animo, tenuis ac pauper[l] reditibus. Deniq; neque amicis expetibilis, neque inimicis formidabilis, neque etiam inter ciues beatus habitus: sed hoc solùm, opifex videlicet quispiam, & ex multa atque promiscua plebe vnus, præstantiorem te semper formidans, & dicendo valentem præ oculis habens ac palpans:

& in

λαγὼ βίον ζῶν, καὶ τοῦ κρείττονος ἕρμαιον ὤν. εἰ δὲ καὶ Φειδίας, οὐ Πολύκλειτος γένοιο, καὶ θαυμαστὰ πολλὰ ἐξεργάσαιο, τὴν μὲν τέχνην ἅπαντες ἐπαινέσονται, οὐκ ἔστι δὲ ὅστις τῶν ἰδόντων, εἰ νοῦν ἔχοι, εὔξαιτ' ἂν σοι ὅμοιος γενέσθαι. οἷος γὰρ ἂν ᾖς, βάνανσος, καὶ χειρώναξ, καὶ ἀπρχειροβίωτος νομισθήσῃ. οὐκ δέ μοι πείθῃ, πρῶτον μέν σοι πολλὰ ἐπιδείξω παλαιῶν ἀνδρῶν ἔργα, καὶ πράξεις θαυμαστὰς, καὶ λόγους αὐτῶν ἐπαγγέλλουσα, καὶ πάντων (ὡς εἰπεῖν) ἔμπειρον ἀπρφαίνουσα. καὶ τὴν ψυχὴν, ὅπερ σοι κυριώτατόν ἐστι, κατακοσμήσω πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς κοσμήμασι, σωφροσύνῃ, δικαιοσύνῃ, εὐσεβείᾳ, πραότητι, ἐπιεικείᾳ, σωνέσει, καρτερίᾳ, τοῦ τῶν καλῶν ἔρωτι, τῇ πρὸς τὰ σεμνότατα ὁρμῇ. ταῦτα γὰρ ἐστιν ὁ τῆς ψυχῆς ἀκήρατος ὡς ἀληθῶς κόσμος.

λήσει

& in summa, leporis quandam vitam agens potentioris q; lucrum existens. Quòd si etiã Phidias vel Polycletus fias, præclaraq; & admiratione digna multa opere præstiteris, artem quidẽ laudabunt omnes: atqui ex aspicientibus tibi similis esse optarit, nemo erit, qui modò mentẽ habebit. Qualis qualis enim fueris, nihil nisi rudis quispiam opifex, manibus laborans, & ijsdem victum quæritans, censeberis. Contrà autem si mihi obsequeris, principiò tibi ostendam multa veterum virorũ præclara opera, & res admiratione dignas. Deinde & orationes illorum tibi renunciando, & omnium (vt sic dicam) expertum te reddendo, animum (quod præcipuum in te est) exornabo tibi multis ac præclaris ornamentis: modestia scilicet, iustitia, pietate, mansuetudine, æquitate, prudentia, fortitudine, amore honesti, & pulcherrimarum quarumcunq; rerum desiderio. Hæc enim animi ornamenta sunt, verè syncera atque perpetua.

λάσῃ δὲ σε ὅτι παλαιὸν ὄντα, ἔτι νεωστὶ γεγενῆσθαι δοκεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰ δέοντα πρόσθεν μετ' ἐμοῦ. καὶ ὅλως, ἅπαντα ὁπόσα ἐστὶ τά τε θεῖα, τά τε ἀνθρώπινα, ὑπὲρ εἰς μακρὰν σε διδάξομαι. καὶ ὁ νεωστὶ πλούσιος ὁ τὰ δεύτερα, ὁ βαδιζόμενός τι περὶ ἀγορᾶς οὕτω τιμώμενος, μετ' ὀλίγον ἅπασι γνωστὸς, καὶ ἐπίφθονος ἴσῃ, τιμώμενος, καὶ ἐπαινούμενος, καὶ ἐπὶ δίκαις ἀεὶ συνδοκιμῶν, καὶ ὑπὸ τῶν γέρα καὶ πλοῦτον πρὸ ὄντων ἀποδειπόμενος, ἰσθῆτα μὲν διαύτιλον ἀμπεχόμενος (δείξας τὸν ἑαυτοῦ, φάνυ δὲ λαμπρὰν ἐφόρει) ἀρχῆς δὲ καὶ πεδρίας ἀξιούμενος, ὑπὲρ ἃ ἀφῆλικας, ὀδὲ ἐπὶ τοῖς ἀπολαπῆς ἀγνῶς ὀδ' ἀφανὴς ἴσῃ. διαῦτά σοι πρισθύσω τὰ γνωσίσματα, ὥστε τῶν ὁρώντων ἕκαστον, τὸν πλησίον νικήσας, δόξῃ σοῦ ἀλαζύλων

Neq; autem latebit te neq; veterũ quicquã, neq; eorum quæ in præsens geri debent: sed ea quæ agi conueniet, quæq; decent, me duce lõgè antè prospicies. Et in summa, omnia quæcunq; seu diuina seu humana sunt, paruo tempore docebo te: & qui nunc pauper atq; inops es istius nescio cuius filius, qui de arte adeò liberali nescio qd consultas, haud ita multò pòst nimium felix, nimiũq; beatus omnib. videberis, dum & honoribus afficieris, & laudibus efferēris, & pulcherrimarum quarumcunq; rerum gloria celebraberis, illorum etiã qui diuitijs ac genere cæteris antestant, in te animis atq; oculis conuersis: ac vestitũ quidẽ talẽ geres (demonstrans suũ gerebat aũt admodum splendidum) Magistratibus verò, & primo in consessu honore ante alios dignus existimaberis. Et siquando aliquò peregrè abiens proficiscēris, etiam in aliena terra non ignotus aut obscurus eris. [m] *Talibus scilicet ornamentis ego te insignem atq; conspicuum reddã, vt eorum quoq; qui te aspicient, quisq; proximè astantẽ leuiter impellens & commouens,* [n] *digito te*

κλύω, οὕτω ἱκανῶς λέγων. ἂν δέ τι σπουδῆς ἄξιον ᾖ, καὶ τοῖς φίλοις, καὶ τῇ πόλει ὅλῃ διαλαλήσει, ὡς οὐδὲ πάντα ἀφροντίστως ἔχοντα. ἐὰν περὶ λόγων τύχῃς, ἐκπλαγήσονται οἱ παρόντες ἀκούσονται, θαυμάσονται, καὶ ἐνδοιαμονήσουσιν σὲ τὸν λόγων δεινότητος, καὶ τὸν πατέρα τὴν εὐπρεπείας. ὁ δὲ λέγουσιν ὡς ἄρα ἀθάνατοί γίγνονταί τινες ἐξ ἀνθρώπων, τοῦτό σοι ποιήσω. καὶ γὰρ ἦν αὐτὸς ἐκ βίου ἀπειθὴς, οὔποτε παύσω σωῶν τοῖς παιδευομένοις, προθύμων τοῖς ἀεύστοις. ὁρᾷς τὸν Δημοσθένη ἱκανόν, τινὸς ἡδὺν ὄντα, ἐκεῖνον ἐποίησα; ὁρᾷς τὸν Αἰσχίνην, ὃς τυμπανιστρίας ἦν υἱὸς ἐμοῦ, ἀλλ' ὅμως αὐτὸν δι' ἐμὲ Φίλιππος ἐθεράπευσεν; ὁ δὲ Σωκράτης, καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς ἑρμογλυφικῆς ταύτης τραφείς, ἐπειδὴ τάχιστα σωφρονεῖν ἤρξατο, καὶ θαυμαστὸς ἦν παρ' αὐτοῖς, κυνομόλγῃ ὡς ἐμοὶ, ἀκέκας ὡς παρὰ πάππου ἤλιτας;

gito te demonstret, atq; Hic est ille, dicat. Iam si quid studio dignũ accidet quod vel ad amicos, vel etiam ad ipsam ciuitatẽ pertinebit, omnes in te oculos atq; ora cõuertent. Atq; si tum aliqd forte dixeris, plerique hiantes auscultabunt. admirantes & prædicantes tum te ob dicẽdi vim, & orationis potestatem, tum etiã patrem tuũ ob felicitatẽ prolis. Et quod dici vulgò solet, quòd ex hominibus quidem immortales redduntur, id quoq; tibi dabo. Nam postquã ipse ex hac vita decesseris, nunquã desinnes cõuersari doctis, & consuetudinem habere cum optimis. ° Demosthenẽ illum certè vides, cuius filius fuerit, & quantum ego eundem reddiderim. Vides & Aeschinem, qui tympanistriæ cuiusdã filius erat, & tamen propter me etiam Philippus rex illum palpauit. ᵖ Socrates autem, qui & ipse inter statuariam hanc artem enutritus fuit, & simulatq; primùm intelligere cœpit meliora, relicta illa transfugit, ad me nimirum: audis vt nunc ab omnibus

decano

ἄδεται; ἀφεὶς δὲ αὐτοὺς τηλικούτους καὶ τοιούτους ἄνπρας, καὶ πράξεις λαμπρὰς, καὶ λόγους σεμνοὺς, καὶ σχῆμα εὐπρεπὲς, καὶ τιμὴν, καὶ δόξαν, καὶ ἔπαινον, καὶ προεδρίας, καὶ δύναμιν, καὶ ἀρχὰς, καὶ τὸ ἐπὶ λόγοις εὐδοκιμεῖν, καὶ τὸ ἐπὶ συνέσει εὐδαιμονίζεσθαι, χιτώνιόν τε πινα-ρὸν ἐνδύσῃ, καὶ σχῆμα δουλοπρεπὲς ἀναλήψῃ, καὶ μοχλία, καὶ γλυφεῖα, καὶ κοπέας, καὶ κολαπτῆρας ἐν ταῖν χεροῖν ἕξεις, κάτω γενευκὼς εἰς τὸ ἔργον, χαμαιπετὴς, καὶ χαμαίζηλος, καὶ πάντα πρόπον ταπεινὸς, ἀνακύπτων δὲ οὐδέποτε, οὐδὲ ἀνδρῶδες, οὐδὲ ἐλευθέριον οὐδὲν ἐπινοῶν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἔργα ὅπως εὔρυθμα καὶ εὐσχήμονα ἔσταί σοι προνοῶν, ὅπως δὲ αὐτὸς εὔρυθμός τε καὶ κόσμιος ἔσῃ, ἥκιστα πεφροντικὼς, ἀλλ' ἀτιμότερον ποιῶν σεαυτὸν λιθων ταῦτα ἔτι λεγούσης αὐτῆς, οὐ περιμείνας ἐγὼ τὸ τέλος τῶν λόγων, ἀναστὰς ἀπεφηνάμην καὶ.

decantetur? Igitur relinquēs tantos ac tales hosce viros, res adeò splendidas, orationes tā graues ac illustres, vestium ornamenta, honorem, famam, laudē, primos assessus, potentiā, imperia, deniq; & illam quā ex dicendo cōsequêris gloriam, & qua te omnes ob prudentiā prædicabunt, felicitatē: tuniculā aliquā indues sordidā, habitumq; assumes seruilem: vectes prætereà & celtes, & id genus cætera sculpēdi cædēdiq; instrumenta in manibus habebis, deorsum inclinatus in opus, humi repens, demissus, deniq; modis omnibus abiectus & contemptus, nunquam autem neq; expergiscens, neq; virile aut libero homine dignum quicquā cogitās, sed in opera intentus, vt illa videlicet proportionibus suis consona & bene formata tibi reddātur: de te ipso autem, vt & concinnus & ornatus incedas, minimè curam gerens, sed te ipsis istis saxis contemptiorem reddens. Adhuc igitur dicente hæc illa, non expectato orationis fine surgens sententiam tuli: & reli-

καὶ τὴν ἄμορφον ἐκείνην, καὶ ἐργατικὴν ἀφεὶς ὄπισθεν, μεταβαίνων πρὸς τὴν σωφροσύνην μάλα γεγηθώς. καὶ μάλιστα, ἐπεί μοι καὶ εἰς νοῦν ἦλθεν ἡ σκυτάλη, καὶ ὅτι πολλὰς ἐμοῦ ἀκόλαστος οὖσα ἀρχομένου μοι χθὲς ἐνεπρίσθη. ἃ δὲ ἀπολαμφθεῖσα, τὸ μὲν πρῶτον ἠγανάκτει, καὶ τὼ χεῖρε συνέκρουεν, καὶ τοὺς ὀδόντας ἐνέτριβεν. τέλος δέ, ὥσπερ τὴν Νιόβην ἀκούομεν, ἐπὶ πᾶσι, καὶ εἰς λίθον μετεβλήθη, ὃ οὐ παράδοξα ἔπαθε, μὴ ἀπιστήσητε. θαυμαζοποιοὶ γὰρ οἱ ὄνειροι. ἡ ἑτέρα δὲ πρός με ἀπιδοῦσα. Διὰ ταῦτ' ἐμέ φησι, τῆς δικαιοσύνης, ὅτι καλῶς τὴν δίκην ἐδίκασας ἦλθες ἔσω, ἐπύθετο τούτου τοῦ ὀχήματος (δείξασά τι ὄχημα ὑποπτέρων ἵππων τινῶν, ὥσπερ Πηγάσου ἐοικότων) ὅπως ἴδῃς οἷα καὶ ἡλίκα μὴ ἀκολουθήσας ἐμοὶ ἀγνοήσεις ἔμελλες. ἐπεὶ δὲ ἀνῆλθον, ἡ μὲν ἡνίαχει, καὶ ὑφλωίσχε. ἀρθεὶς

& relicta deformi & operatrice illa, transiui ad Humanitatem, admodum gaudens, præcipuè postquā mihi etiam in mētem venit scutica, & quòd plagas statim non paucas incipienti mihi pridie illa inflixisset. Porrò relicta illa, principiò quidem indignè ferebat, complodebatq; manus, & dentibus infremebat: postremò autem, quemadmodū Nioben audimus, ita hæc quoq; diriguit, & in saxum mutata est. Quòd si igitur incredibilia passa esse videtur, ne miremini. [r] Somnia enim mirifica sunt, & mira operarī solent. Altera autem ad me respiciens: Proinde, inquit, ego tibi hanc iustitiam rependam, quoniam causam hanc bene & rectè iudicâsti. Veni igitur, & ascende vehiculū hoc, (commonstrato quodam vehiculo, quod alatis equis quibusdam. [s] Pegaso similibus vehebatur) vt videas qualia ac quanta ignoraturus fuisses, si me non secutus esses. Cæterùm postquam ascendi, illa quidem agitare atq; aurigari cœpit:

Ego

ἀρθεὶς δὲ εἰς ὕψος ἐγὼ, ἐπεσκόπουν ἀπὸ τῆς ἕω ἀρξάμενος ἄχρι πρὸς ἑσπέραν πόλεις, καὶ ἔθνη, καὶ δήμους, καθάπερ ὁ Τριπτόλεμος ἀποσπείρων τι ἐς τὴν γῆν, οὐκέτι μέντοι μέμνημαι ὅ, τι τὸ σπειρόμενον ἐκεῖνο ἦν. πλὴν τοῦτο μόνον, ὅτι κάτωθεν ἀφορῶντες οἱ ἄνθρωποι, ἐπήνουν, καὶ μετ' εὐφημίας καθ' ὃς γενοίμην τῇ πτήσει, παρέπεμπον. δείξασα δέ μοι τὰ τοσαῦτα, καὶ μὲ τοῖς ἐπαινοῦσιν ἐκείνοις, ἐπανήγαγεν αὖθις, οὐκέτι τὴν αὐτὴν ἐσθῆτα ἐκείνην ἐν δεδυκότα, ἣν εἶχον ἀφιπτάμενος, ἀλλ' ἐμοὶ ἐδόκουν εὐπάρυφός τις ἐπανήκειν. καταλαβοῦσα οὖν καὶ τὸν πατέρα ἑστῶτα, καὶ περιμένοντα, ἐδείκνυεν αὐτῷ ἐκείνην τὴν ἐσθῆτα, κἀμὲ, οἷος ἥκοιμι. καί τι καὶ ἐπέμνησεν, οἷα μικροῦ δεῖν περὶ ἐμοῦ ἐβουλεύσαντο. ταῦτα μέμνημαι ἰδὼν, ἀντίπαις ἔτι ὤν, ἐμοὶ

Ego verò vbi iam in sublime sublatus fui, obseruabam & contemplabar, ab oriente incipiens vsq; ad occidentem, vrbes videlicet & populos, t non aliter quã Triptolemus olim, spargens quiddã ni terram: quanquam non amplius memini quidnam illud fuerit quod tum spargebam, nisi hoc solũ quòd sursum aspicientes homines laudabant me: & ad quoscunq; volando perueneram, cum multa prædicatione & gratulatione me prosequebantur, & quasi deducebant. Porrò vbi illa hæc tanta mihi, & meipsum collaudantibus illis demonstrasset, reduxit rursum, non amplius eadem veste illa indutum, quam habueram ab initio auolans, sed videbar mihi tum admodum delicatus & splendidus redire. Deprehendens igitur & patrem astantem, atque expectantem me, commonstrauit ei vestem illam, & me ipsum qualis redirem: submouitq; eum, quàm parum abfuerit quin minimè digna de me ille cum amicis suis statuisset. Atque hæc quidem memini videre me, cùm primùm è pueritia egressus essem,

plagarum

ἐμοὶ δοκεῖ ἐκταραχθεὶς πρὸς τὸν τῶν πλησίων φόβον. μεταξὺ δέ πού φησιν, Ἡράκλεις, ἔφη τις, ὡς μακρὸν τὸ ἐνύπνιον, καὶ διανικόν, εἶτ' ἄμα ὑπεμνησθεὶς ἐμαυτοῦ ὅτι μάντις εἰμὶ ἀνθρώπων, ὅτι μάλιστα εἰσὶν ἀνθρωποι, καὶ τάχα περὶ σπουδαίου ὥσπερ ὁ Ἡρακλῆς καὶ αὐτὸς δεῖ. τί δ' οὖν ἐπῆλθέν σοι ταῦτα λῆρον εἰπεῖν ταῦτα πρὸς ἐμᾶς; καὶ μνημονεῦσαι παιδικῆς νυκτὸς, καὶ ὀνείρων παλαιῶν, καὶ ἤδη γεγηρακότων; ἴσως γὰρ ἡ ψυχρολογία. μὴ ὀνείρων τινῶν ὑμᾶς ὑποκριτάς τινας ὑπέλαβον; οὐκ, ὦ γαθέ. δοκεῖ γάρ ὁ Ξενοφῶν ποτε διηγούμενον τὸ ἐνύπνιον, ὡς ἰδόκει αὐτῷ καὶ ἐν τῇ πατρῴᾳ οἰκίᾳ, καὶ τὰ ἄλλα ἴσα γὰρ οὐχ ὑπόκεισαι τῷ ὄψει, δοκῶ ὡς φλυαρῶν ἀγνωκὼς αὐτὰ διεξιέναι. καὶ ταῦτα ἐν ᾧ πολέμῳ, καὶ ἀπογνόσει πραγμάτων, ἐν οἷς ὠτῶν πολεμίων, ἀλλά τι καὶ χρήσιμον ἔχων ἡ διήγησις.

plagarum metu, ceu mihi videor, tum exturbatus. Sed interea dum hæc dicuntur, ô Hercules, inquit quispiam, quàm longũ hoc somnium, & iudiciale est? Deinde alius quidã hoc eludẽs, Hyemale, dixit, somniũ est, quando noctes sunt longissimæ: aut fortassis etiã [x] trinoctiale, qualis & ipse Hercules est. Quid igitur in mentem venit illi, nugari talia nobiscum, mentionemq; facere puerilis istius noctis, somniorumq; veterũ, & ætate iam obsoletorum? Frigida enim & ingrata est omnis inepta ac futilis oratio. An fortè somnibrũ quorundã quasi quosdam interpretes esse nos credidit? Nequaquam, ô bene: quoniam neq; [y] Xenophon quondam exponens somnium illud, quo pacto ipsi visum fuerat in domo paterna, & deinceps. Nostis enim vt non contextationem quandã proponens, visionem suam, aut quòd ita nugari statuisset, narrauit, præsertim in bello & summa rerum desperatione constitutus, circumstantibus vndiq; hostibus, sed quòd vtilitatem quandã secum habebat illa narratio

Proind

καὶ τοίνυν κἀγὼ τοῦτον ὄνειρον ὑμῖν διηγησάμην ἐκείνου ἕνεκα, ὅπως οἱ νέοι πρὸς τὰ βελτίω τρέπωνται, καὶ παιδείας ἔχωνται, καὶ μαλλιστα εἴ τις αὐτῶν ὑπὸ πενίας ἐθελοκακεῖ, καὶ πρὸς τὰ κάτω ἀποκλίνει, φύσιν οὐκ ἀγεννῆ διαφθείρων. ἐπιῤῥωσθήσεται εὖ οἶδ' ὅτι κἀκεῖνος ἀκούσας τοῦ μύθου, ἱκανὸν ἑαυτοῦ παράδειγμα ἐμὲ προστησάμενος, ἐννοῶν οἷος μὲν ὢν, πρὸς τὰ κάλλιστα ὥρμηκα, καὶ παιδείας ἐπεθύμηκα, μηδὲν ἀποδειλιάσας πρὸς τὴν πενίαν τὴν τότε. οἷος δὲ πρὸς ὑμᾶς ἐπανελήλυθα, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, οὐδενὸς γοῦν τῶν λιθογλύφων ἀδοξότερος.

Proinde & ego somniũ hoc vobis exposui, ea videlicet gratia, vt adolescentes ad meliora studia conuerterentur, & humanitatem amplecterentur: & maximè si quis eorũ præ inopia & paupertate peius de seipso statuit, animumq́ ad deteriora declinat, ingenium non illiberale illiberaliter perdendo. Confirmabitur enim talis aliquis, sat scio, & quasi conualescet, vbi sermonem hũc audierit, idoneum atq́ sufficiens exemplum me sibi proponens: vbi videlicet ipse secum cogitabit, qualis ego ab initio existens, ad optima prouectus fuerim, humanitatemq́ appetiuerim, minimè deiectus aut fractus animo ob eam paupertatẽ in qua tunc fui: deinde qualis & huc ad vos ascenderim, qui certè vt nihil aliud, aut amplius, nullo tamen statuariorum istorum inferior aut obscurior euasi.

GILBER-

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

OMNIVM inprimis efficax ad studia literarum incitamentū. Lucianus enim quanto præstet animo vigere quàm corpore, hîc sub duarum mulierc̄larū typo ostendit: ad imitationē enim Herculis Prodici, sub id tempus fermè quādo Pythagoreum ingressurus erat biuium, atq; deliberabat cui potissimùm generi vitæ sese accommodaret, in somno sibi Statuariam & Pædiam apparuisse fingit, quarum pro se vtraq; ipsum ad sui studium trahere conata sit. Deniq; suomet docet exemplo, eruditionem potissimùm (vtpote qua animus, nobilior sanè hominis portio, excolatur) iuuentuti amplectendā, adolescentia enim consilijs admodū imbecilla est: & quanquā indoles interdum in iuuenibus non mala existat, ætas tamen flexilis, & ad quemuis animi impetū mobilis, & multæ ad depranandū occasiones supersunt. Hinc etiam blanditur ocium, horsum inuitant voluptatum illecebræ, aliò prauorum sodalium vocant commercia. Vt ergo hosce vitiorum scopulos salua naui euitet adolescens incolumis: hunc Luciani librum frugi esse docentem, illi diligentissimè legendum & crebra recordatione repetendum suadeo, ne quando per ignauiam & animi socordiam vitiorum vitam ingrediens, per omnia flagitiorum genera volutatus, tandem in præceps ruat.

a DESIERAM nup. in ludū ire.] *scil. literariū & scholam, in qua literis operam dabam. Frequentissimè autem ludus pro loco ipso, in quo aut corporis vires, aut ingenij acumen exercemus, accipitur; quod Græci etiā ἀπὸ τῆς γυμνάζειν: hoc est, ab exercendo, γυμνάσιον vocant. Omnem enim schlam (vt Ascanius ait) Romani ludum dixerunt.* ¶ *Cic. 2. de Orat. ludum*

pro Rhetorum schola dixit: Tum hoc in ludo (inquit) non præcipitur; faciles enim causæ ad pueros deferuntur. Plaut. in Merc. Hodie ire in ludum occepi literarium. b Humanitas seu literarium studium.] *Quoniam eruditio & bonarum artiũ disciplinæ soli homini sunt propriæ, factum est, vt πεῖδεια. i humanitas pro eruditione, & bonarum literarum scientia accipiatur. Gell. lib. 13. cap. 15. adducens Varronis locum ex lib. 1. rerum humanarum. Praxiteles, inquit, propter artificium neminì est paulùm humaniori ignotus. Cic. in Verr. Tu sine vlla arte, sine humanitate, sine ingenio, sine literis solus iudicas.* ¶ *Literæ etiam vocantur λόγοι. i. disciplinæ, quæ literarum monumentis continentur. Plaut. in Truc. Literas didicisti, sine alios discere.* c Deniq; & fortuna quadam.] *Fortuna in vtroq; numero pro diuitijs accipitur. Horat. lib. 1. Epist. 5. ad Torquatum:*

Quòd mihi fortunas, si non conceditur vti;

vbi subaudiendum, expetam *vel* optem. *Cic. de Amic. Sæpè enim quibusdam aut animus abiectior est, aut spes amplificandæ fortunæ fractior.* d Nostras autem res.] *Res quoque pro bonis sine substantia accipitur, ἐσία. Terent. in Phorm. Ac si talentum rem reliquisset decem, primus esset, &c. Vnde rem habere, pro diuitem esse dicimus. Cic. 2. Offic. Non esse duo millia hominum, qui rem habeant.* e Arte necessaria vitæ comp.] *Qui enim sapiunt, etiamsi suppetat abundè res familiaris, tamen liberos suos opificium aliquod discere cogunt: quòd, si contingat vt fortuna auferat opes, aut in exilium ire iubeantur, sit quo sibi victum parent. Vnicum enim confugium in egestate est ars honesta. Nam hæc neq; eripi potest à latronibus: & quocunq; terrarum abeas, ie comitatur, nihil adferens sarcinæ.*

f Statuarius optimus, & poliendo marmore.] *Sunt qui statuariam in quinque distribuant species de rationibus subiectæ materiæ, siquidem lignorum vel eboris elaboratrix comice nuncupatur: ex quo & artifices id genus quibusdam dicti delectores. Quæ argillam tractat, plastice vocari solet: atque gypsum, paradigmatice, quoniam à typis non abscedit. Gypsochoos sunt qui dicunt ipsos artifices. Quæ lapides scalpit, coptice nomen habet, seu scalptura: λιθοξόος appellant hosce, qua dictione hic vtitur Lucianus, & ἐμψυχλύφος. i. sculptor, Mercurij*

Mercurij statuarius. Postremò, quæ cum metallis contrahit, glyphice est, vel scalptura, cuius ratio duplex: nam si cera adhibeatur, deductionis ratione, agogice vocatur. Etenim à fundendi argumento χυτικὸν, alteram dixere. Porrò anaglyphicem intelligunt, quum ita exsculpimus, vt promineant imagines: diaglyphicem verò ad impressuram spectare. Nam encolaptice, laminas calando conformat, sicut vasa toreutice, ac fibulas, candelabra, id genus plura. Encaustice, vel inustoria, argentum, æs, vitrum expingit, vnde encaustum dicere vulgò malum possumus. Proplasticem accipiunt, vbi futuri operis formas confingunt plastæ ex creta: nam si id ipsum ex cera sculptor facit, protypus dicitur: si ex ligno architectus, modulus. Ab statu verò nuncupatæ creduntur statuæ. Statuum autem aliæ sunt rectæ, aliæ flexi, quidam & obliqui. g Dimidium.] *Hemistichium est Hesiodi, citante Luciano in Hermotimo: quo significatum est, maximam difficultatis partem in aggrediundo negotio sitam esse. Illud Horatius in epistolis libr. 1. ad Lollium ad hunc modum expressit:* Dimidium facti, qui bene cœpit, habet. *Satius autem esse liberos liberalitate retineri, quàm metu, scribit Plutarch. de educandis liberis: Obdurescunt enim, inquit, & abhorrent à laboribus, tùm propter verbera, tùm propter contumelias. Refert hoc de se Erasmus in institutione puerorum. Et exempla passim sunt obuia, multa illustria puerorum ingenia à studijs deterreri orbiliorum plagositate. Rectiùs generosus animus ducitur (vt Seneca ait) quàm trahitur.* h Ita vt mox in lachrymas.] *Artes à verberibus malè auspicari inuenibus, Isocrates apud Aphthonium in Chria etiã testatur: Amator, inquit, eruditionis à laboribus auspicatur, sed laboribus desinentibus in vilitatem.* i Duæ mulieres.] *Hoc Luciani somnium seu visio, vt iam diximus, conuenit cum Prodici Cæi sophistæ figmento, quo induxit Voluptatem & Virtutem in solitudine Herculi adhuc puero apparuisse, vt vtrã vellet, sibi comitem vitæ assumeret. Hac turpi & deformi erat habitu, sed genuino ac nativo decore pulchra: illa ornatissimis vestibus ac calceis induta. Nihilominus ille Herculem dixit Voluptati Virtutem antepositisse. Huius Prodici σύγγραμμα ἐν τῷ Ἡρακλεῖ Xenophon lib.* ἀπομνημονευμάτων 2. *citat.*

Meminit eiusdem Quint. lib. 9. cap. 2. Cic. lib. Offic. 1. & ad L. Luceium epist lib. 5. Nec dissimilis est Christi doctrina de arcta & lata porta, Matth. 7. & Pythagoræ de litera bicorni, de qua præter Virgilij carmen videndus est Lactantius lib. 6. cap. 3. & 4. cuius verborum partem aliquam, quia huc mirificè quadrant, subiungam. Dicunt, inquit, humanæ vitæ cursum Y literæ esse similem, quod vnusquisq; hominum, cùm primum adolescentiæ limen attigerit, & in eum locum venerit, vbi se via findit in ambas, hæreat nutabundus, ac nesciat in quam se partem potiùs inclinet. Si ducem nactus fuerit, qui dirigat ad meliora tutubantem: hoc est, si aut philosophiã didicerit, aut eloquẽtiã, aut aliquid honestæ artis, quo euadat ad bonam frugẽ, quod fieri sine labore maximo non potest, honestã ac copiosam vitam disputant peractu. ũ. Si verò ad doctorẽ frugalitatis non venerit, ad sinistrã vitam, quæ meliorisspeciẽ mentiatur incedere: id est, desidiæ, luxuriæ, inertiæq; se tradere, quæ suauia quidem videntur ad tempus vera bona ignoranti, pòst autem amissa omni dignitate, ac re familiari, in omnibus miseriis ignominiaq; victurum, &c. Hesiodium biuium exponit etiam Plato in Protagoræ & de Legibus 4. Nos in libro nostrarum Mythologiarum secundo Herculem Prodicum. Silius porrò Italicus lib. 15. Xenophontis figmentum ab Hercule in Scipionem transtulit, atque sub lauro de bello cogitanti Virtutem ac Voluptatem apparuisse fingit, vbi Voluptas Scipioni Virtutis incommoda proponit, & suis etiam blanditiis allicit. Virtus autem Voluptatem increpat, quod suis lenocinijs iuuenum animos irretire conetur, atque seducere, & variis argumentis ad se amplectendam suadet. tum Romam in exemplum assumit, quæ ab exiguis initijs profecta, eò creuerit, vt totius Orbis regina facta sit, vbi florentissimæ vrbes luxu sint euersæ. k Humanitas] *Humanitatem ab homine, quemadmodum & virtutem ex viro appellatam doctissimorum scriptis accepimus. Vnde & Terentianus ille Chremes, humani nihil à se alienum putat, quòd homo sit. Est enim humanitas hæc, non illa quam Græci Φιλανθρωπίαν vocant, sed quam ydem παιδείαν nuncuparunt, à qua tamen illa prior manare videtur: quòd qui harum artium studijs liberalissimis, quasi in Helicone aut Parnasso sunt doctri-*

nisq;

nisque versati ad omnem humanitatem, comitatem, & morum suauitatem compositi. informatique esse videantur. Quod & Ouidius ad Grecinum scribens, præclarè canit:

Artibus ingenuis, quarum tibi maxima cura est,
Pectora mollescunt, asperitasq; fugit.

Nam ingenuæ seu liberales idcirco appellatæ sunt, quòd libero ac ingenuo sint homine dignæ: siue quòd liberos suos sectatores efficiant, & in fastigio rerum humanarum quasi reges collocent & reponant. Sed humanitatem quoq; (vt dixi) παιδείαν seu eruditionem veteres appellârunt, puto quòd ea in solos homines, non etiam in belluas cadat: vel quòd eos quibus adiungit sese, verè homines faciat: hoc est, omni cultu humanitatis informet. Hæc est felix illa moly, cuius beneficio Vlysses ille, ne sociorum more suorum in belluã verteretur, seruatus est. Hæc omnium mater est artium, quasi dicas Mnemosyne Musarum. Hæc donum atq; inuentum Deorum. Hæc nos primùm ad Dei cultum, deinde ad ius hominum, quod situm est in generis humani societate, tum ad modestiam, magnitudinemq; animi erudiuit, eademq; ab animo tanquam ab oculis caliginem dispulit, vt omnia supera, infera, prima, vltima, media videremus. Hic rationibus constare puto, citra humanitatis artes, homines nihil minus quàm homines esse, ac proinde non tàm aquam & ignem homini necessaria videri quàm eruditionem. l Reditibus.] *ἐντημὶς τὴν πρόσοδον, legit Micyllus: non πρόοδον.*

m Talibus scilicet ornamentis.] *Non dissimilia promittit Cic. Q. Fratri in 1. epistola, de Asia rectè & prudenter administranda. Nam Græci quidẽ, inquit, sic te viuentẽ intuebuntur, vt quondam ex annaliũ memoria, aut etiam è cœlo diuinũ hominem esse in prouinciam delapsum putent.* n Digito te demonstret.] *Digito monstrari & dici, hic est, aliquando pulchrum est. vt illud Ecce agnus Dei. & ὁ αὐτὸς ἐστι δημοσθένης. & quod de Telamone memoratur, ob cuius os (ait Cicero) Graij ora obuertebant sua. Et Persius satyra 1:* At pulchrum est digito monstrari & dicier, hic est. ¶ *Aliquando contumeliosum est, vt illud: Ecce somniator venit. Lucianus in Harmonide: inturba insignem esse, digitoq; demonstrari.* o Demosthenem.] *Aphthonius in Chria, Respice Demosthenis vitam,*

qui vt oratorum omnium laboriosissimus, ita clarissimus euasit.

p Socrates.] *Fuit Socrates Sophronisci lapidarij filius, qui etiã seruijsse & sculpsisse lapides dicitur. Asserunt quidã Gratias vestitas, q̃ sunt in arce, illius opus esse. Vnde & Timon illum in Sillis, Laërtio referente, sculptorẽ lapidũ dixerit.* *q* Niobẽ.] *Fabulam Niobes vide apud Ouid. in 6. Metam. Alcmena apud Theocritũ Eidyllio 26. dicit, se crebrius plorare quàm pulchram Nioben. vide ea quæ annotauimus in Philopatre in Tragopodagra.* *r* Somnia enim mirifica sunt, & mira operari solẽt.] *Eorum quæ in somno videmus, quinq; esse genera Macrobius ait. aut enim est somnium & visio, aut oraculum, aut insomnium, aut visum.* Somnium, *vt paucis agam, est quando per figuras & ambages aliqua res in somno ostenditur.* Insomnium *est, quando id quod vigilantem fatigauit dormienti se ingerit.* Visio *est, cùm id quis videt, quod eodẽ modo quo apparuerat, euenit.* Oraculũ *est, cùm in somno parens, vel alia sancta grauisq; persona seu sacerdos, vel etiã Deus aperte euenturũ quid aut non euenturum, faciendũ, vitandũq; denunciat.* Visum *est, cùm arbitramur in nos dormientes irruere armatos, vel passim vagari formas. In quo genere est incubus, qui putatur inuadere dormientes, & pondere suo pressos degrauat. Medici ferè in ea sunt sententia somnia constitutionis seu cõplexionis hominum argumẽta esse. Sic apud Auicennam obseruauimus canone 1. cõplexionis æqualis & tẽperatæ certũ haberi argumentũ somnia lucida, cuiusmodi sunt odorũ, caniuũ, conuiuiorũ, dignitatum. Inæqualis verò ac nõ tẽperatæ cõplexionis indiciũ est, cùm quis ita p quietẽ adficitur, vt moueri posse non videatur, aut onus maius q̃ quod ferre queat sustineat, vel etiam loqui non possit. Cuius generis somnia Galenus ad diuinantia appellat. Auerrois quarto colliget cap. 15. Si imagines, inquit, concipiantur igniũ, bi is rubra præualet. Eandẽ verò atram pellere prænũciant somnia terrifica, &c. Iamblicus in lib. de mysteriis, & Strab. li. 8. scribũt, in templo Aesculapij quod in Epidauro est, ægrotos consueuisse somnia captare è quib. prosperã valetudinẽ cõijcere possent. Et Herophilus somnia quædã appellat θεόπνευστα, hoc est, à Deo inspirata, q̃ necessariò cõtingant. Quædam physica, quædã Syncramatica, cùm scilicet illa nobis occurrunt in somno, quib. delectamur. Deiõ autem*

autem olim per somnia multa & patribus sanctis, & alijs significasse, testatur literæ sacræ. Sic per somniũ Deus cohibet Abimelech, ne attingat vxorẽ Abrahami. Gen. 20. Per somniũ hortatur Deus Solomonem, vt petat ab eo quicquid voluerit. 3 Reg. 3. Per somnium loquebatur prophetis Deus. Num. 22. Et respondebat interrogãtibus je. 1. Reg. 28 Sõnia duo q̃ vidit, narrat Ioseph fratribus suis, quibus præmõstrabat Deus ipsum futurũ principẽ fratriũ. Gen. 39. Sõnia pincernæ et pistoris regis Aegyptiorũ interpretatur Ioseph. Gen. 40. Sõnia Pharaonis quibus fertilitas 7. annorum, item 7. annorum fames ostendebatur ei à Deo, Ioseph quoq; interpretabatur. Gen. 42. Somnium interpretatur quidam cõmilitoni suo in castris Madianitarum, se tradẽdos esse à Deo in manu Gedeonis. Iudic. 6. Somniorũ interpretationem Dei esse, testatur cap. Gen. 40. Vide Aristotelis librũ De diuinat. per somnum, vbi sub nomine insomniỹ videtur omnia q̃ nobis in somno obseruari possunt, comprehendere. s Pegaso similibus.] Pegasus equus alatus Pindarus πλησόεις, ex Medusæ sanguine ortus, cùm in montem Heliconẽ euolasset, vngula saxum feriens fontem aperuit. Homerus aũt de Pegaso fabulã omniũ plenissimè narrat Iliad. 9. Ouid. 5. Metam. lib. 3. Fast. Plin. lib. 4. cap. 7. t Non aliter quã Triptolemus olim, spargẽs quiddã in terrã.] Celeus Eleusinorum rex quũ Cererẽ quærentẽ filiã, liberalissimè hospitio susscepisset illa pro remuneratione ostendit ei omne genus agriculturæ. Filiũ quoq; eius Triptolemum recẽs natũ, per nocte igne fouit, per diẽ diuino lacte nutriuit et eũ currui impositũ, qui allatis serpentibus trahebatur, per totum Orbẽ misit ad frumentorum vsum hominibus indicandum. De Triptolemo Virg. in Culice. u. Iudiciale.] δικανικὸν forẽse dixit, vel q. duæ psonæ inter se decertẽt, vel q. forẽses causæ multis clepsydris perorẽtur. Notat aũt prolixã & ineptã orationẽ, quã etiã hybernũ somniũ vocauit, q. hyeme noctes sint lõgiores, & proinde lõgiora somnia. x Trinoctiale.] Facetè, vt solet, τρισσαγορον vocat Herculẽ ab trinoctio illo quod traditur in eo concipiendo insumptũ. Nota est fabula trinoctij cõcubitus Iouis & Alcmenæ, vel ex Plauto, vel ex ipso Luciano in Dialogo Mercurij & Solis. y Xenophon.] Videtur somniũ hoc intelligere, quod est lib. 3. Anabaseos, quo vidit Xenophon per quietẽ domum suam paternam fulmine totam collucere, &c.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΙΠΟ'Ντα, προμηθεὺς εἶ ἐν λόγοις.

CONTRA EVM qui dixerat, Prometheus es in verbis.

Iacobo Micyllo interprete.

ARGVMENTVM.

Apologia quædam est cōtra eum à quo Promotheus in verbis appellatus fuerat, qua quantū hāc collationem in se admittat, & quantū nō, cū acerba quadā regestione respondet. Vt aūt in superiore narratione somnij, generis, educationis, ac studiorum suorū rationes exposuit: ita hîc videtur dictionē & dicendi genus suū, quale, & ad quod exemplūm comparatū esset, indicare voluisse: nempe quòd ad materiam & res attinet, comœdiam: qd' aūt ad cōpositionem & ipsam orationis figurā spectat, dialogos, quales scilicet Platonis sunt, sese imitari,

Οὐκοῦν προμηθέα με εἶναι φῄς; εἰ μὲν κατὰ τοῦτο, ὦ ἄριστε, ὡς πηλίνων κἀμοὶ τῶν ἔργων ὄντων, γνωρίζω τὴν εἰκόνα, καὶ φημὶ ὅμοιος εἶναι αὐτοῦ. οὐδ' ἀναίνομαι πηλοπλάθος ἀκούειν, εἰ καὶ φαυλότερος ἐμοὶ ὁ πηλὸς, οἷος ἐκ τριόδου βαρβαρός τις παραμικρόν. εἰ δὲ ὑπερεπαινῶν τοὺς λόγους ὡς δῆθεν εὐμηχάνους ὄντας. τὸ σοφώτατον τῶν τιτάνων ἐπιφημίζεις αὐτοῖς, ὅρα μήτις εἰρωνείαν φῇ,

Prometheus[a] igitur me esse ais? si quidē ea ratione, ô optime, quasi & mea[b] opera lutea sint, agnosco collationē, ac fateor me similē illi esse, neq; recuso luti figulus etiā ipse dici: tametsi[c] lutū mihi vilius sit, quale scilicet ex triuijs colligitur, cœnū propemodum, ac fœtulentū quoddā. Quod si verò adeò extollens orationem meam, perinde vt artificiosam & fabrefactam, doctissimi illius Titanū nomine, eam cohonestas & laudas: vide ne quis ironiam dixerit,

φῆ, καὶ μυκτῆρα, οἷον τὸν ἀττικὸν, προσεῖναι τῷ ἐπαίνῳ. ἢ πόθεν γὰρ εὐμήχανον τοὐμόν; τίς δ' ἡ περιττὴ σοφία καὶ προμήθεια ἐν τοῖς γράμμασιν; ὡς ἔμοιγε ἱκανὸν, εἰ μὴ πάνυ σοι γήϊνα ἔδοξε, μὴ δὲ κομιδῇ ἄξια τοῦ καυκάσου. καί τοι πόσῳ δικαιότερον ὑμεῖς ἂν εἰκάζοισθε τῷ Προμηθεῖ, ὁπόσοι ἐν δίκαις εὐδοπιμεῖτε, ξὺν ἀληθείᾳ ποιούμενοι τοὺς ἀγῶνας; ζῶντα οὖν, ὡς ἀληθῶς, καὶ ἔμψυχα ὑμῖν τὰ ἔργα. καὶ νὴ δὰ, καὶ τὸ θερμὸν αὐτῶν ἐστὶ διαπυρον. καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ Προμηθέως ἂν εἴη πλὴν εἰ μὴ διαλλάττοιτε, ὅτι μηδ' ἐκ πηλοῦ πλάττετε, ἀλλὰ χρῦσα ὑμῖν τοῖς πολλοῖς τὰ πλάσματα. ἡμεῖς δὲ, οἱ ἐς τὰ πλήθη παριόντες, καὶ τὰς τοιαύτας τῶν ἀκροασεων ἐπαγγέλλοντες, εἴδωλα ἄττα ἐπιδεικνύμετα. καὶ τὸ μὲν

dixerit, & quasi quandam [d] Atticam subsannationem subesse huic laudi aut, vnde enim adeò fabrefactum est quod ego facio? Quæ verò ista nimia & Promethea sapientia in scriptis meis? Nam mihi certè illud satis fuerit, si non omnino terrena atq; fictilia tibi videantur, aut digna adeò Caucaso. At verò quanto iustius vos compari Prometheo poteratis, quicunque in iudicijs & causis agendis celebres estis, cum veritate certamen instituentes? Viua enim reuera atque animata vobis opera sunt, & per Iouem etiam calor illorum ignitus est. Quod ipsum quoque ex Promethei rebus sumptum videri possit, nisi si sic decidatis hic, quòd minimè ex luto fingatis vos, sed quòd [e] aurea vobis plerisque figmenta sua sint: nos autem qui ad vulgus prodimus, atq; ibi tales nostras auscultationes iactamus, nihil aliud quàm simulachra quædam rerum spectanda exhibemus. Et in

μὲν ὅλον ἐν πηλῷ, καθάπερ ἔφην μικρὸν ἔμπροσθεν, ἡ πλασικὴ κατὰ ταὐτὰ τοῖς κοροπλάθοις· τὰ δ' ἄλλα οὔτε κίνησις ὁμοία πρόσεστιν, οὔτε ψυχῆς δεῖγμά τι, ἀλλὰ, τέρψις ἄλλως, καὶ παιδιὰ τὸ πρᾶγμα. ὥς τέ με ἐνθυμεῖσθαι ἔπεισι, μὴ ἄρα οὕτω με Προμηθέα λέγοις εἶναι, ὡς ὁ κωμικὸς τὸν Κλέωνά φησιν. οἶσθα περὶ αὐτοῦ.

Κλέων Προμηθεύς ἐστι μετὰ τὰ πράγματα. καὶ αὐτοὶ δὲ ἀθηναῖοι τοὺς χυτρέας καὶ ἱπνοποιοὺς, καὶ πάντας, ὅσοι πηλουργοί. Προμηθέας ἀπεκάλουν, ἐπισκώπτοντες ἐς τὴν πηλὸν, καὶ τὴν ἐν πυρὶ οἶμαι τῶν σκευῶν ὅπτησιν. καὶ εἴγε τοι τοῦτο βούλεται εἶναι ὁ Προμηθεὺς, παίνυ εὐστόχως ἀπετόξευται. καὶ ἐς τὴν ἀττικὴν δριμύτητα τῶν σκωμμάτων. ἐπεὶ καὶ εὔθρυπτα ἡμῖν τὰ ἔργα, ὥσπερ ἐκείνοις τὰ χυτρίδια, καὶ μικρόν

summa, circa lutum quidem, quemadmodum paulò antè dixi, ipsa hæc figulina versatur, perinde vt & [f] aliorum figulorum: præterea autem neque motus similis inest, neque animæ seu vitæ aliqua significatio, sed delectatio quædam inanis, & quasi quidam lusus totum illud negocium est. Vt interim etiam cogitare incipiam, num ita me Prometheum dicete volueris, vt Comicus ille Cleonem: nosti siquidem. Cleon, inquit, Prometheus ille [g] post negocia est. Cæterùm etiam ipsi Athenienses [h] figulos ollarum & furnorum constructores, & quicunque circa lutum versantur, Prometheos vocabant olim: alludentes ad lutum, opinor, & ad illam quæ fit in igne, vaforum assaturam. Quòd si etiam hoc sibi vult Prometheus iste tuus, admodum directè ac certò iaculatus es, & omnino secundum Atticam illam mordendi acerbitatem dixisti: quoniam & nostra opera fragilia sunt, perinde vt illorum ollulæ: & modicum

μικρόν τις λίθον ἐμβαλὼν, συντρίψειεν ἅπαντα καί τι φαίη τις παραμυθούμενος, οὐ ταῦτα εἰκάσαι τῶν Προμηθεῖ, ἀλλὰ τὸ καινουργὸν τοῦτο ἐπαινῶν, καὶ μὴ πρός τι ἄλλο ἀρχέτυπον μεμιμημένον. ὥσπερ ἐκεῖνος οὐκ ὄντων ἀνθρώπων, τέως ἐννοήσας αὐτοὺς ἀνέπλασε, τοιαῦτα ζῶα μορφώσας, καὶ δακοσμήσας, ὡς εὐκίνη τάτε εἴη, καὶ ὀφθῆναι χαρίεντα. καὶ τὸ μὲν ὅλον, ἀρχιτέκτων αὐτὸς ἦν. συνειργάζετο δέ τοι καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, ἐμπνέουσα τὸν πηλὸν, καὶ ἔμψυχα ποιοῦσα εἶναι τὰ πλάσματα. ὁ μὲν ταῦτα ἂν ἔποι, πρός τε τὸ εὐφυμότατον ἐξηγούμενος τὸ εἰρημένον. καὶ ἴσως οὗτος ὁ νοῦς ἦν τῶν λελεγμένῳ. ἐμοὶ δὲ οὐ πάνυ ἱκανὸν, εἰ καινοποιεῖν δοκοίην, μηδὲ ἔχοι τις λέγειν ἀρχαιότερόν τι τοῦ πλάσματος, οὗ τοῦτο ἀπόγονόν ἐστιν, ἀλλὰ εἰ

modicum quispiam lapillum inijciens, facilè contriuerit omnia. Atqui dixerit aliquis consolando nos, nequaquam ista assimilasse Prometheo, sed nouitatem hanc, & ea quæ nullo alio exemplo facta, aut ad imitationem comparata sunt, laudare voluisse te: quemadmodum & ille nondum existētibus hominibus excogitatos, atque de nouo inuentos illos tum finxit, talibus animalibus effigiatis & exornatis, quæ & mouerentur facilè, & aspectu gratiosa forent. & in summa, architectus ipse erat: sed cooperabatur tamen etiam Minerua illi, quæ & lutum inspirabat, & figmenta illa animata reddebat. Talia quidem ille aliquis dicere posset, atque ita in meliorem partem dictum istud exponere. Et fortassis hæc sententia etiā dicti fuit.

Sed mihi non ita satis est, si videar noua fingere: quoniā neq; vetustius aliquid dicere quisquā poterit eo figmento, ad cuius imitationem ac formā hoc deductū & quasi progenitum est.

Sed

ἀλλ' εἰ μὴ καὶ καίριόν τι φαίνοιτο, αἰσχυνοίμην ἂν, εἰ ἴδοι, ἐπ' αὐτῷ. καὶ συμπατήσας ἂν ἀφανίσαιμι, δεδ' ἂν ὠφελήσειεν αὐτό. παρὰ γὰρ ἐμοὶ ἡ καινότης, μὴ δι' σωτηρίαν ἄμορφον ᾖ. καὶ εἴγε μὴ ἔτω φρονοίην, ἄξιον ἂν μοι δοκῶ ἐπικαλέσασθαι γνώμης μείρακα, εἰ σωτῆρας ὡς πολὺ ἀμορφότερα τὰ μετὰ τῶν ξύλων αὐτὰ ποιοῦντα. Πτολεμαῖος οὖν ὁ Λάγου δύο καινὰ εἰς Αἴγυπτον ἄγων, καμηλόν τε Βακτριανὴν καμήλαναν, καὶ δίχρωμον ἄνθρωπον, ὃς τὸ μὲν ἥμισυ αὐτῷ ἀκριβῶς μέλαν ἦν, τὸ δ' ἕτερον εἰς ὑπερβολὴν λευκόν, ἐπίσης δὲ μεμιγμένον εἰς τὸ θέατρον συναγαγὼν τοὺς Αἰγυπτίους, ἐπιδείκνυτο αὐτοῖς ἄλλά τε πολλὰ θαύματα, καὶ τὸ τελευταῖον καμηλον, καὶ τὸν ἡμίλευκον ἄνθρωπον, καὶ ἦν ἐκπλῆξαι ὧν θαύματι.

Sed tamen nisi & gratiam quandam atque venustatem præ se ferat, puderet me sanè (sat scias) illius, & conculcando abolere cuperem. Neque enim illi eò profuerit apud me nouitas hæc, quò minus conteratur, si deforme existat. Et si quidem non ita sentiam, dignus mihi videor qui à sedecim vulturibus attondear: vt qui non intelligã quòd multo deformiora ea sunt, quæ hoc ipsum quòd sunt, cum peregrinitate quadam coniunctum habent. Ptolemæus igitur Labi filius, cùm aliquando duas res nouas in Aegyptum adduxisset, camelum videlicet Bactrinam totam nigram, & hominem bicolorem, cuius altera pars planè nigra, altera autem excellenter candida erat, per totum corpus æqualiter distincta atque diuisa: congregatis in theatrum Aegyptijs, exhibuit

οἱ δὲ

illis cũ alia multa spectacula, tum inter postrema, hæc quoq; : camelum videlicet, & semialbum hominem, putauitq; se magnam admirationem isto spectaculo concitaturum esse.

At illi

οἱ δὲ πρὸς μὲν τὴν κάμηλον ἐφοβήθησαν, καὶ ὀλίγου δεῖν ἔφηγον ἀναθορόντες· καί τοι χρυσῷ πᾶσα ἐκεπόσμητο, καὶ ἁλουργίδι ἐπέστρωτο, καὶ ὁ χαλινὸς ἦν λιθοκόλλητος, Δαρείου τινὸς, ἢ Καμβύσου, ἢ Κύρου αὐτοῦ κειμήλιον. πρὸς δὲ τὸν ἄνθρωπον οἱ μὲν πολλοὶ ἐγέλων· οἱ δέ τινες, ὡς ἐπὶ τέρατι, ἐμυσσάττοντο. ὥστε ὁ Πτολεμαῖος συνεὶς ὅτι οὐκ εὐδοκιμεῖ ἐπ' αὐτοῖς, οὐδὲ θαυμάζεται ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων ἡ καινότης, ἀλλὰ πρὸ αὐτῆς τὸ εὔρυθμον, καὶ τὸ εὔμορφον κείνουσι, μετέστασεν αὐτὰ, καὶ τὸν ἄνθρωπον οὐκέτι διὰ τιμῆς ἦγεν, ὡς πρὸ τοῦ. ἀλλ' ἡ μὲν κάμηλος, ἀπέθανεν ἀμελουμένη. τὸν ἄνθρωπον δὲ τὸν διττὸν Θέσπιδι τῶν αὐλητῇ ἐδωρήσατο, καλῶς αὐλήσαντι παρὰ τὸν πότον. δὲ δοικαδὲ, μὴ καὶ τοῦ μὸν κάμηλος ἐν αἰγυπτίοις ᾖ· οἱ δὲ ἄνθρωποι, τὸν χαλινὸν ἔτι αὐτῆς θαυμάζουσι, καὶ τὴν ἁλουργῖδα. ἐπεὶ

At illi ad cameli quidem cõspectum perterriti sunt: & parum abfuit quin exilientes profugissent. quanquam tota ea auro exornata, ac purpura instrata erat: frenũ autem etiam gemmis compactum habebat, ex Darij alicuius, aut Cambysis, aut etiam ipsius Cyri thesauris depromptum. Ad hominis autem intuitum pleriq; ridebant: alij autem etiam vt monstrum aliquod ipsum auersabantur. Quare Ptolemæus intelligens se illis non adeò laudem conciliasse sibi, neq; nouitatem apud Aegyptios in admiratione esse, sed præ ipsa quod concinnum atque compositũ, iustaq; forma præditum foret, probari: transtulit illos inde, hominemq; nõ amplius eodem horrore habuit, quo antea. Ac camelus quidẽ neglecta atq; relicta tum, mortua est: hominem autem illũ duplicem Thespidi cuidã tibicini, cũm ad pocula bene cecinisset, dono dedit. Porrò vereor, ne & mea, i camelus in Aegypto, sint: homines autem, adhuc frenum illius & purpuram admirentur: quoniam

ἐπεὶ δὲ οὐδὲ τὸ ἐκ δυοῖν τοῖν καλλίστοιν συγκεῖσθαι, διαλόγου καὶ κωμῳδίας, οὐδὲ τοῦτο ἀπόχρη εἰς εὐμορφίαν, εἰ μὴ καὶ ἡ μίξις ἐναρμόνιος, καὶ κατὰ τὸ σύμμετρον γίγνοιτο. ἔστι γοῦν ἐκ δύο καλῶν, ἀλλόκοτον τὴν ξυνθήκην εἶναι, οἷον ἐκεῖνο τὸ περιερότατον; ὁ ἱπποκένταυρος. οὐ γὰρ ἂν φαίης ἐπέραστόν τι ζῶον τοῦτ' γενέσθαι, ἀλλὰ καὶ ὑβριστικότατον, εἰ χρὴ πιστεύειν τοῖς ζωγραφοῖς, ἐπιδεικνυμένοις τὰς παροινίας καὶ σφαγὰς αὐτῶν. τί οὖν οὐχὶ καὶ ἔμπαλιν γένοιτ' ἂν εὔμορφόν τι ἐκ δυοῖν τοῖν ἀρίστοιν ξυντεθὲν, ὥσπερ ἐς οἴνου καὶ μέλιτος, τὸ ξυναμφότερον ἥδιστον φημὶ ἔγωγε; οὐ μὴν περί γε τῶν ἐμῶν ἔχω διατείνεσθαι, ὡς τοιούτων ὄντων· ἀλλὰ δὲ διὰ μὴ τὸ ἑκατέρου κάλλος, ἡ μίξις συνέφθειρεν. οὐ παίνυ γοῦν συνήθη καὶ φίλα ἐξ ἀρχῆς ἦν, ὁ διάλογος, καὶ ἡ κωμῳ-

quoniam neque illud ex duobus optimis compositũ Dialogo videlicet, & Comœdia, per se ipsum satis valet ad formã & elegantiam, nisi & compositio inter se consentiens, iustaq; proportione temperata fuerit. Licet quippe ex duobus pulchris compositionem alienam, atque peregrinam fieri: quale illud vulgatissimum est [k] Hippocentauri. Non enim facilè dixeris, amabile aliquod animal esse hoc, sed potius contumeliosissimum: si modò conuenit pictoribus credere, exhibentibus temulentiam & cædes illorum. Quid ergo? annon rursum quoq; bene formatum ac pulchrũ aliquid ex duobus optimis cõpositũ fieri potest? Vt ex vino & melle commistum & temperatũ, suauissimũ equidem aio esse. Quanquam de meis cõpositionibus hoc contendere non ausim, quòd ipsæ quoq; tales sint: sed metuo ne vtriusq; pulchritudinem ipsa tẽperatura corruperit. Neq; enim omnino consueta inter se, atq; affinia, ab initio Dialogus &

Comœdia

κωμῳ δία. εἴγε ὁ μὲν οἴκοι, καὶ καθ' ἑαυτὸν νὴ Δία ἐν τοῖς μεριπάτοις μετ' ὀλίγων τὰς διατριβὰς ἐποιεῖτο. ἡ δὲ παραδοῦσα τοῦ Διονυσίῳ ἑαυτὴν, θεάτρῳ ὡμίλει, καὶ ξυνέπαιζε, καὶ ἐγελωτοποίει, καὶ ἐπέσκωπτε, καὶ ἐν ῥυθμῷ ἔβαινε πρὸς αὐλὸν, ἐνίοτε καὶ τὸ ὅλον ἀναπαίστοις μέτροις ἐπηχουμένη τὰ πολλὰ, τοὺς τοῦ διαλόγου ἑταίρους ἐχλεύαζε, φροντιστὰς, καὶ μετεωρολέσχας, καὶ τὰ τοιαῦτα προσαγορεύουσα. καὶ μίαν ταύτην πρέλευσιν ἐπεποίητο ἐκείνους ἐπισκώπτειν, καὶ τὴν διονυσιακὴν ἐλευθερίαν καταχεῖν αὐτῶν, ἄρτι μὲν ἀεροβατοῦντας δεικνύουσα, καὶ νεφέλαις ξυνόντας: ἄρτι δὲ ψυλλῶν πηδήματα διαμετροῦντας, ὡς δῆθεν τὰ ἀέρια λεπτολογουμένους. ὁ διάλογος δὲ, σεμνοτάτας ἐποιεῖτο τὰς συνουσίας φύσεώς τε πέρι, καὶ ἀρετῆς φιλοσοφῶν, ὥστε

Comœdia fuêre. Siquidem ille domi & secum ipse, mehercle, in ambulacris cũ paucis quibusdam disputationes suas habebat: Comœdia aũt tradens se totam Dionysio, in theatro cõuersabatur, simulq; ludebat, & ridicula erat: gaudebat salibus & dicacitate, & cũ numerositate quadam ad certamen & palmam veniebat. Interdum etiã anapæsticis versibus prorsum in sublime euecta, dialogi sectatores ac socios vt plurimum irridebat ac subsannabat, curarum exercitores, ac vanos sublimium rerum disceptatores, & id genus alia vocitando. Quin & vnam hanc adeundi viam habebat, sugillando illos, & Dionysiacam istam libertatem in ipsos effundendo, nunc in aëre ambulantes, & cum nubibus congredientes illos exhibens, nunc publicum saltus metientes fingens, vt qui scilicet de aëreis & sublimibus istis rebus nimis exiliter argutarentur. Dialogus autem contrà maximè graues ac venerabiles disputationes habebat, cùm de natura rerum, tum de virtute philosophorum: ita vt

ὥστε τὸ τῶν μουσικῶν τοῦτο δὶς διὰ πασῶν εἶναι τὴν ἁρμονίαν ἀπὸ τῆς ὀξυτάτης εἰς τὸ βαρύτατον. καὶ ὅμως ἐτόλμησας ἡμᾶς τὰ ὅτως ἔχοντα πρὸς ἄλληλα ξυναγαγεῖν, καὶ ξυναρμόσαι, ὁ πάνυ πειθόμενα, ὁδὶ ἐθελοντὶ ἀνηλόμενα τὴν κοινωνίαν. διὰ τοίνυν μὴ αὖθις ὅμοιόν τι τῷ πεπηθὲ τῷ σῷ πεποιηκὼς φαίνωμαι, τὸ θῆλυ τῷ ἄῤῥενι ἐναρμόσας, καὶ δὶ αὐτὸ δίκην ὑποσχών. μᾶλλον δὲ μὴ καὶ ἄλλό τι δεινὸν φανοίην ἐξαπατῶν ὑμᾶς τοὺς ἀκούοντας, καὶ ὅσα παραβὰς τοῖς κιναιδολύμμασι τὴν πιμελὴν, γέλωτα κωμικὸν τοῖς συμποτικοῖς φιλοσόφοις· τὸ γὰρ τῆς κιναιδίας, καὶ γὰρ κιναιδίας ὁ θεὸς, ἅπαγε· τοῦτο μόνον οὐκ ἂν εἴποις ἐναντίον τοῖς ἡμετέροις. καὶ παρὰ τοῦ γὰρ ἂν ἐκλεπτοποιῆσαι μὴ ἄρατις, μὲ διελαθεν τοιοῦτος πυτιοκάμπας, καὶ σαγηνάφης καὶ αὐτὸς σωτικὸς, πλὴν ἀλλά τί ἂν πάθοιμι;

ita vt Musicorum illud [m] δὶς διὰ πασῶν, hoc est, bis per omnes chordas siue distantias tonorum, nempe à summo atq; acutissimo ad imum atq; grauissimum vsq;, inter eos disconueniret. Et tamen ausi fuimus nos, hæc ita sese habentia, inter sese coniungere, & quasi conciliare, eaq; mutuo coaptare, quæ neque omnino obsequuntur, neque facilè communionem & societatem aliquam sustinent. Vereor itaq; ne denuò simile aliquid Prometheo isti tuo fecisse videar, vt qui fœminino cum masculino commiscuerim, & ob idipsum nunc vetus agar. Imò etiam ne quid aliud tale videar, decepisse fortasse auditores, atque [n] ossa apposuisse ipsis pinguedine obducta ac tecta, risum scilicet Comicum sub philosophica grauitate. Hoc enim furti fuerat. Absit hoc vnũ modò, vt ne in nos

θοιμι; ἐμμενέτεον γὰρ οἷς ἅπαξ πρειλόμην· ἐπεὶ τό γε μεταβουλεύεσθαι, ἐπιμηθέως ἔργον, οὐ προμηθέως ἐστί.

cerem? Persistendum enim est in ijs quæ semel cœperis, quandoquidē p mutare consilium, Epimethei opus, non Promethei est.

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

a Prometheum igitur.] *Operis sui formulam quandam ac filum describit Lucianus, causidicos subinde taxans, qui libros à se conscriptos, eo quòd à strepitu forensi erant semoti, deinde etiam ex Dialogo concinnati, & Comœdia, quæ inter se longè diuersa sunt, irridebant, Promethia subinde Lucianum per contumeliam appellantes, hoc est,* πηλοπλάθον, *aut plastem, siue figulum. Fuit autem Prometheus, quemadmodum de eo fabulantur, Iapeti ex Titano geniti filius. hic cùm Ioui duos tauros immolasset, carnes amborum sub vno bouis tergore occuluit, ossa sub altero. Iupiter tradita sibi optione, ossa elegit. Itaque comperta fraude indignatus, ignem mortalibus abstulit. Prometheus rursus illum è cœlo furtim in ferula surripuit, quo etiam de terræ luto effictum à se hominem animauit. Iupiter re comperta Mercurio iussit, vt Prometheum Caucaso Scythiæ monti catenis ferreis alligaret, adhibita ad pectus eius aquila & vulturibus, qui epate illius pascerentur.* προμηθεὺς *autem Græcis eum significat, cui prius quàm rem aggrediatur, suppetit consilium* ἐπιμηθεὺς, *cui re peracta, tum demum consilium in mentem venit. De his duobus fratribus plura Hesiodus in libro cui titulus, Opera & dies: & Lucanus in Dialogo Iouis & Promethei:* b Et mea opera lutea.] *Id est, contempta, uulliusque precij. Quicquid autem vile,* κεραμοῦν *siue* κεράμεινον *dicunt Græci. Nos luteum, interdum ipsum lutum.* c Lutum mihi, *&c.*] *Lutum extriuijs (Micyllus* βόρβορος, *non* βάρβαρος *legit, quæ lectio sola Erasmo probatur, propterea quòd hîc de luto fit mentio, non de barbaro quopiam. Plat. lib. de Rep.* καὶ τῷ ὄντι ἐν βορβόρῳ βαρβαρικῷ τινι,

i ac reuera in cœno quopiam barbarico. Loquitur de anima demersa ignorantiæ tenebris. d Atticam subsannationem.] siue nasum Atticum. Plinius lib 11. cap. 32. docet, à suæ ætatis hominibus nasum subdolè irrisioni fuisse dicatum. Vnde nasuti vocantur, qui doctè norint alios irridere. Et Græcis μυκτηρίζειν, αὐτιμυκτηρίζειν, id est, irridere, vicissim irridere, ἀπὸ τοῦ μυκτῆρος, id est, naso. Cass. ad Ciceronem lib. Epist fam. 15. Quosque vbi ridiculo aut scommatico dicterio læseris, velint rusticè gladio αὐτιμυκτηρίσαι, id est, vicissim naso suspendere.

e Aurea figmenta.] Quod eximium videri volumus, aureum dicimus. Cicer. Academic. quæst. libr. 2. de libello loquens, quem Crantor scripsit de luctu. Est enim, inquit, non magnus, verùm aureolus, &c. id est, egregius. f Et aliorum figulorum.] quemadmodum qui vocantur κορωπλάθοι, qui puppas nescio quas pueriles, & id genus imagunculas quorumcunque animalium ex luto parte plurima, & ex alia interim materia fingant, &c. g Post negocia.] Rebus peractis, quique serò, nec nisi confecto negocio sapit. Ex Comico quopiam citat hunc versiculum dictum in Cleonem. h Figulos ollarum.] χυτρέας καὶ ἱπνοποιοὺς καὶ πηλουργούς. i Camelus in Aegypto.] Id est, meticulosa vel planè ridicula. Adagij vice refert, quod natum est ex hac historia Aegyptia.

k Hippocentauri.] Ex homine & equo sunt conflati, & propterea δυφυεῖς ab Isocrate appellantur. Compositio diuersa & varia, hippocentaurus vocatur. l Ridicula.] Comœdiæ enim finis non ferè alius erat Græcis, quàm lætitia & hilaritas. Quòd adeò verum est, vt in libris obseruatum sit: & testis in Nebulis Aristophanes est, interpretis item accedente calculo, risus gratia plerumque scortea pudenda graphicè expressa, & id genus alia non pauca produci consueuisse, adeò vt comicum risum prouerbij vice Lucianus hic vsurparit. m Δὶς διὰ πασῶν.] Prouerbium à Musicis mutuò sumptum, quo maximum discrimen, & longissimum interuallum significatur. Vide Erasmi Chiliadas. Hoc vsus est Lucianus in libro de Conscribenda historia, & in sermone qui est De mercede seruientibus. n Ossa apposuisse.] Vice prouerbij vsurpat, ossa apponere obducta ἀργέτι δημῷ, vt Hesiodus inquit, id est, pin-

est, pinguedine candida. o Pinuum incuruatores.] *πιτυοκάμπτας: quo nomine Scinis appellatus fuit, quem occidit Theseus, incuruantē pinus, & ex ijs alligatos homines, & in sublime emissos dilaniantem, &c. eundem Pithyocamptem vocat lib. 2. verarum histor.* p Mutare consilium.] *post rem consulere. vnde & Pindarus in Pythijs, illum appellat ὀψίνοον, quasi serò sapientem. Hesiod. in Theogonia: Hæc, inquit, peperit προμηθέα Ποικίλον αἰολομῆτιν: ἁμαρτινοον τ' ἐπιμηθέα, Prometheum vafrum nominans, ac varijs instructum consilijs, Epimetheum post erratum sapientem.*

ΠΡΟΣ ΝΙΓΡΙΝΟΝ ἐπηστολή.

Λουκιανὸς Νιγρίνῳ εὖ πράττειν· ἡ μὲν παροιμία φησὶ, γλαῦκα εἰς ἀθήνας· ὡς γελοῖον ὄν, εἴ τις ἐκεῖ κομίζει γλαῦκας, ὅτι πολλαὶ πὰρ αὐτοῖς εἰσίν. ἐγὼ δὲ εἰ μὲν δύναμιν λόγων ἐπιδείξασθαι βουλόμενος, ἔπειτα Νιγρίνῳ γράψας βιβλίον ἔπεμπον, εἰχόμην ἂν τῷ γελοίῳ, γλαῦκας ὡς ἀληθῶς ἐμπορευόμενος. ἐπεὶ δὲ μόνην τοι δηλῶσαι τὴν ἐμὴν γνώμην ἐθέλω, ὅπως τε νῦν ἔχω, καὶ ὅτι μὴ παρέργως εἴλημμα πρὸς τῶν σῶν λό-

EPISTOLA ad Nigrinum.

LVcianus Nigrino salutem. a *Noctuas Athenas, inquit prouerbium: quasi ridiculum sit, si quis eò noctuas apportet, quoniam illis ibi abundent. Ego verò si quidem potestatem ac vim verborum exhibere velim, atque ita Nigrino scribens, librū mitterē, obnoxius equidem huic ridiculo forē. Nunc aūt quando solū sententiam meam declarare tibi volo, quomodo videlicet nunc animatus sum, & ꝙ non obiter ac leuiter ora-*

γων, ἀπρεφύγοι μ' ἂν εἰκότως καὶ τὸ τοῦ Θουκυδίδου λέγοντος, ὅτι οὐ ἀμαθία ἢ θρασεῖς, ὀκνηροὺς δὲ τὸ λελογισμένον ἀπεργάζεται. δῆλον γὰρ, ὡς οὐχ οὐ ἀμαθία μοι μόνη τῆς τοιαύτης τόλμης, ἀλλὰ καὶ ὁ πρὸς λόγους ἔρως, αἴτιος. ἔρρωσο.

tione tua correptus atque affectus fui, effugero sanè meritò etiam Thucydidis illud, quo dicitur [b] imperitia [c] audaces, [d] res autem cogitata atque considerata [e] timidos efficere, Manifestum enim est, quòd non imperitia solùm, verùm etiam amor ac studium orationis, huiusmodi audaciæ causa est. Vale.

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

a Noctuas Athenas.] *Subaudiendum, porto, aut mitto. Hanc paræmiam Lucianus hic exponit, quæ inde fluxit, quòd Athenis abundant vlulæ, & Atticæ regioni quasi peculiares sint. Proinde vt absurdum videbatur, noctuam Athenas deportare, cùm illic passim omnia noctuis abundarent: ita ridiculum sit, homini consultissimo consilium dare.* b Imperitia.] *ignoratione ac inscitia.* c Audaces.] *præcipites.* d Res autem cogitata.] *Ratio atque doctrina.* e Timidos.] *cunctatiores & morosiores. Mitio in Adelphis castigans Demeæ fratris immodicam seueritatem: Homine (inquit) imperito nunquam quicquam iniustius, qui nisi quod ipse fecit, nihil rectum putat.*

NIΓPI-

ΝΙΓΡΙΝΟΣ, Η ΠΕΡΙ' φιλοσόφου ἤθους, *NIGRINVS, SIVE de moribus philosophorũ.*

Iacobo Micyllo interprete.

ARGVMENTVM.

Hoc dialogo vitam ac mores philosophorum describit, conferendo inter se verè philosophos & simulatos: & quòd ijs qui seriò philosophari cupiunt, vrbis Romæ consuetudo & luxus nequaquam conueniant, ostendendo. Cuius rei exemplum, Nigrinum, Platonicũ philosophum, & turbas istas adulatorum, cœnas & lucrum sectantium, inter se cõponit. Quanquam haud scias, an etiam veræ philosophiæ sectatores hic laudando, pro more suo ironia vtatur. Valde autem quadrat hic dialogus in nostræ quoq; ætatis homines, eos qui ornatu & habitu veterũ istorum quasi successores quidã sunt.

Σεμνὸς ἡμῖν σφόδρα κὴ μετέωρος ἐπανελήλυθας; οὐ τοὶ νυν προσβλέπειν ἡμᾶς ἔτι ἀξιοῖς οὔθε ὁμιλίας λεταδίδως, οὔτε κοινωνεῖς τῶν ὁμοίων λόγων, ἀλλ' ἄφνω μεταβέβλησαι, καὶ ὅλως ὑπεροπτικῷ τινι ἔοικας. ἡδέως δ' ἂν παρὰ σοῦ πυθοίμην, ὅθεν οὕτως ἀτόπως ἔχεις, καὶ τί τούτων αἴτιον. τί γὰρ ἄλλο γε, ὦ ἑταῖρε, ἢ εὐτυχία:

VT a verò grauis nobis admodum & sublimis redijsti? Non igitur neq; aspicere nos amplius dignaris, neq; conuersationẽ aliquam nobiscũ habere, neq; etiam similibus atq; ijsdem verbis nobiscum vti: sed repentè immutatus es, & omnino eiusmodi quispiam vidêris, qui cæteros omnes præ se contemnat. Lubens igitur audierim ex te, vnde ad hoc insolentiæ perueneris, & quæ eius rei causa sit. PHIL. Quid enim aliud, ô amice, quàm felicitas?

χία; πῶς λέγεις; ὁδοῦ πάρεργον ἥκω σοι, ἐνδαίμων τε καὶ μακάριος γεγενημένος· καὶ τοῦτο δὴ τὸ ἀπὸ τῆς σκηνῆς ὄνομα, τρισόλβιος. ἡράκλεις, οὕτως ἐν βραχεῖ; καὶ μάλα. τί δὲ τὸ μετὰ τοῦτό ἐστιν, ἐφ' ὅτῳ καὶ μιομᾶς, ἵνα μὴ ἐν μεφαλαίῳ μόνῳ εὐφραινώμεθα, ἔχωμεν δέ τι καὶ ἀκριβῶς εἰδέναι, τὸ πᾶν ἀκούσαντες; οὐ θαυμαστὸν εἶναί σοι δοκεῖ πρὸς διὸς, ἀντὶ μὲν δούλου με ἐλεύθερον, ἀντὶ δὲ πένητος, ὡς ἀληθῶς πλούσιον· ἀντὶ δὲ ἀνοήτου τε καὶ τετυφωμένου, γνώσεσθαι μετριώτερον; μέγιστον μὲν οὖν. ἀτὰρ οὔπω μανθάνω σαφῶς ὅ, τι καὶ λέγεις. ἐστάλην μὲν εὐθὺ τῆς πόλεως, βουλόμενος ἰατρὸν ὀφθαλμῷ θεάσασθαί τινα. τὸ γάρ μοι πάσος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ μᾶλλον ἐπετείνετο. οἶδα τούτων ἕκαστα καὶ ἠυξάμην σὲ τινὶ σπουδαίῳ ἐπιτυχεῖν. δόξαν οὖν μοι δὲ ποιῶ προσειπεῖν Νιγρῖνον τὸν πλατωνικὸν φιλόσοφον,

L. Quid ais? PH. Nā præter consiliū atq; propositū meū, venio tibi felix atq; beatus factus, adeoq; illud quod in scena vsurpari solet, [b] ter beatus. LVC. Papæ, adeò breui? PH. Atq; admodū. L. Quid aūt vltrà hic est, propter quod etiam superbis, vt non sumatim modò lætemur, sed & accuratè scire possimus, audito toto negocio? P.H. Annón admiratione dignum tibi videtur, per Iouem, pro seruo liberū, pro paupere diuitē, idq; adeò verè, pro stulto autē & insano redire modestū? L. Maximè igitur. Sed nondum tamen planè intelligo quidnam illud sit quod dicis. PH. [c] Profectus in vrbem rectà fui, vt ibi oculorum aliquē medicū circūspicerem. Nam malum illud quo ex oculis laborabam, magis ac magis ingrauescebat tum mihi. L. Scio equidem singula, ideoq; etiam optaui vt in bonum atque peritum aliquem incideres. PH. Cùm igitur visum mihi esset, Nigrinum quoque Platonicum philosophum,

ὄφον, ἔωθεν ἐξαναστὰς, ὡς αὐτὸν ἀφικόμην, καὶ κόψας τὴν θύραν, τοῦ παιδὸς εἰσαγγείλαντος ἐκλήθην. καὶ παρελθὼν εἴσω, καταλαμβάνω τὸν μὲν ἐν χερσὶ βιβλίον ἔχοντα, πολλὰς δὲ εἰκόνας παλαιῶν ὀφῶν ἐν κύκλῳ κειμένας. προὔκειτο δὲ ἐν μέσῳ καὶ πινάκιόν τι τῶν ἀπὸ γεωμετρίας σχημάτων καταγεγραμμένον, καὶ σφαῖρα καλάμου, πρὸς τὸ τοῦ παντὸς μίμημα, ὡς ἐδόκει, πεποιημένη. σφόδρα οὖν με φιλοφρόνως ἀσπασάμενος, ἠρώτα ὅ, τι καὶ πράττοιμι. κἀγὼ πάντα διηγησάμην αὐτῷ, καὶ δῆτα ἐν μέρει καὶ αὐτὸς ἠξίουν εἰδέναι ὅ, τι τε πράττοι, καὶ εἰ αὖθις αὐτῷ ἐγνωσένον εἴη σκέλλεσθαι τὴν ἐπὶ τῆς ἑλλάδος. ὁ δὲ ἀπαρξάμενος, ὦ ἑταῖρε, περὶ τούτων λέγειν, καὶ τὴν ἑαυτῆς γνώμην διηγεῖσθαι, τοσαύτην τινά μοι λόγων ἀμβροσίαν κατεσκέδασεν, ὥστε καὶ τὰς σειρῆνας ἐκείνας, εἴ τινες

sophum, vt quem longo tẽporis interuallo non viderã, compellare, mane surgẽs, ad ipsum abeo: & pulsata ianua, cùm puer intrò de me renunciasset, accersitus sum. Atque ita ingressus in ædes, deprehẽdo ipsum quidẽ manibus librum tenentẽ, circũ autẽ vndiq; multas veterum atq; doctorum hominũ imagines iacentes. Posita autem in medio erat etiam tabella quædam, in qua Geometricæ quædam figuræ descriptæ erant, ac sphæra Calani illius, ad exemplum & imitationem vniuersi, vt videbatur, composita. Admodum igitur benignè & comiter me amplexatus ille, interrogat quidnam agerem. [d] *Quibus omnibus illi expositis, & ego quoque per vices ex eo scire postulabam, & quid ipse ageret, & nunquid apud se statuisset in Græciam denuò nauigare. Ibi verò ille, ô amice, posteaquam cœpisset de hisce rebus mecum colloqui, suamq; sententiam explicare, tantam quandam verborum ambrosiam mihi affudit, vt mihi planè videretur Sirenes illas,*

εἴ τινες ἄρα ἐγένοντο, καὶ τὰς ἀηδόνας, καὶ τὸν ὁμήρου λωτὸν ἀρχαῖον ἀπεδείξαι, οὕτω θεσπέσια ἐφθέγξατο. πτήχθη γὰρ αὐτήν τε φιλοσοφίαν ἐπαινέσαι, καὶ τὴν ἀπὸ ταύτης ἐλευθερίαν καὶ τῶν δημοσίαν νομιζομένων ἀγατῶν καταγελάσαι, πλοῦτον, καὶ δόξης, καὶ βασιλείας καὶ τιμῆς, ἔτι τε χρυσοῦ, καὶ πορφύρας, καὶ τὰ πάνυ περιβλέπτων τοῖς πολλοῖς, τέως δὲ κἀμοὶ δοκούντων, ἅπερ ἔγωγε ἀτενεῖ καὶ ἀναπεπταμένῃ τῇ ψυχῇ δεξάμενος, αὐτίκα μὲν οὐδὲ εἶχον εἰκάσαι ὅπερ ἐπεπόθειν, ἀλλὰ παντοῖος ἐγιγνόμην. καὶ ἄρτι μὲν ἐλιπούμην ἐληλεγμένων μοι τῶν φιλτάτων, πλούτου τε, καὶ ἀργυείου, καὶ δόξης, καὶ μόνον οὐκ ἐδάκρυον ἐπ' αὐτοῖς καθῃρημένοις· ἄρτι δὲ, αὐτὰ μὲν ἐδόκει μοι ταπεινὰ, καὶ καταγέλαστα· ἔχαιρον δ' αὖ ὥσπερ ἐκ ζοφεροῦ τινος ἀέρος τοῦ βίου τοῦ πρόσθεν, ἐς αἰθείαν

si quæ vnquam fuerunt, & [e] Aedonas, & Laton illā Homeri antiquam referre. adeò diuina quædam loquebatur. Eò enim verbis euasit, vt & [f] philosophiam laudaret, illamq; quæ ex hac proficiscitur, libertatem: & contrà, ista quæ vulgò pro bonis habentur, irrideret, vtpote diuitias, gloriā, regna, honores: præterea aurū quoq; & purpuram & cætera quæ admodū spectabilia plerisq; antea verò etiam mihi videbantur. Quæ quidem animo ipse intento atq; aperto accipiens, continuò equidem ita affectus fui, vt cui, quod mihi tum acciderat, comparare possem, non haberem: sed omnino varius reddebar, atque in omnes partes rapiebar. Ac nunc quidem dolebam, quòd confutari atque refelli videbam ea quæ mihi charissima fuerant, diuitias videlicet, argentum, & gloriam: ac tantum non lachrymabar, damnatis atq; reiectis illis: nunc verò eadem ipsi mihi videbantur vilia atque ridicula esse: gaudebamq; rursum, tanquam ex tenebroso quodam aëre prioris vitæ ad serenita-

ἐς αἰθρίαν τι καὶ μέγα φῶς ἀναβλέπων. ὥστε δυοῖν θάτερον τοῦ ὀφθαλμοῦ ἢ, καὶ περὶ αὐτῶν ἀσθενείας ἐπιλανθανόμην, τὴν δὲ ψυχὴν ὀξυδερκέστερος ἑαυτοῦ μικρὸν ἐγιγνόμην. ἐπιλῃθόμην γὰρ τέως αὐτῶν τυφλούσης περιφερῶν. πείθων δέ, ἐς τοῦτο προσῆχθην, ὅπερ ἀρτίως ἡμῖν ἐπεκάλεις. γαῦρός τε γὰρ ἐκ τοῦ λόγου καὶ μετεωρός εἰμι, καὶ ὅλως μικρὸν ἀνέτι ἀνθρώπινον. δοκῶ γάρ μοι ὅμοιόν τι πεπονθέναι πρὸς φιλοσοφίαν, οἷόν περ καὶ οἱ ἐνθουσιῶντες πρὸς τὸν οἶνον λέγονται πάσχειν, ὅτε πρῶτον ἔπιον αὐτόν. θρμότεροι γὰρ ὄντων φύσει, πιόντων ἰσχυρὸν ὅσον πόσιν, αὐτίκα μάλα ἐξεβακχεύθησαν, καὶ διπλασίως τῶν ἄλλων ἐξεμάνησαν. ὅτῳ δὲ καὶ αὐτὸς ἔνεστι καὶ μεθύων ὑπὸ τῶν λόγων, πείρομαι. καὶ μὴν τοῦτό γε, οὐ μεθύειν, ἀπὸ νήφειν τε καὶ σωφρονεῖν ὅτι. ἐγὼ

serenitatem & magnam aliquam lucem respicies. Quare sanè & oculorum, (quod tum absurdissimum erat) & eorum infirmitatis obliuiscebar, animo autem acutus & perspicax paulatim magis magisq; fiebam. Nam ad id tempus nimmè animaduertens, cæcutientem atq; obtusam illã circumtuleram: progressus autem inde, ad id tandem adductus sum, cuius nomine tu paulò antè me criminabaris. Nam & elatus oratione illius, & tanquam in sublime euectus sum, & omnino paruum atq; humile mihil quicquam cogito. 8 Videtur enim simile quiddam mihi accidisse circa philosophiam, quale indis circa vinum accidisse fertur. Nam cùm primùm illi vinum bibissent, nempe natura calidiores, accedente potu adeò fortè, continuò ad modum in furorem versi sunt, ac duplo quàm cæteri magis extemplo insanire cœperunt. Eodem pacto & ipse tibi quasi quodam furore captus, ac verbis ebrius obambulo. Quanquam hoc quidem non est ebrium, sed sobrium atq; temperantè esse.

ἐγὼ δ' βουλοίμην ἄρτι αὐτὸν τε, καὶ τῶν ἄλλων ἀκοῦσαι τὸν λόγον, εἰ δὲ μὴ καταφρονεῖν αὐτῶν οἶμαι θέμις, ἄλλως τε καὶ φίλου καὶ περὶ τὰ ὅμοια ἐσπουδακότος ὁ βουλόμενος ἀκοῦσαι ἔστιν, θάρρει, ὦ γαθέ· καὶ γὰρ τοῖς δ' Ομήρου σπουδάσασι καὶ αὐτὸν παρακαλεῖς, καὶ εἰ μὴ ἔφθης, αὐτὸς ἂν ἐσπούδασε μεθ' ἡμῶν ἀκοῦσαι μᾶλλον. μάρτυρα γάρ σε παρασήσασθαι πρὸς τοὺς ἄλλους ἐθέλω, ὅτι ἐκ ἀμούσως μαίνομαι, ἄλλως τε, καὶ ἥδιόν μοι τὸ μεμνῆσθαι αὐτῶν ποιήσεις, καὶ ταύτῃ ἥδιον μελετᾶν ἐποιήσεις ἐμοί· ἐπεὶ ἐμέ γε τις μὴ παρὼν τύχοι, καὶ ὅτῳ δὴ ἐστὶ τῆς ἡμέρας ἀνακυκλῶ πρὸς ἐμαυτὸν τὰ ἀρρήτα. καὶ ὥσπερ οἱ ἐρασταὶ, τῶν παιδικῶν ἐ παρόντων, ἔργ' ἄττα καὶ λόγους ἐρρήτους αὐτοῖς διαμνημονεύουσι, καὶ τούτοις ἐνδιατρίβοντες ἐξαπατῶσι τὸν νόον, ὡς παρόντων σφίσι τῶν ἀπομνήμων, ἔνιοι γοῦν αὐτοῖς καὶ προσλαλεῖν οἴονται, καὶ

L. Ego verò optârim, si fieri possit, ipsam illam audire orationem. Neq; enim contemnere ipsum, opinor, fas est: præsertim si ille qui audire cupit, & amicus est, & circa similia studium atque operam aliquando posuit.

PH. Confide, ô bone. nam iuxta Homericũ illud, festinanter per seipsum hortatis. Ac nisi præuortisses, iam ultrò rogassem, me narrantem audires. Testem enim te relinquere apud plerosque volo, quòd non præter rem insanio: præcipuè cùm & ipsum illius crebrò meminisse, voluptate mihi sit, & hanc iam quasi quandam exercitationem apud me instituo. Nam etiamsi nemo mihi adsit, tamen sic quoque bis vel per diem reuoluo mecum ipse dicta illa. Et quemadmodum amatores puerorum, absentibus illis, opera alia qua & sermones ab ipsis habitos, memoria repetunt, in

ijsq; immorando morbum fallunt, perinde ac si illi ipsi amati adsint: quidam verò etiam colloqui secum illos putant, atq; ijs

καὶ ὡς ἄρτι λεγομένων πρὸς αὐτὸς, ὧν τότε ἤκουσαν ἤδονται, καὶ προσάψαντες τὴν ψυχὴν τῇ μνήμῃ τῶν παραληλυθότων, σχολὴν οὐκ ἄγουσιν ἐν τοῖς ἐν ποσὶν ἀνιᾶσθαι· οὕτω δὴ καὶ αὐτὸς φιλοσοφίας οὐ παρούσης, τοὺς λόγους οὓς τότε ἤκουσα σαυαγείρων, καὶ πρὸς ἐμαυτὸν ἀνατυλίπτων, οὐ μικρὰν ἔχω παραμυθίαν. καὶ ὅλως, καθάπερ ἐν πελάγει καὶ νυκτὶ πολλῇ φερόμενος, ἐς πυρσόν τινα τοῦτον ἀπεβλέπω, πᾶσι μὲν παρεῖναι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ πραττομένοις τὴν ἄνδρα ἐκεῖνον οἰόμενος. ἀεὶ δὲ ὥσπερ ἀκούων αὐτοῦ τὰ αὐτοῦ πρός με λέγοντος, ἐνίοτε δὲ, καὶ μάλιστα ὅταν ἐνβείσω τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ μοι φαίνεται, καὶ τῆς φωνῆς ὁ ἦχος ἐν ταῖς ἀκοαῖς παραμένει. καὶ γάρ τοι κατὰ τὸν κωμικὸν ὡ ἀληθῶς, ἐγκατέλιπέ τι κένθρον τοῖς ἀκούουσι, παῦε, ὦ θαυμάσιε, μικρὸν ἀνακρουόμενος. καὶ λέγε ἐξ ἀρχῆς ἀναλαβὼν ἤδη τὰ εἰρημένα. ὡς οὐ

atq; ijs quæ tũ sibi audire videntur, quasi paulò antè reuera dictis, gaudent: animũq; memoriæ præteritorũ applicãtes, neq; quiescere possunt, ob ea quæ pro pedibus & in mora sunt, sese angendo. Eo dẽ igitur pacto etiã ipse, philosophiã nõ præsente, verba quæ tũ audiui recolligens, & mecũ ipse crebrò repetẽs, non paruum capio solatiũ. Et in summa, perinde ac si in pelago, & per noctem alicubi ferar, ad hanc quasi quandam facem aspicio, omnibus illis rebus quæ à me geruntur, virum illũ coràm adesse existimãs, semper autem velut audiens ipsum eadẽ illa sua ad me dicentẽ. Interdũ verò, & maximè quãdo animum erigo, & in illũ quasi infigo, etiã vultum illius videre mihi videor, & vocis ipsius sonus in auribus mihi relinquitur. Etenim iuxta Comicum, reuera [k] aculeum quendam in auditoribus reliquit. L. Desine, ô admirande, parum, per præludere, ac dic ab initio, repetent iam tandẽ dicta illa

quoniam

ὡς ὁ μητρίως με ἀπηνιάσας τοιαῦτα ἀγωνιᾷ. εὖ λέγεις, καὶ ὅτῳ καὶ ποιεῖν. ἀλλ' ἐκεῖνο, ὦ ἑταῖρε, ἤδη τραγικούς, ἢ καὶ νὴ Δία κωμικοὺς φαύλους ἑώρακας ἐπεισιτας, τῶν συνεπομένων λέγω τότε, καὶ διαφθειρόντων τὰ ποιήματα, καὶ τὸ τελευταῖον ἐκβαλλομένων. καίτοι τῶν δραμάτων πολλάκις εὖ ἐχόντων τε, καὶ νεωνικητότων πολλοὺς οἶδα διέτας. ἀλλὰ τί τοῦτό; δοκεῖ μοι παραπλήσιόν πόθεν γελοίως αὐτὰ μιμεῖσθαι, τὰ μὲν ἀτάκτως συναείρων, ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτὸν ὑπ' ἀσθενείας τὸν νοῦν διαφθείρων. μὴ ταραχθῇς ἤδη μὴ καὶ αὐτὸ μιμήσωνται τὸ δρᾶμα τοῦτο. καὶ τὸ μὲν ἐμὸν, ὅ πάνυ ἄχθομαι. ἡ δὲ ἀπόθεσις, ὅ μητρίως με λυπήσαν ἔοικε σωκηπίθῳ, καὶ τὸ ἐμὸν μόριον ἀσχημονοῦσι. τί δῆτα παρ' ὅλον μιμνήσομαί σοι τὸν λόγον, ὡς ὁ μὲν ποιητὴς ἡμῖν, τῶν διέ-

quoniam nō mediocriter me expectatione ista excrucias, dum verbis ita suspendis & circumducis. PH. Rectè dicis, atq; ita facto opus est. Sed illud quæso, vidistine aliquando siue Tragicos, siue etiam, per Iouē, Comicos histriones, malos istos dico, quū sibilo excipiunt, quiq; poëmata agēdo corrumpunt, ac postremò theatris eiiciuntur: tametsi ipsæ fabulæ sæpenumero bene se habeāt, ac palmam etiam reportent? L. Multos noui tales. Sed quorsum hoc? PH. Vereor ne interim & ipse illos imitari videar, alia quidem inordinatè connectens, interdum autem etiam ipsam sententiam præ imbecillitate ingenij corrumpens: atque ita progressus, paulatim etiam ipsam damnem fabulam. Ac quantum quidem ad meipsum attinet, non admodum ægrè id feram. Cæterùm argumentum illud non mediocri dolore me affecturum esse videtur, si mecum vnà reiiciatur, measq; partes dehoneſtet. Proinde hoc per totam memineris mihi orationem, quòd poëta quidem ipse talium

τοιούτων ἁμαρτημάτων ἀνεύθυνος, καὶ τῆς σκηνῆς πόῤῥω ποι κάθειται, οὐδὲν αὐτῷ μέλων τῶν ἐν θεάτρῳ πραττομένων. ἐγὼ δὲ ἐμαυτοῦ τοι πεῖραν παρέχω ὁποῖός εἰμι τὴν μνήμην ὑποκριτὴς, οὐδὲν ἀγγέλου τὰ ἄλλα τραγικοῦ διαφέρων. ὥστε κἂν ἐνδεέστερόν τι δοκῶ λέγειν, ἐκεῖνο μὲν ἔσω πρόχειρον, ὡς ἄμεινον ἦν. καὶ ἄλλως ὁ ποιητὴς ἴσως διεξήει. ἐμὲ δὲ κἂν ἐκσυείτης, οὐ πάνυ τι λυπήσομαι, ὡς εὖγε, νὴ τὸν Ερμῆν; καὶ κατὰ τὸν τῶν ῥητόρων νόμον πεπροσιμίασταί τοι. ἔοικας γοῦν κἀκεῖνα προσθήσειν, ὡς δι' ὀλίγον τε ὑμῖν ἡ συνουσία ἐγένετο, καὶ ὡς οὐδ' αὐτὸς ἥκεις πρὸς τὸν λόγον παρεσκευασμένος, καὶ ὡς ἄμεινον εἶχεν αὐτῷ ταῦτα λέγοντος ἀκούειν. σὺ γὰρ ὀλίγα, καὶ ὅτι οἷόν τε ἦν, τυγχάνεις τῇ μνήμῃ συγκεκομισμένος. οὐ ταῦτ' ἐρεῖν ἔμελλεν;

talium peccatorũ vobis innocens sit, ac procul à scena seiunctus alicubi sedeat, neque quicquã ea curet quæ in theatro aguntur. Ego verò mei ipsius periculum tibi faciam, qualis scilicet histrio sim, quantumq́ memoria valeã: quod ad cætera attinet, nihil à nuncio tragico distãs. Quare si quid etiã minus aut parcius iusto videbor dicere, vulgare illud tibi, & quod vbiq́ in prõptu est occurrat: quòd scilicet melius hoc fuerat, & quòd ipse poëta aliter fortassis idem dixerat. Me verò si exibilaueris etiã, non admodum quicquam molestè feram. L. Vt bene sanè, ita me Mercurius amet, atque adeò iuxta rhetorum leges exordium hoc tibi peractum est. Videris igitur etiam illa additurus fuisse, quòd non ita diu inter vos mutuò conuersati estis, & quòd neque ipse venis ad dicendum paratus, & quòd satiùs fuerit ipsum illum dicentem audire. te enim pauca quædam, &, quantum possibile tum erat, memoria collecta & quasi comportata habere. An non hæc quoque dicturus eras?

λου; οὐδὲν ἂν οὖν αὐτῶν ἔτι
σοι δεῖ πρὸς ἐμέ. νόμιζον δὲ τοῦ-
του γε ἕνεκα πάντά σοι προει-
ρῆσθαι, ὡς ἐγὼ καὶ βοᾷν καὶ κρο-
τεῖν ἕτοιμός εἰμι. ἢν δὲ δαμέ-
λης, μνησικακήσω γε παρὰ τὴν
ἀγῶνα, καὶ ὀξύτατα συείξομαι.
καὶ ταῦτα μὲν, ἃ σὺ διῆλθεν,
ἐβουλόμην ἂν εἰρῆσθαί μοι. κἀ-
κεῖνα δὲ, ὅτι γε οὐχ ἑξῆς, οὐδὲ ὡς
ἐκεῖνος ἔλεγε ῥῆσίν τινα περὶ
πάντων ἐρῶ· πάνυ γὰρ τοῦθ' ἡ-
μῖν ἀδύνατον. οὐδ' αὖ ἐκεῖνο
περιθεὶς τοὺς λόγους, μὴ καὶ κατ'
ἄλλό τι γένωμαι τοῖς ἱποκρι-
ταῖς ἐκείνοις ὅμοιος, οἱ πολλά-
κις ἢ Ἀγαμέμνονος, ἢ Κρέον-
τος, ἢ καὶ Ἡρακλέους αὐτοῦ πρόσω-
πον ἀνειληφότου, χρυσίδας
ἠμφισμένοι, καὶ δεινὸν βλέπον
τοι, καὶ μέγα κεχηνότου, μικρὸν
φθέγγονται, καὶ ἰσχνὸν, καὶ γυναι-
κῶδεν, καὶ τὴν Ἑκάβης ἢ Πολυξέ-
νης πολὺ ταπεινότερον. ἵν'
οὖν μὴ καὶ αὐτὸς ἐλέγχωμαι,
πάνυ

eras? Nihil igitur opus illis amplius tibi est apud me: existimes autē huius rei gratia, quod ad proœmiū atq; præfationē attinet, omnia te verbis complexū atq; consecutū esse: quoniam ego iam & vociferari & applaudere paratus sum. Quòd si verò longiùs etiā differes, malignitatis eius inter ipsum certamen meminero, ac tum acutissimè sibilabo. PH. Equidem & hæc quæ tu modò commemorâsti, dicta mihi velim: & illa quoque, quòd neq; ordine, neq; vt ille, iusta quadam & continua oratione de omnibus dicturus sum: omnino enim hoc nobis impossibile est: neq; rursum illius personæ attribuendo sermonem, ne alio ac nouo etiam modo[m] histrionibus illis similis fiam, qui sæpenumero aut Agamemnonis, aut Creontis, aut etiam ipsius Herculis persona assumpta, ac vestibus auro contextis induti, & graue quiddam tuentes, mox ore in immensum diducto, exiguum & gracile, adeoq; muliebre quiddam loquuntur, ipsa etiam Hecuba aut Polyxena multò demissius. Ne igitur & ipse eodem modo conuincar,

maiorem

πάνυ μεῖζον ἢ ἐμαυτοῦ κεφαλῆς πεσωπεῖον περικείμενος, καὶ τὴν σκευὴν καταισχύνων, ἀπὸ γυμνοῦ σοι βούλομαι τοὐμοῦ πεσώπου πεσλαλεῖν, ἵνα μὴ συγκατασπάσω που πεσὼν τὸν κρώα ὃν ἐποκείνομαι. οὗτος ἀνὴρ οὐ παύσεται τήμερον πρός με πολλῇ τῇ σκηνῇ καὶ τῇ τραγωδίᾳ χρώμενος. καὶ μὴν παύσομαί γε, πρὸς ἐκεῖνα δὲ ἤδη τρέψομαι. ἢ μὲν ἀρχὴ τῶν λόγων, ἔπαινος ἦν ἑλλάδος, καὶ τῶν ἀθήνησιν ἀνθρώπων, ὅτι φιλοσοφίᾳ καὶ πενίᾳ συντροφοί εἰσι· καὶ οὔτε τῶν ἀστῶν, οὔτε τῶν ξένων οὐδένα τέρπονται ὁρῶντες, ὃς ἂν τρυφὴν εἰσάγειν εἰς αὐτοὺς βιάζηται. ἀλλ' εἰ καί τις ἀφίκηται παρ' αὐτοὺς οὕτω δακείμενος, ἠρέμα τέ με θαρμόττουσι, καὶ παραπαιδαγωγοῦσι, καὶ πρὸς τὸ καθαρὸν τῆς διαίτης μεθιστᾶσιν. ἐμέμνητο γοῦν τινος τῶν πολυχρύσων, ὃς

maiorem omnino quàm pro capite meo personā induisse, ipsumq; ornatum dehonestare, ex nuda tibi volo meaq; propria persona colloqui, ne cadens alicubi, ipsum illū heroēm quem ago, mecum vnà conuellā ac lacerem. L. Homo hic nunquā cessabit hodie contra me crebra illa scena atque tragœdia vti. P H. [n] At verò cesso quidē: ad illa aūt de quibus cœperam, me nunc conuertam. Principium igitur orationis illius, commendatio quædam fuit Græciæ, & eorum hominum quī [o] Athenis [p] commorantur, quòd cum philosophia scilicet & paupertate vnà educarentur, & neq; ciuium neque peregrinorum quenquam oblectarentur aspicientes, qui voluptatem importando ad illos, antiquam illorum honestatem violaret. [q] Sed si quis etiam veniret ad illos ita affectus, paulatim & transformarent ipsum, & veteres mores atque animos dedocerent, ac ad puritatem sobrietatemq; vitæ transferrent. Memorabat itaque quendam [r] expurpuratis istis, & multo auro fulgentibus: qui

ὃς ἐλθὼν ἀθλιώτατα μάλα ἐπίσης μὲν, καὶ φορτικὸς ἀκολουθῶν ὄχλῳ, καὶ ποικίλῃ ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ, αὐτὸς μὲν ὢν ἐλεεινότατος ἅπασι τοῖς ἀθλιωτάτοις, καὶ ὃς ἂν ἐνθάδε ἄρξειν δόξειεν. τοῖς δ' ἄρα δυσχερὴς ἐδόκει τὸ ἀνθρώπιον, καὶ παντάπασιν ἐπιχείρουν αὐτὸ, ὡς πικρῶς, ὅθ' ἅντινα τρόπον βέλοιτο βιοῦν, ἀλλ' ἐπεὶ μὲν τοῖς γυμνασίοις καὶ λουτροῖς ὄχληρὸς ἦν, θλίβων, τοῖς οἰκέταις, καὶ συνοχωρῶν τὸς ἀπαντῶντας, κοὐχ ἧττις ἂν ὑπερφθάξαι, πεσοποιούμενος λανθάνειν, ὥσπερ ὑπὸς αὐτὸν ἐπαινον ἀποτείνων, διελοιδορεῖτο μὲν παρακομπάζων μεταξὺ λανόμενος. καὶ μὲν ἀρχὴν γε μακρὰ ἐπεσχέθη τὸ βαλανεῖον· ἐδεῖτο γὰρ λεηλασίας. ὁ δὲ, ἀκούων ἃ ἐλεγεν, μεταξὺ ἐπαλλάττετο. τέως μὲν οὖν ἐπαύετο τέως ποικίλων, καὶ τὰς πορφυρίδας ἐκείνας ἀπέδυσαν αὐτὸν, ἀσάμενος πάνυ τὸ ἀνθηρὸν

qui cùm venisset Athenas admodum insignis & conspicuus, magna comitantium turba stipatus, auro variaq; veste exornatus, ipse quidem Athenien sibus ommbus existimabatur valde beatus esse, & perinde ac deus quispiam suspiciendus: istis autem miser atque infelix quispiam videbatur homuncio ille: statimq; erudire illum aggrediebantur: non acerbè, neque etiam apertè interdicentes, ne in libera ciuitate quocunque ipse pacto viuere vellet. sed postquam & in gymnasijs & in balneis quoque molestus erat, obterens seruos suos, & in angustum cogens obuios, ex occulto quidam submissa voce, quasi lateret, neque tamen illum perstringere vellet, subiecit: Metui, inquiens, ne ille inter lauandum periret. Atqui pax certè longa balneum iam tenet: proinde nihil opus erat isto exercitu. Ille autem audiens quæ res erat, interea erudiebatur. Rursum autem vbi vestem illam variam atque purpuream exuebat sese, vrbanè admodum floriditatem

ρὸν ἐπισκώπτοντες τῶν χρωμάτων, ἔαρ ἤδη λέγοντες, καὶ πόθεν ὁ ταὼς οὗτος, καὶ τάχα τῆς μητρός ἐστιν αὐτῆς, καὶ τὰ τοιαῦτα. καὶ τὰ ἄλλα δὲ οὕτως ἀπέσκωπτον, ἢ τῶν δακτυλίων τὸ πλῆθος, ἢ τῆς κόμης τὸ περίεργον, ἢ τῆς διαίτης τὸ ἀκόλαστον. ὥστε καταμικρὸν ἐσωφρονίσθη, καὶ παραπολὺ βελτίων ἀπῆλθε, δημοσίᾳ πεπαιδευμένος. ὅτι δ' οὐκ αἰσχύνονται πενίαν ὁμολογοῦντες, ἐμέμνητο πρὸς με φωνῆς τινος, ἣν ἀκοῦσαι πάντων, ἔφη, κοινῇ πεμένων ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν παναθηναίων. ληφθέντα μὲν γάρ τινα τῶν πολιτῶν ἄγεσθαι παρὰ τὴν ἀγωνοθέτην, ὅτι βαπτὸν ἔχων, ἱμάτιον ἐθεώρει. τοὺς δὲ ἰδόντας ἐλεῆσαί τε, καὶ παραιτεῖσθαι. καὶ τὸν κήρυκος ἀνειπόντος ὅτι παρὰ τὸν νόμον ἐποίησε, τοιαύτῃ ἐσθῆτι θεώμενος, ἀναβοῆσαι μιᾷ φωνῇ πάντας ὥσπερ ἐσκεμμένους συγγνώμην

tem atque nitorem istum colorum irridentes, Iam ver adest, dicebant: & Vnde nobis pauo hic? & Fortassis matris ipsius hæc est: & id genus similia. Atq; eodē pacto etiā cætera illius cū risu carpebant, nunc annulorum multitudinē, nunc comæ superuacaneam curā, nunc victus intemperantiā atq; luxuriam notantes. Quare paulatim ad sobrietatem atq; modestiam reuocatus est, & longè melior publicè ita emendatus ac doctus inde abijt. Quòd autem non puderet eos etiam paupertatem confiteri, referebat mihi vocem quandam, quam aiebat publicè ab omnibus emissam, audisse se in ludis Panathenaicis. Deprehensum enim quendam ex ciuibus fuisse, & ad præsidem ludorum adductum, eo quòd in veste tincta ad spectaculum venerat: cæteros autem qui hominem videbant, misertos illius, ac veniam precatos esse. Atq; vbi præco iam proclamaret, quòd in leges cōmisisset, quia tali cū veste ludos spectaret: omnes vna voce, quasi antea super hoc deliberassent, exclamare cœpisse, vt venia

νόμιμον ἀρνήσῃ αὐτῷ, τοιαῦτά τε ἀμπιχόμενον· μὴ γὰρ ἔχειν αὐτὸν ἕτερα. ταῦτά τε οὖν ἐπῄνει· καὶ προσέτι τὴν ἐλευθερίαν τὴν ἐκεῖ, καὶ τὴν διαίτης τὸ ἀνεπίφθονον, ἡσυχίαν τε καὶ ἀπραγμοσύνην, ἃ δὴ ἄφθονα παρ' αὐτοῖς ὄντα, ἀπεφαίνετό τε φιλοσοφίᾳ σωφρονοῦντι τὴν παρὰ τοῖς τοιούτοις διατριβὴν, καὶ καθαρὸν ἤθους φυλάξαι δυναμένῃ, σπουδαίῳ τε ἀνδρὶ, καὶ πλούτου καταφρονεῖν πεπαιδευμένῳ, καὶ ζῆν πρὸς τὰ φύσει καλὰ ζῆν προαιρουμένῳ, τὸν ἐκεῖ βίον ὡς μάλιστα ἁρμοσμένον, ὅς τις δὴ πλούτῳ ἱερᾷ, καὶ χρυσῷ λευκήλατα, καὶ πορφύρᾳ, καὶ δυνασείᾳ μετρεῖ τὸ εὐδαίμον, ἄγων δὲ μὴ ἐλευθερίας, ἀπέστερται δὲ παῤῥησίας, ἀθίατος δὲ ἀληθείας. μολακείᾳ δὲ πάντα καὶ δουλείᾳ σώφρονος. ἧ ὅστις ἅπασαν τὴν ψυχὴν ἐπιτρίψας, ταύτῃ μόνῃ κατοίσειν δίψυχος, φίλος ᾗ πειθόμενος παρεῖναι, φίλος

nia daretur talibus induto: neq; enim aliam vestē habere illū. Hæc igitur prædicabat ille mihi, & præterea libertatem quoq; eam quæ illic esset, ac victus frugalitatem, necnon & ocium, & quòd homines minimè curiosi atque auidi rerum essent: cuius generis virtutes infinitæ apud illos sunt. Ac pro certo indicabat mihi conuersationem eorū hominum, philosophiæ ipsi consonam esse, moresq; puros ac sobrios conseruare posse: studioso videlicet hominis, & qui diuitias contemnere didicisset: & qui secundum ea quæ natura honesta sunt, viuere secum ipse statuisset: [s] ei illorum hominum vitam quàm maximè aptam atq; accommodā esse. At qui diuitias amaret, auroq; delectaretur, prætereà purpura atque potentia felicitatem metiretur, qui & libertatem nunquam gustasset, cùm seruitute enutritus esset, aut qui voluptati toto animo incūbens, huic vni inseruire atq; obsequi statuisset, amans epularū ac mensæ opiparè instructæ, indulgens

φίλος δὲ πότων, καὶ ἀφροδισίων, ἀνάπλεως γοητείας, καὶ ἀπάτης, καὶ ψευδολογίας, ἢ ὅστις ἀκούων τέρπεται κρουμάτων τε, καὶ τερετισμάτων, καὶ διεφθορότων ἀσμάτων, τοῖς δὴ τοιούτοις πρέπειν τὴν ἐνταῦθα διατριβήν. μεσταὶ γὰρ αὐτοῖς τῶν φιλτάτων πᾶσαι μὲν ἀγυιαὶ, πᾶσαι δὲ ἀγοραί. πάρεστι δὲ πάσαις πύλαις τὴν ἡδονὴν καταδέχεσθαι, τοῦτο μὲν δι' ὀφθαλμῶν, τοῦτο δὲ δι' ὤτων τε καὶ ῥινῶν, τοῦτο δὲ καὶ διὰ λαιμοῦ, καὶ δι' ἀφροδισίων, ὑφ' ἧς δὲ ῥεούσης ἀγννάῳ τε καὶ θολερῷ ῥεύματι, πᾶσαι μὲν ἀνευρύνονται ὁδοί, συνεισέρχεται γὰρ μοιχεία, καὶ φιλαργυρία, καὶ ἐπιορκία, καὶ τὸ τοιοῦτο φῦλον τῶν εἰδονῶν· παρασύρεται δὲ τῆς ψυχῆς ἐποκλυζομένης πάντοθεν, αἰδὼς, καὶ ἀρετὴ, καὶ δικαιοσύνη. τῶν δὲ ἔρημος ὁ χῶρος γενόμενος, δίψης ἀεὶ πιμπλάμενος, ἀνθεῖ πολλαῖς τε καὶ ἀγείαις ἐπιθυμίαις.

τοιαύτην

indulgens vino ac rebus venereis, plenus præstigiarum, deceptionis atq; mēdacij, aut rursum qui delectaretur audiendo citharārum sonitus, aliorumq; instrumentorum lasciuos crepitus, gauderetq; cantilenis perditis & eneruatis: talibus videlicet hominibus conuenire loci huius consuetudinem. Ibi enim rerū charissimarum ipsis, omnes plateas, omniaq; fora referta esse: ac licere ipsis omnibus quasi portis voluptatem recipere, partim quidem per oculos, partim autem per aures & nasum, partim etiam per gulam & per venerea: qua prætereà fluente perenni ac turbulento quodam flumine, omnes, inquit, viæ complanantur. Siquidem in vnum conueniunt & adulterium & auaritia, & periurium, & id genus reliquum voluptatū. Relaxatur autem atque auertitur, animo submerso atq; obruto vndique, omnis vere cundia, & virtus, & iustitia: quibus locus ille desertus & vacuus redditur; siti aūt semper impletus, suppullulat multis ac feris cupiditatibus.

τοιαύτην ἀπέφαινε τὴν πόλιν, καὶ τοσούτων διδάσκαλον ἀγαθῶν. ἔγωγ' οὖν, ἔφη, ὅτε τὸ πρῶτον ἐπανήειν ἀπὸ τῆς ἑλλάδος, πλησίον που γενόμενος, ἐπιστήσας ἐμαυτὸν, λόγον ἀπῄτουν τῆς δεῦρο ἀφίξεως, ἐκεῖνα δὴ τὰ τοῦ Ὁμήρου λέγων· Τίπτ' αὖ, ὦ δύστηνε, λιπὼν φάος ἠελίοιο, τὴν ἑλλάδα, καὶ τὴν εὐτυχίαν ἐκείνην, καὶ τὴν ἐλευθερίαν, ἤλυθεν ὄφρα ἴδῃς τὸν ἐνταῦθα θόρυβον, συκοφάντας, καὶ προσαγορεύσεις ὑπερηφάνους καὶ δεῖπνα καὶ κόλακας, καὶ μιαιφονίας, καὶ δραθηκῶν προσδοκίας, καὶ φιλίας ἐπιπλάστους; ἤ τι καὶ πράξειν διέγνωκας, μήτ' ἀπαλλάττεσθαι, μήτε χρῆσθαι τοῖς καθεστῶσι δυνάμενος; οὕτω δὴ βουλευσάμενος, καὶ καθάπερ ὁ ζεὺς τὸν Ἕκτορα ὑπεξαγαγὼν ἐμαυτὸν ἐκ βελέων φασίν, ἔκ τ' ἀνδροκτασίης, ἔκ θ' αἵματος, ἔκ τε κυδοιμοῦ, τολοιπὸν οἰκουρεῖν εἰλόμην, καὶ βίον τινὰ τοῦ γυναικώδη, καὶ ἄτολμον

Ac talem quidē describebat mihi vrbem, taliumq; magistram bonorū. Ego itaq; inquit, quando primū ex Græcia reuersus fueram, atq; ista iam propiùs aspiciebā, reuocans me ipsum, & quasi verbis cōpellans, rationē poscebā aduentus huc mei, Homerica illa videlicet mecū ipse dictans:[t] Cur aūt infelix deserto lumine Phœbi (Græcia nempe, & felicitate illa, atq; etiā libertate) Venisti? vt videas loci huius tumultus, sycophantas videlicet, salutationes superbas, cœnas, adulatores, homicidia, testamentorum expectationes, & amicitias simulatas? Aut quid tādem facere decreuisti, cùm neq; discedere hinc, neq; consuetis & inueteratis hisce vti possis? Hoc igitur pacto mecum ipse consultans, & [u] quemadmodum Iupiter Hectorem illum, ita meipsum è telis, vt dicitur, subducens, eq; hominum cæde atque tumultibus, eq; cruore, decæterò domi continere me statui: atque hanc muliebrem quandam vitam, & timidam

μον ὃις ποθοῖς λοιδοωῖα προτιθέμενον, αὐτῇ φιλοσοφίᾳ καὶ πλάτωνι καὶ ἀληθείᾳ πρόσεστι λόγῳ. καὶ ἐμαυτὸν ὥσπερ ἐν θεάτρῳ μετεώρῳ ἐπισκοπῶ τὰ γιγνόμενα, τὸ μὲν ποθεῖν ψυχαγωγίαν καὶ γέλωτα παρέχειν δυνάμενα, τὸ δὲ ἐπαρᾶν ἀνδρὸς ὡς ἀληθῶς βεβασανισμένου. εἰ γὰρ καὶ κακῶν ἔπαινον ἀπεῖναι, μὴ τοσάδε μείζονα τινὰ γυμνάσιον ἀρετῆς. καὶ τῆς ψυχῆς δοκιμασίαν ἀληθεστάτην τῆς δὲ πόλεως, καὶ ἐνταῦθα δοκεῖ βῆς. εἰ γὲ μικρὸν ἀντισχεῖν δεήσεται πρὸς ἐπιθυμίας, δεδεμένοις ἢ θεάμασί τε καὶ ἀκούσμασι πάνδεσιν ἕλκουσι, καὶ ἀνιαμβανομένοις. ἀλλ' ἀτεχνῶς δεῖ ὀδυσσέα μιμησάμενον, παρα πλεῖν αὐτὰ, μὴ διαμένοντα ὧν χεῖρε· δεινὸν γὰρ· μηδὲ τὰ ὦτα κηρῷ φραξάμενον, ἀλλ' ἀκούοντα, καὶ κηλούμενον, καὶ ἀληθῶς ὑπερφανον.

dam pleriſq; viſam, proponens mihi, cum ipſa philoſophia, Platone & veritate colloquium habeo. [x] Ac me ipſũ quaſi in quodã amplo ac populoſo theatro collocans, ex ſublimi admodũ inſpicio atq; contemplor ea quæ geruntur: quæ partim eiuſmodi ſunt, vt multum delectationis ac riſum exhibere poſſint: partim etiam, vt virum verè cõſtantem ac firmũ tentare ac labefactare aliquo modo queant. Nam ſi malorũ quoq; encomium aliquod dicere conuenit, ne credas maiorem vllam virtutis palæſtram eſſe, aut veriora uſquam animorũ experimenta fieri, quàm in hac ciuitate, & in ea qua hîc viuitur cõſuetudine. Neq; enim parũ eſt reſiſtere tot quidem cupiditatibus, tantis autem ſpectaculis atq; aurium illecebris vndique attrahentibus ac detinentibus: ſed oportet omnino Vlyſſis exemplo præternauigare illa, nõ quidem ligatis manibus, vt ille (nam hoc formidoloſum foret) neq; etiã auribus cera obturatis, ſed audientem atq; liberũ, & verè animum ſupra hæc elatum habentem

ἔνεστι δὲ καὶ φιλοσοφίαν θαυμάσαι, παραθεωροῦντα τὴν τοσαύτην ἄνοιαν, καὶ τὸν τῆς τύχης ἀγαθῶν καταφρονεῖν, ὁρῶντα ὥσπερ ἐν σκηνῇ καὶ πολυπροσώπῳ δράματι, τὸν μὲν ἐξ οἰκέτου δεσπότην ποιόντα τὸν δ' ἀντὶ πλουσίου πένητα, τὸν δὲ σατράπην ἐκ πένητος, ἢ βασιλέα· τὸν δὲ φίλον τούτου, τὸν δὲ ἐχθρὸν, τὸν δὲ φυγάδα. τοῦτο γάρ τοι καὶ τὸ δεινότατόν ἐστιν, ὅτι καί τοι μαρτυρουμένης τῆς τύχης παίζειν τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα, καὶ ὁμολογούσης μηδὲν αὐτῶν εἶναι βέβαιον, ὅμως ταῦθ' ὁσημέραι βλέποντες, ὀρέγονται καὶ πλούτου, καὶ δυναστείας. καὶ μεστοὶ περιιᾶσι πάντες, οὐ γιγνομένων ἐλπίδων. ὃ δὲ δὴ, ἔφην, ὅτι καὶ γελᾷν ἐν τοῖς γιγνομένοις ἔνεστι, καὶ ψυχαγωγεῖσθαι, τοῦτο ἤδη τοι φράσω. πῶς γὰρ οὐ γελοῖοι μὲν πλουτοῦντες αὐτοὶ, καὶ τὰς πορφυρίδας προφαίνοντες, καὶ τοὺς δακτύ-

Y Licet autem & philosophiam mirari, conferendo cum illa tantam hominum amentiam, atq; stultitiam: bonaq; ista fortunæ contemnere, vbi aspexeris: velut in quadam scena, ac multiplici, pro personarum varietate, fabula: alium quidem ex seruo dominum prodire, alium autem ex diuite pauperem fieri: contrà alium ex paupere satrapram, aut regē: rursus alium amicum huius, alium inimicum: alium etiā exulem esse. Nam hoc certè vel grauissimum est, quòd licet fortuna ipsa testetur sese in humanis rebus ludere, fateaturq; nihil illarum certum ac stabile esse, nihilomius tamen quotidie ista aspicientes, & diuitias expetunt, & potentiam: ac pleni obambulant omnes earū rerum spe, quarum euentus nunquam sequatur. Quod autem videlicet dixi, quòd ei ridere ad hæc quæ alibi geruntur licet, atq; animum oblectare, illud tibi iam exponam. Quomodo enim non z ridiculi sint diuites ipsi, qui & purpuras suas spectandas exhibent, & digitorum

δακτύλους προτείνοντες, καὶ πολλὴν ἀκτηγοροῦντες ἀπειροκαλίαν; τὸ δὲ καινότατον, τοὺς ἐντυγχάνοντας ἀλλοτρίᾳ φωνῇ προσαγορεύοντες, ἀγαπᾷν ἀξιοῦντες, ὅτι μόνον αὐτοὺς προσέβλεψαν οἱ δὲ σεμνότεροι, καὶ προσκυνεῖσθαι περιμένοντες, οὐ πόῤῥωθεν, οὐδ' ὡς πέρσαις νόμος, ἀλλὰ δεῖ προσελθόντα, καὶ ὑποκύψαντα, καὶ πόῤῥωθεν τὴν ψυχὴν ταπεινώσαντα, καὶ τὸ πάθος αὐτῆς ἐμφανίσαντα τῇ τοῦ σώματος ὁμοιότητι, τὸ σῆθος, ἢ τὴν δεξιὰν καταφιλεῖν ζηλωτὸν καὶ περίβλεπτον τοῖς μηδὲ τούτου τυγχάνουσιν. ὁ δ' ἕστηκε, παρέχων ἑαυτὸν εἰς πλείω χρόνον ἐξαπατώμενον. ἐπαινῶ δέ γε ταύτης αὐτοὺς τῆς ἀπανθρωπίας, ὅτι μηδὲ τοῖς στόμασιν ἡμᾶς προσίενται. πολὺ δὲ τούτων οἱ προσιόντες αὐτοὶ καὶ θεραπεύοντες γελοιότεροι, νυκτὸς ἢ ἐξανιστάμενοι μέσης, περιθέοντες δὲ ἐν κύκλῳ τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τῶν οἰκετῶν ἀποκλειόμενοι, κύνες,

digitorum annulos ostentant, & omnino multas præse ferunt ineptias? Quod autem omnium absurdissimum est, etiam obuios aliena voce salutant: & hoc quasi magno aliquo contentos esse volunt, si solum ipsos aspexerint. Quidam verò fastuosiores, adorari etiam cupiunt: non à longè, neque vt Persis mos est, sed necesse est propius accedentem, & sese incuruantē, animo à longè demisso & humiliato, illiusq; affectu etiam corporis similitudine declarato, pectus aut dexteram deosculari. quod sanè beatum atque spectabile videtur etiam ijs qui honorem hunc nunquam assequuntur. Ille verò stat in longum tempus, seipsum præbens decipiendum. Vbi & hanc illorum laudo A inhumanitatē, quòd neq; ore approbant, aut compellant. Cæterùm his multo ridiculi magis sunt ipsi sectantes atq; obseruātes, qui de media nocte surgentes circūcursant totā ciuitatē, & à seruis exclusi foribus,

λωῶν, καὶ κόλακας, καὶ τὰ τοιαῦτα ἀκούειν ὑπομένοντων. χάρας δ' ἂν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, τὸ φορτικὸν ἐκεῖνο δεῖπνον, καὶ πολῶν αἴτιον συμφορῶν ἐν ᾧ, πόσα μὲν ἐμφαγόντων, πόσα δὲ παραγυάμνων ἐμπιόντων, πόσα δ' ὅρα οὐκ ἐρεῖν ἀπολαλήσαντων, ἢ μιμφόμενοι τὸ πλουτεῖον, ἢ διασφορδύντων ἀπίασιν, ἢ διαβάλλοντες τὸ δεῖπνον, ἢ ὕβρεις, ἢ μικρολογίαν ἐγκαλοῦντες. πλήρεις δ' αὐτῶν ἐμοιώτων οἱ συνοποί, καὶ πρὸς τοῖς χαμαιζυπέτοις μαχομένων, καὶ μιθ' ἡμέραν οἱ πλείονες αὐτῶν κατακλιθέντων, ἰατροῖς παρέχουσιν ἀφορμὰς πλείστας. ἔνιοι δὲ καὶ τὸ καινότατον, δεῖ νοσεῖν σχολάζουσιν. ἐγὼ μὲν τοι γε πολλῶν τῶν κολακευομένων ἐῶ πλείστους τοὺς κόλακας ὑπάρχειν, καὶ σχεδὸν αὐτοῖς ἐκείνους καθίστασθαι τῆς ὑπερηφανίας αἰτίους. ὅταν γὰρ αὐτῶν τὴν πλουσίαν θαυμάζωσι, καὶ τὸν χρυσὸν ἐπαινέσωσι,

canes, & adulatores, & ijs genus alia audire sustinent. Prima verò huius tam acerbæ circuitionis, ipsis onerosa illa, atq; multorũ malorũ causa, cœna est: in qua quidẽ illi quàm multa ingurgitantes, quàm multa aũt potantes, quàm multa etiam, quæ proloqui nõ decet, reprehendẽtes postremò, aut ægrè ferentes discedunt: & vel ipsam criminantur cœnã, vel cõtumeliam aut sordities accusant. Pleni aũt & angiportus sunt vomentibus ipsis, & circa vilissima quoq; proslibula depugnantibus. Et cõplures ipsorũ in multũ diem decumbentes: circumẽundi causam medicis præbent. Quidam enim (id quod absurdissimum est) neque ægrotando quiescunt, aut otium ducunt. [b] Ego verò multa adulatores ipsos magis perditos esse, quam quibus adulantur, existimo, & propemodũ autores illis existere superbiæ ac fastus istius. Nam cùm illorum opulentiã & rerũ omnium abundantiã admirantur, aurum laudibus extollunt,

σωσι, καὶ τὰς πυλῶνας ἕωθεν ἐμπλήσωσι, καὶ προσελθόντες ὥσπερ δεσπότας προσείπωσι, τί καὶ φρονήσειν ἐκείνους εἰκός ἐστι; εἰ δέ γε κοινῷ διόγματι καὶ πρὸς ὀλίγον ἀπέσχοντο τῆς δεῖ τῆς ἐθελοδουλείας, οὐκ ἂν οἴει τοὐναντίον αὐτοὺς ἐλθεῖν ἐπὶ τὰς θύρας τῶν πτωχῶν δεομένους τοὺς πλουσίους, μὴ ἀθέατον αὐτῶν μηδ' ἀμάρτυρον τὴν εὐδαιμονίαν καταλιπεῖν, μηδ' ἀνόνητόν τε καὶ ἄχρηστον τῶν τραπεζῶν τὸ κάλλος, καὶ τῶν οἴκων τὸ μέγεθος; οὐ γὰρ οὕτω τῶν πλουτεῖν ἐρῶσιν, ὡς τοῦ δὲ τῶν πλουτεῖν εὐδαιμονίζεσθαι. καὶ οὕτω δὲ ἔχει μηδὲν ὄφελος εἶναι περικαλλοῦς οἰκίας τῶν οἰκοῦντι, μηδὲ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος, εἰ μή τις αὐτὰ θαυμάζοι. ἐκρῆν οὖν ταύτῃ τοι καταιρεῖν αὐτῶν, καὶ ἀπενωνίζειν τὴν δυναστείαν, ἐπιτειχίσαντα τῶν πλούτῳ τὴν ὑπεροψίαν. νῦν δ' λατρεύοντες, εἰς

lunt, vestibula manè complent, & accedētes ipsos quasi dominos appellant: quid quæso etiā cogitare illos cōsentaneū est? c Quòd si verò cōmuni decreto vel paululū modò abstinerent ab hac voluntaria seruitute, an nō putas è diuerso ipsos diuites ad fores pauperū atq; mendicorum vēturos esse, vltrò rogantes ne ignobilem atq; obscuram, & quasi absq; teste latentē ipsorum felicitatem relinquerent: néve paterentur vt inutilem, & ab omni vsu remotam & mensarum pulchritudinem, & domorū magnitudinem perire? Neq; enim sic ipsas diuitias amāt, vt propter diuitias beatos atque felices sese existimari. Atque ita sanè res habet, vt nulla sit vtilitas possidenti, neque pulchrarum ædium, neque auri, neque eboris, nisi sit qui illa admiretur.

Oportebat igitur tali aliqua via diminuere ipsorum existimationem, & extenuare potentiam, obijciendo, & quasi propugnaculum aliquod opponendo diuitijs, despicientiam istā atq; contemptum: nunc verò colendo contrà & obseruando,

ἐς ἀπόνοιαν ἄγουσι. καὶ τὸ μὲν ἄνδρας ἰδιώτας, καὶ ἀναφανδὸν τὴν ἀπαιδευσίαν ὁμολογοῦντας τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, μετριώτερον ἂν εἰκότως νομισθείη. τὸ δὲ καὶ τῶν φιλοσοφεῖν προσποιουμένων, πολλῷ ἔτι τούτων γελοιότερα δρᾶν, τὸ τ' ἤδη τὸ δεινότατόν ἐστι. πῶς γὰρ οἴει τὴν ψυχὴν διατεθεῖσθαί μοι, ὅταν ἴδω τούτων τινὰ μάλιστα τῶν πεβεβηκότων ἀναμεμιγμένον κολάκων ὄχλῳ, καὶ τῶν ἐπ' ἀξίας τινὰ δορυφοροῦντα, καὶ τοῖς ἐπὶ τὰ δεῖπνα παραγγέλλουσι κοινολογούμενον ἐπισημότερον δὲ τῶν ἄλλων ἀπὸ τοῦ σχήματος ὄντα, καὶ φανερώτερον; καὶ ὃ μάλιστα ἀγανακτῶ, ὅτι μὴ καὶ τὴν σκευὴν μεταλαμβάνωσι, τὰ ἄλλα γε ὁμοίως ὑποκρινόμενοι τοῦ δράματος. ἃ μὲν γὰρ ἐν τοῖς συμποσίοις ἐργάζονται, τίνι τῶν κολάκων εἰκάσομεν; οὐκ ἐμφοροῦνται μὲν ἀπειροκαλότερον, μεθύσκον-

ad stultitiam atq; amentiam illos adducũt: atq; homines quidem indoctos, & ignorantiam manifestè confitentes, huiusmodi factitare, tolerabilius meritò existimetur, D at verò eos qui philosophari quoq; se simulant, multò etiam ineptiora his, magisq; ridicula facere, illud tandem omnium grauissimum est. Quomodo enim me putas animo affectũ esse, quoties video istorum aliquẽ, maximè eorũ qui ætate prouecti sunt, adulatorum turbis immisceri: & illorum aliquem, qui honores gerunt, satellitum modo deducere atq; sectari: deinde & cum ijs qui ad cœnam vocare solent, colloquia serere, insigniorem autem, magisq; conspicuum cæteris ob ornatum & habitum esse? e Quod vel maximè indignari soleo, quòd nõ itidem personam ac habitum mutant, cùm vtiq; quod ad cætera attinet, eodem modo fabulam agant. Nam quæ in conuiuijs operantur cui quæso adulatorũ illa comparabimus? An non replentur cibo, multo quàm cæteri minore modestia?

f Annón

μεθύσκουσι ἢ φανερώτερον, ἐξανίστανται ἢ πάντων ὕστατοι, πλείω ἢ ἀφ' ἑαυτῶν ἄμων ἀξιοῦσιν, οἱ ἢ ἀσθότατοι πομάκις αὐτῶν ἡδέως ἂν προύχθησαν, ἡ ταῦτα μὴ ὅμως γελοῖα ἦν ἐδόκει. μάλιστα ἢ ἐμέμνητο τῶν ἐπὶ μισθῷ φιλοσοφούντων, καὶ πολὺ ἀρίστῳ ὄντι ὥσπερ ἐξ ἀγορᾶς προλιθόντων ἐργαστήρια καπηλεῖα τὰς τέχνας διδάσκειν καὶ καπηλεύειν τὰς τέχνας διδάσκειν. ἐξῆν γὰρ ἢ πλέον καταφρονεῖν διαλέγονται, πρῶτον ἐναυτῷ παρέχειν ὑψηλότερον λῆμμάτων. ἀμελεῖν ἡ πράττων ταῦτα διετέλει, ὃ μόνον προῖκα τοῖς ἀξίοις συνδιατρίβων, ἀλλὰ καὶ τοῖς δεομένοις ἐπαρκῶν, καὶ πάσης πλεονεξίας καταφρονῶν. τοσοῦτος δέον ὀρέγεσθαι τοῦ ὀφλημα προσαιτοῦντα, ὥστε μηδὲ τοῦ ἑαυτοῦ φθειρομένων ποιεῖσθαι πρόνοιαν. ὅς γε καὶ ἀγρὸν ὀπόρρω τῆς πόλεως ἐκτημένος, ἐδεῖ ἐπιβῶσαι αὐτοῦ πολλῶν ἐτῶν ἀξίωσεν, ἀλλ'

F Annon inebriantur magis quàm alij manifestè? à cõuiuio aũt surgunt omniũ vltimi: deinde & plura alijs auferre secũ volunt: si qui verò ipsorum vrbaniores paulò sunt, sæpenumerò etiã cantare incipiũt? Atq; hæc quidẽ pro ridiculis ille cẽsebat. Præcipuè verò etiam eorum mentionem faciebat, G qui pacta mercede philosophãtur, virtutẽq; ipsam venalem tanquã de foro proponunt. Ergastula igitur & cauponas illorũ scholas vocabat. Censebat enim, eum qui diuitias cõtemnere alios docere vellet, principiò seipsum lucris & quæstu superiorem gerere debere: H quoniam & ipse reuera talia agebat, non solùm gratis conuersando ac differendo cũ volentibus, sed & indigentibus necessaria subministrando, omnẽq; omnino diuitiarum abundantiam contemnendo. Ac tantum aberat ab expetendo ea quæ ad ipsum nihil spectabant, vt ne suarum quidẽ rerum, quæ illi interim corrumpebantur, curã aliquam gereret, vt qui & agrum quem non procul ab vrbe habebat, multis iam annis ne inuisere quidẽ dignatus fuerit.

Quin

ἀπ' ἀρχῆς τοῦτ' οἶμαι διάνοια
φῆς, ὅτι τῶν μὲν φύσει δυνάτων
ἐσμὲν κύριοι, νόμῳ δὲ καὶ διαλοχῇ τῶν χρωμένων αὐτοῖς ἐπὶ
τοσοῦτον παραλαμβάνουσιν, ὁπόταν
χρόνιοι δεσπόται νομιζόμεθα· διὰ δὲ
ἡ προθυμία παρέλθῃ τινὰ καιρὸν παραλαβοῦσα, ἀφαιρεῖται τὸν ὀνόματον. ὁ μικρὰ δὲ ἡμῖν παρέχει τοῖς βουλομένοις εὐθέλοσι παραδείγματα, τὴν τροφῆς τὸ ἀπέριττον, καὶ τὴν γυμνασίων τὸ ἄμμιτρον, καὶ τὴν προσώπου τὸ αὐθέσιμον, καὶ τὴν ἐσθῆτος τὸ μέτριον, ἐφ' ἅπασι δὲ τούτοις τὴν διανοίας τὸ ἁρμοσμένον, καὶ τὸ ἄμετρον τὰ πρόπαν. παρήνει δὲ τοῖς συνοῦσι μὴ ἀναβάλλεσθαι τὸ ἀγαθὸν, ὅπερ τοὺς πολλοὺς ποιεῖν, προθυμίας δεισομένους ἑορτὰς, καὶ πανηγύρεις, ὡς ἀπ' ἐκείνων ἀρξομένους τῆς μὴ ψεύσασθαι, καὶ τὰ δέοντα ποιήσαν. ἄξιον

Quin & principiò neq; suum esse illum cõstituebat: illud, opinor, distinguens ac disputans, quòd natura quidem istarum rerum nullius dominisumus: lege autem & per successionem vsum earũ in tempus incertum acquirentes, temporanei seu momentanei possessores habemur: ac posteaquam terminus ille constitutus præterierit, tunc rursum alius easdem à nobis accipiens, nomine illo fruitur. Non parua autem etiam illa præbent imitari volentibus exempla, victus scilicet frugalitas, exercitiorum iustus modus, personæ ipsius venerabilitas, & vestitus mediocritas, & super omnia hæc aptum ad omnia mentis attemperamentum, morumq; facilitas. [i] Monebat autem eos qui cum eo versabantur, ne cunctarentur, aut in certos dies extraherent bene aliquid facere, id quod multi solerent: præsimientes sibi velut diem aliquam constitutam, aut festiuitates sacrorum, aut solennes conuentus, tanquã ab illis auspicaturi mendacia vitare, & conuenientia facere. Volebat enim

ἐξ ἀμελείας ἐν τῷ πρὸς τὸ καλὸν ὁρμῷ. ἅμα δὲ καὶ ἐκ τοῦ τὴν ἀπὸ τοιούτων καταγνωσκὼς φιλοσόφων, οἳ ταύτην ἄσκησιν ἀρετῆς ὑπελάμβανον, ἐκ τοσαύτης ἀνάγκης καὶ πόνους τοὺς νέους ἀπὸ τέχνης καταγυμνάσασι τοῦ μὴ δεῖν οἱ τοσοῦτοι ἐκπονοῦντες, ἄλλοι δὲ μαστιγοῦντες· οἱ δὲ χαλεπωτέροις, καὶ σιδήρῳ τὰς ἐπιφανείας αὐτῶν καταξύοντες. ἦν δὲ χρῶμα πολὺ πρότερον ἐν τοῖς ψυχαῖς τὸ σκληρὸν τοῦτο καὶ ἀπαθὲς καταστῆσαι, καὶ τὴν ἄκεστα παλαιὰν ἀνθρώπου πεπαρμένον, τοῦτο μὲν ψυχῆς, τοῦτο δὲ σώματος, τοῦτο δὲ ἡλικίας τε καὶ τῆς πρότερον ἀγωγῆς ἐνδιαθεῖναι, ἵνα μὴ τὰ παρὰ δύναμιν ἐπιτάττων ἐλέγχηται. πολὺς γοῦν καὶ τηλικοῦτον ἔφασκεν οὕτως ἀλόγως ἐπιτιθέντας. ἵνα δὲ καὶ αὐτὸς ἕλοι, ὃς καὶ γεύσαιμι τῶν παρ' ἐκείνοις κακῶν, ἐπιδεικνύμενος

enim liberũ & ab omni cunctatione remotum esse illũ ad honesta impulsum, ac mentis impetum. Manifestò aũt apparebat, quòd & tales philosophos damnabat, qui virtutis meditationẽ eam putabant, si multis necessitatibus atq; laboribus adolescẽtes resistere, exercitatione ac vsu assuefeciſſent. Atq; ob id multi ligare atq; vincire se iubebant, alij cutẽ flagellis verberabant. Qui verò elegantiores paulò erant, etiam ferro superficiem corporis radebant. Putabat enim ille multò prius in animis duritiem istam & firmitatem contra dolores ac perturbationes parandam esse. Et qui optimè instituere atque erudire homines vellet, partim animi, partim corporis, partim etiam ætatis, & priorũ educationis rationem atque

obseruationem quandam habere debere : vt ne ea quæ vires excederent, imponendo, reprehensionem incurreret. Multos itaque & mortuos ex eo esse dicebat, dum præter rationem ita supra vires intenderentur. Vnum autem etiam ipse vidi, qui cùm iam ea apud illos mala degustasset, quamprimùm

veros

χισπαλόγων ἀληθῶν ἐπήκοος ἦν, ἀμυαδρεπὴς φεύγων, ὡς αὖθ' ἁφικτὸς, ὡ δῖλος ἰὼν ῥᾷον διεκέμφθ' ἥδιον ἢ τότων ἀφεσὰς, ἅτερ ἄλλων αὖθις ἀνθρώπων ἐμέμνητο, ὡ τὰς ἐν τῇ πόλει ταραχὰς διηγέῖτο, ὡ τὸν ὠθισμὸν αὐτῶν, καὶ τὰ θέατρα, καὶ τὸν ἱππόδρομον, ὡ τὰς τῶν ἰδιόχων εἰκόνας, καὶ τὰ τῶν ἵππων ὀνόματα, καὶ τὰς ἐν ὁδῖς στενωποῖς περὶ τότων διαλόγους. πολλὰ γὰρ ὡς ἀληθῶς ἦν ἐπιμανία, καὶ πολλῶν ἥδιν σπουδαίων ἐὖν δοκούντων ἐπέληπλα. μετὰ δ' ταῦτα, ἐπέρα δράμα τ' ἤπλετο τ ἀμφὶ τὼ νικυΐαν τε καὶ διαθήκας διαλιπαλομένων, προσθεὶς ὅτι μίαν φωνὴν οἱ ῥωμαίων παῖδες ἀληθῆ παρ' ὅλον τὸν βίον πείσεται, τὼ ἐν τοῖς διαθήκαις λέγων, ἵνα μὴ ἀφαιρῶσι τῆς σφετέρας ἀληθείας. ἃ δὴ καὶ μεταξὺ λέγοντος ἀυτοῦ γελᾶν προὐχώρει, ὅτι

veros sermones veramq; doctrinam audiuit, irreuocabili cursu aufugiens inde, ad ipsum peruenit, videbaturq; multò quàm antea quietiore animo esse. Iam verò digrediens ab istis, aliorum rursus hominum mentionem faciebat, persequendo verbis & eos qui in vrbe fiunt tumultus, & quo pacto alij ab alijs impelluntur. Prætereà & theatra, & circum, & equestres statuas, & equorum ipsorum nomina, deq; ijs ipsis in angiportis colloquia. Multa enim reuera equorum passim ibi insania est. Iam & multos eorum qui pro studiosis ac grauibus habentur, reprehendebat. Post hæc autem quasi alteram fabulæ partem attingebat, notando ea quæ circa funera mortuorum & testamenta agitantur: hoc addens, quòd vnam hanc vocem Romanorum pueri per omnem ætatem veram emittant, eam intelligens quæ in testamentis vsurpatur, qua petunt ne à sua veritate depellantur. Illa verò etiã interea cùm ab eo dicerentur, risu prosequi coactus sum, quòd

ὅτι καὶ συγκατορύττεσθαι ἑαυτοῖς ἀξιοῦσι τὰς ἀμαθίας, καὶ τῷ ἀναγκαίαν ἔγγραφον ὁμολογοῦσιν, οἱ μὲν ἐσθῆτας ἑαυτοῖς ἐνδύσασθαι συγκαταφλέγεσθαι τῶν παρὰ τὸν βίον τιμίων, οἱ δὲ καὶ παραμένειν τινὰς οἰκέτας τοῖς τάφοις, ἔνιοι δὲ καὶ σίφειν τὰς σήλας ἄνθρωπον, ἀνάθεσ ἔτι καὶ παρὰ τῷ τελευτῶντι δεδιμένους. ἀκάλαμον ἂν ἀξιοῖ τι πεπρᾶσθαι τούτοις παρὰ τὸν βίον, εἰ τοιαῦτα περὶ τῶν μετὰ τὸν βίον ἐπισκέπτοι. τούτους γὰρ εἶναι τοὺς τὸ πολυτελὲς ὄψον ἀναμένους, καὶ τὸν οἶνον ἐν τοῖς συμποσίοις μετὰ μύρων τε καὶ ἀρωμάτων ἐκχέοντας, τοὺς μέσα χειμῶνος ἐμπιπλαμένους ῥόδων, καὶ τὸ σπάνιον αὐτῶν, καὶ τὸ παράκαιρον ἀγαπῶντας, τὸ δὲ ἐν καιρῷ, καὶ κατὰ φύσιν, ὡς οὐτιλὲς ὑπερφανοῦντας. τούτους εἶναι τοὺς καὶ τὰ μύρα πίνοντας, ὃ καὶ μάλιστα διέσυρεν αὐτῶν, ὅτι μὴ δι' ἡδονὴν ἴσασι τῆς ἐπιθυμίας, ἀλλὰ

quòd & secum sepeliri ignorantiã suam velle eos aiebat, & stultitiã suam apertè scripto etiam testari, dum alij vestes, quibus in vita preciosioribus vsi sunt, K cõburere eosdem rogo secũ mandant: alij autem & seruos certos ad sepulchra adstare, rursum alij cippos siue columnas quoque coronari sertis præcipiunt, stolidi videlicet etiam in ipsa morte manentes. Coniecturã igitur inde fieri volebant, inquit, L quid in vita ab illis actum sit, quando talia de ijs quæ post mortem secutura sint, testamentis mandant. Hos enim illos esse, qui preciosa ac chara obsonia emere solent, vinumq; in conuiuijs cum plausu & odoribus effundunt: qui media etiam hyeme opplentur rosis, raritatemq; illarum & intempestiuum amant: illud autem quod suo tempore & secundum naturam fit, pro vili & abiecto fastidiunt. Hos illos esse, qui & vnguenta bibunt: quo nomine vel maximè eos carpebat, quòd ne vti quidem cupiditatibus scirent,

sed

ἀπὸ μὲν ταύτης παρανομῶ-
σι, καὶ τοὺς ὄρνις συγχέουσι, πάνυ δὲ
μὴν τῇ πρυφῇ παραλόγως αὐτ-
τὰς ψυχὰς παλεῖν, καὶ τοῦτο δι' τὸ
ἐν τοῖς τραγῳδίαις τι καὶ κω-
μῳδίαις λεγόμενον, ἤδη καὶ πα-
ρὰ θύραν ἀσθιαζόμενοι, ὅλοι-
σιμὸν δὴν ἐκάλει τὸ ζῶον τοῦτο τῶν
ἄλλων· ἀφ' ἧς αὐτῆς γνώμης
μὲν ἐκεῖνα ἔλεγεν, ἀτεχνῶς τὸ
μῶμον τὸν λόγον μιμησάμε-
νος. ὡς γὰρ ἐκεῖνος ἐμέμφετο
ταύρου δημιουργὸν θεὸν, ὃ
πρὸς ἑνὶ ποδὶ ὀφθαλμῶν τὰ λί-
βανα, ὅτῳ δὴ καὶ αὐτὸς ὑπιδὼν
ζῶον σφανεμένων, ὅτι μὴ ἔφερε
σφόνδυλον ἀγαθόν, ἔφη, τῇ πυρῇ τῶν ἴων ἢ τῇ ῥόδων χάρυσιν, ὑπὸ τῇ ῥινὶ μάλιστα ἐχρῆν αὐτὸς σφισθαι, παρ' αὐτῶν ὡς οἷόν τι τῶν ἀνα-
πνοῶν, ἵν' ὡς πλεῖστον ἀνίσπων
ἄλυσις, καὶ μᾶλλον μέλλοντος
λιγύλα, τὸς θαυμάσιόν τινα
πρὸς σπεύδων περὶ τὰ δεῖπνα
ποικιλίας, χυμῶν τε ποικιλίας
καὶ τραγμάτων πειρᾶσθαι.

sed & in hisce peccarent, finesq; earū confunderent, vndiq; permittentes voluptatibus animū proterendū & cōculcandum: & hoc quod in Tragœdijs atque Comœdijs dicitur, M Iam & præter casam incitati. N Solœcismum igitur vocabat hoc genus voluptatum. Cæterū ex eadē sententia etiam illa dicebat, prorsus O Momi illius verba imitatus. Vt enim ille reprehendebat P tauri artificem Deū, qui nō præposuisset oculis cornua: ita scilicet & ipse accusabat eos qui coronas gestabant, quòd locum vbi eas adhibere deberent, nescirent. Nam si afflatu atq; odore, inquit, violarum rosarumq; delectātur, sub nasum eos potissimùm coronari oportebat, iuxta ipsam quàm proximè fieri potest respirationem, vt quàm plurimum inde voluptatis attraherent. Eodem modo & illos irridebat, qui miram quandam diligentiam in apparandis cœnis adhibent, dum liquamentorum varietatem & bellariorum curiosam atque immodicam compositionem sectantur.

Nam

καὶ γὰρ αὖ καὶ τούτους ἔφασκεν ὀλιγοχρόνιου τε καὶ βραχείας ἡδονῆς ἔρωτι, πολλὰς πραγματείας ὑπομένειν. ὑπέφαινε γοῦν τεσσάρων δακτύλων αὐτοῖς εἵνεκα πάντα πονεῖσθαι τὸν πόνον, ἐφ' ὅσους ὁ μήκιστος ἀνθρώπου λαιμός ἐστιν. οὔτε γὰρ πρὶν ἐμφαγεῖν ἀπλαύειν τι τῶν ἐωνημένων, οὔτε βρωθέντων, ἡδίω γενέσθαι τὴν ἀπὸ τῶν πολυτελεστέρων πλησμονήν. λοιπὸν οὖν εἶναι τὴν ἐν τῇ παρόδῳ γιγνομένην ἡδονὴν τοσούτων ὠνεῖσθαι χρημάτων. εἰκότα δὲ πάσχειν ἔλεγεν αὐτοὺς, ὑπ' ἀπαιδευσίας τὰς ἀληθεστέρας ἡδονὰς ἀγνοοῦντας, ὧν ἁπασῶν φιλοσοφία χορηγός ἐστι τοῖς πονεῖν παιρουμένοις. περὶ δὲ τῶν ἐν τοῖς βαλανείοις δρωμένων, πολλὰ μὲν διεξῄει τὸ πλῆθος τῶν ἑπομένων, τὰς ὕβρεις, τοὺς ἐπικειμένους τοῖς οἰκέταις, καὶ μικροῦ δεῖν ἐκφερομένους. ἓν δὲ τι καὶ

Nam rursum & hos dicebat breuis ac modico tempore duraturæ voluptatis amore multa negocia sustinere. Indicabat autem, quatuor illos digitorũ causa totũ hunc suscipere laborẽ solere. Tot enim digitorum mensuram æquat vel longissimũ hominis guttur. Nam neq; antea quàm eorũ quæ tã charo emuntur, quicquã ederunt, vllã voluptatẽ eos capere: nec rursum posteaquã illa deuorata atq; absumpta sunt, suauiorẽ cæteris illam quæ fit ex tam preciosis & charis istis, repletionem reddi. Restare igitur, vt illam quæ velut in trãscursu percipitur, voluptatem, tam grandi pecunia mercentur. Consentanea aũt ipsis dicebat accidere ob inertiam atq; imperitiam istam, quòd veriores illas voluptates ignorarent, quas omnes Philosophia suppeditat, & quasi subministrat ijs qui laborare volunt. Cæterùm de ijs quæ in balneis aguntur, multa sanè commemorabat, & de multitudine prosequentium, & de contumelijs, & de ijs qui seruis impositi gestarentur, ac tantùm non efferrentur. Vnum autem

τι καὶ μάλιστα μισεῖν ἐῴκει, πολὺ δ' ἐν τῇ πόλει τῶν, καὶ τοῖς βαλανείοις ἐπιχωριάζον. πεῖόντας γάρ τινας τὸ οἰκετῶν δεῖ βοᾶν καὶ παραγγέλλειν προρᾶσθαι τοῖν ποδοῖν, ἢν ὑψηλόν τι ἢ κοῖλον μέλλωσιν ἐποβαίνειν, καὶ ἐπομιμνήσκειν αὐτοὺς τὸ καινότατον, ὅτι βαδίζουσι. δεινὸν οὖν ἐποιεῖτο, εἰ στόματος μὴ ἀλλοτρίου δεῖ πνοῦντες μὴ δέονται, μηδὲ χειρῶν, μηδὲ τῶν ὤτων ἀκούοντες, ὀφθαλμῶν δὲ ὑγιαίνοντες ἀλλοτρίων δέονται προσφομένων, καὶ ἀνέχονται, φωνὰς ἀκούοντες δηστυχέσιν ἀνθρώποις πρεπούσας καὶ πεπηρωμένοις. ταῦτα γὰρ αὐτὰ πάσχουσιν ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἡμέρας μέσης καὶ οἱ τὰς πόλεις ἐπιτετραμμένοι. ταῦτά τε καὶ πολλὰ ἕτερα τοιαῦτα διελθὼν, κατέπαυε τὸν λόγον. ἐγὼ δὲ τέως μὲν ἤκουον αὐτοῦ τεθηπὼς, μὴ σιωπήσῃ πεφοβημένος. ἐπειδὴ δὲ ἐπαύσατο, τοῦτο δὴ τὸ τῶν Φαιάκων πάθος

maximè ac præter cætera edisse verbũ visus est, frequens aũt in ciuitate hoc est, & in balneis propemodũ familiare ac patrium. Prætereuntes enim quosdam ex seruis clamare oportet & admonere vt pedib. prospiciant, si quid extantius paulò, aut cauũ subituri sint, atq; ita commonefacere eos (id quod absurdissimũ est) quo scilicet meminerint ire sese. Graue igitur atq; intolerandũ putabat esse, si, cùm ederent, alieno ore nõ indigerẽt, aut manibus: neq; cùm audirent, aliorũ auribus vterentur: oculis aũt aliorũ, valentes ac sani, ad prospiciendũ opus haberent, ac sustinerent voces audire, quæ miseris hominibus & excæcatis conuenirent. Hæc enim ipsa accidere illis in foro, & medio die: & hoc, ciuitatem atque rempub. ipsis velut humeris suis sustinentibus. Hæc atq; hucusmodi multa alia verbis persecutus, dicendi finem fecit. Q Ego verò huiusq; cum admiratione ac veluti stupefactus auscultabam illum, metuens ne conticesceret. Vbi verò hic loqui desijt, illud nimirũ quod Phæacibus olim accidit,

πάθος ἐπιπνόθην. πολὺ γὰρ δὴ χρόνον εἰς αὐτὴν ἀπιδόντα μοι καὶ καταμειδιάσασαν, εἶτα ποθὴ συγχυθεῖσα τῇ ἐλίγγῳ καταληφθεῖσαν, τῇ δὲ ἱδρῶτι καταῤῥεόμενον, τὸ δὲ φθεγξάσθαι βουλόμενος ἐξεπιπλῆξαι τε τὴν ἀνιαρότητα, καὶ ἅτε φωνὴ ἐξελιπεῖν, καὶ ἡ γλῶττα δυσμαρτανεῖν τῆς τέλος, ἰδιάζουσαν ἀπορίαν ἀγούσης. ἐγὼ γὰρ ἐξεπεπλῆχειν, ἐδ' ὡς ἔτυχεν, ἡμῶν ὁ λόγος καθῆκε. βαθεῖα γὴ καὶ αἰσία καὶ πλησὶ ἐγένετο τῇ μάλα εὐστόχως ἐνεχθεὶς ὁ λόγος, αὐτὸν, εἰ οἷόν τε εἰπεῖν, δοκῶ μοι ψυχεῖν. εἴ γάρ τι δεῖ καὶ ἐμὲ φιλοσόφων προσάψασθαι λόγων, ὧδε περὶ τούτων πέπονθα, δοκεῖ μοι ἀνθρώπου εὐφυοῦς ψυχὴν μάλα σκοπῷ τινι ἀπαλῷ προσοικείσας. ἔξοιδα, πολλοὶ μὲν ἀνὰ τὸν βίον κατὰ μεσὸν τὰς φαρέτρας ποικίλων τε καὶ παντοδαπῶν λόγων, ὀλίγοι πάντων εὐστόχως τοξεύσουσιν. ἀλλ' οἱ μὲν αὐτῶν σφόδρα τὰς νευρὰς ἐπὶ τέναντον, τοῦτο δὲ

cidit, ego quoq; passus sum. Longo enim tempore ad ipsum aspiciens, quasi delinitus atq; permulsus, deinde multa confusione atq; vertigine correptus, partim sudore manabā: partim loq; volēs, desistuebar viribus, ac retrò inhibebar: ipsaq; vox deficiebat me, neque linguā iā amplius officio seruiebat suo: postremò præ dubio atq; inopia agendi lacrymabar. Neq; enim summā duntaxat cutē perstrinxerat, aut fortuito aliquo leuiq; ictu oratio illa tetigerat me, sed altius, & omnino adviuū vsque plaga hæc peruenerat: R ac certò admodum scitéq; librato iactu emissa oratio, ipsum, si ita dicendū est, animum intercidit. Si enim decet nonnihil & me iam philosophicos attingere sermones, ita equidē de hisce existimo. Videtur mihi animus hominis solertis & ingenioſi admodum similis esse scopo alicui tenero ac molli. Sagittarij aūt in hac vita multi, qui plenas quidē pharetras varijs atq; omnis generis orationibus habent: cæterū nō omnes certò iaculātur, ac destinata ferunt, sed alij ipsorum neruo nimiùm intento,

ὀξυτάτῃ ῥοπῇ καὶ ἀφιᾶσι, καὶ οὐ πλουτᾷ καὶ οὗτος τὸ δόξαν, τὰ δὲ βέλη αὐτῶν ἐν μέσῳ σκοπῷ, ἀπὸ τῆς σφοδρότητος διελθόντα, καὶ παροδεύσαντα μιχλωδέστερον μόνον τοῦ τραύματος τὸ ψυχικὸν ἀπολιπόντα. ἄλλοι δέ, πάλιν τέταρτοι ἀπαντῶσιν. ὑπὸ γὰρ ἀσθενείας τε καὶ ἀτονίας ἐνίοτε ἀφικνοῦνται τὰ βέλη αὐτοῖς ἄχρι πρὸς τὸν σκοπόν, ἀπ' ἐκλυθέντα καὶ ἀπίθανα πολλάκις ἐν μέσῃ τῇ ὁδῷ. ἢν δέ ποτε καὶ ἀφίκηται, ἄπρον μὲν ἐπιψαύσαν ἄπληκτα, βαθεῖαν δὲ οὐκ ἐργάζηται πληγήν· ἀπὸ γὰρ ἐπ' ἰσχυρᾶς ἐμβολῆς ἀπεσείσθη. ὅστις δ' ἀγαθὸς τοξότης, καὶ τοῦτο ὅμοιος, πρῶτον μὲν ἀκριβῶς ὄψεται τὸν σκοπόν, ἐὰ μὴ σφόδρα μαλακὸς, ἐὰ μὴ στρυφνότερος ἢ βέλος. γίγνονται γὰρ δὴ καὶ ἄπρωροι σκοποί. ἐπειδὰν δ' ταῦτα ἴδῃ, τυνικαῦτα χρίσας τὸ βέλος, ὅτι ἰῷ,

vehementiori impetu quàm satis est, telum emittũt: & apprehendunt quidem etiã isti viam, sagittæ aũt ipsorum in scopo nõ manent, sed præ vehemẽtia ictus penetrantes ac transuolantes, pertusum modò atq; hiantem vulnere animum relinquere solent. Rursum alijs diuerso huic pacto euenit. Nam præ imbecillitate virium, & quòd laxiore neruo iaculantur, sagittæ ipsis ad scopũ vsq; non perueniunt: sed soluto impetu, sæpenumerò in medio cursu deficiunt ac decidunt. Quòd si verò interdum etiam scopũ contingunt, summum illum quidem & in superficie tantum perstringunt, altiorem autem plagam nequaquam infligunt. neque enim valido impulsu atque impetu emissæ fuerunt. At qui bonus iaculator est, atque huic nostro similis, principiò quidem diligenter circumspiciet scopum, ne nimis mollis, néve nimis solidus, & transmittendo telo durior sit. Sunt enim & scopi quidam, qui omnino ne vulnerari quidem possunt. Vbi autem hæc omnia perspecta habet, tum demùm tincta atq; infecta sagitta, non veneno,

ῶ, καθάπερ τὰ Σκυθῶν, κήρυται, ὅτι ὀπῷ, καθάπερ τὰ Κρήτων, ἀλλ' ἠρέμα δηλητῷ τινὶ καὶ γλυκεῖ φαρμάκῳ τὸ κέντρον ἐπιχρίσας, ἀτιτρώτους ἐκπέμψει. τὸ δ' ἐνιέμενον μάλα αὐτόνους, καὶ σφόδρα ἄχρι τοῦ διικνεῖσθαι, μικρᾷ, καὶ πολὺ τοῦ φαρμάκου ἀφίησιν, ὃ δὴ σκιδνάμενον, ὅλῳ ἐν κύκλῳ τῷ ψυχῇ περιέρχεσθαι. καὶ τόδε μὲν ἤδονταί, καὶ διακρύουσι μεταξὺ ἀκούοντες, ὅπερ καὶ αὐτὸς ἔπασχον, καγχὴ ἄρα τοῦ φαρμάκου τῷ ψυχῇ περιεθέουσ'. ἐπεὶ δ' οὖν μοι πρὸς αὐτὸν τὸ ἔπος ἐκεῖνο λέγειν, βάλ' ὅτως, ἄνερ τι φόως ἄνδρεσσι γένηται. ὥσπερ γὰρ οἱ τὸν Φρυγίαν αὐλὸν ἀκούοντες, οὐ πάντων μαίνονται, ἀλλ' ὁπόσοι αὐτοῦ περιλαμβάνονται, οὗτοι μὲν τὸ μιλτοπομπύγιον τοῦ πάθους, ὅτῳ δὴ καὶ φιλοσόφων ἀκούοντες, οὐ πάντες ἔνθουσι καὶ τραυματίαι ἀπίασιν,

veneno, quemadmodum Scytharum sagittæ tinguntur: neque resina perinde vt Cretum: sed sensim mordicante pariter, & dulci pharmaco inuncta, verè iaculari solet. Illud autè quod iactum est, bene adeò & pro modo suo satis fortiter impulsum, eoq; penetrans, vt iam transiturũ esse videatur, citrà tamẽ desinat, & manet pariter, & multum medicamenti illius de se emittit: quod videlicet dispersum, totum circumquaq; animum ambit, & cõplectitur. atq; hoc illud est, quo & oblectantur, & cur lachrymas inter audiendum emittunt. Quod & mihi accidit, paulatim ac tacitè medicamento illo animum mihi obeunte. Succurrebat igitur mihi Homericum illud ad ipsum dicere: Si iace, si qua viris

per te noua lux oriatur. Quemadmodum enim qui Phrygiam tibiam audiunt, non omnes insaniunt, sed quotquot ipsorum à Rhea corripiuntur, atq; id audito carmine prioris affectus ac perturbationis reminiscuntur: ita & qui philosophos audiunt, non omnes attoniti ac saucij abeunt: sed

σιν, ἀλλ' οἷς ὑπῆν τι ἐν τῇ φύσει φιλοσοφίας συγγενές. ὡς σε μνὰ, καὶ θαυμάσια καὶ θεῖά γε, ὦ ἑταῖρε, διελήλυθας, ἐλελήθεις τέ με πολλῆς, ὡς ἀληθῶς, τῆς ἀμβροσίας, καὶ τοῦ λωτοῦ κεκορεσμένος. ὥστε καὶ μεταξὺ σοῦ λέγοντος, ἔπασχόν τι ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ παυσαμένου ἄχθομαι, καὶ ἵνα δὴ κατὰ σε εἴπω, τέτρωμαι. καὶ μὴ θαυμάσῃς. οἶσθα γὰρ ὅτι καὶ οἱ πρὸς τῶν κυνῶν τῶν λυσσώντων δηχθέντες, οὐκ αὐτοὶ μόνοι λυσσῶσιν, ἀλλὰ κἄν τινας ἑτέρους καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ μανίᾳ τὸ αὐτὸ τοῦτο δαθῶσι καὶ αὐτοὶ ἔκφρονες γίγνονται. συμμεταβαίνει γάρ τι τοῦ πάθους ἅμα τῶν δήγματι, καὶ πολυγονεῖται ἡ νόσος, καὶ πολλὴ γίγνεται τῆς μανίας δαδοχή. οὐκοῦν καὶ αὐτὸς ἡμῖν ἐρᾷν ὁμολογεῖς; πάνυ μὲν εἶναι καὶ προσέτι δέομαι γέ σου κοινήν τινα τὴν θεραπείαν ἐπινοεῖν. τὸ τοῦ

illi solũ, quibus quasi fomes aliquis philosophiæ cognatus, iam antea natura insitus atq; innatus fuit. LV. Quam grauia & admiratione digna, atq; adeò diuina, ô amice, verbis cõmemorãsti? Multaq; reuera ambrosia & loto saturatus, me non aduertente fuisti. Quare et interim dum ista dicis, nescio quid animo meo accidit: et nũc desinente atq; tacente te, mœrore afficior. ac vt tuo videlicet exẽplo dicã quoq;, saucius sum. Neq; verò mireris. nosti enim ꝙ & illi qui à canibus rabiosis mordentur, non ipsi solum rabie corripiuntur, sed & si quos alios ipsi in ea insania eodem illo modo afficiunt ac lædunt, etiam illos mente deijci, atq; in furorem verti solere. Nam simul cum morsu etiam affectionis istius quiddã in alium transfertur ac morbus ille fœcunditate quadam subinde alios atque alios de se procreat, fitq; insaniæ istius omnino multiplex successio. PHIL. Itaq; etiam ipse nobis iam amare confiteris? LVC. Prorsus igitur: teq; iam etiam oro, vt communem aliquam medicinam nobis excogites atq; inuenias.

PHI. Et

τὸ τῦ ἄρα Τηλέφου ἀνάγκη ποιεῖν. ποῖον αὖ λέγεις τοῦτο; τρώσαντα ἐλθόντας, ἰᾶσθαι παρακαλεῖν.

PHI. *Ergo Telephi illud necesse erit facere.* LV. *Quodnā illud dicis?* PHI. *Vt ad eum à quo vulnerati sumus, redeamus, & ab illo medicinam petamus.*

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

NIgrinum Platonicum philosophum veluti specimē & exemplar proponit ijs; qui à vulgari strepitu, diuinarum & humanarum rerum contemplationi omnes suos conatus destinârūt. Taxat deinde suorum temporū mores: Romanorum fastum, insolentiam & luxum subinde, non minus graphicè quàm eleganter describēs.

a VT verò grauis.] *Occasio dialogi, ab incessu & moribus philosophi.* *b* Ter beatus.] τριςάλβιος. *c* Profectus in vrbem.] *Narratio, continens occasionem encomij.* *d* Quibus omnibus.] *Exordium à commendatione ipsius Nigrini, & à suauitate & vi orationis illius.* *e* Aedonas.] *hoc est, philomelas.* *f* Philosophiam laudaret.] *Improbitas nihil habet commune cum philosophia, multo minus improbi. Sic Plato in epistola ad Aristodorum: τὸ γὰρ βέβαιον καὶ πρὸς ὑγιὲς, τοῦτο ἐγὼ φημι εἶναι τὸν ἀληθινὸν φιλοσοφίαν. Id est: Nam quod firmum est, ac fide dignum, adhæc minimè corruptum, hoc ego alio veram esse philosophiam.* *g* Videtur enim.] *Amplificatio à simili.* *h* Confide.] *Exordium à commendatione orationis, & eius effectu, quantum ad materiam siue subiectum attinet.* *i* Festinantem hortatis.] *Metaphora est, ducta ab his qui cursu certāt, quibus acclamatio solet addere velocitatem. Sumpta ex illo Homeri Iliad. θ.*

Ατρείδη κύδιστε, τί μὲ σπεύδοντα κελεύεις,

ὀτρύνειας. *Id est:* Quid me sponte mea properantem maxime Atrida Extimulas? *Eódem alluſit Odyss. ω:*

ὡς ἐπὶ οἱ ὤτρυνε πάρος μεμαυῖαν ἀέθλου. *Id est:* Iam dudum promptam, ac cupientem, his Pallada

dictis Excitat. *Itaq; currètem incitamus, cùm ad id vocamur, aliquem, ad quod ſuapte cupiditate fertur, ac propendet.* k Aculeum quendam.] *De Pericle hic verſus ex Eupoli citatur.*

ἡ μὴ, σ' ὦν τῶν ῥητόρων τὸ κέντρον ἐγκατέλιπε
τοῖς ἀκροωμένοις. l Vereor ne interim.] *Exordium ab extenuatione ſuæ, referentis ſcilicet, perſonæ.* m Hiſtrionibus.] *Hiſtriones artifices, ſeu ludiones, qui perſonati in ſcenis fabulas agunt ſic dicti à nomine* Hiſter, *quod Thuſco verbo ludionem ſignificat, authoribus Liuio ſub principium lib 7. Dec. 1. & Valerio. Plutarch. prob. 106. rem ſecus narrat. Scribit enim multos olim & bonos hiſtriones ex Hetruria Romam veniſſe, & in his Hiſtrum cæterorum fuiſſe excellentiſſimum, quo omnes deinde ſcenici, hiſtriones appellati ſunt.* n At verò ceſſo.] *Propoſitio* o Athenis.] *Athenarum encomium, & eorum qui ibi philoſophantur.* p. Commorantur.] *Athenæ Attica vrbs, quæ bellicis rebus & bonis artibus quòdam omnium fuit celeberrima. Tu lege Strabonem lib. 8. & 9. Herod. lib. 1. 2. & 8. Plin. lib. 4. cap. 7. & lib. 35. cap. 14. Volaterranum lib. 38. cap. 8. Paralip. Lucianum noſtrum in encomio Demoſthenis, in principio. Archelaus primum illam occupauit, grauiq; ſeruitio preſſit. L. Sylla circumſeſſam magno labore expugnauit, & in antiquam libertatem reſtituit. Poſtremò tamen, quum Galli rebus excíderent Conſtantinopolitanis, Athenas diu obtinuerunt cum Peloponneſo: quorum imperiũ, dum in regnum transferretur Neapolitanum, ad manus Acciaiolorum Florentinorum ſub Io regina peruenit. Denique ad Turcas. Hodie verò Barbari corrupto vocabulo* Sethinæ *vocant.* q Sed ſi quis etiam veniret ad illos.] *A temperantia & honeſtate vitæ, & à doctrinæ effectu.* r Ex purpuratis.] *Doctrinæ confirmatio ab exemplo.* s Ei illorum hominum.] *Collatio, & intemperantiæ reprehenſo maximè vrbis Romæ, vt philoſophos minimè conueniat:* t Cur autem infelix.] *Verba Tireſiæ ſunt ad Vlyſſem, ex Odyſſ. 12.*

u Quemadmodum Iupiter Hectorem.] *Alluſit ad prouerbium* ἔξω βελῶν, *i. extra telorum iactum, quod eſt in tuto citraque periculum. Eſt autem apud Homerum Iliad. ξ:*

οὐκ βελέων, μήπως τις ἐφ' ἵππων ἔλκεσι θῦνεν.

Extra

Extra tela, vti nequis vulnus forsitan addat

Ad vulnus. *Hoc prouerbio vsus est Lucianus in Dial. Nept. & Cyclopis, Veneris & Cupidinis. Rursum in votis. Sed in Bacho alio huic contrario.* x Ac meipsum.] *Amplificatio cœptæ descriptionis, per distributionem.* y Licet autem philosophiam mirari.] *Consolatio, & effectus philosophiæ.* z Ridiculi sint.] *Quæ ridicula ac stulta.* A In humanitatem.] *adulatorum, & sectantium cœnas.* B Ego verò.] *Amplificatio adulatorum dementiæ, ab effectu & consequentia.* C Quòd si verò ex.] *Commemoratio ex contrario.* D At verò eos.] *Alia amplificatio, à personarum qualitate siue conditione.* E Quòd vel maximè.] *Descriptio simulatorum philosophorum.* F An non inebriantur.] *Ab intemperantia.* G Qui pacta mercede philosophantur.] *Ab auaritia.* H Quoniam & ipse reuera.] *Redit ad Nigrinum, quẽ vt veri philosophi exemplum proponit. Et vt antè illius orationem, ita hic doctrinam & vitam eius commendat.*

I Monebat autem eos qui cum.] *Doctrina de bene agendo.* K Comburere eodem rogo secum.] *De funebribus ceremonijs, & earum irrisione, plura reperies in Luctu, & in Charonte contemplantium. Has funebres expiationes submouit Lycurgus, nec concessit, vt quicquã vnà cum cadauere sepeliretur. Nam aliæ nationes, si quid fuisset viuo charissimum, id mortuo addebant in sepulchro. damnosa simul ac ridicula superstitione, quasi mortui sentiant aliquid. Sed in puniceo amictu, & oleæ foliis ex æquo positos omnes sepeliri iussit.* L Quid in vita ab illis actum sit.] *Exitus respondere principijs.*

M Iam & præter casam incitati.] *Lucianus Erasmo respexisse visus est, ad hoc adagium Demiphonis Terentiani in Phormione, Ita fugias ne præter casam, quo quidẽ admonemur, ne sic aliquod vitiũ fugiamus, vt in aliud maius incauti diuoluamur.* N Solœcismũ vocabat hoc genus voluptatũ.] *Solœcismus per trãslationem latè accipitur, vt quicquid perperam fit, nec rectè nec ordine peragitur, dicitur solœcismus. De hac affatim apud eundem Lucian. de Saltatione scripsimus.*

O Momi illius.] *Aristoteles de Partibus animalium libro tertio, meminit Momi, qui naturã incusarit, quòd bubus cornua*

in capite, ac non in armis potius addiderit: videlicet, quo vehementius poßint ferire. Ad quod allusisse videtur idem Lucianus, quum in secundo Verarum narrationum libro scribit, se vidisse boues quosdam, quibus cornua inessent nõ in fronte, quemadmodum reliquis, sed sub oculis. Idq; ita visum esse Momo. P Tauri artificem deum.] *Neptunum. Fabula notißima est ex eiusdẽ Luciani Hermotimo de Sectis, quam cõpendio recenset. Is enim Momi dentem in tauro effigiendo non vitauit.* Q Ego verò hucusq;.] *Conclusio, qua, vt à principio, rursum cõmendat orationem à re & effectu.* R Ac certò admodũ, sciteque] *Amplificatio effectus à simili & effictione.* S Rhea corripiuntur.] *Matris deûm sacerdotes haud obscurè innuit, qui audito Phrygio tibicine statim in furorem aguntur: id quod alijs itidẽ hominibus vsu nõ venit. Seneca epist. 109. Quidã ad magnificas voces excitantur, & transeunt in affectum dicentiũ, alacres vultu & animo: nec aliter concitantur, quàm Phrygij solent tibicinis sono semiuiri, & ex imperio furentes. Per semiuiros, Gallos, matris deûm sacerdotes, intelligit.*

ΔΙΚΗ ΦΩΝΗ- *IVDICIVM VOcalium.*
ἐντων.

Martino Bolero interprete.

ARGVMENTVM.

Est autẽ lusus valde festiuus atq; elegans, ad exemplũ iudicialis actionis cõpositus. Queritur enim αἴγμα de vi et iniuria ταῦ, ꝙ ab eo pluribꝰ dictionibꝰ spolietur, et quasi de sua possessione deijciat. Exordio beneuolẽtiã captat simulatione modestię, & excusando necessitatẽ suã. Deinde per translationẽ ad θέσιν venit, nullã literarũ suo loco & ordine mouendã esse. Hinc iudicibꝰ admonitis, vt pro officio suo agant, & cæterarũ ordinẽ atq; dignitatem cuiusq; cõseruent: narratiunculã subiungit, quę cõfirmationẽ causę continet. Hanc postea longa primùm enumeratione aliorum damnorum eidem sibi illatorũ amplificat: deinde etiã collatione modestię suę, & illius petulãtiæ tũ erga se, tũ erga cæteros etiã homines, quã idem etiam hominibus inuisum ac detestabile sit docet

a IMPE-

ΕΠΙ ΑΡΧΟΝΤΟΣ Ἀριστάρχου Φαληρέως, Πυανεψιῶνος ἑβδόμῃ ἱσταμένου, γραφὴν ἔθετο τὸ σίγμα πρὸς τοῦ ταῦ, ἐπὶ τοῖς ἑπτὰ φωνήεσιν, βίας ὑπαρχόντων, καὶ ἁρπαγῆς, ἀφῃρῆσθαι λέγων πέντε τῶν ἐν διπλῷ τοῦ ὀνομαζομένων.

a IMPERANTE Aristarcho Phalereo, septima Octobris, actionē instituit σῖγμα b aduersus ταῦ, constitutis c iudicibus septem vocalibus, de vi & d rapina, e spoliari se dicens omnibus illis vocibus quæ duplici τοῦ proferri solent.

Μέχρι μὲν, ὦ φωνήεντα δικασταὶ ὀλίγα ἢ δικόμενον ὑποστοῖ τοῦ, καταχωμῳδοῖς ἐμοῖς, καὶ κατάρου καὶ ἔνθα μὴ δεῖ, ἐβαρέως ἔφερον τὸν διάβολον, καὶ παρόντων ἔνια τῶν λεγομένων ὑπὸ σωτηρίου καὶ, ἠνείχετο μὲν φυλάττουσά πρός τε ὑμᾶς, καὶ τὰς ἄλλας συλλαβάς. ἐπεὶ δὲ ἐς τοσοῦτον ἦκε πλεονεξίας, καὶ ἀνοίας, ὥστε ἐφ' οἷς κἀγὼ καὶ πολλάκις ὀκ ἀγαπῶν, ἤδη καὶ πλέω πεσθιάζεται, ἀναγκαίως αὐτὸ εὐθυῶ νυνὶ παρὰ τοῖς ἀμφότερα εἰδόσιν ὑμῖν. δεῖ δὲ ἐμὲ σμικρόν μι ἐπὶ τῆς ἀρθλίψεως ἐπέρχεται τῆς ἐμαυτοῦ.

HActenus f quidem, ô iudices Vocales, non admodū graui iniuria affectus ab hoc ταῦ, quòd meis rebus abutebatur, & inde auferebat vnde minimè conueniebat, quod quidē dānū nō grauiter tuli: nonnulla etiā quæ dicebātur, audiuisse me dissimulabam, propter modestiam, quā vos ipsi nostis me seruare cùm erga vos, tum erga alias syllabas. Postquā verò ad tātam auaritiam & amentiam peruenit, vt non modò non sit contentū ijs quæ ego sæpe dissimulaui, verum iam maiorem vim inferat, ipsa me necessitas cogit vt accusem ipsum apud vos, qui vtrumq; nostrūm nouistis. g Non autem exiguus metus propter istam miseriam me inuasit.

Nam

τοῖς γὰρ πεπεπραγμένοις ἀεί τι μεῖζον προστιθέν, ἄρδην με τῆς οἰκείας ἀπρθλίψει χώρας, ὡς ὀλίγον δεῖν ἡσυχίαν ἀγαγόντα, μηδὲ ἐν γράμμασιν ἀριθμεῖσθαι, ἐν ἴσῳ δὲ κεῖσθαι τοῦ φόβου. δίκαιον οὖν οὐχ ὑμᾶς, οἳ δικάζετε νῦν, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ γράμματα τῆς πείρας ἔχειν τινὰ φυλακήν. εἰ γὰρ ἐξέσται τοῖς βουλομένοις ἀπὸ τῆς καθ' αὑτὰ τάξεως εἰς ἀλλοτρίαν βιάζεσθαι, καὶ τοῦτο ἐπιτρέψετε ὑμεῖς, ἂν χωρὶς οὐδὲν καθόλου τι γράφεται, οὐχ ὁρῶ τίνα τρόπον αἱ συντάξεις τὰ νόμιμα, ἐφ' οἷς ἐτάχθη τὰ κατ' ἀρχὰς, ἔξουσιν. ἀλλ' οὔτε ὑμᾶς οἶμαι ποτὲ εἰς τοσοῦτον ἀμελείας τε καὶ παροράσεως ἥξειν, ὥστε ἐπιτρέψαι τινὰ μὴ δίκαια. οὔτε εἰ καθυφήσετε τὸν ἀγῶνα ὑμεῖς, ἐμοὶ παραλειπτέον ἐστὶν ἀδικουμένῳ. ὡς εἴθε καὶ τῶν ἄλλων ἀνεκόπησαν τότε αἱ τόλμαι, εὐθὺς ἀρξαμένων παρανομεῖν, καὶ οὐκ ἂν ἐπολέμει μέχρι νῦν τοῦ λάμβδα τοῦ ῥῶ, δαμφι-

Nam cum prioribus iniuriis maiores semper addat, prorsus me è domestica sede expellet, ita vt parũ iam absit, dum ego ista dissimulo, quin ne inter literas quidem amplius numerer, & in simili quodam verser metu. [h] *Est itaq; æquũ, non modò vos iudices, sed omnes etiam reliquas literas huius doli curã gerere. Nam si, vt libet, vnicuiq; licebit è suo ordine in alium violenter irrumpere: idq; vos, sine quibus nihil omnino scribitur, permiseritis: non video quomodo sua quiq; ordines iura, iuxta quæ à principiò constituti sunt, tuebuntur. Sed non existimo vos vnquã ad tantã incuriã vel negligentiã peruẽturos, vt ea feratis, quæ cum æquo & iure pugnant. Et vt voc certamen omiseritis, tamen mihi, qui iniuria affectus sum, negligendum non erit.* [i] *Atq; vtinam aliarum quoque literarum audacia ab initio statim cùm cœperunt contra leges delinquere, esse repressa. neq; enim ligitaret ad hunc vsq; diem λάμβδα cũ ῥῶ, disceptans*

ἀμφισβητῶν περὶ τοῦ λιθύρου, καὶ λιψαλαγίας. οὔτε τὸ γάμμα τῷ κάππα διηγωνίζετο, καὶ ἰσχύρας μικρᾶς ἐλλὴρ ἤρχετο πολλάκις ἐν τῷ ἰναχάῳ ὑπὲρ γναφάλων. ἐπίπαυτο δ' ἂν καὶ πρὸς τὸ λάμβδα μαχόμενον, τὸ μόγις ἀφαρπάζον ἀεὶ τοῦ, καὶ μάλιστα παρακλαῖον, καὶ τὰ λοιπὰ δ' ἂν ἤρίμει συγχύσεως ἄρχειν παρανόμως. καλὸν γὰρ ἕκαστον μένειν ἐφ' ἧς ἔτυχεν τάξεως. τὸ δ' ὑπερβαίνειν ἀμὴ χὴ λύοντός ἐστι τὸ δίκαιον. καὶ ὅτε πρῶτος ὑμῖν τοὺς νόμους τούτους διετύπωσας, εἴτε Κάδμος ὁ νησιώτης, εἴτε Παλαμήδης ὁ Ναυπλίου, καὶ Σιμωνίδη δ' ἔνιοι προσάπτουσι τοῦτο πεπίθασιν τούτῳ, ὁ τῆς τάξεως μόνον. καθ' ὧν ἃ προσῆκε βεβαιοῦται, διώκασαν τὸ πρῶτον ἴσα, ἢ διάφορον, ἀλλὰ καὶ ποιότητας, ἃς ἕκαστον ἡμῶν ἔχει, καὶ δυνάμεις σωζόμενον. καὶ ὑμῖν μέν, ὦ δικασταί, πολὺ μᾶλλον διαδόξασι τιμᾶν, ὅτι

disceptans [k] de voce λίθυρος & [l] λιψαλαγία. Neq; etiam τὸ γάμμα esset cum κάππα certamen: neq; tam sæpe [m] ad manus prope venissent in fullonia, de dictionibus γναφεύω & λινάφω disceptantes. Quin cessasset etiã hoc γάμμα cũ λάμβδα cõtendere, dictionem μόγις illi surripiens, imò suffurans. Adeoq; reliquæ itẽ literæ quieuissent seditiones mouere cõtra leges. [n] Est enim pulchrum, vnamquamq; literam in eo ordine quẽ primũ sortita est, manere: transcendere verò eò quò non oportet, eius est qui ius & æquum soluit. Et qui primus vobis has leges finxit & formauit, siue [o] Cadmus fuerit ille insularis, siue Palamedes Nauplij filius (quanquã nonnulli hanc prudentiam Simonidi tribuant) non ordinem tantũ, per quem sua quibusq; literis præsidentiæ dignitas firmiter permanet, definierunt: videlicet quæ debeat esse prima, quæ secunda: sed qualitates etiã & virtutes quas habent singulæ nostrum, constituerunt. [p] Et vos quidem, ô iudices, honore affecerunt præcipuo,

propterea

ὅτι καθ' αὐτὰ δύνασθε φθέγγεσθαι, ἡμιφώνοις δὲ τὴν ἐφεξῆς, ὅτι πεσθήκης εἰς τὸ ἀκουσθῆναι δεῖται. πασῶν δὲ ἐσχάτην ἐνόμισαν ἔχειν μοῖραν ἔνια τῶν πάντων, οἷς οὐδὲ φωνὴ πρόσεστι. καθ' αὐτὰ δὲ οὖν τὰ φωνήεντα φυλάσσειν ἔοικε τοὺς νόμους τούτους. τὸ δὲ Τῆτο (οὐ γὰρ ἔχω αὐτὸ χείρονι ὀνομάσαι ῥήματι, ἢ ᾧ καλεῖται, ὁ μὰ τοὺς θεοὺς, εἰ μὴ ἐξ ὑμῶν δύο συνῆλθον ἀγαθοί, καὶ καθήκοντες ὁρᾳθῆναι, τό, τε ἄλφα, καὶ τὸ υ, οὐκ ἂν ἠκούσθη μόνον) τῆτο οὖν ἐτόλμησεν ἀδικεῖν με πλείω τῶν πώποτε βιασαμένων, ὀνομάτων με καὶ ῥημάτων ἀπελᾶσαι πατρῴων, ἐκδιῶξαι δὲ ὁμοῦ συνδέσμων ἅμα καὶ προθέσεων, ὡς μηκέτι φέρειν τὴν ἔκτοπον πλεονεξίαν. ὅθεν δὲ καὶ ἀπό τινων ἀρξάμενον, ὥρα λέγειν. ἐπεδή μου ποτὲ Κυβέλῳ (τὸ δὲ ἐστι πολύχνιον οὐκ ἀηδὲς, ἄποικον, ὡς ἐπέχει λόγος, ἀθηναίων) ἐπηγόμην δὲ καὶ τὸ κράτιστον ῥῶ,

propterea quòd vestro marte potestis sonum efficere. [q] Semiuocales verò secundo loco dignati sunt, eo quòd sine vestro accessu exaudiri nequeunt. Ex omnibus etiam literis, quibusdã omnium postremũ locũ decreuerunt, mutis scilicet & voce carẽtibus. Has itaq; leges per vos vocales conseruari decet. [r] Hoc verò ταῦ (neq; enim possum ipsum turpiori nomine appellare, q̃ quo nominari solet, per deos) nisi duæ quædã [s] bonæ ex vobis & aspectu decenti, ἄλφα scilicet & ὑψιλὸν, se illi cõiunxissẽt, [t] ne audiretur quidẽ solũ. [u] Hoc, inquã, mihi maiorẽ vim quàm vllæ vnquam literæ, inferre ausum est. Nã nominibus & verbis patrijs me extrudere, prætereà ex ipsis etiã coniunctionibus & præpositionibus expellere tentat, adeò vt istam [x] immodicam auaritiam porrò ferre nequeam [y] Verùm iam tẽpus est dicere, vnde & à quibus res initium sumpserit. Peregrinabar aliquando in Cybelo (id oppidulũ est non iniucundũ, colonia, sicuti fertur, Atheniensium) adducebam verò mecum fortissimum ῥῶ,

ex vici-

φρόνων τὸ βέλτιστον. καὶ ἡγόμην ex vicinis meis optimum. Diuertebam verò ad Comicum quendã poëtam, huic nomen erat Lysimacho: & à maioribus, quantũ apparebat, genere erat Bœotius: sed tamen de se dici volebat, quòd in media Attica natus esset. Apud hunc hospitè ego huius ταῦ Α auaritiam deprehendi. Equidem cũ hactenus paucis quibusdam manus intulisset, docẽdo Β τὸ παράκοπα, priuans me meis cognatis, existimabam eam esse consuetudinem C literarum, quæ vnà mecum essent educatæ. Prætereà cùm D τήμερον & similes quasdam voces mihi detraxisset, dicereíq; eas esse suas, audiebam patienter, nec vehementer admodum me ea res mordebat: verùm cùm ab eis initium sumpsisset, atque postea ausum esse etiam dicere λαλίτερον & κάππυμα, & Ε πίττας: deinceps abiecto omni

ὁ μὲν παρὰ λωμῳδιῶν τινι ποιητῇ, Λυσίμαχος ἐκαλεῖτο, Βοιώτιος μὲν, ὡς ἐφάνετο, τὸ γένος ὢν ἀνέκαθεν, ἀπὸ μέσης δὲ ἀξιοῦντι λέγεσθαι τῆς Ἀττικῆς. παρὰ τούτῳ δὴ τῷ ξένῳ πλὴν ἓ τοῦ τέττα πλουσίαν ἐφόρουν. μέχρι μὲν δὴ ὀλίγοις ἐπιχάρετο τὸ παράκοπα λέγων, ἀχθοιτο μὲν τῶν συγγενῶν μοι, συνήθειαν ὁμοῦ σωτηρίαν μέσων γραμμάτων· ἔτι δὲ τήμερον καὶ τὰ ὅμοια ἐπισπώμενον, ἴσα τοῦτο ἔλεγεν. καὶ οἷον δὴ μοι τὸ ἄκεσμα, καὶ ὁπόταν τι ἐδάκνομεν ἐπ' αὐτοῖς ὁπότε ἢ καὶ ἐν τούτων ἀρξάμενον ἐτόλμησε λαλίτερον εἰπεῖν καὶ λάττυμα, καὶ πίτταν, εἶτα ἀπερυθριάσας, καὶ βασίλιππαν ὀνομάζειν, ὁ μετρίως ἐπὶ τοῖς ἀγανακτῶ. καὶ πίμπραμαι, δηλαδὴ μὰ τὸν Δία τὸν ὄνομάσαι καί μοι πρὸς Διὸς ἀθυμοῦντι καὶ με-

pudore, βασίλιππαν quoq; nominare: haud leuiter sum cõmotus, & ira accensus, timens ne quis temporis successu etiã σῦκα σῦκα appellet. Oro autem vos per Iouem, vt mihi indignanti,

& F iusta

καὶ μεμονωμένῳ τ βοηθησόντων, σύγγνωτι δ' Δικαίας ὀργῆς. ἐγὼ γὰρ περὶ τὰ μικρὰ καὶ τὰ τυχόντα δέος ὁ κίνδυνος, ἀφαιρεμένῳ τ σωκράτην καὶ σωτησιλάκοτον μοι γραμματοφόρον, κίσσαν μελάνδρυον, ἑκατέρων ὡς ἔπος ἁπάντων, τ λοιπῶν ἁρπάσαν, κίτταν ὠνόμασεν. ἐφείλετο δέ με φάσσαν, ἅμα νήσσας τε, καὶ λοβύσοις, ἀπαγορεύοντος Δικαίαρχου, πείσασπα σθαι καὶ μικίβων ὀλίγας. ἐπ' Ἀττικὴν δ' ἦλθε, καὶ ἐκ μέσης αὐ- & ἀνύρπασεν ἀνόμως Ὑμηττόν, ὁρῶντων ὑμῶν, καὶ τ ἄλλων συμμάχων, ἅμα τί λέγω ταῦτα; Θετταλίας με ἐξέβαλεν ὅλης, Θετταλίαν ἀξιοῖ λέγειν, καὶ πᾶσαν ἀκκικλεισμένον πλὴ θαλάσσης, ἐᾷ τῶν ἐν λίμνοις φασιάνων σῶτηρ, ὡς τὸ μὴ λεγόμενον, μηδὲ πάσσαλόν μοι καταλιπεῖν. ὅτι δ' ἀνιξικακόν ἐμι γράμμα, μαρτυρεῖ τί μοι καὶ αὐτὸς, μηδέποτε ἐγκαλέσαντι ὦ ζῆτα, σμά-

& Fiusta ira commoto, præterea omni ope & auxilio destituto, ignoscatis. Neq; enim paruum hoc aut leue est periculum in quo versor, cũ præterquã quòd assuetis & familiaribus literis me spoliauit, etiã λίσσαν, id est, picam, aue meã loquacissimã, ex medio sinu, vt dici solet, abreptam, κίτταν appellauit. Quin & φάσσαν, id est, palumbũ, vnà cum νήσσας, id est, anatibus, & λοβύσοις, id est, merulis, G abstulerat, H interdicente Aristarcho. Eripuit etiã non paucas apes. In Atticam verò veniens, ex media illa regione I ὑμηττὸν præter ius rapuit: idq; vobis ipsis & alijs quibusdam syllabis videntibus. Verùm quid ego ista commemoro, cùm me totã K Thessalia expulerit, velitq; eam Thettaliam dicere? Tota insuper mari sum exclusus. Neq; abetis hortensibus sibi temperat, vt

ῆαμ, quod dici solet, ne paxillus quidem mihi reliquus sit. L Quòd verò litera sim quæ nulli nocere studeam, vos ipsi mihi testes estis. Neque enim vnquam accusatã literam ζῆτα,

quæ

σμάραγδον ἀφῃρπάσαντι, καὶ πᾶσαν ἀφῃρημένῳ τὴν σμύρναν, μηδὲ τῷ ξύ, πᾶσαν παραβάντι σαυθήκην, ἢ συγγραφὰς τοῖς τῶν Θουκυδίδην σύμμαχον. Ω μοὶ γείτονι κἀμοὶ νοσήσαντι συγγνώμην, καὶ παρ' αὐτῷ φυτεύσαντί μου τὰς μυρρίνας, καὶ πάσαν τι μοῦσι ὑπὸ μελαγχολίας ἐπὶ κόρυς λάχῳ μοι τοιοῦτον. τὸ δὲ ταῦ τοῦ σκοπῶμεν, ὡς φύσα βίαιον καὶ πρὸς τὰ λοιπά. ὅτι δὲ ἐκ τῶν ἄπωθεν ἀπισχνεῖ γραμμάτων, ἀπὸ καὶ τὸ λίτα, καὶ τὸ θῦτα, καὶ τὸ ξῦτα, μικροῦ δεῖν πάντα ἀδίκησε τὰ στοιχεῖα, αὐλά μοι λάλα τὰ ἀδικηθέντα γράμματα. ἀκέσθω φωνήεντα δίκασαι, τὸ μὲν λείπουσι, ἀφῃρέθη μοι τὴν ἐνδιδέξειαν, ἐνδεδέξειαν ἀξιοῦ λέγεσθαι παρὰ πάντας τοὺς νόμους τῶν θῦτα ῥέπουσι, καὶ τῆς ἱκρανῆς τὰς πρίκας τίλουσι ἐπὶ τὸ λοκοκώδους ἐκ ῥᾳθαμῶν ξῦλα τὸ συρίσαι, καὶ σαλ-

quæ mihi σμάραγδον abstulit, & totã M σμύρναν surripuit. Nec ipso etiã ξῦ omnia fœdera & pacta rumpenti, litem intendi, ipso etiã Thucydide opem illi ferente. Etenim vicino meo ῥᾳ venia danda, quòd morbo affectum sit, & meas apud se μυρρίνας id est, myrtus, plantârit: & quòd melancholiæ malo laborans, me in faciem percusserit. Et talis quidem litera sum ego. Hoc verò ταῦ quàm sit natura violentum aduersus reliquas omnes literas, & quàm à nullis omnino abstinuerit, consideremus. Sed & λίντα & θῦτα & ξῦτά, & propè omnia literarum elementa iniuria afficit. Accerse mihi N læsas literas. Auditis, O vocales iudices, P ipsum λάλα dicere: Surripuit mihi meam ἐνδιδέξειαν, pro qua vult vt dicatur ἐνδεδέξειαν: quod sanè contrarium est omnibus legibus. Auditis vociferari θῦτα, & Q capiti capillos euellere, eo quòd priuatum est cucurbita. Auditis ipsum etiam ξῦτα suis vocibus συρίσαν

καὶ σαλπίζαν, ὡς μηκέτ' αὐτῷ ἐξέναι μηδὲ γρύζαν. τίς ἂν λόγων ἀνάσχοιτο; ἢ τίς ἐξαρκέσει λίαν πᾶς τὸ πονηρόταλον τοῦτ' ταῦτ' ἄρα ἢ τὸ ὁμόφυλον τῶν στοιχείων μόνον ἀδικᾶ γύ, ἀλλ' ἤδη καὶ πρὸς τὸ ἀνθρώπινον μεταβέβηκε, τοῦτο τὸν τρόπον. ἐπιτρέπει γε αὐτοὺς κατ' ὠθὺ φέρεσθαι τοῖς γλώσσαις. μᾶλλον δέ, ὦ ἄνδρες· καὶ μεταξὺ γὰρ μοι πάλιν τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα ἀνέμνησε περὶ γλώσσης, ὅτι καὶ ταύτης μοι τὸ μέρος ἀπόλαυσε, καὶ γλῶτταν ποιᾶ τὴν γλῶσσαν, ὦ γλώσσης ἀληθῶς ὀνόματος. ἀπὸ μεταβήσομαι πάλιν ἐκεῖνο, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναγορεύσω, ὑπὲρ ὧν ἐς αὐτὸς πεπαιδευμένος. δεισιδαίμοσι γάρ τισι συνέβη μοι σπαράττεσθαι αὐτῶν τὴν φωνὴν ἐπιχειροῦντι ὁμοῦ τι καλὸν ἰδεῖν, καλὸν εἰπεῖν βούλεται· καὶ δὴ παρασιωπῶν, καλὸν ἐαυτὸν αὖθις ἀναλαβών, ἐν ἅπασι προθυμίαν ἔχαν ἀξιοῦ. πάλιν ἕτερόν περὶ λήματος διελεγόμενον, τὸ σαλπίζαν spoliatum esse: adeò vt ne γρύζαν quidem, id est, mutire, illi porrò liceat. Quis ista, quæso, ferat? aut quæ pœna satis magna erit tam sceleſto? Verùm hoc non tantũ cognatũ sibi elementorum genus lædit, sed iam ad homines etiã ĩsdẽ moribus se contulit. Neq; enim permittit R vt rectà ferantur linguis. Imò verò, iudices interimenim res humanæ rursus me admonuerunt γλώσσης, id est, linguæ. nã expulsum me hac quoque parte, γλῶτταν facit γλῶτταν. O reuera linguæ S pernicioſus morſus! Verùm rursum me conferam ad illud quod cœperam, atq; homines defendam in ijs T in quibus aduersus eos delinquit. Nã conatur illorum voces quibusdam vinculis constringere & discerpere, ita vt si quis pulchrum quidpiam videns, id καλὸν appellare velit, hoc ταῦ statim irruens, ταλὸν ipsum dicere cogit. adeò cupit in omnib. V præsidentiã obtinere. Rursum alius quispiã dicit Χ περὶ λήματος, id est,

τὸ δὲ) τλῆμον γὰρ ὄντ' ἀληθῶς) τλῆμα πεποίηκε τὸ τλῆμα. ᾧ δ' μόνον γε τοὺς τυχόντας ἀδικεῖ, ἀλλ' ἤδη καὶ τῷ μεγάλῳ βασιλεῖ, ᾧ καὶ γῆ καὶ θάλασσαν ἔξω φασί, καὶ ὁ αὐτοφύσως ἐκείνῳ, τοῦ καὶ τούτῳ ἐπιβουλεύσῃ, καὶ λῃρον αὐτὸν ὄντα, τῦρόν τινα ἀπέφηνεν. ὅτῳ μὲν οὖν ὅλον ἐς φονεῖν ἀνθρώπους ἀδικεῖ, ἔργῳ δὴ πῶς; κλάουσιν ἄνθρωποι, καὶ πᾶν αὐτὸν τύχοι δ' λύρωνται, καὶ ἁάδμῳ ἁαπαρῶνται πολλάκις, ὅτι τὸ ταῦ ἐς τὸ τῶν στιχέων γένος παρήγαγε. τῷ γὰρ τοῦτο σώματι φασὶ τοὺς τυράννους ἀκολουθήσαντας καὶ μιμησαμένους αὐτοῦ τὸ πλάσμα, ἔπειτα σχήματι ζώστῳ ξύλα τιλτήναντας ἀνθρώπους ἀνασκολοπίζειν ἐπ' αὐτὰ ἀπὸ δὴ τούτου, καὶ ᾧ τιχνύματι ᾧ πονηρῷ πᾶν πονηρὰν ἐπωνυμίαν σώζεσθαι. τοῦτον δὴ ἁπάντων ἕνεκα, ὅσων θανάτων τὸ ταῦ ἄξιον ἔναι νομίζετε; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι δικαίως τῷ μόνῳ ἐς πᾶν τοῦ τιμωρίαν ἐπιλέλεισθαι, τὸ

id est, de palmite: hoc verò, (est enim reuera τλῆμον, id est, miserũ) τλῆμα facit, quod erat ἁλῆμα. Et quidem Y non plebeios tantũ homines iniuria afficit, sed iam etiam magno illi regi, cui fama est ipsam terrã & mare cessisse, atq; Z naturas suas reliquisse, insidias tendit, & ex ipso, cùm a λῦρ & sit, τῦρον quendam efficit. Atq; in hunc modum vocem hominum lædit. Quomodo verò re ipsa & opere eosdem lædat, audite. Plorãt homines, atq; suæ fortunæ vices deflent, atq; ipsum sæpe Cadmũ execrãtur, quod ταῦ in literarũ genus induxerit. β Aiunt enim tyrannos γ eius literæ corpus secutos, atq; figuram imitatos, postea simili figura ligna fabricasse, in quibus homines suspendant: atque ex hoc huic tam pernicioſæ fabricæ δ pessimum nomen obuenisse. Propter ista omnia quot mortibus ipsum ταῦ dignum esse iudicatis? Ego quidem existimo, meritò hoc solum ad supplicium ipsius ταῦ relinqui

τὸ τοῦ σχήματι τοῦ αὐτοῦ τὴν δίκην ὑποσχεῖν, ὃ δὴ σταυρὸς εἶναι, ὑπὸ τούτου μὲν ἐδημιουργήθη, ὑπὸ δ' ἀνθρώπων ὀνομάζεται.

vt pœnam in sua illa figura sustineat, propterea quòd crux ab ipso fabricata est, & ab eo nomen illi homines imposuerint.

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

LVcianus hîc ludens inducit σῖγμα ad disquisitionem ταῦ vocans ac coarguens, quòd furatiuam exerceret ac aliena violenter inuaderet. Apud Atticos & Dores frequenter ac ex plerisque dictionibus electum, in suum locum ταῦ se nullis comitijs suffecerit, Obijcit insuper, q vinculis quibusdam vocem humanam intorqueat, ac dilacerare conetur. Exhibet enim vt cæteræ mutæ ori nonnihil inter pronunciandum negotij. Concludit tandem ipsum ταῦ videri dignum, quod in id cōtolleretur, quòd ipsius exprimeret figura. T autem litera longa & suspendiosorum imago crucem efficit Tum σταύρων per ταῦ furcam & patibulum designari probant Grammatici.

a IMPERANTE Aristarcho.] *Actio intenditur apud iudices vocales imperante Aristarcho Phalereo grammatico, qui tantum sibi in Homeri poëmate permisit, vt versus quos vellet, velut supposititios partus, ab Homeri familia submoueret. Vnde etiam hodie Aristarchos vocamus alienorum scriptorum censores. Ouid. de Ponto:*

Corrigere at res est tantò magis ardua, quantò
Magnus Aristarcho maior Homerus erat.

b Aduersus ταῦ.] *in iudicium vocauit, quòd multarum literarum locū occuparet. contendit enim cū ταῦ, quòd multis in dictionibus pro σῖγμα ponatur.* c Iudicibus.] *vindicibus & iudicio præsidentibus ad clepsydram.* d Rapina.] *peculatu.* e Dicens spoliari se.] *Querens se inde perpetuò exturbari vbi ταῦ geminatum scriberetur.* f Hactenus.] *Exordium à simulatione modestiæ, & excusatione necessitatis.* g Non autē exiguus metus.] *Amplificatio à futuro periculo. Nam*

prorsus

prorsus ingens timor me habet, ne ijs contumelijs allidar omnino, atq; opprimar, eq; literarum albo penitus explodar. *h* Est itaque æquum,] *A translatione. Par est publicæ securitatis rationem habere.* *i* Atq; vtinã aliarũ.] *Exemplũ damni anteà alijs quoq; illati.* *k* De voce] σίαστρος.] ὠδὶ τῆ σιαστήρεως. *i. de pumice & re ad exterendos expoliendosq; libros apta.* *l* κὴ κεφαλαλγίας] *i. capitis dolore. Attici vocant* κεφαλαργίαν.

m Ad manus veniſſent.] *manus conſeruiſſent.* *n* Est enim pulchrũ.] *Locus communis. Satius enim est cuiq; imitrã pelliculam & fortunã suã se cõtinere, quàm transilire metas, iura & æquum soluere.* *o* Cadmus Insularis.] *Phœnix, fertur ſuæ ætatis hominibus ingenij acumine præcelluiſſe, vt qui & ſedecim literas primus omnium in Græcam è Phœnica attulerit* α. β. γ. δ. ε. ι. κ. λ. μ. ν. ο. π. ϱ. σ. τ. υ. *His Palamedes Nauplius Troiano bello quatuor adiecit* ξ. θ. φ. χ. *& totidem Simonides Syracuſ. medicus* ζ. η. ψ. ω. *p.* Et vos quidem, ô iudices.] *vocales namq; ſiue, quæ ſonãtiore quadam voce, eaq; libera, atq; impromiſcua cæteris omnibus antecellunt.* *q* Semiuocales.] *à vocalibus enim incipientes, vocẽ per ſe plenã efficere nõ poſſũt: propterea quòd in eas ipſas deſinant. Sic haud multa ope jubnixæ exaudiuntur.* *r* Hoc verò τῶν.] *Propoſitio. Dicitur enim lõga litera ſiue crux, & ſuſpendioſorum imago.* *s* Bonę ex vobis & aſpectu decenti] *Inſignes, egregiæ, eximię.* *t* Ne audiretur.] *Ne audiri quidem potuiſſet.* *u* Hoc, inquam, mihi maiorem vim.] *Melon è præ cæteris auſum eſt offendere.*

x Immodicam auaritiam] *tantũ iniuriarũ.* *y* Iam tẽpus est dicere.] *Narratio continens cauſæ confirmationẽ. Iam tempus admonet, vt à quibuſdã exordiar.* *z* Sed tamen deſe dici volebat.] *Sed qui ob dicendi elegantiã è media Attica dici poſſet.* *A* Auaritiam deprehẽdi.] *primum arrogantiam & pertinaciam.* *B* τετταραϱάκοντα.] *Ariſtoph. pro* τεσσαραϱάκοντα. *i. quadraginta.* *C* Literarũ.] *coalitarũ. & quæ vnà mecũ eſſent educatæ D.* τὴμερον.] *Atticè pro* σήμερον. *i. hodie, ex* τῆ *articulo & ἡμέρα. i. die Ariſtoph. in Pluto. E* Πτῶν.] *pro* πτῶσιν. *i. picẽ, reſinã. F* Iuſta ira commoto.] *Amplificatio confirmationis, à magnitudine iniuriæ, quã præcedentium enumeratione amplificat.* *G* Abſtulerat.] *Interceperat.* *H* Interdicente.] *Re-*

clamante. I ὕμεττον.] *Hymetum florentissimum ac mellitissimum Atticæ montem mihi ademit.* K Thessalia.] *Græcia regione.* K Quod verò litera sim.] *Collatio suæ modestiæ & aduersarij proteruitatis. Vos autem ipsæ locupletissimum afferre potestis meæ comitatis atq; humanitatis testimonium, quæ aduersus ζῆτα nunquam dicam conscripsi, neque ipso ξῦ negotium feci. Quamuis auxiliarem assertoremque Thucydidem habeat.* M σμύρναν.] *Myrrham & lachrymam Arabicæ arboris, de qua Diosc. lib. 1. cap. 78. Theophr. lib. 4. hist. plant.* ζμύρνα *dicitur* καὶ μύῤῥα. N Læsas literas.] *Quæ iniuriam accepêre.* O Vocales iudices.] *A testimonijs aliarũ.*

P Ipsum δέκτα.] *Quid conqueratur. Corinthus de Atticæ dialecto agens, proprium fuisse Atticorum ait,* ἐνδελέχειαν ἐντελέχειαν *vocare, his verbis:* τὰς μυῤῥίνας μυρσίνας λέγουσι (*de Atticis loquitur*) καὶ τὸ συρίζειν συρίττειν καὶ τὴν ἐνδελέχειαν ἐντελέχειαν. *Dores* ζ *in* σδ *soluunt, & pro* συρίζειν. i. *fistula canere, sibilare* συρίσδειν *dicunt, & pro* σαλπίζειν, id est, *clangere, buccinari* σαλπίσδειν. ἐντελέχεια *per* τ *pluribus probatur, de quo Bud. in Asse, qui dici putat quasi* τὰ ἐντελοῦς σωνοχὴν. i. *perfecti corporis comprehensionem. Aristot. lib. 2. de gen. anim cap. 1. Gaza lib. 1. c. 16. de caus. plant.*

Q Capiti capillos euellere.] *Gestus est grauiter indolentium & indignantium. Homer. Odyss.* κ. R Vt recta ferantur linguis.] *Eos facilè & rectè linguam explicare.*

S Perniciosus morbus.] *Pernicies.* T In quibus aduersus eos delinquit.] *Causam suam probabilem facit ex ijs, quæ idem* ταῦ *etiam in alios peccârit.* V Præsidentiam obtinere.] *Primas partes vindicare.* X περὶ κλήματος.] *de palmite, pampino. Gazæ internodium & sarmenti fasciculus dicitur. Arist. lib. 5. anim.* Y Non plebeios tantùm homines.] *amplificatio à personæ qualitate.* Z Naturas suas reliquisse,] *quique eorum naturam immutauit* α Cùm κῦρος sit.] *Et cùm ei Cyrus nomen inditum sit, in* τῦρον *quendam ferum animal transformare nititur.* β Aiunt enim Tyrannos.] *Antiquis Reges tyranni sunt nuncupati. Virg. 4. Aeneid.* Nomadumque tyranni Odere. & 6,

Pars mihi pacis erit dextram tetigisse tyranni.

In

In bonam partem consule Seruium, Ouid. 11. Metam. Laomedontem Phrygiæ tyrannum vocat, nomine prorsus non inuiso, quòd à Syris Chaldæisque, quorum lingua sit antiquissima, manasse videtur, à quibus principes & potentes Turanim appellantur. γ Eius literæ corpus.] *Hinc est quod Marot τοῦ Gallicum pro cruce fecerit dixit, & symbolicῶς. Galli enim assueti sunt cruces & patibula in similitudinem τοῦ literæ formare.* δ Pessimum nomen.] *Ex hac & nefario artificio nefariam crucis & patibuli nuncupationem profectam constat.* ε Propterea.] *Epilogus.*

TIMΩN, Η ΜΙΣΑΝΘΡΩΠΟΣ. *TIMON, SIVE Misanthropos.*

Erasmo Roterodamo interprete.

ARGVMENTVM.

HOc dialogo de diuitijs tractatur, quis scilicet verus diuitiarum vsus sit, & quomodo retineantur, quibus potissimùm obueniant, & quales reddant possessores. Occasio dialogi à persona Timonis sumpta est, quem Athenienses, quòd inhumanus planè esset, hominumque congressus ac societatem vitaret, imò etiam publicis malis gauderet, Misanthropon appellârunt: cuius mortui quoque sepulchrum (vt scribit Suidas) in accessum & inuium factum fuit: cum mare, tanquam ipsum quoque perosum illius inhumanitatem, inundatione eam terræ partem vbi sepultus erat, à reliqua abstractam secluisset. In quo & tale epitaphium inscriptum fuisse fertur:

Hic iaceo, vita miseraq; inopiq; solutus:
Nomen ne quæras, sed malè iute peri.

Huic igitur Timoni simes reddi & diuites, videtur intelligere velle Lucianus: vtpote quos diuitiæ & fastuosos & insolentes & planè barbaros efficere consueuerunt. Fingit autem ab initio diuitem fuisse, sed ob liberalitatem, & quòd absq; iudicio in quosuis benignus esset, ad paupertatem redactum esse. Quam rem cùm

Iupiter ex ipsius querela, qua cum illo expostulando, in hominum malitiam & ingratitudinem à principio inuehitur, cognouisset, misertus illius, eo quòd & in deos pius fuerat, & multa illis sacra pergerat, diuitem denuò facere statuit, ac Plutum cum thesauro ad ipsum mittit. Qui principiò ire detrectat, ostendens illum sua culpa pauperem factum esse, & cum talibus hominibus minimè perdurare se posse, atque æquè odisse eos vt sordidos atque auaros illos, qui nunquam omnino se vtantur. Mediocritate enim vtendi se gaudere. Atque hic locus vsum diuitiarum, & quomodo conseruari eædem debeant, docet. Deinde cùm Iupiter in sententia persisteret, atque ita Plutus duceret Mercurio ad Timonem proficisceretur, inter eundum fingitur claudicare. Ibi, interrogante Mercurio, causam eius rei reddit, quòd quoties à Ioue mittatur, tardè incedat, neque videat quorsum eat, neque noverit ad quos eat, quoties autem à Dite mittatur, etiam alatum esse. Quo figmento significare videtur, in probos ac malos semper melioribus successibus frui: probos autem, & à Ioue dilectos, aut nunquam, aut tardè in hac vita felices ac diuites fieri. Postremò interrogatus à Mercurio, cur deformis ac pallidus, tantopere ametur ab hominibus? respondet, insciția ac cæcitate illorum hoc fieri. Atque ibi cùm hos, tum alios effectus suos exponit: quæ omnia postremò actione & quasi reipsa comprobantur, cum Timonem ab initio Plutum reijcere atque auersari fingit: vtpote ex paupertate modestum ac temperantem tam factum, & agnoscentem superiora mala in quæ ex diuitiarum copia inciderat. Mox eundem acceptum cum summa cura asseruare: tumidumque & insolentem omnes alios homines vitare atque contemnere. Additis ad finem etiam adulatoribus, scurris, assentatoribus, sycophantis, fumi venditoribus, & id genus alijs: qui vt corpus vmbra, sic ipsi diuitias atque fortunam comitantur.

ALIVD

ALIVD ARGVMENTVM
Ioannis Sambuci in Timonem seu Misantropon.

Distribuens aurum Timon incautus amicis,
Mendicus subitò è diuite factus erat,
Ira igitur motus falsos contempsit amicos:
Atq; alios, parcè viuere constituens:
Iuppiter huic iterum succurrens grandia misit
Munera, quæ tanti causa doloris erant.
Queis acceptatis, didicit dein parcere nummis,
Fabula, qui rectus, nos monet, vsus opum.

Ὠζεῦ φίλιε καὶ ξένιε, καὶ ἑταῖρε, καὶ ἐφέστιε, καὶ ἀστεροπητὰ, καὶ ὅρκιε, καὶ νεφεληγερέτα, καὶ ἐρίγδουπε, καὶ εἴτι ἄλλο οἱ ἐμβρόντητοι ποιηταὶ καλοῦσι, καὶ μάλιστα ὅταν ἀπρῶσι πρὸς τὰ μέτρα· τό τε γὰρ αὐτοῖς πολυώνυμος γινόμενος, ὑπερείδεις τὸ πίπτον τοῦ μέτρου, καὶ ἀναπληροῖς τὸ κεχηνὸς τοῦ ῥυθμοῦ· ποῦ τοι νῦν ἡ ἐρισμάραγος ἀστραπὴ, καὶ ἡ βαρύβρομος βροντὴ, καὶ ὁ αἰθαλόεις, καὶ ἀργύεις, καὶ σμερδαλέος κεραυνός: ἅπαντα γὰρ ταῦτα λῆρος ἤδη ἀναπέφηνε, καὶ καπνὸς ποητι=

IVpiter [a] *Philie, hospitalis, solalitie, domestice, fulgurator, iusiurandice, nubicoge, grandistrepe, & si quod aliud tibi cognomen attoniti poëtæ tribuunt: maximè cùm hærent in versu. nam tum illis tu multinominis factus, carminis ruinam fulcis, metriq; exples hiatum. Vbi tibi nunc magnicrepum fulgur, grauifremum tonitru? Vbi ardens, candens, ac terrificum fulmen? Nam hæc omnia iam palàm apparet nugas esse, fumumq;*

ποιητικὸς ἀτεχνῶς, ἐξω τ' πατάγυ τῶν ὀνομάτων. τὸ γὰρ δίμορον σε, μὴ ἐκηβόλον ὅπλον, μὴ πρόχειρον, οὐκ οἶδ' ὅπως τι λίως ἀπέσβη, καὶ ψυχρόν ὅτι, μικρὸν ὀλίγον σπινθῆρα ὀργῆς κατὰ τῶν ἀδικούντων ἀφυλάκτου. ἔπειτα γοῦν τῶν ἐπιορκούντων τις ἐπιχειρούντων ἕωλον ὀργαλίδα φοβηθεὶς ἂν, ἢ τὸ τῦ παυδαμάτορ ὑραυνοῦ φλόγα. ὅτω δὲ δοκόν τινα ἐπανατείνασθαι δοκεῖς αὐτοῖς, ὡς πῦρ μὴ ἢ καπνὸν ἀπ' αὐτῦ μὴ δηδιέναι. μόνον δὲ ἔτο οἴεσθαι ἀποκαίειν τὸ παύματος, ὅτι ἀναπνεύσοντα τῆς ἀσβόλυ. ὥστε ἤδη σοι τιμωτάτοις καὶ σαλμωνεὺς ἀνθιβρουνᾶν ἐτόλμα, ὁ πάνυ δοκῶν ἀπίθανος ὢν πρὸς ὅτω ψυχρὸν τὸ ὀργιλὸν δία, θερμουργὸς ἀνὴρ, καὶ μεγαλαυχόμενος. πῶς γάρ, ὅπου γε καθάπερ ὑπὸ μανδραγόρᾳ καθεύδεις, ὡς οὔτε τῶν ἐπιορκούντων ἀκούεις ὅτι τὸς ἀδικουμένους ἐπισκοπεῖς; ἀλλ᾽

poëticum, nec omnino quicquam præter nominum strepitum. Sed decãtata illa tua arma emimus ferientia, expromptaq́, nescio quomodo penitùs extincta sunt, frigentiq́ adeò, vt ne minimam quidem scintillulã iracundiæ aduersus nocetes reliquam obtineãt. Itaq́ citius quiuis ex his qui peieraturi sunt, extinctũ ellychnium metuerit, quàm flammã fulminis cuncta necantis: vsqueadeò titionem quempiam in sese vibrare te putant, vt incendium aut fumum ab illo proficiscens, nihil quicquam formident: verùm hoc solum vulneris inferri posse iudicent, vt fuligine compleantur. [b] Quibus rebus factum est, vt iam [c] Salmoneus tibi sit ausus etiã obtonare: neq́ id admodũ ab re, quippe aduersus Iouem vsqueadeò ita frigidũ, vir ad facinora feruidꝰ, audaciaq́ t umidus. Quidni enim faci-

at, vbi tu perinde ac [d] sub mãdragora stertis, qui neq́ peierãtes exaudias, neq́ eorũ q́ [e] flagitia cõmittunt, respectũ agas?

Cæcitãs

ἀημᾶς δέ, καὶ ἀμβλυώπεις πρὸς τὰ γιγνόμενα, καὶ τὰ ὄντα ἐκπεπώρωσαι, καθάπερ οἱ παρηβηκότων. ἐπὶ νέῳ γε ἔτι, ὦ ξύνθυμε ὢν, καὶ ἀκμαίῳ τὸν ὀργὴν, ποτὲ μὲν κατὰ τῶν ἀδίκων καὶ βιαίων ἐποίεις, καὶ ἀδέκαστόν τι ἦν δεῖ τότε πρὸς αὐτὸς ἐκεχαρίσμην, ἀλλ' ἀεὶ ἐνδύος πάντως ὁ μιαιφόνους λῷ, καὶ ἡ αἰγὶς ἐπισείοι, καὶ ἡ βροντὴ ἐπαλαγεῖ ἦ, καὶ ἡ ἀστραπὴ σωρηχὶς, ὥσπερ εἰς ἀπροβολισμὸν, πεπουλῆσθαι, οἱ σεισμοὶ δὲ ὑποσκιρτῶσιν, καὶ ἡ χιὼν σωρηδὸν, καὶ ἡ χάλαζα πυρηδόν. καὶ ἵνα δι φορτικῶς ὁμολογήσωμαι, ὑετοί τε ῥαγδαῖοι καὶ βίαιοι. ποταμὸς ἑκάστη πυγών. ὥστε τηλικαύτη ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ ναυαγία ἐπὶ τὸ Δευκαλίωνος ἐγένετο, ὡς ἐπόρευτον ἁπάντων καταδεδυκότων, μόγις ἕν ἔτι λυθρώδιον περισωθῆναι πρὸς κεφαλὰς τῶν Λυκωρέων, ἀπυρόν τι ἀνθρωπίνου σπέρματος ὁμοφυλάδιον εἰς ἐπιγονὴν κακίας μείζονος

Cæcutis autē lippitudine, & hallucinaris ad ea quæ fiunt, aures ἐ iam tibi obsurduerunt instar horum qui ætate defecti sunt: quandoquidem cùm iuuenis adhuc esses acrique animo, vehementique ad iracundiam, permulta in homines maleficos ac violentos faciebas: neque tum vnquam tibi cum illis erant induciæ: sed perpetuò fulmen erat in negocio, perpetuò obuibrabatur ægis, obstridebat tonitru: fulgur continenter iaculorum in morem densissimè ex edito loco deuolantium torquebatur: terræ quassationes cribri instar frequentes: ad hæc nix cumulatim, neque non grando saxorum in morem: atq; vt tecum grandius loquar, imbresq; rapidi & violenti, ac flumen quotidie exundans. Hinc tantū repentè Deucalionis ætate naufragium ortum est, vt omnibus sub aquæ demersis, vix vnica scaphula seruaretur, quæ in montem Lycorem appulit, humani generis quasi scintillulas quasdam seruans, vnde sceleratius etiam genus in posterum propagaretur.

μείζον. Σχάρ σοι ἀκόλουθα τῆ ῥωθυμίας τἀπίχαρα λομίζη παρ' αὐτῶν, ὅτι θύον τις ἔτι σοι τινὸς, ὅτι στεφανοῦντος, ἢ μή τις ἄρα παρέρχεται ὀλυμπίων, ἢ οὕτως ὀλίγα καὶ ποιᾶν λοκῶν ἀπ' ἐς ἔθος τι ἀρχαῖον σωτιλῶν. ἢ μᾶλλον ὀλίγον χρόνον σι, ὦ θεῶν γενναιότατε, ἀφφάνεσι παρωσάμενοι τὴν τιμῆς. ἐῶ λέγειν ὁπόσακις ἤδη σε τὴν στεφάνων σιν λήπασιν. οἱ δὲ ἢ αὐτῶν σοι τὰς χεῖρας ὀλυμπιάσιν ἐπιβαλήπασι. ἢ σὺ ὁ ὑψηρεμίτης ὤν, κύνας ἢ ἀνασῆσαι τὸς κώμους ἢ τὸς γέρονας ἐπικαλέσασθαι ὡς βοηθρομήσαντάς αὐτὸς συλλάβοιεν, ἔτι συσκευαζομένους πρὸς τὴν φυγήν. ἀλλ' ὀργᾶν, ἢ γιγαντολέτωρ, καὶ τιτανοκράτωρ ἱκάθης, τὸς πολεμίους πεπερόμενος ὑπ' αὐτῆ, λελάμπυκα λεύκανον ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ. ταῦτα δίνων, ὦ θαυμάσιε, πλοῦτα καὶ σὺ ἔτως ἀμελῶς παροράμενος; ἢ πότε λολάσεις τὴν δολαύ-

retur. Nimirum igitur & dignum socordia præmium ab illis reportas, cùm iam nec sacra faciat tibi quisquam, nec coronas offerat, nisi si quis obiter in Olympicis: ac ita ne is quidem rem admodũ frugiferam facere videatur, sed priscum quendam ritum magis referre: ac penè Saturnum. ô deorũ generosissime, te reddunt, magistratu abdicantes. Omitto loqui, quoties iam templum tuum sacrilegio compilárint, quũ tibi etiam ipsi in Olympiacis manus admoliti sunt. Atque interea tu altifremus ille pigritabaris vel excitare canes, vel vicinos adnocare, vt auxilio accurrentes illos comprehenderent, quum etiamdum ad fugam adornarentur. Sed egregius ille, gigantumq; extinctor, & Titanum victor, h sedebas, quum tibi cæsaries ab illis circumtonderetur, decemcubitale fulmen dextera

tenens. Horum igitur, ô præclare, quis tandem erit finis, quæ tu adeò securè despicis? Aut quando de tantis maleficijs pœnas

πλῶν ἀλιτήριον; πόσοι φαέθοντες τοῦ, ἢ Δευκαλίωνος, ἱκανοὶ πρὸς ὅτους ὑπέραντλον ὕβριν τοῦ βίου; ἵνα γὰρ τὰ κοινὰ ἐάσω, τὰμὰ ἔπαθον, ὅσους τοὺς Ἀθηναίων ἐς ὕψος ἄρας, καὶ πλουσίους ἐκ πενιχράτων ἀφθόνως, καὶ πᾶσι τοῖς δεομένοις ἐπικουρήσας· μᾶλλον δὲ ἀθρόον εἰς εὐπορίαν τῶν φίλων ἐκχέας τὸν πλοῦτον, ἐπαθλεῖν φησὶν ἐμοὶ ταῦτα ἐγνωμένα, οὐκ ἔτι οὐδὲ γνωρίζομαι πρὸς αὐτῶν, ὅτε περιλείπουσι οἱ τοῖς ὑποπλέουσι καὶ προσκωμῶσι, μόγις ὑμῶν ναύμαχοι ἀνυρτημένοι. ἀλλ' ὧ πρὸς ὀλίγα βαλίζων εὐτύχοιμι τινὶ αὐτῶν, ὥσπερ τινὰ σήμαντρα νεκρὸν ὑπτίαν, ἢ τὸ χρόνου ἀνατεθραμμένον, παρίσχονται, μηδὲ ἀναγνόντες. οἱ δὲ καὶ πόρρωθεν ἰδόντες, ἑτέραν ἐκτρέπονται, ἀνοσάντατον καὶ ἀποτρόπαιον βίαμα ὄψεσθαι ὑπολαμβάνοντες, τὸν ἐκ πολλοῦ σωτῆρα, καὶ εὐεργέτην ἀθρόως ἐκβοήσαντες.

nas sumes? Quot Phaëtontes aut Deucaliones satis idonei sint, ad expiandum tã inexhaustam morũ iniquitatem? Etenim vt de communibus fileam, de ijs quæ mihi acciderunt dicam. Cùm tam multos Athenienses in sublime euexerim, ex pauperrimis diuites reddiderim, cunctisq; quotquot opus haberent suppeditârim, imò semel vniuersas opes in amicos iuuandos effuderim: simulatq; his rebus ad inopiam deuenerim, iam ne agnoscor quidem ab illis, nec aspicere dignantur me, qui dudũ reuerebantur, adorabãt, meoq; de nutu pendebant. Quòd si quando per viam ingrediens, fortè fortuna in eorum quempiam incidero, perinde vt euersam hominis iam olim defuncti statuam, ac temporis longitudine collapsam prætereunt, quasi ne norint quidem. Porrò alij procul conspecto me, aliò sese detorquent: existimantes sese inauspicatum abominandumq; visuros spectaculum, quem non ita pridem seruatorem

& adiu-

ὑπηρέτην αὐτῶν γιγνόμενον, ὥστε ὑπὸ τῶν κακῶν ἐπὶ τούτῳ τῷ ἰσχαλέαν τραπόμενον, ἐναψάμενος λιφθέραν, ἐργάζομαι τὴν γῆν ὑπὸ μισθοῦ βουλῶν τισὶν ἀρώσιμα, ἢ ἐρημίας καὶ τῆς ἀκεκμηκυίας περιπλοκῆς ἐν ταῦθα. ἔστι γοῦν μοι δοκῶ κερδανεῖν, μηκέτι ὄψιθα ποιεῖσθαι παρὰ τὴν ἀξίαν τὰ πράττοντας· ἀνιαρότερον γὰρ τοῦτό γε κἄν ποτε οὖν, ὦ Κρόνου καὶ ῥέας υἱέ, τὸν βαθὺν τοῦτον ὕπνον ἀπεσώσαμεν, καὶ νῦν ἄνυσμον (ὑπὲρ τὸν ἐπιμενίδην γὰρ ἐκοιμήσαμεν) καὶ ἀναρριπίσας τὸν κεραυνὸν, ἢ ἐκ τῆς Οἴτης ἐναυσάμενος, μεγάλῳ ποικίσας τὴν φλόγα, ἐπιλείξαι τινὰ χολὴν ἀνδρώδους καὶ νεανικοῦ Διός. εἰ μὴ ἀληθῆ ἐστὶ τὰ ὑπὸ Κρητῶν περὶ σοῦ, καὶ τῆς σῆς ταφῆς μυθολογούμενα. Ζ. τίς οὗτός ἐστιν, ὦ Ἑρμῆ, ὁ λεκρανὸς ἐκ τῆς ἀλικῆς, παρὰ τὸν Ὑμηττὸν ἐν τῇ ὑπωρείᾳ πίναρὸς ὅλος, καὶ αὐχμῶν, καὶ ὑποδιφθέρου σκάπτει δέ, οἶμαι, ἐπικεκυφὼς, λάλος

& adiutorem ſuum eſſe prædicabant. Itaque prementibus malis, [k] ad extremaredactus conſilia, rhenone arrepto terram exerceo, quaternis conductus obolis, atq; hic cum ſolitudine cumq; ligone philoſophor. Hoc interim lucri mihi videor facturus, quòd poſthac non intuebor pleroſque præter meritū ſecundis fortunæ ſucceſſibus vtētes. nam illud vel maximè vrit. Iam igitur tandē aliquando Saturnij heáq; proles, excuſſo profundo iſto grauiq; ſomno (nam [l] Epimenidem quoque dormiendo viciſti) denuò iactato fulmine, aut ex Oeta redaccenſo, ingenti reddita flamma iram aliquam ſtrenui illius ac iuuenilis Iouis oſtende, niſi vera ſint quæ à Cretenſibus de te tuáq; ſepultura feruntur. IV.[m] Quis hic eſt, Mercuri, quem audio ſic vociferantem ex Attica, ad radicem montis Hymetti, horridus totus ac ſqualidus, pelleq; hircina amictus? fodit aūt, vt arbitror. nam pronus incumbit, homo

λάλος ἄνθρωπος, καὶ θρασύς. οὔπω φιλόσοφός ἐστιν, οὐ γὰρ ἂν οὕτως ἀσεβεῖς τοὺς λόγους διεξήει καθ' ἡμῶν. Ερ. τί φῄς, ὦ πάτερ; ἀγνοεῖς Τίμωνα τὸν Ἐχεκρατίδου, τὸν κολυττέα; οὗτός ἐστιν, ὁ πολλάκις ἡμᾶς καθ' ἱερῶν τελείων ἑστιάσας, ὁ νεόπλουτος, ὁ τὰς ὅλας ἑκατόμβας, παρ' ὧ λαμπρῶς εἰώθαμεν ἑορτάζειν τὰ διάσια. Ζ. φεῦ τὰ ἀλλαγῆς. ὁ καλὸς ἐκεῖνος, ὁ πλούσιος, περὶ ὃν οἱ τοσοῦτοι φίλοι; τί παθῶν οὐ τοιοῦτός ἐστιν; αὐχμηρὸς, ἄθλιος, καὶ σκαπανεὺς, καὶ μισθωτὸς, ὡς ἔοικεν, οὕτω βαρείαν καταφέρων τὴν δίκελλαν. Ερ. οὕτωσὶ μὲν εἰπεῖν, χρηστότης ἐπέτριψεν αὐτὸν, καὶ φιλανθρωπία, καὶ ὁ πρὸς τοὺς δεομένους ἅπαντας οἶκτος. ὡς δ' ἀληθεῖ λόγῳ, ἄνοια, καὶ εὐήθεια, καὶ ἀκρισία περὶ τοὺς φίλους, ὃ οὐ συνίει κόραξι καὶ λύκοις χαριζόμενος. ἀλλ' ὑπὸ γυπῶν τοσούτων ὁ κακοδαίμων κειρόμενος τὸ ἧπαρ, φίλους

homo loquax & confidens. mirũ ni philosophus est. neq; enim alioqui adeò impia nefariaq; in nos fuerat dicturus MER. Quid ais pater? ánnon nosti Timonem Echecratidis filiũ, Colyttensem? Hic nimirum est, qui nos sæpenumerò in sacris legitimis conuiuio accepit, illè repentè diues factus, ille qui totas hecatombas, apud quẽ splendidè Iouialia festa consueuimꝰ agitare. IVP. Hem, quæ'nam ista rerum cõmutatio? hiccine honestus ille? ille diues, quem tã frequentes cingebant amici? Quid igitur accidit vt hoc sit habitu? squalidus, ærumnosus, fossor conducticius, vti cõijcio, quum tam grauem ligonem gerat. MER.[n] Ad hunc modum illum quodammodo probitas euertit atque humanitas, & in omnes quicunq; egerent, misericordia: at reuera vecordia potius, facilitasq;, nullusq; in suspiciendis amicis delectus: quippe qui neutiquam intellexerit, sese coruis lupisq; largiri. Quin magis, quum à vulturibus tam multis misero iecur eroderetur.

ob id

φίλους εἶναι αὐτοὺς καὶ ἑταίρους ᾤετο, ὑπ' εὐνοίας τῆς πρὸς αὐτὴ χαίροντας τῇ βορᾷ. οἱ δὲ τὰ ὀστᾶ γυμνώσαντες ἀκριβῶς, καὶ περιτραγόντες, καὶ εἴ τις μυελὸς ἐνῆν ἐκμυζήσαντες, καὶ τοῦτον εὖ μάλα ἐπιμελῶς, ᾤχοντο αὖον αὐτὴ, καὶ τὰς ῥίζας ὑποτετμημένον ἀπρλιπόντες, οὐδὲ γνωρίζοντες ἔτι, οὐδὲ προσβλέποντες (πόθεν γὰρ) ἢ ἐπικουροῦντες, ἢ ἐπιδιδόντες ἐν τῷ μέρει. διὰ ταῦτα δικελλίτης καὶ διφθερίας, ὡς ὁρᾷς, ἀπρλιπὼν ὑπ' αἰσχύνης τὸ ἄστυ, μισθοῦ γεωργεῖ, μελαγχολῶν τοῖς κακοῖς, ὅτι οἱ πλουτοῦντες παρ' αὐτοῦ, μάλα ὑπερωπτικῶς παρέχονται, οὐδὲ τοὔνομα εἰ Τίμων καλοῖτο εἰδότες. Ζ. καὶ μὴν οὐ παροπτέος ἀνὴρ, οὐδὲ ἀμελητέος. εἰκότα γὰρ ἠγανάκτει δυσυχῶν, ἐπεὶ καὶ ὅμοια ποιήσομεν τοῖς καταράτοις κόλαξιν ἐκείνοις, ἐπιλελησμένοι ἀνδρὸς, τοσαῦτα ταύρων τε καὶ αἰγῶν πιότατα

ob id amicos eos necessariosq; iudicabat, quasi beneuolentia erga sese afficerentur, quum illos epulæ magis caperent. Ergo posteaquã ossa penitus nudassent, circumrosissentq;, deinde si qua medulla suberat, hanc quoque admodum diligenter exuxissent, aufugerunt; exuccum & radicitus defectum destituentes, adeò vt postea ne agnoscant quidem, aut aspiciant: tantũ abest vt sint qui suppeditent, impartianq;. Has ob res fossor, & sago, vt vides, opertus pelliceo, vrbem præ pudore fugiens, mercede terram exercet, aduersus ingratos atra bile stomachatur, qui quidem sua benignitate ditati, admodum fastuosè nunc prætereant, ac ne nomen quidem an Timon vocetur nouerint. IVP. Atqui profectò vir neutiquam fastidiendus, neque negligendus: & iure optimo indignatur, qui ijs tantis in malis agat. Quare sceleratos istos adulatores ipsi quoq; fuerimus imitati, si eum virũ neglexerimus, qui tantum taurorum & caprarum pinguissimas

ταλα καὶ σαν]Θ ἡμῖν ἐπὶ τῶν βωμῶν. ἔτι γοιῶ ἐν τοῖς ῥισὶ τὴν ἰνίδα αὐτῶν ἔχω. πλὴν ὑπ' ἀσχολίας τε, καὶ θορύβου πολλοῦ τῶν ἱεροσυλούντων, καὶ βιαζομένων, καὶ ἁρπαζόντων, ἔτι δὲ καὶ φόβου παρὰ τῶν ἱεροσυλούντων (πολλοὶ γὰρ οὗτοι, καὶ δυσφύλακτοι, καὶ δεῖ ἐπ' ὀλίγον καταμῦσαι ἡμῖν ἐφιᾶσι) πολλοῦ ἤδη χρόνου δεῖ ἀπέβλιψα εἰς τὴν ἀλλιλίν, καὶ μάλιστα ἐξ οὗ φιλοσοφίας καὶ λόγων ἔρεισις ἐπιπόλασαν αὐτοῖς. μαχομένων γὰρ πρὸς ἀλλήλους, καὶ διακραγόντων, δεῖ ἐπακοῦσαι δεῖ τ' ἀχῶν, ὥστε καὶ ἐπιβοᾶσθαι μᾶλλον τὰ ὦτα διαθῆσθαι, ἢ ἐπιβλῶσαι πρὸς αὐτῶν, ἀριστίνα, καὶ ἀσώματα, καὶ λήρους μεγάλῃ τῇ φωνῇ ξυναρούντων. ἀλλὰ ταῦτά σοι καὶ τοῦτον ἀμείνω βῶσα σωίβειν πρὸς ὑμᾶς, ὁ φαῦλον ὄντα. ὅμως δ' ἔτ' ἀπολέσθαι, ὦ ἑρμῆ, παραλαβὼν, ἄπιθι παρ' αὐτὸν διατάχ Θ.

simas quasq; nobis in aris adoleuerit, quarū nidor etiā num mihi in naribus residet: tametsi propter negocia, maximamq; turbam peierantiū, tum vi non iure agentiū, neque non aliena rapientium: præterea ob formidinem, quā mihi pariunt sacrilegi, quī quidem tum multi sunt, tum obseruatu difficiles, adeò vt ne minimum quidem nos cōmuere sinant: iampridem profectò ad Atticam regionem oculos detorsissem, maximè posteaquam philosophia & de verbis diglaadiations apud istos increbuerunt, ita vt pugnantibus inter se istis vociferantibusq;, ne exaudire quidem mortalium vota liceat: vnde mihi necessum est aut auribus obturatis sedere aut dirumpi ab eis, conficiq;, qui virtutem quandā, & incorporea quædam, merasq; nugas ingenti vociferatione con-

ἀγίτω

nectunt. ℙ *Hæc in causa fuerunt, vt hunc quoq; neglexerim, cùm haud mediocriter de nobis sit meritus. Quod reliquū est Mercuri, tu Plutum adducens, quantum potes ad istum abeas.*

ἀγέτω δὲ ὁ Γλοῦτος καὶ τὸν Θησαυρὸν μετ' αὐτοῦ, καὶ μὴ μέτωσαν ἄμφω παρὰ τῷ Τίμωνι, μηδὲ ἀπαλλαττέσθωσαν οὕτω ῥᾳδίως, ἢν ὅτι μάλιστα ὑπὸ χρηστότητος αὖθις ἐκδιώκῃ αὐτοὺς τῆς οἰκίας. περὶ δὲ τῶν κολάκων ἐκείνων, καὶ τῆς ἀχαριστίας, ἣν ἐπεδείξαντο πρὸς αὐτὸν, καὶ αὖθις μὲν σκέψομαι, καὶ δίκην δώσουσιν, ἐπειδὰν τὸν κεραυνὸν ἐπισκευάσω. κατεαγμέναι γὰρ αὐτοῦ, καὶ ἀπρεπομωμέναι εἰσὶ δύο ἀκτῖνες αἱ μέγισται, ὁπότε φιλοτιμότερον ἠκόντισα πρώην ἐπὶ τὸν σοφιστὴν ἀναξαγόραν, ὃς ἔπειθε τοὺς ὁμιλητὰς μηδὲ ὅλως εἶναί τινας ἡμᾶς τοὺς θεούς. ἀλλ' ἐκείνου μὲν διήμαρτον. ὑπερέσχε γὰρ αὐτοῦ τὴν χεῖρα Περικλῆς. ὁ δὲ κεραυνὸς εἰς τὸ ἀνάκειον παρασκήψας, ἐκεῖνό τε κατέφλεξε, καὶ αὐτὸς ὀλίγον δεῖν συνετρίβη παρὰ τὴν πέτραν πλὴν ἱκανὴ ἐν τοσούτῳ καὶ αὕτη τιμωρία ἔσται αὐτοῖς, εἰ ὑπερπλουτοῦντα τὸν Τίμωνα ὁρῶσιν.

Ερ. οἷον

Porrò Plutus vnà secum ducat & Thesaurum: & vtriq; apud Timonem perseuerent, neq; vsquam adeò facilè demigrent, etiamsi quàm maximè rursum illos per bonitatem ex ædibus exegerit. ¶ *Cæterùm de palponibus illis, atq; ingratitudine qua in hunc sunt vsi, in posterum consultabo: pœnasq; daturi sunt, simulatq; fulmē instaurauero. Nam fracti sunt in eo retusa cuspide duo è radijs maximi, quum nuper auidius in sophistam.* r *Anaxagoram iacularer, qui suis familiaribus suadebat, nullo pacto esse vllos nos qui dij vocaremur. Ac illum quidem errore non feriebam, propterea quòd Pericles obtenta manu eum protexerit cæterùm fulmen in Castoris ac Pollucis templum detortum, tum illud exussit, tum ipsum parum abfuit quin ad saxum comminueretur. Quanquam interim vel id supplicij satis magnum in istos fuerit, si Timonē conspexerint egregiè locupletem factū.*

MER.

Ερ. οἷον λῷ τὸ μέγα ἀνηρανίσθαι, καὶ ὀχληρὸν εἶναι καὶ θρασύν, ἐν οἷς δικαιολογεῖσθαι μόνοις, ἀλλὰ καὶ οἷς εὐδοκιμοῦσιν ἔνι χρήσιμον; ἰδοὺ γὰρ αὐτίκα μάλα πλέοντα ἐκ πανιτάλου καταπαύσαι τὸν Τίμωνα, βοήσας, καὶ παῤῥησιασάμενον ἐν τῇ εὐχῇ, καὶ ἐπισρέψας τὴν δίκαιαν θυσίαν ἔσκαπτεν ἐπικυφῶς, ἔτι ἂν ἔσκαπτεν ἀμυλέμενον. Πλ. ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἂν ἀπελθοίμι, ὦ Ζεῦ, παρ' αὐτόν. Ζ. ἀλλὰ, ὦ ἄριστε Πλοῦτε, καὶ ταῦτα ἡμῦν ἀνηλώσαντα; Πλ. ὅτι νὴ Δία ὕβριζον εἰς ἐμὲ, καὶ ἐξεφόρει, καὶ εἰς πολλὰ καταμισεῖ· καὶ ταῦτα, πατρῷον αὐτὸν φίλον ὄντα, καὶ μόνον ἔχι ἀνηράνοις με ἐξώσθαι τῆς οἰκίας, καθάπερ οἱ τὸ πῦρ ἐκ τῶν λεπρῶν ἀπορριπτοῦντες. αὖθις δὲ ἀπέλθω παρασίτοις καὶ κόλαξι, καὶ ἑταίραις παραδοθησόμενος; ἐπ' ἐκείνους, ὦ Ζεῦ, πέμπε με, τοὺς ἀσθενεῖς τῆς ἀνδρίας, τοὺς σπείσοντας, οἷς τίμιος ἐγὼ καὶ πεπόθητος

MER. [s] Quantū habet momenti, alium vociferari, & obstreperū audacemq; esse? Idq; non ijs modò qui causas agunt, verùm etiam qui vota faciunt, conducibile. Enve mox è pauperrimo dives euaserit Timon qui se in precando clamosum & improbum præstiterit, Iouēq; reddiderit attentū. Quòd si silentio fodisset meruus, etiā nunc foderet neglectus. PL. At ego, Iupiter, [t] haudquaquam ad istum rediturus sum IVP. [u] Quid ita non rediturus, optime Plute, præsertim à me iussus? PLV. Quoniam per Iouem iniuria me affecit ejiciens, & in multa fragmenta dissecans: idq;, quum illi paternus essem amicus: ac me, penè dixerim, fuscinis ex ædibus extrusit, nec aliter quàm ij qui è mansibus ignem abijciunt. [x] Num rursus ad istum ibo, parasitis, adulatoribus & scortis donandus? Ad eos me mitte, ô Iupiter, qui munus intellecturi sint, qui ampleæturi: quibus equidem in precio sim, & maiorem in modum exoptatus.

ειπόθητος. οὗτοι γὰρ οἱ πάροι, ἢν πε-
νίαν ξυνέσωσαν, λιμὸν πεπεμῶσιν
ἡμῖν, ἢν λιφθῶσιν παρ' αὐτῆς
λαβόντος, ἢν λίκνωμαν, ἀγαπά-
τωσαν ἄβλιοι, τετταράς ὀβο-
λοὺς ἀργύριον δόντος, οἱ λεπτα-
λάντους μωρίας ἀμελητὶ πεπι-
μένοι. Z. ὀλίγου ἔτι δεῖν ὁ Τί-
μων ἐργάσηται περὶ σέ. πάνυ γὰρ
αὐτὸν ἡ λίκνωμα πεπαιδαγώ-
γηκεν, εἰ μὴ παντάπασιν ἀ-
πάλγητός ἐστιν τὸ σῶμα, ὡς
μὴ σε ἀντὶ τῆς πενίας πεπαῦ-
σθαι. ὃ μέν σοι πάνυ μεμψίμοι
ρος ἔναι μοι δοκᾷς, ὃς νεω
μὲν τὸν Τίμωνα αὐτῷ, διότι
σοι τὰς θύρας ἀνεπετάσας,
ἠφίει πεινοσῆν ἐλευθέρως, ὅτι
ἀφθονέων, ὅτι ζηλοτυπῶν.
ἄμοτε δὲ τὸν ἀνετίον ἠγανάκτεις
κατὰ τῆς πλουσίων, κατακε-
κλεῖσθαι λέγων πρὸς αὐτῶν
ὑπὸ μοχλοῖς, καὶ κλεισί, καὶ σκ-
μέσιν ἐπιβολαῖς, ὡς μηδὲ πα-
ρακύψαι σοι ἐξεῖναι τὸ φῶς ἀνω-
τέρω εἶναι. ταῦτα γὰρ ἀποδύρε
πρός με, ἀφανίζεσθαι λέ-
γων ἐν πολλῷ τῷ σκότῳ. καὶ
ὅλως τοῦ κρεὸς ἡμῖν ἐφάι-
νου, καὶ

exoptatus. At hi stupidi cum inopia cõmercium habeant, quam nobis anteponunt, vt ab ea accepto sago pelliceo, ligoneq́, sat habeant quum quatuor lucrãtur obolos, decẽ talenta contemptim dono dare soliti. IVP. Nihil istiusmodi posthac in te facturus est Timon, quippe quem ligo abundè satis corripuerit: nisi prorsus nullum dolorem sentiunt illius ilia, te videlicet potius, quàm inopiam esse præoptandam. Y At tu mihi querulus admodum videris esse, qui nunc Timonem incuses quòd tibi patefactis foribus liberè permiserit vagari, neque includens, neq; zelotypus in te. Porrò alius diuersa de causa in diuites stomachabare, quum diceres te ab illis, repagulis, claubis, ac signorum obiectaculis impressis ita fuisse conclusum, vt ne prospicere quidem in lucem tibi liceret. Id igitur apud me deplorabas, affirmans præfocari te nimijs tenebris: eoq́ pallidus nobis occurrebas,

νυ, καὶ φροντίδος ἀνάπλεως, συνεσπακὼς τοὺς δακτύλους πρὸς τὸ ἔθος τῶν συλλογισμῶν, καὶ ἀπρδράσασθαι ἀπειλῶν, εἰ καιροῦ λάβοιο παρ' αὐτῶν. καὶ ὅλως τὸ πρᾶγμα ὑπερδεινὸν ἐδόκει τοι, ἐν χαλπῷ ἢ σιδηρῷ θαλάμῳ, καθάπερ τὴν Δανάην παρθενεύεσθαι ὑπ' ἀκριβέσι καὶ παμπονήροις παιδαγωγοῖς ἀνατρεφόμενον, τῶν τόκῳ, καὶ τῶν λογισῷ, ἀτοπαγοῦν ποιεῖν ἔφασκεν αὐτοὺς, ἐρῶντας μὲν εἰς ὑπερβολὴν, ἐξὸν δὲ ἀπολαύειν οὐ βολμῶντας, οὐδὲ ἐπ' ἀδείας χρωμένους τῶν ἔρωτι, κυρίους γε ὄντας, ἀλλὰ φυλάττειν ἐγρηγορότας, ἐς τὸ σημεῖον καὶ τὴν μοχλὸν ἀσκαρδαμυκτὶ βλέποντας, ἱκανὴν ἀπόλαυσιν οἰομένους, οὐ τὸ αὐτοὺς ἀπολαύειν ἔχειν, ἀλλὰ τὸ μηδενὶ μεταδιδόναι τῆς ἀπολαύσεως, καθάπερ τὴν ἐν τῇ φάτνῃ κύνα, μήτε αὐτὴν ἐσθίουσαν τῶν κριθῶν, μήτε τῶν ἵππῳ πεινῶντι ἐπιτρέπουσαν. καὶ προσέτι γε καὶ κατεγέλας αὐτῶν

rebas, & curis confectus, digitis etiamnum ex assiduo colligendi coaceruandiq; vsu cōtractis, cōtortisq́. Quòd si quando daretur opportunitas, aufugiturū quoque ab illis te minitabare. In summa, rem supra modum acerbam iudicabas, in æreo ferreóve thalamo, Danaês exemplo, virginem asseruari, atq; à scelestissimis educari pædagogis, Fœnore, & Computo. Proinde absurdè facere aiebas hos, quòd te præter modum adamarent: neq; quum liceret, frui auderent: neque quum ipsis esset in manu, amore suo securè vterentur, sed vigiles obseruarent, ad signum ac seram oculis nunquam conniuentibus, neque vsquam dimotis semper intuentes: abundè magnum fructum arbitrantes, non quòd ipsis fruendi facultas adesset, sed quòd nemini fruendi copiam facerent, nō aliter quàm z in præsepi canis, nec ipse vescens hordeis, nec equum famelicum id facere sinens. Quinetiam ridebas

αὐτῶν φειδομένων, καὶ φυλαττόντων, καὶ τὸ καινότατον αὐτοὺς ζηλοτυποῦντων· ἀγνοοῦντων δὲ ὡς κατάρατος οἰκέτης, ἢ οἰκονόμος, ἢ παιδότριψ ὑπεισιὼν λαθραίως ἐμπαροινήσει τὴν κακοδαίμονα καὶ ἀνέρασον δεσπότην, πρὸς ἀμαυρόν τι καὶ μικρόσομον λυχνίδιον, καὶ δι ψαλέον θρυλλίδιον, ἐπαγρυπνεῖν ἐάσας τοῖς τόκοις. πῶς εἶναι οὐκ ἄδικον, πάλαι μέν σου ταῦτα αἰτιᾶσθαι, νῦν δὲ τῷ Τίμωνι τὰ ἐναντία ἐπικαλεῖν; πλ. καὶ νῦν εἴ γε τἀληθῆ ἐξετάζοις, ἄμφω τοι εὔλογα δόξω ποιεῖν τοῦ τε γὰρ Τίμωνος τὸ πάνυ τοῦτο ἀνειμένον, ἀμελὲς καὶ οὐκ εὐνοϊκὸν, ὡς ἐμὲ εἰκότως ἂν δοκοίη τούς τε αὖ κατακλείσον ἐν θύραις, καὶ σκότῳ φυλάττοντας, ὅπως αὐτοῖς παχύτερος γενοίμην, καὶ πιμελὴς, καὶ ὑπέρογκος ἐπιμελουμένους, οὔτε πεσαπτομένους αὐτοὺς, οὔτε εἰς τὸ φῶς πράγοντας, ὡς μὴ δ' ὀφθείην πρός τινος, ἀνοή-

istos, qui parcerent, asseruarentq́, & (quod esset absurdissimum) ipsi quidem sibi subtraherent, vererenturq́ contingere: non intelligerent autem fore vt aut sceleratissimus famulus, aut dispensator, aut liberorũ pædagogus furtim subiret, ludibrio habiturus infelicem & inamabilem herum, quem postea sinat ad fuliginosam, & oris angusti lucernulam, ac siticulosum scirpulum vsuris inuigilare. Quid itaq́ annón iniquum, quum hæc quondam incusaueris, nunc in Timone diuersa his criminari? PLV. Atqui si rem verè perpenderis, vtrumque me iurè facere iudicabis. Nam & Timonis ista nimia lenitas, negligentia potius, haud beneuolentia studiũq́, quod ad me pertinet, meritò videatur. At è diuerso. qui me ostijs ac tenebris inclusum seruabant id agentes, quo scilicet crassior saginaciorq́ ac vehementer corpulentia onustus euaderem: quum interim neq́ ipsi contingerent, neq́ in lucem producerent, ne vel aspicerer à quopiam,

hos

ἀνούτους ἐνόμιζον εἶν, καὶ ὑβρικὰς, εἰ μὴ ἀδικοῦντά με ἐν δεσμοῖς καθάσπου τας, καὶ ἀλόντας, ὡς μεγάμικρὸν ἀπίασιν ἄνω τινὶ τῶν ἀλαμόνων μελαγχολιπόνσον. ὅτ' οὖν ἐκείνους, ὅτε τὰ νῦν πεχείρως ἀσιμι τότους ἐπαινῶ, ἅμα τὰς ἄπερ ἄρτι ἔφην, μέτρου ἐπιθύνας τῷ πράγματι, καὶ μήτε ἀφιξομένους τοπαράπαν, μήτε πεκδομένους τὸ ὅλον. σκόπα γὰρ, ὦ ζεῦ, πῶς τὸ Διὸς, ἤ τις νόμφ γήμας γυναῖκα νέαν, καὶ καλὴν ἔπειτα μήτε φυλάττοι, μήτε ζηλοτυποῖ τὸ παράπαν, ἀφιεὶς καὶ βαδίζειν ἔνθα ἂν ἐθέλοι νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, καὶ ξυνεῖναι τοῖς βουλομένοις, μᾶλλον δ' αὐτὸς ἀπάντοι μοιχυνθησόμενος ἀνοίγων τὰς θύρας, καὶ μαγροπόνων, καὶ πάντας ἐπ' αὐτὴν καλῶν, ἆρα ὁ Ζεὺς ἂν ἱρᾶν δόξειεν ἀμφὶ σύγε, ὦ ζεῦ, τῶν φαύλης ἂν, ἱραθὰς πομάχις. εἰ δέ τις ἔμπαλιν ἐλευθέραν γυναῖκα ἐς τὴν οἰκίαν νόμφ παρ-

hos dementes & contumelioſos in me iudicabã, quippe qui me nihil commeritum tot in vinculis cogerent ſitu carieq; putreſcere: haud intelligentes, quò mox demigrent, me alij cuipiã, cui fortuna fauerit, relicturi. Nec hos igitur probo, ſed ne illos quidẽ qui nimiùm facilè mihi manus admouent: ſed qui (quod eſt optimum) mediocritate vtuntur, vti nec prorſus abſtineant, neque penitus profundant. Etenim illud per Iouem cõſidera Iupiter: A Si quis vbi puellulam & formoſam lege duxiſſet vxorẽ, poſtea neq; obſeruet, nec vlla omnino zeloſypia proſequatur: videlicet ſinens illã noctu atq; interdiu quòcunq; libitum ſit ire, & quicũq; voluiſſent, cũ ea habere rem, vel producat potius vltrò vt adulteretur, fores aperiẽs proſtituturuſq;, & quoslibet ad illã inuitans, num hic amare vi-

debitur? Profectò hoc tu nequaquam dices Iupiter, qui ſæpenumero amorem ſenſeris. Rurſum ſi ingenuam lege domum

μὴ παραλαβὼν ἐπ' ἀρότῳ παίδων γνησίων, ὃ δὴ μήτε αὐτὸς προσήκοις ἀκμάσας ἡλικίας παρθένῳ, μήτε ἄλλῳ προσβλέπειν ἐπιτρέποι, ἄγονον ἢ σάραν καλακηάσας παρθενοῦσι, ἣ ταῦτα ἱερᾶν φάσκων, ἣ λίθῳ ὧν ἀπήχθηται, ἣ σφηκὸς ἐκπεπληγμένας, ἣ τὸ φθαλμῶν ἀποδιδυκότων, ἐφ' ὅπως ὁ βίοτος ὁ παρὰ παίδευσιν δόξῃ ἄμορον παιδοποιᾶσθαι, ἣ ἀρπαλύειν τὸ γάμου, καταμαραίνων τὸ πρόσωπον ὅτῳ καὶ ἐπέρασον μόρῳ, καθάπερ ἱερὰν τῇ θεσμοφόρῳ πέφυκε δὴ πάντως τὸ βίου; ταῦτα καὶ αὐτὸς ἀγανακτῶ πρὸς ἑνίων μὴ ἀτίμως κακιζόμενος καὶ καφυδρόμενος, καὶ ἐξανιστάμενος, ὑπ' ἐνίων δέ, ὥσπερ στιγματίας φαπίτης ὑπεμιμνήσκομαι. τί δῆτ' ἀγανακτῶ κατ' αὐτῶν; διδόασι γὰρ ἄμφω καλὼ τὼ δίκω. οἱ μὲν ὥσπερ ὁ Τάνταλος ἀποδῦσι καὶ ἄγυσοι, καὶ ξηροὶ τὸ σῶμα, ἐπικιχλωτόν μόνον ὤχευ-

deducat, vti liberos legitimos progenerei, cæterùm nec ipse contingat florentem ætate decoramq; virginem, nec alium sinat aspicere, sed inclusam, orbã, sterilemq; in perpetua virginate contineat, idq; præamore se facere prædicet: & hunc quidem præferat, pallore, corpore exhausto, oculis refugis, num fieri potis est vt huiusmodi non desipere videatur? quippe qui quum liberis oportuerit operam dare, fruiq; coniugio, puellam adeò formosam atq; amabilem sinat emarcescere per omnem vitam, tanquam Cereri sacerdotem alens. Huiusmodi & ipse indignè fero, cùm à nõnullis ignominiosè cædor calcibus, lanioràq; atq; exhaurior: à nonnullis contrà perinde vt stigmaticus fugitiuus cõpedibus vincior. IV. Quid est autẽ quòd aduersus illos indigneris, quandoquidem vtriq; pœnas egregias luunt? Alteri quidem dum B Tantali in morem neque bibere sinuntur, neque edere, sed ore sicco duntaxat inhiant

auro:

τῷ χρυσίῳ. οἱ δ', καθάπερ ὁ Φινεὺς, ἀπὸ τῆς φάρυγγος τὴν τροφὴν ἐπὸ ἁρπυιῶν ἀφαιρούμενοι. ἀλλ' ἄπιθι ἤδη σωφρονεστέρῳ παραπολὺ τῷ Τίμωνι ἐντευξόμενος. πλ. εἰκεῖνος γὰρ πότε παύσεται ὥσπερ ἐκ κοφίνου τετρυπημένου, πρὶν ὅλως εἰσρυῆναί με κατὰ σπουδὴν ἐξαντλῶν, φθάσαι βουλόμενος τὴν ἐπιῤῥοὴν, μὴ ὑπέραντος εἰσπεσὼν, ἐπικλύσω αὐτόν; ὥστε ἐς τὴν τῶν Δαναϊδῶν πίθον ὑδροφορήσειν μοι δοκῶ, καὶ μάτην ἐπαντλήσειν, τῆς κύτους μὴ στέγοντος, ἀλλὰ πρὶν εἰσρυῆναι, σχεδὸν ἐκχυθησομένου τῆς ἐπιῤῥέοντος. οὕτως εὐρύτερον τὸ πρὸς τὴν ἔκχυσιν κεχηνὸς τοῦ πίθου, καὶ ἀκόλυτος ἡ ἔξοδος. Ζ. οὐκοῦν εἰ μὴ ἐμφράξηται τὸ κεχηνὸς τοῦτο, καὶ εἰς τὸ ἅπαξ ἀναπεπταμένον, ἐκχυθέντος ἐν βραχεῖ σου, ῥᾳδίως εὑρήσει τὴν διφθέραν αὖθις, καὶ τὴν δίκελλαν ἐν τῇ τρυγὶ τοῦ πίθου. ἀλλ' ἄπιτε ἤδη, καὶ πλουτίζετε αὐτόν. σὺ δὲ μέμνησο, ὦ ἑρμῆ, ἐπανιὼν, πρὸς ἡμᾶς ἄγειν τοὺς Κύκλωπας ἐκ τοῦς Αἴτνης, ἵπως

auro: alteri verò, dum his C ceu Phineo cibos Harpyiæ ipsis è faucibus eripiũt, Sed abi iam, Timone multo posthac vsurus cordatiore. PLV. An ille aliquando desinet me ceu D foraminoso cophino, priusquam omnino influxerim, data opera exhaurire, quasi conetur occupare quo minus influã: veritus ne si copiosius infundar, ipsum vndis obruam? Quo fit, vt in Danaidûm doliũ aquam mihi videar allaturus, frustraq́ infusurus, vase non continente liquorẽ: imò prius propemodũ effuso quod influit, quàm influxerit. Adeò latus dolij hiatus ad effusionẽ, ac liber exitus. IV. Proinde nisi hiatum istum obturauerit, perpetuãq́ perstillationem sistere studuerit, te propediem effuso, facilè rursum sagum & ligonem in dolij fece reperiet. Sed interim abite, atq́ illũ diuitem reddite. At tu Mercuri fac memineris, vt rediẽs Cyclopas ex Aetna tecũ adducas,

ὅπως τὸν κεραυνὸν ἀκονήσαντ' ἐπισκευάσωσιν, ὡς ἤδη γε τεθημμένῳ αὐτῷ λιμησόμεθα. ΕΡ. προίωμεν, ὦ πλοῦτε. τί δῆτα τοσκάζεις; ἐκκλίθης μὲν, ὦ γύαλα, ὁ τυφλὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ χωλὸς ὤν. πλὴν ἀεί γε, ὦ Ἑρμῆ, ἀλλ' ὁπόταν μὴ ἀπίω παρά τινα, πιμφθεὶς ὑπὸ τοῦ Διὸς, οὐκ οἶδ' ὅτως βραδύς εἰμι καὶ χωλὸς ἀμφοτέροις, ὡς μόλις τελευτῶν ἐπὶ τὸ τέρμα παγκράσαντ' ἐνίοτε τῷ πεμπόντι. ὁπόταν δ' ἀπαμάξεσθαι δέῃ, πολὺν ὄψει, πολὺ τῶν ὀρνίθων ὠκύτερον. ἅμα γοῦν ἔφθην ἢ ὕσπληγξ, ἐξαγωνίδιον ἀμαχητὶ νενικηκὼς, ὑπερπεπηδήσας τὸ σάλιον, ὃ δὴ ἅλοντων ἐνίοτε τῶν θεατῶν. ΕΡ. οὐκ ἀληθῆ ταῦτα φῄς. ἐγὼ δὲ καὶ πολλοὺς ἂν ἔχοιμί σοι, χθὲς μὲν οὐδ' ὀβολὸν ὅτου πρίαιντο βρόχον ἐσχηκότας, ἄφνω δὲ τὴν μὲν πλησίον, καὶ πολυτελῆ, ἐπὶ λευκοῦ ζεύγους ἐξελαύνοντας, οἷς

quo fulmen cuspide restituta resarciant. Nam eo vobis acuminato opus fuerit. MER. Eamus Plute. Quid hoc? Num claudicas? Equidem ignorabam, ô præclare, te non Ecæcum modò, verùm etiam claudum esse. PLV. Atqui non hoc mihi perpetuum, Mercuri: verùm si quando proficiscor à Ioue missus ad quempiã, tum nescio quo pacto tardus sum, Fœ utroque claudus pede, ita vt ægrè ad metam pertingere queam: sene nonnunquam interim facto, qui me operiebatur. Porrò quum discedendum est, alatum videbis, multò auibus celeriorem. Vnde fit, vt vix iam amoto repagulo, ego iam præconis voce victor pronuncier, saltu stadium transmensus, ne videntibus quidem aliquoties spectatoribus. MER. At ista quidem haud vera narras, imò ego tibi permultos commemorare queam, quibus heri ne obolus quidem erat quo restim emerent, qui hodie repentè diuites facti, splendidè viuant: albis quadrigis vehantur, quibus

οἷς δὴ λαμπὸν ὑπάρξει πάσ-
πολε, καὶ ὅμως πορφυροῖ καὶ χρυ-
σόχειρες περιέρχονται, δῆλ' αὖ-
τοὶ πιστεύουσιν οἶμαι ὅτι μὴ ὄ-
ναρ πλοῦσιοί εἰσιν. Πλ. ἑτεροῖοί τ'
ἔσμεν, ὦ ἑρμῆ, καὶ οὐχὶ ταῖς ἐμαυτῶ
ποσὶ βαδίζω τότε, δῆλα ὁ Ζεύς,
ἀλλ' ὁ Πλούτων ἀρτίως με
παρ' αὐτοῦ, ἅτε πλουσιώτατος καὶ
μεγαλόδωρος· καὶ αὐτὸς ὤμην
ἄλλοι καὶ ὦ δαιμόνιε, ἐπαλλὰν
ζῶντα μεταπεμπόμενος ἄλλη με
παρ' ἑτέρου πέμπει ἕτερον, ἐς ἄλλη
χωρὶς ἐμβαλόντος με, καὶ μετα-
σημαίνοντος ἐπιμελῶς, φορη-
τὸν ἀράμενοι μετακομίζουσι.
καὶ ὁ μὲν νεκρὸς ἐν σκοτεινῷ
τινὶ τῆς οἰκίας πρόκειται, ὑπὲρ
τὰ γόνατα παλαιᾷ τινὶ ὀθόνῃ
σκεπόμενος, περιμάχητος
ταῖς γαλαῖς, ἐμοὶ δὲ οἱ ἐπελπί-
σαντες, ἐν τῇ ἀγορᾷ περι-
μένουσι μεχρὶ ὀψὲ, ὥσπερ
τῷ χιλιοστὸν προσπεπτω-
κότι τετριγότες οἱ νεοττοί.
ἐπαλλὰν δὲ τὸ σημεῖον ἀφα-
ρεθῇ, καὶ τὸ λίνεον ἐντμη-
θῇ, καὶ ἡ δέλτος ἀνοιχθῇ, καὶ
ἀνακη-

quibus antè ne asellus quidē
suppeditārit. Ii tamē purpu-
rati, aurumq; manibus ge-
stiantes obambulant: qui ne
ipsi quidem, opinor, credere
possunt, qui Ꝺ per somnium
diuites sint. PLV. Isthæc
alia res est, Mercuri. Neque
enim tum meis ipsius ingre-
dior pedibus: nec à Ioue, sed
à Dite ad istos transmittor:
qui, & ipse nimirum opum
largitor est, ac magna do-
nans: id quod ipso etiam no-
mine declarat. Itaq; quoties
est mihi ab alio ad alium
demigrandum, in tabellas
inijciunt me, ac diligenter
obsignantes, sarcinæ in mo-
rem sublatum transportant.
Interea defunctus ille ali-
cubi in ædium tenebricosa
parte iacet, vetere linteo in
genua iniecto tectus, de
quo feles digladiantur.
Porrò qui me sperauerant
obtinere, in foro operi-
untur, hiantes non aliter
quàm hirundinem aduo-
lantem stridentes pulli. Deinde vbi signum detractum est,
& lineus ille funiculus incisus, apertæque tabellæ, iamq;
nouus

ἀνακηρυχθῇ μηδὲ ἰσχνὸς δεσπότης, ἢ τοι συγγενής τις, ἢ κόλαξ, ἢ καταπύγων οἰκέτης, ἐκ παιδικῶν τιμὴν ὑπεξυρημένος ἔτι τῷ γνάθῳ, ἀντὶ ποικίλων καὶ παιδοδαπῶν ἡδονῶν, ἃς ἤδη ἔξωρος ὢν ὑπηρέτησεν αὐτῷ μέγα τὸ μίσθωμα ὀργυρᾶν ἁρπάσων ἐκεῖνος ἦν, ὅστις ἄρα ἦν ποτε, ἀρπασάμενος μετ' αὐτὴν δίκτυον, θέει φέρων, ἀντὶ τοῦ τύπου Πυρρίου ἢ Δρόμωνος, ἢ Τιβίου, Μεγακλῆς, ἢ Μεγάβυζος, ἢ Πρώταρχος μετονομασθείς, τὸν μάτην ἰχνηύοντας ἐκείνους εἰς ἀπόπλους ἀρβελίπορνας καλαπώρ, ἀμυθήτους ἄγοντας τὸ πρῶθος, οἷος αὐτὸς ὁ θυννος ἐκμυχθὲν ὑγιοῦς λίθυνσεν, ὀκνήσαντος τὸ δίκτυον καλαπινάν. ὁ δὲ ἐμπεσὼν ἀρρόως ἐς ἐμὲ ἀπερόκαλος καὶ πανύδριμος ἄνθρωπος, ἔτι τῷ σιδήρῳ πρέπων, καὶ εἴ πως ὦν ἄμος μασίξειέ τις, ὀρθιον ἐφισὰς τὸ ὄζος, καὶ ἢ μυλῶνα, ὥσπερ τὸ ἀνάκωρον πῶσ=

nouus dominus pronũciatus est, siue cognatus quispiam, siue adulator, siue seruulus obscenus, qui puerili obsequio fauorẽ emeruerit, etiam tum mento subrasso, pro variis et opparis voluptatibus, quas illi iam exoletus suppeditauerat, ingens scilicet præmium ferens generosus quisquis ille tandem fuerit, nonnunquam me ipsis cũ tabellis arreptum fugiens apportat, cõmutato nomine, vt qui modò Pyrrhias, aut Dromo, aut Tibius: iam Megacles, aut Megabyzus, aut Protarchus appelletur. Cæterùm illos nequicquam hiãtes, seq; mutuum intuentes relinquit, ac verũ luctũ agẽtes, quòd eiusmdoi H thynnus ex intimo sagenæ sinu sit elapsus, qui non parũ magnã escam deuorârit. At hic repentè totus in me irruens, homo vitæ mundioris atq; elegantioris rudis, pingui illotaq; cute, qui compedes etiam dum horresci, & si quis præteriens loro increpet, arrectis stet auribus: quiq; pistrinum perinde vti templum adoret:

προσκυνῶν, οὐκ ἔτι φορητός ἐστι τοῖς ἐντυγχάνουσιν, ἀλλὰ τούς τε ἐλευθέρους ὑβρίζει, καὶ τὴς ὁμοδούλους μαστιγοῖ, ἀκρπειρώμενος εἰ καὶ αὐτῷ τὰ τοιαῦτα ἔξεστιν· ἄχρις ἂν ἢ ἐς πορνίδιον τι ἐμπεσὼν, ἢ ἱπποτροφίας ἐπὶ θυμήσας, ἢ κόλαξι παραδοὺς ἑαυτὸν ὀμνύουσιν, ἢ μὴν εὐμορφότερον καὶ Νιρέως εἶναι αὐτόν, εὐγενέστερον δὲ τοῦ Κέκροπος ἢ Κόδρου, συνετώτερον δὲ Ὀδυσσέως, πλουσιώτερον δὲ σωνάμα Κροίσων ἑκκαίδεκα, ἐν ἀκαρεῖ τοῦ χρόνου ἄθλιος ἐκχέῃ τὰ κατ' ὀλίγον ἐκ πολλῶν ἐπιορκιῶν καὶ ἁρπαγῶν καὶ πανουργιῶν συνειλεγμένα. Ερ. αὐτά που σχεδὸν φῂς τὰ γιγνόμενα. ὁπόταν δ' οὖν αὐτόπους βαδίζῃς, πῶς οὕτω τυφλὸς ὢν εὑρίσκεις τὴν ὁδόν; ἢ πῶς δραγινώσκεις, ἐφ' οὓς ἄν σε ὁ Σεὺς ἀκρεστείλῃ, κρίνας εἶναι τοῦ πλουτεῖν ἀξίους; πλ. οἴει γὰρ εὑρίσκειν με, οἵ τινές εἰσι; Ερ. μὰ τὸν Δία οὐ πάνυ. οὐ γὰρ Αριστείδην καταλιπὼν, Ιππονίκῳ καὶ Καλλίᾳ προσήεις, καὶ

adoret: non est deinceps tolerandus ijs quibuscũ viuit: verùm & ingenuos afficit contumelia, & conseruos flagris cædit, experiens num sibi quoq; similia liceant, donec aut scortulo cuipiã irretitus, aut equorum alẽdorũ studio captus, aut adulatoribus sese permittens deierantibus Nireo formosiorẽ ess., I Cecrope Codróve generosioren., K callidiorẽ Vlysse, vnũ autem vel sedecim pariter Cræsis opulentiorẽ, momẽto temporis semel profundat infelix, quæ minutatim multis ex periurijs, rapinis, flagitijs fuerant collecta. MER. Ista fermè sic habent vti narras: verùm vbi tuis ipsius ingrederis pedibus, qui tandẽ, cæcus quũ sis, viam inuenire soles? Aut qui dignoscis ad quósnam Iupiter te miserit, dignos illi visos qui diuitijs abundent? PL. Enimuero credis me reperire istos, ad quos mittor? MER. Per Iouem haudquaquam. Neq; enim alioqui Aristide præterito, ad Hipponicum & Calliam accessissem, tum

ad

πωποτῖς ἄλλοις ἀθηναίων, οὐδὲ ὀβολοῦ ἀξίοις. πλὴν ἀπὸ τί πράττεις καταπεμφθείς; ΠΛ. ἄνω κάτω πλανῶμαι φερόμενος, ἄχρις ἂν πάθω τινὶ ἐμπεσών. ὃ δ' ὅστις ἂν πρῶτός μοι φανῇ, σὺν τῷ Ἑρμοῦ ἐπὶ τῷ κέρδει παραλύσω τὸν βίον ἅπαντα σκοπῶν. ΕΡ. ἦ καὶ σοὶ ἐξαπάτημα ὁ Ζεὺς οἰόμενός σε κατὰ τὰ αὐτῷ δοκοῦντα πιστεύειν, ὅσους ἂν οἴηται τοῦ πλούτου ἀξίους; ΠΛ. μὰ μάλα δικαίως ὦ ἀγαθέ. ὃς γε τυφλὸν ὄντα ἐάσας, ἐπέμπων ἀναζητήσοντα δυσώρυχον ὅτῳ χρῆμα, καὶ προσέτι ἐκκλησιαστὴν τὸν βίον, ὅπερ ἦν ὁ Λυγκεὺς ἂν ἐξεύροι ῥᾳδίως, ἀμαυρὸν ὄντα καὶ μικρὸν ὄν. ζητοῦντα δ' ἄλλως καὶ ἀγαθῶν ὀλίγων ὄντων, πονηρῶν δὲ πλέσσων ἐν τοῖς πόλεσι τὸ πᾶν ἐπέχοντων, ῥᾴον εἰς ἓν ζητοῦντι ἐμπίπτων πρὶν ἂν ἐγκυάσαι πρὸς αὐτῶν. ΕΡ. εἶτα πῶς ἐπελάθου καταλιπὼν αὐτοὺς, ῥᾳδίως φεύγας ἐκ ἐάλως καὶ ὁδόν; ΠΛ. ὀξυ-

ad alios Athenienses homines obolo quidem æstimādos. Cæterùm quid facit, quando quidē es emissus? PLV. *Sursum ac deorsum circumcursans oberro, donec imprudens in quempiam incurrero. hic autem quisquis ille sit, qui fortè primus me nactus sit, abducit ac possidet, te Mercuri pro lucro præter spem obiecto venerans atq; adorās.* MER. *Num ergo fallitur Iupiter, qui quidem credat ex ipsius animi sententia ditari abs te hos, quos ille dignos existimārit qui ditescerent?* PL. *Et iure quidem optimo fallitur, ô bone: quippe quū cum me cæcū esse nō ignoret, emittat vestigatum rem vsque adeò repertu difficilē, & iam olim è vita sublatam, quàm ne Lynceus quidē facilè inueniret: quæ nimirum adeò obscura sit, ac minuta. Itaque cùm rari sint boni, improbi porrò in ciuitatibus omnia obtineant: oberrans facilè in huiusmodi mortales incurro, ac retibus illorum illigor.* MER. *At qui fit, vt quoties eos deseris, celeriter aufugias, quum viæ sis ignarus?*

PLV.

Πλ. ὀξυδερκὴς τότε πῶς καὶ ἀρτίπους γίγνομαι πρὸς μόνον τὸν καιρὸν τῆς φυγῆς. Ερμ. ἔτι δήμοι καὶ τοῦτο ἀπόκρινα, πῶς τυφλὸς ὢν (εἰρήσεται γὰρ) καὶ πρόσετι ὠχρὸς, καὶ βαρὺς ἐκ τοῖν σκελοῖν, τοσούτους ἐραστὰς ἔχεις, ὥστε πάντας ἀπρβλέπειν εἰς σὲ, καὶ τυχόντας μὲν εὐδαιμονεῖν οἴεσθαι, εἰ δὲ ἀπτύχοιεν, οὐκ ἀνέχεσθαι ζῶντας; οἶδα γοῦν τινας οὐκ ὀλίγους αὐτῶν ὅτῳ σου δυσέρωτας ὄντας, ὥστε καὶ εἰς βαθυκήτεα πόντον φέροντου ἔῤῥιψαν αὐτοὺς, καὶ πεπρῶν κατ' ἠλιβάτων, ἀπερορᾶσθαι νομίζοντες ὑπὸ σοῦ, ὅτι περ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἑώρας αὐτούς. πλὴν ἀλλὰ καὶ σὺ ἂν, εὖ οἶδα, ὅτι ὁμολογήσειας, εἴ τι ξυνίης σαυτῷ, κορυβαντιᾶν αὐτοὺς, ἐρωμένῳ τοιούτῳ ἐπιμεμηνότας. πλ. οἴει γὰρ τοιοῦτον, οἷός εἰμι, ὁρᾶσθαι αὐτοῖς χωλὸν, ἢ τυφλὸν, ἢ ὅσα ἄλλά μοι πρόσεστιν; Ερ. ἀλλὰ πῶς, ὦ πλοῦτε, εἰ μὴ τυφλοὶ καὶ αὐτοὶ πάντες εἰσί; πλ. οὐ τυφλοί, ὦ ἄριστε· ἀλλ' ἡ ἄγνοια, καὶ ἡ ἀπάτη, αἵπερ

PLV. *Tum demum acutum cerno, pedibusq; valeo, vbi ad fugam tempus inuitat.* MER. *Iam illud quoq; mihi responde: qui fit, vt cùm sit oculis captus (dicendũ enim est) præterea pallidus, postremò claudus, tam multos habeas amantes, adeò vt omnes in te defigant oculos: & si potiantur, felices videantur: sin frustrentur, non sustineant viuere? Ex his equidẽ non paucos noui, qui sic perditè te amârint, L vt se aëreo è scopulo piscosi inæquoris alta præcipites abiecerint, rati fastidiri sese abs te, propterea quòd illos nullo pacto respexisses. Quanquam sat scio, tu quoq; fateberis, si quo modo tibijpsi notus es, furere istos, qui eiusmodi amore sunt dementati.* PLV. *At enim credis me, qualis sum, talem istis videri: nempe claudum aut cæcum, aut si quid aliud adest mihi vitij?* MER. *Quidni ô Plute? nisi fortè & ipsi omnes cæci sunt.* PL. *Haud cæci qdẽ, ô optime; verũ M inscitia errorq;*

(quæ

ἅπερ νῦν κατέχουσι τὰ πάντα, ἐπισκιάζουσιν αὐτούς. ἔτι δὲ καὶ αὐτὸς ὡς μὴ παντάπασιν ἄμορφος εἴην, προσωπεῖον περιθέμενος ἐρασμώτατον, διάχρυσον, καὶ λιθοκόλλητον, καὶ ποικίλα ἐνδὺς ἐντυγχάνω αὐτοῖς. οἱ δὲ αὐτοπρόσωπον οἰόμενοι ὁρᾷν τὸ κάλλος, ἐρῶσι, καὶ ἀπόλλυνται μὴ ἐντυγχάνοντες. ὡς εἴ γε τις αὐτοῖς ὅλον ἀκρυμνώσας ἐπέδειξέ με, δῆλον ὡς κατεγίνωσκον ἂν αὐτῶν, ἀμβλυώττοντες τὰ τηλικαῦτα, καὶ ἐρῶντες ἀνεράστων καὶ ἀμόρφων πραγμάτων. Ερ. τί οὖν καὶ ἐν αὐτῷ ἤδη τῷ πλουτεῖν γενόμενοι, καὶ τὸ προσωπεῖον αὐτὸ περιθέμενοι, ἔτι ἐξαπατῶνται καὶ ἦν τις ἀφαιρῆται αὐτοὺς, θᾶττον ἂν τὴν κεφαλὴν ἢ τὸ προσωπεῖον πρόοιντο; οὐ γὰρ δεῖ καὶ τότε ἀγνοεῖν εἰκὸς αὐτοὺς, ὡς ἐπίχρυσος ἡ εὐμορφία ἐστὶν, ἔνδοθεν τὰ πάντα ὁρῶντας. πλ. οὐκ ὀλίγα, ὦ Ερμῆ, καὶ πρὸς τοῦτό μοι συναγωνίζεται. Ερ. τὰ ποῖα; πλ. ἐπειδάν τις ἐντυχὼν

(quæ nunc occupant omnia) illis offundunt tenebras. Adhæc ipse quoq; ne per omnia deformis sim, persona vehementer amabili tectus inaurata, gemmisq; picturata, ac versicoloribus amictus eis occurro: at illi rati sese natiui vultus venustatem aspicere, amore capiuntur, dispereuntq;, nisi potiantur. Quod si quis me toto corpore renudatum illis ostenderit, dubio procul futurum sit, vt se ipsi damnent, qui tantopere cæcutierint ad amantes res neutiquã amandas, ac fœdas. MER. Quid ergo? postea quã eò peruentum est, vt iam diuites euaserint, iamq; personam sibi circumposuerint, rursum falluntur? Adeò vt si quis illis detrahere conetur, penè caput potius quàm personam abijciant? Neque enim verisimile est etiam tum illos ignorare, auro bracteatam esse formam, quũ intus cuncta inspexerint. PLV. Ad id non parum multæ res, ô Mercuri, mihi sunt adiumento. MER. Quæ nam? PLVT. Simulatque qui me

λὼν ὁπρῶτον, ἀναπτάσας τὰς θύρας ὑπολέγεται μι, συμπαρασύρεται μετ' ἐμοῦ λαθὼν ὁ τύφος, καὶ ἡ ἄνοια, καὶ ἡ μεγαλαυχία, καὶ ἡ μαλακία, καὶ ὕβρεις, καὶ ἀπάτη, καὶ ἅπλα ἄπλα μυρία. ὑπὸ δὴ τούτων πάντων κατακηφθεὶς τὴν ψυχὴν, θαυμάζει τε τὰ θαυμαστὰ, καὶ ὀρέγεται τῶν φευκτῶν. ἐμὲ τὸν πάντων ἐκείνων πατέρα τῶν ὑπολελυθότων κακῶν τίθησι, λορυφορούμενον ὑπ' αὐτῶν. καὶ πάντα πρότερον πάθοι ἄν, ἢ ἐμὲ πεῖσαι ὑπομείνειεν ἄν. ΕΡΜ. ὡς δὴ λεῖος εἶ ὦ πλοῦτε, καὶ ὀλιγοθήρατος, καὶ λυσκάθεκτος, καὶ ὀλισθηρός; δελεμίαν ἀντιλαβεῖν παρεχόμενος βεβαίαν· ἀλλ' ὥσπερ ἐγχέλεις, ἢ οἱ ὄφεις, ὑπὸ τῶν λαγύνων φαπτόμενος, ἐκ οἷλα ὅπως. ἢ τρυφία δ' ἔμπαλιν ἐξώδυς τε, καὶ εὐλαβὴς, καὶ μυρία τὰ ἄγκιστρα ἐκπεφυκότα ἐξ ἅπαντος τοῦ σώματος ἔχουσα, πλησιάσαντας εὐθὺς ἔχεσθαι καὶ μὴ ἔχειν ῥᾳδίως ἀπολυθῆναι. ΠΛ. ἀλλὰ μεταξὺ ἡδὴ φλυαροῦντας ἡμᾶς πρᾶγμα ὀ μικρὸν λέλαθε.

me primùm nactus est, apertis foribus exceperit clanculùm vnà N mecũ introit elatio, vecordia, iactantia, mollicies, violentia, dolus, atq; alia item innumerabilia: à quibus omnibus posteaquam est animus occupatus, iam admiratur quæ neutiquam sunt admirãda, & appetit ea quæ sunt fugienda, meq; cunctorũ illorum quæ introierant malorũ patrem stupet; illorum satellitio vallatum: quidnis potius passurus, quàm vti me compellatur, reijcere. MER. Vt leuis ac lubricus es Plute, retentu difficilis, ac fugax, neq; vllam præbens ansam certam quo prensus teneare: sed nescio quomodo anguillarum ac serpentum in morem inter digitos elaberis. At è diuerso pauperias, viscosa, prensu facilis, totoq; corpore mille vncos gerit hamos, vt qui tetigerunt, illicò hæreant, nec facilè queant auelli. Verùm interea dum nugamur, rem haud paruam omi-

λαθι. Ερ. Τὸ ποῖον; ὅλιτὸν Θησαυρὸν οὐκ ἐπηγαγόμεθα, οὗπερ ἦλθε μάλιστα; ΜΗ. Θάρρει τοίνυν, ἐν τῇ γῇ αὐτὸ καλαλέπωρ, ἀνέρχομαι παρ' ὑμᾶς, ἐπισκήψας ἔνδον μένειν ἐπικλείσαντα τὴν θύραν, ἀνοίγειν δὲ μηδενί, ἢν μὴ ἐμοῦ ἀκούσῃ βοήσαντος. Ερ. Ἐκεῖνο ἐπιβάνωμεν ἤδη τῆς ἀκτῆς. Καίμοι ἕπεσθαι χρή σε τῆς χλαμύδος, ἄχρις ἂν πρὸς τὴν ἰσχατιὰν ἀφίκωμαι. ΜΗ. Οὗ ποιεῖς, ὦ ἑρμῆ, χειραγωγῶν, ἐπὶ τὸν γε ἀκρότατον. Ερ. Εὖ ἴσθι, Ὑπερβόλῳ τάχα, ἢ Κλέωνι ἐμπεσοῦμαι τοιούτοις. ἀλλὰ τίς ὁ ψόφος οὗτος ὅδε, καθάπερ σιδήρου πρὸς λίθον; Ερ. Τίμων ὀρύσσει σκάλλῃ πλησίον ὄνειρον, καὶ κατὰ λίθον χαλκοῦν. ΜΗ. Πάπαι, καὶ ἡ πενία πάρεστι, καὶ ὁ πόνος ἐκεῖνος. ἡ ἀκαρτερία δὲ, καὶ ἡ σοφία, καὶ ἡ ἀνδρία, καὶ ὁ ὄγκος ὅλος τῶν ὑπὸ τοῦ λιμοῦ ταλαιπωρουμένων ἁπάντων, πολὺ ἀμείνους ἢ σῶν λαρυφόρων. ΜΗ. Τί δῆτα οὐκ ἀπαλλαττόμεθα, ὦ ἑρμῆ, τὴν ταχίστην; ὡς

simus. PLV. Quā? MER. Nempe quia Thesaurum non adduxerimus, quo vel in primis erat opus. PLV. Isthac quidem ex parte bono sis animo. Nam non nisi in terra relicto illo ad vos ascēdere soleo, iussoq; intus manere foribus occlusis, neq; cuiquam aperire, nisi me vociferantem audierit. MER. Iam igitur Atticam adeamus. Tu me cōsequitor chlamydi adhærens, donec extremam vitam attigerimus. PLV. Rectè facis, Mercuri, quum me per viam ducis. Etenim si me desereres, forsan obtrectatum in Hyperbolum aut Cleonē incidissem. Sed quis hic strīdor ceu ferri saxo impacti? MER. Timon hic est, qui proximè montanum & petricosum fodit solum. Papæ: adest & Paupertas, & Labor ille, tum Robur, Sapientia, Fortitudo, atq; id genus aliorum turba: quorū omniū agmen Fames cogit, longè præstantius quàm tui sint satellites. PL. Quin igitur quàm ocyssimè discedimus, Mercuri?

Neq;

οὐ γὰρ ἄν τι ἡμεῖς δράσαιμεν ἀξιόλογον πρὸς ἄνδρα ὑπὸ τηλικούτου στρατοπέδου περιεσχημένον. Ερ. ἄλλως ἔδοξε τοῦ Διί, μὴ ἀπελειλιῶμεν οὖν. Πεν. ποῖ τὸν ἀπάγεις, ὦ ἀργειφόντα, χειρα γωγῶν; Ερ. ἐπὶ τοῦτον τὸν Τίμωνα ἐπέμφθημεν ὑπὸ τοῦ Διός. πεν. νῦν Πλοῦτος ἐπὶ Τίμωνα, ὁπότε αὐτὸν ἐγὼ κακῶς ἔχοντα ὑπὸ τὴν τρυφῆς παραλαβοῦσα, τοῦτοισὶ παραδοῦσα, τῇ σοφίᾳ καὶ τοῦ πόνου, γενναῖον ἄνδρα καὶ πολλοῦ ἄξιον ἀπέδειξα; οὕτως ἄρα εὐκαταφρόνητος ὑμῖν πενία δοκῶ, καὶ εὐαδίκητος, ὥσθ' ὁ μόνον κτῆμα εἶχον, ἀφαιρεῖσθέ με ἀκριβῶς πρὸς ἀρετὴν ἐξηργασμένον. ἵν' αὖθις ὁ πλοῦτος παραλαβὼν αὐτὸν, ὕβρει καὶ τύφῳ ἐγχειρήσας ὅμοιον τοῦ πάλαι μαλθακὸν, καὶ ἀγεννῆ καὶ ἀνόητον ἀπεφήνας, ἀπελῶ πάλιν ἐμοὶ ῥάκος ἤδη γεγεννημένον; Ερ. ἔδοξε ταῦτα, ὦ πενία, τοῦ Διί. Πεν. ἀπέρχομαι, καὶ ὑμεῖς δὲ, ὦ πόνε, καὶ σοφία, καὶ οἱ λοιποὶ, ἀκολου-

Neq; enim vllum operæ precium fecerimus cum homine eiusmodi vallato exercitu. MER. *Secus visum est Ioui: quare ne metu deterreamur.* PAV. *Quò hunc nũc Argicida manu abducis?* MER. *Ad hunc Timonem, ad quẽ à Ioue sumus ire iussi.* PAV. *Itáne rursum Plutus ad Timonem, posteaquã ego hũnc antea delicijs malè corruptũ suscepi, cõmendansq; Sapientiæ & Labori, strenuũ, multiq; precij virum reddidi? Adeóne despicienda, iniuriæq; idonea vobis Paupertas iudicor, vt hunc, quæ mihi vnica erat possessio, eripiatis, iam exactissima cura ad virtutem exculiũ? O vt Plutus hic, vbi denuò susceperit, per contumeliam & arrogantiam illi manu iniecta, talem reddiderit: qualis erat dudum, mollem & ignauum, ac vecordem: rursum mihi restituat, vbi iam nihili factus erit, & reijculus?* MER. *Sic, ô Paupertas, Ioui placitum est.* PAV. *Equidem abeo: at vos, Labor & Sapientia, reliquiq;*

ἀκολουθεῖτέ μοι. οὕτω δὲ τάχα
εἴσεσθε, οἵαν με οὖσαν ἀπολείψω, ἀγαθὴν σωτῆρα καὶ φίλην ἀσκαλῶνα τῶν ἀεί ὧν, ἢ σωθῶν, ὑγιαίνοντος μὲν τοῦ σώματος, ἐῤῥωμένου δὲ τῆς γνώμης διατελοῦντος, ἀνδρὸς βίον ζῶν, καὶ πρὸς αὐτὴν ἀρβλέπων. τὰ δὲ περιττὰ καὶ σωματώδη ταῦτα, ὥσπερ ἰόντα, ἀλλότρια ἡγοῦμαι. Ερ. ἀπέρχονται. ἡμᾶς δὲ πρόσιμεν αὐτῶν. Τι. τίνος ἕνεκα, ὦ κατάρατοι, ἢ τί βουλόμενοι διῆλθον ἥκετε; ἀνδραποδώδη καὶ μισθοφόρον ἐνοχλήσοντες; ἀπ' ἀχαρίστων ἄρτι, μιαροὶ πάντων ὄντων. ἐγὼ γὰρ ὑμᾶς αὐτίκα μάλα βάλλων ταῖς βώλοις καὶ ταῖς λίθοις συντρίψω. Ερ. μηδαμῶς, ὦ Τίμων, μὴ βάλῃς. ἄ γὰρ ἀνθρώπους ὄντας βαλεῖς, ἀπ' ἐμοῦ μὲν ἑρμῆς ἀμί, οὕτω δὲ ὁ πατὴρ ἔπεμψε Διὸς, ἐπακέσας τῆς εὐχῆς. ὥστε ἀγαθῇ τύχῃ λῆξον τὸν ὄλβον, ἄρσας τὸν πόνον. Τίμ. καὶ ὑμεῖς οἰμώξεσθε ἄλλη, καί τοι θεοί ὄντες, ὡς φατέ. πάντας γὰρ ἅμα καὶ θεὸς

consequimini me. Porrò hic breui cognoscet, qualis in se fuerim, quam nunc relinquet: nempe adiutrix bona, & rerum optimarum dotrix: quicum donec habuit commercium, sano corpore, valentiq; animo perseuerauit, virilem exigens vitam, & ad sese respiciens: superuacua autem & vulgaria ista, aliena, ita vt sunt, existimans. MER. Discedunt illi, nos ad eum adeamus. TIM. Quinam estis, ô sceleſti? aut qua gratia huc aduenistis, hominis operario mercenarioq; negocium exhibituri? Verùm haudquaquam læti abibitis, sceleſti vt estis omnes: nam ego vos illicò glebis & saxis petitos comminuam. MER. Nequaquam, ô Timon, ne feritos: neque enim feries mortales: verùm ego sum Mercurius, hic Plutus. Misit nos Iupiter, votis tuis exauditis. Quare, quod bene vertat, opes accipe, desistes à laboribus. TIM. Atqui vos iam ploraueritis, etiamsi diù sitis, vt dicitis. Siquidem odi pariter omnes tum

θεοὺς καὶ ἀνθρώπους μισῶ. τοῦ τοῦ δὲ τὸν τυφλὸν, ὅστις ἂν ᾖ, καὶ ἐπιτρίψειν μοι δοκῶ τῇ δικέλλῃ. Πλοῦ. ἀπίωμεν, ὦ Ἑρμῆ, πρὸς τοῦ Διός· μελαγχολᾷν γὰρ ὁ ἄνθρωπος οὐ μετρίως μοι δοκεῖ, μή τι κακὸν ἀπέλθω προσλαβών. Ερ. μηδὲν σκαιὸν, ὦ Τίμων. ἀλλὰ τὸ πάνυ τοῦτο ἄγειον, καὶ τραχὺ καταβαλὼν, προτείνας τὼ χεῖρε, λάμβανε τὴν ἀγαθὴν τύχην, καὶ πλούτει πάλιν, καὶ ἴσθι ἀθηναίων τὰ πρῶτα, καὶ ὑπερόρα τῶν ἀχαείσων ἐκείνων, μόνος αὐτὸς εὐδαιμονῶν. Τίμ. οὐδὲν ὑμῶν δέομαι, μὴ ἐνοχλεῖτέ μοι, ἱκανὸς ἐμοὶ πλοῦτος ἡ δίκελλα, τὰ δ' ἄλλα εὐδαιμονέστατός εἰμι, μηδενός μοι πλησιάζοντος. Ερ. οὕτως, ὦ Τᾶν, ἀπανθρώπως: τόνδε φέρω Διὶ μῦθον ἀπηνέα τε, κρατερόν τε; καὶ μὴν εἶκὸς ἦν μισάνθρωπον μὲν εἶναί σε, τοσαῦτα ὑπ' αὐτῶν δεινὰ πεπονθότα· μισόθεον δὲ μηδαμῶς, οὕτως ἐπιμελουμένων σου τῶν θεῶν.

Τίμ.

tum deos, tum homines. Sed hunc cæcũ, quisquis hic fuerit, mihi certũ est ligone impacto comminuere. PLV. *Abeamus per Iouẽ, Mercuri, quandoquidem hic homo mihi videtur non mediocriter insanire: ne malo quopiam accepto, discedam.* MER. *Ne quid ferociter Timon: quin exue potius penitus istam ferocitatẽ, asperitatemq́, ac manibus obuijs excipe bonã fortunam. Rursum diues esto, rursum Atheniensium princeps: & ingratos illos despicito, quum solus florebis,* TIM. *Nihil mihi vobis est opus: ne obturbare: sat opum mihi ligo. prætereà fortunatissimus sum, si nemo propius ad me accesserit.* MER. *Adeóne quæso inhumaniter? Hæc ego sæua Iòui refero, atq́ immania dicta? Atqui par erat forsitan homines tibi haberi inuisos, vt qui tam multa indigna in te commisissent: deos odio te prosequi, nequaquam erat consentaneum, quum illi tantopere tui curam agant.*

Τίμ. ἀπὰ σὺ ἦν, ὦ Ἑρμῆ, καὶ ὦ Διΐ, πλέον χάρεις τ' ἐπιμελείας. τοῦτον ἦ τὸν πλοῦτον ἐκ ἄρνάβοιμι. Ἑρμ. τί δέ; Τίμ. ὅτι καὶ πάλαι μυρίων κακῶν μοι αἴτιος οὗτος κατέστη, μόλαξί τε καὶ παράδοξος, καὶ ἐπιβάλλοις ἐπαγωγὰν, καὶ μῖσος ἐπηρείας, καὶ ἀδικημάτων κατασκευάς, καὶ ἐπίφθονον ἀφορμάς, τέλος δ' ἄφνω καταλιπὼν ὅτῳ ἀπίστως καὶ πολλαπλῶς ἡ βιωτίση πενία πόνοις μετὰ ζῆς ἀνθρώποις κατάστοις κατασυμμάσασα, καὶ μετ' ἀληθείας καὶ παῤῥησίας πᾶσομι πᾶσα, τά τε ἀναγκαῖα παμμοῦντι παρέλθοι, καὶ τῶν πολλῶν ἐκείνων καταφρονεῖν ἐπαίδευσεν, ἐξ αὐτοῦ μοῦ τὰς ἐλπίδας ἀπαρτήσασά μοι τὸν βίον, καὶ δείξασα ὅσις ἐστὶν ὁ πλοῦτος ὁ ἐμὸς, ὃν ὅτι μόλαξ θωπεύων, οὔτε συκοφάντης φοβῶν, οὔτε δῆμος παροξυνθείς, οὔτε ἐκκλησιάστης ψηφοφορήσας, οὔτε τύραννος ἐπιβουλεύσας, ἀφελέσθαι δύναιτ' ἄν. ἐῤῥωμένῳ δὲ ζῆν ἄρειν καὶ τὸν πόνον, τοῦτον

TIM. *At tibi Mercuri, Ioui*que, *quòd me respicitis, plurimâ equidè habeo gratiam: cæterum hunc Plutũ nequaquã recepero.* MER. *Quid ita?* TIM. *Quoniam pridè quo. innumerabilium malorũ hic mihi fuit auctor, quũ me assentatoribus proderet, insidiatores in me inuitaret, conflaret odium, illecebris corrumperet, inuidiæ obnoxiũ redderet: deniq; quum me adeò perfidè ac proditoriè destituerit. Contrà* R *Paupertas optima me laboribus viro dignissimis exercens, mecumq; verè & liberè conuiuens, & quibus opus erat, S suppeditauit laboranti, et vulgaria ista docuit contemnere: effecitq; vt mihi vitæ spes omnis ex meipso pendêret, demonstrans quæ'nam essent opes verè meæ: nempe quas neq; adulator assentans, neque syco-phanta minitans, neque plebes irritata, neque concionator suffragiorum auctor, neque tyrannus intentus insidijs queat eripere. Itaque iam validus effectus ob laborem, dum*

τουτονὶ τὸν ἀγρὸν φιλοπόνως ἐπερ-
γαζόμενος, οὐδὲν ὁρῶν τῶν ἐν
ἄστει κακῶν, ἱκανὰ καὶ διαρ-
κῆ ἔχω τὰ ἄλφιτα παρὰ τῆς δι-
πέλλης. ὥστε παλίνδρομος ἄπι-
θι. ὦ ἑρμῆ, τὴν πλοῦτον ἀπαγα-
γὼν τοῦ Διί. ἐμοὶ δὲ τοῦτο ἱκανὸν
ἦν πάντας ἀνθρώπους ἡδηδὸν
οἰμώζειν ποιῆσαι. Ερ. μηδα-
μῶς. ὦ γαθέ. οὐ γὰρ πάντες εἰ-
σὶν ἐπιτήδειοι πρὸς οἰμωγήν·
ἀλλ' ἔα τὰ ὀργίλα ταῦτα, καὶ
μειρακιώδη, καὶ τὸν πλοῦτον
παράλαβε. οὗτοι ἀπόβλητά εἰ-
σι τὰ δῶρα τὰ παρὰ τοῦ Διός.
πλοῦ. βούλει, ὦ Τίμων, δικαιο-
λογήσομαι πρὸς σὲ; ἢ χαλε-
παίνεις μοὶ λέγοντι. Τίμ. λέγε.
μὴ μακρὰν μέν τοι, μηδὲ με-
τὰ προοιμίων, ὥσπερ οἱ ἐπί-
τειπτοι ῥήτορες. ἀνέξομαι γάρ
σε ὀλίγα λέγοντα διὰ τὴν ἑρμὴ
τουτονί. πλ. ἐχρῆν μέν τι ἴσως
καὶ μακρὰ εἰπεῖν, οὕτω πολ-
λὰ ἐπὸ σοῦ κατηγορηθέν-
τα. ὅμως δὲ ὅρα, εἴ τι σε, ὡς φῄς,
ἠδίκηκα, ὃς τῶν μὲν ἡδίστων
ἁπάν-

dum hunc agellum gnauiter
exerceo, neq; quicquam eorũ
quæ sunt in ciuitate malorũ
aspicio, abundè magnum &
sufficientem victũ mihi ligo
suppeditat. Quare tu Mer-
curi, quam venisti viam re-
metiens, recurre, vnà tecum
Plutum abducẽs ad Iouem.
Illud mihi sat fuerit, si effe-
cerit vt omnes mortales per
omnẽ ætatẽ eiulent. MER.
Nequaquam, ô bone. neq; e-
nim omnes ad eiulandũ sunt
accommodi. Quin tu iracũ-
da pueriliaq; ista missa fa-
ce, ac Plutũ excipe. non sunt
reijcienda munera quæ à
Ioue proficiscuntur. PLV.
Vin' Timon, vt contra te
partes defendam meas? an
grauiter feres si quid dixe-
ro? TIM. Dicito, ne multis
tamen: neque cum proœ-
mijs, quemadmodum perdi-
tissimi isti solent orato-
res. nam huius Mercurij
gratia te feram paucis di-
centem. PLV. Atqui multis mihi potius erat dicendum, tot
nominibus abs te accusato. T Attamen vide, num qua in re
te, quemadmodum ais, læserim: qui quidem dulcissimarum

ἀπάντων ἄτιός σοι καθέστηκα, τιμῆς, καὶ προεδρίας, καὶ στεφάνων καὶ τῶν ἄλλων τρυφῶν. φιλόπλους δὲ σοι καὶ ἀοίδιμος δι' ἐμὲ ἦσθα, καὶ περισπούδαστος. ἐφ' ὅτι γὰρ λιπὼν ἐκ τῶν Ἰσθμίων πίτνοθας, ἀνάτι δ' ἐγώ σοι μάλιστα ὁ αὐτὸς ἀδίκημα τῶν σῶν, διότι μὴ ὄντως ἀτίμως ὑπέβαλλον ἀνδράσι καταράτοις, ἐπαινοῦσι, καὶ καταγελῶσι καὶ πάντα τρόπον ἐπιβουλεύουσί μοι. καὶ τό γε τελευταῖον ἔφην ἅ, ὡς προδέδωκά σε τὸν αὐτὸν δὲ αὐτὸς ἀγαλίσκομαί σοι πάντα τρόπον ἀπολαθὰς τῶν σῶν, καὶ ἐπὶ λιφαλοῦ ἐξωσθεὶς τῆς οἰκίας. διὰ τοῦτο ἀντὶ μαλακῆς χλαμύδος, ταύτην σὺ διφθέραν ἢ τιμιωτάτη σοι ψυχὴ περιέβαλεν. ὥστε μάρτυς ὁ Ἑρμῆς ἔσοι, ὡς ἱκέτευον ἦ Δία μήθ' ἥκειν παρὰ σὲ, ὅτῳ δυσμενῶς μοι προσφιλονεικήσον. Ερ. ἀπὰ νοῦ ὁρᾶς, ὦ πλοῦτε, οἷ' ἄλλη γένηται ὥστε θαρρῶν ξυνδιάτριβε

quarumq; rerum tibi extiterim auctor, opifexq; auctoritatis, præsidentiæ, coronarum, aliarum item voluptatum. Mea opera conspectus eras, celebris, & obseruandus. Cæterùm si quis molesti ab adulatoribus accidit, non mihi potes imputare: quin ipse magis abste sum affectus contumelia, propterea quòd me tam ignominiosè viris illis execratis suppeditaris, quite mirabantur, ac prasinis dementabant, mihiq; modis ommbus insidias struebant. Porrò quod extremo loco dixisti, te à me prodituꝫ desertumq; fuisse: istud criminis in te possum retorquere, quũ ipse sim modis omnibus à te reiectus, præceps; exactius ex ædibus. Vnde pro molli chlamyde sagũ istud charissima tibi Paupertas circumposuit. Itaq; testis est mihi hic Mercurius, quantopere Iouem orauerim ne ad te venirem, qui tam hostiliter esses in me debacchatus. MER. At nunc vides, Plute, in cuiusmodi hominem sit commutatus. Proinde audacter cum illo consuetudinem

τριβε αὐτῶν. καὶ σὺ μὲν σκάπτε, ὡς ἔχεις. σὺ δὲ τὸν θησαυρὸν ὑπάγαγε τῇ δικέλλῃ ὑπακούσεται γὰρ ἐμβοήσαντί σοι Τίμ. πειστέον, ὦ Ἑρμῆ, καὶ αὖθις πλουτητέον. τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις, ὁπόταν οἱ θεοὶ Βιαζοίντο; πλὴν ὅρα γε, εἰς οἷα με πράγματα ἐμβαλεῖς τὸν κακοδαίμονα, ὃς ἄχει νῦν εὐδαιμονέστατα διάγων, χρυσὸν ἄφνω τοσοῦτον λήψομαι οὐδὲν ἀδικήσας, καὶ τοσαύτας φροντίδας ἀναδέξομαι. Ἐρ ὑπόστηθι, ὦ Τίμων, δι' ἐμὲ, καὶ εἰ χαλεπὸν τοῦτο, καὶ οὐκ οἶστόν ἐστιν, ὅπως οἱ κόλακες ἐκεῖνοι δαῤῥαγῶσιν ὑπὸ τοῦ φθόνου. ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τὴν Αἴτνην, ἐς τὸν οὐρανὸν ἀναπτήσομαι. πλ. ὁ μὲν ἀπελήλυθεν, ὡς δοκεῖ. τεκμαίρομαι γὰρ τῇ εἰρεσίᾳ τῶν πτερῶν. σὺ δὲ αὐτοῦ περίμενε, ἀναπέμψω γάρ σοι τὸν θησαυρὸν ἀπελθών. μᾶλλον δὲ παῖε σέφη μι θησαυρὲ χρυσοῦ, ὑπάκουτον Τίμωνι τουτωΐ, καὶ πάρασχε σεαυτὸν ἀνελέσθαι. σκάπτε, ὦ Τίμων, βαθείας καταφέρων· ἐγὼ

dinem age. *Tu verò fode ita vt facis. Tu interim thesaurum sub ligonem adducito. Audiet enim, si tu accersiueris.* TI. *Parendum est, Mercuri, rursusq; ditescendum. Quid enim facias, quum dij compellant? tamen vide in quas turbas me miserum cõijcies: qui quidem quum ad hunc vsq; diem felicissimè vixerim, tantum auri repentè sum accepturus, nihil commeritus mali, tantumq; curarum suscepturus.* MER. *Sustine Timon mea gratia, tametsi graue est isthuc, atque intolerandum, quò videlicet palpones illi præ inuidia rumpantur. Ego porrò superata Aetna, in cœlum reuolauero.* PLV. *Abijt ille quidem, sicut apparet: nam ex alarum remigio facio coniecturam. Tu verò hic operire: siquidem digressus Theusaurum ad te transmittam. sed feri fortius. Tibi loquor auri thesaure, Timoni huic audiens esto, offerq; temet eruendum. Fode Timon, altius impingens.*

ἐγὼ δ' ὑμῖν ἀποχήσομαι. Τί. ἄγε δή, ὦ Λίκυμνα, νῦν μοι ἐπίρρωσον σαυτὸν, καὶ μὴ καμνήσῃς τῷ βάθους τὸν θησαυρὸν ἐς τοὐμφανὲς πρὸ καλουμένου. ὦ Ζεῦ τράπεζα, καὶ φίλοι Κορύβαντες, καὶ ἑρμῆ Δρόμιε, πόθεν χρυσίον τοσοῦτος; ἢ που ὄνος τις ὑπὸ τοῦτο δὴ Λιδίαν γοῦν, μὴ ἄνθρακας ὑφ' ἁμαξῶν ἐφόρμουν. ἀπὸ μὲν χρυσίον δῆτα ἐπίσημον, ὑπέρυθρον, βαρύ, καὶ τῇ πρόψει ἡδύ. ὦ χρυσὲ, ἀξίωμα κάλλιστον βροτοῖς. ἀνθόμμυον γὰρ πῦρ ἄτε ἀστραπὴ καὶ νύκτωρ, καὶ μεθ' ἡμέραν. ἐλθὲ, ὦ φίλτατε, καὶ ἐρασμιώτατε. νῦν πάνυ μάγε καὶ Δία ποτὲ χρυσὸν. τίς γὰρ ἂν παρθένος ἀναπλασμοῖς τοῖς κόλποις ὑποδέξαιτο ὕτω καλὸν ἐρασθὲν ἀφ' ὑψηλοῦ καταῤῥέοντα; ὦ Μίδα, καὶ Κροῖσε, καὶ τἄλλα ἀνάθεμα, ὡς ἐδόκουν ἄρα τι ὡς πρὸς Τίμωνα, καὶ τὸν Τίμωνος πλοῦτον, ὃν οὐδὲ βασιλεὺς ὁ Πρσῶν ἴσος.

ὦ Λίκυλ-

Cæterùm ego à vobis digredior. TIM. Age iam, ô ligo, nunc mihi tuas vires explica, neque defatigere dum ex abdito Thesaurum in apertum euocaris. Hem prodigiorum auctor Iupiter, amici Corybantes, Vaclucrifer Mercuri, vndénam auri tantum? Num somnium hoc est? Metuo ne carbones reperturus sim experrectus. Atqui aurum profectò est insigne fuluum, graue, & aspectu multo iucundissimum. Pulcherrima aurum faustitas mortalibus: quippe quòd ignis in morè ardes, noctesq; & dies renides. Ades ô mihi charissimum desideratissimumq;. Nunc demum credo vel Iouem ipsum olim aurũ esse factũ. XEtenim quæ tàdem virgo nõ exporrecto sinu vsque adeò formosum amotorẽ excipiat per tegulas illapsum? O Mida Crœsèq, ac munera Delphico in templo dicata, vt nihil cratis, si cum Timone, cumq; Timonis opibus conferamini; cui ne Persarũ quidem rex par est.

Ligo,

ὦ δίκελλα, καὶ φιλτάτη διφθέρα, ὑμᾶς μὲν τῷ Πανὶ τούτῳ ἀναθεῖναι καλόν. αὐτὸς δὲ ἤδη πᾶσαν πειαίμενος τὴν ἐσχατιὰν, πυργίον οἰκοδομησαίμενος ὑπὲρ τοῦ θησαυροῦ, μόνῳ ἐμοὶ ἱκανὸν ἐνδιαιτᾶσθαι, τὸν αὐτὸν καὶ ταφὸν ἀρθανὼν ἔξειν μοι δοκῶ. δεδόχθω δὲ ταῦτα, καὶ νενομοθετήσθω πᾶς τὲ ἐπίλοιπον βίον, ἀμιξία πᾶς ἅπαντας, καὶ ἀγνωσία, καὶ ὑπεροψία. φίλος δὲ ἢ ξένος, ἢ ἑταῖρος, ἢ ἐλέου βωμὸς ὕθλος πολὺς· καὶ τὸ οἰκτεῖραι δακρύοντα, ἢ ἐπικουροῦσαι δεομένῳ, πρᾶνομία, καὶ καταλύσις τῶν ἐθῶν. μονήρης δὲ ἡ δίαιτα, καθάπερ τοῖς λύκοις. καὶ φίλος εἰς Τίμων. οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἐχθροὶ, καὶ ἐπίβουλοι, καὶ τὸ πρὸς μιλῆσαί τινι αὐτῶν, μίασμα. καὶ εἴ τινα ἴδω μόνον, ἀπρὸς ἡ ἡμέρα, καὶ ὅλως ἀνδειάντων λιθίνων, ἢ χαλκῶν, μηδὲν ἡμῖν δαφρέτωσαν, καὶ μήτε κήρυκα δεχόμεθα παρ' αὐτῶν, μήτε σπονδὰς σπενδώμεθα. ἡ ἐρημία δὲ ὅρος ἔστω πᾶς αὐτούς. φυλέ-

O ligo & sagum charissimũ, vos huic Pani suspendi commodum est. At ego quam maximè semotum mercatus agrum, turriculaq; seruandi auri gratia constructa, vni mihi affatim vixero: sepulchrum itē inibi mihi defuncto parare est sententia. Hæc igitur decreta sunto, placitaq; in reliquum vitæ: seiunctio, ignorantia, fastidiũ erga mortales omneis. Porrò amicus, hospes, sodalis, aut ara misericordiæ, meræ nugæ. Tum cōmiserari lachrymantem, suppeditare egentibus, iniquitas, ac morũ subuersio: at vita solitaria, qualis est lupis, vnus sibi amicus Timon, cæteri omnes hostes, & insidiarum machinatores. Cùm horum quopiam congredi, piaculum: adeò vt si quem aspexero duntaxat, inauspicatus sit ille dies. In summa, non alio nobis habeantur loco, quàm signa saxea, æreâve: neque fœcialem ab illis missum recipiamus, neq; fœdera feriamus. Solitudo terminus esto. Cæterùm

φυλέται δὲ, καὶ φράτορες, καὶ δημόται, καὶ ἡ πατρὶς αὐτὴ, ψυχρὰ καὶ ἀνωφελῆ ὀνόματα, καὶ ἀνοήτων ἀνδρῶν φιλοτιμήματα. πλουτείτω δὲ Τίμων μόνος, καὶ ὑπερυραίτω ἁπάντων. καὶ τρυφαίτω μόνος καθ' ἑαυτὸν, κολακείας καὶ ἐπαίνων φορτικῶν ἀπηλλαγμένος. καὶ θεοῖς θυέτω, καὶ εὐωχείτω μόνος ἑαυτῷ γείτων καὶ ὅμορος ἐκσείων τἄλλων. καὶ ἅπαξ ἑαυτὸν δεξιώσασθαι δεδόχθω, ἢν δέῃ ἀπθανεῖν, καὶ αὐτῷ στέφανον ἐπενεγκεῖν. καὶ ὄνομα μὴ ἔστω ὁ μισάνθρωπος ἥδιστον. τὰ τρόπου δὲ γνωρίσματα, δυσκολία, καὶ τραχύτης, καὶ σκαιότης, καὶ ὀργὴ, καὶ ἀπανθρωπία. εἴ δέ τινα ἴδοιμι ἐν πυρὶ δαφθειρόμενον, καὶ σβεννύναι ἱκετεύοντα, πίττῃ καὶ ἐλαίῳ κατασβεννύναι. καὶ εἴ τινα τὰ χειμῶνος ὁ ποταμὸς πραφέρῃ, ὁ δὲ τὰς χεῖρας ὀρέγων, ἀντιλαβέσθαι δέκται, ὠθεῖν καὶ τοῦτον ἐπὶ κεφαλὴν βαπτίζοντα, ὡς μηδὲ ἀνακύψαι δυνηθείη· οὕτω γὰρ ἂν τὴν ἴσην ἀπλα-

tribules, cognati, populares, postremò patria ipsa, frigida quædam & sterilia nomina, stultorumq; mortalium gloriæ. Solus Timon diues esto: despiciat omnes: solus ipse se cùm oblectetur, liber ab assentationibus, & onerosis laudibus. Dijs sacra faciat, & epuletur solus: sibijpsi vicinus, sibi particeps, excutiens sese ab alijs. Ac semel decretum esto, vt vnus seipsum comiter accipiat, si moriendum sit, aut necesse habeat sibi ipsi coronam admouere. Nullumq; nomen sit dulcius, quàm Misanthropi, id est, hominum, osoris. Morum autem notæ, difficultas, asperitas, feritas, iracundia, inhumanitas. Quòd si quem conspexero incendio conflagrãtem, obtestantem quò restinguam, pice oleoq; restinguere. rursum si quem flumen vndis abstulerit, isq; manus porrigens, imploret vt retineatur: hunc quoq; demerso capite propellere, ne possit emicare: hunc ad modum par pari relatu-

ἀπλάβοιεν. εἰσηγήσατο τὸν νόμον Τίμων Ἐχεκρατίδης κολυττεὺς, ἐπεψήφισε τῇ ἐκκλησίᾳ Τίμων ὁ αὐτὸς, εἶεν. ταῦτα ἡμῖν δεδόχθω, καὶ ἀνδρικῶς ἐμμένωμεν αὐτοῖς. πλὴν ἀλλὰ περὶ πολλοῦ ἂν ἐποιησάμην ἅπασι γνώριμα πως ταῦτα γενέσθαι, διότι ὑπερπλουτῶ. ἀγχόνη γὰρ ἂν τὸ πρᾶγμα γένοιτο αὐτοῖς. καί τοι τί τοῦτο; φεῦ τοῦ ταύχους. πανταχόθεν συνθέουσι κεκονιμένοι, καὶ πνευσιῶντες, οὐκ οἶδα ὅθεν ὀσφραινόμενοι τοῦ χρυσίου. πότερον οὖν ἐπὶ τὸν παῖγον τοῦτον ἀναβὰς ἀπελαύνω αὐτοὺς τοῖς λίθοις ἐξ ὑπερδεξίων ἀκροβολιζόμενος; ἢ τόγε τοσοῦτον παρανομήσομεν, εἰσαπαξ αὐτοῖς ὁμιλήσαντες, ὡς πλέον ἀνιῶντο προρώμενοι; τοῦτο οἶμαι καὶ ἄμεινον. ὥστε δεχώμεθα ἤδη αὐτοὺς ὑποστάντες. φέρε ἴδω τίς ὁ πρῶτος αὐτοῦ οὗτός ἐστι; Γναθωνίδης ὁ κόλαξ, ὁ πρώην ἔρανον αἰτήσαντί μοι ὀρέξας τὸν βρόχον, πίθους ὅλους παρ' ἐμοὶ πολλάκις ἐμημεκώς. ἀλλ' εὖ γε ἐποίησεν ἀφικόμενος, οἰμώξεται γὰρ πρὸ τῶν ἄλλων.

Γν. οὐκ

relaturus est. Hanc legem Timon tulit Echecratides Colyttensis, & concionis subscripsit suffragijs idem ille Timon: Age hæc decreta sunto: hæc fortiter tueamur. Cæterùm magno emerim vt id omnibus innotescat, quòd opibus abundo: nam illa res illos præfocauerit. Sed quid illud? Hem, quæ trepidatio? Vndiq; concurrunt puluerulenti atque anheli, haud scio vnde aurum odorati. Vtrum igitur hoc conscenso colle saxis eos abigo, è sublimi deiaculans: an hac tantum in re legem violabimus, vt semel cum illis congrediamur, vt magis angantur fastiditi, repulsiq;? Ita satius esse duco. Itaque restemus, quo illos excipiamus. Age prospiciam. primus eorum iste quis est? Nempe Gnathonides adulator, qui mihi nuper cœnam petenti, funem porrexit, quū apud me sæpenumerò solida dolia vomuerit. Sed bene est quòd ad me venit: nam primus omnium vapulabit.

GNA.

Γνα. οὐκ ἐγὼ ἔλεγον, ὡς οὐκ ἐμελήσοσι Τίμωνι τῷ ἀγαθῷ ἀνδρὸς οἱ θεοί; χαῖρε Τίμων ὠμορφώτατε, καὶ ἥδιστε, καὶ συμποτικώτατε. Τί. νὴ καὶ σύ γε, ὦ Γναθωνίδη, γυπῶν ἁπάντων βορώτατε, καὶ ἀνθρώπων ἐπιτηδειότατε. Γνα. ἀεὶ φιλοσκώμμων σύ γε. ἀλλὰ πῦ τὸ συμπόσιον, ὡς λιπαρόν τι σοι ἄσμα τῶν νεοδιδάκτων διθυράμβων ἄκω ἰὼν μέλπω. Τί. καὶ μὴν ἐκεῖσε γε ἄγε μάλα πρὶν παθῶν ὑπὸ τούτου διακναῖσαι. Γνα. τί τοῦτο; πάσεις ὦ Τίμων; μὴ βρόμον, ὦ Ἡράκλεις. ἰὼ, ἰώ. πολεμοῦμαί σε φάσματος εἰς Ἄρειον πάγον. Τί. καὶ μὴν ἂν γε μικρὸν ἐπιβραδύνῃς, φόνος τάχα πολεμικὴν μετ. Γναθ. μηλαμῶς, ἀλλὰ σύ γε πάντως τὸ φάρμακον ἴασαι, μικρὸν ἐπιπασθεὶς τοῦ χρυσίου. λαναῖς γὰρ ἴσχαμόν ὅτι τὸ φάρμακον. Τί. ἔτι μένεις; Γνα. ἄπειμι, σὺ δὲ οὐ χαρίσασ ὅτῳ σκαιὸς ἐκ χρυσοῦ γνόμην. Τί. τίς οὗτος ὅδε ὁ πεσὼν, ὁ ἀναφαλαντίας; Φιλιάδης

GNA. *An non dixi Timonem virum bonum non neglecturos esse deos? Salue Timon formosissime, iucundissime, conuiuator bellissime.* TIM. *Scilicet & tu Gnathonides, vulturum omnium edacissime, atq; hominū perditissime.* GNA. *Semper tibi grata dicacitas. Sed vbi compotamus? Nam nouam tibi adfero cantilenam ex his quos nuper didici dithyrambis.* TIM. *Atqui elegos canes admodum miserabiles, ab hoc docto ligone.* GNA. *Quid istuc? Feris ô Timō? Atteſtor, ô Hercules. Hei, hei: in ius te voco apud Areopagitas, qui vulnus dederis.* TIM. *Atqui si cunctere paulisper, mox cædis me reum ages.* GNA. *Nequaquam: quum tu planè vulneri medere, paululo auri muncto. Mirum enim in modum præsentaneum id est remedium.* TIM. *Etiā manes?* GNA. *Abeo. At tibi malè sit, qui quidem ex viro commodo ita sæuus factus sis.* TIM. *Quis hic est q accedit recaluaster ille? Philiades,*

Φιλιάδης, κολάκων ἁπάντων ὁ βδελυρώτατος. οὗτος δὲ τὸ παρ' ἐμοῦ ἀργὸν ὅλον λαβὼν, καὶ τῇ θυγατρὶ πεῖκα δύο τάλαντα μισθὸν ἐπαίνου, ὅτε ποτε ἀφικόμην, πάντων σιωπώντων, μόνος ὑπερεπήνεσεν, ἐπωμοσάμην δικαιότερον ἐν τοῖς λύκοις, ἐπεὶ νοσοῦντα πρόσθεν ἐθεράπευσα, καὶ πολλὰ ἐπικουρίας δεόμενον, πληγὰς ὁ γραῦς πεπονίτεται. ΦΙΛ. ὦ τῆς ἀναισχυντίας. νῦν Τίμωνα γνωρίζεις; νῦν Γναθωνίδης φίλος καὶ συμπότης; ζητοῦμεν δίκαια πέπονθεν οὗτος ἀχάριστος ὤν. ἡμᾶς δ' οἱ παλαιοὶ ξυνήθεις, καὶ ξυνέφηβοι καὶ δημόται, ὅμως μετριάζωμεν, ὡς μὴ ἐπιπλᾶν δοκῶμεν. χαῖρε, ὦ δέσποτα, καὶ ὅπως τοὺς μισοὺς ζόλους κόλακας φυλάξῃ, ζοὺς ἐπὶ τῆς τραπέζης μόνον τὰ ἄλλα δὲ λοιδόρους ὄντας ἀφίεντας, ἐκ ἔτι πιστεύειν τῶν νῦν ὄντων. πάντες ἀχάριστοι καὶ πονηροί. ἐγὼ δ' τάλαντόν σοι κομίσων,

Philiades, assentatorum omnium execratissimus. Hic cū à me solidum acceperit fundum, tum filiæ in dotem talenta duo, laudationis præmium, quum me canentem reliquis silentibus omnibus solus maiorem in modum extulisset, deierans me vel oloriuus magis canorum: ubi me pridem ægrotum conspexisset, (nam adieram oraturus vt mei curam ageret) plagas etiā egregius ille vir impegit. PHI. *O impudentiam: nunc demum Timonem agnoscitis: nunc Gnathonides amicus & conuiua. Enimuero habet ille digna se, quandoquidem immemor est, atque ingratus. At nos qui iam olim conuictores sumus, æquales ac populares: tamen modestè agimus, ne insilire videamur. Salue here. Fac vt istos adulatores sacrilegos obserues, qui nusquam adsunt, nisi in mensa: præterea à coruis nihil differunt. Neq; posthac huius ætatis mortalium vlli fidendum est, Omnes ingrati & sceleſti. At ego quum tibi talentum ad-*

ducerem,

μίζων, ὡς ἔχοις πρὸς τὰ διατιθέμενα χρῆσθαι, διαθεὶς ὁδόν τινα ἤδη πλησίον ἄκρας ὡς πλοίῳ ὑπερμιχθῆναι τινὰ πλοῦν. ἥκω διηγησόμενος ταῦτά σοι οὐ θεραπεύσων. καίτοι σύ γε ὅτῳ σοφὸς ὤν, δόξαις ἴσως διδάσκειν τῶν παρ' ἐμοῦ λόγων, ὃς καὶ τῷ Νέστορι τὸ δέον παραινέσειας ἄν. Τίμ. ἔσται ταῦτα, ὦ Φιλιάδη. πλὴν ἀλλὰ πρόσιθι, ὡς καὶ σὲ φιλοφρονήσομαι τῇ δεξιᾷ. Φι. ἄνθρωποι, διατί ἀχθόμενος ὑπὸ τοῦ ἀχθίστου, διότι τὰ συμφέροντα ἐνεθύμησεν αὐτόν. Τί. ἆλλος τρίτος οὗτος ὁ ῥήτωρ Δημέας προσέρχεται, ψηφισμάτων ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ, ὡς συγγενὴς ἐμοῦ φάσκων εἶναι λέγων. οὗτος ἐκκαίδεκα παρ' ἐμοῦ τάλαντα μιᾶς ἡμέρας ἐκτίσας τῇ πόλει, διατιθήσασθαι, καὶ ἀδικεῖσθαι, ἐπαχθὴς ἀπολούμενος, ἐλυσάμην αὐτόν, ἐπειδὴ πρόλιν ἐλαχεν ἡ Ἐρεχθηίδι φυλὴ λαγχάνειν τὸ θεωρικόν, ἀπιόντα ποθ' ὁδὸν ἀπαντήσαντά μοι, ἔπειτα γνωσθέντα πολίτην ὄντα μου. Δη. χαῖρε, ὦ Τίμων, τὸ μέγα

ducerem; quo posses ad ea quæ velles uti, in via accepite summas quasdam opes esse nactum. Proinde accessi his de rebus admoniturus te: quanquam tibi forsitan me monitore nihil erat opus, viro nimirum adeò prudenti, vt vel Nestori ipsi; si necesse est, consilium dare queas. TIM. Ita fiet Philiades. sed age accede, quò te ligone comiter accipiam. PHI. Viri, caput mihi comminutum est ab hoc ingrato, propterea quòd eum ea quæ in rem illius erant, admonui. TIM. Ecce tertius huc orator Demeas se recipit, tabulas dextra gestàs, aitque se mihi cognatum esse. Hic vnà die de meo Z sedecim talenta ciuitati dependit: nam damnatus erat, ac vinctus. at quū soluendo non esset, ego misertus illum redemi. Porrò quum illi sorte obuenisset, vt Erechtheidi tribui distribueret ærarium, atq; ego audiens, id quod ad me redibat, poscerem, negabat se ciuem nosse me. DEM. Salue Timon, præcipuum

τὸ μέγα ὄφελος τοῦ γένους, τὸ ἔρεισμα τῶν ἀθηναίων, τὸ πρόβλημα τῆς ἑλλάδος. καὶ μὴν πάλαι σε ὁ δῆμος ξυνειλεγμένος, καὶ αἱ βουλαὶ ἀμφότεραι περιμένουσι. πρότερον δ' ἄκουσον τὸ ψήφισμα, ὃ ὑπὲρ σου γέγραφα. ἐπειδὴ Τίμων ὁ Ἐχεκρατίδου κολυττεὺς, ἀνὴρ οὐ μόνον καλὸς κἀγαθὸς, ἀλλὰ καὶ σοφὸς, ὡς οὐκ ἄλλος ἐν τῇ ἑλλάδι, παρὰ πάντα χρόνον διατελεῖ τὰ ἄριστα πράττων τῇ πόλει· νενίκηκε δὲ πύξ, καὶ πάλην, καὶ δρόμον ἐν ὀλυμπίᾳ μιᾶς ἡμέρας, καὶ τελείῳ ἅρματι, καὶ συνωρίδι πολικῇ. Τί. ἀλλ' οὐδὲ ἐθεώρησα ἐγὼ πώποτε εἰς ὀλυμπίαν. Δη. τί οὖν; θεωρήσεις ὕστερον. τὰ τοιαῦτα δὲ πολλὰ πεσκεῖσθαι ἄμεινον. καὶ ἠείσουσι δὲ ὑπὲρ τῆς πόλεως πέρυσι πρὸς Ἀχαρνέας, καὶ κατέκοψε Πελοποννησίων δύω μοίρας. Τίμ. πῶς; διὰ γὰρ τὸ μὴ ἔχειν ὅπλα, οὐδὲ πεγράφην ἐν τῷ καταλόγῳ. Δη. μέτρια τὰ περὶ σαυτοῦ λέγεις, ἡμεῖς δὲ ἀχάριστοι ἂν

præcipuum generis tui præsidiũ, fulcimentum Atheniẽsium, defensaculum Græciæ. Profectò iamdudũ te populus frequens & vtraq; curia operitur. Sed prius decretũ audi, quod de te conscripsi: Quandoquidẽ Timon Echecratidæ filius, Colyttensis, vir non modò probus & integer, verumetiam sapiens, quantum alius in Græcia nemo, nunquam per omnem vitam destitit optimè de Repub. mereri: tum autem in Olympicis vicit pugil, & lucta cursúq; die eodem, ad hæc solenni quadriga, equestriq; certamine. TIM. *At ego ne spectator quidem vnquam in Olympicis sedi.* DEM. *Quid tum? spectabis posthac. sed ista communia addi satius est. Tum anno superiore apud Acharnenses pro Repub. fortissimè se gessit, & Peloponnensium duas acies concidit.* TIM. *Qua ratione? quippe qui nec vnquã arma gesserim, neq; vnquã militiæ dederim nomen.* DEM. *Modestè tu quidem de teipso loqueris: nos tamen in-*

σοι ἂν εἴημεν ἀμνημονοῦντες. ἔτι δὲ καὶ ψηφίσματα γράφων, καὶ συμβουλεύων, καὶ στρατηγῶν, οὐ μικρὰ ὠφέλησε τὴν πόλιν. ἐπὶ τούτοις ἅπασι δέδοκται τῇ βουλῇ, καὶ τῷ δήμῳ, καὶ τῇ Ηλιαίᾳ κατὰ φυλὰς, καὶ τοῖς δήμοις ἰδίᾳ, καὶ κοινῇ πᾶσι, χρυσοῦν ἀναστῆσαι τὸν Τίμωνα, παρὰ τὴν ἀθηνᾶν ἐν τῇ ἀκροπόλει, κεραυνὸν ἐν τῇ δεξιᾷ ἔχοντα, καὶ ἀκτῖνας ἐπὶ τῇ κεφαλῇ, καὶ στεφανῶσαι αὐτὸν χρυσοῖς στεφάνοις ἑπτὰ, καὶ ἀνακηρυχθῆναι τοὺς στεφάνους σήμερον διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς. ἀχθῆναι γὰρ δι' αὐτὸν δεῖ τήμερον τὰ διονύσια. εἶπε τὴν γνώμην Δημέας ὁ ῥήτωρ συγγενὴς αὐτοῦ ἀγχιστεὺς, καὶ μαθητὴς αὐτοῦ ὤν καὶ γὰρ ῥήτωρ ἄριστος ὁ Τίμων, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὁπόσα ἂν ἐθέλοι. τοῦτ' μὲν οὖν σοι τὸ ψήφισμα. ἐγὼ δέ σοι καὶ τὸν υἱὸν ἐβουλόμην ἀγαγεῖν παρὰ σὲ, ὃν ἐπὶ τῷ σῷ ὀνόματι Τίμωνα ὠνόμακα. Τίμ. πῶς, ὦ Δημέα, ὃς οὐδὲ γεγάμηκας, ὅσα

grati futuri sumus, nisi meminerimus. Præterea in scribendis plebiscitis, & in consultationibus, & in administrandis bellis non mediocrē vtilitatem attulit reipub. His de causis omnibus visum est curiæ, plebi, magistratibus tributim, plebeijs singulatim, cōmuniter vniuersis, aureum statuere Timonē iuxta Palladem in arce, fulmen dextera tenentē, radijs tēpora ambientibus: vtq; septem aureis coronis coronetur, hæq; coronæ hodie in Dionysijs per tragœdos nouos promulgentur. Siquidem hodie illi Dionysia sunt agenda. Dixit hoc suffragium Demeas orator, propterea quòd cognatus illius propinquus, ac discipulus eius sit. Nam & orator optimus Timon: præterea quicquid voluerit. Hoc igitur tibi suffragium. Sed vtinam & filium meum ad te pariter adduxissem, quem tuo nomine Timonem appellaui. TIM.

Quî potes Demea, cùm ne vxorem quidem duxeris vnquam, quantum

ὅσα γε καὶ ἡμᾶς εἰδέναι; Δη. ἀλλὰ γαμῶ, ἢν διδῷ θεὸς ἐς νέωτα, καὶ παιδοποιήσομαι. καὶ τὸ γεννηθησόμενον (ἄῤῥεν γὰρ ἔσται) Τίμωνα ἤδη καλῶ. Τίμ. οὐκ οἶδα εἰ γαμήσεις ἔτι, ὦ οὗτος, τηλικαύτην παρ' ἐμοῦ πληγὴν λαμβάνων Δημ. οἴμοι. τί ἦν τὸ; τυραννίδι Τίμων ἐπιχειρεῖς, καὶ τύπτεις τοὺς ἐλευθέρους, οὐ καθαρῶς ἐλεύθερος, οὐδ' ἀστὸς ὤν; ἀλλὰ δώσεις ἐν τάχει τὴν δίκην, τάτε ἄλλα, καὶ ὅτι τὴν ἀκρόπολιν ἐνέπρησας. Τίμ. ἀλλ' οὐκ ἐμπέπρησται, ὦ μιαρὲ, ἡ ἀκρόπολις. ὥστε δῆλος εἶ συκοφαντῶν. Δη ἀλλὰ καὶ πλουτεῖς, τὸν ὀπισθόδομον διωρύξας. Τίμ. οὐ διώρυκται οὐδὲ οὗτος. ὥστε ἀπίθανά σου καὶ ταῦτα. Δη. διωρυχθήσεται μὲν ὕστερον, ἤδη δὲ σὺ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ ἔχεις. Τίμ. οὐκοῦν καὶ ἄλλην λάμβανε. Δη. οἴμοι τὸ μετάφρενον. Τίμ. μὴ ἐκέκραχθι, κατοίσω γάρ σοι καὶ τρίτην. ἐπεὶ γελοῖα πάμπαν πάθοιμι, δύο

quantũ nobis & scire licuit? DEM. At ducã nouo ineunte anno, si Deus permiserit, liberisq; operam dabo. Tum quod erit natũ (erit aũt masculus) Timonẽ nuncupabo. TIM. An vxorem tu sis ducturus, equidem haud scio, tanta à me plaga accepta. DEM. Hei mihi: quid hoc est rei? tyrannidẽ Timon occœptas? pulsasq; eos qui sunt ingenui, ipse nec ingenuus planè, nec ciuis? verùm propediem pœnas daturus, cum alijs nominibus, tum quòd arcem incenderis. TIM. Atqui nõ conflagrauit, arx, sceleste. proinde palàm est, te calumniatorẽ agere DEM. Verùm effoso ærario diues effectus es. TIM. Atqui non effossum isthuc, vnde ne hæc quidem probabiliter abs te dicuntur. DEM. Verùm effodietur posthac. Sed tu interim omnia quæ in eo condita, possides. TIM. Alteram itaq; plagam accipe. DEM. Hei scapulis meis. TIM. Ne vociferare: alioqui & tertiam tibi illidã. Etenim res planè ridicula mihi acciderit,

δύο μὲν Λακεδαιμονίων μοίρας καταξάνας ἄνοπλος, ἐν ὅ μιαρὸν ἀνθρώπιον μὴ ἐπιτρίψας. μάτην γὰρ ἂν εἴην νενικηκὼς ὀλυμπια πὺξ, καὶ πάλαι. ἀλλὰ τί τοῦτο; ὁ Θρασυκλῆς ὁ φιλόσοφος οὗτός ἐστιν; ὃ δὴ δεῖ ἄνω ποταπείρασθαι τὸν πώγωνα, καὶ τὰς ὀφρῦς ἀνατείνας, καὶ βρενθυόμενός τι πρὸς αὐτὸ ἔρχεται, τιτανῶδες βλέπων, ἀνασεσοβημένος τῷ ἐπὶ τῷ μετώπῳ λόμπῳ, Αὐτοβορίας τις, ἢ Τείτων, οἷος ὁ Ζεῦξις ἔγραψεν. οὕτως ὁ τὸ σχῆμα ἰσπλὴς, καὶ μέσμος τὸ βάδισμα, καὶ σωφρονικὸς τῷ ἀνα βολῇ, ἕως μυεῖται ὅσα περὶ ἀρετῆς διεξιὼν, καὶ τὴν ἡδονὴν χαμαὶ ῥοντων καταγελῶν, καὶ τὸ ὀλιγαρκὲς ἐπαινῶν, ἐπειδὴ κατάμπερ ἀφίκοιτο ἐπὶ τὸ δεῖπνον, καὶ ὁ τῶς μιμάδιλω τῷ λύχνικα ὁρίξειεν αὐτῷ (ὡς ἑωρότερα δ' ἐχάρη μάλιστα) καθάπερ τὸ λύθης ὕδωρ ἐκπιὼν, ἐναπλιώτατα ἐπιδείκνυται τοῖς ἑωθινοῖς ἐκείνοις λόγοις, πθαρπάζων ὥσπερ ἐκεῖνο τὰ ὄψα, καὶ τὸν πλησίον παραγκωνιζόμενος, καρύκης

si quum inermis duas Lacedæmoniorũ acies fuderim, vnũ scelestum hominem nõ protriuero. Tum frustra vicerim in Olympijs & pugil, & palæstrites. Sed quid hoc? anna non philosophus Thrasycles hic est? Profectò ipsius est, promissa barba, subductisq; supercilijs, & magnum quiddam secũ murmurãs accedit, & Titanicũ obtuens, cæsariẽ per scapulas fluentem ventilans, alter quidã Boreas, aut Triton, quales eos Zeuxis depinxit. Hic habitu frugalis, incessu moderatus, amictu modestius, manè mirum quid multa de virtute disserit, damnans eos qui voluptate capiuntur, frugalitatẽ laudãs: at vbi lotum ad cœnã venit, puerq; ingentẽ illi calicẽ porrexit (meraciore aũt maximè gaudet) perinde vt Lethes aquã ebibens, à diluculanjs illis disputationibus diuersissima quæ sunt, exhibet, dum milui instar prædatur obsonia, & proximum cubito oppositio arcens, mentio in-

ρύκης τὸ γένειον ἀνάπλεως, κυνηδὸν ἐμφορούμενος, ἐπικεκυφὼς, καθάπερ ἐν ταῖς λοπάσι τὴν ἀρετὴν εὑρήσειν πεσδοκῶν, ἀκριβῶς τὰ τρύβλια τῶν λιχανῶν ἀπομήχων, ὡς μηδὲ ὀλίγον τοῦ μυττωτοῦ καταλίποι. μεμψίμοιρος ἀεὶ, ὡς τὸν πλακοῦντα ὅλον, ἢ τὸν σὺν μόνος τῶν ἄλλων λάβοι, ὅτι περ λιχνείας καὶ ἀπληστίας ὄφελος. μέθυσος, καὶ πάροινος, οὐκ ἄχρις ᾠδῆς καὶ ὀρχηστύος μόνον, ἀλλὰ λοιδορίας, καὶ ὀργῆς πεσέτι, καὶ λόγοι πολλοὶ ἐπὶ τῇ κύλικι, τότε δὴ καὶ μάλιστα περὶ σωφροσύνης καὶ κοσμιότητος. καὶ ταῦτα φησὶν ἤδι ἑπὸ τοῦ ἀκράτου πονήρως ἔχων, καὶ ἑποτραυλίζων γελοῖος, εἶτα ἔμετος ἐπὶ τούτοις. καὶ τὸ τελευταῖον, ἀράμενοι τινεῦ ἐκφέρουσιν αὐτὸν ἐκ τοῦ συμποσίου τῆς αὐλητρίδος ἀμφοτέραις ἐπειλημμένον. πῶν ἀλὰ καὶ νήφων, οὐδενὶ τῶν πρωτείων παραχωρήσειεν ἂν, ψεύσματος ἕνεκα, ἢ θρα=

to interim cōdimentis oppleto, dum canū ritu ingurgitat, prono incumbens corpore, perinde atq; in patinis virtutem inuenturū sese speret: dumq; vsqueadeò diligēter catinos extergit indice digito, vt ne paululum quidem reliquiarū sinat adhærere, nunquam nō querulus, tanquā deteriorē, partē acceperit, vel si totam placentam aut suem solus omnium accipiat: qui quidem edacitatis & insatiabilitatis est fructus, temulentus, vinoq; bacchatus, non ad cantum modò, saltationemq;, verùm ad conuicium vsq;, & iracundiam. Adhæc multus inter pocula sermo (tum enim vel maximè) de temperantia, sobrietateq; : atque ista quidem loquitur, quum iam à mero malè affectus, ridiculè balbutit. Accedit his deinde vomitus. Postremò, sublatum eum de conuiuio efferūt aliqui, ambabus manibus tibicinæ inhærentem. Quanquam alioqui me obrius quidem vlli primariorum cesserit, vel mendacio,

ἢ θρασύτητος, ἢ φιλαργυρίας. ἀλλὰ καὶ μολάκων δεῖ τὰ πρῶτα, καὶ ἐπιορκεῖ πεφιλοτέχνηται. καὶ ἡ γοητεία πεφύτευται, καὶ ἡ ἀναισχυντία παρομαρτεῖ. καὶ ὅλως πάνδεινον τὸ χρῆμα, καὶ παντα-χόθεν ἀκριβὲς, καὶ ποικίλως ἐντε-τυκός. οἰμώξεσθαι δέοντα ἐκ μακρᾶν χρυσὸς ὤν. τί δέ; παπᾶ, χρόνιος ἡμῖν θρασυ-κλῆς. Θρασ. δι' ἃ δ' αὐτὰ, ὦ Τίμων, δεῦρο πόδας τοὺς ἐμοὺς ἀφῖγμαι, ὥσπερ οἱ πλεῖστον σε τεθηπότες, ἀργυρείῳ καὶ χρυσίῳ, καὶ δάπανον πολυτελῶν ἐλπίδι σωρηδὸν ἁμάξας, πολλῷ τῷ μολακείᾳ ἐπιδεδρόμηκε πρὸς ἄνδρα, οἷόν σε ἁπλοϊκὸν, καὶ τῶν ὄντων μοιρωνικόν. οἶδα γὰρ ὡς μάζα σοὶ μοι δεῖπνον ἱκανὸν, ὄψον ἓν ἥλιον θυμὸν, ἢ μάρ-δαμον, ἢ ἔποτε πυφῶν ὀλί-γον τῶν ἁλῶν. τοτὲ δὲ καὶ ἐν-υάκροιν. ὁ δὲ πρίαμαι αὖ-τον, ἧς βύβλα πορφυρίδος ἀ-μείνων. τὸ χρυσίον μὲν γὰρ, ὑ-δὲν τιμιώτερον τῶν ἐν ζοῖς ὀστρακοῖς ψηφίδων μοι δοκεῖ. σὺ δὲ

vel confidentia, vel auaritia. Quin & inter assentatores primas tenet. Peierat promptissimè, anteit impostura, comitatur impudentia. In summa, prorsus admirãdum quoddã spectaculũ est, omni ex parte exactũ, variéq; absolutũ: proinde non eiulabit clarius videlicet, quum sit modestus. Quid hoc? papa tandem nobis Thrasycles? Thr. Non hoc animo ad te venio Timon, quo plerique isti, qui nimirum opes admirati tuas, argẽti, auri, opiparorum cõuiuiorum adducti spe concurrunt, multaq; assentatione deliniunt te: hominem videlicet simplicem, facileq; impertiente id quod adest. Siquidem haud ignoras, offam mihi in cœnam satesse, tum opsonium suauissimum, cepe aut nasturcium: aut si quando lubeat lautiùs epulari, pusillũ salis. Porrò potũ fons Athenis noue saliens venis, suppeditat. Tum pallium hoc quauis purpura potius. Nam aurũ nihilo magis apud me in precio est, quàm calculi qui sunt in littoribus.

Sed

σῆς αὐτῆς χάριν ἐς ἄλλον, ὡς μὴ διαφθαρῇ σοι τὸ μάκιστον τῶν ὑπαρχόντων κτῆμα καὶ πλεῖστον, ὁ πολλοῖς πολλάκις ἄπορος ἀνηκέστων συμφορῶν γε, χρημάτων δὲ ἄγαν μοι πάθοις, μάλιστα ὅλον ἐς τὸν βάραθρον ἐμβαλεῖς αὐτόν, εἰδὲν ἀνεπιτήδειον ἄνδρα ἀγαθῷ ὄντα, καὶ τὸν φιλοσοφίας πλοῦτον ὁρῶν ἅπαντα μόνος, μὴ μέντοι ἐς βάθος, ὦ γαθέ, ἀλλ' ὅσον ἐς βυθοὺς ἐπιβὰς ὀλίγον πρὸ τῶν ὑδάτων ἐκείνων, ἐμὲ ὁρῶντα μόνον. εἰ δὲ μὴ τοῦτο βούλει, ἀλλ' ἄλλον τρόπον ἀμείνω ἴσως τάχα ἐκφόρησον αὐτὴν ἐκ τῆς οἰκίας, ᾗ μηδὲν ὀβολὸν αὐτῷ ἀνῇς δραχμιδίου ἄπασι τοῖς δεομένοις, ὃ μὴ πρότερον δραχμάς, ὃ δὲ μνᾶν, ὃ δὲ τάλαντον. εἰ δέ τις φιλόσοφος ἔσῃ, ἡμιολίαν ἢ τριπλασίαν φέρεσθαι δίκαιος. ἐμοὶ δὲ καὶ ὀλίγου ἐκ ἐμαυτοῦ χάριν αὐτῷ, ἀλλ' ὅπως μεταδῷ τῶν ἑταίρων τοῖς δεομένοις, ἱκανὸν εἰ τούτου τοῦ πόρου ἐμπλήσειας παράσχοις, εἰ δ' ὅλως δύο μυρίμνους

Sed tua ipsius gratia huc me contuli, vt ne te subuerteret pessima ista atq; insidiosissima res opulētia: quippe quæ multis sæpenumero immedicabiliū malorū extiterit causa. Etenim si me audies, postissimùm opes vniuersas in mare præcipitabis, vtpote quibus nihil sit opus bono viro, quiq; philosophiæ possit opes perspicere. Ne tamen in aliū, ô bone, sed fermè ad pubē vsq; ingressus, paulò vltrà solū fluctibus opertū, me quidem vno spectante. Quòd si hoc nō vis, tute igitur eas potiore via ex ædibus eijcito, ac ne obolū quidem tibi facias reliquū: videlicet largiens ijs quicunq; opus habent, huic quinque drachmas, illi minā, alij talētum. Porrò si qui erit philosophus, hunc æquū est duplam aut triplam ferre portionē: quanquā hoc quidem mihi non mea ipsius gratia postulo, sed quò amicis, si qui egebunt, donē: sat est, si modò peram hanc largitione tua expleueris: ne duos quidem

μεδίμνους χωρεῖσαν ἀγγυητικός. ὀλίγα ἀρκεῖ μέτριον καὶ ἐμὲ φιλοσοφοῦντα, καὶ μηδὲν ὑπὲρ τοὺς πέντε φρονεῖν. Τι. ἐπαινῶ ταῦτα σε, ὦ Θρασύκλεις, πρῶτον δὲ τοῦτο πίεσαι, εἶτα λοιπόν, φέρε σοι τοὺς ὑφαλοὺς ἐμπλήσω λονδίνων, ἐπιμετρήσας τῇ λιχάνῳ. Θρα. ὦ ἐλευθερία καὶ νόμοι, καθαρόν με ἀπὸ τοῦ βαλαράτου ἐν ἐλευθερίᾳ τῇ πόλει. Τίμ. τί ἀγανακτεῖς, ὦ χαῖρε Θρασύκλεις; μῶν παρακινδυνεύσας; καὶ μὲν ἐπιμεβαλῶ χοίνικας ὑπὲρ τὸ μέτρον τέτταρας. ἀπὸ τί ἦζε; πολοὶ ξυνέρχονται. Βλεψίας ἐκεῖνος, καὶ Λάχης, καὶ Γνίφων, καὶ ὅλως τὸ σύταγμα τῶν οἰμωξομένων. ὥστε τί ἂν ἐπὶ τοῦτο πέτραν ταύτην ἀνελὼν τοῦ μέλανος ὀλίγον ἀναπαύσω πάλαι πεπονηκυῖαν; αὐτὸς δ' ὅτι πλείους λίθους ξυμφορήσας, ἐπιχαλάσω πόρρωθεν αὐτοῖς; Βλ. μὴ βάλῃς, ὦ Τίμων, ἄπιμεν γάρ. Τί. ἀλλ' οὐκ ἀναμενοῦμεν ὑμᾶς, ἀλλ' ἄνω τραυμάτων.

dem modios Aegineticos capientem. Nam & paucis contentũ modestiũ cõuenit esse cum qui philosophatur, neq; quicquã vltra peram cogitare. TI. Equidem ista quæ dicis, probo, Trasycles: ergo, si videtur, priusquã peram expleam, age tibi caput oplebo tuberibus, posteaquã ligone sum mẽsus. THR. O libertas, ô leges, pulsamur ab impurissimo libera in ciuitate? TI. Quid stomachtris, ô bone Thrasycles? nunte defraudaui? Atqui adjeciam vltra mensurã choenices quatuor. Sed quid hoc negocij? Complures simul aduenium, Blephias ille & Laches, & Gnipho, breuiter agmen eorum qui vapulabunt. Itaq; quin ego rupem hanc conscendo, ac ligonem quidẽ iamdudum fatigatum, paulisper interquiescere sino: at ipse plurimis congestis saxis, procul eo lapidum grandine petor.

BLE. Ne iace Timon: abimus enim. TIM. At vos quidem nec citra sanguinem, nec absque vulneribus.

GILBER-

GILBERTI COGNATI
ANNOTATIONES.

TImon Athenienſis, ob naturæ aſperitatem cùm eſſet inhumanus & inhoſpitalis, μισάνθρωπος, id eſt, oſor hominum dicebatur. fugiebat namque hominum congreſſus, præterquàm vnius Alcibiadis: humanum autẽ genus exoſus, vitam quandam inhumanam & ferain ſequebatur, in cibisq; non modò vulgaribus, ſed etiam vtil ſſimis, & ab reliquis hominibus prope damnatis acquieſcebat. In eius verò ſepulchro erat epitaphium. quod ipſe ſibi dicitur feciſſe, cuius ſenſus eſt talis:

Hic ſum poſt vitam miſeram; inopemq; ſepultus:
Nomen ne quæras, Dij lector te malè perdant.

De Timone ferè omnes intelligunt hũc Horatij locum, 1. Serm. *vt quidam memoratur Athenis*
Sordidus ac dives, populi contemnere voces
Sic ſolitus, &c. Huiuſmodi eſt apud Plautũ Euclio.

a O IVPITER.] *Expoſtulatio cum Ioue, quòd hominum prauitatem & malitiam multam ſinat. Ariſtoteles in libro de Mundo: Quum Deus, inquit, vnus ſit, multa nomina habet, ab affectionibus variis. Dictus eſt enim Græcè Ζεὺς, quòd, vt omnes interpretantur, vitæ dator ſit vel quòd animantibus vitas inſpiret. Lactantio tamen magis placet, vt Ζεὺς dictus ſit, quòd primus ex liberis Saturni maribus furtim à matre ſubtractus vixerit. Quomodo enim, inquit, vitæ dator ſit, qui vitam aliunde accepit? Latinè dicitur Iupiter, à iuuando, quaſi iuuans pater. Appellatus eſt φίλιος, quòd amicitiæ præeſſet. ξένιος, id eſt, hoſpitalis, quem inuocabant hoſpites, ſi quando hoſpitium violaretur. De quo Virgilius:*

Iuppiter, hoſpitibus nam te dare iura loquuntur.

ἑταίρειος, id eſt, ſodalitij iuris diſceptator. huic Iaſon cum Argonautis ſacra feciſſe dicitur. ἑφέστιος, domeſticus, familiaris, Lararius. nam ἑφεστίους θεὸς penates interpretãtur. ἀστραπαῖος, ἀστεροπήτης, id eſt, fulgurator. ἀστροπαιήτης, κεραύνιος, id eſt, fulminator. ὅρκιος, quòd eſſet violati iuriſiurandi vindex. Huius autẽ Iouis Orcij ferunt eo in loco, vbi Eliorum cogebatur ſe-

natus, fuisse statuam effigie horrendam, quippe vtraque manu fulmina tenentem: credo vt homines à periurio deterrerentur. νεφεληγερέτης, *id est, nubicoga. Huius mentio est frequens apud Homerum, Hesiodum, & poëtas cæteros.* ἐρίγδουπος, *id est, grandistrepus: &* βρονταῖος, *id est, tonans, quòd in ea regione quæ supra nos est, nubes & tonitrua cogat, indeq; fulmina torqueat, tempestatesque & turbines inde deferantur.*

b Quibus rebus.] *A consequentibus, & exemplo. c* Salmoneus tibi sit.] *Salmoneus Aeoli filius, regnantis quondã in Elide vrbe, quæ est sub Olympo monte, dum æreo ponte constructo, & superinductis curribus tonitrua imitaretur, vt propterea deus crederetur, per Iouem fulmine ictus in tartara præcipitatus est. Meminerunt huius Lucianus in Tragopodagra, sub finem. item in Philopatre, paulò post initium. & Virgilius Aenedios libro 6:*

Vidi & crudeles dantem Salmonea pœnas,
Dum flammas Iouis & sonitus imitatur Olympi.

Hac fabula docuerunt poëtæ, non esse æmulandum, quod longè supra fortunã nostram habeatur. Sed vtinam homo ille, bombardæ (fas sit mihi nouo in re noua vti verbo) inuentor, ad generis humani exitium natus (is monachus quidam Franciscanæ hæresis fuisse perhibetur, vt iam nihil malorum sine hoc hominum genere emergere ex inferis certò scias) cum Salmoneo fulmine, quod ipse reperit, dum flammas Iouis & sonitus imitaretur Olympi, flagrasset: primusq; in montem quempiam, seu in spaciosum aërem, impellente sulphureo puluere, igneq; tartareo consumptus fuisset, vt bombis cœlum omne complesset. Nunquam postea tot vrbes dirutæ, tot fortia hominum corpora, illo mortis genere essent prostrata. d Sub mandragora stertis.] *Mandragoræ somnifica vis inest, adeò vt enecet etiam largiore potu, si Plinio credimus, Historiæ mundi libro 15. Dioscorides indicat, radicem vino decoctam sumi aduersus insomnia. Datur & secandis aduersus intolerabilem cruciatum. Quin & sedi immissa herba glandis vice, somnum facit. Hanc Pythagoras* ἀνθρωπόμορφον *appellauit, quòd radix imitetur hominis formam. Vnde Columella in carmine semihominem dicit:*

Quamuis

Quamuis semihominis væsano gramine fœta
Mandragorę pariat flores. *Vnde qui cessant in negocio siue officio, dormitantq́;, sub mandragora dormire, aut multã mandragoram bibisse dicuntur. Idem quoq; Lucianus inter magnificas Demosthenis laudes, ab illo, inquit, solitos excitari Athenienses, tanquã mandragora sopitos. Sic vsus Iulianus in epistola quadã ad Calixenũ:* ὁ φανεῖται πολλὴν πάνυ μανδραγώραν ἐκπεπωκὸς, *id est, Annón videtur multam hausisse mãdragoram? Vsurpat & Demostenes in Philippica quarta:* ἀλλὰ μανδραγώραν πεπωκόσιν. ἤτι φάρμακον ἄλλο τοιοῦτον ἐοίκαμεν ἀνθρώποις. *Id est, Similes videmur his qui mandragoram biberunt, aut aliud simile pharmacũ.* e Flagitia cõmittunt.] *Iuris violatores aduertis.* f Cùm iuuenis adhuc esses.] *Ab anteactis.* g Dignũ socordia præmiũ.] *A' consequentibus, & euentu.* h Sedebas, cùm tibi cęsaries ab illis circũtonderetur.] *Hic prouerbiali schemate* περικειρόμενον τοὺς πλοκάμους, *pro ludibrio habitum, dixit Lucianus: vt annotat Erasmus. Nam id lusus gratia fieri solet stupidis, vt eis non sentientibus cæsaries circumtondeatur. Vsurpat idẽ Lucianus in Pseudomante.* i Ex pauperrimis diuites reddiderim.] *Descendit à generali querela ad speciem.* k Ad extrema redactus consilia.] *Epilogus, per exhortationẽ.* l Epimenidẽ quoq;.] *Historia de Epimenide Cretensi theologo, extat in noctibus Gellianis, & apud Laêrtium. Is ambulando fessus, in specum quendam subierat, illic obdormiuit: nec experrectus est à somno ante exactos annos 47. Laërtius & Plinius ponunt 57.*

m Quis hic est.] *Personæ descriptio, & occasio dialogi.*

n Ad hunc modum.] *Non liberalitate, sed parsimonia diuitias retineri.* o Atqui profectò vir.] *Digressiuncula in Atheniensium mores & philosophos continens excusationem neglecti Timonis* p Hæc in causa.] *Mendacium Iouis.*

q Cæterùm de palponibus.] *Alia excusatio, cur non statim puniat nocentes, iocosa.* r Anaxagoram.] *Anaxagoras Clazomenius, philosophus Asiaticus, Xerxis Persarum regis tempore floruit, & hoc mundi atque naturæ opificium ab æterna mente architectatrice conditum & ordinatum esse, docuit hoc versu:* Νοῦς ἐστι διακοσμεῖν τε τῶν πάντων αἴτιον.

Quoq

Quod est: Mens æterna est, quæ gubernans omnia, omnium est causa. Quæ professio semper laudabilis, tantum inuidiæ sibi peperit, vt Athenienses ex ea ansam rapientes, eum, quum parricidæ talentum erat promissum, interfici voluerint: nullam aliam ob causam, quàm quòd deorum turbam hac professione eum negare iudicabant. s Quantum habet momenti.] *Epiphonema, audaces atq; improbos fortunam iuuare. t* Haudquaquã ad istum rediturus sum.] *Hic inducit Plutũ omnia formidãtem, nulliq; fidentem. Neq; verò dissimilem animi habitum opes adferunt diuitibus, cùm cõtrà paupertas secura in vtramq; dormiat aurem. u* Quid ita nõ rediturus.] *Detrectatio Pluti, à qualitate personæ. x* Num rursus ad istũ.] *Est autem collatio prodigorum & auarorum, ostendens, veriũ vsum diuitiarum in mediocritate vtendi consistere. y* At tu mihi.] *Sordidorum descriptio. z* In præsepi canis.] *Vtitur eodem aduersus indoctum, qui egregios codices inclusos diligenter adseruet, quos nec ipse vnquam euoluat, nec alijs euoluendi faciat copiam. Extat elegans apud Græcos epigramma, in eos quis rebus suis nec vtuntur, nec alijs vti patiuntur. Sic habet epigramma Latinè versum à Moro nostro:*

In præsepi canis fœno nec vescitur ipse,
Nec sinit vt fœnum qui cupit edat equus.
Seruat auarus opes, opibus nec vtitur ipse:
Atq; alios vti, qui cupiunt, prohibet.

A Si quis vbi puellã.] *Amplificat similitudine. B* Tantali in morem.] *Tantalus Phryx ob luculentas diuitias in fabulam hominum venit, ita vt fingatur & apud inferos simile quiddam pati, cuiusmodi solent inter congestas opes tenaces isti diuites. Horatius in Sermonibus:*

Tantalus à labris si iens fugientia captat
Pocula, quid rides? mutato nomine, de te
Fabula narratur--

Ostendit, allegoriam figmenti ad diuites sordidos pertinere, quibus adsunt quidem bona, verùm ijs frui denegatũ est. De Tãtali pœnis lege Homer. Odyss. 11. & ea quæ in Dipsadibus annotauimus. C Ceu Phineo cibos.] *Quoniã Phineus filios suos ex Cleopatra susceptos excæcauit, à dijs excæcatus est, & harpyiæ im-*

Pyiæ immissæ, quæ cibos & mensam eius turpissimè fœdârunt. Harpyiæ autem volucres finguntur fuisse monstrosæ, facie virgines, vnguibus vultures referentes. De his Virg. 3. Aen. D Ceu foraminoso cophino.] id est, tanquam è situla perterebrata, & liquorem non continente. Alludit ad pertusum dolium Danaidum apud inferos, quarum fabula hæc est. Belus Priscus Epapho Aegyptio rege Isidis & Telegonij filio natus, genuit Danaum & Aegyptum, vnde regio nomen accepit. Danaus autem ex pluribus coniugibus quinquaginta filias habuit, dictas Belides & Danaides, quæ totidem Aegypti fratris Danai filijs nupserūt. Danaus verò cùm responsum accepisset, se à genero interfectum iri, filiæ monitis patris, factaq; simul coniuratione, omnes sponsos vnà interfecerunt, præter Hypermnestram, quæ Lyno viro suo pepercit: à quo Danaus postquam annos regnasset quinquaginta, interfectus est. Propter quod flagitium Plato scribit Danaides apud inferos has pœnas dare, vt vrnis perstillantibus aquas assiduè hauriant atq; in perforata dolia inferant, graui nimirū & inutili labore. Ouid. 4 Metamorph.

Moliriq; suis lethum patruelibus ausæ
Assiduè repetunt, quas perdunt, Belides vndas.

Idem in Ibin:

Quæque gerunt humeris perituras, Belides vndas.

Huius fabulæ mentionem facit rursus Lucianus in Hermotimo. Item de Dipsadibus, & in dialogo Cratetis ac Diogenis. Alciphron in epistola Galeni ad Cyrtonem ad hanc alludit, ᾧ τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο ἐς Δαναΐδων τὰς ἀμφορέας ἐγχέομεν πίθους. id est: Ac iuxta prouerbium, amphoras in Danaidum dolia infundimus. Plautus in Pseudulo: In pertusum ingerimus dicta dolium, operam ludimus. Catullus:

Dolia virgineis idem ille repleuerit vrnis.

E Cæcum modò.] à Græcis diuitiarum Deus fingitur. Posidonius in subterraneis Hispaniæ locis huius domicilium constituit, eò quòd regio ea metallorum fœcunditate reliquis antecellat. Batus apud Theocritum in Messoribus non solùm cæcū esse Plutō, sed & Cupidinem dicit. F Vtroq; claudus pede.] Quibus diuitiæ potissimū obueniāt improbis ac stultis videlicet, rarò ac tardè bonis ac modestis. Id quod significare voluit, dum

à Ioue

à Ioue claudum & cæcũ exire, & ad ignotos fingit: contrà auitè à Dite alatũ etiã. Lucianus hic imitatus est Aristoph in Pluto, qui consimilia quædã de Pluto diuitiarũ deo narrat, qui cæcus quidẽ semper est, at tũ demũ claudicãs, quoties ad bonos viros mittitur, aliàs pedibus perniciſſimis. G Per somnium diuites sint.] De votis immodicis. Nã quicquid optaris, id somniare cõtingit: sicut Micyllus noſter diuitiẽ se ac præpotentem somniat. Et piscator apud Theocritũ in Piscatoribus, somniat aureũ piscẽ. Apud eundem, Ecloga 9. pastor quidã, vim magnã ouium, multasq; capellas. In somnis sortis homines, nonnunquam regiarum coniugium somniant, inquit Eraſmus. Cicer. in Saluſt. Repentè tanquam somnio beatus. H Thynnus elapsus] Prouerbium: piscis est marinus, in portu Lusitano magno numero capitur, ad Lysibonam, & iuxta mare Herculeum. De eo Plin. lib. 9. cap. 15. Athen. libr. 7. Eustath. in Iliad. ad ξ. & μ. χ. Odyss. Dictus ἐστὶ ἀπὸ τοῦ θύνω, τὸ θύω, ὁ ἐστιν ὁρμῶ, à dando impetu, & motus vehementia. Nam sub ortũ canis astro agitatur. I Cecrope generosior.] Cecrops primus Athenarum rex fuit circa annũ Mundi 2425. K Callidiorem Vlysse.] Homerus Vlyssem vbiq; vafrum & callidum facit. L Vt se aëreo.] Alludit ad Theognidis poëtæ carmen illud de paupertate, quod in progymnasmatis Aphthonij in sententiæ exhortatoriæ exemplo exiat:

χρὴ πενίλλων θαλάσσης, καὶ ἐς μεγάλητα πόντον
ῥιπίζειν, καὶ πέτρῶν κύρτος κατ' ἠλιβάτων. Id est,

In mare fluctiuagum, ne te premat aspera egestas,
Desili, & à cellis corrue Cyrne iugis.

Quod quidam hunc ad modum expressit:

Paupertatis enim duræ terraq; mariq;
Quærere Cyrne aliquod conuenit effugium.
At satius multò est inopem succumbere morti,
Quàm dura pressum viuere pauperie.

Ad hoc item alluſit idẽ Lucianus, in dialogo de Mercede conductis. Ac forsitan tibi hoc volebas Theogni, cùm diceres eam in altum mare, ac præruptis de scopulis præcipitẽ dari oportere. Theodoretus quoq; de curatione Græcarum affectionũ libro 11. alludens huc adducit. M Inscitia, errorq;.] Effectus diuitiarum, inscitia & error. N Mecum introijt.] Vecordia, superbia, præteruitas,

seruitas, &c. O Vt Plutus hic.] *Iam eorum quæ quasi verbis hactenus disputauit, exemplum quoque & actionem subijcit.* P Quinam estis.] *Effectus paupertatis, modestia scilicet, & diuitiarũ contẽptus.* Q Innumerabilium malorum hic mihi fuit auctor.] *Accusatio diuitiarũ, ab effectu & accidentibus.* R Paupertas.] *Artium inuentrix, laboris & industriæ magistra, & incitatrix ad virtutem est, sic Theocritus ait in Piscatoribus. Aristophanes in Pluto eundem locũ communẽ tractat, commemorans quæ cõmoda paupertas humano generi adferat: quæ contrà incommoda, copia rerum, & luxus. Et Iuuenalis Satyr. &.*

Nullum crimen abest, facinusq; libidinis, ex quo
Paupertas Romana perit —.

Et paulò pòst:

Prima peregrinos obscœna pecunia mores
Intulit, & turpi fregerunt secula luxu
Diuitię molles *&c.*

Et Claudianus in Raptu:

-sed quòd dissuasor honesti
Luxus, & humanas oblimat copia montes
Prouocet vt segnes animos, rerumq; remotas
Ingeniosa vias paulatim exploret egestas.

Et Virgilius de aureo seculo, in 1. Georg.

-labor omnia vincit
Improbus, & duris vrgens in rebus egestas.

Hesiodus ait: Sudorem posuêre dij virtutis ad arcem, *&c.*

S Suppeditauit lab.] *Paupertas sic definitur apud Aristophanem: Paupertas est, cùm quis parcè viuit intentus operi, nec illi superest quicquam, neque necessaria desunt.* T Attamen vide.] *Defensio, per remotionem criminis, in malè vtentem.* V Ac lucrifer Mercurius.] *Mercurius apud Græcos multa habet cognomia. κερδῶος hic & in Nauigio seu votis dicitur, quasi Lucrorum conciliator & compendiarius, quæstoriúsue & quæstuarius. Et ἐμπολαῖος ἐρμῆς καὶ ἀγοραῖος, quasi negociator & circumforaneus. Plaut. in Pœnulo: Ecquid amare videor? Mil. Damnum quod Mercurius minimè amat.*

X Etenim quę tandem.] *Effectus diuitiarum: fastus scilicet, inhumanitas & insolentia, & τὸ verè μισάνθρωπον.*

Y Quis

γ Quis hic est.] *Assentatores & simulati amici.* Z Sedecim talenta ciuitati dependit.] *Sycophantæ, hæredipetæ, & fumiuenditores.* α Scire licuit.] *in Græco intelligitur* ἐξεῖ.

β Titanicum obtuens.] *id est, vultu Titanico aspiciens: hoc est, terribili, torueq;. Idem in Icaromenippo: At Iupiter admodũ terribiliter, acriterq;, & Titanico me intuens vultu.* γ Paucis contentum.] *Vltra per eam esse sollicitum, prouerbiali figura dicit. Iesus etiã vetat cogitare de crastino. Debet aũt Christianorũ & philosophorũ vita esse frugalis, parca, & ab omni strepitu atq; ambitione semota.* δ Nec citra sanguinẽm.] *Apud Græcos* ἀναιμωὶ νικᾶν. *i. citra sanguinem vincere dicitur. Latini incruentã victoriã vocant, cùm nulla cæde contigit victoria. Gell. lib. 5. cap. 6. Quandi, inquit, causa est, cùm deditio venientẽ facta sine puluere, vt dici solet, incruenta quæ victoria obuenit.*

ΑΛΚΥΩΝ, ΗΠΕΡΙ μεταμορφώσεως. *ALCYON, SIVE De transformatione.*

Augustino Datho Senensi interprete.

ARGVMENTVM.

IN hoc dialogo de potestate diuina disputat Socrates, quòd scilicet Deo possibilia sunt omnia, & quòd nos illius operum atq; effectuũ causas, intellectu ac ratione consequi non possumus. Esse enim nos, quod ad collationem Dei & rerũ æternarũ attinet, pueros ac veluti cæcos. Quòd aũt Deus multa facilè efficiat, quæ nobis impossibilia videntur, probat primùm à signo siue exemplo tempestatum, quæ illius prouidentia seu administratione ex maximis & turbulentissimis subitò in summam tranquillitatem & serenitatem conuertuntur. Item ab incremento & collatione ætatum hominis: cùm æquè mirum sit, ex puero imbecilli ac paruo virum tantum & tã fortem fieri. Postremò ab effectis & vi naturæ, quæ quũ Deo longè inferior sit, tamen ea quæ nobis ratione scilicet ac sensu omnia metientibus, impossibilia videri poterant, operatur. Occasio dialogi sumitur à cantu & obiectu Alcedinis: disputationis autem, à fabula quæ de transformatione illius narratur.

CHAERE-

CHAEREPHON.

Τις ἡ φωνὴ προσέβαλεν ἡμῖν, ὦ Σώκρατες, πόῤῥωθεν ἀπὸ τῶν ἀιγιαλῶν, καὶ τῆς ἄκρας ἐκείνης; ὡς ἡδεῖα ταῖς ἀκοαῖς; τί ποτ' ἄρ' ἐστὶ τὸ φθεγγόμενον ζῶον; ἄφωνα γὰρ δὴ τά γε καθ' ὕδατος δαιτώμενα. Σω. θαλαττία τις, ὦ Χαιρεφῶν, ὄρνις, ἀλκυὼν, ὀνομαζομένη, πολύθρηνος καὶ πολυδάκρυς. περὶ ἧς δὴ παλαιὸς ἀνθρώποις μεμύθευται λόγος. φασὶ γυναῖκά ποτε οὖσαν αἰόλου τοῦ ἕλληνος θυγατέρα, κουρίδιον ἄνδρα τὴν ἑαυτῆ τεθνεῶτα, θρηνεῖν πόθῳ φιλίας, Κήϋκα τὸν τραχίνιον, τὴν Εωσφόρου τοῦ Ἀστέρος, καλοῦ πατρὸς καλὸν υἱόν. εἶτα δὴ πτρωθεῖσαν διάτινα δαιμονίαν βούλησιν. εἰς ὄρνιθος τρόπον πρὶ πέτεσθαι τὰ πελάγη, ζητοῦσαν ἐκεῖνον· ἐπεὶ δὴ πλαζομένη γῆν πεγὶ πᾶσαν, οὐχ οἷά τ' ἦν εὑρεῖν. Χαιρ. ἀλκυὼν τοῦ τ' ἔστιν, ὃ σὺ φῄς; οὐ πώποτε πρόσθεν ἠκηκόειν

re haudquaquam potuit. nam Alcyon est, quod ais

QVAE vox insonuit nobis, ô Socrates, procul à littoribus & promontorio illo? quàm iucunda auditu? quódnam est, inquam, vocale hoc animal?[a] Nam muta quidē sunt quæ in aquis degunt. SO. Maritima quædam ales, ô Chærephon, cui Alcyon nomen est, luctuosa admodum, & per quàm flebilis: de qua uetus iampridem hominibus [b] fabula proditur. Etenim ferunt hanc aliquando mulierem,[c] Aeoli Græci filiam, quem à puella uirum acceperat, studij atq; amoris gratia lugere mortuum,[d] Trachiniū Ceyca Luciferi[e] Astri pulchri atq; honesti patris pulchrum quoq; atque honestum filium. Mox verò diuino quodam numine pennis circunfusam, volucris instar maria circundare, atque illum perquirere. Cæterùm terram omnem peragrans, inueni-

CHAER. Nunquid? Neque ego vnquam antè

κόειν τῆς φωνῆς. ἀλλά μοι ξένη τις τοῦ ὄντι προσέπεσε. γοώδη γοῦν ὡς ἀληθῶς τὸν ἦχον ἀφίησι τὸ ζῷον. πηλίκον δέ τι καὶ ἐστὶ, ὦ Σώκρατες, Σω. οὐ μέγα. μεγάλην μὲν τοι διὰ τὴν φιλανδρίαν εἴληφε περὶ θεῶν τιμήν. ἐπὶ γὰρ τῇ τούτου νεοττείᾳ καὶ τὰς ἀλκυονίδας προσαγορευομένας ἡμέρας ὁ κόσμος ἄγει, κατὰ χειμῶνα μέσον διαφερούσας ταῖς εὐδίαις, ὧν ἐστὶ καὶ ἡ τήμερον παντὸς μᾶλλον. οὐχ ὁρᾷς ὡς αἴθρια μὲν τὰ ἄνωθεν, ἀκύμαντον δὲ καὶ γαλήνιον ἅπαν τὸ πέλαγος, ὅμοιον, ὡς εἰπεῖν, κατόπτρῳ; Χαιρ. λέγεις ὀρθῶς. φαίνεται γὰρ ἀλκυονὶς ἡ τήμερον ὑπάρχειν ἡμέρα, καὶ χθὲς δὲ τοιαύτητις ἦν ἀλλὰ πῶς θεῶν, τοῦ ποτὲ χρὴ πεισθῆναι τοῖς ἐξ ἀρχῆς, ὦ Σώκρατες, ὡς ἐξ ὀρνίθων γυναῖκές ποτε ἐγένοντο, ἢ ὄρνιθες ἐκ γυναικῶν; παντὸς γὰρ μᾶλλον ἀδύνατον

hanc vocē audieram: at mihi quidem externa quæpiam contigit.[f] Lugubrem scilicet perquàm verè vocem profundit animal. Cuiusmodi quæso & hoc est, ô Socrates? SOC. Non magnum, Chærephon: at magnum, ob coniugalem pietatem, & à dijs [h] accepit honorem. Siquidē in nidulatione istarum auiū & Alcyonum, quas appellāt, dies mundus agit per mediam quoque hyemem tranquillitatis differentis,[i] è quibus est & hodierna præsens nunc in primis. Nonne cernis summa ac superiora maris, quàm serenissima? Pacatum autem ac tranquillum omne pelagus; [k] simile denique (vt ita dixerim) speculi? CHÆR. Rectè dicis. videtur namque hodierna Alcyonis dies. sed & hesterna talis quæpiam fuit. Sed per deos quæso, nunquid opus est ijs fidem adhibere, quæ initio habita sunt,[l] ô Socrates: vt vel ex auibus mulieres aliquando effectæ sint, vel ex mulieribus aues? Nullo enim pacto tale quippiam videtur

τῶν φαίνεται πᾶν τὸ τοιοῦτον. Σωκρ. ὦ φίλε Χαιρεφῶν, ἐοίκαμεν ἡμεῖς τῶν δυνατῶν τῶν καὶ ἀδυνάτων ἀμβλυωποί τινες εἶναι κριταὶ παντελῶς. ἀποκιμαζόμεν γὰρ δὴ κατὰ δύναμιν ἀνθρωπίνην ἄγνωστον οὖσαν, καὶ ἄπιστον, καὶ ἀόρατον. πολλὰ οὖν φαίνεται ἡμῖν καὶ τῶν εὐπόρων ἄπορα, καὶ τῶν ἐφικτῶν ἀνέφικτα. συχνὰ μὲν καὶ δι' ἀπειρίαν, συχνὰ δὲ καὶ διὰ νηπιότητα φρενῶν. τοῦ ὄντι γὰρ νήπιος ἔοικεν εἶναι πᾶς ἄνθρωπος, καὶ ὁ παῦνυ γέρων, ἐπεί τοι μικρὸς παῦνυ καὶ νεογιλὸς ὁ τοῦ βίου χρόνος πρὸς τὸν πάντα αἰῶνα. τί δ' ἄν, ὦ γαθὲ, οἱ ἀγνοοῦντες τὰς τῶν θεῶν καὶ δαιμονίων δυνάμεις ἔχοιεν ἂν εἰπεῖν; πότερον δυνατὸν ἢ ἀδύνατόν τι τῶν τοιούτων; ἑώρακας Χαιρεφῶν τρίτην ἡμέραν, ὅτος ἦν ὁ χειμών; καὶ ἐν-

detur fieri posse. Soc. O amice Chærephon, videmur nos quidem & eorum quæ fieri possunt, & [m] eorum quoque quæ effici nequeant, [n] tardi atque obtusiores quidam esse iudices. Nam [o] iudicamus nos planè pro humanæ facultatis viribus, quæ & rerum ignara ac rudis est, & difficilè adducitur vt credat: sed & nequaquam perspicaciter intuetur. Itaque compluria nobis & de ijs quæ facilia sunt, difficilia: & quæ consequi possunt, impossibilia sæpe videntur. Atque id quidem nonnunquam per imperitiam, sæpenumero verò ob quandam [p] mentium ipsarum infantiam. Omnis namq; homo infans vtiq; videtur esse, vel [q] vltima senectute prouectus: quandoquidem [r] pusillum admodum, [s] ac nouellum est vitæ tempus

[t] ad vniuersum æuũ Quid est igitur, ô bone vir, quod ex eiusmodi rebus, possibilesne, an impossibiles sint, dicere quippiã possint ij, [u] quos deorum [x] ac dæmoniorum latẽt potestates, [y] quibusve totius naturæ vis incognita est? [z] Meministi, ô Chærephon, quanta nudiustertius tempestas A extiterit?

καὶ ἐνθυμηθέντι γάρ τοι δεῖ ἐπέλθοι· καὶ τὰς ἀστραπὰς ἐκείνας καὶ βροντὰς, ἀνέμων τε ἐξαίσια μεγέθη; ὑπολαβεῖν ἄν τις τῷ οἰκουμένῳ ἅπασαν, ἢ δὶν συμπεσεῖσθαι. μετὰ μικρὸν δὲ θαυμαστή τις κατάστασις ἀθλίας ἐγγίνεται, καὶ διέμενεν ἄνεμος ἔτι πνεῦ. πότερον δὲ οἴει μεῖζόν τι καὶ ἐργωδέστερον εἶναι, διαπτῶσαι ἀθεάτως ἐξ ἐπείσης τ' ἀνυποστάτου πάλαπος καὶ τραχείης μεταθεῖναι, καὶ εἰς γαλήνην ἀναγαγεῖν τὸν ἅπαντα κόσμον, ἢ γυναικὸς εἶδος μεταπλάσαι εἰς ὄρνιθός τινος ποιῆσαι; τὸ μὲν γὰρ ῥᾴδιον, καὶ τὰ παιδάρια τὰ παρ' ἡμῖν, τὰ πλαστῆρα ἐπισάμενα πηλὸν, ἢ κηρὸν, ὅταν λάβῃ ῥᾳδίως ἐκ τοῦ αὐτοῦ πολλοὺς ὄγκου, μεταχηματίζει πολλὰς ἰδέας φύσεως. ὧν δαιμονίῳ μοι δοκεῖ καὶ ὁ συμβουλεύων ὑπὲρ ὀχλου ἔχοντι πρὸς τὰς ἡμετέρας δυνάμεις, οὐχὶ τυχὸν ἅπαντα τὰ ῥᾳδιώτατα, καὶ λίαν ἐπὶ

B Nam vel cogitantem quidē tum fulgura illa ac tonitrua, tum C uentorum incredibiles atq; immensas magnitudines, cogitantem inquam, pauor incessit, vereretur forsitan quispiam, vniuersam iamiam ruituram mundi fabricam. Porrò verò admirabilis quædam tranquillitatis constitutio exorta est, quæ ipsa & hactenus perdurauit. D Vtrum igitur maius ac difficilius arbitraris esse, eámne serenitatem ex illo vehementissimo turbine ac perturbatione traducere, transferréq; in tranquillitatem per mundum omnem: an potiùs mulieris formam transfiguratam in auis cuiuspiam speciem conuertere? E Etenim & pueri nostri quoq; huiusmodi aliquid fingere ac formare scientes, limum cerámve cùm ceperint, facilimè ex eadem massa varias multiplicesq; transfigurant formarum naturas. Diuino autem numini, quicum ne minima quidem ex parte nostræ facultates conferri debent, perfacilia ac prona hæc sunt omnia.

Tum

ἐπεὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν πόσῳ τι-
νὶ σαυτοῦ δοκεῖς εἶναι μείζω,
φράσαις ἄν; Χαιρ. τίς δ' ἀν-
θρώπων, ὦ Σώκρατες, νοῆ-
σαι δύναιτ' ἂν ἢ ὀνομάσαι
τι τοῦ τοιούτων; οὐδ' γὰρ εἰπεῖν ἐ-
φικτόν. Σωκ. οὐκοῦν δὴ θεω-
ροῦμεν ἀνθρώπων πρὸς ἀλλή-
λους συμβαλλομένων μεγά-
λας τινὰς ὑπροχάς, ἐν ταῖς
δυνάμεσι καὶ ἀδυναμίαις
ὑπροχούσας. ἡ γὰρ τοῦ ἀνδρῶν ἡ-
λικία, πρὸς τὰ νήπια παντε-
λῶς βρέφη, τὰ πεμπταῖα ἐκ
γενετῆς, ἢ δεκαταῖα, θαυμα-
στὴν ὅσην ἔχει τὴν διαφορὰν
δυνάμεώς τε καὶ ἀδυναμίας,
ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς κατὰ
τὸν βίον πράξεσι. καὶ ὅσα διὰ τῶν
τειχῶν τούτων οὕτω πολυμη-
χάνων, καὶ ὅσα δὴ τοῦ σώματος
καὶ τῆς ψυχῆς ἐργάζονται. ταῦ-
τα γὰρ τοῖς νέοις ὡς ἂν εἶπον
παιδίοις, οὐδ' εἰς νοῦν ἐλθεῖν
δυνατὰ φαίνεται, καὶ τῆς ἰ-
σχύος δὲ τῆς ἑνὸς ἀνδρὸς τελείου
τὸ μέγεθος, ἀμέτρητον ὅσην
ἔχει τὴν ὑπροχὴν πρὸς ἐκεῖνα.

*Tum mundum omnem quan-
to teipso maiorē putas esse?
Dicásne tu?* CHAE. *Quis
hominum, ô Socrates, huius-
modi quicquam vel cogita-
tione complecti, vel oratione
consequi valeat? Neque enim
id dicēdo quisquam assequa-
tur.* SO. *Itaque iam cerni-
mus homines, si fortè inuicē
conferantur, permultum dif-
ferre inter sese, præstareq; al-
terum alteri tum viribus, tū
etiam imbecillitatibus.* FE-
*tenim matura hominū ætas
collata ad pueros penitus in-
fantes, quinq; puta decémve
dies natos, quàm magnum
quæso, quamq; admirabile
discrimen habet & infirmi-
tatis, & roboris, cùm in o-
mnib. ferè vitæ actionibus,
atq; artium studijs: tum in ijs
quoq; omnibus quæcunq; aut
corpore administrantur, aut
animo geruntur? Hæc namq;
(id quod paulò antè dixi) te-
nerioribus pueris ne in men-
tem quidem videntur venire posse. Ac roboris quidem ma-
gnitudo eius qui perfecta ætate sit, quantam, quámve im-
mensam atque inæstimabilem præ illis præstantiam habet?*

Μυριάδας γὰρ τοιούτων εἷς ἀνὴρ πάνυ πολλὰς χειρώσαιτ' ἂν ῥᾳδίως. ἡ γὰρ ἡλικία παντελῶς ἄπορος διὰ πὸ πάντων, καὶ ἀμήχανος ἐξαρχῆς πρακολουθεῖ τοῖς ἀνθρώποις κατὰ φύσιν ὁπηνίκ' οὖν ἄνθρωπος ὡς ἔοικεν, ἀνθρώπου τοσούτῳ διαφέρει, τί νομίζομεν τὸ σύμπαντα οὐρανὸν πρὸς τὰς ἡμετέρας δυνάμεις φανῆναι ἄν, τοῖς τὰ τοιαῦτα θεωρεῖν ἐφικνουμένοις; πιθανὸν οὖν ἴσως δόξει πολλοῖς, ὅσην ἔχει τὸ μέγεθος τοῦ κόσμου τὴν ὑπεροχὴν πρὸς τὸ Σωκράτους ἢ Χαιρεφῶντος εἶδος, τηλικοῦτον καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ τὴν φρόνησιν, καὶ διάνοιαν, ἀναλογὸν διαφέρειν τῆς περὶ ἡμᾶς διαθέσεως. τοὶ μὲν οὖν καὶ ἐμοὶ καὶ ἄλλοις πολλοῖς, τοιούτοις οὖσι, πόλλ' ἄττ' ἀδύνατα τῶν ἑτέροις πάνυ ῥᾳδίων. ἐπεὶ καὶ αὐλῆσαι τοῖς ἀναύλοις, καὶ ἀναγνῶσαι καὶ γράψαι τοῖς ἀγραμμάτοις γραμματικὸν τρόπον, ἀδυνατώτερόν ἐστι τέως, ἕως ἂν ὦ-

G Myriadas enim talium vis vnus permultas H manu cõplectatur, & quidem facilè. Aetas namque ab ipso initio imperita prorsus rerum omnium, & quæ moliri nihil possit, hominibus natura contingit. Cùm igitur homo homini (vt videtur) tantum intersit: quid censebimus vniuersum videri cœlũ præ nostris facultatibus, ijs qui talia hæc cognitione assequantur? Credibile itaque fortassis plerisque videbitur, cuiusmodi habet mundi magnitudo præstantiam ad Socratis & Chærephontis formam: eiusmodi & ipsum potestate, & prudentia, ac denique cognitione similiter eam quæ in nobis inest antecellere facultatem. Proinde multa & tibi & mihi sed & alijs qui perinde ac nos sunt, impossibilia videntur ex ijs quæ forsitan perfacilia sunt: I quandoquidẽ & tibia vti ijs qui tibicines non fuerint, & legere ac scribere Grammaticæ artis ignaris impossibilius est, vt qui

ἀγνῶσιν ἀνιπτόμενον, ζῷ ποιῆσαι γυναῖκας ἐξ ὀρνίθων, ἢ ὄρνιθας ἐκ γυναικῶν. ἡ δὲ φύσις ἐν μὲν ἀρχῇ σχεδὸν πρᾶγμα ἦν, ζῷον ἄποιον, ἄμορφον, πόδας ἐκτὸς, καὶ πτερύγας, ἀσκευές τι φαῦλόν καὶ μονοειδὲς καὶ παντοδαπῶν κεκραμένον, μέλιτταν δὲ λαβοῦσα θεὸς μελιτουργὸν ἐργάτιν ἔκτισε φῶτα ἀφανῆ καὶ ἀψυχον, σοφὰ γῆν πλάττειν ἄλλων τε καὶ πτηνῶν καὶ ἀνθρώπων ζῴων, ἐς λόγον, τεχνίτας τιμῶν ἱερεῖς ἀρετῆς μεγάλου πόσχεσιν οὐρανίας ἀθανάτων ἀλκαίμας μεγάλας ὄφις, θνητοὶ καὶ σμικροὶ παντελῶς ὄντες, καὶ ἔτι τὰ μεγάλα ἀνασκόπους ἀσθενεῖν, οὔτ' ἂν τὰ σμικρὰ, τὰ πολλὰ δ' ἀκριβοῦντος, καὶ τ περὶ ἡμᾶς συμβαινόντων πολλῶν, οὐκ ἂν ἔχοιμεν εἰπεῖν βεβαίως, οὔτ' ἀληθύνων εἰκῇ, οὔτ' ἀηδόνων. λέγεται δὲ μῦθον, οἷον πρὸς ἀπάτορις, διὸ τοῦτο

vt qui illa ignorant, quàm aut mulieres constituere ex auibus, aut ex mulieribus aues. Ac K natura quidem L quũ informe fermè animal compararet, & pedum & manuum & pennarum expers: pedes subijciens, atque adhibens pennas, sed & varietate quadã multiplicium variorumq; colorum exornans, apem effinxit, sapientem M diuini mellis N effectricem O Quinetiam ex mutis ouis atq; manibus cõpluria genera constituit animalium tum volucrium atq; terrestrium, tum etiam aquatilium. P ætheris magni (vt nonnulli tradunt) sacris vatens artibus. Q Quamobrem immortalium R potestates (quæ profectò S quàm maxẽ mæ sunt) mortales nos, ac pusilli, & qui nec magna, nec etiam parua percipere valeamus: pleraque etiam addubitemus eorũ quæ circa nostros versantur. haud firmum quicquã vel T de alcyonibus, vel de philomelis tradere possimus. Cæterùm gloriã fabularũ, qualis à patribus prodita est,

τοῦτο καὶ παισὶν ἐμοῖς ὦ ὄρνι θρήνων μέλῳδε παραδώσω τῶν σῶν ὕμνων πέρι. καί σου τὸν εὐσεβῆ καὶ φίλανδρον ἔρωτα πολλάκις ὑμνήσω, γυναιξί τ' ἐμαῖς Ξανθίππῃ τε καὶ Μυρτῷ λέγων τά τ' ἄλλα; πῶς δ' καὶ τιμῆς, οἵας ἔτυχες παρὰ θεῶν. ἆρά γε καὶ σὺ ποιήσεις τι τοῦτον, ὦ Χαιρεφῶν; Χαιρ. πρέπει γοῦν, ὦ Σώκρατες, καὶ τὰ ἐπὸ σοῦ ῥηθέντα διπλασίαν ἔχει τὴν παράκλησιν πρὸς γυναικῶν τε καὶ ἀνδρῶν ὁμιλίαν. Σωκρ. οὐκοῦν ἀσπασαμένοις τὴν ἀλκυόνα, προάγειν ἤδη πρὸς ἄστυ καιρὸς ἐκ τοῦ Φαληρικοῦ. Χαιρ. πάνυ μὲν ποιῶμεν οὕτως.

talem & pueris meis, ô ales quæ fluum ac luctuum (debeo enim) præbuero de tuis laudibus. Tuum verò pium ac studiosum viri amorem concinam crebrò vxoribus meis, V Xanthippæ ac Myrto, referens cùm alia multa, tum in primis quem à dijs honorem consecuta es. Tu quoque, ô Chærephon, huiusmodi aliquid feceris. CHAE. *Decet igitur planè, ô Socrates, & quæ abs te dicta sunt, duplicem vt habeant persuasionem: ad mulierem inquam consuetudinem, ac virorum. Iam igitur Alcyoni salutatione facta, regredi ad vrbem* X *ex Phalerico tempus.* SOCR. *Sanè quidem: igitur sic faciamus.*

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

ALcyonem hunc Luciano ascriptum, Leonis philosophi Academici esse, testantur Athenęus Dipnosoph. 11. & Laërtius in Platone. Nec Platoni hic dialogꝰ elapsus est, sicut nōnulli putāt, quos Socratis persona in errorē pellexit. Occasio dialogi, à cantu Alcedinis. Pulcherrimū est cōmentum, in quo splēdidè de immēsa summi, atq; ęterni principis potestate disseritur, deq; diuinis rebꝰ

a NAM muta quidem sunt quę in aquis degunt.] *Causam adfert Aristoteles, quòd his neque pulmo sit, neq; arteria,*

ceria, neque guttur. Etiamsi sint nonnulla, quæ sonitum quendam ac stridorem edunt: quorum de numero sunt delphinus, lyra, chromis, phoca, quem hinc dictum apparet quòd vocẽ edat. Mercurio sacrum prodidit Athenæus libro 7. pecten. Verùm eum sonum non naturalibus organis vocis edi putat: sed vel attritu branchiarum, vel ab interioribus quæ sunt circa ventrem. Horatius in Odis: O' mutis quoque piscibus Donatura cygni si libeat sonum. Idem Lucianus in Gallo: πολὺ ἀφωνότερος ἔσῃ τοῦ ἰχθύων: id est, Multò magis ero mutus, quàm pisces. Rursus, aduersus indoctum, μᾶλλον τῶν ἰχθύων ἀφωνότερος εἶ: id est, Imò verò magis es mutus, quam pisces.

b Fabula proditur.] Occasio disputationis fuit fabula de Ceyce & Halcyone in hunc fermè modum habetur apud Ouid. lib. Metam. 11. Ceyx Luciferi filius Trachiniæ rex, Alcyonem habuit vxorem, à qua cùm prohibitus, isset ad consulendum Apollinem Clarium de statu regni, naufragio periit. Cuius corpus cùm ad vxorem delatum fuisset in Trachinis, doloris impatiens, illa in mare se præcipitauit. Postea miseratione Thetydis & Luciferi conuersi sunt ambo in aues marinas, quæ Græcis ἀλκύονες dicuntur, Latinis Alcedones, vt ait Varro de Ling. Lat. lib. 3. Hæ, referente Plin. lib. 10. cap. 32. ex Aristot. paulò ampliores sunt passere, colore cyaneo, collo gracili ac procero. Fœtificant bruma, qui dies Græcis ἀλκυονίδες, Latinis Halcyonia vocantur. Neq; apparent, nisi mari tranquillo, maximè Siculo. Faciunt autem septem ante brumam diebus nidos, & totidem sequentibus pariunt. Vnde Mantuanus:

Producit Ceycis aues, vbi frigida bruma.

Hi dies & nautis sunt notissimi in his tempestatem non metuunt. Nidificant autem medio in mari. Nidi pilæ figura, paulum eminentiore, per quàm angusto, grandium spongiarum similitudine, ex spinis aculeatis compacti, tanta duritie, vt ferro incidi nequeant. Franguntur ictu valido, vt spuma arida maris. De tranquillitate Halcyonidum dierum Lucianus hic: ἐπὶ δὲ τῇ τότε νεοττείᾳ τὰς ἀλκυονίδας ὡς σαγηνεύομένας ἡμέρας ὁ κόσμος ἄγει: id est, Nidulante siquidẽ Halcyone, Halcyonidas quos vocant dies, agit mundus. Hinc dictum est adagium illud Aristophanicum, in Auibus: ἀλκυονίδας τ' ἄγειθ' ἡμέρας

εἰμι: id est, Atque Halcyonios duxit assiduè dies: hoc est, tranquillam & ociosam egit vitam. Plautus in Pœnulo: Nisi mihi illam tam tranquillam facis quàm mare est olim, ùm ibi Halcedo pullos educat suos. Idem in Casina: Halcedonia sunt circa frum: id est tranquilli as & silentium. Virgilius inter prognostica futuræ temperiei hoc quoque refert:

Non cepidum ad solem pennas in littore pendunt
Dilectæ Thetydis halcyones——.

Meminit harum & Theocritus Idyllio septimo: Homerus Iliados κ. Servius Georgicorum 1. Ceryli maris Halcyonum Theocritus in Bionis morte: qui ubi consenuit, à coniuge alis impositus gestari dicitur. Et talis coniugij amor est in his auicullis, vt quum altera ex eis interijt, quæ superstes est longo tempore amissam sociam lugubri voce deploret. A quibus Ceryllum ab Halcedone discernunt, sed tamen de eo genere esse statuunt. Aristoteles de Historia animalium lib. 8 cap. 3. etiam videtur discernere ab Halcedonibus: attamen eundem locum & victum vtrisq; tribuit. Gaza Carulum vertit. c Aeolici Græci.] Regis ventorum, cuius regiam describit Virg. 7. Aeneid. d Trachinium Ceyca.] Ceyx in Trachinis Thessaliæ oppido in finib. Phthiotidis ad Oetam montem, & Thermopylarum angustias, à loci asperitate nomen habentes, regnauit, qui circa Thrachynius à poëtis cognomen natus est e Astri pulchri.] Stellæ illius pulchri, &c f Lugubrem.] Mantuanus? mœstæ Halcyones lugubre dabãt per littora carmen. Theocritus de morte Bionis: Neq; Alcyon tanto dolore deplorauit Ceycis interitum. g Aliis.] ἐπὶ δηλ, fortè legendum πρὸς Ad hanc fabulam alluſit Euripides in Iphigenia in tauris act. 4 in choro. πάντες Ἀλκυόνες ἀλκυών. h Accepit honorem.] Halcyo Alcedonia. i. tranquillitatem maris. i Equibus est.] hæc vel præcipua. k Simile speculi.] Inter multa quæ verum referunt imagines, velut aqua, æs politum, gemmæ quædam, nihil aquè perspicuè reddit simulacra, vt vitrum plumbo sublitum. Nam vitrum quidē vt rarum ac perlucidum maximè capax est imaginū, verùm acceptas non perinde continet ob pellucentiam: proinde sublitum plumbum, ob nigrorem aliquem, naturaq; densitatem, facilè impressam imaginem

ginem, neque dilabi sinit. Euanescunt enim simulachra, non secus atque candelæ lumen in sole, quoties excipiuntur in corpore nimium tenui perspicuoque, velut in aëre, pura aqua, crystallo, vitroque non obscurato corporis alicuius oppositu. Rursum in nimium densis & ob curis non hærent, velut in silice, ligno ve. Proinde natura solertissima rerum omnium architectrix, oculum animantium ad speculorum imaginem finxisse videtur: quippe parti pellucenti nigrorem quendam adiunxit à tergo, quo sublato, protinus tollatur & videndi facultas. Vnde scitè dictum est illud: Vt speculum oculus est artis, ita oculum esse naturæ speculum. Illud miraculo dignum, speculum non modò clarissimè repræsentare simulachra rerũ omnium, quæcunq; obiecta sunt: verumetiam interualla, colores, motus, breuiter res ipsas, penè dixerim euidentius quàm sunt, hoc vno discrimine quòd aduersa refert. Cuius causa hæc est, quòd species quæ à corpore solido per aerẽ manat ad speculi superficiẽ, simplex puraq; est vnde fit, vt non alia sit auersa, quàm aduersa. Quibus de rebus acutissimè disseruit Leo Nolanus in Quæstionibus suis. Sed & natura inquit Seneca, facultatem vel inopi est impertita ipsum videndi: fons cuique perlucidus, aut leue saxum imaginem reddit. Hinc illud Virgilij ex Eucolico ludicro:

—nuper me in littore vidi,
Quum placidum ventis staret—.

Sed & Lucianus in primo dialogo Marinorum colloquentibus Doride ac Galatea, inibi inquis Doris: Alioqui vbi libebit scire qua sis facie de scopulo quopiam in aquam, si quando tranquilla fueris, despectãs, teipsam contẽplare. l O Socrates, qui nam credibile.] Propositio. Quæris aũt an priscis hominibus fides habenda sit, pro certo affirmantibus ex mulieribus aues, & contrà ex auibus mulieres factas. m Eorũ quæ fieri possunt, & effici nequeunt.] de possibilibus & impossibilibus rebus. n Tardi & obtusiores iudices.] Hallucinãtes & cæcutientes. o Iudicamus.] Expendimus. p Mentiũ infantiã.] Hinc Seneca: Non, inquit, bis pueri sumus, vt vulgo dicitur, sed semper: verũ hoc interest, quod maiora nos ludimus. Ad hæc morũ inepta, animi lenitas, & hoc ipsum, nihil sapere, in seni-

in senibus infantiam quandam referre videtur. Autor est etiam in Policitis Aristot. post annos 48. ingenij vigorem euanescere. Quapropter Eurip. in Bacchis ait: τὸ γῆρας ὑμῶν εἰσορῶν οὐκ ἔχον, *vestram vbi senectam video mentis indigam.*

q Vltima senectute prouectus.] *Alludit ad prouerbium: Bis pueri senes, de quo Erasmus.* *r* Pusillum vitæ temp.] *Modicum.* *s* Ac nouellum.] *Nihil aliud quàm pueritia.*

t Ad vniuersum æuum.] *scil. camparatum. Plin. lib. 7. Aristot. in Pol. itemq; Rhet. lib. 3.* *u* Quos deorũ latent potestates.] *Sic ea quæ Dei sunt, nemo nouit, nisi Dei spiritus, inquit Paul. 1. Cor. 2. Rom. 11. Sap. 9. Tob. 3. Psal. 17. 35. 38. Iob. 5. 8. 37.* *x* Dij & dæmoniorum.] *Dæmonis autem nomen latè desumptum est. Nam & pro dijs ipsis supremis & procœlestibus atque aërijs persæpe obseruamus, vt hic.* *y* Quibus naturæ vis incognita.] *Natura quoq; pro Deo habita est, & eam Straton Deum statuit, vt Arnob prodit, & Seneca lib. 4. de beneficijs lib. 7.* *z* Meministi.] *Argumentum à signo.* *A* Extiterit.] *seuierit.* *B* Nam vel cogitantem.] *In animo repetentem.* *C* Ventorum incredibiles.] *Inusitatos ventorum impetus atque turbines.* *D* Vtrum igitur maius.] *Epilogus amplificatur à minori.* *E* Etenim pueri.] *Sic Lucianus puer varias rerum formas cera effingere solebat, vt in somnio suo testatur.* *F* Etenim natura hominum ætas.] *Ab hominum incremento, & ætatũ collatione.* *G* Myriadas.] *multa millia.* *H* Manu complectatur.] *Subijciat.* *I* Quandoquidem & tibia.] *A quotidianæ vitæ vsu, quo alius alio differt.* *K* Ac natura quidem.] *Ab effectis naturæ, à minore. Columella: Benignissima rerum omnium parens natura.* *L* Cùm informe.] *Apes intelligit quæ nascuntur neq; ex coitu, neq; partu, sed ex suauitate herbarum & foliorum finguntur: postea per incubationem vermiculus subnascitur, sicut Aristot. lib. 5. cap. 21. de Animal. tradidit: sed Plin. de eo nonnihil dubitat, ore emittere fœtum traduntur. Cùm autem interierunt, ex tauri interfecti putrescente corpore reparari solent, vt est in fine 4. Georg. Virgilij. Græcis aũt ab opere mellario,* μέλισσαι *dictæ sunt. Plerisq; verò Latinis, apes, quasi sine pedibus, quos in prima sua origine non habent. Hinc Ouid. 15.*

Metam.

Metam. Molliferarum apiũ sine membris corpora nasci. *M* Diuini mellis.] *Hinc Virgil. 4. Georg.* Protinus aërij mellis cœlestia dona. *N* Effectricem.] *Varro: Deniq; ex hoc putrefacto nasci dulcissimas apes mellis matres. O* Quin etiam ex mutis ouis & inanimis.] *Inanimatis. De ouorum natura mirabili & eorum variis generibus, loquitur Cæl. Rhod. antiq. lect. lib. 27. c. 17. Arist. de gen. Anim. l. 5. P* Aetheris magni.] *Summi Dei. Lucr. lib. 1.*

Postremò pereunt imbres vbi eos pater æther,
In gremium matris terrai præcipitauit. *& Virgil. 2. Georg.* Tum pater omnipotẽs fœcundis imbribus æther, *&c. Q.* Quamobrem immortalium.] *Conclusio. R* Potestates.] *Virtutes. S* Quæ maximæ sunt.] *Incomprehensibiles. T* De Alcyonibus.] *Ad ea quæ superiùs iam annotauimus, hæc addemus. Causam huius nidulationis hybernæ, quærit Albertus, eam esse suspicatus, quòd auicula ea rara adeò sit textura, vt æstate propter nimiam corporis ariditatem progenerare nequeat, hyeme verò obturatis præ frigore poris, humidioreque effecto corpore, fiat ad conceptum idonea. Hanc videre est omnium rarissimè: ferè enim circa Vergiliarum occultationem brumamque ipsam apparet, & vbi primum per portum non plus quàm nauem circumuolauerit, statim abit, vt nusquam præterea conspiciatur. de quo apud Stesichorum latiùs. V* Xantippæ ac Myrto.] *Socrati Hieronymus in Iouinianũ vxores fuisse duas scribit, Xanthippen & Myrthonem; Aristidis neptem, alij dicunt filiam, Laërtij etiam testimonio; & Plutarchi in Aristide. X* Ex Phalerico.] *portu. Phaleros enim portus est Athenis celeber, à quo Demetrius Phalerius cognominatus est.*

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ, Καυκασος. PROMETHEVS, sive Caucasus.

Ottomaro Luscinio interprete.

ARGVMENTVM.

VIdetur hoc dialogo Lucianus, id quod & in sequentibus fecit, deorum gentilium vanitatem, & ineptam de illis persuasionem hominum reprehendere atq; irridere voluisse. Occasionem autē sumpsit ex fabula Promethei, quem poëtæ fingunt, eò quòd Iouem in distributione carnium decepisset, deinde & homines formasset, postremò autem è cœlo ignem surreptum terris intulisset: à Ioue Caucaso alligatum, aquilamq; immissam, quæ hepar illius carpendo attereret. Fingit itaq; hic, interea dum rupibus affigitur, causam dicere, & apud Mercurium & Vulcanum se de criminibus obiectis purgare. Primùm de distributione carniū, per extenuationem, dicendo iocum fuisse conuiualem, non fraudē: neq, tantum supplicium mereri, ex aduerso priora sua merita referendo. Secundo loco de plastice, vbi bifariam respondet: & super eo, an homines in vniuersum finxisse, dijs damnosum fuerit: & super modo & forma ostendens, non modò nihil incommodi fictionem hominis attulisse dijs, verumetiam vtilem & propè necessariam fuisse. Deinde & hac forma, ità vt deos referrent facie, & rationis participes essent, necesse fuisse creari. Vltimò de furto ignis respondet, nēque cœlesti igni quicquam ademptum esse, & ad officium deorum pertinere vt homines iuuent: præsertim quum ea re ipsi neque opus habeant, neque vtantur, homines autem sacrificando indigeant, & ad ipsorum deorum ministerium adhibeant. Occasio apologiæ sumitur ex eo, quòd cùm Prometheus sui misereri Mercurium iuberet, ille contrà meritò eum pati hæc dixerat.

MERCV-

Ὦ Μὴν Καύκασος, ὦ Ἥφαιστε, οὗτος, ὃν τὸν ἄθλιον τιτᾶνα τοῦτον πρὸς τῷ πόντῳ δεῖ προσηλῶσθαι, πρὸς κορυφῇ τινὶ ἀπροσίτῳ καὶ ἐρημίᾳ τινὶ ἐπικρεμάσαντα, ἄπο τοῦ χιόνος γυμνός ὅπως, ὡς βεβαιότερον καταπαγείη τὰ δεσμά, καὶ οὗτος ἅπασι περιφανὴς ἂν εἴη κρεμάμενος. Ηφαι. περισκοπῶμεν, ὦ Ερμῆ. ὅτι γὰρ ταπεινὸν καὶ πρόσγειον ἐσαυρῶσθαι χρὴ, ὡς μὴ ἐπαμῦναι αὐτῷ τὰ πλάσματα αὐτοῦ οἱ ἄνθρωποι. ὅτι μὲν κατὰ τὸ ἄκρον ἀφανὴς γοῦν ἂν εἴη τοῖς κάτω. ἀπ' ἀλλοκοῦ, κατὰ μέσον ἐντεῦθά πως ὑπὲρ τοῦ φάραγγος ἀνεσταυρῶσθαι, ἐκπεπταμένας τὰς χεῖρας ἀφ' ἑκατέρου πρὸς τὸ ἐναντίον. Ερ. οὐ λέγεις· ἀπόκρημνοί τε γὰρ αἱ πέτραι, καὶ ἀπρόσβατοι, παντοίως γὰρ ἀπότομα ἐπιφαίνεται. καὶ ὡς ποδὶ σχολῇ τοῦτο ὁ ἐρημος ἔχει πλὴν ἐπιβάσιν, ὡς ἀκροπόδιτί που μόλις ἑσταναι, καὶ ὅλως ἐπικρεμάτατος ὁ σανίδιον pene recipiant vestigium, cùm vix summis hic insistas pedibus: deniq; quammaximè opportuna, in quibus furca fiat.

EN a ubi Caucasum, ô Vulcane, cui miser hic b Titan affigendus est. Itaq; circumspiciamus sicubi locus pateat in præcipiti, nudatus nive, cui firmius infigantur vincula, & unde suspensus ipse magis promineat, & fiat conspicuus. VVL. Circumspectiùdum profectò, Mercuri, nobis est, ne humili loco, ac propè terram affixus, plasmatis sui (nempe hominum) experiatur auxilias: aut rursus in sublimi propendens, ijs qui in montis radice uersantur, minimè appareat. Quamobrem, nisi aliter tibi uisum fuerit, hic in montis medio c supra conuallem, passis hinc atque illinc eregione manibus, cruci affigatur. MER. Rectè dicis. prærupta enim hic undique sunt saxa, & nemini accessa, quippe propendentia paruper in præceps: tanta proinde angustia, vt vix

ρος ἂν γένοιτο. μὴ μέλλε οὖν, ὦ Προμηθεῦ, ἀλλ' ἀνάβαινε, καὶ πάρεχε σεαυτὸν καταπαγησόμενον πρὸς τὸ ὄρος. Προ. ἀλλ' ὑμεῖς γοῦν, ὦ Ἥφαιστε καὶ Ἑρμῆ, κατελεήσατέ με παρὰ τὴν ἀξίαν δυστυχοῦντα. Ερμ. τοῦτ' ἔφης, ὦ Προμηθεῦ, τὸ κατελεήσατε, ἀντὶ τοῦ ἀνασκολοπισθῆναι αὐτίκα μάλα παρακούσαντας τοῦ ἐπιτάγματος. ἢ οὐχ ἱκανῶς εἶναί σοι δοκεῖ ὁ Καύκασος, καὶ ἄλλους ἂν χωρῆσαι δύο προσπατταλευθῆναι; ἀλλ' ὄρεγε τὴν δεξιάν. σὺ δέ, ὦ Ἥφαιστε κατάκλειε, καὶ προσήλου, καὶ τὴν σφῦραν ἐρρωμένως κατάφερε. δὸς καὶ τὴν ἑτέραν, κατειλήφθω εὖ μάλα καὶ αὕτη. εὖ ἔχει. καταπτήσεται δὲ ἤδη καὶ ὁ αἰετὸς ἀποκερῶν τὸ ἧπαρ, ὡς πάντα ἔχοις ἀντὶ τῆς καλῆς καὶ εὐμηχάνου πλαστικῆς. Προ. ὦ Κρόνε καὶ Ἰαπετὲ, καὶ σὺ Γῆ μῆτερ, οἷα πέπονθα ὁ κακοδαίμων, οὐδὲν δεινὸν εἰργασμένος; Ερμ. οὐδὲν δεινὸν εἰργάσω, ὦ Προμηθεῦ; ὃς πρῶτα μὲν τὴν νομὴν τῶν κρεῶν ἐγχει-

ca fiat. Ne igitur cuncteris, Promethee, sed ascende, & præbe te monti affigendum. PRO. At uos saltem, ô Mercuri & Vulcane, miserescite mei, qui citra vllam prorsus noxam calamitatem istam incidi. MER. Miserescite, ais Promethee? Tanquam parum sit tibi Caucaso alligari, nisi nos quoque ambos Iupiter eidem pœnæ mox destinet, veluti mandato suo immorigeros? Sed tu porrige dexteram. Vulcane tu reclude, & affige malleo potenter immisso. Præbe læuam, quò & illa ritè implicetur. Bene actum. iam nunc deuolatura tibi [d] aquila iecur depascet, ne quippiam tibi unquam desit præmij pro opere illo tuo tum pulchro, tum ingenioso. PRO. [e] O Saturne, ô Iapete, & tu Tellus parens, infelix ego quibus afficior pœnis, qui neq; facinus unquã graue admiserim. MER. [f] Nullum facinus, ais Promethee? qui primò quidem distribuendarum carnium obiens munus,

εἰσθεὶς, οὕτως ἄδικον ἐποιήσω, καὶ ἀπατηλὴν, ὡς αὐτῷ τὰ καλλίστα ὑπεξελέσθαι, τὸν Δία δὲ πρᾶλογίσασθαι, ὀστᾶ καλύψας ἀργέτι δημῷ; μέμνημαι Ησιόδου νὴ Δί οὕτως εἰπόντος. ἔπειτα δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἀνέπλασας, πανουργότατα ζῶα, καὶ μαλιστά γε τὰς γυναῖκας. ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸ τιμιώτατον κτῆμα τῶν θεῶν τὸ πῦρ κλέψας, καὶ τοῦτο ἔδωκας τοῖς ἀνθρώποις. τοιαῦτα δεινὰ εἰργασμένος, φὴς μηδὲν ἀδικήσας δεδέσθαι; Πρ. ἔοικας, ὦ Ερμῆ, καὶ σὺ κατὰ τὸν ποιητὴν ἀναίτιον αἰτιᾶσθαι, ὃς τὰ τοιαῦτα πεφέρεις, ἐφ' οἷς ἔγωγε τῆς ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως, εἰ τὰ δίκαια ἐγίγνετο, ἐτιμησάμην ἂν ἐμαυτόν. εἰ γοῦν σχολή σοι, ἡδέως ἄν σοι καὶ δικαιολογισαίμην ὑπὲρ τῶν ἐγκλημάτων, ὡς δεί-

mirum quàm vafrè egeris, atque improbe. optimam enim partem tibi subducens, Ioui ossibus candido adipe velatis imposuisti. 8 Hesiodi ipsius iam mihi in mentem venit, qui meherclè de hac re verba facit. Deinde & homines effinxisti, animantis genus quo non est aliud versutum magis ac callidum, & quidem maximè omnium mulier. Super omnia autem ignem thesaurum deorum omnium præstantissimum furtim surripuisti; hominibus eiusce vsum tradens. At verò quum tanta admiseris flagitia, mirum quomodo dicere ausis, te quasi insontem; & nemini prorsus iniurium, vinculis implicari. PRO. h Videris quoque & tu mihi Mercuri, iuxta poetam, incusare innocuum, quando talia mihi obijcis, quæ ego iure optimo me fecisse contenderim: ob quæ equidem i in Prytaneo publicè alendum me, si pro merito mecum ageretur, censuissem. Verùm si vacat tibi audire ex me defensionem minimè iniucundam, ego detortam in me culpam facili conatu diluere curauero, simulatque perspicuum fuerit oratione mea,

δείξαιμι ἄδικα ἐγνωκότα περὶ ἐμοῦ τὸν Δία. σὺ δὲ, στόμυλος γὰρ εἶ, καὶ δικανικὸς, ἀπολόγησαι ὑπὲρ αὐτοῦ, ὡς δικαίαν τὴν ψῆφον ἔθετο, ἀνεσταυρῶσθαί με πλησίον τῶν Κασπίων τούτων πυλῶν, ἐπὶ τοῦ Καυκάσου, οἴκτιστον θέαμα πᾶσι Σκύθαις. Ερ. ἔωλον μὲν, ὦ Προμηθεῦ, τὴν ἔφεσιν ἀγωνιῇ, καὶ ἐς οὐδὲν δέον. ὅμως δ' οὖν λέγε. καὶ γὰρ ἄπλως πρεμένειν ἀναγκαῖον, ἔς' ἂν ὁ ἀετὸς καταπτῇ ἐπιμελησόμενός σου τὴν ἥπατος. τὴν ἐν τῷ μέσῳ δὴ ταύτην σχολὴν καλῶς ἂν εἴη ἔχον, εἰς ἀκρόασιν καταχρήσασθαι βραστικὴν, οἷος εἰ σὺ πανουργότατος ἐν τοῖς λόγοις. Προ. πρότερος οὖν ὦ ἑρμῆ λέγε, καὶ ὅπως μου ὡς δεινότατα κατηγορήσῃς, μηδὲ καθυφῆς τι τῶν δικαίων τοῦ πατρός· σὲ δὲ, ὦ Ηφαιστε, δικαστὴν ποιοῦμαι ἔγωγε. Ηφαι. μὰ Δί' ἀλλὰ κατήγο

quàm iniquè aduersum me Iupiter pronunciauerit.[k] Tu verò quandoquidem tam eloquio polles, quam iuris scientia, Iouis partes tuearis: denique effingas, vt lubet, quod me haud iniuria[l] prope portas Caspias Caucaso isti affigẽdum iudicârit, quò miserrimum Scythis omnib. fiam spectaculũ. MER. Inanem insumis operam Promethee, si prouocare velis à Iouis in te lata sententia: tentare enim isthuc, prorsus existimo inutile. Verùm quando alioqui tãtisper mihi hîc manendum est, dum ex arduo aduolet aquila, quæ hepatis tui curam gerat: occasionem nimirũ hæc nobis mora ministrabit te auscultandi declamantem, qui præter astum quo cunctos mortales superas. Rhetoricen quoq; probè calles. PRO. Primùm igitur Mercuri tu velim dicas, quibus de rebus mecum pater tuus expostulet: quas dein exaggerare tibi licebit, & longè grauissimas facere. Caueto autem in primis, ne prætermissum tibi aliquid excidat. Cæterùm, tu Vulcane censor esto, ac de causa cognoscas velim. VVLC. Ita me amet Iupiter, pro

iudice

κατήγορον ἀντὶ ἴσθι μοι ἕξων, ὃς τὸ πῦρ ὑφηλόμενος, ψυχρόν μοι τὸν καμινον ἀπέλοιπας. Προ. ἀκούω δικηλόμενοι τὴν κατηγορίαν, σὺ μὴν περὶ ἁλοπῆς ἤδη σώφρων. ὁ Ερμῆς δὲ καὶ τὴν ἀνθρωποποιίαν, καὶ τὴν ἱερανομίαν ἀπαίσιτα. ἄμφω δὲ τεχνίται. καὶ ἐπᾶν ἄναυοι ἐοίκατε ἐᾶν. Ηφαις. ὁ Ερμῆς καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ ἐρᾶ. ἐγὼ γὰρ οὐ πρὸς λόγοις ζῆς δικανικοῖς εἰμί, ἀλλ' ἀμφὶ τὸν καμινον ἔχω ταπορά. ὁ δὲ ῥήτωρ δεῖ, καὶ τὰ ζιαῦτα οὐ περίεργος μεμελέτηται αὐτῷ. Προ. ἐγὼ μὴ οὖν ἄρ ποτε ὤμην καὶ περὶ τῆς ἁλοπῆς τὸν Ερμῆν ἐθελῆσαι ἂν ἐπᾶν, ἀνάγκην μοι τὸ ζιῆζε ὁμοτίχνῳ ὄντι. πλὴν ἀλλ' ἃ καὶ ζιῆζεν, ὦ Μάιας παῖ, ὑφίσασα, καιρὸς ἤδη περαίνειν τὴν κατηγορίαν. Ερμ. πανυγοιῶ, ὦ Προμηθεῦ, μακρῶν δεῖ λόγων,

iudice accusatōr tibi futurus sum, eò quòd compilato igni, gelidam mihi officinam reddideris. PRO. Partiri igitur vos conueniet actionem, vt tu quæ æd furtū pertinent, in vnum congeras: at Mercurius quæ hominū formationi conueniunt, carnisúmq; distributioni, impugnare conetur. Nihil autem vīdeo quod vos remoretur, quum ambo sitis egregij artifices, & ad compositè dicēdū impendiò instructi. VVL. Mercurius meam obibit prouinciam, cui hæc non obiter curæ sunt, vtpote rhetori. Nam ego quum haudquaquam in iudicialibus dissertationibus versor, sed magis circa focū, ibiq; nonnihil est quod meæ possunt vires: quo pacto oratorē agam, non video. PRO. Nihil est quòd Mercurium de furto dictu-

rum suspicer. Quomodo enim furti me suggillauerit, cuius ipse author est? Vnde necessitudo quædam mihi cum Mercurio intercedit, propter idem artificium. Atqui tempus expetit, ô Maiæ soboles, si me culpæ cuiuspiā arguere velis, vt modò proponas accusationem. MER. Si mihi propositum sit

λόγων, καὶ ἱκανῆς τινος παρασκευῆς, ἐπὶ τὰ σοὶ πεπραγμένα. οὐχὶ δὲ ἀπόχρη μόνα τὰ κεφαλαια εἰπεῖν τῶν ἀδικημάτων. ὅτι ἐπιτραπέντι σοι μοιράσαι τὰ κρέα, σαυτῷ μὲν τὰ κάλλιστα ἐφυλάττου, ἐξηπατηκὼς δὲ τὸν βασιλέα, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀνέπλασας, οὐδὲν δέον. καὶ τὸ πῦρ κλέψας παρ' ἡμῶν, ἐκόμισας παρ' αὐτοὺς. καί μοι δοκεῖς, ὦ βέλτιστε, μὴ συνιέναι ἐπὶ τοῖς τηλικούτοις, πάνυ φιλανθρώπου τοῦ Διὸς πεπειραμένος. εἰ μὲν οὖν ἔξαρνος εἶ μὴ εἰργάσθαι αὐτὰ, δεήσει καὶ διελέγχειν, καὶ ῥῆσίν τινα μακρὰν ἀπτείνειν, καὶ πειρᾶσθαι, ὡς ἔνι μάλιστα, ἐμφανίζειν τὴν ἀλήθειαν. εἰ δὲ φῂς τοιαύτην πεποιῆσθαι τὴν νομὴν τῶν κρεῶν, καὶ τὰ περὶ τοὺς ἀνθρώπους καινουργῆσαι, καὶ τὸ πῦρ κεκλοφέναι, ἱκανῶς κατηγόρηταί μοι, καὶ μακρότερα οὐκ ἂν εἴποιμι. λῆρος γὰρ ἄλλως τὸ τοιοῦτον.

Προ. εἰ

malefacta tua insectari, longa profectò oratione opus fuerit, & apparatu aliquo. neque enim quasi compendio quodam recensere crimina satis est, [m] quo pacto videlicet commisso tibi distribuendarum carnium officio, regem meliori parte fraudaueris, atque illam pro te seruaris: quodq; homines, quos esse minimè decebat, effinxeris: denique, quòd ignem quoque à nobis sustuleris, ad illos eum perferens: qua in re abusus es profectò, vir optime, Iouis benignitate, ac visus es mihi eam parum intellexisse. At verò si hæc inficiaberis, te admisisse flagitia, longiore tecum vtemur sermone, quo simul & dicta tua refellamus, & vt veritas quammaximè fiat perspicua, laboremus. Cæterùm, si ea concesseris, quæ de carnium diuisione diximus, hominibus [n] recens formatis, atque ablato igni, abundè iam mihi in hac accusatione satisfactum est. Quid enim pluribus opus? quando aliter dicere, iam planè sit nugari.

PRO. Si-

Προ. εἰ μὲν καὶ ταῦτα λῆρός ἐστι, ἃ εἴρηκας, ὀψόμεθα μικρὸν ὕστερον. ἐγὼ δὲ καὶ ἐπείπερ ἱκανὰ φῂς εἶναι τὰ κατηγορημένα, πειράσομαι ὡς ἂν οἷός τε ὦ δαλύσασθαι τὰ ἐγκλήματα. καὶ πρῶτον μὲν ἄκουσον τὰ περὶ τῶν κρεῶν. καί τοι νὴ τὸν οὐρανὸν, καὶ νῦν λέγων ταῦτα, αἰσχύνομαι ὑπὲρ τοῦ Διὸς, εἰ οὕτω μικρολόγος καὶ μεμψίμοιρός ἐστι, ὡς διότι μικρὸν ὀστοῦν ἐν τῇ μερίδι εὗρεν, ἀνασκολοπισθησόμενον πέμπειν παλαιὸν οὕτω θεὸν, μήτε τῆς συμμαχίας μνημονεύοντα, μήτε αὐτὸ τῆς ὀργῆς τὸ κεφάλαιον ὅ ἐστιν, ἐννοήσαντα, καὶ ὡς μειρακίου τὸ τοιοῦτον ὀργίζεσθαι, καὶ ἀγανακτεῖν, εἰ μὴ τὸ μεῖζον αὐτὸς λήψεται. καί τοι τάς γε ἀπάτας, ὦ Ἑρμῆ, τὰς τοιαύτας συμποτικὰς οὔσας, οὐ χρὴ οἶμαι ἀπομνημονεύειν, ἀλλ'

PRO. *Siquidem isthuc an sit nugari, posthac videri-mus: nunc verò quoniam absoluta tibi est aduersum me (vt ais) accusatio, ego, præpotens Mercuri, hæc obiecta facilè amoliri tentauero. Et primò quidem audi, obsecro, quæ dicam de carnibus. Cœlum testor, si me non Iouis loco nunc pudet vt recenseam quàm ille sit pusillanimus & querulus: non tam aliam ob causam, quàm quia minutula quædam ossa in portione, quæ sibi fortè obtigerat, offendit: & huius rei gratia me tanto nunc tempore à cunctis* o *pro deo habitum, palis huc affigendum misit. immemor sanè, quibus eum iuuerim beneficijs, neque satis probè perpendens, cuius momenti sit tantæ indignationis origo atque materia. Nam quis non videt, puerilem hanc esse iram, vt excandescas, & ini quo feras animo, quoniam* p *maiorem partem non acceperis? Verùm, quanto foret æquius, Mercuri, conuiualium huiuscemodi fraudium deinceps ne recordari quidem,*

ἀλλ' ἐὰν τι ἁμάρτῃσω μεταξὺ ἀνωχυρώσων, παιδιὰν ἡγεῖσθαι, καὶ αὐτοῦ ἐνθῶδε συμποσίου καταλιπεῖν τὴν ὀργήν. εἰς δὲ τὸ αὖθις ταμιεύεσθαι τὸ μῖσος, καὶ μνησικακεῖν, καὶ ἕωλόν τινα μνησικακίαν ἀφορολόγητον ἄπαγε, οὔτε θεοῖς πρέπον, οὔτε ἄλλως βασιλικόν. ἢν γοῦν ἀθλίη τις τῶν συμποσίων τὰς ὁμοψεύδας ἀφῶντας, ἀπολιπὼν καὶ σκώμματα, καὶ τὸ σιωπᾶν, καὶ ἐπιγελᾶν, τὸ καταλιπόμενόν ὅτι μέθη, καὶ μόρος, καὶ σιωπὴ, σκυθρωπὰ καὶ ἀτρεπῆ πράγματα, καὶ ἅπερ συμποσίῳ πρέποντα. ὥστε ἐγὼ οὐδὲ μνημονεύειν εἰς τὴν ὑστεραίαν ἔτι ὤμην τὸν Δία, οὐχ ὅπως καὶ τηλικαῦτα ἐπ' αὐτοῖς ἀγανακτήσειν καὶ πάνδεινα ἡγήσεσθαι πεπονθέναι, εἰ ὀλίγιστον τις μοῖρα, παιδιάν τινα ἔπαιξε, παρώμωκε δὲ ὀλιγώστεα τὸ βέλτιον ὁ ἀρούρης, τίθει δὲ, ὦ Ἑρμῆ, τὸ χαλεπώτερον, καὶ σὺ ἐλάττω μοῖραν ἀγνώμων ἔχε.

& dimissa ira, symposij delictum veluti lusum æstimare atq; iocum? Quippe quum in crastinum cõmere odiũ, vt meminisse iniuriæ veteris, haudquaquam reges deceat, ne dicam deos. Sed age dum tollamus è conuiuijs lepores illos & sales, risum, & fabdolas captiones: quid, oro, præter temulentiam, edacitatem & silentium fiet reliqui? Quæ quum tristia admodum sint, & parum iucunda, decentius exulare crediderim huiuscemodi à conuiuio. ¶ Nam Iouem in posterum diem recordaturũ quis oro putaret huiusce distributionis carnium, in qua nil præter iocum notares ac lusum? Vt ne interim dicam quòd molestè nonnihil esset laturus, tanquam his rebus leuiculis potuerit offendi. Nihil enim aliud explorare volebam in ea diuisione, quàm in delectu partium meliorem num Iupiter ab aliijs dignosceret. ¶ Sed age Mercuri, vt illi iam aliquid concedamus, minorem portionem ei tradidimus in partitione

κρύπτειν τῷ Διΐ, πλὴν δι' ὅλων ὑ-
φηρεῶν. τί οὖν δεῖ ζῆν ἐμὲ τοιοῦτον ἐ-
κεῖνον τὸν ἥλιον τὸν οὐρανὸν ἀναμιμήσθαι, καὶ δόρ-
μα καὶ ταύρους καὶ Καύκα-
σον ὅλον ἐπινοεῖν, καὶ αὐτὸς
καταπέμπειν, καὶ τὸ ἧπαρ ἐκκό-
πτειν; ὥρα γὰρ μὴ πολλῶν ζώντα
καταλιπόντα ἀγαγκάζεσθαι αὖ-
τὸν μικροψυχίαν, καὶ ἀγνώμονα
ἀνώμυξε, καὶ πρὸς ὀργὴν ἀνέ-
βαλεν. τί ἂν ἐποίησεν οὗτος, ὅ-
λον βοῦν ἁρπάσας, ἢ μέρη τῶν
ὀλίγων ἕνεκα ταῦτα ἐργάσ-
ται; καίτοι πόσῳ οἱ ἄνθρωποι
ἀγνωμονέστερον διακεινται
πρὸς τὰ ταῦτα, ἃς εἰκὸς ἦν
καὶ τὰ ἐς ὀργὴν ὀξυτέρως ἔχειν
τῶν θεῶν; ἀλλ' ὅμως ἐκείνων ὀλ-
ίγῳ ὅστις τῷ μαγείρῳ ταύρου
ἅψασθαι μόνον ἐβούλετο ἢ μέρος
ἐπιλημμάζεσθαι ἢ ὀπλομένων ἀ-
ποσπάσας τι μέρος καταβρόχ-
θοιεν, ἀλλὰ συγγνώμην ἂν ἔχοι-
μεν αὐτοῖς. εἰ δὲ καὶ πάνυ ὀργι-
σθεῖεν, ἢ κουδούλους ἐνέτριψαν,
ἢ καὶ

tione: adde quòd fœdã, quòd horrendam atq; molestam. Et, si lubet, finge me omnino portionem fustiliſſe: quid tum? Nunquid ideo decebat vt cœlum (ceu prouerbio dicitur) terræ miſceretur, vincula excogitarentur, & cruces, totiuſq; Caucaſus, aquilæ dehinc demitterentur, quæ hepar dilaniarent? Fallor, ſi hæc nõ ſunt aperta puſillanimitatis indicia, animiq; ignobilis, & propenſi in iram. Nam cùm hæc agit ob pauculas carnes, quid oro feciſſet, ſi bos integer illi fuiſſet ademptus? Videre iam licet homines in pari negocio lõgè modeſtius affectos: qui quum dijs immortalibus natura ſint inferiores, acrius illos excandeſcere par erat, quàm deos. Atqui nemo hactenus fuit qui coquũ cruci adiudicârit, eam ob cauſam, quòd carnes elixas, immiſſum iuſculo digitum, viſus ſit circumlambere, aut ex veru nonnihil toſtarũ carnium vel lens vorârit. Magis enim veniam illis impertiunt, niſi vehementer fuerint irati. tunc enim incutiunt coquo pugnum,

ἢ μὴ κατὰ μόρας ἐπάταξαν. ἀνεσκολοπίσθη δ' οὐδεὶς παρ' αὐτοῖς τῶν τυλικάτων ἕνεκα. καὶ περὶ μὲν τῶν ἱερῶν τοσαῦτα, ἀσχαλῶ μὲν ἐμοὶ ἀπολογεῖσθαι, πολὺ δὲ ἀσχαλῶ μᾶλλον τὴν ὑποῤῥᾳῖν ἐκείνῳ. περὶ δὲ τῆς πλαστικῆς, καὶ ὅτι τοὺς ἀνθρώπους ἐποίησα, καιρὸς ἤδη λέγειν. τοῦτο δέ, ὦ Ἑρμῆ, διαλλὼν ἔχον τῷ κατηγορείᾳ, δικαίαν οἶδα καθ' ὁτιοῦν πρόφασιν ἀπολογεῖσθαι· πρόφασιν, ὡς οὐδ' ὅλως ἐκλῶ τοὺς ἀνθρώπους γενέσθαι, ἀπ' ἀμείνονος ἐμοῦ ἀπρεμεῖν αὐτοὺς γῆν ἄπλως ὄντας ἀνέργαστον, ἢ ὡς πεπαιδωμένους ἐκλῶ, ἄλλον δέ τινα, μὴ τοῦτον διασχηματίσαι τὸν τρόπον; ἐγὼ δ' ὅμως ὑπὲρ ἀμφοῖν ἐρῶ. καὶ πρῶτόν γε ὡς εὐδιμία ζῶις θεοῖς ἂν τοῦτο βλάβη γένηται, τῶν ἀνθρώπων ἐς τὸν βίον πραχθέντων, πράγμα δεινὸν εἰ. ἔπειτα δέ, ὡς μὴ συμφέρουσα μὴ ἀμείνω ταῦτα αὐτοῖς πρᾶπολύ, ἢ εἰ ἐμοὶ καὶ ἀπάνθρω-

aut verberant genas: verùm qui in crucem vllum fustulerit, inuenias neminem. Et hæc de carnibus, vilis sanè defensio: sed vnde multo vilior planè ac turpior in Ioue redundet accusatio. Tempus nunc monet, vt de plasmate & hominibus à me formatis disseratur. qua in re gemnam consiat sitam esse accusationem: neque satis comperium habeo, Mercuri, cuiusnam culpæ me primò reum agas: num illius, quòd homines haudquaquam procreari debuerint, qui mouerentur: sed conducibilius foret, terram ipsam unde sunt progeniti, prorsus esse ociosam. An verò, quòd formari quidē homines haud fuerit absurdum, sed longè aliter, & fermè ad aliam figuram ac formam, quàm ego illos fabricarim. Ego ad vtrumq; facilè respondeam, simulatque ostendere tentauero, quòd non modò nulla penitus iactura, malóve deorum, homines in vitam sunt adducti, verùm etiam quòd in rem eorum isthuc potissimùm cedat, magis quàm si (vt iam olim

ἀπάνθρωπον συνέβαινε τὴν γῆν μένειν, ἣν τοίνυν πάλαι (ῥᾷον γὰρ οὕτω δῆλον ἂν γένοιτο, εἴ τι ἠδίκησα ἐγὼ, μετακοσμήσας καὶ νεωτερίσας τὰ περὶ τοὺς ἀνθρώπους) τὸ θεῖον μόνον καὶ τὸ ἐπουράνιον γένος. ἡ γῆ δὲ, ἄγριόν τι χρῆμα καὶ ἄμορφον; ὕλαις ἅπασα, καὶ ταύταις ἀνημέροις λάσιος, οὔτε δὲ βωμοὶ θεῶν, ἢ νεὼς, πόθεν δὲ ἄγαλμα, ἢ ξόανον, ἤ τι ἄλλο τοιοῦτο, οἷα πολλὰ νῦν ἁπανταχόθι φαίνεταί με τὰ πάσις ἐπιμελείας τιμώμενα; ἐγὼ δὲ (ἀεὶ γάρ τι προβουλεύω εἰς τὸ κοινὸν, καὶ σκοπῶ ὅπως αὐξηθήσεται μὲν τὰ τῶν θεῶν, ἐπιδώσει δὲ καὶ τἆλλα πάντα ἐς κόσμον, καὶ κάλλος) ἐνενόησα ὡς ἄμεινον εἴη ὀλίγον ὅτον τοῦ πηλοῦ λαβόντα, ζῶα τινὰ συστίσασθαι, καὶ ἀναπλάσαι, τὰς μορφὰς μὲν ἡμῖν αὐτοῖς προσεοικότα. καὶ γὰρ ἐνδεῖν τι ᾤμην τοῦ θείου, μὴ

olim fuit) tellus deserta, & hominibus qui eam colerêt, destituta maneret. [u] Sic enim nullo negocio palàm fiet, num ego deliquerim in hac formæ humanæ renouatione, quam solam cõstat diuinam esse, & planè cœlestem. Quum itaq; tellus inculta, rudi ac hirta sylua horresceret, ac squalleret situ, adeò vt neq; vspiam gentium videres aras deorum, templum, statuam, simulachrum, aut aliud huiuscemodi, quemadmodũ summa diligentia iam vndique apparent hæc elaborata, non sine eximia deorum veneratione: ego cùm alioqui propensus sum ad prouidendum in commune, ne quid desit, quod ad incrementum rei diuinæ, decus ac venustatem pertineat, tacitus mecum reputaui, nec quicquam posse fieri melius, quàm si pusillum luti acciperem, & inde animantia effingerem nobis, dijs forma non admodum absimilia. Quippe vel iderat vnicum, in quo mihi natura diuina deficere videbatur,

μὴ ὄντος τοῦ ἐναντίου αὐτῶν, καὶ πρὸς ὃ ἔμελλεν ἡ ἐξέτασις γιγνομένη, εὐδαιμονέστερον ἀπεφαίνειν αὐτό. θνητὸν μέν τοι αὐτὸ εἶναι, εὐμηχανώτατον δ' ἄλλως, καὶ συνετώτατον, καὶ τοῦ βελτίονος αἰσθανόμενον. καὶ δὴ κατὰ τὸν ποιητικὸν λόγον, γαῖαν ὕδει φύρας, καὶ δαμαλάξας, ἀνέπλασα τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὴν ἀθηνᾶν παρακαλέσας συνεπιβαλέσθαι μοι τοῦ ἔργου. ταῦτ' οὖν, ἃ μεγάλα ἐγὼ τοὺς θεοὺς ἠδίκηκα. καὶ τὸ ζημίωμα ὁρᾷς πηλίκον, εἰ ἐκ πηλοῦ ζῶα πεποίηκα, καὶ τὸ τέως ἀκίνητον εἰς κίνησιν ἤγαγον. καὶ ὡς ἔοικε, τὸ ἀπ' ἐκείνου ἧττον θεοί εἰσιν οἱ θεοί, διότι καὶ ἐπὶ γῆς θνητὰ ζῶα τινὰ γεγένηται. οὕτω γὰρ καὶ ἀγανακτεῖ ὁ Ζεύς, ὥσπερ ἐλαττουμένων τῶν θεῶν ἐκ τῆς τῶν ἀνθρώπων γενέσεως. εἰ μὴ ἄρα τοῦτο δέδιε, μὴ καὶ οὗτοι ἀπόστασιν ἐπ' αὐτὸν βουλεύσωσι

quòd nullius collatione felicior appareret, atq; perfectior: veluti modò si eam cũ homine cõferas, prudentia, ingenio, ac rerum optimarũ captu intellectúve præstante, sed mortali tamen. Cæterùm [x] iuxta Poëtæ dictum, terrã aquæ cõmiscens, ex liquida molliq; effinxi homines: [y] Mineruã interea adhortatus, vt in opere absoluendo mihi ferret suppetias. Hæc sunt magna illa & ardua, quibus nos deos offendimus: totiusq; mali (vt vides) hæc summa est: ex luto perfecta nobis sunt animantia: & quod antehac immotum erat, nos ad mobilitatem perduximus. Iam verò mirũ quàm indignetur Iupiter ex tali terrestrium animantium formatione. Quasi verò deinceps deorum sustinere cogatur penuriam, & procreatis hominibus, iam futurum sit vt dijs suis orbetur. Verùm quis vnquam tam demens extiterit, vt solitudinem in Iouis curia propter generatos homines aliquando verisimiliter futuram formidare queat? Nisi fortè id veretur, ne defectionem moliantur homines,

λεύσωσι, καὶ πόλεμον ἐξενέγκω-
σι πρὸς τοὺς θεοὺς, ὥσπερ οἱ γί-
γαντες. ἀλλ' ὅτι μὲν δὴ οὐδὲν ἠ-
δίκησθε πρὸς ἐμοῦ, ὦ Ἑρμοῦ, καὶ τῶν
ἐμῶν ἔργων, δῆλον ἢ σὺ δεῖ-
ξόν τι καὶ ἓν τὸ μικρότατον,
κἀγὼ σιωπήσομαι, καὶ δίκαια ἕ-
σομαι πεπονθὼς πρὸς ὑμῶν. ὅτι
ἠχρήσιμα ταῦτα γεγένηται τοῖς
θεοῖς, οὕτως ἂν μάθοις, εἰ ἐπι-
βλέψας τὴν γῆν, οὐκέτι αὐχμη-
ρὰν καὶ ἀκαλλοῦ οὖσαν, ἀλλὰ πό-
λεσι καὶ γεωργίαις, καὶ φυτοῖς ἡ-
μέροις δακεκοσμημένην, καὶ
τὴν θάλατταν πλεομένην, καὶ
τὰς νήσους κατοικουμένας, ἁ-
πανταχοῦ δὲ βωμοὺς καὶ θυσίας
καὶ ναοὺς, καὶ πανηγύρεις. με-
σταὶ δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγυιαὶ,
πᾶσαι δὲ ἀνθρώπων ἀγο-
ραί. καὶ γὰρ εἰ μὲν ἐμαυτῷ μό-
νῳ κτῆμα τοῦτο ἐπλασάμην,
ἐπλεονέκτων ἂν τοῦς χρήσει.

homines, & armis deos lacessant: id quod olim fecerũt [z] gigantes. Itaq; neminẽ fugit, qua ego sim modestia: vt iam iniquè de me quispiã queratur, vel operibus mea industria absolutis, quòd inde dij immortales offensi sint, ac damnum acceperint. Quin tu Mercuri minimum aliquod profer, & ego conticuero, veluti meritò has daturus sim pœnas. Atqui in promptu est cognoscere, quanta hinc dijs accedat vtilitas, si cõtempleris terram, quæ prius informi situ ac squallore obducta erat, vrbibus, agriculturis & mitioribus plantis exornatã, mare nauigatũ, insulas habitatas, vndiq; aras & delubra, sacrificia & festiuitates, adeò vt iam passim viæ & fora, deniq; quócunq; te vertas, A prorsus omnia Iouis plena sint. Quòd si ergo rei priuatæ intentus, solum mihi homines, rem adeò præclaram, effinxissem, profectò quantum ex fructu conijcere licet qui ad me inde rediret, vos dij immortales opibus & ditione ne mihi quidem conferendi sitis. Verùm ego in communi deorum vtilitati consulens, ac commodi proprij negligentior, in rem vestram homines potissimùm produxi.

Nam

νῶ λ' ἀς τὸ λοινὸν φέρων, ἢ θλκα ὑμῖν αὐτοῖς. μᾶλλον δ' Διὸς ἢ νὴ Ἀπόλλωνος, νὴ σὲ ἔγωγε, ὦ Ἑρμῆ, νὴ σὲ ἰδεῖν ἀπανταχῆ ὅτι Προμηθέως δ' ἰδιαμῶς. ὁρᾷς ὅπως τὰ μανίκ' ἡμῶν σκοπῶ, τὰ λοινὰ ἢ καὶ προδίδομαι, καὶ ἐλάττω ποιῶ; λίθοι δέ μοι, ὦ Ἑρμῆ, νὴ τόδε, ἐννόησον εἴ τι σοι δοκεῖ ἀγαθὸν ἀμάρυγμα ἢ κλέος, ἢ ποίημα, ὃ μηδεὶς ὄψεται, μηδ' ἐπαινέσεται, ὁμοίως ἀδύ νὴ τὸν Δία ἐστὶν ὧν ἔχουτι πρὸς δύ τι τὸ τ' ἔφλω, ὅτι μὴ γιγνομένων τ' ἀνθρώπων, ἀμράλυρον σιωπᾶσθαι τὸ πᾶν ἂν ὂν, νὴ πλεῖστόν τινα πλῆθος ἡμῶν ἐμέλλομεν, οὔτε ὑπ' ἄλλων τινὸς θαυμασθησόμενον, οὔτε ἡμῖν αὐτοῖς ὁμοίως τίμιον. δεῖ γὰρ ἄν ἔχομέν πρὸς ὅ, τι ἔλαττον παραβάλλωμεν αὐτόν, δεῖ ἂν σωτέμνειν κλίνα ἀνδαμενόμενον, ἢ χ ὁρῶντός τε μοίρας τῶν ἡμετέρων τινάς. ὅτω γὰρ δὴ καὶ τὸ μέγα δεχθείη ἄν μέγα, εἰ μὴ μικρῷ παραμιγείη;

Namsi quæ ad rempub. attinent, ego attenuare molior, quo res meas promouea, velim mihi cõmonstres & templum Promethei, quèadmodũ Iouis & Appollinis nusquã nõ videas: deniq; & tibi Mercurij, quædam delubra sunt sacra. Cæterùm isthuc interea tecum expendas velim, num tibi bonum aliquid appareat, sine omni penitus teste, & num oblectare queat habentem possessio, aut opus quod nemo videat, nemo laudet, nemo admiretur? Quod ideo dixerim, quia nisi fierent homines, iam futurũ erat vt omnis cunctarũ rerum decor esset sine teste, & opes nostræ ne à nobis quidem ipsis haberentur in precio, cùm nemo alius sit qui harum admiratione caperetur. Adde, quòd nemo ex nobis felicitatem suam sit intellecturus, si non liceat se conferre cum illis qui respectu quodam sunt inferiores: quippe bonorum nostrorum expertes. Nam quis vnquam rem quandam ceu magnam æstimárit, si non cum exigua illam dimetiatur?

βαμιπροῖτο. ὑμεῖς δὲ τιμᾶν ἐπὶ τῷ πολιτεύματι τότῳ δίκαιον, ἀντισαυρώσατέ με, καὶ ταύτῃ μοι τῇ ἀμοιβῇ ἀφελιλάκατε τὴν βουλεύματος. ἀνὰ μὲν κῆρυκοί τινων φῆς εἶναι ἐν αὐτοῖς, καὶ μοιχούσοι, καὶ πολεμῶσι, καὶ ἀδελφὰς γαμοῦσι, καὶ πατράσιν ἐπιβουλεύουσι. πᾶρ ἡμῖν γὰρ ἐκὶ πολλὰ τότων ἀφθονία. καὶ δ' ἄλλῃ δεῖ τὸ αἰτιάσασθαι ἄν τις τὸ ἐρανὸν, καὶ τῷ Διῒ, ὅτι ἡμᾶς σωτεύσαντο. ἐπὲ καὶ τὸ ἴσως φαίης ἄν, ὅτι ἀνάγκη πολλὰ ἡμᾶς ἔχειν πράγματα ἐπιμελομένους αὐτ. ἀκουῦ δὴ γὰρ τὸ καὶ ὁ νομεὺς ἀχθέσθω, ἐπὶ τῷ ἔχειν τῷ ἀγέλῃ, διότι ἀναγκαῖον αὐτῷ ἐπιμελεῖσθαι αὐτῆς. καὶ εἰ τότῳ γε ἐργῶδες τὸ καὶ ἡδὺ ἄλλως, καὶ ἀφρονὶς ἐκ ἀτιρπὲς ἔχοσά τινα διαπριβώ. τί γὰρ ἂν ἐπράπομεν, ὁκ ἔχοντες τῶν ὧν πόνομεν; ἀργῶμεν ἄν, καὶ τὸ νέκταρ ἐπίνομεν, καὶ τ

tur? *Verumenimuero quum optimo iure honorem à vobis pro rebus bene gestis in repub. sperare debuerim; in crucem à vobis leuatus, mercedem capio mei tam salutaris consilij. Sed ais* C *flagitiosi quidam sunt inter homines, puta mœchi, bellatores, sororum mariti, & parentum acerrimi hostes: tanquam apud deos non æquè liceat reperire hanc scelerum multitudinem, & huius rei gratia in cœlum culpam reijcias, ac terram, vnde dij fuerunt prognati. Nec verò est quòd dicas, hominum formationem dijs immortalibus facessere negocium & augere curam, alioqui ociosis.* D *Sic enim eandem ob causam pastor qui gregem curandum susceperit, in pluuiâ eum non continebit, quando operosum sibi istud videbitur: quum alioqui cura illa propter coniunctam exercitationem, non admodum appareat esse iniucunda. Sed adime, obsecro, dijs omnem sollicitudinem, vt iam nihil sit cui prouideant: quid iam aliud agant, quàm quòd torpeant ocio, nectar imbibant,*

& ven-

καὶ τ ἀμβροσίας ἐνεφορούμεθα, οὐδὲν ποιοῦντες. ὃ δὲ μάλιστά με πνίγει, τοῦτ' ἐστίν. οἱ μεμφόμενοι τὴν ἀνθρωποποιίαν καὶ μάλιστα τὰς γυναῖκας, ὅμως ἐρᾶτε αὐτῶν, καὶ οὐ δαλείπετε κατιόντες, ἄρτι μὲν ταῦροι, ἄρτι δὲ σάτυροι καὶ κύκνοι γενόμενοι, καὶ θεοὺς ἐξ αὐτῶν ποιεῖσθαι ἀξιοῦντες. ἀλλ' ἐχρῆν μὲν, ἴσως φήσεις, ἀναπεπλᾶσθαι τοὺς ἀνθρώπους, ἄλλον δέτινα τρόπον, ἀλλὰ μὴ ἡμῖν ἐοικότας. καὶ τί ἄλλο παράδειγμα τούτου ἄμεινον πρεσεσάμην, ὃ πάντως καλὸν ἠπιστάμην; καὶ ἀσύνετον καὶ θηριῶδες ἔδει, καὶ ἄγριον ἀπεργάζεσθαι τὸ ζῶον; καὶ πῶς ἂν καὶ θεοῖς ἔθυσαν, καὶ τὰς ἄλλας ἡμῖν τιμὰς ἀπένειμαν, οὐχὶ τοιοῦτοι γενόμενοι; ἀλλ' ὑμεῖς ὅταν μὲν ὑμῖν τὰς ἑκατόμβας προσάγωσιν, οὐκ ὀκνεῖτε κἂν ἐπὶ τὸν ὠκεανὸν ἐλθεῖν δέοι μετ' ἀμύμονας αἰθιοπῆας. τὸν δὲ τῶν τιμῶν ὑμῖν καὶ τῶν θυσιῶν ἄτιον ἀνεσαυ-

& ventrē distendant ambrosia? Cæterū malè me habet, quòd inuehendo in opus à nobis elaboratū, fœminas potissimum reprehēderitis, quas tamē impendiò adamatis, & modò tauri, modò satyri & cygni effecti, ad illas vos demittitis: vt ne interim dicam, quòd in cœlū admissas, diuinitatis cōsortes redditis. E *At qui non erat, ais, absurdum, vt fierent homines, si modò ad nostrā hāc formam similitudine quapiam nō accederent. Ego si exemplar aliud nouissem quod forma præcelleret, ad illius instar homines effigiassem: nisi beluinum magis deceret esse, & prorsus agreste illud animantis genus.* F *Sed si hoc dixeris, non video quomodo vos diuino honore afficerent, aut accumularent sacrificijs: quæ quam grata sint vobis, conijcere licet ex eo maximè, quòd nō grauamini vel vltra Oceanū summa celeritate proficisci, post inculpatos Aethiopas, si quando senseritis vobis afferri ab illis hecatōbas: verùm me, q̄ honorū huiuscemodi ac sacrificiorum author sum atq; origo, nescio quo iure*

in crucem

ἐνεσαυρώκατε πυρὶ μὲν δὴ τῷ ἀνθρώπων, καὶ ταῦτα ἱκανά. ἴλιγξ᾽, εἰ λοιπόν, ἐπὶ τὸ πῦρ μέτειμι, κἀμὲ πλὴν ἱπουείλισον ταύτην λιτῇ καὶ πρὸς θεῶν τοῦτό μοι ἀπόκρινα μηδέν, ὀκνύσας, ὡσ᾽ ὅτι ἡμεῖς τὸ πυρὸς ἀφλωλε καμψ, ἐξ ὅτε κἀπ᾽ ἀνθρώποις ἐσμ; ὃν ἂν εἴποις. αὕτη γὰρ οἶμαι φύσις τοῦτ᾽ ἐστὶ κἄμαθ᾽ ὁλκήν τι ἔλαττον γίγνεσθαι, ἐὰν μέν τις ἄλλῳ ὧδε μεταδιδῷ. ὁ γὰρ ἀφθονήσας ἐναυσμόν τινος φθόνῳ δὴ ἄντικρυς τὸ ζῆν, ἀφ᾽ ὧν μηδὲν ὑμᾶς ἠδίκηκεν; τούτων ἀπολύειν μεταδιδόναι δόναι τοῖς δεομένοις. καίτοι θνητοὺς γε ὄντας, ἀγαθοὺς καὶ ἐμοί, καὶ δωτῆρας ἐάων καὶ ἔξω φθόνου παντὸς ἐσάναι, ὅπως γε ἐκ καὶ τὸ πᾶν τοῦτο πῦρ ὑφιλόμῳ ἰατικόμιον ἂς πλὴν ἐμοῦ, μηδ᾽ ὅλως τι αὐτοῦ καταλιπὼν, ὃ μέγα ὑμᾶς ἠδίκουν. ἐδεῖ γὰρ ὑμᾶς λαθεῖν αὐτ᾽, μήτι

in crucē ſuſtuleritis. G Hæc ſunt quæ de hominū plaſmate ſat fuerit cōmemoraſſe. Ad ignem tranſeamus direptum, ſi placet, fœdam nimirum & inexpiabilem rapinam. Per deos autem in primis te orauerim, ne cunctēris: ſed mox mihi reſpondeas, numquid ex igne dū quippiam perdiderint, ex quo ille fuit apud homines. quod quidem vix unquam dixeris: H quando ſic natura comparatum eſt, vt ignis nihilo fiat minor, ſi quis etiam cum alio communicet: deniq; non extinguitur ideo, quia alius inde flammam tranſtulerit. Itaque euidentiſsimum hinc colligo argumentū inuidiæ, quòd quum citra vllam iacturam igne carere potueritis, ab eius tamen vſu arcere in animum induxeritis eos qui hoc potiſsimùm egere videntur. I. Quod contrà oportebat, deos omnes eſſe bonos bonarum rerum largitores, & ab inuidia longè abeſſe. K Sed quid ſi omnem prorſus ignem ſuffuratus, detuliſſem in terrā, adeò vt nihil vobis feciſſem reliqui? quānam oro iniuria vos affeciſſem, quibus ignis haudquaquā poteſt eſſe vſui: quum

μήτε ῥιγοῦντων, μήτε ἕψοντων ὑμῖν ἀμβροσίαν, μήτε φωτὸς ἐπιλιχνεῖσθαι δεόμενοι. οἱ δ' ἄνθρωποι τὰς μὲν ἄλλας ἀναγκαίως χρῶνται τῷ πυρί, μάλιστα δὲ τὰς θυσίας, ὅπως ἔχοιεν μυίσασθαι ἀχθὰς, καὶ τὴν λιβανωτὸν θυμιᾶν, καὶ τὰ μηρία καίειν ἐπὶ τῶν βωμῶν. ὁρῶ δ' ὑμᾶς μάλιστα χαίροντας τῷ καπνῷ, καὶ τῷ ὑπὸ τοῦτο ἑλισσομένῳ οἰομένους, ὁπόταν ἐς τὸν οὐρανὸν ἀνιόντα γένηται ἐλισσομένη περὶ καπνὸν ἀναπαύσασθαι ζώνην ἡμέμψις ἂν γένοιτο αὐτῇ τῆς ὑμετέρας ἐπιθυμίας. θαυμάζω δ' ὅπως οὐχὶ καὶ τὸν ἥλιον ὑπνώσαντα καταλαμπρύνει αὐτὸς, καὶ ζωπυρεῖ λόγος δὲ πολὺ θερμότερον καὶ πυρωδέστερον ἦν καθαίνειν αὐτιᾶσθε, ὡς σπαθῶντα ἡμῶν τὸ κῆρυμα; ἀρηκα. σφῶν δ', ὦ Ερμῆ καὶ Ηφαιστε, εἴ τι μὴ καλῶς ἀρῆσθαι δοκεῖ, διανθυσάτω, καὶ διηλέγχετω, ἐγὼ δ' αὖθις ἀπολογήσομαι.

Ερμ. quum neq; coquere vobis necessum sit, neq; frigidare ambrosiã. Adhæc, nõ egetis artificioso lumine: verùm hominibus cũ L. ad alia necessaria ignis habendus est, tum maximè ad sacrificia, quo videlicet in biuio nidorẽ vobis parent, thura incendãt, & pecudum coxas adoleant in aris. Verùm quum (vt video) ingentem vobis lætitiã pariat fumus ille, nihil proinde tam gratum, quod in epulorum vicem vos reficiat, quàm vbi nidor simul cum fumo voluntatus ad cœlum vsq; permeat. Itaq; parum appositè profectò, & nimium absurdè videmini vaporem huiuscemodi nunc incusare. Miror autem cur Soli potestatẽ facitis lucendi hominibus, neq; illi vitio vertitis, quòd in administrando deorum bono tam prodigus sit; atque intemperans; quum ignis ille sit multo quàm hic nostrer diuinior, & candens magis. Dixi. Vestrũm erit, Mercuri ac Vulcane, ea quæ perperàm à me proposita sunt, ad rectitudinem perducere, & rationibus quibus potestis nostra hæc impugnare: dehinc rursus ad respondendum accingemur.

MER-

Ερμ. Οὐ ῥᾴδιον, ὦ Προμηθεῦ, πρὸς οὕτω γενναῖον σοφιστὴν ἁμιλλᾶσθαι. πλὴν ἀλλὰ ὤνησο, διότι μὴ καὶ ὁ Ζεὺς ταῦτα ἐπήκουσέ σου. εὖ γὰρ οἶδα, ὡς ἓξ καὶ δέκα γύπας ἂν ἐπέστησέ σοι τὰ ἔγκατα ἐξαιρήσαντας· οὕτω δεινῶς αὐτοῦ κατηγόρηκας, ἀπολογεῖσθαι δοκῶν. ἐκεῖνο δέ γε θαυμάζω, πῶς μάντις ὢν, οὐ προεγίνωσκεν οὕτω κολασθησόμενος. Πρ. ἠπιστάμην, ὦ Ερμῆ, καὶ ταῦτα μὲν, καὶ ὅτι ἀπολυθήσομαι αὖθις οἶδα, καὶ ἤδη τις ἐκ Θηβῶν ἀφίξεται σὸς φίλος οὐκ εἰς μακρὰν, κατατοξεύσων, ὃν φὴς ἐπιπτήσεσθαί μοι τὸν ἀετόν. Ερμ. εἰ γὰρ γένοιτο, ὦ Προμηθεῦ, ταῦτα, καὶ ἐπίδοιμί σε λελυμένον, καὶ ἀοινῇ σὺν ἡμῖν εὐωχούμενον· οὐ μέν τοι γὰρ κρεανομοῦντά γε. Πρ. θάρρει, καὶ συνευωχήσομαι ὑμῖν, καὶ ὁ Ζεὺς λύσει με, οὐκ ἀντὶ μικρᾶς εὐδαιμονίας. Ερμ. τίνος ταύτης; μὴ γὰρ ὀκνήσῃς εἰπεῖν.

Προμ.

MER. *Haud facile est, Promethee, cùm tam generoso oratore certare: verùm vehementer ex re tua fuit, quòd hæc abs te non audiuit Iupiter. Id enim certò scio, sedecim vulturibus negocium dedisset, qui posthac visceribus tuis pascerentur. adeò grauiter ipsum criminatus es, aliud fermè agens: nam defensionem pro te dicere institueras. Mirum autem profectò, N quum vates sis, quomodò præsagire nequiueris, has te modò daturũ pœnas.* PROM. *Præsciui hæc, Mercuri: neque me præterit, quòd rursus liberabor: & nunc O Thebanus quidã veniet tibi amicus, qui eminus iaculetur aquilam, quam supernè polliceris deuolaturam.* MER. *Vtinam hæc eueniant, solutum te à vinculis videro, nobis conuiuam additum, at non carnes partientem.* PROM. *Bono sis animo, epulabor vobiscum, & Iupiter me liberabit, non exiguæ felicitatis gratia.* MER. *Ne, oro, graueris dicere, quæ sit illa felicitas.*

Προμ. οἶδα, ὦ Ἑρμῆ, τὸν Θέτιν; ἀλλ' ὅ γε λέγων φυλάττειν γε ἄμεινον τὸ ἀπόρρητον, ὡς μισθὸς εἴη, καὶ λύτρα μοι ἀντὶ τῆς ἁλύσεως. Ἑρμ. ἀλλὰ φύλαττε, ὦ Τιτᾶν, ἐφ' ἑτέρου ἄμεινον. ἡμᾶς δὲ ἀπιόντας, ὦ Ἥφαιστε, καὶ γὰρ οὕτω ἤδη πλησίον ὁ ἀετός, ἀπόμυττε ἤδη ἁρπαγῆναι. ἢν δὲ γενέσθαι σοι τὸν Θηβαῖον, ὃν φῂς ἐξόπλισιν φανλῶσαι ὡς πάσῃ σι ἀνατεμνόμενον ὑπὸ τοῦ ὄρνιθος.

PROM. Nostin' Mercuri Thetin? Sed quid verbis opus? præstat enim celare arcanum, quo me maneat præmium post solutam pœnam. MERC. Quando quidem id præstat, tecum recondas licebit. Quin nos, Vulcane, abimus? iam enim non longè abest aquila. At tu Titan, præstolare tantisper, dum tibi Thebanus (vt ais) sagittarius cõtingat, qui te ab aluis huius laniatu quietum reddat, ac liberum.

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

DEfensionem Promethei Caucaso affixi Lucianus hic proponit, in qua verius deprehendere liceat, veluti ex instituto, acriorem in louem ac reliquos ethnicorum deos recriminationem. Verùm quis fuerit Prometheus, & quam ob culpam Caucasi supplicio destinatus, superiùs diximus in Apologia in eum à quo fuerat Prometheus appellatus Lucianus. De quo Hesiodus in Ergis, Ouidius, Horatius, ex recentioribus Erasmus in Chiliadibus suis, & Cælius in Antiquitatibus annotârunt.

a EN tibi Caucasum.] *Exordium Dialogi ab occasione loci, & Caucasi montis altissimi Septentrionali Asiæ tractu, Indiam dirimentis à Scythia, cacumina habentis prærupta, perpetuisq; niuibus tecta. Huius montis descriptionem apud Arrianum in vita Alexandri lib. 3. reperies. Prometheum verò affixum fuisse ad Caucasum, tam multi affirmant, vt vix negari possit. Hoc in primis testatur Cicero lib. 2. Tuscul. quæst. Hoc*

etiam

etiam Apollonius in fine 2. libr. Argonaut. asserit, quod eius interpres affirmat. Illud ipsum Pausanias, Seruius, & alij multi.

b Hic Titan.] *Prometheus filius Iapeti, qui fuit vnus ex sex Titanibus.* *c* Supra conuallem passis hinc atque illinc è regione manibus.] *Philostratus in Apollonio Tyaneo refert, duo esse Caucasi cacumina, stadio inter se disiuncta, quibus accolæ Promethei manus affixas fuisse ferunt.* *d* Aquila iecur depascet.] *Aquilam hanc Higinus Tiphone & Echidna genitam affirmat, alij Terra & Tartaro, alij à Vulcano factam.*

e O Saturne, ô Iapete, ô tu tellus parens.] *Iapetus Cœli & Terræ filius fuit, vir potens apud Thessalos, qui, teste Hesiodo, quatuor reliquit filios, Atlantem magnanimum, gloria præsignem Manœtium atque Prometheum varium, versipellem, stultumque Epimetheum* *f* Nullum facinus.] *Causæ ob quas Prometheus Caucaso defigitur.* *g* Hesiodi.] *Ex Theogonia Hesiodi colligitur, quando Prometheus, quæ illius astutia & prouidentia erat, Ioui Opt. Max. imposuerat, præcipuè in carnium idolothytarum distributione, quam Græci scriptores soliti sunt appellare κρεονομίαν. Siquidem sibi opipara, & forinsecus marcida: Ioui, cui tum optio dabatur, ossa alba pinguedine obducta apposuit. Vnde videtur esse prouerbium, Promethei portio. Ideo iratus Iupiter, cùm quòd homines finxerat luto, & ignem ferula cœlitùs sustulerat, tum propter hanc imposturam, Caucaso eundem alligari iussit, vbi eius epar ab aquila corroditur, quod nocte renatum, iterumq; exeditur, vt perpetua crucietur pœna.* *h* Videris.] *Conqueritur Prometheus, se iniustè à Ioue damnatum, cùm nihil mali patrauerit.* *i* In Prytaneo publico alendum.] *Prytaneum locus erat Athenis in arce dignissimus, vbi iudices & magistratus habere consilium solebant, & vbi alebantur publicè, qui bene meriti erant de Republ. sic dictum quasi πυρῦ ταμίειον, tritici victus promptuarium.* *k* Tu verò quandoquidem tam eloquio polles.] *Præparatio ad defensionem, seruiens dialogi decoro, eademque vice exordij.*

l Prope portas Caspias.] *Caspijs populis Scythici generis vicinæ sunt Tauri montis angustiæ, ad octo millia passuum in longitudinem extensæ, latitudine tam exigua, vt vix plaustro sint peruiæ, quas idcircò Caspias portas Scriptores appellant,*

quòd per eas ex Babylonia & Perside ad mare Caspium pateat transitus. m Quo pacto.] *Repetit capita accusationis.* n Recens for.] *Græcè καινουργῆσαι καινουργεῖν, designare & nouas res edere, καὶ τὸ καινοποιεῖν significat.* o Pro deo.] *A' persona.* p Maiorem partem.] *A' circumstantijs facti.* q Nam Iouem.] *A' consilio facti.* r Sed age Mercuri.] *Amplificatio καθ' ὑπόθεσιν.* s Cœlum terræ.] *Hyperbole prouerbialis est, pro, omnia perturbare, nihilq; non facere. Erasmo nostro interprete.* t Videre iam licet.] *A' collatione humanorum morum.* u Sic enim] *A' consilio & causa finali.* x Iuxta Poëtæ dictum.] *Homines se è luto finxisse non negat Prometheus: quem sermonem ex Aeschyli Prometheo decerpsit Lucianus. Et est transitio ad secundum caput de plastice, ad quam bifariam respondet. Primùm: Nihil damni ex hac fictione accessisse Ioui. Secundò: Multum verò etiam vtilitatis inde promanasse, à consequentibus & effectis.* y Mineruam.] *Quæ sapientiæ & bonarum omnium artium dea, & ex Iouis cerebro sine matre procreata est.* z Gigantes.] *Terræ filij excelsissimæ staturæ in deorum perniciem procreati, vt superis scilicet bellum inferrent, Iouemque de cœli possessione deijcerent.* A Prorsus omnia Iouis plena sint.] *Lucianus ex Arato sumpsit, quæ Virgilius hoc versu reddidit in Palemone Ecloga 3.*

Ab Ioue principium Musæ: Iouis omnia plena.

B Templum Promethei.] *Conqueritur Prometheus, nullam sibi aram dicatam esse, nullum extructum templum, cùm in honorem Iouis, Apollinis, Mercurij, fana ac delubra condita passim visantur.* C Flagitiosi.] *Obiectio, quam exemplo deinde diluit.* D Sic enim eandem.] *Alia, quam per inuersionem à simili.* E Atqui non.] *Elegans amplificatio obiectionis per regestionem.* F Sed si hoc dixeris.] *Altera pars huius capitis, qua & de modo figmenti respondet.* G Hæc sunt.] *Transitio.* H Quando.] *A' natura rei.* I Quod contra.] *Ab officio deorum.* K Sed quid.] *Ab vsu ignis.* L Ad alia necessaria ignis habendus.] *Ab vtili ex consequentibus.* M Miror autem.] *Amplificatio ab exemplo.* N Cùm vates sis.] *Exprobrat Prometheo vim significationis*

nis nominis. Nam cùm sit Προμηθεὺς *vocatus, debebat prouidere vt euitaret fortunam.* O Thebanus.] *Herculem ex Alcmena & Ioue natum intelligit, quem inplacabile Iunonis odium maximè nobilitauit.* P Thetin.] *Cùm Iupiter Thetidis amore captus, vxorem eam ducere vellet, Prometheus futurorum præscius, à nuptijs eiusmodì magnopere cùm deterruit: quòd in fatis esse diceret, quicunque ex Thetide nasceretur, patre suo maiorem fore. Memor itaque Iupiter eius exempli, quod ipse in patrem suum ediderat, veritusque ne similiter à filio de cœli possessione depelleretur, à Thetidis nuptijs abstinuit: memorque beneficij quod in se Prometheus contulerat, Herculem ad Caucasum mittit, qui interfecta aquila, Prometheum vinculis liberauit. Vide plura de hoc apud Seruium in illud Virgilij 6. Ecloga:*

Caucaseasque refert volucres, furtumq; Promethei.

& in sequenti Dialogo, vbi liberationem Promethei ad Mercurium refert. Fabula extat apud Pindarum Hymmo octauo Isthmiorum, Apollon. Rhodig. lib. 4. carminis Argonautici, & Ouid. 11. Metamorph.

IOANNIS SAMBVCI
ANNOTATIONES.

EN tibi Caucasum.] *Exordium dialogi, ab occasione loci.* Rectè dicis præ.] *Actio & affictio Promethei, vnde occasio dramatis petitur.* Ne igitur cuncteris.] πρόσταξις. Ad vos saltem.] συγγνώμη. Tanquam parum sit.] ἄρνησις. Sed tu porrige [προστάξεις. Ne quippiam tibi.] σαρκασμός. O Saturne, ô Iapete.] σχετλιαστικὸν μέρος. Qui primò quidem.] *Accusatio Promethei.* Verùm sic vacat.] κατάστασις. Tu verò quandoquidem.] *Præparatio ad defensionem, seruiens dialogi decoro, eademq; vice exordij.* Verùm quando.] *Correctio.* Primùm igitur.] ἀξίωσις καὶ μετάστασις τῆς μεθόδου. Cæterùm tu Vulcane.] ἀποστροφὴ προστακτική. Partiri igitur vos.] διαίρεσις τῆς κατηγορίας. Nihil autem video.] ἀπὸ τοῦ

δυνατοῦ κολακεία. Mercurius meam obibit prouinciam.] *Reijcit partes in Mercurium.* Nam ego.] *Extenuatio sui.* Nihil est quod Merc.] *Interfatio.* Quomodo enim.] αὐτικατηγορητική. Atqui tempus expetit.] προοίμιον εἰδικὸν προσεχείας ἕνεκα. Si mihi propositum.] *Repetit capita accusationis.* Quo pacto videlicet.] διαίρεσις τῆς κατηγορίας. Denique quòd ignem.] αὔξησις. At verò.] προέκθεσις καὶ ὑπόσχεσις τῆς πίστεως. Cæterùm si.] τὸ δεύτερον μέρος. Quid enim.] ἀπίθεσις λόγου. Nunc verò.] παρασκευὴ πρὸς τὴν τῶν ἐγκλημάτων διάλυσιν. Et primò quidem.] *Apologia Promethei ad primũ caput de carnium distributione, per* ἀξίωσιν καὶ δέησιν καὶ μείωσιν. Immemor sané.] *Exprobratio.* Nam quis non.] *A' persona.* Sed agendum.] *Concessio.* Nam Iouem.] *Expolitio superiorum ad commorationem.* Vt ne interim.] ὁ λογισμός. Nil enim aliud.] παρομολογία. Meliorem.] ἀφαίρεσις. Sed age Mercuri.] συναθροισμὸς, αὐξητικὸς τῆς δίκης, μείωσιν τοῦ ἐγκλήματος. Fallor si hæc.] *Conclusio calumniæ.* Nam quum hæc.] *A' minori contentio.* Videre iam licet.] ἄλλη ἀντίθεσις συγκριτικὴ αὐξήσεως ἕνεκα. Tempus nunc monet.] μετάβασις καὶ κατάστασις. Cuius culpæ me.] διαίρεσις. Quàm ego illos.] ὑπόσχεσις. Ego ad vtrumque.] κατασκευὴ διμερής. Sic enim nullo.] ἐκ τῆς ἐκβάσεως. Cùm itaque tellus.] καταδιήγησις. Adeò vt neque.] ἡ πρόφασις ἢ ἀφορμή. Ego cùm alioqui.] ὁ λογισμός. Quippe vel id erat.] τὸ αἴτιον τοῦ πραχθέντος. Cæterùm iuxta.] αὐτὸ τὸ πραχθέν. Hæc sunt magna.] *Clausula narrationis per extenuationem.* Iam verò mirum.] παραύξησις. Itaque neminem fugit.] *Conclusio primi argumenti.* Atqui in promptu est.] *Secundum argumentum, multum verò etiam vtilitatis inde promanasse, à consequentibus & effectis.* Quòd si ego.] τὸ καταπλαστέν. Verùm ego.] ἀντίθεσις. Nam si quæ ad rempubl.] κατασκευή. Cæterùm istuc.] *Aliud argumentum, à causa finali.* Quod ideò dixerim.] ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐκβαίνω. Ad de quòd nemo ex nobis.] ἄλλο ἐπιχείρημα. Verùm enimuerò quum optimo.] *Conclusio.*

clusio. In crucem à vobis leuatus.] ἀπὸ τοῦ ἀνηκέστου. Sed ais, flagitiosi.] *Obiectio, quam exemplo deinde diluit.* Liceat reperire hanc.] τὸ ἐναίτιον. Nec verò est quòd dicas.] *Alia, quam per inuersionem à simili soluit.* Sed adime obsecro dijs.] τὸ κοθ' ὑπόθεσιν. Cæterùm malè me.] *Aliud caput accusationis secundæ.* Quas tamen:] *Elegans amplificatio obiectionis, per regestionem.* Atqui non erat.] *Altera pars huius capitis, qua & de modo figmenti respondet.* Sed si hoc dixeris.] *A' consequenti contrario.* Hæc sunt quæ.] *Conclusio.* Ad ignem transeamus.] *Transitio. Tertium caput de igne è cœlo sublato.* Fœdam nimirum.] ἐξουθενισμός. Per deos autem.] δέησις. Sed mox mihi.] ἐρώτησις ἀντὶ τῆς ἀρνήσεως. Quod quidem vix.] τὸ ἐπιχείρημα, *à natura rei.* Itaque euidentissimum.] ἀντιδιαβολή. Quo contra.] *Ab officio deorum.* Sed quid si omnem.] *Concessio.* Quibus ignis.] *Ratio.* Cùm neque coquere.] *Ab vsu ignis.* Verùm hominibus.] *Ab vtili ex consequentibus.* Itaque parum apposité.] *Clausula.* Miror autem.] *Amplificatio ab exemplo.* Vestrûm erit.] ἐπίλογος σὺν ἐταγγελίᾳ. Haud facile est.] *Interfatio Mercurij.* Mirum autem.] θαυμαστικὴ ἐρώτησις. Præsciui hæc,] ἀπόκρισις. Et nunc Thebanus.] μάντευμα. Vtinam hæc.] εὐχή. Bono sis animo.] προσοχή. Ne oro graueris.] ἀξίωσις. Nostín' Mercuri.] ἔκθεσις. Quin nos, Vulcane, abimus?] *Conclusio.*

DEORVM DIALOGI.

ARGVMENTVM. IN eosdem.

Dialogi qui sequuntur, tam superorum quàm inferorum deorum, quasi quandam syluam ac summam continent omnium ferè fabularum, quæ partim apud Homerum & cæteros Epicos Poëtas, partim à

Tragicis, Aeschylo, Euripide, Sophocle & reliquis tractantur. Sunt autem vti breuiores, ita argutiores quoque, siue res, siue verba & compositionem spectes: adeoque germanam illam Atticæ eloquentiæ festiuitatem & gratiam exprimunt. Videtur autem Lucianus non hoc tantùm agere voluisse, vt deorum gentilium & Homericorum vanitatem argueret atque irrideret (quis enim veterum, saltem mediocriter sapientum atque doctorum, vnquam fuit, qui huiuscemodi nugis vllam fidem adhiberet, aut numen nostris & humanis affectionibus obnoxium esse crederet) verùm illud quoque, vt (quod in Prometheo ipse de se dicit) Heroicam illam dialogi personam, & tragicam grauitatem, Comico risu temperaret. Et quia in omni genere scriptorum versatum esse oportet eum, qui veram ac solidam eloquentiæ atque doctrinæ laudem assequi cupit, quemadmodum ipse infrà in Lexiphane præcipit: existimo equidem etiam exempli & exercitationis causa, ad hunc modum in hoc genere illum sese exercuisse. Nam vt hic Tragicorum & Homericorum fabulas, vt infrà Comicorum quoque argumenta retractat, & ad dialogorum festiuitatem reuocat. Interim tamen etiam seria obiter monet ac docet: vt in Cupidine, vbi tacitè illud indicat, quod Cicero pro Cælio multis verbis commemorat: studiosos puta, & literarum amantes, nullis externis ac prauis cupiditatibus alligari ac vinci. quod idem & Theocritus de Musis apertè dicit:

Nam quos aspiciunt illæ (inquit) exhilarantq; videndo,
Nulla venenosæ lædunt hos pocula Circes.

ΠΡΟΜΗ-

ΠΡΟΜΗΘΕΩΣ
καὶ Διός

PROMETHEI
& Iouis.

Iacobo Micyllo interprete.

PROMETHEVS.

Λυσόν με, ὦ Ζεῦ, δεινὰ γὰρ ἤδη πέπονθα. Ζεύς. λύσω σε φὴς, ὃν ἐχρῆν βαρυτέρας πέδας ἔχοντα, καὶ τὴν Καύκασον ὅλον ὑπὲρ κεφαλῆς ἐπικείμενον, ὑπὸ ἑκκαίδεκα γυπῶν μὴ μόνον κείρεσθαι τὸ ἧπαρ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύττεσθαι, ἀνθ' ὧν τοιαῦθ' ἡμῖν ζῶα ἀνθρώπους ἔπλασας, καὶ τὸ πῦρ ἔκλεψας, καὶ τὰς γυναῖκας ἐδημιούργησας: ἃ μὲν γὰρ ἐμὲ ἐξηπάτησας ἐν τῇ διανομῇ τῶν κρεῶν, ἐστᾶ πιμελῇ με καλυμμένα μοι παραθεὶς, καὶ τὴν ἀμείνω τῶν μοιρῶν σεαυτῷ φυλάττων, τί χρὴ λέγειν: Προ. οὐκοῦν ἱκανὴν ἤδη τὴν δίκην ἐκτέτικα, τοσοῦτον χρόνον τῷ Καυκάσῳ προσηλωμένος, τὸν κάκιστα ὀρνέων ἀπολούμενον ἀετὸν τρέφων τῷ ἥπατι. Ζεύς. οὐ δὲ πολλοστημόριον τοῦτο, ὧν σε δεῖ παθεῖν.

Solue [a] me Iupiter, [b] grauia enim iam passus sum. IVP. Soluam te, ais, quem oportebat grauiores pedicas habētem, & Caucasum totum super caput incumbentem, à sedecim vulturibus non solùm corrodi epar, sed & oculis carere effossis: eò quòd talia nobis animalia, homines videlicet, effinxeris: & ignem furtim surripuisti, & mulieres fabricatus es? Nam [c] quibus meipsum decepisti in distributione carnium, ossa pinguedine obducta mihi apponens, & meliorem partium tibijpsi seruans, quid attinet dicere? PRO. Igitur sufficientem iam pœnam exolui, [d] tantum tempus Caucaso affixus, pessimam auium perditam aquilam nutriens hepate.

IVP. Ne minimum quidem hoc eorum quæ te oportet pati.

1790

Προ. καὶ μὴν οὐκ ἀμισθί μελύσεις, ὦ Ζεῦ, ἀλλά σοι μη νύσω πάνυ ἀναγκαῖον. Ζ. κατασοφίζῃ με, ὦ Προμηθεῦ; Προ. καὶ τί πλέον ἔξω: οὐ γὰρ ἀγνοήσεις αὖθις, ἔνθα ὁ Καύκασός ἐστιν, οὐδ' ἀπορήσεις δεσμῶν, ἤν τι τεχνάζων ἁλίσκωμαι. Ζ. εἰπὲ πρότερον, ὅν τινα μισθὸν ἀποτίσεις ἀναγκαῖον ἡμῖν ὄντα Προ. ἢν εἴπω ἐφ' ὅ, τι βαδίζεις νῦν, ἀξιόπιστος ἔσομαί σοι καὶ περὶ τῶν ἑπολοίπων μαντευόμενος; Ζ. πῶς γὰρ οὔ; Προ. παρὰ τὴν Θέτιν, συνευόμενος αὐτῇ. Ζ. τοῦτι μὲν ἔγνως. τί δ' οὖν τὸ ἐπὶ τούτῳ; δοκεῖς γάρ τι ἀληθὲς ἐρεῖν. Προ. μηδὲν, ὦ Ζεῦ, κοινωνήσης τῇ Νηρηΐδι. ἢν γὰρ αὐτὴ κυοφορήσῃ ἐκ σοῦ, τὸ τεχθὲν ἴσα ἐργάσεταί σε, οἷα καὶ σὺ ἔδρασας τὸν Κρόνον. Ζ. τοῦτο φῄς, ἐκπεσεῖσθαί με τῆς ἀρχῆς; Προ. μὴ γένοιτο ὦ Ζεῦ. πλὴν τοιοῦτό τι ἡμῖξις αὐτῆς ἀπειλεῖ. Ζ. χαιρέτω τοιγαροῦν ἡ Θέτις· σὲ δὲ ὁ Ἥφαιστος ἐπὶ τούτοις λυσάτω.

PRO. *Atqui non sine mercede me solues Iupiter, sed tibi significabo valde necessarium.* IV. *Blandiendo decipis me Promethee.* PRO. *Et quid plus habebo? Non enim ignoras rursus vbi Caucasus est: neque indigebis vinculis, si quo modo versutias agens deprehendar.* IVP. *Dic prius, quâmnam mercedem persolues necessariã nobis existentem?* PRO. *Si dixero ad quem locũ vadis nunc, fide dignus ero tibi & de reliquis vaticinans?* IVP. *Quomodo enim non?* PRO. [e] *Ad Thetin, coiturus cum ipsa.* IVP. *Hoc quidem nosti. Quid igitur postea? videris enim verum quiddam dicere.* PRO. *Nihil, ô Iupiter, rei habeas* [f] *cũ Nerine hac. si enim ipsa grauida reddetur ex te, fœtus similia faciet tibi, qualia & tu fecisti Saturno.* IVP. *Hoc ais, expulsurum me regno?* PRO. *Vtinam ne fiat, ô Iupiter: veruntamen tale aliquid coitus ipsius* [g] *minatur.* IVP. *Valeat igitur Thetis: te verò* [h] *Vulcanus ob hæc soluat.*

GILBER.

GILBERTI COGNATI
ANNOTATIONES.

a SOLVE me, Iupiter.] *Prometheus hic orat Iouẽ, vt tandem liberetur.* b Grauia enim iam sum passus.] *De Prometheo inquit idem Lucianus de Sacrificijs, cui non cognitum est, quàm atrocia sit passus, propterea quòd supra modum humanæ gentis amans fuerit. Siquidem hunc Iupiter in Scythiam deportatum super Caucasum montem cruci suffixit, adhibita illi aquila, quæ iecur illius assiduè circumroderet.*

c Nam quibus meipsum decepisti.] *Breuis repetitio capitum accusationis Promethei. Hyginus in Astronomico poëtico: Antiqui, inquit, cùm maxima ceremonia deorum immortalium sacrificia administrarent, soliti erant totas hostias in sacrificiorum consumere flamma. Itaque cùm propter sumptus magnitudinem sacrificia pauperibus non contingerent, Prometheus, qui propter excellentiam ingenij miram, homines finxisse existimatur, recusatione dicitur ab Ioue impetrasse, vt partem hostiæ in ignem conijcerent, partem in suo consumerent vsu. Idq; postea consuetudo firmauit. Quod cùm facilè à deo, non vt ab homine auaro, impetrasset, ipse Prometheus immolauit tauros duos: quorum primùm iecinora quum in ara posuisset, reliquam carnem ex vtroque tauro in vnum compositam, corio bubulo texit: ossa autem quæ circum fuerunt, reliqua pelle contecta in medio collocauit, & Ioui fecit potestatem, vt quam vellet earum sumeret partem. Iupiter autem, etsi non pro diuina fecit cogitatione, nec vt deum decebat, omnia qui debuit antè prouidere: sed quoniam credere instituimus historijs, deceptus à Prometheo, vtrumque putans esse taurum, delegit ossa pro sua dimidia parte. Itaque postea in solennibus & religiosis sacrificijs carne hostiarum consumpta, reliquam, quæ pars fuit deorum, eodem igne comburunt. Hæc Hyginus: ex cuius verbis facilè intelliges, quod scribit hic Lucianus.* d Tantum tempus.] *Aeschylus dicit in Prometheo, Prometheum aliquot annorum millia Caucaso affixum fuisse.* e Ad Thetin.] *Ouidius lib. 1. Metam. hoc vaticinium attribuit Proteo: sed Lucianus hic videtur Aeschyli poëtæ & aliorum sequi sententiam*

tiam. *f* Cum Nerine.] *Thetide & Doridis filia.* *g* Minatur.] *Constitutum erat in fatis, Thetin parituram filium longè præstantiorem patre, quod Prometheus Ioui, & Proteus ipsi Thetidi prædixerunt.* *h* Vulcanus.] *Præcedenti proximo dialogo Prometheus dixit Herculem liberaturum eum.*

IOANNIS SAMBVCI ANNOTATIONES.

Iuppiter iratus furto fraudiq; Promethei,
Vinctum Caucaseis liberat inde iugis.
Significat curas hepar: cœlestis at ignis,
Nostrum animum, quoniam cœlitùs ille datur.

Solue me] *Deprecatur supplicium Prometheus.* Soluam te.] *Recusatio Iouis.* Eò quòd talia.] αἰπολογία δι' ἀπαριθμήσεως. Nam quibus.] παράλειψις. Tantum tempus.] *Pœnæ exaggeratio & extenuatio.* Qui non sine] ὑπόσχεσις τοῦ μισθοῦ διὰ κατασοφίσματος. Si dixero.] προτρεπτικὸν καὶ προῤῥιτικὸν μέρος. Nihil, ô Iupiter.] ἀποτροπή. Vtinam ne fiat.] εὐχή. Te veró.] *Impetratio veniæ.*

ΕΡΩ-

ΕΡΩΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΟΣ.

CVPIDINIS & Iouis.

Eodem interprete.

CVPIDO.

Ἀλλ' ἁ ἁμά τι ἥμαρτον, ὦ Ζεῦ, σύγγνωθί μοι. παιδίον γάρ εἰμι, καὶ ἔτι ἄφρων. Ζ. οὐ παιδίον, ὦ Ἔρως· ὃς ἀρχαιότερος εἶ πολὺ τοῦ Ἰαπετοῦ; ἢ διότι μὴ πώγωνα, μηδὲ πολιὰς ἔφυσας, διὰ ταῦτα καὶ βρέφος ἀξιοῖς νομίζεσθαι, γέρων καὶ πανδερμος ὤν; Ἐρ. τί δέ σε καὶ δίκαιόν ἐστιν ὁ γέρων, ὡς φῂς, ἐγὼ, διότι μοι καὶ πεδῆσαι δέδοκεν; Ζ. σκόπει, ὦ κατάρατε, ἃ μικρὰ, ὃς ἐμοὶ μὲν ἔτως ἐνυβρίζεις, ὥστε μηδέν, ἔστιν, ὃ μὴ πεποίηκάς με, σάτυρον, ταῦρον, χρυσὸν, κύκνον, ἀετόν. ἐμοὶ δὲ ὅλως οὐδεμίαν τῶν τινα ἐραθῆναι πεποίηκας. οὐδὲ σωφρονεῖν δοκεῖς γυναικὶ δοκοῦσα συγγεγυμνένος, ἀλλά με δεῖ μαχαναῖσιν ἐπ' αὐτὰς, καὶ λαθέσθαι ἐμαυτόν. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν ἐᾶν χρή· τὸν δὲ ταῦρον ἢ κύκνον φιλοστορεῖν δεῖ, καὶ ἐκείνοις ἐπιτρέπειν.

At si quid etiam peccaui, Iupiter, ignosce mihi: [a] puer enim admodum sum, & adhuc imprudens. IVP. Tu puer autem Cupido, qui antiquior multò Iapeto es? An quia neque barbam habes, neque canos produxisti, propterea etiã infans putari cupis, senex & verfutus adeò cũ sis? CVP. Qua verò iniuria affeci te ego senex ille, vt tu ais, cur me vincire quoque cogitas? IVP. Specta, sceleste, an parua, qui me ita ludibrio habes. Itaq; iam nihil est quod me non effeceris, satyrum, taurum, [b] aurũ, cygnum, aquilam: omnia hæc feciſti me. At quæ me viciſſim amaret, nullam planè vnquã feciſti: neq; intellexi me etiam vxori propter te gratiorem fuiſſe: ſed oportet me præſtigijs vti ad illas, & meipſum abſcondere. Illæ autem taurum aut cygnũ exoſculantur:

φιλοῦσιν, ἐμὲ δὲ ἢν ἴδωσι, τεθνᾶσιν ὑπὸ τοῦ δέους. Ερ. εἰκότως· οὐ γὰρ φέρουσιν, ὦ Ζεῦ, θνητὰ οὖσαι τὴν πρόσοψιν. Ζ. πῶς οὖν τὸν Απόλλω ὁ Βράγχος καὶ ὁ Υάκινθος φιλοῦσιν; Ερω. ἀλλ' ἡ δάφνη κἀκεῖνον ἔφευγε, καί τοι κομήτην καὶ ἀγένειον ὄντα. εἰ δ' ἐθέλεις ἐπέραστος εἶναι, μὴ ἐπίσειε τὴν αἰγίδα, μηδὲ τὸν κεραυνὸν φέρε, ἀλλ' ὡς ἥδιστον ποίει σεαυτὸν, ἑκατέρωθε καθειμένος βοστρύχους, τῇ μίτρᾳ τούτους ἀνειλημμένος. πορφυρίδα ἔχε, ὑποδέου χρυσίδας, ὑπ' αὐλῷ καὶ τυμπάνοις εὔρυθμα βαῖνε, καὶ ὄψει ὅτι πλείους ἀκολουθήσουσί σοι τῶν Διονύσου Μαινάδων. Ζ. ἄπαγε. οὐκ ἂν δεξαίμην ἐπέραστος εἶναι τοιοῦτος γενόμενος. Ερ. οὐκοῦν, ὦ Ζεῦ, μηδὲ ἐρᾶν θέλε· ῥᾴδιον γὰρ τοῦτό γε. Ζ. οὐκ ἀλλ' ἐρᾷν μὲν, ἀπραγμονέστερον δ' αὐτοῦ ἐπιτυγχάνειν. ἐπὶ τούτοις αὐτοῖς ἀφίημί σε.

tur: me verò si aspiciant, moriũtur præ formidine. CVP. Meritò. neque enim. ferunt, ô Iupiter; vt quæ mortales sint, aspectum tuum. IVP. Quomodo igitur [c] Apollinem Branchus ille & Hyacinthus tantopere amant? CVP. [d] At Daphne etiam fugiebat illum, quamuis comatum & imberbem. Quòd si autem voles amabilis esse, neque concutias [e] ægidem, neq; fulmen geras, sed quàm suauissimum teipsum perhibe: vtrinque demisso capillo, eoq; mitra reuincto, vestem sume purpuream, crepidas subliga auratas, ad tibiam & ad tympana composito gressu incede: & videbis quòd plures te sequentur, quàm Bacchum Mænades. IVP. Apage, equidem nolim amabilis esse isthoc pacto, vt talem meipsum exhibeam. CVP. Proinde & amare nolis: nam hoc certè facile est. IVP. Quin amare quidem volo, minore autem negocio illo potiri. Atque ob hæc nunc dimitto te.

GILBER-

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

HVius dialogi argumentum continet hoc incerti authoris distichon:

ΟΖεὺς πρὸς τὸν ἔρωτα βέλη, τὰ σὰ πάντ' ἀφελοῦμαι,
χ' ᾧ πτανὸς, βρόντα καὶ πάλι κύκνος ἔσῃ. *Id est,*
Tela tibi eripiam, sic Iuppiter inquit Amori.
Cui puer ille: Tona, denuò cygnus eris.

Huc allusisse videtur Iacobus Sannazarius:

De Veneris nato quæsta est Dictynna Tonanti,
Quòd nimis ille puer promptus ad arma foret.
Tunc pater accito ostendens graue fulmen Amori:
Hoc tibi sæue puer spicula franget, ait.
Cui lasciuus Amor metis hæc reddidit alis:
Quid si iterum posito fulmine cygnus eris?

a PVER.] *Pingebatur puer imberbis, cæcus, alatus, facem gestans & sagittas: quarum vna cuspide aurata vulneratos ad amorem, altera plumbea ad odium impellit. quorum omnium rationem pulcherrimis versibus Marullus & Aeneas Syluius ingeniosissimè complexi sunt.* *b* Aurum.] *Cupido Iouem diuinitatis suæ immemorem, ad furtiuos Danaës amplexus è cœlo per impluuium in imbre aureo demisit.* *c* Apollinem.] *Apollo Daphnes, Branchi, & Hyacinthi pulchritudine arsit.* *d* At Daphne.] *Quæ cùm Apollinis vim alioqui effugere non posset, implorato patris Penei fluminis auxilio, in laurum arborem est commutata. Ouid 1. Metam.* *e* Aegidem.] *hoc est, thoracem, seu loricam: sic enim Martialis exponit libro septimo Epigrammatum.*

ΑΠΟΛ-

ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ καὶ Ἡφαίστου.

APOLLINIS & Vulcani.

Eodem interprete.

VVLCANVS.

Ἑώρακας, ὦ Ἀπολλον, τὸ τῆς Μαίας βρέφος, τὸ ἄρτι τεχθέν, ὡς καλόν τι εἰσὶ, καὶ προσηνὲς πᾶσι, καὶ ἀγλαόν τι ἤδη ὡς μέγα ἀγαθὸν ἀφυσόμενον; Απ. ἐκεῖνόν γε φῶ βρέφος, ὦ Ἡφαιστε, ἢ μέγα ἀγαθόν, ὃ τοῦ Ἰαπετοῦ πρεσβύτερόν ἐστιν, ὅσον ἐν τῇ πανουργίᾳ; Ηφαι. καὶ τίνα ἂν ἀδικῆσαι δυνηθείη ἀρτίτοκον ὄν; Απ. ἐρώτα τὸν Ποσειδῶνα, οὗ τὸ τρίαινον ἔκλεψεν· ἢ τὸν Ἄρη, καὶ τοῦτο γὰρ ἐξέλκυσε λαθὼν τὸ ἀκόντιον τὸ ξίφος ἵνα μὴ ἐμαυτὸν λέγω, ὃν ἀφώπλισε τὸ τόξον, καὶ τῶν βελῶν. Ηφ. τὸ νεογνὸν ταῦτα, ὃ μόλις ἐκινεῖτο ἐν τοῖς σπαργάνοις; Απ. ἔσῃ, ὦ Ἡφαιστε, εἰ σοι πεισθήσομαι μόνον. Ηφ. καὶ μὴν πεισθήσῃ ἤδη. Απ.

VIdistin' Apollo Maiæ infantulum illũ, nuper genitũ, vt formosus est, & arridet omnibus, & iam quoq; tale quiddam præ se fert, quasi in magnum aliquod bonum euasurus sit? APOL. Illúmne ego infantem dicam, ô Vulcane, aut in magnum aliquod bonum euasurum, qui ipso Iapeto antiquior est, quantum ad fraudulentiam attinet? VVL. Et quem adeò iniuria afficere potuerit, iam primùm in lucem editus? APOL. Interroga Neptunum, cuius tridentem suffuratus est, aut Martem: nam & huius subtraxit clàm è vagina gladium, vt interim de meipso non dicam, quem & arcu spoliauit, & sagittis.

VVL. *Hæccine infantulus & modò natus ille, qui vixdum mouebatur in cunis inter inuolucra?* APOL. *Scies Vulcane, si modò ad te aliquãdo venerit.* VVL. *Atqui venit iampridẽ.*

APOL.

Απ. τί οὖν; πάντα ἔχεις τὰ ἐργαλεῖα, καὶ οὐδὲν ἀπόλωλεν αὐτῶν; Ηφ. πάντα, ὦ Ἄπολλον. Απ. ὅμως ἐπίσκεψαι ἀκριβῶς. Ηφαι. νὴ Δία τὴν πυράγραν οὐχ ὁρῶ. Απ. ἀλλ' ὄψει αὐτὴν που ἐν σπαργάνοις τοῦ βρέφους. Ηφ. οὕτως ὀξύχειρ ἐστί, καθάπερ ἐν τῇ γαστρὶ ἐκμελετήσας τὴν κλεπτικήν; Απ. οὐ γὰρ ἤκουσας αὐτοῦ καὶ λαλοῦντος ἤδη στωμύλα καὶ ἐπίτροχα. ὁ δὲ καὶ διακονεῖσθαι ἡμῖν ἐθέλει. χθὲς δὲ προσκαλεσάμενος τὸν ἔρωτα, κατεπάλαισεν εὐθύς, οὐκ οἶδ' ὅπως ὑφελὼν τὼ πόδε. εἶτα μεταξὺ ἐπαινούμενος, τῆς Ἀφροδίτης μὲν τὸν κεστὸν ἔκλεψε, προσπτυξαμένης αὐτὸν ἐπὶ τῇ νίκῃ. τοῦ Διὸς δὲ γελῶντος, τὸ σκῆπτρον. εἰ δὲ μὴ βαρύτερος ὁ κεραυνὸς ἦν, καὶ πολὺ τὸ πῦρ εἶχε, κἀκεῖνον ἂν ὑφείλετο. Ηφαι. γοργόν τινα τὸν παῖδα φῄς. Απ. οὐ μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ μουσικόν. Ηφαι. τῷ τοῦτο τεκμαίρεσθαι ἔχεις;

APOL. Quid igitur? habésne omne fabrile instrumentum? necdum quicquam illius tibi amissũ est? VVL. Omne, Apollo. APO. Attamen inspice diligẽter. VVL. Per Iouem, forcipem non video. APOL. Sed videbis illũ alicubi inter inuolucra in cunis infantis. VVL. Adeóne [a] aduncas manus habet, perinde ac si in ipso ventre iam tũ meditatus esset furãdi rationẽ? APO. An non audîsti ipsum loquentẽ quoq; iam arguta ac volubilia quædã? Atq; hic etiam ministrare nobis vult. Heri autem vocato ad se Cupidine, statim illum palæstra superauit, nescio quo pacto pedes illi subtrahens. Deinde cùm à cæteris laudaretur, interea Veneri surripuit cingulũ, quum illa amplexata ipsum fuisset ob victoriam. Ioue autem ridẽte, sceptrum illius sustulit: & nisi grauius fuisset, & plus ignis habuisset, ipsum quoque fulmen subtraxisset. VVL. Celerem atq; agilem quendam puerum mihi narras. APOL. Quinimò & musicum præterea. VVL. Vndénam huius rei coniecturam facis?

Απ. χελώνην ποτὲ νεκρὰν εὗρε, ὄργανον ἀπ' αὐτῆς σοι πέπηξατο. πήχεις γὰρ ἐναρμόσας, καὶ ζυγώσας, ἔπειτα καλάμους ἐμπήξας, καὶ μαγάδιον ὑποθεὶς, μετὰ ταῦτα ἐντείνας ἑπτὰ χορδὰς, μελῳδεῖ πάνυ γλαφυρὸν, ὦ Ηφαιστε, καὶ ἐναρμόνιον, ὡς μοὶ αὐτὸς φθονεῖν, τὸν πάλαι διαπείσιμον ἀεὶ σπουδῶντα ἔλεγε δὴ καὶ Μαῖα, ὡς δεῖ μένοι τὰς νύκτας ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀλλ' ὑπὸ περιεργίας ἄρτι τοῦ ἕῳθεν κατίοι, λιπόντων τὴν ἀκρόπολιν ἀγαλμάτων. ἐπόμπευσε δ' ὅτι, καὶ ῥάβδον τινὰ παποίησατο θαυμασίαν τὴν δυνάμιν, ἣ ψυχαγωγεῖ καὶ κατάγει τοὺς νεκρούς. Ηφαι. ἐγὼ ἐκείνην ἔδωκα αὐτῷ παίγνιον εἶναι. Απ. τοιγαροῦν ἀπέδωκέ σοι τὸν μισθὸν τὴν σκάφην. Ηφαι. εὖ γε ὑπέμνησας. ὡς καὶ βαδιοῦμαι ἀπολησόμενος αὐτὴν, εἴ που, ὡς φῂς, εὑρεθείη ἐν τοῖς σπαργάνοις.

APOL. Testudine mortua alicubi inuenta, instrumentum ex ea compactum dedit. Brachijs enim adaptatis, & iugo superinducto, deinde calamis (chordarum ansulis videlicet) infixis, fundoque infrà, & quasi quodam dorso subiecto, atque inde septem chordis suspensis & intentis, iucundum adeò quiddam modulatur, & concinnum, vt ego quoque illi iam inuideam, qui iam olim personando citharam me exerceo. Cæterùm ipsa Maia illud quoque dicebat, quòd neque in cœlo noctu maneret, sed præ nimio agendi studio ad inferos vsque descenderet, furaturus scilicet etiam inde aliquid. [b] Alatus autem quoque est, ac virgam quandam apparauit, mirificam potestatem ac vim habentem, qua animas euocat, & educit mortuos. VVL. Ego illam dedi ipsi, vt esset quasi ludicrum. APOL. Proinde & mercedem istam tibi retulit, forcipem videlicet. VVL Recte sanè admonuisti. quare ibo vt illum recipiam: sicubi, vt ais, inter inuolucra in cunis inuenire poterit.

GILBER-

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

a Aduncas manus.] *Mercurium furem, & furum præsidem poëtæ faciunt, vnde ὀξύχειρ à Luciano dictus est, & manibus aduncis.* b Alatus quoque est.] *Lilius Gregorius in Mercurij symagmate scribit, vidisse se Mercurij imaginem, in libro quodam antiquitatum hoc modo effictam: filo quidem erat corporis iuuenili, facie imberbi, cum alis supra aures, nudus verò totus, præterquam quod pallium habere videbatur, dextra marsupium continebat quod supra caput hirci iacebat. Sinistra verò caduceum præferebat, ad pedes illius hircus & gallus suberant, Vide Macrob.* c Ac virgam quandam.] *De Mercurij virga Homerus Odyss. 5. cuius verba expressit Virgil. 4. Aeneid.*

Tum virgam capit, hac animas ille euocat orco
Pallentes, alias sub tristia tartara mittit,
Dat somnos, adimitq; & lumina morte resignat.

Vide nostram annotationem in Protesilai Dialogo. Ab aurea autem virga dictus est Mercurius χρυσόῤῥαπις.

IOANNIS SAMBVCI ANNOTATIONES.

Επιθετικὸς καὶ ὑποπτικός.

Furto quàm promptus fuerit Cyllenius infans,
Exponit Phœbo claudus vbique faber.
Sic natum memorant: & iam natura manebit
Illi, qui tali sidere prodit homo.

MATAE infantulū.] ἔκπληξις à matre, ætate, forma, & actu. Et arridet omnib.] ἐκπλησμός. Tale quiddam.] ἀπορία. Qui ipso Iapeto.] ὑποβολὴ συγκριτική. Interroga.] ἀπαίτησις τοῦ ἐλέγχου. Nam & huius.] *Descriptio personæ ψεκτική, à natura & moribus.* I. ὅτι κλέπτης. Scies Vulcane, si modò.] *Enumeratio furtorum.* Per Iouem.] ὅρκος. Adeóne aduncas manus.] ἐκφώνησις θαυμαστική. An non audisti ipsum.] II. ὅτι λάλος. Statim illum.] III. ὅτι παλαιστικὸς κατ' ἀφήγησιν. Veneri surripuit.] *Redit ad furta.* Et nisi grauius.] τὸ παραλῆφθεν.

Celerem.] *Transitio.* Quinimò & musicum.] ὅτι μουσικός. ἀφήγησις, *quomodo citharam confecerit: causa efficiens, forma, materia, finis, effectus.* Cæterùm ipsa.] *Ad furta nocturna transit.* Alatus autem.] *Alia descriptio, à corpore & actu.* Animas euocauit.] ὅτι ψυχαγωγικὸς καὶ νεκροπομπός. Rectè sanè.] *Conclusio.*

ΗΦΑΙΣΤΟΥ καὶ Διός.

VVLCANI & Iouis.

Iacobo Micyllo interprete.

VVLCANVS.

ΤΙ με, ὦ Ζεῦ, δεῖ ποιεῖν; ἥκω γὰρ, ὡς ἐκέλευσας, ἔχων τὸν πέλεκυν ὀξύτατον, εἰ καὶ λίθον δέοι μιᾷ πληγῇ διατεμεῖν. Ζ. εὖ γε, ὦ Ηφαιστε. ἀλλὰ δίελέ μου τὴν κεφαλὴν εἰς δύο, κατεγγκών. Ηφ. πειρᾷ μου, εἰ μέμηνα; πρόσαττε δ' οὖν τἀληθὲς, ὅπερ θέλεις σοι γενέσθαι. Ζεύς. διαιρεθῆναί μοι τὸ κράνιον. εἰ δ' ἀπειθήσεις, οὐ νῦν πρῶτον ὀργιζομένου πειράσῃ μου. ἀλλὰ χρὴ καθικνεῖσθαι παντὶ τῷ θυμῷ, μηδὲ μέλλειν. ἀπόλλυμαι γὰρ ὑπὸ τῶν ὠδίνων, αἵ μου τὸν ἐγκέφαλον ἀναστρέφουσιν. Ηφ. ὅρα, ὦ Ζεῦ, μὴ κακόν τι ποιήσομεν.

QVid me oportet facere, Iupiter? venio enim ita vt iussisti, securim habens acutissimam, etiamsi lapides opus sit vno ictu dissecare. IVP. *Rectè sanè, Vulcane. Sed iam impacta illa, diuide mihi caput in duas partes.* VVL. *Tentas me num insaniã? Impera igitur verè quod vis tibi fieri.* IVP. *Diuide mihi caluariã volo. si verò nõ obedieris mihi, me experieris non nunc primùm irascentẽ. Veruntamen ferire oportet audacter, & præsenti animo, neq; cũctari. Pereo enim præ doloribus, qui mihi cerebrũ inuertunt.* VVL. *Vide Iupiter, ne quid mali faciamus.*

Acuta

ὀξὺς γὰρ ὁ πέλεκυς ὅδι, καὶ οὐκ ἀνεμωτὶ, οὐδὲ κατὰ τοῦ Διὸς κεφαλὴν ἀναπηδήσαν μαιώσεταί σε Λοχείαν μόνον, ὦ Ἥφαιστε, θαρρῶν ἔτι γε ἐγὼ τὸ συμφέρον. Ἥφ. ἄκων μέν, Ἀθηνᾶ, τοῦτο ποιήσω σε. τί γὰρ χρὴ ποιεῖν, ὅτι μὴ πείθηται; τί τοῦτο; κόρη ἔνοπλος; μέγα, ὦ Ζεῦ, τὸ κῶμα ἔσχες ἐν τῇ μεθύῃ ἐπόησας δῆτα, τηλικαύτῃ κατὰ τοῦ μειρακίου παρθένον ζωογονῶν, καὶ ταῦτα ἔνοπλον. ἔπου στρατόπεδον, ὦ ἀφελὲς, ἐκπεπήδηκας ἔχων. ἦ που φρενῶν καὶ πυρρίχιδα, καὶ τοῦ ἀσπίδα γυάσθαι, καὶ τὸ δόρυ πάλλειν καὶ ἐνθουσιᾷν. καὶ τὸ μέγιστον, ἀλλὰ πάνυ καὶ ἀκμαία γύναι ἤδη ἐν Βραχᾷ, γλαυκῶπις μέν, ἀλλὰ ἱκανὴ καὶ τοῦτο κόρυς. ὥστε, ὦ Ζεῦ, μαίωτρά μοι ἀπόδος. ἐγνύσας μοι αὐτίκα. Ζ. ἀδύνατα αἰτεῖς, ὦ Ἥφαιστε. παρθένον γὰρ ἀεὶ θέλει μένειν. ἐγὼ γοῦν, τό γε ἐπ' ἐμοὶ, οὐδὲν ἀντιλέγω.

Acuta enim securis est, & non absque sanguine, neque etiam ad Lucinæ mortem tibi obstetricabitur. IVP. *Incute modò Vulcane audacter: ego enim noui quid sit conducibile.* VVL. *Inuitus quidem, sed tamen feriam. Quid enim agat aliquis, te iubente? Sed quid hoc? puella armata hæc est. Magnũ, ô Iupiter, malum habuisti in capite. meritò igitur iracũdus fuisti, tantam intra cerebri panniculũ virginem viuam nutriens, idq; armatã. nimirum castra, non caput habuisti, nõ aduertens. Hæc verò etiam saltat, & cum armis tripudiat, clypeum concutit, ac hastam vibrat, & quasi quodam furore concitatur: &, quod maximũ est, formosa admodum, ac maturis nubilis annis breui adeò iam facta est, cæruleos quidem oculos habens. Sed tamen & huic gratiam addit galea. Quare, ô Iupiter, obstetricandi præmium hoc mihi refer: desponde mihi illam.* IVP. *Impossibilia petis, Vulcane: perpetuò enim virgo manere vult. Ego certè, quantum in me est, nihil repugno.*

Ηφαι. τοῦτ' ἐβουλόμην, ἐμοὶ μελήσει τὰ λοιπά. καὶ ἤδη συναρπάσω αὐτήν. Ζεύς. εἴ σοι ῥᾴδιον οὕτω, ποίει. πλὴν οἶδα, ὅτι ἀδύνατον ἐρᾷς.

VVL. *Hoc volebam: reali quum quod est, ipse curabo: ac iam simul rapiam hinc ipsam.* IVP. *Si tibi facile adeò hoc, facias licet: veruntamen illud scio, quòd amas ea quæ tibi contingere nequeunt.*

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

FAbulantur poëtæ, à Ioue deuoratam μῆτιν, qua deuorata, mox Mineruam concepisse. Iupiter, inquit Hesiodus, Metin vxorem suam, deorum atque hominum sapientissimam deuorauit, Cœli terræque consilio, nę quis alius deorum imperium ei pręripere posset, &c. Si cui vacat, Procli & Moscopuli hunc in locum annotata adeat. Clemens etiam Epiphanius, Theophilus huius fabulę mentionem faciunt. Addunt Vulcanũ securi Iouis patris sui caput aperuisse, ex quo Minerua adulta & armata prodijt: à qua te κορυφαγένη dicta est. Lucanus lib. 9:

Hanc & Pallas amat, patrio quæ vertice nata est.

Et alius: *-quæ de patrio vertice nata dea est.*

Hoc & Lucianus ridet.

IOANNIS SAMBVCI ANNOTATIONES.

Διηγητικός. *De Minerua nata ex cerebro Iouis.*

Vulcanus findit iussus caput Altitonantis,
Quo in latuit menses Pallas amica decem.
Artes proueniunt alti de sede parentis,
Nascitur è cerebro quippe Minerua dei.

QVID me oportet.] ἐρώτησις. Venio enim ita.] *Ratio αὐξητική.* Rectè sané.] *Collaudatio.* Sed iam impacta.] *Iussio.* Tentas me.] *Recusatio, cum iussione.* Diuidi mihi.]

di mihi.] *Repetit mandatum.* Si verò non.] ἀπειλή. Veruntamen.] *Hortatio.* Pereo.] *Querela.* Vide Iupiter.] *Dehortatio à periculoso.* Incute modó.] *Hortatio.* Inuitus quidem, sed.] *Assensus ad iussionem.* Quid hoc? puella armata?] *Exclamatio admirantis.* Virginem viuam.] ἔκφασις *Palladis.* Quare, ô Iupiter.] ἀξίωσις. Impossibilia petis.] *Recusatio.* Hoc volebã.] *Conclusio.*

ΔΙΟΣ, ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ, ϗ Ηρακλέους. *IOVIS, AESCVLApij, & Herculis.*

Eodem Interprete.

IVPITER.

ΠΑύσασθε, ὦ Ασκληπιὲ καὶ Ηράκλεις, ἐρίζοντες πρὸς ἀλλήλους ὥσπερ ἄνθρωποι ἀπρεπῆ γὰρ ταῦτα, καὶ ἀλλότρια τοῦ συμποσίου τῶν θεῶν. Ηρ. ἀλλὰ ἐθέλεις, ὦ Ζεῦ, τουτονὶ τὸν φαρμακέα προκατακλίνεσθαί μου; Ασκ. νὴ Δία. καὶ ἀμείνων γάρ εἰμι. Ηρ. κατὰ τί, ὦ ἐμβρόντητε; ἢ διότι σε ὁ Ζεὺς ἐκεραύνωσεν, ἃ μὴ θέμις ποι ὄντα; νῦν δὲ κατ' ἔλεον αὖθις ἀθανασίας μετέλημφας; Ασκ. ἐπιλέλησαι γὰρ καὶ σύ, ὦ Ηρακλεῖ, ἐν τῇ Οἴτῃ καταφλεγεὶς, ὅτι μοι ὀνειδίζεις τὸ πῦρ;

DEsinite, ô Aesculapi, & tu Hercules, contẽdere inter vos iurgijs, perinde vt homines. Indecora enim hæc, & à conuiuio deorum aliena. HER. *At vis, ô Iupiter, medicamẽtarium istũ priore loco accumbere, quàm me?* AES. *Quidni, per Iouem? melior quoq; enim sum.* HER. *In quo igitur, ô attonite, an quòd te* [a] *Iupiter fulmine aliquando percussit, eò quòd quæ nefas erant, feceras: nunc autem ex msericordia iterum immortalitatis particeps factus es?* AES. *Oblitus verò etiam tu es Hercules, quòd in Oeta cõflagrâsti, quandoquidem mihi ignem obijcis?*

Θρα. Ἴσως ἴσα καὶ ὅμοια βιοτεύομεν ἡμῖν, ὃς διὸς μὲν υἱός εἰμι, τοσαῦτα δὲ πεπόνηκα ἐν καθάρσει τὸν βίον, θηρία διαγωνιζόμενος, καὶ ἀνθρώπους ὑβρεις τὰς τιμωρούμενος. σὺ δὲ ἰατρὸς εἶ, καὶ ἀγύρτης, νοσοῦσι μὲν ἴσως ἀνθρώποις χρήσιμος ἐπιθήσειν τε φάρμακον, ἀνδρωδέστερον δὲ οὐδὲν ἐπιδώσόμενος. Ασκ. οὐ λέγεις, ὅτι σου τὰ ἰατρεύματα ἰασάμην, ὅλῳ πρώην ἀνήλθες ὑμιφλιτλος, ἐπ' ἀμφοῖν διεφθαρμένον καὶ τὸ σῶμα, τὸν χιτῶνα, καὶ μετὰ τοῦτο, τὸ πυρός. ἐγὼ δὲ εἰ μὴ μόνον ἄλλο, ὅτε ἐβόλινσα ὥσπερ σὺ, ὅτε ἐξανθρακίαν, ἔτι ἐν Λυδίᾳ, πορφυρίδα ἐνδεδυκὼς, καὶ πατούμενος ὑπὸ τῆς Ομφάλης χρυσῷ σανδάλῳ. ἀλλ' οὐδὲ μελαγχολήσας ἀπέκτεινα τὰ τέκνα, καὶ πλὴν ἐμοῦ. Ηρα. ἀλλὰ παύσομαι λοιδορούμενός μοι, αὐτίκα μάλα ἴσως, ὡς οὐ πολύ σε ὀρθὰς ἡ ἀθανασία ἐπὶ ἁρμένος σε, ῥίψω ἐπὶ κεφαλὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε

Herc. Nequaquam æqualia atq; similia sunt quæ vterque in vita egimus, vt qui ipse quidem Iouis filius sum, tantos autē labores sustinuerim, expurgata vita, deuictis bestijs, & hominibus contumelioſis vindicta ac pœna affectis. Tu verò radicum incisor es, & circulator, ægrotantibus fortaſsis hominibus vtilis medicamenta adhibendo: virile autem nihil quicquam opere præstitisti. Aesc. Rectè dicis, quoniam & inuſtiones tuas curaui, quando paulò antè aſcendisti ad nos, semiuſtulatus, corpore vtrinque corrupto ac perdito, & tunica ista, & poſt illam etiā à flāma. Ego verò quid? ſi nihil aliud, tamen neque ſeruiui quemadmodum tu, neq; lanificium exercui in Lydia indutus purpura, & ab Omphale verberatus ſandalio aureo: neq; verò etiam inſaniens occidi liberos & vxorē

HERC. Niſi deſinas conuiciari, ſtatim admodū ſenties, quòd non multū tibi profutura ſit immortalitas: quoniā ſublatū hinc è cœlo præcipitē dabo te vt ne

ὥστε μηδὲ τὸν πείνονα ἰάσασθαί σε, τὸ κρανίον συνταβέντα. Ζ. παύσασθέ φημι, καὶ μὴ ἐπιταράττετε ἡμῖν τὴν ξυνουσίαν, ἢ ἀμφοτέρους ἀποπέμψομαι ὑμᾶς τοῦ συμποσίου, καί τοι ἄγνωμον, ὦ ἥρακλεῦ, προκατακλίνεσθαί σου τὸν Ασκληπιὸν, ἅτε καὶ πρότερον ἀποθανόντα.

vt ne ipse quidem Pæon curauerit te, diminuto atq; effracto tibi cerebro. IVP. Desinite, inquam, & ne perturbate nobis conuersationē hanc: aut ambos hinc ablegabo vos è conuiuio. Quanquam etiam æquū est, ô Hercules, priore loco accumbere Aesculapium, quippe qui & prior mortuus est.

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

AEsculapius & Hercules de discubitu & sessione contendunt.

a IVPITER fulmine percussit.] *Aesculapius adeò excelluisse in ægrotorum curatione dictus, vt mortuos ab inferis excitare crederetur: quare apud Iouem accusatus, fulmine ictus est. Hippolytum vitæ restituit, vt Pausanias inquit.* b In Oeta conflagrâsti.] *Oeta mons in finibus Thessaliæ, Doridi à tergo incumbens, morte & sepulchro Herculis nobilitatus. Illic enim Hercules se hominem incendio exuit, vnde factum est nomen tragœdiæ Senecæ, quæ Hercules Oeteus inscribitur. Post mortem ob fortitudinem in deorum numerū relatus est.* c Ab Omphale verberatus.] *Omphale Lydiæ regina Herculem amore sui captum ad lanificium compulit, cùm ipsa calathum & colum, cultusq́ue fœmineos, sagittis & claua leonisq́ue tegmine mutaßet.*

IOANNIS SAMBVCI ANNOTATIONES.

Προσταγματικὸς καὶ ἐριστικὸς: *Aesculapius enim & Hercules de sessione contendunt.*

Non vult inferior factis Aſclepius eſſe
Herculis, Aetęo qui dedit oſſa rogo.
Dirimit hanc litem radiantis rector Olympi,
Quod præſtent medicæ viribus vſque manus.

DESINITE, ô Aeſculapi.] ἡ σύντηξις ἀπὸ τοῦ παραφθέγματος ἀπῳδεπάς ἐστι τὸ τόπος. At vis, ô Iupiter.] ἡ ἔφεσις. An quòd.] ἡ ὕβρεως καὶ λοιδορίας. Oblitus verò.] ἀνάπτωσις, ἢ ἀνοηλοιδορία. Nequaquam.] οὐδαμῶς. Vt qui ipſe.] *Commendatio ſui.* Tu verò radicum.] ἀπαπόδοσις: *vituperatio Aeſculapij.* Rectè dicis.] *Commeſſatio, & ἀντονειδισμός.* Ego verò.] *Compenſationẽ tendit ei alias contumelias.* Niſi deſinas.] ἡ ἐκπληξις ἀγωνιαστικὴ ἀορίστως ἀνομοσχήμως. Deſinite.] ἡ σύντηξις, *Iouis lites dirimens, cum* ἐκπληξει. Quanquam.] ἡ τοῦ διὸς ἐπίκρισις εἰρωνική.

ΗΡΑΣ ΚΑΙ ΔΙΟΣ. IVNONIS ET Iouis.

Iacobo Micyllo interprete.

IVNO.

ΕΓῺ μὴ ἐρυθριάσαιμι ἄν, ὦ Ζεῦ, εἰ μοι τοιοῦτος ὁ υἱὸς ἦν, θῆλυς ὢν καὶ διεφθαρμένος ὑπὸ τῆς μέθης· μίτρᾳ μὲν ἀναδούμενος τὴν κόμην, τὰ πολλὰ δὲ μαινομένοις γυναιξὶ συνὼν, ἀβρά τε καὶ αὐτῶν ἐκείναις, ὑπὸ τύμπανοις τε καὶ αὐλοῖς καὶ κυμβάλοις χορεύων, καὶ ὅλως παντὶ μάλλον ἐοικὼς, ἢ σοὶ τῷ πατρί. Z. καὶ μὴν οὗτός γε, ὦ θηλυ-

EQuidem erubeſcerem, ô Iupiter, ſi mihi talis eſſet filius, effœminatus adeò, & perditus ebrietate, [a] mitra quidem religata coma incedẽs: vt plurimum autem cum inſanis mulieribus conſuetudinem habens, molliorĭpſis illis ad tympana & tibias & cymbala choreas agens, & inſumma, cuiuis magis quàm patri tibi ſimilis. IVP. At verò hic mitratus & mulierioſus,

μίτρης, ὁ ἀβρότης τῶν γυναικῶν, ὁ μόνον, ὦ Ἥρα, τὴν Λυδίαν ἐχειρώσατο, καὶ τοὺς Μαιωτικοὺς τὸν Τμῶλον ἔλαβε, καὶ τὰς θράικας ὑπηγάγετο, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ Ἰνδοὺς ἐλάσας τοῦ γυναικείου τούτου στρατιωτικοῦ, τοὺς τε ἐλέφαντας εἶλε, καὶ τῆς χώρας ἐκράτησε, καὶ τὸν βασιλέα τὸν ὀλίγον ἀντιστῆναι τολμήσαντα, ἀχμάλωτον ἀπήγαγε, καὶ ταῦτα ἅπαντα ἔπραξεν, ὀρχούμενος καὶ ἅμα καὶ χορεύων, θύρσοις χρώμενος λιπλίνοις, μεθύων ὡς φῄς, καὶ ἐνθουσιῶν. εἰ δέ τις ἐπιχέρησε λοιδορεῖσθαι αὐτῷ, ὑβρίζεσθαι ἐστὶν ὅτε τιτθίοις, καὶ τοῦτον ἐτιμωρεῖτο, ἢ καταδήσας ζώνῃ κλήμασιν, ἢ διασπασθῆναι ποιήσας ὑπὸ τῆς μητρὸς ὥσπερ νεβρόν. ὁρᾷς ὡς ἀνδρεῖα ταῦτα, καὶ οὐκ ἀνάξια τοῦ πατρός; εἰ δὲ παιδία καὶ πρωΐ πρὸς τροφὴν αὐτοῖς, εὐθὺς φθόνος. καὶ μάλιστα εἰ λογίσαιτό τις οἷός ἂν νήφων οὗτος ἔσοιτο, ὅπου ταῦτα μεθύων ποιεῖ.

Ηρ. lierosus, non solùm, ô Iuno, Lydiam subiugauit, & eos qui ad Tmolum habitant cepit, prætereà & Thraces sub se redegit, verumetiam contra Indos profectus cum muliebri isto exercitu, & elephantos cepit, & terra potitus est, ipsumq; regem, qui aliquantulum resistere ausus fuerat, captiuum abduxit. Atq; hæc omnia fecit, saliens pariter, & choream ducens, hastis vtendo hederaceis, ebrius interea, vt ais, atque furore correptus. Quòd si verò quispiam illum conuiciari aggressus sit, contumeliosè de sacris illius loquendo: etiam hunc vlcisci solet, vel palmitibus ipsum implicando, vel à matre, perinde vt hinnulum, lacerari faciendo. Vides quàm virilia hæc, et me patre minimè indigna? Si verò lusibus quoque & deliciis inter hæc indulget, non est quòd inuideas: & maximè si quis cogitet, qualis hic sobrius futurus erat, quando etiã ebrius hæc facit.

IVN.

Ηρ. σύ μοι δοκεῖς ἐπαινεῖσθαι καὶ τὸ εὕρημα, αὐτοῦ τὴν ἄμπελον, καὶ τὸν οἶνον, καὶ ταῦτα, ὁρῶν οἷα μεθυσθέντες ποιοῦσι σφαλλόμενοι, καὶ πρὸς ὕβριν τραπόμενοι, καὶ ὅλως μεμηνότες ὑπὸ τοῦ πότου. τὴν γοῦν Ἰκάριον, ὦ πρώτῳ ἔδωκε τὸ κλῆμα, οἱ ξυμπόται αὐτοὶ διέφθειραν, παίοντες ταῖς δικέλλαις. Ζ. οὐδὲν τοῦτο φής. οὐ γὰρ οἶνος ταῦτα, οὐδὲ ὁ Διόνυσος ποιεῖ. τὸ δὲ ἄμετρον τῆς πόσεως, καὶ τὸ πέρα τοῦ καλῶς ἔχοντος ἐμφορεῖσθαι τοῦ ἀκράτου. ὃς δ' ἂν ἔμμετρα πίνῃ, ἱλαρώτερος μὲν, καὶ ἡδίων γένοιτ' ἄν. οἷον δὲ ὁ Ἰκάριος ἔπαθεν, οὐδὲν ἂν ἐργάσαιτο οὐδένα τῶν ξυμποτῶν, ἀλλὰ σὺ ἐπιζηλοτυπεῖν ἔοικας, ὦ Ηρα, καὶ τῆς Σεμέλης μνημονεύειν, εἴ γε δεδάκρυσας τοῦ Διονύσου τὰ κάλλιστα.

IVN. *Tu mihi videris etiam laudare* [b] *inuentum ipsius, vitem videlicet, & vinum: & hoc cùm videas qualia inebriati isti factitēt, titubantes, & ad contumeliam prolabentes: & in summa, insanientes præ vino. Itaque & Icarium illum, cui primò donauit palmitem, ipsi compotores interfecêre, ligonibus cæsum.* IVP. *Nihil hoc dicis. Non enim vinum hæc, neque ipse Dionysius efficit, sed immoderatus potus, & vltrà quàm decet & satis est, repleri mero. Cæterùm si quis moderatè bibat, hilarior ille quidem & suauior fieri solet. Qualia verò Icarius passus est, tali nihil vlli compotorum facilè fecerit. Sed, tu adhuc* [c] *zelotypia affici videris, ac Semeles reminisci, Iuno: siquidem eas res Dionysij calumniaris, quæ sunt omnium pulcherrimæ.*

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

Iuno Ioui mollitiem Bacchi obijcit.

a MITRA quidem.] *Mitram gestasse viris turpe & molle censebatur: vt apud nostrum Lucianum alibi apparet. quin*

& θηλυμίτρης per probrum hic Bacchus vocatur. b Inuentum ipsius.] *Calumniatur Iuno vini inuentorem Bacchum. Cui Iupiter vinum mala non designare respondet, sed nimius eius potus.* c Zelotypia affici videris.] *Iunonem muliebri illo dolore ex Iouis incontinentia suscepto excruciatam, ac detrahentem rebus Bacchi egregiè gestis sic obiurgat.*

IOANNIS SAMBVCI, ANNOTATIONES.

Iuno cùm Semeles gnatum contemnat Iacchum,
Inuenisse illum noxia quæque putat.
At pater hunc laudat contrà: sic resque nocere
Nil per se ducit: solus abusus obest.

EQUIDEM erubescere.] *Exprobrationis τοῦ ὀνειδισμοῦ propositio.* Mitra quidem.] *ἔκθεσις κατ' ἔκφρασιν τοῦ προσώπου, Bacchi ab habitu, moribus & actibus, ψεκτικὴν.* At verò hic mitratus.] *ἀντεισαγωγὴ, compensatio: ἐπαινετικὴ, ab enumeratione rerum præclarè & fortiter gestarum, à repugnantibus.* Quòd si veró.] *Respondet ad alias intentatas calumnias.* Si veró lusibus.] *Alia pars.* Et maximé.] *Conclusio.* Tu mihi videris.] *Obiectio. Vinum non est à te laudandum, quia reddit homines ebrios.* Itaque & Icarium illum.] *Ab exemplo & effectu.* Nihil hoc dicis] *λύσις.* Non enim.] *αἴτιον, ὅτι ὁ οἶνος ἀναίτιον τῆς μέθης ἐστί.* Cæterùm si quis.] *αὐτίθεσις veræ causæ.* Ille quidem.] *Vtilitates vini, & commendatio.* Qualia verò Icarius.] *Respondet ad exemplum.* Sed tu adhuc zelotypia.] *ἀντιλοιδορίᾳ συμπεραίνει.*

ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ καὶ Ερωτος. — *VENERIS ET Cupidinis*

Erasmo Roterodamo interprete.

VENVS.

ΤΙ δήποτε, ὦ Ερως, τοὺς μὲν ἄλλους θεοὺς κατηγωνίσω ἅπαντας, τὸν Δία, τὸν

QVid tandem in causa est, [a] Cupido, vt quum reliquos [b] deos omneis ador

tus

Ποσειδῶ, τὸν Ἀπόλλω, τὴν Ἡραν, ἐμὲ τὴν μητέρα, μόνης δὲ ἀπέχῃ τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ ἐπ' ἐκείνης ἄπυρος μέν σοι ἡ δᾷς, κενὴ δὲ ὀϊστῶν ἡ φαρέτρα, σὺ δὲ ἄτοξος εἶ, καὶ ἄστοχος. Ερ. δέδεσθαι, ὦ Μῆτερ, αὐτήν· φοβερὰ γάρ ἐστι, καὶ χαροπὴ, καὶ δεινῶς ἀνδρική. ὁπόταν οὖν ἐντεινάμενος τὸ τόξον ἴω ἐπ' αὐτὴν, ἐπισείουσα τὸν λόφον, ἐκπλήττει με καὶ ἐπίτρομος γίνομαι, καὶ ἀπορρεῖ μου τὰ τοξεύματα ἐκ τῶν χειρῶν. Αφρο. ὁ Ἄρης γὰρ οὐ φοβερώτερος ἦν; καὶ ὅμως ἀφώπλισας αὐτὸν, καὶ νενίκηκας. Ερ. ἀλλ' ἐκεῖνος ἑκὼν προσίεταί με, καὶ προσκαλεῖται. ἡ Ἀθηνᾶ δὲ ὑφορᾶται ἀεί. καί ποτε ἐγὼ μὲν ἄλλως παρέπτην, πλησίον ἔχων τὴν λαμπάδα. ἡ δὲ, εἴ μοι πρόσει, φησὶ, νὴ τὸν πατέρα, τῶν δορατίῳ σε διαπείρασα, ἢ τοῦ ποδὸς λαβομένη, καὶ ἐς τὸν τάρταρον

tus expugnaris, Iouem ipsum, Neptunum, Apollinem, Iunonem, me denique matrem, ab vna Minerua temperes, vtq; aduersus hanc nec vllum habeat incendium tua fax, & iaculis vacua sit pharetra, tum & ipse arcu careas, neque iaculari noris? CVP. *Equidem hanc metuo, mater: est enim formidabilis, truculentoq; aspectu, ac ferocitate quadam supra modum virili: proinde si quando tenso arcupetam illam, galeæ cristã quatiens expauefacit me, moxq; formidine tremere occipio, sic vt arma mihi è manibus excidãt.* VEN. *Atqui Mars ánnon erat hac formidabilior? & hunc tamen superatum exarmasti.* CVP. *Imò ille cupidè me recipit, atque vltrò etiam inuitat: verùm Minerua semper adductis superciliis obseruat. quin aliquando temerè ad illam aduolaui, facem propiùs admouens. At illa: Siquidem ad me accesseris, inquit, per parentẽ Iouẽ, quouis modo te cõfecero, aut lancea te transfigã, aut pedibus arreptum in^e tartara*

ρον ἐμβαλοῦσα, ἢ αὐτὴ δασπασαμένη δαφθερῶ. πολλὰ τοιαῦτα ἠπείλησε, καὶ ὁρᾷ δὲ δειμὺ, καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους ἔχει πρόσωπόν τι φοβερὸν, ἐχίδναις κατάκομον, ὅπερ ἐγὼ μάλιστα δέδια. μορμολύττεται γάρ με, καὶ φεύγω, ὅταν ἴδω αὐτό. Αφροδ. ἀλλὰ τὴν μὲν Αθηνᾶν δέδιας, ὡς φῄς, καὶ τὴν Γοργόνα, καὶ ταῦτα, μὴ φοβηθεὶς τὸν κεραυνὸν τοῦ Διός. αἱ δὲ Μοῦσαι, δὰ τί σοι ἄτρωτοι, καὶ ἔξω βελῶν εἰσιν; ἢ κἀκεῖναι λόφους ἐπισείουσι, καὶ Γοργόνας προφαίνουσιν; Ερω. αἰδοῦμαι αὐτὰς, ὦ μῆτερ· σεμναὶ γάρ εἰσι, καὶ ἀεί τι φροντίζουσι καὶ περὶ ᾠδὴν ἔχουσι. καὶ ἐγὼ παρίσταμαι πολλάκις αὐταῖς, κηλούμενος ὑπὸ τοῦ μέλους. Αφρ. ἔα καὶ ταύτας, ὅτι σεμναί· τὴν δὲ Αρτεμιν τίνος ἕνεκα οὐ τιτρώσκεις; Ερ. τὸ μὲν ὅλον, οὐδὲ καταλαβεῖν αὐτὴν οἷόν τε, φεύγω.

tara dabo præcipitem, aut ipse te discerpam. Plurima item id genus comminabatur. Adhæc acribus obtuetur oculis: postremò & in pectore [d] faciem quandam gestat horrendam, viperis capillorum vice comatam. hanc nimirum magnoperè formido: territat enim me, fugioq; quoties eam aspicio. VEN. Esto sanè, Mineruã metuis, vt ais, atque huius gestamen Gorgona reformidas, [e] idq; cùm Iouis ipsius fulmen non formidaueris. Cæterùm [f] Musæ quam ob causam abs te non feriuntur, atque [g] à tuis iaculis tutæ agunt? num hæ cristas quatiunt, aut Gorgonas prætendunt? CVP Has quidem reueor mater: sunt enim vultu pudico ac reuerendo: prætereà [h] semper aliquo tenentur studio, semper cantionibus animũ intentũ gerunt. quin ipse etiam non rarò illis assisto, [i] carminis suauitate delinitus. VEN. Esto, nec has adoriris, propterea ꝙ sint reuerẽdæ: at [k] Dianã qua tandem gratia non vulneras? CVP. Vt breuiter dicã, hãc ne deprehendere quidẽ vsquam sum potis, quippe

φεύγουσαν ἀεὶ διὰ τῶν ὀρῶν, εἶτα καὶ ἴδιόν τινα ἔρωτα κέκτηται ἐρᾷ. Αφρ. τίνος, ὦ τέκνον; Ερ. θήρας, καὶ ἐλάφων καὶ νεβρῶν αἱρεῖν τε διώκουσα, καὶ κατατοξεύειν, καὶ ὅλως πᾶς τοῦ τοιούτου ἐστὶν, ἐπεὶ τόν γε ἀδελφὸν αὐτῆς, καί τοι τοξότην αὐτὸν ὄντα, καὶ ἐκηβόλον. Αφρ. οἶδα, ὦ τέκνον, πολλὰ ἐκεῖνον ἐτόξευσας.

quippe perpetuò per montes fugitantem. Adhæc alterius cuiusdam sui Cupidinis illa tenetur cupidine. VEN. *Cuius, ô gnate?* CVP. *Nempe venatu ceruorum & hinnulorum, quos insectatur vt capiat, ac iaculo figat. Ac prorsum tota rerum huiusmodi studio tenetur: tametsi fratrê eius, qui nimirum arcu valet & ipse, feritq; eminus.*

VEN. *Teneo gnate, eum sæpenumerò sagitta vulnerâsti.*

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

ELeganter hoc dialogo ostendit, nullum amori & obscœnæ libidini esse locum apud eos, qui nunquam opere vacent, sed aliquo semper labore & negotio distringuntur. Nam hunc eius esse dialogi quasi scopum, quiuis facilè viderit, tum plurimorum malorum causam existere ocium, denique libidines obscœnas luxu atque ocio nutriri, vt ille in tragœdia testatur. Itaque rectè ingeniosus Poëta de Remedio amoris:

Fac monitis fugias ocia prima meis.
Hæc vt ames faciunt, hæc quæ fecêre tuentur,
Hæc sunt iucundi causa cibusq; mali.
Ocia si tollas, periêre Cupidinis arcus:
Extinctæque iacent, & sine luce, faces.

Huc pertinet quod mox sequitur:

— finem qui quæris amori:
Cedit amor rebus, res age, tutus eris.
Quæritur, Aegistus quare sit factus adulter?
In promptu causa est, desidiosus erat.

a CVPI-

a CVPIDO.] *Cupido amoris deus, quem Simonides & Cicero ex Marte & Venere natũ esse volunt. Pingitur puer imberbis, cæcus & alatus: armatus flammis, & duob. diuersissimæ naturæ spiculis, altero videlicet aureo, altero plumbeo, quorum illud vim habet amorem conciliandi, hoc pellendi fugandiq; : vt pulcherrimè scribit Ouid. libr. 1. Metam. in fabula Apollinis & Daphnes. Itidem Aeneas Syluius & Marullus ingeniosissimè versibus complexi sunt. A pharetra, id est, sagittarũ theca, Pharetratus à poëtis dicitur. Venus porrò ab antiquis, amorum, gratiarũ, pulchritudinis, deliciarũ, voluptatũq; omnium habita est dea. Minerua ex Iouis cerebro prognata, sine matre. Ferunt enim Iouem, quum Iunonem sterilẽ videret, ne prorsus sine prole esset, cerebrũ suũ percussisse, indeq; Mineruã prosiliisse. Sapientiæ & disciplinarũ omnium dea, quã Græci Palladẽ vocãt, ὅτι τῷ πάλλεσθαι, id est, à vibrando, propterea quòd hastã tenens, eam veluti vibrare videatur. Fiebat enim eius simulachrum galea, scuto, in quo erat caput Gorgoneæ Medusæ, & hasta formidabile. Ab Homero peculiari epitheto γλαυκῶπις dicitur, à glauco oculorũ colore: vnde & Caesiam nostri cognominant. Ogygis regis temporibus, circa Tritonidem Africæ paludẽ virginali facie dicitur apparuisse. Vulcani nuptias constantissimè fertur detrectasse, virginitatemq; perpetuò illibatã seruasse: vnde & Innuptam appellant p ëtæ. b* Dëos omneis.] *Cupidinem non solùm hominibus, sed dijs ferè omnibus imperare, & ipsum Iouem amori succumbere, latè describitur in Iunonis & Iouis dialogo. Iouis porrò amores, & quòd cœlum liberis impleuerit, habemus de Sacrificijs inferũs. c* Tartara.] *Locus inferorum profundissimus dicitur, in quo sonies plectuntur, & sol non lucet. d* Faciem.] *Medusæ Gorgonidis. e* Iouis fulmen.] *Ioui fulmen attribuunt poëtæ. f* Cætërùm Musæ quam ob causam.] *Musas nõ peti à Cupidine, hoc etiam epigrammate testatur, quod Platoni tribuit Diogenes Laërtius.*

ἀ Κύπρις Μώσαισι, κορώνια ταὶ Ἀφροδίταν
πυθοῦ· ἦ τὸν ἔρον ἐφοπλήσομαι.
χ' αἱ Μῶσαι ποτὶ Κύπριν ἄρει τὰ γωνύλα ταῦτα,
ἁμὶν δ' ὐ πίπταται τᾶτο τὸ παιδάριον.

Hoc ita vertit Bentinus:

o Hæc

Hæc Venus ad Musas: Venerem exhorrescite nymphæ,
In vos armatus haud Amor exiliet.
Cui contrà Musæ. Lepida hæc ioca tolle precamur,
Aliger huc ad nos non volat ille puer.

Marsilius Ficinus hoc Platonis epigramma illustrans, ideo priscos, Musas & Mineruam castas esse voluisse indicat, quòd coitus spiritus subtiliores exhauriat, cerebrum debiliter, labefactet stomachum, quo malo nihil ingenio aduersius esse potest: Venere siquidē & Baccho studiosus adolescens abstinuit. Vide Theocritum Idyll. 11. Homerus in hymno Veneris, deos deasq; omnes amore capi docens, Dianam, Vestam, & Mineruā excipit: non ita Musas puto, quia Musarum filij prædicantur Linus, Orpheus, Palæphatus, Temius, Rhesus, omitto reliquos. Fuit autem Rhesus Strymonis fluminis & Terpsichoræ vel Euterpæ filius. Cicer. de Nat. deor. 3. Itaq; Achillem Asiria ea insula sanctissimè colit: qui si deus est, & Orphæus & Rhesus dij sunt, matre Musa nati. g A tuis iaculis tutæ.] *Alludit ad prouerbium,* ἔξω βελῶν. i. *extra telorum iactum, pro eo quod est, in tuto citraq; periculum, quod pluribus explicuimus in dialogo Cyclopis & Neptuni. h* Semper aliquo tenentur studio.] *Semper aliquid meditantur Musæ. i* Carminis suauitate delinitus.] *Idem de Saltatione dixit, suauem vocum modulationem munus deorum longè esse pulcherrimū, atq; omnibus iucundissimum. k* Dianam.] *Diana eodem partu cum Apolline ex Ioue & Latona nata est, & ob virginitatis amorem fertur hominum consortia fugisse: & vt à se libidinis pruritum amoueret, venando syluas incoluisse, paucarum virginum comitatu contenta. Arcum ferebat, & pharetram, succincta semper incedens, & cothurno induta. Ob hanc causam syluarum & nemorum dea putabatur. Apud Callim. Diana, postquam à Ioue patre, quicquid voluerat, impetrasset, nymphas primum 60. ad chorum deligit: deinde ad Cyclopes pergit, à quibus pharetram cum sagittis postulet.*

Huius Dialogi argumentum festiuissimè in Cupidine suo tractauit Georg. Sabinus, quem libet hoc loco adscribere, cùm ad huius videatur imitationem confictum, nec minus sit elegans:

Cypria

Cypria compellens pharetratum mater Amorem,
Flebilis audita est talia verba queri:
Dic age, qui fiat, dulcissime nate Cupido,
Omnes cùm timeant numinis arma tui,
Humanumq; genus, manes Erebiq; profundi,
Sollicitent superos & simul illa deos:
Sola tamen doctis quæ præsidet artibus, omne
Effugit imperium casta Minerua tuum?
Iuppiter immensi moderator & arbiter orbis,
Ipse tuas sensit captus amore faces.
Sensit & æquoreis Neptunus victus in vndis,
Iunoq; furtiuo sæpe reperta toro.
Vt taceam reliquos: & tu quoq; nate parentem
Iura pudicitiæ me violare iubes.
Degener an solam quo Pallada vincere possis,
Extinctus nullam vim tuus ignis habet?
Desine diua parens mirari, & quærere causas, CYP.
Hanc mea quòd nequeunt tela ferire deam:
Cumq; potestati sint omnia subdita nostræ,
Sola meas spernat cùm tamen illa faces.
Hanc ego perculsus metuo, cum lumine tantum
Aspicit, aut vultu me truculenta notat.
Sed tamen aggressus sumptis quandoq; sagittis,
Cùm dea non esset casside tecta fui:
Cælauiq; meum perplexis artibus ignem,
Ne tacitos posset prodere flamma dolos.
Nemo sed occultum quantumuis cęlat amorem,
Ipse meo semper proditus igne fui.
Insidias igitur postquam cognouit apertas,
Me procul in celerem depulit illa fugam.
Concita tum quoties galeam dea vibrat, & hastam,
Pectore cuncta mihi membra pauente tremunt.
Quid galeam metuis? quid acutæ cuspidis hastã? VEN.
Nate tuo vanos excute corde metus.
Marte quid asperius fuit, aut quid durius ipso?
Succubuit regnis trux tamen ille tuis.
Qui prius indomitus tibi tela necemq; parabat,

Nónne dedit vinctas in tua vincla manus?

CVP. Mars deus armorum nobis se dedidit vltrò,
Ipse nec impositum ferre grauatur onus.
At quoties oculis me conspicit improba Pallas,
Quas iracundo non iacit ore minas?
Quã gerit horrendam magna vi concutit hastã:
Taliaq; insano dicta furore refert:
Ne mihi tela puer, mihi ne puer arma mineris:
Etras, haudquaquam nos tua turba sumus.
Si tamen accedes, nec me finis esse quietam,
Nostra tibi sæuas afferet ira manus.
Aut ego te pedibus rapiens ad tartara mittam,
Aut tibi transfiget lancea nostra latus.
Hoc pater ipse deum cuius sum vertice nata,
Iuppiter, hoc Etebi rex mihi testis erit.
Tales quando refert irato pectore voces,
E' manibus nobis tela facesq; cadunt.
Præterea anguicomæ gestat caput illa Medusæ,
Cuius ad aspectum lumina nostra pauent.
Hoc vbi prætendit, fugio ceu cerua leonem,
Aut fugit infestum territa dama lupum.

VEN. Siccine tu metuis conterritus ægide diuam?
Magnanimi curas qui Iouis arma nihil.
At quoq; contemnunt quare tua spicula Musæ?
Imperiumq; fugit turba nouena tuum?
Num galeas vibrant etiam, aut hastilia torquent,
Diráve prætendunt Gorgonis ora tibi?

CVP. Aonides vultu sunt, ô Cytherea, pudico:
Vnicè & illarum numina sancta colo:
Artibus hę semper studijsq; tenentur honestis,
Iuris in his igitur nil meus ignis habet.
Cantibus inuigilant, ducuntq; per arua choreas:
Luxuria verò desidiaq; vacant.
Adde quòd illarum captus dulcedine vocis
Sępe voluptates, gaudia sępe fero.
Deniq; casta manet quare Dictynna, nec vllum
Vulnus habet iaculis saucia facta tuis?

In nullo

In nullo manet illa loco, cursuq́; pererrans
Omnia, conatus effugit illa meos.
Nunc iuga montis adit, curuis nunc vallibus errat.
Aut nemorum saltus irrequieta tenet.
Nunc ibi veloces sequitur per deuia ceruos,
Subdola nunc alibi retia tendit apris:
Suspensumq́; humeris arcum gestatq́; pharetram,
Armat & illius cuspidis hasta manum.
Hæc super Aonio cœtu, castisq́; deabus,
Arcitenens matri verba Cupido dedit.
Quisquis at insani vitare Cupidinis arcum,
Ignibus & vacuum pectus habere cupit:
Numina Pieridum, venatricémve Dianam,
Aut locat armigeram Pallada, tutus erit.

IOANNIS SAMBVCI, ANNOTATIONES.

Ἐξηγητικός.

De puero quærit mater, cur Pallada solam
Non lædat iaculo, Castaliumq́; chorum:
Aliger excusat factum, commune Mineruæ
Nil est cum tædis, ingeniumq́; hebetant.

Quid tandem in causa.] *Cupido omnes deos superat, exceptis Minerua, Musis, & quibusdam alijs. Propositio θαυμαστική, per comparationem. Distributio, ἀνταπόδοσις.* Equidem hanc metuo.] *ἀφήγησις, causæ expositio, cur amor Mineruam non vincat.* Atqui Mars.] *ὑποφορὰ ἐνστατική, ἢ συγκριτική.* Imò ille.] *ἀπόκρισις.* At illa, si.] *τὰ φοβερὰ, αἱ τῆς Αθηνᾶς ἀπειλαί.* Cæterùm Musę.] *Transitio ad alteram partem, cur Musas cupido non feriat.* Reuereor eas, ô mater.] *ἡ τῆς ὑποφορᾶς ἀνασκευή.* Graues enim sunt.] *Musarum actiones.* Esto nec has adoritis.] *μετάβασις ad tertiam partem: cur Dianam venatricem sagittis suis non petat.* Prorsum tota rerum.] *Apollo.* Teneo gnate.] *Conclusiuncula.*

ΑΡΕΩΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

MARTIS ET MERCURII.

Erasmo Roterodamo interprete.

MARS.

ΗΚουσας, ὦ Ερμῆ, οἷα ὑπέλησεν ἡμῖν ὁ Ζεὺς, ὡς ὑπερόπτικα, καὶ ἀπίθανα; ἢν ἐθελήσω, φησίν, ἐγὼ μὲν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ σφᾶς καθήσω, ὑμεῖς δ' ἢν ἀπρεπιαθήτου, καταστᾶν βιάζεσθέ με, μᾶλλον πονήσετε· ἐγὼ δὲ οὐ καταλήψομαι. εἰ δ' ἐγὼ θελήσαμι ἀνελκύσαι, ὑμόνον ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ τὴν γῆν ἅμα, καὶ τὴν θάλατταν σωαρτήσας μετέωρα. καὶ τάχα, ὅ σε καὶ σὺ ἀκήκοας, ἐγὼ ὅτι μὴ καθ' ἓν ἀπάντων ἀμείνων, καὶ ἰσχυρότερός ἐστιν, ἐκ ἂν ἀρνηθείην. ὁμῶς δ' ἔτ ἔστιν ὑπερφέρειν, ὡς μὴ καταβαρήσειν αὐτὸν, κἂν τὴν γῆν κἂν τὴν θάλατταν προσάψωμεν, ἐκ ἂν παθείην. Ερ. εὐφήμει, ὦ Ἄρες· ὀὐ γὰρ ἀσφαλὲς λέγειν τὰ τοιαῦτα, μὴ καί τι κακὸν ἀ-

AVdistin', Mercuri, cuiusmodi nobis minatus sit Iupiter? quam superba, quamq; dictu absurda? Ego, inquit, si voluero, a catenam ex aethere dimittam: vnde si vos suspensi me vi detrahere conemini, b luseritis operam: nunquam enim me deorsum trahetis. Contrà ego vos si velim in aliũ attrahere, non vos modò, verumetiam tum terram ipsam, tum mare pariter subuectum in sublime sustulero. Adhæc alia permulta, quæ tu quoque audisti. At ego, si quidem cum vno quolibet singulatim conferatur, ita præstantiorem eum esse, viribusq; superiorem, b haudquaquam negauerim: verùm vnum tam multis pariter in tantum antecellere, vt eum ne pondere quidem vincere queamus, etiamsi terram ac mare nobis adiunxerimus, id neutiquam crediderim. MER. Bona verba, Mars. Neque enim sat tutum est ista loqui, ne quid fortè mali nobis

hæc

πολαύσωμεν τῆς φλυαρίας. Αρ. οἴει γάρ με πρὸς πάντας ἂν ταῦτα εἰπεῖν, οὐχὶ δὲ πρὸς μόνον σὲ, ὃν ἐχεμυθεῖν ἠπιστάμην; ὃ γοῦν μάλιστα γελοῖον ἔδοξέ μοι, ἀκούοντι μεταξὺ τῆς ἀπειλῆς, οὐκ ἂν δυναίμην σιωπῆσαι πρὸς σέ. μέμνημαι γὰρ οὐ πρὸ πολλοῦ, ὁπότε ὁ Ποσειδὼν, καὶ ἡ Ηρα, καὶ ἡ Αθηνᾶ, ἐπαναστάντες ἐπεβούλευσαν ξυνδῆσαι, αὐτὸν λαβόντες, ὡς παντοῖος ἦν δεδιὼς, καὶ ταῦτα τρεῖς ὄντας. καὶ εἰ μή γε ἡ Θέτις κατελεήσασα ἐκάλεσεν αὐτῶν σύμμαχον Βριάρεων ἑκατόγχειρα ὄντα, καὶ ἐδέδετο αὐτῶν κεραυνῷ καὶ βροντῇ. ταῦτα λογιζομένῳ, ἐπήει μοι γελᾷν ἐπὶ τῇ καλλιρημοσύνῃ αὐτοῦ. Βρ. σιώπα εὐφήμει. οὐ γὰρ ἀσφαλὲς οὔτε τοὶ λέγειν, οὔτε ἐμοὶ ἀκούειν τὰ τοιαῦτα.

hæc petulantia conciliet. MARS. *An verò credis apud quemlibet hæc dicturum me? imò apud te solum id audeo, quem linguæ continentis esse sciebam. Sed quod mihi maximè ridiculum videbatur tum quum hæc minitantem audirem, haud queam apud te reticere. Etenim memineram, cùm nō ita multò antè Neptunus, Iuno ac Pallas, mota aduersus eum seditione, machinarentur comprehensum illum in vincula conijcere, quantopere formidârit, vtq́ in omnem speciem sese verterit, idq́ quum tres duntaxat essent dij. Quòd ni Thetis* [c] *misericordia commota,* [d] *Briareum centimanum illi auxilium accersiuisset, ipso pariter cum fulmine ac tonitru vinctus erat. Hæc reputanti mihi, ridere libebat eius magniloquentiam, iactantiamq́.* MERC. *Tace, bona verba. neque enim* [e] *tutum est ista vel tibi dicere, vel audire mihi.*

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

a CATENAM.] *Iouis Catenæ fit mentio in Tragœdo.*
b Luseritis operam.] *Quod Lucianus dixit μάτην πονεῖτε, Erasmus vertit, operam luseritis. antiqui enim latinitatis authores sic loquuti sunt, quum frustra aliquid fieri putabant. Plautus in Casina: Sì nunc me suspendã, meam operã lusserim. In Pseudulo: In pertusum ingerimus dicta dolium, operã ludimus. Terentius in Phorm. In illis opera luditur, id est, perditur & frustratur.* c Thetis misericordia.] *Cùm Pallas, Iuno, Neptunus, aliíq; ex dijs nonnulli, aduersus Iouem coniurassent, Briareus à Thetide Nerei filia persuasus in cœlũ ascendit, vt Ioui suppetias ferret: cuius aduentu dij coniurati territi, à cœptis destiterunt, & cum Ioue in gratiam redierũt, teste Homero in I. Iliad. Hæc etiã habentur in Ioue tragœdo.* d Briareum.] *centũ manibus armauit fabula, Ioui auxiliarem, à cæteris dijs per insidias appetito vnde ἑκατονταχείρα & Homerus centimanum Latini, & centumgeminũ Virgilius vocant, nominis etymo robustũ & prævalidũ significante: id enim est βριαρός.* e Tutũ eſt.] *Theocritus in Bacchis, in fine, dicit, neminẽ facta deorum vituperare debere. Hoc enim nomen à rei natura est confictum: nam βριαροὶ Græcis vocantur, βαρεῖς, ἀγριοὶ, στερεοὶ καὶ φοβεροί, id est, odiosi, molesti, agrestes, solidi, duri & terribiles. Hesiod. Briarei & fratrum genealogiam tradit, & memorat Briareum, Cottum, & Gygem fratres fuisse, & terræ filios, quorum singulis centum fuerint capita, ac totidem manus. Hi multa bella contra Saturni filios gesserunt. Tandem deuicti ad inferos præcipites dati sunt.*

IOANNIS SAMBVCI ANNOTATIONES.

Iouis iactantia irridetur.

Iuppiter ostentans vires, quibus eminet omnes,
Se cunctos iactat vincere posse deos.
Hoc Mars non credit, certa argumentaq; profert:
Nemo ergo fortis, quin etiam metuat.

Audi-

Audisti n'.] *Propositio τ̓ητῦ ζωὸς ἀπφλῆς.* Ego, inquit.] ἔκθεσις συγκελικὴ ἢ ὑποφορά. Contrà ego.] ἀνάπόδοσις. Adhæc alia.] *Clausula ἀντιποφορᾷ κατ' αὐτ(σαγωγὴν.* Haudquaquam.] παρομολογία. Bona verba.] κθέτησις. Neque enim] ἀλλολογία ἀπὸ Ϝ κειμένων. Putas verò.] ἀπόκλεισις ἀπὸ τῶν κθέτησιν. Etenim] *Conclusio.* Quòd ni Thetis.] *A contrario & minori amplificatio.* Hęc reputanti.] ἐπίλογος. Bona verba.] κθέτησις.

ΖΕΥΣ ΚΑΙ ΗΛΙΟΣ.

IOVIS ET Solis.

Iacobo Micyllo interprete.

IVPITER.

ΟΙα πεποίηκας, ὦ Τιτάνων μάκιστε ἀφρόνων τὰ ἐν τῇ γῇ ἅπαντα, μεθυσθεὶς ἀνοήτῳ πώλῳ τὸ ἅρμα, ὃς τὰ μὲν ἀτέφλιξε, πρόσχθος ἐνεχθείς. τὰ δὲ ὑπὸ κρύους διαφθείρων ἐποίησε, πολὺ αὐτῶν ἀφεστὼς τὸ πῦρ, καὶ ὅλως ἐθόλωσε, τὸ μὲν ξυνετάραξε, καὶ ξυνέχεε, καὶ ἀμὲ ἐγὼ ξυνεὶς τὸ γιγνόμενον, διατύβαλον αὐτὴ τῷ ἡφαίστῳ, δόλιον ἀνθρώπων ἐπιμελούμενον, ζιζῦφον ἡμῖν τὸ καλὸν ἔθος ἔχον καὶ διαφυλάττον ἐκπέπομφας. Ηλ. ἤμβλον, ὦ Ζεῦ, *QVa lia feciſti autem, Titanum peſſime qui, quæ in terris ſunt, perdidiſti omnia, adoleſcentulo fatuo ac ſtulto commiſſo curru, qui alia quidem exuſsit, nimis prope terrā curſu delatus: alia verò præ frigore corrumpi fecit, longiùs ab ipſis abſtracto igne: & in ſumma, nihil non conturbauit & commiſcuit: ac niſi ego animaduerſis ijs quæ gerebātur, deturbaſſem ipſum fulmine, nullæ ne reliquiæ quidem hominum manſiſſent. Talem nobis pulchrum iſtum aurigam atque rectorem currus emiſiſti.* SOL: *Peccaui, Iupiter:*

ἀλλὰ μὴ χαλέπαινε· ἀτὰρ πόθεν ἦν σοι παῖς ἱκετεύοντι; πόθεν γὰρ ἂν καὶ ἤλπιζον τηλικοῦτον γενέσθαι λαπόν; ΖΕΥΣ. ὃν ἔλεες, ἔφης ἐλεῖν ἀκριβείας τὸ πρᾶγμα, ἢ ὡς ἐ βραχύ τις ἐκβαίη τῆς ὁδοῦ, οἴχεται πάντα; ἠγνόεις δὲ καὶ τῶν ἵππων τὸν θυμόν, ὡς δεῖ σωφρονεῖν ἀναγκαῖον τὸν χαλινόν; ἐὰν γέ τοί τις ἀφιῇ ἐξουσίαν αὐθύς, ὥσπερ ἀμέλει καὶ ζεῦγος ἐξέφυγεν, ἅρτι μὲν ἐπὶ τὰ λαιὰ, μετ' ὀλίγον δὲ ἐπὶ τὰ δεξιὰ, καὶ ἐς τὸ ἐναντίον ζεῦγος δρόμου, ἐνίοτε καὶ ἄνω καὶ κάτω, ὅλως ἔνθα ἐβούλοντο αὐτοί. ὁ δὲ οὐκ εἶχεν ὅ, τι χρήσαιτο αὐτοῖς. ΗΛ. ταῦτα μὲν πάντα ἠπιστάμην, καὶ δεῦρο ζεῦγος ἀντεῖχον ἐπίτηδες, καὶ οὐκ ἐπίστευον αὐτῷ τὴν ἔλασιν. ἐπεὶ δὲ

sed ne offensior eo fias, si credidi puero multa supplicanti. Nam vnde vel sperare potui, hoc tantum futurum esse malum? IVP. Annon noras quàm multa opus habebat diligentia negocium hoc, & vt si quis etiam modicum excidat à via, pereant protinus omnia? Ignorabat autem etiam equorum vehementiam, vt oporteat vi quadam continere frenum? Si quis enim permittat illis, arrepto eo continuò diuersi abeunt: quemadmodum videlicet & istum transuersè abripuerunt, nunc quidem ad læuam, paulò autem pòst ad dexteram, interdum etiam in contrarium eius quem cœperant cursus, & in summa, sursum ac deorsum, quocúnque ipsis libitum fuisset. Ille autem ignarus nesciebat quomodo vtendum ipsis esset. SOL. *Equidem omnia hæc sciebam, & propterea resistebam quoque aliquandiu, neque illi aurigationem committere volebam.*

Post-

ἐπεὶ δὲ διατελέσαι δεομένου δακρύων, καὶ ἡ μήτηρ Κλυμένη μετ' αὐτοῦ, ἀναβιβασάμενος ἐπὶ τὸ ἅρμα, ὑπεθέμην, ὅπως μὴ χαλεπαίνοι αὐτὸν, ἐφ' ὁπόσον δεῖ εἰς τὸ ἄνω ἀφυῆ ὑπερηχθῆναι, εἶτα εἰς τὸ διαντεῖνες αὖθις ἐπινεύειν, καὶ ὡς ἐγχρατῆ εἶναι τῶν ἡνιῶν, καὶ μὴ ἐφεῖναι τῷ θυμῷ τῶν ἵππων. ἔφην δὲ καὶ κλίνειν ὀλίγον, εἰ μὴ ὀρθὸν ἐλαύνοι. ὁ δὲ (πᾶς γὰρ ἦν) ἐπιβὰς τοσούτου πυρὸς, καὶ ἐπικύψας ἐς βαθὺ ἀφανὲς, ἐξεπλάγη, ὡς τὸ εἰκός. οἱ δὲ ἵπποι, ὡς ἤσθοντο οὐκ ὄντα ἐμὲ τὸν ἐπιβεβηκότα, καταφρονήσαντες τοῦ μειρακίου, ἐξεπράσσοντο τῆς ὁδοῦ, καὶ τὰ ἄλλα ταῦτα ἐποίησαν. ὁ δὲ τὰς ἡνίας ἀφεὶς, οἰμαι, ἀπλοῦς μὲν ἐκπώσῃ, αὐτὸς ἅρπετο τῆς ἄντυγος. ἀλλὰ ἐκεῖνός τε ἤδη ἔχει τῶν δίκην, ἰαμοί, ὦ Ζεῦ, ἱκανὸν τὸ πρόστιμον.

Z. ἱκανὸν ἔστω καὶ ἐμοὶ, ὦ Ἄτη.

Postquam autem impensius obsecrabat lachrymando quoque, & mater [b] Clymene vnà cum ipso: in currum impositum submonui, quo pacto oporteret insistere viæ ipsum, quantum in sublime agitantem sursum ferri, deinde rursum per decliue deorsum vergere, & vti habenas regere, neque impetum permittere equis deberet. Dixi autem etiam quantum periculum foret, si non recta via ageret. At ille ([c] puer enim erat) conscenso tanto igne, & vastiæ adeò profunditati supernè incumbens, vt consentaneum est, obstupuit. Equi verò vt senserunt non me esse eum qui conscendisset, contempto adolescentulo, è via diuerterunt, & hæc tanta mala perpetrârunt. Ille autem dimissis habenis, metuens, opinor, ne excideret ipse, iugum currus apprehendit ac tenuit. Sed & ille iam pœnas suas dedit: & mihi, [d] Iupiter, satis supplicij luctus hic est.

IVP.

Ζ. ἱκανὸν λέγεις, οἱ αὖτα ζηλοτύπως ἐνεγκεῖν μὴ ὄν συγγνώμην ἀφήμω σοι. ἐς δὲ τὸ λοιπὸν, εἴ τι ὅμοιον πρᾶνομήσεις, ἢ ἵνα τὸν σαυτῆς διάδοχον ἐκπέμψῃς, αὐτίκα ἴσῃ ὁπόσον ἢ σὸν πυρὸς ὁ ἡμέτερος πυρωτερός ἐστιν. ὥστε ἐκεῖνον μὲν αὐτὰ ἀδελφὰ θαπέτωσαν ἐπὶ τῷ Ηριδανῷ, ἵνα πρὸς ἔπιστον ἐκδιαφρουθεὶς, ἥκιστον ἐπ' αὐτῷ δακρύσαι, καὶ ἄχθοι γιγνέσθωσαν ἐπὶ τῷ πάθει σὺ δὲ συμπηξάμενος τὸ ἅρμα (θατία γε δὴ καὶ ὁ ῥυμὸς αὐτοῦ, καὶ ἄτερ τῶν τροχῶν σωτήριαλλαι) ἔλαυνε, παραγαγὼν τοὺς ἵππους· ἀκὰ μέμνησο ταῦτα ἅπαντα.

IVP. *Satis autem, qui talia ausus sis? At nunc quidem veniam tibi tribuo: deceterò autem si quid simile deliqueris, aut talem aliquem successorem tibi emiseris, statim senties quanto igne tuo* e *fulmen nostrum plus ignis habeat. Quare illum quidem* f *sorores ipsius sepulchro tradant & iuxta Eridanum, quo loco etiam decidit curru excussus, electrū ipsi illachrymantes: deinde & in populos conuertantur præ dolore. tu verò cōpacto curru (fractus enim temo ipsius est, & altera rotarum comminuta) aurigare, iunctis denuò equis: ac vide, vt memineris horum omnium.*

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

a COMMISSO curru.] *De eo quòd Phaëton currum Solis perperàm ducens, è curru patris Solis deturbatus à Ioue sit. Fabula omnibus nota, ex Ouid. lib. 2. Metamorph.* b Clymene.] *Clymene Oceani & Thetios filia: quæ, quia forma præstabat, Soli placuit, ex quo peperit Phaëtontem, & sorores eius.* c Puer enim erat.] *Errauit, lapsus est ætatis tyrocinio, anni & moderationem & prudentiam addidissent. Pueritiæ veniam merebatur.* d Pœnas suas dedit.] *Notissimum*

tissimum est, Phaëtontem ætate iam adulta, cùm patris currum moderari illo diu, multumq; negante voluisset, cœlumq; & terras ob aurigandi inscitiam incendio miscuisset, ambustum ipsum, fulmineq́ue percussum in Eridanum fluuium decidisse. e Fulmen nostrum.] *Suprema & alta sedes vnde calor emanat, cùm Ioui sit attributa, ideo illum vetustas fulgura & fulmina ciere confinxit.* f Sorores ipsius.] *Phaëtontiades à fratre dictæ, quæ dum fratrem in Eridanum curru excussum & extinctum flerent, mœroreq́ue contabescerent, conuersæ sunt in populos, vt Virg. 10. Aen. ait, vt verò Ecloga 6, in alnos arbores. Apollonij sententiæ accedens & Græcorum, earum nomina fuerunt Phœbe, Phaëtusa, Lampetiæ.* g Iuxta Eridanum.] *Italiæ fluuium, qui in Vesulo monte nascens, & in mare Adriaticum influens, hodie notiore nomine Padus appellatur.*

GILBERTI COGNATI
ANNOTATIONES.

Εξηγητικὸς, κατηγορητικὸς, καὶ ἀπολογητικός. *De eo quòd Phaeton currum Solis perperàm ducens punitus sit.*

Qualia fecisti.] κατηγορία κατὰ περιοχήν. Et in summa.] αὔξησις καθ' ὑπόθεσιν. Talem nobis.] ἐπιφώνημα. Peccaui, Iupiter.] *Concessio per deprecationem.* Nam vnde vel sperare.] *Prætexit ignorantiam.* An non notas.] *Inficiatio ignorantiæ.* Si quis etiam.] αὔξησις ἀπὸ τῶν ἐκβαίνων κακῶν κατ' ὑπόθεσιν. Ille autem.] *Secunda pars.* Equidem hæc omnia sciebam.] ἐξομολόγησις. Postquam autem.] αὐτεισαγωγὴ ἀπὸ τῶν αἰτιῶν κινητικῶν. Dixi autem etiam.] *Respondet ad secundam partem, quòd non ignorauerit, quia præmonitus fuerit.* At ille puer,] ἀφήγησις. Sed & ille.] *Occupatio.* Et mihi Iupiter.] *Inficiatio. Errati veniam impetrat.* At nunc quidem.] ἔκπληξις, *comminatio.* Quare illum.] αἱ προστάξεις. Ac vide.]

Commonitione conclu-
dit.

MARI.

MARINI DIALOGI.

ARGVMENTVM IN eosdem.

NEque horum dialogorum diuersa aut alia ratio est, quod ad occasiones & argumenta pertinet, quàm superiorum. Nam & ipsi ex Homericis ac Tragicis fabulis desumpti sunt, & eadem elegantia ac festiuitate nitent: nisi quòd omnes (quod idem tamen & in superioribus propè fit) de rebus amatorijs tractant. Vnde illud quoq; verisimile est, Lucianum ostendere voluisse, quòd quæcunq; sub hac tota mundi machina mouentur & viuunt, inter cæteros affectus pręcipuè amori obnoxia sint, ac voluptatem appetant. Illumq́; adeò generalem qnendam omnium tam deorum quàm hominũ domitorem esse. Quòd autem deos maximè ex amore desipere atque insanire, deinde & voluptatibus deditos esse fingit, ex professione sua facere videtur. Fuit enim, quanquam omnibus philosophorum factionibus ex æquo propè infestus, ad Epicuream tamen magis quàm cæteras inclinatus, qui & voluptatem finem bonorum asserebant, & deorum prouidentiam negabant. Id quod cùm alibi passim, tum in Demonacte, & in Cõcilio deorum animaduertere licet.

ΚΥΚΛΩΠΟΣ καὶ Ποσειδῶνος.

CYCLOPIS ET Neptuni.

Iacobo Micyllo interprete.

CYCLOPS.

Ὦ Πάτρ, οἷα πέπονθα ἑπὸ τοῦ κατρράτου ξένου, ὃς μεθύσας, ἐξετυφλώσέ με, κοιμωμένῳ ἐπιχειρήσας. Ποσ. τίς δὲ ὁ ταῦτα τολμήσας, ὦ Πολύφημε; Κύκ. τὸ μὲν

O Pater, qualia passus sum ab execrabili isto hospite, qui me inebriatum excæcauit, somno grauatum aggressus. NEP. *Quis verò est qui isthæc facere ausus fuit, Polypheme?* CYCL. *Principiò quidem seipsum*

πρῶτον, Οὔτιν ἑαυτὴ ἀπεκάλε-
ι πάντ' ἄλιφυγε, καὶ ἔξω λῶ βί-
νος, Ὀδυσσεὺς ὀνομάζοιτο ἔφη. Ποσ. οἶδα, ὃν λέγεις, Ἴθα
κήσιον, ἐξ Ἰλίου δ' ἀνέπλεε. ἀλλὰ
πῶς ταῦτ' ἔπραξεν, ὁθ' πάνυ
ἀνθρώπους ὤμιλεν. Κατέπαυσον
ἐμὲ ὦ ἄνερ, ἀρὰ νομῆς ἀνα-
σρέψας. πολλούς τινας, ἐπιβου-
κολοῦντας ἀλλοτρίοις τοῖς ποι-
μνίοις, ἐπεὶ ἦλθον ἐπὶ θύρας τὸ
πῶμα (πέτρα ἦν μοι πάμ-
μεγέθης) καὶ τὸ πῦρ ἀνέκαυσα,
ἐναυσάμενος δ' ἔφερον δένδρον
ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἐφάνασαν ἀκρο-
πλὴν αὐτοὺς παρόντας. ἐγὼ δὲ
συναβὼν αὖ τινας, ὥσπερ ἐ-
κεῖνος λῶ, κατέφαγον λησάς ὄν-
τας. ἐνταῦθα ὁ παναργότατος
ἐκεῖνος, ἔφη, Οὔτις, ἔφη, Ὀδυσ-
σεὺς λῶ, δίδωσί μοι πιεῖν φάρ
μακόν τι ἐγχέας, ὑδὺ μὲν καὶ ἡδύ
μον, ἐπιβλαβέστατον δὲ καὶ τρα
χυδέστατον. ἅπαντα γὰρ ἀθύς ἐ-
δόκει μοι περιφέρεσθαι πόντι, καὶ
τὸ σπήλαιον αὐτὸ ἀνεσρέφετο,
κοὐκ ὀκ

seipsum Neminem vocabat: [a] *postquâ autem effugit, atq; extra tela, vt dicitur, fuit, Vlyssem nominari se aiebat.* NEPT. *Noui quem dicis,* [b] *Ithacensem illum:* [c] *ex Ilio autem nauigabat. Sed quo pacto hæc peregit, quum alioqui non ita audax atq; animosus sit?* CYCL. *Deprehendi in antro, è pascuis domum reuersus, multos quosdam, insidiantes videlicet pecuariis. Posteaquam autem apposui foribus operculum (saxum autem quoddam mihi est perquàm magnum) atq; ignem resuscitaui, accensa arbore quam de monte mecum ferebam, visi sunt abscondere sese parare. Ego verò comprehensis ipsorum quibusdam, vt par erat, deuoraui, vt qui prædones essent. Hic igitur* [d] *versutissimus ille, siue Nemo, siue Vlysses fuit, dat mihi bibere, infuso quodam veneno, dulci illo quidem, & fragranti, cæterum ad insidias struendas præsentissimo, & maximè turbulento. nam statim* [e] *omnia videbantur mihi, posteaquam bibissem, circumagitari, & antrum ipsum inuertebatur,*

& pror-

καὶ ἐκ ἔτι ὅλως ἐν ἐμαυτῷ ἦ-
μην. τέλος δ' οὖν ὕπνον μετε-
σπάσθην. ὁ δ' ἀφυλάκτως τὸν μο-
χλὸν, καὶ πυρώσας γε, τὸ σὸν ἔτυφλωσε μετὰ βαθὺ δόντα, καὶ
ἀπ' ἐκείνου τυφλός εἰμί σοι, ὦ
Πόσειδον. Πο. ὡς βαθεῖ κοι-
μήθης, ὦ τέκνον, ὃς ἐκ ἐξεθο-
ρύβησε μεθ' ἑαυτοῦ τυφλόμματον. ὃς δ'
ἦν Ὀδυσσεὺς πῶς διέφυγεν; ἢ
γὰρ ἦν, ᾧ οἶδ' ὅτι, ἐδυνήθη
ἀποκινῆσαι τοῦ πίτρου ἀφ' ἑ-
θύρας. Κύ. ἀπ' ἐμοῦ ἀφεῖλον,
ὡς μᾶλλον αὐτὸ λάβοιμι ἐξι-
όντα, καὶ λαβίσας πρὸ τῆς θύ-
ρας, ἐθήρων τὰς χεῖρας ἐκπε-
τάσας, μόνα πρὸς τὰ πρόβατα
ἐς τοῦ νομοῦ, ἐνδιαμένων τῶν
λευκῶν, ὀπόσα ἐχθὲς πρόπλην αὐτῷ
ὑπὲρ ἐμοῦ. Ποσ. μανθάνω ὑπ'
ἐκείνοις ὅτι γε ἔλαθες ὑπεξε-
θών σι, ἀπαλοὺς ἅπαντας γε Κύ-
κλωπας ἐλὼ ἐπιβουλεύσαι ἐπ'
αὐτόν. Κύ. σωτικάλουν, ὦ πά-
τερ, καὶ ἦκον ἐπεὶ ἀκροῦσ' ἐπιβουλεύοντ' τὸ ὄνομα, μά-
χῳ ἔφην, ὅτι Οὔτις ἐστί, μεγα-
λοπρεπῶν οἰηθέντων με, ὥχον-
το ἀπι-

& prorsum apud me amplius ipse non eram: postremò autem somno correptus iacui. Ille verò exacuato f vecte, eodemq; igne succenso, insuper etiam excæcauit me dormientem: & ex eo iam tempore cæcus tibi sum: Neptune. NEP. Vt aliè nimis dormijsti, fili, qui non interea exilueris, cùm excæcareris. Vlysses igitur ille quo pacto effugit? Non enim, sat scio, potuit dimouere saxum à foribus. CYC. At ego amoui ipsum, quò facilius illum comprehenderem inter egrediendum. Ac collocato meipso ad fores, extentis manibus venabar, solis dimissis in pascua ouibus, & arieti negocio dato, quæ nam ipsum agere pro me oporteret. NEP. Intelligo rem. Sub illis latuit te, clàm se subducēs. At cæteros certè Cyclopas conueniebat te inuocare cōtra ipsum. CYC. 8 Cōuocaui illos, pater, atq; etiam venerunt: sed postquam me interrogassent insidiatoris nomen, atque ego dicerem, Neminem esse: insanire me arbitrati, relicto me

ζ ἀπιόντων. ἔτω ἰατροφίλ@ τό μοι καταράζ@ τῷ ὀνόματι. καὶ ὁ μάλιστα ἰώιασί μι, ὅτι καὶ ὀνειδίζων μοι τῶν συμφορῶν, ἀλλ' ὁ πατήρ, φησίν, ὁ Ποσειδῶν ἰάσεταί σε. Πο. θάρσει, ὦ τέκνον· ἀμωυξήσει γὰρ αὐτῷ, ὡς μαθῇ ὅτι ἃ καὶ πάρεσίν μοι ὀφθαλμῶν ἰᾶσθαι ἀδωάζομ. τὰ γοιῶ τ πλοίζων τὸ σῴζειν ἐῶντας, καὶ ἀφωυώσα ἐπ' ἐμοὶ πρόσεσι· πλεῖ γέ τι.

cto me iterum discesserunt. Ita imposuit mihi execrabilis ille, nomine. Et quod omniũ maximè mihi ægrè fuit, contumeliosè obiecta mihi clade hac: Ne pater quidem Neptunus, inquit, leuabit te hoc malo. NEP. Confide fili.[h] vlciscar enim ipsum, vt sentiat, etiamsi cæcitatem oculorum mederi non queam, nauigantes certè tamen seruare vel perdere, penes me esse. nauigat autem adhuc.

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

MArini dei à Græcis θαλάσσιοι, vel ἁλίοι vocantur, quorum turba ingens fuit. & horum princeps Neptunus, & eo antiquiores Nereus & Oceanus: Alij fuêre in hoc numero litorales dij, qui à Græcis ἀιγιάλιοι nũcupantur. Scribit Gellius, antiquos vocasse Neptuni filios, immanes & feroces homines, ab omniq; humanitate alienos, tanquam è mari genitos, cui & Seruius in 3. Aen. subscribit: ait enim de Harpyis agens, Neptunum prodigiorum omnium patrem: & perinde etiam factũ, vt quotiescunq; desunt parentes, rédeamus ad generalitatem. Sic & peregrinos, Neptuni filios dicimus, quorum ignoramus parentes. Sed enim & Phurnutus ait, propter maris violentiam, omnes violenti & audacioris animi homines. Neptuni filij vocati sint, vt Cyclopes, sic dicti, quòd vnum tantùm haberent oculum, eumq; orbicularem, media in fronte situm. Certè Maro Cyclopes vocat æneos fratres cœlo capita ferentes. de quorum oculo sic scribit 3. Aen. *Argolici clypei & Phœbeæ lampadis instar.* vide nostras Annotationes in Cataplum.

a POSTQVAM autem effugit, atque extra tela fuit.] *è, in tuto citraq; periculum. Hoc prouerbium frequens est apud Lucian. in Votis, in Baccho, & in dialogo Veneris & Cupidinis.* b Ithacensem illum.] *Vlyssem ex Ithaca vrbe & patria insula in mari Ionio, ante Epirum frequentibus scopulis aspera.* c Exilio.] *In cuius obsidione decennium ferè consumpserat. Hæc Asiæ totius ciuitas fuit florentissima, sub Priamo ob Helenam à Paride raptam à Græcis decennali bello obsessa, ac demum expugnata. A Troë rege Erichthonij filio Troia dicta.* d Versutissimus.] *Fingitur ab Homero vir multa præditus facundia, nec minore experientia, vafer consilio, egregius bello, laborũ patientissimus.* e Omnia videbantur mihi.] *Naturam & imaginẽ hominis vino & crapula grauati exprimit.* f Vecte.] *Palo. Virg. 3. Aen.* —— & telo lumen terebramus acuto. g Conuocaui.] *Ad Polyphemi clamorem exiit omnes undiq; Cyclopes confluunt, periclitanti auxiliaturi.* h Vlciscar ipsum.] *Vlyssem, qui tibi oculum extudit, vt sciat, me vitæ necisq; potestatem habere.*

IOANNIS SAMBVCI ANNOTATIONES.

Ὀδυσσεὺς, διηγησις, καὶ παραμυθητικὸς: quomodo Vlysses Polyphemum excæcauerit.

Commemorat Cyclops se oculo vt spoliârit Vlysses,
Is mario potxit dum cyathum ille mero.
Non potuit durare diu Polyphemetyrannis,
Cogeris en pœnas soluere promeritas.

Ὁ Pater.] ἡ πρόθεσις narrationis προοίμιον continens. Quis verò.] *ἐρώτησις πρὸς τὸ πρόσωπον.* Principiò quidem seipsum.] *ἀφήγησις αὐτοῦ.* Nouit, quem dicis.] *μετάβασις ad τρόπον, id est, modum.* Deprehendi in antro.] *ἀφήγησις rei perinde vt gestæ, eiusq; modi occasio.* Posteaquam.] *Facta antecedentia Cyclopis.* Ipsorum quibusdam.] *sociorum Vlyssis. Odyss 9. Aeneid. 3.* Nam statim omnia.] *Ab effectu vini.* Postremò autem.] *τὰ μέσα.* Insuper etiam.] *τὸ ὀλοσχερές.* Et ex eo tempore.] *τὰ μεταξὺ χρόνου.* At cæteros certè.] *τὰ ἔπομενα.* Ita imposuit.] *ἐπιφώνημα ἀγωνιστικόν.* Obiecta mihi clade hac,] *Insultatio Vlyssis.* Confide fili] *παραμυθία καὶ ἀπειλή.*

ΑΛ-

ΑΛΦΕΙΟΥ ΚΑΙ ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ.

ALPHEI ET Neptuni.

Iacobo Micyllo interprete.

NEPTVNVS.

ΤΙ τοῦτο, ὦ Ἀλφεὲ, μόνος τῶν ἄλλων ἐμπόδων εἰς τὸ πέλαγος, ὅτι ἀναμίγνυσαι ἁλμῇ, ὡς ἔθος ποτὲ μοῖς ἅπασιν, οὔτε ἀναπαύεις σεαυτὸν ἀφανὲς ὑπὸ τῆς ἐκείθεν ἐκ ξωτικῶς, καὶ γλυκὺ φυλάττων τὸ ῥεῦμα, ἀμιγὲς ἔτι καὶ καθαρὸς ἐπέχεις, ὃν οἶδ' ὅπου βύθιος ἐπόλυς, καθάπερ οἱ λάροι τὴν ἱερὰν ἰοῖσαν ἀνακύψαντες πάλιν αὖθις ἀναφαίνουσι σεαυτόν; ΑΛ. ἱερόν τι τὸ πρᾶγμα ἐστιν, ὦ Πόσειδον, ὥστε μὴ ἔλεγχε πράττοντας ἢ αὐτὸς ποιεῖς. ΠΟ. γυναικὸς, ὦ Ἀλφεῖ, ἢ νύμφης ἐρᾷς, ἢ καὶ τῶν Νηρηίδων αὐτῶν μιᾶς; ΑΛ. ἔκ, ἀλλὰ πηγῆς, ὦ Πόσειδον. ΠΟ. ἦ πᾶσι γῆς αὕτη ῥεῖ; ΑΛ. νησιώτης δὲ σικελικὴ. Ἀρέθουσαν αὐτὴν καλοῦσιν. ΠΟ. οἶδα, ἐκ ἄμορφον, ὦ Ἀλφεῖ, τὸν Ἀρέθουσαν

QVid[a] hoc, Alphee, quod tu solus aliorũ in mare delapsus, neque cũ salsugine misceris, pinde vt solent cætera flumina omnia: neq; cohibes teipsum aquis diffusis, sed per mare veluti concretus, ac dulci custodito fluore, incorruptus etiam & purus cursu laberis? nescio quo locorũ in profundum teipso, [b] quemadmodũ gauiæ atq; [c] ardeæ faciunt, submerso. ac videris rursum emergere quoq; alibi, & teipsum iterũ spectandũ exhibere. AL. Amatoria quædã res hæc est, Neptune: quamobrẽ ne mihi vitio vertas. [d] Amasti autẽ & ipse sæpenumero. NEP. Mulierẽne, Alphee, an nymphã amas, an etiã Nereidum ipsarum vnam aliquã? AL. Non, verùm fontem, Neptune quendã. NEP. Vbi igitur terrarũ ille manat? AL. Insularis est, [e] in Sicilia, Arethusam ipsum vocant. NEP. Scio: non deformem sanè, Alphee, Arethusam

ἐν. ἀλλὰ διαυγής τέ ἐστι, καὶ διὰ καθαρῶν ἀναβλύζει, καὶ τὸ ὕδωρ ἐπιπρέπει ταῖς ψηφίσιν, ὅλον ὑπὲρ αὐτῶν φαινόμενον ἀργυροειδές. Αλ. ὡς ἀληθῶς οἶσθα τὴν πηγὴν, ὦ Πόσειδον. παρ' ἐκείνης οὖν ἀπέρχομαι. Ποσ. ἀλλ' ἄπιθι μὴ, καὶ εὐτύχει ἐν τῷ ἔρωτι. ἐκεῖνο δέ μοι εἰπὲ, πῶς τὴν Ἀρέθουσαν εἶδες, αὐτὸς μὲν Ἀρκὰς ὤν; ἡ δὲ ἐν Συρακούσαις ἐστίν. Αλ. ἐπειγόμενόν με κατέχεις, ὦ Πόσειδον, πρίβγα ἐρωτῶν. Πο. εὖ λέγεις. χώρει πρὸς τὴν ἀγαπωμένην, καὶ ἀναδὺς ἀπὸ τῆς θαλάττης, ξυναυλίᾳ μίγνυσο τῇ πηγῇ, καὶ ἓν ὕδωρ γίνεσθε.

thusam amas: sed & liquidus fons ille est, & perpurum scaturiendo ebullit: atq; ipsi aquæ etiam calculi gratiam addunt, supra quos tota ea velut argentea apparet. AL. *Vt verè nosti fontem hunc, Neptune: ad illum igitur abeo nunc.* NEP. *Sed abi quidem, & feliciter vtere amore. Illud autem mihi dic, vbi tu Arethusam cōspicatus es,* [f] *Arcas ipse cùm sis, fons autem ille in* [g] *Syracusis manet?* AL. *Properantem me moraris, Neptune, curiosè nimis interrogando.* NEP. *Probè dicis. Abi igitur ad amatum, ac emergens iterum è mari, eodem alueo cum fonte illo miscearis, & in vnam aquam redigamini.*

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

HIc sequutus est poëtarū fabulas, qui Arethusam venatricem Dianę comitem fuisse tradunt, ab Alpheo adamatam: cui quum ille vim adhibere pararet, eaque effugere non posset, Dianæ miseratione in fontem sui nominis esse conuersam, occultissimeq; meatibus & per subterraneos cuniculos, ne amatoris vndis pollueretur, in Siciliam vsq; fugisse, tandemq; in ea parte Syracusanæ vrbis, quæ Ortygia dicitur, magna aquarum vi erupisse, Alpheumque amatæ Nymphæ desiderio eodem esse insequutum. Virg. 3. Aeneid.

Alpheum

— Alpheum fama est huc Elidis amnem
Occultas egisse vias subter mare, qui nunc
Ore Arethusa tuo Siculis confunditur vndis.

Verum hæc fabulosa esse constat, quum Alphei aquæ nusquam absorbeantur, vt docet Strabo lib. 6. eiusque ostium manifestè videatur inter Ichthyn promontoriũ & Haliartum oppidum. Cæterum fabulam Alphei & Arethusæ refert Ouidius lib. Metamorph. 5. & Lucanus eius meminit in 3:

— populi sque per æquora mittens
Sicanijs Alpheus aquas —.

Silius Ital. lib. 13:

Hic Arethusa suum piscoso fonte receptat
Alpheon, sacræ portantem signa coronæ.

Sed longè venustissimè Papinius, in epthal. Stell: & Vol.

— timidè sic transfuga Pisa,
Amnis in externos longè flammatus amores,
Flumine demerso trahit intemerata canali,
Donec Sicanios tandem perlatus anhelo
Ore bibat fontes. Miratur dulcia Nais
Oscula, nec credit pelago venisse maritum.

a QVID hoc Alphee.] *Alpheus fluuius in Elide Peloponnesi regione, per quam funditur, quem Pausanias lib. 5. tradit occultis meatibus subter mare labi, & in Arethusam Siciliæ fontem desinere. Suidas multò luculentius eiusdem fluminis naturam, cursum & ὀίξησιν describit.* b Quemadmodum Gauiæ.] *λάροι. Larum Gaza vertit Gauiam, cuius mentionem facit Plinius inter maritimas & aquaticas Halcyonem & mergum lib. 10. cap. 32. Idem cap. 74. eiusdem libri, aquaticæ, anates & gauiæ. λάρον Latinè quidem commodè reddi non posse dicit in Laro hiante, Erasmus.* c Ardeæ.] *ἐρωδιοὶ, Aues, quarum tria genera ponuntur ab Aristot. Hæc auis vrinatur sicut & λάρος.* d Amasti & ipse.] *Neptuni amores habentur apud eundem Lucianum in Philopatre & alibi.* e Sicilia.] *Italiæ insula à pleriſque Trinacria & Triquetra, quod Triquetræ figuræ triangularis faciem obtineat, nuncupata est, tribus promontorijs in diuersa procurrentibus,*

rentibus, suam claudens amplitudinem Lilibeo Aphricam, Pachinno Græciã atq; Peloro Carthaginem spectantibus. De quare Plin. lib. 2. cap. 8. Sub Pachinno Siciliæ promontorio sunt Syracusæ vrbs Græcorum maxima & fons Arethusæ à quo Syracusæ Arethusides apud Poëtas plerumq; dicuntur. Ouid. lib. 4. Fast.

Vtq; Syracusas Arethusides abstulit armis
Claudius—.

f Arcas.] *ab Arcadia. Gentile.* *g* Syracusis manet.] *Syracusa ciuitas Siciliæ amplissima, sub Pachinno monte sita, vbi fons Arethusa ab Alpheo Elidis fluuio per subterraneos cuniculos means, magna aquarum vbertate erumpit.*

IOANNIS SAMBVCI ANNOTATIONES.

Ερωτηματικὸς καὶ διηγητικός. *Quòd Alpheus annis dulcem in mari aquam retineat.*

Alpheus nulla inficitur salsugine Ponti,
Naturam retinet semper vbiq; suam.
Neptuno quosdam simul hisce fatetur amores,
Arcas init thalamum sæpe Syracusiæ.

QVID hoc.] *Propositio θαυμαστικὴ κατ' ἀφήγησιν μακροπέραν, καὶ ἐλεγκτική.* Amatoria quędam.] ἀπόκρισις. Mulierémne.] ἐράτησις περὶ τοῦ ἐρωτικοῦ τούτου. Insularis est.] διήγησις, *interfatio de loco.* Non deformem.] ἀπόκρισις. Vt verè nosti.] ἐπίκρισις. Liquidus fons.] *Laus fontis.* Ad illum igitur.] *Discessus quasi colloquentium* θαύμασις. Properantem me.] *Reprehensio morantis.*

MENE-

ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΚΑΙ Πρωτέως.

Αλλὰ ὕδωρ μὲν σε γένοιτο, ὦ Πρωτεῦ, ἐκ ἀπίθανον, ἐνάλιόν γε ὄντα, καὶ δενδρον ἔτι φορητόν. καὶ εἰς λέοντα ὁπότε ἀναγέης ὅμως ἐθέλω ἔτι ἐξαπατᾶσθαι. εἰ δὲ καὶ πῦρ γένοιτο δίωατον ἐν τῇ θαλάττῃ οἰκοῦντα, τοῦτο πάνυ θαυμάζω, καὶ ἀπιστῶ. Πρω. μὴ θαυμάσῃς, ὦ Μενέλαε, γιγνόμενα γάρ. Μεν. ἔιδον καὶ αὐτός. ἀλλά μοι δοκεῖς (ἀρέσθαι γάρ πως σε) γοητείαν τινὰ πεποιῆσθαι τῷ πράγματι καὶ τὰς ὀφθαλμὰς ἐξαπατᾶν τῶν ὁρώντων, αὐτὸς ἐθέλων τοιοῦτος γιγνόμενος. Πρω. καὶ τίς ἂν ἄλλη ἀπάτη ἐπὶ τοσοῦτον ἐνδέχοιτο γένοιτο; ἐκ ἀντιλαμβάνοιο τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔιδωλον, ὃ ἐστὶ μιμητοίημα ἐμαυτοῦ; ἃ δ' ἀπιστεῖς, καὶ τὸ πρᾶγμα ψευδὲς ἂν δοκεῖ, φαντασία

MENELAI ET Protei.

Eodem Interprete.

MENELAVS.

AT in aquam cõuertũ te Proteu, incredibile adeò non est, marinus vtiq; cùm sis: etiam arborem fieri, tolerabile: præterea & in leonem aliquando muteris licet, tamen neq; hoc supra fidem est. Quòd si autem & ignem fieri te possibile est, cùm in mari habites, hoc omnino miror, neq; adducor vt credam. PRO. Ne mireris Menelaë: fieri enim soleo MEN. Vide equidem ipse: veruntamẽ videris mihi (dicetur enim hic apud te) [a] præstigias quasdam adhibere rei, atque intuentium oculos decipere: quũ interim ipse nihil tale fias. PRO. Et quænam adeò deceptio in rebus sic manifestis fieri queat? Annón [b] apertis oculis vidisti, in quàm multa ipse me transformauerim? Quòd si verò non credis, & res hæc tibi falsa videtur, nempe appa-

τασία τις πὲ τῶν ὀφθαλμῶν ἱσταμένη, ἐπειδὰν πῦρ γένωμαι, πρόσενέγκε μοι, ὦ γενναιότατε, τὴν χεῖρα. εἴσῃ γὰρ εἰ ὁρῶμαι μόνον, ἢ κὴ τὸ καθὰρ τότε μοι πρόσεστιν. Μεν. οὐκ ἀσφαλὴς ἡ πεῖρα, ὦ Πρωτεῦ. Πρω. οὐδέ μοι Μενέλαε δοκεῖς οὐδὲ πολύπουν ἑωρακέναι πώποτε, οὐδ' ὃ πάσχαι ὁ ἰχθὺς οὗτος, εἰδέναι. Μεν. ἀλλὰ τὸν μὲν πολύπουν εἶδον· ἃ πάσχει δὲ, ἡδέως ἂν μαθοιμι πρὰ τοῦ. Πρω ὁποίᾳ ἂν πέτρᾳ προσελθὼν ἁρμόσῃ τὰς κοτύλας, καὶ προσφὺς ἔχηται κατὰ τὰς πλεκτάνας, ἐκείνῃ ὅμοιον ἀπεργάζεται ἑαυτὴ, καὶ μεταβάλλει τὴν χρόαν, μιμούμενος τὴν πέτραν, ὡς ἂν λάθῃ τοὺς ἁλιέας, μὴ δαλλάττων, μηδὲ φανερὸς ὢν δατοῦτο, ἀλλ' ἐοικὼς τοῦ λίθου. Μεν. φασὶ ταῦτα, τὸ δὲ σὸν πολλῷ παραδοξότερον, ὦ Πρωτεῦ. Πρω. οὐκ οἶδα. ὦ Μενέλαε, τίνι ἂν ἄλλῳ πιστεύσειας τοῖς σεαυτοῦ ὀφθαλμοῖς ἀπιστῶν. Μεν.

rentia quædam inanis ante oculos obuersans, posteaquã ignis factus fuero, applica mihi heus generose tu manum: nimirum senties, videárne tantum ignis, an & vrendi vim habeam. MEN. Periculosum est experimentum hoc, Proteu. PROT. At tu Menelae, videris mihi neque polypum vidisse vnquam, neq; etiam quid pisci huic accidere soleat scire. MEN. [c] Verùm polypum ipsum quidem vidi: quæ verò accidant illi, libenter ex te cognouerim. PRO. Cuicunq; saxo accedens [d] acetabula sua applliquerit, atq; affixus inhæserit [e] cirramẽtis, illi seipsum similem efficit, [f] mutatq; colorem, imitando saxum: quo videlicet lateat piscatores, nihil ab illo varians, neque ob hoc manifestè apparens, sed omnino saxum referens. MENE. Ferunt hæc: sed tuũ hoc multò magis omnẽ opinionem excedit, Proteu. PROT. Nescio Menelae, cuinam alteri facilè credas, qui tuis ipsius oculis non credas.

MEN.

Μεν. εἶδον ἔγωγε, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα τερατῶδες, τὸν αὐτὸν πῦρ καὶ ὕδωρ γίγνεσθαι.

MEN. Videns equidem vidi: sed tamen res ipsa monstro similis est, eundem videlicet ignem atq; aquam fieri.

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

PRoteus deus marinus, Oceani & Thetyos filius, Iliaci belli tempore quum Aegyptus rege careret, in regem assumptus est, quē Aegyptij Cetea appellabant. Hunc artium peritum fuisse tradunt, Homerus Odyss. 4. & Virgilius item quarto Georgicorum, & in varias se formas vertere solitum: vt nunc animal, quandoq; arbor, aut ignis, aut aqua, aut quid aliud videretur. Quod figmentum Diodorus libro 2. sequutus Herodotum, ad Aegyptiorum regum morem refert, quibus familiare fuit, leonis aut tauri, vel draconis priorem partem in capite gestare, necnon arborem, quin ignem quoque, principatus insignia. Idem Lucianus in commentario De saltationibus, Protea illum in varias se demutantem rerum facies, non ferè alium intelligit, quàm saltatorem eximium, ad effingendum quicquid omnino collibuisset, veluti Empusa, docilem. Heraclitus Ponticus diuersam his colligit allegoriam. A' Proteo natum est adagium hoc, Πρωτέως ποικιλώτερος, id est, Proteo mutabilior: quod in vafrum & versipellem competit. Plato in Ione: ἀλλ' ἀτεχνῶς ὥσπερ ὁ Πρωτεὺς πανταδαπὸς γίγνη, id est, Sed prorsus Protei in morem, in omnem speciem verteris sursum ac deorsum teipsum distorquens.

a PRAESTIGIAS adhibere.] *Incantationes, delusiones, cuiusmodi sunt quæ Gœtia magiæ specie fiunt, & alia apparent, quàm reuera sint.* *b* Apertis oculis.] *Intensis & fixis.* *c* Verùm polypum.] *De polypi vario ingenio meminit Plinius libro 9. cap. 29. Præterea Plutarchus in libello,* περὶ πολυφιλίας, *ex Theognide:*

πολύποδος νόον ἴσχε πολυπλόκου, ὃς ποτὶ πέτρῃ
τῇ προσομιλίζει, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη. *Id est,*

Mentem habeas vafri polypi, qui protinus illa
Se quibus admòrit, saxa colore refert.

Idem Lucianus in eo qui Περὶ ὀρχήσεως *inscribitur, ex Pindaro opinor:* ποντίου θηρὸς πετραίου νόον ἴσχον. *id est, marinæ beluæ mentem habens. d* Acetabula.] *Acetabula sunt veluti quidem calculi in ijs piscibus qui molles appellantur, vt in Polypo: de quibus Plin. lib. 9. cap. 30. e* Cirramentis.] *Capillamentis. f* Mutatque colorem.] *Colorem mutat maximè in metu. Nam persequentibus piscatoribus, petris affigit sese, & cuicunque petræ adhæserit, eius colorem corpore imitatur, videlicet ne queat comprehendi.*

IOANNIS SAMBVCI ANNOTATIONES.

Μυθικὸς *quòd Proteus cùm in varias formas, tum in ignem, &c. conuertatur.*

Proteus se in varias gaudet conuertere formas,
In pelagi qui se continet vsq; specu.
Fit lignum, fit aqua, & fulua ceruice leæna,
Flammæ etiam formam suscipere est solitus.

At in aquam conuerti.] ὁμολογία. Quòd si autem.] ἀφαίρεσις. Ne mireris.] *Asseueratio.* Vide & ipse.] *Obiectio.* Et quæ'nam.] *Refutatio.* Apertis oculis.] *A' testimonio Menelai.* Quòd si verò non.] ἄλλη πίστις καθ' ὑπόθεσιν. Nimirum senties.] πρόῤῥησις. At tu Menelaë.] *Ab exemplo simili.* Verùm polypum.] ἀξίωσις. Cuicunque saxo.] ἀφήγησις. Illi seipsum similem efficit.] *De polypo pisce, eiusq; in varias res transformatione.* Erunt hæc.] *Concessio.* Sed tuum hoc.] *Correctio.* Nescio Menelaë.] *Conclusio.*

ΠΟΣΕΙΔΩ-

ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ καὶ Δελφίνων. NEPTVNI ET Delphinum.

Eodem Interprete.

NEPTVNVS.

Εὖγε, ὦ Δελφῖνες, ὅτι ἀεὶ φιλάνθρωποί ἐστε, καὶ πάλαι μὲν τὸ τῆς Ἰνοῦς παιδίον ἐπὶ τὸν Ἰσθμὸν ἐκομίσατε, ὑποδεξάμενοι ἀπὸ τῶν Σκιρωνίδων πετρῶν μετὰ τῆς μητρὸς ἐμπεσόν. καὶ νῦν σὺ τὸν κιθαρῳδὸν τοῦτον, τὸν ἐκ Μηθύμνης ἀναλαβὼν, ἐξαγάγῃς εἰς Ταίναρον αὐτῇ σκευῇ καὶ κιθάρᾳ, ὃν πειρᾶδες κακῶς ὑπὸ τῶν ναυτῶν ἀπορρύμενον. Δελ. μὴ θαυμάσῃς, ὦ Πόσειδον, εἰ τοὺς ἀνθρώπους εὖ ποιοῦμεν, ἐξ ἀνθρώπων γε καὶ αὐτοὶ ἐγένοντο. Ποσ. καὶ μέμφομαί γε τῷ Διονύσῳ, ὅτι ὑμᾶς καταναυμαχήσας μετέβαλε, δίκην χειρώσασθαι μόνον, ὥσπερ τοὺς ἄλλους ἐποιήσατο. ὅπως γοῦν τὰ κατὰ τὸν Ἀρίονα τοῦτον ἐγένετο, ὦ Δελφίνες; Δελ. ὁ Περίανδρος, οἶμαι, ἔχαιρεν αὐτῷ, καὶ πολλάκις μετεπέμπετο αὐτὸν ἐπὶ τὴν τέχνην. ὁ δὲ λαθὼν παρὰ τοῦ τυράννου, κομίσας ἐπὶ τὴν θάλατταν, ἐπιβὰς πλοίου Κορινθίου ἀπέπλει. ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐγένετο, ἐβουλεύσαντο οἱ ναῦται ἀποκτεῖναι αὐτὸν, καὶ τὰ χρήματα ἔχειν. ὁ δὲ ἐπεὶ ἔμαθε τὴν ἐπιβουλὴν, ἐδεήθη αὐτῶν μικρὸν ἀναβαλέσθαι, ἕως ᾄσῃ τὸν νόμον, ὃν ἐπὶ τῇ σκηνῇ ᾖδεν. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνοι ἐπείσθησαν, ἀναλαβὼν τὴν κιθάραν, καὶ ἐν τῇ στολῇ ἐν ᾗ ἐκιθάρῳδει, ἐπὶ τὸ πρυμνήσιον ἀναβὰς, ἐπῆδε τὸν νόμον, καὶ ἅμα τῇ ᾠδῇ ἑαυτὸν ἔῤῥιψε μέσον εἰς τὸ πέλαγος. ἐγὼ δὲ ὑπολαβὼν αὐτὸν ἐκόμισα ἐπὶ τὸν Ταίναρον, καὶ ἀπεβίβασα ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐπορεύθη ἐπὶ τὴν Κόρινθον. ἐκεῖνοι δὲ ἐπειδὴ ἐπανῆλθον, ἐσταυρώθησαν ὑπὸ τοῦ Περιάνδρου. Ποσ. ἀγαθὸν ἄρα καὶ ἡ μουσική ἐστιν, ὦ Δελφῖνες, καὶ ἐπαινετὸν τὸ ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἐπιδίδοσθαι. Δελ. καὶ μὴν καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῇ μουσικῇ ἐσμεν, ὦ Ποσείδον, καὶ ἐπὶ τῷ ὀρχεῖσθαι ἀεὶ ἐν τοῖς ὕδασιν ἡδόμεθα. Ποσ. ἀλλὰ καὶ ἐγὼ ἐπαινῶ ὑμᾶς ἐπὶ τούτοις. ἀπίτω δὲ ὑμῖν ἐκ τοῦ νῦν ἐπὶ τῷ ἔργῳ τούτῳ ἐπιδίδοσθαι.

LAudo, [a] recte facitis Delphines, quod semp amantes hominũ estis. Nam & olim [b] Inus filium in Isthmũ portastis, [c] exceptũ à Scironiis scopulis, vnde cum matre præcipitatus fuerat: et nunc tu citharœdo isto Methymnensi cũ ipso ornatu & cithara recepto, in [d] Tænarũ enatasti, neq; passus es indignè à nautis perire illum. DEL. Ne mireris, Neptune, si hominib. benefacimus: nã & ipsi ex hominib. pisces facti sumus. NEP. Atq; equidẽ ob id reprehendo Bacchũ, q vos nauali pœlio superatos ita trãformauit, cũ deberet captiuos solũ in deditionẽ accipere: quemadmodũ & cæteros in potestatẽ redegit. Sed quo pacto cũ Arione hoc qđ accidit, sese habet? DEL. [e] Periander iste, puto, delectabatur homine, ac sæpe illũ ad se accersebat artis gratia. Ille aũt dies id factus à tyranno, con-

νοῦ, ἐπεθύμησε πλεύσας οἴκαδε, ἐς τὴν Μήτυμναν, ἐπιδείξασθαι τὸν πλοῦτον. καὶ ἐπιβὰς πορθμείου τινὸς κακούργων ἀνδρῶν, ὡς ἔδειξε πολὺν ἄγων χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ἐπεὶ κατὰ μέσον τὸ Αἰγαῖον ἐγένετο, ἐπιβουλεύουσιν αὐτῷ οἱ ναῦται. ὃ δὲ (ἠκροώμην γὰρ ἅπαντα, παρανέων τῷ σκάφει) ἐπεὶ ταῦτα ὑμῖν δέδοκται, ἔφη, ἀλλὰ τὴν σκευὴν ἀναλαβόντα με, καὶ ἄσαντα θρηνόν τινα ἐπ' ἐμαυτῷ, ἑκόντα ἐάσατε ῥίψαι ἐμαυτόν. ἐπέτρεψαν οἱ ναῦται, καὶ ἀνέλαβε τὴν σκευὴν, καὶ ἦσε πάνυ λιγυρῶς, καὶ ἔπεσεν εἰς τὴν θάλατταν, ὡς αὐτίκα πάντως ἀπεθανούμενος. ἐγὼ δὲ ἐπολαβὼν, καὶ ἀναθέμενος αὐτὸν, ἐξενηξάμην ἔχων εἰς Ταίναρον. Πο. ἐπαινῶ τῆς φιλομουσίας: ἄξιον γὰρ τὴν μισθὸν ἀπεδέδωκας αὐτῷ τῆς ἀκροάσεως.

no, concupiuit, nauigando in patriam, [f] Methymnam videlicet, spectandas ibi diuitias suas exhibere. Ac conscensa ad traijciendum naui hominum quorundã sceleratorum, posteaquam cognitus est multum auri secum ferre, vbi ad mediũ fermè Aegæũ peruentum fuit, insidiari illi nautæ cœperunt. Ille verò (nam auscultabam omnia, iuxta nauigium natando,) Quoniam hoc vobis ita visum est, inquit, at me saltem assumpto ornatu, & decantato prius mihi ipsi funebri aliquo carmine, volentem sinite præcipitare meipsum. Concesserunt nautæ. Tum ille assumpsit ornatum, & cecinit admodum lene ac blandum quiddam, atq; ita in mare præcipitauit sese, tanquam statim omnino moriturus. Ego verò excepto atque imposito illo, enataui vnà cum ipso in Tænarum. NEP. Laudo [g] studium erga Musicam tuum: dignam enim mercedem retulisti ipsi pro eo quod auscultâras.

GILBER.

GILBERTI COGNATI

ANNOTATIONES.

a RECTE facitis Delph.] δέλφιν, δέλφις *& Delphinus dicitur piscis & maris belua. Delphines ingenti amore homines, præcipuè pueros prosequi solent, & dorso acceptos vltrò citroque per mare incolumes vectare ac reducere: qui si quo casu postea intereunt, vocem edunt humanis gemitibus similem, & ipsi tandem mærore confecti moriuntur. Refert aliquot exempla noster Lucianus in nauigio seu votis, & Plin. lib. 9. cap. 8. musicis harmonijs mirificè demulcentur, vt Plutarch. scribit in lib. septem sapientum.* *b* Inus filium.] *Melicertam. Inus fabulam lege Ouid. libr. 3. Metam. Hom. Od. ε, c* Exceptum à Scironijs scop.] *Qui in Attica sunt post Crommionem ad eam viam quæ ab Isthmo Megara ducit, & à Scironis insignis latronis nomine dicti sunt, qui ea saxa insidens in viatores prætereuntes seuiebat.* *d* Tenarum.] *Laconiæ promontorium, oppidum eiusdem nominis habens, vbi habitum donarium diutissimè in Arionis testimonium: ex ære Delphinus cum insidente Arione dextra victoriam prætendente, læua lyram sustinente.* *e* Periander.] *Corinthiorum tyrannus.* *f* Methymnam.] *Lesbi ciuitatem.* *g* Studium erga Musicam.] *Mulcentur Delphines & sono & cantu.*

IOANNIS SAMBVCI

ANNOTATIONES.

Διηγητικὸς: Delphinos amatores esse hominum, & ab aliquo istorum Arionem eiectum à prædonibus in mare transuectum esse.

Mira est Delphinum verè natura, quòd omnes
Sic redamant homines, haudq; perire sinunt.
Euadit mortem Cithara submersus Arion:
Musica nam curas pectora mœsta leuat.

LAVDO, rectè facitis.] *Collaudatio à φιλανθρωπία.* Nam & olim.] *Probatio à signis antecedentibus & coniunctis* Et nunc tu.] *A' ποςροφὴ ad vnũ Delphinẽ, qui exportauit Arionẽ.* Ne mireris Neptune.] *ἀπόκρισις αἰτιολογικὴ à coniugatis.* Atq; equidẽ ob id.] *μέμψις ab iniusto* Quemadmodum & cæteros.] *Ab exemplo.* Sed quo pacto cũ Arione.] *παρασκευὴ*

παρασκευὴ *ad fabulam de Arione.* Periander iſte puto.] *Narratio à perſona regis Corinthi.* Ac conſcenſa.] τὸ πρᾶγμα. Nam auſcultabam.] *Gell. libr. 16. cap. 19 ex lib. 1. Herodoti.* Laudo ſtudium.] *Collaudatio à gratitudine.*

MORTVORVM DIALOGI.

ARGVMENTVM *in eoſdem.*

QVanquam ex eadem occaſione & hi dialogi, quibus inferorum querelæ, iudicia, pœnæ, & id genus alia deſcribuntur, exceptis paucis quibuſdam, quorum argumenta de ſuis temporibus ſumpſiſſe Lucianus videtur, cum ſuperioribus prognati ſunt: alium tamen atque diuerſum ab illis finem habent, aliaque monent ac docent. Supra enim amores & affectus deorum tractantur: at hic illud indicatur, atq; etiam oculis penè ſubijcitur, quòd apud Inferos, & eos iudices, quorum ſententiæ poſt hanc vitam ſubijciendi omnes ſumus, nulla perſonarum ratio, nulla potentiæ, diuitiarum, honorum, famæ, aut cuiuſcunq; fortunæ æſtimatio futura eſt: ſed quòd omnes, quod ad conditionem attinet, æquales futuri, & pro eo ac quiſq; in hac vita ſe gerit & meretur, ſupplicium aut præmiū accepturi ſumus. Tametſi illud quoq; non ignorem, Lucianum ex ironia magis pleraq; hęc, quàm quòd ita animo ſenſerit, dixiſſe videri poſſe, vtpote Epicureum, &, vt ab alijs vocatur, ἄθεον, qui neque de dijs, neq; de immortalitate animarum rectè quicquam ſenſerit. Veruntamen etiam alias, cùm de veris moribus philoſophorum ſcribit, vt in Nigrino, Demonacte, & cæteris quibuſdam, eiuſmodi de præſentis vitę rebus & actionibus præcipit & tradit, quę illum haud dubiè de futura quoq; nonnihil cogitatione ac ſenſu præcepiſſe confirmare poſſint. Vrut autē hęc ſe habent, digni tamen dialogi iſti ſunt qui legantur, & ob oculos q̄ ſæpiſſimè reuocētur; vel ob hoc ſolū, vt à cupiditā-

cupiditatibus ac rerum externarum desiderio mentem auocemus, & ad illud respiciamus, quod poëta dixit: *Puluis & vmbra sumus*: quodque post hanc vitam neq; opes, neque potentia, neq; vllæ aliæ fortunæ defunctos sequentur aut iuuabunt.

Operæpretium facturũ me spero, si huc adscripsero incerti Autoris Græcũ Epigramma, ab hoc argumento non alienum: cuius versionem ex Ausonio subijciemus.

Ἐλθὼν εἰς ἅϊδαν, ὅτε δὴ σοφὸν ἴδεν Κύνα γῆρας
Διογένης ὁ κύων, κρείσσων ἰδὼν ἐλάσας.
Καὶ γρώσας ὁ γέρων τὸ θεῖον ἐγγὺς ἀνέντα
τὸν πολιὸν κὴν πομπῇ χρυσὸν ἀφυσσαμένῳ
Εἶπεν, ἐμοὶ κἀμοὶ πολέων τόπος. ὅσσα γὰρ εἶχον
πάντα φέρω σὺν ἐμοὶ κρείσσω. Τύλε, χὠ τυχὼν ἔχῃς.

Ausonius:

Effigiem rex Cræse tuam ditissime regum
Vidit apud manes Diogenes Cynicus.
Constitit vtq; procul solito maiore cachinno
Concussus, dixit: quod tibi diuitiæ
Nunc prosunt, regum rex ô ditissime? cùm sis
Sicut ego solus, me quoque pauperior.
Nam quæcunque habui mecum fero, cùm nihil ipse
Ex tantis, tecum Cræse feras, opibus.

Diogenes in hisce dialogis, dicteria maximè in eos iacit, qui supra mortalitatem suam efferri cupiuerunt.

ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ Πολυδεύκους. *DIOGENIS ET Pollucis.*

Iacobo Micyllo interprete.

DIOGENES.

Ὦ Πολύδευκες, ἐυ ἴσθι ὅτι μοι δοκῶ ἐπὶ δεῖπνον τάχιστα ἀνιέναι (σὺν γὰρ ὄρνιθι οἶμαι, τὸ ἀναβιῶναι φίλιον)

COmmendo tibi, Pollux, quãprimũ ad superos ascẽderis (a tuũ .n. est, ni fallor, cras reuiuiscere)

ἄνειον) ἰδὼν ὄψει Μένιππον τὸν ἐμὸν (εὑρὼν δ' ἂν αὐτὸν ἐν Κοινθῷ ἐπὶ τῷ Κράνῳ, ἢ ἐν Λυκείῳ, τοὺς ἐριζόντων πρὸς ἀλλήλους φιλοσόφων ἐπαγελῶντα) ἀπάρξει πρὸς αὐτὸν, ὅτι σοι. ὦ Μένιππε, ἱκανῶς ὁ Διογένης, εἰ σοὶ ἱκανῶς τὰ ὑπὲρ γῆς ἐπαγελάσαι, ἥκειν ἐνθάδε ποτῷ πλείω ἐπιγελασόμενον. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐν ἀμφιβόλῳ σοι ἔτι ὁ γέλως ἦν, ἢ πολὺ τὸ, τίς γὰρ ὅλως οἶδε τὰ μετὰ τὸν βίον; ἐνταῦθα δὲ πάνυ βεβαίως γελῶν, ἐπειδὰν ἐγὼ νῦν, μᾶλλον ἐφορᾷς τοὺς πλουσίους καὶ ὑπερόπτας καὶ τυράννους, ὅτω ταπεινὸς καὶ ἀσήμους, ἐκμόνης οἷμαι ἂν ἀγνώστους ἀλλήλοις ὄντας, καὶ ὅτι μαλθακοὶ καὶ ἀγεννεῖς εἰσι, μεμνημένοι τ' ἂν ὧν ταῦτα ἐγὼ, καὶ πόσοι ἐμπεπλησμένον τὴν ψυχὴν ἥκειν θερμῶν τι σωμῶν; καὶ εἴ τι εὑροι ἐν τῇ τριόδῳ Ἑκάτης δεῖπνον λεπτὸν, ἢ ὠὸν ἐκ καθαρσίου, ἢ τι σιῦ. Πολ. ἀλλ' ἐπαγελῶ ταῦτα,

re) vt sicubi videris [b] Menippum canē illū, (inuenies autē ipsum [c] Corinthi circa [d] Craneū [e] aut in Lyceo, deridentē contendentes istos inter se philosophos) dicas illi: Menippe, inquiens, iubet te Diogenes, si satis tā quæ super terram sunt, derisisti, quò & huc ad inferos descendas, vbi multò plura quæ rideas, habiturus es. Illic enim in ambiguo tibi adhuc risus fuit, & frequens illud obijci potuit: Quis enim omnino scit, quæ post vitā futura sint? Hic autem non desines cōstanter atq; perpetuò ridere, quemadmodum ego quoq; nunc facio: & maximè postquam videris diuites istos ac [f] satrapas & tyrannos ita humiles & obscuros esse, soloq; ciulatu ab alijs dignosci: tum quòd & molles & ignaui sunt, remiscentes corū quæ in vita gĕruntur. Hæc illi quæso vt dicas, & vt præterea etiam [h] pera veniat [i] impleta & multo lupino, & sicubi in triuio positam inueniat [k] Hecates cœnam, aut [l] ouum ex lustratione relictū, aut simile quippiam. POL. At renunciabo hæc illi,

Dioge-

ὦ Διόγενες. ὅπως δὲ εἰδῶ μάλιστα ὁποῖός τις ἐστὶ τὴν ὄψιν: Διογ. γέρων, φαλακρὸς, τριβώνιον ἔχων πολύθυρον, ἅπαντι ἀνέμῳ ἀναπεπταμένον, καὶ ταῖς ἐπὶ πτυχαῖς τῶν ῥακίων ποικίλον. γελᾷ δ' ἀεὶ, καὶ ταπολλὰ τοὺς ἀλαζόνας τούτους φιλοσόφους ἐπὶ σκώπτει. Πολ. ῥᾴδιον εὑρεῖν ἀπόγε τούτων. Διογ. βούλει καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐκείνους ἐντείλωμαί τι τοὺς φιλοσόφους; Πολ. λέγε. οὐ βαρὺ γὰρ οὐδὲ τοῦτό. Διογ. τὸ μὲν ὅλον, πάνσασθαι αὐτοῖς παρεγγύα ληροῦσι, καὶ περὶ τῶν ὅλων ἐρίζουσι, καὶ μέρατα φύουσιν ἀλλήλοις, καὶ κροκοδείλους ποιοῦσι, καὶ τοιαῦτα ἄπορα ἐρωτᾷν διδάσκουσι τὸν νοῦν. Πολ. ἀλλ' ἐμὶ ἀμαθῆ καὶ ἀπαίδευτον εἶναι φύσουσι, ματηγοροῦντα τῆς σοφίας αὐτῶν. Διογ. σὺ δὲ οἰμώζειν αὐτοῖς παρ' ἐμοῦ λέγε. Πολ. καὶ ταῦτα, ὦ Διόγενες, ἀπαγγελῶ. Διογ. τοῖς πλουσίοις δ', ὦ φίλτατον

Diogenes: sed quò melius illum agnoscere queam, cuiusmodi facie est? DIOG. Senex est, caluaster, pallio indutus lacero, & vento cuiuis peruio, prætereà & diuersorum pannorum assumentis variegato. Ridet autem semper, ac plerunque arrogantes istos Philosophos acerbè perstringit. POL. Facile erit inuenire illum, ex his vtique signis. DIOG. Visne vt ad ipsos quoque Philosophos illos aliquid tibi mandem? POL. Mandes licet. non enim graue neque hoc mihi fuerit. DIOG. In vniuersum adhortare illos, vt desistant à nugis suis, neque de toto contendant, neque [m] cornua sibi mutuò affingant, neque [n] crocodilos faciant, neque huiuscemodi sterilia atque ieiuna interrogare, animum instituant. POL. At indoctũ me & ineruditum esse dicent, qui doctrinam illorum reprehendam. DIOG. [o] Tu verò plorare illos meo nomine iube. POL. Et hæc nunciabo illis. DIOG. Diuitibus autem, ô lepidissimum

τατον Πολυδεύκιον ἀπάγγε-
λε ταῦτα παρ' ἡμῶν. τί, ὦ μά-
ταισι, τὴν χρυσὸν φυλάττετε; τί δὲ
τιμωρεῖσθε ἑαυτοὺς, λογιζόμε-
νοι τοὺς τόκους, καὶ τάλαντα ἐς-
πὶ ταλάντοις συντιθέντες, οὓς
χρὴ ἕνα ὀβολὸν ἔχοντας, ἥκειν
μετ' ὀλίγον; Πολ. εἰρήσεται καὶ
ταῦτα πρὸς ἐκείνους. Διογ. ἀλ-
λὰ καὶ τοῖς καλοῖς γε καὶ ἰσχυ-
ροῖς λέγε, Μεγίλλῳ τε τῷ Κο-
ρινθίῳ, καὶ Δαμοξένῳ τῷ πα-
λαιστῇ, ὅτι παρ' ἡμῖν οὔτε ἡ
ξανθὴ κόμη, οὔτε τὰ χαροπὰ ἢ
μέλανα ὄμματα, ἢ ἐρύθημα
ἐπὶ τῷ προσώπου ἔτι δεῖν, ἢ νεῦ-
ρα εὔτονα, ἢ ὦμοι καρτεροὶ,
ἀλλὰ πάντα, μία ἡμῖν κόνις
φασὶ, κρανία γυμνὰ τοῦ κάλ-
λους. Πολ. οὐ χαλεπὸν οὐδὲ ταῦ-
τα εἰπεῖν πρὸς τοὺς καλοὺς καὶ
ἰσχυροὺς. Διογ. καὶ τοῖς πένη-
σιν, ὦ Λάκων (πολλοὶ δέ εἰσι,
καὶ ἀχθόμενοι τῷ πράγματι, καὶ
οἰκτείρουσι τὴν ἀπορίαν) λέ-
γε μήτε δακρύειν, μήτ' οἰ-
μώζειν, διηγησάμενος τὴν ἐν-
ταῦθα ἰσοτιμίαν, καὶ ὅτι ὅ-

pidissimum caput, hæc nostro nomine annuncies quæso: Quid, ô vani, inquiens, aurum tantoperè custoditis? quid autem excruciatis vos ipsos, supputantes vsuras, & talentum aliud super aliud accumulantes: quos non plus quàm vnum obulum habentes venire huc paulò pòst oportet? POL. Dicentur & hæc ad illos, DIOG. Sed & formisis istis & robustis dicas, Megillo puta Corinthio, & Damoxeno palæstritæ, quòd apud nos neq; flaua coma, nec cœrulei nigrive oculi, neq; rubor faciei amplius vllus est: neq; præterea nerui intenti & robusti, neq; humeri laborum tolerantes: sed P omnia vnus puluis, vt aiunt, nobis, calvaria forma nudata scilicet. POL. Non molestum erit neque hæc ad formosos & robustos illos dicere. DIOG. Etiam pauperibus, ò Lacon dicas licet, (multi autem sunt, quibus & ea res perquàm molesta est, & inopiam lugent, vt neque lachrymentur, neque plorent, exposita illis æqualitate hac, quæ hic est: & quòd videbunt

ψονται τὸς ἐκεῖ πλουσίους οὐδὲν ἀμείνους αὐτῶν. καὶ Λακεδαιμονίοις δὲ τοῖς σοῖς, ταῦτα, εἰ δοκεῖ, παρ' ἐμοῦ ἐπιτίμησον, λέγων ἐκλελύσθαι αὐτούς. Πολ. μηδὲν, ὦ Διόγενες, περὶ Λακεδαιμονίων, λέγε. οὐ γὰρ ἀνέξομαί γε. ἃ δὲ πρὸς τοὺς ἄλλους ἔφησθα, ἀπαγγελῶ. Διογ. ἐάσωμεν τούτους, ἐπεί σοι δοκεῖ σὺ δὲ, οἷς πρεῖπον, ἀπήνεγκαι παρ' ἐμοῦ τοὺς λόγους.

bunt eos qui illic diuites sunt, nihilo meliores quàm sese hic esse. Lacedæmonijs autem tuis hæc, si videtur, nomine meo obijcias, molles & eneruatos ipsos esse dictitãs. POL. Ne de Lacedæmonijs Diogenes quicquam dicas, non enim feram: sed quæ ad cæteros mandasti, ea illis renunciabo. DIOG. Missos igitur faciamus hos, quando tibi ita videtur: tu verò quibus antea dixi, ad eos sermones hos meos deferas.

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

a TVVM cras reuiuiscere.] *Pollux Iouis ex Leda filius, & Castoris frater, qui cùm immortalis esset (vtpote eodem ouo cum Helena prognatus) à Ioue fertur petijsse vt sibi cum fratre vita functo immortalitatem suam partiri liceret, qua re impetrata, alterius mori traduntur & reuiuiscere: de quibus Virg. 6. Aen.* b Menippum canem.] *Canes enim vocantur Cynicæ sectæ philosophi.* c Corinthi.] *Corinthus vrbs Achaiæ Græcarum omnium vrbiũ clarissima fuit, quæ ne Romanæ quidem vrbi concessit.* d Craneum.] *Gymnasium.* e Aut in Liceo.] *Id enim superiori gymnasio nomen fuit.* f Satrapas.] *Dictio Persica, significans præfectum prouinciæ.* g Tyrannos.] *Qui per insolentiam imperij viribus abutebantur, & si quadam animi libidine dominabantur non iure & legibus æquis.* h Pera.] *Sacculo ex aluta, à collo ad lumbos pendente.* i Impleta lupino.] *Lupinum leguminis genus omnium amarissimum & vilissimũ, de quo idem Lucian. in lib. de Mercede seruientibus.* k Hecates cœnam.] *Mos erat diuitibus, vt singulis men-*

sibus Hecatæ sacrificando in triuijs panes atque alia quædam ponerent, quæ postea à pauperibus auferebantur ac deuorabantur: hanc Hecates cœnam dicebant. Suidas & Athenæus libro 7. Athenienses autem & theatra & conciones & cæteros conuentus hominum lustrare solebant, ablibitis parvis & vilibus quibusdam hostijs, vt Suidas tradit. eò videtur hic alludere. Huius rei etiam meminit Aristophanes in Pluto, & eius interpres. Item Theocriti Glossematarius ἐν τῇ τοξότῃ. | Ouum ex lustratione.] Cathartio. Catharsium Græcis videtur purificatio quædam dici. Morem quippe Athenis fuisse produnt, conciones expurgandi atque theatra, & omnino quemlibet populi conuentum. Id verò minutis fiebat procellis, quos nominabant catharsia. Eiusmodi obibant munus qui dicebantur à collustratione Peristiarchi. Oua illustrationibus aptæ monstrat Iuuenalis illud.

—— nisi se centum lustrauerit ouis.

Sed & in arte Ouidius oua hæc lustralia indicat illis versibus:

Et veniat quæ lustret anus, lectumque locumque.
Præferat & tremula, sulphur & oua manu.

Consule Thucydidem & Herodotum de dolo. Sed nil tam necessarium quàm sulphur. Homerus Odyss. χ. οἶσιν θεῖον κρῆθεν καθαρὸν ἄκουσεν. Plinius lib. 35. habet & in regionibus locum ulphur ad expiandas suffitus domos, hoc libauit. libr. 8. Columella. m Neque cornua] Per κέρατα captiosos syllogismos ad hunc modum conflatos intelligit Chrysippus: εἰ τι οὐκ ἀπέβαλες, τοῦτ' ἔχεις, κέρατα δ' οὐκ ἀπέβαλες, κέρατα ἄρα ἔχεις. Quod non perdidisti habes. Cornua non perdidisti: cornua ergo habes. n Crocodilos faciant.] κροκόδειλος Sophisma ex fabula mulieris Aegyptiæ huiusmodi nomen habet, cuius mentionem facit Lucianus in Vitarum auctione, sub finem. Quintilianus lib. Ceratinas & Crocodilinas ambiguitates appellat. Fabulam Crocodili tractauimus in nostris narrationibus libro 1. o Tu verò plorare illos.] Ita autem Græcos loqui solitos, vt plorare iuberent eos, quos à se contumeliosè dimitterent, notum est. Hac etiam voce vsus est in Tragopodagra, & in sequenti Dialogo contra Menippum bis, pluribusque aliis locis. Horatius in 5. Satyra:

Inuenict

Inueniet nil sibi legatum præter plorare.

Idem in extrema Satyra lib. I. Demetri.

—tuque Tigelli

Discipulorum inter iubeo plorare cathedras.

Cic. in Epist. quadam ad Q. Fratr. ἀλλ' οἰμώζεται, *nos modò valeamus.* p Omnia vnus puluis.] *Alludit ad defunctorum cineres, inter quos nihil apparet discriminis.*

IOANNIS SAMBVCI ANNOTATIONES.

προστατικὸς διάλογος.

Mittitur ad viuos Pollux, mandata Menippo
Vt referat, pulchris, diuitibusque simul.
Ad miseros etiam, ne demirentur auaros.
Fabula post vitam cuncta perire monet.

O' pollux.] ἡ ἐντολή. Inuenies autem.] *à loco.* Dicas illi Menippe.] *Expositio mandati.* Illic enim.] *Ratio per comparationem.* Hic autem non desines.] αὐταπόδοσις. Et maximé.] αὔξησις. Hæc illi quæso.] *Conclusio.* Senex est.] Προσωπογραφία *ab ætate, habitu & actu.* Visne vt ad ipsos.] ἐρώτησις. Mandes licet.] ἐντολὴ πρὸς τοὺς φιλοσόφους, Neque de toto.] Ἰδέαι *Platonicæ.* Neque cornua.] κερατίνη. Neq; Crocodilos.] κροκοδειλήτης At indoctum me.] ὑποφορά. Et hæc nunciabo.] ἀπόκρισις εἰρωνική. Diuitibus autem.] ἀπαγγελία *ad diuites.* Sed & formosis.] *Ad formosos & robustos.* Quod apud nos.] *Quis status apud inferos.* Etiam pauperibus.] *Ad pauperes.* Lacædemonijs autem.] Σαρκασμὸς *ad Lacedæmonios.* Neque Lacædemonijs.] ἀπαγόρευσις. Sed quæ ad cæteros.] ὑπόσχεσις. Missos igitur.]

Epilogus.

ΠΛΟΥΤΩΝ, Η ΚΑΤὰ Μενίππου.

PLVTO, SEV CONTRA Menippum.

Iacobo Micyllo interprete.

CROESVS.

ΟΥ φέρομεν, ὦ Πλοῦτων, Μένιππον τουτονὶ τὸν κύνα παροικοῦντα, ὥστε ἢ ἐκεῖνον ποιητέον, ἢ ἡμᾶς μετοικιστέον εἰς ἕτερον τόπον. Πλο. τί δ' ὑμᾶς δεινὸν ἐργάζεται, ὁμόνεκρος ὤν; Κροῖ. ἐπειδὰν ἡμεῖς οἰμώξομεν, καὶ στενάξομεν, ἐκεῖνον μεμνημένοι τῶν ἄνω. Μίδας μὲν ὅτου τοῦ χρυσίου, Σαρδανάπαλος δὲ τῆς πολλῆς τρυφῆς, ἐγὼ δὲ τῶν θησαυρῶν, ἐπιγελᾷ, καὶ ἐξονειδίζει, ἀνυβρίστους καὶ ἁβροδιαίτους ἡμᾶς ἀποκαλῶν. ἐνίοτε δὲ καὶ ᾄδων, ἐπιταράττει ἡμῶν τὰς οἰμωγὰς, καὶ ὅλως, λυπηρός ἐστι. Πλο. τί ταῦτα φασίν, ὦ Μένιππε; Μέν. ἀληθῆ, ὦ Πλοῦτων. μισῶ γὰρ αὐτοὺς ἀγνώμονας καὶ ὀλιγανθρώπους ὄντας, οἷς ἐκπίπτουσι

NOn poterimus ferre, Pluto, [a] Menippum hũc canem cohabitantem nobiscum: quapropter aut illum hinc amotum aliò colloca, aut nos hinc aliò commigrabimus. PLVT. Quid autem vobis mali adeò facit, quando eodem modo mortuus est ac vos? CROES. Posiquam nos ploramus & ingemiscimus, illorum reminiscentes quæ apud superos habuimus, vtpote [b] Midas hic auri, [c] Sardanapalus autem multæ voluptatis, [d] ego verò thesaurorum irridet, & cum conuicijs exprobrat ea nobis, mancipia & piacula nos vocitando. Interdum autem etiam cantando conturbat ploratus nostros: & in summa valdè nobis molestus est. PLVT. Quid hæc audio de te, Menippe? MENIP. Vera Pluto. Odi enim ipsos, ignaui ac perditi adeò cũ sint, quibus

πέχρησε βιῶναι κακῶς, ἀλλὰ καὶ ἀποθανόντος ἔτι μέμνηται, καὶ προσέχουσα τῶν ἄνω χαίρω τοι γάρ ἀνιῶν αὐτός. Πλού. ἀλλ' ὀχλεῖ λυπῶν τι γὰρ ὁ μικρῶν στερόμενοι. Μεν. καὶ σὺ μωραίνεις, ὦ Πλοῦτων, ὁμόψηφον ἂν τοῖς τέττων σφαγμοῖς; Πλούτ. ὀδαμῶς. ἀλλ' οἶμαι ἂν ἐθελήσαιμι πασιάζειν ὑμᾶς. Μεν. νὴ μὰ Δία, ὦ μάκιστοι Λυδῶν καὶ Φρυγῶν καὶ Ἀσσυρίων, ὅτῳ γινώσκεσθε ὡς ὀλίγου δεῖν ἀμφοτέροις μοι ἔνθα γὰρ ἂν ἴητε, ἀκολουθήσω ἀνιῶν καὶ κατάδων καὶ καταγελῶν. Κροῖσ. ταῦτα ἔχ ὕβρεις; Μεν. οὐκ, ἀλλ' ἐκεῖνα ὕβρεις ἦν, ἃ ὑμᾶς ἐποίει τε προσκωπτόμενα ἀξιοῦσθαι, καὶ ἐπαυθέροις ἀνδράσιν ἐντρυφῶντας, καὶ τὸ θανάτου τοπαράπαν ὑμνοῦντας. τοιγαροῦν οἰμώζητε, πάντων ἐκείνων ἀφῃρημένοι. Κροῖσ. πολλῶν γε, ὦ θεοί, καὶ μεγάλων κτημάτων. Μιδ. ὅσα γ' ἐγὼ χρυσοῦ; Σαρ.

quibus non satis fuit vixisse malè, sed etiam mortui insuper cogitatione atq; animo illis qui apud superos sunt, inhærēt. Delectior itaq; ægrè ipsis faciendo. PLVT. Sed non decet: dolent enim non exiguis rebꝰ priuati. MEN. Etiam tu deliras, Pluto, quī gemitus istorum tuo quoque calculo approbas? PLVT. Haudquaquam: verūm nolim vos discordes ac seditiosos esse mutuò. MEN. At verò, [e] ô pessimi Lydorum, [f] Phrygum, & Assyriorū, ita de me cognoscite, vt quī neq; vnquam desiturus sim. Nam quocunque abieritis hinc, eodem sequar, ægrè faciendo, cantando, atque irrīdendo vos. CROES. An nōn hæc contumelia est? MEN. Non: sed illa contumelia erāt, quæ vos facere solebatis, qñ & adorari vos volebatis, & hominibus liberis pro libidine abutebamini: ne

quæ tū mortis quicquā memores eratis. Proinde plorare nūc, omnibus illis despoliati. CROES. Multis certè, ô Dīj, & magnis possessionibus. MID. Quanto equidem ipse auro?

Σαρ. ὅσης δ' ἐγὼ τρυφῆς; Μέ. εὖγε οὕτω ποιεῖτε. ὀδύρεσθε μὲν ὑμεῖς, ἐγὼ δὲ, τὸ γνῶθι σαυτὸν ποτλάκις συνείρων, ἐπάσομαι ὑμῖν. πρέποι γὰρ ἂν ταῖς τοιαύταις οἰμωγαῖς ἐπᾳδόμενον.

SARD. Quanta verò ego voluptate? MEN. Recte sanè, ita facitè: [h] lugete vos quidem, ego verò tritũ illud, Nosce teipsum, identidem connectendo, vobis occinã. decet enim huiusmodi ploratus, si crebrò illis accinatur.

GILBERTI COGNATI
ANNOTATIONES.

a MENIPPVM canem.] *Menippus Phœnix, Philosophus cynicus & ideò canis dictus.* *b* Midas hic auri.] *Phrygiæ Rex pecuniosissimus, cui Plinius primum tribuit locũ inter insigniter diuites.* *c* Sardanapalus.] *Apud Athenæum lib. 12. agitur de luxu Sardanapali, qui Rex fuit Nini Persicæ regionis, delicijs vsque adeò effœminatus, vt inter puellas ipse puellari cultu desidere sit solitus.* *d* Ego verò thesaurorum.] *Cræsus Rex Lydorum opulentissimus, de quo Ouid. 4. de Ponto.*

e O' pessimi Lydorum.] *Cræsus Rex Lydorum.* *g* Phrygum.] *Midas Phrygum Rex.* *g* Assyriorum.] *Sardanapalus vltimus Assyriorum Rex, & trigessimus à Nino, cuius epitaphium refert Cic. 5. Tuscul. quæst.*

Hæc habeo, quæ edi, quæque exaturata libido
Hausit: at illa iacent: multa & præclara relicta.

h Lugete vos.] *Paulò antè, Plorate nunc.*

IOANNIS SAMBVCI
ANNOTATIONES.
Ὀδυρτικὸς διάλογος.

Diuitias Crœsi ridebat sæpe Menippus,
Ornatus varios delitiasque leues.
Non fert spretorem Crœsus, iam mortuus olim:
Auri tantus amor præteritive boni.

NON poterimus ferre.] *Propositio minor.* Quapropter aut.] *δίλημμα διαζευτικὸν, & conclusio.* Quid aut nobis.] *ἀπαίτησις probationis.* Postquam nos ploramus.] *Antecedentis approbatio per enumerationem.* Quid hæc audio.]

ἀποστροφὴ,

ἀποστροφὴ κατηγορική. Vera Pluto.] *Confitetur factum, per* ἀντικατηγορίαν. Dolent enim.] *Ab indecoro.* Haud.] *Ratio.* At verò pessimi.] ἀπειλή. Annón hæc.] *Querela.* Non, sed illa.] *Recriminatio.* Proinde deplorare.] σαρκασμός. Quanto equidem.] *Amplificatio.* Rectè sané.] *Conclusio* εἰρωνική.

ΠΛΟΥΤΩΝΟΣ καὶ ἑρμοῦ.

PLVTONIS ET Mercurij.

Iacobo Micyllo interprete.

PLVTO.

Τὸν γέροντα οἶσθα, τὸν πάνυ γεγηρακότα λέγω, τὸν πλούσιον εὐκραλτὴν, ᾧ παῖδες μὲν οὐκ εἰσὶν, οἱ τὸν κλῆρον δὲ θηρῶντες, πεντακισμύριοι; Ερ. ναὶ, τὸν Σικυώνιον φῄς. τί οὖν; Πλούτ. ἐκεῖνον μὲν, ὦ Ερμῆ, ζῆν ἔασον ἐπὶ τοῖς ἐννενήκοντα ἔτεσιν, ἃ βεβίωκεν, ἐπιμετρήσας ἄλλα τοσαῦτα, εἴγε οἷόν τε ἦν, καὶ ἔτι πλείω, τοὺς δέγε κόλακας αὐτοῦ, Χαρῖνον τὸν νέον, καὶ Δάμωνα, καὶ τοὺς ἄλλους κατάσπασον ἐφεξῆς ἅπαντας. Ερ. ἄτοπον ἂν δόξειε τὸ τοιοῦτον. Πλούτ. οὐ μένουν, ἀλλὰ δικαιότατον. τί

SEnémne nosti, istum ætate omnino cõfectum dico, Eucratem diuitem, cui liberi quidem nulli sunt, hæreditatis autem captatores plus quàm [a] *quinquaginta millia?* MERC. *Noui: Sicyonium illum dicis. Sed quid postea?* PLV. *Viuere illum quidem, Mercuri, sine vltra eos quinquaginta annos quos ætate peregit, alteris totidem accumulatis, si modò possibile sit, atque etiam pluribus, adulatores autem ipsius. Charinũ adolescentem, & Damonem, & cæteros abripe huc ordines oẽs.* MERC. *Atqui absurdũ hoc videri queat.* PLV. *Haudquaquã imò iustissimũ.*

τί γὰρ ἐκεῖνοι παθόντες, εὔχονται ἀχθανεῖν ἐκεῖνον, ἢ τῶν χρημάτων ἀντιποιοῦνται οὐδὲν προσήκοντες; ὃ δὲ πάντων ἐστὶ μιαρώτατον, ὅτι καὶ τοιαῦτα ἐυχόμενοι, ὥμως θεραπεύουσιν ἔνγε τῶν φανερῷ. καὶ νοσοῦντος ἃ μὲν βουλεύονται, πᾶσι πρόδηλα, θύσειν δὲ ὅμως ὑπισχνοῦνται, ἢν ῥαίσῃ. καὶ ὅλως, ποικίλη τις ἡ κολακεία τῶν ἀνδρῶν, δὰ ταῦτα ὁ μὲν ἔστω ἀθάνατος, οἱ δὲ προαπίτωσαν, αὐτῆς μάτην ἐπιχανόντες. Ερ. γελοῖα πείσονται, πανοῦργοι ὄντες. πολλὰ δὲ μακεῖνος εὖ μάλα δαβουκολεῖ αὐτοὺς, καὶ ἐπελπίζει. καὶ ὅλως, ἀεὶ θανόντι ἐοικὼς, ἔῤῥωται πολὺ μᾶλλον τῶν νέων. οἱ δὲ ἤδυ τὸν κλῆρον ἐν σφίσι διῃρημένοι, βόσκονται, ζωὴν μακαρίαν πρὸς ἑαυτοὺς τιθέντες. Πλ. οὐκοῦν ὁ μὲν ἀποδυσάμενος τὸ γῆρας, ὥσπερ Ιόλεως ἀνηβησάτω. οἱ δ'

Quam enim ob causam illi adeò optant illum mori, nisi quia pecuniã illius ambiunt, nulla propinquitate iuncti? Quod autem omnium sceleratissimum est, interea cùm talia precantur, tamen obseruant & colunt manifestè vtique illum. Ac quæ ægrotante illo apud se consuliẽt, nemo ignorat: attamen sacrificaturos sese promittunt, si conualescat denuò: & in summa, varia quædam adulandi ratio illorum hominum est. Quamobrem ipse quidem immortalis sit, illi autem præ ipso abeant, [b] frustrà hiantes. MERC. Ridicula patientur, scelerati cùm sint. Sed tamen & ille admodum scitè circumducit illos, & [c] spe pascit inani: & in summa, semper morituro similis, multo validus magis est, quàm quisquam iuuenis. Illi autem hæreditate inter se diuisa pascuntur, vitam quandam beatam secum ipsi animo præcipientes. PLVT. Proinde ipse exuta senectute, [d] quemadmodum Iolaus ille, in iuuenem redeat: illi

οἶδ' ἀπὸ μέσων τῶν ἐλπίδων τὸν ὀνειροπολήθεντα πλοῦτον ἀπολιπόντων, ἡκέτωσαν ἤδη, κακοὶ κακῶς ἀπθανόντες. Ερ. ἀμέλησον, ὦ Πλούτων: μετελεύσομα γάρ σοι ἤδη αὐτὸς, καθ' ἕνα ἑξῆς; ἑπτὰ δὲ. οἶμαί, εἰσι. Πλὺ, κατάσπα. οἱ δὲ παραπέμψει ἕκαστον, ἀντὶ γέροντος ἄνθις προθήβης γενόμενος.

illi autē [e] in ipsa media spe, [f] diuitijs illis quasi per somnum spectatis destituti, abeant iam huc mali malè mortui. MERC. Alias res cura Pluto, iam enim accersam tibi illos, alium super alium ordine, [g] septem autem, opinor, sunt. PLVT. Deducas licet. Ille autē mittat singulos præ se, ex sene iterum in adolescentem conuersus.

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

EVcrati Sicyonij diuitis captatores sua spe frustrantur, ac res euenit secus, atq; illi expectabant. Eucrates enim semper aliquam inuenit rimam, vt inquit Plautus, per quam elabatur, & aliquo prætextu si fides requiratur subterfugiat. Huius meminit idem Lucianus in somnio siue Gallo sub finem. Est apud Aristophanem in Equitibus: Eucrates, qui quum molitor esset & diues, tamen remp. administrabat.

a QVINQVAGINTA millia.] *Numerus infinitus pro finito, hoc est, septem* *b* Frustrà hiantes.] *Re multum sperata, multumq; expetita frustrâti discedant.* *c* Spe pascit inani.] *Incendit, incitat, mouet, implet. Sed interim coruos deludit hiantes, arte frustratos.* *d* Quemadmodum Iolaus.] *Hic cùm ad decrepitam ætatem peruenisset, Herculis precibus iuuentuti restitutus est, vt Ouid fabulatur 9. Metam.*

—dubiaq; legens lanugine malas

Ora reformatus primos Iolaus in annos. *e* In media spe.] *Spes stultis addit animos. Hinc Catull.* Suscitat à cano vulturium capite. *Captatores autem vulturios dici, non Catullus modò, sed Seneca indicauit,* *f* Diuitijs illis quasi

quasi per somnum spectatis.] *Solent enim plerunque, qui quippiam magnopere exoptant, id in somnis cernere, & vel extremæ sortis homines aliquando magnifica quædam somniare, quemadmodum Luciani nostri Micyllus, qui per somnum opulentissimus, experrectus, cerdo quispiam erat Iro penè pauperior.*

g Septem opinor sunt.] *Qui idem cadauer certatim captant.*

IOANNIS SAMBVCI ANNOTATIONES.

προςατικὸς, in hæredipetas, qui sæpe antequam captati moriuntur. λογιςικὸς:

Eucratis exoptant mortem Damonq; Charinusq;
Vt citiùs capiant minerua magna senis:
Queis iubet illudi Stygijs qui præsidet oris:
Ne alterius cupias ergo obitum ante diem.

SENEM me nosti.] ἐρώτησις κατὰ προσωπηγραφίαν. Noui, Sycionium.] *Affirmatio.* Sed quid postea.] ἡ πρόςαξις. Viuere illum.] τὸ δεύτερον μέρος. Adulatores autem.] ὑποφορά. Atqui absurdum.] αὐθυποφορὰ κατὰ βίαιον. Quam enim ob causam.] αἰτιολογία. Quod autem.] αὔξησις. Quamobrem.] *Conclusio mandati.* Sed tamen & ille.] ἀφήγησις περὶ τοῦ εὐκράτους. Proinde ipse.] ἄλλη ἐντολή. Illi autem in.] *Altera pars hæredipetis.* Alias res.] *Conclusio.*

ΤΕΡΨΙΩΝΟΣ ΚΑΙ πλούτωνος. — *TERPSIONIS & Plutonis.*

P. Virunio interprete.

TERPSION.

Τοῦτο, ὦ Πλούτων, δίκαιον, ἐμὲ μὲν τεθνάναι, τριάκοντα ἔτη γεγονότα, τὸ δὲ ὑπὲρ τὰ ἐννενήκοντα γέροντα

IVstùmne hoc est, ô Pluto, me quidē è vita abijsse, triginta cū sim annorum: Thucritum verò senem septuagenarium, & vltrà, adhuc

γέροντα Θούκριτον ζῆν ἔτι; Πλούτ. δικαιότατον μὲν οὖν, ὦ Τερψίων, εἴγε ὁ μὲν ζῆ, μηδένα εὐχόμενος ἀπθανεῖν τῶν φίλων, σὺ δὲ παρὰ πάντα τὸν χρόνον ἐπεβούλευες αὐτῷ, περιμένων τὸν κλῆρον. Τερ. οὐ γὰρ ἐχρῆν γέροντα ὄντα, καὶ μηκέτι χρήσασθαι τῷ πλούτῳ αὐτὸν δυνάμενον, ἀπελθεῖν τοῦ βίου, παραχωρήσαντα τοῖς νέοις; Πλούτ. καινὰ, ὦ Τερψίων, νομοθετεῖς, τὸν μηκέτι τῷ πλούτῳ χρήσασθαι δυνάμενον, πρὸς ἡδονὴν ἀπθνήσκειν. τὸ δὲ ἄλλως ἡ Μοῖρα καὶ ἡ φύσις διέταξεν.

Τερ. οὐκοῦν ταύτην αἰτιῶμαι τῆς διατάξεως. ἐχρῆν γὰρ τὸ πρᾶγμα ἑξῆς πῶς γίνεσθαι, τὸν πρεσβύτερον πρότερον, καὶ μετὰ τοῦτον, ὅστις καὶ τῇ ἡλικίᾳ μετ' αὐτὸν; ἀναστρέφεσθαι δὲ μηδαμῶς, μηδὲ ζῆν μὲν τὸν ἐπέργηρον, ὁδόντας τρεῖς ἔτι λοιποὺς ἔχοντα, μόγις ὁρῶντα, οἰκέταις τέτρασιν ἐπικεκυφότα, κορύζης καὶ τὴν ῥῖνα λήμης τὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς μεστὸν ὄντα

adhuc viuere? PLVT. Iustissimum quidem, ô Terpsio. Nam etsi ipse viuit, certè [a] ad nullius tamen mortem affectus est: tu verò omni tempore illius hæreditatem exspectans, eum mori auidissimè cupiebas. TER. Nônne opus fuerat, quum senex sit, nequeatq; decæterò suis vti diuitijs, locum dare iuuenibus? PLVT. Nouas, ô Terpsio, statuis leges, quum ad voluptatem diuitijs vti nequeat, ipsum è vita decedere. Aliter autem & [b] Parca & natura statuisse videtur. TER. Proinde hanc ob huiuscemodi [c] accuso ordinem. decebat enim has res successione graduq; fieri, senem primò, deinde qui in ea ætate sequeretur, mori: haudquaquam autem exerceri aut viuere, qui [d] senectute decrepitus esset, qui tres duntaxat dentes habeat, cui vix deseruiunt oculi, qui curuatus à quatuor famulis deducitur, deguttantes nares, lippoiq; oculos habens,

ὄντα, οὐδὲν ἔτι ἡδὺ εἰδότα, ἔμψυχόν τινα τάφον ὑπὸ τῶν νέων καταγελώμενον: ἀπεθνήσκειν δὲ καλλίστους, καὶ ἐρρωμενεστάτους νεανίσκους. ἄνω γὰρ ποταμῶν τοῦ τόγε. ἢ τὸ τελευταῖον εἰδέναι ἐχρῆν, πότε καὶ τεθνήξεται τῶν γερόντων ἕκαστος, ἵνα μὴ μάτην ἂν ἐνίους ἐθεράπευον. νῦν δὲ τὸ τὴν παροιμίας, Ἡ ἅμαξα τοῦ βοῦν πολλαῖκις ἐκφέρει. Πλοῦ. ταῦτα μὲν, ὦ Τερψίων, πολὺ συνετώτερα γίνεται, ἤπερ σοὶ δοκεῖ. καὶ ἡμεῖς δὲ τὶ παθόντες, ἀλλοτρίοις ἐπιχαίρετε, καὶ τοῖς ἀτέκνοις τῶν γερόντων εἰσποιεῖτε, φέροντες αὐτούς; τοι γαροῦν γέλωτα ὀφλισκάνετε, πρὸς ἐκείνων κατορυττόμενοι, καὶ τὸ πρᾶγμα τοῖς πολλοῖς ἥδιστον γίνεται. ὅσῳ γὰρ ὑμεῖς ἐκείνους ἀπεθανεῖν εὔχεσθε, τοσούτῳ ἅπασιν ἡδὺ, προαποθανεῖν ὑμᾶς αὐτῶν. καινὴν γάρ τινα ταύτην τέχνην ἐπινενοήκατε, γραῶν καὶ γερόντων

habēs, nihil deniq; voluptatis degustans, haud aliud existens, quàm [e] animatum quoddam sepulchrum, [f] ab ipsa iuuentute derisum: & contrà mori optimos atque robustissimos adolescentes. Nam hoc perinde esse videtur, [g] ac si flumina sursum deferantur. Aut saltem scire necesse foret quando & senum quilibet obiturus esset, ne quos, prout eis mos est, fallerent. Nunc verò illud accidit quod prouerbio dici solet: [h] Quadriga bouem sæpissimè ducit. PLVT. Hæc quidem, ô Terpsio, prudentius fiunt, quàm tibi profectò videntur. Verùm & vos quid passi estis quòd rebus alienis gaudetis, & senibus filijs orbatis vosmet, tantoperè in adoptionem traditis? quamobrem in derisum adducti, ab illis sepelimini: quod quidem plurimis fit periucūdū. Nam quantò vos magis mori illos peroptatis, tantò plus omnibus quàm gratissimum est, si ante eos vos mori cōtingat. Etenim nouā quandam in medium adducitis artem, aniculas atq; decrepitos

φούσων ἐρῶντος, καὶ μάλιστα εἰ ἄῤῥενοι εἶεν. οἱ δὲ ἐνῆκνοι, ὑμῖν ἀνέρασυι. καί τοι σολλοὶ κἀδην τῶν ἐρωμένων, συνεχόντες ὑμῶν τὴν παιδεραστίαν τῷ ἔρωτι, ἢν καὶ τάχωσι παῖδας ἔχοντες, μισεῖν αὐτοὺς πλάττουται, ὡς καὶ αὐτοὶ ἐρασθὰς ἔχωσιν. εἶτα ἐν τοῖς διαθήκαις, ἀπεκλείσθησαν μὲν οἱ πάλαι δορυφορήσαντες: ὁ δὲ παῖς, καὶ ἡ φύσις, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, ἁπάντων φέρονται: οἱ δὲ ὑποπίουσι τοὺς ὀδόντας, ἀποσμυχόμενοι. Τρ. ἀληθῆ ταῦτα φῄς. ἐμοὶ γὰρ Θέτις ὅσα ἐλαιοφανῶν, ἀεὶ τεθνήξεσθαι δοκῶν, καὶ ὀπόσα ἐσοίσομι, ὑποστένων, καὶ μήχιόν τι, λαβάπερ ἐξ ὠοῦ νεοσσὸς ἀηδὼν, ὑποκρόσων; ὥστ' ἐγὼ τοσοῦτον αὐτίκα οἰόμην ἐπιβύσαι αὐτὸν τῆς σορῦ, ἔπειτα πόρρω τι ποιῆσαι, ὡς μὴ ὑπερβάλοιμι τὸ μὴ οἱ ἀύτρασαι τῇ μεγαλοφωνίᾳ, καὶ τὰ ποιὰ ὑπὸ φρονίδων ἄγρυπνος ἐκείμην,

crepitos cum amatis: præsertim quidem, si liberis sint orabati. Qui verò liberos habent, illorum vobis non est cura. Atqui ex iis qui amantur, plurimi, minimè vestri ignari æstus, etiam si ipsis liberos esse contingat, illos odisse dissimulant, vt & ipsi habeāt amatores. Inde iis in testamento exclusis qui munera diutissimè obtulerunt, liberi, sicuti profectò dignū est, omnem eorum substantiam consequūtur: at illi tristitia affecti, suaq; spe delusi, dentibus fremunt. TER. Omnia hæc vera sunt quæ de me & Thucrito autumas. Quantū enim meorū ille deuorauit, quū semper eū mori putarem? Ac quoties ad eum ingrediebar, gemēdo, & internū quiddā perinde atq; ex ouo pullus aliquis immaturus stridēdo, ægritudinē simulabat. Vnde quantò citius eum ad sepulchrum duci existimabam, tantò plus illi donorum mittebam, vt ne ij quī in amore concurrebant, muneribus me præclaris vincerent. Plerunque etiam præ nimia solicitudine insomnis iacebam,

singula

μὴν, ἀριθμῶν ἕκαστα, καὶ δα-
τάττων. ταῦτα γεῖν μοι καὶ τοῦ
ἀπεθανεῖν αἴτια γεγένηται, ἀ-
γρυπνία, καὶ φροντίδων. ὁ δὲ
τοσοῦτόν μοι δέλεαρ κατα-
πιὼν, ἐφεστήκει θαπτομένῳ
πρώην ἐπιγελῶν. Πλούτ. εὖ-
γε, ὦ Θούκειτε, ζώῃς ἐπιμήκι-
στον, πλουτῶν ἅμα, καὶ τῶν τοιού-
των καταγελῶν: μὴ δὲ πρό-
τερόν γε σὺ ἀποθάνοις, ἢ προ-
πέμψεις πάντας τοὺς κόλα-
κας. Τερ. τοῦτο μὲν, ὦ Πλού-
τον, καὶ ἐμοὶ ἥδιστον ἤδη, εἰ
καὶ Χαριάδης πεπεθνήξεται
Θουκείτου. Πλούτ. θαῤῥεῖ, ὦ Τερ-
ψίων. καὶ Φείδων γὰρ, καὶ Μέ-
λαντος, καὶ ὅλως ἅπαντες
πεπελεύσονται αὐτοῦ, ὑπὸ ταῖς
αὐταῖς φροντίσιν. Τερ. ἐ-
παινῶ ταῦτα. ζώῃς ἐπιμήκι-
στον, ὦ Θούκειτε.

*singula enumerans, ac vnum-
quicque disponens. Eaq; et-
iam causa interitus mihi
fuit, curæ videlicet & vigi-
liæ. Ille autem deglutito hoc
illectamento meo tanto, ad-
stitit mihi quando sepeliebar
paulò antè, arridēs* PLVT.
*Euge, ô Thucrite, diutissimè
viuas, vnà & diuitijs abun-
dans, & huiuscemodi homi-
nes deridens: neque prius
moriaris, quàm hos blandi-
tores cunctos præmittas.*
TER. *Hoc quidem, ô Plu-
to, periucundum mihi foret,
si ante Thucritum Choria-
des vita decederet.* PLVT.
*Boni animi sis, ô Terpsio: &
Phido etiam, & Melantus, &
omnes penitus ipsam præce-
dent, suis ipsorū curis confe-
cti. Hæc ego summoperè laudo, ô Thucrite. diutissimè viuas.*

GILBERTI COGNATI
ANNOTATIONES.

TErpsionis cum Plutone expostulatio, quòd senes iunioribus superuiuant. Pluto autem docet omnibus ex æquo moriendum, nec vllis viribus arceri fati necessitatem. Diuina enim decreta non commutantur, humanæ leges pro tempore variantur. Hom. Odyss. γ:

At

At verò mortem communiter omnibus æquam
A' dilecto homine, neque dij depellere possunt,
Quem funesta dies fati iamiam vrget acerbi. Hinc mors πανάγρος & nomini parcens seu omnia venans.

a Ad nullius mortem affectus.] *Hæredipetæ alienis funeribus inhiant, & per mortes incerta spe bona aliena captãt. Sed captantes sæpe capti sunt.* *b* Parca & natura.] *Parcarum fusis æuum mortalium euolui fabulantur poëtæ. Quin & theologi metam vitæ fatalem, periodum appellant, quam prætercurrere nulli fas sit.* *c* Accuso ordinem.] *Cùm quod prius est natura, posterius refertur.* *d* Senectute decrepitus.] *Recenset aliquod senectutis incommoda, quæ morbus est. Vnde illud Horatij in Arte poët.*

— subeunt morbi tristisq; senectus. *e* Animatum quoddam sepulchrum.] *Terpsion, Thucritum senem decrepitum ἐμψυχόν τινα τάφον. i. viuum sepulchrum siue cadauer appellat, qui prouerbiali figura vtitur Sophocles in Antigone. Huc pertinet etiam illud Mimi Laberij apud Gellium: Similis sepulchris nil nisi nomen retineo.* *f* Ab ipsa iuuentute derisum] *Aetas illa s let esse despicatui omnibus.* *g* Ac si flumina sursum deferantur.] *Terpsion hæredipeta delusus Plutonem incusat, quòd ipse iuuenis adhuc morte præreptus esset, superstite Thuerito sene, quem captauerat, idq; contra naturalem ordinem. ἄνω γὰρ ποταμῶν τοῦ τόγε, inquit. Iud. cans pristinum rerum ordinem, legitimasq; rerum vices inuerti atque omnia præposterè fieri. Rursus idem Lucian. vsurpat hanc paræmiam in Apologia Libelli, περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ σαυόντων.* *h* Quadriga boüem.] *De re quæ præposterè geritur, veluti si ratio pareat affectui. Translata metaphora à plaustris per decliue retrolabentibus, vnaq; secum bouem auferentibus.* *i* Causa interitus mihi fuit.] *Fit autem sæpenumero, vt hæredipeta, & qui testamentis inhiat, mortemq; alterius expectat, prior ipse moriatur, etiamsi iunior aut robustior fuerit. Nam ipsa hominis vita fragilis & incerta res est, & quouis casu abrũpitur. Igitur*

Cùm dubia & fragilis sit nobis vita tributa,
In morte alterius spem tu tibi ponere noli.

IOANNIS SAMBVCI
ANNOTATIONES.

Expostulatio, quòd plerique senes iunioribus superuiuant.

Accusat Parcas iuuenis, quòd mortuus antè
Sit, quàm gibbosus Tucritus ille senex.
Huius opum cupidi præcidit stamina Clotho:
Possibile est iuuenes ergo perire breui.

IVSTVM'NE hoc.] *Propositio à rei indignitate.* Iustissimum quidē.] ἀπόκρισις *cum asseueratione.* Nam & si ipse.] *Ratio ex comparatione.* Nónne opus fuerat.] *Regerit ab æquo.* Cùm senex sit.] ἡλύσις προσωπική. Nouas, ô Terpsio.] μετάστασις. Proinde hanc.] πόρισμα κατ' αἰτίασιν. Decebat enim.] αἰτιολογία, ἡ θέσις. Haud quaquam.] ἡ ἄρσις. Qui senectute decrepitus.] κοταγραφὴ *senis decrepiti.* Et contrà mori.] αὐτίθεσις. Nam hoc perinde.] ἡ κατασκευὴ ὁμοιωτική. At saltem.] *Altera pars.* Nunc veró.] *Conclusiuncula.* Prouerbio dici solet.] παροιμία. Verùm & vos.] αὐασκευὴ *expostulationis siue querelæ.* Quod reb. alienis.] ἡ αὐτικατηγορία. Nam quanto vos magis.] ἡ αἰτιολογία. Etenim nouam quandam.] ἡ κατασκευή. Atq; ex ijs.] ἐπεξεργασία. Omnia hæc vera.] *Confessio.* Quantum enim.] *Ratio per ἀφήγησιν.* Ac quoties.] *Thucriti calliditas.* Perinde atque.] ὁμοίωσις. Vt ne ij qui amore.] τὰ πραχθέντα. Plerumque.] ὁ λογισμὸς. καὶ τελικὸν αἴτιον. Eaque etiam.] τὸ ἐκβαίν. Ille autē deglutito.] *Redit ad Thucritū.* Euge, ô Thucrite.] ἡ εὐχωλή. Hoc quidem, ô Pluto.] ἡ εὐχή. Boni animi.] τὸ παραμύθιον. Hæc ego.] *Clausula.*

ΖΗΝΟΦΑΝΤΟΥ ΚΑΙ Καλλιδημίδου.

ZENOPHANTAE & Callidemidæ.

Erasmo Roterodamo interprete.

ZENOPHANTES.

ΣΥ δὲ, ὦ Καλλιδημίδη, πῶς ἀπέθανες; ἐγὼ μὲν γὰρ, ὅτι παράσιτος

AT tu Callidemides, quo pacto interîsti? Nam ipse quemadmodum [a] *Diniæ* [b] *parasitus*

ράσιτος ὢν Δεινίου, πλέον τοῦ ἱκανοῦ ἐμφαγὼν ἀπεπνίγην, οἶσθα: παρῆς γὰρ ἀπεθνήσκοντί μοι. Καλ. παρῶν ὦ Ζηνόφαντες, τὸ δὲ ἐμὸν, παράδοξόν τι ἐγένετο. οἶσθα γὰρ καὶ σύπου Πτοιόδωρον τὸν γέροντα. Ζκ. τὸν ἄτεκνον, τὸν πλούσιον, ὦ σε τὰ πολλὰ ἤδειν σύνοντα; Καλ. ἐκεῖνον αὐτὸν ἀεὶ ἐθεράπευον, ὑπισχνούμενος ἐπ' ἐμοὶ τεθνήξεσθαι. ἐπεὶ δὲ τὸ πρᾶγμα ἐς μήκιστον ἐπεγίνετο, καὶ ὑπὲρ τὸν τιθωνὸν ὁ γέρων ἔξη, ἐπιτομόν τινα ὁδὸν ἐπὶ τὸν κλῆρον ἐξεῦρον. πειάμενος γὰρ φάρμακον, ἀνέπεισα τὸν οἰνοχόον, ἐπειδὰν τάχιστα ὁ Πτοιόδωρος αἰτήσῃ πιεῖν (πίνει δ' ἐπιεικῶς) ζωρότερον ἐμβαλόντα ἐς κύλικα, ἕτοιμον ἔχειν αὐτὸ, καὶ ἐπιδοῦναι αὐτῷ εἰδὲ τοῦτο ποιήσει, ἐλεύθερον ἐπωμοσάμην ἀφήσειν αὐτόν. Ζκ. τί οὖν ἐγένετο; πάνυ γάρ τι παράδοξον ἐρεῖν ἔοικας. Καλ. ἐπεὶ τοίνυν λουσάμενοι ἤκομεν, δύο ἤδη ὁ μειρακίσκος κύλικας ἑτοίμους ἔχων, τὴν μὲν τῷ Πτοιοδώρῳ, τὴν ἔχουσαν τὸ φάρ-

rasitus quũ essẽ, immodica ingurgitatione præfocatus fuerim, nosti. aderas. n. morienti. CAL. Aderam Zenophãtes. Porrò mihi nouũ quiddã atq; inopinatum accidit. Nã tibi quoq; notus est Ptœodorus ille senex. ZEN. Orbũ illũ dicis, ac diuitẽ, apud quẽ te assiduè versari cõspiciebã? CAL. Illũ semp captabã, colebãq;, id mihi pollicens fore, vt meo bono quãprimũm moreretur. Verùm quũ ea res in longum proferretur, sene videlicet vel vltra [c] Tithonios annos viuẽte, cõpendiariã quandã excogitaui viã, qua ad hæreditatem peruenirẽ. Siquidẽ empto veneno, pocillatori persuaserã vt simul atq; Ptœodorus potũ posceret (bibebat aũt prolixius) præsentius in calicem inijceret, haberetq; in prõptu, porrecturus illi. Quod si fecisset, iureiurãdo confirmabã me illũ manumissurũ. ZEN. Quid igitur accidit? nã inopinatũ qddã narraturus mihi videris. CAL. Vbi iã loti venissemus, puer duob. paratis poculis, altero Ptœodoro cui ve

μακον, τὴν δ' ἑτέραν ἐμοί, σφαλεὶς οὐκ οἶδ' ὅπως, ἐμοὶ μὴ τὸ φάρμακον, Πτοιοδώρῳ δὲ τὸ ἀφάρμακτον ἐπέδοκεν εἶπα ὁ μὴ ἔπινεν, ἐγὼ δὲ αὐτίκα μάλα ἐκτάδην ἐκείμην, ὑποβολιμαῖος ἀντ' ἐκείνου νεκρός. τί τοῦτο γελᾷς, ὦ Ζηνόφαντου; καὶ μὴν οὐκ ἔδει γε ἑταίρῳ ἀνδρὶ ἐπιγελᾷν. Ζη. ἀστεῖα γὰρ, ὦ Καλλιδημίδη, πέπονθας. ὁ γέρων δὲ τί πρὸς ταῦτα; Καλ. πρῶτον μὲν ὑπεταράχθη πρὸς τὸ ἀφνίδιον: εἶτα συνεὶς, οἶμαι, τὸ γεγενημένον, ἐγέλα καὶ αὐτὸς, οἷά γε ὁ οἰνοχόος εἴργασται. Ζη. πλὴν ἀλλ' οὐδὲ σὲ τὴν ἐπίτομον ἐχρῆν τραπέσθαι. ἧκε γὰρ ἄν σοι διὰ τῆς λεωφόρου ἀσφαλέστερον, εἰ καὶ ὀλίγῳ βραδύτερος ἦν.

nenum erat additũ, altero mihi: nescio quomodo errans, mihi venenũ, Ptœodoro porrexit innoxiũ. Mox ille quidẽ bibit, at ego protinus humi porrectim stratus sum, suppositiitium videlicet illius loco funus. Quid hoc? Rides Zenophantes? Atqui [d] *non cõuenit amici malis illudere.* ZENO. *Rideo profectò. nam eleganter ac lepidè tibi hæc res euênit. Porrò senex ille quid interim?* CAL. *Primum ad casum subitum atq; inexpectatum sanè conturbatus est: deinde simul atque intellexit id quod acciderat, puta pocillatoris errore factum, risit & ipse.* ZENO. *Rectè sanè. Tametsi non oportuit ad compendium illud diuertere, siquidem venisset tibi populari vulgataq; via tutius certiusq;, etiamsi paulò serius.*

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

IN hęredipetam, qui alieno funeri inhiabat, & per mortem incerta spe bona alterius captabat, sed delusum mors inopina ante senem, rapuit. Callidemides Ptoëdorum senem veneno è medio tollere tentabat, sed aliter accidit: veneno enim quod alteri parauerat, perijt. Tales milui vocantur.

a DINI AE.]

a DINIAE.] *Vide de Dinia in Toxaride.* b Parasitus.] *Is dicitur qui aliorum mensas sequitur, homo cibo ventriqúe deditus, cuius gratia nihil non patitur & facit.* c Tithonios annos.] *Fabulæ tradunt, auroram Tithonum Laomedontis filium, formosum in primis adolescentem amasse, eundemq; rapuisse, vnde natus sit Memnon: demum tandem Tithonum, ob nimiam eius senectutem in cicadam mutatum ferunt, adeò vt vsque in prouerbium eius nomen deductum sit: vt hîc & in Hermotimo, item apud Erasmũ nostrũ legimus.* d Non conuenit amici malis illudere.] *Sed potiùs cõdolere, iuxta illud Euripidis in Phœnißis:* κοινὰ γὰρ φίλων ἄχη. i. *Communis omnis est amicorum dolor.*

IOANNIS SAMBVCI ANNOTATIONES.

Διηγητικὸς: *Hæredipeta veneno, quod alteri parauerat, perijt.*

Annosi cupiens quidam ditescere rebus,
Viuere ne possit, dira venena dedit.
Insidians alijs iuuenis perit ipse bibendo:
Auctori citiùs quare aconita nocent.

At tu Callidemides.] ἐρώτησις, *quo pacto interierit.* Nam ipse quemadmodum.] *Occupatio de sua morte.* Aderam Zenophantes.] διήγησις, προσοχή. Orbum illum dicis.] *Interrogatio de persona, eiusq; ἐκφρασις.* Illum semper.] τὰ πραχθέντα ἡγούμενα λογισμοί Verùm cùm eas.] *Causa spem infringens.* Compendiariam quandam.] *Nouum consilium.* Siquidem empto veneno.] τὸ πραχθὲν μέρος. Quod si fecisset.] τὸ αἴτιον τελικόν. Quid igitur accidit.] *Interfatio in media narratione.* Vbi iam loci venissemus.] τὰ ἑπόμενα. Mihi venenum.] τὸ ἐκβαὶ ἡ κακὴ βουλὴ, τῷ βουλεύσαντι κακίστη. Quid hoc rides.] ἀποστροφὴ ἐπιτιμηθική. Rideo prefectó.] *Defendit illud à iusto.* Primum ad casum.] τὰ ἄλλα ἐκβάντα. Rectè sané.] ἐπίκρισις. Tametsi non.] προτροπή. Siquidem venisset.] Langsam

Treich thut wol.

ΚΝΗΜΩΝΟΣ ΚΑΙ Δαμνίππου

CNEMONIS ET Damnippi.

Erasmo Roterodamo interprete.

CNEMON.

Τοῦτο ἐκεῖνο τοὺς παροιμίας, Ονεβρὸς τὴν λέοντα. Δάμ. τί ἀγανακτεῖς, ὦ Κνήμων; Κνήμ. πυνθάνῃ, ὅ, τι ἀγανακτῶ; κληρονόμον ἀκούσιος καταλέλοιπα, κατασοφισθεὶς ὁ ἄθλιος, οὓς ἐβουλόμην ἂν μάλιστα σχεῖν τἀμὰ, παραλιπών. Δάμ. πῶς τοῦτ' ἐγένετο; Κνή. Ερμόλαον τὸν πάνυ πλούσιον, ἄτεκνον ὄντα, ἐθεράπευον ἐπὶ θανάτῳ. κἀκεῖνος οὐκ ἀηδῶς τὴν θεραπείαν προσίετο. ἔδοξε δέ μοι καὶ σοφὸν τοῦτ' εἶναι, θέσθαι διαθήκας ἐς τὸ φανερὸν, ἐν αἷς ἐκείνῳ καταλέλοιπα, ὧς κἀκεῖνος ζηλώσειε, καὶ τὰ αὐτὰ πράξειε. Δάμ. τί οὖν δὴ ἐκεῖνος Κνή. ὅ, τι μὲν οὖν αὐτὸς ἐνέγραψε ταῖς ἑαυτοῦ διαθήκαις, οὐκ οἶδα. ἐγὼ

Hoc [a] illud est quod vulgò dicit consueuit: [b] Hinnulus leonem. DAM. Quid isthuc est quod tecum stomachare Cnemon? CNE. Quid stomacher, rogas? Equidem hæredē reliqui quendā præter animi sententiam, videlicet astu delusus miser: ijs quos maximè mea cupiebam habere, præteritis DAM. Sed isthuc quinam euēnit? CNE. Hermolaum nobilē illum diuitem, quum orbus esset, imminēte morte captabam, assidens atq; inseruiens. Neq; ille grauatim officium meum admittebat. At interim illud quoq; mihi visum est scitum, consultumque, vt testamentum proferrem ac publicarem, quo illum rerum mearum in solidum hæredem institueram: nimirum vt ille vicissim idem faceret, meo prouocatus exemplo. DAM. At quid tandem ille? CNEM. Quid ille suo in testamento scripserit, id quidem ignoro: cæterùm

ego

ἐγὼ γοῦν ἄφνω ἀπέθανον, τοῦ τέγους μοι ἐπιπεσόντος. καὶ νῦν Ερμόλαος ἔχει τὰ μὰ, ὥσπερ τις λάβραξ, καὶ τὸ ἄγκυστρον ὧν δελέατι συγκατασπάσας. Δάμ. εἰ μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτόν σε τὴν ἁλίεα, ὥστε σόφισμα κατὰ σαυτοῦ συντέθεικας. Κνή. ἔοικα: οἰμώζω τοιγαροῦν.

ego repentè atq; insperato è vita decessi, teci ruina oppressus: & nunc Hermolaus mea possidet, lupi cuiuspiam in morem [c] ipso hamo cum esca pariter auulso. DAM. Imò non escam modò cũ hamo, quin te quoq; piscatorem simul abstulit. Itaq; [d] technam istam in tuum ipsius caput struxeras. CNE. Sic apparet, idq; adeò deploro.

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

a Hoc illud.] *De hæredipeta siue testamenti captatore, qui quũ diuitem ex asse hæredem scripsisset, ac testamentum protulisset, quo diuitem ad idem faciendum prouocaret, tecti ruina subitò oppressus est, ac sua reliquit illi, cuius facultatibus inhiârat: atq; iuuenis à sene, captator à captatore captus est.* b Hinnulus leonẽ.] *Subaudiendum, cæpit, vicit, aut prouocat, hoc est, fortior superatur à debiliori, aut indoctus certat cum doctissimo. Vide Erasmum in Chil* c Ipso hamo.] *Rursus vtitur hoc prouerbio in libello De mercede cõductis.* d Technam.] *Id est, commentum, artem seu fallaciam, in tuum ipsius exitium & perniciem reperisti. Adagium est, de quo Erasmus.*

IOANNIS SAMBVCI ANNOTATIONES.

Διηγητικὸς in hæredipetas.

Externum Cnemon hæredem scripsit auarus,
Fecerat id certa conditione tamen.
Scilicet Hermoleos quo se quoq; scribere vellet:
Ereptus Cnemon sed fuit ante senem.

Hoc illud est.] ἡ ἀγανάκτησις ὃ οἰμωγή. Quid isthuc.] ἐρώτησις. Quid stomacher rogas?] ἀπόκρισις σὴν περιοχῆ. Sed isthuc.] ἀφήγησις. Cn. Hermolaum.]

τὰ ἡγούμενα. At interim.] τὰ μέσα καὶ λογισμός. Cæterùm ego] τὰ ἐπόμενα, genusq; mortis. Et nunc Hermolaus.] τὰ ἐκβαίνα. Imò, non escam modó.] αὔξησις. *Malũ consiliũ cõsultori pessimũ est.* Sic Apparet.] *Clausula.*

ΧΑΡΩΝΟΣ ΚΑΙ Ερμοῦ. *CHARONTIS ET Mercurij.*

Martino Bolero interprete.

Interlocutores: Charon, Mercurius, Mortui, Menippus, Charmoleus, Lampichus, Damasias, Philosophus, Rhetor.

CHARON.

Ἀκούσατε ὡς ἔχει ὑμῖν τὰ πράγματα. μικρὸν μὲν ὑμῖν, ὡς ὁρᾶτε, τὸ σκαφίδιον, καὶ ἐπόσαθρόν ἐστι, καὶ διαῤῥεῖ τὰ πολλά. καὶ ἢν τραπῇ ἐπὶ θάτερα, οἰχήσεται περιτραπὲν, ὑμεῖς δὲ τοσοῦτοι ἅμα ἥκετε, πολλὰ ἐπιφερόμενοι ἕκαστος. ἢν οὖν μετὰ τούτων ἐμβῆτε, δέδια μὴ ὕστερον μετανοήσετε, καὶ μάλιστα ὁπόσοι νεῖν οὐκ ἐπίστασθε. Νεκροί. πῶς γὰρ ποιήσαντες εὐπλοήσομεν; Χά. ἐγὼ ὑμῖν φράσω. γυμνοὺς ἐπιβαίνειν χρὴ, τὰ περιττὰ ταῦτα πάντα ἐπὶ τῆς ἠϊόνος καταλιπόντας· μόλις γὰρ ἂν καὶ οὕτω δέξαιτο ὑμᾶς τὸ πορθμεῖον. σοὶ δὲ, ὦ Ερμῆ,

AVdite, quo loco sint res vestræ. Equidem parua est nobis, quê admodum videtis, & cariosa nauicula, & quæ undique perfluit: quòd si in alterã partem se inclinârit, planè submersa peribit: atque vestrûm tã multi simul cõfluũt, & singuli plurimas sarcinas adferunt. Quòd si cum his nauiculã cõscenderitis, vereor ne postea vos facti pœniteat: maximè verò eos qui nandi sunt imperiti. MO. *Quid igitur faciendum erit, vt sine periculo nauigemus?* CHA. *Ego vobis dicam: nudos vos ingredi oportet, atq; ista omnia quæ superflua sunt, in littore relinquere. nã sic etiã vix capiet vos nauicula. Tibi verò Mercuri,*

μοῦ, μελήσει, τὸ ἀπὸ τούτου μηδένα παραδέχεσθαι αὐτῶν, ὃς ἂν μὴ ψιλὸς ᾖ, καὶ τὰ ἔπιπλα, ὥσπερ ἔφην, ἀποβαλών. παρὰ δὲ τὴν ἀποβάθραν ἑστὼς, διαγίνωσκε αὐτοὺς, καὶ ἀναλάμβανε γυμνοὺς ἐπιβαίνειν ἀναγκάζων. Ερμ. εὖ λέγεις, καὶ οὕτω ποιήσωμεν. οὑτοσὶ τίς ὁ πρῶτός ἐστι; Μεν. Μένιππος ἔγωγε. ἀλλ' ἰδοὺ, ἡ πήρα μοι, ὦ Ἑρμῆ, καὶ τὸ βάκτρον, ἐς τὴν λίμνην ἀπερρίφθων. τὸν τρίβωνα δὲ οὐδ' ἐκόμισα, εὖ ποιῶν. Ερμ. ἔμβαινε, ὦ Μένιππε, ἀνδρῶν ἄριστε, καὶ τὴν προεδρίαν ἔχε παρὰ τὸν κυβερνήτην ἐφ' ὑψηλοῦ, ὡς ἐπισκοπῇς ἅπαντας. ὁ καλὸς δ' οὗτος τίς ἐστι; Χαρ. Χαρμόλεως ὁ Μεγαρικὸς, ἐπέραστος, οὗ τὸ φίλημα διτάλαντον ἦν. Ερμ. ἀπόδυθι τοιγαροῦν τὸ κάλλος, καὶ τὰ χείλη αὐτοῖς φιλήμασι, καὶ τὴν κόμην τὴν βαθεῖαν, καὶ τὸ ἐπὶ τῶν παρειῶν ἐρύθημα, καὶ τὸ δέρμα ὅλον. ἔχει καλῶς. εὔζωνος εἶ, ἐπίβαινε ἤδη. ὁ δὲ τὴν πορφυρίδα οὑτο-

Mercuri, deinceps curæ erit, neminem ex illis recipere, nisi nudus sit, & supellectilem abiecerit. Itaque ad ipsas scalas te statuas, ipsósque cognoscito, & suscipito, nudósque ingredi cogito. MER. Rectè dicis, atque sic faciemus. Quis est ille primus? MEN. Ego Menippus sum. Ecce autem peram & baculum in paludem abieci: verùm rectè feci, qui pallium non acceperim. MERC. Ingredere, ô Menippe, vir optime, primumque apud gubernatorem nauis locum accipe, in ipsa summitate, quò omnes possis intueri. Verùm quis ille formosus est? CHA. Charmoleus sum Megarensis ille amator, cui osculum vnum duobus talentis constitit. MERC. Exue igitur istam pulchritudinem, & labia vnà cum osculis, istam etiam densam comam, & genarum ruborem, adeòque totam cutem. Benè se res habet, expeditus es, ingredere nunc. Quis verò ille est pur-

σι, καὶ τὸ διάδημα, ὁ βλοσυρὸς, τίς ὢν τυγχάνεις; Δαμ. Λάμπιχος, Γελῴων τύραννος. Ερμ. τί οὖν, ὦ Λάμπιχε, τοσαῦτα ἔχων πάρει; Λάμ. τί οὖν ἐχθίω, ὦ Ερμῆ, γυμνὸν ἦκειν τύραννον ἄνδρα; Ερμ. τύραννον μὲν ἐδαμῶς, νεκρὸν δὲ μάλα. ὥστε ἀπόθου ταῦτα. Λάμπ. ἰδοὺ σοι ὁ πλοῦτος ἀπορρίπτω. Ερμ. καὶ τὸν τύφον ἀπόρριψον, ὦ Λάμπιχε, καὶ τὴν ὑπεροψίαν: βαρεῖ γὰρ τὸ παρθμεῖον συνεμπεσόντα. Λαμ. ἀκοῦ ἀλλὰ τὸ διάδημα ἐάσω μοι ἔχειν, καὶ τὴν ὀφρύδα. Ερμ. ἐδαμῶς, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἄφες. Λάμ. ἔασον. τί ἔτι; πάντα γὰρ ἀφῆκα, ὡς ὁρᾷς. Ερμ. καὶ τὴν ὠμότητα, καὶ τὴν ἄνοιαν, καὶ τὴν ὕβριν, καὶ τὴν ὀργὴν, καὶ ταῦτα ἄφες. Λάμ. ἰδοὺ σοι ψιλός εἰμι. Ερμ. ἴμβαινε ἤδη. σὺ δὲ ὁ παχὺς, ὁ πολύσαρκος, τίς εἶ; Δάμ. Δαμασίας ὁ ἀθλητής. Ερμ. νὴ ἔοικας. οἶδα γάρ σε, πολλάκις

puratus, & diademate præcinctus, grauitatem quandam præ se ferens? Quis es tu? LAMP. Lampichus sum, Geloorum tyrannus. MERC. Quid igitur cum tot sarcinis venisti? LAMP. An ne nudum aduentare cõueniebat tyrannum? MER. Nequaquam tyrannum, sed mortuum. itaque depone ista. LAMP. Ecce abieci diuitias. MERC. Sed superbiam, ô Lambiche, & fastum etiam abiice. nam ista si in nauiculã coincidat, vehementer grauabunt eam. LAMP. Igitur sine vt diadema habeam saltem, & strangulum. MERC. Nequaquam, imò & hæc relinquito. LAMP. Sit ita. quid præterea vis? Nam omnia, vt vides, abieci. MER. Crudelitatem etiam, & amentiã, & violentiam, & iracundiã, atque his similia depone. LAMP. Ecce nudus sum. MER. Ingredere nũc. Tu vero pinguis admodũ & carnosus, quis es? DAM. Camasias ego sum athleta. MER. Certè videris ille esse. scio enim te

sæpe

πολλάκις ἐν ταῖς παλαίστραις ἰδών. Δαμασ. ναὶ, ὦ Ερμῆ, ἀλλὰ παράδεξαί με γυμνὸν ὄντα. Ερμ. οὐ γυμνὸν, ὦ βέλτιστε, τοσαύτας σάρκας περιβεβλημένων, ὥστε ἀπόδυθι αὐτὰς, ἐπεὶ καταδύσεις τὸ σκάφος, τὸν ἕτερον πόδα ὑπερθεὶς μόνον. ἀλλὰ καὶ τοὺς στεφάνους τούτους ἀπόῤῥιψον, καὶ τὰ κηρύγματα. Δαμασ. ἰδοὺ σοι γυμνὸς, ὡς ἱρᾷς, ἀληθῶς εἰμι, καὶ ἰσοστάσιος τοῖς ἄλλοις νεκροῖς. Ερμ. οὕτως ἄμεινον ἀβαρὴ εἶναι, ὥστε ἔμβαινε. καὶ σὺ δὲ τὸν πλοῦτον ἀπρθέμενος, ὦ Κράτων, καὶ τὴν μαλακίαν δὲ προσέτι, καὶ τὴν τρυφῶ, μὴ δὲ τὰ ἐντάφια κόμιζε, μὴ δὲ τὰ τῶν προγόνων ἀξιώματα. κατάλιπε δὲ καὶ γένος καὶ δόξαν. καὶ εἴ ποτέ σε ἡ πόλις ἀνεκήρυξεν εὐεργέτην δηλόνοτι, καὶ τὰς τῶν ἀνδριάντων ἐπιγραφὰς, μὴ δὲ ὅτι μέγαν τάφον ἐπὶ σοί ἔχωσαν, λέγε, βαρύνει γὰρ καὶ ταύτει μνυμονευόμενα. Κράτ.

οὐχ

sæpe in palæstris à me visum. DAMAS. *Ita est, ô Mercuri. Verùm accipe me, nudum existentem.* MERC. *Nequaquam, ô bone vir, nudus es, tanta carne circundatus: itaque exue eam. Nam si vel alterum tantùm pedem in nauem posueris, submerges eam. Sed & coronas istas & præconia abijcito.* DAMAS. *En planè nudus sum, vt vides, & simili cum dijs mortuis statura.* MERC. *Sic præstat leuem esse. itaque inscende iam. Et tu, ô Crato, diuitias abijce, prætereà mollitiem & delicias neque feras tecum epithaphia, neque maiorum tuorum dignitates. Relinque etiam genus, & gloriam. Item ciuitatum, de quibus scilicet benè meritus es, publica præconia, statuarum inscriptiones: & dicas ne tibi magnum sepulchrum construant. nam & hæc grauant, si in memoriam reuocentur.* CRAT.

Inuitus

οὐκ ἐκὼν μὲν, ἀπορρίψω δέ. τί γὰρ ἂν καὶ πάθοιμι. Ερ. βαβαὶ, σὺ ὁ ἔνοπλος, τί βόλει; ἢ τί τὸ τρόπαιον τοῦτο φέρεις; Κρά. ὅτι νενίκηκα, ὦ Ἑρμῆ, καὶ ἀδάσθην, καὶ ἡ πόλις ἐτίμησέ με. Ερμ. ἄφες νυν τὸ τρόπαιον ἐν γῇ· ἐκεῖ γὰρ οὐδὲν δεῖται ὅπλων οὐδενός· ὁ σεμνὸς δὲ οὗτος ἀπόκειται σχήματος, καὶ βραθυθύμου, ὁ τὰς ὀφρῦς ἐπηρκώς. ὁ ἐπὶ τῷ φρουτίδων, τίς ὢν, ὁ πρὸς βαθεῖ πώγωνα λαβαμένος; Μέ. φιλόσοφός τις, ὦ Ἑρμῆ, μᾶλλον δὲ γόης καὶ τραπέζας μισὸς, ὥστε ἀπὸ δύο καὶ τετρωβόλου ὀψὲ δὲ πολλὰ καὶ γελοῖα ὑπὸ ὠματίῳ λυπόμενος. Ερ. καθάθε σὺ τὸ σχῆμα πρῶτον, εἶτα μὴ λαν τὶ πάντα, ὦ Ζεῦ, ὅσων μὲν πρὸ ἀλαζονίαν κομίζει, ὅσων δὲ ἀμαθίαν καὶ ἄνοιαν καὶ κενοδοξίαν, καὶ ἐρωτήσεις ἀπόρους, καὶ λόγους ἀκαρθώθλους, καὶ ἐννοίας πολυπλόκους, ἅμα καὶ μετεωροπονίαν μάλα πολλὴν, καὶ

Inuitus certè, sed tamẽ abijciam. quid enim faciam? MER. *Papæ, quid tibi vis armatus? aut quid istud trophæum tecum circumfers?* CRAT. *Quia vici, Mercuri, & res præclaras gessi, propterea ciuitas hoc me honore affecit.* MER. *Relinque trophæum in terra. apud inferos enim pax est, neq; vllis armis opus est. Verùm quis ille est ipso habitu grauitatem quandam præ se ferens, elatus, & contractis supercilijs propter curas, longa barba? quis est ipse?* MEN. *Philosophus quidam est, ô Mercuri, imò præstigiarum & nugarum plenus. Itaque & hunc exue. videbis enim multa, eáq; ridicula, sub pallio occulta esse.* MER. *Depone tu hunc habitum primùm, deinde hæc quoque omnia. O Iupiter quantam ille arrogantiam, quantam insciitiam, & quantum conten tionum, & inanis gloriæ, quantum quæstionum dubiarum, quantum spinosarum disputationum, & cogitationum perplexarum circumfert? immò quàm multos vanos laboret & de-*

καὶ πλῆρον ὀπὸ ὀλίγου, καὶ ὕβρεως καὶ μικρολογίας. νὴ Δία, καὶ χρυσίου γε τοσοῦτου καὶ ἀβυσσάθειαν δή, καὶ ἀναισχυντίαν, καὶ ὀργὴν, καὶ τρυφὴν, καὶ μαλακίαν. ὃ πλὴν θεραπεύσει μὲ, ἃ καὶ μάλα πειρᾶται αὐτά. καὶ τὸ ψεῦδος δὲ ἀπόθου, καὶ τὸν τύφον, καὶ τὸ οἴεσθαι ἀμείνων εἶναι τῶν ἄλλων. ὡς εἴγε πάντα ταῦτα ἔχων ἐμβαίνοις, ποία σχεδιοκόντορος ἂν δέξαιτο ἄν σε; Φιλ. ἀποτίθεμαι τοίνυν αὐτὰ, ἐπεὶπερ ὅτῳ μιλήσεις. Μέν. ἀλλὰ καὶ τὸν ὠκεανὸν τοῦτον ὀρθώσω, ὦ Ἑρμῆ, βάρος τι ὄντα καὶ λάσιον, ὡς ὁρᾷς; πάντες μυῶν τείχους εἰσὶ τολάχιστον. Ἑρμ. εὖ λέγεις, ἀπόθου καὶ τοῦτον. Φιλ. καὶ τίς ὁ ἀρκέσων ἔσται; Ερμ. Μένιππος ὅτισί, λαβὼν πέλεκυν τῶν ναυπηγικῶν, ἀρκόψει αὐτὸν, ἐπικόπῳ τῇ ἀναβάθρᾳ χρησάμενος. Μέν. ὄκνει, ὦ Ἑρμῆ, ἀλλὰ πείσομαί σοι ἀνάλωτος: χλοιότερον γὰρ τοῦτο.

Ερμ.

& deliramenta non pauca? quantas item nugas, & quantam curiositatem? Sed per Iouem, aurum etiam hoc, & voluptatem, & impudentiam, iracundiam, delicias & molliciem secum habet: neque enim latent me ista, etiam si studiosè celas. Verùm abijce mendacia etiam & superbiam, & opinionem illam, qua existimas te omnibus reliquis præstantiorem esse. Nam si cum rebus omnibus ingrediaris, quæ quinqueremis te acciperet? PHILOS. Depono igitur ea, quandoquidem sic iubes. MEN. Sed & barbam hanc deponat, Mercuri, grauem equidem & hirsutam, vt vides. capilli sunt trium minarum ad minus. PHILOS. Sed quis abradet? MER. Menippus ille securim accipiens, quib. naues fabricantur, eam resecabit: vtetur autem scalis naualibus, quibus superposita barba resecetur. MEN. Nequaquam Mercuri, sed da mihi serram. hoc enim erit magis ridiculum.

MERC.

Ερμ. ὁ πέλεκυς ἱκανός. Μέν. εὖγε, ἀνθρωπινώτερον γὰρ νῦν ἀναπέφηνας, ἀπρθέμενος αὐτοῦ τὴν κινάβραν. βούλει, μικρὸν ἀφέλωμαι καὶ τῶν ὀφρύων; Ερμ. μάλιστα: ὑπὲρ τὸ μέτωπον γὰρ καὶ ταύτας ἐπῆρκεν, οὐκ οἶδ' ἐφ' ὅτῳ ἀνατείνων, ἑαυτόν. τί τοῦτο; καὶ δακρύεις, ὦ κάθαρμα, καὶ πρὸς θάνατον ἀπρδειλιᾷς; ἔμβηθι δ' οὖν. Μέν. ἐν ἔτι τὸ βαρύτατον ὑπὸ μάλης ἔχει. Ερμ. τί, ὦ Μένιππε; Μέν. κολακίαν, ὦ Ερμὴ, πολλὰ ἐν τῷ βίῳ χρησιμούσασαν αὐτῷ. Φιλ. οὐκοῦν καὶ σύ, ὦ Μένιππε, ἀπόθου τὴν ἐλευθερίαν, καὶ παῤῥησίαν, καὶ τὸ ἄλυπον, καὶ τὸ γενναῖον, καὶ τὸν γέλωτα. μόνος γοῦν τῶν ἄλλων γελᾷς. Ερμ. μηδαμῶς· ἀλλὰ καὶ ἔχει ταῦτα, κοῦφα γὰρ, καὶ πάνυ εὔφορα ὄντα, καὶ πρὸς τὸν κατάπλουν χρήσιμα· καὶ ὁ ῥήτωρ δ' σὺ ἀπόθου τῶν ῥημάτων τὴν τοσαύτην ἀπεραντολογίαν, καὶ ἀντιθέσεις, καὶ παρισώσεις, καὶ περιόδους,

MERC. *Sufficiet bipennis.* MENIP. *Euge, humanior nunc appares,* [a] *deposito hircino fœtore. Vis ne vt parum etiam de supercilijs auferam?* MERC. *Maximè: nam hæc super frontem etiam attollit, neque scio quò seipsum extendat. Quid hoc rei est? etiam ploras sceleste? & mortem times? ingredere igitur.* MEN. *Vnum quiddam adhuc grauissimum gestat* [b] *sub alis.* MERC. *Quid Menippe?* MEN. *Adulationem, Mercuri: quæ illi dum viueret, multum profuit.* PHIL. *Igitur & tu Menippe, tuam abijce libertatem, & loquendi audaciam, lætitiam, animi magnitudinem, & risum. An tu solus alios omnes ridebis?* MERC. *Nequaquam, sed retine ista. leuia enim sunt, & planè facilia portatu, & ad nauigandum prosunt. Tu verò Rhetor, abijce istam tantam verborum contradictionem, & antitheses, & similitudines, item periodos,*

ειόδους, καὶ βαρβαεισμὸς, καὶ τἆλλα βάρη τῶν λόγων. Ρήθ. ἴεν, ἰδὸ ἀρτίθημαι. Ερμ. εὖ ἔχει, ὥστε νῦν τὰ ἀπόγεια, πλὼ ἀρβάθραν ἀνελώμεθα, τὸ ἀγκύριον ἀνεσπάσθω, πίτασον τὸ ἱσίον. ἔυθωνι, ὦ πορθμεῦ, τὸ πηδάλιον, εὖ πάθωμεν. τί οἰμώξῃτι, ὦ μάταιοι, καὶ μάλιστα ὁ φιλόσοφος σὺ, ὁ ἀρτίως τὸν πώγωνα διδυμεύων; Φιλ. ὅτι, ὦ Ερμῆ ἀθάνατον ὤμην τὴν ψυχὴν ὑπάρχειν. Μεν. ψεύδεται, ἀπατᾷ γάρ σε ἴσως λυπῆν αὐτόν. Ερμ. τὰ ποῖα; Μεν. ὅτι μηκέτι δειπνήσει πολυτελῆ δεῖπνα, μηδ' ὑγκτωρ ἐξιὼν, ἅπαντας λανθάνων, ἐφ' ἱματίῳ τὴν κεφαλὴν κατειλούμενος, περιάσει ἐν κύκλῳ τὰ χαμαιτυπεῖα, καὶ ἕωθεν ἐξαπατῶν τοὺς νέους ἐπὶ τῇ σοφίᾳ, ἀργύριον λήψεται, ταῦτα λυπεῖ αὐτόν; Φιλ. σὺ δ', ὦ Μένιππε, οὐκ ἄχθῃ ἀρθανών; Μεν. πῶς, ὃς ἔσπευσα ἐπὶ τὸν θάνατον, καλοῦντος μηδενὸς; ἀλλὰ μεταξὺ λόγων, ἑκὼν

riodos, & barbarismos, atque alia sermonis pondera. RHET. Enabÿcio. MER. Benè se habent res. Itaque solue funem. attollamus scalas, attrahatur anchora, expande velum, tuq; nauta clauum dirige. Simus hilares. Quid ploratis, ô vos amentes? præsertim tu Philosophe, qui paulò antè tua barba spoliatus es? PHIL. Quia existimabami immortalem esse animam. MEN. Mentitur. nam alia sunt quæ videtur eum mœrore afficere. MER. Qualia? MEN. Quia non amplius tam opiparas cœnas habebit, neque noctu exiens clàm omnibus circũuoluto palliolo capiti, ordine omnia accedet scorta, nec manè deceptis adolescentibus sua sapientia, pecuniam accipiet. hæc sunt quæ illi dolent. PHIL. An tibi molestum non est, Menippe, quòd mortuus es? MEN. Quomodo posset esse molestũ mihi, qui ad mortem festinaui, nemine vocante? Verùm nónne clamor quidam

interim

ὀ κραυγή τις ἀκούεται, ὥσπερ τινων ἀπὸ γῆς βοώντων; Ερμ. ναὶ, ὦ Μένιππε, οὐκ ἀφ' ἑνός γε χώρου: ἀλλ' οἱ μὲν ἐς τὴν ἐκκλησίαν συνελθόντες, ἄσμενοι γελῶσι πάντες ἐπὶ τῷ Λαμπίχου θανάτῳ. καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ συνέχεται πρὸς τῶν γυναικῶν, καὶ τὰ παιδία νεογνὰ ὄντα, ὁμοίως μακεῖνα ὑπὸ τῶν παίδων βάλλεται ἀφθόνοις τοῖς λίθοις. ἄλλοι δὲ Διόφαντον τὸν ῥήτορα ἐπαινοῦσιν ἐν Σικυῶνι, ἐπὶ ταφίους λόγους διεξιόντα ἐπὶ Κράτωνι τούτῳ. καὶ νὴ Δία γε, ἡ Δαμασίου μήτηρ κωκύουσα ἐξάρχει τοῦ θρήνου σὺν γυναιξὶν, ἐπὶ τῷ Δαμασίᾳ. σὲ δὲ οὐδεὶς, ὦ Μένιππε, δακρύει, καθ' ἡσυχίαν δὲ κεῖσαι μόνος. Μέν. οὐδαμῶς, ἀλλ' ἀκούσῃ τῶν κυνῶν μετ' ὀλίγον, ὠρυομένων οἴκτιστον ἐπ' ἐμοὶ, καὶ τῶν κοράκων τυπτομένων τοῖς πτεροῖς, ὁπότ' ἂν συνελθόντες θάπτωσί με. Ερμ. γεννάδας εἶ, ὦ Μένιππε. ἀλλ' ἐπεὶ καταπεπλεύκαμεν

interim dum nos confabulamur, exauditus est veluti quorundam in terra vociferantium? MERC. Certè Menippe: verùm non vnò tantùm loco exauditur clamor, sed quidam in vnũ cœtum conuenientes, cum voluptate derident mortuum Lampichum, & illius vxorem mulieres circumstrepunt: atque illius pueri nuper admodum geniti, multis lapidibus à pueris obruũtur. Quidam Diophantum Rhetorem laudant, in Sicyone funebres orationes recitantem de hoc Cratone. Et per Iouem Damasiæ mater vlulans, lamentationem inceptat vnà cum mulieribus pro Damasia. Te Verò, Menippe, nemo est qui deploret, & solus iaces tranquillus. MEN. Nequaquam. nam haud ita multò pòst audies canes miserabiliter latrantes propter me, & coruos alas concutientes, quando ad sepeliendum me conuenient. MER. Fortis es, Menippe. Sed quia iam transfretauimus,

πλεύκαμεν ἡμεῖς, ὑμεῖς δὲ ἄπιτε πρὸς τὸ δικαστήριον, εὐθεῖαν ἐκείνην πρῴόντες, ἐγὼ δὲ, καὶ ὁ πορθμεὺς, ἄλλους μετελευσόμεθα. Μέ. εὐπλοεῖτε, ὦ Ἑρμῆ, πρῴωμεν δὲ καὶ ἡμεῖς. τί οὖν ἔτι καὶ μέλλετε δικασθῆναι δεήσει καὶ τὰς καταδίκας φασὶν εἶναι βαρείας, τροχοὺς, καὶ γύπας, καὶ λίθους. Διχθήσεται δὲ ὁ ἑκάστου βίος.

uimus, abite vos rectà p hanc viam ad forũ iudiciale: ego verò & nauta alios transuectabimus. MEN. Feliciter nauigate, ô Mercuri, nos quoque progrediemur. Verùm qd prætereà de vobis futurũ est? Iudiciũ de vobis ferre oportebit, & quidem aiunt pœnas esse graues, rotas, aquilas, & lapides. Vniuscuiusq; autem vita examinabitur.

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

in Scaphidium.

HIc videbis, quàm vana prorsus & fucata sint omnia ea quibus orbis regitur & gubernatur, maximè verò ea quę præcipua esse videntur, probitas, doctrina & potentia: prętereà omnia quæ mundus admiratur, & pro quibus parandis, in hac vita homines digladiantur, esse abijcienda cũ ad Charontis nauiculam peruentũ fuerit.

Charon portitor inferorum, quem poëtæ fabulantur defunctorum animas subtili cymba per Stygiam paludem transuehere. Virgil. 6. Aeneid.

Portitor has horrendus aquas & flumina seruat,
Terribilis squalore Charon: cui plurima mento,
Canities inculta iacet, stant lumina flamma:
Sordidus ex humeris nodo dependet amictus.
Ipse ratem conto subigit, velisque ministrat,
Et ferruginea subuectat corpora cymba.

a HIRCINO fœtore] *Alarum aut reliquarum partium excitatur odor ad libidinẽ incensis. Hinc Horatius, anum huiusmodi dicit hircum in alis habere. Lysimachus apud Plautum in Mercatore: Iam plenus ætatis animaq; fœtida, senex hircosus.*

b Sub alis.] *Quicquid clàm & occultè non propatulo vel fit, vel gestatur, sub ala prouerbio etiam fieri dicitur. Quo vsus est Demosth. cõtra ἀφόβον ψευδομαρ. οὐχ εἰς, οὐδὲ δύο ταῦτ' ἴσασιν,*

ἐδ' ὑπὸ μάλης ἡ πρόκλησις, γέγονεν, ἀλλ' ἐν τῇ ἀγορᾷ μέσῃ πολλῶν παρόντων. 1. *non vnus, neq; duo ista norunt, neq; sub alā (vt aiunt) prouocatio facta est, sed in medio foro, multis præsentibus. Ita dicitur alibi ab eodem Luciano* ὑπὸ κόλπῳ *sub sinu.* c Immortalem.] *Apud Herodot. lib. 2. scribitur, primos Aegyptios statuisse animam hominis esse immortalem, &c.*

IOANNIS SAMBVCI

ANNOTATIONES.

προσαγματικὸς καὶ εἰρωνικός.

Nil est post vitam quo præstet amicus amico:
Aequalis docto tum rudis esse potest.
Aurum deserimus, robur, formam, sophiamq;:
Fabula quid doceat, lector amice vides.

AVDITE, quo loco.] *Facit sibi audientiam Charon.* Equidem parua est] *Exponit periculū.* Quòd si cum his.] τὸ ἐκβὰν κακόν Quid igitur.] *Petit consiliū.* Ego vobis dicā.] *Promittit, & dat consiliū* Nā sic etiā.] *Amplificatio à minori.* Tibi verò Mercuri.] *Dat mandatū super eo, Mercurio.* Itaq; ad ipsas.] *Præscribit quæ facere debeat.* Rectè dicis.] *Promittit se obtemperaturū.* Quis est ille primus] *Recipit in nauiculā singulos numerando.* Ego Menippus sum.] I *Menippus* Primumq; apud.] *Dat ei locū apud gubernatorem.* Charmoleus sum] II *Charmoleus, amator* Exue igitur.] *Mors omnia tollit*, wir müssen alles dahinden lassen. Lampichus sum.] III *Lampichus tyrannus Geloorū.* Sed superbiā.] *Tyrannorum diuitias, superbiā, fastū, diadema, crudelitatem, amentiam, violentiā, iracundiā, & cætera mors aufert.* Tu verò pinguis.] IV. *Damasius, pinguis & carnosus, athleta.* Carne circundatus.] *Abijcit carnes, coronas, præconia.* Et tu, ô Crato.] V. *Crato, diues* Neq; feras tecū.] *Bona fortunæ deserenda* Quid tibi vis] VI. *Armatus miles relinquit trophæum.* Quia vici Mercuri.] καύχησις *militaris.* Apud inferos.] *A' contrario.* Verùm quis ille] VII. *Philosophus, eiusq; descriptio.* Videbis multa.] *Quæ in philosophis falsis sint vituperanda.* O' Iupiter.] ἐκφώνησις καὶ θαύμασιν εἰρωνικήν. Nā si cū.] αὔξησις *à minori.* Sed & barbam.] *Mercurius depositor.* Menippus ille securim.] *Depositio Beani.* Sed da mihi.] Reib jhm das *Participium.* Humanior nunc appares] *Beanus emit-*

nus emittit vnum fletorem. Etiam ploras.] *Nolite vexare eum qui mortem contemnit.* Igitur & tum.] ἀποσοφῆ. *ad Menippũ ex comparatione.* Nequaquã.] *Infitiatio Mercurij.* Tu verò.] VIII. *Rhetor cũ suis ornamẽtis.* Itaq; solue funẽ.] κέλευμα ῥητορικόν. Quid ploratis.] λαχιανὸς ἄφεσις. Mentitur nam.] *Argutè philosophũ mẽdacij, & causam ploratus alio transfert.* An tibi molestum.] ἀποφορά. Quomodo posset.] λύσις. Verũ nonne.] τὰ τοῖς νεκροῖς ἐπόμβια. Nequaquam] ἀποδόσεις γελασίκη. Sed quia.] *Epilogus.* Ad forũ.] τὸ δικαστήριον. Iudicium.] ἡ κρίσις. Et quidem aiunt.] ὡς καταδίκας.

ΚΡΑΤΗΤΟΣ ΚΑΙ Διογένης.

CRATETIS ET Diogenis.

Erasmo Roterodamo interprete.

CRATES.

Μοίριχον τὸν πλούσιον ἐνίνωσκον, ὃν διόγνωσις, τὸν πάνυ πλούσιον, τὸν ἐκ Κορίνθου, τὸν τὰς πολλὰς ὁλκάδας ἔχοντα, οὗ ἀνεψιὸς Ἀρίστιας, πλούσιος καὶ αὐτὸς ὤν; τὸ Ὁμηρικὸν ἐκεῖνο φάθι ἐπιλέγειν, Ἦ μὲν ἀνάερ, ἦ ἐγώ σε. Δι. τίνος ἕνεκα, ὦ Κράτις, ἐθεράπευον ἀλλήλους; Κρά. τῶ ἀλλήλω ἕνεκα ἑκάτερος, ἠλίκιωτω ὄντε. καὶ τὰς διαθήκας ἐς τὸ φανερὸν ἐτίθεντο, Ἀρίστιαν μὲν ὁ Μοίριχος, εἰ πεθανοῦνται, ἅπαντων κύριον καταλείπων τῶν ἑαυτοῦ πάντων.

Μοίριχον

MOerichũ[a] diuitem nouerásne Diogenes? illum inquã supra modũ diuitem, illũ[b] Corintho profectũ, cui tot erant naues onustæ mercedibus: cuius cõsobrinus Aristeas, quũ ipse quoq; diues esset, [c]Homericum illud in ore solebat habere: Aut me cõfice tu, aut ego tete. DI. Cuius rei gratia sese captabãt inuicẽ, Crates? CRAT. Hæreditatis causa, quũ essent æquales, vterq; alterum captabant. Iamq; testamenta publicauerãt ambo, in quibus Mœrichus, si prior moreretur, Aristeam omniũ rerũ suarum dominũ relinquebat:

Μοίριχον δὲ ὁ Ἀριστέας, εἰ πρα=
πέλθοι αὐτοῦ. ταῦτα μὲν ἐγέ=
γραπτο· οἱ δὲ ἐθεράπευον ἀλλή=
λους, ὑπερβαλλόμενοι τῇ κολα=
κείᾳ. καὶ οἱ μάντεις, εἴτε ἀπὸ τῶν
ἄστρων τεκμαιρόμενοι τὸ μέλ=
λον, εἴτε ἀπὸ τῶν ὀνειράτων, ὥς
γε Χαλδαίων παῖδες, ἀλλὰ καὶ
ὁ Πύθιος αὐτὸς, ἄρτι μὲν Ἀρι=
στεῖ παρεῖχε τὸ κράτος, ἄρτι
δὲ Μοιρίχῳ. καὶ τὰ τάλαντα πο=
τὲ μὲν ἐπὶ τούτου, νῦν δὲ ἐπ' ἐ=
κεῖνον ἔρρεπε. Δι. τί οὖν πέρας
ἐγένετο, ὦ κράτης; ἀκούσαι γὰρ
ἄξιον. Κρά. ἄμφω τεθνᾶσιν
ἐπὶ μιᾶς ἡμέρας, οἱ δὲ κλῆ=
ροι ἐς Εὐνόμιον καὶ Θρασυ=
κλέα περιῆλθον, ἄμφω συγ=
γενεῖς ὄντας, οὐδὲ πώποτε προ=
μαντευομένους οὕτω γενέσθαι
ταῦτα. διαπλέοντες γὰρ ἀπὸ
Σικυῶνος ἐς Κίρραν, κα=
τὰ μέτον τὸν πόρον πλα=
γίῳ περιπεσόντες τῷ Ἰάπυ=
γι, ἀνετράπησαν. Διο. εὖ ἐ=
ποίησαν. ἡμεῖς δὲ, ὁπότε ἐν
τῷ βίῳ ἦμεν, οὐδὲν τοιοῦτον
ἐνενο=

Mœrichum vicissim Aristeas, siquidem ipse prior è vita decederet. Hæc igitur quum essent in tabulis scripta, illi inter sese captabant, & alter alterum adulationibus obsequijsq; superare contendebat. Porrò diuini, haud scio vtrum ex astris id quod futurum sit coniectantes, an somnijs, quemadmodum [d] Chaldæi faciunt: quin & [e] Pythius ipse, nunc Aristeam victorem fore pronunciabat, nunc Mœrichum: [f] ac trutina quidem interim ad hunc, interim ad illum propendebat. DI. Quid igitur tandem euênit? nam audire est operæ precium, Crates. CRAT. Eodem die mortui sunt ambo: cæterùm hæreditates ad Eunomium ac Thrasyclem deuenerunt, quorum vterque cognatus illis erat: atqui de his nihil prædixerant diuini, futurum vt tale quippiam accideret.

Etenim quum 8 Sicyone [h] Cirrham versus nauigarent, medio in cursu obliquo orto [i] Iapyge euersa naui perierunt, DI. Rectè factũ. At nos quum essemus in vita, nihil eiusmodi alter

ἐνενοοῦμεν περὶ ἀλλήλων οὔτε πώποτε εὐξάμην Αντισθένην ἀπεθανεῖν, ὡς κληρονομήσαιμι τῆς βακτηρίας αὐτοῦ· εἶχεν δὲ πάνυ καρτερὰν, ἐκ κοτίνου ποιησάμενος. οὔτε, οἶμαι, σὺ ὦ Κράτης ἐπεθύμεις κληρονομεῖν ἀπεθανόντος ἐμοῦ, τὰ κτήματα, καὶ τὸν πίθον καὶ τὴν πίραν, χοίνικας δύο θέρμων ἔχουσαν Κρ. οὐδὲν γάρ μοι τούτων ἔδει, ἀλλ' οὐδὲ σοί, ὦ Διόγενες. ἃ ἀπ' ἐχρῆν, σύ τε Αντισθένους ἐκληρονόμησας; καὶ ἐγὼ σοῦ, πολλῷ μείζω καὶ σεμνότερα τῆς Περσῶν ἀρχῆς. Δι. τίνα ταῦτα φῄς; Κρά. σοφίαν, αὐτάρκειαν, ἀλήτειαν, παῤῥησίαν, ἐλευθερίαν. Δι. νὴ Δία μέμνημαι τοῦτον δεδεξάμενος τὸν πλοῦτον παρ' Αντισθένους καὶ σοί ἔτι πλείω καταλιπών. Κρά. ἀλλ' οἱ ἄλλοι ἠμέλουν τῶν τοιούτων κτημάτων, καὶ οὐδεὶς ἐθεράπευεν ἡμᾶς, κληρονομή-

alter de altero cogitabamus. Neque enim ego vnquam optabam vt moreretur Antisthenes, quò nimirũ baculus illius ad me rediret hæredem: neq; tu Crates opinor desiderabas, vt me mortuo in possessionum mearum successionem venires, puta dolij, ac peræ, in qua quidem [k] lupini [l] chœnices inerant duæ CRAT. Neque enim mihi quicquam istis rebus erat opus, imò ne tibi quidem Diogenes: siquidem quæ ad rem pertinebant, quæq; tu Antistheni succedens accepisti, deinde ego succedens tibi, ea nimirum multò sunt potiora, multoq; splendidiora, quam vel Persarum imperium. DIOG. Quæ'nam sunt ista quæ dicis? CRAT. Sapientiam inquam, frugalitatem, veritatem, dicendi viuendiqúe libertatem.

DIOG. Per Iouem memini me in istiusmodi opum hæreditatem Antistheni successisse, tibiq; eas longè etiam maiores reliquisse. CRAT. Verùm reliqui mortales hoc possessionum genus aspernabantur, neq; quisquã nos ob spem

κληρονομήσειν προσδοκῶν. ἐς δὲ τὸ χρυσίον πάντες ἔβλεπον. Δι. εἰκότως· οὐ γὰρ εἶχον ἔνθα δέξαιντο τὰ τοιαῦτα παρ' ἡμῶν, διεῤῥυηκότες ἐπὸ τρυφῆς, καθάπερ τὰ σαθρὰ τῶν βαλαντίων. ὥστε εἴποτε, καὶ ἐμβάλλοι τις ἐς αὐτοὺς ἢ σοφίαν, ἢ παῤῥησίαν, ἢ ἀλήθειαν, ἐξέπιπτεν εὐθὺς, καὶ διέῤῥει, τοῦ πυθμένος πέγειν οὐ δυναμένου, οἷόν τι πάσχουσιν αἱ τοῦ Δαναοῦ αὗται παρθένοι, ἐς τὸν τετρυπημένον πίθον ἐπαντλοῦσαι. τὸ δὲ χρυσίον ὀδοῦσι καὶ ὄνυξι. καὶ πάσῃ μηχανῇ ἐφύλαττον. Κρά οὐκοῦν ἡμεῖς μὲν ἕξομεν κἀνταῦθα τὸν πλοῦτον, οἱ δὲ ὀβολὸν ἥξουσι κομίζοντες, καὶ τοῦτον ἄχρι τοῦ πορθμέως.

potiundæ hæreditatis obsequijs captabat, sed ad aurum omnes intendebant oculos. DIO. Nec iniuria. neq; enim habebant quo facultates eiusmodi à nobis traditas acciperent: quippe rimosi iam, vitiatiq; delicijs, non aliter quàm vasa carie putria. Quo fit, vt si quando quis in illos infundat vel sapientiam, vel libertatem, vel veritatem, effluat illicò perstilletq; fundo, quod immissum est continere non valente: cuiusmodi quiddam & [m] Danai filiabus aiunt accidere, dum in dolium pertusum haustam aquam important: at ijdem aurum dentibus & vnguibus, omniqúe vi seruabant. CRAT. Proinde nos hîc quoque nostras possidebimus opes: illi simul atque huc venerint, obolum duntaxat secum ferent; at ne hunc quidem vlterius quàm ad portitorem.

GILBER.

GILBERTI COGNATI
ANNOTATIONES.

a MOERICHVM.] *Mœrichus & Aristeas duarum sororum filij, & annis æquales fuêre, & facti sunt lupi frustrà hiantes, quoniam re multùm sperata, multumq; appetita, frustrati discedunt. Tales testamentorii captatores & hæredipetæ, quiq; duntaxat obsequijs & adulationibus aucupantur, vt testamento misceantur, prouerbio vultures dicuntur.* *b* Corintho.] *Hæc Græcarii omnium vrbium clarissima fuit, à Corintho Marathonis, siue (vt alij volùnt) Pelopis filio, qui eam euersam instaurauit. Cùm aũt Ephyre diceretur, censetur inter Achaiæ vrbes ferè in medio Isthmi Peloponnesiaci sita. Græci vocant* Isthmos *angustias, quibus à peninsula ad continentẽ est aditus. Vide argumentum prioris ad Corinthios epistolæ Pauli, per Erasmum nostrum.* *c* Homericum.] *Huic eiusdem Homeri hoc Iliad. 2. non dissimile est:*

Τεθνάμεν ὥ σε χρεὼν ἢ ἀμύνεμεν βελέεσσιν.

Id est,

Aut morere Pœte, aut interfice Bellerophontem.

d Chaldæi.] *Assyriorũ magi, ex gentis vocabulo dicti sunt, qui diuturna siderum obseruatione scientiam putantur effecisse, vt prædici posset, quid cuiq; euenturum, & quo quisq; fato natus esset.* *e* Pythius.] *Apollinis cognomen, à Pythone serpente indictum, quẽ sagittis suis adhuc puer dicitur interemisse.* *f* Trutina.] *æquilibrium.* *g* Sicyone.] *Ea est vrbs Achaiæ, non procul à Corintho.* *h* Citrham.] *Phocidis oppidum, ad radicem Parnassi montis regione Sicyonis. Ibi Apollo religiosissimè colebatur. Hinc Cirrheus à Seneca in Hercule dicitur.* *i* Iapyge.] *vento ab occasu solstitiali spirante, qui & Caurus dicitur commodissimus ex Italia in Græciam nauigantibus.* *k* Lupini.] *Eius vtilitatem nostri Lucianus notat, De mercede seruientibus cùm rogat: Num vsquadeò defuerit lupini & aquæ fontanæ copia, vt in eam se conijceret seruitutem. Leguminis genus omnium amarissimum, de quo nos in Charonte & Menippo.* *l* Chœnices.] χοῖνιξ *Attica mensura pro aridis, maximè cibo diurno, cuius capacitas est sesquisextarius, vnde Pythagoræ dictum est: Chœnici ne insidias.*

m Danai filiabus.] *Notiß ma est fabula puellarum Danaidum, quæ ob sponsos necatos, has pœnas apud inferos dare dicuntur, vt situlis perstillãtibus aquam hauriant, atq; in dolium item pertusum infundant, graui nimirum, sed inutili labore. Cuius fabulæ mentionem facit idem Lucianus in Timone, & in Hermotimo. Affluit enim dum exhauritur negocium, laborq́; & contrà fit, atq; in Danaidum dolio. Rursus de Dipsadibus meminit etiam Horatius in Odis:* Et inane lymphæ

Dolium fundo pereuntis imo.

Item Tibullus.

Et Danai proles Veneris quę numina lęsit,
In caua lethęas dolia portat aquas.

IOANNIS SAMBVCI ANNOTATIONES.

ἐξηγητικὸς *rursus de hæredipetis.*

Est nimiùm cęcis natura immersa tenebris,
Hinc rebus tantum diuitijsq́; studet.
Non durat multũ tamen hęc: nam cuncta caduca
Sola manet virtus, nescia (crede) mori.

MOERICHVM.] *Propositio* κατὰ ζήτησιν περὶ τοῦ προσώπου, *de Mœricho.* Cuius consobrinus.] *Eius consobrinus,* ἀνέψιος. Cuius rei gratia.] *Inuestigatio, & expositio causæ.* Hæreditatis causa.] διήγησις. Iamq; testamenia.] τὰ ἡγούμενα. Aristeam omnium rerum.] *Verba testamentorum.* Hæc igitur.] *Conclusio,* τὰ μέσα. Porrò diuini.] *Coniecturæ de futuris rebus, ex astris & somnijs, Chaldæi coniectores.* Ac trutina.] ὁ χρησμός. Quid igitur.] τὰ ἑπόμενα. Eodem die mortui.] τὰ ἐκβάντα κατὰ περιπέτειαν. Nihil prædixerant.] *Notat astrologos & coniectores.* Euersa naui perierunt.] *Genus mortis.* Rectè factum.] ἐπίκρισις. Neq; enim ego.] *Digrediuntur in narrationem.* Deinde ego.] ἐπιφώνημα. Quæ nam sunt.] ἡ ἔκθεσις. Verum reliqui.] *Comparatio.* Nec iniuria.] ἐπίκρισις. Quippe rimosi iam.] αἰτιολογία. Quod fit.] κατασκευή. Quando quis.] *A' simili.*] Fundo quod immissum. *Ab effectu manet in similitudine.*] Cuiusmodi quiddam.] *Ab exemplo.* Proinde nos hic.] *Epilogus ex collatione.*

A R-

ARGVMENTVM.

Hic Hannibalem, Scipionem & Alexandrum apud inferos in certamen gloriæ rerum gestarum disputantes, ludens introduxit, vt videatur pares quodammodo eos fuisse velle sentire. In Alexandro magno, Hannibale, Scipione, & plerisq; alijs ingentia vitia cum magnis virtutibus certauerunt. vnde Plato; ἀὶ μεγάλαι, inquit, φύσεις μεγάλας ἐπιφέρουσι καὶ τὰς κακίας.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ΑΝΝΙΒΟΥ, ΜΙΝΩΟΣ & ΣΚΙΠΙΩΝΟΣ.

LVCIANI Scipio.

P. Virunio interprete.

Interlocutores: Alexander, Hannibal, Minos, Scipio.

ALEXANDER.

ΕΜὲ δεῖ πεκρῖθαί σε, ὦ Λίβυ: ἀμείνων γὰρ ἄμι. Αν. ὄμβρουν, ἀπ' ἐμέ. Αλ. ἀνὴρ ὁ Μίνως δικασάτω. Μι. τίνων δ' ἐστὲ; Αλ. οὗτος μὲν Ἀννίβας ὁ Καρχηδόνιος, ἐγὼ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου. Μι. νὴ Δία ἐνδοξοί γε ἀμφότεροι. ἀλλὰ περὶ τίνων ὑμῖν ἡ ἔρις; Αλ. περὶ πεωτείας. φησὶν οὗτος ἀμείνων γεγονέναι στρατηγὸς ἐμοῦ ἐγὼ δ' ὥσπερ ἅπαντες ἴσασιν, οὐχὶ τόδε μόνον, ἀλλὰ πάντων σχεδὸν τοὺς

O [a] *Libyce, me decet præponi. melior equidem sum.* HA. *Imò verò me.* ALEX. *Iudicet ergo* [b] *Minos, qui semper iustissimus iudex est habitus.* MIN. *Quis es tu?* ALEX. *Hic est Hannibal Carthaginensis: ego autem Alexander Philippi regis filius.* MIN. *Per Iouem, vtriq; glorioſi. Sed quade re vobis altercatio est?* ALEX. *De præstantia: dicit enim is sese meliorem quàm ego ducem exercitus fuisse: ego verò quémadmodũ omnes sciũt, nõ hoc solũ, sed omnib. fermè q ante meã ætatẽ fuẽ-*

πὸ ἐμοῦ φημὶ διενεγκεῖν τὰ πολέμια. Μί. οὐκοῦν ἐν μέρει ἑκατέρος εἰπάτω, οὐ δὲ πρῶτος ὁ Λίβυς λέγε. Αν. ἐν μὲν τοῦτο, ὦ Μίνως, ὠνάμην, ὅτι ἐν ταῦθα καὶ τὴν Ελλάδα φωνὴν ἐξέμαθον, ὥστε οὐδὲ ταύτῃ πλέον οὗτος ἐνέγκαιτό μου. φημὶ δὲ τούτους μάλιστα ἐπαίνου ἀξίους εἶναι, ὅσοι, τὸ μηδὲν ἐξ ἀρχῆς ὄντες, ὅμως ἐπὶ μέγα προεχώρησαν, δι' αὐτῶν δυνάμιν τε περιβαλλόμενοι, καὶ ἄξιοι δόξαντες ἀρχῆς. ἐγὼ γοῦν μετ' ὀλίγων ἐξορμήσας ἐς τὴν Ιβηρίαν, τὸ πρῶτον ὕπαρχος ὢν τῶν ἀδελφῷ, μεγίστου ἠξιώθην, ἄριστος κριθείς. καὶ τοὺς γε Κελτίβηρας εἷλον, καὶ Γαλατῶν ἐκράτησα, τῶν Εσπερίων, καὶ τὰ μεγάλα ὄρη ὑπερβὰς, τὰ περὶ τὸν Ηριδανὸν, ἅπαντας κατέδραμον, καὶ ἀναστάτους ἐποίησα τοσαύτας πόλεις. καὶ τὴν πεδινὴν Ιταλίαν ἐχειρωσάμην, καὶ μέχρι τῶν προαστείων τῆς προὐχούσης πόλεως ἦλθον. καὶ

re, in re militari præstantiorem me esse affirmo. MIN. Dicat ergo vterq; [c] vicissim pro virili: tu verò, ô Libyce, prius loquaris. HAN. Vnum hoc me iuuat, quòd & hic sermonem Græcum didicerim, vt neque etiam hac in re Alexander me superet. Porrò illos maximè laudis dignos puto, qui quum parui à principio fuêre, propria virtute ad magnam gloriam euasêre: potentésque per se ipsi facti, & principatu digni habiti. Ego igitur cum paucis quibusdam Hispaniam primùm inuadens, quum subconsul essem fratri additus, maximis rebus idoneus atque optimus iudicatus, ibi tum [d] Celtiberos cepi, atque Gallos ipsos deuici: & quum [e] magnos mōtes transmigrassem, omnem [f] Eridanum transcurri, multásque ciuitates euerti, & planam Italiam subiugaui, & vsque ad suburbia Romæ grassatus sum, totq; vno die [g] Romanos cecidi, vt eorum

καὶ βόθους ἀπιστῆναι μιᾶς ἡμέρας, ὥστε τὸς διαπλυνίους αὐτῶν μυλίμνοις ἁρμηρῆσαι, καὶ τὸς ποταμὸς γεφυρῶσαι νεκροῖς. καὶ ταῦτα πάντα ἔπραξα, ὅτι Ἄμμωνος ὑὸς ὀνομαζόμην, ὅτι θεὸς ἔναι προσποιόμην, ἢ ἐνυπνια τῆς μητρὸς λιξιὼν, ἀπ' ἄνθρωπον ἐὼν ὁμολογῶν, στρατηγοῖς τε ζοῖς σωιτωτάζοις ἀντιστρατεύομην, καὶ στρατιώτας ζοῖς μαχιμωτάζοις συμπλεκόμην, ὁ Μήδους καὶ Ἀρμενίους καταγωνιζόμην ὑποφεύγοντας, πρὶν δικαίαν τινὰ, καὶ ὡς ἔλαχιστα μαραδιδόντας ἀνὺ τὸ νικᾶν. Ἀλέξανδρος δὲ, πατρώαν ἀρχὴν παραλαβὼν, ἤυξησε, καὶ παραπολὺ ἐξέτεινε, κερδαλέως τῇ τῆς τύχης ὁρμῇ. ἐπειδὴ οὖν ἐνίκησέ τε, καὶ τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον Δαρεῖον ἐν Ἰσσοῖς τῇ Ἀρβήλοις ἐκράτησεν, ἄρξας τῶν πατρώων, προσκυνεῖσθαι ἠξίου. καὶ δίαιταν τὴν Μηδικὴν μετεδιήτησεν ἑαυτὸν, καὶ ἐμεθύετο ἐν ζοῖς συμποσίοις τὸς φίλους, καὶ σωιτωλμβάνειν ἐπὶ θανάτῳ. Ἐγὼ δὲ ἔρξα ἐπίσης τῆς πατρίδος,

vt eorum annulos modijs mensurari oportuerit, & ex cadaueribus pontes fluminibus fecerim. Atq; hæc omnia peregi nec [h] *Ammonis dictus filius, neq; Deum me fingens, aut matri insomnia narrans: sed me hominem fatebar, pugnabamq; contra duces magna prudentia, cõtra milites magna audacia atque fortitudine præditos: nõ aduersus* [i] *Medos, aut Armenios, qui antequam quispiam sequatur fugiunt, & facilè cuiuis audenti victoriam tradunt. Alexander verò* [k] *regni patris successor, & id fortunæ quodam impetu ampliauit: qui quum deuicto misero illo* [l] *Dario apud Issum & Arbelas victoriam cepit, antiquam ex patre cõsuetudinem omittens, adorari sese voluit, seséque ad Medorum delicias inuitari libenter tulit: atque* [m] *in conuiuijs amicos interemit, interficientibúsque auxilium tulit. Ego autem patriæ do-*

τρίδος, καὶ ἐπειδὴ μετεπέμπετο, τῶν πολεμίων μεγάλῳ στόλῳ ἐπιπλευσέντων τῆς Λιβύης, ταχέως ὑπήκουσα, καὶ ἰδιώτην ἐμαυτὸν παρέσχον, καὶ καταδικασθεὶς, ἠνέγκα εὐγνωμόνως τὸ πρᾶγμα. καὶ ταῦτ' ἔπραξα, βάρβαρος ὤν, καὶ ἀπαίδευτος παιδείας τῆς Ἑλληνικῆς. καὶ οὔτε Ὅμηρον, ὥσπερ οὗτος, ἐρραψῴδουν, οὔτε ὑπ' Ἀριστοτέλει τῷ σοφιστῇ παιδευθεὶς, μόνῃ δὲ τῇ φύσει ἀγαθῇ χρησάμενος, ταῦτά ἐστιν, ἃ ἐγὼ Ἀλεξάνδρου ἀμείνων φημὶ εἶναι. εἰ δ' ἔστι καλλίων οὗτοσί, διότι δαδήματι τὴν κεφαλὴν διεδέδετο, Μακεδόσι μὲν ἴσως καὶ ταῦτα σεμνά. οὐ μὴν διὰ τοῦτ' ἀμείνων δόξειεν ἂν γενναίου καὶ στρατηγικοῦ ἀνδρὸς, τῇ γνώμῃ πλέον, ἢπερ τῇ τύχῃ κεχρημένου. Μή. ὁ μὲν εἴρηκεν οὐκ ἀγεννῆ τὸν λόγον, οὐδ' ὡς Λίβυν εἰκὸς ἦν, ὑπὲρ αὐτοῦ. σύ δέ, ὦ Ἀλέξανδρε, τί πρὸς ταῦτα φῄς; Ἀλ, ἐχρῆν μὲν, ὦ Μίνως, μηδὲν πρὸς ἄνδρα οὕτω θρασύν. ἱκανὴ γὰρ ἡ φήμη

minatus sum: quæ quum me reuocaret, hostium magna classe aduersus Libyam nauigante, parui, continuoq; me hominem priuatum dedi & damnatus æquo animo rem tuli. Atque hæc egi n barbarus cùm essem, omnisq; Græcorum disciplinæ expers: & o neq; Homerum, vt hic, edidici, nec Aristotele sophista magistro eruditus fui, sed solùm mea natura optima sum vsus. Hæc sunt quibus me meliorem Alexandro esse puto. Si verò ea causa mihi hic præferendus est, quòd caput diademate ornauerit, id decorum forsan apud Macedones est: non tamen ob id præstantior hic videri debet generoso duce, & viro qui mentis sententia magis quàm fortuna est vsus: MIN. Hic certè orationē neq; ingenerosam, neque vt Libycum decebat, dixit: tu verò Alexander quid ad hæc inquis? ALEX. Oportet quidem, ô Minos, homini adeò temerario nihil respōdere. Sola enim te fama

φήμη διδάξαι σε, οἷος μὲν ἐγὼ βασιλεὺς, οἷος δὲ οὗτος λῃστὴς ἐγένετο. ὅμως δὲ ὅρα. εἰ κατ' ὀλίγον αὐτοῦ διήνεγκα, ὃς νέος ὢν ἔτι, πρῆλθον ἐπὶ τὰ πράγματα, καὶ τὴν ἀρχὴν τετραγμένην κατέσχον, καὶ τοὺς φονέας τοῦ πατρὸς μετῆλθον, καταφοβήσας τὴν Ἑλλάδα τῇ Θηβαίων ἀπωλείᾳ, στρατηγὸς ὑπ' αὐτῶν χειροτονηθείς. οὐκ ἠξίωσα τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν περιέπων, ἀγαπῶν ἄρχειν ὁπόσων ὁ πατὴρ κατέλιπεν, ἀλλὰ πᾶσαν ἐπινοήσας τὴν γῆν. καὶ δεινὸν, ἡγησάμενος, εἰ μὴ ἁπάντων κρατήσαιμι, ὀλίγους ἄγων, ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἐπί τε Γρανικῷ ἐκράτησα μεγάλῃ μάχῃ. καὶ τὴν Λυδίαν λαβὼν καὶ Ἰωνίαν καὶ Φρυγίαν, καὶ ὅλως τὰ ἐν ποσὶν ἀεὶ χειρούμενος, ἦλθον ἐπὶ Ἰσσὸν, ἔνθα Δραεῖος ὑπέμεινε. μυριάδας πολλᾶς στρατοῦ ἄγων. καὶ τὸ ἀπὸ τούτου, ὦ Μίνως, ὑμεῖς ἴστε ὅσως ὑμῖν νεκροὺς ἐπὶ μιᾶς ἡμέρας κατέπεμψα. φησὶ γοῦν ὁ πορθμεὺς,

fama satis edocere potest, qualis hic latro habitus fuerit. Aduerte tamen an parum ipsum superauerim, qui cùm adolescens adhuc essem, rem aggressus, regnum obtinui, & de patris mei interemptoribus supplicium sumpsi. At quū [p] *Thebas subuertissem, toti Græciæ terror fui, ab ea dux electus. Neque dignum putaui, Macedonum regno me contentum esse, quod pater reliquerat: sed* [q] *totum terrarum orbem sitiui: durumq́ putans, nisi rerum omnium dominus essem, paucos quosdam mecum agens, in Asiam exercitum traduxi, & apud* [r] *Granicum magna pugna vici: Lydiam,* [s] *Ioniam, & Phrygiam cepi. Et tandem quæcunque transieram subiugans, veni ad Issum, vbi Darius me expectabat, infinitos exercitus secum agens. Posthæc, ô Minos, vos ipsi scitis quot ad vos vno die mortuos miserim. Dicit enim Charon, tunc sibi sca-*

μεὺς, μὴ δρκέσαι αὐτοῖς τότε τὸ σκάφος, ἀλλὰ σχεδίας δαπηξαμένους, τοὺς πολλοὺς αὐτῶν δαπλεῦσαι, καὶ ταῦτα δὲ ἔπραττον, αὐτὸς πεκινδυνεύων, καὶ τιτρώσκεσθαι ἀξιῶν. καὶ ἵνα τοι μὴ τὰ ἐν Τύρῳ, μὴ δὲ τὰ ἐν Αρβήλοις διηγήσομαι, ἀλλὰ καὶ μέχεις Ινδῶν ἦλθον, καὶ τὸν Ὠκεανὸν, ὅρον ἐποιησάμην τῆς ἀρχῆς, καὶ τοὺς ἐλέφαντας αὐτῶν εἷλον, καὶ Πῶρον ἐχειρωσάμην. καὶ Σκύθας δὲ, οὐκ εὐκαταφρονήτους ἄνδρας, ὑπερβὰς τὸν Τάναιν, ἐνίκησα μεγάλῃ ἱππομαχίᾳ. καὶ τοὺς φίλους εὖ ἐποίησα, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἠμυνάμην. εἰ δὲ καὶ θεὸς ἐδόκουν τοῖς ἀνθρώποις, συγγνωστοὶ ἐκεῖνοι, παρὰ τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων, καὶ τοιοῦτόν τι πιστεύσαντες περὶ ἐμοῦ. τὸ δ' οὖν τελευταῖον, ἐγὼ καὶ βασιλεύων ἀπέθανον: οὗτος δὲ ἐν φυγῇ, παρὰ Προυσίᾳ τῷ Βιθυνῷ, καθάπερ ἄξιον ἦν, πανουργότατον καὶ ὠμότατον ὄντα. ὡς γὰρ δὴ ἐκράτησε τῶν Ιταλῶν, ἐῶ λέγειν· ὅτι οὐκ ἰσχύϊ, ἀλλὰ

bi scapham non suffecisse; sed ratibus compositis illorum plerosq; se transportasse. Atque hæc confeci me ipsum periculis opponens, & in pugna vulnerari non timens. Et vt quæ apud [t] Tyrum & Arbelas gesta sunt, omittam, vsque [u] ad Indos veni; atq; [x] Oceanum mei regni terminum feci, & illorum hominum elephantes cepi, ac [y] Porum captiuum abduxi. Scythas verò homines certè non spernendos, [z] Tanaim transiens, magna equitum pugna vici: ac amicos meos remuneraui, inimicos autem vltus sum. Si verò Deus hominibus videbar, parcendum illis erat. Nam rerum magnitudine, vt tale aliquid de me crederent, inducti sunt. A Tandem mors me regem occupauit. Hic autem Hannibal apud Prusiam Bithyniæ exulauit, vt crudelissimo & pessimo homini conueniens erat. Nam quo pacto Italos vicit, omitto dicere: nam

ἀλλὰ πονηρίᾳ καὶ ἀπιστίᾳ καὶ δόλοις. νόμιμον γὴ πέφανται ἐμοὶ μὲν ἐπεὶ δέ μοι ὠνείδιστο τῷ πρωΐ, ἐπιλελῆσθαί μοι δοκεῖ οἷα ἐποίει ἐν Καπύῃ, ἐταίρας σιωῶν, καὶ τὸς ἅ πολέμους καὶ ῥᾳδίως ὁ θαυμάσιος καθυπερθῶν. ἐγὼ γ', ἢ μὴ μικρὰ τὰ ἐσπέρια δόξας, ἐπὶ τῷ ἕω μᾶλλον ὥρμησα, εἰ ἀνυτέον ἔπραξα, Ἰταλίαν ἁπαμαπᾶ λαβὼν, καὶ Λιβύλω, καὶ τὰ μέχει Γαδείρων ὑπαγόμενος; ἀλλ' ὑπ' ἀξιόμαχα ἔδοξέ μοι ἐπεῖνα, ὑποπτεύοντα ἤδη, καὶ ἀποστῆναι ὁμολογοῦντα. ἔρημα. σὺ γ', ὦ Μίνως, δίκασον ἱκανὰ γὰρ ἀκροωμένῳ καὶ ταῦτα. Σκ. μὴ πρότερον, ἢν μὴ καὶ ἐμοῦ ἀκούσῃς. Μί. τίς γὰρ εἶ, ὦ βέλτιστε; ἢ πόθεν ἦρ ἰρεῖς; Σκ. Ἁλιτώτης Σκιπίων, σφαλὴς ὁ ἀθλιὸς Καρχηδόνα, καὶ λατάσας Λιβύων μεγάλας μάχας. Μί. τί ἦν καὶ σὺ ἰρεῖς; Σκ. Ἀλλ

nam non virtute, sed malitia atq; perfidia & dolis id peregit, nunquam aut alicuius claritudinis aut iusti memor. Sed quoniam quòd delicioſè vixerim, vituperauit, oblitus mihi videtur eorum quæ apud Capuam admiserit. Ibi enim mulieribus deditus fuit, & voluptatibus, viriſte mirabilis, belli gerendi occaſiones prodidit. Ego verò niſi ea quæ ſub Occidente ſunt, parua quidem putans, verſus Orientem me impuliſſem, quidnam adeò magni perfeciſſem? Quî Italiam abſq; ſanguine capere, ac Libyam, omnemq; eam oram B vſq; ad Gades, ſub potestatem redigere facilè potuiſſem? Sed hæc ego tanta contentione digna non putaui, præſertim iam antea illis perculſis, ac dominum me agnoſcentibus. Dixi. Tu verò

Minos iudica. nam & hæc è multis protuliſſe ſatis eſt. SCI. Non, niſi me quoq; prius audias, ô Minos. MIN. Quis tu, vir optime, es, aut vnde, quod hiſce claris ducib. te conferre audes? SCI. Scipio Romanus, q Carthaginẽ deleui, C & Afros multis magnis prælys deuici. MIN. Quid igitur & tu dicis?

SCIP.

Σκ. Αλεξάνδρου μὲν ἥττων εἶναι, τοῦ δ' Αννίβου ἀμείνων, ὃς ἐδίωξα νικήσας αὐτὸν, καὶ φυγεῖν καταναγκάσας ἀτίμως. πῶς οὖν οὐκ ἀναίσχυντος οὗτος, ὅς πρὸς Αλέξανδρον ἁμιλλᾶται, ᾧ οὐδὲ Σκηπίων ἐγὼ, ὁ νενικηκὼς αὐτὸν, παραβαλλεσθαι ἀξιῶ; Μί. νὴ Δί' εὐγνώμονα φῄς, ὦ Σκηπίων, ὥστε πρῶτος μὲν κεκρίσθω Αλέξανδρος, μετ' αὐτὸν δὲ σὺ, εἶτα εἰ δοκεῖ, τρίτος Αννίβας, οὐδὲ οὗτος εὐκαταφρόνητος ὤν.

SCIP. *Alexandro quidem minorem esse me, Hannibale autem præstantiorem, vt qui ipsum persecutus fuerim, & ad turpem fugam compulerim. Quomodo igitur non impudens iste videatur, qui cum Alexandro sese comparet, cui ne ipse quidem Scipio, qui istum deuici, comparare me ausim?* MIN. *Per Iouem æqua dicis Scipio: quapropter primus quidem iudicetur Alexander; deinde post illum tu: atq; tū, si placet, tertius hic Hannibal, quippe qui nec ipse contemnendus existat.*

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

O' Lybice.] *Lybicus adiectiuum à Libya tertia parte totius orbis, quam & Africam dicimus, vnde Libs ventus flat. Annibalem autem Carthaginensium ducem Amilcaris filium Libycum vocat.* b Minos.] *Apud inferos animarum iudex.* c Vicissim.] ἐν μέρει. i. μερικῶς, *seorsim aut vicissim.* d Celtiberos.] *Ad Iberum Hispaniæ fluuium populos.* e Magnos montes.] *In Alpibus occurrentem sibi Titum Sempronium consulem apud Trebiam profligauit. Flaminium cons. fudit ad Trasimenū lacum cæsis 15000. Romanorum. Liu. 4. Eutr. 3.* f Eridanum.] *Ita iæ fluuium è Vesulo monte in mare Adriaticum influentem, qui hodie dicitur Padus, omnium fluuiorum maximus.* g Romanos cecidi.] *Præter illos ad Trasimenum, ad Cannas, ad quadraginta millia peditum, & duo millia*

millia supra septingentos equites, cæsa dicuntur. *h* Ammonis dictus filius.] *Alexander Macedo Iouis Ammonis filius fabulosè creditus, de quo in sequenti Dialogo Diog. & Alexandri.* *i* Medos aut Armenios.] *Populi sunt Asiæ à Media & Armenia regionibus, de quibus pòst in Dial. Philip. & Alex.* *k* Regni patris successor.] *Philippi Macedonum regis. Dicentibus autem pueris Alexandro: Hæc omnia tibi parat pater. Quid profuerit, inquit Alexander, si multa possidens agam nihil?* *l* Dario.] *Darium Persarum regem subegit.* *m* In conuiuijs amicos interemit.] *Clytum, Callisthenem, & alios.* *n* Barbarus cùm essem.] *Hic colligere licet, omnes gentes præter Græcos olim barbaros fuisse habitos.* *o* Neque Homerum edidici.] *Adeò delectatus est Homero, vt illum ad verbum edidicerit, ac dormiens etiam ceruicale suppositum haberet.* *p* Thebas quum subuertissem.] *Thebanos vicit ac vendidit. Diod. Iustin. Plutarch.* *q* Totum terrarum orbem sitiui.] *Cùm Anaxagoram audisset differentem, innumerabiles Mundos esse, illachrymasse dicitur, addendo, annon videor meritò flere, qui cùm Mundi sint innumerabiles, nos nondum vnius domini facti sumus.* *r* Granicum.] *Granicus Bithyniæ fluuius, illa pugna nobilis, in qua sexcenta millia Persarum cæsa fugataq; sunt ab Alexandri exercitu non maiori triginta millibus peditum, & equitum millibus quatuor & quingentis.* *s* Ioniam.] *Asiæ minoris regionem vt Phrygia.* *t* Tyrum.] *Qui in mari rubro fuit. Plin. l. 5. c. 19. Diod. l. 17. Curt. libr. 4.* *u* Ad Indos veni.] *Orientalis regionis populos. Quorum India quinq; millia oppidorũ fuit, & elephantis abũdat.* *x* Oceanum.] *Oceani nomine propriè intelligitur vastissimũ illud mare, quo vniuersus ambitur orbis terrarum.* *y* Porum.] *Indiæ regem miræ proceritatis, à suorum postea dolo interemptus.* *z* Tanaim transiens.] *Scythiæ fluuium, Asiam ab Europa diuidentem.* *A* Tandem me regem mors occupauit.] *A Pyrrho occisum.* *B* Vsq; ad Gades.] *Insulas, vltra finem Beticæ prouinciæ, & in extremo nostri orbis versus occidentem, vbi Europa ab Africa dirimitur.* *C* Afros.] *Scipio nihil è tantis victorijs & hostium spolijs, ingratæ patriæ cedens, quàm Africani cognomen retulit.*

IOANNIS SAMBVCI
ANNOTATIONES.

Ἀγωνιστικὸς, ἢ ἐριστικὸς περὶ τῆς προκρίσεως, καὶ οἱονεὶ πρωτοκλισίας.

Hi tres contendunt præstantes robore quondam,
Præferri nullus vult aliúmve sibi.
Tristis decernit Minos, & iurgia soluit,
Certo constituens ordine quemq; loco.

O' LIBYCE.] *Initium contentionis, cuius arbitrum Minoën constituunt.* Imò verò me.] ἐξέτασις τοῦ δικατοῦ. Iudicet ergo Minos.] ἔπαινος καὶ διάσκεψις τῆς ἔριδος. De præstantia.] *Expositio rei.* Ego verò quemadmodum.] κατάστασις τοῦ συγκρίσεως. Dicat ergo.] πρόσταξις. Vnum hoc me iuuat.] *Hannibalis κάυχησις, primùm quòd linguæ Græcæ peritus sit.* Potrò illos maximè.] *Maior γνωμική.* Ego igitur cum paucis.] προσυλλογισμὸς τῆς ἐλάττονος προτάσεως κατ' ἀπαρίθμησιν τῶν πράξεων ἐνδόξων τοῦ ἀνίβου. Quæ hæc omnia.] αὔξησις *rerum à se gestarum, quas proprias sibi vendicat.* Non aduersus.] *Comparatio.*] Alexander.] ἀνταπόδοσις, *id est, altera contentionis pars, cum extenuatione rerum ab Alexandro gestarum, & vituperatione personæ eius.* Ego autem.] *Redit ad suam personam.* Libyam nauigante.] *Minor propositio.* Atque hæc egi.] αἰτία ποιητικὰ *continens* σύνεργα καὶ αὐτοτελῆ. Hæc sunt.] *Conclusio.* Si veró.] *Occupatio.* Id decorum. ἡ λύσις. Hic certè orationem.] *Iudex* ἐπικρίσει *laudat orationem Hannibalis, & rogat sententiam Alexandri.* Oportet quidem.] *Exorditur à criminatione aduersarij.* Sola enim.] *Ratio.* Aduerte tamen.] ἀξίωσις. At cùm Thebas.] διήγησις κατ' ἀπαρίθμησιν. Neque dignum putaui.] *Enumeratio rerum ab Alexandro Magno gestarum.* Post hæc ô Minos.] ἐπιμαρτηρία ἐν τῇ ὑπερβολῇ κατ' ἀποστροφήν. Atque hæc confeci.] αὔξησις. Et vt quæ.] παραλείψει. *continuat narrationem.* Si verò Deus.] *Occupatio.* Nam rerum.] *Ratio à causa.* Hic autem Hannibal.] ἀνταπόδοσις λοιδορίαν ἔχουσα. Non virtute.] παράλειψις. Sed quoniam.] *Occupatio per*

ἀντιδια-

αὐτιδιαβολήν. Ego verò.] *Redit κυκλοειδῶς ad suas res gestas.* Tu verò Minos.] *Clausula.* Non nisi me quoque.] *Interpellatio Scipionis.* Quis tu, vir optime, es.] *Rogatio de persona, & responsio.* Alexandro quidem minorem.] *Comparatio sui cum illis duobus.*] Qui ipsum persecutus.] ἀφήγησις. Quomodo igitur.] *A maiori ad minus.* Per Iouem.] ἐπίκρισις *Minois. suum enim fert iudicium de singulis.*

ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ
καὶ Ἀλεξάνδρου.

DIOGENIS
& Alexandri.

Erasmo Roterodamo interprete.

DIOGENES.

Τί τοῦτο, ὦ Ἀλέξανδρε; καὶ σὺ τέθνηκας, ὥσπερ ἡμεῖς ἅπαντες; Αλ. ὁρᾷς, ὦ Διόγενες. οὐ πρᾶδιον δὲ, εἰ ἄνθρωπος ὢν, ἀπέθανον. Διο. οὐκοῦν ὁ Ἄμμων ἐψεύδετο, λέγων ἑαυτοῦ σε εἶναι υἱὸν, σὺ δὲ Φιλίππου ἄρα ἦσθα; Αλ. Φιλίππου δηλαδὴ: οὐ γὰρ ἂν ἐτεθνήκειν, Ἄμμωνος ὢν. Δι. καὶ μὴν καὶ περὶ τοῦς Ολυμπιάδος ὅμοια ἐλέγοντο, δράκοντα ὁμιλεῖν αὐτοῦ, καὶ βλέπεσθαι ἐν τῇ εὐνῇ, εἶτα οὕτω σε τεχθῆναι.

Quid hoc rei [a] Alexander? itáne defunctus es tu quoque, perinde atq; nos omnes? ALE. *Vides nimirum Diogenes: tametsi mirandum non est, si homo cùm fuerim, defunctus sum.* DIOG. *Num ergo Iuppiter ille Hãmon mẽtiebatur, quum te suum esse filiũ diceret? an verò tu Philippo patre prognatus eras?* ALE. *Hauddubiè Philippo. neq; enim obijssem, si Hãmone parente fuissem progenitus.* DIOG. *Atqui de Olympiade etiam consimilia quædam ferebantur, puta draconem quendam cum ea fuisse congressum, visumq; in cubiculo: ex eo grauidam peperisse te.*

ἢ Φίλιππον ἐξαπατῶσι, οἰόμενον πατέρα σε εἶναι. Αλ. κἀγὼ ταῦτα ἤκουον, ὥσπερ σύ. νῦν δὲ ὁρῶ, ὅτι οὐκ ὑγιὲς ὅτι ἡ μήτηρ, ὅτι οἱ τοῦ Ἀμμωνίου προφῆται ἔλεγον. Δι. ἀλλὰ τὸ ψεῦδος καὶ αὐτὸ ἔκαμνόν σοι, ὦ Ἀλέξανδρε, πρὸς τὰ πράγματα ἐχρήσιμον, ὅτι σοι ἐδόκουν θεὸν εἶναι σε νομίζοντες. ἀτὰρ ἀπιμοι, τίνι τῶν σῶν αὐτοῦ ἀρχῶν καταλιπόντα; Αλ. ἐκ οἶδα, ὦ Διόγνες· οὐδέ ἐφθάσθη ἐπισκῆψάί τι περὶ αὐτοῦ, ἢ τόδε μόνον, ὅτι ἀποθνήσκων, Περδίκκᾳ τῇ Λακτυλίου ἐπολλώνα. πλὴν ἀλλὰ τί γελᾷς, ὦ Διόγνες; Δι. τί γάρ, ἢν ἀνεμνήσθω οἷα ἐποίει ἡ Ελλὰς, ἄρτι σε προσκυνοῦσα τῷ ἀρχῇ, καὶ προσκυνοῦντος, καὶ πρεσβεύοντος ἀμφοῖν, καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους. ἔνιοι δὲ καὶ ἐς δώδεκα θεοῖς προσθῶσιν, καὶ νεὼς οἰκοδομήσονται, καὶ θύσουσιν ὡς δράκοντι τῷ υἱῷ; ἀλλ'

porrò Philippum errare, fallíq; , qui se tuum patrem esse crederet. ALEX. Audieram quidem & ipse ista, quemadmodum tu: at nunc video, neq; matrem neque [b] Hammonios illos vates sani quicquam aut veri dixisse. DIO. Attamen istud illorum mendacium, Alexãder, ad res gerendas haudquaquam tibi fuit inutile, propterea quòd vulgus te verebatur, metuebatq;, quum Deum esse crederet. Sed dic mihi, cuinam tam [c] ingens illud imperium moriens reliquisti? ALEX. Id equidem ignoro, Diogenes. celerius enim è vita submouebar, quam vt esset ocium de illo quicquã statuendi, præter id vnum quòd moriens [d] Perdiccæ annulũ tradidi. Sed age, quid rides Diogenes? DIO. Quid ni rideam? ánnon meministi quid Græci fecerint, quum nuper tibi arrepto imperio adularentur, principemq; ac ducem aduersus Barbaros deligerent, nonnulli verò in duodecim [e] deorũ numerum referrent, ac phana constituerent, deniq; sacra facerent tanquam Draconis filio?

Sed

ἀλλ' εἰπέ μοι, πῦ σε οἱ Μακεδόνες ἔθαψαν; Αλ. ἔτι ἐν Βαβυλῶνι κεῖμαι, τρίτην ταύτην ἡμέραν. ὑπισχνεῖται δὲ Πτολεμαῖος ὁ ὑπασπιστὴς, ἤν ποτε ἀγάγῃ σχολὴν ἀπὸ τῶν θορύβων τῶν ἐν ποσὶν, ἐς Αἴγυπτον ἀπαγαγών με, θαψειν ἐκεῖ, ὡς γενοίμην εἷς τῶν Αἰγυπτίων θεῶν. Δι μὴ γελάσω, ὦ Αλέξανδρε, ὁρῶν ἐν ᾅδου ἔτι σὲ μωραίνοντα, καὶ ἐλπίζοντα Αννουβιν ἢ Οσιειν γενέσθι; πλὴν ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὦ θειότατε, μὴ ἐλπίσῃς. οὐ γὰρ θέμις ἀνελθεῖν τινα τῶν ἅπαξ διαπλευσάντων τὴν λίμνην, καὶ ἐς τὴν εἴσω τοῦ στεμίου παρελθόντων, οὐ γὰρ ἀμελοῦς ὁ Αἰακὸς, οὐδ' ὁ Κέρβερος ἐνκαταφρόνητος. ἐκεῖνα δὲ ἡδέως ἂν μάθοιλι πρὰ σοῦ, πῶς φέρεις, ὁπότ' ἂν ἐννοήσῃς, ὅσην εὐδαιμονίαν ὑπὲρ γῆς ἀπολιπὼν, ἀφῖξαι, σωματοφύλακας, καὶ ὑπασπιστὰς, καὶ Σατράπας, καὶ χρυσὸν τοσοῦτον, καὶ ἔθνη προσκυνοῦντα, καὶ Βαβυλῶνα, καὶ Βακτρα,

Sed illud mihi dicito, [f] *vbi te sepelierunt Macedones?* ALEX. *Etiã dum in* [g] *Babylone iaceo, tertium iam diẽ: porrò Ptolemæus ille satelles meus, si quando detur ocium ab his rerum tumultib. quinunc instant, pollicetur in* [h] *Aegyptũ deportaturũ me, atq; inibi sepulturũ, quò videlicet vnus fiã* [i] *ex dijs Aegiptijs.* DIO. *Non possum nõ ridere Alexãder, qui quidem te videam etiã apud inferos desipientem, sperantẽq; fore vt aliquando vel Anubis fias, vel Osiris. Quin tu spes istas omittis, ô diuinissime?* [k] *neq; enim fas est reuerti quenquam, qui semel paludem transmiserit, atq; intra specus hiatum descenderit, propterea quòd neq; indiligens est* [l] *Aeacus, neq; contemnendus* [m] *Cerberus. Verùm illud abs te discere peruelim, quo feras animo quoties in mentem redit, quanta felicitate apud superos relicta huc sis profectus, puta corporis custodibus, satellitibus, ducibus, tum auri tanta vi, ad hoc populis qui te adorabant: prætereà Babylone,* [n] *Bactris:*

καὶ τὰ μεγάλα θηρία, καὶ τιμὴν, καὶ δόξαν, καὶ τὸ ἐπίσημον εἶναι ἐλαύνοντα, δὰ δεδεμένον ταινίᾳ λευκῇ τὴν κεφαλὴν, πορφυρίδα ἐμπεπορπημένον. οὐ λυπεῖ ταῦτά σε ἡ τὴν μνήμην ἰόντα; τί δακρύεις ὦ μάταιε; οὐ δὲ ταῦτά σε ὁ σοφὸς Ἀριστοτέλης ἐπαίδευσε, μὴ οἴεσθαι βέβαια εἶναι τὰ παρὰ τῆς τύχης. Αλ. σοφὸς, ἁπάντων ἐκεῖνος κολάκων ἐπιτριπτότατος ὤν. ἐμὲ μόνον ἔασον τὰ Ἀριστοτέλους εἰδέναι, ὅσα μὲν ἤτησε παρ' ἐμοῦ, οἷα δ' ἐπέστελλεν, ὡς δὲ κατεχρῆτό μου τῇ περὶ παιδείαν φιλοτιμίᾳ, θωπεύων καὶ ἐπαινῶν, ἄρτι μὲν ἐς τὸ καλλος, ὡς καὶ τοῦτο μέρος ὂν τἀγαθοῦ, ἄρτι δ' ἐς τὰς πράξεις, καὶ τὸν πλοῦτον. καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτ' ἀγαθὸν ἡγεῖτ' εἶναι, ὡς μὴ αἰσχυνοίτο καὶ αὐτὸς λαμβάνων. γόης, ὦ Διόγενες, ἄνθρωπος, καὶ τεχνίτης.

immanibus illis belluis, dignitate, gloria: deinde quòd eminebas conspicuus, dum vectareris dum [o] amiculo candido caput haberes reuinctum, dum purpura circumamictus esses: nunquid hæc te discruciant, quoties recursant animo? Quid lachrymaris, stulte? annón id te sapiens ille docuit [p] Aristoteles, ne res eas quæ à fortuna proficiscantur, stabiles ac firmas existimares? ALEX. Sapiens ille? quum sit assentatorum omniũ perditissimus. Sine me solum Aristotelis facta scire, quàm multa à me petierit, quæ mihi scripserit: deinde quemadmodum abusus sit mea illa ambitione, qua cupiebam eruditione cæteris præstare, quum mihi palparetur interim, ac prædicaret me nunc ob [q] formam, tanquam & ipsa summi boni pars quædam esset: nunc ob res gestas atque opes: nam has quoque in bonorum numero collocandas esse censebat, ne sibi vitio verteretur quòd eas acciperet. Planè præstigiosus vir ille quidem erat, ac fraudulentus, ô

της. πλὴν ἀλλὰ τοῦτό γε ἀπολέλαυκα αὐτοῦ τοῦς σοφίας, τὸ λυπεῖσθαι ὡς ἐπὶ μεγίστοις ἀγαθοῖς, ἃ κατηριθμήσω μικρῷ γε ἔμπροσθεν. Διο. ἀλλ' οἶσθα ὃ δράσεις. ἄκος γάρ σοι τῆς λύπης ἀποθήσομαι, ἐπεὶ ἐνταῦθά γε ἐλλέβορος οὐ φύεται. σὺ δὲ ἡ αὐτὸ Λύθης ὕδωρ χανδὸν ἐπισπασάμενος πίε, καὶ αὖθις πίε, καὶ πολλάκις: οὕτω γὰρ ἂν παύσῃ ἐπὶ τοῖς Ἀριστοτέλους ἀγαθοῖς ἀνιώμενος. καὶ γὰρ καὶ Κλεῖτον ἐκεῖνον ὁρῶ, καὶ Καλλισθένη, καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐπὶ σὲ ὁρμῶντας, ὡς διασπάσαιντο, καὶ ἀμύναιντο σε ὧν ἔδρασας αὐτούς. ὥστε τὴν ἑτέραν σὺ ταύτην βάδιζε, καὶ πῖνε πολλάκις, ὡς ἔφην.

tus, ô Diogenes: quanquam illud fructus scilicet ex illius sapientia fero, quod nunc perinde quasi [r] summis de bonis excrucior, ob ista quæ tu paulò antè commemorâsti. DIO. An scin' quid facies? ostēdam tibi molestiæ istius remedium. Quandoquidem in his locis [s] veratrum non prouenit, fac vt [t] Lethæi fluminis aquam auidis faucib. attrahens bibas, iterūq; ac sæpiùs bibas: atq; eo pacto desines de bonis Aristotelicis discruciari. Verùm enim [u] Clitū etiam illū & [x] Callisthenem video, cumq; his alios complureis raptim huc sese ferentes, quò te discerpant, pœnasq; sumant ob ea quæ quondam in illos commisisti quare fac in alteram hanc ripam te conferas, & crebriùs, vt dixi, bibas.

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

OMnes reges cùm moriuntur, vnà cum vita exuuntur omni potestate. Diogenes Alexandrum fatigat.

a ALEXANDER] *Rex Macedonum, Philippi & Olympiadis filius, longè omnium excellentissimus fuit, cui rebus actis & auctis,* Magni *inditum est nomen. A nonnullis tamen traditum est, sed fabuloso quodam commento, Hammone (ita Iouem nuncupant) qui sub serpentis specie cum matre consuetudinem habuerit, eum genitum fuisse. Iupiter autem in speciem arietis in Libya colebatur, quòd sitienti Libero patri in Arabiæ desertis, Iouemq; imploranti, apparuerit in forma arietis, qui terram concutiens pedibus fontem ostenderit. Quamobrem templo illic ædificato, Ioui Ammoni, hoc est, Arenario consecrauit. Græci enim ἄμμον arenam vocant. De Ammonis delubro & oraculo Plin. lib. 6. cap. 19. lib. 5. cap. 5. Lucianus lib. 9. & Curt. lib. 4.* b Hammonios illos.] *Illud autem dæmonis prodigiosi ludibrij miraculum est, gestantes simulachrum sacrificos quò Dei nutus monstret, eò sua sponte, vel (vt Curtius scribit) αὐτομάτως ferri. Hos sequuntur matronæ virgines q;, pæanas & inconditum quoddam carmen cantillantes, quo Iouem propitiari credunt, vt certum edat oraculum. Huius loci celebritate motus Alexander, profectus est ad sacrarium Hammonis. inde in deserta Libyæ & inaquosa progressus, arenosam & vastam eam solitudinem offendit. In sacrario à vatibus obuijs honorificè exceptus fuit. Vnus porrò sacerdotum, cùm adeuntem Alexandrum Græcè cuperet salutare, ac παῖδιον, id est, filiole vellet dicere, per barbarum πάϊ διὸς inquit, id est, Iouis fili. Vnde cœlestis originis captata creditur gratia, cui initia error dederit. Lege Lucianum de Astrologia.* c Ingens illud imperium.] *Græciæ. Imperator dictus est, Thebanos vicit, Darium Persarum regem subegit, Babyloniam & Susam accepit, Persepolim diripuit, Cossæos fregit, cum exercitu in Asiam traiecit, ad Granicum Persas superauit: Sardum, Miletum & Halicarnassum cepit. Terris omnibus vsq; ad Phrygiam deuictis, Ciliciam obtinuit. Denique celebrato Hephæstionis funere*

mortuus

mortuus est. regnauit annis 12. De eius phanis & aris copiosè Plinius. d Perdicæ annulum.] *Perdicas Macedo, inter comites Alexandri Magni, qui etiam in regni partẽ succesſit, tanta vir audacia, ſimul & fortitudine, vt leana præſente, catulos è cubili per vim auferret, Aelianus de varia hiſtoria. De eo etiã in lib. de non temerè credẽdo calũniæ. e* Deorũ numerũ.] *Alexander non ſolùm Iouis filius haberi voluit, ſed & Deus dici atq; adorari: vt fuſius proximè ſequenti Dialogo audies. f* Vbi te ſepelierunt.] *De Alexandri morte, deq; eius corporis in Mẽphin ac Alexandriam tranſlatione, Q. Curtius in fine 12. libri de Alexandri geſtis: Cæterùm, inquit, corpus eius à Ptolemæo, cui Aegyptus ceſſerat, Memphin & inde paucis pòſt annis Alexandriam tranſlatum eſt, omniſq; memoriæ ac nomin honos habetur. Hic Ptolemæus, Lagi gregarij militis fuit filius, maximæ authoritatis apud Alexandrum. poſt cuius mortem Aegypto. & Africa, & magna Arabiæ parte potitus, regnauit annis quadraginta, à quo deinceps Aegyptij reges Ptolemæi appellati ſunt. g* In Babylone.] *Babylon vrbs nobiliſſima, Chaldææ totius caput, quam Euphrates fluuius mediam interfluit. Hanc Strab. lib. 16. à Semiramide conditam tradit, cochili latere. Inter ſeptem orbis ſpectacula numeratur. h* Aegyptũ.] *Ea eſt regio inter Aſiam & Aphricã ſita, Nilo circundata, quæ quum nunquam pluuijs aut variſſimè irrigetur, ſolo Nili incremẽto facundatur. In ea ſunt ciuitates præcipuæ, Thebæ, Babylon, Memphis, Abydos, Heliopolis, & Alexandria, quæ hodie principatũ obtinet, ab Alexandro Magno ad chlamydis Macedonicæ figurã condita. i* Ex dijs Aegyptijs.] *Verè omnigenũm Deũm monſtra, vt inquit Virg. Aen. 8. Coluit quippe bouem, ciconiam, felẽ, canem, lupum cæpam, crocodilum, Anubim filiam Oſiridis, quã canis ſpecie cultus fuit, aut certè capite canino, cuius alterum filiorum Macedonem lupi ſimulachro venerabantur: Oſirim ſolem, Iſidem terram credebant. Non recipiebant intra muros aut Saturni fanum, aut Serapis. His religioſum erat, pecudibus aut ſanguine placare Deos, precibus tantùm & thure litabant. Fana extra pomœria poſita erant. k* Neq; enim fas eſt.] *Huc migrantibus reditus ad ſuperos via in æternum præcluſa eſt & ab inferis redire ad ſuperos. quod poëta 6. Aeneid. dicit:*

Reuocare gradum superasq; euadere ad auras,
Hoc opus, hic labor est, &c.

Idem Lucianus in Menippi & Chironis Dialogo: De integro, inquit Menippus, tibi quærēda erit vitæ cōmutatio, atq; hinc quópiam aliam in vitā demigrandū: id quod arbitror fieri nō posse.

l Aeacus.] *Eum tantæ iustitiæ fuisse dicūt, vt apud inferos animarū creditus fuerit à Plutone delectus iudex, cum Minoë & Radamantho, & peccantium peccata discutere. Ouid.*

—tuasque
Aeacus in pœnas ingeniosus erit.

id quod Lucianus dixit, nō indiligens. *m* Cerberus.] *Cerberū τριπρόσωπον κυνᾶ, id est, tricipitē canē, ex Echidna & Typhaone natum, Hesiodus in Theogonia canit. Cur aūt in eorum peruigil custos poēt is dictus sit, alibi docuimus. Virgil. 6. Aeneid.*

Cerberus hæc ingens latratu regna trifauci
Personat, aduerso recubans immanis in antro.

n Bactris.] *Bactra regio vltra fines Assyriorū à Bactro amne. Bactrum oppidum antè Zariaspe vocatum, regionis caput.*

o Amiculo.] *Diademate regū insigni, vt in proximè præcedenti Dialogo, Alexandri, Annibalis, &c.* *p* Aristoteles.] *Docuit, ne res eas in bonis (sic enim vocat Aristot.) quæ nō pertinent propriè ad hominē, ducamus: inter quæ extremæ sunt opes, & reliqua quæ à fortuna proficiscuntur. Hic eius existimatio eleuatur, qui Stagirites philosophus fuit, Peripateticorū princeps, patre Nicomacho medico, matre Phaestiade, ob summā eruditionē socius, præceptor & secretarius Alexandri factus, illi vsq; adeò charus, vt Stagiram eius patriam ab se diruta restituerit.* *q* Ob formam.] *Cui contigerit corpus ingens, robustum, formosum, præualidum, eum non semouent quidē è numero felicium: sed ita vt nihil secius primas teneant diuitiæ, proximas nobilitas, animi postrema cura est.* *r* Summis de bonis.] *Peripatetici, quorum princeps fuit Aristoteles, triplicia constituunt bona, animi, corporis, & fortunæ: de quibus fusiùs in Vitarum auctione annotauimus.* *s* Veratrum.] Ἐλλέβορος ὁ λευκὸς καὶ μέλας, vterq; satis notus: & cùm ad alia multa, tum ad atrā bilem remedium est efficax. vnde prouerbio, qui parū animo constat, siue insanit, elleboro opus habere dicitur: & elleboro

elleborum bibere, siue purgare se elleboro iubetur. Horatius:

Expulit helleboro morbum, bilemq; meraco.

r Lethæi fluminis.] *Lethæus amnis inferorum est apud poëtas, cuius aquam qui gustant, omnium statim præteritorum obliuiscuntur. Idcirco ἀπὸ τῆς λήθης, id est, ab obliuione nomen sumpsit. Sed cur induxerint poëtæ, vnde apud Firm. De diuin. præ. cap. 22.* u Clitum.] *De Clito lachrymabilis est historia apud Quint. Curtium lib. 9. quẽ Alexander post cœnam ebrius, contentione iniecta occidit, magna inde pœnitentia ductus. Nutricis enim Alexandri filius fuit, & dux eius fidelissimus, qui Alexandrum pugnantem ab ictu lethali sese obijciens defendit.*

x Callisthenem.] *Callisthenes philosophus Olynthius, Alexandro Magno familiaris, eiusdemq; sub Aristotele condiscipulus, quem ille postea in Asiam accersiuit, vt res suas memoriæ proderet. Huic nocuit immodica libertas, grauitasq; inuisa regi, quum haudquaquam assentantium accommodatus ingenio esset. Nam quum Alexander ex Persica victoria arrogantior factus, regio more adorari vellet, acerrimus inter recusantes Callisthenes fuit, palàm dictitans: Alexandrum non adorandũ esse. Quæ res & illi & multis principibus Macedonum exitio fuit. Siquidem Alexander coniurationis conscium criminatus est, eumque truncatis membris, abscisisq; auribus ac naso labijsq; deformatum, cum cane in cauea clausum circumferri iussit, diuq; tortum tandem necauit. Hæc latiùs habenter apud Q. Curtium de Alexandri gestis.*

IOANNIS SAMBVCI ANNOTATIONES.

Irridetur Alexander ob superbiam: qui mortalis cùm esset, diuinos tamen honores sibi passus sit exhiberi.

Magnus Alexander, totum qui subdidit orbem,
Ad Stygias ductus morte peremptus aquas:
Reges sternebat, diuino est cultus honore:
Nunc vita functas se videt esse minas.

QVID hoc rei.] ἐρώτησις θαυμαστικὴ Vides nimirum.] λύσις. τῷ θαυμαστικῷ à coniugatis. Num ego Iupiter.] *Obiectio.*

ctio. Haud dubié.] ἀπόκρισις. Atq; de Olympi.] *Ab exemplo simili.* Audieram.] ἀντεισαγωγή. Attamen.] *Regerit ab vtili.* Pręterid vnum.] ἐξαίρεσις. Sed age quid.] αὐτερώτησις. Quid ni rideam.] *Irrisio* ἀποθεώσεως. *Alexandri.* Sed illud.] *Interrogatio de illius sepulchro.* Porrò Ptolemæus.] ἀφήγησις. Pollicetur in Aegyptũ.] *Spes alterius sepulchri.* Non possum non.] *Irrisio.* Quin tu.] προτροπή. Neq; enim fas est.] γνώμη. Verùm illud.] *Comparatio cũ anteacta vita.* Quid lachrymaris.] ἐπιτήμησις. Ne res eas quæ.] σαρκασμός. Sine me solum.] *Alexandri defuncti de Aristotele suo magistro iudicium.* Quanquam illud.] *Clausula.* Quandoquidem.] *Consilium* εἰρωνικόν. Verum enim Cletum.] *Amici Alexandri, quos in conuiuio interemit.* Quare fac in alteram.] *Conclusio.*

SEQVVNTVR ORATIONES: quarum quædam adhuc inter Mortuorum dialogos, quædam inter Satur. epistolas prius relatæ fuêre: nonnullæ quoque Dramaticæ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ Ε-πὶ μίσθῳ συνόντων.	*DE IIS QVI MERcede conducti in diuitum familijs viuunt.*

Erasmo Roterodamo interprete.

ARGVMENTVM.

AVlicæ vitæ molestias & incommoda, oratione hac depingit Lucianus: quamq; indigna ea sit homine, præsertim docto & liberaliter instituto, exponit: confutatis etiã causis ijs, quib. sese tuẽtur qui hoc vitæ genus sectãtur, & in seruitutẽ vltrò sese præcipitant. Exordiũ ab attentione incipit, amplificãdo rei magnitudinẽ, fidẽq; faciẽdo dictis, ab eorũ persona qui in eadẽ vita aliquandiu vixerũt. Mox & beneuolentiã captat Timoclis, eius ad quem scribit, ab officio amicitiæ, indicans se hęc propterea illi scribere, vt quia illũ iã olim de hac vita suscipiẽda cõsilia agitare intellexerit, ne quid

ne quid olim, si res malè cadat, & illum consilij sui pœnitere incipiat, accusare sese possit, vt à quo admonitus aut reuocatus nō fuerit, præsertim quando sciat hāc vitā non per se difficilem atq; periculosam esse, verumetiam homini philosopho, aut quocunq; deniq; disciplinarum genere docto, minimè conuenire. Exordio in hūc modū peracto, cōfutationē statim subiungit earū causarū, quibus sese tueri solent q hoc vitæ genus vltrò amplectuntur. Diluit aūt omnes eas per inuersionem, ostendens ea maximè vel sequi, vel negari, quę illi cum primis euitare vel cōsequi student: ac postremò etiā turpe esse homini docto & ingenuo, ob solam spem voluptatis alicuius, in voluntariam seruitutem sese dare. Atq; hinc iam ad ipsam rem accedit, propositis per diuisionē ijs de quibus dicturus sit. Principiò igitur recensēt, quanta incōmoda, quantæq; molestiæ perferendę sint, antequam in aulam recipiaris: deinde, quę & quanta tolerāda, atq; adeò deuoranda, vbi iam receptus fueris, circa prima conuiuia, circa pactionē mercedis, circa seruitutē reliquam, quæ mox exceptū atq; perdomitum, paulatim in contemptū adducit, & ad adulandū impellit. Præterea & metu periculisq; inuoluit, ob quæ variæ exinde querelæ, & vitæ mutatæ pœnitentia sequuntur. Atq; hęc omnia non domi solùm perferenda esse indicat, verumetiam foris, vbi interim multò sordidiora ministeria imponuntur, etiam à mulieribus, quibus æquè ac viris adulandum est. Post hæc & circa munerum compensationes, quo pacto nuncij ac dispensatores conciliandi: & circa mercedis solutionē, quanta cū molestia exigenda illa, quantaq; aliorum etiam inuidia accipienda sit: & postremò, quàm ignominiosi exitus plerosque maneant senes iam, & exhaustos, cùm clàm aut turpiter ab aula profugiunt, aut reijciuntur. Quæ omnia ad finem, velut in tabella quadam proposita, breui, sed eleganti admodum imagine depingit, & ob oculos ponit, amplificatis etiam in media passim oratione ijs quæ maximè vrgere aut commendare voluit.

KAI

ΚΑΙ τί δι πρῶτον, ὦ φιλότης, ἢ τί ὕστατον, φασὶ, καταλέξω τῶν, ἀπάσχειν ἢ ποιεῖν ἀνάγκη τὸς ἐπὶ μισθῷ σιωύλας ἡμῶν τὰς τῶν ἀλλοτριούντων τῶν φιλίας ἐξεταζομένους; ἐμὴν φιλίαν τῷ τοιούτῳ αὐτῷ ἀλλοίαν ἐπονομάζειν. οἶδα γὰρ πολλὰ, καὶ σχεδὸν τὰ πλεῖστα τῶν συμβαινόντων αὐτοῖς, ὐκ αὐτὸς, μὰ Δία, τῦ τοιούτου πεπαθώς. ὃ γὰρ ἐν ἀνάγκη μοὶ ἡ πεῖρα ἐγγίγνεται (μὰ δῆτ' ὦ θεοὶ γένοιτο) ἀλλὰ πολλοὶ τῶν εἰς τὸν βίον τοῦτον ἐμπεπλωκότων, ἐξηγόρευον πρός με, οἱ μὲν ἔτι ἐν τῷ παρῶντες ὄντες, ἀρτίως ἀφιγμένοι, ὁπόσα καὶ ὁποῖα ἔπασχον· οἱ δ' ὥσπερ ἐκ δεσμωτηρίου τινὸς ἀφανοῦς, οὐκ ἀηδῶς μνημονεύοντες, ὧν ἐπεπόνθεισαν: ἅμα γὰρ εὐφραίνεται,

QVID a tibi primum, amice, aut quid postremum, quemadmodum vulgò dici consueuit, recenseam, ex his quæ tum facere tum pati coguntur, qui mercedis gratia sese in alienas domos, conuictumq; tradunt alienum, quique in locupletum istorum amicitiam accensentur? si modò eiusmodi illorum seruitutem conuenit amicitiam appellare? Noui enim permulta atque adeò pleraque omnia, quæ illis ibi soleant accidere, non per Iouem quòd ipse ea experimento cognórim (neque enim mihi vnquam experiundi incidit necessitas, ac ne quando incidat, Dij prohibeant) sed quòd complures qui in hoc vitæ genus inciderant, apud me soliti sint commemorare: partim qui in ipsis etiamdum malis constituti, quæ & quanta ferrent, deplorabant: partim qui tanquam è carcere quodam profugi non absque voluptate

φραίνουσο, ἀναλογιζόμενοι οἷων ἀπηλλάγησαν. ἀξιοπίστους δ' ἦσαν οὗτοι, διὰ πάσης, ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, τῆς τύχης, ἐξειληνυθότες, μὴ πάντα ἐξ ἀρχῆς εἰς τέλος ἐπαπολόυσαντες. ὁ παρίστα γως ὄν, ἀλλ' ἀμελῶς ἐπήκουον αὐτῶν, καθάπερ ναυαγίαν τινὰ, μὴ σωτηρίαν παράλογον διηγουμένων. οἷοί εἰσιν οἱ πρὸς τοῖς ἑτέροις ἐξυρημένοι τὰς λιφαλὰς, σωὰ ἅμα πολοὶ τὰς πρυμνησίας καὶ ἱστίας, καὶ ἀπρωτηρίαν καὶ ἐκβολὰς, καὶ ἱστῶν κλάσεις, καὶ πηδαλίων ἀρπαυλίσεις διηξιόυσιν, ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸς Διοσκόρους ἐπιφανομένους (οἰκεῖοι γὰρ τοιαύτης τραγῳδίας οὗτοί γε) ἤ τιν' ἄλλον ἐκ μηχανῆς θεὸν, ἐπὶ ᾧ καρχησίῳ καθησόμενον, ἢ πρὸς τοῖς πηδαλίοις ἑστῶτα, καὶ πρὸς τινα πόνα μαλακὴν ἀπευθύοντα πλοῦν, ἢ προσνεχθῆναι ἐμποιοῦντα ἢ ῥέμα καὶ κατὰ σχολὴν διανύσοντα, αὐτοὶ δ' ἀσφαλῶς ἀφόβησθαι χάειν

luptate recordabantur, commemorabantq; ea quæ fuerant perpessi: imò iuuabat reuocare ob oculos, quas arũnas effugissent. Atq; hi quidẽ digniores mihi visi sunt, quibus fides haberetur: vt qui eius sacri ritus (vt ita dixerim) omneis, omniaq; mysteria perdidicissent, cũctaq; ab initio ad finẽ vsq; perspexissent. Hos igitur haudquaquã indiligenter, nec oscitãter audire soleo, veluti naufragium quoddã, ac præter spem obiectam salutẽ enarrantes: cuiusmodi sunt isti, qui in tẽplis de raso capite, complures simul obambulantes, immanes vndas, procellas, sublatos in cœlũ fluctus, ictus, malos fractos, gubernacula reuulsa narrãt: [b] in primis aũt geminos Castorẽ & Pollucẽ apparentes (nã hi peculiariter ad hãc tragœdiã pertinent) aut aliũ Deũ quempiã repẽtè (quẽ admodum in fabulis fieri conuenit) exortũ, summisq; antennis insidientem, aut iuxta clauum adsistentem, qui nauim ad littus aliquod molle dirigeret: ad quod appellens futurũ esset vt & ipsa paulatim ac lentè solueretur, et ipsi tutò in solũ descẽderet,

idq;

καὶ εὐμενίᾳ τοῦ θεοῦ. ἐκεῖνοι, μὲν οὖν τὰ πολλὰ ταῦτα πρὸς τὴν παραυτίκα χρείαν ἐπιτραγῳδοῦσιν. ὡς παρὰ πλείονων λαμβάνοιεν, οὐ δυστυχεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ θεοφιλεῖς τινες εἶναι δοκοῦντες. οἱ δὲ τοὺς ἐν ταῖς οἰκίαις χειμῶνας, καὶ τρικυμίας, καὶ νὴ Δία πεντακυμίας τε καὶ δεκακυμίας, εἰ οἷόν τε εἰπεῖν, διηγούμενοι, καὶ ὡς τὸ πρῶτον εἰσέπλευσαν, γαληνοῦ ὑποφαινομένου τοῦ πελάγους, καὶ ὅσα πράγματα παρὰ τὸν πλοῦν ὅλον ὑπέμειναν, ἢ διψῶντες ἢ ναυτιῶντες, ἢ ὑπεραντλούμενοι τῇ ἅλμῃ. καὶ τέλος, ὡς πρὸς πέτραν τινὰ ὕφαλον, ἢ σκόπελον ἀπόκρημνον, πεμῤῥήξαντες τὸ δυστύνον σκαφίδιον, ἄθλιοι κακῶς ἐξενήξαντο γυμνοὶ, καὶ πάντων ἐνδεεῖς τῶν ἀναγκαίων. ἐν δὴ τῇ τούτοις, καὶ τούτων διηγήσει, ἐδόκουν μοι τὰ πολλὰ οὗτοι ὑπ' αἰσχύνης. ἐπικρύπτεσθαι, καὶ ἑκόντες εἶναι ἐπιλανθάνεσθαι αὐτῶν. ἀλλ' ἐγὼ

idq́ ope fauoreq́ diuino. Atque isti igitur permulta id genus ad præsentē cōmoditatē exaggerantes commemorāt: quò videlicet à pluribus stipem accipiant, si non calamitosi modò, verumetiā dijs chari esse videantur. Porrò ij dum eas quas in tectis tulerūt tēpestates referrent, atq́ immanes illas vndas, quinetiam decumanos fluctus, si fas est dicere: & quemadmodum primùm à littore soluerint mari tranquillo, quantúmque molestiarum perpetua nauigatione sint perpessi, dum sitiunt, dum nauseant, dum salo perfunduntur? denique quemadmodum infelici nauigio in cautem quampiam sub vndis latentem, aut in scopulum aliquem præruptum, & asperum illiso fractoq́, miseri ægrè enatârint, nudi, cunctarumq́ rerum inopes: hæc inquam quum referrent, mihi quidem visi sunt permulta præ pudore subticere, volentesq́ ac scientes obliuisci. At ego

ἐγώγε κἀκεῖνα, καί τιν' ἄλλα ἐκ τῶν λόγων ξυντιθεὶς, ἐνείσκω πρόσοντα ταῖς τοιαύταις ξυνουσίαις· ἃ οὐκ ὀκνήσω σοι πάντα, ὦ καλὲ Τιμόκλεις διεξελθεῖν. δοκῶ γάρ μοι ἐκ πολλοῦ ἤδη κατανενοηκέναι, σε τοῦ τῷ τῶν βίῳ ἐπιβουλεύοντα. καὶ πρῶτόν γε, ὁπηνίκα περὶ τῶν τοιούτων ὁ λόγος ἐνέπεσεν, εἶτα ἐπήνεσέ τις τῶν παρόντων τὴν τοιαύτην μισθοφορὰν, τρισευδαίμονας εἶναι λέγων, οἷς μετὰ τοῦ τοὺς φίλους ἔχειν τοὺς ἀείστους ῥωμαίων, καὶ δειπνεῖν δεῖπνα πολυτελῆ καὶ ἀσύμβολα, καὶ οἰκεῖν ἐν καλῷ, καὶ ἀπροδημεῖν μετὰ πάσης ῥᾳστώνης καὶ ἡδονῆς, ἐπὶ λευκοῦ ζεύγους, εἰ τύχοι, ἐξυπτιάζοντας, πρόσετι καὶ μισθὸν τῆς φιλίας, καὶ ὧν εὖ πάσχουσι, τούτων λαμβάνειν οὐκ ὀλίγον ἐστὶν, ἀτεχνῶς γὰρ ἄσπορα καὶ ἀνήροτα τοῖς τοιούτοις τὰ πάντα φύεσθαι. ὁπότε

ego etiam illa, prætereà autem & alia nonnulla ex illorum narrationibus coniectans deprehendi quicquid ærumnarum cum eiusmodi conuictibus coniunctum est. [c] Quæ quidem omnia haud grauabor, optime Tim. ocles, tibi percensere. Iampridem enim mihi videor animaduertisse, te de capessenda hac vitæ ratione cogitare. Nam olim quũ his de rebus sermo incidisset, mox ex his qui præsentes erant, quispiam mercenarium hoc vitæ genus laudare cæpit: fortunatissimos eos affirmans, quibus contigisset horum vti familiaritate, qui apud Romanos essent optimates: tum conuiuijs adesse opiparis, idq́ immunes: prætereà splendidis in ædibus diuersari: tum peregrinari omnigena cum commoditate voluptateq́, alba interim in rheda (si fortè libeat) resupinatos. Insuper ob hanc amicitiam, obq́ commoditates, quibus afficiuntur, etiam mercedem capere: id verò non mediocre videri. Istis enim hauddubiè, [d] citra sementẽ ac culturam (quod aiunt) cuncta prouenire.

ὅτι ὅρ ταῦτα καὶ τὰ ζιαῦτα ἤκουσεν, ἑώρων ὅπως ἐκκρέμης πρὸς αὐτὰ, καὶ πάνυ σφόδρα πρὸς τὸ ζιλιαρὶ ἀνατετάμθαι παρῆχον τὰ σόμα. ὥστοιγε τόγε ἡμέτερον ἁσαῦθις ποτὲ ἀνάτιον ἡμῖν ἐγχοιεῖν, ὡς ὁρῶντές σε τηνικάυτα μετὰ τὸ ζαεῖσθαι ἄγκιστρον ζαπίνοντα, ἐκ ἐπαναβόμεθα, ἐδὲ πρὶν ἐμπεσεῖν τῷ λαιμῷ ἀνεσπάσαμεν, ἐδὲ προεθηλώσαμεν ἀπὸ παρεμάνειν ἐξεκκομένης τῆς ἐμπεπηγότος, ἤδη συρόμενον, καὶ πρὸς ἀνάγκην ἀγόμενον ὁρᾶν, ὅτ' ἐδὲν ὄφελος, ἐσῶτον ἐπισπώμενον. ὅπως μὲν ταῦτα λέγῃς ποτὲ, πάνυ ἄλογα, ζῶν λέγῃ, καὶ ἄφυκτα ἡμῖν, ὡς ἐκ ἀδοκοῦντας, μὴ πεμιλύσεσθαι, ἐξ ἀρχῆς ἅπαντων, καὶ τὸ δίκλυόν γε αὐτὸ, καὶ τῶν κύρτων τὸ ἀδιέξοδον ἐκζητῶν ἐπὶ σχολῆς, ἀπὸ μιᾶς ἔνδοθεν ἐκ τῦ μυχῦ προπισκόπυζον. καὶ ἤ ἀγκίστρου δὲ τὸ ἀγκύλον, καὶ

Hæc igitur atque id genus alia quum audires, animaduerti quemadmodum ad ea inhiaueris, quamq; auidè ad escam os apertum porrexeris. Proinde ne quid mihi certum in posterum posis imputare, neque expostulare queas, quod quum te conspiceremus tantum vnà cum esca deglutientem hamum, non reuocaremus, neque priusquam in guttur demergeretur, reuulserimus, neque præmonuerimus, verùm posteaquam cessassemus, donec eo iam adacto atq; infixo, trahi iam ac vi duci conspiceremus, tum quum nihil opis afferri posset, frustra adesse nos, atque illachrymari: hæc inquam ne quando possis dicere (quæsi dicantur, meritò profectò dicantur, neq; à nobis refelli possent, quo minus peccasse videremur, vt qui prius ista non indicassemus:) audi nunc ordine omnia. Ac rete quidem ipsum cuiusmodi sit, quámque nullum habeat exitum: non intus mediis in sinibus inuolutus, sed foris tutò atq;

ἢ τῷ ἰς τὸ ἔμπαλιν τ̃ σκόλο-
πΘ ἀναστροφῶν, ἢ ὃ τριάινης,
τὰς ἀκμὰς ἐς τὰς χ̃ρας λα-
βὼν, καὶ πρὸς τῷ γνάθον πε-
φυσημένῳ ἀπτόρθμῳ Θ, ὧν
μὴ πάνυ ὀξέα, μηδ' ἄφυκτα,
μηδ' ἀνιαρὰ ἐν τοῖς τραύμα-
σι φαίνηται βιαίως σπῶντα καὶ
ἀμάχως, ἀντιλαμβανόμενα,
ἐμᾶς ἢ ἐν τοῖς λαιλοῖς, καὶ δ-
ξ τὸ πνεῦσιν, ἀνάγραφε, σαυ
τὴ ἢ παρακαλέσας θαῤῥ̃ν, ἐπι
λ̃ρφ τῇ ἄγρᾳ, ἡ θήλυς, κατά-
πιρ ὁ λάρος, ὅλον περιχανὼν
τὸ λίμναρ. ῥηθύσ-ζαι ἢ ὃ πᾶς
λόγ Θ, τὸ μὴ ὅλον ἴσως διά
σι, ἀλλὰ ἀπ' ὄγκ περὶ τῶν
φιλοσοφέντων ὑμῶν μόνων,
ἀλλ' ὁπόσοι σπουδαοτέραν τῶν
προαίρ-σιν προείλοντο ἐν ᾧ
βίῳ, ἀλλὰ καὶ περὶ γραμμα-
τιστῶν, καὶ ῥητόρων καὶ μουσι-
κῶν, καὶ ὅλως τ̃ ἐπὶ παιδείᾳ
συνάνα, καὶ μισθοφορᾶν ἀ-
ξιομένων. λοιπῶν δ ὡς, ἐπί-
πᾶν ὄν-ζαν, καὶ ὁμοίων τ̃ ξυμ-
βαινόν-ζων ἅπασι, δῆλον ὡς
ἀπ ἐξαίρ-ζαμ, ἀσχίω δ τὰ
αὐτὰ ὄν-α γίγνηται τοῖς φι-

atq; per otium antè contemplator, vnci aris aculeũ, reflexã hami aciem, ac tridentis cuspides manu tentãs malæq; admotas [f] experiens. Quod nisi vehementer acuta, nisi sic illigantia, vt effugiendi nulla sit facultas, nisi dira vulnera facturа videantur, acriter trahentia, & inexplicabiliter retinentia: nos quidem inter formidolosos, atq; ob id etiam pauperes famelicosq; abscribito: ipse verò sumpta fiducia, venatum istum, si videtur, aggreditor, & Lari in more totam escam hiatu deglutiens. Atq; in vniuersum quidem forsitan tua causa omnis hic sermo dicetur: [h] quanquã nõ solùm de vobis philosophis, aut his quicunque vitæ institutum sibi delegerunt cum virtutis studio coniunctius, verumetiam de grammaticis, rhetoricis, musicis, breuiter de omnibus, q̃ in doctrinæ professione versari, quæstumq; facere proposuerũt. Cæterùm quum omnia sint inter istos communia, eademq; prorsus accidant omnibus palàm est, phi-

λοσοφοῦσιν, εἰ τῶν ὁμοίων τοῖς ἄλλοις ἀξιοῖντο, καὶ μηδὲν αὐτοὺς σεμνότερον οἱ μισθοδόται ἄγοιεν. ὅ, τιδ' ἂν οὖν ὁ λόγος αὐτὸς ἐπιὼν ἐξευρίσκῃ, τοῦτο τὴν αἰτίαν μάλιστα μὲν οἱ ποιοῦντες αὐτοὶ, ἔπειτα δὲ οἱ ὑπομένοντες αὐτὰ, δίκαιοι ἔχειν. ἐγὼ δὲ ἀναίτιος, εἰ μὴ ἀληθείας καὶ παῤῥησίας ἐπίτιμον τί ἐστι. τοὺς μέντοι τοῦ ἄλλου πλήθους, οἷον γυμναστὰς τινας, ἢ κόλακας ἰδιώτας, καὶ μικροὺς τὰς γνώμας, καὶ ταπεινοὺς αὐτόθεν ἀνθρώπους, ὅτι ἀπορρέπειν ἄξιον τῶν τοιούτων συνουσιῶν (οὐδὲ γὰρ ἂν πεισθεῖεν) ὅτι μὴν αἰτιᾶσθαι καλῶς ἔχει, μὴ ἀπολειπομένους τῶν μισθωτῶν, εἰ καὶ πάνυ πολλὰ ὑπείζοιντο ὑπ' αὐτῶν: ἐπιτήδειοι γὰρ, καὶ οὐκ ἀνάξιοι τῆς τοιαύτης διατριβῆς. ἄλλως τε οὐδὲ

losophorum conditionē non esse à reliquis eximiam, imò hoc illis turpius ista contingere, quum sint cum alijs communia, si ij qui conducunt, non alijs præmijs eos quàm reliquos dignos iudicent, nihiloq; magis quàm cæteros in honore habeant. Sed quicquid erit, quod narrationis series aperiet, eius culpam potissimùm in ipsos conferre par est, qui eiusmodi faciunt: deinde in eos qui talia sustinent. Ego verò culpari non debeo, nisi fortè veritas & libertas in commemorando reprehensionem mereatur.[1] Ac reliquum quidem hominum vulgus, puta palæstricos quospiam, aut adulatores imperitos, sordidoq; animo ac suopte ingenio humiles & abiectos homines, ne operæprecium quidem fuerit ab eiusmodi conuictu dehortari, quippe nequaquam obtemperaturos: neque rursum æquum sit illis vitio vertere, quòd non relinquant suos conductores, etiam plurimis ab illis contumelijs affecti. sunt enim ad eam vitæ rationem accommodati factiq;, neque ea videlicet indigni. Præterea ne habeant quidem

οὐδὲ σχοῖεν ἄν τι ἄλλο, πρὸς ὅ, τι χρὴ ἀπρκλίναντας αὐτοὺς, παρέχειν αὐτοὺς ἐνεργοὺς, ἀλλ' ἤν τις αὐτῶν ἀφέλῃ τοῦτο, ἄτεχνοι αὐτίκα, καὶ ἀργοὶ, καὶ περιττοί εἰσιν. οὐδὲν οὖν οὔτ' αὐτοὶ δεινὸν πάσχοιεν ἄν, οὔτ' ἐκεῖνοι ὑβρισταὶ δοκοῖεν, ἐς τὴν ἁμίλα, φασὶν, ἐνουροῦντες, ἐπὶ γάρ τοι τὴν ὕβριν ταύτην ἐξ ἀρχοῦς παρέρχονται ἐς τὰς οἰκίας, καὶ ἡ τέχνη φέρειν καὶ ἀνέχεσθαι τὰ γιγνομένα. περὶ δὲ ὧν προεῖπον τῶν πεπαιδευμένων, ἄξιον ἀγανακτεῖν, καὶ πειρᾶσθαι, ὡς ἔνι μάλιστα, μετάγειν αὐτοὺς, καὶ πρὸς ἐλευθερίαν ἀφαιρεῖσθαι. δοκῶ δέ μοι καλῶς ἂν ποιῆσαι, εἰ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν ἐπὶ τὸν τοιοῦτον βίον ἀφικνοῦνταί τινες, παρεξεταίας, δείξαιμι οὐ πάνυ βιαίους, οὐδ' ἀναγκαίας. οὕτω γὰρ ἂν αὐτοῖς ἡ ἀπολογία προαναιροῖτο, καὶ ἡ πρώτη ὑπόθεσις τῆς ἐθελοδουλείας. οἱ μὲν δὴ πολλοὶ τὴν πενίαν, καὶ

quidem aliud quippiam ad quod sese conuertant, & in quo sese exerceant, adeò vt si quis eam vitam illis adimat, ignaui illicò, consiliq́ in opes, desidiosi atq́ inutiles reddantur. Quamobrem nec ipsi rem aliquam indignam patiantur, nec illi contumeliosè facere videantur, si (quod aiunt) in matellā imminxerint. Etenim ad eas ipsas contumelias iam inde initiò præparati, conferunt sese in familiam, atq́ hæc sola illis ars suppetit, ferre & perpeti quicquid acciderit. Cæterùm eruditorum nomine de quibus institueram loqui, meritò indignandum, [k] enitendumq́ vt quā maximè fieri potest, eos inde reuocatos, in libertatem vindicemus. Videor autem rectè facturus, si quibus de causis se quidā ad hoc vitæ genus cōferunt, eas causas excussero, parumq́ idoneas atq́ efficaces esse demonstrauero. Siquidem eo pacto omnis illis præripietur excusatio, sumusq́ ille titulus, quo suā spontaneam seruitutem solent obtexere. Iam igitur plerique paupertatem &

τὴν τῶν ἀναγκαίων χρείαν προθέμενοι, ἱκανὸν τοῦτο προκάλυμμα, ἴονται προβεβλῆσθαι τῆς πρὸς τὸν βίον τοῦτον αὐτομολίας· καὶ ἀρχρεῖν αὐτοῖς νομίζουσιν, εἰ λέγοιεν, ὡς ξυγγνώμης ἄξιον ποιοῦσι, τὸ χαλεπώτατον τῶν ἐν τῷ βίῳ τὴν πενίαν διαφυγεῖν ζητοῦντες. εἶτα ὁ Θεόγνις πρόχειρος, καὶ πολὺ τὸ, Πᾶς γὰρ ἀνὴρ πενίῃ δεδμήμενος, καὶ ὅσα ἄλλα δείματα ὑπὲρ τῆς πενίας οἱ ἀγεννέστατοι τῶν ποιητῶν ἐξενηνόχασιν. ἐγὼ δ', εἰ μὲν ἑώρων αὐτοὺς φυγήν τινα ὡς ἀληθῶς τῆς πενίας ἐνεισκομένους ἐκ τῶν τοιούτων ξυνουσιῶν οὐκ ἂν ὑπὲρ τῆς ἄγαν ἐλευθερίας ἐμικρολογούμην πρὸς αὐτοὺς, ἐπεὶ δὲ (ὡς ὁ καλός που ῥήτωρ ἔφη) τοῖς τῶν νοσούντων σιτίσις ἐοικότα λαμβάνουσι, τίς ἔτι μηχανὴ, μὴ οὐχὶ καὶ πρὸς τοῦτο κακῶς βεβουλεῦσθαι δοκεῖν αὐτοὺς, ἀεὶ μενούσης ὁμοίας αὐτοῖς τῆς ὑποθέσεως τοῦ βίου; πενία

rerum necessariarum inopiam proponunt, atque eam vmbram satis idoneam existimant, qua suum factum prætexāt, quòd vltrò ad eam vitam accesserint: ac sibi sufficere credunt, quum aiunt se quiddam ignoscendum facere, qui id quod est in vita molestissimum, nempe paupertatem studeant effugere. Postea[l] in promptu Theognis, atq; illud plurimum in ore. [m] Nā quemcunq; virum paupertas enecat. & si qua alia terricula abiectissimi quique Poëtæ de paupertate prodiderunt. [n] Equidē si videre ex huiusmodi conuictu paupertatis effugiū aliquod verè contingere, non admodum anxiè cum eis de vehementer amplectenda libertate disceptarem, At posteaquam eiusmodi quædam accipiunt, cuiusmodi sunt ægro tantium alimenta (quemadmodū egregius ille dixit orator) quî queant effugere, quò minus in hoc ipsum parū rectè sibi consuluisse videantur, nimirum semper illis manente eodem vitæ illius argumento?

Semper

πενία γὰρ ἀεὶ, καὶ τὸ λαμβάνειν ἀναγκαῖον, καὶ ἀπόθεσιν οὐδὲν, οὐδὲ πειστὸν εἰς φυλακήν. ἀλλὰ τὸ μισθὸν, εἰ μὲν λοιπὸν, εἰ δὲ ἀθρόως ληφθὲν, πᾶν ἀναλώσας, καὶ ἅμα κρέας ἐνδεῶς ἐσθίων ταναλίσκεται, καλῶς δ' ἔχει, μὴ ζῶντας τινὰς ἀφορμὰς ἐπινοεῖν, αἱ τῷ πενίαν τυρεῦσι, παραβουλεύεσθαι μόνον αὐτῇ, ἀλλ' αἱ τέλεον ἐξαιρήσονται. καὶ γὰρ τοιοῦτός καὶ ἐς βυκάνια πόνος ἴσως ἐπιτρέπειν ἔδει, ὦ Θεόγνι, καὶ πειρᾶσθαι, ὡς φῂς, κατὰ πλέθατων. ἐὰν δέ τις ἀεὶ πένης, καὶ ἐνδεὴς καὶ ἀπόμισθος ᾖ, οἴεται πενίαν αὐτῶν τότε ἀμφισβητήσαι, ἐκ οἷς δὲ πῶς ὁ τοιοῦτος ἐκ ἂν δόξειεν ἑαυτὸν ἐξαπατᾶν. ἄλλοι δὲ πενίαν μὴ αὐτῷ ἐκ ἂν φοβηθῆναι, ἐδὲ καταπλαγῆναί φασιν, ἐ ἐδωκάνζ τοῖς ἄλλοις ὁμοίως πονοῦντα, ἐκποιεῖσθαι τὰ ἄλφιτα, νῦν δὲ (πεπονηκέναι γὰρ αὐτοῖς τὰ σώματα, ἢ ὑπὸ γήρως, ἢ ὑπὸ νόσων) ἐπὶ τῷ δὲ ῥᾳστῶν οὖσαν,

Semper enim manet paupertas, semper accipiēdi necessitas: nihil quod seponatur, nihil superest quod reseruetur: verū quicquid datū fuerit, vt detur, vt vniuersum etiā capiatur, prorsus omne insumitur, ita tamē, vt ne id quidem in vsus sufficiat. [o] *Rectius autem futurū fuerat, si nequaq̄ causas eiusmodi cōminiscerentur, quæ paupertatē seruāt aluntq̄, atq̄ eatenus duntaxat opitulantur, verū quæ illam tandē aliquando tollant. Ac forsitan tibi hoc volebat Theogni, quū diceres eam in altum mare, ac præruptis de scopulis præcipitē dari oportere. Quod si quis semp pauper, semper egēs, cum semper mercede conductus mereat, hoc ipso sese arbitretur ausugisse paupertatem: nō video quī fieri possit, quò minus hic ipse sese fallere videatur.* [p] *Rursum alij negāt sese pauperatem formidaturos, si modò reliquorum hominum in morem posīnt suo labore suaq̄ industria sibi victum suppeditare: at nunc sibi fractas esse corporis vires, seu senio, seu morbis: eoq̄ ad eam vitam*

τὴν μισθοφορὰν, ἀπηυτηκέ-
ναι. φέρ' οὖν ἴδωμεν εἰ ἀληθῆ
λέγουσι, καὶ εἰ ἐκ τοῦ ῥάστου πε-
ριγίγνεται αὐτοῖς τὰ διδόμε-
να, μὴ πολλὰ, μὴ δὲ πλείω
τῶν ἄλλων πονοῦσιν. εὐχῇ
γὰρ ἂν ἐοικότα εἴη ταῦτάγε,
μὴ πονήσαντα μὴ δὲ καμόν-
τα, ἕτοιμον ἀργύριον λα-
βεῖν. τόδε ἐστὶ καὶ ῥηθῆναι
κατ' ἀξίαν ἀδυνάτων, το-
σαῦτα πονοῦσι, καὶ κάμνου-
σιν ἐν ταῖς συνουσίαις. ὥστε
πλείονος ἐνταῦθα, καὶ ἐπὶ
τοῦτο μάλιστα τῆς ὑγείας δεῖ-
σθαι, μυρίων ὄντων ὁσημέ-
ραι τῶν ἐπιτριβόντων τὸ σῶ-
μα, καὶ πρὸς ἐσχάτην ἀπό-
γνωσιν καταπονούντων. λέ-
ξομεν δ' αὐτὰ ἐν τῷ προσή-
κοντι καιρῷ, ἐπειδὰν καὶ τὰς
ἄλλας αὐτῶν δυσχερείας διε-
ξίωμεν. τὸ δὲ νῦν εἶναι, ἱκα-
νὸν ἦν ἐποδεῖξαι, ὡς οὐδ' οἱ
διὰ ταύτην λέγοντες αὐτοὺς
ἀπροδίδοσθαι τὴν πρόφα-
σιν, ἀληθεύοιεν ἂν, λοιπὸν
δὴ

mercenariam, facilè videlicet atque commodam confugere. Age igitur, inspiciamus num vera prædicent, & num ea quæ dantur, ex facili illis suppetant, ac non multò, neq; adeò maiore labore cõstent, quàm vulgo suus victus. Nã id quidem etiam votis expetendum, vti citra laborem, citra sudorem, nullo negotio paratum argẽtum accipias. Verùm quàm hæc absint à vero, istud profectò vt dignum est, ne dici quidem satis potest: tantum laborum, tantum sudorũ in eiusmodi conuictibus exhauriendum, vt hic ne valetudo quidem ad id par sit, quippe quum quotidie sexcenta nõ desint negocia, quæ corpus conficiant, atq; extremam vsque defectionem delassent. Verũ hæc suo loco dicemus, quum etiã reliquas illorum incommoditates commemorabimus. ¶ In præsentia sat erit ostendere, qui se aiunt hac de causa in seruitutem addicere sese, ne istos quidem vera dicere. Superest iam vt eam causam referamus, quæ quidem vt est verissima, ita ab illis minimè profertur: nempe

δὴ καὶ ἀληθέστατον μὲν, ἥκιστα δὲ πρὸς αὐτῶν λεγόμενον, ἡδονῆς ἕνεκα, καὶ τῶν πολλῶν καὶ ἀθρόων ἐλπίδων, ἐσπηδᾷν αὐτοὺς εἰς τὰς οἰκίας, καταπλαγέντας μὲν τὸ πλῆτος τοῦ χρυσοῦ, καὶ τοῦ ἀργύρου, ἐνδιαιμονήσαντας δ' ἐπὶ τοῖς δείπνοις, καὶ τῇ ἄλλῃ τρυφῇ ἐλπίσαντας δ' ὅσον αὐτίκα χανδὸν οὐδενὸς ἐπιστομίζοντες, πίεσθαι τοῦ χρυσίου. ταῦτα ὑπάγει αὐτοὺς, καὶ δούλους ἀντ' ἐλευθέρων τίθησιν, οὐχ ἡ τῶν ἀναγκαίων χρεία, ἢν ἔφασκον, ἀλλ' ἡ τῶν πὺκ ἀναγκαίων ἐπιθυμία, καὶ ὁ τῶν πολλῶν καὶ πολυτελῶν ἐκείνων ζῆλος. τοιγαροῦν ὥσπερ δυσέρωτας αὐτοὺς, καὶ κακοδαίμονας ἐρασὰς ἔντε χνοί τινες, καὶ τρίβωνες ἐρώμενοι, παραλαβόντες ὑπερωπτικῶς περιέπουσιν, ὅπως ἀεὶ ἐρασθήσονται αὐτῶν θεραπεύοντες, ἀπολαύσαι δὲ τῶν παιδικῶν, ἀλλ' οὐδὲ μέχρι φιλήματος ἄκρου μεταδιδόντες. ἴσασι γὰρ ἐν τῷ τυχεῖν τὴν διάλυσιν τοῦ ἔρωτος γενησομένην.

ταύτην

nempe ipsos voluptatis gratia, & amplis illis [r] spebus incitatos, vltò inuadere familias diuitum, auri argentiqúe vim & copiam admiratos: prætereà quòd felices sibi videantur ob conuiuia, & reliquas eius vitæ delicias: sperantes futurum vti mox nemine vetante affatim aurum bibant. Hæc nimirum sunt, quæ illos adducunt, atque ex liberis seruos constituunt: non rerum necessariarum vsus, quem prætexebant: sed rerum non necessarium cupiditas, atque ingentium illarum & amplarum opum admiratio. [s] Enimuerò quemadmodum miseros istos atq; infelices amantes, callidi quidam & veteratores amasij receptant, & fastidienter ducunt, lactantq; videlicet quò iugiter amantes ambiant ipsos, atque inseruiant: cæterùm ex amoris fructu ne summo quidem osculo impertiunt. Intelligunt enim, copia facta dissoluēdum amorem.

ταύτην οὖν ἀποκλείουσι, καὶ ζηλοτύπως φυλάττουσι. τὰ δ' ἄλλα, ἐπ' ἐλπίδος ἀεὶ τὸν ἐραστὴν ἔχουσι. δεδίασι γὰρ, μὴ αὐτὸν ἡ ἀγόγνωσις ἀπαγάγη τῆς ἄγαν ἐπιθυμίας, καὶ ἀνέραστος αὐτοῖς γένηται. προσμειδιῶσιν οὖν; καὶ ὑπισχνοῦνται, καὶ ἀεὶ ποιήσουσι, καὶ χαμῦνται, καὶ ἐπιμελήσονται πολυτελῶν. εἶτ' ἔλαθον ἄφνω γηράσαντες, ἔξωροι γενόμενοι, καὶ οὗτος τῆς ἐρᾶν, κἀκεῖνος τῆς μεταδιδόναι. πέπρακται δ' οὖν αὐτοῖς οὐδὲν, ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ, πέρα τῆς ἐλπίδος. τὸ μὲν δὴ δι' ἡδονῆς ἐπιθυμίαν ἅπαντα ὑπομένειν, οὐ πάνυ ἴσως ὑπαίτιον, ἀλλὰ συγγνώμη, εἴτις ἡδονῇ χαίρει, καὶ ταύτην ἐξ ἅπαντος θεραπεύει ὅπως μεθέξει αὐτῆς, καὶ τοι αἰσχρὸν ἴσως, καὶ ἀνδραποδῶδες, ἀποδόσθαι δὲ ταύτην ἑαυτὸν πολὺ γὰρ ἡδίων ἡ ἐκ τῆς ἐλευθερίας ἡδονή. ὅμως δ' οὖν ἐχέτω τινὰ συγγνώμην αὐτοῖς, εἰ ἐπιτυγχάνοιτο. τὸ

id igitur ne fiat, præcauent, diligenterq; sui copiam subtrahunt. Alioqui spe semper retinent amãtem, metuentes ne desperatio minuat cupiditatis ardorem, amãtemq; ab se alienet. Proinde semper arrident, pollicenturq; semper facturi sunt, semperq; gratificaturi: semperq; ingentium sumptuũ rationem habituri: donec imprudentes ambo senuerint, atque vtriq; iam præterierit ætas, huic ad amandũ, illi ad dãdum: atq; ita omni vita nihil illis peractum est vltra spem meram. Atqui voluptatis cupiditate nihil non ferre, id quidẽ forsitan nõ vsque adeò vitio vertendũ: quin magis venia danda, si quis voluptate capiatur, & hanc vndequaq; consectetur, quò possit ea potiri: quanquam turpe forsan ac seruile, si quis ea gratia semet in ius tradat alienum: propterea quod voluptas quæ ex libertate percipitur, multò suauior est, quàm ea quam ille libertatis iactura sectatur. Attamen hoc quoque aliquo pacto ignoscendum illis sit, si modò consequantur.

Verum-

τὸ δὲ ἡδονῆς ἐλπίδα μόνον πολλὰς ἀδίας ὑπομένειν, γελοῖον οἶμαι καὶ ἀνόητον, καὶ ταῦθ' ὁρῶντας ὡς οἱ μὲν πόνοι σαφεῖς καὶ πρόδηλοι, καὶ ἀναγκαῖοι, τὸ δ' ἐλπιζόμενον ἐκεῖνο, ὅ, τι δή ποτε ἐστὶ τὸ ἡδύ. οὔτε ἐγένετό πω τοσούτου χρόνου, προσέτι δὲ οὐδὲ γενήσεσθαι ἔοικεν, εἴ τις ἐκ τῆς ἀληθείας λογίζοιτο. οἱ μέν γε τοῦ Ὀδυσσέως ἑταῖροι, γλυκύν τινα τὸν λωτὸν ἐσθίοντες, ἠμέλουν τῶν ἄλλων, καὶ πρὸς τὸ παρὸν ἡδὺ, τοῦ καλῶς ἐχόντων κατεφρόνουν, ὥστε οὐ πάντῃ ἄλογος αὐτοῦ ἡ λήθη τοῦ καλοῦ, πρὸς τὸ ἡδὺ ἐκεῖνο τῆς ψυχῆς διατριβούσης. τὸ δὲ λιμῷ ξυνόντα, παρεστῶτα ἄλλω τοῦ λωτοῦ ἐμφορουμένῳ, μηδὲν μεταδιδόντι, ὑπ' ἐλπίδαι μόνης τοῦ μᾶν αὐτὸν παραγεύσασθαί ποτε δεδόσθαι, τοῦ καλῶς καὶ ὀρθῶς ἐχόντων ἐπιλελησμένον, Ἡράκλεις ὡς καταγέλαστον, καὶ πληγῶν τινων Ὁμιρικῶν ὡς ἀληθῶς δεόμενον. τὰ

[t] *Verumenimuerò ob solam voluptatis spem multas perferre molestias, equidem & deridiculũ arbitror & stultum, maximè quum videant labores certos esse, manifestos, & ineuitabiles: porrò illud quod speratur, quod quidem nihil aliud tandem est quàm voluptas, ne tam longo quidem tempore contigisse, præterea autẽ nec versimile videri vt cõtingat aliquãdo, si quis modò rem recta reputet via. At* [u] *Vlyssis quidem socij, dulci quadã gustata loto, reliqua negligebant, ac p̃senti voluptate deliniti. honesta contẽnebant, vt nõ prorsus cum ratione pugnârit in illis honestatis obliuio: nimirum animo voluptatis illius sensu occupato. Verùm si qs famelicus alij cupiam loto sese ingurgitanti, neq; quicquam inde impertienti assistat, idq; solã ob spem, quòd credat fore vt & ipsi aliquãdo degustandam lotum porrigat: assistat inquam ad hunc modum, recti atque honesti oblitus, dij boni quam hoc ridiculum, planeq; verberibus quibusdam Homericis dignum.*

Ergo

τὰ μὲν τοίνυν πρὸς τὰς ξυνουσίας αὐτοὺς ἄγοντα, καὶ ἀφ' ὧν αὐτοὺς φέροντες ἐπιτρέπουσι τοῖς πλούσιοις χρῆσθαι πρὸς ὅ, τι ἂν ἐθέλωσι, ταῦτά ἐστιν, ἢ ὅτι ἐγγύτατα τούτων. πλὴν, εἰ μὴ κἀκείνων τις μεμνῆσθαι ἀξιώσειε, τῶν καὶ μόνῃ τῇ δόξῃ ἐπαιρομένων τοῦ ξυνεῖναι ὑπατρίδαις τε καὶ εὐπαρύφοις ἀνδράσιν. εἰσὶ γὰρ οἱ καὶ τοῦτο περίβεπτον, καὶ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς νομίζουσιν. ὡς ἔγωγε τοὐμὸν ἴδιον, οὐδὲ βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ αὐτὸ μόνον συνεῖναι, καὶ συνὼν ὁρᾶσθαι, μηδὲν χρηστὸν ἀπολαύων τῆς ξυνουσίας, δεξαίμην ἄν. τοιαύτης δὲ αὐτοῖς τῆς ὑποθέσεως οὔσης, φέρε ἤδη πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπισκοπήσομεν, οἷα μὲν πρὸ τοῦ εἰσδεχθῆναι καὶ τυχεῖν ὑπομένουσιν, οἷα δ' ἐν αὐτῷ ἤδη ὄντες πάσχουσιν· ἐπὶ πᾶσι δὲ, ἥ τις αὐτοῖς ἡ καταστροφὴ τοῦ δράματος γίγνεται. οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνό γε εἰπεῖν ἐστιν, ὡς

Ergo quæ istos ad diuitum cõuictum adducunt, & quibus impulsi sese illis dedunt, ad quodcunq; lubitum fuerit vtendos, hæc sunt, aut hic fermè simillima. x *Nisi si quis & illos commemorandos esse iudicat, quos hæc vna res ad id commouet, quòd gloriosum arbitrantur cum illustribus atque opulentis viris habere consuetudinem. Sunt enim qui hoc quoque præclarum ac magnificum, supraq; plebem esse existiment. Nam ego quidẽ, quod ad me propriè attinet, recusârim vel* Y *cum Persarum rege conuiuere duntaxat, conuictorquè videri, si nullus ex eo conuictu fructus ad me redeat. Quum itaque causa eius vitæ suscipiendæ sic illis habeat, age iam consideremus apud nosmetipsos, primùm cuiusmodi sint illis perferenda priusquam obtineant:* z *deinde, cuiusmodi in ipsa iam vita constituti patiantur: postremò, quæ tandem catastrophe, quis fabulæ exitus illis contingat. Neque enim illud dicere possunt, hæc*

ὡς εἰ καὶ πονηρὰ ταῦτα, ἔνλη-
πτα γοῦν, καὶ οὐ πολλοῦ δεήσει τῆς πό-
νου, ἀλλὰ θελῆσαι δεῖ μόνον, εἶ
τά σοι πέπρακται τὸ πᾶν εὐ-
μαρῶς. ἀλλὰ πολλῆς μὴ τῆς δρα-
δρομῆς, συνεχοῦς δὲ τῆς θυραυ-
λίας, ἔωθέν τε ἐξανιστάμενον,
περιμένειν ὠθούμενον, καὶ ἀπο-
κλειόμενον, καὶ ἀναίσχυντον ἐ-
νίοτε, καὶ ὀχληρὸν δοκοῦντα ὑπὸ
θυρωρῷ, κακῶς συείζοντι, καὶ
ὀνομακλήτορι λιβυκῷ ταττό-
μενον, καὶ μισθὸν τελοῦντα τῆς
μνήμης τοῦ ὀνόματος. καὶ μὴν
καὶ ἐσθῆτος ὑπὲρ τὴν ὑπάρχου-
σαν δύναμιν ἐπιμεληθῆναι
χρὴ, πρὸς τὸ τοῦ θεραπευομένου
ἀξίωμα, καὶ χρώματα αἱρεῖ-
σθαι, οἷς ἂν ἐκεῖνος ἥδηται, ὡς
μὴ ἀπάδῃς, μὴ δὲ προσκρούῃς
βλεπόμενος, καὶ φιλοπόνως
ἕπεσθαι, μᾶλλον δὲ ἡγεῖσθαι,
ὑπὸ τῶν οἰκετῶν προωθούμε-
νον, καὶ ὥσπερ τινα πομπὴν
ἀναπληροῦντα, ὁ δὲ οὐδὲ προ-
βλέπει πολλῶν ἑξῆς ἡμερῶν.
ἢν δέ ποτε καὶ τὰ ἄριστα πρά-
ξῃς, καὶ ἴδῃ σε, καὶ προσκαλέ-
σας εἴρηταί τι, ὧν ἂν τύχῃ.

hæc tametsi molesta sint, tamen assuesci facilè, neq; ad id multo opus esse labore: A sat esse si velis modò, postea reliqua omnia factu fore facilia. Imò necesse est vt B primùm diu sursum ac deorsum cursites, manè excitatus assiduè pro forib. obuerseris, vt ꝑdures quũ protruderis, quũ excluderis, quũ improbus interdũ atq; importunus videris, cùm ianitori malè Syrissanti, ac nomenclatori Libyco subijceris, quũq; nominis tui memoriã mercede redimere cogeris. Quinetiã vestitus tibi est apparãdus supra tuæ rei facultatẽ, pro dignitate eius cuius cõuictũ ambis: deligendus color quo ille potissimũ gaudeat, vti ne discrepes, néue oculos illius offendas. C Postremò vti gnauiter assectêre necesse est, vel antecedas potius, à famulis protrusus, ac veluti põpã quãdã expleas, ac ille interim cõplures iam dies ne aspicit q̃dẽ te. Quòd si q̃n res tibi felicissimè verterit, si te respexerit, si accersiuerit, dixeritq́; quicquid illud fuerit, quod illi fortè in buccam venerit:

tum

τότε δὴ τότε πολὺς μὲν ὁ ἱδρὼς, ἀθρόος δὲ ὁ ἴλιγγος, καὶ τρόμος ἄκαιρος, καὶ γέλως τῶν παρόντων ἐπὶ τῇ ἑπορίᾳ. καὶ πολλάκις ἀπορίνασθαι δέον, τίς ἦν, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀχαιῶν, ὅτι χίλιαι νῆσι ἦσαν αὐτοῖς, λέγεις. τοῦτο οἱ μὲν χρησοὶ αἰδῶ ἐκάλεσαν, οἱ δὲ τολμηροὶ δειλίαν, οἱ δὲ κακοήθεις ἀπαιδευσίαν. σὺ δ' οὖν ἐπισφαλεστάτης πειραθεὶς τῆς πρώτης φιλοφροσύνης, ἀπῆλθες καταδικάσας σεαυτοῦ πολλὴν τὴν ἀπόγνωσιν, ἐπειδὰν δὲ πολλὰς μὲν ἀύπνους νύκτας ἰαύσῃς, ἤματα δ' αἱματόεντα δαγάγῃς, οὐ μὰ Δία τῆς Ἑλένης ἕνεκα, οὐδ' τῆς Πριάμου Περγάμων, ἀλλὰ τῶν ἐλπιζομένων πέντε ὀβολῶν, τύχῃς δὲ καὶ τραγικοῦ τινος θεοῦ συνιστάντος, ἐξέτασις τοὐντεῦθεν εἰ οἶσθα τὰ μαθήματα. καὶ τῶν μὲν πλησίον ἡ δατριβὴ οὐκ ἀηδὴς, ἐπαινουμένῳ καὶ εὐδαιμονιζομένῳ· τοὶ

tum denique, tum plurimus sudor, tum multa oculorum caligo, tum intempestiua trepidatio, tum sannæ eorum qui adsunt hæsitātiam tuam ac perplexitatem ridentium. Qua quidem non rarò accidit; vt quum oportuerit respondere quis fuerit rex Achiuorum; mille naues illis fuisse respondeas. Atque id si qui sunt modesti, pudorem vocant: immodesti timiditatem nominant: improbi inscitiam. Ita fit, vt tu primā hanc diuitis comitatem, tibi periculosissimam expertus, ita discedas vt tantam animi tui imbecillitatē ipse condēnes. Porrò vbi multas iam noctes insomnes duxeris, vbi plurimos dies cruentos egeris, haud quidē Helenæ gratia per Iouem, neq; ob Priameia Pergama, verùm spe quinque obolorum. contigerit autem & Deus quispiam tragicus qui tibi sit auxilio: D iam illud restat, vt exploreris, excutiarisq; num literas noris. Atque ea quidem disceptatio non iniucunda est ipsi diuiti, quippe qui laudatur interim, ac felix esse prædicatur.

Cæterùm

σοὶ δὲ ὁ ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἀγὼν, καὶ ὑπὲρ ἅπαντος τοῦ βίου τό τε παρεῖναι δοκεῖ. ὑπεισέρχεται γὰρ εἰκότως τὸ μὴ δι' ὑπ' ἄλλα ἄρ' καταδεχθῶμαι πρὸς τῆ πρώτῃ ἀρρωστίᾳ, καὶ δόξαντα εἶναι ἀδόκιμον. ἀνάγκη δίνω, ἐς μύρια διαταράττεσθαι τότε, ζῆς μὲν ἀνιεξεταζομένοις σθονεῖν (τίθεμαι γὰρ καὶ ἄλλους εἶναι τῶν αὐτῷ ἀντιποιουμένους) αὐτὸν δὲ πάντα ἐνδεῶς ἀρηκέναι νομίζοντα, φοβούμενον δὲ, καὶ ἐλπίζοντα, καὶ πρὸς τὸ ἐκείνου πρόσωπον ἀτενίζοντα, καὶ ἃ μὲν ἐπαυλίζοιτι τῶν λεγομένων, ἀσπαζόμενον, ἃ δὲ μεθιέντων ἀκέραιον γιγνόμενα, καὶ ἔνια περὶ λαβεσάμενον. ἀπὸς δὲ πολλοὺς ἐᾶν τοὺς ἐναντία σοι φρονοῦντας, καὶ ἄλλους ἀντὶ σοῦ τιθεμένους. ὧν ἕκαστος, ὥσπερ ἐκ λόχου τοξεύων, πλήθων ἔτ' ἐννόησον ἄνδρα ἐν βαθεῖ ὠγωνι, καὶ πολιᾷ τῇ κόμῃ ἐξεταζόμενον, εἴ τι οἶδεν ἀφέλιμον, καὶ ζῆς μὲν ἀδοξίαν, ζῆς δὲ μὴ, μᾶλλον

Cæterùm tibi videtur de vita ipsa, deq; omni fortunatum certamen esse paratum: propterea quòd tibi venit in mentem, idq; meritò, futurũ vt alius nemo sit admissurus, si prius ab hoc reiectus ac repudiatus videare. Interim in varias curas distraharis oportet, dum inuides ijs qui pariter exæquo tecũ examinantur. Finge enim & alios esse qui eiusdem fortunæ tibi sint competitores: te verò tibi videri cuncta parum absolutè respondisse, metuentem interim simul & sperantẽ, ac miserè de illius vultu pendentẽ, qui si quid parum probet eorum quæ dixeris, periisti. Sin arridens auscultat, hilarescit, & spe bona fultus consistis. Porrò consentaneũ est, E esse non paucos qui tibi aduersentur, atque aliot in tuũ locum velint inducere. Horum vnusquisq; clanculũ velut ex insidijs in te iaculatur. Iam verò illud considera, quale sit, virũ promissa barba, cana coma, examinari num quid bonæ rei didicerit & alijs quidem didicisse videri, alius secus.

μᾶλλον δὲ

Superior

μέσος ἐν τοσούτῳ χρόνος, καὶ πολυπραγμονεῖταί σου ἅπας ὁ παρεληλυθὼς βίος. κἂν μέν τις ἢ πολίτης ὑπὸ φθόνου, ἢ γείτων ἔκ τινος εὐτελοῦς αἰτίας προσκεκρουκὼς, ἀνακεινόμενος εἴπῃ μοιχὸν, ἢ παιδεραστὴν, τοῦτ' ἐκεῖνο ἐκ τῶν Διὸς δέλτων ὁ μάρτυς. ἂν δὲ πάντες ἅμα ἑξῆς ἐπαίνωσιν, ὕποπτοι καὶ ἀμφίβολοι καὶ δεδεκασμένοι, χρὴ τοίνυν πολλὰ εὐτυχῆσαι, καὶ μηδὲν ὅλως ἐναντιοθῆναι: μόνως γὰρ ἂν οὕτω κρατήσειας. εἶεν, καὶ δὴ εὐτύχηταί σοι πάντα ἐκ τύχης μείζονος· αὐτός τε γὰρ ἐπῄνεσε τοὺς λόγους, καὶ τῶν φίλων οἱ ἐντιμότατοι, καὶ οἷς μάλιστα πιστεύει τὰ τοιαῦτα, οὐκ ἀπέτρεψαν. ἔτι δὲ καὶ ἡ γυνὴ βούλεται, οὐκ ἀντιλέγει δὲ οὐδὲ ὁ ἐπίτροπος, οὔτε ὁ οἰκονόμος οὐδέ τις ἐμέμψατό σου τὸν βίον, ἀλλὰ πάντα ἵλεω, καὶ πανταχόθεν αἴσια τὰ ἱερά. κεκράτηκας οὖν, ὦ μακάριε, καὶ ἔσεψαι τὰ Ολύμπια, μᾶλλον δὲ Βαβυλῶνα εἴληφας,

Superior interim vita, & omnis anteacta ætas tua curiosiùs disquiritur. F *Quòd si quis aut ciuis inuidia, aut vicinus leui quapiã de causa prouocatus te deferat, & adulterũ dicat vel pæderastẽ: is protinus iuxta vetus illud prouerbium, ex Iouis tabulis testis. Porrò si pariter omnes bene de te prædicent: suspecti, leues, ac largitione redẽpti videbuntur. Nam admodũ omnia tibi constent oportet: nihil prorsus sit, quod tibi queat obsistere: alioqui nũquam obtinueris.* G *Age sanè, hoc quoq; contigit, ac bona quapiam fortuna cuncta tibi feliciter cesserunt, & probauit ipse doctrinam tuam: & amicorum præcipui, quibusq; ille huiusmodi in rebus plurimam habet fidem, non dehortantur. Ad hæc vult etiam vxor. Non refragatur domus præfectus, neq; item dispensator. Nemo tuam insimulauit vitam, dextra omnia & omni ex parte bene promittunt sacra. Vicisti igitur, ô fortunate, & coronatus es Olympia. Quin Babylonem magis*

εἴληφας, ἢ τὴν Σάρδεων ἀκρόπολιν καθήρηκας. καὶ ἕξεις τὸ τῆς Αμαλθείας κέρας, καὶ ἀμέλξεις ὀρνίθων γάλα. δεῖ δή σοι ἀντὶ τῶν τοσούτων πόνων, μέγιστα ἥλικα γενέσθαι τἀγαθὰ, ἵνα μὴ φύλλινος μόνον ὁ στέφανος ᾖ, καὶ τόν τε μισθὸν οὐκ ἀνκαταφρόνητον ὁρισθῆναι, καὶ τοῦτον ἐν καιρῷ τῆς χρείας ἀπραγμόνως ἀφοδίδοσθαι, καὶ τὴν ἄλλην τιμὴν ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς ὑπάρχειν, πόνων δὲ ἐκείνων, καὶ πηλοῦ, καὶ δρόμων, καὶ ἀγρυπνιῶν ἀναπεπαῦσθαι, καὶ τοῦτο δὴ τὸ τοὺς εὐχῆς, ἀστρέναντα τὼ πόδε καθεύδειν μόνα ἐκεῖνα πράττοντα, ὧν ἕνεκα τὴν ἀρχὴν παρελήφθης, καὶ ὧν ἔμμισθος εἶ, ἐχρῆν μὲν οὕτως, ὦ Τιμόκλεις, καὶ οὐδὲν ἂν ἦν μέγα κακὸν, ὑποκύψαντα φέρειν τὸν ζυγὸν, ἐλαφρόν τε καὶ εὔφορον, καὶ τὸ μεγιστον, ἐπίχρυσον ὄντα: ἀλλὰ πολλοῦ, μᾶλλον δὲ τοῦ παντὸς δεῖ.

μυρία

magis cepisti, aut Sardium arcem occupâsti. Habebis H *Copiæ cornu, & gallinaceum lac emulgebis. Iam sanè par est, vt aliquando præmia capias, maxima videlicet, & quæ laboribus tantis respondeant, ne corona tua frondea duntaxat sit, simul vt merces haudquaquã contemnenda præstituatur, eaq́ commodè ad vsum citraq́ negocium persoluatur, vtq́ reliquus item honos tibi præter ministrorum vulgus suppeditetur. Cæterùm à laboribus illis, à luto, à cursitationibus, à vigilijs, in ocium te recipias, vt id quod vulgò solent optare mortales porrectis pedibus dormias, nihilq́ iam facias præter ea sola quorum gratia primùm receptus es, & in quæ conductus. ita enim consentaneum fuerat Timocles: neque ingens malum erat futurũ, si quis subdita ceruice ferat iugum, leue nimirum, & portatu facile, quodq́ est omnium maximum, auro illitum. Atqui longè secus res habet, imò nihil horum reperietur.*

μενέα γάρ δὴν ἀφόρη, τὰ ἐν τοιούτῳ ἀνδρὶ, ἐν αὐτῶς ἤλιτες τῶς συνουσίαις γιγνόμενα. σκέψαι δ' αὐτὸς ἐξῆς ἀκούων, εἴ τις ἄρ' αὐτὰ ἐπομένα δύναιο, πρᾶδέως ἂν ἐπ' ἐλάχιστον ὡμιλικῶς, ἄρξομαι δ' ἀπὸ τοῦ πρώτου δείπνου, ἦν δὲ κεῖ, ὅ σε εἰκὸς δεπνήσαν τὰ πρωτεῖα τῆς μετρούσης ξυνουσίας. ἐνθὺς οὖν πρόσαοί παραγίγνωμ τις ἥκειν ἐπὶ τὸ δεῖπνον, οὐκ ἀνομίλητ' οἰκέτης, ὃν χὴ πρότερον ἥκιον ποιήσαθαι, παραβύσαντα τὼ χεῖρα, ὡς μὴ ἀλίξο' ἕνα δοκῆς, τοὐλάχιστον πέντε δραχμάς. ὁ δὲ ἀκοισάμενο', κὴ ἄπαγε, παρὰ σοῦ δὲ ἐγώ; κὴ Ἡράκλεις, μὴ γένοιτο ἐπαπῶν, τέλ' ἐπείθη, κὴ ἀπῆσί σοι πλατὺ ἰχανόν. σὺ δ' ἐσθῆτα καθαρὰν περιβαλόμενο', κὴ σαυτὸν κοσμιότατα σχηματίσας, βαδίσαμενο' ἥκεις δεδιὼς μὴ πρὸ τῶν ἄλλων ἀφίκοιο, ἀπειρό-

Siquidem in medijs ipsis id genus conuictibus sexcentæ res accidunt viro ingenuo neutiquam tolerandæ. Quæ quum audieris, ipse tecum ordine reputato, num quisquam ea perpeti queat, cui quidem cum eruditione vel minimum commercij fuerit. Exordiar autem, si videtur, à primo conuiuio, vnde consentaneum est te consuetudinem illam auspicaturum. 1 Primùm igitur adest tibi quispiam qui te iubeat ad conuiuium accedere, famulus nō incomis: qui tibi priùs placandus, datis in manum, ne videaris inciuilis, vt minimum quinque drachmis. At ille Accissans, seq; quum maximè cupiat, cupere dissimulans: Apage, inquit: Egóne quicquam abs te? Addit & illa: Absit, diij prohibeāt. Tandem flectitur atque obtemperat ac discedit, te latè diducto rictu subsannans. Tu porrò nitida sumpta veste, mundissimèque cultus, lotus accedis, solicitus interim ne prior illis aduenias: nam id inurbanum: quemadmodum posire-

ἀπειρόκαλον γάρ· ὥσπερ καὶ τὸ ὕστατον ἥκειν, φορτικόν. αὐτὸ οὖν τηρήσας τὸ μέσον τοῦ καιροῦ, ἀσελήλυθας, καί σε πάνυ ἐντίμως ἐδέξαντο. καὶ παραλαβών τις κατέκλινε μικρὸν ὑπὲρ τοῦ πλουσίου, μετὰ δύο που σχεδὸν τῶν παλαιῶν φίλων, σύ δ' ὥσπερ τοῦ Διὸς τὸν οἶκον παρελθὼν, πάντα τεθαύμακας. καὶ ἐφ' ἑκάσῳ τῶν πραττομένων μετέωρος εἶ. ξένα γάρ σοι καὶ ἄγνωστα πάντα, καὶ ἥτε οἰκετεία εἰς σὲ ἀποβλέπει, καὶ τῶν παρόντων ἕκαστος ὅ, τι πράξεις ἐπιτηροῦσιν. οὐδ' αὐτοῦ δὲ ἀμελὲς τοῦ πλουσίῳ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ προεῖπέ τισι τῶν οἰκετῶν ἐπισκοπεῖν, ὅπως ἐς τοὺς παῖδας, ἢ ἐς τὴν γυναῖκα, εἰ πολλάκις ἐκ περιωπῆς ἀποβλέψεις. οἱ μὲν γὰρ τῶν συνδείπνων ἀκόλουθοι, ὁρῶντες ἐκπεπληγμένον, ἐς τὴν ἀπειρίαν τῶν δρωμένων ἀποσκώπτουσι, τεκμήριον ποιούμενοι τοῦ μὴ παρ' ἄλλῳ πρότερόν σε νεδειπνη-

postremum venire, graue. Proinde media inter vtrumque obseruata opportunitate ingrederis: teq; sanè quàm honorificè excipiunt. Tum arrepta manu te quispiam iubet accumbere, paulò supra diuitem, inter duos fermè veteres amicos. At tu perinde atque in Iouis ædes veneris, nihil non admiraris, & ad omnia quæ geruntur, suspensus inhias, propterea quòd noua tibi atque inuisa sint cuncta. Interim familia te spectat, omnesq; qui præsentes sunt, quid agas obseruant. Neque verò ea res curæ non est ipsi diuiti, quippe qui famulis aliquot præmonitis negocium dederit, vt oculis obseruent quemadmodum te geras in pueros, aut in vxorem, num subinde ex obliquo respectes. Ac reliqui quidem conuiuæ, simul atque te vident propter imperitiã ad ea quæ fiunt, attonitum ac stupefactum, derident clanculùm, coniectantes te nunquam antea apud alium quempiam

δεδειπνηκέναι, καὶ τὸ καινὸν εἶναί σοι τὸ χειρόμακτρον τιθέμενον. ὥσπερ οὖν εἰκὸς, ἰδίειν τε ἀνάγκη ἐπ' ἀπρείας, καὶ μήτε διψῶντα πιεῖν αἰτεῖν τολμᾷν, μὴ δόξῃς οἰνόφλυξ τις εἶναι, μήτε τῶν ὄψων παρατεθέντων ποικίλων, πρός τινα τάξιν ἐσκευασμένων, εἰδέναι ἐφ' ὅ, τι πρῶτον ἢ δεύτερον τὴν χεῖρα ἐνέγκῃς. ὑποβλέπειν οὖν ἐς τὸν πλησίον δεήσει, κἀκεῖνον ζηλοῦν, καὶ μανθάνειν τοῦ δείπνου τὴν ἀκολουθίαν. τὰ δ' ἄλλα ποικίλος εἶ, καὶ θορύβου πλέως τὴν ψυχὴν, πᾶς ἕκαστα τῶν πραττομένων ἐκπεπληγμένος. καὶ ἄρτι μὲν ἐυδαιμονίζεις τὸν πλούσιον τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἐλέφαντος, καὶ τῆς τοσαύτης τρυφῆς· ἄρτι δ' οἰκτείρεις σεαυτὸν, ὡς τὸ μηδὲν ὢν, εἶτα ζῆν ὑπολαμβάνεις. ἐνίοτε δὲ κἀκεῖνο εἰσέρχεταί σε, ὡς ζηλωτόν τινα βιώσῃ τὸν βίον, ἅπασιν ἐκείνοις ἐνετρυφήσων, καὶ μεθέξων

cœnasse, nouumq́ tibi esse vt mantile apponatur. proinde, sicuti verisimile est, præhæsitantia sudes oportet, ac neque cùm sitias, audeas potum poscere, ne vinosus videare: neque varijs appositis opsonijs, & K in ordinem quendam extructis, scire posses, cui prius aut posterius manum admoueas. Quare ad eum qui proximus accumbit, respectes necesse est, atque eundem imitatus conuiuij rationem & ordinem discas. Alioqui anceps sedes, & varians, animoq́ penitus perturbato, & ad omnia quæ illic geruntur obstupescens. L Atque interim quidem diuitis admiraris felicitatem, propter auri vim & eboris, tantâsque delicias. Interim tuam ipse deploras infelicitatem, qui quum nullius sis rei, tamen viuere te credas. Nonnunquam & illud in mentem venit, fore vt admirandam & expetendam quandam viuas vitam, quippe qui sis omnibus delicijs illis fruiturus, cunctorumq́ ex æquo futurus

ξον αὐτῶν ἐξ ἰσοτιμίας. οἶδ
γὰρ ἅσαι Διονύσια ἑορτάσαν. καὶ τὼ καὶ μειράκια ὡ-
ραῖα διακονήμενα, καὶ ῥῆμα προσμειδιῶντα, γλαφυρωτέ-
ραν ἐπιγράφῃ σοι τὴν μίμησαν δήπουθεν, ὥς τι σωνέχῃς
τὸ Ομηρικὸν ἐκεῖνο φθέγγε-
σθαι, Οὐ νέμεσις, Τρῶας καὶ
ἐυκνήμιδας Ἀχαιοὺς Πολλὰ πο
νεῖν καὶ ἐπομένεν ὑπὲρ τῆς τοῦ
σάυτης ἀυθαιμονίας. φιλοτη-
σίαν τὸ ἐπὶ τούτῳ, καὶ σύφορον
ἀυμενέθη τις ἀτήσας, προῦ-
πιέ σοι ὡς διδασκάλῳ, ἢ ὅ, τι
δήποτε προσαιτῶν. σὺ δὲ λα-
βὼν, ὅ, τι μέν τι σε καὶ αὐτὸν
ἐπαιτεῖν ἔδει, ἠνόησας ὑπ' ἀ-
παιδείας καὶ ἀγροικίας δόξαν
ὤφλον. ἐπίφθονον δ' οὖν ἀπὸ
τῆς προτόσως ἐκείνης πολ-
λοῖς τ' παλαιῶν φίλων γεγόνε
σαι. καὶ πρότερον ἐπὶ τῇ κα-
κλίσθ' ἐλύπησας γινὰς αὐτ', ὅτι
τύμβον ἥκων, πρὸ ἐκείθης ἀν-
δρῶν πολυετῆ θυσίαν λιτομε-
νόντων.

futurus particeps. Arbitraris enim te semper bacchanalia festa celebraturum. Quin & adolescentuli formosi præministrantes, ac silentio arridētes, suauius in posterum hoc vitæ genus pollicentur : vt Homericum illud nunquam desinas in ore habere:

Haud vitio verti debet, si Troïa pubes,

Armatique simul Danaï, sub Marte laborum

Pondera tanta ferāt—:

ob tantam videlicet felicitatem. Accedunt ad hæc inuitatiunculæ ad bibendum: ac postulato per quàm mgēti scypho quispiam præbibit tibi, præceptorem aut aliud quiddam denique te appellans. At tu recepto scypho quid vicissim M oporteat respondere, propter eiusmodi morum imperitiam ignoras, iamque rusticanus & inelegans esse videris. Cæterùm ea propinatio multorum veterum amicorum inuidiam in te concitauit, è quibus nonnullos iamdudum tuus acubitus clanculùm vrebat, quòd modò cùm adueneris, ijs anteponāre, qui multorum annorum seruitutem exhauserint.

κότων, εὐθὺς οὖν καὶ τοιοῦτός τις περὶ σοῦ λόγος ἐν αὐτοῖς, τοῦτο ἡμῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις δεινοῖς ἐλείπετο, καὶ τῶν ἄρτι ἐσεληλυθότων ἐς τὴν οἰκίαν δευτέρους εἶναι. καὶ μόνοις τοῖς Ἕλλησι τούτοις ἀνέωκται ἡ ῥωμαίων πόλις καί τοι τί ἐστιν ἐφ' ὅτῳ πετιμῶνται ἡμῶν: οὐ ῥημάτια δύσκην λέγοντες, οἴονταί τι παμμέγεθες ὠφελεῖν; ἄλλος δὲ, οὐ γὰρ εἶδεν ὅσα μὲν ἔπιεν, ὥπως δὲ τὰ παρατεθέντα συλλαβὼν κατέφαγεν, ἀπειρόκαλος ἄνθρωπος, καὶ λιμοῦ πλέως, οὐδ' ὄναρ λευκοῦ ποτε ἄρτου ἐμφορηθεὶς, οὔτι γε Νομαδικοῦ, ἢ φασιανοῦ ὄρνιθος, ὧν μόλις τὰ ὀστᾶ ἡμῖν καταλέλοιπε· τρίτος ἄλλος, ὦ μάταιοι, φυσὶ, πέντε οὐδ' ὅλων ἡμερῶν ὄψεσθε αὐτὸν ἐνταῦθά που ἐν ἡμῖν τὰ ὅμοια ποτνιώμενον. νῦν μὲν γὰρ ὥσπερ τὰ ναινὰ τῶν ἑποδημάτων, ἐν τιμῇ τινι καὶ ἐπιμελείᾳ ἐστὶν. ἐπειδὰν δὲ πατηθῇ πολλάκις, καὶ ἑπὸ τῆς πηλοῦ ἀναπλασθῇ,

Protinus itaq; talia quædam de te inter illos dicta feruntur: Illud scilicet malis nostris deerat, vt etiam ijs qui nuper in familiam cõmigrârunt, posthabeamur. &, Solis Græculis patet vrbs Romana &, Quid habent quã obrem nobis debeant anteponi? Num mirificam quandam vtilitatem adferre videntur, quum verbula quædã misera dicunt? Rursus alius hæc: Annòn vidisti quãtum biberit? quemadmodum cibos appositos auidè corripiens deuorârit? Homo inelegans, ac fame enectus, qui N *ne per somnium quidẽ vnquã fuerit* O *albo pane saturatus, multò minus alite Numidica, aut Phasiano, è quibus nobis vix ossareliqua fecit. Porrò tertius: Fatui, inquit, priusquã quinq; abeant dies, videbitis hunc nihilo pluris fieri quàm nos. Nam nunc quidem non secus atq; calcei noui solent, in precio est, & habetur charus: verùm vbi crebrò iam fuerit calcatus, lutoq; deformatus, tum miserè sub*

πλαθῇ, ὑπὸ τῆ κλίνῃ ἀθλίως ἐρρίψει), κόρων, ὥσπερ ἡμᾶς, ἀνάπλεως. ἐκεῖνοι μὲν δὴ τοιαῦτα περὶ σοῦ πολλὰ φέρουσι, καί πῃ καὶ πρὸς διαβολάς τινες αὐτῶν παρασκευάζονται. τὸ δ' ὅλον συμπόσιον ὅλον ἐκείνου μόνου ὄζει, μὲν περὶ σὲ δὲ πολλοὶ λόγοι, σὺ δ' ὑπ' ἀηθείας πλέον τῆ ἱκανῆς ἐμπιὼν φλέγου κραιπάλῃ μὲν δριμείᾳ, θάλαττα γὰρ πρὸς ἐπιτήδευσις, πονύρως ἔχεις, μὲν ὅτι προεξαναστῆναί σοι καλὸν, ὅτι μένειν ἀσφαλές. ἀρτεθνομένης τοίνυν ἤ πότε, μὲν λόγων ἐπὶ λόγοις γιγνομένων, μὲν θαμάτων ἐπὶ θαύμασι παεύλων (ἅπαντα γὰρ ἐπιδείξασθαί σοι τὰ αὐτῆ βέλη)) κόλασιν δ' οὐκ ἂν ἡγοῦμαι, μήτ' ἀρῶν τὰ γιγνόμενα, μήτ' ἀκούων εἴ τις ἄλλη, μὲ καθεύδῃ πάντιμώμενος παρακόσκος. ἀλλ' ἐπανῆς μὲν ὑπ' ἀνάγκης, ὡς ἂν δὲ μὲ σεσωμῶ, συμπισαίμην ἐκεῖνα πάντα, μὲ πυρκαϊάν τινα προσαγγελθῶσιν, ἵνα ποτὲ, καὶ

sub lecticam abijcietur, cimicibus, quemadmodum nos, oppletus. Atque inter illos talia permulta de te iactantur, ex quibus aliquot iam tũ etiam ad calumniandum insimulandumq; te incitantur. Omne igitur illud cõuiuium tui plenum, ac plerique de te sermones. Tu verò propter insolentiam atque insuetudinem plus quàm satest, hauris vini tenuis & acris, coq; P iamdudum aluo tibi cita discrutiaris: verùm neque decorum tibi ante alios è cõuiuio discedere, neque rursus manere tutum. At producta interim in longũ potatione, dũ sermo alius ex alio nascitur, dũ spectacula alia proferũtur in conuiuium (nã vniuersum fortunæ ius strepitũ tibi cupit ostentare) non mediocriter discruciaris, cui non liceat neque videre quæ geruntur, neque auscultare si quis voce citharáve canat egregiè dilectus adolescentulus. At laudas tamen inuitus: caterùm animo illud optas, vt aut terræmotus repẽs ortus ea cuncta discutiat, aut incẽdiũ aliquod renũciet, quo simul cõuiuiũ

κὴ διαλυθῇ τὸ συμπόσιον τῦτο μὴν ἀλλ σοι τὸ πρῶτον, ὦ ἑταῖρε, καὶ ἥδιστον ἐκεῖνο ἀλεπάνον, ὃν ἔμοιγε τὸ θύμι, καὶ τ λουκῶν ἀλῶν ἥδιον, ὁπλωίκα βέλομαι, καὶ ὁπόσον ἐλευθέρως ἐθιομένω. ἵνα γοῦν σοι πλὼ ὀξυρεμίαν πλὼ ἐπὶ τούζοις παρῶ, κὴ τ ἐν τῇ νυκτὶ ἔμετον, ἕωθεν ἀνάσχ περὶ τῦ μισθῦ ξυμβῆναι ἡμᾶς, ὁπόσον τε κὴ ὁπότε δεῖ τες καὶ λαμβάνειν. παρόντων δν δύο ἢ τριῶν φίλων, πρόσκαλέσας σε κὴ καθίζω κλινούσας, ἄρχ λέγειν, τὰ μὲν ἡμέτερα, οἷα ὁρᾶν, ἑώρακας ἤδη, καὶ ὡς τύφος ἐν αὐτοῖς ἀδέ εἰς ἀπαγόρευσιν δέ, καὶ πεζὰ πάντα, καὶ δημοτικά. χρὴ δέ σε ὅτως ἔχειν ὡς ἂν πάντων ἡμῖν κοινῶν ἐσομένων. γνήσιον γάρ, ἃ τὸ κυρεῖν τάχιον. πλὼ ψυχρόν σοι πλὼ ἐὰν δ, ἢ καὶ νὴ Δία τῶν παιδῶν, (εἰ παῖδάς ἔχω αὐτῷ παιδεύσεως δεόμενοι) ἐπιτρέπων, τ ἄλλων μὴ ἐπίσης ἡγοίμην δεσπότην.

tandem aliquãdo dirimatur. Habes, amice, primum illud scilicet & suauissimũ conuiuiũ, quod mihi quidẽ haud quaquam suauius sit cepis. cãdidóq; sale, liberè quũ velim ex his, & quantũ velim edenti. Verùm vt ne tibi cõmemorem ructus acidos qui deinde sequuntur, vt ne nocturnos vomitus, manè vobis erit de mercede pacto transigendũ, quantũ & qua anni parte te oporteat accipere. Ergo præsentibus duobus aut tribus amicis, accersito te, & considere iusso, sic loqui incipit: Facultates nostræ cuiusmodi sint, iã perspicere potuisti, quam nullus in his fastus, sed citra ostentationem moderata ac popularia omnia, sed mediocria omnia ac plebeia. Sic autem animum inducas velim, vt existimes omnia nobis fore cõmunia. Nam ridiculum profectò si quũ charissimam possessionũ mearũ partem, puta meam ipsius vitam, aut per Iouem liberorũ etiã (si fors illi liberi fuerint erudiendi) tibi credam, non aliarum item rerum te mecum ex æquo dominum ac possessorem existimem.

σπούδω. ἐπεὶ ὑμᾶς οἶδά τι δεῖ, ὁρῶ μὲν τὸ μέτριον καὶ αὔταρκες καὶ σὸν τρόπον. καὶ σωίημι, ὡς ἐλπίδι μισθοῦ ἐληλύθατε ἐπὶ τὴν οἰκίαν τὴν ἐμὴν ἕνεκα τῆς εὐνοίας τῆς παρ' ὑμῶν, καὶ τιμῆς ἣν παρὰ πᾶσιν ἔχεις. ὅμως δ' ὅμως καὶ ὠέσθω τι. σὺ δ' αὐτὸς ὅ, τι καὶ βέλτιστον, μεμνημένος, ὦ φίλτατε, καὶ πάνυ ἄρτι ἐν ἑορτῇ τοῖς ἑτησίοις ἐμοῦ ὑμᾶς παρεξέλθων. ἃ γὰρ ἀμελήσομεν δεῖ τῶν λοιπῶν, ἃ καὶ μὴ νῦν αὐτὰ σωτιθέμεθα. πομπεῖ δ', οἶδα, ἥτις αὖ τοιαῦτα ἀφορμὴ πρὸς ἐκεῖνα τοίνυν ἀρβλήσομεν, μετεώτερον δικνούσι ἐπιβάλοις ὑμῖν τὸ μισθόν. ἄμωσι καὶ πρέπον ἂν εἴη, τοῖς πεπαιδευμένοις ὑμῖν μεμέλησιν δεῖ χρημάτων. ὁ μὲν ταῦτ' ἐπὼν, καὶ ὅλον σε διαθείσας τοῖς ἐλπίσι, τι θασσὸν ἑαυτῷ πεποίηκε οὐδὲν πάνυ, τάλαντα καὶ μυριάδας ὀνηροπολοῦσ, καὶ ἀγρὸς ὅλος, καὶ σωοικίας, σωίης μὲν

stimē. Cæterùm quando certè quippiam est præsumendum, equidem video vitæ tuæ frugalitatē & animū paucis cōtentum. Neq; non intelligo, haud mercedis adductū spe te in nostrā venisse familiā, verùm aliarū gratia rerum, puta nostræ in te benevolentiæ causa, tū honoris qui tibi præter omnes continget. Attamen præsumiendum est aliquid. Quin ipse magis quod videbitur statuito, habita ratione, vir amicissime, munerum etiam illorum quæ quotannis festis diebus à nobis accepturus videris. Neq; enim vel ista nobis fuerint neglectui futura, etiamsi nunc hæc pactione non complectamur. Scis autem complures per annum eiusmodi munerum occasiones incidere. Horum igitur habita ratione, moderatius nimirū præmiū nobis præscribas. Præterea decet etiā vos homines eruditos pecuniam negligere. Hæc ille dicens, totumq; te varia spe labefactās, mitē sibi ac tractabilē reddidit. Tu porrò qui dudū talenta, ac multa nummūm millia somniāras, solidos agros, & familias, sentis quidem

ἀρίμαν μικρολογίας, σάνεις ὅμως τῷ ὑποσχέσιν, καὶ τὸ Πάντα ἡμῖν κοινὰ ἔσται. βέβαιον καὶ ἀληθὲς ἔσεσθαι νομίζεις, οὐκ εἰδὼς, ὅτι τὰ τοιαῦτα, Χαλκὸς μὲν τ' ἐδίκυνεν, ὑπερώλεσε δ' ὑκ ἐδίκυνε. πολλοῦ δεῖ γὰρ ἄδδος αὐτῷ ἐπιτρέψας. ὁ δ' αὐτὸς μὲν ὃ φησιν ἐρεῖν τ φίλων δέ τινα τ παρόντων κελεύσει, μέσον ἐλθόντα τ πράγματος ἁπάντων, ὃ μήτ' αὐτῷ γίγνοιτ' ἂν βαρύ, καὶ πρὸς ἅπαντων ἥκιστα ἀναιδῶς ἔχοντα ἀπανθρώπως, μήτε τῷ κτωμένῳ ἐνοχλοῦντα. ὅτι δ' ὠμότερον τις, ἢ παίδων κολακείας συμπροφέρ, ὡς μὴ ὑκ εὐδαιμονίσαιτός ἔ, φησι, τ ἐν τῇ πόλει ἁπάντων, ὧ οὗτος ὑκ ἂν ἔποις, ὃν τι τ πρῶτον ὑπάρχειν, ὃ τοῖς πάνυ γλιχομένοις μόλις ἂν γένοιτο παρὰ τ Τύχης. λέγω δ' ὁμιλίας ἀξιοθέατον, καὶ ἑστίας κοινωνῆσαι, καὶ ἐς τὸν πρῶτον οἰκίαν τ ἐν τῇ ῥωμαίων ἀρχῇ καταδεχθῆναι. τὸ γὰρ ὑπὲρ τὰ Κροίσου τάλαντα, καὶ τ Μίδου πλοῦτον

tacitus apud te hominis sordes ac parsimoniã: nihilominus blãditur tibi pollicitatio tamẽ: atq; illud, Cõmunia futura sunt omnia: ratũ et verũ fore arbitraris, ignarus eiusmodi dicta, summis è labijs, non imò è corde pfecta. Tandem præ pudore ipse statuendi ius defers. Verùm ille facturũ se negat: cæterùm ex amicis præsentib. quempiã in eo negotio veluti mediũ intercedere iubet, q salarij modũ pronunciet, eũ qui neq; ipsum grauet, vt cui plurimas tũ alias in res magis hic necessarias sumptus sit faciendus: neq; rursus eì qui laturus est, sit omnino indignus. Atq; is seniculus quispiã diuitis æqualis, vnà cum illo à pueris adulando educatus: Eho tu, inquit, num inficias ire potes, quin vnus sis qui in hac vrbe viuunt omnium fortunatissimus, cui primũ contigerit, quod pluribus miserè cupientibus, vix à fortuna dari possit, nẽpe vt in huius hominis consuetudinem admittaris? vt communes penates habeas? vt in familiam inter Romanos primariam recipiaris? Id nimirum Cræsi talenta, tum Midæ diuitias superat, si modò mo-

σωφρονεῖν οἶδα. ἅδομ δὲ πολλοὺς τ εὐδοκίμων, ἐθελήσαντας ἂν, εἰ καὶ πεδιδόναι δέοι μόνης τ δόξης ἕνεκα συνεῖναι τούτῳ, καὶ ὁρᾶσθαι πρὸ αὐτ, ἑταίρους καὶ φίλους ἐν δοκοῦντας. ὥστ ἔχω, ὅπως σε τ εὐπορίας μακαρίσω, ὃς καὶ προσλήψῃ μισθὸν τοιαύτης εὐδαιμονίας. ἀρκεῖν οὖν νομίζω, εἰ μὴ πάνυ ἄσωτός ἐστι, δοῦναί τι ἐπὶ τούτῳ ἐλάττονα, καὶ μάλιστα πρὸς τὰς σὰς ἐκείνας ἐλπίδας· ἀγαπᾶν δ' ὅμως ἀναγκαῖον. ὁ γὰρ δεῖ ἂν φυγεῖν ἔτι δοκῶ λανθάνειν, ἐντὸς ἀρκύων γενόμενος. ἀλλὰ τοίνυν τ χαλινὸν μύσας, καὶ τὰ πρῶτα εὐάγωγος ἐπὶ πρὸς αὐτὸν, ὁ πάνυ πανοῦργος, δεῖ· ἀξίως νύττουσα, μήτις ἂν λάθῃς τέλεον ὠθούμενος σωκάθης γενόμενος· οἱ μὲν δὴ ἔξω ἄνθρωποι, τὸ μετὰ τοῦτο ζηλοῦσί σε, ὁρῶντες ἐντὸς τ βασιλικῆς διατρίβουσα, καὶ ἀκωλύτως εἰσιοῦσα καὶ τ πάνυ τινὰ ἔνδον γεγυμνασμένον.

destus esse noris. Equidē non paucos noui magni nominis viros, qui cupijssent, etiamsi quid vltrò dandū fuisset, gloriæ duntaxat causa cum isto viuere, & familiares apud hūc atq; amici videri. Quapropter haud inuenio quib. modis tuam prædicem felicitatem, qui quidem ad hanc tam expetendam fortunam etiam præmio addito admiteris. Proinde mihi satis esse videtur, nisi planè es insolēs, si tantum accipias. simulq; pronunciat sanè minimum quiddam, præsertim ad spes illas tuas: attamen boni consulat necesse est. Neque enim iam possis effugere, quum intra retia tenearis. Frenum igitur recipis, mussitans ac dissimulans, ac initiò quidem non magnoperè illi reluctans: facileq; sequeris, vt quod non admodum te torqueat, neque stringat, donec illi tandem paulatim assueueris. Tum verò ij qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortunam admirantur, quòd te conspiciant intra cancellos versantem, ac nullo prohibente introeuntem, prorsus præclaris illis opibus deliciisque domesticum quendam ac familiarem esse factum.

σὺ δ' αὐτὸς οὐδέπω ὁρᾷς οὕτω σφόδρα ἕνεκα εὐδαίμων αὐτοῖς ἂν δοκεῖς, πλὴν ἀπὸ χαρᾶς γε, καὶ σιωπῇ ἐξαπατᾷς, μὴ ἀεὶ τὰ μέλλοντα βελτίω γενήσεσθαι νομίζεις. τὸ δ' ἐμπαλιν, ἢ σὺ ἤλπιζες, γίγνεται, καὶ ὡς ἡ παροιμία φησὶν, ἐπὶ μανδραβούλῃ χωρεῖ τὸ πρᾶγμα, καθ' ἑαυτὸ ἑαυτῷ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὴν ἡμέραν ἀπομικρυνόμενον, καὶ εἰς τὸ πίσω ἀναποδίζον. ἀρέσκομαι οὖν, ὥσπερ ἐν ἀμυδρῷ τῷ φωτὶ τότε πρῶτον διαβλέπων ἄρχῃ καταναοεῖν, ὡς αἱ μὴ χρυσᾶ ἐκεῖναι ἐλπίδες, οὐδὲν ἀπ' ἢ φῦσά τινος ἦσαν ἐπίχυσιν, βαρεῖς δὲ καὶ ἀληθεῖς, καὶ ἀπαραίτητοι καὶ σωτηρίας οἱ πόνοι. τίνων οὖν ζητεῖς, ἴσως ἐρήσῃ μοι. οὐκ ὁρῶ γὰρ ὅ, τι τὸ ἐπίπονον ἐν ταῖς τοιαύταις ξυμφοραῖς ὄντων, οὐδ' ἐπίνοιαν ἄτινα ἔφησθα τὰ καματηρὰ καὶ ἀφόρητα. ἀκήκοα, ὦ γνώτω, μὴ ἃ κάματόν ἐστιν ἐν τῷ πράγματι μόνον ἐξετάζων, ἀπὸ καὶ τὸ ἀσχολον καὶ ταπεινὸν, καὶ σιωλοῦς δὲ λοπρεπὲς, ἢ ἐν παρέργῳ ἀκροάσεως τιθέμενον καὶ πρώτην μάλιστα ἐνίοτε σκοπούμενον. ἀλλ' ἐμοὶ μὲν ἔστω ταῦτα ἐν ἀδιαφορίᾳ· σὺ δὲ ἐπειδὴ τὸ ἐπίπονον ἐν τοῖς τοιούτοις ἐπιζητεῖς, ἐρῶ σοι ἃ ἐγὼ ἐν τῷ τοιούτῳ ἐπιπόνως ἔχειν ἡγοῦμαι.

At ipse nondum videre potes quam ob rem illi te felicem existimēt, nisi quòd gaudes tamē, teq; ipse fallis, semper futura meliora fore existimans. Cæterùm contrà atque speraris euenit, & quemadmodum adagio dicitur, iuxta Mandrabuli morē negotium procedit, in singulos (vt ita dixerim) dies deterius ac retro relabens. Vnde paulatim velut in luce dubia, tum demum despicies intelligere incipis, aureas illas spes nihil aliud fuisse, quàm ampullas quasdam inauratas: labores autem esse graues, feros, ineuitabiles, ac perpetuos. Sed quinam isti sint, forsitan me rogabis. Neque enim video, inquies, quid in hac consuetudine sit adeò molestum, neque intelligo ista quæ commemoras grauia atq; intoleranda. Audi igitur, vir egregie, nō molestiam modò negotij perpendens, verùm fœditatem, humilitatem, prorsusque seruilitatem vel præcipuè interim considerans. Principiò meminerис ex

τόν γε μέμνησο, μηκέτι ἐλεύθερον τὸ ἀπ' ἐκείνου, μήδ' ἄπαντα δόξαν σαυτῷ οἴεσθαι· πάντα γὰρ ταῦτα, τὸ γένος, τὴν ἐλευθερίαν, τοὺς προγόνους ἔξω τῆς θύρας καταλείψαν ἔοικε, ἐπειδὰν ἐπὶ δουλείαν σαυτὸν καταβάλλῃς ἀπεμπολήσεως ἑαυτόν. ὁ γὰρ ἐθελήσας δι' ἣν ἐλευθερίαν ξυνεισελθεῖν ἐφ' ὅτῳ ἀγωνεῖ πράγματα καὶ ταπεινὰ φαίνῃ. ἀλλ' ὅρα, εἰ καὶ πάνυ ἀχθέσῃ τῷ ὀνόματι, καὶ οὐκ ἐνδοὺς, ἀλλὰ πολλῶν ἀλλ' ἀναγκαίως ἔσῃ, καὶ θυτούσης διάτωνυσον ἕωθεν εἰς ἐσπέραν, ἀεικελίῳ ἐπὶ μισθῷ. καὶ ἅτε δὴ μὴ ἐκ παίδων τῇ δουλείᾳ ξυναρφεὶς, ὀψιμαθὴς ὤν, καὶ πόρρω τῆς ἡλικίας παιδευόμενος πρὸς αὐτῶν, ὁ πάνυ ὀλίγου δεῖ πολλοῦ ἄξιος ὢν δεσπότῃ. ἀλαθὲς γάρ σε ἡ μνήμη τῆς ἐλευθερίας ὑπισοῦσα, καὶ ἀρσκιρτᾶν ἐνίοτε ποιεῖ, καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῇ δουλείᾳ πονηρὸς ἀπαλάπαλαν. πλὴν

ris ex extempore te iam neq; liberum neq; ingenuum posse videri. Noueris enim te hæc omnia, genus, libertatē, progenitores ante limen relinquere, quum in huiusmodi seruitutem temetipsum addices in ædes ingrederis. Siquidē libertas tibi comes ire recusārit, ad vitā tam indignā, tam humilem te conferenti. Seruus itaq; (tametsi nomine ipso grauiter offenderis) seruus inquam, velis nolis, futurus es: neq; vnius seruus, verūm complurium, operamq; seruilem præstare cogēris obstipo capite, à diluculo in vesperam vsq;, idq; mercede vili atque indigna. Addē, quòd ne placebis quidem admodum, neq; domino satisfacies, neq; ab illo magnifies, vt qui non à puero fueris ad seruitutem institutus, sed serò didiceris, atq; ætate multum aliena cœperis ad id erudiri. Excruciat autem te pristinæ libertatis memoria animo recursans, facitq; vt interdum resilire conēre, reluctēriſq;, atque ob id ipsum fit, vt seruitus tibi molestior accidat.

Nisi

πολὺ ἐ μὴ ἀφελῶ σοι πρὸς ἐλευθερίαν νομίζεις, τὸ μὴ Πυῤῥίου, μηδὲ Ζωπυρίωνος ὑὸν εἶναι, μηδ' ὥσπερ τις Βιθυνὸς τὸ μιγαλοφώνῳ ὠνεῖσθαι· ἀλλ' ὁπόταν, ὦ βέλτιστε, τῆς νουμηνίας ἐπιβάσης, ἀναμιχθεὶς τῷ Πυῤῥίᾳ, καὶ τῷ Ζωπυρίωνι, πρατῆναι θέλῃ χέρα, ὁμοίως τοῖς αὐτοῖς οἰκέτας, καὶ λαμβάνειν ἐκεῖνο, ὅ, τι ἐλάχιστοι δίδόμενον, τοῦτο ἐ παρέσεσθαι. ἐλάχιστος γὰρ ἐκ ἔδοξε ἐπ' ἄνδρὰ ἑαυτὸν ἀνακηρύξαντα, καὶ μακρῷ κήρυκι μνησασάμενον ἑαυτῷ τὸν δεσπότην. ἆρ' ὦ μάθαρμα, φαίην ἂν καὶ μαλιστα πρὸς τὸν φιλοσοφῶν φασκοντα, εἰ μήν σε τις ἢ πλούτου καταπονήσας συναλαβὼν, ἢ λῃστὴς ἀποδίδοτο, ὤκθαρις ἂν σεαυτὸν, ὡς παρὰ τὴν ἀξίαν δυσχωροῦντα. ἢ εἴ τις σε συναδόμενον, ἢν λοῦλον εἶναι λέγον, ἐδόας ἂν τὰς νόμους, καὶ βοᾶν ἐποίας, καὶ ἀγανακτεῖς, καὶ ὦ γῆ,

Nisi fortè illud tibi ad libertatem sufficere putas, quòd non fueris Pyrrhia, aut Zopyrione patre prognatus: aut quòd non sic vti Bithynicum aliquod mancipium vociferante præcone diuendaris. Atqui tum, vir egregie, cum instante nouilunio Pyrrhijs & Zopyrionibus immixtus, manum itidem vt alij scruuli protendis, capisq; quodcunque illud tandem est quod datur: hæc videlicet est auctio. Nam præcone nihil opus erat homini qui ipsius sui fuerit præco, quiq; ipse vltrò sibi multo tempore dominum ambierit. Q. Age iam, ô scelestè (cur enim non dicã, præsertim in eum qui se philosophum esse dicat) si quis te pirata inter nauigandum capium, aut si quis prædo in seruitutem tradidisset, teipsum deplorares, tanquam indignam fortunæ iniuriam patientem: aut si quis manu iniecta te duceret in seruitutem asserens, leges inclamares, omnia faceres, acerbè ferres, & ô terra,

γῆ, καὶ θεοί μεγάλῃ τῇ φωνῇ ἐκεκράγεις ἄν· σεαυτὸν δή, ὀλίγων ἕνεκα ὀβολῶν; ἐν τούτῳ τῆς ἡλικίας, ὅτε καὶ ἐφύσει δοῦλος ἦν ἄν, καιρὸς ἦν, πρὸς ἐλευθερίαν ἤδη ὁρᾶν αὐτῇ ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ φέρων ἀπημπόλησας, ὁπότε τοὺς μὲν λόγους ἀφεῖσθε, ὃς ὁ καλὸς Πλάτων, ἢ ὁ Χρύσιππος ἢ Ἀριστοτέλης διεξελύθασι, τὸ μὲν ἐλευθέριον ἐπαινοῦσθε, τὸ δὲ δουλοπρεπὲς δὲ βδελύττεσθε. καὶ ἐκ ἀσχημόνως, δόλαξιν ἀνθρώποις, καὶ ἀγοραίοις καὶ βωμολόχοις ἀντιξυζυγούμενος, καὶ ἐν τοσούτῳ πλήθει ῥωμαϊκῶν μόνος ξενίζων τῷ τείβωνι, καὶ πονήρως τῇ ῥωμαίων φωνῇ βαρβαρίζων, ἅτα λαπύρῳ δεῖπνα θορυβώδη καὶ πολυάνθρωπα, συγκυδοιμῶν τινῶν, καὶ τῶν πλείσων μοχθηρῶν. καὶ ἐν αὐτοῖς ἐπαινεῖς φορτικῶς, καὶ πίνεις πρὸς τὸ μετρίως ἔχον; ἔωθέν τε ἐπὶ τὸ κῴδωνι ἐξανασὰς, ἀφεσιάζων ζοῦ ὕπνου τὸ ἥδιστον, συμπεσὼν ἄνω καὶ κάτω, tintinabulum expergefactus, ſima ſomni parte, vnà ſurſum ac deorſum circumcurſas,

terra, ô dij, magno clamore vociferareris. nunc verò quum ipſe te ob paucos obolos id ætatis in qua etiamſi ſeruus natus eſſes, tamen tempeſtiuum fuiſſet iam ad libertatem aſpirare, cum ipſa virtute ac ſapientia vltrò addictum vendideris. nihil illa reueritus, quæ permulta ab egregio Platone, Chryſippo, Ariſtotele diſſeruntur, quum libertatem laudant, ſeruitutem damnant: annon te putet, quum inter homines aſſentatores & emptitios ac ſcurras verſans, ex æquo cum illis æſtimaris: quū in tanta Romanorum turba ſolus peregrino in pallio verſaris, quumque Romanam linguam perperam ac barbarè ſonas: præterea quum agitas conuiuia tumultuoſa; magna hominum turba conferta, quorum plerique collectitij, quidam ſunt & improbi? atq; inter hos laudas odioſè: bibisq; præter modum: deinde manè ad diſcuſſa ab oculis dulciſ-

ἔτι τὸ χθιζὸν πηλὸν ἔχων ἐπὶ
ζῷν σκιποῖν. ὅτως ἀρεία μοί-
σι θέρμων ἔσχῳ, ἢ τ ἀγείων
λαχάνων, ἐπιλιπὸν δὲ καὶ ἄ
λφιτα ῥέεσσα τὸ ψυχρὸ ὕδα-
Ϙ, ὡς ἐπὶ ταῦτά σε ὑπ' ἀμη-
χανίας ἐλθεῖν; ἀλλὰ δῆλον,
ὡς ἐχ ὕδα]Ϙ, δὲ θέρμων, ἀλ-
λὰ πιμμάτων καὶ ὄψων, καὶ
οἴνε ἀρθοσμίε ἐπιθυμῶν ἁά-
λως, καθάπερ ὁ λάβραξ αὐτὸν
μάλα δικαίως τὸν ὀρεγόμε-
νον τότων λαμὸν διαπαρέας.
παρὰ πόδας τοιγαροῦν τὸν λι
χνίας ταύτης τὰπίχαρα, καὶ
ὥσπερ οἱ πίθηκοι, κλοιῷ δε-
θεὶς. τ πράχηλον, ἄλλοις μὲν γέ-
λωλα παρέχεις· σαυτῷ δὲ δο-
κεῖς πρυφᾶν, ὅτι ἔσί σοι τῶν ἰ-
σχάδων ἀφθόνως ἐντραχεῖν.
ἀ δ' ἐλευθερία, καὶ τὸ ἀνυβρίς,
αὐτοῖς φυλέτας καὶ φράτορ-
σι, φροῦδα πάνλα, καὶ δὲ μνή-
μή τις αὐτῶν. ὦ ἀγαπητόν, εἰ
μόνον τὸ αἰσχρὸν πρόσω ὦσ
πράγμαΐ, δῆλον ἀντ' ἐλευθέ-
ρε

hesterno luto etiamdum tibijs adhærente? Vsqueadeò ne te R lupini aut holerum agrestium tenuit penuria? Vsqueadeò tibi defuerunt fontes frigida manantes aqua, vt per desperationem ad ista deuenires? Haud puto: quin potius palam est, te non frigidæ aquæ, neque lupini, sed bellariorum atque obsoniorum, viniq; odorati cupiditate captum eò venisse: quæ dum lupi piscis in morem auidius appetis, tuo merito euenit, vt hamus tibi fauces transfixerit. Itaque præsto sunt huius intemperantiæ gulæq; auctoramenta. Ac perinde ac simia à trunco reuinctus collo, reliquis quidem omnibus risui es: at ipse tibi deliciis affluere videris, cui contigerit affatim expleri carycis. Cæterùm libertas, ingenuitas, vnà cum ipsis gentilibus ac tribulibus, hæc nimirum euanida cuncta, atque istarum rerum memoria quidem vlla. quanquam hoc quoq; ferendum, si vita ista cũ hac turpitudine duntaxat esset coniuncta, quòd è libero seruum

videri

ρου δοκεῖν, οἱ δὲ πόνοι μὴ κατὰ τοὺς πάνυ, τούτους οἰκέτας ἀλλ' ὅρα εἰ μετριώτερά σοι πεστέτακται τῶν Δρόμωνι καὶ Τιβίῳ πεστεταγμένων. ὧν μὲν γὰρ ἕνεκα, τῶν μαθημάτων ἐπιθυμεῖν φήσας, παρείληφέ σε, ὀλίγον αὐτῶν μέλει· τί γὰρ κοινόν, φασι, λύρᾳ, καὶ ὄνῳ; πάνυ γοῦν, οὐχ ὁρᾷς, ἐκτετήκασι τῶν πόθῳ τῆς Ὁμήρου σοφίας, ἢ τῆς Δημοσθένους δεινότητος, ἢ τῆς Πλάτωνος μεγαλοφροσύνης, ὧν ἤν τις ἐκ τῆς ψυχῆς ἀφέλῃ τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον, καὶ τὰς περὶ τούτων φροντίδας, τὸ καταλειπόμενόν ἐστι τῦφος, καὶ μαλακία καὶ ἡδυπάθεια, καὶ ἀσέλγεια καὶ ὕβρις καὶ ἀπαιδευσία. δεῖται δήσου ἐπ' ἐκεῖνα μὲν οὐδαμῶς, ἐφεῖ δὲ πώγωνα ἔχεις βαθὺν, καὶ σεμνός τις εἶ τὴν πρόσοψιν, καὶ ἱμάτιον Ἑλληνικὸν εὐσταλῶς περιβέβλησαι, καὶ πάντων ἴσασί σε γραμματικὸν, ἢ ῥήτορα ἢ φιλόσοφον, καλὸν

videri facit: non labores etiã accederent, cũ illa seruorum colluuie communes. S Sed vide, num quæ tibi imperantur, leuiora sint his quæ Dromoni aut Tibio mandãtur. Nam doctrinæ quidẽ (cuius rei cupiditate simulârat te in familiam suã accersisse sese) perquàm exigua illi cura est. T Quid enim (vt dici solet) commercij asino cũ lyra? An non vides videlicet quàm miserè macerentur immodico desiderio vel Homericæ sapientiæ, vel Demosthenicæ grauitatis ac vehementiæ, vel Platonicæ sublimitatis? Quorum mehercle ex animis si quis aurum, argentum, atq; harum rerum curas tollat, nihil fuerit reliquum præter fastum, mollitiem, lasciuiam, luxum, ferocitatẽ, imperitiam. Atq; ad ista nihil prorsum opus te. Verùm quoniam tibi barba ingens propendet à mento, quoniãq; vultu ipso graue quiddam & venerandum præ te fers, tum quia pallio Græcanico decenter amictus es, noruntq; iam omnes te grammaticum esse, seu rhetorem, seu philosophum:

καλὸν αὐτῷ δοκεῖ, ἀναμεμῖ-
χθαι καὶ τοιοῦτόν τινα τοῖς πεοῖοῦ-
σι καὶ πεπομπεύουσιν αὐτοῦ.
δόξει γὰρ ἐκ τούτου καὶ φιλομα-
θὴς τῶν Ἑλληνικῶν μαθημά-
τον, καὶ ὅλως περὶ παιδείαν
φιλόκαλος. ὥστε κινδυνεύεις
ὦ γενναῖε, ἀντὶ τῶν θαυμα-
στῶν λόγων τὸν πώγωνα καὶ τὴν
τρίβωνα μεμισθωκέναι. χρὴ οὖν
σε ἀεὶ σὺν αὐτῷ ὁρᾶσθαι, καὶ μη-
δέποτε ἀπολείπεσθαι, ἀλλ' ἕω-
θεν ἐξαναστάντα παρέχειν
σεαυτὸν, ὀφθησόμενον ἐν τῇ
θεραπείᾳ, καὶ μὴ λιπεῖν τὴν
τάξιν, ὅδ' ἐπιβάλλων ἐνίοτε
τοι τὴν χεῖρα, ὅ, τι ἂν τύχοι,
ληρεῖ, τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐ-
πιδεικνύμενος, ὡς οὐδ' ὁδῷ
βαδίζων, ἀμελὴς ἐστι τῶν
Μουσῶν, ἀλλ' εἰς καλὸν τὴν
ἐν τῷ περιπάτῳ διατίθε-
ται σχολήν. σύδ' ἄθλιος,
τὰ μὲν παραδραμὼν, τὰ
δὲ βάδην ἄναντα πολλὰ, καὶ
κάταντα (τοιαύτη, γὰρ, ὡς
οἶσθα, ἡ πόλις) περιελθὼν
ἱδρω-

pulchrum ille sibi putat, vt & eiusmodi quispiã ante ambulonum suorum pompæ permixtus esse videatur. futurũ enim hac re, vt Græcanicarũ disciplinarũ studiosus, reliquæq; omnis doctrinæ neq; negligens neq; rudis esse putetur. Vnde fit vt in periculũ, vir egregie, venias, ne non tã ob admirandas illas artes, quin magis ob barbam palliumq; cõductus esse videare: proinde vt perpetuus apud illum conspiciaris oportet, neq; absis vnquam, verùm vt diluculo relictis stratis in famulitio temet exhibeas conspiciendum V neq; locũ in acie deseras. Porrò ille iniecta nonnunquam tibi manu, quicquid fortè in mentem inciderit, de hoc tecũ nugatur, obuijs ostentans quàm X ne per viam quidem ingrediens, incurius sit literarum. quin vt illud ipsum etiam otium quod inter inambulandum datur, in re quapiam honesta collocet. At tu miser interim, nunc cursim, nunc gradatim, nunc scansim plerunque, nunc descensim (nam scis huiusmodi esse vrbem) obambulans,

tum

ἔῤῥωκάς τε, καὶ πνευστιᾷς· ἐκεῖνο ἔνδον τινὶ τῶν φίλων, πρὸς ὃν ἦλθες, διαλεγόμενος μένει, μηδ' ὅπου καθίσεις ἔχων, ὀρθὸς ὑπ' ἀφείας, ἀναγινώσκεις τὸ βιβλίον περιεισάμενος, ἐπαλλὰξ δ' ἄσιτόν τε καὶ ἄποτον ἢ νὺξ καταλάβῃ, λυσάμενος πονηρῶς ἀφροδίσιον, περὶ αὐτόθι σχεδὸν τὸ μιαρὸν κύκλιον κεῖσαι ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἐκ ἔθ' ὁμοίως ἔντιμος, ἀεὶ περιβλητὸς τοῖς παροῦσιν, ἀπ' ἐῶ τις ἄλλος ἐπαίξειεν ἀλαλίτης, ἐς τὸπίσω σύ. καὶ ὅτως ἐς πλὴν ἀτιμοτάτου γωνίαν ἐξωθὰς, κατάκεισαι μάρτυς μόνον τῶν παραφερομένων, τὰ ὀπτᾶ, ἃ ἀφικοῖο μέχρι σοῦ, καθάπερ οἱ ἰκτῖνες, περιιόντων, ἢ τὸ σκληρὸν τῆς μαλάχης φύλλον, ᾧ τὰ ἄλλα σωπηδοῖν, ἀπερροφθαὶ ὑπὸ τῶν πεκατακειμένων, ἄσμενος ὑπολιμὰ παρεψόμενος. οὐ μὴν ἀλλ' ἄλλη ὕδεις ἄπιτιν, ἀπ' ὅτι ὧδε ἔχεις μόνος.

tum sudas, tum spiritum anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quopiam, ad quem accesiit, confabulante, quum tibi interim locus desit, vbi vel assidere queas, librum videlicet stans in manum sumis, quoq; fallas tædium, legis: Post vbi ieiunium sitientemq; nox occupauit, incommodè lotus, intempestiuè, puta nocte fermè concubia, ad cœnam accedis, haud perinde deinceps in precio habitus, neque conspiciendus his qui adsunt. Verùm si quis aduenerit recentior, tu post tergum reiiceris. Itaque in angulum aliquem abiectissimum retrusus accumbis, testis duntaxat ac spectator eorum quæ apponuntur, canum ritu ossa circumrodens, si fors ad te perueniat vel aridum maluæ folium, quo reliqua muoluunt, si fastidiatur ab ijs qui supra te accumbunt præ fame libenter arripiturus. Audi iam & aliud contumeliæ genus. Quid quòd ne ouum quidem soli tibi apponitur?

ὁ γὰρ ἀναγκαῖον ὄφις μὴ σὲ τὰ αὐτῶν ἀεὶ τοῖς ξένοις καὶ ἀγνώστοις ἀνύποιεῖσθαι, ἀγνωμοσύνη γὰρ σὴ τοῦτό γε. ὅτι δ' ὄρνις ὁμοία τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ τῶν μὲν πλουσίων παχεῖα καὶ πιμελὴς, οἱ δ' ὑγροῖδες ἡμίζωμοι, ἢ φάττα τις ἀπόσκληρος, ὕδεις ἄντικρυς, ἢ ἀτιμία. πολλάκις δ', ἢν ἐπιλίποι ἄλλο τινὸς, ἀφνιδίως ἐπὶ παρόντος ἀράμενος ὁ λάκων, τὰ δὲ παρακείμενα φέρων, ἐκεῖνο παρατίθακεν ὑποζυθορύσας, σὺ γὰρ ἡμίτριβος εἶ. τιμωμένης δὲ γὰρ ἐν ᾧ μέσῳ ἢ συὸς ὑπογαστρίου, ἢ ἐλάφου, χρὴ ἐκπαντὸς ἢ τὸν ἀμύμονα ἵππων ἔχειν, ἢ τὰ Προμηθέως μερίδια φέρεσθαι, ὅσα λιπαλυμμένα τῇ πιμελῇ. τὸ γὰρ ὧν μὴ ὑπὲρ σὲ τὰ λοπάδια παρεσάναι, ἐς' ἂν ἀπαγορεύσῃ ἐμφορούμενος, σὲ δ' ὅτω τα-χέως παραδραμεῖν, τίνι φορητὸν ἀνθρώπῳ, λαῶν ὁπόσων ἀπέλαφοι τὰ σχολῆ ἔχοντι;

Neq; enim cõuenit, vt tu semper eadem requiras, quæ hospitibus atq; ignotis ministrãtur: quandoquidẽ hæc tua sit insciitia atq; murbanitas. Neque auis eiusmodi tibi apponitur, qualis aliys, verùm diuiti illi pinguis & succuléta, tibi pullus dimidiatus aut palumbus aliquis aridus atq; insipidus: non auis videlicet, sed manifesta contumelia ludibriumq;. Neq; verò rarò fit vt si quando desit alibi, minister repeniè te inspectante submouens ea quæ tibi erant apposita, aliys apponat, illud tibi ad aurem immurmurans: Tu profectò noster es. Quòd si quando interim dissecetur vel porca fœta, vel ceruus: aut structorem tibi modis omnibus propitium habeas oportet, aut certè Y Promethei partem feres, nempe ossa adipe circumtecta. Nam quòd ei qui supra te accumbit, patina sinitur adstare quoad satiatus repudiet, te contrà tam celeriter prætercurrat: quis tandem isthuc ferat, qui modò sit ingenuus, cuiq; tantum insit bilis, quantum vel ceruis adest?

χοντι; καὶ τοι οὐδέπω ἐκεῖνο ἔφην, ὅτι τ' ἄλλων ἥδιστόν τε καὶ παλαιότατον οἶνον πινόντων, μόνος σὺ πονηρόν τινα καὶ παχὺν πίνεις, θεραπεύων ἀεὶ ἐν ἀργύρῳ ἢ χρυσῷ πίνων, ὡς μὴ ἐλεγχθείης ἀπὸ τοῦ χρώματος, οὕτως ἄτιμος ὢν ξυμπότης καὶ εἴθε γε κἂν ἐκείνου ἐς κόρον ἦν πιεῖν, νῦν δὲ πολλάκις αἰτήσαντος, ὁ παῖς οὐδ' ἀΐοντι ἔοικεν, ἀνιᾷ δή σε πολλὰ καὶ ἀθρόα, καὶ σχεδὸν τὰ πάντα, καὶ μάλιστα, ὅτάν σε παρευδοκιμῇ κιναιδός τις, ἢ ὀρχηστοδιδάσκαλος, ἢ Ιωνικὰ ξυνείρων, Αλεξανδρεωτικὸς ἀνθρωπίσκος. τοῖς μὲν γὰρ τὰ ἐρωτικὰ ταῦτα δακονουμένοις, καὶ γραμματίδα ἐπὶ κόλπου δακομίζουσι, πόθεν σὺ γ' ἰσότιμος κατακείμενος; τοιγαροῦν ἐν μυχῷ τοῦ συμποσίου, καὶ ἐπ' αἰδοῦς καταδεδυκὼς σένεις, ὡς τὸ εἰκὸς, καὶ σεαυτῶν οἰκτείρεις, καὶ αἰτιᾷ τὴν τύχην,

est? Atq; illud equidem nondum dixi, quòd reliquis suauissimum ac vetustissimum vinũ bibentibus, tu solus malum quoddam & pingue bibis. Proinde illud semper curas vt auro argentóve bibas ne colore prodente palàm fiat te vsqueadeò contemptũ neglectumq; esse conuiuam: quanquam bene tecum ageretur, si vel illud ipsum ad satietatẽ vsq; bibere liceret. At nũc vbi crebriùs proposceris, minister audisse dissimulat. Adde iam multas interim & alias esse res quæ te discrucient: imò nihil esse fermè, quod non sit acerbum, maximè quum tibi cinædus aliquis antefertur: quin pluris te fit is, qui saltandi docet artem, qui iocos Ionicos cõtexit Alexandrinus quispiam homunculus. Nam quî tibi speres tu vt in accubitu æquêris ijs qui voluptates & amatoria subministrant? qui literulas in pectore gestant? Proinde in obscuro quopiam conuiuij latibulo tectus, præq; pudore abstrusus suspiras, vti coniectandum est, teq; ipsum deploras, ac fortunam

χλω, ὀλίγα δι' ὀλίγων τῶν παιτῶν ἐπιψεκάσειεν. ἥδιστος δ' ἂν μοι δοκῶ καὶ ποιητὴς γενέσθαι τῶν ἐρωτικῶν ἀσμάτων, ἢ λαβὼν ἄλλου ποιήσαντος, διωδὸς ἐλθὼν ἀξίως. ὁρᾷς γὰρ οἱ τὸ προτιμᾶσθαι καὶ ἐυδοκιμεῖν ὅσον. ὁποσάκις δ' ἂν, ἃ μὴ μάχομαι μανίαν ἐκείνων δίκαι, τῶν λιπαρῶς πολυταλάντους, καὶ ἀρχὰς, καὶ ἀβρόστους πλούτους ἐπισχυνομένων. καὶ γὰρ αὖ καὶ τούτους ὁρᾷς ἐυφρομένους ἐν ταῖς φιλίαις, καὶ πολλῶν ἀξιουμένους. λαβὲ ἕν τι γὲν τούτων ἁδρῶς ἂν γένοιο, ὡς μὲν ἀπόδυτος καὶ στειρὸς ἔσῃς, ἀλλ' ὅμως πῶς ταῦτα ὁ λακοδαίμων πιθανὸς εἶ. δεῖ γὰρ ὦν ἀνάγκη μισεῖσθαι, καὶ σιωπῇ ἀνέχεσθαι ὑποιμάζοντα καὶ ἀμελούμενον. ὧ μὴ γὲ λατέπτε οὖν τις ψίθυρος οἰκέτης, ὡς μόνος ὢν ἐπαινέσῃς τὸν τῆτ' ἀσπούνης παιδίσκον ὀρχούμενον, ἢ λιθαείρουσα, λίνδυνος ὁ μικρὸς ἐκ τῶν πραγμάτων.

incusas tuã, quæ tibi ne pauxillulum quidem lepôris ac venustatis asperserit. Ac prorsus ita videris affectus, vt optes poeta fieri, vt amatorias conscribas cantiones: aut si id non contingit, vel eam assequi facultatẽ, vt possis ab alys cõditas dignè canere. Vides enim quibus in rebus situm est vt quis efferatur, plurimúmq; fiat. Quum & illud ferre queas: vt magi quoq; aut arioli personam (si necesse sit) induas, ex horum genere, qui amplas hereditates, qui imperia, qui cumulatas opes pollicentur: quãdo quidẽ hos quoq; vides nõ mediocriter a diuitibus amari, plurimúmq; fieri, eóq; vel vnũs quodlibet horũ fieri percupias, vti ne prorsus rejiculus atq; inutilis apparas. At qui ne ad ista quidẽ docilis es, infelix: proinde submittas te oportet, mussitesq; ac tacitus feras, clàm apud te plorans ac neglectui habitus. Etenim si te famulus aliquis susurro deferat, qui solus omnium non laudaris puerum heræ saltantem, aut cithara canentem, ista scilicet ex re non leue discrimen

χρὴ οὖν χερσαίου βατράχου δίκην διψῶντα κεκραγέναι, ὡς ἐπίσημος ἔσῃ ἐν τοῖς ἐπαινοῦσι, καὶ κορυφαῖος, ἐπιμελούμενον. πολλάκις δὲ καὶ τῶν ἄλλων σιωπησάντων, αὐτὸν ἐπειπεῖν ἐσκεμμένον τινὰ ἔπαινον, πολλὴν τὴν κολακείαν ἐμφανοῦντα. τὸ μὲν γὰρ λιμῷ ξυνόντα, καὶ νὴ Δία γε διψῶντα, μύρῳ χρίεσθαι, καὶ στεφανοῦσθαι τὴν κεφαλὴν, ἠρέμα καὶ γελοῖον, ἔοικας γὰρ τότε στήλῃ ἑώλου τινὸς νεκροῦ, ἄγοντος ἐναγίσματα. καὶ γὰρ ἐκείνου καταχέαντες μύρον, καὶ τὸν στέφανον ἐπιθέντες, αὐτοὶ πίνουσι, καὶ εὐωχοῦνται τὰ παρεσκευασμένα. ἢν μὲν γὰρ καὶ ζηλοτυπός τις ᾖ, καὶ παῖδες εὐμορφοι ὦσιν, ἢ νέα γυνὴ καὶ σὺ μὴ παντελῶς πόρρω Αφροδίτης καὶ Χαρίτων ἦς, οὐχ ἐν εἰρήνῃ τὸ πρᾶγμα, οὐδ' ὁ κίνδυνος εὐκαταφρόνητος. ὦτα γὰρ καὶ ὀφθαλμοὶ βασιλέως πολλοὶ, οὐ μόνον

crimen impendet. Quapropter terrestris in morem ranæ sitiens vocifereris necesse est, id operam dans vt in laudantium numero insignis ac præcipuus appareas. Quin sæpiculè silentibus reliquis tibi ficta quædam laus proferenda, quæq; multam sapiat assentationem. Iam verò magnopere ridiculum est, cùm esurias interim, sitiasq;, vnguentis collini, ac vertice gestare coronam. Siquidem id temporis non dissimilis vidêre sepulchrali columnæ vetusti cuiuspiam cadaueris, quæ gestare solet ea quæ Manibus inferuntur. Nam huic infuso vnguento, impositaq; corona, ipsi & bibunt & edunt apparatas epulas. Porrò si etiam zelotypus quispiam fuerit, sintquè illi vel pueri formosi, vel vxor puella, neque tu prorsus à Venere Gratijsque fueris alienus: profectò non satis tuta res, neque periculum negligendum, propterea quòd Z regis plures sunt oculi, qui quidem non vera solùm

ὃ μόνον τἀληθῆ ὁρῶντος, ἀλλ' ἀεί τι καὶ προσπιμπρᾶντος, ὡς μὴ νυστάζειν λοκοῦσιν. λέαν, ὥσπερ ἐν τοῖς Περσικοῖς λέπνοις, κάτω νοήσαι καλακάζοντα, λιθίδιόν μὴ τις ὠνυχός σε ἴδῃ προσβλέψαντα μᾶλλον τῶν παλακίδων, ἐπεὶ ἄλλος γε ὠνυχος, ἐντεταμένον πάλαι τὸ τόξον ἔχων, ἃ μὴ θέμις ὁρῶντα, διαπέρας ὦ δύστηνε μεταξὺ πίνοντος ἤδη γνάθον. εἶτ' ἀπελθὼν τὸ λέπνε, μικρόν τι κατίδαρτον, καὶ δ' ὠδῖνι ἀλικθρυόνων ἀνιηρόμενον, ὦ λέπαι ἐγὼ φῆς, ἡδύ, οἷας τὰς πάλαι διαπριβὰς ἀπολιπὼν, ἡσυχαίους, καὶ βίον ἀπράγμονα, καὶ ὕπνον μετρίμνον τῇ ἐπιθυμίᾳ, καὶ πανεπάτους ἐλευθέρους, ἐς οἷον βάραθρον φέρων ἑαυτὸν ἐνέσεικα; τίνος ἕνεκα, ὦ θεοὶ, ἢ τίς ὁ λαμπρὸς μισθὸς οὗτός ἐστιν; ὃ γὰρ καὶ ἄλλως μοι πλέω τούτων ἐκποίζειν λωατὸν ἦν, καὶ προσῆν τὸ

vident, sed semper veris aliquid addunt ad cumulum, ne conniuere videantur. Quas ob res vultu demisso tibi est accumbendum, quemadmodum in Persicis cōuiuijs fieri mos est, verito, ne quis eunuchus sentiat te in concubinam aliquā cōijcientem oculos: moxq; alter eunuchꝰ, cui iamdudum arcus in manu tensus est, quia videris quæ videre nephas, inter bibendum malam iaculo transfigat. Iam peracto conuiuio, vbi paululùm dormieris, ad galli cantum expergefactus: O me miserum, inquis, ô infortunatum. Cuiusmodi quodam conuictus, quos amicos reliqui, tum vitam tranquillam, & ocij plenam, somnū quem meapte cupiditate metiri soleo: deambulationes liberas: atque ex his in quale barathrum memet præcipitem dedi? & Deum immortalem, cuius tandem rei gratia? Aut quódnam istud magnificum præmium? At ne fieri quidem potuit, vt mihi vnquam alias plures commoditates suppeterent, quàm tum suppetebant. Tum autem

τὸ ἐλεύθερον, καὶ τὸ πάντα ἐπ' ἐξουσίας; νυνὶ δὲ τὸ ζεῦ λόγου, λέων κρόκη δεδεὰς, ἄνω καὶ κάτω σφυδρομᾶ, τὸ πάντων οἰκτιστον, οὐδ' ὑπὸ δοκιμεῖν ἀδύνατος, οὐδὲ ἐνχρίσμενός ἔναι δεινὰ μὴ πάσχω. ἰδιώτης γὰρ ἔγωγε τῶν δεόντων καὶ ἀτέχνως, καὶ μάλιστα σφαλλόμενος ἀνθρώποις, ἔοικα τὸ πρᾶγμα πεποιημένος. ὡς δὲ καὶ ἀκαιρεύσομαι, καὶ ἥκιστα συμποτικὸς, οὐδὲ ὅλως γέλωτα ποιῆσαι δεινὰ μὴ σοφίσμασι ὡς καὶ ἐνοχλῶ πολλάκις βλεπόμενος, καὶ μάλιστ', ὅταν ἥδιόν αὐτὸς αὑτὸν ἔᾳ θέλῃ. σκυθρωπὸς γὰρ αὖ δοκῶ, καὶ ὅλως οὐκ ἔχω ὅπως ἁρμόσωμαι πρὸς αὐτόν· ἢ μὴ γὰρ ἐπὶ τὸ σιμὸν θυλάκιλω ἐμαυτὸν, ἀηδὴς ἔδοξα, καὶ μυσαχί φασκέδην, ἢ ἢ μειδιάσω, καὶ ῥυθμίσω τὸ πρόσωπον εἰς τὸ ἥδιον, καὶ φρόνησιν ὀφθῆς, καὶ

auetm accedebat libertas, atq; omnia pro meopte arbitrio faciendi facultas. Nũc porrò iuxta id quod prouerbio iactatum est, α Leo chordula vinctus sursum ac deorsum circũferor. Quòdque omnium est miserrimum maximéque deplorandum, neque efficere possum vt placeam, neque gratiam emereri queo: propterea quòd harum rerum sum imperitus ac rudis, maximè compositus collatúsque cum his qui hæc velut artem profitentur. Proinde iniucundus sum, ac neutiquam aptus conuiuijs, quippe qui nec risum quidem concitare norim. Quinetiam sentio me non rarò molestum esse & importunum quum adsum, maximè quum ipse seipso festiuior esse conatur. nam illi tetricus videor. In summa, nullam inuenio viam, qua me illi accommodem. Etenim si meam ipsius auctoritatem ac seueritatem tueri perdo, iniucundus videor, ac propemodum horrendus ac refugiendus. Contrà si risero, vultúmque quàm possum maximè ad hilaritatem composuero, fastidit illicò ille,

καὶ διέπτυσε. καὶ τὸ πρᾶγμα ὅμοιόν μοι δοκεῖ, ὥσπερ ἂν εἴτις κωμῳδίαν ὑποκείναιτο, τραγικὸν προσωπεῖον περικείμενος. τὸ δ' ὅλον, τίνα ἄλλον ὁ μαίταιος ἐμαυτῷ βιώτομαι βίον, τὸν πρόντα τοῦτον ἄλλῳ βεβιωκώς; ἔτι τοῦ ταῦτα διαλογιζομένου, ὁ κώδων ἤχησε, καὶ χρὴ τῶν ὁμοίων ἔχεσθαι, καὶ περινοστεῖν, καὶ ἑστᾶναι ὑπαλείψαντά γε πρότερον τοὺς βουβῶνας καὶ τὰς ἰγνύας, εἰ θέλεις διαρκέσαι πρὸς τὸν ἆθλον, εἶτα δεῖπνον ὅμοιον, καὶ ἐς τὴν αὐτὴν ὥραν περιηγμένον, καί τοι τὰ τῆς διαίτης, πρὸς τὸν παλαιβίον ἀντίστροφα. καὶ ἡ ἀγρυπνία δ', καὶ ὁ ἱδρὼς καὶ ὁ καύματος ἠρέμα ἤδη ὑπορυττουσιν ἢ φθόλυ, ἢ περιπνευμονίαν, ἢ κώλου ἄλγημα, ἢ τὴν καλὴν ποδάγραν ἀναπλάττοντες. ἀντέχεις δ' ὅμως, καὶ πολλάκις κατακεῖσθαι δέον, οὐδὲ τοῦτο συγκεχώρηται.

& auersatur. Ac prorsus tale quiddam mihi videtur, quale sit si quis in persona tragica comœdiam agere tentet. Postremò quam tandem aliam vitam mihi viuam demens, posteaquam hanc præsentem alteri vixerim? Dum hæc tecum loqueris, iam sonuit tintinabulum, iamque ad eadem tibi redeundum est, obambulandum, standum, sed ceromate munctis antè femoribus poplitibúsque, si modò velis par esse certamini, præmióque tollendo idoneus. Deinde conuiuium idem & eadem apparatum hora. Iámque adeò diuersa viuendi ratio, superiorique contraria, tum insomnia, sudor, defatigatio, paulatim quasi suffossis cuniculis inducunt vel tabem, vel pulmonis exulcerationem, vel intestini tormina, vel egregiam illam podagram. Reluctaris tamen sedulò: ac frequenter quum valetudo poscat vti lecto decumbas, ne hoc quidem licet, eò quòd assimulari

ρητα. σκῆψις γὰρ, ὁ νόσος, καὶ φυγὴ καὶ μισητόντων ἔδοξεν. ὥστε ἐξ ἁπάντων ὠχρὸς ἀεὶ καὶ ὅδε ἐδόκει θνήσκειν ἐοικώς. καὶ τὰ μὲν ἐν τῇ πόλει ταῦτα. ἦν δέ τι καὶ ἀφ' ἡμῶν σοι δεῖσαι, τὰ μὲν ἄλλα ἐῶ, ὅταν δὲ ποδαπὴν, ὅταν ἐλθὼν (δεῖ γὰρ καὶ ἀποκεκληρῶσθαι) καὶ τὸ ξενικὸν καὶ βδελυκτόν, ἔστ' ἂν ὀκνῇς καταγωγῆς, ὦ μακάριε σὺ, ἢ ὦ τὸ δεσποίνης λοιμῶξαι συμπράξουσιν, ἢ τῶν φυγάδων λαψιπῶς ὑποβαλόντος. ὀκνῶ δὲ καὶ μὴ διηγήσωμαι ὅμοι Θεσμόπολις οὗτος ὁ Στωϊκὸς διηγήσατο ξυμβὰν αὐτῷ πάνυ γελοῖον καὶ νὴ Δί' οὐκ ἀνέλπιστον, ὡς ἂν μὴ ἄλλῳ ταὐτὸν συμβαίη. σωλῶν μέν γε πλουσίᾳ τινὶ, καὶ τρυφώσῃ γυναικὶ τῶν ἐπιφανῶν ἐν τῇ πόλει. δεῖσθαι δὲ καὶ ἀφ' ἡμῶν ἄττα ποτε, τὸ μὲν πρῶτον ἐκεῖνο παθεῖν ἔφη γελοιότατον, συγκαθίσαι παρ' αὐτῷ πρα-

mulari morbus, quò munia officiâque iusta defugias, existimatur. Hinc præter omneis perpetuò palles, semperq; iamiam morituro videre similis. Et hactenus quidem de his quæ domi ferenda sunt. b Quòd si quando fuerit peregrinandum: vt ne interim referam alia incommoda, sæpe fit vt pluuio cœlo, vbi postremus veneris (nam is locus tibi sorte contigit) vehiculum opperiaris, donec nullo iam reliquo loco vbi diuerseris, proximè coquum, aut heræ comptorem te reclinant, ne stipulis quidem affatim substratis. Neq; verò tibi referre grauabor, quod mihi Thesmopolis iste Stoicus narrauit, sibi accidisse, rem profectò nimisquã ridiculam, quæ tamẽ eadẽ posset & alij cuiuis accidere. Conuiuebat enim cũ opulẽta quadã ac delicata muliere ex illustribus istis & vrbanis. Eam, quum aliquando peregrè proficisceretur (nam id primùm aiebat sibi maximopere deridiculum accidisse) in curru sibi vna nimirum

πρασιδόσθαι φιλοσόφῳ ὄντι, λιναιόλόν τινα τῶν πεπιθωμένων τὰ σκέλη, καὶ τὸν πώγωνα περιξυρημένων. διὰ τιμῆς ἄρα αὐτὸν ἐκείνη, ὡς τὸ ἀκὸς, ἄγε καὶ ζύνομα ἦν τῇ λιναιόλῃ ἀπεμνημόνευε. Χελιδόνιον γὰρ καλεῖσθαι τὸ ζῷον πρῶτον ὑλίκον, σκυθρωπῷ, καὶ γέροντι ἀνδρὶ, καὶ πολιῷ τὸ γένειον (οἶσθα δ᾽ ὡς βαθὺ πώγωνα καὶ σεμνὸν ὁ Θεσμόπολις εἶχε) παρακαθίζεσθαι φλυᾷ ἐντετειμμένον, καὶ ὑπερυθραμμένον τὸς ὀφθαλμὸς, καὶ διαστραβλωμένον τὸ βλέμμα, καὶ τὸν πρόχειλον ἐπιπεπλασμένον, οὐ Χελιδόνα, μὰ Δί᾽, ἀπὸ γύπα τινὰ, περιτετιλμένον τε πώγωνα τὰ πτερὰ, καὶ εἶχε μὴ πολλὰ ἀπορθῶσαι αὐτῇ, καὶ τὸν λιπρυφαλον ἔχοντα, ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἂν συγκαθίζεσθαι. τά δ᾽ ἄν. λα, παρ᾽ ὅλῳ τῷ βίῳ μυίας τὰς ἀηδίας ἀνασχέσθαι, ὑπάδουτα καὶ περιπλοῦτα, ἃ δὲ μὴ ἐπάγχυ αὐτὸς, ἴσως

nimirum philosopho adiunxisse cinædum quempiam picatis cruribus, derasa barba: quem illa honoris (vt coniicio) gratia secum ducebat. Quin nomen quoque cinædi commemorabat. dicebat enim Chelidonium vocari. Iam primùm illud cuiusmodi fuerit vide, iuxta virum seuerum tetricúmque, tum senem, canóque mento (scis autem quàm profundam ac venerabilem barbam habuerit Thesmopolis) assidere nihili hominem & effœminatum, picturatis oculis, lubrico vultu, fracta ceruice, non Chelidonem per Iouem, id est, hirundinem, sed vulturem magis, reuulsis barbæ plumis. Quod ni magnopere illum fuisse deprecatus ne faceret, futurum fuisse vt flammeum etiam in capite gestans assideret. Prætereà autem perpetuo hoc itinere molestiis innumerabiles pertulisse sese, illo cãtillante garriente{que} demum (nisi idem hominem coërcuisset) in rhedam etiam

ἴσως ἂν καὶ ὀρχουμένου ἐπὶ τῆς ἀπλίνης. ἕτερον δ' οὖν τι καὶ τοιοῦτον αὐτῷ προσαχθῆναι: καλέσασα γὰρ αὐτὸν ἡ γυνὴ, Θεσμόπολί φησιν, οὕτως ὄναιο, χάριν οὐ μικρὰν αἰτοῦσα δός, μηδὲν ἀντειπὼν, μήδ' ὅπως ἐπὶ πλεῖόν τοῦ δεήσομαι, περιμείνας. τοῦ δὲ, ὅπερ εἰκὸς ἦν, ὑποσχομένου πάντα πράξειν, δέομαί τοῦ τοῦτ', ἔφη, χρηστὸν ὁρῶσαί σε καὶ ἐπιμελῆ, καὶ φιλόστοργον. τὴν κύνα, ἣν οἶσθα, τὴν Μυῤῥίνην ἀναλαβὼν ἐς τὸ ὄχημα, φύλαττέ μοι, καὶ ἐπιμελοῦ, ὅπως μηδενὸς ἐνδεὴς ἔσται. βαρύνεται γὰρ ἡ ἀθλία τὴν γαστέρα, καὶ σχεδὸν ὡς ἐπίτεξ ἐστὶν, οἱ δὲ κατάρατοι οὗτοι, καὶ ἀπειθεῖς οἰκέται, οὐχ ὅπως ἐκείνης, ἀλλ' οὐδ' ἐμοῦ αὐτῆς πολὺν ποιοῦνται λόγον ἐν ταῖς ὁδοῖς, μὴ τοίνυν τι σμικρὸν οἰηθῇς εὖ ποιήσειν με, τὸ πρισπουδαστόν μοι, καὶ ἥδιστον κυνίδιον δαφυλάξας. ὑπέσχετο ὁ Θεσμόπολις, πολλὰ ἱκετευούσης, καὶ

da etiam saltante. Addebat secundo loco tale quiddam sibi fuisse mãdatum: Accersito illi mulier, Thesmopoli, inquit, ita tibi dij bene faciant, magnũ quoddam officiũ abs te requiram, quod caue recuses: neque expectes vt quicquam te sim rogatura studiosius. Atque hoc (vt est credibile) omnia se facturum pollicito: Hoc, inquit, te rogo, quandoquidem video te virum probum, diligentem & amantem, caniculam quam nosti Myrrhinam in vehiculum recipe, eámque mihi serua, curans ne quid illi desit. Nam misera grauida est, atque adeò propemodum iam propinqua partui. At isti scelesti & immorigeri ministri, non dicam huius, sed ne meí quidem ipsius magnopere rationem habent in peregrinationibus. Quare ne te putes mihi mediocre beneficiũ facturum, si charissimam mihi iucundissimamq́ caniculã seruauis. Recepit Thesmopolis quum illa tantopere rogaret, ac pro-

ἢ μονονεχὶ καὶ δακρύσειεν. τὸ δὲ πρᾶγμα παγκάλοιον ὦ, κυνίδιον ἐκ τῆς ἱματίου πεκυφὸς, μικρὸν ὑπὸ τὸν πώγωνα, καὶ ματαρῶν κομψὸν, εἰ καὶ μὴ ταῦτα ὁ Θεσμόπολις πεφοίτηκε. καὶ βαθὺ μὲν πλεῖν τῇ φωνῇ (τοιαῦτα γὰρ τὰ μειρακία) καὶ τὸ γένειον τῆς φιλοσόφου περιλιχμώμενον, μαλιστά γέ τι τοῦ χθιζὸς κωθωνισμοῦ ἐγκατειμένικὸς. καὶ ὁ Κίναδος, ὁ ξυνέδρου, οὐκ ἀμύσως ποτὲ καὶ ἐς τὸς ἄλλους, τὸς παρόντας ἐν τῷ ξυμποσίῳ ἀρσκώπλων, ἐπαδή ποτε, καὶ ἐπὶ τὸν Θεσμόπολιν ἐλαθεῖν τὸ σκῶμμα, περὶ δὲ Θεσμοπολίδου, ἔφη, ἓν μόνον ἐπὲν ἔχω, ὅτι ἀνὴρ Στωϊκὸς ἤδη ἡμῖν γεγένηται. τὸ δὲ οὖν κυνίδιον καὶ τιτιζόμενον ἐν τῷ πρόσωπι τοῦ Θεσμοπολίδου ἐπυθόμην. τοιαῦτα ἐνηρυφῶσι, μᾶλλον δὲ ἐνυβρίζουσι τοῖς ξυνοῦσι, κατὰ μικρὸν αὐτοὺς ἀφροκθὲς τῇ ὕβρει παρα-

ac propemodum etiam fleret. Porrò spectaculum erat supra modum ridiculum, canicula è pallio prominens prospectansq; paulò infra barbam, ac subinde immeiens (tametsi hæc quidem Thesmopolis reiecuit) ac gracili voce latrans (huiusmodi enim catellæ iam in deliciis sunt) neque non philosophi mentum oblingens, maximè si quid pridiani iuris inhæreret. Porrò Cinædus assessor ille, quum non insulsè super conuiuium dicteria quædam iecissent in eos qui aderant, ac denique & ad Thesmopolim vsque dicacitas peruenisset: De Thesmopolide, inquit, vnum hoc possum dicere, eum è Stoico Cynicum iam nobis esse factum. equidem audiui caniculam etiam peperisse in Thesmopolidis pallio. Huiusmodi deliciis illudit, vel (vt verius dicã) huiusmodi cõtumeliis ac ludibriis tractãt eos qui cũ ipsis viuunt, paulatim eos cicures ac mansuetos ad ferendas contumelias reddens

παρασκευάζοντες. οἶδα δ' ἐγὼ καὶ ῥήτορα τῶν Κῆρχάρων, ἐπὶ τοῦ δείπνῳ κελευσθέντα, μελετήσαντα μὰ τὸν Δί' οὐκ ἀπαιδεύτως, ἀλλὰ παῦν τορῶς, καὶ ξυγκεκροτημένως, ἐπηνεῖτο γοῦν μεταξὺ πινόντων, οὐ πρὸς ὕδωρ μεμετρημένον, ἀλλὰ πρὸς οἶνον ἀμφορέα λέγων. καὶ τοῦτο ἐπιστῆναι τὸ τόλμημα ἐπὶ δακοσίαις δραχμαῖς ἐλέγετο. ταῦτα μὲν οὖν ἴσως μέτρια. εἰ δὲ ποιητικὸς αὐτὸς, ἢ συγγραφικὸς ὁ πλούσιος ᾖ, παρὰ τὸ δεῖπνον τὰ αὐτοῦ ῥαψῳδῶν, τότε καὶ μαλιστὰ δαρρεγοῦναι χρὴ, ἐπαινοῦντα καὶ κολακεύοντα, καὶ τρόπους ἐπαίνων καινοτέρους ἐπινοοῦντα. εἰσὶ δ' οἳ καὶ ἐπὶ κάλλει θαυμάζεσθαι ἐθέλουσι, καὶ δεῖ Ἀδώνιδας αὐτοὺς, καὶ Ὑακίνθους ἀκούειν, πήχεως ἐνίοτε τὴν ῥῖνα ἔχοντας. σὺ δ' οὖν ἐὰν μὴ ἐπαινῇς, ἐς τὰς λιθοτομίας τὰς Διονυσίου ἐνθὺς ἀφίξῃ, ὡς καὶ φθονῶν, καὶ ἐπιβου-

reddentes. Præterea autem & Carcharorum oratorem noui, qui iussus super cœnam declamabat, neutiquam ineruditè per Iouem, imò grauiter & absolutissimè, ac laudabatur interim ab illis bibentibus, quum γ non ad aquæ modum, sed ad vini amphoram oraret. Atque eam molestiam ob ducentas drachmas perpeti ferebatur. Verùm hæc quidem fortassis vtcunque toleranda. δ Porrò si diues ipse aut poëticus fuerit, aut historicus, qui sua ipsius scripta in conuiuio recitare gaudeat: tum verò maximè futurum est vt discrucieris ac dirumparis, nempe quum admirari, quum assentari, quum nouos quosdam laudandi modos comminisci necesse habes. Sunt autem qui & formæ nomine studeant admirandi videri. Eos nunc Adonidas, nunc Hyacinthos appelles necesse est, etiã si illis naris nonnũquã cubitali hiet specu. Quod ni laudaris, protinus ε in lapidicinas Dionysiacas asportaberis, tãquã qui illi tũ inuideas, tũ insidieris,

malis

ἐπιβουλεύων αὐτῶν. χρὴ δὲ καὶ σοφοὺς, καὶ ῥήτορας εἶναι αὐτοὺς, κἂν εἴτι Σολοικίζαντες τύχωσιν. αὐτὸ τὸ τῆς Ἀττικῆς καὶ τοῦ Ὑμηττοῦ μεστοὺς δοκεῖν τοὺς λόγους, καὶ νόμον εἶναι τὸ λοιπὸν, οὕτω λέγειν. καί τοι φορητὰ ἴσως τὰ τῶν ἀνδρῶν. αἱ δὴ οὖν γυναῖκες, καὶ γὰρ αὖ καὶ τόδε ἐπὶ τῶν γυναικῶν σπουδάζεται. τὸ εἶναί τινας αὐταῖς πεπαιδευμένους, μισθοῦ ἐπιτελεῖς ξυνόντας, καὶ τῶν φορείῳ πρεπομένους. ἓν γάρ τι καὶ τοῦτο τῶν ἄλλων καλλωπισμάτων αὐταῖς δοκεῖ, ἢν λέγηται, ὡς πεπαιδευμέναι τέ εἰσι, καὶ φιλόσοφοι, καὶ ποιοῦσιν ἄσματα, οὐ πολὺ τῆς Σαπφοῦς ἀπολείοντα. δὰ δὴ ταῦτα μισθωτοὺς καὶ αὗται περιάγονται ῥήτορας καὶ γραμματικοὺς καὶ φιλοσόφους. ἀκροῶνται δ' αὐτῶν πανίκα (γελοῖον γὰρ καὶ τοῦτο) ἤ τοι μεταξὺ κοσμούμεναι, καὶ τὰς κόμας περιπλεκόμεναι, ἢ παρὰ τὸ δεῖπνον. ἄλλο-

malèque velis. Ad hæc & sapientes & rhetores sint necesse est. Quòd si etiam rusticè quippiam dixerint, tum verò iuxta illud quod dici solitum est, Atticæ atque Hymetti plenam orationem videri volunt, atque in legem abire; vt deinceps ita loquantur homines. Quanquam quæ viri faciunt, ferri forsitan queant: sat verò mulieres (nam mulieribus etiam illud studio est, vt doctos aliquot in suo conuictu conductitios habeant, quíque sese mercede assectentur) quandoquidem hoc quoque ad reliquum cultum elegantiámque pertinere putant, si dicantur eruditæ, si philosophæ, si carmina componere Sapphicis haud multò inferiora: ob hæc sanè hæ quoque conductitios Rhetores, Grammaticos, Philosophos circumferunt. Hos autem audire solent (id quod ipsum est ridiculum) tum temporis, quum vel comuntur, aut capillos in orbem religant, vel in conuiuio. Nam aliàs

ἄλλο τι γὰρ οὐκ ἄγουσι σχολήν. πολλάκις δὲ καὶ μεταξὺ τοῦ φιλοσόφου τι διεξιόντος ἡ ἄῤῥα παρελθοῦσα, ὥρυξε παρὰ τὸν μοιχοῦ γράμματίον, οἱ δὲ περὶ σωφροσύνης ἐκάστοτε λόγοι ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐπιμένουσιν, ἕως τ' ἂν ἐκείνη ἀντιγράψασα τῷ μοιχῷ, ἐπανάδραμε πρὸς τὴν ἀκρόασιν. ἐπιδιδόασι δέ ποτε καὶ μακροῦ τοῦ χρόνου, Κρονίων ἢ Παναθηναίων ἐπισάλυτων, πέμπτραί τί σοι ἐφεστρίδιον ἄθλιον, ἢ χιτώνιον ὑπόῤῥαγον, ἐν ταῦθα μάλιστα πολλὰ καὶ μεγάλα γίνεσθαι τὴν πομπήν, καὶ ὁ μὲν πρῶτος, ὀψὲ ἐπισκεπόμενος παρακόπτει τὸ λεπτόν, πόῤῥαμεν καὶ πέμπτος ἐπάρχεται, μισθὸν ἐκ ὀλίγου τῆς ἀγγελίας πορισάμενος. ἔνιοι δ' ἡμισκάδικα ἤκουσι κομίζοντες ἕκαστος, ὡς πολλὰ ἄπει, καὶ ὡς ὑπέμνησε, καὶ ὡς ἐπιτραπᾶς, τὸ λοιπὸν ἐπιλέγων διεξιών. ἅπαντες δ' ὧν ἀπαλλάτ-

aliàs non suppetit illis ocium. Porrò sæpenumero fit, vt interim dum philosophus quippiam disserit, interueniens ancilla literulas ab adultero porrigat: ac præclari illi de pudicitia sermones intermittuntur, opperientes donec illa rescripserit adultero, atque ita redeat ad auditionem. Porrò si quando post multum temporis insitiis Saturnalibus, aut Panathenæis, misera quæpiam vmbella tibi mittatur, aut vtricula semiputris ac detrita, tum deniq; plurima missitentur oportet. Atq; aliquis qui statim subauscultârit herum id facere destinantẽ, præcurrit, ac primus rei index, abiensq;, non exiguum precium aufert, qui renũciârit. At manè plus tredecim te adeunt idem apportantes nuncij: quorum quisque commemorat quàm multa dixerit, quemadmodum submonuerit, quemadmodum adhortans commodiora subiecerit. Omnes itaque donati præmio discedunt, at non

ἀπαλλάττονται λαβόντου, ἔτι καὶ βρενθυόμενοι, ὅτι μὴ πλείω ἔδωκας, ὁ μὲν γὰρ μισθὸς αὐτὸς, κατὰ δύο ὀβολοὺς καὶ τέτταρας, καὶ βρῦς αὐτῶν σὺ καὶ ὀχληρὸς δοκεῖς, ἵνα δ' οὖν λάβῃς. κολακευτέος μὲν αὐτὸς, καὶ ἱκετευτέος· θεραπευτέος δὲ καὶ ὁ οἰκονόμος, οὗτος μὴ καὶ ἄλλος θεραπείας τρόπος. οὐκ ἀμελητέος δ' οὐδ' ὁ ξυμβουλος, καὶ φίλος. καὶ τὸ λυφθὲν ἤδη προφείλετο ἱματιοκαπήλῳ, ἢ ἰατρῷ, ἢ σκυτοτόμῳ τινί. ἄωρα οὖν σοι τὰ δῶρα καὶ ἀνόνητα, πολὺς δὲ ὁ φθόνος. καί που καὶ διαβολή τις ἠρέμα ὑπεξανίσταται πρὸς ἄνδρα ἤδη τὸς κατὰ σοῦ λόγους ἡδέως ἐνδεχόμενον· ὁρᾷ γὰρ ἤδη σὲ μὴ ὑπὸ τῶν συνεχῶν πόνων ἐκτετρυχωμένον, καὶ πρὸς τὴν θεραπείαν σκαζοντα, καὶ ἀπηνδηκότα τὴν ποδαγραν δι' ὑπανιοῦσαν. ὅλως γὰρ, ὅπερ ἦν νοσιμώτατον ἐν σοὶ ἀπανθισαμένος, καὶ

sine murmure tamen, qui non plura dederis. Porrò salarium ipsum, sex fermè obolorum: idq́ si tu postules, grauis atque importunus haberis. Proinde quò illud aliquando auferas, primùm ipsi hero aduleris suppléxque fias necesse est: deinde captandus & dispensatoris fauor. nam hoc quoque quoddam est seruitutis genus. Neque verò negligendus is quem in consilium adhibet, neque item amicus. Deinde quod acceperis, iamdudum debebatur vel vestiario, vel medico, vel cerdoni cuipiam. Vnde fit vt sera atque intempestiua, eaq́ inutilia præmia tibi accedant: cæterùm inuidia ingens. Iamq́ etiam calumniæ quædam paulatim struuntur in te, apud hominē qui iam non inuitis auribus accipiat, si quid aduersum te dicatur: quippe qui perspiciat te laboribus assiduis iam detritum, & ad obeunda munia famulatus claudicantem atque obaudientem, ac podagra subinde grauari. Proinde posteaquam id quod erat in te floren.

καὶ τὸ ἐγκαρπώτατον τῆς ἡλικίας. καὶ τὸ ἀκμαιότατον τοῦ σώματος ἐπιτρίψας, καὶ ῥακος ὄντα πολυσχιδὲς ἐργασάμενος, ἤδη περιβάλλεται, οἱ μὲν οἰ τῆς κόπρου ἀφῃρέψη φέρον, ἄλλον δ' ὅπως τῶν ἐλαιαμένων τῶν τόπους ἐπαρτήσῃ κατολίψεται, καὶ ἤδει μᾶλλον αὐτοῦ ὅτι ἐπέρασε τότε, ἢ γυναικὸς ἄῤῥαν παρθένον γήρων ἀνὴρ διαφθείρας, ἢ ἀπότιτλον ἐπικληθεὶς, νυκτὸς ἐγκεκαλυμμένος, ἐπὶ πρόχυλον ὠθεῖς, ἐξελήλυθας ἔρημος ἁπάντων, καὶ ἄπορος, τῷ βλιτίδι πολλὰ γραῦν αὐτῷ γήρα παραλαβὼν, καὶ ἃ μήτις ἄλλος, ἐκμαθὼν ἐν τούτῳ χρόνῳ, θυλάκου μεῖζον τῷ γαστρὶ ἐργασάμενος, ἀπλήρωτόν τι, καὶ ἀπαράγυτον κακόν. ἡ γὰρ ὁ κακὸς ἀπατᾷ ἐκ τοῦ ἔθους, ἡ ἐκμανθάνων αὐτὰ, ἀγανακτῇ. καί σε οὐκ ἄν τις ἄλλος δίκαιος ἔξωρον ἤδη

florentissimum decerpsit, aetatisque partem maximè frugiferam, ac præcipuum corporis vigorem detriuit, iámque te lacerum panniculum reddiderit, tum modis omnibus circumspicit in quod sterquilinium te portatum abiiciat, atque alium perferendis laboribus idoneum, in tuum substituat locum. Ibi insimulatus vel quòd pustionem illius tentaris, vel quòd homo senex vxoris ancillam virginem vitiaris, vel alio quouis impositio crimine, noctu obuolutus ac præceps datus extruderis, discedisque desertus ab omnibus, atque omnium inops rerum, optimam & podagram vnà cum senecta comitem ducens: cùm interim quæ quondam scieueris, tanto temporis spacio dedidiceris, tum ventrem culeo reddideris ampliorem, tibique paraueris inexplebile quoddam & implacabile malum. Etenim gula, ea quibus assueuit, flagitat: quæ cùm negantur, indignatur. Adde, quòd præterea nemo te posthac receptaturus est

ἄδικ γεγονότα, καὶ τοῖς γεγηρακόσιν ἵπποις ἐοικότα, ὧν ἀπὸ τοῦ δέρματος ὁμοίως κήσιμον, ἄπωστε, καὶ ἥκιστα ἀφθονίᾳ ἀβολῆ, πρὸς τὸ μᾶλλον ἀκαλόμενον, μοιχὸν ἢ φαρμακέα σε, ἢ τι τοιοῦτον ἄλλο λοκᾶν ποιεῖ· ὁ μὲν γὰρ κατήγορος καὶ σιωπῶν ἀξιόπιστος· σὺ δ' ἔτι λέγων, καὶ ῥᾳδίως τὸν τρόπον, καὶ πρὸς πᾶσαν ἀδικίαν εὐκόλως. τοιούτους γὰρ ἅπαντας ἡμᾶς εἶναι οἴονται, καὶ μάλα ἀκότως. δοκῶ γάρ μοι καὶ τῆς τοιαύτης δόξης αὐτῶν, ὦ ἔχουσι περὶ ἡμῶν, κατανενοημένα τὴν αἰτίαν. πολλοὶ γὰρ οἱ εἰς τὰς οἰκίας πρίν τι βούτου, πρὶν τὸ μηδὲν ἄλλο κήσιμον εὑρεῖν, μαντείας καὶ φαρμακείας ὑπέσχοντο, καὶ χάριτας ἐπὶ τοῖς ἐρωτικοῖς, καὶ ἀπαγωγὰς τοῖς ἐχθροῖς, καὶ ταῦτα πεπαιδεῦσθαι λέγοντες, καὶ πρόσωπας, ἀμπεχόμενοι, καὶ πώγωνας οὐκ ἀπαταφρονήτους λαθεμένοι. ἀκότως

in familiam, vipote cuius iam præterierit ætas, quiq; similis euaseris equis senio affectis, quorum ne pellis quidem perinde vt aliorum animantium est vsui. Quin ex hoc ipso quòd eiectus es, i calumnia quàm potest proximè ad verisimilitudinem conficta, facit vt aut adulter, aut veneficus, aut aliud quippiam tale videaris. Nam accusatori vel tacenti fides habetur: tu verò Græculus, moribus leuibus, & ad omne facinus facilis. Siquidem huiusmodi nos omnes esse ducunt, idque iure optimo. Videor enim mihi causam aduertisse quamobrem eiusmodi de nobis obtineant opinionem. Nam plerique qui in familias accedunt, propterea quòd alioqui nihil bonæ rei didicerunt, diuinationem ac maleficia profitentur, conciliationem amorum, abductiones in hostes: atque id quum faciunt, doctos sese affirmant, pallijs amicti, barbisq; neutiquam contemnendis onusti

His,

ἀκότως οὖν τὴν ὁμοίαν περὶ πάντων ὑπόνοιαν ἔχουσιν, ὃς ἀείσους ὤουλε, διὸ τους ὁρῶν τις, καὶ μάλιστα ἐπιτηροῦντος αὐτῶν τὴν ἐν δῖς διάνοιαν, καὶ τῇ ἄκρᾳ ξυνουσίᾳ κολακείαν, καὶ τὸ πρὸς τὸ κέρδος δουλοπρέπειαν. ἀρσασαμένοι δὲ αὐτὰς μισοῦσι, καὶ μᾶλλον ἀκότως, καὶ ἐξ ἁπάντος ζητοῦσιν, ὅπως ἀρδὴν ἀπολέσωσιν, ἢν δύνωνται. λογίζονται γὰρ, ὡς ἐξαγορεύσειν αὐτῶν τὰ κρυπτὰ ἐκεῖνα τῆς φύσεως ἀπόῤῥητα, ὡς ἅπαντα εἰδότων ἀκριβῶς, καὶ γυμνὰς αὐτὰς ἰδωπολικότων. τοῦτο δίνυν ἀφανίζειν αὐτούς. ἅπαντων γὰρ ἀκριβῶς ὁμοίοι εἰσὶ τοῖς καλλίστοις τούτοις βιβλίοις, ὧν χρυσῆ μὲν οἱ ὀμφαλοί, πορφυρᾶ δ' ἔκτοσθεν ἡ διφθέρα, τὰ δ' ἔνδοθεν, ἢ Θυέστης ἐστὶ, τῶν τέκνων ἑστιῶν, ἢ Οἰδίπους, τῇ μητρὶ ξυνὼν, ἢ Τηρεὺς, δυοῖν ἀδελφαῖν ἅμα ὀπυίων τοῦτοι καὶ αὐτοί εἰσι, λαμπροὶ καὶ περίβλεπτοι,

His rebus sit, vt non iniuria eandem de reliquis omnibus habeant opinionem, quando eos quos præcipuos esse iudicant, videant tales: maximè verò posteaquam animaduerterint quam sint in conuiuijs reliquóque conuictu adulantes, quàm ad lucrum humiles ac seruiles. Deinde eiectos eosdem iam oderunt: neque id iniuria: ac modis omnibus adnituntur, vt eos funditùs perdant, si quo modo possint. Verentur enim, ne cuncta illa vitæ suæ mysteria in vulgus efferant, quippe qui nihil non exactè norint, quique illos nudos conspexerint. Ea res igitur illos malè angit. Omnes enim similes sunt pulcherrimis istis libris, quorum aurei quidem vmbilici, purpurea foris pellis: cæterùm intus aut Thyestes est, liberos in conuiuio comedēs, aut κ Oedipus matris maritus, aut λ Tereus cum duabus pariter sororibus rem habens. Eiusmodi sunt ϖ illi, splendidi, conspicuique: porrò intus

πλοι, ἔνδον δ' ὑπὸ τῇ πορφύρᾳ πολλὴν τὴν παραφθορὰν σκέπουσιν. ἕκαστον γὰρ αὐτῶν ἢν ἐξελύσῃς, δράμα ἢ μικρὸν εὑρήσεις Εὐριπίδου τινὸς, ἢ Σοφοκλέους τὰ δ' ἔξω. πορφύρα ἀναθὺς καὶ χρυσοῦς ὁμφαλός. ταῦτ' οὖν ξυνιστάμενοι αὐτοῖς μισοῦσι, καὶ ἐπιβουλεύουσιν, εἴ τις ἀφελὼν ἀπεβῶς, καταγνοίη τὰ αὐτῶν ἐπιφαφθάσῃ, καὶ πᾶς πολλὰ ἐρεῖ. βούλομαι δ' ὅμως ἔγωγε, ὥσπερ ὁ Κέβης ἐκεῖνος, ἀκόνα τινὰ τῇ σῇ τέχνῃ σε βίβλῳ γράψαι, ὅπως εἰς αὐτὴν ἀφικνῇ ποτε, αἴσῃ ἂν σοι πρόσοδον δοίην εἰς αὐτήν. εἰδείης μὴν Ἀπιμῆ τινος, ἢ Παρράσιου ἢ Ἀετίωνος, ἢ μὴ Εὐφράνορος ἂν ἐθελήσαι ἐπὶ τὴν γραφήν. ἐπεὶ δ' ἄπορον ταῦτα εὑρεῖν τινα ἔτι γοναῖον, μὴ ἀκαιρότερον ᾖ λέγειν, ψιλὴν, ὡς οἷόν τε, σοι ἐπιδείξω τὴν ἀκόνα μὴ διαγράφων πολλὰ μὴ ὑψηλὰ μὴ ἐπίχρυσα

rò intus ſub purpura varias occulunt tragœdias. Quorum vnumquemque ſi euolueris, explicueriſque, fabulam non mediocriter longam reperies Euripidis cuiuſpiam, aut Sophoclis. Contrà foris nihil niſi purpura ſplendida, aureique vmbilici. Harum itaque rerum ſibi conſciÿ oderunt illos, atque inſidias parant ſi quis penitus ab illis defecerit, qui eos probè cognitos depingat, qualeſq; ſint, euulget. Iam verò libet mihi Cebetis illius exemplo & imaginem quandam huius vitæ tibi depingere, vt eam contemplatus, ſcire queas num ex vſu tuo ſit eam adire. Equidè magnopere cupiam vel Apellem quempiam, vel Parrhaſium, vel Actionem, vel Euphranorem ad hanc depingendam tabulam adhibere. Verùm quoniam fieri potis non eſt, vt aliquem artificem tam egregium atq; abſolutum nanciſcamur, in præſentia tenuem quandam pro mea virili imaginem adumbrabo. Ego pingatur veſtibulum ſublime, atque

πίχυς, καὶ μὴ λαῖτω ἐπὶ τῷ ἐδάφους, ἀλλ' ἄνω τῆς γῆς ἐπὶ λόφου λείμακος· καὶ ἡ ἄνοδος ἱππολυτὸς καὶ ἀνευτυγὴς, καὶ ὀλισθηρὸν ἔχουσα, ὡς πολλάκις ἤδη πρὸς τὸ ἄκρῳ ἴσεσθαι ἐλπίσαντας ἐκπαγλίως θλῶσαι, διαμαρτόντας δὲ τοῦ πόδος. ἔνδον δὲ ὁ Πλοῦτος αὐτὸς καθήμενος, χρυσοῦς ὅλος, ὡς δοκεῖ. πάνυ εὐμορφος, καὶ ἐπίρατος. ὁ δ' Ἔρως μόγις ἀνελθὼν, καὶ πλησιάσας τῇ θύρᾳ, τυφλὸν τὸ ἀφορῶν ἐς τὸ χρυσίον. πρὸ αὐτοῦ ἡ Ἐλπὶς, ὑπρόσωπος καὶ αὐτὴ, καὶ ποικίλα ἀμπεχομένη ἐδήτω, σφόδρα ἐκπεπληγμένον τῇ ἀσόλῳ. τὸν τοιοῦτον δὲ ἡ Ἐλπὶς ἀεὶ πρὸ ἡνιόχου προσελθοῦσα ἅπτεται αὐτοῦ, Ἀπάτη καὶ Δουλεία, πρόδοτος ὦ Πόσον· ὃ ποτὲ τὸν ἄθλιον καταγνύσας, τελευτῶν ἐγκαταλείψει αὐτὸν ὦ Γῆρα, ἤδη ὑπονοσοῦντα, καὶ τετραμμένον πρὸς χόαν. ὑσάτη δὲ

que inauratum, neque id humi situm in solo, verùm procul à terra in edito collis fastigio: præterea inaccessum fermè & abruptum, lubricoq; aditu, ita vt plerunque qui se iam ad summum vsque verticem penetrasse sperant, lapso pede præcipitati ceruicem frangant. Intus autem Opulentia sedeat, tota (sicuti videtur) aurea, maiorem in modum formosa, atque amabilis. Porrò Amator vbi vix tandem conscendit, iámque ad fores accessit, obstupescat, oculis in aurum defixis: deinde Spes, quæ ipsa speciosa vultu est, ac versicoloribus amicta, manu prehensa introducat, mirè iam ipso ingressu attonitum. Atque ab eo quidem tempore Spes vsque illum antecedat, ducátque: tum aliæ mulieres illum excipientes, puta Pallacia, Seruitus, tradant Labori. At is miserum penitus defatigatum tandem Senectæ tradat iam morbidum, colorequè commutato.

τῇ δὲ ἡ Ὑβρεὶς ἐπιλαβομένη, συρέτω πρὸς τὴν ἀπόγνωσιν. ἡ δ' Ἐλπὶς, τὸ ἀπὸ τούτου ἀφανὴς ἀπρπτάσθω. καὶ μηκέτι, καθ' οὓς εἰσῆλθε τοὺς χρυσοῦς φηρῶνας, ἔκ τινος δ' ἀπρεπρόφου, καὶ λεληθείας ἐξόδου ἐξωθείσθω γυμνὸς, περαίσωρ, ὠχρὸς, γέρων: τῇ ἑτέρᾳ μὲν τὴν αἰδῶ σκέπων, τῇ δεξιᾷ δὲ αὐτὸς ἑαυτὸν ἄγχων. ἀπαντάτω δ' ἐξιόντι ἡ Μεταίνοια, δακρύουσα ἐς οὐδὲν ὄφελος, καὶ τὴν ἄθλιον ἐπαπολλύουσα. τοῦτο μὲν ἔστω τὸ τέλος τῆς γραφῆς. οὐ δ' οὖν, ὦ ἄριστε Τιμόκλεις, αὐτὸς ἤδη ἀκριβῶς ἐπισκοπῶν ἕκαστα, ἐννόησον, εἴ σοι καλῶς ἔχει, προσελθόντα εἰς τὴν εἰκόνα κατὰ ταύτας τὰς θύρας, ἐκείνην τὴν ἔμπαλιν αἰσχρῶς οὕτως ἐκπεσεῖν. ὅ, τι δ' ἂν πράττῃς, μέμνησο τοῦ σοφοῦ λέγοντος, ὡς θεὸς ἀναίτιος, αἰτία δὲ ἑλομένου.

Postremò Contumelia arreptum illum ad Desperationē pertrahat: & hoc quidem tempore Spes auolans euanescat. Tum ille non per aureum illud atrium, per quod ingressus fuerat, sed per posticum quoddam, & occultum exitum extrudatur nudus, ventricosus, pallidus, senex: læua quidem pudorem occultans, dextra verò seipsum strangulans. Occurrat autem exeunti Pœnitudo frustra lachrymans, & miserum bis etiam conficiens. Atq; hic quidem esto picturæ finis. Cæterùm tu, Timocles optime, ipse diligenter consideratis singulis expende, num è re tua sit vt in hanc imaginem per aureas illas fores ingressus, per illas longè dissimiles, tam turpiter excutiaris. Quicquid autem feceris, memineris sapientis illius qui dixit: v. Deum in culpa non esse, verùm qui sua sponte delegerit.

GILBER-

GILBERTI COGNATI
ANNOTATIONES.

ARGVMENTVM.

HIc Dialogus περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ σωιόντων, id est, de mercede seruientibus & mercenario præceptore, aulicæ vitæ incommoda cõmemorat: qui ab omnibus quidem legitur & magno applausu approbatur: sed nescio quî fiat, vt quemq; nihilo secus sortis suę pœniteat, non animaduertentẽ quantũ dulcedinis suppeditet viuere λιθῶς ἀλλ' ἀπ' ἐλευθερίης: nec cuiquam gnatonicè & parasiticè χαιρὸς ἔχειν manum deosculari, aut alia fœdè palpantiũ indigna subire ministeria. Qualia multa illis ferẽda & facienda sunt, qui hodie aulas sectãtur, in quibus nihil est sinceritatis, nihil amoris, nihil fidei. Sed omnia plena simulationis & perfidiæ, omnia plena delationis, proditionis, criminationis, inuidiæ, æmulationis, odij, & turpissimarũ assentationum, tum etiam ampullarũ & verborum sequipedalium. Expertus loquor, quippe qui ferè semper ab ijs quibus maximè fidebam, omnium maximè deceptus, falsus, impeditus, & proditus. Itaq; ego sic statui vbinis tutiùs, beatiùs, sanctiùs & suauiùs aliquẽ viuere posse, quàm in aula: vbi nullus est respectus honestatis, nulla ratio eruditionis, nulla autoritas integritatis, nulla gratia probitatis, nullum præmium virtutis, nullus honos literarũ: vbi pluris fit ἄμυσος eques quàm vir literatus & vitæ integer: vbi in precio sunt centauri contemptis bonis: vbi primas tenent Tarini illi fumorũ venditores, & proditores, & delatores, & palpones, & adulatores, & parasiti & reliquæ pestes, per quas aula quotidie non dicendis modis arroditur: vel clancularijs detractoribus & susurronibus plus habetur fidei, plus etiam datur præmij quàm virò graui & omnibus virtutibus exornato. Sed quid hanc immensam vitiorũ lernã, aulam inquam, sum ingressus? quæ centũ Augeæ stabulis est fœdior & cõtaminatior: ita omnium vitiorum stercoribus & merdis est oppleta,

vt ne à trecentis quidem Herculibus purgari & mundari queat, nedum à me paucis verbis describi & pro dignitate depingi. Erasmus multæ vir eruditionis & facundiæ, huius libelli interpres, non oportere ait per inertiã atq; socordiam cibũ alienum sectari, sed sua quemq; industria necessaria sibi cõparare, quãdo, ait, aliena sit fœdum viuere quadra. Concludam igitur his suauissimis Senecæ versiculis, quos in Thyeste suo Chorus recitat:

Rex est, qui metuit nihil,
Hoc regnum sibi quisq; dat.
Stet, quicunq; volet, potens
Aulæ, culmine lubrico.
Me dulcis saturet quies,
Obscuro potius loco,
Leni perfruar ocio.
Nullis nota Quiritibus
Aetas per tacitum fluat:
Sic, quum transierint mei
Nullo cum strepitu dies
Plebeius moriar senex.
Illi mors grauis incubat,
Qui notus nimis omnibus,
Ignotus moritur sibi.

a ECQVID tibi primum.] *Hoc initium sumptum est ex Hom. Odyss. ib. 9. in quo Vlysses ad hunc loquitur modum:*

τί πρῶτον, τὶ δ' ἔπειτα, τί ὕστατον καταλέξω: *hoc est,*

Quid primũ, quid mox, & quæ tandem vltima dicã? *Significat autem rerum copiam tantam esse vt hæsitet vnde potissimùm exordiatur, perplexusq; dubitat, quid primùm agere debeat. Exordium ab attentione & rei magnitudine fidem expositione parat à personarum conditione.* *b* In primis autẽ,] *Amplificatio ex contrario.* *c* Quæ quidem omnia.] *Beneuolentiæ captatio, à personæ eius cui scribit instituto, & sua erga illum beneuolentia.* *d* Citra culturam.] *Quæ citra studium & operam nostram nobis eueniunt, ἄσπορα καὶ ἀνήροτα cõtingere dicunt Græci. Idem in Parasito & in Rhetorum didascalo. Hic paulò post dicit, citra laborem & sudorem, nullo negocio.* *e* Cum esca.] *Hoc prouerbio etiam vsus est in mortuorum Dialogis, Cnemonis & Damnippi.* *f* Experiens, &c.] *Asseueratio.* *g* Lari in morem.] *Larus auis auida, voraxq;. Hinc larus hians dicitur, vbi quis auidiùs inhiaret prædæ.*

h Quanquã non solúm.] *Amplificatio à personæ officio.*

i Ac reliquũ quidẽ hominũ vulgus.] *A collatione personarũ, & cæterorũ qui in aula seruiunt.* *k* Enitendumq;]

Accedit

Accedit ad causam, & primò confutatis causis, quibus pleriq; addicti seruiunt, institutumq; suũ defendunt. l In promptu Theognis.] *Lucianus in hanc Theognidis sententiam multa disputat. Vide Plutarchũ in libello cui titulus:* πῶς δεῖ τὸν νέον ποιμόστων ἀκούειν. m Nam quęcunq;.] *Paupertas prima causa.* n Equidẽ si viderem.] *Dilutio per inuersionẽ.* o Rectiùs aũt.] *Commonitio à contrario.* p Rursum alij.] II *causa. Conditio vitæ vel ætas, vel valetudo corporis.* q In præsentia] *Dilutio per inuersionem.* r Spebus incitátos.] III. *causa. Spes voluptatis, diuitiarum.* s Enimueró.] *Dilutio prima: quod neq; hæc neq; illos perficiat, argumento à simili amplificato.* t Verumenimueró.] *Argumentum ab inhonesto, per hypothesin.* u Vlyssis quidem socij.] *Amplificatio per collationem à contrario.* x Nisi si quis.] IIII. *causa. Gloriæ cupiditas, quam confutat regestione eorum quæ perferenda sunt.*

y Cum Persarum rege] *Epulantur enim Persæ exquisitè ac sumptuosè, de quorũ epulis & victu legatur Xenoph. l. 8. Cyri pediæ & Athen. l. 4. c. 6.* z Deinde cuiusmodi.] *Propotio sequentis orationis.* A Sat esse si velis.] *Studium discendi voluntate constat, inquit Quintil. quæ cogi nequit.* B Primum diu.] *I Quæ facienda ferendaq;, antequam in familiam admittatur.* C Postremó.] *I. Salutatio & assectatio.*

D Iam illud restat.] II. *Exploratio vitæ & an idoneus satis sit.* E Esse non paucos.] *Inuidia competitorum & delationes.* F Quòd si quis.] *Amplificatio à conditione personæ.*

G Age sané.] *Transitio cum amplificatione gratulationis.*

H Copiæ cornu.] *Capra Amalthea Iouem infantem in monte Dictæo fertur aluisse, cuius postea cornu Iupiter adfluenti omnium rerum bonarum copia compleuisse dicitur: idq; κέρας ἀμαλθείας, hoc est, copiæ cornu prouerbiali figura vocatum est.* ἕξεια ἀμαλθείας κέρας. *id est, copiæ cornu habebis, & plurimum commodorum capies. Fabulam, à qua translatum est, in Rhetorũ præceptore recensuimus.* I Primũ igitur.]. II. *Quæ in ipsa aula receptis iam sustinenda sint.* K In ordinẽ extructis.] *In Græco* πρὸς. i. κατά L Atq; interim.] *Amplificatio à consequentibus.* M Oporteat respondere.] *Ab æmulatione & inuidia aliorum.* N Ne per somnium.] *Luciano prouerbia-*

proverbialiter dicitur in Gallo, & hic rursus de Electro. Ad quod eleganter alluſit Theocritus εἰς βυκολισκὴν, apud quem Ennica puella ciuilis, ruſticum, baſium dare conantem ab ſe repellit, dicens: tantum abeſſe, vt illi ſit data hæc baſium, vt hoc ne per ſomnium quidem oporteat ſperare. Vide carmen. O Albo pane.] Græcis album panem in delitijs fuiſſe, locis aliquot teſtatur Lucianus, nominatim hic. Apud Athenæum lib. 4. deſcribitur conuiuium Atticum, in quo commemorantur & panes λευκότεροι χιόνος, id eſt, albiores niue. Græci autem panes elegantiores λευκὰς appellabant, ſordidiores φαιὰς, hoc eſt, fuſcos ſeu nigros. P. Iamdudum aluo.] A periculo valetudinis.

Q. Age iam, ô ſceleſte.] Obiurgatio amplificata à minori, & perſonæ qualitate. R. Lupini.] Notat hic Lupini vilitatem, quam & notauit Iuuenalis:

—— unicam mihi malo lupini,
Quam ſi me toto laudet vicina pago.

De lupino diximus in Mortuorum Dialogis. S. Sed vide.] Amplificatio ſeruitutis, ab accidentibus, & cauſæ inuerſione.

T. Quid enim.] Adagium eſt, quod torqueri ſolet in eos, qui indecorè tentant artificium, cuius ſunt imperiti, & à quo natura abhorrent. V. Neque locum in acie deſeras.] λιπεῖν τὴν τάξιν, id eſt, ordinem deſerere dicitur, qui deeſt officio ſuo in re quapiam peragenda: ducta allegoria ab illis qui ſtant in acie. Ariſtophanes in Veſpis: Φυλακὴν κατανύειν νυκτερινὴν διδάσκομαι, id eſt, deſerere nocturnam doceor cuſtodiam. Simpliciter vſus eſt Iſocrates in Oratione de pace, αὐτομάτως γίνονται τῶν τὰς τάξεις λειπόντων καὶ ἀποδιδρασκόντων: id eſt, magis infames fiunt ijs qui ordinem deſerunt, & clypeos abijciunt. M. T. C. in Epiſt. ad Atticum, de præſidio decedere dixit. in Finibus, bonorum deſerere præſidium. In Catone, de ſtatione decedere: nimirum variè reddens, quòd Græci dicunt, λιπεῖν τὴν τάξιν. Apud Athenæum lib. Eubulus Comicus refert hos verſiculos ex Archilocho:

ἀσυμβόλης ἑλάπινων γὰρ ὅστις ὑστερῇ,
τῶν τἄλλων τοῦτον νόμιζε καὶ τάξιν λιπεῖν: Id eſt,
Ceſſando cœnæ quiſquis immuni deeſt,
Hic idem in acie facilè deſeret locum.

Latinis

Latinis in suâ classe manere dicuntur qui non deserunt vitæ institutum, & classem suam deserere qui mutant. Aristoteles libr. Moralium 5. Inter ea quæ lex vetat, commemorat τὸ μὴ λιπεῖν τὴν τάξιν μηδὲ φοβηθῆν, μηδὲ ῥῖψαι τὰ ὅπλα: id est, non deserere ordinem, non fugere, non abijcere arma. Panam desertoris aliàs commemorauimus in Nauigio seu Votis, Demosthenem ῥιψάσπιδα probro dictum, in Parasito, & Tragædo.

X Ne per viam quidem.] *Idem in Hermotimo: Ne in via quidem ociosus es, sed animo intento, semper aliquid serij agens, quodq; ad studium tibi profuturum sit. In Græcis ἐς καλόν. i. καλῶς.* Y Promethei partem.] *Ferunt poëtæ Prometheum carnium distributioni, quam vocant creonomiam, præpositum lepidè admodum & festiuè Ioui adortum imponere: quippe nil veritus diuinitatem summi Dei: sibi quidem præpinguia & sapida subduxit, Ioui autem ossa modò appositi, obducta ἀργίτῃ δέρμα, vt Hesiodus inquit, id est, pinguedine candida. Quo nomine, simul quia homines finxisset, & ignem furtiuum hominibus dedisset, Vulcano & Mercurio dicitur ab Ioue traditus in Caucaso suffigendus. Ex hoc item facto Lucianus hic, vice prouerbij vsurpat, Promethei portiunculam pingui contecta ossa.*

Z Regis plures sunt oculi.] *Allegoria inde ducta, quòd regibus quamplures vbique sunt exploratores atque ob id oculi dicuntur, complures auscultatores, quibus velut auribus vtuntur. Idem refertur aduersus inerudition. Eiusdem meminit Aristot. in 3. Polit.* α Leo chordula vinctus.] *Dicitur cùm quis exiguo commodo detentus, apud aulicos ostentatur passim quòd princeps tantum alat virum. Hoc enim principes sibi gloriosum ducunt, si doctos & excellentes viros cogunt sua relinquere negotia, & aulicæ seruire pompæ.* β. Quòd si quando.] *Transitio ad ea quæ foris perferenda, atque hæc sub exemplo Thesmopolis Stoici commemorat.* γ Non ad quæ.] *In Rhetorem quendam iocatur, alludens ad priscum iudiciorum morem, in quibus ad clepsydræ modum dicebatur. Actoribus autem ac patronis causarum forensium certus aquæ modus per clepsydras infundebatur, vt supernacanea verborum copia quum iudicibus tædium adferret, tum ipsi etiam causæ officeret: denique alijs agere volentibus aditum præcluderet.*

Al Porrò

δ Porrò si.] *Adulatio dominorum, doctos se videri volentium. ε.* In lapidicinas Dionysiacas.] *Cicero in Verrem actione 7. Latumias Syracusanas omnes audistis, plerique nostis. Opus est ingens, magnificum, regum ac tyrannorum, totum est è saxo in mirandam altitudinem depressum, & multorum operis penitus excisum. Item in eadem: Carcer ille est, qui est à crudelissimo tyranno Dionysio factus Syracusis, quæ Latumiæ vocantur, in istius imperio domicilium Romanorum fuit. Vt quisquis istius animum aut oculos offenderat, in Latumias statim conjiciebatur. Huius carceris insignis à Dionysio extructi meminit T. Liuius belli Punici 2. lib. 6. Item Plautus in Captiuis: Inde ibis porrò in Latomias lapidarias. Philoxenus ingenio cùm arguto, tum libero & ineptiarum ac tyrannidis impatiens, cùm aliquando eiusdem Dionysij tragœdias spectaret, nec applaudens vt alij, assurgeret: seu vt idem Lucianus aduersus indoctum, à risu se minus contineret, à Dionysio ipso in lapidicinas missus fuisse dicitur. Historiam hanc Stobæus ex Demosthene recitat. Item Gemistus Plethon in priori suæ historiæ libro, & Plutarchus lib. 2. De fortuna & virtute Alexandri.* ζ At verò mulierem.] *Mulierum adulatio.* η Tunicula semiputris.] *Hic χιτώνιον pro virili tunica obtrudit, cùm eam vocem pro muliebri accipiendam esse innuat in Lexiphane.* θ Podagram.] *Podagra senectutis comes.* ι Calumnia.] *Exitus doctoris mercenarij.* κ Oedipus.] *Congressus propriæ cum matre Iocaste, liberos genuit quatuor: Polycinem, Eteoclem, Antigonem, & Ismenem. Tandem verò intelligens, se incestum patrasse, seipsum obcæcauit.* λ Tereus.] *Cùm sequeretur Prognem vxorẽ & eius sororem Philomelam, ambæ versæ sunt in aues, teste Ouidio 6. Meth. Pers. Sat. 6.* μ Imaginem huius vitæ.] ἐκὼν totius vitæ suprà descriptæ. ν Deum in culpa non esse.] *Considerat enim id quod est in hominum moribus vt cum ipsissima incogitantia præcipites ruant in mala: deinde tamen ijs irretiti culpent fortunam & numina. De qua hominum iniquitate est etiam apud Homerum 1. Odyss. querela grauissima: vbi Iupiter in conuentu Deorum suam concionem ita ordiatur:*

ὦ πόπος

ὦ πόποι οἷον δὴ τοὺς θεοὺς βροτοὶ αἰτιῶνται.
ἐξ ἡμῶν γὰρ φασὶ κακὰ γίγνεσθαι, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
σφῇσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσιν. id est.

Proh Dij, vt homines accusant Deos.
Nam ex nobis dicunt existere mala: at ipsi
Sua prauitate præter fatum sustinent mala.

Mercurius in Aeschyli Prometheo non dissimilem protulit sententiam, sub finem.

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ἐπὶ μισθῷ συνόντων.

APOLOGIA PRO ijs qui mercede conducti seruiunt.

Petro Mosellano interprete

ARGVMENTVM.

HAec apologia est non in genere omnium eorum qui mercede cõducti seruiunt, sed libri seu orationis superioris propriè, & auctoris ipsius Luciani. Nam post scriptũ illud editũ, senior iam in aulã atq; familiã Cæsaris sese cõtulerat, & cõditionẽ procuratoris (vt videtur) principis in Aegypto acceperat, vt infrà ex ipsa quoque oratione patet. Hoc igitur factũ suũ, q a cũ superiore scripto prorsus pugnare videtur, defendit: primũ à diuisiõe seu diuersitate conditionũ, q̃ lõgè alia res si principi operã suam locare, q̃ apud diuitẽ aliquẽ priuatũ seruire. Deinde q̃ non omnes mercenarios miseros dixerit, sed solùm eos q prætextu doctrinę & literarũ seruiant: se verò alio pacto mercedẽ accipere q̃ illos, nempe cùm p̃ter salarium ingens, etiã in magna existimatione viuat, publicisq; rebus procurandis præstitutus, tam certã quoq; spem totius alicuius prouinciæ, aut regni aliquando administrandi, propositã habet. Deniq; q̃ cùm nemo quicquam ferè gratis faciat, & tamen bonũ virum conueniat certo alicui operi intẽtũ esse, neq; ignauiter feriari, neq; ipse adhuc dum eò perfectionis venerit, vt omnem mercedem aut honorẽ prorsus cõtemnere queat. Atq; huic defensioni præmittit Sabini (eius ad quem scribit) accusationem per prosopopœiam, qua seipsum fingit ab illo grauiter accusari, vt qui suprà quidem de seruitute apud di-

pud diuites, optimè atq; vtilissimè scripserit: nunc autem contrà, quasi mutata sententia, idem vitæ genus ingressus sit, perinde quasi aliud lingua sonare voluerit, aliud animo senserit, exaggerata hac vitæ scriptorumq; diuersitate ac repugnantia, multis variisq; tum similibus, tum exemplis. Exorditur autem per præoccupationem à simulatione admirationis, quam & ipsam à circumstantijs ætatis & causæ amplificat.

Πάλαι σκοπῶ πρὸς ἐμαυτὸν, ὦ φίλε Σαβῖνε, ὅτι ποτὲ οἱ ἀκούσαντες ἐκ πολλοῦ ἄπεσαν, ἀναγνόντι ὑμῖν τὸ περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων βιβλίον. ὅτι μὴ χρὴ ὄκνον ἀγχιλαῶν ἀνεγνωκέναι αὐτὸ, μηδὲ πάνυ μοι πρόδηλον· ἅτε μεταξὺ καὶ ἐπὶ πᾶσιν, ὅσα ἐλέγετο, ταῦτα νῦν ἐφαρμόττειν ἑαυτῷ τοῖς ἀνεγνωσμένοις. ἃ τοίνυν μὴ λανθάνως ἐγὼ μανθάνω, δοκῶ μοι ἀκούειν σου λέγοντος· εἶτα τίς αὐτὸς ταῦτα γεγραφὼς καὶ καταγελάσας ἅπερ ἔπαθε μανθάνων καὶ τὰ τοιαῦτα βίβλια ἀναλεξάμενος, ἔπειτα πάντων ἐπιλαθόμενος, ὀφθείς, φησὶ, μεταπιόνητος, ἐκὼν εἰς αὖθις φέρων τὰς δουλείας ἅπερ ἐφανῆ μὴ πεῖσαι πλέον ἐνεῖναι;

I Amdudum[a] apud me ipse cogito, præclare Sabine, quæ tibi nostrũ de ijs qui mercede conducti seruiunt; libellum legenti verisimile est in mentem venisse, quæq; credibile est te dixisse. Nam quòd in eo legendo risum nõ tenueris, mihi vel in primis constet. Sed quæ inter legendum ad singula à te subinde sint obiecta, ea nunc nostris à te iam lectis conor accommodare. Quare si non frustra diuinandi artem didici, audire mihi videor te sic tecum submurmurantem: Ecquis hic tandem est, qui cùm hæc ipse scripserit, & graui adeò accusatione aulicam vitam incessat, postea tamen omnium oblitus, velut testula, [b] quod aiunt transmutata, sua sponte in seruitutem manifestariam adeò & illustrem se ipse conie-cit?

Quo

πόσοι Μῖδαι καὶ Κροῖσοι, καὶ Πακτωλοὶ ὅλοι μετέπεισαν αὐτὴ, ἀφεῖναι μὲν τὴν ἐκ παίδων φίλην καὶ σύντροφον Ελευθερίαν, πρὸς αὐτῷ δὲ ἤδη τῶν Αἰακῷ γενόμενον, καὶ μονονουχὶ τὴν ἕτερον πόδα ἐν τῶν πορθμείῳ ἔχοντα, παρέχειν ἑαυτὴν ἕλκεσθαι καὶ φέρεσθαι, καθάπερ ὑπὸ κλοιῷ τινι χρυσῷ τὴν αὐχένα δεθέντα, οἷά ἐστι τῶν τρυφώντων πλουσίων τὰ σφιγγία, καὶ τὰ κουράλια, πολλὴ γοῦν ἡ διαφωνία τῶν νῦν βίου πρὸς τὸ συγγραμμα, καὶ τὸ ἄνω τοῦ ποταμοῦ χωρεῖν, καὶ ἀνεστράφθαι τὰ πάντα, καὶ παλινῳδεῖν, πρὸς τὸ χεῖρον, τοῦτ' ἂν εἴη οὐχ ὑπὲρ Ελένης, μά Δί' οὐδ' ὑπὲρ τῶν ἐπ' Ιλίῳ γενομένων, ἀλλ' ἔργῳ ἀνατρεπομένων τῶν λόγων, καλῶς πρότερον εἰρῆσθαι δοκούντων, ταῦτα μὲν πρὸς ἑαυτὸν, ὡς τὸ εἰκὸς, λέλεκταίσοι· ἐπάξεις δὲ ἴσως καὶ πρὸς αὐτὸν ἐμὲ ξυμβουλὴν τινα

Quot Midæ, quot Cræsi, quot Pactoli vel toti hūc hominem à sententia diducere adeò potuerunt, vt dulcissimam illam libertatem, in qua iam inde à pueris est enutritus, repudiet? & tametsi iam non procul ab ipso abest Aeaco, imò tantùm non [c] alterum pedem in Charontis cymba habet: tamen præbeat sese alieno arbitrio huc atque illuc distrahendum, perinde ac si collario quopiam aureo foret innexus, non aliter quàm à diuitum illorum ac delicatorum collo amuleta illa & corallia dependent? Longè ergo latéque hoc vitæ genus in quo nunc es, à scriptis dissidet tuis: iamq; hoc sanè videri posset, [d] quod prouerbio dicūt, Flumina sursum incedere, omniumq; rerum ordinem inuerti, atq; cuncta in deterius recantari, idq; nō Helenæ placandæ gratia ꝑ Iouem, neq; eorum quæ apud Ilium gesta sunt, nomine: sed quòd verba quæ antè probè dici sunt visa, nunc ipso auctoris opere subuertantur. Hæc sanè te verisimile est tecum dixisse. Nec pigebit forsan te & ad meipsum

τινα τοιαύτην οὐκ ἄκαιρον, ἀλλὰ φυλικὴν, καὶ οἵῳ σοι χρηστῷ καὶ φιλοσόφῳ ἀνδρὶ πρέπουσαν. ἢν μὲν οὖν κατ' ἀξίαν ἑποδύεσθαι τὸ σὸν πρόσωπον ἑποκρίνωμαι, εὖ ἂν ἡμῖν ἔχῃ, καὶ τῷ Λογίῳ θύσομεν. εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ σὺ προσθήσεις τὰ ἐνδέοντα. ὥρα τοίνυν μετασκευάσαντας ἡμᾶς τὴν σκηνὴν, ἐμὲ μὲν σιωπᾷν, καὶ ἀνέχεσθαι τεμνόμενον καὶ καιόμενον, εἰ δέοι, ἐπὶ σωτηρίᾳ, σὲ δὲ ἐπιτάττειν τῷ φαρμάκων, καὶ τὴν σμίλην ἅμα πρόχειρον ἔχοντα, καὶ τὸ καυτήριον διάπυρον. καὶ δὴ παραλαβὼν τὴν ῥήτραν, σὺ ταῦτα πρός με ὁ Σαβῖνος ἤδη λέγεις. πάλαι μὲν, ὦ φιλότης, ὡς εἰκὸς, εὐδοκίμηταί σοι τουτὶ τὸ σύγγραμμα, καὶ ἐν πολλῷ πλήθει δαχθὲν, ὡς οἱ τότε ἀκροασάμενοι διηγοῦντο, καὶ ἰδίᾳ παρὰ τοῖς πεπαιδευμένοις ὁπόσοι ὁμιλεῖν αὐτῷ, καὶ διὰ χειρὸς ἔχειν ἠξίωσαν ἥτε γὰρ τὴν λόγων

eius generis consilium adferre, idq; non intempestiuum, neq; importunum, sed amicum & quale tibi viro cùm bono tum erudito congruat. Itaq; si tuam personam, quã induere iam paro, feliciter gessero, optimè quidem nobiscum actum putabo, atque in hoc [e] eloquentiæ præsidi Mercurio sacrificabo. Si verò quod sequor, parum assequor: tuæ partes erunt, quæ mihi desunt, explere. Iam ergo fuerit tempus, vt quasi scena transformata, & actoribus permutatis, ipse quidem vocem teneam, meq; tibi salutis gratia secandum, &, si & hoc necesse fuerit, vrendum præbeam: tu verò medicinas adornes, simulq; acum vnà cum vstorio habeas in promptu. [f] Nunc igitur tu, ô præclare Sabine, dicendi vice à me accepta sic mecum agis: Olim quidem, ô amice, hic tuus libellus non immeritò erat in precio, & quemadmodum qui tum audiuerunt, nobis narrârunt, cùm vulgo ceu magnum quiddam ostentabatur, tum præcipuè eruditorum manus occupabat, quotquot eiusmodi rerum studiosi literas tractare operæpræcium ducũt. Neq; id admodũ est mirũ. quandoquidẽ præter-

παρασκευὴ, ἢ μεμπλὴ, ἢ ἰσο-
νέια πολλὴ, ἢ ἐμπειρία τ πραγ-
μάτων, ἢ ὅλως ἕκασα ὡφῶς ἐλέ-
γχε, καὶ τὸ μέγιςον, ὅτι χάρι-
μα πᾶσιν ἔσῃ, καὶ μάλιςα τοῖς
πεπαιδευμένοις, ὡς μὴ ὑπ' ἀ-
γνοίας σφᾶς αὐτὸς ἐς δεινέαν
ὑπάγειν. ἐπεὶ δὲ σοι μετέδοξε
βελτίω ταῦτ' εἶν, καὶ τὸν μὴ
Ελευθερίαν μακρὰ χαίρειν
ἐᾶν, ἐλθοῦσα ὃ τὸ ἀγνυόμενον
ἐκεῖνο ἰαμβεῖον, ὅπερ τὸ λίρ-
δ', παρὰ φύσιν δεδωκὸς. ὅρα ὅπως μηδὲς ἔτι ἀκόσμη-
τά σε ἀναγινώσκοντος αὐτὸ, ἐκ τὰ μηδ' ἅπαξ παράσχης τ
τ παρόντα σοι βίον ὁρώντων, ἐπελθοῦσα γεγραμμένα. οὐχ
δ' Ερμῆ τῶν χθονίων καὶ τ ἀκη-
κοότων πρότερον ποιλὸν λήκ-
θων κατασκεδάσαι, ἢ δόξαις
τῶν τ Κοσμοῦς μύθοις ταυτόν τι
πεπονθέναι, ἃ σαυτ ὁ Βελ-
λεροφόντης γεγραφὼς τὸ βι-

q̃ quòd ipse dictionis tuæ color culpa caret, & narratio planè est varia, miraq; est rerũ experientia: maximã quoq; habet gratiam, quòd omnia à te nõ secùs solũ, sed & dilucidè recensentur. & super omnia verò est, quòd quæ scripsisti, utilia sunt cùm omnib. tũ maximè eruditis, videlicet ne p verũ inscitiã in seruitutẽ post hac sese coniiciant. At cũ iam sententia planè in diuersum mutata, aulicã hanc viuendi rationẽ præstare statueris, & libertati longum valere dixeris, tum iambicũ illud seruile nimis, & generoso animo indignũ, sumpseris imitatione exprimendũ (Vbi est lucrum, natura adacta seruies) viden dum tibi erit, ne quispiã te id libelli legentem fortè auscultet: imò summa ope curandum, ne cuiquam ex ijs, qui præsentem vitæ tuæ statum norunt, tua scripta legenda exhibeas. Ad hæc feceris operæprecium, si ab Mercurio illo inferorum legato, votis impetres, quò is omnium aures, qui antè de hoc libello quippiam audiuerunt, obliuionis fonte aspergat. Alioqui simile quiddam tibi accidet, quod iuxta fabulã illam Corinthiam Bellerophontii. Vt enim ille literas in suã perniciem tulit, ita tu li-

βλίον. μὰ γῆ τὴ δι' ὃχ ὁρῶ τὴν ἀλογίαν ἥ τις ἂν ὑπρόσωπός σι γένοιτο πρὸς τὸς κατηγορῆσας, ἢ μάλιστ' ἂν σὺ γελωτι αὐτὸ ποιῶσιν, ἐπανῆλθον μὲν τὰ γεγραμμένα, ἢ τὴν ἐν αὐτοῖς ἐλευθερίαν, αὐτὸν δὲ συγγραφὴν δηλοῦντα ὁρῶν δ', καὶ ἑκόντα ὑπολιθέντα τὰ αὐχένα τῷ ζυγῷ. ὃκ ἀπακόταγδον ἂν λέγοιεν, ἢ λέγοιεν ἥ σοι ἄπαν γυναῖς ἀνδρὸς ἐν τὸ βιβλίον, ἢ σὲ τὸν ὁμοιοδν ἀποτείοις πλιροῖς ἀγάπιθι. ἢ εἴπερ σόν ἐστιν, ὅμοιά σι τῷ Σαλαύθῳ ποιῶν, ὃς πικρότατον κατὰ μοιχῶν τοῖς Κροτωνιάταις νόμον θὲς, καὶ θαυμαζόμῳ ἐπ' αὐτῷ, μετὰ μικρὸν αὖθις ἑάλω μοιχεύων τοῦ ἀδελφῆ τὴν γυναῖκα. περὶ τοίνυν τοιούτου σὲ τὸν Σάλαυθον ἐκεῖνον φαίη τις ἄν. μᾶλλον δὲ πολὺ μετριώτερον ἐκεῖνον, ἐρωτι μὲν ἁλὸς, ὡς ἔφασκον ἀλογόμῳ, ἐκὼν δ' μάλα καὶ ψύχως, εἰς τὸ πῦρ ἀλόμῳ,

brũ aduersum te ipse scripsisti. Quod ad me attinet, qua defensionis facie, salte æqua aduersum accusatores vti posiis, non video, præsertim si actionem suã nonnihil iocis & ridiculis condiant: nimirũ vt scripta tua, atq; item libertatem, quam præ se ferũt, laudent: te verò scriptorem seruientem videant, & sponte tua collũ iugo subdentem. Itaque non iniuria agerent. si libellum ipsum vel alteri, generosiori scilicet assererent, te verò interim velut graculũ alienis exultare plumis: vel si tuus esset, similem quidem tuam esse causam dicerent Salæthi illius iudicio, qui cùm contra adulteros legem durissimam Crotoniatis tulisset, & per hoc multis admirationi esset, paulò pòst cum fratris sui vxore in adulterio fuit deprehẽsus. k Quare non ineptè quispiam te Salæthum illum diceret, nisi quòd illius factum non paulò est tolerabilius, qui quod fecit (vt & ipse dum causam diceret, fatebatur) amore captus fecit: & voluntarius, nihil reluctans, in ignem animo magno insiliit:

λόμενος καίτοι ἐλεούντων αὐτὴν ἤδη Κροτωνιατῶν, καὶ ἐνδιδόντων φυγεῖν, εἰ βούλοιτο. τὸ δὲ σὸν οὐ παρὰ μικρὸν ἀτοπώτερον ἀκριβοῦντος μὲν ἐν τοῖς λόγοις τὴν τοιούτου βίου δουλοπρέπειαν, καὶ κατηγοροῦντος, εἴ τις εἰς πλουσίου τινὸς ἐμπεσὼν, καὶ καθείρξας ἑαυτὴν, ἀνέχοιτο μυρία τὰ δυσχερῆ πάσχων καὶ ποιῶν, ἐν γήρᾳ δ' ὑστατῳ καὶ σχεδὸν ἤδη ὑπὲρ τὸν οὐδὸν, οὕτως ἀγεννῆ λατρείαν ἐπανηρημένου, καὶ μονονουχὶ καὶ ἐμπομπεύοντος αὐτῇ. ὅσῳ γοῦν, θασιν, ἐπισημότερος εἶναι δοκεῖς, τοσούτῳ καταγελαστότερος ἂν δόξειας εἶναι ἀντιφωνοῦντος τοῦ νῦν βίου τῷ βιβλίῳ, καὶ τοι τί δεῖ κεινὴν ἐπὶ σὲ κατηγορίαν ζητεῖν, μετὰ τὴν θαυμαστὴν τραγῳδίαν λέγουσαν, Μισῶ σοφιστὴν, ὅς τις οὐχ αὐτῷ σοφός; οὐκ ἀπρόσουσι δὲ οἱ κατηγοροῦντες καὶ ἄλλων παραδειγμάτων

insilijt: tametsi Crotoniatæ hominis miserebantur: &, si luberet exulandi facultatem permittebant. At tuum negotium multis partibus est absurdius, qui vitæ quidem eiusmodi seruilem conditionem accuratè etiam liberis editis es persecutus, & grauiter incusas si quis in diuitis alicuius famulitium incidat, seq; ipse velut vinculis astringi sustineat, interim nihil non molestum cùm faciens, tum patiens: attamen ipse in extremo senectutis gradu, & certè longè vltra limē illud Homericum progressus, ingenerosum adeò & abiectum seruitutis genus elegisti, atque ob id tantùm non seriò triumphas. Ergo qui tibi malè volunt, quantò magis insignis ac conspicuus appares, tantò te aiunt magis omnium risui obnoxium: vita nimirū tua tantū scriptis ipsis reclamante. Et quid attinet nouam accusandi rationē aduersum te quærere, post celebrem illam & admirandam Tragœdiam, quæ dicit:

[1] *Sapientem eum odi, qui sibi ipse non sapit?*

Tametsi & alia multa quibus te adoriantur accusatoribus

των ἐπὶ σὲ, ἀλλ' οἱ μὲν τοῖς τραγικοῖς ἐποκειταῖς εἰκάσουσιν, οἱ ἐπὶ μὲν τῆς σκηνῆς, Αγαμέμνων ἕκαστος αὐτῶν, ἢ Κρέων, ἢ αὐτὸς Ηρακλῆς εἰσιν, ἔξω δὲ πῶλος ἢ Αριστόδημος, ἀπρθέμενοι τὰ πρόσωπεια, γίγνονται ἑπόμισθοι τραγῳδοιῶτεν, ἐκπίπτοντες καὶ συριττόμενοι, ἐνίοτε δὲ μαστιγούμενοί τινες αὐτῶν, ὡς ἂν τοῦ θεάτρῳ δοκῇ. ἄλλοι δὲ τὸ τοῦ πιθήκου πεπονθέναι σε φήσουσιν, ὃν Κλεοπάτρα τῇ πάνυ φασὶ γένεσθαι. ἐκεῖνον γὰρ διδαχθέντα τέως μὲν ὀρχεῖσθαι πάνυ κοσμίως καὶ ἐμμελῶς, καὶ ἐπιπολὺ θαυμάζεσθαι μένοντα ἐν τοῦ σχήματι, καὶ τὸ πρέπον φυλάττοντα, καὶ τοῖς ᾄδουσι καὶ αὐλοῦσι συγκείμενον ὑμέναιον, ἐπεὶ δὲ εἶδεν ἰσχάδας, οἶμαι, ἢ ἀμυγδαλὸν πορρωκειμένην, μακρὰ χαίρειν φράσαντα τοῖς αὐλοῖς καὶ ῥυθμοῖς καὶ ὀρχήμασι συναρπάσαντα κατατρώγειν, ἀπρρίψαντα, μᾶλλον δὲ συντείψαντα

tuis suppetunt. [m] Nempe alij similem te facient Tragicis actoribus, quorum quisque in scena quidem est vel Agamemnon, vel Creon, vel etiam Hercules ipse: foris autem depositis personis fiũt Polus aut Aristodemus. scilicet ad agẽdas fabulas mercede conducti: qui vt visum fuerit spectatori, iam eijciuntur, iam exibilantur, interim aliqui & flagris cæduntur. Porrò alij idem tibi contigisse dicent quod simiæ, quam magna illa & celebris Aegypti regina Cleopatra habuisse dicitur. Ea enim saltationum genera probè edocta, cùm aliquandiu cõpositò modulateq́ nõ sine magna spectãtium admiratione saltantis habitum exhibuisset, ac decorum seruasset, iamq́ Hymenæum voce ac cythara canentibus respondisset, postea quàm carycásne an nucem nescio, procul iacentem conspexisset, persona abiecta, imò præfestinatione discerpta, modulis & saltationibus longûm valere iussit, nucem verò correptam arrodere

τείψαντα τὸ πρόσωπον, καὶ σὺ
ζίνιν, φᾶφ ἄρ, ἀχ ὑποκεῖῆς,
ἀλλὰ ποιητὴς τῶν καινίσων,
καὶ νομοθέτης γνόμῃ, ὑπὸ
ταυτησὶ τῆ ἰσχάδι παραφα
νέσης, ἀλέχθης πίθηκος ἄρ,
καὶ ἀπ' ἄκρου χάλκης φιλοσο-
φῶν, καὶ ἕτερα μὲν ἰώδωρ ἐ-
νὶ φρεσὶν, ἄλλα δὶ λέγων, ὡς
ἐικότως, ἄρ τινα ἐπὶ σὲ ἐπέρ,
ὅτι ἀλήθεις, καὶ ἐφ' οἷς ἐπαι-
νεῖσθαι ἀξιοῖς, χάλια μὲν σου
ἐδίηνεν, ὑπερώλω δ' αὐχμῶ-
δες καταλέλοιπε. τοιγαροῦν
παρὰ πόδας αὐθὶς ἔτιος δί-
κλω, προπετῶς μὲν θρασυά-
μῃ τε πρὸς τὰς ἀνθρώπων
χρείας, μετὰ μικρὸν δὲ μονοῦ
χὶ ὑπολύρξειν ἐξομοσάμῃ τε
πλὴν ἐλευθερίαν. ὡ ἐφκὼς ἀ Ad-
δράστεια τότε καλόπιν ἐφεσῶ-
σά σοι ἀνδροκτμένῃσι ἐφ' οἷς κα-
τηγόρεις τῶν ἄλλων, καταγε-
λᾶν, ὡς ἄρ θεὸς ἀδ'ηατὼμὶν
λεσάν σοι ἰὼς τὰ ὅμοια μεταβο
λὼ

dere cæpit. Non aliter & tu non histrio quispiam, sed ipse pulcherrimarum rerum autor, & velut legumlator, ostenso alterius vitæ splendore quasi nuce quadam, te ipse similam esse prodidisti, vt qui [n] summis tamùm labijs philosophus. quíq; nihil quidem veritus inferorũ portas, alia quidem mente occultes, alia verò lingua depromas: vt non immeritò quis de te diceret, quæ scribas, quibuíq; te venditet, labra quidem tua rigosse, palatum autem interius aridũ reliquisse. Quamobrem statim [o] ante pedes quoque vltricem pœnam sensisti, quì cùm antè audacia procaci humanarum rerum necessitatibus insultaris, ipse tamen haud ita multò pòst libertatem velut sub præconibus abiuraris. [p] Atqui apparet Adrasteam iam tum tibi à tergo assistentem, ea quibus tu partim te ipse venditabas, partim alios incusabas, egregiè risisse: quippe quæ, dea cùm sit, non ignorárit futurum vt & ipse mutata sententia in simile vitæ genus transires, [q] tum quod non prius in tuũ ipsius sinum inspueris, quàm

λὰν, καὶ ὅτι οὐκ εἰς τὸν κόλπον τῆς τύχης πρότερον, ἢ ξίους διαγορεῦσαι τῶν δὴ ποικίλας τινὰς τύχας τοιαῦτα πράξειν ἐπωμώσοντος. ἐγὼ δὲ ἐπιθοιτό τις τῷ λόγῳ τῶν Αἰσχίνου, μετὰ πολὺ κατὰ τοῦ Τιμάρχου διατυγοείαν, αὐτὸν ἀλῶναι, καὶ φωραθῆναι τὰ ὅμοια πάσχοντα, πόσον ἄρ' οἴει παρὰ τῶν ὁρώντων γελᾶσθαι τὸν γέλωτα, εἰ Τίμαρχον μὲν ὕβρεως ἐπὶ τοῖς καθ' ὥραν ἡμαρτημένοις, αὐτὸς δὲ γέρων ἤδη, τοιαῦτα εἰς ἑαυτὸν παρανόμει; τὸ δὲ ὅλον ἐκείνῳ τῷ φαρμακοπώλῃ ἔοικας, ὃς ἀρκυρύπλειν βυκὸς φάρμακον, καὶ αὐτίκα παύσειν τοὺς πάσχοντας ὑπισχνούμενος, αὐτὸς μεταξὺ σπάμενος τὸ βυκὸς ἐφαίνετο. ταῦτα μὲν καὶ τοιαῦτα πολλὰ ἕτερα ἑποίησε ἄν, οἷος σὺ διαγορῶν ἐν ὅτῳ ἀμφιλαφῆ ἐπιθέσεως, καὶ μυείας τὰς ἀφορμὰς παρεχομένης, ἐγὼ δ' ἤδη σκοπῶ τίνα, καὶ πράττω-

eos accusares, qui ob varias fortunæ vicissitudines eiusmodi fecere sustiment. Iam si quis verbi gratia Aeschinem post grauem illam orationem, qua Timarchum accusauit, fingat ipsum in idem incidisse scelus, ac per hoc in simile crimen vocatum: quantus quæso hinc spectantium risus fuerat futurus, quod Timarchum quidem eius peccati gratia, ad quod hominem ætas tulit, graviter incessuit, ipse verò iam senex eadem in sese commisit? Denique similis videris illi pharmacopolæ, qui cùm remedium contra tussim venditaret, & qui eo vterentur, eos statim eo malo liberari polliceretur: miser tamen ipse eius morbi vehementia interim concuti cernebatur. Hæc atque id genus alia quispiam accusando tibi obiiceret, præsertim in hac materia adeò copiosa, quæque mille ansas aduersario præbeat. Cæterùm nunc apud me ipse cogito, quam viam

στράπωμαι πρὸς τὴν ἀπολογίαν, ἆρά μοι κράτιστον ἐθελοκακήσαντα, καὶ τὰ νῶτα ἐπιστρέψαντα, καὶ ἀδικεῖν οὐκ ἀρνούμενον, ἐπὶ τὴν κοινὴν ἐκείνην ἀπολογίαν καταφυγεῖν; λέγω δὲ τὴν τύχην καὶ μοῖραν καὶ εἱμαρμένην, καὶ παραιτεῖσθαι συγγνώμην ἔχειν μοι τοὺς ἐπιτιμῶντας, εἰδότας ὡς οὐδενὸς ἡμεῖς κύριοι, ἀλλ' ἑπό τινος κρείττονος, μᾶλλον δὲ μιᾶς τῶν προειρημένων ἀγόμεθα, οὐχ ἑκόντες, ἀλλ' ἀναίτιοι παντάπασιν ὄντες, ἃ ἂν λέγωμεν, ἢ ποιῶμεν, ἢ τοῦτο μὲν κομιδῇ ἰδιωτικὸν, καὶ οὐδ' ἂν σύ με, ὦ Φιλότης, ἀνάσχοιο τοιαύτην ἀπολογίαν προϊσχόμενον, καὶ συνήγορον τὸν Θμηρον παραλαμβάνοντα. καὶ τὰ ἐκείνου ἔπη ῥαψῳδοῦντα, Μοῖραν δ' οὔ τινά φημι πεφυγμένον ἀνθρώπων εἶναι· καὶ τὸ, Γανομένῳ. ἐπένησε λίνῳ, ὅτέ μιν τέκε μήτηρ. εἰ δὲ

viam expurgandi mei apud te inuenire queam. [r] Num ergo optimum fuerit, vt me ad malũ hoc mea voluntate coactum confitear, dorsum verberaturo aduertã, improbitatem non negem, sed ad communem illam excusandi rationem confugiam, nimirum fortunæ fatiq; ineuitabilem necessitatem meo facto prætexens? Atque interim ab obiurgantibus veniã deprecer, ob id spero nostræ causæ æquioribus, quòd non ignorẽt quàm nihil sit in nostra ipsorum manu, quodúe potẽtioris alicuius numinis, Fortunæ scilicet aut Fati arbitrio, vel contra nostrã voluntatem impellimur, adeò vt crimen nullum in nos hæreat, quantumuis aliquid vel dicamus vel faciamus. Aut hæc via nimis est vulgaris, vt ne tu quidem (quanquã amicissimus) huiusmodi excusationis obtentu me sinas elabi, etiã si patronum habeam Homerum, eiusq; carmina hæc decantẽ:

Fatorum nexus fugisse, haud dixero quenquam.

Tum illud:

Filum Parca dedit nascenti matris ab aluo.

τηρ, εἰ δὲ τοῦτον ἀφεὶς τὸν λόγον, ὡς οὐ πάνυ ἀξιόπιστον. ἐκεῖνο λέγοιμι, μήτε ὑπὸ χρημάτων, μήτε ὑπ' ἄλλης τινὸς ἐλπίδος τοιαύτης δελεασθεὶς, ὑποστῆναι τὴν παροῦσαν συνουσίαν, ἀλλὰ τὴν σύνεσιν, καὶ ἀνδρίαν καὶ μεγαλόνοιαν τοῦ ἀνδρὸς θαυμάσας, ἐθελῆσαι κοινωνῆσαι πράξεων τῷ τοιούτῳ, δέδοικα μὴ πρὸς τῇ ἐπιφερομένῃ κατηγορίᾳ κολακείας αἰτίαν προσλαβὼν, κἄτα ἐυρίσκωμαι ἥλῳ, φασὶν, ἐκκρούων τὸν ἧλον. καὶ μείζονί γε τὸν σμικρότερον ὅσῳ κολακεία τῶν ἄλλων ἁπάντων κακῶν τὸ δουλοπρεπέστατον εἶναι, καὶ ταύτῃ χείριστον νενόμισται. τί οὖν ἄλλο, εἰ μήτε ταῦτα, μήτε ἐκεῖνα λέγειν δοκεῖ, ὑπόλοιπόν ἐστιν, ἢ ὁμολογεῖν μηδ' ἓν ὑγιὲς εἰπεῖν ἔχειν; μία μοι ἴσως ἐκείνη ἄγκυρα ἔτι ἄβροχος, ὀδύρεσθαι τὸ γῆρας, καὶ τὴν νόσον καὶ μετὰ τούτων τὴν πενίαν, πάντα ποιεῖν

Itaque si hac ratione tanquam parum proba neq; fide digna posthabita, illud dicerem, neque pecuniæ causa, neque spe aliqua alia inescatum me, præsentem seruitutem ferre, [s] sed ipsius principis prudentiam, fortitudinem & magnanimitatem admiratum, rebus eius interesse voluisse: hîc vereor ne ad prioris criminis inuidiam, adulationis quoque nota accedat, videárque, quod aiunt, clauum clauo pellere, & crimen minus maiori velle obscurare, quatenus adulatio malorum omnium [t] maximè est seruile, & ob hoc pessimum censetur. Quid ergo, si neq; hæc neque illa videntur dicenda, nobis restat, nisi vt ingenuè fateamur, nihil nobis esse sincerum ac sanum, quo deinceps vitium nostrum palliemus? [u] Vna forsan anchora ad hoc nobis superest, quam im aquam nondum demisimus, videlicet senectutem nostram ac morbum in miserationem vocare, paritérque paupertatem causari, quæ vt euitari queat, hominem nihil

non

τὰ ποιεῖν καὶ πάσχειν ἀναπείθουσαν, ὡς ἐκφύγοι τις αὐτήν. καὶ ἐν τῷ τοιούτῳ οὐκ ἄκαιρον ἴσως καὶ τὴν τοῦ Εὐριπίδου Μήδειαν παρακαλέσαι, παρελθοῦσαν εἰπεῖν ὑπὲρ ἐμοῦ ἐκεῖνα τὰ ἰαμβεῖα, μικρὸν αὐτὰ παρῳδήσασαν· Καὶ μανθάνω μὲν οἷα δρᾷν μέλλω κακὰ, Πενία δὲ ἐρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων. τὸ μὲν γὰρ τοῦ Θεόγνιδος κἂν ἐγὼ μὴ λέγω, τίς οὐκ οἶδεν, οὐκ ἀπαξιοῦντας καὶ ἐς βαθυκύτεα πόντον σφᾶς αὐτοὺς ῥίπτειν, καὶ κατὰ κρημνῶν γε ἠλιβάτων, εἰ μέλλοι τὶς οὕτως ἀπρεπάσεσθαι τὴν πενίαν; ταῦτα μὲν εἶναι δοκεῖ, ἅ τις ἂν ὡς ἐν τοιούτῳ ἀπολογήσασθαι ἔχοι, οὐ πάνυ εὐπρόσωπον ἕκαστον αὐτῶν. σὺ δέ μοι θάρρει, ὦ ἑταῖρε, ὡς οὐδενὶ τούτων ἐμοῦ χρησομένου. μὴ γὰρ τοσοῦτός ποτε λιμὸς κατανάβοι τὸ Αργος, ὡς τὴν κοίλην Αραβίην σπείρειν ἐπιχειρεῖν. οὐδ' ἡμεῖς οὕτω πένητεν εὐλόγου ἀπολογίας, ὡς ὑπ'

non tum facere tum pati persuadet. Quod loco non intempestiuum fuerit, Medeã illam quæ est apud Euripidem, in auxilium aduocare, quæ huc progressa, Iambica illa non nihil huc detorta, pro me tibi occinat: Haud nescio quàm sint mala hæc quæ nunc paro, Sed mētis imperio reclamat pauperies. Nam illud [x] Theognidis quis ignorat, tametsi nullus citem: Non vitio dari, si quis se ipse vel in profundũ mare demergat, vel è rupe præcipitet, modò [y] paupertatis onus hoc pacto excutiat? Hæc ferè sunt quæ quis in eiusmodi causa pro se dicere posset, etiamsi nihil eorum admodum decoram gerat personam. [z] Tu rò, ô amice, quantum ad me attinet, bono animo es, quandoquidem in mea defensione id genus auxilijs nullis sum vsurus. Neque enim spero, tanta fames vnquam vrgere poterit Argiuos, vt de caua Arabia serenda cogitent: neque ipsi nos iusta adeò excusatione destituemur vnquam, vt si quando

ὑπ' ἀχρείας τὰ τοιαῦτα κρυσφύγετα πρὸς τὴν κατηγορίαν ζητεῖν. ἀλλά μοι ἐκεῖνο ἐννόησον, ὡς πάμπολυ τὰ τοιαῦτα διαφέρει, εἰς οἰκίαν τινὸς πλουσίου ὑπόμισθον παρελθόντα, δουλεύειν καὶ ἀνέχεσθαι, ὅσα μοι φησὶ τὸ βιβλίον, ἢ δημοσίῳ πράττοντά τι τῶν κοινῶν, καὶ ἐς δύναμιν πολιτευόμενον, ἐπὶ τούτῳ παρὰ βασιλέως μισθοφορεῖν. Διελθὼν δὴ καὶ ἰδίᾳ καταθεὶς ἑκάτερον, σκόπει· εὑρήσεις γὰρ τὸ τῶν Μουσικῶν δὴ τοῦτο, δὶς διὰ πασῶν τὸ γράμμα, καὶ τοσοῦτον ἐοικότας ἀλλήλοις τοὺς βίους, ὅσον μόλιβδος ἀργύρῳ, χαλκὸς χρυσῷ, καὶ ἀνεμώνη ῥόδον, καὶ ἀνθρώπῳ πίθηκος· μισθὸς μὲν γὰρ δὴ κἀκεῖ κἀνταῦθα, καὶ τὸ ὑπ' ἄλλῳ τάττεσθαι, τὸ δὲ πρᾶγμα παμπόλλην ἔχει τὴν διαφωνίαν, ἐκεῖ μὲν γὰρ δουλεία σαφὴς, καὶ οὐ πολὺ τῶν ἀργυρωνήτων καὶ οἰκοτρίβων διαφέρουσιν οἱ ἐπὶ

si quando accusemur, eiusmodi latebras quærere cogamur. A Quin illud mihi considera, quàm magno hæc inter sese discrimine distent, videlicet in prædiuitis alicuius familiam adscriptum, seruire seruitutem, eáq; omnia perferre, quæ libellus ille meus recenset: & publicè rem populi tractantem, ac pro virili remp. administrantem, hoc nomine ab Imperatore salarium accipere. Age contemplare hæc, & vtrunque per se ac seorsim perpende: reperies certè res ipsas, iuxta illud Musicorum prouerbium, B δὶς διὰ πασῶν, hoc est, lõgissimo interuallo inter se dissidere: tum duas has vitæ rationes tantum inter se conuenire, quantum est affinitatis plumbo cum argẽto, æri cum auro, anemonæ cum rosa homini cum simia. Siquidem vt illic, ita & hic merces accipitur: & accidit vtrobique, vt alteri sit parendum. Cæterùm in ipsa negocij ratione ingens est dissonantia: quandoquidem illic seruitus est manifesta, & qui illorum conditionem accipiunt

emptitijs

οἱ ἐπὶ τῶν τοιούτῳ πρεσιόντων. οἱ δὲ τὰ κοινὰ διὰ χειρὸς ἔχοντες, καὶ πόλεσι, καὶ ἔθνεσιν ὅλοις σφᾶς αὐτοὺς χρησίμους παρέχοντες, οὐκ ἂν εἰκότως ἐκ μόνου τοῦ μισθοῦ διαβάλοιντο, καὶ ἐς ὁμοιότητα καὶ κοινωνίαν τῆς κατηγορίας καθέλκοιντο, ἐπεὶ οὐκ ἂν φθάνοι τις ἁπάσας ἀναιρῶν τὰς τοιαύτας πρεσσίας· καὶ οὔτε οἱ τοιαῦτα ἔθνη ἐπιτροπεύοντες, οὔθ' οἱ τὰς πόλεις ἁρμόττοντες, οὔθ' οἱ τὰς φάλαγγας ἢ στρατόπεδα ὅλα ἐγχειριζόμενοι, ὀρθῶς ποιήσουσιν, ἐπεὶ καὶ μισθὸς αὐτῶν τῶν ἔργῳ πρόσεθιν. ἀλλ' οὐκ ἀφ' ἑνὸς, οἶμαι, χρὴ ἀνατρέπειν τὰ πάντα, οὐδ' ἰσοτιμίαν τῶν μισθοφορούντων καθιστάναι. τὸ δ' ὅλον, οὐ τοὺς μισθαρνοῦντας ἅπαντας ἐγὼ φαύλῳ βίῳ συνεῖναι ἔφασκον, ἀλλὰ τοὺς ἐπὶ ταῖς οἰκίαις ἐπὶ πρεφάσει παιδεύσεως δουλεύοντας ᾤκτειρον. τουτί δε, ὦ ἑταῖρε,

emptitijs illis & manuarijs seruis non admodum præstant. At qui rempublicam tractant, & in vsum ciuitatis nationumq; totarum strenuam operam collocant, nullo iure, ob solam mercedem in calumniam vocari poterunt, inque crimen cum illis commune trahi, C Alioqui fieri non poterit, quin hac ratione & præfecturæ omnes exauctorentur, vt neque tot ac tantarum gentium præsides, neque ciuitatum rectores, neque ordinum militarium ductores, imò nec ipsi totius exercitus imperatores rectè facere videantur, quando horum omnium laboribus proposita sunt præmia. D Cæterùm vnius mercedis nomine non oportet opinor vel bona omnia euertere, vel mercedem accipientibus, æqualem conditionis gradum tribuere. Denique mercenarios miseræ vitæ obnoxios illic dicebam, non omnes, sed qui doctrinæ prætextu in diuitum famulitio seruiunt, eos tanquam ærumnosat

ὦ ἑταῖρε, τὸ ἡμέτερον πρᾶγμα παντάπασιν ἑτεροῖόν ἐστιν. εἴγε τὰ μὲν οἴκοι ἰσότιμα ἡμῖν, δημοσίᾳ δὲ τῆς μεγίστης ἀρχῆς κοινωνοῦμεν, καὶ τὸ μέρος συνδιαπράττομεν. ἔγωγ' οὖν, εἰ σκέψαιο, δόξαιμ' ἂν σοι οὐ τὸ σμικρότατον τῆς Αἰγυπτίας, ταύτης ἀρχῆς ἐγκεχειρίσθαι, τὰς δίκας εἰσάγειν, καὶ τάξιν αὐταῖς τὴν προσήκουσαν ἐπιτιθέναι, καὶ τῶν πραττομένων καὶ λεγομένων ἁπαξαπάντων ἑπομνήματα γράφεσθαι, καὶ τάς τε ῥητορείας τῶν δικαιολογούντων ῥυθμίζειν. καὶ τὰς τοῦ ἄρχοντος γνώσεις, πρὸς τὸ σαφέστατον ἅμα καὶ ἀκριβέστατον, σὺν πίστει τῇ μεγίστῃ δεφυλάττειν, καὶ παραδιδόναι δημοσίᾳ πρὸς τὸν ἀεὶ χρόνον ἀπρεσαμένας. καὶ ὁ μισθὸς οὐκ ἰδιωτικὸς, ἀλλὰ παρὰ τοῦ βασιλέως, οὐ σμικρὸς οὐδὲ οὗτος, ἀλλὰ πολυτάλαντος, καὶ τὰ μετὰ ταῦτα δὲ οὐ φαῦλαι ἐλπίδες,

sos miserabor. At nostrum negocium, ô amice, modis omnibus est diuersum. Quanquam enim quæ ad domesticam vitam pertinent, nobis cum illis sunt communia, publicè tamen summi imperij participes sumus, eiusq; administrandi prouinciam cum rege partimur. Ipse ego, si diligenter expendas, Aegyptiaci regni portionem non minimam sub manibus habeo, dum nunc pœnas statuo, nunc iusta tributa impero, nunc dictorum factorumq; omnium rationaria conscribo, nunc litigantium acta certa lege perpendo. Ad hæc principis ipsius decreta ad certissima simul & rectissima quæque summa fide perduco, eadémque diligenter adseruata subditis trado, reipublicæ cura in omne æuum conseruanda. Deinde proponitur merces non vulgaris, sed à principe: nec ea exigua, sed talentis numerata. Post hæc, modò recta via res procedat, superest spes, neque hæc contem-

δεῖ, εἰ τὰ εἰκότα γίγνοιτο, ἀλλ' ἔθνος ἐπιτραπῆναι, ἤ τινας ἄλλας πράξεις βασιλικάς. ἐθέλω γοῦν ἐκ περιττοῦ χρησάμενος τῇ παῤῥησίᾳ, καὶ ὁμόσε χωρήσας τῷ ἐπιφερομένῳ ἐγκλήματι, καθ' ὑπερβολὴν ἀπολογήσασθαι. καὶ δὴ φημί σοι μηδένα μηδὲν ἀμισθὶ ποιεῖν, οὐδ' ἂν τοὺς τὰ μέγιστα πράττοντας εἴπης, ὅπου μηδὲ βασιλεὺς αὐτὸς ἄμισθός ἐστιν. οὐ φόρους λέγω, οὐδὲ δασμοὺς, ὁπόσοι παρὰ τῶν ἀρχομένων ἐπέτειοι φοιτῶσιν. ἀλλ' ἔστι βασιλεῖ μισθὸς μέγιστος, ἔπαινοι, καὶ ἡ παρὰ πᾶσιν εὔκλεια, καὶ τὸ ἐπὶ ταῖς εὐεργεσίαις προσκυνεῖσθαι. εἰκόνου δὲ καὶ νεὼ καὶ τεμένη, ὁπόσα παρὰ τῶν ἀρχομένων ἔχουσι, μισθοὶ καὶ ταῦτά εἰσιν ὑπὲρ τῶν φροντίδων καὶ πονοίας, ἣν ἐκφέρονται, προσκοποῦντες ἀεὶ τὰ κοινὰ, καὶ βελτίω ποιοῦντες. ὡς δὴ μικρὰ μεγάλοις εἰκάζειν ἣν ἐθέλῃς, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς τοῦ σοροῦ

contēnenda videlicet, vt prouinciæ alicui quasi iam emeritus præficiaris, aut regium aliquod negociū tibi demandetur. E Iam verò gestit animus in hac loquendi libertate paulò magis progredi: & crimen ab accusatoribus supra modum exaggeratum, itidem copiosiùs refellere. Equidem apertè pronuncio, ne minem quicquam facere gratis, ne si vel maximarum rerum administratores obieceris: quando nec ipse princeps mercedis est expers. Non hîc dico tributa, nec vectigalia, quæ per singulos annos à subditis penduntur: verùm principi maxima fuerit merces, si à laudatis laudetur, si nomen eius ab omnibus celebretur, si beneficiorum nomine numinis vice adoretur. Porrò imagines, templa & aræ, & quæcunque eius generis à subditis suis habent, mercedis loco sunt & ipsa, nimirū pro curis, proq́ solicitudine qua cōmune ciuium bonū procurant, cunctaq́ in melius prouehunt. Et, vt magnis parua componam, si initiò iam inde ab ipsius

ρὸς κορυφῆς, ἐφ' ἕκαστον τούτων, ἀφ' ὧν σύγκειται καταβαίνειν, ὄψει ὅτι μικρόν τι διαφέρομεν τῶν ἀκροτάτων· τὰ δ' ἄλλα, μισθοφόροι ὁμοίως ἅπαντες. ἐμοὶ μὲν οὖν τοῦτον ἐτεθείκειν τὸν νόμον, μηδένα μηδὲν πράττειν, ἐξ οὗ ἂν ἀκόντως ἐδόκουν τι παρανομεῖν· εἰ δὲ τοῦτο ὀδαρῶς βιβλίδιόν μοι γέγραπται, καὶ δεῖ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα ἐνεργὸν εἶναι, τί ἂν ἄλλο δέοι αὐτῷ γίγνεσθαι; ἢ φίλοις συμπονοῦντα πρὸς τὰ βέλτιστα, κἂν ᾧ μέσῳ πάσῃ τῇ σπουδῇ τὴν αὑτοῦ διδόντα, ὅπως ἔχῃ πίστεως καὶ σπουδῆς καὶ εὐνοίας πρὸς τὰ ἐγκεχειρισμένα, ὡς μὴ τὸ Ὁμηρικὸν ἐκεῖνο, Ετώσιον ἀρούρης ἄχθος ἔωμεν πρὸς δὲ τῶν ὅλων μεμνῆσθαι καὶ τοὺς ἐπιστιμῶντας, ὅτι ὁ σοφῶν ὄντι μοι, εἰ δή τις καὶ ἄλλος ἐστὶ σοφὸς, ἐπιτιμήσουσιν, ἀπὸ τοῦ πόνου δήμου λόγους μὲν ἀσκήσαντι, καὶ τὰ μέτρια ἐπανουμένῳ ἐπ' αὐτοῖς, πρὸς

ab ipsius velut acerui cacumine sumpto, per singula quibus compositus assurgit descendas, videbis sanè nos non nisi magnitudine & paruitate à summis differre: cæterà mercenarij simul omnes sumus. Itaq; si hanc tulissem legem, neminem quicquam facere debere, non iniuriâ iniquitatis reus essem. Sin hoc in nullo libelli nostri angulo à me est dictum, & bonum virum operi alicui intentum esse decet: quî posset operam suam collocare quis rectius, quàm vt ad optima quæque promoueat amicos, ac in medio omnium luce & de se det periculum, quanta fide, quâve diligentia, qua postremò animi beneuolentia negocia commissa queat expedire? ne videlicet locum habeat illud Homericum: Telluris inutile pondus. Atqui meos obiurgatores meminisse oportet, quòd cùm me reprehendunt, haudquaquâ sibi res est cum

sapiente quopiam (si modò est aliquis hoc dignus nomine) sed eo qui sit vnus è media plebe, ex literarum exercitatione mediocrem

πρὸς δὲ τὴν ἄκραν ἐκείνην τῶν κορυφαίων ἀρετὴν οὐ πάνυ γεγυμνασμένῳ. καὶ μὰ Δί' οὐδ' ἐπὶ τούτῳ ἀνιᾶσθαί μοι ἄξιον, ὅτι μηδὲ ἄλλῳ ἔγωγ' οὖν ἐντετύχηκα, τὴν τοῦ σοφοῦ ὑπόσχεσιν ἀπεπληροῦντι. σοῦ μέν τοι καὶ θαυμάσαιμ' ἂν ἐπιτιμῶντός μου τῷ νυνὶ βίῳ, εἴγε ἐπιτιμώης, ὃν πρὸ πολλοῦ ᾔδεις ἐπὶ ῥητορικῇ δημοσίᾳ μεγίστας μισθοφορὰς ἐνεγκάμενον, ὁπότε κατὰ θέαν τοῦ ἑσπρίου Ὠκεανοῦ, καὶ τὴν κελτικὴν ἅμα ἐπιὼν, ἐνέτυχεν ἡμῖν, τοῖς μεγαλομίσθοις τῶν σοφιστῶν ἐναριθμουμένοις. ταῦτά σοι, ὦ ἑταῖρε, καί τοι ἐν μυρίαις ταῖς ἀσχολίαις ὤν, ὅμως ἀπελογησάμην, οὐκ ἐν παρέργῳ θέμενος τὴν λευκὴν παρὰ σοῦ καὶ πλήρη μοι ἐνεχθῆναι. ἐπεὶ πρός γε τοὺς ἄλλους, κἂν συνάμα πάντες κατηγορῶσιν, ἱκανὸν ἂν εἴη μοι τὸ οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ.

mediocrē nominis celebritatem nactus: attamen qui ad supremam illā virtutem. quò non nisi summatibus datur aditus, non admodū sit institutus. Quanquā ne hoc quidem nomine grauius dolere debeo per Iouem cùm in nullum vnquam inciderim, qui omnes sapientiæ quam profitebatur; numeros expleret. Te verò, quòd hanc viuendi rationem nobis vitio vertis, non possum non mirari, qui iam olim eidem crimini obnoxium non obiurgaris, cùm non sine ingenti mercede dicendi facultatem publicè agendis causis locarem. Quo tempore tu peragrata simul Gallia, ad occidentalis Oceani spectaculū profectus, fortè fortuna in nos incidisti, cùm inter quæstuosos Rhetores & nobis erat locus. Hæc sunt, mi amice, quæ obijcient tibi, quanquam mille negocijs districtus, vtcunque respondi: F nimirum vt videas quàm non in postremis habeam, si tuo suffragio candido plenoq; nostra causa probetur. Nam quod ad alios pertinet, etiamsi simul omnes accusent, mihi tamen suffecerit illud: G Haud curat Hippoclides.

GILBERTI COGNATI
ANNOTATIONES.

a IAMDVDVM] *Exordium à præoccupatione & simulatione admirationis* b Quod aiunt] *Ab ostracismi, quo florentes hominũ fortunæ subitò vertuntur, ratione, manasse videtur adagium:* ὀστράκου περιστροφὴ, *testulæ conuersio quo etiã vsus est Eunapius Sardianus, in Chronographia in hæc verba scribẽs:* ὥσπερ ὀστράκου μεταπεσόντος ἐπὶ τὸ βελτίον ἐχώρησε ῥωμαίους: *hoc est, Romanis fœlicius præter spem res cecidit, tanquã in diuersum prolapsa testula. de Ostracismo plura in Aristide & in Themistocle. Aristot. 3. Polit. Alexander Neapolitanus in Genialib. Bud. in comment. Græcæ linguæ.* c Pedem in Charontis.] *Amplificatio ab ætate: extremæ enim decrepitæq; senectæ, non procul abesse ab Aeaco, & alterum pedem in Charontis cymba habere, dicuntur hic. In Votis verò, in naui: in Sectu, in tumulo: quoniam breui mittendi sunt ad inferos.* d Quod prouerbio.] *A' fine.* e Eloquentiæ præsidi.] *Mercurius eloquentiæ disciplinarumq; parens est. Hinc Mercurij typus & catena, adagiales species, pro insigniter eloquentibus, & omnibus doctrinæ numeris absolutis in Pseudologista dicitur, Legius à disciplinis & facultate dicendi: fuit enim eloquentissimus. Hinc Horat. 1. Carm. Od. 10.* Mercuri facunde nepos Athlantis. f Nunc igitur tu.] *Accusatio sub persona Sabini.* g Super omnia.] *A collatione superioris orationis & præsentis vitæ.* h A' Mercurio illo.] *Mercurius superis & inferis ex æquo communis: denique Deorum interpres & legatus* i. Fabulam.] *De Bellerophonteis literis, quam cõmemorant Græci fabulam, reperies apud Erasmum nostrum Chiliadis secundæ centuria sexta, adagio 82. Lucianus huius mentionem facit aduersus indoctũ, qui emptione librorũ doctrinæ famam aucupabatur. Et, De non temerè credenda calumnia.* k Quare non inepté] *Amplificatio à persona Salethi.* l Sapientem eum odi.] *Vsurpat Cicero in epistola quadã ad Trebatium, ostendens ex Tragœdiæ Medeæ eum versum sumptum: Qui sibi ipse sapiens prodesse nequit, nequaquam sapit. Ennius eo respexit his verbis:*

Qui sibi ipsi non sapiunt, alteri monstrant viam:
Quib. diuitias pollicẽtur, ab his dragmas ipsi petunt.

Extat

Extat apud Ciceronem, libr. 1. de Diuinat. m Nempe.] A' vocatione tragicorum histrionum. n Summis labiis Philosophus.] i. non verè qui verbis duntaxat simulat quippiam, non autem ex animo facit. Idem in Dialogis amatorijs: ἐπ' ἄκρῳ τῷ χείλει τῆς ὄρκου ἔχοντι, summis in labiis iusiurandum habentibus. Idem in Rhetorum præceptore: ἐν ἄκρῳ ἐπ' ἄκροις ἀεὶ τοῖς χείλεσι i. semper in labijs summis periurium. o Ante pedes] A' consilio & euentu. p Atqui appareat.] Nemesim deam finxerunt veteres, quæ animaduerteret in eos qui superbè, insolenter, arrogãter, tyrannicè, scelerate, perfidè, aut proterue in vita versarentur. De ea multa Aelius Rhod. libr. 11. cap. 19. Plin. libr. 11. cap. 45 & alijs in locis Erasmus in Prouerbio Adrastia Nemesis, siue Rhamnusia Nemesis. Sed optimè Budæus libr. 1. De contemptu rerum fortuitarum q Tum quod non.] Ab exemplo καθ' ὑπόθεσιν. r Num ergo.] Responsio per occupationem. s Sed ipsius principis. A' persona & qualitate principis. t Maximè est seruile.] Ab ætate & inopia rerum. u Vna fortassis ancora.] i. illud mihi adhuc superest quò possim confugere. Metaphora est, qua vtimur quoties ad extrema præsidia confugitur. Ea Lucianus rursus vsus est in Drapetis. i fugitiuis, & in Ioue Tragœdo. Euripides in Helena: ἄγκυρ' ἐμοὶ δῆτα τύχας ὀχᾶ μόνη. i. Mihi ab vnica fortuna pendet ancora: hoc est, Vna duntaxat spes mihi superest. x Theognidis quis ignorat.] Theognidis poëta Græci sæpè meminit in Legibus Plato. Ex hoc opinor Theognidis versu sua manauit etiam illa Plauti in Trinummo, nimis quàm detestanda sententia: De mendico malè meretur, qui ei dat quod edat aut bibat. Nam & illud quod dat, perdit, & illi producit vitam ad miseriam. y Paupertatis onus.] Terentianus Phor. Nunquam æquè, inquit, ac modò paupertas mihi onus visum & miserum & graue. z Tu verò, ô amice.] Reiectio, qua ad veram & propriam defensionem facti transit. A Quin illud mihi] Argumentum à diuisione & diuersitate conditionum. B Διὸς πατῶν.] Vsus est contra eum qui dixerat, Prometheus es in verbis. Rursus De Conscrib. hist. Vide Erasmi Chiliad. C Alioqui fieri.] Amplificatio à consequentibus. D Cæterùm vnius.] Interpretatio dicti, & quomodo mercedem accipiat

E Iam verò gestit.] *Locus communis: Neminem quicquam gratis facere, & tamen bonum virum operi alicui intentum esse debere.* F Nimirum vt videas.] *Non paruo æstimabo, si tuo candido plenoq; suffragio nostra causa probetur. Alludit ad calculorum morem, cuius meminit Ouidius 15. Metam. Antiquitùs enim missis in vrnam calculis, ita ferebantur à iudicibus sententiæ, vt albis absoluerent, nigris damnarent. Vide Arist. in Problematis.* G Haud curat Hippoclides.] *Adagium est, quo significat se non magnopere laborare, aliorumq; negligere sententiam. Natum est ex Hippoclidis Tisandri filij historia, qui propter turpem saltationem sponsa Agaristæ excidit, sed respondit socero Clisthenis: Hippoclides non curat. Quam Herodotus in Eratone lib. 6. & Erasmus noster in Adagiorum volumine pereleganter & doctè referunt. Idē eo iterū vsus est in Hercule.*

TYPANNOKTONOΣ TYRANNICIDA.

Erasmo Roterodamo interprete.

ARGVMENTVM.

QVod ad Argumentum declamationis attinet, infrà ab ipso auctore ponitur. Cæterùm genus orationis iudiciale est, status qualitatis. De eo enim potissimùm quæritur, dignúsne sit præmio Tyrannicidæ, qui filium tyrāni occidit, an non. Incidit tamē legalis quoq;. nam & de eo qui tyrānicida vocandus sit, & de legis sententia disputatur. Exordiū attentione & docilitate comparanda fermè consumitur dum & summam petitionis & rei magnitudinem pariter ac nouitatem exponit, nisi quòd interim & beneuolentiam sibi ex merito facti, & aduersario ex suspicione inuidiam parat. Narratione grauitatē atq; fæuitiā tyrānidis primùm persequitur, eiusque omnē causam in filiū tyrāni trāsfert, vt videatur videlicet certo cōsilio filium ante patrē aggressus esse: deinde & modum peractæ cędis & consiliū suum exponit. Hinc propositio siue petitio sequitur: post quā confirmatio, in qua principiò petitionem suam cōmendat amplificatione euentus, & bonorū quæ ex hoc facto secuta sint, cum

cum aduersarij obiectione comparata. Deinde verbis legis opponit definitionem tyrannicidæ, à genere comprobatã, puta quòd non solùm is qui sua manu & gladio tyrannũ occidit, hoc nomine dicendus sit: sed etiã qui per alium, & quocunq; modo illũ tollit. Postea etiam à fine legis argumentatur contà scriptum. Vltimò locum quem Rhetores à summo ad imum vocant, siue etiam communem, tractat: in quo cõsilium siue voluntas, conatus, actio, eaq; per comparationem aut effictionem amplificata. Postremò & euentus considerantur. Peroratio autem locis patheticis constat. nam ipse quidem pro se affectus mouet, à modo & instrumento actionis: à tyranni autem persona hypotyposi quadam seu descriptione dictorum & factorũ illius. Ad finem propositionem repetit, & sui beneficij veluti memoriam quandam in auribus auditorum relinquit.

Ἀνῆλθέ πις ἐς τὴν ἀκρόπολιν, ὡς ἀποκτενῶν τὸ τύραννον· καὶ αὐτὸν μὲν οὐχ εὗρε, τὸ δὲ υἱὸν αὐτοῦ ἀποκτείνας, καταλιπὼν τὸ ξίφος ἐν τῷ σώματι ἐλθὼν, ὁ τύραννος, καὶ τὸν υἱὸν ἰδὼν ἤδη νεκρὸν, τῷ αὐτῷ ξίφει ἑαυτὸν ἀπέκτεινεν. αὐτὸς ὁ ἀνελθὼν, καὶ τὸν τοῦ τυράννου υἱὸν ἀνελὼν, λέγεις, ὡς τυραννοκτόνος.

ΔΥο τυράννους ἀπεκτόνας, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, μιᾶς ἡμέρας, τὸν μὲν ἤδη παρηκμακότα, τὸν δὲ ἀκμάζοντα, καὶ πρὸς δόξαν τῶν ἀδικημάτων ἑτοιμότερον, ἥκω μίαν ὅμως ἐπ' ἀμφοτέροις αἰτήσων δωρεάν. μόνος τοῦ παντὸς τυραννοκτόνων πληγῇ μιᾷ δύο πονηροὺς, ἀπεκτονάμην, καὶ

QVum duos eodẽ die tyrannos occiderim Iudices, alterũ quidem ætate iam affecta, alterũ æuo florentem, & ad scelerũ successionẽ capessendã paratum: vnicum tamen pro ambobus præmiũ petitũ venio, qui quidem vnus omniũ quotquot vnquã tyrãnicidæ fuerunt, vnico vulnere duos maleficos fuerim amolitus,

καὶ φονεύσας, ἢ μὴ παῖδα ὢν ξίφει, ἢ πατέρα δι' ἡμᾶς τὸν ἑαυτοῦ φιλοτεκνίᾳ. ὁ μὲν οὖν τύραννος, ἀνθ' ὧν ἐποίησεν, ἱκανὴν ὑμῖν δέδωκε τιμωρίαν, ζῶν μὲν τὸν υἱὸν ἐπιδὼν προαπολωλεκότα παρὰ πάντα τὸν τελευτῶντα τελευτᾶν, καὶ λωβασάμενον τὸ παράδοξον αὐτὸν αὐτὸς ὢν τυραννοκτόνον. ὁ παῖς δὲ ὁ ἐκείνου τεθνηκὼς μὲν ὑπ' ἐμοῦ, ὑπηρέτησε δέ μοι καὶ ἀφθάνων πρὸς ἄλλον φόνον ξῶντι μὲν συμμαχικῶν τῷ πατρί, μετὰ θάνατον δὲ παροικονόμησας, ὡς ἐβούλετο. πάντα μὲν οὖν τυραννίδα ὁ παύσας ἀμείνω. καὶ τὸ ξίφος, ὃ πάντα ἔργασται, ἐμόν πάντα δὲ τάξιν ἐνέλαχε τῶν φόνων, καὶ ἢ πρόπορ ἱκανοδόμησα ἢ τὸν πονηρῶν τελευτῆς ἢ μὲν ἰσχυρότερον, καὶ ἀμαύρωσι λιπαρώτερον ἀνδρὸς ἀνελὼν, τὸν γέροντα δὲ μόνῳ παραχωρήσας τῷ ξίφει, ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἡγοῦμαι πλέον τι ἐπὶ τούτοις ἂν μοι γενέσθαι παρ' ὑμῶν, καὶ

necisq; dederim, filium videlicet enſe, patrem indulgentia charitate, qua filiū adamabat. Itaq; tyrānus pro his quæ cōmiſit, abundè magnas pœnas nobis dependit: quippe qui & viuus aſpexerit filium priùs morte ſublatū, & quod eſt omniū maximè nouum, cōpulſus ſit denique ipſe ſui tyrānicida fieri. At filius illius mea quidē manu peremptus eſt, cæterùm occiſus alteram ad cædem operā mihi ſuam commodauit, dum qui viuo patri ſceleru ſocius fuerat, eiuſdem poſt mortem (quatenus licuit) exitiit parricīda. Ego itaq; ſum is qui tyrannidem ſuſtuli: pariterq; mecum gladius, quo cuncta confecta ſunt, meus: tametſi cædis ordinem commutārim, ac morem modumq; nouārim conficiendi ſceleratos: nempe hunc qui valentior erat, ac ſeſe defendere poterat, ipſe perimens, porrò ſenem ſoli gladio reſeruans. His igitur de cauſis & amplius quiddam à vobis me conſequuturum arbitrabar, præmia

καὶ ἀφορμὰς λήψεσθαι εἰσαεὶ μεῖζους τοῖς ἀνηρημένοις, ὡς ἂν ὑπὲρ τῶν παρόντων ἀπαμάξας ὑμᾶς μόνον, ἀπὸ καὶ τῶν μελλόντων κακῶν ἐλπίδος. καὶ τὴν ἐλευθερίαν βέβαιον παρασχὼν, ἄδηλος παραλειφθήσομαι κληρονόμος τῶν ἀδικημάτων. μισθὸν δὲ τοσοῦτον κατορθώσας, ἀγήρατος ἀπολαύσω παρ' ὑμῶν, καὶ μόνος σύριος ὢν παρὰ τὸν νόμον ἀμοιβῆς, ἃς διεφύλαξα. ὁ μὲν ἂν ἀντιλέγων ἔτεροί, λοιδορεῖ μοι ἀκηδόμενος, ὅς φησι, τῶν κοινῶν τῆδε ποιῶν, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς τελευτηκόσι πλυπημένος, καὶ ἀμωνόμενος τοῖς ἱκανοῖς τὸ θανάτῳ αἴτιον γεγενημένον. ὑμᾶς δ' ἀνάσχεσθέ μου, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, πρὸς ὀλίγον, τὰ ἐν τῇ τυραννίδι, καὶ πρὸς ἀλλόσιον ὑμῖν ἀκριβῶς διηγουμένου· καὶ γὰρ τὸ μέγιστον οὕτω μάθοιτ' ἂν τὴν ἐνεργεσίας τῆς ἐμῆς, καὶ αὐτοὶ μᾶλλον ἐνφρανεῖσθε, λογιζόμενοι ἂν ἀπημάκτως. ὃ δὲ, ὥσπερ ἄλλοις πολλοῖς ἤδη συνέβη πολλάκις, praemiáq; laturũ, quæ numero æquarent eos qui essent interempti: vtpote qui non præsentibus modò malis vos leuârim, verùm etiam futurorum formidine: quiq; stabilem pepererim libertatem, nullo relicto qui scelerũ capessat successionem. Verùm interim tantis rebus strenuè peractis, in dissimen adducor, ne præmio fraudatus à vobis discedam, ac ne solus non feram mercedem, quam leges à me seruatæ pstituunt. At qui contrà dicit, is mihi videtur non Reipublicæ studio (quemadmodũ ait) hoc facere, sed quòd extinctos esse illos grauiter ferat, atq; eum qui illis mortis auctor extitit, vlcisci conetur. Vos igitur, Iudices, mihi paulisp attendite, dum tyrannidis mala, tametsi ipsi optimè nostis, commemoro. Siquidem hoc pacto futurum est vt & beneficij mei magnitudinem intelligatis, & ipsi plus capiatis voluptatis, reputantes mirũ quibus suis leuati malis. Neq; enim, quemadmodũ alijs quibusdã sæpenumerò accidit,

ἁπλῶς καὶ ἡμᾶς τυραννίδα, καὶ μίαν δουλείαν ὑπομένομεν, ἀλλ' ἑνὸς ὑπολειπομένου πάθους μίαν δεσπότου, ἀπὸ μόνου τοῦ πατρὸς τὰ ὅμοια δυσχεραίνομεν, δύο ἀνθ' ἑνὸς τυράννους ἔχομεν, καὶ πρὸς διπλᾶ οἱ δυστυχεῖς ἀδικήματα διπρούμεθα. μετριώτερος δὲ ὁ πρεσβύτης ἦν παραπολύ, καὶ πρὸς τὰς ὀργὰς ἥπιώτερος, καὶ πρὸς τὰς καλάσεις ἀμβλύτερος, καὶ πρὸς τὰς ἐπιθυμίας βραδύτερος, ὡς ἂν ἤδη ἡλικίας τὸ μὴ σφοδρότερον τῆς ὁρμῆς ἐπεχούσης, τὰς δὲ τῶν ἡδονῶν ὀρέξεις χαλιναγωγούσης. καὶ πρός γε τοῦ ἀρχοῦ τὰ ἀδικημάτων ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἄκων προσήχθαι ἐλέγετο, οὐ πάνυ τυραννικὸς αὐτὸς ὤν, ἀλλ' ἑκὼν ἑκόντι· φιλότεκνος γὰρ εἰς ὑπερβολὴν ἐγένετο, ὡς ἔδειξε. καὶ πάντα ὁ παῖς τῷ αὐτῷ, καὶ ἑκόντι ἐπείθετο, καὶ ἠδικεῖτο ὅσα κελεύοι, καὶ ἐκόλαζεν ὅς προσάττοι, καὶ πάντα ὑπηρέτει. καὶ ὅλως, τυραννεῖτο ὑπ' αὐτοῦ, καὶ

itidem & nos simplicem tyrannidem atque vnicam seruitutem sustinebamus, nec vnius domini violentiam tolerabamus: verùm soli omnium quos similis habuit calamitas, duos pro vno tyrannos habebamus, & in geminas contumelias distrahebamur infelices. Porrò senex multò erat moderatior, quippe ad iras lentior, ad supplicia segnior, & ad cupiditates tardior: vt pote cui iam ætas vehementiam impetus cohiberet, voluptatumq; cupiditates refrenaret. Quin ad suscipienda maleficia filij instinctu nolens impelli ferebatur, ipse alioqui non admodum tyrannicus, nisi quòd illi morem gerebat. Siquidem indulgens in filium suprà quàm credi queat, erat: id quod re declarauit, ita vt filius illi esset omnia. Illi parebat: per vim faciebat quicquid ille iusserat: supplicio afficiebat quoscunque præceperat, ac prorsus in omnibus illi obsequundabat. In summa, filius in patrem tyrannum quendam agebat:

pater

καὶ δορυφόρος τῶν τοῦ παιδὸς ἐπιθυμιῶν ἦν ὁ νεανίας δὲ, τῆς μὲν τιμῆς παρεχώρει καθ' ἡλικίαν ἐκείνῳ, καὶ μόνου ἐξίστατο τοῦ τῆς ἀρχῆς ὀνόματος. τὸ δ' ἔργον τῆς τυραννίδος, καὶ τὸ κεφαλαιον αὐτὸς ἦν. καὶ τὸ μὲν πίστον καὶ ἀσφαλὲς ἀπ' αὐτοῦ παρεῖχε τῇ δυναστείᾳ, τὴν δ' ἀπόλαυσιν μόνος ἐκαρποῦτο τῶν ἀδικημάτων. ἐκεῖνος ἦν, ὁ τοὺς δορυφόρους συνέχων, ὁ τὴν φρουρὰν κρατύνων, ὁ τοὺς τυραννουμένους ἐκκόπτων, ὁ τοὺς ἐπιβουλεύοντας φοβῶν. ἐκεῖνος ὁ τοὺς ἐφήβους ἀνασπῶν, ὁ ἐνυβρίζων τοῖς γάμοις. ἐκείνῳ αἱ παρθένοι ἀνήγοντο. καὶ εἴ τινες σφαγαὶ, καὶ εἴ τινες φυγαὶ, καὶ χρημάτων ἀφαιρέσεις, καὶ βάσανοι, καὶ ὕβρεις, πάντα ταῦτα τολμήματα ἦν νεανικά. ὁ γέρων δ' ἐκεῖνος ἠκολούθει, καὶ συνηδίκει, καὶ ἐπήνει μόνον τὰ τοῦ παιδὸς ἀδικήματα, καὶ τὸ πρᾶγμα ἡμῖν ἀφόρητον καθειστήκει. Οταν γὰρ αἱ τῆς γνώμης ἐπιθυμίαι τὴν ἐκ τῆς ἀρχῆς ἐξουσίαν

pater filij cupiditatum satelles erat. Tametsi huic propter ætatem honorem cedebat adolescens, solóque imperij nomine temperabat, tamen res & caput tyrannidis erat ipse. Et quanquam tutamentum præsidiúmque principatui ab illo mutuaretur, scelerum tamen emolumentis solus fruebatur. Ille erat, qui satellites continebat, qui custodias obtinebat, qui tyrannidem affectantes è medio tollebat, qui insidias formidabat. Ille qui castrabat ephebos, quî coniugia violabat. illi virgines producebantur. Tum si quæ cædes, si qua exilia, si quæ pecuniarum expilationes, delationes, contumeliæ, ea omnia iuuenis temeritate gerebantur: porrò senex illi obsequebatur, comitémque scelerum sese præbebat, ac comprobabat duntaxat filij sui flagitia. Itaque quum ea res nobis erat intoleranda, propterea quòd quum animi cupiditatibus ex imperio po-

σίαν προσλάβωσιν, οὐδένα ὅρον ποιοῦνται τῶν ἀδικημάτων· μάλιστα δὲ ἐκεῖνο ἐλύπει, τὸ εἰδέναι μακρὰν, μᾶλλον δὲ ἀΐδιον τὴν δουλείαν ἐσομένην, καὶ ἐκ διαδοχῆς παραδοθησομένην τὴν πόσιν, ἄλλοτε ἄλλῳ δεσπότῃ, καὶ πονηρῷ ἐκληρονόμημα γενησόμενον τὸν δῆμον. ὡς τοῖς γε ἄλλοις οὐ μικρά τις ἐλπὶς αὕτη, τὸ λογίζεσθαι, καὶ πρὸς αὐτοὺς λέγειν, ἀλλ' ἤδη παύσεται, ἀλλ' ἤδη τεθνήξεται, καὶ μετ' ὀλίγον ἐλεύθεροι γενησόμεθα. ἐπ' ἐκείνων δὲ οὐδὲν τοιοῦτον ἠλπίζετο ἀλλ' ἑωρῶμεν ἤδη ἕτοιμον τὸν τῆς ἀρχῆς διάδοχον. τοιγαροῦν οὐδ' ἐπιχειρεῖν τις ἐτόλμα τῶν γενικῶν, καὶ τὰ αὐτὰ ἐμοὶ προαιρουμένων, ἀλλ' ἀπέγνωσο παντάπασιν ἡ ἐλευθερία, καὶ ἄμαχος ἡ τυραννὶς ἐδόκει, πρὸς τοσούτους ἐσομένης τῆς ἐπιχειρήσεως. ἀλλ' οὐκ ἐμὲ ταῦτ' ἐφόβησεν, οὐδὲ τὸ δυσχερὲς τῆς πράξεως λογισαμένος

testas accedit, nullum flagitijs modum imponũt: tum illud in primis discruciabat, quòd prospiceremus diuturnam, vel æternam potius seruitutem eam futuram, & per successionem alij post alium domino tradendam Rempublicam, populúmque homini scelesto hæreditatis instar obuenturum. Nam id alijs spem non exiguam facit, quod apud sese reputant, quod inter sese dicunt: At mox coërcebitur, at mox demorietur, paulò pòst liberi sumus futuri. Verùm de his nihil eiusmodi sperabatur, quin potius iam intuematur paratum tyrannidis hæredem. Vnde factum est, vt ne aggredi quidem quisquam fortium ciuium, & qui eadem quæ ego, animo statuisset, auderet: sed desperabatur ab vniuersis libertas, atque inexpugnabilis tyrannis videbatur: quippe quum esset cùm tam multis confligendum ac dimicandum. At me nihil ista deterruerunt, neq; perpensa negotij difficultate

μερ@ ἀπδκνυ@, ὀδὶ πρὸς τὸν λίνδιωρον ἀπιδπλία@· μόν@ δ', μόν@ πρὸς οὗτος ἰσχυρὰν καὶ πολλὴ τὴν τυραννίδα, μᾶλλον δ' ὀδὶ μόν@, ἀλλὰ μετὰ τοῦ ξίφους ἀνέκαν τοῦ συμμαχιμοῦν, καὶ τὸ μέρ@ σωτὴ τυραννοκτόν@, πρὸ ὀφθαλμῶν μὲν τὴν τοιαύτην ἔχαν, ἀπαξόμε@ ἤδομε τὴν λοιμὴν ἐλευθερίαν τῆς σφαγῆς τῆς ἐμῆς. ἐντυχὼν δὲ τῷ πράτῳ φρουρᾷ, καὶ πρεψάμε@ ἐ ῥᾳδίως τοὺς δορυφόρους, καὶ τὸν ἐνδυχάνοντα ὑπάνωρ, καὶ τὸ ἀνθισάμενον πᾶν ἀφθαίρων, ἐπὶ τὸ μικρὸν ἀπολαον ὠὸ τῶν ἔργων ἐμέλλω, ἐπὶ τὴν μόνην τῆς τυραννίδ@ ἰσχύν, ἐπὶ τὴν ἑαυτὸν θέσιν τῶν ὑμετέρων συμφορῶν καὶ ἐπισὰς ὡ τῆς ἀκροπόλεως φρουείω, καὶ ἰδὼν γυνικῶς ἀμυνόμενον καὶ ἀνθισάμενον πολλοῖς τραύμασιν, ὅμως ἀπέκτανα. καὶ ἤδη τυραννὶς ἦν καθήρητο, καὶ πάρεσ ἔχ' μοι τὸ τόλμημα· καὶ

ficultate refugi, neque ad suscipiendum discrimen trepidaui: verùm solus, solus inquam, aduersus adeò validam variámque tyrannidem: vel non solus potius, sed gladio comite conscendi: quippe qui mihi sit auxiliatus, mecúmque ex parte tyrannum interemerit, quũ mors mihi interim ob oculos obuersabatur: at ediuersò perpendenti, quòd publicam libertatem mea cæde redempturus essem. Ergo vbi in primam irruissem custodiam, neque mediocri negotio satellites submouissem: occidens interim in quem incurrissem, & quicquid obsisteret amoliẽs, ad ipsum negotij caput ferebar, ad vnicum tyrannidis robur, ad nostrarum calamitatum fontem: atque irrupto arcis propugnaculo, quum viderem illum fortiter tuentem sese, multisque vulneribus resistentem, tamen occidi. Et iam tum erat sublata tyrannis, iam tum mihi confectum facinus.

καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου, πάντες μὲν ἐλεύθεροι. ἐλείπετο δ' ὁ γέρων ἔτι, μόνος ἄνοπλος, ἀφῃρημένος τοὺς φύλακας, ἀπολωλεκὼς τὸν μέγαν ἐκεῖνον αὑτοῦ δορυφόρον, ἔρημος, οὐδὲ γενναίας ἔτι χειρὸς ἄξιος. ἐνταῦθα τοίνυν πρὸς ἐμαυτὸν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τοιαῦτα ἐλογισάμην, πάντ' ἔχει μοι καλῶς, πάντα πέπρακται, πάντα κατόρθωται. τίνα ἂν ὁ περίλοιπος κολασθείη τρόπον; ἐμοῦ μὲν γὰρ ἀνάξιός ἐστι, καὶ τῆς ἐμῆς δεξιᾶς, καὶ μάλιστα ἐπ' ἔργῳ λαμπρῷ καὶ νεανικῷ καὶ γενναίῳ ἀνῃρημένος, καταισχύνων κἀκείνην τὴν σφαγήν. ἄξιον δέ τινα δεῖ ζητῆσαι δήμιον· ἀλλὰ μετὰ τὴν συμφορὰν, μηδὲ τὴν αὐτὴν κερδαίνειν, ἰδέτω, κολασθήτω, παρακείμενον ἐχέτω τὸ ξίφος· τούτῳ τὰ λοιπὰ ἐντέλλομαι. ταῦτα βουλευσάμενος, αὐτὸς μὲν ἐκ ποδῶν ἀπηλλαττόμην· ὁ δὲ, ὅπερ ἐγὼ προὐμαντευσάμην, διεπρά-

Ex eo tempore liberi omnes, nisi quòd reliquus adhuc erat senex solus, inermis, nudatus custodijs, iámque amisso magno illo suo satellite desertus, neque deinde dignus forti dextra. Ibi nimirum mecum ipse, Iudices, hæc animo reputabam: Cuncta mihi pulchrè habent, cuncta confecta sunt, cuncta eò quò destinâram perducta: at eum qui reliquus est, quo tandem modo pœnas dare conuenit? Me quidem meáque dextera nequaquam est dignus, præsertim si post splendidum facinus iuuenile atque magnificum interimatur, priorem illam cædem dedecoraturus. Carnifex aliquis quærendus est illo dignus: verùm post calamitatem, ne vel hanc ipsam lucrifaciat. Videat, discrucietur, appositum habeat ensem: huic reliqua mando. Hæc vbi mecum statuissem, ipse quidem illinc discedo: at ille peregit id, quod ego prædi-

διεπράξατο, καὶ ἐτυραννοκτόνησε, καὶ τέλος ἐπέθηκε τοῦ ἐμῷ δράματι· πάρειμι οὖν κομίζων ὑμῖν τὴν δημοκρατίαν, καὶ θαῤῥεῖν ἤδη προκηρύττων ἅπασι, καὶ τὴν ἐλευθερίαν εὐαγγελιζόμενος. ἤδη οὖν ἀκλαύετε τῶν ἔργων τῶν ἐμῶν. κενὴ μὲν, ὡς ὁρᾶτε, πονηρῶν ἡ ἀκρόπολις· ἐπιτάττει δὲ οὐδεὶς, ἀλλὰ καὶ τιμᾷν ἔξεστι, καὶ δικάζειν, καὶ ἀντιλέγειν κατὰ τοὺς νόμους. καὶ πάντα ταῦτα γεγένηται δι' ἐμὲ ὑμῖν, καὶ διὰ τὴν τόλμαν τὴν ἐμὴν, κἀκτοῦ ἑνὸς ἐκείνου φόνου, μεθ' ὃν οὐκ ἔτι ζῆν πατὴρ ἐδύνατο. ἀξιῶ δ' οὖν ἐπὶ τούτοις, τὴν ὀφειλομένην δοθῆναι μοι παρ' ὑμῶν δωρεὰν, οὐ φιλοκερδὴς, οὐδὲ μικρολόγος τὶς ὤν, οὐδ' ἐπὶ μισθῷ τὴν πατρίδα ἐνεργετεῖν προκρημένος, ἀλλὰ βεβαιωθῆναί μοι βουλόμενος τὰ κατορθώματα τῇ δωρεᾷ, καὶ μὴ δαβληθῆναι, μήδ' ἄδοξον γενέσθαι τὴν ἐπιχείρησιν τὴν ἐμὴν, ὡς ἀτελῆ, καὶ γέ-

uinaueram: tyrannum occidit, summámque meæ imposuit fabulæ. Adsum igitur, popularem administrationem vobis apportans, cunctisq; bono iam vt animo sint edicens, ac libertatem annuncians. Iam meis fruimini factis. Vacua, sicut videtis, sceleratis hominibus arx. imperat nemo. quin & magistratus creare liberum est, & causas agere, & ex legibus contradicere. Atque hæc omnia vobis mea contigerunt opera, meaq; fortitudine, videlicet ex vna illa cæde, post quam pater iam viuere non quibat. Aequum itaque censeo, vt is pro meritis debitum mihi à vobis præmium donetur: non quòd lucri auidus, aut sordidus quispiam sim, nec is qui mercedis gratia de patria bene mereri statuerim: verùm quòd præmio cuipiam officia mea comprobari, neque repudiari aut inglorios fieri conatus meos, si velut irriti, præmioq;

καὶ γέρως ἀναξίαν κεκειμένην. οὗτοσὶ δὲ ἀντιλέγει, καὶ φησὶν, οὐκ εὔλογον ποιεῖν με, τιμᾶσθαι θέλοντα, καὶ δωρεὰν λαμβάνειν· οὐ γὰρ εἶναι τυραννοκτόνον, οὐδὲ πεπράχθοι μοὶ τὶ κατὰ τὸν νόμον, ἀλλ' ἐνδεῖν τι τῶν ἔργω τῶν ἐμῷ, πρὸς ἀπαίτησιν τῆς δωρεᾶς· πυνθάνομαι τοίνυν αὐτοῦ τί λοιπὸν ἀπαιτεῖς παρ' ἐμοῦ; οὐκ ἐβουλήθην; οὐκ ἀνῆλθον; οὐκ ἐφόνευσα; οὐκ ἠλευθέρωσα; μή τις ἐπιτάττει; μή τις κελεύει; μή τις ἀπειλεῖ δεσπότης; μή τις με τῶν κακούργων διέφυγεν; οὐκ ἂν εἴποις, ἀλλὰ πάντα εἰρήνης μεστά. καὶ πάντες οἱ νόμοι καὶ ἐλευθερία σαφὴς, καὶ δημοκρατία βέβαιος, καὶ γάμοι ἀνύβριστοι, καὶ παῖδες ἀδεεῖς, καὶ παρθένοι ἀσφαλεῖς, καὶ ἑορτάζουσα τὴν κοινὴν εὐτυχίαν ἡ πόλις. τίς οὖν ὁ τούτων ἁπάντων αἴτιος; τίς ὁ ἐκεῖνα μὲν παύσας, τὰ δὲ παρεσχημένος; εἰ γάρ τις ἐστὶ τῶν πρὸ ἐμοῦ τιμᾶσθαι δίκαιος,

præmióque indigni iudicentur. At hic contradicit, negátque æquum facere me, qui decorari munere, præmiumq́ ferre cupiam. Neque enim tyrannicidam esse me, neque quicquam à me pro legis sententia confectum esse, verùm facinori meo deesse quiddam ad hoc vt præmium postulem. Percontor igitur illum, quid prætereà requiris à me? nónne volui? nónne ascendi? nónne occidi? nónne libertatem peperi? num quis imperat? num quis iubet? num quis minitatur Dominus? num quis nocentium manus effugit meas? Haudquaquam dixeris, sed omnia plena pacis, omnes restitutæ leges, libertas manifesta, democratia stabilis, inuiolata connubia, pueri tuti, virgines absque periculo: publicamq́ felicitatem solennibus ferijs celebrat ciuitas. Quis igitur horum omnium auctor? quis est qui illa sustulit, hæc peperit? Etenim si quisquam præ me dignus honore

δίκαιος, παραχωρῶ τοῦ γέρως, ἐξίσταμαι τῆς δωρεᾶς. εἰ δὲ μόνος ἐγὼ πάντα διεπραξάμην, τολμῶν, κινδυνεύων, ἀνιῶν, ἀναιρῶν, κολάζων, δι' ἀλλήλων τιμωρούμενος, τί μου δαβάλλεις τὰ καθορθώματα; τί δὲ ἀχάριστον πρός με τὸν δῆμον ποιεῖς εἶναι; οὐ γὰρ αὐτὸν ἐφόνευσας τὸν τύραννον, ὁ δὲ νόμος τυραννοκτόνω δίδωσι τὴν δωρεάν. δαφέρει δὲ, ἀπέ, μοι, τί, ἢ αὐτὸν ἀνελεῖν, ἢ τοῦ θανάτου παρασχεῖν τὴν αἰτίαν; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲν οἶμαι· ἀλλὰ τοῦτο μόνον ὁ νομοθέτης ἄδε, τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δημοκρατίαν, τὴν τῶν δεινῶν ἀπαλλαγήν. τοῦτ' ἐτίμησε, τοῦτ' ἄξιον ἀμοιβῆς ὑπέλαβεν, ὅπερ οὐκ ἂν εἴποις μὴ δι' ἐμὲ γεγενῆσθαι· εἰ γὰρ ἐφόνευσα, δι' ὃν ἐκεῖνος ζῆν οὐκ ἐδύνατο, αὐτὸς εἴργασμαι τὴν σφαγήν. ἐμὸς ὁ φόνος, ἡ χεὶρ ἐκείνου. μὴ τοίνυν ἀκριβολογοῦ ἔτι περὶ

nore sit, cedam præmium, desistam à petendo munere. Quòd si solus omnia peregi, audens, periclitans, ascendens, interimens, excrucians, alterum vltus in altero, quid mea calumniaris officia? quur facis vt populus parum erga me gratus existat? At enim non occidisti tyrannum? Porrò lex, tyrannicidæ præmium decernit. Verùm dic mihi, nunquid interest vtrum ipse interimas, an mortis causam ministres? Mea profectò sententia, nihil: verùm hoc solum spectauit legis conditor, libertatem, democratiam, sceleratorum sublationem Huic honorem decreuit, hoc præmio dignum iudicauit: quod quidem inficiari non potes, quin mea contigerit opera. Etenim si occidi eum, quo occiso ille non poterat viuere: nimirum ipse cædem peregi, ego occidi, sed illius manu. Itaque ne discepta de cædis modo:

περὶ τοῦ τρόπου τῆς τελευτῆς, μήδ' ἐξέταζε ὅπως ἀπέθανεν, ἀλλ' εἰ μηκέτ' ἐστὶν, εἰ δι' ἐμὲ τὸ μηκέτ' εἶναι ἔχει. ἐπεὶ καὶ κεῖνο προσεξετάσειν μοι δοκεῖς, καὶ συκοφαντήσειν τοὺς ἐνεργέτας, εἴ τις μὴ ξίφει, ἀλλὰ λίθῳ ἢ ξύλῳ, ἢ ἄλλῳ τῷ τρόπῳ ἀπέκτεινε. τί δὲ, εἰ λιμῷ ἐξεπολιόρκησα τὸν τύραννον, τὴν ἀνάγκην τῆς τελευτῆς παρέχων, ἀπήτεις ἂν καὶ τότε παρ' ἐμοῦ αὐτόχειρα τὴν σφαγὴν, ἢ ἐνδεῖν ἔλεγές μοι τὶ πρὸς τὸν νόμον, καὶ ταῦτα, χαλεπώτερον τοῦ κακούργου πεφονευμένου; ἐν μόνον ἐξέταζε, τοῦτο ἀπαίτει, τοῦτο πολυπραγμόνει. τίς τῶν πονηρῶν λείπεται; ἢ τίς ἐλπὶς τοῦ φόβου; ἢ τί ὑπόμνημα τῶν συμφορῶν; εἰ δὲ καθαρὰ πάντα, καὶ εἰρηνικὰ, συκοφαντοῦτός ἐστι, τῷ

modo: neque illud expende, quemadmodum interierit, verùm an iam perierit: & an quod perijt, id à me sit profectum: quandoquidem & illud excussurus mihi videris, atque his aduersus benè de Republica meritos calumnijs vsurus: Si quis non gladio, verùm lapide, lignóve, aut alio quouis pacto peremerit. Quid porrò si fame tyrannum obsedissem, ad mortis necessitatem compellens: num ibi quoque requisiturus eras à me cædem mea ipsius manu peractam? aut desiderari adhuc quiddam diceres ad id, vt legi factum à me satis videatur: atque id, quum scelestum acerbius etiam atque atrociore mortis genere trucidassem? Vnum hoc duntaxat specta, hoc require, hoc excute: Quis nocentium reliquus? aut quæ metus expectatio? aut quod calamitatum vestigium? Quòd si purgata omnia, si pacata, profectò sycophanticum est, modum

τῷ τρόπῳ τοῦ πεπραγμένων χρωμένου, ἀπεστερεῖν ἐθέλειν τὴν ἐπὶ τοῖς πεπονημένοις δωρεάν. ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο μέμνημαι διηγορευμένον ἐν τοῖς νόμοις ἐκτὸς, εἰ μὴ διὰ τὴν πολλὴν δουλείαν ἐπιλέλησμαι τῶν ἐν αὐτοῖς εἰρημένων, αἰτίας θανάτου εἶναι διττὰς, εἴ τις αὐτὸς ἀπέκτεινεν· ἢ εἴ τις μὴ αὐτὸς μὲν ἀπέκτεινε, μηδὲ τῇ χειρὶ ἔδρασε τὸ ἔργον, ἠνάγκασε δὲ, καὶ παρέσχεν ἀφορμὴν τοῦ φόνου, τὰ ἴσα καὶ τοῦτον ἀξιοῖ ὁ νόμος αὐτὸν ἀντικολάζεσθαι· μάλα δικαίως, οὐ γὰρ ἐβούλετο τοῦ πεπραγμένου ἴσον γίγνεσθαι τὸ τῆς ἀδείας, καὶ περιττὴ λοιπὸν ἡ ἐξέτασις τοῦ τρόπου τοῦ σφαγῆς. εἶτα τὸν μὲν οὕτως ἀποκτείνοντα κολάζειν ὡς ἀνδροφόνον, δικαιοῖς, καὶ οὐδαμῶς ἀφεῖσθαι θέλεις. τὸν δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν τούτῳ τρόπον εὖ πεποιηκότα τὴν πόλιν, οὐ τῶν ὁμοίων ἀξιώσεις τοῖς ἐνεργέταις; οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνο ἂν ἔχοις λέγειν,

modum rei gestæ calumniantem, præmio frustrari velle, quod ijs quæ virtute confecta sunt debeatur. Equidem & illud memini dissertum in legibus (nisi fortè propter diutinam seruitutem oblitus sum eorum quæ ab illis dicuntur) causam mortis esse duplicem: puta si quis ipse occidat: aut si non ipse quidem occidit, neque manu facinus peregit, verùm compulit, præbuitq́ mortis occasionem: ex æquo & hunc quoque lex censet supplicio affici oportere, idq́ iure optimo. Neq́ enim statuit minus valere oportere audaciam, quàm facinus: ac postea superuacaneum est cædis rationem viamq́ spectare. Deinde hunc qui sic occiderit, tanquam homicidam pœnas oportere dare censebis, ac nequaquam absoluendum esse. At me qui per omnia consimili modo Rempubl. iuui, non censes ea capere oportere, quæ ijs debentur qui beneficio iuuerunt. Neque enim illud

πίσαι, ὡς ἐγὼ μὲν ἁπλῶς αὐτὸ ἔπραξα, ἀκολούθησε δέ τι τύχῃ ἄντως χρήσιμον, ἐμοῦ μὴ θελήσαντος. τί γὰρ ἔτι ἐδεδιέμην, τὸν ἰσχυρότερον πεφονευμένου; εἰ δὲ καταλιπὼν τὸ ξίφος ἐν τῇ σφαγῇ ἐμὲ μὴ πάντως τὸν ἐσόμενον αὐτὸ πνευματοῦμαι; ἐκτὸς εἰ μὴ τοῦτό φῂς, ὡς ὁ τύραννος ὁ τεθνεὼς ἐμοὶ ταύτῃ ἄχει τὴν πρόνοιαν, ἐξ ταύτης ἐμὲ δωρεὰς ἐπ' αὐτῷ πομπὰς, ἐὰν ἀφθάνοι, ἐδίκαιος ἂν ὑμῶν ἐδόκατε. ἀπ' ἐκ ἂν ἄποις. ἔπαθον τύραννε πεφονευμένε, ὃν τὴν αἰτίαν παρασχοῦσι σφαγὰς ἐκ ἀρδίως τὴν δωρεάν; ἃ τῆς πολυπραγμοσύνης. μηδ' ἐκ ἂν ἀπέθανον, ἀρκαφοῦσι δ' ἐναντίας; ἢ τὸν τὴν δημοκρατίαν ἀρδιδωκότα, πιεστότερόν τι πεφεπατᾶς; καί τοι ὁ γε νόμος, ὡς φῂς, τὸ ἀφαίρεμον ἐξετάζει τ' πεπραγμένων, τὰ δὲ μέσα δ' πάντα ἐᾷ, καὶ ἐκ ἔτι πολυπραγμονᾷ. τί γὰρ; καὶ οὐκ ἐξεμάσας τὸν τύραν-

dicere possis, me quidem imprudentem fecisse, sed exitū quendam commodū fortuitò fuisse cōsequutum præter animi sententiam. Nam quid præterea iam formidassem, eo qui validior erat, interempto? Cur autem gladium in vulnere reliquissem, nisi planè quod erat euenturum, ida ipsum præditus massem? Nisi forsan illud dices, hunc qui extinctus est, tyrannum non esse, neq; hāc appellationē in illum competere: neque vos multum præmij hoc nomine, si ille fuisset occisus, decreturos fuisse. Atqui istud dicere non queas. An tyranno interempto, ei qui cædis causam ministrauit, præmium negabis? O curiositatem: de illo laboras quo pacto interierit, quum interim libertate fruaris? Aut ab eo qui democratiam restituit, nescio quid superuacaneum præterea requiris? Atqui lex (vti fateris) ca-

put rei gestæ spectat: quæ verò ad id conducunt, ea omnia missa facit, neq; iam vltrà curiosius excutit. Qui enim? an si tyran-

τύραννον, ἤδη τιμὴν ἔλαβε τυραννοκτόνος; καὶ μάλα δικαίως, εὐσεβείαν γὰρ μᾶλλον ἀντὶ ἀσεβείας παρέσχηται· τὸ δ' ὑπ' ἐμοῦ γεγενημένον, ὦ φυγὴ, ἐλευθερίας ἐπανάστασιν ἔλπιζε, ἀπὸ παντελοῦς καταστροφῆς, μὴ φανῇ βεβαία πανώλεθρος γένος, μὴ ῥιζόθεν τὸ λοιπὸν ἅπαν ἐκκομισθῇ. ὦ μοι, πῶς θεῶν, ἤδη ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος, ἐξελογοῦμαι, εἴ τι τῶν πρὸς τὸν νόμον παραλέλειπται, καὶ οὐκ ἐνδεῖ τῶν πρὸς ἄνδρα ὀφειλόντων τυραννοκτόνῳ. πρῶτα μὲν δὴ νομίζω προϋπάρχειν χρὴ γνώμην καὶ φιλοπολίαν, μὴ πρὸ τῶν κοινῶν κινδύνων ἀνέρα ἀθέλητον, καὶ τοῦ οἰκείου θανάτου τιθέντα πολλοῦ σωτηρίαν ἀνηλωμένην. ἆρ' οὖν πρὸς τοῦτο ἐνδέησα, μᾶλλον δὲ, ἢ πρόθυμός τινα τῶν ἀμφὶ μέσον κινδύνων ἀποκνῶ; ἐκ ἂν ἔποις· μὴν τὴν πολλῶν ἀσφάλειαν ἐξεπρίατο. *tyrannum exegerit quispiam, non is iam tyrannicidæ præmium cepisset? cepisset opinor, idq; iure optimo: siquidem & hic pro seruitute libertatem peperisset. At id quod à me patratum est, non exilium habet, non in posterum instaurandæ tyrannidis metum: verùm absolutam sublationem, totiusq; generis internicionem, omneq; malũ radicitùs excisum. Et mihi per deos iam ab initio ad finem vsq; (si videtur) rem totam perpendite, num quid eorum quæ ad leges pertinent, sit prætermissum, & num quid in me desideretur ex his quæ tyrannicidæ oportebat adesse. Principiò mentem prius oportet subpetere fortem, & amantem Reipub. quæq; pro communibus commodis periculum adire non recusset, quæq; priuato suo interitu multitudinis incolumitatem ausit redimere. Num hac parte quicquam mihi defuit? Num frangebar animo? Num quum præscirem per quæ pericula mihi perrumpendum esset, per ignauiam refugi? Profectò non potes dicere.*

μεῖναι ἐπὶ τούτου ἔτι μόνου, καὶ νόμιζε τοῦ θελῆσαι μόνον, καὶ τοῦ βουλεύσασθαι ταῦτα, εἰ καὶ μὴ χρηστὸν ἀποβεβήκει, ἐκ δὲ τῆς γνώμης αὐτῆς κατασάντα με, γέρας ἀξιοῦν, ὡς εὐεργέτην λαμβάνειν. ἐμοῦ μὲν οὐ δυνηθέντος, ἄλλου δὲ μετ' ἐμὲ τυραννοκτονηκότος, ἄλογον, εἰπέ μοι, ἢ ἄγνωμον ἦν παρασχεῖν; καὶ μάλιστα, εἰ ἔλεγον, ἄνδρες, ἐβουλόμην, ἠθέλησα, ἐπεχείρησα, ἐπειράθην τῆς γνώμης, μόνος ἄξιός εἰμι τιμᾶσθαι, τί ἂν ἀπεκρίνω τότε; νῦν δὲ οὐ τοῦτό φημι, ἀλλὰ καὶ ἀνῆλθον. καὶ ἐκινδύνευσα, καὶ μυρία πρὸ τῆς τοῦ νεανίσκου σφαγῆς ἐποίησα. μὴ γὰρ οὕτω ῥᾷστον, μηδ' εὐχερὲς ὑπολάβητε εἶναι τὸ πρᾶγμα, φρουρὰν ὑπερβῆναι, καὶ δορυφόρων κρατῆσαι, καὶ τρέψασθαι τοσούτους μόνον, ἀλλὰ σχεδὸν τὸ μέγιστον ἐν τῇ τυραννοκτονίᾳ καὶ τὸ κεφάλαιον τῶν ἔργων, τοῦτό ἐστιν.

In hac interim parte tantum commorare, atque æstima, an non vel voluisse tantùm ista, ac statuisse præclarum facinus futurum fuisse videatur. Ac putato me solius animi voluntatisq; argumento præmium postulare, tanquam qui beneficio iuuerit. Tum si voluntati meæ facultas defuisset, verùm alius post me tyrannum occidisset: dic mihi, num absurdum aut præter æquum fuerat dare præmium? Minimé. Si dicerem, ciues, volui, statui, aggressus sum, voluntatis experimentum dedi, solus dignus sum qui præmium feram: quid tum responsurus fueras? Nunc porrò non hoc dico, sed insuper, ascendi, periclitatus sum, atque innumerabilia priusquam iuuenem occiderem, patraui. Neque enim vsqueadeò facilem, factuque proclivem esse rem existimetis, custodias perrumpere, satellites opprimere, vnumq; hominem tam multos amoliri. Quin isthuc penè maximum est omnium quæ sunt in tyrannicidio, totiusq; negocij caput.

Nam

οὐ γὰρ δὴ αὐτός γε ὁ τύραννος, μέγα καὶ δυσάλωτον καὶ δυσκατέργαστόν ἐστιν, ἀλλὰ τὰ φρουροῦντα καὶ συνέχοντα τὴν τυραννίδα: ἅ τις ἂν νικήσῃ, πάντα οὗτος κατώρθωσε, καὶ τὸ λοιπὸν ὀλίγον. τὸ δὲ δὴ ἄχρι τῶν τυράννων προσελθεῖν, οὐκ ἂν ἐπῆρξέ μοι, μὴ οὐχὶ τῶν περὶ αὐτοὺς φυλάκων καὶ δορυφόρων ἁπάντων κεκρατηκότι, κἀκείνους ἅπαντας προνενικηκότι. οὐδὲν ἔτι πεστίθημι, ἀλλ' ἐπὶ τούτων αὖθις μένω. φυλακοῦς ἐκράτησα, δορυφόρους ἐνίκησα τὸν τύραννον, ἀφύλακτον, ἄνοπλον, γυμνὸν ἀπέδωκα. τιμοῦς ἄξιος ἐπὶ τούτοις εἶναί σοι δοκῶ, κἢ ἔτι ἀπαιτεῖς παρ' ἐμοῦ τὸν φόνον; ἀλλ' εἰ καὶ φόνον ζητεῖς, οὐδὲ τοῦτο ἐνδεῖ, οὐδ' ἀναίμακτός εἰμι, ἀλλ' εἴργασμαι μεγάλην καὶ γενναίαν σφαγὴν νεανίσκου ἀκμάζοντος, καὶ πᾶσι φοβεροῦ, διὰ τὸν ἀνεπιβούλευτος κἀκεῖνος ἦν, ὦ μόνῳ ἐθάρρει, ὃς ἀντὶ πολλῶν ἤρκει δορυφόρων.

ἆρ' οὖν

Nam ipse iam tyrannus non magna res est, neq; expugnatu neq; cōfectu difficilis: verùm ea quæ tuentur continentq; tyrannidem; quæ quidem si quis superârit, il nimirum cuncta quæ destinauit, peregerit, & perpusillum est id quod superest. sed ad tyrānos peruenire nunquam mihi contigisset, ni prius qui illum cingūt custodes oppressissem, omnesq; satellites antè debellassem. Nihil adhuc addo: verùm in his rursum immoror. Custodiam oppressi, satellites superaui, tyrannum incustoditum, inermem, nudum reddidi. Virum his rebus confectis non tibi videor honore dignus? an adhuc cædem ipsam à me requires? Quin etiam si cædem quæris, ne ea quidem desiderabitur. Non sum incruentus, verùm cædem peregi, magnam ac strenuam, nempe iuuenis ætate ac viribus florentis, atq; omnibus formidandi, per quē ille ab insidijs eras tutus, cui vni fidebat, qui cōplurium satellitū instar erat.

ἆρα οὖν οὐκ ἄξιος, ὦ οὗτος, ἀμοιβῆς, ἀλλ' ἄτιμος ἐπὶ τυραννοκτόνοις γενόμαι; τί γὰρ, εἰ δορυφόρον ἕνα; τί δ', εἰ ὑπηρέτην τινα τῆς τυράννου ἀπεκτάνα; τί δ' εἰ οἰκέτην τίμιον; εἰ μέγα ἂν ἔλεξε καὶ τοῦτο, ἀνελθόντα ἐν μέσῃ τῇ ἀκροπόλει, ἐν μέσοις τοῖς ὅπλοις, φόνον τινὸς ἐργάσασθαι τῶν τῆς τυράννου φίλων; νῦν δὲ καὶ τὸν πεφονευμένον αὐτὸν ἴδετε, υἱὸς ὢν τυράννου, μᾶλλον δὲ τύραννος χαλεπώτερος, καὶ δεσπότης ἀπαραίτητος, καὶ μοναρχὴς ὠμότερος, καὶ ὑβριστὴς βιαιότερος. τὸ δὲ μίγιστον, κληρονόμος τῶν ὅλων, καὶ διάδοχος, καὶ ἐπὶ πολὺ παραθῆναι τὰς ἡμετέρας συμφορὰς δυνάμενος. βούλεσθε τοῦτο μόνον πεπρᾶχθαί μοι, ζῶν δ' ἔτι τὸν τύραννον ἁρπαγέντα; γέρας δὲ ἐπὶ τούτοις αἰτῶ. τί φατε, οὐ δώσετε; οὐχὶ μικρὸν ὑφαρεῖσθε; οὐ δεσπότην, οὐ βαρύν, οὐκ ἀφόρητον ὄντα;

Annón igitur, quæso te, præmio dignus videor, sed tantis rebus gestis honore fraudabor? Quid enim si satellitem vnum, atq; adeò quid si tyranni ministrum quempiam interemissem? quid si seruum aliquem charum? annón hoc quoq; magnum visum fuisset, conscendisse, mediaq; in arce, mediis in armis, aliquē è tyranni familiaribus iugulare? Nunc & hunc ipsum qui occisus est, cuiusmodi sit, considera. Filius erat tyranni, vel tyrannus potius crudelior, dominus intolerabilior, ad supplicia dirior, ad contumelias violētior: quòdque est maximum, hæres ac successor omnium, quique in longum nostras calamitates posset prorogare. Vin' hoc solum mihi confectum esse, ipsum verò tyrannum viuere adhuc, fuga ereptum? Iam horum nomine præmium postulo. Quid dicitis? Non dabitis? Annón & illum verebamini? Annón dominus, annón grauis, annón intolerandus erat?

Porrò

νεῦ δὲ καὶ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ ἐννοήσατε· ὃ γὰρ οὗτος ἀπαιτεῖ παρ' ἐμοῦ, τοῦτο, ὡς ἐνεῦ, ἄριστα διεπραξάμην, καὶ τὸν τύραννον ἀπέκτεινα ἑτέρῳ φόνῳ, οὐχ ἁπλῶς, οὐδὲ πληγῇ μιᾷ ὅπερ ἀνκταιότατον ἦν αὐτῷ, ἐπὶ τηλικούτοις ἀδικήμασιν, ἀλλὰ λύπῃ τροβασανίσας πολλοῦ, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς δείξας τὰ φίλτατα οἰκερῶς προκείμενα, ἡδὸν ἐν ἡλικίᾳ, ἃ καὶ πονηρὸν ἀλλ' οὖν καὶ ἀκμάζοντα, καὶ ὅμοιον τῷ πατρὶ, αἵματος καὶ λύθρου ἐμπεπλησμένον. ταῦτ' ἔστι πατέρων τὰ τραύματα, ταῦτα ξίφη δικαίων τυραννοκτόνων. οὗτος θάνατος ἄξιος ὠμῶν τηράννων. αὕτη τιμωρία πρέπουσα τοσούτοις ἀδικήμασι. τὸ δ' εὐθὺς ἀφανεῖν, τὸ δ' εὐθὺς ἀγνοοῦσα, τὸ δὲ μηδὲν τοιοῦτο θέαμα ἐλεῖν, οὐδὲν ἔχει τυραννικῆς κολάσεως ἄξιον. οὐ γὰρ ἠγνόουν, ὦ οὗτος, οὐκ ἠγνόουν, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδεὶς, ὅσην κεῖνος εὔνοιαν πρὸς τὸν ἡδὸν

Porrò nunc negocij caput deniq; ipsum perpēdite. Etenim quod hic à me requirit, hoc quàm fieri potuit, pulcherrimè cōfeci, tyrannumq; aliena cæde occidi, non simpliciter, nec vulnere vno, id quod fuerat optatissimū illi, videlicet tantorū facinorum sibi conscio: sed posteaquam illum prius multo dolore excarnificassem, tum quo nihil habebat charius, miserabiliter prostratum coram oculis ostendens, puta filium in ipso æui flore, tametsi scelestum quidē illum, attamē & ætate vigentem, & patri similem, sanguine taboq; oppletum. Hæc nimirum sunt parentū vulnera, ij gladij verorum tyrannicidarum, hæc mors digna crudelibus tyrannis, hæc vltio tantis sceleribus congruit. Cæterùm protinus interire, protinus excidere sibi, neque huiusmodi vllum spectare spectaculum, profectò nihil habet tyrannico supplicio dignum. Neq; enim ignorabam, vir egregie, nō ignorabam inquā, neq; quenquam aliū latuit, quanta illa charitate

ὑὸς εἶχε. καὶ ὡς οὐκ ἂν ἠξίωσεν ἐπιβιῶναι οὐδ' ὀλίγον αὐτῷ χρόνον. πάντες μὲν γὰρ πατέρες ἴσως πρὸς τοὺς παῖδας τοιοῦτοι· ὁ δὲ καὶ περιττότερόν τι τῶν ἄλλων εἶχεν, εἰκότως, ὁρῶν μόνον ἐκεῖνον ἡμεδεμόνα, καὶ φύλακα τῆς τυραννίδος. καὶ μόνον προκινδυνεύοντα τοῦ πατρός, καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῇ ἀρχῇ παρεχόμενον. ὥστε εἰ καὶ μὴ διὰ τὴν εὔνοιαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπόγνωσιν, εὐθὺς ἐπιστάμην τεθνηξόμενον αὐτὸν, καὶ λογιούμενον, ὡς οὐδὲν ἔτι τοῦ ζῆν ὄφελος, τοῦς ἐκ τοῦ παιδὸς ἀσφαλείας καθηρημένης. ἅπαντα τοίνυν αὐτῷ ἀθρόα περιέστησε, τὴν φύσιν, τὴν λύπην, τὴν ἀπόγνωσιν, τὸν φόβον, τὰς ἐπὶ τῶν μελλόντων ἐλπίδας χρόνον, ἐπ' αὐτὸν ἐχρυσάμην τοῖς συμμάχοις, καὶ παρὰ τὴν τελευταῖαν ἐκείνην σκέψιν κατηνάγκασε. ἀπέθανεν ὑμῖν ἄτεκνος, λελυπημένος, ὀδυρόμενος, δακρύων,

filium sit prosequutus, adeò vt illo extincto ne paululum quidem temporis sibi in vita morandum esse fuerit ducturus. Atqui haud scio, an omnes patres hunc admodum affecti sint erga liberos: verùm hic etiam vltra reliquos habebat quiddam, idque meritò, quippe qui conspiceret illum vnicum esse qui curaret seruaretque tyrannidem, quique solus pro patre pericula susciperet, & tutamen imperio adderet. Itaque si non ob charitatem, certè ob rerum disperationem sciebam illum protinus exiturum è vita: perpensurum enim iam nihil esse quur velit viuere, adempto tutamine quod illi filius ministrauerat. Nimirum effecit hæc omnia illum agminatim circumsisterent, forma, dolor, desperatio, formido, quique in posterum imminebant metus. his aduersus illum auxilijs sum vsus, atque ad id extremum illum consilium adegi. Interijt itaque vobis orbus excruciatus, ploran

lachry-

δακρύων, πικρυθυκὼς πρᾶγμα, ὀλιγοχρόνιον μέν, ἀπ' ἐκείνου πατρὶ καὶ τὸ δεινότατον, αὐτὸς ὑφ' αὑτοῦ, ὅσπερ θανάτων οἴκτιστον, μὴ πρωῒ χαλεπώτατον, ἢ ἀπ' ἄκρας γήρους. ποῦ μοι δόξω, μή τις ἄκος δοῦλος γνωείη; μή τινος ἄκουον ὅπλον δοῦλος λῇ; τίς αὐτὸ ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀνεκόμισεν, πρὸς δοῦ τυράννου τίς ἐχρήσθη, τίς αὐτὸ ἐπ' ἐκεῖνον ἀπέστειλεν; ὦ ξίφος κοινωνὸν καὶ διαδοχον τῶν ἐμῶν καθορθωμάτων, μετὰ δούλους κινδύνους, μετὰ δούλους φόνους ἀμυνόμεθα, καὶ ἀναξιοι δοκοῦμεν δωρεᾶς; ἃ γὰρ ὑπὲρ μόνου δούλου τιμὴν ἄξιον παρ' ὑμῶν. ἃ γὰρ ἴδιον, ἄνδρες, ἀρθανεῖν ἐθελήσαντι ὧν τυράννου, καὶ ἀνόπλῳ ἐπὶ δοῦ καιροῦ κατηλημμένῳ, ξίφος τοῦδε ἐμὸν ὑπηρέτησε, μὴ πρὸς τὸ τὴν τῆς ἐλευθερίας σωτηρίαν παντί, τοῦδε τιμῆς τε καὶ δωρεᾶς ἄξιον νομίσαντι, ἀπόπλω

lachrymans. Luxit luctum, non illum quidem diuturnũ verùm qui satis magnus esset patri. Postremò, quod est omnium acerbissimum, ipse sibi necem conscinit: quod quidẽ mortis genus, præ cæteris miserrimum, multóque atrocius est, quàm si per alium inferatur. Vbi mihi gladius? Num quis alius eũ agnoscit? Num cuiq alterius hoc gestamen erat? Quis eum in arcem adduxit? Ante tyrãnum quis eo est vsus? Quis eũ ad illũ misit? O ensis particeps successorúmq meorum egregiè factorũ: post tanta pericula, post tantas cædes contemnimur, & indigni præmio iudicamur? Nam si huius tantùm nomine præmium à vobis postularem: si sic dicerem Iudices: tyrãnum, quum mori vellet, quum id temporis inermem se deprehendisset, meus hic illi gladius inseruiit, & ad consequendam libertatem auxilio fuit vniuersis: hunc quoque laude præmióque dignum iudicassetis. Porrò

δεσπότην οὕτω δημοτικοῦ κτήματος οὐκ ἂν ἠμείψασθε, οὐκ ἂν ἐν τοῖς εὐβγέταις ἀνεγράψατε; οὐκ ἂν τὸ ξίφος ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀνεθήκατε, οὐκ ἂν μετὰ τῶν θεῶν ἐκεῖνο προσεκυνήσατε; νῦν μοι ἐννοήσατε, οἷα πεποιηκέναι εἰκὸς τὸν τύραννον, οἷα δ' εἰρηκέναι πρὸ τῆς τελευτῆς. ἐπεὶ γὰρ ἐπ' ἐμοῦ φονευόμενος, καὶ τιτρωσκόμενος πολλοῖς τραύμασιν ἐς τὰ φανερὰ τοῦ σώματος, ὡς ἂν μάλιστα λυπήσειν ἔμελλον τὸν γεγεννηκότα, ὡς ἂν ἐκ τῆς πρώτης θέας δατρεύξειν, ὁ μὲν ἀνεβόησεν οἰκτρὸν, ἐπιβοώμενος τὸν γεγεννηκότα, οὐ βοηθὸν, οὐδὲ σύμμαχον. ἤδει γὰρ πρεσβύτην ὄντα, καὶ ἀσθενῆ, ἀλλὰ θεατὴν τῶν οἰκείων κακῶν. ἐγὼ γὰρ ἀπηλλαττόμην, ποιητὴς μὲν τῆς ὅλης τραγῳδίας γεγενημένος, καταλιπὼν δὲ τοῦ ἑπόκειτο τὸν νεκρὸν, καὶ τὴν σκηνὴν, καὶ τὸ ξίφος, καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ δράματος. ἐπιστὰς

domino tam popularis rei nõ gratiam retulissetis? Nónne inter eos qui de Republica benemeriti sunt, scripsissetis? Non'ne gladium inter sacra monumenta consecrassetis? Non illum secundum Deos veneraremini? Nunc mihi considerate, quæ verisimile est fecisse tyrannum, quæ dixisse priusquam sibi mortem consciscere. Quum iuuenis à me trucidaretur, ac multis etiam vulneribus confoderetur, idq; in ijs corporis partibus, quæ conspicuæ magis, magisq; sint oculis obuiæ, videlicet vt quammaximè discruciaret eum qui genuerat, quoq; primo statim conspectu perturbaret. miserabiliter inclamabat, parentem implorans non adiutorem, nec opitulatorem: quippe qui senex iam esset, atque inualidus: verùm domesticarum cladium spectatorem. Nam ego interim discesseram, auctor qui fueram totius tragœdiæ, relinquens actori cadauer, scenam, gladium, reliqua quæ ad actum fabulæ pertinebant.

At ille

ἐπιστὰς, δ' ἐκεῖνος, καὶ ἰδὼν υἱὸς, ὃν εἶχε μόνον, ὀλίγον ἐλπνέοντα, ἡμαγμένον, ἐμπεπλησμένον τοῦ φόνου, καὶ τὰ τραύματα συνεχῆ, καὶ πολλὰ καὶ καίρια, ἀνεβόησε τοῦτο· τέκνον, ἀνῃρήμεθα, πεφονεύμεθα, τετυραννοκτονήμεθα· ποῦ ὁ σφαγεὺς, τίνι με τηρεῖ, τίνι με φυλαττει, δὰ τοῦ, τέκνον, πεανῃρημένον; ἢ μή τι ὡς γέροντος ὑπερφρονεῖ; καὶ τῇ βραδύτητι κολάζειν δέον, καὶ πρατείνει μοι τὸν φόνον, καὶ μακροτέραν μοι τὴν σφαγὴν ποιεῖ; καὶ ταῦτα λέλων, ἐζήτει τὸ ξίφος· αὐτὸς γὰρ ἄνοπλος ἦν, δὰ τὸ πάντα τῶν παιδὶ θαρρεῖν. ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἐνεδέησε. πάλαι δ' ἦν ὑπ' ἐμοῦ καὶ τοῦτο πεπρουσκευαμένον καὶ πρὸς τὸ μέλλον τόλμημα καταλελειμμένον. ἀρσπαζεὶς δὴ τῆς σφαγῆς, καὶ τοῦ τραύματος ἐξελὼν τὸ ξίφος, φησί· πρὸ μικροῦ μέν με ἀπέκτεινας, νῦν δ' ἀνάπαυσον ξίφος· πατρὶ

At ille adstans vbi filium conspexit, quem habebat vnicum, semiuiuum, sanguinolentum, cæde conspersum, tum vulnera perpetua ac plurima lethalia, hunc ad modum exclamauit: O' nate, extincti sumus, interempti sumus, tanquam tyranni iugulati sumus. Vbi mactator? Cui me seruat? cui me relinquit? qui quidem iamdudum propter occisum te, fili, sum extinctus: nisi fortè me tanquam senem contemnit, ac lento supplicio me conficit, producitque mihi mortem redditque mihi cædem longiorem. Atque hæc locutus, ensem quærebat. Nam ipse inermis erat, propterea quòd per omnia filio fideret. Verùm ne is quidem deerat, vt qui iamdudum fuerit à me paratus, atque ad facinus futurum relictus. Euulso igitur è cæde gladio, atque è vulnere exempto, ait: Dudum me occidisti: nunc finem malis impone gladie.

Ades

πατρὶ συνθνῄσκοντι παραμύθιον
ἦλθε καὶ προθυτικὴ χαρὰ λυ-
σχέσης τιμωρίαν. ἀπόσ-
φαξον, τυραννοκτόνον, τὴν
τοῦ πατρὸς ἀποσφαξον. εἰ δὲ
πρότερος ἐγὼ τύχοιμι εἰσελ-
θὼν τὴν κάξιν πατρῴαν οὖσαν φόνου,
ἀπίθανον ἄν, οἶμαι, ἦν τυ-
ραννοκτόνον μόνον, ἀλλ' ἔτι νομί-
ζων ἐξεῖναι ἔκδικον· νῦν δ' ὡς
ἄτεκνον, νῦν δ' ὡς δὴ φονέ-
ως ἀπορῶν, τὴν ταῦτ' ἄμαλέ-
γοντα, ἐπὴν τὸ σῶμα λίπω, τί-
μων, ὁ λιμὸς ἐπιθυμῶν
μὲν, ἀσθενῶν δ' εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ὑπὸ λιμοῦ κατ-
εκολάσθη. ταῦτα, πόσα κακὰ; πόσοι θάνατοι; πόσαι
τυραννοκτονίαι; πόσαι ἀνα-
ρριπὴ τῆς, ἐπαπειλῆς πάν-
των τῶν μὴ νεανίαν εἰκότα
νον, δὲ μικρὸν, δὲ ἀκατα-
γώνιστον ἔργον τὸν προσθέ-
τον δ' αὖ πρικτόμενον,
καὶ τὸ αἷμα ἀμφοῖν ἀνακε-
κραμένον, τὸν ἱκανώτατον ἐ-
κάνω καὶ ἐπινίκιον σπονδὴν,
καὶ τὰ ἔργα τὰ ἐμὰ δῶρα.

Adest pari luctui solamen, semilemque manum & insidiarem adiuua, inquit, tyrannum occide, luctu libera. Vtinam prior in te ineis dissem, vtinam in cade priorem occupassem locum. Occidissem quidem, sed tanquam tyrannus damnatus, qui crederem mihi superesse vltorem: nunc autem tanquam orbus occumbo, nunc tanquam cui desit etiam mactator. Atque hæc vbi dixerat, gladium adegit, tremens, neque sat potens. Cupiebat quidem, verùm non suppetebant vires ad facinus exigendum. Quot hîc supplicia? Quod vulnera? Quot mortes? Quot tyrannicidia? Quot præmia? Postremò spectatis omnes iuuenem dudum prostratum, nec exiguum prosectò, neque mediocrium virium opus. de senem huic circumfusum, atque amborum sanguinem commixtum, libertatis illam & victorialem victimam meique gladij facinora.

At

αὐτὸ δὲ τὸ ξίφος ἐν μέσῳ ἀμφοτέρων ἐπιδεικνύμενον, ὡς οὐκ ἀναξίον γεγένηται τοῦ δεσπότου, καὶ μαρτυρόμενον ὅτι μοι πιστῶς διηκονήσατο. τοῦτο ὑπ' ἐμοῦ γενόμενον, μικρότερον ἦν, νῦν δὲ λαμπρότερόν ἐστι τῇ καινότητι. καὶ ὁ μὲν καθελὼν τὴν τυραννίδα πᾶσαν, εἰμὶ ἐγὼ μεμέρισται δ' ἐς πολλοὺς τὸ ἔργον, ὥσπερ ἐν δράματι. καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἐγὼ ὑπεκεινάμην, τὰ δεύτερα δ' ὁ παῖς, τὰ τρίτα δ' ὁ τύραννος αὐτός, τὸ ξίφος δὲ πᾶσιν ὑπηρέτησαι.

At gladius ipse in medio amborum, declarans quàm non indignũ se domino præstitit, testansq́ quòd mihi fidam nauãsset operam. Id si à me ipso fuisset paratum, minus fuerat futurum: nunc autem illustrius est ipsa nouitate. Atq́ ego quidem sum is, qui tyrannidẽ sustuli: cæterùm actio in multos est distributa, quemadmodum in fabulis fieri consueuit. Ac primas quidem partes egi ipse, secundas autem filius, porrò tertias tyrannus ipse. Nam gladius omnibus inseruiuit.

GILBERTI COGNATI ARGVMENTVM.

QVidam in arcem ascendit vti tyrannum occideret, atque ipsum quidem non reperit: verùm filium eius interemit, gladiumque in vulnere reliquit. Adueniens tyrannus, vbi filium extinctum conspexit, eodem ense necem sibi conscit. Is qui ascenderat, tyrannique filium peremerat, præmium tanquam tyrannicida petit.

DECLA-

DECLAMATIO D. ERASMI ROTERODAMI, NON ILLA QUIDEM VERSA, SED quæ superiori Declamationi è Luciano versæ respondeat.

ARGVMENTVM.

EIusdem generis hæc cum superiore, eiusdemq; status est, sed aduersaria. Vt enim illic contenditur, præmium esse dandum tanquam tyrannicidæ, ei qui filium tyranni interfecerat: ita hîc negatur eum satisfeciisse legi, aut tyrannicidâ esse, qui non ipsum tyrannum, sed filium tyrâni occidisset. Exordio beneuolentiam captat à persona Iudicũ: deinde calumniæ aduersarij, qua in suspicionem adductus fuerat, quasi ipse quoq; tyrannidi faueret, quia illi præmium dandum negabat, respondet per absolutionem primùm, deinde & per inficiationem ex locis coniecturalibus, eleuata interim illius persona, atque ipso vicissim in suspicionem ex modo actionis vocato. Post exordiũ propositio sequitur cum attentione & admonitione Iudicis, quorsum in hac causa maximè spectare debeat: atque inde ad cõfutationem venitur. In qua primùm reselluntur ordine capita illa quæ alter in argumento ab imo ad summum tractârat, puta Voluntas, Conatus & Effectus. Ac voluntati quidem opponit voluntatem legis, vt quę non quid quisq; voluerit, sed quid effecerit, spectet: neq; cogitationes, sed facta præmijs compenset. Conatũ verò eleuat varijs ac multis similibus & exemplis, ostendens in nullo pacto, aut contractu, aut certamine, aut alijs deniq; id genus rebus satis esse conari aliquid & cœpisse, sed præstari oportere. Effectum conditiones sequi, non conatum. Et quòd alter etiam conatum in legibus spectari dixerat, id distinguit, ostendens diuersam esse rationem præmiorũ & pœnarũ. In maleficijs interim & voluntatem puniri: in beneficijs autem nunquam præmiũ dari, nisi ei qui quod lex proponit, reipía effecerit.

Postremò

Postremò & patriæ gratis inseruire ac officium præstare ciues debere: & illum satis mercedis pro conatu suo retulisse, laudem & gloriam. Effectum autem refellit, quia non simpliciter id effecerit quod lex iubet, sed fortuna seu numine ita ferente, cædem filij mortem patris consecutam esse. Non enim quia ipsius gladio tyrannus postea seipsum confecerit, ob id ipsius hoc factum esse. Deinde etiam incertum fuisse exitum, & quidnam pater occiso filio factuus fuerit: & hic consilium quoque petituris subuertit, primò vt incertum & periculosum, neque certis rationibus firmatum: deinde etiam vt fictum, & post euentum rei demum simulatum. Denique non idem esse occidere, id quod lex iubet, & mortis causam qualemcunque præbere. Idque iterum multis similibus probat. Atque hoc loco disputationem suprà cœptam renouat, de eo quatenus voluntas in legibus spectatur, & in quibus per se sufficiat, nempe in maleficijs, & non in beneficijs, & ob id neque hic præmium illi deberi, vt qui cœperit, non absoluerit beneficium. Confutatis igitur hoc pacto voluntate, conatu & effectu, quarto loco id aggreditur, quod petitor in narratione potissimùm amplificat: puta filium fuisse caput & causam tyrannidis, eoque sublato etiam tyrannidem sublatam fuisse. Ac primò quidem filium ostendit non fuisse tyrannum, neque tyrannidis caput, confutatis signis & cæteris rationibus quæ alter ad eam rem probandam adduxerat. Deinde, vt maximè fuerit, legem iubere ipsum tyrannum, non vt quisque tyranno similis, aut nocentior etiam est, occidere. Et hic multis verbis de auctoritate legum disputat, & quòd non temerè verba legũ huc aut illuc deflectenda sint: alioqui multa pericula & incommoda ex eo secutura esse. Postremò etiam ipse locum ab imo ad summum tractat, & vt alter voluisse, egisse, effecisse se dixerat, ita hic contrà neq; animum ad rem gerendam habuisse illum, neque recta via aggressum esse, neque denique id quod lex

iubet,

iubet, perfeciſſe oſtendit. Et ſub hæc orationem concludit breui ἀνακεφαλαιώσει, & conformatione ſeu prosopopœia legum, Reipublicæ & deorum quoque expoſtulantium cum petitore, vt iniquè & præter meritum præmium petente.

Si mihi cauſa hæc, Iudices, apud concionem popularem, quæ ſtudijs potius quàm exacto rerum iudicio duci conſueuit, eſſet agenda, ac non magis apud Iudices ex honeſtiſſimis ordinibus delectos, nimirum grauiſſimos, ſapientiſſimoſq; nonnihil profectò vererer, ne omnium animis noua hac & inſperata lætitia geſtientibus, atq; (vt ita dixerim) exultantibus, nec ſatis attentos, nec dociles eſſem auditores habiturus: porrò fauentes, beneuolosq; multò minus: quippe qui frontem modò, quaſiq; perſonam huius negocij intuentibus, non faciem ipſam propiùs contemplantibus, videri fortaſſe poſſim in communi totius ciuitatis gaudio, tum autem in cauſa tam populari, velut importunius obſtrepere atque obturbare. Enimuerò quum omnis affectus mutilis eſt ad rectè iudicandum: tum ingens, intemperans, atque exundans lætitia, non ſolùm iudicium omne funditùs tollere ſolet, verùm etiam noſtri ſenſus non raro nobis eripere: præſertim ſi (quemadmodum hæc noſtra) poſt graues diuturnaſq; calamitates, ac veluti tempeſtatem ſæuiſſimam, repentè præterque ſpem quaſi portus quidam fuerit obiecta. Quid autem tam acerbum liberæ multitudini, quàm ſeruitus? Quid tam dulce, quid tam exoptatum, quàm libertas? Itaque non rebus modò ipſis, ſed vel nanibus harum rerum vocabulis, plebis animus queat ad quidlibet impelli: maximè primis his aliquot diebus, dum gaudiorum adhuc velut æſtus quidam impotens, omnia ſurſum ac deorſum miſcet, dum lætitiæ

titiæ temulentia, dum gratulãdi dulcis quædam ebrietas pectus occupans, animum ad cogitandum instituere non sinit. Verùm vestra, Iudices, singularis sapientia perspicacitásque, non hoc tantùm scrupulo me leuat, verùm & hanc mihi fiduciam suppeditat, vti sperem futurum, vt hoc contradicendi munus, quod equidem nec inuidentia nec fauore in Tyrannidem (sicut iste calumniabatur) sed solita mea, & (vt opinor) nota Reipub. charitate suscepi, vobis non modò non inuidiosum, sed fauorabile plausibilésque videatur. Etenim postquam viderem manifesta quadam Deorum beneuolentia, post diuturnam ac miserrimam illam seruitutem, toties Reipub. votis expetitam libertatem aliquando contigisse: nihil prius curandum nobis esse iudicaui, quàm vt gratos nos exhiberemus in eos, à quibus nobis tam egregia felicitas esset profecta, quò videlicet munus suum huic vrbi proprium perpetuumque facere vellent, & constabilire tuerique quod largiri non essent grauati, meminissemusque ijsdem in manu esse vt eriperent ingratis, quod optantibus dedissent. Sunt autem vel primæ gratitudinis partes, intelligere videlicet cui beneficium acceptum ferre debeas. Et hac vna ratione mortales diuinæ beneficentiæ gratiam referre possumus, si beneficium acceptum agnoscamus, si celebremus, si ad illos auctores referamus. Neque mihi committendum putaui, vt dum nimiùm candidi in ciuem esse volumus, in deos ingrati impijque reperiamur. Neque enim isthoc nomine nunc perinde laboratur, ne hoc præmij pereat ærario, & huius lucris accrescat (quanquam id quoque longa iam tyrannide exhaustius est, quàm vt inde temerè dari præmia conueniat immerentibus:) illud agitur, ne dij immortales, qui huius malè consulta nobis verterunt bene, hoc tantum munus à nobis tanquam ingratis reposcant, si quod ipsis solis debe-

tur honoris, laudis, gratiæ, id illis fraudatis, in hominem contulerimus. At quem hominem, obsecro? Nempe qui quum priuatus contra leges iuuenem occiderit, atque hac temeritate sua, restitutæ libertatis periculosam occasionem modò præbuerit, idq; adeò imprudens (vti mox docebimus) non veretur pulcherrimum tyrannicidæ titulum dijs eripere, sibi arrogare: Reipub. diem dicere, ac leges ipsas in ius vocare: ciuitatem ingratitudinis ream agere, nisi sibi totam hanc felicitatem ferat acceptam. Nullum quidem, Iudices, facinus speciosius tyrannicidio, nullum dijs dignius: verùm hoc impudentior, qui sibi laudem tam eximiam vsurpat immeritus. Nullum præmium honestius illustriusq;, quàm quod tyrannicidæ debetur: sed hoc impensius accuratiusq; spectandum, ne temerè decernatur indigno. Permulta siquidem, permulta ad id requiruntur, vt hoc tam egregio titulo, vt hoc tam diuino præmio dignus quis esse videatur: quorum nihil in hunc competere, paulò pòst euincemus. Proinde quum non tolerandæ improbitatis mihi videatur, qui legibus tum homicidij, tum temeritatis pœnas debeat, eum à legibus præmium omnium maximum petere: petere dixi? imò flagitare: & ita flagitare, vt etiam si vnum ex huius arbitrio dependerint, tamen multa insuper isti creditori sint debituræ. Quæ cuncta quum postulare iure potuisset, maluit tamen homo verecundus, vnico persoluto, reliqua sibi deberi: vt haberet nimirum quod obnoxiæ Reipublicæ quoties libido sit, possit improperare. Tum illud verum risu potius, an odio dignum existimem, quòd in tribunalibus, quòd apud ornatissimum seueriss imorum Iudicum consessum, Thrasonem quendam nobis è comœdia retulit? Sensistis, Iudices, vt è corona pleriq; risum tenere nequierint, dum personatus iste Hercules tragœdiam illam

suam

suam nobis recitabat de sese terq; quaterq; tyrannicida, de sapiente illo gladio commilitone suo, qui per se prudens senem interemit: digno videlicet, qui inter sidera collocetur, domino in deorum numerum relato. Dij boni, quibus phaleris, quibus fucis, quibus ampullis facinus illud nobis suum ornauit, iactauit, exaggerauit? quàm militari iactantia, quàm Stentorea voce, quàm fastuoso vultu, quàm arrogantibus supercilijs, quàm stupidis oculis, suum ipse vobis encomiũ detonabat? Quæso, Iudices, vt etiam nunc hominis vultum diligenter attendatis: nónne vobis minitari videtur? nónne dicere, ni mihi præmium decreueritis, haud feretis impunè, incolumi diuino illo meo ac fortissimo gladio, qui vel sine me meas vices, vbi lubebit, acturus est? Quis tandem istam ferat iactantiam, vel in eo qui verè tyrannum occidisset? Hæc quoq; me causa, Iudices (neque enim inficiandum est) commouit, vt huius obsisterem petitioni: vel magis vt immoderatam arrogantiam, vt odiosam huius imputationem retunderem. Videbam iam inde ab initio, quum certatim vniuersa ciuitas dijs libertatis auctoribus grataretur, vt hic sese ira tumens in medium ingesserit, quàm indignè tulerit victimas dijs seruatoribus immolatas. Sibi hunc honorem eripi, sese vnicum esse restitutæ libertatis auctorem proclamabat: leges, aras, focos, omnia publica priuataq; suæ dextræ, suo magnifico gladio deberi. Agite quid futurum denique, Iudices, auguramini, si ad huius intolerabilem iactantiam, vestra auctoritas, vestra comprobatio, si præmium quasi pignus accesserit? Quid, nisi vt tyranno submoto alter quidam huic ciuitati paretur, qui ventosæ linguæ, gloriæq; quasi tyrannidem quandam exerceat? Qui quotidie nobis odiosam istam suam tragœdiam ingerat, quotidie dextram istam Herculanam, & gladium prodigiosum minite-

tur? Vtrum est hoc, Iudices, tyrannide liberari, an mutare tyrannum? Videtis ipsi quàm minaci fronte me iam obtue-atur. Quid mihi succensess? Quid minitaris oculis? Quid ter-res supercilio? An mihi non licebit libertate in contradicendo (tuo scilicet munere) vti, quum tu sic abutare? qui liberum tibi putaris (id quod etiã in proscenio leges fieri vetant) crimẽ tã atrox, tã capitale in ciuẽ impingere, tantùm quia libuit, idq; apud Iudices iratos, in tã frequenti ciuiũ corona, quod nequeas vel leuissimo confirmare argumento. Siquidẽ quàm reliqua glorioseè, tam illud impudenter dicebas, mihi nullã fuisse causam quare tibi contradicendi partes susciperem: nisi quò tyranni necem, quæ me discruciaret scilicet, vlciscerer. Quo quidem tuo exemplo si vicissim in te liberet vti, mox intelligeres quàm atrocia, quanto probabilius in te possint retorqueri. Nam tuum istud tam inuidiosum (quemadmodum tu quidem existimabas) conuicium, me longè minus etiam territabat, quàm (quod vulgò dicunt) ex pelui redditum fulgur. Etenim præterquam quòd neque affinitas, neque cognatio, neque necessitudo, neque emolumentum, neque prorsus alia res vlla mihi cum tyranno intercesit, quur mea referret illum viuere, sine quibus rebus nullam in quenquam criminis hærere suspicionem tu quoque scires, nisi nunquam tribunalia vidisses, ac nisi hodie deuium te lucelli spes feciss-set iureconsultum: equidem arbitror meam fidem, integritatem, pietatem, totamq; meam vitam sic huic Reipub. spectatam esse, vt isto crimine tibi potius improbitatis odium, quàm mihi suspicionem vllam conciliaris. Vides quàm multis adductus sim causis, vt tibi obsisterem? Denique (si scire vis) bona ciuium pars id à me enixissimè flagitauit, vt sui patrocinium aduersum te capesserem, negantes sibi videri tyrannide liberos sese, nisi te à tyrannicidæ præmio deiicerem.

Non

Non quòd pudeat homini debere hanc felicitatem: tametsi id quoq; durum, ei debere qui sic imputet. Sed debere arroganti, sanè quàm molestum est: at debere cui non debeas, isthuc verò non grauissimum modò, verùm etiam stultissimum. Equidem ne lenoni quidem vel verbo refrager, si modò is promereatur: sed obnoxium esse tam importuno imputatori, tum qui nihil iuuerit, id verò bis miserum est, bis stultum est. Nullus enim insolentius exprobrat beneficium, quàm qui quod non dedit, id vult dedisse videri. Sed finge mihi nullam esse causam quur tibi me opponerem, nisi quia sic animo lubitũ sit meo: profectò nihil habes quod mihi iure succenseas. Etenim quum apud Iudices tam sanctos agatur, si verè præmium meruisti, non tibi honorem eripio: verùmetiam vehementer illustro, quando non paulò magnificentius est tyrannicidæ præmium euicisse, quàm tulisse. Sin minus, æquus veniam dabis, si boni ciuis fungor officio, si nullo meo emolumento Rempub. debiti præmij ream defendo, si stultitiæ crimen, si imprudentiæ infamiam à ciuitate depello, si non sino vt nostro omnium periculo hæc vrbs in deos existat ingrata. Postremò, si deorum immortalium causam ago, quibus honorem debitũ tu conaris interuertere: vt vel hinc sat liqueat quanta religione reliquam causam egeris, qui statim ingrediens tam impudenter sis calumnatus. Contradicit igitur, contra Rempublicam fauet tyranno. Quanquam ego illud quoque liberæ ciuitatis esse iudico, hoc loco vel tyrannorum causas citra fraudem agere licere. Neq; tamen à vobis postulo, Iudices, vt vel mihi prosit in causa hoc meum erga Rempub. studium, vel huic obsit tam insolens arrogantia: imò non deprecor inuidentiæ suspicionem, non refugio vel atrocissimam illam quam iste mihi conabatur impingere, inuidiam, vt tyranno fauisse vi-

dear, nisi certiorib. quàm vt à quoquam refelli possint, argumentis euinco, nisi demum & aduersario persuadeo, modò ne tergiuersetur, vt quammaximè ciuiliter quis agat, nullum ei deberi præmium: sin exactius, feueriusq; pœnam etiam ab ipso deberi. Quæ quidem dum quàm potest breuissimè facio, quæso, Iudices, vt me attentis animis atque auribus audiatis. Meministis, Iudices, vt iste inter dicendum subinde nobis conatus sit ob oculos ponere, id vnum spectare iussisse, quantis malis tyrannide simus leuati. Hoc passim inculcabat, hac re bonam orationis partem occupabat: nihil nos aliud perpendere voluit, nisi quòd grauem seruitutem toleraſſemus, nunc optata libertate fruremur. Nimirum id tantum vos spectare voluit, quod ad hoc iudicium nihil attinebat. Neque enim hoc in quæstionem venit, quam misera sit tyrannis, quàm optanda libertas: sed de illo cognoscitis, Iudices, quum libertas huic vrbi sit restituta, quanta huic laudis portio huius virtuti debeatur: & an id quod euentu cum huius facto coniunctum est, idem cum eius merito coniunctum videri oporteat. Relegam autem eadem vestigia, quibus ipse in causam ingressus est: quod equidem refellendi genus simplicissimum esse puto: sed quarq; partes illas quibus iste rem secuit, id nimirum agens, vt quemadmodum ingeniosi conuiuatores ijsdem carnibus alio atq; alio modo coquendis condiendisq; efficiunt vt multa opsoniorum genera videantur, itidem iste nobis ex vnico homicidio multa faciat tyrannicidia. Repetam igitur ordine gradus illos, quibus iste facinus suum sibi visus est mirificè attollere, & in quibus identidem restitabat. Quòd si me deturbante, vel in vno quolibet consistere poterit: tum ipse sese victorem pronunciet licebit. Quot tyrannicidia, inquit, quot præmia? Primùm quòd volui, deinde quòd conatus

sum,

sum: tum autem quòd filium occidi, plus quàm tyrannum: postremò, quòd pater ob mortem huius sibi necem conscisuit. Principiò quòd voluit, Iudices, quis non leuius esse videat, quàm vt sit refellendum? nisi quòd iste tanta voce intonabat, toties inculcabat quòd tyrannum voluisset occidere, atque id (vt nihil iam accideret) tamen præmio dignum asseuerabat. Quid autem tam ridiculum, quam nudæ voluntatis præmium à lege flagitare? quæ adeò nihil ad se pertinere putat quid velint aut in animo statuant homines, vt neque pœnam irrogent si quid velis, modò perperam: neq; præmium ostendant, si quid officiosè velis: verùm id vnumquenq; voluisse interpretantur, quod nulla vi coactus effecerit. Ergò ne, inquies, non magna facti pars est voluisse, quod quidem arduis in rebus vel solùm sufficere solet? Rectè fanè: sed apud deos modò: quippe quibus solis perspicuum est quid nolis aut velis ab his præmium expectandum, si quid præclarum animo conceperis. Lex hominum vices agit, & quid in obscuris illis sinuosi cordis specubus mortales agitent, adeò sua referre nihil putat, vt non dicam abdita aut suspicioſa, sed ne ea quidem admittat quæ populari sunt opinione famâq; iactata. Postremò vt non nisi comperta recipiat, non audiat nisi quæ sunt certissimis argumentis deprehensa, probata, euicta. Cedo, quod est facinus tam nefarium, cuius simplex voluntas in crimen vnquam est vocata? Ista iudicia, Aeaci Rhadamanthique tribunalibus seruantur. Hîc mihi non quid volueris, sed quid feceris adferto. Quòd si nulla lex vlli flagitio supplicium minatur, quod in animo statueris: quæ tandem est impudentia, pro merito quod præstare volueris duntaxat, perinde quasi præstiteris, à lege quasi præmium postulare? Quæ quidem quum ad id vnum sit comparata, vt maleficia vel deterreat, vel coërceat, multó-

quæ magis ad eius partes pertineat nocentibus irrogare pœnam, quàm bene merentibus largiri præmia (id quod mox copiosiùs demonstrabimus) posteaquam in criminibus non accipit insimulationem meræ voluntatis: quæso te, in petendis præmijs ostentationem voluntatis admittet? Quis autem est ciuium vel quantumlibet ignauus, qui non velit tyrannum occidere, si tutò liceat? Quis non vel leno, saltem emolumenti causa velit? Denique quis non facilè simulare possit, voluisse se, videlicet quò præmium gratis auferat? Vis itaque dicam quantum hoc totum habeat momenti, voluisse occidere? Nempe perinde est, quasi te somniaris occidisse. Par pari pensari conuenit. Qui præstitit beneficium, ei lex beneficium rependit: at qui bene voluit tantùm, ei quid debetur, nisi vt vicissim bene velit Respublica? I nunc, & hoc in gradu nos iube consistere. Rem tam eximiam, inquis, animo versaui, statui, decreui: an præmium negabitis? Non fraudaberis præmio, si isthoc nomine postules. verùm illud interim præmij feres: velut homo nimium perfrictæ frontis, irrisus, explosus, exibilatus discedes, quem non puduerit id à lege postulare, quod ne leno quidem ausit à quoquam petere vt rem pro voluntate auferat. Nemo tam vecors, qui concedat, vt voluntatem nescio quam, hoc est, minus quàm verba precio redimat. At non volui tantum, inquis: verùm & periclitatus sum: ascendi, submoui satellites. Primùm isthuc tu quidem consultè facis, quòd de gradu illo desilisti, in quo nimis profectò incommodè stabas: quanquam ne in hoc quidem multò commodius constiteris. Nam etiamsi paulò minus absurdum videatur, haud ita multò minus impudens tamen est, quum lex palàm præmium decernat ei qui factum præstiterit: te, quòd conatus modò sis, præmium poscere. Ergo ne

hoc

hoc quidem iuris erit apud te legibus, quod per illas est ciui priuato cum ciue priuato? Age, quid si quis ciuium tecum iniisset contractum, ita vt ille pecuniam stipulatus, tu conditionem pactus esses: mirum ni suo vterque periculo, atque is nondum præstita conditione nummos his verbis abs te petat: Cedo mercedem, conatus sum, tentaui, adnisus sum: ánnon protinus impudenti homini respondebis, Cedo conditionem? Nam de tuo conatu quid mea refert? quandoquidem effectum abs te pactus sum, non conatum. Puta totidem verbis tibi nunc respondere legem: Agnosco contractum, non muto pacta, debeo præmium: sed si tu conditionem præstitisti, si tyrannum occidisti. Verbis aut obligantur aut absoluuntur homines. Si conato pollicita sum præmium, non grauabor dare: sint ei qui facinus peregisset, quod tandem ius est te ferre quod es stipulatus, me non ferre quod sum pacta? In priuatis ac minutis contractibus nemo tam improbus inuenitur, vt lucrum conditione promissum postulet, non præstita conditione: nemo tam stultus vt det, si quis postulet: & tu à Republica maximum omnium præmium postulas, quòd conatus modò sis? Nihil mihi nisi nugas adfers, donec illuc vnũ audiam, quod te præstare oportebat. Volui, inquis, ascẽdi, perrupi custodias, submoui satellites: quantulum iam est illud quod superest? Quid adhuc desideras? Nempe nihil in te desidero præter illud, cui soli debebatur præmium. Annón intellexisti, in istiusmodi contractibus duplex esse periculum: quorum alterum ad hunc tantùm, alterum ad illum propriè pertineat: videlicet persoluendæ mercedis, & præstandæ cõditionis? Ego meo periculo præmij dependendi onus recipio: neq; tua referre putes, neque refert, quàm angusta mihi res vnde corradendum quod debeam precium. Tu itidem conditionem tuo suscipis periculo: neq; mea quic-

quam interest quo sudore, quo periculo sit ea tibi præstanda. Totam istam curam, totum hoc negocium tibi relinquo. Quòd si ego iam præstita abs te conditione commemorem tibi, in agris meis malè prouenisse segetes, merces naufragio periisse, nihil auelli à malis debitoribus, non sine graui dispendio conflari posse pecuniam quam tibi debeam: dic obsecro, nónne nugas agere me dices, negans horum quicquam ad te pertinere? Hoc vno modo posse satisfieri tibi, si pecunia numeretur. Neque quisquam est iudex tam iniquus, quin te tuo vti iure fateatur. Et mihi pulchrè satisfactum existimas, si tu mihi tragœdiam adferas, quantum adieris periculi, quantum sudorum, quantum vigiliarum exhauseris, dum studes præstare conditionem? Res est (mihi crede) calumnioſior scrupulosiorq; quàm vt legibus tam occupatis conueniat alienam expendere voluntatem, alienos penſiculari conatus: quorum suos quisq; nimio solet æstimare, non suos difficile est adamussim perpendere. At facti facilis est æstimatio. Proinde ea in legis cognitionem cadit: hinc reliqua omnia consueuit metiri. Tametsi non piget interdum æqui bonique rationem habere. Verùm in his litibus quæ de vetere illa formula pendent, inter bonos bene agier oportet: in contractibus, quæ neque vi, neq; dolo coierunt, quid est quod à præscripto recedatur, nisi quis velit omnino à pactis discedere? Quòduis circumspice: & si potes vsquam inuenire exemplum, non nego præmium. Sæpe numerò in pugilum Olympicis, sæpe in certamine spectator (opinor) sedisti: cedo, num quando vidisti quenquam tam impudentem, qui palmam sibi hoc nomine vendicaret, quòd strenuè certasset? Non arbitror, atq; id in re penè lusdicra, certè ad voluptatem comparata. Et tu in tam serio omniumq; splendidissimo negocio id tibi postulas, quod in scenicis

scenicis illis pudeat vel impudentissimum tentare? Age quoties & illud vidisti euenire, vt qui sese fortissimè doctissimeq; gessisset in cursu, is à præmio longissimè abesset, & ignauissimo faueret euentus? Habeat ille sanè quod causetur: excidisse habenas, consternatum equum, fractam rotam, iactet se vel arte vel viribus tantò præcellentiorem, quantò Thersitæ præstitit Achilles: nisi metam prior attigerit, profectò postulandi præmij ius nullum habebit: fortunam suam incusare licebit. Cæterùm agonothetæ non indignabitur, propterea quòd hoc animo in certamen descenderit, vt eius veretur conditione: id est, ita demum præmium ferret, si virtuti fortuna fauente vicisset. Alioqui si conatui, non tantùm effectui præmium deberetur, tot palmis esset opus, quot in Olympicum certamen venissent. Quanquam in huiusmodi ludis qui solennitatis voluptatisq; gratia proponuntur, fit interdum, vt victis quoq; præmia statuantur, non honoris, sed solatij gratia: verùm seriis in rebus, atq; adeò periculosis, quænam obsecro lex vnquam mercedem statuit, nisi si quis facinus peregisset, & ita peregisset, vt omnes numeros implerit? A quo tu quantum absis, mox audies: nam nunc de conatu tantùm agimus. Lex igitur ciuicam promittit coronam ei qui ciuem in bello seruârit. Quis vnquam ad hunc honorem vel aspirauit, quòd se telis obiecerit, quòd non sine multis vulneribus discesserit? Profectò nisi ciue seruato, nemo ciuicam petit. Quis vnquam his verbis muralem petijt: Acriter contendi, Iudices, vt mœnia superarem, omnia feci, sed depulsus sum? Quantumlibet enisus sit, nisi cõscenso muro, nemo tam inuerecundus est vt muralem coronam sibi deberi dicat. Obsidionalem nemo flagitat, nisi depulsa obsidione. Postremò nullus honos petitur, nisi ab eo qui id effecerit, ad quod honor inuitat. Qui nauim in tempestate desertam

ad litus

ad littus perduxerit, huic ex lege vendicatio est earum rerum quæ naui vehebantur. Quorsum attinet hic tuam iactare periam, sudores, pericula, conatus? Nihil nō feceris quo nauē in tutum reduceres, sed victus tempestate deseruisti: audebis quicquā ex his quæ sunt in naui, tibi vendicare? Aut si ausis, futurum speras vt quisquam te vel pilum sinat attingere? Non opinor. Si quis vnquam ouationē, supplicationē, triumphum obtinuit, quòd ad victoriam omnibus neruis esset enisus, quòd grauiter se gesserit in bello: nisi superior discesserit, nisi præscriptum à lege numerum hostium fuderit: audē & tu tibi præmium promittere, quòd tyrannicidium sis aggressus. Quod si nemini hominum memoria contigit, desine tibi noua spe blandiri, desine inaudito exemplo postulare, quod sperare sit improbissimum, dare postulanti stultissimum. Noli nobis commemorare quanto capitis periculo murum arcis conscenderis, qua virtute satellitium tyrannicum perruperis, alios depulerit, alios occideris: quorum maximam partem tibi liberum est fingere. Ad obtinendum tyrannicidæ præmium, duobus duntaxat verbis est opus. Tyrannū occidi. Quantumuis conatum exaggeres, alleues, attollas: non nisi tyrannicidæ debetur præmium. Alioqui quid dices si eodem illo die quo tu arcem conscendisti, permulti pariter aggressi, sua quisq; virtute freti, quorum nemo tamen tyrannum interemisset: vtrum omnes tyrannicidæ præmio potientur ex æquo, nempe quia conati? Age quid si multis strenuè rem aggressis, vni cuipiam, qui sit omnium ignauissimus (vt non semper virtuti respondet fortuna) eum contingat interficere, annon præteritis reliquis, hic vnus honorem auferet? Quamobrem tandem? Non quia plus adierit periculi, sed quoniam id confecit, cui lex honorem decreuit. Hîc tu fortasse rursus incipies deplorare, frustra sumptam operam: negabis

negabis æquum esse, virtutis egregios conatus merito fraudari præmio, nisi fortunæ suffragio adiuuentur. Sed quæ tandem potest esse iniqua conditio, quam nemo compellitur accipere, nisi cui cordi sit? Quantumlibet iniqua conditio proponitur, eam nimirum facit æquissimam, quisquis suapte sponte recipit. In aleæ ludo (si fas est hoc exemplum conferre) quid iniquius, quàm vel summum artificem ab imperitissimo superari: si modò iactus commodè cadat? Atque id adeò nemo tanquam iniquum causatur: propterea quòd cui lusus huius lex non probatur, ei liberum erat non suscipere. Itaque lex quid præstari velit, id palàm atque in medio proponit: quid abs te præstari possit, id tibi relinquit expendendum. Illa nihil mauult, quàm vt res quamoptimè cadat: quòd si posteaquam nihil iam intentatum reliqueris, quò minus effeceris, per fortunam stetit, intelligis (opinor) nihil habere te quod legi succenseas. Fortunam, si ita lubet, in ius voca. cum lege nihil tibi rei: quæ vt nihil promittit, ita nihil debet, nisi præstanti. Neque verò existimemus, Iudices, istud à maioribus qui hanc legem tulerunt, sine summa ratione fuisse factum, vt conato præmium non esse statuendum putârint, videlicet illud cauerunt, non tantùm ne ancipites istas & inexplicabiles huiusmodi de conatu lites inuitarent, verùm etiam quòd intelligerent tyrannicidij conatum non posse nisi summo ciuitatis periculo suscipi. Vnde futurum prospiciebant, vt si conatui præmium statuissent, temeritate conantium Respon. subuerteretur potius quàm restitueretur. Etenim tyrannis quid aliud est quàm graue capitale & ciuitatis vlcus? huic si quis medeatur, ei merces digna proposita est: quam ita demum ferat, si remedium præsentaneum attulerit. Verùm huic malo neminem oportet admoliri manum, nisi certum artificem,

rem, qui sua diligentia peritiaq; fretus, non sinat hoc licere fortunæ, vt dum ipse salutem dare conatur, illa vitam penitus eripiat. Quid? virum tu igitur in eiusmodi discrimine conatum præmio iudicas inuitandum esse: an potius pœna deterrendum, nisi quod conatus est quispiam, idem præstiterit? Nec illud te subleuat, quòd mihi videbare ratiocinando colligere, quum lex in maleficijs pœnam irroget simplici sceleris molitioni, par esse vt multò magis in benefactis conatus habeat rationem. nam oportere legem multò propensiorem videri ad compensandam virtutem, quàm ad retaliandam culpam. Atq; vide, quàm hic tota erras via. Principiò non animaduertis hoc tyrannicidij facinus toto genere à reliquis discedere, propterea quòd aliorum molitio cum priuato molientis periculo modò coniuncta est, huius cum publico Reipub. discrimine copulata: vt temerè moliri tyrannicidium nihil aliud sit, quàm temeritate priuata rem omnium prodere. Deinde lex nec in quouis crimine, nec qualemcunque conatum in quæstionem venire sinit: verùm in paucis duntaxat, quæ vel propter insignem atrocitatem hoc odij merentur: vel eiusmodi sunt, vt prius exitium adferant, quàm conatus dent significationem: quod genus parricidium, veneficium, proditio. Postremò nõ vides nihil esse simile, totaq; natura rationeq; diserepare, pœnæ legitimam irrogationem, & honoris largitionem. Nam alterum quidem propriè legum munus, alterum quasi quædam de iure concessio, legisq; candor (vt ita dixerim) quidam est. Hoc ita habere, sic demum intelliges, si reputes quàm multa sint quæ lex iubeat, addita pœna nisi pareas: quàm multa item vetet, nisi obtemperâris, supplicium minitans: contrà vix vnum atque alterum esse, ad quæ præmio solicitet. Quædam enim eiusmodi sunt, vt durum ac seruile videatur ad ea metu mali adigi: quo de genere

genere sunt, vxorem ducere, peram dare liberis. Hic lex nimirū vrbanius ac verecūdius tecū agit: patris, nō magistratus sumis habitum: præcio ad id inuitat, quod alioqui gratuitò te præstare decebat. Rursus alia tametsi id genus sunt, vt à quouis non improbo ciue præstari velle oporteat, tamen & fortiora videntur, quàm à multis præstari queant: & periculosiora, quàm vt multi velint suscipere: nam inhumanum videtur, cuiquam vitæ suæ contemptum imperare. Ad hæc igitur præmio animat, quasi & calcar addit virtuti. Proinde non oportet hanc legum indulgentiam longiùs trahere, quàm ad quæ semel ipsa adstringit. Nec mirandū est si attētior, si vigilantior, si exactior est in proprio naturali & munere suo, quàm in eo in quo pro temporis ratione in alienas partes descendit. Huic adstipulatur illud, quòd nouis etiam criminibus exemplum aut nouum noua lege solet institui, aut à simili lege mutuò sumi. Neq; tamen idē fieri consueuit, si quis quid noui fecinoris cum laude patrauit, vt præmium à simili constitutione decernatur. Nisi lex extet, quæ nomin atim honorem statuat eius facto: quod roget, vix habebit: quod postulet, haudquaquam. Cur enim legi necesse sit, passim ciuium suorum officium mercede redimere? quandoquidem ne sit impunita improbitas, id publicitus omnium refert: at probus esse nemo gratis potest. Quid autem est quod non vel gratus patriæ debeat ciuis? cui si vel animam impenderis, quid mirandum, si quod acceperas, id restituis? Vt supplicio dignus sis, nisi parenti pietatis officium persoluas: non præmium illicò tibi debeatur, si persoluas: itidem si quid in leges committas, nō potes effugere supplicium: at non statim illæ tibi præmium debitum æstimi, si quid cū officio feceris. Nam si ciues omnes sese in officio continerent, ne opus quidem esset vllis legibus quippe quæ non ad bonos mores comparatæ, sed malis è

moribus

moribus natæ sunt (id quod verè vulgò dictitant) ac pharmaci vice fungantur. Finge itaq; nullas esse leges, quemadmodũ de aureo Saturni seculo fabulantur poëtæ, suo quenq; sponte fungi officio: an tu hic clamabis perire benefacta, quòd nulla lex præmiũ decernat? Vti lex non minatur nisi improbis, ita nõ pollicetur, optimis ciuibus. Quorsum enim opus promisso, quũ virtus absoluta abundè seipsa cõtenta sit? Proinde petere quod illa nõ sit pollicita, profectò plus quàm impudentissimũ est: improbè flagitare quod ea candidè ciuiliterq; promiserit, ciuis est probitatis non satis spectatæ. Tu quid mereris, paulò pòst excutietur. Interim finge sanè præcipuam quandã vtilitatem attulisse, cui tamen ex lege præmium non debeatur: vtrum protinus clamitabis infrugiferum fuisse officium, ciuitatem in ius vocabis, plebem ingratam vociferabere, minitabere iudicibus nisi tibi mercedem ex animi tui sententia decernant: an potius ipsam virtutem abundè magnum sui præmium iudicabis: oblectabis te conscientia recti: hunc esse maximum fructum officij duces, quòd de alijs citra tuum emolumentum benemerendo, ad deorum benignitatem videaris accedere? Nimirum hæc tibi futura sunt satis, si modò ciuis sis optimus. Quòd si non contentus istis, aliud adhuc nescio quod præmium desideres, certè maximo proximum est gloria: hoc tu iam propemodum tulisti. Quando metiris precio, volitare pro ora mortalium, celebrari, laudari, digitis notari mille, oculos omnium in te coniectos circumferre? Ista inquam vel maxima præmij pars: nam pecunia sanè quàm exiguum momentum adfert. Tu conatus dum taxat es: permagna portio, vel caput potius ipsum tuo deest facinori. At cùm interim his rebus frueris, dum non occiso tyranno, tamen velut tyrannicida celebraris, quæso te, quantula pars abest à tuo præmio, quod laturus eras etiamsi tyrannum occidisses?

occidisses? Postremò isthuc ipsum præmium, penè dixerim, inuidendum mihi videtur, quòd iam tibi licuit toties Reipublicæ tyrannicidium imputare, quòd in celebri iudicio, tibi contigit honestissimum præmium flagitare, & in tam frequenti theatro, spectante Republica, magnificam istam tuam tragœdiam peragere. Mihi videtur, Iudices, beneficij tulisse gratiam, quisquis exprobrare beneficium potuit. Tu fortunæ, tu deorum munus imputas ciuitati, & sunt fortasse, qui tibi libertatem acceptam ferant: an hæc tanta præmia contemnis, quæ vel vero tyrannicidæ sufficere debuerant, nisi lex maluisset præmio conatum ab effectu distinguere? Quanquam nullum meherclè præmium magis congruit ei, qui tyrannum conatus sit occidere, nec occiderit, quàm vt illi contingat tyrannicidæ præmium sperare, nec ferre tamen. Hiccine erat ille gradus, in quo nos tecum commorari iubebas? Quanquam hoc nomine tuus conatus minus promeretur præmium, quòd aliorum propósito fortuna modò defuit, tibi voluntas, vt ais. Effecisti quod voluisti: id quod erat necesse, nec fecisti, nec voluisti. Sed iamdudum alium gradum (vt video) circumspectas, in quem te recipias. nam in hoc quàm citra omnem præmij spem consistas, intelligis. Age sequemur te per omnia, & aliundè aliò fugitantem persequemur, nec vsquam sinemus consistere. Atqui non tantùm aggressus sum, inquis, verùm etiam occidi. nempe filium: atque id facinus in duo secas tyrannicidia, & quòd filium sustuleris plus quàm tyrannum; tum tyrannidis successorem: & quòd parenti, necato filio, mortis causam ministraris. De illo mox: nunc hoc, cuiusmodi sit, inspiciamus. Parentem ais abs te, iugulato filio, eadem occisum opera. negas enim referre qua via peremeris, modò sustuleris: imò splendidiùs isthuc videri vis, quòd tuo quidem ense, verùm

ipsius dextera sit interemptus. Hæc tam honesta, Iudices, oratio posset parum attentum fallere, præsertim hoc rem fucis illis suis & phaleris venditante, dum nobis ob oculos ponit validum illum florentémque iuuenem, sic patri adamatum, crebris vulneribus confossum: parentem senem miserum illi circumfusum, eodem exanimatum ense, sanguinem vtriusque inter se confusum. Ista quidem dictu splendida, sed quid ad tuam causam attinent? Nemo tam cæcus qui non videat, nemo tam effrons qui neget, spectaculum illud multò omnium iucundissimum extitisse ciuitati, quum senem tyrannum iuueni videret incumbentem, exanimem exanimi: & in altero gauderet sese leuatum malis præteritis, in altero futurorum metu. Hæc quum per se maxima, quum Reipublicæ sint gratissima, quid attinet verbis exaggerare? Illud vnum in hoc iudicio vertitur, vtrum tibi acceptum ferri oporteat, quòd pater sine controuersia tyrannus occisus est, an fortunæ, superûmque dexteritati? Quòd enim tuo gladio peremptus est, id verò quàm est futile, nihilque? Quid si tuo gladio ab eo qui eum vtendum abs te rogasset, tyrannus esset necatus, num tu protinus tyrannicidæ præmium petitum venires? Lex occisori pollicetur honorem: tu eum iugulâsti, de quo certè controuersum esse poterat, tyranni nomine censensus esset, nécne: eum de quo nihil erat dubitationis, reliquisti. Si prudens, prudens excidisti à præmio: sin metu, multò minus etiam causæ est postulandi munerit. Verûm illud tute vehementer vrgebas, vti prudens volénsque reliquisse viderêre. Sed quod tandem erat istud tuum consilium, quû tibi sic in manu esset, non toto metu liberare Rempublicam, sed vltorem tui facinoris, & verum certumque tyrannum relinquere? Intelligebas (vt ais) omne negotium confectum extincto iuuene, propterea quòd modis omnibus futurum

futurum præscires, vt senex illicò sibimet eodem gladio necem conscisceret. Videte, Iudices, in manifestissimo mendacio qua rima conatur elabi: nisi diuinandi scientiam commentus fuisset, non poterat hinc explicare sese. siquidem hæc vel augur, vel haruspex, vel vates diceres, fortasse nonnullos inuenires qui ista prædicanti fidem essent habituri. Nunc quid impudentius, quid vanius, quid veri dissimilius, quàm asseuerare id certum præscisse te, quod tale sit, vt quiuis alius exitus potius fuerit expectandus? An coniecturis es assequutus id euenturum quod euênit? At quid aliud effici coniecturis poterat, nisi vt vel speraret, vel suspicaretur? Porrò in re tam ancipiti, quæ dementia erat spem incertam sequi, discrimen certum negligere? Sed audiamus obsecro certas illas coniecturas, quibus hic noster vates præsensit inopinatum omnibus exitum. Iam ætate fessus erat, inquis, iam viribus defectus, nec obtineri iam autumabat posse tyrannidem adempto filio. Tum indulgentiùs amabat, quàm vt filio vellet esse superstes. Nônne sentis hæc adeò non esse naturæ rerum consentanea, vt iam omnibus videantur esse confutata; vel priùs quàm refellantur? Vtrum seni mentem vllam fuisse putas, an non putas? Si non putas, fieri potuit vt illi tutum videretur, quod neutiquam erat tutum: atque ita protinus toto falleris augurio. sin putas sapuisse, quur erat quòd vsque adeò diffideret? Quasi verò tyrannis viribus duntaxat vnius hominis, ac non multò magis ingenio, versutia, calliditate, largitione, crudelitateque contineatur: quæ omnia si magis in senem, quàm in adolescentem competunt, quur tu in diuersum torques augurium? An non illa ætas vsu rerum callentior est? an non altiùs dissimulat? an non cauet diligentiùs? an non prospicit oculatiùs? irascitur implacabiliùs? tenaciùs iniuriæ meminit? meliùsque in longinquum consulit?

His solis rebus imperium tyrannicum administratur. In mi
litiæ duce quantulum est illud momentum, quod corporis
vires afferunt? at in tyrannide profectò multò minus. Cur
magis illum terreret, ademptus filius, quàm extinctus fatel-
les qui piam audacior, quum arx super. sset approbè muni-
ta, supere ssent opes, arma, satellitum ingens agmen, tot in
ciuitate factiosi potentésque, qui non solùm tyranni par-
tes adiuuabant, verùm etiam tyrannos agebant? quos equi-
dem spero nunc nobis non esse metuendos (nolim enim in-
fausta ominari) at ita tamen, ne nimiùm securè negligan-
tur. Vsqueadeóne senem cruda viridiq; (quod omnes no-
runt) senecta, callidum, animosum, ambitiosum, non stul-
tum, vna filij mors consternauit, vt rebus desperatis prote-
nus è vita sibi magrandum duxerit, præsertim quum ille pa-
tris dominatum nihilò reddiderit tutiorem, sed multò inui-
diosiorem, idq; ob libidinem, atque ætatis insolentiam teme-
ritatémque, adeò vt expedierit propemodum illi ad stabi-
liendam tyrannidem filium è medio tolli? Etenim quò pro-
pius ad iusti regni speciem accesserit tyrannis, hoc minus
est inuidiæ obnoxia, magisq; tuta. Iuuenis ille solùm hoc au-
gebat, quod maximè tyrannos solet euertere: vere illa ty-
rannidis munimenta in callidi senis pectore erant collocata.
Sed teneriùs adamabat filium, quàm vt defuncto posset su-
pere sse. De matercula quapiam priuata loqueris, an de vi-
ro sene, callido, crudeli, denique tyranno? Quid ego, Iu-
dices, in eo sermone argumentis coarguendo sumam operam,
quem ipsa natura, quem mos, quem communis omnium sen-
sus repudiat? Quis vnquam istud audiuit, tyrannum vsque
adeò pio in liberos fuisse animo, vt non dicam commori vo-
luerit, sed conuiuere commodè quiuerit? Credite mihi, pri-
uatorum isti sunt affectus: tyrannus neque quid natura, ne-

que

que quid pietas, neque omninò quid sit officium, nouit. Exuit hæc omnia, simulatque tyrannum induit. Omnia commodis omnia metu, omnia necessitate metitur. Solos hos amat (si quos tamen ille amat, qui vel deos ipsos odit) quos aut metuit, & tollere nondum expedit, aut quorum operæ ministerio & ad faciendum imperium indiget. Quòd si vllos ille posset amare, similes certè sui diligeret, impios, violentos, rapaces, sceleſtos: quando nihil ad conciliandam charitatem efficacius morũ similitudine. Atqui ne improbi quidem illi chari sunt, nisi quatenus adiuuant: adeò vt præposterum vel peruersum potius quendam Stoicum tyrannus exprimat. Neque enim quisquam tam Stoicus fuit, vt æquè vacârit omnibus affectibus, atq; tyrannus: hoc modo illos discernit, quòd Philosophus honesto metitur sua consilia, hîc commodo. An ille vllum pietatis igniculum in quenquam mortalium sentire potuit, qui in patriam, vitæ parentem altricémque, qui in cœlites omnium bonorum auctores tam sit impius, vt illam crudeliſsima opprimat seruitute, horum phana despoliet, iura contemnat? Verùm vt largiamur tibi nonnihil, sinamúsque te priuatos affectus in tyrannicum pectus, hoc est, ignem in flumen transferre: an tandem persuadebis illud, vsqueadeò indulgenter illum adamasse filium, vsqueadeò in eum omnes vitæ suæ spes, voluptates, opésque semel contuliſse, vt illo sublato ne minimam quidem vitæ cautam sibi reliquam esse putaret? Repete, non dicam ex hac ciuitate, verùm ex vniuerso mortalium genere: non ex hoc seculo, sed ab orbe condito, & ab ipso (si vis) Prometheï simulachro: quotuſquiſque fuit pater, quotaquæque matercula, quæ ob liberorum necem sibi fatum accerſuerit? Naturalis hic dolor, & quem nemo ferè non modeſtè ferat. Priuatis parentibus vel indulgentiſsimis, muliercularum intem-

perantissimis affectibus mediocris luctus sufficit: tyranni in filium charitati non nisi solam mortem satisfacturam esse, tu Lynceus præuidebas? Age, hoc quoque tibi donamus, vicerit homo tyrannus priuatorum in liberos pietatem, vicerit indulgentia matercularum omneis: quî tibi compertum esse potuit, vltrò se dolor paternus inclinaret, in rabiem, an in disperationem? Quò diligebat impotentius, hoc erat probabilius, vt senex naturâ ferus, ciuibus infensus, vel maximè vellet esse superstes: vel ob id denique, quò veterem illam iram, nunc filij nece acerrimè exasperatam irritatamq; Reipublicæ supplicijs saturaret. Quòd si aliàs vitæ pertæsum fuisset, hæc nimirum vna causa poterat illum in vita retinere. Quid autem senili animo vindictæ cupidius? An nescis quàm impotentes ætas illa concipiat impetus, quo rapiatur æstu, quo flagrare soleat incendio, si quando atroci insigníq; contumelia lacessatur? Quæ verò potuit esse atrocior, quàm filij cædes sic amati, vt tu quidem ais? Hæc nimirum, quicquid in illo fuerit vnquam crudelitatis, quicquid sæuitiæ, quicquid immanitatis: si qua sanguinis sitis, si qua supplicio-rum fames, denique si quid tyrannicum: id omne semel de integro poterat excitare, quasíq; renouare. Mitiora etiam animalia, datæ orbitatis iniuria in rabiem solet agere: & tu in tyranno (quo nullum animal immitius) nihil tale metuendum esse certissimus augur existimâsti, quod in tigribus videmus euenire? Quòd si tibi vni compertum erat, tyranno sic in deliciis esse filium: quid igitur aliud tua fiebat opera, nisi vt sæuissima illa tigris rapto catulo in rabiem versa, in miseram in hanc ciuitatem dilaniandam discerpendámque insiliret? Id si non euênit, magna dijs gratia, tibi magnum debetur malum: qui quantum ad te pertinet, tam diram beluam in nostra capita fortunásque immiseris. Elige

nunc

nunc vtrum malis, an verum fateri, nihil fuisse tyranno cum nostris affectibus commune, an confingere sic adamasse, vt matercularum quoque vicerit delicias. Certè neutro modo tua constabit diumatio: quæ nisi constiterit, non est quòd ad eius rei laudem aspires, quæ fortunæ commoditate te imprudente euenerit. Postremò donemus & hoc tibi, vt præsciueris, & certum præsciueris: Deo videlicet quopiam te certiorem faciente (nam alioqui fieri nequaquam potuit) perinde est ac si non præscieris, quum præscientiæ tuæ fidem legi facere non possis. Profer quibus prædixeris id euenturum quod euênit: doce quis deorum quando isthuc tibi prænunciârit. Nihil habes quod dicas. Verùm posteaquam rem feliciter euenisse videres, tum demum post factum vates esse cœpisti, quemadmodum vulgò tum fieri, tum dici consueuit, post euentum stultos etiam sapere: & quò fortunæ beneficium verbis in te transmoueres, tragœdiam istam nobis comminisci cœpisti, causas reperisti, quibus præscisse videâre. Sed dij boni, quàm non bonum Poêtam te præstitisti, qui tam inconsistentia, tam cum natura pugnantia finxeris, sæuissimum tyrannum ob pietatem erga filium, vtrò vitam fugisse: ob vnius capitis necem tutum sibi non putasse in vita commorari, quum omnia superessent, quibus tyrannis & paratur, & obtinetur, sublato eo in quo omne tyrannidis præsidium collocârat, repentè rebus suis diffisum ad inferos abijsse. Age, mitto nunc argumenta. hæc omnia vera, non ficta credemus esse, tametsi ne fucum quidem vllum habent veri: si mihi ex omni hominum memoria, vel vnum tyrannum potes nominare, qui liberos suos sic adamârit, vt non spadones ac pallacas longè prætulerit: qui sic illis indulserit, vt non suspectos haberet obseruaretq; : qui sic illi sit fidus, vt non in barbaris quibusdam latronibus ac ser-

uis stigmatibus plus quàm in illis fiduciæ posuerit. Ego tibi permultos referre possim, qui filios sic oderint, vt viuos esse pati non possent: adeò metuerint, vt ne cibum quidem vnà capere vellent: adeò diffiderent, vt tum demum se tutos esse putarent, si quis illos è medio submouisset. Nullus inutilior tyranni satelles, quàm filius. Ex extrema barbarie conductitios mauult ille sicarios, fugitiuos, homicidas, sacrilegos: his vitam suam mauult committere, qui sua patria frui non possint, & alienam euertere gaudeant, qui barbaricis ferinisq; viribus antecellant, & Gigantes illos impios referant: qui propter animi cupiditatem non difficilè ad quiduis periculi suscipiendum perducuntur, & propter ingenij feritatem à nullo facinore abhorrent. Hi sunt idonei tyrannorum ministri, hi fiducia, munimentum præsidiumque tyrannidis multò tutissimum: hos si quis ademerit, causam videatur dedisse, cur rebus tyrannus diffidat. Nam filius qua tandem ratione dominatum sustinebat? Aetate? at vtilior ætas grandior. Robore? vnus erat. Prudentia? magis sapit senecta. Custodijs, quas obtinebat? at si aduersus patrem obtinebat, mors illius seni etiam optanda. Si patris nomine, quid nisi vnus satelles ademptus erat? Nam custodiæ quo deficerent, nisi ad eum cui alebantur? Tutior igitur erat futurus tyrannus amoto filio. Res enim tyranno suspecta, filius violentus & insolens, propterea quòd reliqui illi Barbari solo lucro contenti sunt: filius illud præmium spectat, tyranni dis successionem. Nec vllus pietati locus, vbi mentem possidet dira regnandi libido. Ibi contemptis naturæ legibus & filium horret pater, & patris interitum optat filius. Sed dicturis iamdudum nescio quid: mane, præsensi. nihil inexpugnatum omittam. vrges, Nisi præter modum adamauit filiũ, nisi diffisus est, cur sibi mortem conscíuit? Isthuc verò me-

ritò,

ritò demirandum : quippe quod præter omnium, ac tuam etiam spem euênit. Verùm ego nihil ad me pertinere puto, vt tibi rationem reddam, quid illi dij in mentem immiserint vt sibi vim afferret : hoc tantùm euincere sat est, te nullis coniecturis hunc exitum certò præscire potuisse, quantumlibet amârit filium : tametsi causa non admodum obscura. Iam deorum si qui fuerunt huic infensi Reipub. iras diuturna nostra calamitas satiauerat. Iam propitios nostra vota, nostra sacra commouerant: aderat illud fatale tempus, quum impius ille senex dijs atque hominibus dignas admissorum pœnas daturus erat. Iam aderant vltrices Erinnyes, aderant Furiæ facibus & hydris omnibus armatæ: hæ illi mentem ademerunt, hæ vanam formidinem incusserunt, hæ attonitum ad spontaneam sui cædem impulerunt. Nihil minus arbitrabatur quàm fugisse qui filium peremerat, quàm vna cæde contentum fore. qua quidem vna in re iure potes gloriari, quòd tyrannum vehementer fefelleris. Virum esse putabat, qui hoc facinus peregisset. Credebat esse talem, quales audierat esse solere tyrannus, qui magno suæ vitæ contemptu tyranni caput impeterent : qui non adorirentur facinus, nisi ratione probè perspecta, qua possent perficere. Hanc suspicionem [a] Pan ille, aut si quis alius est Deus, nouis terriculis exagitabat. Arbitrabatur instare sibi carnificem, sentiebat adesse necessitatem illam fatalem, quam nemini nocens vitare licuit. Itaque quod huius vrbis pietati, quod deorum bonitati debetur, cur tu id phaleratis dictis in te transferre conaris? Vbi discrimen erat subeundum, tibi fugitabat: nunc vbi res præter spem pulchrè cecidit, tutumq; putas, fortunæ laudem in te deriuas. Sed finge diuersum exitum fuisse consequutum, pone tyrannum ira percitum, passim ciues ad exquisita supplicia rapere, proscribere, iugulare, in exilium

agere, possessionibus exuere: quid hîc dices? Non sines, opinor, eorum malorum causam in te tanquam in auctorem referri, & fortunæ argumento culpam deprecaberis. Negabis tibi imputandum esse, si quid fortuitò præter propositum euenerit. At nunc nonne iniurium est, quod boni, fortunæ commoditate præter spem euênit, id totum in te velut auctorem velle traducere? Etenim te nihil expectasse minus, quàm id quod euênit, vel ipsa res clamitat. Si hoc animo conscendisses arcem, vt filium non patrem occideres, credi poterat te talem quandam spem animo concepisse: nunc casa nescio an metu potius, in iuuenem incidisti: & tum denique diuina ista mens & futurorum præsaga, sed quæ non nisi post euentum sua prodat oracula, te corripuit. Quum esset fugiendum, ibi demum Iudices, in re tam tumultuosa, secum velut otiosus consultare cœpit, vtrum senem sua dextra dignum existimaret: ibi demum præuidere cœpit, fore vt pater ipse sibi manus afferret. Et quò commentum tam impudens, Iudices, efficiat paulò probabilius: quæ nec vidit, nec videre potuit, ea perinde describit, nimirũ vt iactat poëta, quasi spectator adstiterit, quid in mentem venerit tyranno, quid dixerit, quid fecerit, quomodo ferrum strinxerit. Eiusdem profectò impudentiæ, fingere præsciisse se quod esset euentu consequuturum: & quod non videris, id ita narrare quasi videris. Quantò melius tuo commento, id est, fabulæ tuæ fides constitisset, si ita finxisses: te quum perempto iuuene, stricto gladio ad senem ire destinasses, repentè à tergo affuisse. Palladem illam Homericam, & iam euntem capillis reuocasse: vetuisse, ne tam luculentum facinus senili cæde obscurares: sese citra tuam operam curaturam, vt ille suapte manu, sed suo gladio peremptus, gloriæ tuæ nihil tenebrarum offunderet, sed multum etiam adderet lucis: dehinc abditum te per-

rimam,

rimam contemplatum, vel (quod est te dignius) repentè deam sepsisse te nebula, vt tyrannicæ necis tutus & otiosus spectatur asisteres: nec prius illinc discessisse, quàm negocium omne confectum vidisses. Hæc si consinxisses, paulò minus malum poëtam te præstitisses. Sed ocium, opinor, non suppetebat ad omnes fabulæ parteis commodè tractandas, videlicet lucri cupiditate te protinus ad præmium postulandum rapiente. Nunc vel ipsa te prodit inconstantia, figmentiq; coarguit. In arcem ascendisti, quò tyrannum occideres: neque tum præuidebas, quod sole ipso clarius videri vis. In medio negocio subitò nescio quis Deus oculos tibi restituit, vt videres futurum id quod accidit. Porrò si veris fidem facere voluisses, narrare debueras quemadmodum nocturnus explorator furtim arcem conscenderis, in ædes clanculum irrepseris, fortè fortuna obuio nemine, non dicam vt tolleres aliquid, sed vt experireris si quod tuò facinus posses designare: hæc molienti, commodùm fauisse fortunam. ita que quum adolescentem solum atque incustoditum offendisses (vt est ea nimirum ætas securior periculiq; minus cogitans: præterea diuturna tyrannis iam magnam metus partem exuerat:) tum haud scio (vt mores illius erant) multo vino sepultum, atque immodica libidine defessum, fortiter iugulasse scilicet, & [a] somnum illi cum morte, id est, germanum (vt ait Homerus) cum germano coniunxisse: deinde vbi iam cardines procul stridere cœpissent, exaudito videlicet morientis gemitu, ibi te metu exanimatum ita fugisse, vt non vacârit gladium è vulnere tollere, quem nec parricidæ, nec sicarij solent relinquere, ne deprehendantur. Interea domi latitasse te, iamdudum de fuga cogitantem, & longinquas aliquas semotasq; mundi latebras animo circumspectantem, in quibus abditus posses irritati patris sæuitiam fallere.

Iamq;

Iamq; te ad spontaneum exilium accincto, repentè in vulgus exijsse famam, liberam esse ciuitatem, tyrannum vnà cum filio iugulatum, reliquos metu fugisse, auctorem ignorari facinoris ibi repentè ad nouam tuæ fabulæ catastrophen immutasse te animum: & qui priùs de salute fueras solicitus, protinus ad præmij spem arrectum fuisse, lucriq; auiditate, priusquam tibi satis esset excogitata ratio, qua totam huius inopinati euentus laudem in te traduceres, prosilisse in medium, id quod vidimus, clamitasse tuum illum esse ensem, tuum facinus, non vnum præmium tuæ virtuti fore satis. Hæc nemo non credidisset: sunt enim rerum naturæ consentanea, vsu comprobata, omnium opinione recepta. At tu dum sedulò quidem, sed tamen parum ex arte, tuam nobis præscientiam niteris persuadere, quàm multa commisceris, non dicam tota facie à vero distantia, verùm etiam cum sensu communi, cum more, cum natura penitùs pugnantia? primùm tyrannum tam maternè filium adamasse, vt sine eo viuere noluerit: sic ob vnius mortem metu fuisse consternatum, vt in vita manere non sit ausus: sic illi toto pectore fisum, vt ipse nullas circum se custodias haberet: adeò fracti animi fuisse, vt tam chari pignoris truculenta cæde non potuerit ad vltionem inflammari: tam inualidum, vt tua dextra fuerit indignus: tam inermem, vt ni tu illi gladium reliquisses tuum, defuturum fuisset quo se iugulet. Non vides quàm non competat tam insignis in tyrannum pietas, tam secura in eam ætatem fiducia, tantus metus in hominem, excepto filio, reliquis omnibus præsidijs munitum, tanta consternatio in hominem tot periculis exercitatissimum, tanta imbecillitas in iratum? Quid igitur erat cur tu senem illum tantopere contemperis, vt indignum habueris qui tua ista magnifica dextra iugularetur? Tùne indignum iudicabas

bat quem occideres, quum eum Respublica non putârit indignum quem formidaret, quem maximo suo cum dolore ferret? Non talem illum, Iudices, non talem sensimus, vt cuiquam contemnendus videri debuerit. Neque tu eum vnquam contempsisti: nisi fortè contemnere est, miserè formidare. Sciebas arcem armis refertam, sciebas superesse satellites, quorum vel vnus (si seni vires deerant) sufficiebat iugulando tibi. Non ignorabas (id quod nemo nostrûm nescit) quantum virium illi partim exercitatio, partim ingenij feritas etiam in illa senecta reliquerat. Tum non te fugiebat, frigidum illud senium sic interdum aeri dolore inflammari, vt iuuenibus etiam validissimis sæpenumerò fuerit intolerandum, si quando solitum illud robur quod ætatis gelu velut obtorpuerat, magno aliquo animi motu recanduit. Quis autem tam mualidus est, vt non illi pudor, ira, dolor ingens vires suppeditet? Hoc erat videlicet cur tu filium quàm patrem malueris occidere, quòd illum inopinantem, inermem, dormientem fortuna obiecit. Cum hoc pugnandum erat, armato, vallato, irato denique. Hoc erat cur gladium relinqueres, ratus ne tantisper quidem morari tutum, dum reciperes, metuens videlicet ne tantillum sarcinæ te redderet in fuga tardiorem. Reliquisti multus, quò tyranno prodi posses: sed prodi maluisti, quàm deprehendi. Neque ego nunc formidinem tuam accuso, imò miror magis quòd pedibus consistere, quòd fugere potueris, quum audires moueri tyrannicam familiam, stridere arma: intelligeres tibi non cum puero, sed cum vigilantibus viris, accinctis, armatis, sobrijs, irritatis, denique cum rabioso patre dimicandum esse: non quòd illum vsquadeò filij mors commoueret, sed quòd arbitraretur, & haud scio an verè, se petitum fuisse, dexteram tuam errasse tantùm in filio. Inunc & spera, non dicam hos

Iudices,

Iudices, viros omnium perspicientissimos, sed vel è media plebe quenquam esse tam mucosis naribus, cui non suboleat, imò qui non planè odoretur, præsentiatq; totam hanc fabulam abs te confictam. Et quod poëtæ solent, quum hærent in explicando tragœdiæ argumento, hanc veluti deam diuinationem arte quadam induxisti, quò præsensionem tuam Iudicibus probares, sine qua videbas præmium obtineri non posse. Sed occasionem, inquit, ministraui paternæ mortis, qui gladium, quo se feriret, reliquerim: atque id solùm non modò satis esse putat ad petendum præmium, verùm etiam meritum esse vt ipse ensis inter arma deorum consecretur, dominus pro Deo præsenti colatur. O hominem suauem, si has spes verè concepit: impudentem, si quum non speret, postulat. Itáne tyranno gladius erat defuturus, nisi tuum illum reliquisses? Tu in arcem arma, hoc est, in syluam ligna portanda putâsti? Nisi fortè tuum illud ferrum magicis precaminibus erat imbutum, vt vltrò ad mortis adegerit necessitatem. An verò nihil refert putas, quam præbeas occasionem, quomodo, quo animo? Primùm, gladium reliquisti, quo nihil minus deest tyranno: nunquam ferrum abest, non in cubili, non in triclinio, non in sacris. Reliquisti metu trepidus. Tua quidem in re illud interim demiror, qua fronte eũ gladiũ tuum ausis appellare, quem habueris pro derelicto. Metu, inquã, exanimatus reliquisti, quem postea receptũ optabas. Reliquisti rem anceps item. Quid si tyrannus illum eundem ensem in ciuium iugulos destrinxisset? quid si eodem lectos aliquot ex huius vrbis iuuentute adolescentes filio suo inferias maclasset? Si tyrannum occidisti, quia tuo occisus est gladio, & horum omnium indigna cædes ad te pertinebit: quippe cuius ense peracta est. Id si non euênit, nihil ad te pertinet. nam anceps occasio quam in partem cadat, id dijs in manu est. si bene verterit, nihil gra-

tiæ

tiæ debetur ei qui dedit imprudens: sin malè, temeritas imputatur. Neque enim culpa vacat, qui periculosam ministrat occasionem: quæ si feliciter, mirentur omnes: sin infeliciter, meritò accidisse dicant. At quantò probabilius erat, futurum vt tyrannus tuo ense alios in vsus abuteretur? Scio me, Iudices, hæc pluribus refellere verbis, quàm necesse videatur, quippe tam friuola: verùm id mihi propositum est, nullum illius argumentum non excussum, non exagitatum, non reiectum prætermittere. Quare quæso ne pigeat, ita vt antehac feciſtis, patienter atq; attentè cognoscere, dum hunc ab gradu firmissimo deijcio. Hîc sibi vehementer fidebat, hunc acriter vrgebat locum. Negebat vitari posse, quin præmium deberetur, quòd patri necis causam ministrasset, si non relicto gladio (nam hoc opinor argumentum iam habet pro derelicto) certè necato filio. Nam ita in legibus dissertum aiebat, nihil interesse virum manu sua quis occidat, an mortis causam præbeat. Addebat, æquum esse, vt quum in maleficijs causam datam imputarent leges ad supplicium, multò magis idem obseruaret in benefactis ad præmium. Hæc aiebat memini sse se, in legibus esse disputata: illud addens Thrasonicum, nisi sibi diuturna seruitus, legum memoriam obliterasset. Non tu legum oblitus propter diutinam desuetudinem, sed nunquam quid sibi velint leges, inquisisse videris. Bis enim hic erras, qui neque causæ datæ rationem, neque dantis animum discernas, id quod legibus traditum est: nec animaduertis longè diuersam esse rationem maleficij & beneficij imputandi. Quid ais noue iuris interpres? Itáne satis esse iudicas vel ad pœnam vel ad præmium, qualemcunque quomodocunque causam dedisse? Nihil igitur refert, Hector an Aiacem occiderit manu, an gladium illum dederit quo se postea confodit? Atqui hanc

laudem

laudem nunquam ille sibi vendicasset: tametsi probabile videri poterat, in eum vsum hosti ab hoste datum fuisse ferrum. Quin ergo fabros ærarios omnes vel ad pœnam vocamus, vel ad præmium, quoties armis in eorum officina perfectis aut iugulantur ciues, aut seruantur? Postremò quur hoc quod tu petis præmium, non ensis istius tui opifex petiit potius? Tyrannus gladium erat habiturus, te non porrigente: tu porrigere non poteras, nisi huius industria tibi ministrasset. Age, si telo inter venandum temerè misso fortè tyrannum vicinum interfecisses, clamares tibi tyrannicidæ deberi præmium: an potius nihil tibi deberetur laudis, quòd imprudens & inscius iaculum torsisses? Imò in ius potius vocandus esses, qui misi teli temeritate ciuem (quod in te fuit) occideris. Nam quòd in tyrannum incidit, id nihil ad te. Quid si caupo vinum lene ac suaue, quale Polyphemo dedit Vlysses, tyranno vendidisses, atque ille eius dulcedine captus, auidiùs sese ingurgitasset, eaq; re concepta febri decessisset, auderesne caupo vini, titulo tyrannicidæ præmium flagitare? At quis non te cum tua flagitatione vt temulentum vinoq; madidum exploderet? Cæterùm quanto frigidiore titulo nunc idem postulas? Vtcunque coniecturis præcipi poterat: vt ætas vinosa tam illicibili vino auidiùs intemperantiusq; frueretur, crapulam consequeretur morbus, præsertim in sene: morbum mors: vulgò hæc eueniunt. Tu eam tyranno mortis causam dedisti, cuius nullum extat in hominum memoria exemplum. Quis enim antehac ob filij necem sibi manus intulit? Accedam propiùs. Finge te tyranni coquum esse, probè callere palatum domini: medicos interdicere cibum, quo tamen ille oppidò quàm lubens vescatur: interminari morbum capitalem, ni temperet: id te non fugere. eum cibum tu arte tua, cupedijsq; & condimentis magis ac

magis

magis illecebrosum reddis, consequitur edentem morbus quem prædixerant medici, emoritur tyrannus, liberatur ciuitas. Hiccine coquus è culina in forum prosiliens, & adhuc iure madens, fuligine niger, tyrannicidæ præmium postulabis? mortarium, tonsillum, & ollas ostentabis, arma scilicet quibus tyrannidem expugnâris? Non eris (opinor) tam impudens in ea causa, qua tamen ista tua multò est absurdior. Nam illi voluntas occidendi non defuit, probabilem præbuit causam. Tu nec in hoc iugulâsti filium, quò pater vtrò vitam relinqueret: & causam dedisti ad quiduis potius quàm ad istud idoneam. Accipe exemplum tuo similius, quàm ouum sit ouo (quod aiunt) simile. Quid si tyranni amicam, quam ille miserè ac perditè deperisset, occidisses: eáq; cognita re tyrannus sibi vitam abrumperet, auderes ad præmium aspirare? auderes dicere, te certum præscisse, fore vt tyrannus sponte fugeret è vita? Certè quanquam plures amicas extinctas sequuti sunt quàm filios: nemo tamen tibi crederet, nemo tibi præmium decerneret: tuum factum periculosum & anceps dicerent: omnes fortunæ gratias haberent, cuius commoditate res ea feliciter cessisset. Tibi abundè magnum præmium existimarent, si commissi venia donatus discederes. Primùm igitur diuersam imputandi maleficij, & ascribendi beneficij rationem conueniet distinguere, deinde causæ æqualitatem, postremò animum: atque ita demum liquebit quid tibi lex debeat. Nam quòd aiebas legem prolixiorem esse oportere ad reddendum præmium, quàm ad infligendam pœnam: id in priuilegijs, quæ in exemplum non vocantur, fortasse locum habet: in iure communi longè secus est. Siquidem (vti superiùs demonstrauimus) nulli nocenti lex non minatur pœnam: paucis benefactis præmium ostendit. Tum in maleficijs etiam conatum simplicem

supplicio prosequitur, in benefactis semper exitum requirit. Nec mirum, nec iniquum, si lex est diligentior in eo negocio ad quod vnum est nata atque instituta, quàm in eo in quo temporis ratione tanquam alienas sibi sumit partes. Ergo in utroque communiter spectat, vt causa sit idonea: deinde vt animus adsit, non tantùm casus. Hoc rursum interest, quòd in benefactis nec causa idonea, nec animus idoneus satisfacit legi, nisi his accesserit eventus item idoneus. In malefactis si quid nocendi animo tentes, non expenditur nec euentus, nec causa: sed ex animo factum tuum lex metitur. Sic enim iudicat, tibi nihil ad scelus defuisse præter fortunam: quate subleuari, quod tandem ius sit? In euentu simul & causam datam, & animum expendit. Si animum vitiosum comperit, nihil moratur causam, quàm sit idonea: putat animum & euentum ad pœnam commerendam sufficere. Sin animo simplici data est causa mali idonea, & non consequitur euentus: lex quasi conniuet ad id, & non putat ad suam cognitionem magnopere pertinere. Sin euentus est consequutus, etiamsi de animi vitio doceri non potest, tamen temeritatis & negligentiæ nomine pœnam irrogat, partim propter suspectam dantis voluntatem, partim vt hæc latebra peccantibus eripiatur, Imprudens feci: discantq; homines vel suo periculo cauere, quod alieno faciant periculo. Ergo qui prudens & sciens, certam atque euidentem noxæ causam dederit: eum perinde lex censet, quasi facinus manu peregerit: veluti si quis hostem opibus copijsque iuuerit, perinde est ac si ipsius arma contrà ferat. Siquidem id suppeditauit, sine quo bellum geri non poterat. Aut si quis inimicum suum per dolum nauigio solutili imponendum curet, vt naufragio intereat: aut in conclaue pensili testudine inducat, vt ruina opprimatur: aut iuxta lectulum ægroti, loco

pharmaci

pharmaci venenum ponat, futurum sperans vt eo hausto pereat, tametsi non bibit ægrotus: tamen veneficij postulari potest qui posuit, propter vitiosam animi voluntatem. Nam vehementer erat probabile id euenturum, quod ille moliebatur. Huic si detrahas nocendi voluntatem, nihil illi cum lege rei futurum est. Si detracta nocendi voluntate, apponas euentum: non effugiet temeritatis crimen, nisi illum inculpata ignorantia absoluerit. Porrò si in loco non ad id destinato, puta in via publica, aut in fundo alieno, arcu tremet exerceas: lex tecum non agit, nisi si quem occideris, aut vulneraris, aut si cui damnum dederis. Cæterùm quod facis, tuo facis periculo. Quòd si quid horum consequutum est, cum lege tibi res est. Neque tibi tua patrocinabitur imprudentia: quippe quæ culpa temeritatis non vacet. Siquidem in te fuerat præcauere, quod probabiliter poterat prætimeri. Vides quanto discrimine disita sint, inter quæ tu nihil interesse dicebas? Primùm non statim imputatur ad præmium, quod ad pœnam: idq; non à malignitate legumlatoris, sed partim ex ipsa rei natura proficiscitur, partim à legum officio. Deinde discernitur animus: causa data dijudicatur: spectatur euentus. Age nunc, si libet, tuam causam, qua tuum facinus æstimari vis, expendamus. Finge te certam ineuitabilem mortis causam tyranno dedisse, sed imprudentem: nulla tibi sit præmij petitio. Quis enim insciens benemereri dicitur? Fortibus viris præmia dantur, non fortunatis tantùm. Nam euicimus iamdudum, opinor, ne posthac affirmes te in hoc iugulasse filium, vt pater sibi necem conscisceret, quod euenturum ne vates quidem quisquam præscire poterat, tu nec suspicari: imò posteaquam rem plenam discriminis, fortunæ arbitrio commisisti, quia bene successit, hoc nomine lex te non postulat: at idem si

malè euenisset, temeritatis pœnas eras debiturus. Neque enim tibi succurreret inculpata ignorantia. Quid enim æquè formidandum erat, quàm ne tyrannus simulatque occisso filio se peti insidijs persensisset, omnia tyrannidis mala in vos conduplicaret? Iam vt de animo res tibi constet, causam dedisti non solùm non idoneam, verumetiam periculosissimam Reipub. Vin' hoc tibi argumento euidentissimo demonstrari? Finge te quempiam è ciuibus vitio occidisse: tum extincti patrem id facere, quod modò fecit tyrannus: vtrum tu duplici cædis crimine teneberis, an simplici? Simplici opinor. At vxor & mariti mortem imputabit, qui necato filio, seni causam mortis dederis atque his fermè tuis argumentis vtetur: Indulgentissimè filium adamabat, in illum omnem familiæ curam reclinauerat, illo se oblectabat. Atque hæc de priuato sene cum fide dicet, quæ tu de tyranno nimis durè (ne dicam ridiculè) dicebas. Addet ea te scisse, præuidisse futurum vt ille vitam fugeret orbatus filio, in quo vno omnia vitæ oblectamenta collocârat. non tibi defuisse iugulandi senis voluntatem, sed hoc tantum egisse, vt miserabilius sua dextra perimeretur, vt odium tuum plenius miseri patris malis exaturares. Ideo iuuenem necasse, in hunc vsum gladium in vulnere reliquisse. Vides quantò sunt hæc probabiliora in hoc, quàm in tuo negocio: & tamen negabis paternam necem ad te pertinere, atque animi suspicionem causæ qualitate purgabis. Negabis causam idoneam fuisse cur ille sibimet manus adferret. Te nec præscire nec timere potuisse id quod sit consequutum: quòd rarum extet exemplum patris ob filij necem sponte fugientis è vita. Alioqui futurũ fuisse, vt & mater sibi fatum accerseret: quippe quam impotentius amare sit consentaneum, ac minus aduersum dolorem animi viribus valere. Hæc non dubitares tibi profutura

futura ad alterum crimen depellendum, & prodessent dubio procul. Atqui quod in maleficijs valet, ne quid imputetur: id multò magis in hac causa valet, ne quid acceptum feratur. Ibi te liberaret à voluntatis suspicione, quòd causas parum idoneas dederis: hic ex causis multò minus idoneis propter personam tyranni, videri vis non modò quod euênit, fuisse suspicatus, verumetiam certum præsciisse, Ibi temeritatis postulari non poteras, propterea quòd tametsi vitio abs te data est causa, tamen idonea non sit ad id quod euênit: vmò ipsi tota res imputabitur, & legibus pœnas dabit, sepultura prohibitus, quòd ciuitati citra causam idoneam ciuem vnum ademerit. Tibi non nisi vnius filij mors imputabitur, etiamsi mater quoque, & filiæ, & sorores, & tota tribus huius necem fuerit imitata. Hic poterat, nisi feliciter euenisset: quippe vbi summum Reip. periculum & verteretur, & prætumeri probabiliter posset. Venio nunc ad quartum illud præsidium, Iudices, quod iste tutissimum, ac penè inexpugnabile iudicabat: vnde ego illum ita deturbabo, vt non solùm sit non habiturus quo tyrannicidij & huius laudis arcem obtineat: verùm vix etiam latebram inuenturus, vbi temeritatis ac maleficij pœnam effugiat: quò nimirum intelligat, quàm non inimicè, non curiosè (vt aiebat) secum agam: vt quum possim in crimen ac pœnam vocare, sat habeam ab honore non promerito secludere. Ait sibi deberi præmium vel hoc vno nomine, quòd iuuenem occiderit iam plus quàm tyrannum, tum tyrannidis paratum hæredem, etiam si hunc euentum dij non dedissent, vt senex ipse vitam abrumperet. O deploratam impudentiam. Tu tibi præmium peteres, si tyrannum suæ furiæ non essent vltæ? Dij quiduis potius dederint, quàm isthuc quod tu fingis. Sed tamen fingamus interim orationem, quandoquidem id tutò licet: tametsi ad

solam mentionem inhorrescit animus. Túne inquam, occiso filio, relicto sene viuo, tyrannicidæ præmium peteres? An potius nec ipse superesses, qui posses petere: nec esset Resp. quæ dare posset? Nam tu aut exquisitis supplicijs exanimarêris, aut in extremis Orcadis exul delitesceres: nos pro tyranno iam immanissimum carnificem pateremur: & tuum caput, vbicunque terrarum latitares, diris imprecationibus deououeremus, qui nos tua incogitantia, vel præcipiti magis lucri cupiditate in tantam malorum tempestatem coniecisses. Sed re filius erat tyrannus, inquis: patri præter inane nomen nihil erat reliquum. Quid ego audio? duos igitur hæc ciuitas tyrannos alebat? Nam de patre nemo vnquam dubitauit, qui tyranni vocabulum mereretur. Quando autem antehac vnquam fando auditum est, duos vna in ciuitate sedisse tyrannos? id quod magis etiam naturæ repudiat, quàm eodem in corpore gemina capita. In ijsdem aluearibus duo se reges pariter non ferunt. In armentis taurus tauro cedere cogitur. In ijsdem lustris non conuenit duobus inter se leonibus: & tyrannus (quo nullum animal efferatius) parem in eadem vrbe patitur? Non vides necessariò fieri, vt è duobus aut alter alterum oppugnet, aut alter alteri cedat? Vtrum tu fuisse mauis, in patre, an in filio? Si iuuenis aduersus senem obtinebat tyrannidem, quid à Rep. præmium postulas? Tyranni partes adiuuisti, non Reip. Sin patri cessit: quid tandem illum vocare potes, nisi tyranni nel pæfectum, aut satellitem? Quandoquidem seniori tyrannicã appellationem ne tu quidem audes detrahere. Verùm vt quoquo modo tyrannidem omnem in adolescentem oratione deriuares, quàm multa tu quidem non ex re, sed pro causæ tuæ commoditate comminiscebaris? Cæterùm quàm in his confingendis decori quod in personis situm est, nullam habuisti rationem

nem? Si enim (vt memini) inducebas in fabulam senem iam ætate mitem, & qui omnem tyrannidis acerbitatem ob senectam exuisset: non secus atque mala, quæ natura acerba, tempore mitescunt, & in alium abeunt succum. porrò iuuenem ferocem illo incolumi gerentem tyrannidem, iamque patri viuo succedentem. Priuatus paterfamiliâs non fert filium se viuo successorem: & tu vis isthuc credi in tyranno? Illi non sinit vllum è liberis rem domesticam ex animi sui libidine moderari: & tyrannus sese veluti abdicans imperio, negocium omne in adolescentem reiecerat? Non dubito quin & ipse videris quàm dura sint ista, & quàm à communi sensu abhorrentia. Verùm quid faceres? nisi tales personas induxisses, exitum inuenere tragœdia tua non poterat? Quæso te, an vnquam auditum est tyrannum ætate mitescere? Quando tu desines, ea quæ sunt priuatorum, quæ bonorum principum, tyrannis tribuere? Vt eodem igni cera molescit, limus durescit: ita ætate plerique redduntur mitiores ac temperationes, tyrannus magis exasperatur. Vt tempus nonnullis pomis amaritudinem adimit, vt vinis nonnullis acorem conciliat: itidem tyrannis non adimit sæuitiam ætas. sed exaggerat. Ves ipsissimam tyranni ingenij tibi demonstrem imaginem? Spinam cogita, quæ quò magis senescit, eò pungit acrius. Echinos cogita, qui quò plus habent ætatis, hoc testa sunt asperiore. Vulgaribus ingenijs fortasse nonnulla vitia senecta vel detrahit, vel certè mitigat, etiam si plura irritat, nonnulla parit: at tyrannorum mentibus ad scelus, ad crudelitatem natis, scelere & immanitate imbutis atque educatis, præter vitiorum omnium incrementum adferre senecta quid potest? Nisi fortè libidinem adimit. Quanquam ista tyrannidis quantula tandem est portio? Sed esto fuerit sanè propter ætatem ad voluptates

segnior, verùm erat fastidiosior: vnde fit, vt imbecillior sit ad coitum, ad raptum auidior. Fortassè pauciores huic execabantur ephebi, sed insigniores. Pauciores producebantur virgines, sed exquisitiores. Quur non autem & plures, videlicet quò senile fastidium optione & varietate vinceret? Hoc ita esse, quot ego tibi testes citare possem, qui quò nobiliores sunt, quò fortuna præstantiores habent liberos, hoc magis eis à flagitiosissimi senis cupiditate metuebant. An tu putas vnà cum viribus senescere libidinem? Multò secus habet: imò quantum ætas improborum hominum facultati detrahit, tantum adijcit cupiditati. Quanquam tyrannicum animum his in rebus non tam voluptatis vsus capit, quàm nostra delectat contumelia. Vt frigeat in sene tyranno Venus, certè feruet vigetq; malitia, sæuitia, necendi libido. Postremò totum illud vitiorum agmen, quæ propria tyrannorum sunt, cupiditas, rapacitas, improbitas, impudentia, impietas, iracundia, violentia, impotentia, suspicio, fraus, perfidia, crudelitas, implacabilitas, immanitas, periurium (quid autè oportet omnia commemorare, nobis omnibus heu nimium nota?) horum inquam nullum non ætate fit acerbius, propterea quòd iuuenta nonnunquam naturæ bonitate vincitur, præterea quædam mala nondum didicit: at senecta, si quid pudoris, si quid humanitatis, si quid melioris ingenij à natura insitum est, id omne multo ac diuturno flagitiorum vsu penitus exuit, & prorsum in immanissimam quandam feram abijt. Id ita euenisse, Iudices, in execratissimo illo sene, quid ego coner argumentis docere, quum sua cuique memoria abundè satis exemplum suppeditet? Quòd si iuuenis sese gerebat insolentiùs, videlicet patris abutens imperio: num tu hunc continuò tyranni nomine donabis? Ergo ex eadem tyrannide sexcentos tyrannos facilè reddideris. Nam quis est

omninò,

omninò in tyranni familia, vel extremum mancipium, qui nõ ipse penè tyranno sit ferocior, violentior, sceleratior? Filius, inquit, emolumentis imperij potiebatur: patri præter nomen nihil cessit. Quasi verò non sit isthuc omni tyrannidi commune. Longè minima fructuum pars, qui solent ex tyrannide capi, ad ipsum redire tyrannum, quemadmodum in latrocinio fieri consueuit: prædæ communiter in omnes distribuuntur, vel in eos potiùs, quorum opera capiuntur. Alioqui non cohærebit cohors illa scelerata: nisi dux ille, quisquis fuerit, plus etiam permittat suis, quàm sibijpsi. Solum nomen sibi propriè vendicat. Et in nullos est tyrãnus indulgentior, quàm in scelerum ministros: quippe quorum opera sentiat suum imperium contineri. Proinde sub vnius vmbra satelles omnis, omnis minister, familiaris, leno, tyrannidem quandam in ciues exercet. Ridiculè fecero, si hoc quoq; eo ner argumentatione probare, Iudices. Vidimus, sensimus, experti sumus, nisi fortè tam diutinæ calamitatis memoriam tã pauculi dies obliterauerunt. Neque enim esset res vsqueadeò misera tyrannis, si vnius modò foret toleranda violentia. Quot ferendi latrones, quot sacrilegi, quot ex extrema barbarie aduenæ, feris quàm hominibus similiores? Neque desunt, qui se simulent apud tyrannum sceleribus suis gratiam promeritos esse: quo nimirum hoc nomine metuantur à ciuibus. Horum igitur vnum quemlibet tyrannum appellabis, & pro quolibet occiso tyrannicidæ præmium petes? Non in tantum omnem exues pudorem opinor. Sed pater ætate fessus, omnem dominatum in filium transtulerat: quicquid tyrannicum in vrbe gerebatur, id iuuenis violentia committebatur. Sed isthuc quantum absit ab imagine veri, quis tam cæcus, vt non videat? quis tam obliuiosus, vt non possit experimento refellere? Ego tibi complures nominare satellites pos-

sum, filio insolentiores. At hæc verisimillimum est, nullius insolentiam minùs approbasse senem, quàm filij, vel quòd odit omnem tyrannidis affectatorem omnis tyrannus, vel quòd intelligit ex illius facinoribus longè plus inuidiæ odijq; sibi conflari (callidissimi autem tyranni est, eatenus legitimum imitari regnum, quatenus obtineri tyrannus possit:) vel quòd pater etiam pessimus, tamen liberorum nonnihil offenditur vitijs, & ad crudelitatis ministeria alienis quàm suis uti maluit. Quòd si clàm patre rapinas, raptus, atque id genus facinora designabat filius: profectò non tyrannum agebat, sed insolentem satellitem. Sin approbante patre, qualicq; per illum exercente tyrannidem, viri tandè par erat imputari commissa? huic per quem gerebantur, an ei cuius auctoritate arbitrioque fiebant? Non arbitror obscurum, quin huic, cui in manu erat, nutu, ne fierent, vetare. Quid autem non agunt per alios tyranni? Nam ipsi quidem neque pueros emasculant, neque virgines abripiunt, neque proscribunt, neque bona diripiunt, neque phana dispoliant, neque hæreditatibus manum iniiciunt, neque compilant ærarium, neque tormentis excruciant, neque quenquam iugulant, neque armis vicos expugnant, neque incendunt villas. Totum hunc tyrannicum ludum per ministros exercent. In vnum tamen tyrannici nominis inuidia competit, in vnum occidendum lex præmium instituit, in vnum stringendi ferri ius facit, illos suæ cognitione reseruat. Quorum vt quisque sua opera tyranno profuit, ita aliud atque aliud vocabulum imponi potest: certè tyranni vocabulum nemini congruit, nisi vni illi, sub cuius veluti clypeo tota illa pernicioſissimorum hominum colluuies latitat. Arbitror vobis, Iudices, sæpenumerò auditum esse, id quod eleganter à doctissimis viris est scriptum, tyrannis e non longas modò, verùm etiam plurimas esse ma-

& manus: plurimos oculos, eosq; acerrimos: plurimas aures easq; longissimas. Omninò prodigiosum quoddam est animal tyrannus, multoq; f Titanibus illis Briareo & Encelado portentosius, centenis capitibus, centenis linguis, centenis manibus pedibusq;. Quot enim habet scelerum ministros totidem habere membra videtur. Atque vt ex membris corpus, ita tyrannis ex huiusmodi constat ministris. Verùm vt illud quod corpus appellatur, nihil est aliud quàm quiddam omnibus ex membris aggregatum: ita in tyrannide, vnum quippiam est, quod neque pes sit, neq; manus, neq; vllum aliud membrum, contineat autem vniuersa: at ita contineat, vt ab ijs possit separari, idq; tyrannus vocatur. Proinde exaggera quantumlibet iuuenis insolentiam, violentiamque, præfectum arcis voces licebit, oculum nomines licebit, aut si mauis dextram: aut si ne id quidem satis, præcipuum tyranni caput dicas licebit: tyrannum certè vocare nequaquam potes. Vnum enim illud portentum tyranni nomine censet, cuius auctoritate tituloq; cuncta hæc membra velut animantur: idq; vnum forti ciui permittit occidere. Non vult te in oculum aliquem inuolare: non sinit vt caput aliquod amputes, ne tale quiddam eueniat, quod de Lernæa hydra fabulantur Poëtæ, vt pro vno capite resecto, duo pestilentiora subnascantur: pro vno excusso oculo, plures acriores succedant: pro vna resciſſa dextera, multæ robustiores subpullulent. Vnius vitæ te dominum arbitrúmque constituit, qui sibi sit ausus tyranni vindicare nomen: quo sublato, futurum sit vt membra reliqua quasi destituta spiritu, emoriantur, aut certè sanentur. At quid ego tecum iam accuratis argumentationibus ago? Possum illicò tuis te verbis reuincere, ac veluti tuo te laqueo capere. Iuuenem paulò antè magnũ patris satellitẽ nominabas: non inficiabere. rursum alio loco dicebas,

omnem

omnem tyrannidem occupasse filium: solius appellationis honorem cessisse. Quî conuenit eundem & satellitem & tyrannum appellari? Tum si cessit, non igitur vsurpauit tyranni nomen. Contractus autem verbis aut rati sunt, aut rescinduntur. Lex hæc tecum formula contraxit: Si quis tyrannum occiderit, præmium ferat. Quid tu mihi iuuenis flagitia commemoras? Id te lex voluit occidere, quodcunque illud esset animal, quod tyrannus diceretur. Magnum (vt ipse fateris) satellitem occidisti, non tyrannum: quid tibi cum lege rei est? At rem inquit, legis sequutus sum, non syllabas: eum interfeci, qui caput erat tyrannidis, paratus hæres paterni dominatus libertatem peperi, seruitutem sustuli: hoc lex sensit: huius rei auctori præmium præstituit. Satellitem, inquam, occidisti, nihil moror quantum, quàm grauem, quàm ferocem, quàm sceleſtum: satellitem tamen occidisti tyrannidis, non caput: aut si caput, vnum è pluribus. Sed hæc omnia tibi ex animi sententia largiamur: fuerit sanè res tota tyrannus filius: pater nihil nisi vocabulum quoddam inane tyranni: quemadmodum in fabulis habetur, & Echo nympham nihil aliud quam meram quandam fuisse vocem sine corpore. Quî tibi licuit in re tanta à verbis legis discedere? præsertim ita dilucidis, vt perspicuum magis nihil esse possit, & commentitiam interpretationem domi tuæ natam in iudicium adferre? Ego, Iudices, nullum in Rempublicam exemplum perniciosius induci posse iudico, quàm si consuescant homines calumniosi à præscripto legum recedere: & interpretamento, quod ad prætexendum facinus quisque sum maximè idoneum commisci queat, id iudicibus obijcere. Quis autem vnquam meminit de legis sententia quæri solere, nisi quum in scripto quiddam apparet ambiguè obscuréve dictum: aut quum ex verbis & euentu absurditas quæpiam extitit, eáque manifes-

manifesta? In priore non cuiusuis commentum, sed Iurisprudentium responsa, sed iudicum sententia recipi solet. In hoc posteriore necessitas ipsa compellit aliquantisper à legis vocibus deflectere, & æquitatem iuris potius quàm verba spectare. Duplex itaque periculum videtis, Iudices: alterum, ne superstitiosa cauillatione literarum legis, ab eo quod lex spectauit, abducamur: alterum, ne passim à præscripto discedendo, leges omneis & iudiciorũ religionem subuertamus. Quorum illud quidem multò leuius est, propterea quòd vix vnquam accidat vt legislator obscurè, quid voluerit, explicuerit: aut absurdum quiddam exoriatur. Hoc multò periculosissimum, pernicioſissimumq. Etenim quæ tandem lex futura est, quam versutus calumniator, quò pœnam effugiat, non facilè possit aliquo commento subuertere? Neq; quisquam nõ elabetur è iudicio vestro nocens, nisi qui sit vsqueadeò nullius ingenij, vt ne friuolam quidem aliquam commentatiunculam queat inuenire. Atque vt cuique commodum erit, aut animi libido feret: ita pro sene iuuenem, pro tyranno satellitem, pro homicidio tyrannicidium, & passim aliud pro alio interpretabitur. Vestra interim, Iudices, religio, vestrum iusiurandum, qua tandem ratione seruabitur? quibus nihil futurum est certi, quod in cognoscendo sequamini: verùm ambiguas diuersasq; litigatorum coniecturas spectare necessum erit? Ergo quum in omni causa maximoperè cauendum est, ne sine grauissima ratione à legis præscripto discedatur: tum in hac non periculosum modò, verùm etiam absurdissimum, quum legis verbis nihil possit esse dilucidius, sententia nihil æquius: interpretamento, quod præter legis mentem inducitur, nihil pestilentius. An credimus legis huius auctorem vsqueadeò infantem, & verborum inopem fuisse, vt dicere non potuerit: Qui quouis modo tyrannidem sustulerit, huic

præmium

præmium esto, si modò isthuc sensisset? Neque verò fugit illum, totam tyrannidem per satellites & præfectos exercerì solere, permultosq; in his esse vel tyrannis ipsis sceleratiores, atque vt ita dixerim, tyrannicos magis, & omninò supplicio digniores: nisi & omnium omnia ministrorum scelera tyranno imputarentur. In vnum tamen illum, qui hoc nomine censetur, tibi ferro grassandi facultas data est. In reliquos non tibi permittitur idem: non quòd illos vita dignos iudicet lex, sed quòd vnius cæde totam tyrannidem tolli velit, non multorum cæde reddi duriorem. Tum erat legi simpliciter parêre: neque eius verba quasi plumbeam quandam regulam ad tuum facinus accommodare: verùm ad illius præscriptum, factorum tuorum rationem instituere: præsertim in hoc exemplo, quo non aliud potest admitti pestilentius, vt ex legis arbitraria interpretatione, quem velis, interficiendi tibi pro tua libidine licentiam sumas. Non illud hîc spectandum, Iudices, quàm inuisus Reipublicæ sit qui occisus est, quàm maiore etiam supplicio dignus: verùm id etiam atque etiam perpendere oportet, exemplum præter leges iugulandi homines semel in ciuitatem receptum, semel vestris sententijs approbatum, denique præmio compensatum, quò tandem licentiæ sit processurum. Quod iste sibi in tyranni filium licere voluit, hoc alius sibi volet in ditissimum quenque ciuium licere. Quisquis pauper à locuplete contumelia afficietur, protinùs tyrannum eum appellabit, & veneno aut ferro adorietur. Postremò, si cui magistratus non placebit, si cui iudex erit inuisus, non dubitabit è medio tollere. Porrò ad facinoris defensionem, sophistam quempiam aut sycophantam consulet (si ipse ingenio stupidiore fuerit) & nouam legis interpretationem vobis adducet. dicet, nihil aliud sensisse legislatorem, quàm vt huiusmodi ci-

di ciuium genus non nomine, sed re tyrannidem agentium, ferro, igni, veneno tollatur e medio. Atque ita breui futurum est, vt quod in vno factum semel & probauimus, & gauisi sumus: id in multis sæpiùs & doleamus, & improbemus. Credite mihi, non mediocre discrimen neque conuenienter accipiendum, vt titulo reperto priuatus hominem indemnatum interficiat. Id ita esse facilè liquebit: si quidem animaduertimus, nihil omnium esse quod lex parcius circumspectiúsque permiserit. Etenim (si memini) tribus duntaxat temporibus lex indulsit, vt quis citra iudicium hominem occidat. Primùm adulterum, sed in vxore deprehensum: id quod intemperanti & insuperabili mariti dolori donatum est: at ita, si corpus vtrumque pariter interimat, si argumentis idoneis deprehensum fuisse doceat. Deinde in vi depellenda: at ita, si demonstres te mortem effugere nequiisse, nisi mortem intulisses. id lex ita interpretatur, quasi sese tueri potiùs sit isthuc, quàm alium occidere. Vterque tamen, facti sui rationem reddere compellitur, statim sese prodere, nec expectare donec in ius trahatur: atque (vt ita dicam) vltro semet reum facere cogitur. Quod si omnia constabunt argumenta: ita demum à lege dimittitur, vt venia non laude dignus esse videatur. Postremò in tyrannicidio, vbi propter periculi susceptí magnitudinem lex præmium quoque proponi: at ita, si eum quem tibi lex isto velut insigni tyrannici nominis denotauit, fortiter occideris: non si sceleſtum alio scelere sustuleris: neque patietur te ius occidendi permissum, latiùs quàm ad unicum tyranni caput trahere, nisi si quis obsistat, vt per illius necem tibi necesse sit ad illum penetrare. Iámque hoc factum tuum secunda illa ratione defenditur. Huic tertio generi fortasse proxima videbatur hostem in bello feriendi

facultas:

facultas : quam tuæ tamen libidini lex non permisit. Nisi palàm hostis sit declaratus, nisi in Imperatoris verba iurâris, nisi ille aciem eduxerit, nisi signa canere iusserit, tibi fraudi futurum est hostem interfecisse. Tu dicturus es: Hostem occidi, nam plus quàm hostilia faciebat: nomen hostis tantùm aberat, re hostem agebat. Lex respondebit, suarum partium fuisse, hostem declarare: ac tuo fortasse scelere fruetur : verùm ne serpat exemplum, pœnas de te sumet. Quid autem aliud abs te factum est ? Vnum tibi lex nominatim designauerat : tu illius vocabulum tuapte auctoritate in alium transfers, quod nisi in vnum non potest competere : neque traduci debet ab eo cui lex attribuerit, ne tibi fas sit aliquando quem voles magistratum, quem voles iudicem, quem voles ciuem, tyrannum appellare. Neque verò sine grauissimis causis lex tot vinculis astrinxit hanc in vitam alterius licentiam. Perpendit nihil maius eripi cuiquam posse, quàm vitam : vidit in extinctum facilè varias causas confingi etiam impunè posse, quandoquidem ille non sit refutaturus, qui iacet. Vidit quàm multis titulis suum quisque dolorem possit prætexere, si post occisum hominem vlla causa recipiatur, præter eas quæ legibus sint expressæ. Quid quòd grauatim sibi quoque lex permisisse videtur, vt homini vitam eripiat ? quàm comperta, quàm multa requirit argumenta? quàm multa concedit reo? quàm malignè agit cum actore, quem non nisi suo periculo vult accusare ? quantum spacij largitur ei, qui defertur? quàm liberam Iudicum reiectionem ? Quantùm igitur à mente legis abesse putes, vt cuilibet permittat, vel pro suo priuato dolore, vel domestica iuris interpretatione, hoc est, subuersione, in cuiusquam vitam grassari ? Neque ad rem pertinet, quantum criminum aceruum exaggeres. quantumuis

uis etiam verorum, addo notorum: dicas, parricidam, sacrilegum, incestum, proditorem, peculatorem, veneficum interfeci: Tyrannum lex iubet occidi. Atqui hic vnus multis tyrannis erat sceleratior, pestilentiórque ciuitati. Ad ista tam multa crimina lex tibi verbo respondebit: Nihil moror quàm fuerit sceleratus, qui perijt: in vnum tyrannum tibi ius feceram occidendi, in reliquos in ius trahendi. Si detulisses: auditus, reuictus, damnatus à me palàm pœnas dedisset, omniq; Reipublicæ salubri exemplo fuisses. Nunc tu priuata libidine interficiens, pro saluberrimo exemplo pernicio sissimum in ciuitatem induxisti, & legum instaurationem à legis violatione auspicaris: hoc est, malis malo mederi studes. An me clam esse putas, quàm militi sint in hac turba vita indigni, morte dignissimi? At eos meæ cognitioni, non tuis manibus seruo: sunt fora, sunt tribunalia, sunt iudices, sunt carceres, secures, carnifices. Quur tu mihi præire conaris? cur nullo mandante magistratum occupas? & dum tyrannicida videri vis, tyrannum imitaris? Nam quo alio nomine tantopere mihi est inuisus ille, nisi quòd mihi parère recusat, & præire conatur? Ei demum ferrum tractare licebit, cuius manibus ego permisero. Si iuuenem occidisses, quòd non alia patuisset ad tyrannum via, darem veniam necessitati: nunc occidisti non obsistentem, non auxilium ferentem patri, sed patris opem implorantem. Huius vnius cæde cõtentus discessisti, tyrannum nec impetisti, in quem vnum tibi ius feceram. Meum erat expendere, vtrum ex vsu Reip. fuerit, an iuuenis occideretur: malueram illum exquisitioribus excruciatum supplicijs, exemplum omnibus edere. Neq; hæc dico, Iudices, quasi parum gaudeam pariter cũ patre sublatum filium: vtinã eadem opera simul omnes sint oppressi, quibuscunq; tyrannus placet. Sed quis prohibet simul & gaudere quòd deorum bo-

nitas nobis hanc rem bene verterit: & tamen non committere vt huius meritas, si iudicio comprobetur, in legem atq; in exemplum trahatur? Nec de iuuenis iniuria vindicanda nunc agitur, sed de legis violatæ maiestate. Non enim par est, vt cuiquam personæ præter ius extincti odium in scelere suffragetur. Neq; tam spectandum in quem commissum sit facinus, quàm quo exemplo commissum. Alioqui quur non eadē opera fas sit in tyranni nepotes, pallacas, pueros, vxores, liberos, lenones grassari? Bonam tyrannidis partem vxor sæpenumerò suggerit. Ad summam immanitatem nonnunquam libertus aliquis, aut vernula instigat: quur non & hos iugulas, si tibi ius est æstimatione priuata meritorum ciuem iugulare? Quid quòd est aliquid tyranno nocentius, in quod tamen haudquaquam tibi ius sit occidendi? Finge esse qui totam hanc vrbem, templa, domos, curiam conatus sit incendere, imò qui iam compluribus locis ignem subiecerit, sed incendium subitò exorto imbri restinctum: auctorem non obscurum, verùm abditum latitare. Eum fortè fortuna repertum manu tua trucidas. nam lex tuum fatum approbabit? Non opinor. Atqui tyranno ille quantò erat nocentior? Tantò nimirum, quanto est atrocius ciuitatem semel funditùs euertere, quàm expilare: ciues vniuersos vno igni finire, quam in pauca quædam sæuire capita. Et tamen in vnum tyrannum stringendi ferri potestas priuatim permittitur: illum deferendi modò ius habes. Hic in re tam aperta legis mentem calumniari, & nouo interpretamento tuum facinus palliare, quid tandem aliud est quàm legum auctoritatem euertere, atque id per cuniculos quosdam agere, quod tyrannus palàm ac vi facere consuetuit? In recipienda lege fas est populo, causam æquitatemq; legi excutere: cæterùm receptæ, & longo iam vsu comprobatæ, simpliciter oportet obtemperare. Neq; enim

tùm existimandum est maiores illos nostros, viros sine controuersia sapientissimos, ita sine grauissimis rationibus instituisse, vt priuatim interficiendi tyranni facultas vnico capite finiretur. Primùm ad iugulandi licentiam, fenestram aperiendam ciuibus non putauerunt: deinde perspiciebant tyrannidem fatale quoddam esse Reipublicæ malum quod minore noxa toleraretur, quàm malè exagitaretur: neque posse semel tolli, nisi tyranni ipsius cæde. Quo submodo, videlicet qui legibus imperabat, non parebat, iam nihil opus esse priuata audacia, nimirum illis in Reipub. administrationem vindicatis. Quòd si tyrannus in ius vocari potuisset, ne hunc quidem tuæ dextræ arbitrio permisissent. Videbant & illud: tyrannidem, nonnullam habere[k] monarchiæ legitimæ speciem: hoc tantùm interesse, quòd in monarchia populus regi paret, rex legibus: in tyrannide omnia vnius libidini subiecta sunt. Rex publicam spectat vtilitatem, tyrannus priuatim suam: vnde publicitùs expedit, vt tyranno veluti principi legitimo ciuitas pareat, donec idoneus aliquis vindex extiterit, qui legum auctoritatem in pristinùm statum restituat, atq; id vnius si fieri potest capitis iactura. Nam hac moderatione in fatalibus illis pestibus, quæ totum reip. quasi corpus corripiunt, legum prudentia consueuit vti, vt exemplo magis quàm admissi talione, morbo medeatur: ne dum ciuitatem sanare studet, magnã ciuitatis partem interimat. Hinc est quòd in seditionibus publicis non nisi in ipsos auctores consueuit animaduerti, reliquis quos tempestas illa commouerat, dari venia, aut vix etiam dari venia, qui in publico Reipublicæ tumultu quietem egissent. Quæ potest autem pestis esse fatalior, quàm tyrannis? Quæ sese latiùs in ciuitatis membra diffundit? Quota quæq; vrbis pars ab hoc vitio sincera potest esse? Omitto iam quicquid est ambitiosorum, ære alieno

obstrictorum scelere contaminatorum, barbarorũ (nam hæc tota sentina hominum tyrannide gaudet, vt in qua nullis maiora quàm sceleratis sint præmia) bonos etiam ciues hoc malum inuoluit, dum vel timent fortunis suis, vel rectum iudicant seruire tempori. In hoc itaque rerum statu leges non extinctæ, sed oppressæ modò, cautim & circumspicienter agunt: intelligunt hoc huleus citra summam ciuitatis perniciem exasperari non posse, vnius capitis dispendio commodè sanari posse. Quare docto cuipiam medico præmium ostendunt, digito demonstrant quod membrum secari velint, quibus abstineri. Caput indicarunt illæ, tu dextram secuisti. illæ tyrannum, tu tyranni satellitem occidisti. Quo præmio dignus? Nempe eo, quo qui morbo inscitè exagitato, totum hominem in extremum vitæ discrimen adducat, quo qui hominem legibus vetantibus occidat. Neq; ego nunc te cædis reum ago: aget alius fortassis, cuicumque lubitum erit: verùm illud modò consilium fuit, ostendere tibi quàm insignitæ sit impudentiæ, in ea causa tam eximiam tibi vendicare laudem, tam egregia poscere præmia, in qua nequeas obtinere: si modò tecum exactiùs ac seueriùs agatur, vt grauioris pœnas effugias. I nunc, & curiosum me voca, qui tam candidè, tamq; ciuiliter tecum agam, vt quũ te possim in graue discrimen vocare, sat habeam legis & Reipub. causam defendere, ne circumuenta præmium dare cogatur ei, qui nihil boni sit promeritus. Id quod non iudicibus modò (quibus isthuc iamdudum liquere puto) verùm tibi etiam ipsi cupio persuadere: & facturum me confido, si modò tantisper animum possis attendere. Vin' igitur, vt quemadmodum tu faciebas, itidem & nos summatim totam causam ob oculos reuocemus? dispiciamusq; quàm multa tuo in facto desiderentur ad id, vt legi satisfeceris: & quantum tu sis hallucinatus,

natus, quum multa diceres etiam superesse? Tria quædam requirit lex, & ita requirit, vt si quodlibet horum desit, aut pœnam te, aut certè nihil gratiæ debere se credat. Quorũ ego nõ vnum aliquod, sed vnumquodq; deesse docebo. Quod si facio, vtrum æquo animo cedes præmio, an impudenter petere persistes? Ergo rem accipe. Nisi tria hæc tibi constiterint, non est quòd tyrannicidæ præmium petas: Animus, via, & effectus. Animus duo quædam complectitur, vel quid speraris, vel quid proposueris. Nam si tyrannum per imprudentiam occidisses, si præter propositũ, non magis profectò præmium tibi debeatur, quàm si quis tyranno amicissimus idem fecisset. nam idem potuit accidere. Tu porrò quid propositi in arcem attuleris, ipse videris: ita demum legi persuasum erit, te voluisse occidere tyrannum, si occideris. Non occidisti, atq; id etiam quum tibi in manu fuerit (vt ais) si libuisset, interficere. Lex negat sua referre, vtrum tyrannicidij propositum in arcem non attuleris, an allatum repentè mutaris. Iam quid speraris, excutiamus. Quanquam istihuc leges non ita valde curiosè pensiculantur: sed tamen in tam absoluto facinore partes omneis constare oportet. Quid enim si tyrannum interfecisses, quò tyrannidem ipse occupares, vtrum præmium sperares, an supplicium metueres? Quid si quò priuatum animi tui dolorem vlciscerêris, tyrannum occidisses, atq; id esset palàm, num præmium auderes poscere? Quid si latrones tyrannum fortè fortuna obuium obtruncassent, num ad hunc honorem aspirarent? Quid si quis tyranno priuatim infensus, magna te pecunia conduxisset quò ei tyranno venenum dares, dedisses q;, num quæso tyrannicidæ præmium postulares? Ego hîc tecum non ago coniecturis: nihil dico inuitam tuam, quæ quidem obscurior est, quàm vt tu, alioquĩ tam glorioſus, quicquam de ea ausus fueris dicere; illud vnum

affirmare non dubitem, qui tyrannum quum tutò licuerit, non occidit, planè noluit occidere. Qui eum occiderit, cuius mors extremũ exitium Reip. videretur allatura, potius quàm vllam commoditatẽ: is aut priuatũ dolorem vlcisci voluit, nõ libertatem publicã vindicare: aut emolumentum suum sequutus est Reip periculo, non suo periculo Reip. studuit prodesse. Postremò non potest nisi gloriæ ieiunio adductus videri, qui tam insolenter se iactat. Non potest nõ videri lucrũ sequutus, qui tam improbè præmium flagitat. Annon vides igitur quantopere hac parte à tota legis mente dissentiat? quem illa tuæ vitæ periculo sua causa voluit occidere, eum tu nõ solùm volens præteriisti, verumetiam periculosè in Remp. irruãsti. quẽ sua causa noluit occidi, eum tu maximo nostro periculo, tui compendij aut animi fortasse gratia iugulãsti. Sed finge te animum tyrannicida dignum ad facinus attulisse, lucrũ perinde vt vitæ contemptorem: magni tamen refert, quarãtione tyrannidem tollere aggrediaris. Iam enim omnia tibi ex animi tui libidine largior: quæ tamen nemo alius tibi concessurus est. Te in filio iugulasse patrẽ, in non tyranno tyrannum. Largior isthuc, Delium aliquẽ tibi prædixisse, vt certũ præscire potueris, quod ipse etiam vix diuinare Delius potuerit. Licuisse tibi patrem occidere, si libuisset: verùm hoc pœnæ genus tibi magis placuisse. Sustuleris sanè tyrannidem: idq; noua quadam & inusitata ratione. Vides quàm multa tibi dono. Tamen obsistam tibi, nec sinã ferre præmium, propterea quòd ea via sustuleris quæ legi non probatur, quæ non expediat moribus ciuitatis, quæ non sit forti viro digna. Age quid si tyranni filium infantem in cunis iugulasses: & rursum adfuisset Delius ille, per quem certum præscire posses, fore vt necato puero pater sibi mortem accerseret, atque id euenisset, vtrum te tanquam tyrannicidam suspiceret Respubli-

ea, an potius tanquam immanem & ferum hominem execraretur, qui in eam sæueris ætatem, cui etiam ab hoste armato parcitur, quæ leonibus etiam miseranda videatur? Quin ergo vterur tuo maleficio Respub. cæterùm exemplum haudquaquam probabit. Quid si tyranni vxorem, quam ille miserè deamaret, per vim constupraſſes, atq; ille eius impatiens contumeliæ, fugerit è vita: vtrum tyrannicidij laudem flagitabis, an raptus & adulterij supplicium potius formidabis? Res obscura non est. Conferam tuo facto propiora. Quid si tyranni medicus quum esſes, veneno ægrotanti dato, illum sustuliſſes, vtrum vt veneficum oderit te Respub. an vt virum fortem admirabitur? Tyrannum sublatum gaudebit, facti rationem modumq; detestabitur. Quid si quum te tyrannus familiaris vteretur, tu in conuiuio, prætextu necessitudinis venenum porrigeres? Denique, si per magicas imagines ac maleficas quasdam deuotiones tyranno vitam ademisſes, vtrum à lege præmium an pœnam expectares? Atqui tyrannidem vicunque sustuliſti. Euentu gaudet lex: verùm exemplum tam pernicioſum in Rempublicam non recipit, vt consuescant ciues scelus vlciſci scelere, patrem in filio iugulare. Vides quantum momenti sit in modo viáque, vt factum tuum approbetur? Quod lex permittit vt fiat, non statim permittit vt id via qualibet efficias. Adulterum ferro occidere licet, veneno aut incantamentis non licet. Cur ita? Quia pestilens exemplum est omnino, tractare venena: nec id vlla causa quantumuis honesta sinit in ciuitatem irrepere. Quid quòd ne hostem quidem veneno aut malis artibus interficere fas est? Nam nusquam non improbat maleficia lex: & veneno tincta tela etiam in bellis interdicta sunt. Quòd si modus facti spectatur in his, in quibus nullum petitur præmium: quantò magis id fiet in his,

in quibus summum petitur? Lex triumphum statuit ei, qui certum hostium numerum fuderit. Fuderit aliquis non acie, sed aquis & pabulo veneno tinctis: vtrum ciues hunc æquis oculis spectare poterunt triumphantem, an potius sicuti veneficum oderint, auersabuntur, execrabuntur? Quid quòd priuatis etiam in rebus via modusq; perpenditur? quo magis idem oportebit tum in publico, tum in splendidissimo facinore vt à quo conueniat omnem sceleris suspicionem abesse? Age illud tecum reputa, si medico mercedem pactus esses, quòd te morbo leuaret: atq; ille non pharmacis, sed maleficijs & incantamentis morbum exemisset: vtrum præmium dabit, an magis hominem in ius trahes? iniuriæ malis artibus datæ reum ages? Clamabit ille. Morbo te leuaui: quia via, quid isthuc tua refert? Hoc tantùm spectabas, vt morbo liber esses. ei rei merces est promissa. Ingratum te vocabit, qui nisi sua opera, ne esses quidem qui præmium negare posses. Tu protinus respõdebis opinor: Medico te præmium esse pollicitum, non magno: neq; debere quicquam, nisi rem malam ei qui beneficium malè dederit. Quanquam ne dedisse quidem videatur, qui malum malo tollit. Id enim mutare est incommodum, non amouere. Dices enim animo nocitum, dum corpori subueniatur. Atque istam litem vinces etiam iniquo iudice. Atqui eadem, aut melior etiam & vincibilior est tecũ causa legi, quàm quæ tibi futura fuerat cum medico. Nam ibi de priuata mercedula disceptaretur, hîc de publico honore. Ibi falsus est vnus, hîc legi fraus facta, per quam cautum oportuit ne quisquam ciuium circumueniatur. Ibi salus data, certa quidem & efficaci, sed suspecta & improbata via: hîc nefario scelere (quur enim non sic appelletur homicidium, quod in ciuem contra legem admissum sit?) non libertas restituta, sed in extremum discrimen adducta

Resp.

Resp. quandoquidem tuum factum perinde habet, ac si medicus quispiam ad curam mercede conductus, venenum pro remedio ministret: quod tamen ægrotanti (ita vt non raro consueuit accidere) per occasionem morbum adimat. Qui reualuit, suis satis acceptum feret quòd viuat: tibi mortem, tametsi vitârit, imputabit. Neque sua referre putabit, vtrum imperitia, an perperam ac studiosè pro pharmaco venenum porrexeris: propterea quòd tui fuerat officij, aut non suscipere negocium, aut fidem simul, & artem, & industriam, ac diligentiam, & quicquid à probato artifice solet requiri, ad curam adferre. Sed age, sinimus adhuc possidere te, quod dudum sumus largiti: vt planè ista via tyrannum occideris, citra vllum Reipub. discrimen. Lex non approbabit facinus tuum, nisi non tantùm à crimine, verùmetiam ab omni criminis specie procul abfuerit: ne videlicet ea quæ in hoc potissimùm adhibita est in ciuitatẽ, vt maleficiũ omne secludat, incolumitatẽ suã, quam conueniebat aut Deo cuipiã, aut certè Dijs simillimo homini acceptã referri, sceleri debere dicatur. Non approbabit inquam, nisi tyrannum ipsum quem nominatim indicauit ipsa, qua'q; permittit via sustuleris: ne per rimam istã periculosum exemplum in Remp. irrepat. Postremò, non nisi ferro, non clancularijs ac maleficis artibus, nisi virtute, nisi manu, nisi vitæ tuæ manifesto contemptu tyrannum trucidaris. Neque enim hoc tantùm spectat lex, vt tyrannus in præsens submoueatur: verùm illud multò magis respicit, vt omnes mortales intelligant, in ea ciuitate viros esse fortes, qui non fereantur vitæ suæ dispendio patriæ commodis consulere: ac præclari exemplo facinoris, omnes etiam in posterum ab affectatione tyrannidis deterreantur: cùm videant in ea ciuitate nullum esse tyrannis satis tutum præsidium. quandoquidem illud nemo nescit, quì

vitæ suæ sit contemptor, eum esse alienæ vitæ dominum. Nam quod omnino satellitium, quæ excubiæ, qui parietes, quæ arx, quæ arma aduersus huiusmodi animum tyranni caput defendant, qui patriæ libertatem sua vita bene credat emi? Postremò autem, vt maximè tibi constet animus, vt constiet via: id quod est totius negocij caput non effecisti. Tantum enim abes vt tyrannum occideris: vt quantum in te fuit, tyrannidem maiorem in modum auxeris, interfecto tyranni filio. Quid autem refert, malitia an stultitia Rempub. in discrimen adduxeris? Nam illo quod vulgò dicunt, nihil verius, intempestiuam beneuolentiam nihil à simultate differre. Tantum abest vt occideris tyrannum, vt ne suspicari quidem potueris id euenturum, vt ipse semet occideret. Sed iuuenem occidisti patre insolentiorem: quid tum postea, si patri & huius scelera lex imputat? Magnum proinde tyranni satellitem, non tyrannum occidisti. Sed paratum tyrannidis hæredem occidisti: in tyrannidem succedit, qui prior, qui potior est in occupando. Verùm esto sanè, certum hæredem sustuleris: igitur qui tyrannus erat futurus interemisti. Atqui quod futurum est, id nondum est. Porrò lex eum qui iam tyrannus sit, tolli iubet: non quem aliquando futurum diuines. An qui statuam ex pacto deboat, & rudem truncum præstiterit, fidem persoluisse videatur? Non arbitrabor. Vbi nunc igitur sunt illa tam multa, quæ tibi ad præmium postulandum supererant? Vides quàm ne vnum quidem omnium tibi constet, quorum nihil oportebat deesse. Volui, inquis. Id demum voluisse te lex credit, quod effeceris. Postea è re nata propositum est commutatum. Hoc igitur præmij tibi debetur, quod ei qui in Olympijs medio è cursu, relicta meta, ad carceres reflectit habenas. At periclitatus es. Proinde id laudis auferes, quòd is qui fudauit in Olympijs,

lympijs, nec vicit. Sed occidisti denique: verùm eum, quem nec lex permittebat arbitrio tuo, neque ex vsu publico fuerat occidi. At bene vertit ciuitati, quod feciſti. Numini igitur gratia debetur tali, qualem Palladem Atticis fuiſſe ferunt, de qua prouerbium extat, quòd Athenienſium malè cõſulta in bonum exitum vertere conſueuit. Non tu leges ſeruaſti, ſed ſuſtuliſti: non libertatem reſtituiſti, ſed numen aliquod huic vrbi propitium, quod euentum tuæ temeritati debitum, ſua commoditate à nobis auerit, quod tuam ſtultitiam nobis vertit in occaſionem reſtituendæ libertatis. Non ego ingratum erga te populum conſtituo, imò tu populum ingratum in Deos reddere laboras: quem quum ſemel in periculum vocaris, ne pro ſimplici tyrannide duplicatam pateretur: nunc rurſum in diſcrimen trahere conaris, ne ab iratis ſuperis in priſtinam ſeruitutem aut grauius aliquod infortunium retrudatur. Quid tu te fucis & phaleratis dictis in alienũ meritum inſinuas? Quid tibi in eo negocio laudem vniuerſam vendicas, ex quo præter pœnam temeritatis nihil ad te redire meritò poſſit? Si Reipublicæ, ſi Iudicibus probare potes animum tuum tyrannicida dignum, qui nullum periculum vitæ Reipublicæ cauſa recuſarit: ſi facinus non ſcelere, non pernicioſo exemplo, ſed legitima via peregiſti: ſi fortuna tuis egregijs conatibus bene expeditum dedit euentum: aut tyrannicidam te vocare, aude pulcherrimum ac penè diuinum munus à Republica poſcere, aude nobis ſeruatas leges, reſtitutam ciuitatem: aude templa, aras, foros, fortunas omneis, tutos pueros, inuiolatas virgines, impolluta matrimonia, denique hoc ipſum quod hîc lege & apud Iudices agimus, exprobrare: aude mihi minari, quòd obſtiterim: aude ciuitatem ingratitudinis inſimulare, niſi laudem promeritam perſoluerit; aude Iudices vel iniquos vel corruptos cla-

ptos clamitare, nisi suis sententijs præmium tibi decreuerint. Contrà si suspectum quid volueris, si periculosum, si cõtra leges, si cum scelere coniunctum quid feceris: sit pudor, ac desine tandem improbè præmium flagitare, quod nulla ratione promeueris: pœnam, si sapis, meipse deprecari. Isthuc fortasis ab æquitate Iudicum, à ciuitate deorũ munere læta, queas impetrare. Neque enim putes vnum me te à præmio deterrere. Imaginare isthac in causa pariter & leges & Remp. & deos tibi aduersari. Puta leges his tecum verbis agere: Si nos verè restitutas videri vis, sine nostram auctoritatem primùm in hac tua causa valere. Longè plus laudis ex hoc iudicio referes, si nobis cesseris, si parueris, si tuam cupiditatem nostro submiseris arbitrio: si primum exemplum in te ciuibus edideris, reuixisse nos: si monstrâris ciuitati iam non ex sceleratorum libidine, sed ex nostro præscripto cuiq; viuendũ esse. Atq; altera ex parte Rempublicam, hac tecum oratione vti puta: Si ciuem bonum mihi præstare studes, noli hanc stultitiæ notam mihi inurere, vt in posterum recognita, dicar ebrietate quandam gaudiorum ei præmium decreuisse, cui pœna magis deberetur. Noli mihi deos, quos vix deniq; tam diutinis votis, tot sacris, tot precibus, tot meis malis placaui, conmoui, propitios reddidi, denuò per ingratitudinem iratos atque infensos reddere. Sine, vt mihi per te liceat saltem illorum beneficio frui. Quòd si te neq; leges neq; Respublica commouet: certè deorum orationem vereri debes, quos ita tecum agere putato: Quid tu te in nostræ laudis possessionem ingeris? Quid honori nostro inuides? Quur non sinis nos in hanc ciuitatem perpetuò benignos esse? Quur tu ipse tam ingratus existis? Ciuitas hæc semel mihi restitutam libertatem debet, tu bis debes commoditati nostræ, & quòd Remp. seruauimus, cuius tu pars es: & quòd commoditate nostra tuam

pericu-

periculosam stultitiam, vel scelus potius, in maximam felicitatem verterimus. Etenim nisi nos dextri propitijq; adfuissemus, quid aliud tu quàm perieras, & per te Respublica? Quod si planè contendis, vt præmium aliquod feras: abundè magnum præmium à nobis persolutum est, quòd per nos res à te malè instituta, beneuerterit. A legibus meritò maior relata est gratia, si nostræ prosperitatis respectu, temeritatis simul & sceleris veniam condonárint. A ciuitate satis amplam laudem feres, si ea patiatur, vt in restitutæ libertatis historia tuũ quoque nomen admisceatur. Hac laudis parte contentus, desine nobis debitum velle præripere, ciuitati munus nostrum eripere, legibus auctoritatem adimere. Sed finem facio, nimirum extillata iam aqua. Quod superest, nunc vestræ partes sunt, Iudices, statuere, vtrum secundum leges, secundum Deos, secundum Rempub. sententiam dicere, an secundum hunc gloriosum ostentatorem pronunciare velitis. Vtrum hanc vrbis felicitatem huius temeritati, huius sceleri acceptam ferre malitis, sæpiùs exprobrandam, & breui fortasis à superis iratis (id quod abominor) auferendam: an in Deos, quibus sine controuersia tota debetur, referre, eorundem pietate seruandam, augendam, beneq; fortunandam: vtrum magis ex vsu sit, vt primo hoc iudicio statim leges circumuentæ dicantur, an vt appareat legum restitutarum seueritatem, & Iudicum sapientiam aduersus vnius iniquam postulationem valuisse.

GILBER.

GILBERTI COGNATI.

ANNOTATIONES.

a PAN ille.] *De Pane capripede humana reliquum effigie nonnihil dictum est in Luciani epigrammate de Echo.* b Somnum.] *Mors enim somnus est, sed perpetuus, & mortisimago est. Quare apud Homerum & Hesiodum in Theogonia fratres iudicantur & noctis filij. Virg.*

Tum consanguineus leti sopor, *& alibi:*

Dulcis & alta quies, placideq; simillima morti.

Nam hi duo quia simul sunt, necesse est vt somnus qui omnia cum fratre Thanato natu maiore habet communia, eius aliquando opera exerceat: hæc nempe, vt ex dolore in se homines incidant, ac statim quiescentes molestijs releuentur, quod vtrunq; præstat mors. c Impotentiús.] *Matres filios impotentiùs amant.* d Aluearib.] *Apes aliæ ἡγεμόνες seu βασιλεῖς, qui à Virg. li. 4. Geor. ductores, duces & reges vocantur, quib. grex apum parere solet. sunt enim tanquã κοσμητορες λαῶν. Sed apud Græcos propriè rex apum est ἐσσὼν, qui & hominum fuit apud Callimachum in Hymno Iouis. Rectè igitur apud Xenophontem Cyrus audit: Tu es naturã rex, sicut apum rex est.* e Non longas modó.] *Videtur ad illud Ouidij in Helenæ epistola alludere:*

An nescis longas regibus esse manus?

Etiam vulgo in ore est: A' regibus cauendum, quòd eis prælonga sint brachia. Nimirum quòd per suos, quibus brachium vice vtuntur, possint etiam procul dissitos affligere. Potest & ad tempus referri, quòd reges etiam si diutiùs dissimulant; soleant tamen aliquando pœnam sumere de ijs, quibus infensi fuerint, vel Homero teste Iliad. α. Non enim desunt regibus manus & pedes quamplurimi fortassis ne ventres quidem. Vide cuiusmodi portentum sit tyrannus, & quàm formidandum, tot oculis, ijsq; emissitijs, tot auribus, ijsq; tam asininis ac longis, tot manibus, tot pedibus, tot ventribus, ne reliqua parum honesta commemorem instructum. Plura annotauimus in Luc. de Mercede cond. & aduersus indoctum. f Titanibus illis Briareo.] *De Briareo illud apud Hesiod. legitur, qui Celi & Terræ filios facit Cottum, Briareum & Gygen. centenis singulos manibus,*

quin-

quinquagenis capitibus metuendos: de quibus Apollodorus in Bibliotheca hæc, Benedicto Aegio Spoletino interprete, Celus primus orbis vniuersi imperio præfuit, qui ducta vxore Tellure priores ex ea filios sustulit, quos Centimanos appellarunt, Briareum, Gyan ac Cœum Homerus fabulæ addit ab immortalibus Briareum appellatum, à mortalibus verò Aegæonem, Iliad. a. Cœus apud Hesiod. νοητὸς dicitur. Hi multa bella contra Saturni filios gesserunt: tandem debellati, ad inferos præcipites dati sunt. g Echo nympham.] Ea cùm antea esset garrula, à Iunone hac pœna affecta dicitur, vt iam muta sit, neque vllam vocem prior edere posit: verùm hoc ipsi relictum est, vt vltimas voces auditas iterare vel repetere possit. Vide annotationem nostram ad Luciani epigramma de Echo & Pane. h Citra iudicium.] Augustus post Solonem & Platonem 9. de legib. tulit legem Iuliam, gladioque iussit in adulteros animadverti. Valerius Publicola aliam tulit, qua neminem licebat indicta causa necare. i Primùm adulterum.] Licuit olim iure ciuili, deprehensum & deprehensam in adulterio impunè interficere, quod hodie non licet, vt docuit Iulianus Aurelius, in 2. Sermonum Horatij. k Monarchia.] Tres formæ sunt Reipublicarum: μοναρχία, ὀλιγαρχία, δημοκρατία. Hic vò vò Erasmus ponit discrimen inter Monarchiam tyrannorum & regum. Monarchia quippe dicitur vnius principatus, Oligarchia paucorum, Democratia populis, non equidem plebis: quum populus & plebs differant, vt genus à specie, vt docet Iustinianus Institut. de iur. natur. gent. & ciuili.

ΑΠΟΚΗ-

ΑΠΟΚΗΡΥΤΤΟΜΕΝΟΣ. *ABDICATVS*, Erasmo Roterodamo interprete.

ARGVMENTVM.

QVidam abdicatus artem medicinæ didicit. Patrem insania laborantem, reliquis medicis desperantibus, dato pharmaco cùm sanasset, denuò receptus est in familiam, posthæc nouercam insania correptam sanare iussus, abdicatur. Porrò genus orationis Iudiciale est: Status qualitatis. Sub hac enim & abdicationis causas Quintilianus ponit, quarum duas species facit: alteram criminis perfecti, & alteram imperfecti, ad quam & præsens causa hęc pertinet. Exordium maxima ex parte querela constat. Nam & de iniquitate patris conqueritur, qui se non secundum artem, sed ad prescriptum curare iubeat: & de ingratitudine, vt qui pro beneficio restitutæ sanitatis, eam sibi nunc gratiam referat, vt iterum abdicare cogitet. Hanc querelam personarum, suæ & nouercæ videlicet, conditionibus amplificat, inuidiæ paternæ accusationis etiam occurrens, à consueto & more patris: id quod statim ab initio facit. Exordium Propositio sequitur, cui Narrationem submittit: non tam exponendæ actionis gratia, quàm vt anteactam vitam suam, & beneficium in patrem collatum, iudicibus cõmendet. Confirmatio tribus locis consumitur: primo, quo ostendit non licere patri, vt in familiam receptum, denuò abdicet, à causa legis, & voluntate legislatoris: quod argumentum similitudine & fictionibus, seu προσωποποιΐαις amplificat. Secundo, quo iniquum esse docet, se tam bene meritum de patre, iterum abdicari, & pro præmio pœna affici. Hic locus variè amplificatur, ex qualitate beneficij, à conditione personæ, à difficultate & accidentibus artis, à natura & lege, *&c.* Postremo, neque causas abdicationis satis idoneas aut efficaces esse probat. Neque enim se quicquam peccasse, neque nunc cogi debere vt arte sua vbiuis vtatur: idq; exemplo reliquarum artium, & ob artis huius

ius conditionem & præstantiam. deinde ex sua persona, qui illam non impēsis patris, sed tum cùm à familia alienus esset, didicerit: alioqui etiam necessitatē quandā rei absurdam consecuturam esse. Deniq; non posse curari hunc morbum, quo loco multa de qualitate corporum, morborum & medicinæ in genere disputat: ostenditq;, etiamsi aliàs sanabilis hic morbus esset, in nouerca tamen suspicionis periculum sibi metuendum esse, si quid ipsum fallat, aut ars destituat. atq; ita orationem concludit, admonens patrem periculi superioris: in quod ne iterum periram & indignationem recidat, cauere ipsum iubet.

Ἀποκηρυχθείς ποτε ἰατρικὴν ἐξ ἀφελείας μανείσης τοῦ πατέρος, καὶ τῶν ἄλλων ἰατρῶν ἀπεγνωσμένου, ἰασάμενος φαρμάκῳ δεινῷ, ἀνελήφθη αὖθις εἰς τὸ ἦθος. καὶ τοῦτο, μεμνημένος τῶν μυρίων κἀκείνων κακῶν, ἀποκηρύττεται.

OVκ ἀνὰ μὴ ταῦτα, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐδὲ παράδοξα, ὑπὸ τοῦ παντὸς ἐν τῷ παρόντι γιγνόμενα, οὐδὲ νῦν πρῶτον τὰ τοιαῦτα ὀργίζεται· ἀλλὰ πρόχειρος οὗτος ὁ νόμος αὐτῷ, καὶ συνήθως ἐπὶ τοῦτ' ἀφικνεῖται τὸ δικαστήριον. ἐκεῖνο δὲ καινότερόν νῦν συνέχω, ὅτι ἔγκλημά μοι ἴδιον οὐκ ἔχω, κινδυνεύω δὲ τιμωρίαν ὑποσχεῖν ὑπὲρ τῆς τέχνης, ἃ μὲν πάντα δυνάται πάθοι τῷ δικαίως· οὔτι γ' ἑκούσῃ· ἂν ἀποτύχωμεν, βιαιοτάτην ἐκ πονηρίας, ἐκεῖθ' ὡς ἡ τέχνη δυνάται

HAud quaquam noua sunt hæc, Iudices, neq; miranda, quæ in præsentia facit pater, neque nunc primùm ad hunc irascitur modū: verùm hæc lex illi facilis est, & assueto ad hāc causā accedit. Verùm illud mihi nouo calamitatis genere accidit, & cū nullū proprium sit crimē, quod mihi possit imponi, tamen in periculū vocor ne pœnas dē artis nomine, nisi huic iubenti, p omnia parēre possit. Quæ q dē re quid fieri possit absurdius? v. ti curē ex præscripto, nō iam

νη δύναται, ἀλλ' ὡς πατὴρ βούλεται; Εβουλόμην μὲν οὖν τὴν ἰατρικὴν, καὶ τοιοῦτόν τι ἔχειν φάρμακον, ὃ μὴ μόνον τοὺς μεμηνότας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀδίκως ὀργιζομένους παύειν ἐδύνατο, ἵνα καὶ τὸ τοῦ πατρὸς νόσημα ἰασαίμην. νυνὶ δὲ τὰ μὲν τῆς μανίας αὐτῶν τέλεον πέπαυται, τὰ δὲ τῆς ὀργῆς μᾶλλον ἐπιτείνεται. καὶ τὸ δεινότατον, τοῖς μὲν ἄλλοις ἅπασι σωφρονεῖ, κατ' ἐμοῦ δὲ τοῦ θεραπεύοντος μόνου μαίνεται. τὸν μὲν οὖν μισθὸν τῆς θεραπείας ὁρᾶτε οἷον ἀπολαμβάνω, ἀπεκηρυττόμενος ὑπ' αὐτοῦ πάλιν· καὶ τοῦ γένους ἀλλοτριούμενος δεύτερον, ὥσπερ δὲ τοῦτ' ἀναληφθεὶς πρὸς ὀλίγον, ἵν' ἀτιμότερος γένωμαι, πολλάκις ἐκπεσὼν ἧς οἰκίας. ἐγὼ δὲ, ἐν μὲν οἷς δυνατοῖς, οὐδὲν κεσυσθῆναι περιμένει, πρώην γοῦν ἄκλητος ἧκον ἐπὶ τὴν βοήθειαν. ὅταν δέ τι ᾖ τελέως

quatenus ars valeat, sed patris arbitratu. Quare optârim equidem vt medicorum ars eiusmodi quoque remedium aliquod haberet, quòd non modò laborantes insania, verumetiam præter æquum irascentes liberare possit, nimirum quò liceat & patris iracundiæ mederi. Nunc autem ipsa quidem insania leuatus est, cæterùm iracundia magis etiam exasperatur. Quodque est omnium grauissimum, erga cæteros omneis sanus est, in me vnum insanit: à quo, morbo fuit liberatus. Videtis igitur cuiusmodi mercedem curationis feram, cùm rursum ab illo abdicor, iterum alienor à familia, ceu ob id ipsum ad breue tempus receptus, vt maiore infamia sæpiùs eijcerer domo. At ego quidem in his quæ præstare queam, ne expecto quidem patris iussum, vt qui pridem non accersitus ad opitulandum accesserim. Verùm vbi

τελέως ἀπεγνωσμένον, οὐδ' ἐπιχειρεῖν βούλομαι· ἐπὶ δὲ τῆς γυναικὸς ταύτης εἰκότως καὶ ἀτολμότερός εἰμι· λογίζομαι γὰρ, οἷα πάθοιμ' ἂν ἐπὸ τοῦ πατρὸς, ἀπρτυχὼν, ὃς οὐδ' ἀρξαίμενος τῆς θεραπείας, ἀπρκηρύττομαι. ἄχθομαι μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ἐπὶ τῇ μητρυιᾷ, χαλεπῶς ἐχούσῃ, χρηστὴ γὰρ ἦν· καὶ ἐπὶ τῷ πατρὶ δὶ ἐκείνην ἀνιωμένῳ· τὸ δὲ μέγιστον, ἐπ' ἐμαυτῷ ἀπειθεῖν δοκοῦντι, καὶ ἃ πρεσταίτομαι, ἐπουργεῖν οὐ δυναμένῳ, καὶ δι' ὑπερβολὴν τῆς νόσου, καὶ ἀσθένειαν τῆς τέχνης. πλὴν οὐ δίκαιον οἶμαι, ἀπρκηρύττεσθαι τὸν, ἃ μὴ δύναται ποιεῖν, μηδὲ τὴν ἀρχὴν ὑπισχνούμενον. δι' ἃς δὴ οὖν αἰτίας καὶ πρότερον ἀπεκήρυξέ με, ῥᾴδιον συνιδεῖν ἐκ τῶν πρόντων· ἐγὼ δὲ καὶ πρὸς ἐκείνας μὲν, ὡς οἴομαι, ἱκανῶς τῷ μετὰ ταῦτα βίῳ ἀπελογησάμην καὶ ταυτὶ δὲ, ἃ νῦν ἐγκαλεῖ, ὡς

vbi res est eiusmodi, vt nulla omnino spes sit, tum nec aggredi velim. Porrò in hac muliere multò etiam minus ausim, neque id temeré. Siquidem reputo quæ in me facturus sit pater, si res non successerit, cùm iam abdicet nondum aggressum curationem. Quare doleo, Iudices, nouercæ vicem, grauiter laborantis. erat enim proba. Deinde patris nomine, quem huius morbus excruciat. Maximè tamen mei ipsius causa, qui videar immorigerus patri, cùm non possim quæ iubeor præstare, partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem. At sanè non arbitror æquum esse vt abdicer, si quod efficere non queam, id ne recipiam quidem. Itaque quibus de causis prius abdicârit me, facilè fuerit ex hoc negocio conijcere. Quanquam ad illas, opinor, satis respondi ipsa pòst acta vita. Ad hæc autem quæ nunc obijcit,

ὡς ἂν οἷός τε ὦ, ἀπολογήσομαι, μικρὰ ὑμῖν δικηγησάμενος τῶν ἐμῶν. ὁ γὰρ δυσάγωγος καὶ δυσπειθὴς ἐγὼ, ὁ καταισχύνων τὸν πατέρα, καὶ ἀναξία πράττων τοῦ γένους, τότε μὲν αὐτῶν, τὰ πολλὰ ἐκεῖνα βοῶντι, καὶ διατεινομένῳ, ὀλίγα χρῆναι ἀντιλέγειν ᾠόμην. ἀπελθὼν δὲ τῆς οἰκίας, ἐνόμιζόν μοι δικαστήριον ἔσεσθαι μέγα, καὶ ψῆφον ἀληθῆ, τὸν μετὰ ταῦτα βίον, καὶ τὸ φαίνεσθαι πάμπολυ τῶν τοῦ πατρὸς ἐγκλήματων ἐκείνων ἀφεστηκότα, καὶ περὶ τὰ καλλιστα τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐσπουδακότα, καὶ τοῖς ἀρίστοις συνόντα. πρεωρώμην δὲ καὶ τοιοῦτόν τι, καὶ ἐπώπτευον, μὴ δὴ, ὡς οὐ σφόδρα καθεστηκότος πατρὸς, ἀδίκως ὀργίζεσθαι, καὶ ἐγκλήματα ψευδῆ καθ' ἡμοῦ συντιθέναι. καὶ ἦσάν τινες, οἱ μανίας ἀρχὴν ταῦτ' εἶναι νομίζοντες, καὶ ἀπειλὴν καὶ ἀκροβολισμὸν, οὐκ ἐς μακρὰν ἐπιπεσουμένου τοῦ κα-

pro virili sum responsurus, si prius de statu meo pauca vobis exposuero. Ego intractabilis ille, & immorigerus, patrem dedecorans, & indigna genere meo patrans, id quidem temporis multa id genus vociferanti, ac sine fine occlamanti, paucis contrà dicendum esse duxi: Verùm domo cedens, existimaui mihi grauissimi iudicij instar fore, verumq; calculum, ita actam deinde vitam vt appareret me à paternis illis criminibus quàm longissimè abesse, sed potius honestissimis studijs dedisse operam, cúmque optimis viris habuisse consuetudinem. Iam verò & eiusmodi quiddam prospiciebam, ac suspicabar fore, vt aliquando pater, qui non admodum animo constaret, mihi sine causa succenseret, falsâque in filium crimina strueret. Neque deerant qui ista morbi initium interpretarentur, minâsque ac tela paulò pòst irruituri mali, nempe

κακοῦ, μῖσος ἄλογον, καὶ νόμον ἀπηνῆ, καὶ βλασφημίας προχείρους; καὶ δικαστήριον σκυθρωπὸν, καὶ βοὴν καὶ ὀργὴν καὶ ὅλως χολῆς μεστὰ παντα· διὸ δὴ ταχα μοι καὶ ἰατρικῆς δεήσειν ποτὲ πεσεδόκων. ἀποδημήσας οὖν, καὶ τοῖς εὐδοκιμωτάτοις τῶν ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς ἰατρῶν συγγενόμενος, καὶ πόνῳ πολλῷ καὶ πεθυμίᾳ λιπρεῖ χρησάμενος, ἐξέμαθον τὴν τέχνην. ἐπανελθὼν δὲ, καταλαμβάνω τὴν πατέρα σαφῶς ἤδη με μηνότα, καὶ ἐπὸ τῶν ἐπιχωρίων ἰατρῶν ἀπεγνωσμένον, οὐκ ἐς βάθος ὁρώντων, οὐδ' ἀκριβῶς φιλοκεινούντων τὰς νόσους. πλὴν ὅπερ γε εἰκὸς ἦν ποιεῖν χρηστὸν ἡγὸν, οὔτε ἐμνησικάκησα τῆς ἀπρηρυξέως, οὔτε μετάπεμπτος γενέσθαι περιέμεινα· οὐδὲ γὰρ εἶχόν τι αὐτῷ ἴδιον ἐγκαλεῖν, ἀλλὰ παντα ἐκεῖνα ἦν ἀλλότρια τὰ ἁμαρτήματα, καὶ ὥσπερ ἔφην ἤδη, τῆς νόσου. πρελθὼν οὖν ἄκλητος,

nempe odium absque causa, mores asperos, conuicia parata, censuram seueram, clamorem, iracundiam, in summa, omnia plena bilis: vnde vsu venturum credebam., vt mihi aliquando arte medicinæ foret opus. Proinde foràs profectus, ac probatissimorum, quos in peregrinis regionibus nancisci potui, medicorum vsus doctrina, plurimo labore, vehementiq; animi studio artem perdidici. Porrò domum reuersus, offendo patrem manifesta iam insania laborantem, & ab huius loci medicis desperantibus destitutum, qui non altiùs introspiciunt, nec admodum exactè morbos dijudicant. At ego sanè, sicuti par erat facere frugi filium, neque superioris abdicationis iniuriam recordabar, neque vt accerserer operiebar. Neque enim erat quicquam quod illi propriè imputare possem, verùm peccata illa omnia fuerant aliena: nempe quemadmodum modò dicebam, ipsius morbi. Ergo cùm inuocasus accessissem, non sum

ἄκλητος, οὐκ εὐθὺς, ἰασαμὴν· οὐ γὰρ οὕτω ποιεῖν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν, οὐδὲ ταῦτα ἡ τέχνη πρᾶγμα, ἀλλὰ πάντων πρῶτον διδασκόμεθα συνορᾶν, εἴ τε ἰάσιμόν ἐστι τὸ νόσημα, εἴτ' ἀνήκεστον, καὶ ὑπερβεβηκὸς τοὺς ὅρους τῆς τέχνης. καὶ τὴν ἱκαῦτα, ἢν μὲν εὐμεταχείριστον ᾖ, ἐπιχειροῦμεν, καὶ πᾶσαν σπουδὴν ἐσφρόμεθα σῶσαι τὸν νοσοῦντα· ἢν δὲ κεκρατηκὸς ἤδη, καὶ νενικηκὸς τὸ πάθος ἴδωμεν, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν προσπτόμεθα, νόμον τινὰ παλαιὸν τῶν πρωτοτόρων τῆς τέχνης ἰατρῶν φυλάττοντες, οἵ φασι μὴ δεῖν ἐπιχειρεῖν τοῖς κεκρατημένοις. ἰδὼ οὖν τὴν πατέρα ἔτι ἐντὸς τῆς ἐλπίδος, καὶ τὸ πάθος οὐχ ὑπὲρ τὴν τέχνην, ἐπιπολὺ τηρήσας καὶ ἀκριβῶς ἐξετάσας ἕκαστον, ἐπεχείρουν ἤδη, καὶ τὸ φάρμακον τεθαρρηκότως ἐνέχεον. καί τοι πολλοὶ τῶν πρόντων ὑπόπτευον τὴν δόσιν, καὶ τὴν

equidem protinus medicatus. neque enim hic nobis mos est, neque id præcipit ars, verùm illud omnium primum iubemur obseruare, sanabilisne sit morbus, an insanabilis, atque artis terminos prætergressus. Ac tum si eiusmodi fuerit malum vt commodè possimus aggredi, aggredimur, totoque adnitimur studio vt ægrotum seruemus. Quòd si viderimus iam inualuisse, superasséque, nec manum admolimur omnino, idque vetustam quandam legem eorum qui primi medicinæ prodiderunt artem, secuti: qui negant tentandos esse morbos qui iam inualuerunt. Itaque cùm patrem adhuc intra spem esse perspicerem, neque malum supra artis vires esse, diu obseruatis ac pensitatis singulis: ita demum aggrediebar, ac pharmacum fidenti animo porrexi. Multi sanè eorum qui tum aderant, suspectam habebant administrationem pharmaci,

τὴν ἴασιν διέβαλλον, καὶ πρὸς κατηγορίας πρεσκευάζοντο. πρῶτον δὲ καὶ ἡ μητρυιὰ, φοβουμένη καὶ ἀπιστοῦσα, οὐ τοῦ μισεῖν ἐμὲ, ἀλλὰ τοῦ δεδιέναι, καὶ ἀκριβῶς εἰδέναι πονήρως ἐκεῖνον διακείμενον· ἠπίστατο γὰρ μόνη τὰ πάντα σωνοῦσα, καὶ ὁμοδίαιτος τῇ νόσῳ. πλὴν ἀλλ' ἔγωγε οὐδὲν ἀπρδειλιάσας (ἠπισταμὴν γὰρ οὐ ψευσόμενά μετὰ σημεῖα, οὐδὲ πρόδωσον τὴν τέχνην) ἐπῆγον τὴν ἴασιν ἐν καιρῷ τῆς ἐπιχειρήσεως. καί τοι κἀμοί τινες τῶν φίλων συνεβούλευον, μὴ θρασύνεσθαι, μὴ καὶ διαβολήν τινα μείζω ἐνέγκῃ μοι τὸ ἀπρτυχεῖν, ὡς ἀμυνομένῳ τὸν πατέρα φαρμάκῳ, καὶ μνησικακήσαντι ὧν ἐπεπόνθειν ὑπ' αὐτοῦ. καὶ τὸ κεφάλαιον, σῶος μὲν οὗτος εὐθὺς ἦν, καὶ ἐσωφρόνει πάλιν, καὶ πάντα διεγίγνωσκεν. οἱ παρόντες δὲ ἐθαύμαζον· ἐπῄνει δὲ καὶ ἡ μητρυιὰ, καὶ φανερὰ πᾶσιν ἦν χαίρουσα, κἀμοὶ

ci, calumniantes curationem meam: iámque parabant in ius vocare me. Aderat autem & nouerca pauida atque diffidens, non id quidem odio mei, sed quòd metueret, vtpote probè sciens illum grauiter laborare. Nam sola nouerat omnia quippe familiaris & assiduè conuiuens ægrotanti. Attamen ego nihil his rebus deterritus (sciebam enim futurum vt mihi signa non mentirentur, neque falleret ars) adhibui curam, obseruato tempore idoneo. Quanquam erant amici non nulli, qui mihi consilium darent ne fiderem, ne fortè si res malè successisset, maiorem aliquam calumniam mihi accerserem, quasi patrem veneno vltus essem, memor iniuriarum quibus me affecerat. In summa, ille protinus conualuit, pristinæ redditus sanitati: cognouítque omnia. Familiares admirabatur: denique laudabat & nouerca, ac palàm omnibus vtriusq; nomine gaudebat, tum mihi laudem assecuto,

λαμοὶ ἀνθρωπίνοις τι, καὶ κάτω σωφρονίσι. οὔτ' ἂν οὖν (μαρτυρῆσαι γὰρ αὐτῷ ἔχω) μήτε μεληθείς, μήτε συμβούλου τινὰ περὶ τούτων προσλαβών, ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα ἤκουσε τῶν πρόσθεν, ἔλυσε μὲν τὴν ἀπόρρησιν, υἱὸν δὲ ἐξ ὑπαρχῆς ἐποιήσατό με, σωτῆρα καὶ ἀνδρικώτατον ἀπάντων, ἀκριβῆ πάντων ἐπιμαρτύρομαι ὁμολογῶν, καὶ περὶ τῶν ἔμπροσθεν ἐλέγχων ἀπολογούμενος. Τοῦτο γὰρ ἦν ὄφελος ἐκείνοις μὲν πολλοὺς, ὅσοι παρῆσαν χαίροντες ἐπὶ δὲ τοῖς ἀκούσασιν, ὧν ἡ ἀπόρρησις ἡδονὴ ἀνελύθη. εἶδον γοῦν τότε οὐ πάντας ὁμοίως ἡδομένους τῷ πράγματι, ἀλλ' ἦν τις καὶ χρὰ πρόσωπον μεμιγμένον, καὶ πρόσωπον ἠργισμένον, οἷον ἐκ φθόνου καὶ μίσους γίγνεται. ἡμᾶς μὲν οὖν, ὡς τὸ εἰκὸς, ἐν εὐφροσύναις καὶ θυμηδίαις ἦμεν, ἀπόνους ἀπαλγήτους. ἡ μὲν

tum illi ad sanam mentem reuersō. Atque hic quidem (nam illud de eo testari possum) neque contatus, neque quopiam his de rebus in consilium adhibito, simulatq; rem omnem è familiaribus cognouit: irritam fecit abdicationem, ac denuò me filium fecit, seruatorem ac beneficum appellans, confitens sese certum experimentum mei cepisse, deq; illis antè factis semet excusans. Id factum compluribus attulit voluptatem, nimirum quotquot aderant probi. Cæterùm videbam eos, quibus abdicatio filij iucundior fuerat reuocatione. Proinde videbam tum non eodem modo ea re gaudentes omnes, sed erat cuius & colorem illicò verti sensi, & oculos turbari, & vultum iracundum, quemadmodum ex inuidia odióque solet accidere. Nos igitur, vt est consentaneum, in complexibus & animi gaudijs versabamus, vtpote vtroque alteri reddito.

Cæterùm

ἡ μητρυιὰ δὲ μετὰ μικρὸν εὐθὺς νοσεῖν ἤρξατο, νόσον, ὦ, ἄνδρες δικασταῖ, χαλεπὴν καὶ παράλογον. ἀρχόμενον γὰρ εὐθὺς τὸ δεινὸν παρεφύλαξα. οὐ γὰρ ἁπλοῦν, οὐδ' ἐπιπόλαιον τῆς μανίας τὸ εἶδος, ἀλλά τι παλαιὸν ἐποικουροῦν ἐν τῇ ψυχῇ κακὸν ἀπέῤῥηξε, καὶ ἐς τοὐμφανὲς ἐξενίκησε. πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα ἡμῖν ἐστι σημεῖα τῶν ἀνιάτως μεμηνότων. ἐν δὲ ἐκεῖνο κοινὸν ἐπὶ τῆς γυναικὸς ταύτης παρεφύλαξα. πρὸς μὲν γὰρ τοὺς ἄλλους ἡμερωτέρα, καὶ πραεῖά ἐστι, καὶ παρόντων, εἰρήνην ἄγει ἡ νόσος. ἂν δέ τινα ἰατρὸν ἴδῃ, καὶ τοῦτ' ἀκούσῃ μόνον, κατ' ἐκείνου μάλιστα παροξύνεται, ὅπερ καὶ αὐτὸ, τοῦτο, τοῦ πονήρως καὶ ἀνηκέστως ἔχειν ἐστὶ τεκμήριον. ταῦθ' ὁρῶν, ἐγὼ μὲν ἠκιώμην, καὶ τὴν γυναῖκα ᾤκτειρα, ἀξίαν οὖσαν, καὶ παρὰ τὸ προσῆκον δυστυχοῦσαν· ὁ πατὴρ δὲ ἐπὸ ἰδιωτείας

Cæterùm nouerca paulò pòst ægrotare protinus cœpit, morbo, Iudices, graui & impotenti. Nam statim obseruabam vt nascebatur malum. Neque enim simplex erat, aut leuis insaniæ species: quin potius vetus quidam morbus, qui iam pridem delituerat in animi domicilio, erupit, victorq; in apertum prodijt. Sunt autem nobis cùm alia multa signa insanabili laborantis insania, tum illud commune in hac obseruaui muliere. In cæteros placatior est ac mitis, atque illis præsentibus conquiescit morbus: quòd si quem conspexerit medicum, imò si vel audierit tantùm de medico, in hunc supra modum incenditur. Quod & ipsum argumento est, illam graui & insanibili teneri malo. Hæc cùm perspicerem, equidem acerbè ferebam, miserabarq; mulieris, vt debui, præter meritum tanto laborantis infortunio. Pater verò ob imperi-

τέας (οὐ γὰρ οἶδεν οὔτε ἀρχὴν τοῦ κατέχοντος κακοῦ, οὔτε πόθεν ἀτίαν, οὔτε τὸ μέγεθος τοῦ πάθους) ἐκέλευεν ἰᾶσθαι, καὶ τὸ ὅμοιον ἐγχέαι φάρμακον. ὥιετο γὰρ ἓν εἶναι μανίας εἶδος, καὶ μίαν τὴν νόσον, καὶ ταὐτὸν πάθος, καὶ παραπλησίαν τὴν θεραπείαν δεχόμενον. ἐπεὶ δέ, ὅπερ ἀληθέστατον, ἀδύνατον εἶναί φημι σώζεσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ ὑπομένειν ἀπὸ τῆς νόσου ὁμολογῶ, ἀγανακτεῖ, καὶ ὀργίζεται, καὶ φησὶν ἐκόντα κακῶς ἀπόλλυσθαι, καὶ πολλὰ λοιδορεῖσθαι τὴν ἄνθρωπον, ἐγκαλῶν ἐμοὶ τὴν ἀσθένειαν τῆς τέχνης. καὶ πάσχει μὲν σύνηθες τοῖς λυπουμένοις, ὀργίζονται γοῦν ἅπαντες τοῖς μετὰ παῤῥησίας ἀληθῆ λέγουσι· πλὴν ἔγωγε, ὡς ἂν οἷός τε ὦ, ἀπολογήσομαι πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ καὶ τῆς τέχνης. καὶ πρῶτόν γε ἀπὸ τοῦ νόμου ἄρξομαι, καθ' ὃν οὗτός με ἀφ-

tiam, (neque enim nouit vel originem mali quo tenetur, vel causam, vel morbi magnitudinem) iussit vti medicarer, ac simile pharmacum exhiberem: arbitratus idem esse insaniæ genus, eundem morbum, eandem ægrotationem, quæ similem curandi rationem admitteret. Verùm vbi, id quod erat verisimum, dico fieri nullo pacto posse vt mulier seruetur, fatéorque me morbo imparem esse: indignatur ac succenset, aitque me studio detrectare, ac mulierem destituere, mihi crimini vertens artis imbecillitatem. Atque huic quidem accidit, quod solet ijs qui dolent. & Succensent enim omnes ijs, qui liberè verum loquuntur. Tamen ego sanè pro viribus illi respondebo, tum meo ipsius nomine, tum artis. At primùm quidem à lege sumam initium, per quam hic me paratum abdi-

ἀπκηρύξαι βούλεται, ἵν' εἰδῇ, οὐκ ἔθ' ὁμοίαν οὖσαν αὐτῶν, νῦν τε καὶ πρότερον, τὴν ἐξουσίαν. οὐ γὰρ ἅπασιν, ὦ πάτερ, ὁ νομοθέτης, οὐδὲ πάντας ἡέας, οὐδὲ ὁσάκις ἂν ἐθέλωσιν, ἀπκηρύττειν συγκεχώρηκεν, οὐδ' ἐπὶ πάσαις αἰτίαις· ἀλλ' ὥσπερ τοῖς πατράσι τὰ τηλικαῦτα ὀργίζεσθαι ἐφῆκεν, οὕτω καὶ τῶν παίδων πεὐνόησεν, ὡς μὴ ἀδίκως αὐτὸ πάσχωσι. καὶ δὰ τοῦτο οὐκ ἐλευθέραν ἔφη γίγνεσθαι, οὐδ' ἄκειτον τὴν τιμωρίαν, ἀλλεὶς δικαστήριον ἐκάλεσε, καὶ δοκιμαστὰς ἐκάθισε τοὺς μήτε πεὸς ὀργὴν, μήτε δαβολὴν τὸ δίκαιον ἠρινοῦντας. ἤδει γὰρ πολλοῖς πολλάκις ἀλόγους αἰτίας ὀργῆς παρισαμένας, καὶ τὸν μὲν ψευδεῖ τινι δαβολῇ πειθόμενον, τὸν δὲ οἰκέτῃ πιστεύοντα ἢ γυναίῳ ἐχθρῷ. οὐκ οὖν ἡγεῖτο ἀδίκαστον γίγνεσθαι τὸ πρᾶγμα, οὐδ' ἐξ ἐρήμης τοὺς

abdicare: vt intelligat, sibi non esse posthac eandem abdicandi facultatem, quæ priùs fuit. Neque enim legislator omnibus, ô pater, istam potestatem permittit: neque uti quoslibet filios, neque quoties libuerit, abdicent: neque quibuslibet de causis. Verùm quemadmodum patribus concessit certis de causis irasci: ita prospexit & liberis, ne id immerentibus accidat. Eáque gratia iussit, ne libera esset, ac citra iudicium, vindicta: sed ad iudices vocat, æstimatores constituit, qui neque per iracundiam, neque per calumniam, quod iustum sit iudicent. Nouerat enim frequenter accidere multis, vt ob causas iniquas ad iram commouerentur: hic quidem alicui falsæ calumniæ credens, ille famulo fidem habens, aut vxori cuipiam inimicæ. Quare noluit rem iniudicatam agi, neque indefensa

causa

τὸς παῖδας εὐθὺς ἁλίσκεσθαι, ἀπὸ καὶ ὕδωρ ἐγχεῖται, καὶ λόγος ἀπόδοται, καὶ ἀνεξέτασον οὐδὲν καταλείπεται· ἐπεὶ τίνων ἔξεστι, καὶ τοῦ μὲν ἐγκαλεῖν μόνου ὁ πατὴρ κύριος, τοῦ κρῖναι δὲ, εἰ εὔλογα αἰτιᾶται, ὑμεῖς οἱ δικάζοντες. αὐτὸ μὲν, ὅ μοι ἐπιφέρει, καὶ ἐφ' ὧ νῦν ἀγανακτεῖ, μηδέπω σκοπεῖτε. πρότερον δ' ἐκεῖνο ἐξετάσατε, εἰ ἔτι δοτέον ἀποκηρύττειν αὐτῷ, ἅπαξ ἀποκηρύξαντι, χρησαμένῳ τῇ παρὰ τοῦ νόμου ἐξουσίᾳ, καὶ ἀποπληρώσαντι τὴν πατρικὴν ταύτην δυνασείαν, εἶτ' αὖθις ἀναλαβόντι, καὶ λύσαντι τὴν ἀποκήρυξιν. ἐγὼ μὲν γὰρ ἀδικώτατον εἶναί φημι τὸ τοιοῦτον ἀπεράντους γενέσθαι τῶν παίδων τὰς τιμωρίας, καὶ πολλὰς τὰς καταδίκας, καὶ τὸν φόβον ἀΐδιον, καὶ τὸν νόμον ἄρτι μὲν συνοργίζεσθαι, μετὰ μικρὸν δὲ λύεσθαι, καὶ πάλιν ὁμοίως ἰσχυρὸν εἶναι, καὶ ὅλως, ἄνω καὶ κάτω στρέφεσθαι τὰ δίκαια.

causa liberos statim capi, vinciquè: verùm & aquam infundit, & ratio redditur, & nihil inexcussum relinquitur: quandoquidem solùm hoc auctoritatis datur patri, vt ad iudices vocet: verùm iudicandi auctoritas, an meritò accuset, id penes vos, qui iudicio præsidetis. Ac nondum spectate crimen quod mihi imponit, cuiusq; gratia nunc indignatur: verùm illud prius expendite, num posthac illi ius sit abdicandi, qui semel abdicauerit, iamq; sit vsus facultate, quam lex concedit, atque hanc [b] paternam potestatem expleuerit, deinde rursum in familiam receperit, ac superiorem abdicationem irritam fecerit. Nam ego certè iniquissimum istud esse dico, vt liberorum quoque sint infinitæ pœnæ, vt multæ condemnationes, ac metus perpetuus: vtque lex nunc irato inseruiat, mox deinde faciat irritum quod actum est: rursum

πρὸς τὸ ἐπὶ καιροῦ δοκοῦν τοῖς πατράσιν. ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον, ἄξιον ἐφίεναι, καὶ ἀγανακτοῦντι συναγανακτεῖν, καὶ κύριον τῆς τιμωρίας ποιεῖν τὸν γεγεννηκότα. ἢν δ' ἅπαξ ἀναλώσῃ τὴν ἐξουσίαν, καὶ καταχρήσηται τῷ νόμῳ, καὶ ἐμπλησθῇ τῆς ὀργῆς, εἶτα μετὰ ταῦτα ἀναλάβῃ, χρηστὸν εἶναι μεταπεισθείς. ἐπὶ τούτων ἀνάγκη μὲν μένειν, καὶ μηκέτι μεταπηδᾶν, μηδὲ μεταβουλεύεσθαι, μηδὲ μεταποιεῖν τὴν κρίσιν. τοῦ μὲν γὰρ τὸν γεννηθέντα, πονηρὸν ἢ χρηστὸν ἀπρβήσεσθαι οὐδὲν, οἶμαι, γνώρισμα ἦν. καὶ διὰ τοῦτο τοὺς ἀναξίους τοῦ γένους παραιτεῖσθαι συγκεχώρηται, τοῖς ὅτε ἠγνόουν ἀνατρεψαμένοις. ὅταν δὲ μὴ κατ' ἀνάγκην, ἀλλ' ὑπ' ἐξουσίας, αὐτός τις ὑφ' ἑαυτοῦ, καὶ δοκιμάσας ἀναλάβῃ, τίς ἔτι μηχανὴ μεταβάλλεσθαι,

sum vt eodem modo valeat. In summa, vt ius sursum ac deorsum torqueatur, vtcunque patribus pro tempore visum fuerit. Verùm initiò quidem æquum erat vti concederet, cumq; indignante pariter indignaretur, ac puniendi ius faceret ei qui genuisset. Porrò vbi semel potestatem absumpserit, ac lege sit abusus, iracundiam expleuerit, post hæc rursum in familiam receperit, & in hanc opinionem discesserit, vt frugi putet: in his perseueret necessum est, neque postea resiliendum, aut retractanda sententia, neque rescindendum iudicium. Neque enim scire poterat, opinor, is qui natus fuerat, frugine, an contrà esset euasurus. Atque hanc ob causam permissum est vt genere indignos abdicent, quos cùm educabant, cuiusmodi essent futuri, nesciebant. Cæterùm vbi non coactus, sed suapte sponte atque auctoritate ex sese comprobatum recipit, qua deinde ratione possit mutare

σθαι, ἢ τίς ἔτι χρῆσις ὑπόλοιπος τοῦ νόμου; φάγη γὰρ ἄν πως σὲ ὁ νομοθέτης, ἀ πονηρὸς οὗτος ὢν, καὶ τοῦ ἀπκηρυχθῆναι ἄξιος, τί παθὼν ἀνεκάλεσας, τί δ' αὖθις ἐπανῆγες εἰς τὴν οἰκίαν; τί δ' ἔλυες τὸν νόμον; ἐπλάθετο γὰρ ἅθα, καὶ τοῦ μὴ ποιεῖν ταῦτα λύει. Οὐ γὰρ δὴ ἐνῆρχέν σοι λοιπὸν τοῖς νόμοις, οὐδὲ πρὸς τὰς σὰς μεταβολὰς ἀνάγεσθαι τὰ δικαστήρια, οὐδ' ἄρτι μὲν λύεσθαι, ἄρτι δὲ ἰσχύοντας ἔᾶν τοὺς νόμους, καὶ τοὺς δικαστὰς καθῆσθαι μάρτυρας, μᾶλλον δὲ ὑπηρέτας τῶν σοι δοκούντων, ὁτὲ μὲ κολάζοντας, ὁτὲ δὲ ἀφιέντας, ὁπόταν σοι δοκῇ. ἅπαξ γεγάμηκας, ἅπαξ ἀνατέτροφας, ἅπαξ καὶ τὸ ἀπκηρύττειν ἀντὶ τούτων ἔχεις. καὶ τότε, τότε μὲν, ἂν δικαίως αὐτὸ ποιῇν δοκῇς· τὸ δ' ἄπαυστον τοῦτο, καὶ

mutare factum, aut quis legis vsus supereſt? Etenim ipſe legislator hunc ad modum tecum egerit: Hic ſi improbus erat, dignusq; quem abdicares, quid accidit vti reuocares? Cur denuò in familiam reduxiſti? Cur legem irritam feciſti? Nam liber eras, tibiq; in manu erat iſta non facere. Neque enim tibi concedendum eſt, vt legibus tuo arbitratu abutaris, vt'que iudicia, vtcunque mutatus ſit animus tuus eò trahantur. Neque vti nunc irritentur leges, nunc rurſum valeant, iudices, interim teſtes ſedeant, vel vt rectiùs dicam miniſtri tuæ voluntatis, modò punientes, modò abſoluentes, quandocunque tibi viſum fuerit. Semel genuiſti, ſemel educâſti: pro his ſemel item abdicare potes: atque ita potes, ſi iſtud meritò facere videaris: verùm vt hoc fiat ſine fine, vt perpetuò, vt frequen-

καὶ ἀΐδιον καὶ πολὺ καὶ ῥᾴδιον, μεῖζον ἤδη τοῦς πατρικοῦς ἐστιν ἐξουσίας. μὴ δὴ πρὸς Διὸς, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, συγχωρήσητε αὐτῷ ἑκούσιον τὴν ἀνάλυψιν πεποιημένῳ, καὶ λύσαντι τὴν γνῶσιν τοῦ πάλαι δικαστηρίου, καὶ ἀκυρώσαντι τὴν ὀργὴν, αὖθις ἐπὶ τὴν αὐτὴν τιμωρίαν ἀνακαλεῖν, καὶ ἐπὶ τὴν ἐξουσίαν τὴν πατρικὴν ἀνατρέχειν, ἧς ἔξωρος ἤδη, καὶ ἕωλος ἡ πρεσμία καὶ μόνῳ τούτῳ ἄκυρος, καὶ πρεδεδαπανημένη. ὁρᾶτε γὰρ που καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις δικαστηρίοις, ὡς ἀπὸ μὲν τῶν ἀλήρῳ λαχόντων δικαστῶν, ἢν τις ἄδικον οἴηται γεγενῆσθαι τὴν ἀρίσιν, δίδωσιν ὁ νόμος ἐς ἕτερον ἐφεῖναι δικαστήριον. ἢν δέ τινες ἑκόντες αὐτοὶ συνθῶνται δικαστὰς, καὶ πρελόμενοι ἐπιτρέψωσι διαιτᾶν, οὐκ ἔτι. οἷς γὰρ ἐξῆν μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἐμμένειν, εἰ τούτους τις αὐθαίρετος εἵλετο, στέργειν ἐστὶ δίκαιος τοῖς ἐγνωσμένοις,

frequenter, vt facilè, id verò supra patris ius est. Quare per Iouem, iudices, ne permittatis huic, vt qui sua sponte receperit, superioris iudicij sententiam irritârit, iram damnârit, rursum ad eandem prouocet pœnam, & ad patriam recurrat potestatem, cuius tempus iam excessit, euanuitque priuilegium, nec huic vni quicquam valens, quippe antehac consumpta. Etenim illud considerate, quemadmodum in reliquis iudicijs, vbi iudices sortibus ferunt sententiam: si quis perperam pronunciatum existimat, permittitur alios adire iudices. Porrò si qui ipsi suapte sponte iudices constituerint, delectisq; arbitris causam commiserint, posthac non idem licet. Etenim si quis, quorum sententijs initiò stare nõ cogebatur, hos spontè delegerit, iam æquum est boni consulere, quæ statuerint.

Itidem

οὕτω δὴ καὶ σύ, ὃν ἐξῆν μη-
κέτ' ἀναλαμβάνειν, εἰ μὴ ἂν
ἄξιος ἐδόκει τοῦ γένους. τοῦ-
τον, εἰ χρηστὸν ἡγησάμενος
εἶναι, πάλιν ἀνήλειφας, οὐκ
ἔτ' ἀπεκηρύττειν ἕξεις. ὅτι
γὰρ οὐκ ἄξιος αὖθις παθεῖν
ταῦτα, ὑπ' αὐτοῦ σοῦ με-
μαρτύρηται, καὶ χρηστὸς ἤ-
δη ἀνωμολόγηται. ἀμετα-
νόητον οὖν τὴν ἀνάληψιν,
καὶ τὴν διαλλαγὴν βέβαιον
εἶναι προσήκει μετὰ κρίσιν ὅ-
τω πολλὴν, καὶ δύο δικαστή-
ρια, ἓν μὲν τὸ πρῶτον, ἐφ' οὗ
παρητήσω· δεύτερον δὲ τὸ
σὸν ὅτε μετεβουλεύσω, καὶ
ἀνάθεσον ἐποίησας, τὰ πρό-
τερον ἐγνωμένα λύσας,
βεβαῖοις τὰ μετ' ἐκεῖνα βε-
βουλευμένα. μένε τοίνυν
ἐπὶ τῶν τελευταίων, καὶ φύ-
λαττε τὴν σαυτοῦ κρίσιν. πα-
τέρα σε εἶναι δεῖ, τοῦτο γὰρ ἔ-
δοξέ σοι· τοῦτ' ἐδοκίμασας,
τοῦτ' ἐκύρωσας. ἐγὼ μὲν
οὐδ' εἰ μὴ φύσει παῖς ἦν, θέ-
μενος δὲ, ἀπεκηρύττειν ἤθε-
λον, ἐξεῖναι ἂν σοι ᾠόμην.
ὃ γὰρ

Itidem sanè tu quoque, quem antea liberum erat non recipere, nisi dignus maioribus videretur, hunc si probum arbitratus esse, denuò recepisti, iam deinde non erit abdicandi ius. Siquidem indignum esse in quem ista denuò fiant, ipse testatus es, iam de integro frugi filium esse confessus. Itaque non conuenit pœnitere receptionis, sed firma reconciliatio sit oportet, nimirum post toties pronunciatam sententiam, ac rem bis iudicatam: primùm cùm abdicares: iterum, cùm ipse mutâsti consilium, meq; in familiam reuocâsti, rescissis decretis superioribus confirmant illa quæ postea sunt placita. Proinde perseuera in his quæ proximè statuisti, tuumq; ipsius iudicium serua. Pater sis oportet, quãdoquidem id abs te decretum, id probâsti, id ratum fecisti. Ego quidem si natura non essem filius, sed adoptatum abdicare velles, ne tum quidẽ existimârim tibi licere.

Quod

ὃ γὰρ τὴν ἀρχὴν ποιεῖν δυνατὸν ἦν, τοῦτ' ἄδικον λύειν ἅπαξ γενόμενον. τὸν δ' καὶ φύσει, καὶ αὖθις προαιρέσει καὶ γνώμῃ ἐσπεποιημένον, πῶς εὔλογον ἂν ἀπωθεῖσθαι, καὶ πολλάκις τῆς μιᾶς οἰκειότητος ἀπερεῖν; εἰ δ' οἰκέτης ὢν ἐτύγχανον, καὶ τὸ μὲν πρῶτον πονηρὸν οἰόμενος ἐπέδησας, μεταπεισθεὶς δὲ, ὡς οὐδὲν ἠδίκουν ἐλεύθερον ἀφῆκας εἶναι. ἆρ' ἄν σοι, πρὸς καιρὸν ὀργισθέντι, αὖθις ἐξῆν ἐς τὴν ὁμοίαν δουλείαν ἐπανάγειν; οὐδαμῶς· τὰ γὰρ τοιαῦτα, βέβαια, καὶ διὰ παντὸς κύρια ὑπάρχειν οἱ νόμοι ἀξιοῦσιν. ὑπὲρ μὲν οὖν τοῦ μηκέτ' ἐξεῖναι τούτῳ ἀπκηρύττειν, ὃν ἅπαξ ἀπκηρύξας, ἑκὼν ἀνέλαβεν, ἔτι πολλὰ εἰπεῖν ἔχων, ὅμως παύσομαι. σκέψασθε δ' ἤδη, οἷον ὄντα καὶ ἀπκηρύξει με, καὶ οὐδέπω τοῦτό φημι, ὡς τότε μὲν ἰδιώτην, νῦν δ' ἰατρὸν· οὐδὲν γὰρ ἂν πρὸς τοῦτο ἡ τέχνη συναγωνίσαιτο, οὐδ'

Quod enim initiò liberum erat non facere, id semel factum, iniquum est rescindere. Porrò eum qui primùm naturâ sit filius, postea iudicio sententiáque accersitus, quæso num par est rursum expellere, & eadem familiaritate priuare sæpiùs? Age, quid si fortè seruus essem, ac tu quidem primùm improbum esse ratus, in vincula coniecisses, deinde vbi cognitum esset me nihil peccasse, manumisisses: num tibi liceret, vtcunque contigerit, irasci, rursus in eandem reuocare seruitutem? Minimè liceret. Istiusmodi igitur acta, leges firma volunt esse, ac perpetuò valere. Ego cum pluribus etiam argumentis docere possim, nõ esse ius huic abdicare denuò, quem semel abdicatum, sponte sua receperit: tamen finem faciam. Nunc spectate, cuiusmodi filium parat abdicare. Atque illud nondum dicam, me tum imperitum abdicatum fuisse, nunc abdicari Medicum (nihil enim mihi in hac causa suffragetur ars)

ἀλλ' ὅτι τότε μὲν νέον, νῦν δὲ ἤδη καὶ προβεβηκότα, καὶ τὸ σωφρονέστερον, ζῶν μηδὲν ἀδικῆσαι ἂν παρὰ τῆς ἡλικίας ἔχοντα, μικρὸν γὰρ ἴσως καὶ τοῦτο. ἀλλὰ τότε μέν, εἰ καὶ μὴ δίκαια ἠδικημένῳ ὡς ἂν ἔγωγε φαίην, ἀλλ' οὐδὲ νῦν εὐπορηθεὶς, παρητάμην τῆς οἰκίας. νῦν δὲ σωτῆρα ἔναγχος, καὶ τηλικοῦτον εὐεργέτην γεγενημένον, οὐ τίς γνοίη' ἂν ἀπαλλοτριώτερον, σωθέντα δι' ἐμὲ, καὶ τηλικοῦτον εὐεργεσίας ἀπηφανισμένα, τοῖς τοιούτοις ἐνδοὺς ἀμείβεσθαι τὴν θεραπείας ἐκείνης, οὐδ' ἕνα λόγον ἔχοντα, ἀλλ' ὅτῳ ῥᾳδίως ἐπιπλῆσθαι, καὶ ἐπὶ τῷ ἐρημίαν ἐλαύνειν, τὸν ἐφεσθέντ' ἂν δικαίως, ἐφ' οἷς ἀδίκως ἐξεβέβλητο, μὴ μόνον δὲ μνησικακήσαντα, ἀλλὰ καὶ σώσαντα, καὶ σωφρονῆν παρασκευάσαντα; ὃ γὰρ μικρὸν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ἐδὲ τὸ τυχὸν, οὐ πεποιημένως αὐτὸ, ὅμως τοιούτων νῦν ἀξιοῦμαι. ἀλλ' εἰ καὶ οὐτος ἀγνοεῖ τὰ τότε, πάντως

tum iuuenem, nunc ætate prouectum, vt ætas etiam ipsa fidem faciat, me nihil peccasse. Nam leue fortasse hoc quoque, verùm tum quidem, etiamsi nullo commisso peccato, vt ego quidem dixerim, sed nec benemeritus alienabar à familia. Nunc porrò cùm nuper salutem dederim, ac beneficus extiterim, exigor. Quare quid fieri potest ingratius? vt mea seruatus opera, tantóque elapsus à discrimine, protinus sanationem illam huiusmodi factis penset, nulla meritorum habita ratione, sed vsque adeò facilè mandârit obliuioni, atque in solitudinem abigat, eum, qui iure sit obsecutus, cùm prater ius eiceretur, neque solùm non memineri t iniuriæ, verumetiam & salutem attulerit, & sanæ menti restituerit? Neque enim exiguo, Iudices, neque vulgari in hunc collato beneficio, tamen huiusmodi malis nunc videor dignus.

Porrò quanquam hic ignorat; quo in statu tunc fuerit,

vos

πάντων ὑμεῖς ἴστε, οἷα ποιοῦντα αὐτὸν, καὶ πάσχοντα, καὶ ὅπως διακείμενον ἐγὼ παραλαβὼν, τῶν μὲν ἄλλων ἰατρῶν ἀπεγνωκότων, τῶν δ' οἰκείων φευγόντων, καὶ μηδὲ πλησίον προσιέναι τολμώντων, τοιοῦτον ἀπέφηνα, ὡς καὶ κατηγορεῖν δύνασθαι, καὶ περὶ τῶν νόμων διαλέγεσθαι· μᾶλλον δὲ ὁρᾷς, ὦ πάτερ, τὸ παράδειγμα, τοιοῦτον ὄντα σε παρ' ὀλίγον, οἷα νῦν ἡ γυνή ἐστι, πρὸς τὴν ἀρχαίαν φρόνησιν ἐπανήγαγον. οὐ δίκαιον, τοιαύτην μοι γενέσθαι ἀντ' ἐκείνων τὴν ἀμοιβὴν, οὐδὲ κατ' ἐμοῦ σε μόνον σωφρονεῖν. ὅτι γὰρ μὴ μικρὰ ὑπ' ἐμοῦ εὐηργέτησαι, καὶ ἀπ' αὐτῶν, ὧν ἐγκαλεῖς, δῆλόν ἐστιν. ὃν γὰρ, ὡς ἐν ἐσχάτοις οὖσαν τὴν γυναῖκα, καὶ παμπονήρως ἔχουσαν, οὐκ ἰώμενον μισεῖς, πῶς οὐ πολὺ μᾶλλον, ὅτι σε τῶν ὁμοίων ἀπήλλαξα ὑπέρα γαπᾷς, καὶ χάριν ὁμολογεῖς, τῶν

vos tamen omnes nostis, quid facientem hunc, simul & patientem, & quibus affectum modis, ego curandum susceperim, ac Medicis reliquis desperantibus, fugientibus familiaribus, nec propiùs accedere audentibus, talem reddidi, vt etiam accusare possit, vt de legibus disserere. Quin magis si exemplum quæris pater, cùm propemodum talis esses, qualis nunc est vxor, ad pristinam sanitatem reuocaui. Quare non est æquum, vt pro his officijs, huiusmodi mihi gratia reponatur, vtq; in me vnum tantummodò sanus sis. Etenim te non mediocribus à me beneficijs affectum esse, vel ex his ipsis liquet, quibus me criminaris. Nam quem ob hoc odio persequeris, quòd vxorem extremo laborantem periculo, grauissiméque affectam non sanem, quî fit vt eundem non multò potius charissimum habeas, quum simili morbo liberârim? non gratias agas,

τῶν οὕτω δεινῶν ἀπηλλαγμένος; σὺ δὲ, ὅπερ ἀγνωμονέστατον, σωφρονήσας, εὐθὺς ἐς δικαστήριον ἄγεις, καὶ σεσωσμένως κολάζεις, καὶ ἐπὶ τὸ ἀρχαῖον ἐκεῖνο μῖσος ἀνατρέχεις, καὶ τὸν αὐτὸν ἀναγιγνώσκεις νόμον· καλὸν γοῦν τὸν μισθὸν ἀπρεπίδως τῇ τέχνῃ, καὶ ἀξίας ἀμοιβὰς τῶν φαρμάκων ἐπὶ τὸν ἰατρὸν, ὑγιαίνων μόνων. ὑμεῖς δὲ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τὸν εὐεργέτην τούτῳ κολάζειν ἐπιτρέψετε, καὶ τὸν σώσαντα ἐξελαύνειν, καὶ τὸν σωφρονήσαντα μισεῖν, καὶ τὸν ἀναστήσαντα τιμωρεῖσθαι; οὐκ, ἦν γε τὰ δίκαια ποιῆτε. καὶ γὰρ εἰ τὰ μέγιστα νῦν ἁμαρτάνων ἐτύγχανον, ἦν μοι τὶς οὐ μικρὰ προσοφειλομένη χάρις, ἐς ἣν ἀπβλέποντα τοῦτον, καὶ ἧς μεμνημένον, καλῶς εἶχε, τῶν μὲν παρόντων καταφρονεῖν, δι' ἐκεῖνα δὲ πρόχειρον τὴν συγγνώμην ἔχειν· καὶ μάλιστα, εἰ τηλικαύτη τις ἡ εὐεργεσία τυγχάνει,

tam acerbis ereptus malis? At tu, quod quidem est ingratissimum, simulatque ad te redisti, protinus in ius trahis, salute donatus: punis, & ad vetus recurris odium, eandem recitas legem. Egregiam igitur mercedem persoluis arti, dignámque pro remedijs refers gratiam, qui quidem aduersus Medicum tantùm sanus es. Vos autem Iudices, huic concedetis, vt de benemerito pœnas sumat? at salutis auctorem expellat? vt eum qui sanitati restituerit, oderit? vt per quem reuixit, vlciscatur? Haud profectò concedetis: siquidem quod æquum est, facietis. Etenim si maximum aliquod flagitium in præsentia commisissem, tamen superioris beneficij nomine non mediocriter mihi debebat, cuius respectu memoriâque conueniebat hunc præsentem iniuriam negligere, & ob illa priora facilè ignoscere: maximè si tam ingens sit beneficium, vt omnia

να, ὡς πάντα ὑπερπαίειν τὰ μικρὰ ταῦτα. ὅπερ οἶμαι καὶ μοὶ πρὸς ζῆτον ὑπάρχειν, ὃν ἔσωσα, καὶ ὃς ζῆ βίου παντὸς χρεώστης ἐστί μοι, καὶ ᾧ τὸ εἶναι καὶ τὸ σωφρονεῖν καὶ σωτηρίαν παρίσχηται. καὶ μάλιστα, ὅτι εἰ ἄλλοι πάντων ἤδη ἀπηγνώκεσαν, καὶ ἄπλους ἦσαν ὁμολογοῦντες τῆς νόσου. ζῆτον δὲ μᾶλλον οἶμαι προσθεῖναι τῷ ἐμῷ εὐεργεσίαν, ὡς οὔτε ὢν τότε, οὔτε ἀναγκαίαν τῆς θεραπείας ἔχον αἰτίαν, ἀπ' ἐλαττόνων ἀθενείας, καὶ ἀπλότητος, τῆς φυσικῆς αἰτίας ἀφεμένου, ὅμως οὐ παρεῖδον, ἀλλ' ἐθελοντὴς, ἄκλητος, αὐτεπάγγελτος ἦκον. ἐβοήθησα, προσπαρῆν, ἰασάμην, ἀνέσησα, καὶ τὸν πατέρα ἐμαυτοῦ ἀπεφύλαξα, καὶ ὑπὲρ τῆς ἀκρηδίας ἀπελογησάμην, καὶ τῇ εὐνοίᾳ τῷ ὀργῷ ἔπαυσα, καὶ τὸν νόμον ἔλυσα τῇ φιλοσοργίᾳ, καὶ μιᾷ ἅλῃ εὐεργεσίας τῷ ἐς τὸ γῆρας ἐπανόδῳ ἐπειάμην, καὶ ἐν ὅτῳ ἐπισφαλεῖ καιρῷ, τῷ

nia superet, quæ posteà postint accidere. Quod equidem mihi in hunc competere puto, quem seruaui, qui mihi totius vitæ debitor est: cui præstiti vt sit, vt sapiat, vt intelligat: præsertim cùm cæteri omnes iam desperarent, seque morbo impares esse faterentur. Nam & illud opinor ad meriti mei cumulum accedit, quòd cùm id temporis filius non essem, cùm nihil esset causæ, quæ me cogeret curationem suscipere, verùm cùm liber essem, atque alienus, à naturali causa solutus, tamen haud dissimulaui, sed voluntroneus, inuocatus, iniussus adij, succurri, adnisus sum, sanaui, restitui, meum ipsius patrem seruaui, de abdicatione me purgaui, iram benenolentiâ sedaui, legem pietate sustuli, magnóque beneficio reditum in familiam emi, atque in tempore adeò periculoso fi-

τὴν πρὸς τὸν πατέρα πίστιν ἐπεδειξάμην, καὶ μετὰ τῆς τέχνης ἐμαυτὸν εἰσεποίησα, καὶ γνήσιος ὑὸς ἐν τοῖς δεινοῖς ἀνεφάνην. πόσα γὰρ οἴεσθε παθεῖν με, πόσα καμεῖν παρόντα, ὑπηρετοῦντα, καιροφυλακτοῦντα, νῦν μὲν εἰκόντα τῇ τοῦ πατρὸς ἀκμῇ, νῦν δὲ τὴν τέχνην ἐπάγοντα, πρὸς ὀλίγον ἐνδιδόντος τοῦ κακοῦ; ἔστι δὲ τῶν ὄντων ἁπάντων τούτων ἐν τῇ ἰατρικῇ τὸ ἐπισφαλέστατον, τοὺς τοιούτους ἰᾶσθαι, καὶ πλησιάζειν, οὕτω διακειμένοις. ἐς γὰρ τοὺς πλησίον πολλάκις ἀφιᾶσι τὴν λύσσαν, ἐπιζέσαντος τοῦ πάθους. καὶ ὅμως πρὸς οὐδὲν τούτων ἀπώκνησα, οὐδ' ἀπεδειλίασα· συνὼν δὲ, καὶ πάντα τρόπον ἀντεξεταζόμενος τῇ νόσῳ, τὸ τελευταῖον ἐκράτησα τῷ φαρμάκῳ· μὴ χάρ, τοῦτ' ἀκούσας, εὐθέως ἐπολάβῃ τις, ποῖος δὲ, ἢ πόσος ὁ κάματος ἐγχέας φάρμακον, πολλὰ

dem erga patrem demonstraui, méque ipsum artis auxilio insinuaui, ac tristibus in rebus legitimus filius apparui. Quàm multa enim me fuisse passum arbitramini, quantum & exhausisse laborum, dum assideo, dum obseruio, dum opportunitates capto, nunc cedens patris vehementiæ, nunc artem admouens, ad breue tempus concedente morbo? Est autem hoc omnium quæ sunt in arte medicorum, periculosissimum, huiusmodi medicari, ac propiùs accedere ad hos, qui ad eum sunt affecti modum. Fit enim non rarò, vt exæstuante malo, rabiem in proximos exerceant. Me tamen nihil horum piguit, neque grauatus sum, verùm aderam modis omnibus cum morbo luctans, postremò superaui pharmaco. Ne verò quisquam hoc audito protinus apud se cogitet: Quis aut quantus labor miscere pharmacum? Etenim

λὰ γὰρ πρὸς τούτου γενέσθαι δεῖ, καὶ προοδοποιῆσαι τῇ πόσει, καὶ προπαρασκευάσαι ῥᾴδιον ἐς ἴασιν τὸ σῶμα, καὶ τῆς ἁπάσης ἕξεως φροντίσαι, ἡνοιῶντα καὶ ἰσχαίνοντα, καὶ οἷς χρὴ πρέφοντα, καὶ ἡνοιῶντα ἐς ὅσον χρήσιμον, καὶ ὕπνους ἐπινοιῶντα, καὶ ἠρεμίας μηχανώμενον. ἅπερ οἱ μὲν ἄλγο τί νοοιῶντες, ῥᾳδίως πεισθεῖεν ἄν· οἱ μεμηνότες δὲ, διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν νοῦ δυσαγωγοι, καὶ δυσηνιόχητοι, καὶ τῶν ἰατρῷ ἐπισφαλεῖς, καὶ τῇ θεραπείᾳ δυσκαταγώνιστοι, ὅταν γοῦν πολλάκις ποιήσωμεν ἤδη πλησίον γενέσθαι τοῦ τέλους, καὶ ἐλπίσωμεν, ἐμπεσόν τι μικρὸν ἁμάρτημα, ἐπακμάσαντος τοῦ πάθους, ἅπαντα ῥᾳδίως ἐκεῖνα ἀνέτρεψε, καὶ ἀνεπόδισε τὴν θεραπείαν, καὶ τὴν τέχνην διέσφηλε. τὸν οὖν ταῦτα πάνθ' ἑπομεμενηκότα, καὶ οὕτω χαλεπῷ νοσήματι προσπαλαίσαντα, καὶ

nim multa priùs sunt facienda, præstruenda via, dando pharmaco: præparandum corpus, quò faciliùs recipiat medicationem: déque omni corporis habitu solicitus sit Medicus oporte t. inaniens, extenuans, cibis idoneis alens, mouens ad omne quod conducit, somnos accersendi rationes excogitans, solitudines arte reperiens. Quibus in rebus ægroti cæteri facilè pareant: at qui laborant insania, ob animi libertatem intractabiles sunt, ac gubernatu difficiles, ipsi'que Medico periculosi, neque qui facilè cura expugnentur. Proinde sæpenumerò cùm effecerimus, vt iam speremus proximè adesse morbi finem, leue aliquod erratum incidens, renouato malo cuncta illa superiora facilè subuertit, curationem impedit, artem fallit.

Eum igitur qui hæc omnia sustinuerit, qui cum morbo tam graui sit luctatus,

καὶ πάθος ἁπάντων πάθων τὸ δυσαλωτότατον νενικηκότα, ἔτι τούτῳ ἀρκηρύττειν ἐπιτρέψετε, καὶ τοὺς νόμους, ὡς βούλεται ἑρμηνεύειν κατ' εὐεργέτου συρχωρήσετε, καὶ τῇ φύσει πολεμεῖν αὐτὸν ἐάσετε; ἐγὼ τῇ φύσει πειθόμενος, σώζω, καὶ διαφυλάττω, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τὸν πατέρα ἐμαυτῷ, κἂν ἀδικῇ οὗτος. εἰ δὲ τὸν εὐεργετηκότα παῖδα τοῖς νόμοις, ὥς φησιν, ἀκολουθῶν διαφθείρει, καὶ τοῦ γένους ἀρστερεῖ, μισόπαις οὗτος. ἐγὼ φιλοπάτωρ γίγνομαι. ἐγὼ τὴν φύσιν ἀσπάζομαι, οὗτος τὰ τῆς φύσεως παρορᾷ, καὶ καθυβρίζει δίκαια. ὦ πατρὸς μισοῦντος ἀδικῶς· ὦ παιδὸς φιλοῦντος ἀδικώτερον. ἐγκαλῶ γὰρ ἐμαυτῷ, τοῦ πατρὸς ἀναγκάζοντος, ὅτι μισούμενος, δέον φιλῶ, καὶ φιλῶ πλέον ἢ προσῆκε, καί τοι γε ἢ φύσις τοῖς πατράσι τοὺς παῖδας μᾶλλον. ἢ τοῖς

qui malum malorum omnium expugnatu difficillimum vicerit, huic vt iterum abdicet, permittetis, vtque leges in benemeritum interpretetur suo arbitratu, concedetis, atque eum cum ipsa natura bellum gerere sinetis? Ego naturæ parens, Iudices, patrem mihijpsi seruo, custodióque, etiamsi hic quidem iniuria me afficiat. Quòd si filium benemeritum, leges, vt ait, secutus, perdit, & à familia alienat: hic nimirum liberorum osor erit, ego pius in patrem. Ego naturam amplector, iste naturam contemnit, fas'que & ius violat. O' patrem iniustè prosequentem odio. O' filium iniustiùs amantem. Nam mihijpsi vitio verto, patre compellente, quòd odio habitus, eum præter causam amo, & magis amo, quàm oporteat. Atqui naturâ comparatum est, vt patres liberos ament magis, quàm liberi

τοῖς παισὶ τοὺς πατέρας ἐπιτάττει φιλεῖν. ἀλλ' οὗτος ἑκὼν καὶ τοὺς νόμους παροράς, οἳ τοὺς οὐδὲν ἠδικηκότας παῖδας τῷ γένει φυλάττουσι, καὶ τὴν φύσιν, ἢ τοὺς γεννήσαντας ἕλκει πρὸς πόθον τῶν γεγεννημένων πολὺν, οὐχ ὅπως μείζους ἀρχὰς εὐνοίας ἔχων πρὸς ἐμὲ, μείζονα τὰ δίκαιά μοι τῆς εὐνοίας ἐσφέρει, καὶ ἐπιδίδωσιν, ἢ τό γε ἔλαττον ἐμὲ μιμεῖται, καὶ ζῆλοι τοῦ φίλτρου· ἀλλ' οἴμοι τῆς συμφορᾶς, προσέτι καὶ μισεῖ φιλοῦντα, καὶ ἀγαπῶντα ἐλαύνει, καὶ ἐνεργεταῦντα ἀδικεῖ, καὶ ἀσπαζόμενον ἀποκηρύττει, καὶ τοὺς φιλόπαιδας νόμους, ὡς μισόπαιδας κατ' ἐμοῦ μεταχειρίζεται. ὦ μάχης, ἣν ἐσάγεις πάτερ τοῖς νόμοις, κατὰ τῆς φύσεως. οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστιν ὡς θέλεις κακῶς ἑρμηνεύεις, ὦ πάτερ, καλῶς κειμένους τοὺς νόμους. οὐ πολεμεῖ φύσις καὶ νόμος ἐν ταῖς εὐνοίαις, ἀκολουθοῦσιν ἀλλήλοις ἐνταῦθα, καὶ συνα-

liberi parentes. *Verùm hic studio tum leges contemnit, quæ filios nihil commeritos familiæ seruant: tum naturam, quæ parentes ad vehemens natorũ desiderium incitat. Non solùm enim cùm plures habeat in me beneuolentiæ causas, maiorem, vti debebat, beneuolentiam non adiungit atque addit: aut quod est minus, me saltem imitatur, meumq; æmulatur amorem. sed ô calamitatem, quin insuper odit amantem, charitate prosequentem expellit, benemerentem lædit, complectentem abdicat, legesq; liberis fauentes, ceu liberis infensas, in me torquere conatur. O bellum, quod contra naturam legibus moues pater. Non sunt ista, non sunt inquam, quemadmodum tu vis. Leges bene conditas, malè interpretaris pater. Non pugnat natura cum lege, in his quæ ad beneuolentiam pertinent. Hîc inter sese consentiunt, & altera vtrique,*

συναγωνίζονται τῇ λύσει τῶν ἀδικημάτων. ὑβρίζεις τὸν ἐνεργέτην, ἀδικεῖς τὴν φύσιν· τί καὶ τοὺς νόμους συναδικεῖς τῇ φύσει; οὓς καλοὺς καὶ δικαίους καὶ φιλόπαιδας εἶναι θέλοντας οὐ συγχωρεῖς, καθ' ἑνὸς παιδὸς, ὡς κατὰ πολλῶν κινῶν πολλάκις, καὶ ἡσυχάζειν οὐκ ἐῶν ἐν ταῖς τιμωρίαις, τοὺς ἐν ταῖς τῶν παίδων πρὸς τοὺς πατέρας ἐυνοίας ἡσυχάζειν ἐθέλοντας, καί τοι γε ἐπὶ τοῖς μηδὲν ἡμαρτηκόσι μηδὲ κειμένους. καὶ μὴν οἵ γε νόμοι καὶ ἀχαριστίας δικάζεσθαι διδόασι, κατὰ τῶν τοὺς ἐνεργέτας μὴ ἀετευποιούντων. ὁ δὲ πρὸς τοῦ μὴ ἀμείβεσθαι, καὶ ἐπ' αὐτοῖς, οἷς εὖ πέπονθε, κολάζειν ἀξιῶν, σκέψασθε εἴ τινα ὑπερβολὴν ἀδικίας ἀπελέλοιπεν. ὡς μὲν οὖν οὔτε ἀποκηρύττειν ἔτι τούτῳ ἔξεστιν, ἅπαξ ἤδη τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἀπεπληρώσαντι, καὶ χρησαμένῳ τοῖς νόμοις,

auxilio est ad delendas iniurias. Contumelia afficis benemeritum, offendis naturam. Cur legibus quoque simul cum natura facis iniuriam? Quæ cùm honestæ, iustæ, liberorum amantes esse cupiant, non pateris esse: quippe quas aduersus unum filium tãquam aduersus multos sæpiùs tentes. Nec sinis in supplicijs quietem inuenire, quæ velint in beneuolentia liberorum erga parentes conquiescere: quanquam alioqui ne positas quidem aduersus eos qui nihil peccârint. At sanè leges [c] ingratitudinis actionem concedunt in eos qui benemeritis non retulerint gratiam. At qui non solùm non refert gratiam, verumetiam punire conatur ob ea ipsa quibus adiutus est beneficio: considerate num quicquam facere possit iniquius? Itaque non posse hunc iam abdicare denuò, qui paternam potestatem semel expleuerit, ac lege sit vsus: præterea

μοις, οὔτε ἄλλως δίκαιον, ἐνεργέτην ἐς τὰ τηλικαῦτα γεγενημένον ἀπωθεῖσθαι, καὶ τῆς οἰκίας παραιτεῖσθαι, ἱκανῶς (οἶμαι) δέδεικται. ἤδη δὲ καὶ ἐπ' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἔλθωμεν τῆς ἀποκηρύξεως, καὶ τὸ ἔγκλημα ἐξετάσωμεν. ὁποῖόν ἐστιν. ἀνάγκη δὲ, αὖθις ἐπὶ τὴν γνώμην ἀναδραμεῖν τοῦ νομοθέτου. ἵνα γάρ σοι τοῦτο πρὸς ὀλίγον δῶμεν, τὸ ἐξεῖναι, ὁσάκις ἂν ἐθέλῃς, ἀποκηρύττειν, καὶ κατά γε τοῦ ἐνεργέτου προσέτι τὴν ἐξουσίαν ταύτην συγχωρήσωμεν, οὐχ ἁπλῶς, οἶμαι, οὐδ' ἐπὶ πάσαις αἰτίαις ἀποκηρύξεις, οὐδὲ τοῦθ' ὁ νομοθέτης φησὶν, ὅτι ἂν τύχῃ ὁ πατὴρ αἰτιασάμενος, ἀποκηρυττέτω, καὶ ἀπόχρη θελῆσαι μόνον, καὶ μέμψασθαι· τί γὰρ ἂν ἔδει δικαστηρίου; ἀλλ' ὑμᾶς ποιεῖ τοῦτο, ὦ ἄνδρες δικαταὶ. σκοπεῖν, εἴτ' ἐπὶ μεγάλοις καὶ δικαίοις ὁς πατὴρ ὀργίζεται, εἴτε καὶ μὴ. οὐκοῦν τοῦτο ἤδη ἐξετάσατε.

ἄρξομαι

tereà non esse æquum, eum qui tanta præstiterit beneficia, expellere, familiáque exigere, satis opinor demonstratum. Nunc autem ad ipsam abdicationis causam veniamus, & crimen cuiusmodi sit, expendamus. Ac rursum ad mentem eius qui legem condidit, recurramus necesse est. Etenim vt istud tibi donemus ad breue tempus, licere quotiescunque velis abdicare, vtque prætereà potestatem istam tibi largiamur etiam aduersus benemeritum, haud tamen simpliciter opinor, neque quibuslibet de causis abdicabis. Neque hoc dicit legis conditor: Quicquid vtcunque criminatus fuerit pater, abdicato: vt satis sit tantùm voluisse queri. Nam si id esset, quid opus erat iudicio? Verùm vos istud expendere iubet, Iudices, num grauibus ac iustis de causis irascatur pater, écne. Hoc igitur in præsentia considerate.

Exor-

ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν μετὰ τὴν μανίαν ἐυθύς. τὰ μὲν δὴ πρῶτα τῆς σωφροσύνης τοῦ πατρὸς, λύσις ἦν τῆς ἀποκηρύξεως, καὶ σωτὴρ, καὶ ἐυεργέτης, καὶ πάντα ἦν ἐγὼ· καὶ οὐδὲν, οἶμαι, τούτις ἔγκλημα, προσεῖνα ἐδύνατο. τὰ μετὰ ταῦτα δὲ, τί τῶν πάντων ἀτιᾶται; τίνα θεραπείαν, τίνα ἐπιμέλειαν ἡοῦ παρῆκα; πότε ἀπόκοιτος ἐγενόμην; τίνας πότους ἀκαίρους, τίνας κώμους ἐγκαλεῖς; τίς ἀσωτεία; τίς πορυοβοσκὸς ὕβρισται; τίς ἠτιάσατο; οὐδὲ ἅς. καὶ μὴν ταῦτά ἐστιν, ἐφ' οἷς μάλιστα ὁ νόμος ἀποκηρύττειν ἐφίησιν ἀλλὰ νοσεῖν ἤρξατο ἡ μητρυιά. τί οὖν ἐμοὶ τοῦτ' ἐγκαλεῖς, καὶ νόσου δίκην ἀπαιτεῖς; οὔ, φησιν. ἀλλὰ τί; ὅτι θεραπεύειν προσταττόμενος οὐ θέλεις, καὶ διὰ τοῦτ' ἂν ἄξιος εἴης ἀποκηρύξεως, ἀπειθῶν τῷ πατρί. ἐγὼ δὲ, τὸ μὲν, οἷα προστάττοντι αὐτῷ ὑπακούειν οὐ δυνάμενος, ἀπειθεῖν

Exordiar autem ab ijs quæ protinus huius insaniam sunt consecuta. Iam primùm omnium quod fecit sanæ menti redditus, illud erat: Rescidit abdicationem. Ego seruator, beneficus, breuiter omnia eram. In his (nisi fallor) nihil adhuc esse poterat quod cum crimine videretur esse coniunctum. Deinde quid est omnium quod accusat? Quod obsequium, quam curam filio dignam prætermisi. [d] Quando foris cubui? Quas intempestiuas potationes, quas comessationes obijcis? Qui luxus? Quis leno pulsatus est? Quis accusauit? Nemo profectò. Atqui hæc sunt ob quæ præcipuè lex permittit abdicare. Cæterùm cœpit ægrotare nouerca. Quid istud mihi vertis crimini? morbique pœnam à me reposcis? Non reposco, inquit. Sed quid? Quòd eam curare iussus recusas, ob hoc dignns fueris qui abdicêris, quippe immorigerus patri? Ast ego quidem cuiusmodi sint ista quæ iubet, in quibus quia non possim obsequi,

ἀπειθῆν λοκῶ, πρὸς ὀλίγον ὑπερβήσομαι. πρότερον δ' ἁπλῶς ἐκεῖνό φημι, ὡς οὐ πάντα προσήκειν οὔτε τούτῳ δίδωσιν ὁ νόμος, οὔτ' ἐμοὶ τὸ πείθεσθαι πᾶσι πάντως ἀναγκαῖον. ἐν δ' οὖν τοῖς τῶν προσταγμάτων τὰ μὲν ἀνυσιμώτατα ὄντι, τὰ δ' ὀργῆς καὶ τιμωρίας ἄξια. ἐὰν νοσῇς αὐτὸς, ἐγὼ δὲ ἀμελῶ; ἐὰν τῶν κατ' οἶκον ἐπιμελῆσθαι, ἐγὼ δὲ ὀλιγωρῶ. ἐὰν τὰ κατ' ἀγρὸν ἐπισκοπεῖν προσάπτῃς, ἐγὼ δὲ ὀκνῶ. πάντα ταῦτα, καὶ τὰ τοιαῦτα ὀλόλυγας ἔχει τὰς πρόφασις, καὶ τὰς μέμψεις παρικάς. ταδ' ἅμα ἐφ' ἡμῖν ὄντι τοῖς πατράσιν, ὄντα τῶν τεχνῶν, καὶ τῆς δόξης χρήσιμα, καὶ μάλιστα ἐὰν μηδὲν αὐτὸς ὁ πατὴρ ἀδικοῖ. ἐπεί τοι ἄν τῷ γράφειν πατὴρ προσάπτῃ, ταῦτα μὴ τίκτειν γράφειν, ταῦτ' ἐμὲ, καὶ ᾠδεῖν κωμῳδεῖν, τὸν μὲν τὴν ἁρμονίαν χρουόντι, τὸν δὲ μὴ καὶ χαλκεύοντι, τοιαῦτα μὲν χάλκευε, τοιαῦτα

sequi, videor immorigerus, paulisper differam. Sed illud prius in totum dico. Neque lex huic concedit vt quiduis imperet, neque mihi necesse est in omnibus omnino parere. Quædam enim mandata sunt huiusmodi, vt si non parueris, non sis obnoxius pœnæ. Quædam id genus, vt nisi obtemperaris, ira supplicioque sis dignus: veluti si ægrotes ipse, & ego non curem. Si quid rerum domesticarum curandum sit, & ego negligam. Si quid rem rusticam curandam mandes, atque ego recusem. Hæc omnia, atque id genus alia, probabiles adferunt causas paternæ querelæ. Porrò cætera nostri sunt arbitrij, nempe quæ ad artes, & artium vsum pertinent: maximè si nulla in re fiat iniuria patri. Iam si cui pictori præcipiat pater, Hæc pinge fili, illa nequaquam: rursum musico, Hanc pulsa harmoniam, illam ne pulsa: tum fabro ærario, Ista cude-

τοιαῦτα δὲ μὴ, ἆρα ἄν τις ἀνάσχοιτο ἀποκηρύττοντα, ὅτι μὴ κατὰ τὰ ἐκείνῳ δοκοῦντα ὁ παῖς χρῆται τῇ τέχνῃ; οὐδὲ εἷς, οἶμαι. τὸ δὲ τῆς ἰατρικῆς, ὅσῳ σεμνότερόν ἐστι, καὶ τῷ βίῳ χρησιμώτερον, τοσούτῳ καὶ ἐλευθεριώτερον εἶναι προσήκει τοῖς χρωμένοις, καί τινα προνομείαν ἔχειν τὴν τέχνην δίκαιον, τῇ ἐξουσίᾳ τῆς χρήσεως, ἀναγκάζεσθαι δὲ μηδὲν, μηδὲ προστάττεσθαι, πρᾶγμα ἱερὸν, καὶ θεῶν παίδευμα, καὶ ἀνθρώπων σοφῶν ἐπιτήδευμα, μήδ' ὑπὸ δουλείαν γενέσθαι νόμου, μήδ' ὑπὸ φόβον, καὶ τιμωρίαν δικαστηρίου, μήδ' ὑπὸ ψῆφον, καὶ πατρὸς ἀπειλὴν, καὶ ὀργὴν ἰδιωτικήν. ὥστε, καὶ εἰ τοῦτό σοι σαφῶς οὕτωσί, καὶ διαῤῥήδην ἔλεγον, οὐ βούλομαι, οὐδὲ θεραπεύω δυνάμενος, ἀλλ' ἐμαυτῷ μόνῳ τὴν τέχνην οἶδα, καὶ τῷ πατρὶ, τοῖς δ' ἄλλοις ἅπασιν ἰδιώτης εἶναι βούλομαι, τίς τύραννος οὕτω βίαιος, ὡς ἀ-

de, illa ne cude: num quisquam hunc patietur abdicare filium propterea, quòd non ex ipsius arbitrio artem exerceat? Nemo opinor. [e] Atqui medendi ars quantò est honoratior, vitæq; conducibilior, tantò conuenit esse liberiores qui hac vtuntur: ac iustum est vt ars aliquo gaudeat priuilegio in exercendi facultate, vt neque cogatur vsquam, neque ferat imperium, res sacra, deorum doctrina, virorum eruditorum cura: neque in seruitutem trahatur legis: neque timori pœnisq; tribunalium, neque calculis, ac patris minis, & indocti hominis iræ sit obnoxia. Proinde si tibi palàm ac simpliciter ad hunc modum respondissem, Nolo curare cùm possim, sed artem soli mihi didici, ac patri, cæteris omnibus imperitus esse volo: quis est tyrannus vsqueadeò ferox, vt co-

ναγκάζ-

ναγκάσαι ἂν καὶ ἄκοντα χρῆσθαι τῇ τέχνῃ; τὰ γὰρ τοιαῦτα ἱκετείαις καὶ δεήσεσιν, οὐ νόμοις καὶ ὀργαῖς καὶ δικαστηρίοις ὑπάγειν, οἶμαι, προσήκει. πείθεσθαι τὸν ἰατρὸν χρὴ, οὐ κελεύεσθαι· βούλεσθαι, οὐ φοβεῖσθαι· ἐπὶ τὴν θεραπείαν οὐ ἄγεσθαι. ἑκόντα δὲ ἐρχόμενον ἥδεσθαι. πατρικῆς δ' ἀνάγκης ἄρμοιρος, ἀτελὴς ἡ τέχνη, ὅπου γε τοῖς ἰατροῖς καὶ δημοσίᾳ αἱ πόλεις τιμὰς καὶ προεδρίας, καὶ ἀτελείας καὶ πρενομείας διδόασι. ταῦτα μὲν οὖν ἁπλῶς ἂν εἶχον εἰπεῖν ὑπὲρ τῆς τέχνης, εἰ καὶ σοῦ διδαξαμένου με, καὶ πολλὰ ἐπιμελήθεντος, καὶ ἀναλώσαντος, ὡς μάθοι μι, πρὸς μίαν ὅμως θεραπείαν ταύτην, δυνατὴν οὖσαν, ἀντέλεγον· νυνὶ δὲ κἀκεῖνο ἐννόησον, ὡς παντάπασιν ἄγνωμον ποιεῖς, οὐχ ἐῶν με χρῆσθαι μετ' ἐλευθερίας ἐμῷ κτήματι· ταύτην ἐγὼ τὴν τέχνην οὐχ υἱὸς ὢν σὸς ἐξέμαθον, οὐδὲ

vt cogat etiam nolentem vti arte? Siquidem istiusmodi officia blanditijs precibúsque, ni fallor, non legibus, ira, iudicijs conuenit elicere. persuadere medico oportet, non iubere, vt velit, non vt metuat: neque ad sanandum adigendus est; sed vltrò ac lubens accedat oportet. Immunis à compulsione patris, immunis est ars ipsa, quandoquidem ciuitates quoque publicitùs honores, præeminentias, immunitates, priuilegia medicis tribuunt. Hæc igitur in genere poteram artis nomine respondere, etiam si tu me illam docuisses, si multum studij, multum pecuniarum insumpsisses vt discerem, & vnam hanc curationem, etiamsi eiusmodi esset vt præstare possem, recusassem. Nunc illud cogita, quàm rem modis omnibus ingratam & iniquam facias, qui non sinas me à meipso mihi patris liberè vti. Hanc ego artem tum cùm non essem filius tuus, perdidici, neque

οὐδὲ τῷ σῷ νόμῳ ὑποκείμενος, μὴ ὅμως αὐτῷ μεμάθηκά σοι. καὶ πρῶτός αὐτὸς ἀφείλω-κας, οὐδὲν παρὰ σοῦ πρὸς τὸ μαθεῖν ἔχων. τίνα διδάσκα-λον ἐμισθώσω, τίνα φάρμά-κων παρασκευὴν δ' ὧν ἐνα-δεῖ. ἀπὸ πατρὸς ἐχθρὸς, καὶ τῶν ἀναγκαίων ἀπορούμενος, καὶ παρὰ τῶν διδασκάλων ἐλεού-μενος, ἐπαιδευόμην. καί μοι δεῦρο ταῦτα παρὰ τοῦ πατρὸς τῷ πρὸς τὸ μαθεῖν ἐφόδια, λύπη καὶ ἐρημία καὶ ἀπορία, μῖσος οἰκείων, καὶ ἀπροφύλακτος συγγε-νῶν. ἀντὶ τούτων τοίνυν χρῆ-σθαί μου τῇ τέχνῃ ἀξιοῖς, καὶ δεσπότης εἶναι θέλεις τῶν, ὅτ' οὐκ ἦσθα δεσπότης, πεποιημέ-νων. ἀγάπα, εἴ τι σε καὶ πρότερον ὠφέλησα, οὐ προφέ-λων, ἐν ἐποίησα, μηδεμίαν μηδὲ τὴν χάριν ἀπαιτήσασθαι δυνάμενος. ὁ δὲ δὴ τῷ ἐν-τοίαν τῷ ἐμοὶ, ἀνάγκη ἐς τὸ λοιπόν μοι γνῶναι, ὅτι τὸ ἐ-πορίσασθαι ἐνεργεῖσθαι, ἀφορμὴν τοῦ ἀκούσαι

neque tuis subiectus legibus. Atque hanc tamen tibi didici. Huius fructum primus sensisti, quum nihil adiumenti contuleris ad eius cognitionem. Quem præceptorem mercede conduxisti? Quem pharmacorum apparatum comparásti? Nullum omnino. Verùm inops, ac rerum necessariarum indigens, à præceptoribus mei miserissimum edoctus. Nam abs te patre huiusmodi mihi dabatur ad discendum viaticum, molestia, solitudo, egestas, familiarium odium, cognatorum auersatio. Pro istis itaque factis postulas vti arte mea, visque earum rerum esse dominus, quas mihi paraui tum, cùm mihi non esses dominus. Boni consule, si quid antehac vltrò, nullo prouocatus officio, bene de te sum meritus, cum nullo nomine vllam abs te gratiam possem reposcere. Cæterùm non conueni t sanè, vt meum beneficium mihi in reliquum tempus pariat necessitatem: vt quod volens beneficio istui, vertatur in

ἄκοντα κελεύεσθαι καταστῆναι, οὐδ' ἔθος ὑπάρξαι τοῦτο, τὸ ἅπαξ τινὰ ἰασάμενον, πάντας ἐς ἀεὶ θεραπεύειν, ὁπόσους ἂν ὁ θεραπευθεὶς θέλῃ· ἐπεὶ δεσπότας ἂν οὕτω καθ' ἡμῶν εἴημεν τοὺς θεραπευμένους κεχειροτονηκότου, καὶ μισθὸν, τὸ δουλεύειν, αὐτοῖς, καὶ τὸ πάντα κελεύουσιν ὑπηρετεῖν προδεδωκότες. οὗ τί γένοιτ' ἂν ἀδικώτερον; ἢ διότι σε νοσήσαντα χαλεπῶς οὕτως ἀνέστησα, διὰ τοῦτο νομίζεις ἐξεῖναί σοι, καταχρῆσθαί μου τῇ τέχνῃ; ταῦτα μὲν οὖν εἶχον ἂν λέγειν, εἰ καὶ δυνατά μοι οὗτος προσέταττεν, ἐγὼ δὲ μὴ πάντως ἅπασι, μὴ δὲ πρὸς ἀνάγκην ὑπήκουον. νῦν δὲ ἤδη σκέψασθε καὶ οἷά ἐστιν αὐτοῦ τὰ ἐπιτάγματα. ἐπεὶ γὰρ ἐμὲ ἰάσω, φησὶ, μεμηνότα, μέμηνε δὲ καὶ ἡ γυνὴ, καὶ τὰ ὅμοια πάσχει (τοῦτο γὰρ οἴεται) καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως ἀπέγνωσται, δύνασαι δὲ σὺ πάντα, ὡς ἔδειξας· ἰῶ καὶ ταύτην,

tur in occasionem, vt postea nolenti præcipias: iamque in consuetudinem trahatur, vt qui semel sanauerit aliquem, semper deinde curet omnes quoscunque voluerit is qui sanatus est. Etenim ad istum modum fieret, vt quos curaremus, eos dominos nobis creauerimus, nosquemetipsos illis tradiderimus, mercedis loco seruitutem accepturi, & ad omnia quæ iusserint, obtemperaturi. qua re quid esse potest iniquius? Quoniam te grauiter adeò laborantem restitui, ob id existimas tibi ius esse arte vtendi mea? Atque hæc quidem dicere poteram, si mihi hic imperasset ea quæ meæ sint facultatis, atque ego non omnino modis omnibus vel inuitus obtemperassem. At nunc tandem perpendite, cuiusmodi sint huius imperata: Quandoquidem, inquit, me laborantem insania, sanâsti: insanit autem & vxor, eodemq; tenetur morbo (sic enim opinatur) & à cæteris medicis ad eundem modum destituta est: tuq; potes omnia, id quod re demonstrâsti: sanato hanc quoque,

καὶ ἀπάλλαττε ἤδη τῆς νόσου. τοῦτο δὲ, οὕτωσὶ μὲν ἁπλῶς ἀκοῦσαι, πάνυ εὔλογον ἂν δύξειε καὶ μάλιστα ἰδιώτῃ, καὶ ἀπείρῳ ἰατρικῆς. εἰ δέ μου ἀκούσετε ὑπὲρ τῆς τέχνης δικαιολογουμένον, μάθοιτ' ἂν ὡς οὔτε πάντα ἡμῖν δυνατά ἐστιν, οὔθ' αἱ τῶν νοσημάτων φύσεις παραπλήσιοι, οὔτ' ἴασις ἡ αὐτὴ, οὔτε φάρμακα τὰ αὐτὰ, ἐπὶ πάντων ἰσχυρά. καὶ τότ' ἔσται δῆλον, ὡς πάμπολυ τοῦ μὴ βούλεσθαί τι, τὸ μὴ δυνάσθαι διαφέρει. ἀνάσχεσθε δέ μου τὰ περὶ τούτων φιλοσοφοῦντος, καὶ μὴ ἀπειρόκαλον, μήδ' ἐξαγώνιον, μήδ' ἀλλότριον, ἢ ἄκαιρον ἡγήσησθε, τὸν περὶ τῶν τοιούτων λόγον. πρῶτα μὲν δὴ σωμάτων φύσεις, καὶ κράσεις οὐχ αἱ αὐταὶ, κἂν ὅτι μάλιστα ἐκ τῶν ὁμοίων συνεστάναι ὁμολογῶνται, ἀλλὰ τὰ μὲν τῶνδε, τὰ δὲ τῶνδε μᾶλλον ἢ ἔλαττον μετέχει. καὶ λέγω τοῦτο ἔτι περὶ τῶν ἀνδρείων, ὡς

ac morbo leuato. Id si quis simpliciter ad hunc audiat modum, vehementer æquum videatur, præsertim illiterato, artisq; medicinæ imperito. Sin autem me auscultetis artis nomine respondentem, intelligetis nimirum, nec omnia esse nostræ facultatis, neque consimiles morborum naturas, nec eandem medendi rationem, nec eadem remedia in omnibus efficacia. Ac tum palàm fiet, quantum intersit nolis quippiam, an non possis. Vos interim patienter auscultate me hisce de rebus philosophantem: existimantes nec inelegantem fore, nec extra causam, nec alienam à re, nec intempestiuam de his disputationem. Iam primùm naturæ corporum ac temperaturæ, haudquaquam eædem sunt: tametsi maximè in confesso est, ijsdem ex elementis constare. Verùm alia de his, alia de illis magis aut minus participant: idq; loquor adhuc de corporibus virorum, quæ neque

ὡς οὐδὲ ταῦτα πᾶσιν ἴσα ἢ ὅμοια, οὔτε τῇ κράσει, οὔτε τῇ συστάσει, διάφορα δὲ καὶ μεγέθει καὶ εἴδει· ἀνάγκη καὶ τὰ νοσήματα ἐγγίνεσθαι αὐτοῖς, καὶ τὰ μὲν οὐίατα εἶναι, καὶ πρὸς τὴν θεραπείαν ἀναπεπταμένα, τὰ δὲ τέλεον ἀπεγνωσμένα, καὶ ῥᾳδίως ἁλισκόμενα, καὶ κατὰ κράτος ὑπὸ τῶν νοσημάτων λαμβανόμενα. τὸ τοίνυν οἴεσθαι, πάντα πυρετὸν, ἢ πᾶσαν φθόην, ἢ περιπνευμονίαν, ἢ μανίαν, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν οὖσαν, τοῦ γένει ὁμοίαν ἐπὶ παντὸς εἶναι σώματος, οὐσωφρονοιούτων, οὐδὲ λελογισμένων, οὐδὲ τὰ τοιαῦτα ἐξητακότων ἐστὶν ἀνθρώπων. ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἐν μὲν τοῦδε ῥᾴδιον ἰᾶσθαι, ἐν δὲ τοῦδε οὐκ ἔτι. ὥσπερ οἶμαι καὶ πυρὸν, ἢν τὸν αὐτὸν ἐς διαφόρους χώρας ἐμβάλῃς, ἄλλως μὲν ἐν τῇ πεδινῇ, καὶ βαθείᾳ καὶ ποτιζομένῃ, καὶ ἐνηλίῳ καὶ ἐνηνέμῳ καὶ ἐξειργασμένῃ ἀναφύεται, ἐνθαλὴς οἶμαι, καὶ ἔντροφος, καὶ

neque similia sunt omnibus, neque eadem temperatura, neque eadem constitutione. Vnde necessariò consequitur, vt morbi quoque tum magnitudine tum specie differentes, his accidant: vtq; alia sanatu sint facilia, atque ad curationem spontè propensa: alia rursum prorsus desperata, vt quæ & facillimè corripiantur, & grauissimè à morbis prehendantur. Proinde si quis existimet, quamlibet febrim, aut quamuis tabem, aut peripneumoniam, aut insaniam, quolibet in corpore vnam atque eandem esse genere: is non videatur ponendus inter sobrios, neque doctos, neque inter eos qui in rebus huiusmodi exquirendis elaborârunt. Quin idem malum in hoc corpore facilè sanabitur, in hoc minimè: quemadmodum videlicet triticum, si idem in diuersos eijcias agros, aliter proueniet, in plano solo, profundo, irriguo, aprico, ventis salubrib. exposito, exculto, nimirum vbere, læto,

καὶ πολύχους καρπὸς, ἄλλως δὲ ἐν ὄρει, καὶ ὑπολίθῳ γηδίῳ, ἄλλως δὲ ἐν δωσηλίῳ, ἄλλως δὲ ἐν ὑπωρείᾳ, καὶ ὅλως, διαφόρως καθ' ἑκάστους τόπους. οὕτω δὲ καὶ τὰ νοσήματα, παρὰ τοὺς ὑποδεξαμένους τόπους, ἢ εὔφορα ἢ εὔτροφα, ἢ ἐλάττω γίγνεται. τοῦτο τοίνυν ὑπερβὰς ὁ πατὴρ, καὶ ὅλον ἀνεξέταστον καταλιπὼν, ἀξιοῖ πᾶσαν μανίαν, τὴν ἐν ἅπαντι σώματι, ὁμοίαν εἶναι, καὶ τὴν θεραπείαν ἴσην. πῶς δὲ τούτοις, τοσούτοις οὖσιν, ὅτι τὰ γυναικεῖα σώματα πάμπολυ τῶν ἀνδρείων διαφέρει, πρός τε νόσου διαφορὰν, καὶ πῶς θεραπείας ἐλπίδα ἢ ἀπόγνωσιν, ῥᾴδιον καταμαθεῖν. τὰ μὲν γὰρ τῶν ἀνδρῶν εὐπαγῆ καὶ εὔτονα, πόνοις καὶ κινήσεσι, καὶ ὑπαιθείῳ διαίτῃ γεγυμνασμένα· τὰ δὲ, ἔκλυτα καὶ ἀσυμπαγῆ, ἐν σκιᾷ, τετραφημένα, καὶ λευκὰ αἵματος ἐνδείᾳ, καὶ θερμοῦ ἀπορίᾳ, καὶ ὑγροῦ περιττοῦ ἐπιῤῥοίᾳ ἐναλωτότερα.

copiosoque fructu: rursum aliter in montosa petricosaque terra, aliter in opaca, aliter in subiecta montibus: in summa, pro cuiusque loci diuersa natura, variè proueniet. Itidem & morbi, pro ratione corporum in quæ inciderint, aut maiores & vberiores, aut minores eueniunt. Verùm his omissis, pater, nec omnino discussa re, vult quamuis insaniam in quouis corpore consimilem esse, similemq́ desiderare curationem. Super hæc tam multa, muliebria corpora plurimum differre à virorum corporibus, vel ad morbi corruptionem, vel ad sanandi spem aut desperationem, facile fuerit cognoscere. Siquidem virorum corpora bene compacta sunt, neruosa: laboribus, agitationibus, vita sub dio acta, exercitata: contrà fœminarum, flaccida, malè compacta, in vmbra alita: candida, ob sanguinis inopiam, calorisq́ penuriam, & humoris superuacanei abundantiam,

τερα. τοίνυν τῶν ἀνδρείων καὶ ταῖς νόσοις ἐκκείμενα, καὶ τὴν ἴασιν οὐ περιμένοντα, καὶ μάλιστα πρὸς μανίας εὐχερέστερα ἅτε γὰρ πολὺ τὸ ὀργίλον, καὶ ἀνόφον, καὶ ὀξυκίνητον ἔχουσιν. ὀλίγην δὲ τὴν τῆς σώματος αὐτοῦ δύναμιν, ῥᾳδίως ἐς τὸ πάθος τοῦτο κατολισθαίνουσιν· οὐ δίκαιον τοίνυν, παρὰ τὴν ἴα τρῶν τὴν ὁμοίαν ἐπ' ἀμφοῖν θεραπείαν ἀπαιτεῖν, εἰδότας ὡς πολὺ τοὐνμέσω, βίῳ παντὶ, καὶ πράξεσιν ὅλαις, καὶ πάσιν ἐπιτηδεύμασιν, ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς κεχωρισμένων. ὅταν τοίνυν λέγῃς, ὅτι μέμηνε, προστίθει, ὅτι καὶ γυνὴ ὅσα μέμηνε. καὶ μὴ σύγχει ταῦτα πάντα, τῶν τῆς μανίας ὑπάγων ὀνόματι ἑνὶ καὶ τῶν αὐτῶν δοκοῦντι· ἀλλὰ χωρήσας, ὥσπερ ἐστὶ, καὶ ὂν τῇ φύσει, τὸ δυνατὸν ἐφ' ἑκάστου σκόπει. καὶ γὰρ ἡμεῖς, ὅσπερ ἐν ἀρχῇ τῶν λόγων εἰπὼν μέμνημαι, τοῦτο πρῶτον ἐπισκοποῦμεν, φύσιν σώματος τοῦ νοσοῦντος, καὶ κράσιν, καὶ

dantiam. Quare faciliùs corripiuntur, quã virorum: utpotè morbis exposita, nec ferentia curationem: præcipuè verò ad insaniam procliuiora. Nam cũ multum habeant iracundiæ ac leuitatis, facileq́ cõmoueantur, porrò corporis exiguæ sint vires, facilè in hoc malum prolabuntur. Proinde non conuenit, in vtrisq́ eandem à medicis sanandi orationem requirere: cùm intelligatis hæc ab illis longissimo distare interuallo, iam ab ipso protinus ortu discreta, tum tota vitæ ratione, tum actionibus omnibus, tum studijs atque exercitijs vniuersis. Quare cùm dicis, Insania laborat: adde hoc quoque, laborat mulier. Neque confundas hîc, omnia sub vnam & eandem insaniæ referens appellationem: verùm discretis ijs, quemadmodum & natura discreuit, quid in quoque præstari possit, considera. Nam nos, quemadmodum initiò dixisse memini, illud in primis spectamus, ægroti corporis naturam ac temperaturam,

καὶ τίνος πλέονος μετέχῃ καὶ ἀθρόστερον ἢ ψυχρότερον, ἢ ἀκμάζον ἢ παρηβηκὸς, καὶ μέγα ἢ μικρὸν, καὶ πίμπλης ἢ ὀλιγόσαρκον, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. καὶ ὅλως, ἢν τις αὐτὰ προσέχῃ τάσῃ, εὑρήσει ἀξιόπιστος ἂν ἄνθρωπος, ἀπογινώσκων τι, ἢ ὑπισχνούμενος. ἐπὶ καὶ τῆς μανίας αὐτῆς μυρία εἴδη ἐστὶ, καὶ πάμπολλοι ἐφ' ἑκάστοις, καὶ οὐδὲ τὰς προσηγορίας αὐτὰς ὁμοίας. οὐ γὰρ ταυτὸν παραφρονεῖν, καὶ παραπαίειν, καὶ λυττᾶν, καὶ μαίνεσθαι· ἀλλὰ ταῦτα πάντα, τοῦ μᾶλλον ἢ ἧττον ἔχεσθαι τῇ νόσῳ, ὀνόματά ἐστιν, αἰτίαι τε τοῖς μὲν ἀνδράσιν ἄλλαι, τῶν δὲ γυναικῶν ἑτέραι, καὶ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν τοῖς μὲν νέοις ἄλλαι, τοῖς δὲ γεγηρακόσι διάφοροι. οἷον νέοις μὲν πλῆθος, ὡς τὸ πολὺ γέρουσι δὲ διαβολὴ ἄκαιρος, καὶ ὀργὴ ἄλογος, πολλάκις καθ' εἰκαίων ἐμπεσοῦσα, τὸ μὲν πρῶτον διαταράξῃ, ἔπειτα κατ' ὀλίγον εἰς μανίαν τρέψῃ.

& cuius qualitatis magis sit particeps, calidius an frigidius, vigens an ætate deficiens, magnum an pusillum, crassum an macilentum: reliquaque id genus omnia. Quæ si quis penitus expenderit, is demum erit idoneus cui fides habeatur vel desperanti, vel recipienti: quandoquidem & insaniæ innumerabilia sunt genera, & causæ complures: nec vocabula quidem eadem. Neque enim idem desipere ac delirare, rabere & insanire: verùm hæc omnia nomina significant magis aut minus obnoxiũ esse morbo. Porrò causæ aliæ sunt viris, aliæ fœminis. Rursum inter ipsos viros aliæ iuuenibus, aliæ senibus: puta iuuenibus immodica fermè repletio: senibus autem importuna calumnia, ira impotens, quæ sæpenumerò incidit aduersus domesticos. Hæc initiò perturbat animum: deinde paulatim vergit in insaniam.

Porrò

τρεψε. γυναικῶν δὲ πολλὰ καθικνεῖται, καὶ ῥᾳδίως ἐς τὴν νόσον ἐπάγεται, μάλιστα δὲ μῖσος κατά τινος πολὺ, ἢ φθόνος ἐπ' ἐχθρῷ εὐτυχοῦντι, ἢ λύπη τις. ἢ ὀργὴ κατ' ὀλίγον. ταῦτα ἑποτυφόμενα, καὶ μακρῷ χρόνῳ ἐντρεφόμενα, μανίαν ἀπρτελεῖ. τοιαῦτά σοι, ὦ πάτερ, καὶ ἡ γυνὴ πέπονθε, καὶ ἴσως τι λελύπηκεν αὐτὴν ἔναγχος. οὐδὲν γὰρ ἐκείνη ἐμίσει, πλὴν ἔξεταί γε, καὶ οὐκ ἂν ἐκ τῶν παρόντων ἑπ' ἰατροῦ θεραπευθῆναι δύναιτο. ὡς εἴ γε ἄλλος τὶς ἑπόσχοιτο, εἴ τις ἀπαλλάξειε, μίσει τότε ὡς ἀδικοῦντα ἐμέ. καὶ μὴν κἀκεῖνο, ὦ πάτερ, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι εἰπεῖν, ὅτι εἰ καὶ μὴ τελέως οὕτως ἀπέγνωστο, ἀλλά τις ἔτι σωτηρίας ἐλπίς ὑπεφαίνετο, οὐκ ἂν οὐδ' οὕτω ῥᾳδίως προσηψάμην, οὐδ' ἂν προχείρως φάρμακον ἐγχέαι ἐτόλμησα, δεδιὼς τὴν

Porrò mulierum corpora & multæ res infestant, & facilè in morbum adducunt: præcipuè verò si quem oderint vehementius, aut si inuideant inimico, secundis rerum successibus vtenti: aut si quid molestum sit, aut si cui succenseant. Hæc paulatim subgliscentia, multóque alita tempore, tandem in insaniam euadunt. Eiusmodi rerum aliquid vxori quoque vsuuenit, pater: & haud scio an nuper aliquid illi ægritudinem aliquam attulerit. Nihil enim illa oderat, quanquam morbo sanè tenetur, neque his malis vllius medici cura poterit eripi. Quòd si quis alius se facturum receperit, aut si quis eam liberârit: tum me oderis licet, velut iniurium. Tametsi ne illud quidem verebor dicere pater: Etiam si non prorsus esset, vt est, desperandum, sed adhuc aliqua salutis spes leuis ostenderetur, nec sic quidem facilè manum admouerem, neque statim auderem ministrare potionem: videlicet veritus

τὴν τύχην, καὶ τὴν παρὰ τῶν πολλῶν δυσφημίαν. ὁρᾷς ὡς οἴονται πάντες, εἶναί τι μῖσος πρὸς τοὺς προγόνους πάσαις μητρυιαῖς, κἂν ὦσι χρηστὰι, καί τινα κοινὴν μανίαν ταύτην γυναικείαν αὐτὰς μεμηνέναι. τάχα οὖν τις ὑπώπτευεν, ἄλλως χωρήσαντος τοῦ κακοῦ, καὶ τῶν φαρμάκων οὐ δυνηθέντων, κακοήθη καὶ δολερὰν τὴν θεραπείαν γεγονέναι. καὶ τὰ μὲν τῆς γυναικὸς, ὦ πάτερ, οὕτως ἔχει· καὶ πάνυ σοι τετηρηκὼς λέγω, οὔ ποτε ῥᾷον ἕξει, κἂν μυριάκις πίῃ τοῦ φαρμάκου. διὰ τοῦτ' ἐπιχειρεῖν οὐκ ἄξιον, εἰ μὴ πρὸς μόνον τὸ ἀποτυχεῖν με κατεπείγεις, καὶ κακοδοξίᾳ περιβαλεῖν θέλεις. ἐάσων ὑπὸ τῶν ὁμοτέχνων φθονεῖσθαι. ἐὰν δὲ με ἀπεκηρύξῃς πάλιν, ἐγὼ μὲν, καί τοι πάντων ἔρημος γενόμενος, οὐδὲν κατὰ σοῦ δεινὸν εὔξομαι. ἢν δ' ἄν, ὅπερ μὴ γένοιτο, ἄνθις ἡ νόσος ἐπανέλθοι (φιλεῖ

fortunam ac multorum hominum obtrectationem. Vides vt omnes arbitrantur, priuignos inuisos esse nouercis omnibus, etiamsi probæ fuerint: easque hanc ceu communem quandam mulierum insaniam insanire. Quare facilè suspicatus fuisset aliquis, si malum hoc secus euenisset, neque profuissent remedia, perfidam ac dolosam fuisse curationem. Atque vxoris quidem res, pater, ad hunc sese habent modum: idque loquor, quod prorsus exploratum habeo: nunquam melius est habitura, etiam si millies biberit pharmacum, eoque non operæprecium conari: nisi me in hoc solum vrges, vt frustrer: idque vis, vt fœdam mihi famam accersam. Patere vt mihi eiusdem artis professores inuideant. Quòd si me rursum abdicaris, ego quidem etiam si ab omnibus deserar, tamen tibi nihil imprecabor graue. Sed quid si (quod auertat Deus) redeat morbus: (solent

(φιλεῖ γάρ πως τὰ τοιαῦτα ἐρεθιζόμενα, παλινδρομεῖν) τί με πρᾶξαι δεήσει; θεραπεύσω μὲν, εὖ ἴσθι, καὶ τότε· καὶ οὔ ποτε λείψω τὴν τάξιν, ἣν τοὺς παῖδας ἔταξεν ἡ φύσις, οὐδὲ τοῦ γένους τὸ ἐπ' ἐμαυτῷ ἐπιλήσομαι. εἶτ' ἂν σωφρονήσῃς, αὖθις ἀναλαμβάνειν πώποθε πιστεῦσαί με δεῖ; ὁρᾷς ἤδη, καὶ ταῦτα ποιῶν, ἐπισπᾷ τὴν νόσον, καὶ ὑπομιμνήσκεις τὸ πάθος. χθὲς καὶ πρώην ἐκ τηλικούτων κακῶν ἀνασφήλας, δατείνῃ, καὶ βοᾷς καὶ τὸ μέγιστον ὀργίξῃ, καὶ πρὸς μῖσος τρέπῃ, καὶ τοὺς νόμους ἀνακαλεῖς. οἴμοι πάτερ, τοιαῦτ' ἦν σου καὶ τὰ πάλαι μανίας τὰ προοίμια.

(*solent istiusmodi fermè mala irritata recurrere*) *quid erit mihi faciundum? Curabo, vt nosti, tum quoq; neq; vnquam defuturus sum officio, quod liberis natura præscripsit: neq; generis, quoad in me fuerit, obliuiscar. Deinde si resipueris, nũ credere debeo futurum, vt me denuò recipias, illud vide. Iam ista quum facis, accersis morbum, pestémque refricas. heri ac nudiustertius è tantis elapsus malis, contendis, vociferaris: quódque grauissimum est, irasceris: ad odium propensus es: leges reuocas. Hei mihi pater, istiusmodi fuerant superioris insaniæ tuæ proœmia.*

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

a SVCCENSENT enim omnes ijs qui liberè loquuntur.] *Obsequium amicos, veritas odium parit.* *b* Paternam potestatem.] *Lucianus appellat* πατρικὴν δυνάστειαν, *siue* ἐθουσίαν, *quod Aristoteles in Moralibus ius* δεσποτικὸν *& ius* πατρικὸν, *hoc est, paternum, siue vt ait Paulus de verborum obligationibus, patrium.* *c* Ingratitudinis actionem.] *Seneca 3. de Beneficijs: Excepta, inquit, Macedonum gente, nõ est in vllam data aduersus ingratum actio.* *d* Quando foris cubui?] *Ostendit quibus ex causis filij abdicari soliti sint, scilicet si noctu foris cubuissent, si comessarentur, si lenones pulsassent,*

sent, si libidinibus incumberent. Quintil. Abdicantur filij, si voluntati paternæ repugnassent. e Atqui medendi ars.] *A conditione artis Medicæ, cuius studium olim erat cumprimis honorificum, vt Galenus inexhortatione ad bona studia. Et Erasmus in Encomio artis Medicinæ locupletissimè comprobant.* f Postulas vti arte mea.] *Vitruuius in Præfatione lib.6. sic scribit. Alexis poëta Comicus dicebat, Athenienses ob eam rem esse laudandos, quòd cùm omnium Græcorum leges cogant parentes ali à liberis: Atheniensium non omnes, sed eos tantùm, qui liberos artibus erudijssent. Ita Plutarchus in Solone:* καὶ νόμον ἔγραψον υἱὸν τρέφειν τὸν πατέρα μὴ διδαξάμενον τέχνην, ἐπάναγκες μὴ εἶναι, καὶ οὕτως μὲν πρὸς τὰς τέχνας ἔστρεψε τοὺς πολίτας. *id est, Solon etiam legem scripsit: Filium illi patri nequaquã alendi necessaria debere, à quo nullam artem accepisset. hoc pacto ciues ad discendas artes commonens.*

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Η ψευδομάντις. *ALEXANDER, seu Pseudomantis.*

Erasmo Roterodamo interprete.

ARGVMENTVM.

HIstorica narratio est, vitam & res Alexandri cuiusdam sceleratissimi impostoris, qui se Podalirij filium faciebat, & pro vate venditabat, exponens, lectu iucundissima: non per se modò, verumetiam quod sub huius præstigiatoris exemplo, aliorum atque similium, quorum nonnullos superior ætas quoque tulit, scelera atq; imposturæ deprehendi coarguiq; possunt. Procemio difficultatem suscepti operis collatione quadam amplificat, institutumque suum exemplo defendit. Hinc ad Narrationem descendens, à descriptione personæ orditur, Cætera plana sunt.

ΥΜΗ ἴσως, ὦ φίλτατε Κέλσε, μικρόν τι ἔργον, καὶ φαῦλον οἷα τὸ πρόσταγμα, προσάπτειν τὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀβωνοτειχίτου, τοῦ γόητος βίον, καὶ ποιήσεις αὐτοῦ, καὶ ζηλήματα, καὶ μαγγανείας εἰς βιβλίον ἐγγράψαντα πέμψαι. τὸ δ' ἂν τις ἐθέλοι πρὸς τὸ ἀκριβὲς ἕκαστον ἐπεξιέναι, μεῖζον ἂν εἴη, καὶ τὰς Ἀλεξάνδρου τοῦ Φιλίππου πράξεις ἀναγράψαι. τοσοῦτος εἰς κακίαν οὗτος, ὅσος εἰς ἀρετὴν ἐκεῖνος. ὅμως δ', εἰ μὲ τὰ συγγνώμης ἀναγνώσεσθαι μέτριοι καὶ τὰ ἐνδιαίτια τοῖς ἐσομένοις προσοίσεσθαι, ποιήσομαί σοι τὸν ἄθλον, καὶ τῷ Αὐγέᾳ βουκολίαν, εἰ μὴ πᾶσαν, ἀπ' ἐς λύμης γε τῷ ἐμαυτοῦ, ἀνακαθήραθαι παράσχομαι, ὀλίγης ὅσης τ' ἐμοὶ σοφίνου ἐκφορήσας, ὡς ἀπ' ἐκείνων τὴν μαίριον, πόση πᾶσα, καὶ ὡς ἀμήτριος οὖσ' ἡ ὕλη, τοῦ τετρακισχιλίοι βόες ἐν ὀκτὼ ἔτεσι ποιῆσαι ἐδυνάσθησαν. ἀλλὰ

Vquidem, charissime Celse, leuem fortè quandã ac facilem prouinciã tibi mandare videris, cùm iniungis vt Alexandri Abonotichitæ impostoris vitam, commenta, neque non audaciam præstigiasq; libro complexus, volumen ad te transmittam. Verùm si quis ea conetur omnia ad plenum enarrare, id profectò non minoris sit negotij, quàm Alexandri eius, cui Philippus fuit pater, res gestas literis prodere. tantus fuit scelere, quantus ille virtute. Attamen si candidè ignoscenter & legere voles, & quod narrationi deerit, id ex te imputare atque addere: conatum hunc te auctore capessam, & [a] Augiæ bubile, si non omne, at certè pro mea virili repurgare nitar, paucis aliquot elatis cophinis: nimirũ vt ex his coniecturam facias, quantus, quamq; immensus fuerit fimus vniuersus, quẽ ter mille boues multis annis reddere potuerit. Sed ar-

borum

δοῦμαι μὲν οὖν ὑπὲρ ἀμφοῖν, ὑπέρ τε σοῦ, καὶ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ σοῦ μὲν, ἀξιοῦντος μνίμῃ καὶ γραφῇ παραδοθῆναι ἄνδρα τρισκατάρατον· ἐμοῦ δὲ, σπουδὴν ποιουμένου ἐπὶ τοιαύτῃ ἱστορίᾳ, καὶ πράξεσιν ἀνθρώπου, ὃν οὐκ ἀναγιγνώσκεσθαι πρὸς τῶν πεπαιδευμένων ἦν ἄξιον, ἀλλ' ἐν πανδήμῳ τινὶ μεγίστῳ θεάτρῳ ὁρᾶσθαι, ὑπὸ πιθήκων ἢ ἀλωπέκων σπαραττόμενον. ἀλλ' τὴν τις ἡμῖν ταύτην ἐπιφέρῃ τὴν αἰτίαν, ἔξομεν καὶ αὐτοὶ εἰς παράδειγμά τι τοιοῦτον ἀνενεγκεῖν. καὶ Ἀρριανὸς γὰρ, ὁ τοῦ Ἐπικτήτου μαθητὴς, ἀνὴρ Ρωμαίων ἐν τοῖς πρώτοις, καὶ παιδείᾳ παρ' ὅλον τὸν βίον συγγενόμενος, ὅμοιόν τι παθὼν, ἀπολογήσαιτ' ἂν καὶ ὑπὲρ ἡμῶν. Τιλλιβόρου γοῦν τοῦ λησοῦ κἀκεῖνος βίον ἀναγράψαι ἠξίωσεν. ἡμεῖς δὲ, πολὺ ὠμοτέρου λῃστοῦ μνήμην ποιησόμεθα, ὅσῳ μὴ ἐν ὕλῃ καὶ ὄρεσιν, ἀλλ' ἐν πόλεσιν οὗτος ἐλῄστευεν, οὐ Μινύαν μόνην, οὐδὲ τὴν Ἰδὴν

borum interim nomine calumniam vereor, tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memoriæ literarumq; monumentis tradi virum longè scelera=tissimum: meo, qui sumam operam in huiusmodi narratione, rebusq; gestis hominis, quem nequaquam oportebat ab eruditis legi, sed in frequentissimo quopiam & amplissimo theatro spectari à simijs aut vulpibus discerptũ: quãquam si quis hoc crimen nobis impegerit, poterimus & ipsi nos exemplo quodam simili tueri. Etenim Arrianus ille discipulus Epicteti, vir inter Romanos cũ primis laudatus, ac per omnem vitam in literarũ studio versatus, cùm simile quiddam fecerit, pro nobis quoq; responsurus est. Nam is quidem Tillibori latronis vitam describere non est grauatus. [b] *Nos verò multum crudeliorem* [c] *latronem memoriæ prodemus: quippe qui non in syluis ac montibus, sed ipsis in vrbibus sit latrocinatus: neque qui Minyam tantùm, aut Idam*

ἄλλων καταπίχων, ἀλλ' ὀλίγα τῆς Ἀσίας μέρη, τὰ ἐρημότερα λεηλατῶν, ἀλλὰ πᾶσαν (ὡς ἔπος εἰπεῖν) τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἐμπλήσας τῆς λῃστείας τοῦτου. πρότερον δέ σοι αὐτὸν ὑπογράψω τῷ λόγῳ, πρὸς τὸ ὁμοιότατον ἀπάσας τὴν μορφὴν, ὡς ἂν δυνώμαι, καί σοι μὴ πάνυ γραφικός τις ὦ. τὸ γὰρ δὴ σῶμα, ἵνα σοὶ καὶ τοῦτο δείξω, μέγας τις ἦν, καὶ λαμπὸς ἰδεῖν, καὶ θεοπρεπὴς ὡς ἀληθῶς. λευκὸς τὴν χρόαν, τὸ γήρᾳ δὲ πάνυ κάσιος. μόλις τὴν μὲν ἰδίαν, τὴν δ' καὶ πρόσθεν ἐπὶ κεφαλῆς, οὗ μάλα ἀκριβῶς καὶ τὸς κομᾶς. ὅτι μὴ ἀκομοία, λελυθῆναι. ὀφθαλμοὶ μὲν τὸ γοργὸν, καὶ ἔνθεον διαφαίνουσι. φώνημα ἥδιστόν τι ἅμα, καὶ λαμπρότατον. καὶ ὅλως, ἐδαμόθεν μεμπτὸς μὴ ταῦτά γε. τοιοῦδε μὲν τὴν μορφήν. ὦ ψυχὴ δή. καὶ ἐγνώμην, ἀλεξίκακε Ἡράκλεις, καὶ Ζεῦ ἀποτρόπαιε, καὶ Διόσκουροι σωτῆρες,

Idam sit pergrassatus, neque paucas quasdam Asiæ partes, videlicet desertiores depopulatus: sed qui vniuersam (vt ita dixerim) Romanorum ditionem suo complêrit latrocinio. Ac primùm tibi depingam hominem, effigiem eius quoad potero proximè verbis adumbrans: tametsi non sum admodum pingendi peritus. [d] Corpore igitur, vt interim & hoc tibi repræsentem, procerus erat, & aspectu decorus, planéque specie diuina quadam, ac maiestatis plena, colore candido, barba non admodum hirsuta: coma partim natiua tectus, partim appositicia: sed hæc adeò scienter efficta, vt vulgus ferè non sentiscèret imitatâ ascititiamque esse. Oculi vehementer acres ac versatiles, tum diuinum quiddã relucentes. Vox dulcissima, pariterque clarissima. In summa, quo ad has res, nulla ex parte poterat improbari. Ac figura quidem hominis erat huiusmodi. Cæterùm mens atque animus, ô malorum depulsor Hercules, & auersor tristium Iupiter, seruatoresque

ρῶν, πολιμίοις καὶ ἐχθροῖς ἐντυχεῖν γένοιτο, ἢ συγγένεσθαι τοιούτῳ τινί· σωφρονῆ μὲν γὰρ, καὶ ἀγχινοίᾳ, καὶ δριμύτητι, πάμπολυ τῶν ἄλλων διαφέρει, καὶ τόγε περίεργον καὶ εὐμαθὲς καὶ μνημονικὸν, καὶ πρὸς τὰ μαθήματα εὐφυὲς, πάντα ταῦτα εἰς ὑπερβολὴν ἕκαστα ὑπῆρχεν αὐτῷ, ἐχρῆτο δὲ αὐτοῖς εἰς τὸ χείριστον. καὶ ὄργανα ταῦτα γενναῖα ὑποβεβλημένα ἔχων, αὐτίκα μάλα τῶν ἐπὶ κακίᾳ δεδοκιμασμένων ἀκροτάτου ἀπετελέσθη, ὑπὲρ τοὺς Κίρκωπας, ὑπὲρ τὸν Εὐρύβατον ἢ Φρυνώνδαν, ἢ Ἀριστόδημον ἢ Σώστρατον. αὐτὸς γὰρ ὁ γαμβρὸς Ρετιμιανῷ ποτε γράφων, καὶ τὰ μετεωράτατα ὑπὲρ αὐτοῦ λέγων, Πυθαγόρᾳ ὅμοιος εἶναι ἤξίου. ἀλλ' ἴσως μὴ ὁ Πυθαγόρας ἀνὴρ, σοφὸς ἀνὴρ, καὶ λίαν γνώμιμος θεσπίσαι, ἢ ἐκ τούτου ἐγίγνωσκε, πῶς ἂν, εὖ οἶδα, ὅτι πρὸς αὐτὸν εἶναι ἔδοξεν. καὶ πρὸς Χαρίτων, μή μοι νομίσῃς ὑφ' ὕβρεως ταῦτα τὸν Πυθαγόραν λέγειν,

que Dioscuri, in hostes potiùs cõtingat incidere, quàm cum eiusmodi quopiam habere commercium. Siquidem ingenio, solertia, acumine longè præstabat cæteris animalibus. tum curiositas, docilitas, memoria, & ad disciplinas ingenij felicitas, horum vnumquodque suprà quàm dici possit, illi suppetebat, quibus tamen pessimam in partem est vsus. Et quum haberet arma tam egregia sibi suppeditata, illicò nimirum omnium qui essent sceleribus nobilitati, facilè summus euasit, vel superior, [c] Cercopibus, Eurybato, Phrynonda, Aristodemo, [f] Sostrato. [g] Nam ipse cùm aliquando Rutiliano scriberet genero, modestissimé; de se loqueretur, Pythagoræ semet assimilabat. Atqui veniam mihi dabit Pythagoras, vir ille quidem sapiens, ac mente diuina: cæterùm si huius ætate vixisset, puer (sat scio) præ hoc visus

fuisset. Sed heus tu per Gratias, cave putes hæc in Pythagoræ con-

γειν, ἢ συνάπτειν πειρώμενον αὐτοὺς εἰς ὁμοιότητας τῶν πράξεων. ἀλλ' εἴ τις τὰ χείρισα καὶ βλασφημότατα τῶν ἐπὶ διαβολῇ περὶ τοῦ Πυθαγόρου λεγομένων, οἷς ἔγωγε οὐκ ἂν πεισθείην, ὡς ἀληθέσιν οὖσιν, ὅμως συναγάγοι ἐς τὸ αὐτὸ, πολλοστὸν ἂν μέρος ἅπαντα ἐκεῖνα γένοιτο τῆς Ἀλεξάνδρου δεινότητος. ὅλως γὰρ ἐπινόησόν μοι, καὶ τῶν λογισμῷ διατύπωσιν ποικιλοτάτην τινὰ ψυχῆς πρᾶσιν, ἐκ ψεύδους καὶ δόλων, καὶ ἐπιορκιῶν, καὶ κακοτεχνιῶν συγκειμένην, ῥᾳδίαν, τολμηρὰν, παράβολον, φιλόπονον ἐξεργάσασθαι τὰ νοηθέντα, καὶ πιθανὴν καὶ ἀξιόπιστον, καὶ ἱκανοτικὴν τῆς βελτιόνος, καὶ τῶν ἐναντιωτάτῳ τῆς βουλήσεως ἐοικυῖαν. οὐδεὶς γοῦν τὸ πρῶτον ἐντυχὼν, οὐκ ἀπῆλθε δόξαν λαβὼν ὑπὲρ αὐτοῦ, ὡς εἴη πάντων ἀνθρώπων χρυστότατος καὶ ἐπιεικέστατος, καὶ πρόσετι ἁπλοϊκώτατός τε καὶ ἀφελέστατος. ἐπὶ

ræ contumeliam me dicere, quasi velim eos similitudine rerum gestarum committere. Verùm si qs deterrima quæque & probrosissima quæ de Pythagora per calumniam ferūtur (quibus equidē haud quaquam fidem perinde vt veris habuerim) si quis tamen conferat in vnū, ea nimirum omnia vix etiam minimam particulam adæquent Alexandrinæ versutiæ. [h] *Prorsum enim imaginare mihi, & cogitatione finge, quàm maximè variam ingenij temperaturam, indolēmque ex mendacio, dolis, periurijs, maleficijs confusam, promptam, audacē, versatilem, & ad efficiendū quæ cogitasset, nullū refugientem laborem, appositam ad persuadendū, cuiq; facilè fides habenda videretur: tum quæ mirè simularet optima quæque: ea quæ à mente essent diuersissima, præ se ferret. Primùm igitur nemo cum illo congressus est, qui non hac cum opinione discesserit, vt eum mortalium omnium optimum æquissimúmque, prætereà simplicissimum, minimeq; fallacem iudicaret*

Accedeba

ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις, τὸ μεγαλουργὲς προσῆν, καὶ τὸ, μηδὲν ἀεὶ μικρὸν ἐπινοεῖν, ἀλλ' ἀεὶ τοῖς μεγίστοις ἐπέχειν τὸν νοῦν, μειράκιον μὲν οὖν ἔτι ὢν, πάνυ ὡραῖον, ὡς ἐνῆν ἀπὸ τῆς καλάμης τεκμαίρεσθαι, καὶ ἀκούειν τῶν διηγουμένων, ἀνέδην ἐπόρνευε, καὶ συνῆν ἐπὶ μισθῷ τοῖς δεομένοις. ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις λαμβάνει τις αὐτὸν ἐραστὴς γόης, τῶν μαγείας καὶ ἐπῳδὰς θεσπεσίους ἐπισχνουμένων, καὶ χάριτας ἐπὶ τοῖς ἐρωτικοῖς, καὶ ἐπαγωγὰς τοῖς ἐχθροῖς, καὶ θησαυρῶν ἀναπομπὰς, καὶ κλήρων δεδοχάς, οὗτος ἰδὼν εὐφυᾶ παῖδα, καὶ πρὸς ὑπηρεσίαν τῶν αὐτοῦ πράξεων ἑτοιμότατον, οὐ μεῖον ἐρῶντα τῆς κακίας τῆς αὐτοῦ, ἢ αὐτὸς τῆς ὥρας τῆς ἐκείνου, ἐξεπαίδευσέ τε αὐτὸν, καὶ διετέλει ὑπουργῷ καὶ ὑπηρέτῃ καὶ δεκόνῳ χρώμενος. ὁ δ'

Accedebat ad hæc omnia grandium rerum conatus, quum nihil pusillum cogitaret, sed ad maxima semper appelleret animum. [i] *Ita quum esset adolescentulus adhuc formosus admodum, ætate videlicet tenera, ac velut herbescente, id quod licebat partim è stipula conijcere, partim audire ex his, qui ita prædicabant) passim sese prostituebat, ac mercede sui copiam faciebat ijs, quibus lubitum fuisset.* [k] *Inter multos autem incidit in hunc amans quidam præstigiator, ex eorum qui magiam & diuinas incantationes profitentur, tum illectamenta ad conciliandam in amoribus gratiam, malorum immissiones in hostes, rationem eruendi reperiendiq; thesauros, hæreditatum successiones. Hic vbi conspiceret benè ingeniatum puerum, atque ad subministrandum arti negocióque suo propensissimum, vtpotè qui non minùs illius adamaret maleficium, quàm ipse huius formam: erudijt eum, semperq; deinceps pro adiutore ministroq; est vsus.*

At

ὁ δ' αὐτὸς ἐκεῖνος, δημοσίᾳ μὲν δήθεν ἰατρὸς ὢν, πανίσχυρος δὲ κατὰ πάντα θεῶν τὸν Αἰγυπτίων γοητικά, Φάρμακα πολλὰ μὲν ὠφελιμα, μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρὰ, ὧν ἁπάντων ληρονόμος, καὶ διάδοχος αὐτὸς ἐγένετο· ἐμοὶ δὲ ὁ διδάσκαλος ἐκεῖνος, καὶ ἐρασὴς, τὸ γένος Τυανεύς, τῶν Ἀπολλωνίῳ τῷ Τυανεῖ πάνυ συγγενομένων, καὶ πάντα παρ' αὐτοῦ περιοδεύσαντα, ὁρᾷς ἐξοίας δὴ σκαριβῆς ἄνθρωπον λέγω. ἤδη δὲ πώγωνος ὁ Ἀλέξανδρος πιμπλάμενος, καὶ τὸ Τυανέως ἐκεῖνο ἀρθανόντος, ἐν ἀρχείᾳ καθεστὼς, ἁπλῶς θηκίας ἅμα τῆς ὥρας, ἀφ' ἧς πρίαθαι ἐδόκει, οὐκ ἔτι μικρὸν ἀδρ' ἐπενόει, ἀλλὰ λοιπὸν Βυζαντίῳ τινὶ χρονογράφῳ, τῶν καθ' ἡμᾶς τῶν ἐς τὰς ἀγῶνας πολὺ καταβατικῷ τὴν φύσιν, Κοκκωνᾶς δὲ ἐπικαλεῖτο, οἶμαι, πειθόμενον γοητεύοντι, καὶ τὰς καχεξίας τῶν ἀνθρώπων (ὅτῳ

At is publicitùs quidem & apud vulgus medicum scilicet agebat. didicerat autē apud Thoonis Aegyptij coniugē: [l] *Pharmaca mixta, salubria multa, at noxia multa. Quorū ommū successor hic atq; hæres factus est. Porrò doctor ille & idem amator natione Tyaneus erat, videlicet ex eorū numero, qui cū egregio* [m] *Apollonio Tyaneo illo erant versati, totāq; illius tragœdiam pernouerant. Vides quánam è schola tibi hominem refero? Verùm vbi iam barba plenus esset Alexander, Tyaneo illo vita defuncto, in egestatem redactus, deflorescente simul & forma vnde victum parare licuisset, nihil postea paruum agitabat animo: sed inito commercio cum Byzantino quopiam, annalium scriptore, viro, qui in certamina descēdunt, omnium ingenij longè sceleratissimi: (Coccoras, opinor, erat cognomē) circumibant impostoris ludificantes ac pingues homines*

(ἕτω γὰρ αὐτοῖ τῇ πατρίῳ τῶν μάγων φωνῇ τὸς κομὰς ὀνομάζουσιν) ἀπεκείροντο. ἐν δὲ τύτοις τοῖς Μακεδόσιν, γυναῖκα πλουσίαν, ἔξωρον μὲν, ἱκανὴν δ' ἔτι ἂν βουλομένην ἐξωρύντοῦ, ἐπιτιτίσαντο τὰ ἀρκοῦντα παρ' αὐτῆς, καὶ ἠκολούθησαν ἐκ τῆς Βιθυνίας εἰς τὴν Μακεδονίαν. Πέλλα δὲ ἦν ἐκείνη, πάλαι μὲν εὐδαίμων καὶ χωρίς, κατὰ τὸς Μακεδόνων βασιλέας, νυνὶ δὲ ταπεινὸς καὶ ὀλίγος τὸς οἰκήτορας ἔχοντος. ἐνταῦθα ἰδόντες δράκοντας παμμεγέθεις, ἡμέρους πάνυ, καὶ τιθασοὺς, ὡς καὶ ὑπὸ γυναικῶν τρέφεσθαι, καὶ παιδίοις συγκαθεύδειν, καὶ παζομένους ἀνέχεσθαι, καὶ ἐλιβομένους μὴ ἀλαναλίσκειν, καὶ γάλα πίνειν ἀπὸ θηλῆς, καὶ τὰ αὐτὰ τοῖς βρέφεσι (πολλοὶ γὰρ γίνονται τοιοῦτοι παρ' αὐτοῖς, ὅθεν καὶ τὸν περὶ τῆς Ὀλυμπιάδος μῦθον διαφοιτῆσαι πάλαι εἰκὸς, ὁπότε ἐκύει τὸν Ἀλέξανδρον, δράκοντός τινος, οἶμαι, τοιούτου συγκαθεύδοντος αὐτῇ)

(sic enim illi peculiari Magorum lingua vulgus appellant) detondentes. In his Macetis mulierē opulentā nactī sunt, natu quidem grauiorem illā, quàm vt amoribus esset idonea, sed quæ studeret etiā dum amabilis haberi. Ab hac victus copia suppeditabatur, atq; hanc ex Bithynia in Macedoniā vsq; sunt cōsequuti. Nā illi patria erat Pella, q̄ locus olim floruit sub Macedonicis regibus, nunc à paucis, ijsq; obscuris & humilibus incolitur. Ibi quū conspicerent immani magnitudine dracones, placidos admodum ac mansuetos, adeò vt à mulieribus alerentur, & cum pueris vnà cubarent, & calcantes ferrent, neq; cōmouerentur si quis stringeret premeretq;: denique perinde atque infantes lac è papilla sugerent, (nam sunt id genus apud illos permulti: vnde verisimile est olim illam de Olympiade fabulam increbuisse, quū Alexandrum conciperet, huiusmodi draconе quopiā opinor cū ea concūbente)

mercati

ὠνοῦνται τῶν ἑρπετῶν ἓν τὸ κάλλιστον, ὀλίγων ὀβολῶν καὶ κατὰ τὴν Θουκυδίδην, ἄρχεται ὁ πόλεμος ἐνθένδε ἤδη· ὡς γὰρ ἂν δύο κακίστοι, καὶ μεγαλότολμοι, καὶ πρὸς τὸ κακουργεῖν περιερότατοι, ἐς τὸ αὐτὸ συνελθόντες, ῥᾳδίως κατεγνόησαν τὴν τῶν ἀνθρώπων βίον, ὑπὸ δυεῖν τούτοιν μεγίστοιν τυραννούμενον, ἐλπίδος καὶ φόβου, καὶ ὅτι ὁ τούτων ἑκατέρω ἐς δέον χρήσασθαι δυνάμενος, τάχιστα πλουτούσειεν ἄν. ἐν ἀμφοτέροις γὰρ, τῶν τε δεδιῶτι, καὶ τῶν ἐλπίζοντι, ἑώρων τὴν πρόγνωσιν ἀναγκαιοτάτην τε, καὶ ποθεινοτάτην οὖσαν, καὶ Δελφοὺς οὕτω πάλαι πλουτῆσαι, καὶ ἀοιδίμους γενέσθαι, καὶ Δῆλον καὶ Κλάρον, καὶ Βραγχίδας, τῶν ἀνθρώπων ἀεὶ δι' οὓς πρεῖπον τυράννους, τὴν ἐλπίδα, καὶ τὸν φόβον, φοιτώντων ἐς ἱερὰ, καὶ προμαθεῖν τὰ μέλλοντα δεομένων, καὶ δι' αὐτὸ ἑκατόμβας θυόντων καὶ χρυσᾶς πλίνθους ἀνατιθέντων,

mercati sunt ex his serpentibus vnum, qui esset pulcherrimus, obolis sanè paucis. Atque (vt Thucydidis vtar verbis) [s] hinc iam bellum oritur. nimirum quum duo facinorosissimi, & immani audacia præditi, neque non ad maleficia promptissimi, societatem inijssent, facilè perpenderunt, [t] hæc duo potissimùm in hominũ vita iyrannidem obtinere, spem, ac metum: quorum vtroq; si quis ad commoditatem vteretur, fore vt is illicò ditesceret. Siquidem vtriq; iuxta, vel ei qui metu laboraret, vel huic qui spe teneretur, videbant præscientiam quammaximè necessariam esse, summeq; desiderari: atque hac via Delphos olim fuisse ditatos, factosq; celebres: præterea [u] Delum, Clarum, & Branchidas: nimirum hominibus per hos quos modò dixi tyrannos, nempe spem ac metum, ad sacra confluentibus ac futura prædicere cupientibus, atque huius res gratia hecatõbas immolantibus, aureosq; dedicãtibus lateres.

ταῦτα πρὸς ἀπλήλους στρέφον-
τες καὶ κυκῶντες, μαντεῖον συ-
στήσασθαι καὶ χρηστήριον ἐβουλεύον-
το· εἰ γὰρ τοῦτο προχωρήσειεν αὐ-
τοῖς, αὐτίκα πλούσιοί τε καὶ εὐ-
δαίμονες ἔσεσθαι ἤλπιζον.
ὅπερ μειζόνως, ἢ κατὰ τὴν
πρώτην προσδοκίαν, ἀπήν-
τησεν αὐτοῖς, καὶ κρεῖττον διε-
φάνη τῆς ἐλπίδος· τοὐντεῦθεν
τὴν σκέψιν ἐποιοῦντο, πρῶτα
μὲν περὶ τοῦ χωρίου, δεύτερον δὲ,
ἥ τις ἡ ἀρχὴ, καὶ ὁ τρόπος ἂν
γένοιτο τῆς ἐπὶ χειρήσεως. ὁ
μὲν οὖν Κοκκωνᾶς τὴν Χαλκη-
δόνα ἐδοκίμαζεν ἐπιτήδειον
εἶναι, καὶ ἐμπόρων χωρίον, τῇ
τε Θράκῃ καὶ τῇ Βιθυνίᾳ προ-
σοικοῦν, οὐχ ἑκὰς οὐδὲ τῆς Α-
σίας καὶ Γαλατίας καὶ τῶν
ὑπερκειμένων ἐθνῶν ἁπάν-
των. ὁ δὲ Αλέξανδρος ἔμ-
παλιν τὰ οἴκοι προὔκρινε,
λέγων, ὅπερ ἀληθὲς ἦν, πρὸς
τὴν τῶν τοιούτων ἀρχὴν
καὶ ἐπιχείρησιν, ἀνθρώπων
δεῖν παχέων καὶ ἠλιθίων,
τῶν ἐποδεξομένων, οἵους τοὺς
Παφλαγόνας εἶναι ἔφασκεν,
ὑπεροικοῦντας τὸ τοῦ Αβώ-

Hæc vbi inter sese versassent, vltroq́ ac citrò agitassent, visum est vaticinium oraculumq́ cõstituere. etenim si res ea processisset, sperabant se protinus diuites atq́ felices fore. Quod quidẽ negocium magnificentius etiã illis successit, quàm expectauerant initiò, & vel spe melius euẽnit. × *Hinc iam spectare cœperũt, primùm quidẽ de loco, deinde quõnam exordio, quâ ve ratione negociũ oporteret auspicari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunam esse censuit, vtpote regionem à negociatoribus frequentatam, tum Thraciæ Bithyniæq́ confinem, neque longè dissitam ab Asia Galatiaq́, cunctis item imminentibus populis. At ediuersò patriam suam prætulit Alexander: nam aiebat (id quod erat res) ad huiusmodi negociorum auspicationem aggressionemq́ hominibus opus esse crassis & stolidis, & qui viderentur admissuri: cuiusmodi Paphlagones affirmabat esse hos qui supra Aboni murum*

νε τᾶχ, δυσιδαίμονας τὲς πολλὲς καὶ ἀλιθίους, καὶ μόνον, εἰ φανείη τις αὐλητρίδι ἢ τυμπανιστρίᾳ, ἢ λυμβάλοις ἱροτρύπα ἐπαγόμενος, ἰουσκίνῳ τὸ τὲ λόγε μαντευόμενος, αὐτίκα πάλα πάντα ἱκέτας πρὸς αὐτὸν καὶ ὥσπερ τινὰ θ ἐπουρανίων προσδοκῶντας. ὀλίγης δὲ περὶ τὲ λόγε σάσεως αὐτοῖς γενομένης, τέλος ἐνίκησεν ὁ Ἀλέξανδρος. καὶ ἀφικόμενοι ἐς τὴν Χαλκηδόνα (χρήσιμον γάρ τι ὅμως καὶ πόλις αὐτοῖς ἔχειν ἔδοξεν) ἐν τῷ Ἀπόλλωνος ἱερῷ, ὅπερ ἀρχαιότατόν ἐς τὴν Χαλκηδονίοις, λαβόντες δέλτες χαλκᾶς, λιγύσας, ὡς αὐτίκα πάλα ὁ Ἀσκληπιὸς, σὺν τῷ παρὰ Ἀπόλλωνι, μέτεσιν ἐς τὸν Πόντον, καὶ λαβὼν τὸ τὲ Ἀβώνε τᾶχ. αὖται δὲ πολλοὶ ἐξεπίτηδες ὑρηθᾶσαι, διαφοιτήσαι ῥᾳδίως τὸν λόγον ἐς πᾶσαν τὴν Βιθυνίαν καὶ τὸν Πόντον ἐποίησαν, μᾶλλον πρὸ τῶν ἄλλων, ἐς τὸ τὲ Ἀκώνε τᾶχ. ἐκᾶνοι

ni murum incolunt, nempe superstitiosos plerosq; ac stolidos: qui si quis tantùm apparuisset tibinè aut tympanistriā, aut qui cymbala pulsaret, secum adducens, & cribro (quod aiunt) vaticinās, illicò vehementer omnes in illū inhiant, & perinde vt cœlitū quempiā intueantur. Hac de re quū controuersiæ nōnihil inter illos fuisset, tandem cessit Alexander. Itaq; profecti Chalcedonem (nam id oppidum visum est hac parte habere nonnihil ipsis conducibile) in Apollinis templo, quod est apud Chalcedonios vetustissimum, æreas defodiunt tabellulas, quæ dicerent, breui admodum Aesculapium vnà cum patre Apolline in Pontum aduenturum, atque Aboni murum inhabitaturum. Hæ tabellæ quum essent de industria repertæ, facilè effecerūt, vt hic rumor in omnem vsq; Bithyniam ac Pontum dimanaret, multò autem ante alios in Aboni murum.

ἐκεῖνοι γὰρ καὶ νεὼν αὐτίκα ἐψηφίσαντο ἐγεῖραι, καὶ τοὺς θεμελίους ἤδη ἔσκαπτον, ἐνταῦθα ὁ μὲν Κοκκονᾶς ἐν Χαλκηδόνι καταλείπεται, διπτοὺς τινας, καὶ ἀμφιβόλους. καὶ λοξοὺς χρησμοὺς συγγράφων. καὶ μετ' ὀλίγον ἐτελεύτησε τὸν βίον, ὑπὸ ἐχίδνης, οἶμαι, δηχθείς. πρεσπέμπεται δὲ ὁ Αλέξανδρος κομῶν ἤδη, καὶ πλοκάμους καθειμένος, μεσόλευκον χιτῶνα πορφυροῦν ἐνδεδηκὼς, καὶ ἱμάτιον ὑπὲρ αὐτοῦ λευκὸν ἀναβεβλημένος, ἅρπην ἔχων κατὰ τὸν Περσέα, ἀφ' οὗ ἑαυτὸν ἐγενεαλόγει μητρόφεν. καὶ οἱ ὄλεθροι ἐκεῖνοι Παφλαγόνες, εἰδότες αὐτοῦ ἄμφω τοὺς γονέας ἀφανεῖς καὶ ταπεινοὺς, ἐπίστευον τῷ χρησμῷ, λέγον τι·

Περσίδης γενεὴν, Φοίβῳ φίλος οὗτος ὁρᾶται,
Διὸς Αλέξανδρος, Ποδαλειρίου αἷμα λελογχώς.

Οὗτος, ἄρα ὁ Ποδαλείριος, μάχλος καὶ γυναικομανὴς τὴν φύσιν, ὡς ἀπὸ Τρίκκης ἄχρι Παφλαγονίας σύεσθαι ἐπὶ τὴν

nam hi protinus statuerant etiam templũ erigere, iamq́ fundamentis locum effoderant. Hic igitur in Chalcedone relictus B Cocconas, ancipitia quædam atque ambigua obliquaq́ conscripsit responsa. Deinde paulò pòst diem obit, à vipera (sicut opinor) ictus. In huius demortui locum accersitur Alexander, ac succedit iam comatus, cæsarieq́ promissa, tunicam indutus purpuream albo intermixtam, supra eam veste amictus candida, falcem tenẽs exemplo Persei, à quo se maternũ genus ducere prædibacat. At perditissimi illi Paphlagones quum ambos illius nossent parentes obscuros atque humiles, tamen oraculo crediderunt ita canenti:

Persides genere gratus Phœbo iste videtur:
Diuus Alexander, Podaliri sanguine cretus.

Hic nimirum Podalirius libidinosus erat, ac naturâ mulierosus, adeò à Tricca ad Paphlagoniam vsque in

Alexan-

Ἀλεξάνδρε μητέρα, ὕστερος δὲ χρησμὸς ἦδη, ὡς Σιβύλλης τε μαντοσυνάων·

Εὐξείνε Πόντοιο παρ' ἠιόσι, κλῃσι Σινώπῃς,
Ἐσσά τις ἐν Τύρσῃσι, πατὴρ Αὐσονίοισι θεσπίτης,
Ἐκ πρώτης δεκάδος μονάδος, τριάδων δεκάδων τε,
Πηγὴν ἑτέρας μονάδος, καὶ εἰκοσάδα τρισάριθμον
Ἀνδρὸς ἀλεξητῆρ' ὄμοσ- συμβίλῳ τετράκυκλον.

Ἐξβαλὼν γοῦν ὁ Ἀλέξανδρος, μετὰ ζιαύτης τραγῳδίας, ἅτε πολλῆς τῷ πατρίδα, περιδινηθείς τι τῇ λαμπηδόνι, μιμνήσκων τὸν δεσποσύνῳ ἐνίοτε, καὶ ἀφρὸν ὑποπιμπλάμενον τὸ στόμα, ῥᾳδίως δὲ τοῦτο ὑπῆρχεν αὐτῷ, σπογγιᾶς δ' βαφικῆς βοτάνης τῷ ῥίζαν διαμασσομένῳ. ζῶσι δὲ θεάσασθαί τι, καὶ φοβερὸν ἐδόκει ὁ ἀφρός, ἐπιποίκιλον ὂν αὐτοῖς πάλαι, καὶ λατομηθὲν μὲν ἁλὶ θρέμμον ἐθνικὴν, ἀνθρωπόμορφόν τι ἐπιφαίνεσθαι, καὶ ἀγράφως, πάνυ ἀκριβῶς, τὸ θεῖον ἐπ-

Alexandri matrem sit incitatus illectusq. Repertum est aliud oraculum quasi Sybillæ prædiuinantis:

Ad maris Euxini littus, iuxtaq. Sinopam
Tyrsidæ erit quidam Ausonia de gente sacerdos:
Qui prima ex monade, tribus ac decadis, referabit
Quinq. alias monades, vicenaq. ter repetita
Quadrorbē numerū, referentem nomina diui,
Qui veniet laturus opem mortalibus ægris.

Alexāder itaq. multò pòst in patriam irruens cū eiusmodi Tragœdia, cōspicuus erat ac splēdidus: quū interim furore afflatū sese nonunquam assimulabat, ore spuma cōpleto: id q. ille facilè efficiebat, radiculæ (ea est herba lanādis lanis idonea) radice commā ducata. Cæterūm illis diuinū quiddā ac formidandā spuma videbat. At multò antea sibi finxerāt parauerantq. è limteis confectū draconis caput, quod speciē quandā humanam p se ferret, colorū fucis mirè adsimulatū, quodq. pilis e-

πάσης ἀνοίγουσά τι καὶ αὖθις ἐπικλείουσα τὸ στόμα καὶ γλῶσσα, οἷα δρακόντων διπλῆ, μίλανα προίεντο, ἅπερ πρὶν ὧν αὐτὴ ἐλκομένη, καὶ ὁ Πίθηκος δὲ δράκων προϋπῆρχε, καὶ οἰκοι ἐτίθευε, κατὰ μικρὸν ἐπιφανησόμενος αὐτοῖς, καὶ σωτηρίαν ἐλπίσων, μᾶλλον δὲ, πρωταγωνιστὴς ἐσόμενος. ἤδη δὲ ἄρχεσθαι δέον, μηχανᾶταί τι τοιόνδε. Νυκτὸς γὰρ ἐλθὼν ἐπὶ τὸς θεμελίους τοῦ νεὼ, ὃν ἄρτι ὀρύσσομενον (συνέβη δὲ ἐν αὐτοῖς ὕδωρ, ἢ αὐτόθεν πολὺν συνελθὸν μόνον, ἢ ἐξ ὑπονόμου) ἐνταῦθα κατατίθεται χλιαρὸν ὕδωρ προκεχυμένον, ὑδρορ φυσάλλου ἁρπαστόν τι ἀρτιγένητον, καὶ βυθίσας τοῦτο ἐν μυχῷ τοῦ πηλοῦ, ὀπίσω αὖθις ἀπῆλθε. ἕωθεν δὲ γυμνὸς ἐς τὴν ἀγορὰν προπέμπουσι, διάζωμα δὲ περὶ τὸ αἰδοῖον ἔχων, κατάχρυσον καὶ τοῦτο, καὶ τὴν ἅρπην ἐκείνην φέρων, σείων ἅμα τὴν κόμην ὥσπερ οἱ τῆς

quinis os & aperiret, & clauderet. Tum lingua (sicuti est draconum) bisulca atra prominebat, quæ & ipsa pilis argebatur. Porrò D Pellæus ille dræco iam pridem erat in promptu, domi alebatur: quū res postularet, tum ab illis proferendus, unáq; in parte Tragœdiā actiurus, vel princeps potius huius futurus fabulæ. Iam verò vt erat maturum aggredi, tale quiddā machinatur: noctu veniens ad templi fundamenta nuper effossa (constituerat autem in eis aqua, siue quòd ea insidiarum alicuiusdē destillauerat, siue quòd ex athere decideratit) illic ouum antea excauatum deponit, quod quidem intus occultabat fœtum recèns editum serpentis. id quum altè demersisset in abditas luti cauernas, rursum illinc discessit. At manè quum in forum prosiluisset nudus, nisi quòd subligari circum pudenda tegestus erat, eoq; inaurato: tum falcem illā gestans, simulq; solus tam ventilans iactansq; comā, eorū more qui à Cybele deorū matre

μητρὶ ἀγείροντές τε, καὶ ἐνθάδε ἕζοντες, ἐθυμηγόρει, ἐπὶ βωμόν τινα ὑψηλὸν ἀναβὰς, καὶ πλὴν πόλιν ἐμακάριζεν, αὐλίκα μάλα ἀλλοκότως ἐνθουσιῶν. οἱ πλείστους δὲ (συνεθεᾶτο γὰρ σχεδὸν ἅπασα ἡ πόλις ἅμα γυναιξὶ, καὶ γέρουσι καὶ παισίν) ἐτέθαμβεν, καὶ ἐκύκλουν, καὶ προσεκύνουν. ὁ δὲ φωνάς τινας ἀσήμους φθεγγόμενος, οἷα γλῶττ' ἂν Ἑβραίων ἢ Φοινίκων, ἐξεπλήττεν ἀνθρώπους, οὐκ εἰδότας ὅτι μὴ λίγοι, πλὴν ἓν μόνον, ὅτι πᾶσιν ἐγκαλεμίζων τὸν Ἀπόλλωνα, καὶ τὴν Ἀσκληπιόν. εἶτ' ἐφ' ἁρμάτιον ἐπιβὰς ἐσύρετο νεώ, καὶ ἐπὶ τὸ ὄρυγμα ἐλθὼν, καὶ πλὴν προκοδομημένου ἓν χαλκείου πυέλου, ἐμβὰς ἐς τὸ ὕδωρ, ὕμνους τε ᾖδεν Ἀσκληπιῷ καὶ Ἀπόλλωνι, μεγάλῃ τῇ φωνῇ, καὶ ἐπεύχετο τὸν θεὸν ἥκειν τύχῃ ἀγαθῇ ἐς τὴν πόλιν. εἶτα φιάλιον ἐκτήσας, ἀναδύντος τινὸς, ἐμφύσιον ὑποβαλών. ἀνιμᾶτο μετὰ ζοῦ ὕδατος καὶ ζοῦ πηλοῦ, τὸ ᾠὸν ἐκεῖνο, ἐν ᾧ ὁ θεὸς

matre afflati conueniunt, ac numine rapiuntur: conscensa sublimi quapiã ara cõciona batur, ciuitatẽ eam beatã esse prædicans, quæ mox Deum propalàm esset ostẽsura mortalibus. Porrò qui aderant (nã cõcurrerat vniuersa propè ciuitas) vnà cũ mulieribus, sembus, pueris, admirabãtur, ac vota facientes adorabãt. At ille voces quasdã sonans incognitas, nihilq; significãtes, cuiusmodi sint Hebræorũ aut Phœnicum, attonitos eos redébat, vt qui nihil intelligerẽt eorũ quæ dicebat, nisi solum hoc quòd Apollinem Aesculapiumq; passim admiscebat. Sub hæc ad institutum templum curriculo fugiebat, accedẽsq; ad fossã ac fontẽ illũ quẽ iam ante cõditũ oraculũ præstruxerant, ingressus aquã, magna voce canebat laudes Apollinis & Aesculapij, inuitabatq; Deũ, vti dexter ac felix in ciuatẽ aduenirẽt. Deinde phialã postulat. eam porrectam à quopiam, facilè immergens, vnà cũ aqua lutoq; haurit & ouũ illud, in quo nimirũ ille Deum

αὐτῶν κατακέκλεισο, κηρῷ λευκῷ καὶ ψιμμυθίῳ τὴν ἁρμογὴν τῆς πώματος ξυγκεκολλημένον, καὶ λαβὼν αὐτὸ εἰς τὰς χεῖρας, ἔχειν ἔφασκεν ἤδη τὸν Ἀσκληπιόν. οἱ δὲ ἀτενὲς ἀπέβλεπον ὅ, τι καὶ γίγνοιτο, πολὺ πρότερον θαυμάζοντες τὸ ᾠὸν, ἐν τῷ ὕδατι εὑρημένον. ἐπεὶ δὲ καὶ κατάξας αὐτὸ ἐς κοίλην τὴν χεῖρα, ὑπεδέξατο τὸ τῆς ἑρπετῆς ἐκείνου ἔμβρυον, καὶ οἱ πρόντες εἶδον κινούμενον, καὶ πρὶ τοῖς δακτύλοις εἱλούμενον, ἀνέκραγον οὐδὺς, καὶ ἠσπάζοντο τὸν θεὸν, καὶ τὴν πόλιν ἐμακαρίζον, καὶ χανδὸν ἕκαστος ἐνεπίμπλατο τῶν ὀυχῶν, θησαυροὺς καὶ πλούτους, καὶ ὑγιείας, καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ αἰτῶν παρ' αὐτοῦ. ὁ δὲ δρομαῖος αὖθις ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἵετο, φέρων ἅμα καὶ τὸν ἀρτιγέννητον Ἀσκληπιόν. δὶς τεχθέντα, ὅτε ἄλλοι ἅπαξ τίκτονται ἄνθρωποι, οὐκ ἐκ κορωνίδος, μὰ Δί', οὐδ' ἐκ κορώνης, ἀλλ' ἐκ χηνὸς γεγενη-

concluserat, cādida cera cerussaq́ cōmissuram operculi ferruminans. Id quum manu cepisset, affirmabat iam Aesculapium tenere sese. Interim illi stupidis defixisq́ intuebantur oculis, expectātes quidnam esset futurum postea, iamdudū admirantes ouum in aqua repertum. Porrò posteaquam fregisset idē caua vola cōpressum, ac serpētis illius fœtum exclusum excepisset, simulatq́ mouentē hūc sese conspicerēt ij quī aderāt, ac digitis circumuoluentē, protinus vocem tollebant, deumq́ consalutabant, ac ciuitatem eam fortunatā esse dictabant: singuliq́ affatim votis implebātur, thesauros, opes, prosperā valetudinē, aliaq́ id genus ab illo flagitantes bona. Hic ille rursus cursim sese domū abripuit, vnà secū asportās modò editū in lucem Aesculapiū, bis natū scilicet, cùm semel duntaxat nascātur homines: atque non ex Coronide per Iouem, id est, cornicula (nam id matris nomen fertur) neque ex cornice, verùm ex ansere proge-

ἐγγύημενον. ὁ δὲ λεὼς ἅπας ἠκολούθει, πάντων ἔνθεοι, καὶ μεμηνόζες ὑπὸ τῶν ἐλπίδων. ἡμέρας μὲν δὴ οἴκοι ἔμενον, ἐλπίζων, ὅπῃ ἰὼν, ὑπὸ τῆς φήμης, αὐλίνα μάλα παμπόλυς τῶν Παφλαγόνων σωφρονεῖσθαι. ἐπεὶ δὲ ὑπερεπλήσθη ἀνθρώπων ἡ πόλις, ἁπάντων τὰς ἐγκεφάλους καὶ τὰς κραδίας πεζευρημένων, οὐδὲν ἐοικότων σιδηρέοις ἀνδράσιν, ἀπὰ μόνῃ τῇ μορφῇ μὴ ἔχει πρόβατα ἓν ἀσφρόντων, ἐν οἰκήσκω τινὶ, ἐπὶ λίνης λαθιζόμενον, μάλα θηριωδῶς ἐσαλπίζων, λαμβάνει ἐς τὸ κόλπον τὸν Πιμαῖον ἐκεῖνον Ἀσκληπιὸν, μίγιστόν τε καὶ κάλλιστον, ὡς ἔφην, ὄντα. καὶ ὅλον ὡς αὐτὸ πράγμα πιεζόμενος, καὶ τὸν οὐρὰν ἔξω ἀφεὶς, (πολὺς δὲ ὢν ὡς καὶ ἐν τῷ προκολπίῳ πεκυλίσθαι αὐτὸ, καὶ χαμαὶ τὸ μέρος ἐπισύρεσθαι) μόνον τὸν κεφαλὴν ὑπὸ μάλης ἔχων, καὶ ἀφ-

progenitum. Populus autem vniuersus consequebatur, omnes afflati Deo, atque ob spes animo conceptas furore correpti. Interdiu igitur se domi continebat, sperans fore, id quod & euênit, vt fama permoti Paphlagonum pars maxima concurreret. E Ergo posteaquam vrbs ita esset hominibus referta, vt iam redundaret, sed quibus omnibus iam tum cerebrum, tum cor esset exemptum, nec vlla parte similes viderentur viris pane victitantibus (vt loquuntur poëtæ) verùm qui præter solam figuram nihil à pecudibus distarent: in ædiculis quibusdam in lecto residens, eo videlicet ornatu qui vatem mirè deceret, imposuit in sinum Pellæum illum Aesculapium, qui quidem erat, vt dictum est, maximus pulcherrimúsque. Hunc totum vbi collo-

circumdedisset, caudam foràs prominere sinens (erat autem ingens adeò, vt cùm per pectus illius effunderetur, pars tamen humi traheretur) solum autem caput sub alis abdiù teneret,

ἀπορρύπτων, ἀνεχομένου πάντα ἐκείνου, προὔφαινε τὴν ὀθονίνην κεφαλὴν, κατὰ τὰ θάτερα τοῦ χιτῶνος, ὡς δοῦθεν ἐκείνου τοῦ φαινομένου πάντας οὖσαν. εἶ τά μοι ἐπινόησον οἰκίσκον οὐ πάνυ φαιδρὸν, οὐδὲ εἰς κόρον τοῦ φωτὸς δεχόμενον, καὶ πλῆθος ἀνθρώπων συγκλύδων, τεταραγμένων καὶ προεκπεπληγμένων, καὶ ταῖς ἐλπίσιν ἐπαιωρουμένων, οἷς εἰσελθοῦσι τραίσιον, ὡς εἰκὸς, τὸ πρᾶγμα ἐφάνετο, ἐκ τῆς τέως μικροῦ ἑρπετοῦ, ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν, τοσοῦτον δράκοντα πεφηνέναι ἀνθρωπόμορφον, καὶ ταῦτα, καὶ τιθασσόν· ἠπείγοντο δὲ αὐτίκα πρὸς τὴν ἔξοδον, καὶ πρὶν ἀκριβῶς ἰδεῖν, ἐξηλαύνοντο ὑπὸ τῶν ἀεὶ ἐπεισιόντων. ἐτετρύπητο δὲ κατὰ τὸ ἀντίθυρον ἄλλη ἔξοδος, οἷόν τι τοὺς Μακεδόνας ἐν Βαβυλῶνι ποιῆσαι, ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ νοσοῦντι,

teneret, illo nimirum omnia ferente: linteaceũ illud draconis caput, altera in amictus parte contextum ostendebat, quod prorsum illius esse draconis videretur, qui à pectore prominebat scilicet. F. Iam verò mihi cogita ædiculas non admodum illustres, nec ad satietatem vsque luminis capaces: tum turbam hominum conuenarum, quiq; alijs ex locis alij concurrissent, tumultuantes, ac prius etiam quàm ista viderent, mente attoniti stupefactiq;, denique spebus illis sublati: quibus ingressis non mirum si res visa est portentosa, videlicet ex modò pusillo serpente intra pauculos dies tam immanem extitisse draconem humana specie, atque eum insuper mansuetum tractabilémque. Protinus autem ad exitum properabant, & priusquam exactiùs essent contemplati, protrudebantur ab ijs qui noui semper ingrediebantur. Porrò eregionè ianuæ per quam intrabatur, patefactum erat & aliud ostium, per quod exiretur: cuiusmodi quiddam & Macedonas in Babylone fecisse ferunt in Alexandri morbo, quum

τι, λόγος, ὅτε ὁ μὲν ἤδη πονήρως εἶχεν, οἱ δὲ περιστάντες τὰ βασίλεια, ἐπόθουν ἰδεῖν αὐτὸν, καὶ προσειπεῖν τὸ ὕστατον. τὴν δὲ ἐπίδειξιν ταύτην, οὐχ ἅπαξ ὁ μιθρὸς, ἀλλὰ πολλάκις ποιοῦσα λέγεται, καὶ μάλιστα, εἴ τινες τῶν πλουσίων ἀφίκοιντο νεῤῥώτεροι. ἐνταῦθα, ὦ φίλε Κέλσε, εἰ δεῖ τἀληθῆ λέγειν, συγγνώμην χρὴ ἀπονέμειν τοῖς Παφλαγόσι, καὶ Ποντικοῖς ἐλείνοις, παχέσι καὶ ἀπαιδεύτοις ἀνθρώποις, εἰ ἐξηπατήθησαν ἀπτόμενοι τοῦ δράκοντος (καὶ γὰρ τοῦτο παρεῖχε τοῖς βουλομένοις ὁ Ἀλέξανδρος) ὁρῶντές γε ἐν ἀμυδρῷ τῷ φωτὶ τὴν μεφαλὴν, δῆθεν αὐτοῦ ἀνοίγουσάν τε, καὶ συγκλείουσαν τὸ στόμα. ὥστε πάνυ τὸ μηχάνημα ἐδεῖτο Δημοκείτου τινὸς, ἢ καὶ αὐτοῦ Ἐπικούρου, ἢ Μητροδώρου, ἢ τινὸς ἄλλου, ἀδαμαντίνην πρὸς ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τὴν γνώμην ἔχοντος, ὡς ἀπιστῆσαι, καὶ ὅπῃ

bo, quum ille grauiter iam ægrotaret: illi obsessa regia desiderarent eum intueri, ac supremum alloqui. Atque hoc spectaculi scelestus hic non semel, verùm crebrius exhibuisse dicitur, maximè si qui diuites aduenissent recentiores ac nouitij. Hoc loco, mi charissime Celse, si vera fateri volumus, æquum est veniam dare Paphlagonibus, ac Ponticis illis, hominibus nimirum crassis & ineruditis, si delusi sunt, quum draconem manu contingerent, (nam hoc quoque largiebatur Alexander ijs qui voluissent) quumq; conspicerent in dubia malignáque luce imitatum illud illius caput, os scilicet nunc aperiens, nunc claudens, tanto artificio, vt res planè Democritum aliquem requireret, aut certè Epicurum, Metrodorúmve, aut alium huiusmodi quempiam, qui prorsus Gadamantinam aduersus hæc, atque id genus alia mentem obtineret: qui nullo pacto crederet: quiq; vel quid esset rei, coniectu-

περ ἦν, εἰκάσαι, καὶ εἰ μὴ εὑρεῖν τὸν τρόπον ἐδύνατο, ἐκεῖνο γοῦν προπεπεισμένος, ὅτι λέληθεν αὐτὸ ὁ τρόπος τῆς μαγγανείας. τόδ' οὖν πᾶν ψεῦδός ἐστι, καὶ γενέσθαι ἀδύνατον. κατ' ὀλίγον οὖν καὶ ἡ Βιθυνία, καὶ ἡ Γαλατία, καὶ ἡ Θρᾴκη συνέῤῥει, ἑκάστου τῶν ἀπαγγελλόντων ὡς τὸ εἰκὸς, λέγοντος, ὡς καὶ γεννώμενον ἴδοι τὸν θεὸν, καὶ ὕστερον ἅψαιτο, μετ' ὀλίγον παμμεγέθους αὐτοῦ γεγενημένου, καὶ τὸ πρόσωπον ἀνθρώπῳ ἐοικότος. γραφαί τε ἐπὶ τούτῳ, καὶ εἰκόνου, καὶ ξόανα, τὰ μὲν ἐκ χαλκοῦ, τὰ δὲ ἐξ ἀργύρου εἰκασμένα. καὶ ὄνομαί γε τοῦ θεῷ ἐπιτεθέν. Γλύκων γὰρ ἐκαλεῖτο, ἔκ τινος ἐμμέτρου καὶ θείου προστάγματος. ἀνεφώνησε γὰρ Ἀλέξανδρος· Εἰμὶ Γλύκων, τρίτον αἷμα Διὸς, φάος ἀνθρώποισι. καὶ ἐπειδὴ καιρὸς ἦν, οὗπερ ἕνεκα τὰ πάντα

coniecturis colligeret: vel si viam etiam modumq; præuestigare non quiret, illud tamen antea sibi persuasum haberet, fugere quidem sese modum rationémque præstigiaturæ: cæterùm quicquid esset negotij, prorsus simulatum fucatúmque esse, ac ne fieri quidem vllà ratione potuisse. Paucis ergo diebus confluxit tum Bithynia, tum Galatia, Thraciáque: eorum qui renunciabant, vnoquoque, vt sit, affirmante sese primùm nascentem vidisse. Deum, deinde paulò pòst eundem contrectasse iam grandem admodùm factum, vultu etiam homini adsimilem. Accedebant ad hæc picturæ, imagines, signa Deum referentia, partim ex ære, partim argento efficta. Postremò nomen etiam inditum: nam Glycon appellatus est, idq; iussu diuino carmine prodito. ad hunc enim modum eloquutus est Alexander:

Sum ille Glycon, hominum lux, ex Ioue tertia proles.

Ast vbi iam maturũ esset, vt (cuius rei gratia hactenus omnia fuerant

τα ἐμεμηχάνητο, καὶ χρᾶν τῖς δεομένοις, καὶ θεσπίζειν, παρ' Αντιλόχου τοῦ ἐν Κιλικίᾳ τὸ ἐνδόσιμον λαβὼν (καὶ γὰρ καὶ ἐκεῖνος μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν, τοῦ Αμφιάρεω, καὶ τὸν ἐν Θήβαις ἀφανισμὸν αὐτοῦ, ἐκπεσὼν τοῦ οἰκίας, εἰς τὴν Κιλικίαν ἀφικόμενος, οὐ πονήρως ἀπήλλαξε, προθεσπίζων καὶ αὐτὸς τῖς Κίλιξι τὰ μέλλοντα, καὶ δὲ ὀβολοὺς ἐφ' ἑκάστῳ χρησμῷ λαμβανὼν) ἐκεῖθεν οὖν τὸ ἐνδόσιμον λαβὼν ὁ Αλέξανδρος, πολέγει πᾶσι τῖς ἀφικομένοις, ὡς μαντεύσεται ὁ θεὸς, ῥητήν τινα προπών. ἐκέλευσε δὲ ἕκαστον, οὗ δέοιτο ἂν, καὶ μάλιστα μαθεῖν ἐθέλοι, ἐς βιβλίον ἐγγράψαντα, καταῤῥάψαι τε, καὶ κατασημήνασθαι κηρῷ, ἢ πηλῷ, ἢ ἄλλῳ τιούτῳ· αὐτὸς δὲ λαβὼν τὰ βιβλία, καὶ ἐς τὸ ἄδυτον κατελθὼν (ἤδη γὰρ ὁ νεὼς ἐγήγερτο, καὶ ἡ σκηνὴ παρεσκεύαστο) καλέσειν ἔμελλε, κατὰ

fuerant excogitata) responsa quoque redderet ijs qui requisiuissent, diuinaretque accepta videlicet ansa ab Antilocho, qui apud Cilices vatem egerat (nam is quoque post patris 1 Amphiarei interitum posteáque quàm ille inter Thebanos extare desijsset, patria pulsus, atque in Ciliciam profectus, haud incommodè rem gessit, quum Cilicibus euentura prædiceret, binos obolos pro singulis accipiens responsis) ab hoc, inquam, arrepta ansa prædicit Alexander omnibus qui aduenerant, fore vt Deus ipse responsa daret: eiusq́ rei diem quendam certum prælocutus est. Iussit autem vt quisque quod videretur, quódque maximè discere vellet, id in libello conscriberet, eumq́ funiculis obuinctum, cera, argilláve, aut simili re quapiam obsignaret. Se verò receptis libellis cùm subisset adyta (iã enim oraculũ erat extructum, & apparatæ cortinæ) ordine

κατὰ τάξιν, τοὺς δεδωκότας ὑπὸ κήρυκι καὶ θεολόγῳ, καὶ πρὰ τοῦ θεοῦ ἀκούων ἕκαστα, τὸ μὴ βιβλίον ἀφλώσειν σεσημασμένον, ὡς εἶχε, τὴν δὲ πρὸς αὐτὸ ἀπόκρισιν, ὑπογεγραμμένην πρὸς ἔπος, ἀμειβομένου τοῦ θεοῦ, περὶ ὅτου τις ἔροιτο. ἦν δὲ τὸ μηχάνημα τοῦτο, ἀνδρὶ μὴ, οἵῳ σοί, δὲ μὴ φορτικὸν εἰπεῖν, καὶ οἵῳ ἐμοί, πρόδηλον, καὶ γνῶναι ῥᾴδιον, τοῖς δ' ἰδιώταις, καὶ κορύζης μεστοῖς τὴν ῥῖνα, τραστίον, καὶ παντὴ ἀπίστῳ ὅμοιον. ἐπινοήσας γὰρ ποικίλας τῶν σφραγίδων τὰς λύσεις, ἀνεγίνωσκέ τε τὰς ἐρωτήσεις ἕκαστας, καὶ τὰ δοκοῦντα πρὸς αὐτὰς ἀπεκρίνατο, εἶτα κατειλήσας αὖθις, καὶ σημηνάμενος, ἀπεδίδου μετὰ πολλοῦ θαύματος τοῖς λαμβάνουσι. καὶ πολὺ ἦν παρ' αὐτοῖς τό· πόθεν γὰρ οὗτος ὑπίστατο, ἃ ἐγὼ πάνυ ἀσφαλῶς σημηνάμενος, αὐτῷ ἔδωκα, ὑπὸ σφραγίσι δυσμι-

ordine per præconē ac theologum euocaturum eos qui tradidissent: dehinc vbi de singulis esset edoctus à Deo, libellos redditurum, ita vt traditi fuerant obsignatos, subscripto illis responso pro cuiusq; argumento, Deo nimirum respondente, quacunque de re quis esset sciscitatus. Erat autem hic dolus, homini cuiusmodi tu es, aut etiam (si modò dictu non est inuidiosum) cuiusmodi sum ego, manifestarius neq; difficilis animaduersu, verùm idiotis, quibusq; nares essent muco obsitæ, minimeque emunctæ, prodigiosum planéque incredibile quiddam esse videbatur. Etenim quum varias esset commentus artes quibus signa tollerentur, quæ quisq; sciscitabatur, ea legebat: atq; ita quæ viderētur, ad interrogata respondebat. Deinde rursum obuincta obsignataq; reddebat, non sine summa admiratione eorum qui recipiebant. Plurimus enim hic inter illos erat sermo, quî tandem scire potuisset iste quæ ego illi tradidi, sanè quàm diligenter obsignata signis

ἀνομοιώσεις, ἢ μὴ θεός τις ἀληθῶς ὁ πάντα γιγνώσκων ὦ; τίνος οὖν ἂν ἐπίνοια, ἵνα μὴ ἔρωσι μηδ' ἄκοις ζύλου, ὡς ἔχοις ἐλέγχειν τὰ τοιαῦτα. ἡ πρώτη μὲν ἐκείνη, ὦ φίλτατε Κίλωσι, βιλόνῃ πυρώσας, τὸ ὑπὸ τῶν σφραγίδα μέρος ἢ μικροῦ διατάκων, ἔξυρε, καὶ μετὰ τῶν ἀναγνωσιν, τῇ βιλόνῃ ἄνθις ἐπιχρίσας τὸν κηρὸν, τὸν τε ὑπὸ τῶν ὦ τίνω; καὶ τὸν αὐτῶν τῶν σφραγῖδα ἔχοντα, ῥᾳδίως σωκόμα. ἔτερος δὲ πρόπος; ὁ δι' ἢ λεγομένου ἰουλείου, σκαφὸν δὲ τοῦτο ὄντιν ἐκ πίττης Βερυτίας, καὶ ἀσφάλτου, καὶ λίθου ζοῦ διαφανοῦς τε τριμμένου, καὶ κηροῦ καὶ μαστίχης. ἐκ γὰρ ζύτων ἁπάντων ἀναπλάσας τὸ ἰουλεῖον, καὶ θερμήνας πυρὶ, σιάλῳ τῶν σφραγῖδα πρόσθες, ἐπιτίθει, καὶ ἀπέμαξε τὸν τύπον. ἔπα αὐτίκα ξυροῦν ἐκείνου χρωμένου, λύσις ῥᾳδίως, ἢ

signis imitatu neutiquam facilibus, nisi reuera Deus esset quispiam, cui cuncta sint perspicua. Sed iam quibus artibus effecerit, forsitan à me requires. Accipe, quo videlicet impostiras eiusmodi deprehendere queas, & coarguere. Prima ratio sic habebat, Celse charissime. Eam ceræ partem quæ post signum hærebat, acu candefacta liquefactam diducebat: tum vbi legisset, rursum calefactam acu ceram eam quæ à tergo funiculi fuerat, signo eodem manente facile coagmentabat. Porrò secundus modus constat per id quod collyrium vocant. Id conficitur ex pice Berytia, bitumine, ac lapide perspicuo trito, cum cera & mastiche. Confectum igitur ex his omnibus collyrium igni calfactum, inuncto prius suillo pinqui, signo applicabat, ac symboli figuram excipiebat. Id simulatq; siccum esset factum (siccabatur autem protinus)

καὶ ἀναγνοὺς, ἐπιθεὶς τὸν κηρὸν, ἀνετύπου ὥσπερ ἐκ λίθου τὴν αὐτὴν σφραγῖδα, εὖ μάλα τῷ ἀρχετύπῳ ἐσικῆαν. τρίτον ἄλλο πρὸς τούτοις ἄκουσον· τιτάνου γὰρ ἐς κόλλαν ἐμβαλὼν, ᾗ κολλῶσι τὰ βιβλία, καὶ κηρὸν ἐκ τούτου ποιήσας, ἔτι ὑγρὸν ὄντα ἐπετίθει τῇ σφραγῖδι, καὶ ἀφελὼν (αὐτίκα δὲ ξηρὸν γίγνεται, καὶ κέρατος, μᾶλλον δὲ σιδήρου παγιώτερον) τούτῳ δὴ χρῆτο πρὸς τὸν τύπων· ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τοῦτο ἐπινενοημένα, ὧν οὐκ ἀναγκαῖον μεμνῆσθαι ἁπάντων, ὡς μὴ ἀπειρόκαλοι εἶναι δοκοίημεν, καὶ μαλιστασοῦ, ἐν οἷς κατὰ μαγὼν συνέγραψας, καλλίστοις τε ἅμα καὶ ὠφελιμωτάτοις συγγράμμασι, καὶ δυναμένοις σωφρονίζειν τοὺς ἐντυγχάνοντας, ἱκανὰ παραθεμένου, καὶ πολλῷ τούτων πλείονα. ἔ-

commodè resignabat libellos: quibus perlectis, imposito ceræ denuò, perinde atque è lapide signum idem imprimebat, ad archetypi similitudinem mirè effictum. Post hæc iam tertiam accipe rationem: Calce in gluten iniecta, quo vulgò codicillos agglutinant, atque ex his confecta ceu cera, mollem adhuc eam admouebat signo, statimque detrahebat. Nam illicò siccescit, adeò vti cornu vel ferro potius reddatur solidius. Hac ad imprimendum signum vti consueuerat. Sunt præter has & aliæ complures viæ, quas omnes referre nihil necesse est, ne parum videar modestus: maximè quum tu in his quos de Magorum artibus conscripsisti commentarijs, tum pulcherrimis, tum vtilissimis, quique modestos reddere queant, si quis in eis euoluendis versetur, abundè multa retuleris, longéque his nostris copiosiora

νὰ. ἔχρη οὖν, καὶ ἐθέσπιζε, πολλῇ τῇ συνέσει ἐνταῦθα χρώμενος, καὶ τὸ εἰκὸς τῇ ἐπινοίᾳ προσάπτων, τοῖς μὲν λοξὰ καὶ ἀμφίβολα, πρὸς τὰς ἐρωτήσεις ἀπεκρινόμενος, τοῖς δὲ καὶ παῖνν ἀσαφῆ· χρησμῳδικὸν γὰρ καὶ τοῦτο αὐτῷ ἐδόκει. τοὺς δὲ ἀπέτρεπεν, ἢ προὔτρεπεν, ὡς ἄμεινον ἔδοξεν αὐτῷ εἰκάζοντι. τοῖς δὲ θεραπείας προὔλεγε, καὶ δαίτας, εἰδὼς, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔφην, πολλὰ καὶ χρήσιμα φάρμακα. μάλιστα δὲ εὐδοκίμουν παρ' αὐτῷ αἱ ἐντμίδου, ἀκόπου τι ὄνομα πεπλασμένον, ἐκ λίπους ἀρκείου συντεθειμένον. τὰς μέν τοι ἐλπίδας καὶ προκοπὰς, καὶ ἐλπίρων δαδοχὰς εἰσαῦθις ἀεὶ ἀνεβάλλετο, πεστιθεὶς, ὅτι ἔσται πάντα, ὁπόταν ἐθελήσω ἐγὼ, καὶ Ἀλέξανδρος ὁ προφήτης μου δεηθῇ, καὶ εὔξηται ὑπὲρ ὑμῶν. ἐτέτακτο δὲ καὶ μισθὸς ἐφ' ἑκάστῳ χρησμῷ, δραχ=

ra. L Reddebat igitur oracula, diuinabátque, non mediocri ad eam rem vtens ingenio, arteq́ negocium reddens probabilius, dum alijs obliqua quædam & ambigua respondet ad ea quæ proponebantur, alijs penitus obscura, quandoquidem & hoc oraculis ille conuenire iudicabat. Alios item deterrebat, alios adhortabatur, prout sibi magis conducere coniectasset. Nonnullis remedia morborum, vitæque rationes præscribebat, cùm sciret (vt initiò diximus) complura atque efficacia pharmaca. Maiorem autem in modum Cytmides ab illo probabantur: id est nomen confictum emplastri vrsino adipe confecti. Porrò spes, rerumq́ successus & incrementa, neque non hæreditatum obuētus, semper in aliud tempus reijciebat, illud interim addens: Cuncta hæc tum obtingent, cùm ipse volam, quùmque vates meus Alexander me rogabit, proq́ vobis vota faciet. Denique merces erat vnicuiq́ responso præstituta,

δραχμὴ, καὶ δύ' ὀβολώ. μὴ μικρὸν οἰηθεὶς, ὦ ἑταῖρε, μήδ' ὀλίγον γεγενῆσθαι τὸν πόρον τοῦτον, ἀλλ' εἰς ἑπτὰ καὶ ὀκτὼ μυριάδας ἑκάστου ἔτους ἤθροιζεν, ἀνὰ δέκα καὶ πεντεκαίδεκα χρησμοὺς τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ ἀπληστίας ἀναδιδόντων. λαμβάνων δὲ, οὐκ αὐτὸς ἐχρῆτο μόνος, οὐδ' εἰς πλοῦτον ἀπεθησαύριζεν, ἀλλὰ πολλοὺς ἤδη περὶ αὐτὸν ἔχων συνεργοὺς καὶ ὑπηρέτας, καὶ πενθηνὰς καὶ χρησμοποιοὺς, καὶ χρησμοφύλακας καὶ ὑπογραφέας, καὶ ἐπισφραγιστὰς καὶ ἐξηγητὰς, ἅπασιν ἔνεμεν ἑκάστῳ τὸ κατ' ἀξίαν. ἤδη δέ τινας καὶ ἐπὶ τὴν ἀλλοδαπὴν ἐξέπεμπε, φήμας ἐμποιήσοντας τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τοῦ μαντείου, καὶ διηγησομένους, ὡς πρεῖποι, καὶ ἀνούροι δραπέτας, καὶ κλέπτας κλῃστὰς ἐξελέγξοι, καὶ θησαυροὺς ἀνορύξαι παραιοχοι, καὶ νοσοῦντας ἠαίσαιτο, ἐνίους

nempe drachma cum obolis duobus. Ne verò pusillum aut exiguum fuisse putes, amice, hunc quæstum, quum in annos singulos ad septuaginta aut octoginta millia redierit vsqueadeò auidis & insatiabilibus hominibus, vt singuli supra decem aut quindecim rogationes traderent. M Cæterùm ea quæ capiebat, non ipse solus solitus est insumere, nec rursum ad congerendas opes in thesaurum reponere, verùm complureis & alios habebat secum adiutores & ministros, tum qui scitarentur, qui versibus oracula conderent, qui responsa seruarent, qui subscriberent, qui obsignarent, qui interpretarentur: quorum vnicuiq; prò dignitate meritóque lucrum impartiebat. Ad hæc nonnullos foràs & in longinquas regiones emandârat, qui famam eius oraculi inter gentes dissiparent, affirmantes ipsum etiam prædicere reuocaréque fugitiuos, fures ac prædones indicare, thesauros effodiendos ostendere, morbo laborantibus mederi, quosdam

ἔρις δ' καὶ ἤδη ἀναθανόντας ἀνασήσειν. ῥόμῳ οὖν καὶ θορυβῳ ἐπανταχόθεν ἐπήγετο, καὶ θυσίαι, καὶ ἀναθήματα, καὶ ἱππάλεκτρυονες, ὡς προφήτης καὶ μαθητὴς τοῦ θεοῦ. καὶ γὰρ ἦν καὶ οὕτως ἐξηπτεσμένος χρησμός, Τιμᾶσθαι μέλλομαι τὸν ἐμὸν θεράποντα προφήτην.

Οὐ γάρ μοι κτήνων μέλεται ἄγαν, ἀλλ' ὑποφήτου.

Ἐπεὶ δ' ἤδη πολλοὶ τῶν νοῦν ἐχόντων, ὥσπερ καὶ ἐκ μέθης βαθείας ἀναφέροντες, συνίεσάν τε ἐπ' αὐτὸν, καὶ μάλιστ' ὅσοι Ἐπικούρου ἐτῶντο, ἦσαν, καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν ἐπιφοράν πρῆγμα ἦν πᾶσα μαγγανεία, καὶ συσκευὴ τοῦ θεάματος, ἐκφέρειν φόβητρόν τι ἐπ' αὐτούς, λέγω, ἀθέους ἐμπεπλῆσθαι καὶ Χριστιανῶν τὸν Πόντον, οἳ περὶ αὐτοῦ τολμῶσι τὰ κάκιστα βλασφημεῖν, ἐξελάσαι λίθοις ἐπαίοντας, ἢ ἐξιλάσεσθαι ἵλεων ἔχειν τὸν

quosdam etiam vita defunctos in vitam reuocare. Concurrebatur igitur vndequaque, magnoque tumultu concitati approperabant, sacrificabatur, dicabantur munera, eaque duplicata, prophetæ discipulóque Dei. Iam enim & tale quoddam oraculum exierat:

Muneribus decorare meum vatem atque ministrum.

Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima vatis.

Verùm vbi iam plerique, quibus mentis pluſculum inerat, non ſecus atque ex alta ebrietate reſipiſcentes, conſpiraſſent in illum, præſertim ex his qui ſtudebant Epicuro: Nam iamque paulatim in oppidis deprehenderetur vniuerſa præſtigiatura, fictúsque fabulæ apparatus: horrendum quiddam in eos edidit, dicens impijs & Chriſtianis impleri Pontum, qui non vererentur in ſe turpiſsimè maledicere. eos iuſsit lapidibus pellerent, ſi modò vellent propitium habere

τὸν θεὸν. περὶ δὲ Ἐπικούρου καὶ τοιοῦτόν τινα χρησμὸν ἀπενεγκάμενός τις ἐρωτήσειε τινος, τί πράττει ἐν Ἅιδου ὁ Ἐπίκουρος. μολυβδαίνας, ἔφη, ἔχων πέδας, ἐν βορβόρῳ καθήμενος ἔπειτα θαυμάζεις, εἰ ἐπὶ μέγα ἤρθη τὸ χρηστήριον, ὁρῶν τὰς ἐρωτήσεις τῶν τοιούτων συνετὰς, καὶ πεπαιδευμένας: ὅλως δὲ, ἀσπονδὸς καὶ ἀκύρηκτος αὐτῷ ὁ πόλεμος πρὸς Ἐπίκουρον ἦν, μᾶλλα εἰκότως. τίνι γὰρ ἄλλῳ δικαιότερον πρὸσπολεμεῖ γόης ἄνθρωπος, καὶ τραπεζίτης φίλος, ἀληθείᾳ δ' ἔχθιστος, ἢ Ἐπικούρῳ, ἀνδρὶ πρὸς φύσιν τῶν πραγμάτων διαπεπραγμένῳ, καὶ μόνῳ πρὸς ἐν αὐτοῖς ἀλήθειαν ἐλθόντι; οἱ μὲν γὰρ ἀμφὶ τὸν Πλάτωνα καὶ Χρύσιππον καὶ Πυθαγόραν, φίλοι, καὶ εἰρήνη βαθεῖα πρὸς ἐκείνους ἦν. ὁ δὲ ἀτυχὴς Ἐπίκουρος (οὕτω γὰρ αὐτὸν ὠνόμαζον) ἔχθιστος, δικαίως πάντα ταῦτα ἐν γέλωτι καὶ

Deum. Porrò super Epicuro huiusmodi quoddam oraculum prodidit: Sciscitati cuipiam quid ageret apud inferos Epicurus: Plumbeis, inquit compedibus vinctis in cœno desidet. Et adhuc miraris si magnopere creuit eius celebritas oraculi, cùm videas interrogationes adeuntium, quàm sint prudētes, quàmque eruditæ? Modis autem omnibus bellum erat illi cum Epicuro sæuum & irreconciliabile: idque iure optimo. Nam cum quo tandem iustius bellum gerat homo præstigiator, & monstris ac portentis amicus, veri inimicissimus, quàm cum Epicuro, viro videlicet qui rerum naturam perspectam haberet, quique vnus quid in his esset verum, videret? Nam Platoni, Chrysippo aut Pythagoræ erat amicus, atque alta cum illis pax intercedebat: at intractabilis ille Epicurus (sic enim appellat eum) erat illi plurimum inuisus: atque id meritò: quippe qui hæc omnia ridicula ac ludicra

καὶ παιδιᾷ τιθέμενος. διὸ καὶ τὴν Αμαστριν ἐμίσει μάλιστα τῶν Ποντικῶν πόλεων, ὅτι ἠπίστατο τοὺς περὶ Λέπιδον, καὶ ἄλλους ὁμοίους αὐτοῖς, πολλοὺς ἐνόντας ἐν τῇ πόλει. οὐδὲ ἐχρησμῴδησε πώποτε Αμαστριανῷ ἀνδρί· ὁπότε δὲ καὶ ἐτόλμησεν ἀδελφῷ συγκλητικοῦ χρησμῳδῆσαι, καταγελάστως ἀπήλλαξεν, οὐχ εὑρὼν οὔτ' αὐτὸς πλάσασθαι χρησμὸν δεξιὸν, οὔτε τὸν ποιῆσαι πρὸς καιρὸν αὐτῷ δυνησόμενον. μεμφομένῳ γὰρ αὐτῷ στομάχου ὀδύνην, πρόσταξε βουλόμενος ὕειον πόδα, μετὰ μαλάχης ἐσκευασμένον ἐσθίειν, οὕτως ἔφη·

Μάλβακα χοιρείων ἰξῇ κιμίνευε σιπύδνῳ.

Πολλάκις μὲν, ὡς προεῖπον, ἔδειξε τὸν δράκοντα τοῖς δεομένοις οὐκ ὅλον, ἀλλὰ τὴν οὐρὰν μάλιστα, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα προβεβληκὼς, τὴν κεφαλὴν δὲ ἀπὸ κόλπου ἀθέατον φυλάττων.

ludicra duceret. Quam ob causam inter vrbes Ponticas Amastrim in primis habebat exosam, eò quòd acceperat eos qui cum Lepido erant, alios item horum cõsimiles quamplurimos ea in ciuitate versari. Neque vnquam Amastrino cuiquam oraculũ reddidit: quin vbi conaretur etiam fratri Proconsulis respondere, deridiculè profectò discessit, nec cùm ipse quemadmodum idoneum oraculum fingeret, inueniret, nec haberet qui sibi in tempore posset componere. Nam cùm illi de stomachi dolore conquerenti, vellet præscribere vti suillum pedem cùm malua præparatum ederet, hunc in modum ait:

Maluaca porcorum sacra cuminato Sipydno.

Crebriùs autem (vt iam diximus) draconẽ ostendebat ijs qui vellent, haud totum tamen, sed caudam potissimùm ac reliquum corpus oculis exponẽs: caput verò, ne videri posset, abditũ in sinu ser-

τῶν. ἐθελήσας δὲ καὶ μείζονας ἐκπλῆξαι τὸ πλῆθος, ὑπέσυρε καὶ λαλοῦντα πρῆξαι τὸν θεὸν αὐτὸν ἄγοντ' ὑποφήτου χρησμῳδοῦντα. εἶτα σὺν χαλκῷ γράνων ἀρτηρίας σωλῆνας, καὶ διὰ τοῦ λινοφαοῦς ἐκείνης, τῆς μιλυχανημένης πρὸς ὁμοιότητα, διείρας, ἄλλα τινὸς ἔξωθεν ἐμβοῶντος, ἀπεικάζει πρὸς τὰς ἐρωτήσεις, τῆς φωνῆς διὰ τοῦ θωνίου ἐκείνου Ἀσκληπιοῦ προσπλοκῆς. ἐκαλοῦντο δὲ οἱ χρησμοὶ οὗτοι, αὐτόφωνοι, καὶ οὐ πᾶσιν ἐδίδοντο, οὐδὲ ἀνήδιλον, ἀλλὰ τοῖς τὸν πρύμνοις καὶ πλουσίοις καὶ μεγαλοδώροις ὁμοίως Ἐκουκειανῷ δοθεὶς, ὑπὲρ τῆς εἰς Ἀρμενίαν ἐξόδου, τῶν αὐτοφώνων καὶ αὐτὸς ἦν. προφέρων γὰρ αὐτὸν ἐπὶ τῷ ἐσβολῇ, ὅτως ἔφη·

Πάρθοις, Ἀρμενίοις τε θοῷ ὑπὸ Μαρτὶ δαμάσσας,

Νοσφίσσῃ Ῥώμῃ μὲν ἀθέμβευλον ἄγλαον ὕδωρ,

Στίμ-

uabat. Verùm quo magis etiam redderet attonitam multitudinem, pollicitus est sese exhibiturum ipsum Deum loquentem, citráque interpretem edentem oracula. O Deinde non magno negotio, gruum arteriis contextis, ac per lineum illud draconis caput, quod erat arte adsimulatum, insertis, alio quopiam per has foris insonante, respondebat ad ea quæ proponebantur, voce nimirum per linteaceum illum Aesculapium ad aures promanante. Huiusmodi responsa αὐτόφωνα dicebantur id est, ipsius voce reddita: neq; quibuslibet, neque possim dabantur, verùm splendidis modò atque opulentis, & qui grandia largirétur. Itaque quod Seuriano redditū est super expeditione in Armeniam suscipienda, ex autophonis erat. Adhortans enim illum ad incursum eius

regionis, sic ait: P Parthis Armeniísq; citato Marte subactis, Romam vrbem repetes, & claras Tybridis vndas, Vertice

Στέμμα φέρων κροτάφοισι, μεμιγμένον ἀκτίνεσσιν.

εἶτ' ἐπειδὴ πεισθεὶς ὁ ἠλίθιος ἐκεῖνος Κελτὸς εἰσέβαλε, καὶ ἀπήλλαξεν, αὐτῇ στρατείᾳ ὑπὸ τοῦ Οθρυάδου κατακοπεὶς, τοῦτον μὲν τὸν χρησμὸν ἐξαιρεῖ ἐκ τῶν ὑπομνημάτων, ἐντίθησι δ' ἄλλον ἀντ' αὐτοῦ.

Μὴ σύγ' ἐπ' Ἀρμενίους ἐλάᾳν στρατὸν, οὐ γὰρ ἄμεινον·

Μὴ σοι θηλυχίτων τις ἀνὴρ τόξου ἄπο λυγρὸν

Πότμον ἐπιπροΐεις, παύσῃ βιότοιο φάους τε.

Καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτο σοφώτατον ἐπενόησε, τοὺς μεταχρονίους χρησμοὺς ἐπὶ θεραπείᾳ τῶν κακῶς προτεθεσπισμένων καὶ ἀπρετευγμένων. πολλάκις γὰρ τοῖς μὲν νοσοῦσι, πρὸ τῆς τελευτῆς ὑγίειαν ἐπηγγέλλετο, ἀπρθανόντων δὲ χρησμὸς ἄλλος ἕτοιμος ἦν παλινῳδῶν·

Μηκέτι δίζησθαι νούσοιο λυγρῆς ἐπαρωγήν,

Πότμος

Vertice serta gerens radijs distincta serenis.

Deinde posteaquam vecors ille Gallus persuasus incursionem fecisset, euenissetq; vt vnà cum exercitu cæderetur ab Othryade, hoc oraculum à monumentis sustulit, atque aliud in eius locum substituit, huiusmodi:

Agmen in Armenios ne duc: neque enim expedit isthuc.

Ne tibi fœmineis vir amictus vestibus, arcu

Exitium immittat, vitaq; ac lumine priuet.

Siquidem & hoc interim callidissimè fuerat commentus, vt posterioribus substitutitijsq; responsis, ea quæ perperàm maleq; euenissent, sarciret ac mederetur. Sæpiùs enim ægrotis priusquam morerentur, prædixerat fore vt reualescerent: quibus morientibus, alterum oraculum illicò paratum erat, quod superiori diuersa caneret:

Posthac desine opem morbo petere exitiali:

Πότμος γὰρ προφανὴς, οὐδ' ἐκφυγέειν θέμις ἐστὶν.

Καὶ πάλιν ἐν τοῖς ἐν Κλάρῳ καὶ Διδύμοις, καὶ Μαλλῷ, καὶ αὐτὸς ἀνθρωπομόρφους ἐπὶ τῇ ὁμοίᾳ μαντικῇ ταύτῃ, φίλους αὐτοὺς ἐποιεῖτο, πολλοὺς τῶν προσιόντων πέμπων ἐπ' αὐτοὺς, λέγων·

Ἐς Κλάρον ἴθι νῦν, τὸμὸ πατρὸς ὄπ' ἀκούσῃ.

καὶ πάλιν·

Βραγχίδαι ἀφύζοισι πυλάοισο, καὶ ἀθύρτοις χρησμῶν.

καὶ αὖθις·

Ἐς Μαλλὸν χάρῃ, θυσπίσματά τ' Ἀμφιλόχοιο.

Ταῦτα μὲν ἐντὸς τῶν ὅρων, μέχρι τε Ἰωνίας καὶ Κιλικίας, καὶ Παφλαγονίας καὶ Γαλατίας. ὡς δὲ καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν διαφοιτῆσαι τὸ μαντεῖον, καὶ εἰς τὴν Ῥωμαίων πόλιν ἐνεπεσεῖν, ἀπλοῦς ὅστις οὐκ ἂν θαυμάσειεν, οἱ μὲν αὐτοὶ ἴοντες, οἷς δὲ πεμφθέντων, καὶ μάλιστα οἱ δυνατώτατοι, καὶ μέγιστον ἀξίωμα ἐν τῇ πόλει ἔχοντες. ὧν

Mors etenim manifesta, nec euitare licebit.

Porrò cùm non ignoraret, qui in Claro ac Didymis Mallóq; responsa ferebant, ipsos quoq; huiusmodi quadam arte diuinandi celebres haberi, eos sibi reddebat amicos, pleroſq; consultores ad illos remittens, his verbis:

Nunc Claron ito, mel vocem patris auditurus.

Et rursus:

Brachidica accedas adyta, atq; oracula quæras.

Et iterum:

Mallon abi, Amphilochi quærens oracula vatis.

Et hactenus quidem de ijs quæ intra patriæ fines vsque ad Ioniam, Ciliciam, Paphlagoniam, Galatiamque designauit. Vt verò & in Italiam oraculi fama permanauit, imq; ipsam Romanorum vrbem: iam nemo omnium erat, qui non alius alium anteuertere studeret, dum hi quidem eò proficiscuntur ipsi, illi verò mittunt, potissimùm ij, qui potentia atque auctoritate plurimùm in Repub. pollebant:

ὧν πρῶτος καὶ μορυφαῖος ἐγένετο Ρουτιλλιανὸς, ἀνὴρ τὰ μὲν ἄλλα καλὸς καὶ ἀγαθὸς, καὶ ἐν πολλαῖς τάξεσι Ρωμαϊκαῖς ἐξητασμένος, τὰ δὲ περὶ τοὺς θεοὺς πάνυ νοσῶν, καὶ ἀλλόκοτα περὶ αὐτῶν πεπιστευκὼς, εἰ μόνον ἀληλειμμένον που λίθον, ἢ ἐστεφανωμένον θεάσαιτο, προσπίπτων ἀεὶ, καὶ προσκυνῶν, καὶ ἐπιπολὺ παρεστὼς καὶ εὐχόμενος, καὶ τἀγαθὰ παρ' αὐτοῦ αἰτῶν. οὗτος τοίνυν ἀκούσας τὰ περὶ τοῦ χρηστηρίου, μικροῦ μὲν ἐδέησεν, ἀφεὶς τὴν ἐγκεχειρισμένην τάξιν, εἰς τὸ τοῦ Αβώνου τεῖχος ἀναπτῆναι, ἔπεμπε δ' οὖν ἄλλους ἐπ' ἄλλοις. οἱ δὲ πεμπόμενοι, ἰδιῶταί τινες οἰκέται, ῥᾳδίως ἐξαπατηθέντες, ἐπανήσαν, τὰ μὲν ἰδόντες, τὰ δὲ ὡς ἰδόντες, καὶ ὡς ἀκούσαντες διηγούμενοι, καὶ προσεπιμετροῦντες ἔτι πλείω τούτων, ὡς ἐντιμότε-

bant: quibus princeps quasiquè signifer extitit Rutilianus, vir aliàs quidem honestus ac probus, tum compluribus in prælijs Romanorum spectatæ virtutis: sed qui in ijs quæ ad deos pertinent, parum sanè saperet, vt cui prodigiosa quædam de illis essent persuasa, adeò vt sicubi lapidem vel inunctum vel coronatum conspexissent, continuò procideret atque adoraret, ac diutiùs aduolutus vota faceret, bonáque ac læta ab illo postularet. Hic igitur simulatque de oraculo inaudisset, parum aberat quin omisso quem tenebat exercitu, in Aboni murum auolârit: alios autem post alios eò legabat. Porrò qui mittebantur, seruuli nimirum idiotæ quidam, facilè decepti domum redibant, referentes partim quæ viderant, partim tanquam vidissent audissentque, permulta insuper accumulantes illis, quo do-

ming

μότεροι εἶεν παρὰ τοῦ δεσπότου ἐξέκαιον γοῦν τὸν ἄθλιον γέροντα, καὶ εἰς μανίαν ἐῤῥωμένην ἐνέβαλλον. ὁ δὲ, ὡς ἂν τοῖς πλείστοις καὶ δυνατωτάτοις φίλος ὢν, περιῄει, τὰ μὲν διηγούμενος, ὡς ἀκούσειε παρὰ τῶν πεμφθέντων, τὰ δὲ καὶ παρ' αὐτοῦ προστιθείς. ἐνέπλησε δ' οὖν τὴν πόλιν, καὶ διεσάλευσεν οὗτος, καὶ τῶν ἐν τῇ αὐλῇ τοὺς πλείστους διεθορύβησεν, οἳ αὐτίκα καὶ αὐτοὶ ἠπείγοντο ἀκοῦσαί τι τῶν καθ' αὐτούς. ὁ δὲ τοὺς ἀφικνουμένους φιλοφρόνως ὑποδεχόμενος, ξενίαις τε καὶ ταῖς ἄλλαις δωρεαῖς πολυτελέσιν ἐργαζόμενος αὐτοῦ, ἀπέπεμπεν, οὐκ ἀπαγγελοῦντας μόνον τὰς ἐρωτήσεις, ἀλλὰ καὶ ὑμνήσοντας τὸν θεὸν, καὶ τεράστια ὑπὲρ τοῦ μαντείου καὶ αὐτοῦ ψευσομένους. καὶ μηχανᾶταί τι ὁ τρισκατάρατος οὐκ ἄσοφον, οὐδὲ τοῦ προσευχόντος λῃστοῦ ἄξιον.

λύων

mino fierent commendatiores. Inflammârunt itaque senem infelicem, & in vehementem insaniam impulerunt. At ille passim ad omnes amicos accedens, quos habebat cùm plurimos, tum potentissimos, enarrabat partim ea quæ ab ijs quos miserat, accepisset, partim quæ ex sese effinxerat Et ad eum modum iste compleuit vrbem, concitauitq́; quamplurimis item aulicis expauefactis atque attonitis: qui protinus & ipsi cupiditate flagrare cœperunt, vt aliquid suis de rebus audirent. Porrò Alexander aduenientes comiter exeipiebat, ac xenijs alijsque magnificis donatos muneribus, ad eum remittebat: hoc agens, vti non solùm renunciarent oracula, verumetiam Dei laudes canerent, ac portentosa quædam de oraculo, deq́; ipso mentirentur. Excogitârat autem ter scelestus ille quiddam neutiquam inscitum, & ingeniosius quàm vt in vulgarem competat latronē.

Etenim

λύων γὰρ τὰ σημπόμφα βιβλία, καὶ ἀναγινώσκων, ἔτι εὗρεν ἐπισφαλὲς, καὶ παρακινδυνεύοντα ἐν τοῖς ἐρωτήσεσι, κατέχων αὐτὸς, καὶ οὐκ ἀπέπεμπεν, ὡς ὑποχειρίους, καὶ μονονουχὶ δούλους διὰ τὸ δι' ἔχοι τοὺς ὑποφόβους, μεμνημένους οἷα ἐν ὑπάρχοντο. σωφρονίσει δὲ, οἷα ἀνὴρ, τοὺς πλουσίους, καὶ μέγα δυναμένους τὰς πύξεις ὑπὸ θάνατον. ἐλάμβανεν οὖν πολὰ παρὰ πάντων ἐλόντων ὅτι αὐτὸς ἐντὸς ἔχοι τὰ ἀρκύων. βούλομαι δὲ ἔν τοι καὶ τῶν Ρουτιλιανῷ δοθέντων χρησμῶν ἑνίους ἀπεῖν. ὑπονομένῳ γὰρ αὐτῷ περὶ τοῦ παιδὸς, ἐκ πεντέρας γυναικὸς παιδείας ὥραν ἔχοντος, ὅντινα πρήσαιτο διδάσκαλον τῶν μαθημάτων αὐτῷ ἔφη·

Πυθαγόρην, πολέμων τε διάκτορον ἀθλοφόρον ἀοιδόν.

Εἶτα

Etenim resignatis libellis ac perlectis, si quid offendisset in iis quæ proponebantur, ita scriptum, vt cum periculo ac discrimine eius qui scripsisset; si proferretur, coniunctum videretur, apud se detinebat, neque remittebat, quo videlicet obnoxios ac propemodum seruos ob metum sibi redderet eos qui miserant, quum in mentem illis veniret, cuiusmodi de rebus consuluissent. Intelligebat autem esse consentaneum, vt qui opibus ac potentia præcellerent, eiusmodi rogationes essent proposituri. Ab his munera quamplurima ferebat: quippe qui non ignorarent sese intra cassses eius teneri. Libet autem aliquot ex his responsis commemorare, quæ Rutiliano reddidit. Huic sciscitanti de filio ex vxore priore suscepto, qui iam per ætatem maturus esset vt disciplinis erudiretur, quem instituendo in literis illi præceptorem deberet adhibere, ita respondit:

Pythagoram, egregiéque canentem prælia vatem.

Deinde

Εἶτα μετ' ὀλίγας ἡμέρας τοῦ παιδὸς ἀπεθανόντος, ὁ μὲν ἀπόρει, καὶ οὐδὲν εἶχε λέγειν πρὸς τοὺς αἰτιωμένους, παρὰ πόδας οὕτως ἐληλεγμένου τοῦ χρησμοῦ. ὁ δὲ Ρουτιλλιανὸς αὐτὸς φθάσας, ὁ βέλτιστος, ἀπελογεῖτο ὑπὲρ τοῦ μαντείου, λέγων, τοῦτο αὐτὸ προδεδηλωκέναι τὸν θεὸν, καὶ δι' αὐτὸ ζῶντα μὲν βελεῦσαι μηδένα διδάσκαλον ἑλέσθαι αὐτῷ, Πυθαγόραν δὲ καὶ Ὅμηρον πάλαι τεθνεῶτας, οἷς εἰκὸς τὸ μειράκιον ἐν Ἅδου νῦν συνεῖναι. τί τοίνυν μέμφεσθαι ἄξιον Ἀλεξάνδρῳ, εἰ τοιούτοις ἀνθρωπίσκοις ἐνδατρίβειν ἠξίου; αὖθις δὲ πυνθανομένῳ αὐτῷ, τὴν τίνος ψυχὴν διεδέξατο, ἔφη·

Πρῶτον Πηλείδης ἐγένου, μετὰ ταῦτα Μένανδρος,
Εἶθ' ὃς νῦν φαίνῃ, μετὰ δ' ἔσσεαι ἡλιὰς ἀκτίς.
Ζήσεις δ' ὀγδώκοντ' ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν λυκάβαντας.
Ὁ δ' ἑβδομηκοντούτης ἀπέθανε με-

Deinde, paucis pòst diebus extincto puero, ipse quidem hærebat, nec habebat quod incusantibus responderet, oraculo videlicet ita re præsenti confutato. At Rutilianus optimus vltrò occupans, defendebat oraculum, affirmans hoc ipsum portendisse Deũ, qui iussissent neminem quidem è viuis adolescentulo deligi præceptorem, sed Pythagoram potius atque Homerum, iam olim defunctos, quibus cum credibile esset eum iam versari. Quid igitur Alexandro vitio vertere conuenit, si istiusmodi homunculos dignos habuit, quibus fucum faceret? Rursum eidem percontanti cuius tandem animam esset sortitus, ait:

Principiò fueras Pelides, deinde Menander,
Deinde is qui nũc es: pòst fax Phœbea futurus:
Octoginta æuum ac centum produxeris annos.

At hic septuagenarius interijt,

ὃτι μὴ ἀγχολήσας, οὐδὲ ὀκνή-
σας τὴν τοῦ θεοῦ ὑπόσχε-
σιν· καὶ οὕτως ὁ χρησμὸς τῶν
αὐτοφώνων ἦν. ἐραμένῳ δὲ
αὐτῷ ποτε καὶ περὶ γάμου, ἐπ-
ετῶδε ἔφη.

Γῆμον Ἀλεξάνδρου τε Σε-
λήνης τε θύγατρα.

Διεδεδόκει δὲ πάλαι λό-
γον, ὡς τῆς θυγατρὸς, ἣν ἔτ-
τεν, ἐκ Σελήνης αὐτῷ γενο-
μένης, τὴν γὰρ Σελήνην ἐρω-
τι ἁλῶναι αὐτοῦ, καθεύδοντ-
α ποτε ἰδοῦσαν, ὅπερ αὐ-
τὴ ἔθος, λοιμαινομένων ἐρᾷ
τῶν καλῶν. ὅθεν οὐδὲν μελ-
λήσας, ὁ σωφρονέστατος Ρου-
τιλιανὸς, αὐθημερὸν ἐπεμπεν ἐπὶ
τὸν πόρον, καὶ τοὺς γάμους
συντελεῖ ἐξηκοντούτης νυμ-
φίος, καὶ συνὼν, τὴν πενθε-
ρὰν Σελήνην ἑκατόμβας
ὅλας ἱλασκόμενος· καὶ τῶν
ἐπουρανίων εἷς καὶ αὐτὸς οἰό-
μενος γεγονέναι. ὅθεν ὡς ἅπαξ
τῶν ἐν Ἰταλίᾳ πραγμάτων
ἐπέβη, μᾶλλον ἀεὶ πεσπι-
νόα καὶ πάνδοκος τῆς Ρωμαίων
ἀρχῆς

rijt, in insaniam versus, haud expectato Dei promisso: quāquam hoc quoque oraculum ex autophonis erat. Eidem item de vxore ducenda percontanti, aliquando incunctanter ac palàm respondit:

Ducito Alexandro natã
Lunáq; puellam.

Siquidem iam olim rumorem dissipârat, filiam quam habebat, è Luna sibi susceptam fuisse. Lunam enim ipsius amore captam fuisse, quum dormientem aliquando conspexisset. nam id illi familiare est, vt formosos somno sopitos admamare. Porrò Rutilianus vir prudentissimus, nihil cunctatus, protinus accersit virginem, nuptias conficit, sponsus iam sexagenarius, concumbitq; socrum suam Lunam solidis Hecatombis placans. Iamq; sibi vnus è cœlitũ numero videbatur. At hic vbi semel in Italia rem esset aggressus, maiora in dies ad hæc excogitabat, & in omnes Romanæ ditionis

ἀρχῆς ἔπεμπε χρησμοφόρους, ταῖς πόλεσι πολέγων, λοιμοὺς καὶ πυρκαϊὰς φυλάσσεσθαι, καὶ σεισμοὺς, καὶ ἀσφαλῶς βοηθήσειν, ὡς μὴ γένοιτό τι τούτων αὐτὸς ἐπισχνεῖτο αὐτοῖς. ἕνα δέ τινα χρησμὸν, αὐτόφωνον καὶ αὐτὸν, εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη, ἐν τῷ λοιμῷ, διεπέμψατο. ἦν δὲ τὸ ἔπος ἐν·

Φοῖβος ἀκερσεκόμης λοιμοῦ νεφέλην ἀπερύκει.

καὶ τοῦτο ἦν ἰδεῖν τὸ ἔπος πανταχοῦ ἐπὶ τῶν πυλώνων γεγραμμένον, ὡς τοῦ λοιμοῦ ἀλεξιφάρμακον. τόδ' ἐς τοὐναντίον τοῖς πλείστοις πεὐχώρει· κατὰ γάρ τινα τύχην αὗται μάλιστα αἱ οἰκίαι ἐκενώθησαν, αἷς τὸ ἔπος ἐπεγέγραπτο. καὶ μή με νομίσῃς τοῦτο λέγειν, ὅτι διὰ τὸ ἔπος ἀπώλλυντο, ἀλλὰ τύχῃ τινὶ οὕτως ἐγένετο. τάχα δὲ οἱ πολλοὶ, καὶ καταθαρρῆσαντες τῷ στίχῳ ἠμέλουν, καὶ ῥαθυμότερον διῃτῶντο, οὐδὲν τῷ

næ ditionis partes, qui perferrent oracula, dimittebat, prædicens ciuitatibus cauendam esse pestilentiam, incendia, terræmotus: se certa remedia traditurum ne quid horum accideret, pollicebatur. Iamq; quum pestilentia increbuisset, vnum quoddam tale oraculum, autophonon & hoc, quoquouersum gentium prodiderat, vnico carmine comprehensum:

Intonsus nubem pestis depellit Apollo.

Atque hunc versiculum videre erat passim pro foribus descriptum, tanquam aduersus pestilentiam remedio futurum. Verùm ea res plurimis diuersam in partem euênit, propterea quòd fortuna quadam sic accidit, vt eæ domus quibus hic versus esset inscriptus, potissimùm desolarentur. Neque verò me putes illud dicere carmen in causa fuisse vt interierint, verùm casu quodam ad hunc modum accidit. Et haud scio an plerique freti carmine, negligentiùs ac securiùs vixerint; nihil aduersum

χρησμῷ πρὸς τὸν νόσον σωτηρίαν, ὡς ἂν ἔχουσιν πρὸς μαχομένας αὐτῶν συλλαβὰς, καὶ τὸν ἀκαρσικόμην Φοῖβον ἀπωθούμενα τὸν λοιμόν. πουθῶνας μέν τοι ἐν αὐτῇ Ῥώμῃ ἰατρήσατο, πάνυ πολλοὺς τῶν σωζομένων, οἳ τὰς ἑκάστων γνώμας διήγγελον αὐτῷ, καὶ τὰς ἐρωτήσεις προμήνυον, ἢ ὧν μάλιστα ἐφίενται, ὡς ἕτοιμον αὐτὸν πρὸς τὰς ἀκροάσεις, καὶ πρὶν ἥκειν τοὺς πεμπομένους λαμβάνεσθαι. καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα προμηχανᾶτο. τηλικόν τι γάρ τινα σωρὸν ἐπισυλλέγων δεισιδαιμονίας καὶ ἱεροφαντίας, τοιῶν ἐξῆς ἀεὶ τηλεμηχάνων ἡμερῶν. καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ προῤῥήσεις λέγει, ὥσπερ Ἀθήνησι, τοιαύτην εἴ τις ἄθεος, ἢ Χριστιανὸς, ἢ Ἐπικούρειος ἥκει κατάσκοπος τῶν ὀργίων, φωνείτω οἱ μυούμενοι τῷ θεῷ, τηλόθεν

uersum pestem præter oraculum adhibentes: perinde quasi syllabas pro sese pugnantes haberent, & intonsum Apollinem telis pestem propellentem. Exploratores item ex sua coniuratione quamplurimos Romæ cõstituerat, qui sibi qua quisque mente esset, indicarent: ac priusquã oraculum adüsse sent, illi significarent quidnam essent percõtaturi, quidque potissimum cupere viderentur: vt etiam priusquam aduenissent ij, qui mittebantur, ille iam ad respondendum instructus ac paratus esset. Atque hæc quidem & id genus alia machinamenta aduersus Italicas vrbes præstruxerat. Nam præter hæc & initiationes quasdam instituerat, tædarum per manus tradendarum gestationes, & sacrorũ cerimonias, quæ quidẽ tribus ex ordine diebus cõtinenter perage rentur. Ac primo quidem die Athenienſium ritu denunciatio fiebat huiusmodi: Si quis impius, aut Christianus, aut Epicureus mysteriorũ explorator accesſit, discedat. Cæterum q Deo

τελεσθωσαν τύχῃ τῇ ἀγαθῇ. εἶτ' εὐθὺς ἐν ἀρχῇ ἐξέλασις ἐγίγνετο. καὶ ὁ μὲν ἡγεῖτο λέγων, ἔξω Χριστιανοὺς, τὸ δὲ πλῆθος ἅπαν ἐπεφθέγγετο, ἔξω Επικουρείους. εἶτα Λητοῦς ἐγίγνετο λοχεία, καὶ Απόλλωνος γοναὶ, καὶ Κορωνίδος γάμος, καὶ Ασκληπιὸς ἐτίκτετο. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, Γλύκωνος ἐπιφάνεια, καὶ γένεσις τοῦ θεοῦ. τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ, Ποδαλειρίου τε ἦν καὶ τῆς μητρὸς Αλεξάνδρου γάμος. δᾳδὶς δὲ ἐκαλεῖτο, καὶ δᾷδου δὲ ἐκαίοντο. καὶ τελευταῖον, Σελήνης καὶ Αλεξάνδρου ἔρως, καὶ τικτομένη τοῦ Ρουτιλλιανοῦ ἡ γυνή. ἐδᾳδούχει δὲ, καὶ ἱεροφάντει ὁ Ενδυμίων Αλέξανδρος, καὶ ὁ μὲν, καθεύδων δῆθεν, κατέκειτο ἐν τῷ μέσῳ· κατῄει δὲ ἐπ' αὐτὸν, ἐκ τῆς ὀροφῆς, ὡς ἐξ οὐρανοῦ, ἀντὶ τῆς Σελήνης, Ρουτιλλία τις ὡραιοτάτη, τῶν Καίσαρος οἰκονόμων τινὸς γυνὴ, ὡς ἀληθῶς ἐρῶσα τοῦ Αλεξάνδρου, καὶ ἀντερω-

credunt & parent, sacris feliciter initiêtur. Sub hæc protinùs exigebantur, illo præeunte, dicentéque: Foràs pellantur Christiani. Tum multitudo acclamabat vniuersa: Foràs pellantur Epicurei. Dehinc Latonæ puerperium agebatur, & Apollinis natiuitas: tum Coronidis nuptiæ: demum nascebatur Aesculapius. Altero die Glycon in lucem emergens, Deiq́ exortus. Porrò tertio die Podalirij cum Alexandri matre coniugium agebatur. Dadis autem is appellabatur, idq́ ex re, propterea quòd faces quædam incenderentur. Postremo loco, Lunæ atque Alexandri amores, ac nascens Rutiliani coniunx. At verè facem gestabat, mysteriáque agebat Endymion Alexander, cùm hic dormiens scilicet in medio iaceret: descenderet autem in eum è tecti fastigio, tanquam è cœlo, Lunæ vicem agens Rutilia quædam formosissima, cuiusdam è Cæsareæ domus præfecti vxor, quæ nimirum vt amabat Alexandrum, ita vicissim

ἀντερωμένη ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς τοῖς τοῦ ὀλεθρίου ἐκείνου ἀνδρὸς, φιλήματά τε ἐγίγνετο ἐν τῷ μέσῳ, καὶ περιπλοκαί, εἰ δὲ μὴ πολλαὶ ἦσαν αἱ δᾷδες, τάχ' ἄν τι καὶ τῶν ὑπὸ κόλπου ἐπράττετο, μετὰ μικρὸν δὲ, εἰσῄει πάλιν ἱεροφαντικῶς ἐσκευασμένος, ἐν πολλῇ τῇ σιωπῇ, καὶ αὐτὸς μὲν ἔλεγε μεγάλῃ τῇ φωνῇ, ἰὴ Γλύκων· ἐπεφθέγγοντο δὲ αὐτῷ ἐπακολουθοῦντες, εὐμολπίδαι δῆθεν, καὶ κήρυκές τινες Παφλαγόνες, καρβατίνας ὑποδεδεμένοι, πολλὴν τὴν σκοροδάλμην ἐρυγγάνοντες, ἰὴ Ἀλέξανδρε. πολλάκις δὲ ἐν τῇ δᾳδουχίᾳ. καὶ τοῖς μυστικοῖς σκιρτήμασι γυμνωθεὶς ὁ μηρὸς αὐτοῦ ἐξεπίτηδες, χρυσοῦς διεφάνη, δέρματος, ὡς εἰκὸς, ἐπιχρύσου περιτεθέντος, καὶ πρὸς τὴν αὐγὴν τῶν λαμπάδων ἀπστίλβοντος. ὥστε καὶ γενομένης ποτὲ, ζητήσεως δύο τισὶ τῶν μωροσόφων ὑπὲρ αὐτοῦ εἴ τε

cissim ab illo amabatur. Ac sub oculis perditissimi illius mariti, tum complexus agebantur, tum oscula, idq; in propatulo. Quòd nisi complures fuissent tædæ, forsan nonnihil & eorum, quæ fieri solent infra sinum, patratum fuisset. Paulò pòst rursum introibat ornatu sacerdotali, multo cum silentio. Deinde ipse primus clara voce sonabat, Io Glycon. Assonabant autem benè canori scilicet homines, nempe præcones aliquot Paphlagones, carbatinis calceati, plurimum allij nidorem ructantes, Io Alexander. Porrò subinde inter gestandas tædas, atque inter mysticas saltationes, femur illius de industria renudatum, aureum apparebat: pelle, sicuti conijcio, inaurata circundata, atque hac ad tædarum fulgorem relucente. Itaque quum duobus quibusdam ex eorum numero, qui desipienter sapientes sunt, super hac re verteretur altercatio, vtrum

εἴ τι Πυθαγόρου ψυχὴ ἔχοι, σκοπῶν τὸν χρυσοῦν μηρὸν, εἴτε ἄλλῳ ὁμοίαν αὐτῷ, καὶ τοῦτο ξύνεσιν τοιούτου αὐτῷ. Ἀλεξάνδρῳ ἐπανενεγκόντων, ὁ βασιλεὺς Γλύκων χρησμῷ ἔλυσε τοῦτο ἀπορίαν.

Πυθαγόρου ψυχὴ ποτὲ μὴ φοίνα, ἄστοσι δ' ἀλλοῖα,
Ἢ δὲ προφητάν, ἄλλης φρενὸς ἄνδρ' ἀρρήκτου.
Καί μιν ἔπεμψε πατὴρ ἀγαθῶν ἐπαρωγόν.

καὶ πάλιν·

Ἐς Διὸς εἶσι, Διὸς βεβηκυῖα λιπαυγῶ.

Προλέγων δὲ πᾶσιν ἀπέχεσθαι παιδὸς σωουσίας, ὡς ἀσεβὲς ὄν, αὐτὸς τοιοῦτόν τι ὁ γενναῖος ἐτεχνήσατο· τοῖς γὰρ πόλεσι τοῖς Ποντικοῖς, καὶ τοῖς Παφλαγονικοῖς ἐπάγγελλε θεοπρόπους πέμπειν εἰς τριετίαν ὑμνήσοντας παρ' αὐτῷ τὸν θεὸν, καὶ ἤδη δοκιμάσαντας, καὶ προκεκριμένους τοὺς εὐγενεστάτους, καὶ ὡραιοτάτους, καὶ μάλα ἀμφιρύτους πρεσβεύειν. ὃς ἐγκλεισάμενος, ὥσπερ

Pythagoræ animum possideret, videlicet ob femur aureum, an alium Pythagorico illi consimilem, atque eam controuersiam ad ipsum Alexandrum retulisset: Rex Glycon oraculo litem dissoluit:

Pythagoræ mens emoritur oriturq; vicissim,
Vatis at est animus diuina è mente profectus.
Hunc pater auxilio misit iustisq; pijsq;.

Et rursum:

Tecta Iouis repetet, Iouia li fulmine tactus.

Porrò cùm cunctis alijs denunciaret, vt à puerili concubitu temperarent, ceu re nefaria, vir ille egregius tale quiddam ipse machinatus est. Ponticis ac Paphlagonicis vrbibus imperabat, vt tertio quoque anno mitterent, S qui Deo dicarentur, eiusq; laudes apud se canerent. Verùm mitti oportere spectatos ac selectos: nempe nobilissimos, & ætate florentissimos, formáque eximios. Quibus inclusis perinde vt

ὥσπερ ἀργυρωνήτοις ἐχρῆτο συγκαθεύδων, καὶ πάντα τρόπον ἐμπαροινῶν. καὶ νόμον δὲ ἐπεποίητο, ὑπὲρ τὰ ὀκτωκαίδεκα ἔτη μηδένα τῶν αὐτοῦ στόματι δεξιοῦσθαι, μηδὲ φιλήματι ἀσπάζεσθαι, ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις προτείνων τὴν χεῖρα κῦσαι, μόνους τοὺς ὡραίους κατεφίλει, καὶ ἐκαλοῦντο οὗτοι οἱ ἐντὸς τοῦ φιλήματος. τοιαῦτα ἐντρυφῶν τοῖς ἀνοήτοις διετέλει, γυναῖκάς τε ἀνέδην διαφθείρων, καὶ παισὶ συνών. καὶ ἦν μέγα, καὶ εὐκτὸν ἑκάστῳ, εἴ τινος γυναικὶ προβλέψειεν, εἰ δὲ καὶ φιλήματος ἀξιώσειεν, ἀθρόαν τὴν ἀγαθὴν τύχην ᾤετο ἕκαστος εἰ τὴν οἰκίαν αὐτῷ εἰσρυήσεσθαι. πολλαὶ δὲ καὶ ἤυχον τεκεῖν παρ' αὐτοῦ, καὶ οἱ ἄνδρες ἐπεμαρτύρουν, ὅτι ἀληθῶς λέγουσιν. ἐθέλω δὲ τοι καὶ διάλογον διηγήσασθαι τοῦ Γλύκωνος, καὶ τοῦ Σακέρδωτος,

empticijs ad libidinem abutebatur, modis omnibus in eos debacchari solitus. Præterea legem quoq; condiderat, ne quis maior annis octodecim sese T admoto ore complecteretur, néve cum basio salutaret: sed reliquis manum duntaxat osculandam porrigens, solis ætate formaq; floridis osculum dabat: atq; his quidem inde cognomen inditum, vt intra osculum constituti dicerentur. Atque in hunc modum vecordibus ac stupidis mortalibus illudens, perpetuò deinceps suas nequitias exercebat, passim constuprans vxores, passim liberis abutens. Quin magnum quiddam, cunctisq; optandum videbatur, si cuius vxorem vel aspexisset modò. Porrò si quam etiam osculo dignatus fuisset, nemo non ita putabat, quicquid esse bonarũ felicitatum, id omne semel in eam domum influxurum esse. Erant insuper, atq; eæ non paucæ, quæ sese etiam peperisse ex illo iactarent: quod ita esse mariti suo testimonio confirmabant. V Lubet etiam dialogum tibi referre Glyconis & Sacerdo-

δωτος, Τιανοῦ τινος ἀνθρώπου, ὁποίου τινὸς τὴν σύνεσιν, εἴσῃ ἀπὸ τῶν ἐρωτήσεων. ἀνέγνων δὲ αὐτὸν, χρυσοῖς γράμμασι γεγραμμένον ἐν Τίῳ, ἐν τῇ τοῦ Σακέρδωτος οἰκίᾳ. εἰπὲ γάρμοι, ἔφη, ὦ δέσποτα Γλύκων, τίς εἶ; ἐγὼ, ἦδε ὃς, Ασκληπιὸς νέος, ἄλλος παρ' ἐκεῖνον τὸν πρότερον. πῶς λέγεις; οὐ θέμις ἀκοῦσαί σε τοῦτό γε. πόσα δὲ ἡμῖν ἔτη παραμενεῖς χρησμῳδῶν; τρίτον πρὸς τοῖς χιλίοις. εἶτα, ποῖ μεταστήσῃ; ἐς Βάκτρα, καὶ τὴν ἐκεῖ γῆν. δεῖ γὰρ ἀπλαῦσαι καὶ τοὺς βαρβάρους ἐπιδημίας τῆς ἐμῆς, τὰ δ' ἄλλα χρηστήρια, τὸ ἐν Διδύμοις, καὶ τὸ ἐν Κλάρῳ, καὶ τὸ ἐν Δελφοῖς, ἔχουσι τὸν προπάτορα τὸν Απόλλω χρησμῳδοῦντα. ἢ ψευδεῖς εἰσιν οἱ νῦν ἐκπίπτοντες ἐκεῖ χρησμοί; μὴ δὲ τοῦτ' ἐθελήσῃς εἰδέναι· οὐ γὰρ θέμις. ἐγὼ δὲ τίς ἔσομαι μετὰ τὸν νῦν βίον; κάμηλος, εἶτα ἵππος, εἶτ' ἀνὴρ σοφὸς, καὶ

cerdotis, viri cuiusdam Tianei, cuius sapientiam ex his quæ sciscitatus est, conijcias licebit. Hunc equidem legi pridem, aureis descriptum literis Tij, in ipsis Sacerdotis ædibus: Dic, inquit, mihi rex Glycon, quisnam es? Sum ille, inquit, minor Aesculapius. Num alius ab illo priore? quid ais? Haud fas est vt isthuc audias. Sed quot annos apud nos permansurus, atque oracula redditurus? Ad millesimum tertium. Deinde quò demigraturus? Ad Bactra, atque in eas regiones. Siquidem oportet & barbaros meo conuictu meáque præsentia frui. At reliquæ sortes, puta quæ in Didymis, Claro, Delphisq; redduntur, vtrum ab auctore proficiscuntur Apolline, an vana sunt quæ illic eduntur oracula? Ne isthuc quidem scire quæsieris. nefas enim. Cæterùm ego quis tandem post hanc vitam futurus sum? Camelus, deinde equus, post hæc vir sapiens, ac

vates

προφήτης ἢ μέσων Ἀλεξάνδρου. Διαῦτα μὲν ὁ Γλύκων ὧδ' Σακερδώτι διηλέχθη. ἐπὶ τέλει δὲ, χρησμὸν ἔμμετρον ἐφθέγξατο, εἰδὼς αὐτὸν Λεπίδῳ ἑταῖρον ὄντα.

Μὴ πείθου Λεπίδῳ, ἐπεὶ οἱ λυγρὸς οἶτος ὀπηδεῖ.

Πάνυ γὰρ ἐφθόνει τὸν Ἐπίκουρον, ὡς προσῆκον, ὥς τινα ἀντίτεχνον, καὶ ἀντιβρισλῶ τῆς μαγγανείας αὐτοῦ. ἕνα γοῦν τινα τῶν Ἐσπερίων τολμήσαντα καὶ διαλέγεσθαι αὐτῷ, ἐπὶ πολλῶν παρόντων, ὡς λίνδινον οὐ μικρὸν ἰατρεύσων. ὁ δὲ προσελθὼν, ἔφη μεγάλῃ τῇ φωνῇ· σὺ μέν τοι γε, ὦ Ἀλέξανδρε, τὰ Παφλαγόνα προσαγαγεῖν οἰκέτας αὐτῷ ὧδ' ἤγε μοῦσῳ τῆς Γαλατίας, τὸν ἐπὶ θανάτῳ ἀνέπεισας, ὡς ἀπενέγκοντας τὸν υἱὸν αὐτῷ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παιδεύμενον. ὁ δὲ νεανίσκος ἦν, καὶ ἐπανελήλυθει ζῶν, μετὰ τῶν οἰκετῶν ἀπόλεσαν, θηρίοις ἅπασι παραδόντες· ἀτὰρ ζῇ καὶ σῶς.

vates non inferior Alexandro. Atque hæc Glycomis cum Sacerdote confabulatio. Postremò & oraculum carmine comprehensum edidit, quum non ignoraret illum amicum esse Lepido:

Ne pare Lepido: namque huic fatum instat acerbum.

Mirum etenim in modum metuebat Epicurum, sicuti superiùs dictum est, nimirum vt artificem ac sapientem, suis artibus atque impostu-ris hostem atque infensum. Itaque ex Epicureis, quem piam ausum se multis præsentibus coarguere, propemodum in vitæ discrimẽ adduxerat. x Siquidem adiens ille, clara voce dicebat: Tu nimirum Alexander Paphlagoni cuidam persuasisti, vt seruos suos apud Galatiæ præfectum capitis accerseret hoc nomine, quasi filium ipsius, qui tum Alexandriæ erudiebatur, occidissent: atqui viuit adolescens, incolumisq; reuersus est, famulis iam supplicio affectis, qui tuâ operâ bestijs tradi-

παραδοθέντων. τοιοῦτον δέ τι ἐγεγένητο· ἀναπλεύσας ὁ νεανίσκος εἰς Αἴγυπτον, ἄχει τοῦ κλύσματος, πλοίου ἀναγομένου, ἐπείσθη καὶ αὐτὸς εἰς Ἰνδίαν πλεῦσαι. καὶ ἀπειδήπερ ἐβράδυνεν, οἱ δυστυχεῖς ἐκεῖνοι οἰκέται αὐτοῦ, οἰηθέντες ἢ ἐν τῷ Νείλῳ πλέοντα διεφθάρται τὸν νεανίσκον, ἢ καὶ ὑπὸ λῃστῶν (πολλοὶ δὲ ἦσαν τότε) ἀνῃρῆσθαι, ἐπανῆλθον ἀπαγγέλλοντες αὐτοῦ τὴν ἀφανισμόν. εἶτα ὁ χρησμὸς καὶ ἡ καταδίκη, μεθ' ἣν ἐπέστη ὁ νεανίσκος, διηγούμενος τὴν ἀπαλλαγμίαν. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, ἀγανακτήσας ἐπὶ τῷ ἐλέγχῳ, καὶ μὴ φέρων τοῦ ὀνείδους τὴν ἀλήθειαν, ἐκέλευε τοὺς παρόντας λίθοις βάλλειν αὐτὸν, ἢ καὶ αὐτοὺς ἐναγεῖς ἔσεσθαι, καὶ Ἐπικούρους κληθήσεσθαι. τῶν δὲ βάλλειν ἀρξαμένων, Δημόστρατός τις ἐπιδημῶν τῷ Πόντῳ, πρῶτος περιχυθεὶς ἐρρύσατο τοῦ θανάτου τὸν ἄνθρωπον,

perierunt. Porrò huiusmodi quiddam acciderat. Cùm adolescentulus amne aduerso in Aegyptum nauigasset, ad inundationem vsque subducto nauigio, persuasus est vti pariter in Indiam nauigaret. Itaque dum diutiùs abesset, infelices illi eius ministri, rati videlicet vel in Nilo nauigantem interisse puerum, vel à latronibus (nam id temporis permulti grassabantur) esse peremptum, reuersi sunt domum: renunciãtes quemadmodum è medio sublatus esset. Deinde proditum oraculum, damnati serui. sub hæc adest adolescentulus, peregrinationem suam enarrans. Atque hæc quidem ille: at Alexander indignatione percitus, quòd coargueretur, neque ferens opprobratam sibi vanitatem, iussit vt qui adessent, lapidibus illũ impeterent: alioqui & ipsos impios futuros, atq; Epicureos appellandos. Dumq; illi iam lapidare cœpissent, Demonstratus quidam, qui diuersabatur in ponte, primus hominem sui corporis obtegens obiectu, morti subdu-

xit,

πον, μικροῦ δεῖν καταλευσθέντα, πάνυ δικαίως. τί γὰρ ἔδει μόνον φρονεῖν ἐν τοσούτοις μεμηνόσι, καὶ παραπολαῦσαι τῆς Παφλαγόνων μωρίας; καὶ τὰ μὲν κατ' ἐκεῖνον τοιαῦτα. εἰδέ τινι προσκαλουμένων, κατὰ τάξιν τῶν χρησμῶν (πρὸ μιᾶς δὲ τοῦτο τοῦ θεσπίζειν ἐγίγνετο) καὶ ἐρομένου τοῦ κήρυκος, εἰ θεσπίζοι, τῷ δὲ ἀνεῖπεν ἔνδοθεν, ἐς κόρακας οὐκ ἔτι τὸν τοιοῦτον οὔτε στέγη τις ἐδέχετο, οὔτε πυρὸς ἢ ὕδατος ἐκοινώνει, ἀλλ' ἔδει γῆν πρὸ γῆς ἐλαύνεσθαι, ὡς ἀσεβῆ καὶ ἄθεον, καὶ Επικούρειον, ἥπερ ἦν ἡ μεγίστη λοιδωρία. ἓν γοῦν καὶ γελοιότατον ἐποίησεν ὁ Αλέξανδρος. εὑρῶν γὰρ τὰς Επικούρου κυρίας δόξας τὸ κάλλιστον, ὡς οἶσθα, τῶν βιβλίων, καὶ κεφαλαιῶδεσι, περιέχον τῆς τἀνδρὸς σοφίας τὰ δόγματα, κομίσας ἐς τὴν ἀγορὰν μέσην, ἔκαυσεν

xit, alioqui lapidibus obruendum, idque iure optimo. quid enim oportebat vnum inter tam multos insanientes sanum esse, atque à Paphlagonum stultitia malum sibi accessere? Et illi quidem hæc euenerunt. Cæterùm aduocatis iuxta oraculorum ordinem ijs qui proposuerant (nam id fiebat pridie quàm responsa redderet) præcone rogante an vaticinari vellet, si cuipiam illorum ex adyto respondisset, in malam rem: huiusmodi hominem neque tecto quisquam excipiebat, neque igni aquâve impertiebat: verùm erat illi solum aliud alio vertendum, tanquam impio, deorumq; contemptori, Y atque Epicureo: quod quidem probrum omnium erat grauissimum. Quapropter vnum etiam Alexander quiddam designauit ridiculum. Nactus peculiares Epicuri sententias, librum (vt scis) longè pulcherrimum, summatim Epicureæ disciplinæ decreta complectentem, medium in forum deportauit,

ἔκαυσεν ἐπὶ ξύλων συκίνων, ὡς δοῦθεν αὐτὸν καταφλέγων, καὶ τὴν σποδὸν ἐς θάλασσαν ἐξέβαλεν, ἔτι καὶ χρησμὸν ἐπιφθεγξάμενος.

Πυρπολέειν κέλομαι δόξας ἀλαοῖο γέροντος.

Οὐκ εἰδὼς ὁ κατάμιτος, ὅσων ἀγαθῶν τὸ βιβλίον ἐκεῖνο τοῖς ἐντυχοῦσιν αὔτιον γίγνεται, καὶ ὅσην αὐτοῖς εἰρήνην, καὶ ἀταραξίαν καὶ ἐλευθερίαν ἐνεργάζεται, δειμάτων μὲν καὶ φασμάτων καὶ τεράτων ἀπαλλάττον, καὶ ἐλπίδων ματαίων, καὶ περιττῶν ἐπιθυμιῶν, νοῦν δὲ καὶ ἀλήθειαν ἐντιθὲν, καὶ καθαῖρον ὡς ἀληθῶς τὰς γνώμας, οὐχ ἑπὸ δᾳδὶ καὶ σκίλλῃ, καὶ ταῖς τοιαύταις φλυαρίαις, ἀλλὰ λόγῳ ὀρθῷ, καὶ ἀληθείᾳ καὶ παῤῥησίᾳ. ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἔν τι, καὶ μέγιστον τόλμημα τοῦ μιαροῦ ἀνδρὸς ἄκουσον. Ἔχων γὰρ οὐ μικρὰν ἐπίβασιν ἐπὶ τὰ βασίλεια καὶ τὴν αὐλὴν, καὶ τὸν Ῥουτιλλιανὸν εὐδοκιμοῦντα

ac Z lignis ficulnis exussit, tanquam auctorem ipsum exureret scilicet: ac cinerem abiecit in mare, oraculo insuper eam in rem edito:

Edico decreta senis comburere cæci.

Haud perpendit scelestus ille, quantum adferret is liber commoditatum ijs qui in eo legendo versarentur, quantamque illis quietem, tranquillitatem, libertatemque pareret, propterea quòd à pauoribus, spectris ac prodigijs liberaret: tum spes inanes atque immodicas adimeret cupiditates, mentem sanam ac veritatem insereret, planè lustraret animum, non tæda quidem, aut squilla, aut alijs id genus nugamentis: imò recta ratione, vero ac libertate. α *Accipe iam facinus quoddam hominis sceleratissimi, vnum inter omnia multò impudentissimum. Quum iam non mediocrem in Regiam aditum sibi patefecisset, inque aulam Cæsaream, præsertim Rutiliano rem adiuuante, atque*

μοῦντα πάροδον, διαπέμπεται χρησμὸν, τοῦ ἐν Γερμανίᾳ πολέμου ἀκμάζοντος, ὅτε θεὸς Μάρκος ἤδη τοῖς Μαρκομάνοις καὶ Κουάδοις συνεπλέκετο. ἠξίου δὲ ὁ χρησμὸς, δύο λέοντας ἐμβληθῆναι ζῶντας ἐς τὸν Ἴστρον, μετὰ πολλῶν ἀρωμάτων, καὶ θυσιῶν μεγαλοπρεπῶν. ἄμεινον δὲ αὐτὸν εἰπεῖν τὸν χρησμόν·

Εἰ δίνας Ἰστροιο, διηπετέος ποταμοῖο,
Εμβαλέειν κέλομαι δοιοὺς Κυβέλης θεράποντας,
Θῆρας ὀρειτρεφέας, καὶ ὅσα τρέφει Ἰνδικὸς ἀνὴρ,
Ανθεα, καὶ βοτάνας εὐώδεας, αὐτίκα δ' ἔσται
Νίκη, καὶ μέγα κῦδος, ἅμ' εἰρήνῃ ἐρατεινῇ.

Γενομένων δὲ τούτων, ὡς προσέταξε, τοὺς μὲν λέοντας ἐκνηξαμένους ἐς τὴν πολεμίαν, οἱ βάρβαροι ξύλοις κατειργάσαντο, ὥς τινας κύνας, ἢ λύκους ξενικοὺς, αὐτίκα δ' τὸ μέγιστον τραῦμα τοῖς ἡμε-

atque approbante: quum bellum quod in Germania gerebatur, maximè flagraret, diuo Marco cum Marcomannis & Quadis conserente, oraculum diuulgauit, quo iubebat vti duos leones viuos in Danubium immitterent, varijs cum odoribus, ac sacris quibusdam magnificis. sed præstat ipsum oraculum referre:

Gurgitibus fluuij turgentis ab imbribus Istri
Immisisse duos Cybeles edico ministros,
Monte feras alitas: tum quantum alit Iudicus aër
Florum atque herbarum bene olentum: moxq́ futura est
Et victoria, pax & amabilis, & decus ingens.

Ea quum essent facta quemadmodum ille præscripserat: leones quidem simulatque in hostium regionem enatassent, Barbari canes quospiam aut lupos esse rati, fustibus arcebant. At nostrorum protinus maxima strages

est

ἡμετέροις ἐγένετο, δυσμυρίων πυσχεδὸν ἀθρόων ἀπολομένων. εἶτα ἠκολούθησε τὰ περὶ Ακυληΐαν γενόμενα, καὶ ἡ παρὰ μικρὸν τῆς πόλεως ἐκείνης ἅλωσις. ὁ δὲ πρὸς τὸ ἀπρβεβηκὸς τὴν Δελφικὴν ἐκείνην ἀπολογίαν, καὶ τὸν τοῦ Κροίσου χρησμὸν ψυχρῶς παρῆγε, νίκην μὲν γὰρ προειπεῖν τὴν θεὸν, μὴ μέν τοι δηλῶσαι, Ρωμαίων, ἢ τῶν πολεμίων· ἤδη δὲ πολλῶν ἐπιῤῥεόντων, καὶ τῆς πόλεως αὐτῶν θλιβομένης, ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἐπὶ τὸ χρηστήριον ἀφικνουμένων, καὶ τὰ ἐπιτήδεια διαρκῆ μὴ ἐχούσης, ἐπινοεῖ τοὺς νηκτερινοὺς καλουμένους χρησμούς. λαμβάνων γὰρ τὰ βιβλία, ἐπεκοιμᾶτο, ὡς ἔφασκεν αὐτοῖς, καὶ ὡς ὄναρ παρὰ τοῦ θεοῦ ἀκούων ἀπεκρίνετο, οὐ μέν τοι σαφεῖς τοὺς πολλοὺς, ἀλλὰ καὶ ἀμφιβόλους, καὶ τεταραγμένους, καὶ μάλιστα, εἴ ποτε θεάσαιτο περιεργότερον τὸ βιβλίον κατεσφραγισμένον. οὐ γὰρ

est consequuta, viginti fermè millibus simul extinctis. His consimilia sunt ea quæ in Aquileia contigerunt, quum parum abfuerat vt vrbs ea caperetur. At is ad id quod euenerat, Delphicam illam responsionem, Crœsoque redditum oraculum, frigidè sanè detorsit, dicens Deum quidem prædixisse victoriam, haud tamen explicuisse vtrum Romanorum esset futura, an hostium. Tandem quum plurimi iam eam in vrbem confluerent, premereturq; Abonotichitarum ciuitas multitudine eorum qui ad oraculum ventitabant, neque sufficeret suppeditandis ijs quæ ad victum erant necessaria, comminiscitur oraculorum genus quoddam id quod nocturnum appellabatur. Siquidem libellis indormire solebat, vt aiebat ipse, deinde tanquam in somnio diuinitùs edoctus respondebat: nihil certi tamen, sed ambiguè plerunque, ac confusim: maximè si quos libellos conspexisset accuratiùs atque obseruantiùs obsignatos.

Ad

ἓ γὰρ παρακινδωνεύων, τὸ ὑπειληφὸς ἅπως ὑπέγραφε, κερσομοῖς πρέπον καὶ τὸ τοιοῦτον οἰόμενος. καὶ ἤδη τινὰς ἐξηγητὰς ἐπὶ τούτῳ καθίσαντες, καὶ μισθοὺς οὐκ ὀλίγους ἐκπέμποντες, παρὰ τὴν τοιούτους χρησμοὺς ὑπολαμβανόντων ἐπὶ τῇ ἐξηγήσει καὶ δραχμὰς αὐτῶν, καὶ τοῦτο αὐτῶν τὸ ἔργον ὑπόμισθον ἦν, ἑτέλουν γὰρ οἱ ἐξηγηταὶ τῷ Ἀλεξάνδρῳ, τάλαντον Ἀττικὸν ἑκάστοτε, ἐνίοτε δὲ, μήτε ἱερομένου τινὸς, μήτε παραφθέγματος, ἀλλ' οὐδ' ὅλως ὄντος, ἐχρησμῴδει πρὸς ἔκπληξιν τῶν ἀνοήτων, οἷον καὶ τοῦδε·

Δίζηαι ὅστις σεῦ ἄλοχον, μάλα παχυλιληθὼς,
Καπιγένδαν ὑπὲρ λιχέων σαλάγδ, καὶ ἀδῶμα,
Δῆλος πρωτογόνης, ὃς δὴ σύγε πάγχυ πάσχοις.
Ὧνδρα γὰρ ἐκεῖνον, ὅδ' ἄνθις σεῦ παράκοιτιν,
Ἀντίδοσιν ταύτην ὕβρεως ἰδίας ἀπτίνων.

Ad hunc enim modum citra vllum resignandi periculum quicquid temerè in mentem veniſſet, ſubſcribebat: ratus & hoc ipſum oraculis conuenire. β Erant autem ad id nonnulli conſtituti interpretes, qui mercedem non exiguam colligebant ab ijs qui eiuſmodi capiebant oracula, vt enarrarent ea, explicarentq; : atque hoc illorum munus conducticium erat. Nam interpretum quiſque talentum Atticum pendebat Alexandro. Nonnunquam, quum neque conſuleret quiſquam, neque miſſus eſſet aliquis: imò cùm ne eſſet quidem huiuſmodi quippiam: tamen oraculum edebat, vt ſtultos mortales redderet attonitos: quod genus illud erat:

Hunc age quære, tuā quī, tectus in ædibus, ac te
Clam prorſum, vxorem vultúq; oculisq; decoram
Stuprat adulterio, ſeruo-
rũ ex agmine primus, *Ipſe cui ſolus ſuaſiſti hæc omnia demens. Eius enim florem libásti. hoc dedecus ille*

Nunc

Ἀλλ' ἐπί σοι μὲν φάρμακ' ἀπ' αὐτῶν λυγρὰ τέτυκται,
Ὡς μήτ' ἐσαίοις, μήτ' ἐσορᾶς, ἃ ποιῆσιν,
Εὑρόντες λικάτῳ, ὑπὸ σῷ λέχεϊ, ἐγχόθι τοίχου,
Πρὸς λιφαλῆς, ᾗ σὴ θεράπαινα σώοισι Καλυψώ.

Nunc tibi compensans, cum coniuge dormit herili.

Quin ijdem tibi iam pridem lethale venenum

(Vt neque quae faciant, possis audire, nec vnquam

Cernere luminibus) tectè furtimq; parârunt.

Inuenies q; tuo sub lecto pharmaca, iuxta

Parietem, sub ceruicali condita. porrò

Istis conscia criminibus tua serua Calypso est.

Τίς ὃν ἂν Δημόκριτος οὐκ ἀνέτρεψε ῥᾳθυμήσας ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι καὶ τόποις ἀκριβῶς; ἅτε μὲν ὀλίγον καὶ ἐπιπλήσσων ἂν, σωφρονίσας τὸν ἐπίνοιαν αὐτῆς; ἅμα καὶ βαρβάροις ποικίλοις ἔχρησεν, ἅτις τῇ πατρίῳ ἤροιτο φωνῇ, συνιεὶς ἢ κλητῆρι, ὃ ῥᾳδίως ἐξευρεῖν ἦν τινὰς ἐπιδημοῦντας ὁμοεθνεῖς τοῖς ἀνθρώποις. ἐπεὶ τοῦτο καὶ πολὺς ἦν μέσῳ χρόνος, ἵνα τι λόγιον τῶν βιβλίων, καὶ τὰ χρησμῳδίας, ὡς ἐν τούτῳ κατὰ σχολὴν λύοιντό τι οἱ χρησμοὶ ἀσφαλῶς, καὶ ἐνεῖσκοιντο οἱ ἑρμηνεῦσαι δυνάμενοι ἕκαστα, οἷος καὶ ὁ τῶν Σκύθη λοθὰς

Quis Democritus principiò non commoueretur, vbi nominatim & auctores & loca palàm audîsset designari? Verùm illicò despuisset, simulatque cognouisset quo haec artificio gererentur.

γ Insuper & Barbaris non rarò respondit, si quis patria lingua scisciataretur, puta Syriacè aut Gallicè, quoties difficile erat inuenire conterraneos eorum qui rogationem proposuissent: proinde receptis libellis, multum intercedere solebat interualli priusquam oraculum redderet, quò videlicet interim per ocium posset & soluere tuto libellos, & nanciscì qui cuncta possent interpretari. & illud Scythae cui insidens

θεὶς χρησμὸς ὧν·

Μόρφι ἐβάργυλις εἰς σκιὴν
χνέγχικραγκλείψει φάος.

ἄλλως πάλιν, οὔτε παρόντι, οὔτε ὅλως τινὶ ὄντι ἔφη, ἄνευ μέτρου, ἀναστρέφειν ὀπίσω· ὁ γὰρ πέμψας σε, τέθνηκεν ὑπὸ τοῦ γείτονος διοκλέους τήμερον, λῃστῶν πεσελθόντων, Μάνγου καὶ Κέλερος καὶ Βουβάλου, οἳ καὶ ἤδη δέδενται ληφθέντες. ὀλίγους δὲ καὶ τῶν ἐμοὶ δοθέντων ἄκουσον· ἐρομένου γάρ μου, εἰ φαλακρός ἐστιν Ἀλέξανδρος, καὶ κατασημηναμένου περιέργως καὶ προφανῶς, ὑπογράφεται χρησμὸς νυκτερήσιος, Σαβαρδαλάχου μάλαχ' Ἄττις ἄλλος ὧν. καὶ πάλιν ἐμοῦ ἐρομένου, ἐν δύο βιβλίοις διαφόροις, τὴν αὐτὴν ἐρώτησιν, πόθεν ὧν Ὅμηρος ὁ ποιητὴς, ἐπ' ἄλλου καὶ ἄλλου ὀνόματος, τῷ ἑτέρῳ μὲν ὑπέγραψεν, ἐξαπατηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ νεανίσκου. ἐρωτηθεὶς γὰρ, ἔφ' ὅ, τι ἧκε, θεραπείαν, ἔφη, αἰτήσων πρὸς ὀδύνην

iusdam redditum oraculum:

Morphi ebargulis in vmbram chnenchicranc, relinquet lucem.

Aliàs rursum quum nec adesset item quispiam, neque tale quicquam omnino contigisset, citra carmen eloquutus est: Redito vnde venisti. siquidem is qui te misit, hodie perijt, interemptus à Diocle vicino, accedentibus latronibus, Mango, Celere ac Bubalo, qui nunc etiam comprehensi tenentur in vinculis. A Cæterùm pauca nunc accipe ex his quæ mihijpsi respondit. Sciscitato an caluus esset Alexander: quum libellos palàm atque accuratè obsignassem, responsum nocturnũ subscribitur: Sabar Dalachi Malach. Attis alter erat. Rursum quum diuersis libellis eandem rogationem proposuissem, puta cuiatis esset vates Homerus, idq; alio atque alio nomine: alteri subscripsit, videlicet deceptus à puero, qui rogatus qua gratia venit, vt remedium, inquit, peterem aduersus

laterum

ὀδύνην πλευρῶ·

Κυτμίδι σε χρίεσθι κέλομαι, δροσίην τε τε Λητοῦς.

Τῷ δὲ ἑτέρῳ, ἐπειδὴ καὶ τοῦτο ἠκηκόει, ὡς ἐρομένου τοῦ πέμψαντος, εἴτε μοι πλεῦσαι ἐπ' Ιταλίαν, εἴτε πεζοπορῆσαι λῷον, ἀπεκρίνατο οὐδὲν πρὸς τὸν Ομηρον·

Μὴ σύ γε πλωέμεναι, πεζὴν δὲ καθ' οἶμον ὅδευε.

Πολλὰ γὰρ τοιαῦτα καὶ αὐτὸς ἐπεμηχανησάμην αὐτῶν, οἷον καὶ ἐκεῖνο μίαν ἐρώτησιν ἐπερωτήσας, ἐπέγραψα τῶν βιβλίῳ, κατὰ τὸ ἔθος, τοῦ δεῖνος χρησμοὶ ὀκτὼ, ψευσάμενός τι ὄνομα, καὶ τὰς ὀκτὼ δραχμὰς, καὶ τὸ γιγνόμενον ἔτι πρὸς ταύταις πέμψας, ὁ δὲ πιστεύσας τῇ ἀπομπῇ τοῦ μισθοῦ, καὶ τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ βιβλίου, πρὸς μίαν ἐρώτησιν (ἦν δὲ αὕτη, πότε ἁλώσεται μαγγανεύων Αλέξανδρος) ὀκτώ μοι χρησμοὺς ἔπεμψεν, οὔτε γοῦς φασιν, οὔτε οὐρανοῦ ἁπτομένους, ἀνοήτους,

laterum dolorem:

Cytmide de iubeo, ac Latonæ rore perungi.

Alteri verò vbi sciscitanti ei dictum esset, vtrum mihi satius esset in Italiam nauigio, an pedestri itinere proficisci, respondit, nihil quidem quod ad Homerum attineret:

Carpe viam pedibus, rate ne sulcaueris vndas.

Multa id genus aduersus illum sum machinatus, quorum de numero fuit & illud, vnica rogatione proposita libello pro more inscripto, talis cuiusdam rogationes octo, nomen aliquod emëtitus, missis drachmis item octo: præterea quod fieri solitum esset, adiungens. At ille persuasus partim missa mercede, partim inscriptione libelli, ad vnicam rogationem (ea erat huiusmodi, quando deprehendendus esset impostor Alexander) octo misit oracula, sed quæ neque cœlum (quod aiunt) neque terram attingerent, verùm absurda, & in-

νοήτους δὲ καὶ δυσνοήτους ἅπαντας. ἅπερ ὕστερον αἰσθόμενος, καὶ ὅτι Ρουτιλιανὸν ἐγὼ ἀπέτρεπον τοῦ γάμου, καὶ τοῦ πάνυ πεσκεῖσθαι ταῖς τοῦ χρησθηρίου ἐλπίσιν, ἐμίσει, ὡς τὸ εἰκὸς, καὶ ἔχθιστον ἡγεῖτο, καί ποτε περὶ ἐμοῦ ἐρομένῳ τῷ Ρουτιλιανῷ ἔφη, Νυκτιπλάνοις ὀάροις χαίρει, κοίταις τε δυσάγνοις καὶ ὅλως, ἔχθιστος εἰκότως ἦν ἐγώ. καὶ ἐπειδὴ ἐσελθόντα με ἐς τὴν πόλιν ᾔσθετο, καὶ ἔμαθεν, ὡς ἐκεῖνος εἴη ὁ Λουκιανὸς (ἐπηγόμην δὲ καὶ στρατιώτας δύο, λογχοφόρον καὶ κοντοφόρον, παρὰ τοῦ ἡγουμένου τῆς Καππαδοκίας, φίλου τότε ὄντος λαβὼν, ὥς με παραπέμψειαν μέχρι πρὸς τὴν θάλατταν) αὐτίκα μεταστέλλεται δεξιῶς πάνυ, καὶ μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης. ἐλθὼν δὲ ἐγὼ, καταλαμβάνω πολλοὺς περὶ αὐτὸν, συνεπηγόμην δὲ καὶ τοὺς στρατιώτας τύχῃ τινὶ ἀγαθῇ. καὶ ὁ μὲν πεύτεινέ μοι κῦσαι

& intellectu difficilia omnia. Quod ille vbi in posterum persensisset, prætereà quòd Rutilianum à matrimonio conatus essem auertere, suasissemq; ne prorsus in diuinatione spes reponeret suas, oderat me videlicet, ita vti par erat, sibiq; acerrimum hostem iudicabat. Quodam itaq; tempore percontanti de me Rutiliano ita respondit:

Noctiuagis gaudet scortis, spurcoq; cubili.

In summa, iure optimo me inuisissimum habebat. Proinde quum me in oppidum aduenisse sensisset, meq; Lucianum esse illum cognouisset: (adduxeram autem milites duos, alterum lancea, alterum conto armatū, quos quidem à Cappadociæ præside mihi tum amico acceperam, quò me ad mare vsque deducerent) accersit illicò, sanè quàm comiter, multaq; cum humanitate.

Ego quum aduenissem, cōplures apud illum reperio: porrò bona quadam fortuna & milites vnà mecum adduxeram. Tum ille manum mih

σαι τὴν δεξιὰν, ὥσπερ εἴωθε τοῖς πολλοῖς· ἐγὼ δὲ προσφὺς ὡς φιλήσων, δήγματι χρηστῷ, πάνυ μικρὸν δεῖν, χωλὴν ἀντῶν ἐποίησα τὴν χεῖρα. οἱ μὲν οὖν παρόντες, ἄγχειν με, καὶ παίειν ἐπειρῶντο, ὡς ἱερόσυλον, καὶ πρότερον ἔτι ἀγανακτήσαντες, ὅτι Ἀλέξανδρον αὐτὸν, ἀλλὰ μὴ προφήτην προσεῖπον. ὁ δὲ πάνυ γεννικῶς καρτερήσας, κατέπαυέ τε ἀντοὺς, καὶ ὑπισχνεῖτο τιθασσόν με ῥᾳδίως ἀποφανεῖν, καὶ δείξειν τὴν Γλύκωνος ἀρετὴν, ὅτι καὶ τοὺς πάνυ τραχυνομένους, φίλους ἀπεργάζεται. καὶ μεταστησάμενος ἅπαντας, ἐδικαιολογεῖτο πρός με, λέγων πάνυ με εἰδέναι καὶ τὰ ὑπ' ἐμοῦ Ρουτιλιανῷ συμβουλευόμενα, καὶ τί παθὼν, ταῦτά με εἰργάσω, δυνάμενος ὑπ' ἐμοῦ ἐπὶ μέγα πραχθῆναι πὰρ ἀντῶν κἀγὼ ἄσμενος ἤδη ἐδεχόμην τὴν φιλοφροσύνην ταύτην, ὁρῶν οἱ κινδύνου καθεστήκειν,

porrigit osculandam, quemadmodum vulgò facere consueuerat. ego admotus perinde atq; osculum daturus, acri morsu corripio, ita vt parũ abfuerit quò minus illi manũ mancam reddiderim. Itaque qui præsentes erant, præfocare me accedere conati sunt, tanquam hominem sacrilegum: quippe qui iam inde ab initio grauiter tulerant, quòd Alexandrum illum, nõn autem prophetam compellassem. At ille oppidò quàm generosè obnitens compescuit illos, pollicitusq; est se facilè me placidum redditurum, declaraturumque quantum posset Glycon, qui nimirum & hos qui maximè sæuirent ferocirentq;, sibi redderet amicos. Moxq; ablegatis omnibus mecum expostulauit, negans se clam esse quæ suasissem Rutiliano: ecquid me læsisset vt ista in sese facerẽ, quũ possem illius opera apud illũ magnas ad res promoueri? Equidẽ hanc hominis humanitatẽ cõmoditatemq; libenter accipio, perpendẽs nimirũ quo forẽ in periculo con

βεστήκειν, καὶ μετ' ὀλίγον πρῆλθον φίλος γεγενημένος. καὶ τοῦτο οὐ μικρὸν θαῦμα τοῖς ὁρῶσιν ἔδοξεν, οὕτω μοι ῥᾳδίας γενομένης μεταβολῆς. εἶτα δή μου ἐκπλεῖν πραιρουμένου, ξένια καὶ δῶρα πολλὰ πέμψας (μόνος δὲ σὺν τοῦ Ξενοφῶντι ἔτυχον ἐπιδημῶν, τὸν πατέρα, καὶ τοὺς ἐμοὺς ἐς Ἀμάστριν προὐκπεπομφὼς) ὑπισχνεῖται καὶ πλοῖον αὐτὸς παρέξειν, καὶ ἐρέτας τοὺς ἀπάξοντας· κἀγὼ μὲν ὤμην ἁπλοῦν τι εἶναι, καὶ δεξιόν. ἐπεὶ δὲ κατὰ μέσον τὸν Πόντον ἐγενόμην, δακρύοντα ὁρῶν τὸν κυβερνήτην, καὶ τοῖς ναύταις τι ἀντιλέγοντα, οὐκ ἀγαθὰς εἶχον περὶ τῶν μελλόντων τὰς ἐλπίδας. ἦν δὲ αὐτοῖς ἐπεσταλμένον ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀραμένους ῥίψαι ἡμᾶς εἰς τὴν θάλασσαν. ὅπερ εἰ ἐγεγένητο, ῥᾳδίως αὐτοῦ ἐπεπολέμητο τὰ πρὸς ἐμέ· ἀλλὰ δακρύων ἐκεῖνος ἔπεισε καὶ τὸς συνναύτας, μηδὲν

lo constitutus. paulôque pòst prodibam iam illi factus amicus. Ea res profectò ijs qui videbant, vehementer erat stupenda, quòd tam facilè fuissem commutatus. Post hæc quum iam nauigare statuissem, missis xenijs ac muneribus permultis (eram autem fortè solus cum Xenophonte, patre cum reliquis meis in Amastrim præmisso) pollicetur & nauim præbiturum sese, & remiges qui nos aueherent. Etenim arbitrabar hæc animo simplici, atque officiosè fieri: verùm vbi iam in medio essemus mari, videremq; gubernatorem lachrymantem, & nescio quid reliquis nautis contradicentem, non optimæ de euentu spes me ceperunt. Erat autem illis ab Alexandro mandatum, vt tollentes nos in mare præcipites darent. Quod si contigisset, facilè quod mecum gerebat bellum, illi debellatum fuisset: sed is qui lachrymabatur, effecit

μηδὲν δεινὸν ἡμᾶς ἐργάσα-
σθαι. καὶ τῶς ἐμέ ἐφη, ἔτη ἑξή-
κοντα, ὡς ὁρᾷς, ἀνεπίληπτον
βίον καὶ ὅσιον πεβεβιωκὼς,
οὐκ ἂν βουλοίμην ἐν τούτῳ τῆς
ἡλικίας, καὶ γυναῖκα καὶ τέκ-
να ἔχων, μιάναι φόνῳ τὰς χεῖ-
ρας, δηλῶν ἐφ' ὅπῃ ἡμᾶς ἀ-
νειλήφει, καὶ τὰ ἐπὸ τῆς Αλεξάν-
δρου πεσεταγμένα. καταθέ-
μενος δὲ ἡμᾶς ἐν αἰγιαλοῖς,
ὧν καὶ ὁ καλὸς Ομηρος μέμ-
νηται, ὀπίσω ἀπήλαυνεν ἔνθα
ἐγὼ παραπλέοντας εὑρὼν Βο-
σπορανούς τινας πρέσβεις, παρ'
Εὐπάτορος τοῦ Βασιλέως, εἰς
τὴν Βιθυνίαν ἀπιόντας, ἐπὶ
κομιδῇ τῆς ἐπετείου συντάξεως,
καὶ διηγησάμενος αὐτοῖς τὴν πε-
ρίστασιν ἡμᾶς κίνδυνον, καὶ
δεξιῶς αὐτῶν τυχὼν, ἀνα-
ληφθεὶς ἐς τὸ πλοῖον, διασώ-
ζομαι ἐς τὴν Αμαστριν, πα-
ρὰ τοσοῦτον ἐλθὼν ἀποθα-
νεῖν. τοὐντεῦθεν καὶ αὐτὸς ἐ-
πεκοροσσόμην αὐτῶν, καὶ πάν-
τα κάλων ἐπίνουν· ἀμύνα-
σθαι

ne quid in nos grauius pa-
trarent. Ac mihi quidem ita
loquutus est: Annos natus,
vti vides, sexaginta, quum
antehac piè atque inculpa-
tè vixerim, haudquaquam
velim in hac tam grandi æ-
tate, præsertim quum vxo-
rem & liberos habeam, ho-
micidio manus impiare: in-
dicans videlicet, cuius rei
gratia nos suscepisset, quæq;
sibi mandasset Alexander.
Expositis aũt nobis in ʃ Ae-
gialos, quorum etiam egre-
gius meminit Homerus, re-
trò legit cursum. ibi fortè
nactus præternauigantes le-
gatos quosdam Bosporanos,
Eupatoris regis nomine in
Bithyniam proficiscentes,
deportandi vectigalis gra-
tia, quod in singulos pende-
batur annos: cùm exposuis-
sem illis, quod me periculum
circumuallaret, atque illi se
mihi cõmodos facilesq; præ-
berent, receptus in naui-
gium, incolumis in Amastrim perueni. tantillum abfuerat vt
perierim. Ex hoc nimirum tempore & ipse aduersus illum
arma capiebam, omnemq; (quod aiunt) mouebam funem,
quo

σθαι βουλόμενος, καὶ πρὸ τῆς ἐπιβουλῆς ἤδη μισῶν αὐτὸν, καὶ ἔχθιστον ἡγούμενος, διὰ τὴν τοῦ τρόπου μιαρίαν. καὶ πρὸς τὴν κατηγορίαν ὡρμήμην, πολλοὺς συναγωνιστὰς ἔχων, καὶ μάλιστα τοὺς ἀπὸ Τιμοκράτους τοῦ Ηρακλεώτου φιλοσόφου. ἀλλ' ὁ τότε ἡγούμενος Βιθυνίας, καὶ τοῦ Πόντου, αὐτὸς ἐπέσχε, μονονουχὶ ἱκετεύων, καὶ ἀντιβολῶν παύσασθαι· διὰ γὰρ τὴν πρὸς Ρουτιλλιανὸν ἔννοιαν, μὴ ἂν δύνασθαι, καὶ εἰφανερῶς λάβοι ἀδικοῦντα, κολάσαι αὐτόν. οὕτω μὲν ἀνεκόπην τῆς ὀργῆς, καὶ ἀνεπαυόμην, οὐκ ἐνδέον τι θρασυνόμενος, ἐφ' οὕτω δικαστοῦ διακειμένου. ἐκεῖνο δὲ πῶς οὐ μέγα ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ τόλμημα τοῦ Αλεξάνδρου, τὸ αὐτῆσαι παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος μετωνομασθῆναι τὸ Αβώνου τεῖχος, καὶ Ιωνόπολιν κληθῆναι, καὶ νόμισμα καινὸν ἐγκεχαραγμένον, τῇ

quo hominem vlciscerer, quem iam tum ante mihi structas insidias oderam, próq; summo ducebam hoste, propter morum impietatem. Iámque ad accusationem intenderam animum, non paucis mecum facientibus, maximéque qui erant ex Timocratis Heracleotæ schola philosophi. Verùm qui tum Bithyniæ Pontóq; præsidebat, nos cohibuit, penè supplicans & obsecrans vti desisteremus. Etenim ob necessitudinem quæ sibi cum Rutilliano intercederet, nequaquam posse supplicio afficere, nec si manifesto in crimine deprehendisset. Atque ita quidem ab iracundia destiti, méque represii, non intempore rem aggressurus, cùm iudicem haberem ad eum modum affectum. Sed quid? ánnon & hoc inter alia facinus audax Alexandri, à principe Romano postulare vt Aboni murus, commutato vocabulo, Ionopolis appellaretur? vtq; nomisma nouum signaret,

τῆ μὲν τοῦ Γλύκωνος, καὶ τὰ θατέρα δὲ Ἀλεξάνδρου, σύμμαλα τῇ τοῦ πάππου Ἀσκληπιοῦ, καὶ τὴν ἅρπην ἐκείνην τὴν παρὰ Περσέως ἔχοντος; προεπῳδᾶν δὲ δι' ἀκοσμοῦ περὶ ἑαυτοῦ, ὅτι βέβαια ἡμαρτάνοι αὐτὸς ἔτη ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατόν, εἶτα πεπρωμένῳ βληθήσεται ἀφανεῖ, οἰκτίσῳ τινὶ, οὐδὲ ἑβδομήκοντα ἔτη γεγονὼς ἀποθανεῖν, ὡς Ποδαλειρίου υἱὸς, διασαπεὶς τὸν πόδα, μέχρι τοῦ βουβῶνος, καὶ σκωλήκων γέμισας. ὅτιπερ καὶ ἐφαάθη φαλακρὸς ὤν, παρέχων ζῶσι ταφῆσι ἐπιβρέχεσθαι αὐτοῦ τὴν κεφαλήν, διὰ τὴν ὀδύνην, ὃ οὐκ ἂν ποιῆσαι ἐδύνατο, μὴ οὐχὶ ἡ φακὴς ἀφῃρημένης. διὸ τὴν τῆς Ἀλεξάνδρου παλῳδίαν, καὶ αὐτὴ τὸ παντὸς δράματος κατάστροφὴ εἰκάζω, ὡς εἰκάζαι προνοίας τινὸς τὸ ζῴδιον ἀκριβῶς καὶ μάλα εὐλόγως συνιδούσης. ἔδει δὲ τῷ τὸν ἐπιτάφιον αὐτοῦ ἄξιον γενέσθαι

altera quidem parte Glyconis obtinens imaginem, altera verò Alexandri, qui insignia aui Aesculapij, ac falcem illam Persei, vnde maternum ducebat genus teneret? Porrò cùm esset desese vaticinatus, oraculo prodito fatis decretum esse, vt annos viueret centũ & quinquaginta, dehinc fulmine ictum, interitu maximè miserando periturum: nondum septuaginta natus annos interijt, videlicet (vti conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen vsque putrefacto, & vermibus scatens. Quo tempore simul & illud deprehensum est, quòd calluus esset, quum medicis caput humectandum præberet ad mitigandum cruciatum: id quod haudquaquam facere potuissent, nisi detracto galericulo. Hunc habuit exitum Alexandri tragœdia, atque hæc fuit totius fabulæ catastrophe: vt res videri possit prouidentia quadam esse gesta, quum casu mirum ad hunc modum euenerit. Restabat illud, vt & epitaphium vita acta dignum ei constitue-

χρηστὸν τὸ βίβ., καὶ ἀγῶνα τιν᾽ ἂν συνήσαθαι ὑπὲρ τοῦ χρηστηρίου, τῶν συνωμοτῶν καὶ τούτων, ὅσοι κορυφαῖοι ἦσαν. ἀντιθούλων ἐπὶ διαιτητὴν τὸν Ρουτιλιανὸν, τίνα χρὴ προκεῖθαι αὐτῷ, καὶ δεῖ δέξασθαι τὸ μαντεῖον, καὶ στεφανωθῆναι ὡς ἱεροφαντικῷ καὶ προφητικῷ στεμματι. ὧν δὴ ἐν αὐτοῖς καὶ Παῖτος, ἰατρὸς τὴν τέχνην, πολίτης ὤν, ὅτι ἰατρῷ πρέπουσα, οὔτε πολιῷ ἀνδρὶ ταῦτα ποιῶν. ἀλλ᾽ ὁ ἀγωνοθέτης Ρουτιλιανὸς ἀστεφάνωτους αὐτοὺς ἀπέπεμψεν, αὐτῷ τῷ προθυτείαν φυλάττων, μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀπαλλαγήν. ταῦτα, ὦ φιλότης, ὀλίγα ἐκ πολλῶν δείγματος ἕνεκα γράψαι ἠξίωσα, καὶ σοὶ μὲν χαριζόμενος, ἀνδρὶ ἑταίρῳ καὶ φίλῳ καὶ ὁμοτράπεζον ἐμοὶ πάντων μάλιστα θαυμάσας ἔχω, ἐπὶ τε σοφίᾳ, καὶ ὡς πρὸς ἀλήθειαν ἔρωτι, καὶ τρόπου πραότητι, καὶ ἐπιεικείᾳ, καὶ

constituereturr: neque non certamina quædam agerentur ab ijs qui in vaticinium coniurauerant, videlicet impostoribus insignibus ac præcipuis ad Rutilianum arbitrum sese conferentibus, vt is pronunciaret, quem ex ipsis oporteret in oraculi successionem capessendam eligi, atque sacerdotali propheticaque corona redimiri. Erat autem in hoc numero simul & Pætus, qui artis professione medicus, tum canus quum esset, ista faciebat neque medico, neque homini cano decora. At Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remittebat, ipsi sibi diuinandi auctoritatem seruans, posteaquam inde iam demigrauerat. Hæc, amice, ex plurimis pauca, quò degustamentum hominis præberem, scribenda, putaui, cùm vti tibi gratificarer, homini familiari at amico, quem & ego vnum omnium maximè suspicio, idq; plurimis nominibus, vel propter sapientiam singularem, vel ob amorẽ veri, vel ob morum manſuetudinem ac moderationem,

καὶ γαλιώτης βίος, καὶ ἀξιόπιστος πρὸς τὰς συνουσίας. τὸ πλεῖον δ', ὅπερ καὶ σοὶ ἥδιον, Ἐπικούρου μιμητῶν, ἀνδρὶ ὡς ἀληθῶς ἱερῷ, καὶ θεσπεσίῳ τὴν φύσιν, καὶ μόνῳ μετ' ἀληθείας τὰ καλὰ ἐγνωκότι, καὶ παραδεδωκότι, καὶ ἐλευθερωτῇ τῶν ὁμιλησάντων αὐτῷ γενομένῳ. οἶμαι δέ, ὅτι καὶ τοῖς εὐτυχέσι χρήσιμόν τι ἔχειν δόξει γραφὴ, τὰ μὲν διεξιοῦσα, τὰ δ' ἐν τοῖς τῶν φρονούντων νόμοις βεβαιοῦσα.

vel ob vitæ tranquillitatem, postremò comitatem atque humanitatem erga hos quibus cum viuis: tum verò (quod quidem tibi fuerit etiam iucundius) vt Epicurum vlciscerer, virum verè sacrũ, ingenioq; diuino, quiq; solus quæ verè sunt honesta, & nouerit & tradiderit, quiq; solus extiterit qui liberos reddere solitus sit eos qui secum haberent consuetudinem.

Denique arbitror fore, vt ijs qui in hanc lectionem inciderint, liber hic nonnihil vtilitatis afferre videatur, dum quædam redarguit, qrædam in opinionibus horum qui & rectè sentiunt, confirmat ac stabilit.

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

ARGVMENTVM.

HIc festiuissimus Dialogus & vtilissimus est ad deprehendendas coarguendasque quorundam impostoras, qui hisce quoque temporibus vel magicis miraculis, vel ficta religione, aliisque id genus præstigijs, vulgo fucum facere solent. Porrò quicquid est vel nigri salis quem Momo tribuunt, vel candidi, quem Mercurio ascribunt, id omne hic copiosissimè reperias licebit. Sumpsit exordium à difficultate rei, quam collatione quadam amplificat. Atque statim defendit institutum suum, exemplo superioris scriptoris.

a AVGIAE bubile repurgare.] *Allegoria prouerbialis in hominem aut rem maiorem in modum inquinatam, quæ etiam vsus est in Fugitiuis, vbi historiam Augeiæ adscripsimus,*

ad

ad quam alludit. b Nos verò multum.] *Collatio vtriusque argumenti.* c Latronem memoriæ prodemus.] *Latrones illi sunt, qui spe prædæ hominum vitæ insidiantur, quales sunt, grassatores & viarum obsessores. vnde latrocinium.* d Corpore igitur.] *Descriptio personæ, à qua ad narrationem paulatim ascendit.* e Cecropibus Eurybato, &c.] *Nobiles facinorosi. Meminit horum & Aeschines aduersus Ctesiphontem:* Οὔτε γὰρ Φρυνώνδας, οὔτε Εὐρύβατος, οὔτε ἄλλος τις πώποτε τῶν πάλαι πονηρῶν τοιοῦτος μάγος καὶ γόης ἐγένετο: i. *Nec Phrynondas, nec Eurybatus, nec alius quisquam veterum improborum vnquam talis magus & impostor fuit. Phrynondas cùm esset hospes Athenis, in negotijs Peloponnesiacis versabatur, homo versutus, malefi.us, impostor, summus malarum rerum artifex, vt hominis vocabulum in rei transierit appellationem. Etenim quoties insigniter malum, & sceleratum accipi volebant, Phrynondam appellabant. Eurybatus ex Cecropibus vnus fuit, insignitæ improbitatis homo. Cecropum autem historiam Erasmus noster retulit in adagio: Ne in lampygum incidas.* f Sostrato,] *Huius etiam meminit in quodam mortuorum dialogo colloquentis cum Minoë, & facinora sua in fatum transferentis.* g Nam ipse cùm aliquando.] *Amplificatio per collationem.* h Prorsum enim.] ὕλη *quædam & generalis vitiorum descriptio.* i Ita quum esset.] *Quæ adolescens gesserit:* k Inter multos autem.] *Quando & quæ à quibus didicerit, quibus cum versatus fuerit.* l Pharmaca mixta.] *Hoc carmen pluribus in locis est apud Homerum, præcipuè in Odyss. d. quod vsurpatur in Medicos imperitos, qui non rarò venenum pro remedio ministrant.* m Apollonio Tyaneo.] *Huius vitam octo libris Philostratus Lõnius scripsit. Hunc Herocles Christo æquiparauit: contra quem Eusebius Cæsariensis scripsit. Sed ego librum illum Philostrati, omnemque Apollonianæ vitæ scenam fabulosam arbitror, à fidei Christianæ hostibus confictam, vt haberent quem Soteri nostro opponerent. Nec me mouet, quòd Hieronymus Apollonij istius vitam à Philostrato scriptam attestetur: quia non ideò historiam ipsam approbat. Etenim aliud est, autorem citare, aliud approbare. Guilhelmus Philan-*

der Castilionius in suo in Vitruuium Commentario, hanc Apollonij vitam Luciano nostro adscribere videtur. n Verùm vbi iam.] Quæ sub virilem ætatem peregerit. o Amoribus esset idonea.] Causa & occasio rei gerendæ. p Pella.] Macedoniæ ciuitas est, vbi etiam Alexander Magnus natus dicitur. Solebant mulieres Pellæ Dracones alere, eosque ætate frigoris causa collo circumdare. Narrat Cicero, Alexandro somno consopito Draconem, quem Olympias mater alebat, visum esse ostendere radiculam, quâ sanaretur Ptolemæus. Strabo ait, vulneratò in Oritis Ptolemæo sagitta venenata, quondam Alexandro secundùm quietem visum esse, qui radicem, quâ Ptolemæus sanaretur ostenderet: Draconis nihil meminit.

q Ibi quum conspicerent.] Consilium ex effectu spei ac metus. r Olympiade.] De Olympiade Magni Alexandri matre, latè satis annotauimus in Dialogum Iouis & Alexandri. s Hinc iam bellum oritur.] Erasmus: Hinc belli initium dicit esse adagium, quod ad varios vsus potest accommodari, siue cùm ad incipiendum negotium accingi significabimus, siue cùm aliundè natam simultatem inuenimus, ac tumultum rerum exortum. t Hæc duo potissimùm] Metus & spes, vt eleganter & verè scribit hic Lucianus, diuinationem & auguria repererunt. Qui impensè cupiunt, suis votis vndecunque blandiuntur, & quidquid in omnem optati euentus trahunt. Rursum qui miserè metuunt, quauis ex re solatium formidinis aucupantur. Spes autem & metus vt nos afficiunt, vide eundem Lucianum, in Charonte, siue Contemplantibus, & in Demonacte. u Delum.] Apollinis Delij templum, in magna veneratione nedum Græcis, sed etiam exteris gentibus erat. x Hinc iam spectate.] Consultatio de loco.

y Cribro vaticinans.] Id est, stultè de rebus occultis diuinans. Paræmia sumpta à diuinationis genere, quod suspensa circumactoque cribro peragebatur. z Eæ tabellæ.] Principium impostura. A Hic rumor in omnem.] Rumor est sermo quidam in populo sine certo autore, de re aliqua recenti siue bona, siue mala. B Cocconas.] Cocconæ mors: in cuius locum Alexander, & quomodo idem pro diuino haberi cœpuus. C Quamobrem numerum.] Idque propter A. A.

E.Ξ. cum quibus literis ἀνὴρ compositum Alexandrum constituit. Significat autem A 1. Λ 30. E 5. Ξ 60. *qui numeri additi 96. constituunt, numerum in quatuor & viginti quater diuisibilem.* D Pellæus ille draco.] *Instrumentum futuræ actionis. Eum in valle Pelethronia, quæ sita est ad Pelij montis radicem, Aesculapius dicitur educasse. Et quanquam plura Draconum genera esse dicantur: vnum tamen est, referente Pausania, quod sola fert Epidaurus, mansuetum, & colore sufflauum: è Plinio Anguis vocatur, veneno carens, nisi per mensem Lunâ instigatus.* E Ergo posteaquã.] *Proœmium actionis, quo sibi viam ad cætera strauit.* F Iam verò mihi cognita.] *Fidem facit narrationi, ex circumstantijs loci & hominum.* G Adamantina.] *Quicquid inuictum, atque inexpugnabile, id adamantinum vocamus Est adamantis indomita vis ferri, ignisq; contemptrix. Theocritus in Pharmaceutria dixit, adamantem mouere posse, cuius vires sunt inuictæ. In Polo:* κἠκεμ' ἴσως ποτίδη ἐπεὶ οὐκ ἀδαμαντίνα ἐντι. *Id est,* Et fortè me aspiciet, quoniam non adamantina est. H Ast vbi.] *Principium actionis & consilij ab exemplo captum.* I Amphiarei.] *Is enim nouerat, quòd si iret Thebas, se nunquam reuersurum, hac de causa sæpè renuit: sed tandem circumuentus ab vxore, quæ dono torquem aureum à Polynice acceperat, coactus est eò proficisci, vbi occubuit. Sed vxor misera tales pœnas tandem pependit, quales Clytæmnestra.* K Eam ceræ partem.] *Qua arte obsignatas literas resoluerit.* L Reddebat oracula.] *Modus respondendi.* M Cæterùm ea.] *Quibus socijs & auxilijs vsus.* N Iámque paulatim.] *Qua arte aduersarios & Philosophos retuderit.* O Deinde non magno.] *Autophona responsa, quæ & quomodo data.* P Parthis Armenijsque.] *Exempla responsorum.* Q Et hactenus quidem.] *Transitio ad ea, quæ cum Romanis & exteris externis acta.* R Nam præter.] *Sacra & ritus peculiares ab eodem instituta, & quæ circa eadem flagitiosè commissa.* S Qui Deo dicarentur.] *Consecratio puerorum.* T Admoto ore sese complecteretur.] *Donatus in Eunuchum tria osculandi genera discernit: Oscula officiorum, basia pudicorum affectuum, suauia libidi-*

num quæ his exemplis confirmari possunt. Cicero ad Atticum: Aque vtinam ad complexum meæ Tulliæ, & osculum Atticæ venire possem. In Somnio Scipionis: Ille me amplexus & osculatus flere prohibebat. In Oratione pro Muræna: Scientiam iuris tanquam filiolam osculari. Basia & Basiationes vsurpat aliter Catullus, quàm Donatus adnotârit: Quæris quot mihi basiationes tuæ Lesbia sint satis? *alibi:* Basia multa basiarem. *alibi:* Da mihi basia mille. *Homerus:* Κῦσε δέ μεν κεφαλὴν, καὶ ἄμφω φάεα καλά. *Catullus:* Iucundum os oculo q́ue suauiabor. *Græcis autem* φίλημα *tantùm, & κύσον pro osculare.* κύσε *osculatus est.* V Lubet etiam.] *Exemplum dialogi Sacerdotis cuiusdam & Glyconis.* X Siquidem adiens ille] *Aliud periculosum Epicurei cuiusdam.*

Υ Atque Epicureo.] *Epicurus summum bonum in voluptate ponebat, non corporis, q́uemadmodum Aristippus, sed animi, hoc est, in absentia omnium dolorum. Traditur fuisse vitæ continentissimæ, nomen tamen voluptatis illud, in qua summũ bonum ponebat, effecit, vt ab eo homines voluptuarij, Epicurei dicantur. Sed necesse erat, inquit Lucianus, eum subinde vertere solum, tanquam impium, nullam vim cœlestem numénve diuinum existimantem.* Z Lignis ficulnis.] *Ex ligno ficulno fumum existere acerrimum, ac molestissimum, Plutarchus in Symposiacis perhibet. Si qua igitur ratio est, Alexandrum Pseudomantem impulit, vt Epicurei* κυρίας δόξας, *ficulnis cremaret lignis: ea (vt opinor) fuit, non vt eum nullius precij philosophum iudicaret.* Κύριαι *porrò* δόξαι *propositiones dicuntur, & axiomata rata & firma, cuiusmodi erant Epicuri.*

α Accipe iam facinus.] *Alia responsorum exempla quorum euentus omninò diuersi fuère.* β Erant autem.] *Interpretes oraculorum.* γ Insuper.] *Exempla barbaris redditorum.* δ Cæterùm pauca.] *Exempla eorum, quæ ipsi Luciano responsa ac facta.* ε Ego quum.] *Congressus Alexandri & Luciani.* ζ Aegialos.] *Aegialeus Phoronei, seu, vt alij volunt, Inachi filius fuit, cui Apis, cùm in Aegyptum trayceret, regnum Argiuorum reliquit. Ab eo igitur Aegialea cognominata fuit, quæ postea à Pelope Peloponnesos dicta est.*

TOZA-

ΤΟΞΑΡΙΣ Η ΦΙΛΙΑ. Μνησίππου καὶ Τοξάρεως.

TOXARIS, SIue Amicitia.

Eraſmo Roterodamo interprete.

ARGVMENTVM.

VIdetur hoc dialogo Lucianus amicitiæ dignitatem atque effectum commendare voluiſſe, dum Toxarim & Mneſippum introducit, alterum Scytharum, alterum Græcorum, in amicitijs colendis fidem, prædicantem. Vtrumque autem pro patria ſua contendentem, connumeratis aliquot ſuæ ætatis hominum exemplis, qui mutua inter ſe amicitia deuincti, extrema etiam pericula interim alij pro alijs obiêre. Occaſio contentionis à ſolenni ſacrificio & cultu Pyladis & Oreſtis, quibus illos Scythæ venerantur, ſumpta eſt, altero videlicet mirante, & cauſam ſciſcitante, ob quam homines externos, & etiam hoſtes ſuos, diuinis honoribus Scythæ proſequerentur: altero autem fidem & amicitiam illorum exponente, ob quam tantos honores conſecuti eſſent. Neque enim quicquam ſanctius aut religioſius à Scythis obſeruari & cuſtodiri, quàm amicitiam, eaque magis illos iactare ſeſe, quàm vllis alijs operibus ac rebus. Interim tamen & illa memorabilia ſunt, quæ de ritu iungendi fœderis & amicitiæ, cuius etiam Herodotus meminit in Melpomene, & de conſuetudine contrahendi auxilia atque exercitus, obiter addit.

Interlo-

Interlocutores: Mnesippus Græcus, Toxaris Scytha.

MNESIPPVS.

Τί φῄς, ὦ Τόξαρι, θύειν Ὀρέστῃ καὶ Πυλάδῃ ὑμᾶς οἱ Σκύθαι, καὶ θεοὺς εἶναι πιστεύειν αὐτούς; Τόξ. θύομεν, ὦ Μνήσιππε, θύομεν, οὐ μέντοι θεοὺς γε οἰόμενοι εἶναι, ἀλλὰ ἄνδρας ἀγαθούς. Μνήσ. νόμος δ' ὑμῖν, καὶ ἀνδράσιν ἀγαθοῖς ἀφθάνοσι θύειν ὥσπερ θεοῖς; Τόξ. οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑορτὰς καὶ πανηγύρεσι τιμῶμεν αὐτούς. Μνήσ. τί θηρώμενοι παρ' αὐτῶν; οὐ γὰρ δήπου ὠφελίας εἵνεκα θύετε αὐτοῖς, νεκροῖς γενοῦσιν. Τόξ. οὐ χάριν μέν γε ἴσως, εἰ καὶ οἱ νεκροὶ ὑμῖν εὐμενεῖς εἶεν, οὐ μὴν ἀλλὰ, καὶ πρὸς τοὺς ζῶντας ἄμεινον οἰόμεθα πράξειν, μιμνῃσκόμενοι τῶν ἀείσων. καὶ τιμῶμεν ἀφθάνους· ἡγούμεθα γὰρ οὕτως ἂν ὑμῖν πρὸς τοὺς

QVid ais, Toxaris? Sacrificatis[a] Oresti ac Pyladi[b] vos Scythæ, deosq; esse illos creditis? TOX. Sacrificamus, Mnesippe, sacrificamus inquam: haud tamen deos esse arbitrati, sed viros bonos. MNES. An verò mos apud vos, etiam bonis viris, posteaquam vita defuncti sunt, perinde vt dijs sacra facere? TOX. Non istuc modo, verùm eosdem festis diebus ac celebribus conuentibus honoramus. MNES. Quid captantes aut sperantes ab illis? Neque enim quo beneuolentiam illorum concilietis, ob id rem diuinam illis facitis, quum iam sint mortui. TOX. Nihil officiat fortasse, si & eos qui mortui sunt, propitios haberemus. quanquam non ob id tantùm hæc facimus: quin magis existimamus nos rem vehementer conducibilem, & his qui in vita sunt, esse facturos, si præstantium virorum memoriam celebremus, honoremq; habeamus ijs, qui vita defuncti sunt. Siquidem hac ratione futurum

πολλοὺς ὁμοίους αὐτοῖς ἐθελῆσαι γενέσθαι. Μνήσιπ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὀρθῶς γινώσκετε, Ορέστην δὲ καὶ Πυλάδην, τίνι ποτὲ μάλιστα θαυμάσαντες, ἴσους ἐποιήσασθε, καὶ ταῦτα, ἐπὶ νυὸς ὄντας ὑμῖν, ἢ τὸ μέσιον πολεμίους; οἵ γε ἐκ τῆς σφαγῆς, ναυαγίᾳ περιπεσόντας, οἱ τότε Σκύθαι συλλαβόντες ἀπῆγον, ὡς τῇ Ἀρτέμιδι καταθύσοντες, ἐπιθέμενοι τοῖς δεσμοφύλαξι, καὶ τῆς φρουρᾶς ἐπικρατήσαντες, τόν τε βασιλέα ἐτέινουσι, καὶ τὴν ἱέρειαν παραλαβόντες, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἀρτεμιν αὐτὴν ἁρπάσαντες, ᾤχοντο ἀποπλέοντες, καταγελάσαντες τοῦ ἡμετέρου τῶν Σκυθῶν νόμου. ὥστε εἰ διὰ ταῦτα τιμᾶτε τοὺς ἄνδρας, οὐκ ἂν φθάνοιτε πολλοὺς ὁμοίους αὐτοῖς ἐξεργασάμενοι. καὶ τέως τοῦτο μὲν ἀκριβῶς τὰ παλαιὰ σκοπεῖτε, εἰ καλῶς ἔχει ὑμῖν πολλοὺς εἰς τὴν Σκυθίαν Ορέστας καὶ Πυλάδας καλεῖν.

ΜΝΗΣ. ἐμοὶ

futurum arbitramur, vt multi apud nos illorum similes euadere cupiãt. MNES. Ista quidem rectè iudicatis: at Pyladem atque Orestem quo nomine potissimùm suspexistis, vt diis eos æquaueritis, idque adeò quum hospites vobis essent, vel, quod grauius, hostes? Quippe posteaquam naufragio eiecti, ab iis qui tum Scythiam incolebant, essent comprehensi abducticque, vt Dianæ immolarentur: adorti carcerarios, neque non oppressis excubiis & regem trucidârunt, & assumpta sacerdote, quin ipsa quoque Diana sublata, nauigio sese præripuerunt, irrisa publica Scytharum lege. Quòd si ob istiusmodi facta honorem habetis viris: facilè assecuti fueritis, vt multos illorum similes reddatis. Iámque ipsi ab hoc die vsque ad prisca illa respicite, num vobis expectarit multos in Scythiã Orestes ac Pylades appellere.

Nam

ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖτε τάχιστα ἂν οὕτως ἀσεβεῖς αὐτοὶ, καὶ ἄθεοι γενέσθαι, τῶν περιλοίπων θεῶν τὸν αὐτὸν τρόπον ὑμῖν ἐκ τῆς χώρας ἀπεξενωθέντων. εἶτ' οἶμαι, ἀντὶ τῶν θεῶν ἁπάντων, τοὺς ἐπ' ἐξαγωγῇ αὐτῶν ἥκοντας ἄνδρας ἐκθειάσετε, καὶ ἱεροσύλοις ὑμῶν οὖσι θύσετε, ὡς θεοῖς. εἰ γὰρ μὴ ἀντὶ τούτων Ορέστην καὶ Πυλάδην τιμᾶτε, ἀλλ' εἴπερ τι ἄλλο, ὦ Τόξαρι, ἀγαθὸν ὑμᾶς εἰργάσαντο, ἀνθ' ὅθου πάλαι οὐ θεοὺς εἶναι δικαιώσαντες αὐτοὺς, νῦν τὸ ἔμπαλιν θύσαντες αὐτοῖς, θεοὺς εἶναι νενομίκατε, καὶ ἱερείοις ὀλίγου δεῖν τότε γενομένοις, ἱερεῖα νῦν προσάγετε· γελοῖα γὰρ ἂν ταῦτα δόξειε, καὶ ἐπεναντία τοῖς πάλαι. Τοξ. καὶ ταῦτα μὲν, ὦ Μνήσιππε, γενναῖα τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, ἃ κατέλεξας. τὸ γὰρ δύο ὄντας, οὕτω μέγα τόλμημα τολμῆσαι, καὶ τοσοῦτον ἀπὸ τῆς αὐτῶν ἀπάραντας, ἐκπλεῦσαι εἰς τὸν Πόντον,

Nam mihi quidem isto pacto mox futurum videtur, vt religionis ac deorum expertes reddamini: dijs qui reliqui sunt, ad eundem modum è regione vestra in exilium ablegatis: postea, opinor, deorum omnium vice, viros qui illos eiectum venerant, diuinitate donabitis: & qui sacrilegi in vos fuerunt, ijs tanquam dijs sacrificabitis. Quòd si nequaquàm horum gratiâ Orestem ac Pyladem colitis, sed aliud quippiam Toxaris, in vos beneficij contulerunt, quâ gratiâ quùm olim non esse deos iudicaueritis, nunc è regione sacra illis facientes, deos esse decreuistis: & qui tum parum aberant, vt victimæ fierent, ijs nunc victimas offertis? Enimuerò ridicula videantur ista, & cum his quæ quondam statueratis pugnantia. TOX. *Et ista quidem, Mnesippe, præclara sunt virorum illorum facinora, quæ commemorâsti: videlicet, duo cùm essent, tam ingentē ausum audere, vt tā procul à sua patria profecti,*

mare

Πόντον, ἀπέρατον ἔτι τοῖς Ἕλλησιν ὄντα, πλὴν μόνων τῶν ἐπὶ τῆς Ἀργοῦς εἰς τὴν Κολχίδα στρατευσάντων, μὴ καταπλαγέντας, μήτε τοὺς μύθους τοὺς ἐν αὐτῷ, μήτε τὴν προσηγορίαν καταλάσαντας, ὅτι ἄξενον ἐκαλεῖτο, οἶα, οἶμαι, ἀγρίων ἐθνῶν οἰκητόρων, καὶ ἐπειδὴ ἑάλωσαν, ὅτως ἀνδρῶς χρησασθαι τῷ πράγματι, καὶ μὴ ἀγαπῆσαι, ἐὰ σῳφρονήσαντα μόνον, ἀλλὰ τιμωρησαμένους τὸν βασιλέα τῆς ὕβρεως, καὶ τὴν Ἄρτεμιν ἀναλαβόντας ἀπενεῦσαι. ὡς ταῦτα ἐὰ θαυμαστὰ, καὶ θείας τινὸς τιμῆς ἄξια παρὰ πάντων, ὁπόσοι ἀρετὴν ἐπαινοῦσιν; ἀτὰρ ἐ ταῦτα ἡμεῖς Ὀρέστῃ καὶ Πυλάδῃ ἐνιδρύσθω ἥρωσιν αὐτοῖς κρώμεθα. Μνή. λέγοις ἂν ἤδη ὅ, τι σημεῖον καὶ θεῖον ἄλλο ἐξηργάσασθε. ἐπεὶ ὅλον ἐν τῷ πλῷ καὶ τῇ ἀφιξίᾳ, πῶς ἂν οἱ θεατέρους ἐκείνων ἀφελέσθαι τοὺς ἐμπόρους, καὶ μάλιστα τοὺς Φοίνικας ἀπεργάσαιντο. ἐπὶ ὅσον ἐν

mare transmitterent, Græcis ad id vsque temporis intactũ, nisi solis his, qui Argo in Colchidẽ traiecerunt exercitũ: nihil expauefacti, neq; fabulas quæ de illo feruntur, neq; appellationẽ veriti quòd inhospitũ vocaretur, videlicet (opinor) quòd feræ vndique gentes accolerent: deinde quum iam capti essent, vsque adeò strenuè sese gesserint: neq; sat habuerint si tantùm incolumes euaderent, nisi & à Rege acceptam contumeliam vlti, & Diana sublata abnauigassent. Quid? an non admiranda hæc, & quæ diuino quodã honore digna iudicent, quicquid est hominum qui virtutem suspiciũt? Quanquam non ista spectantes in Oreste ac Pylade, pro heroibus illos habemus. MNES. Atqui iam dices quidnam præter ista suspiciendum patrârint atq; diuinum. Nam quãtum ad nauigationem & peregrinationem attinet, non paucos profectò diuiniores istis ostendero negociatores, atque inter hos præcipuos Phœnicet,

κας αὐτῶν, οὐκ ἐς τὸν Πόντον, οὐδὲ ἄχρι τῆς Μαιώτιδος, καὶ τοῦ Βοσπόρου μόνον ἐσπλέοντας, ἀλλὰ πανταχοῦ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ βαρβαρικῆς θαλάττης ναυτιλλομένους. ἅπασαν γὰρ οὗτοι ἀκτὴν, καὶ πάντα αἰγιαλὸν, ὡς εἰπεῖν, διερευνησάμενοι καθ' ἕκαστον ἔτος, ὀψὲ τοῦ μετοπώρου, εἰς τὴν αὐτῶν ἐπανίασιν, οὓς κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, θεοὺς νόμιζε, καὶ ταῦτα, καπήλους καὶ ταριχοπώλους, εἰ τύχοι, τοὺς πολλοὺς αὐτῶν ὄντας. Τό, ἄκουε δὴ, ὦ θαυμάσιε, καὶ σκόπει, καθ' ὅσον ἡμεῖς οἱ βάρβαροι, εὐγνωμονέστερον ὑμῶν περὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν κρίνομεν, εἴ γε ἐν Ἄργει καὶ καὶ Μυκήναις οὐδὲ τάφον ἔνδοξόν ἐστιν ἰδεῖν Ὀρέστου καὶ Πυλάδου· παρ' ὑμῖν δὲ καὶ νεὼς ἀπρδέδεικται αὐτοῖς ἅμα ἀμφοτέροις, ὥσπερ εἰκὸς ἦν, ἑταίροις γε οὖσι, καὶ θυσίαι προσάγονται, καὶ ἡ ἄλλη τιμὴ ἅπασα. κωλύει τε οὐδὲν, ὅτι ξένοι ἦσαν, ἀλλὰ μὴ Σκύθαι, ἀγαθοὺς κεκρίσθαι. οὐ γὰρ ἐξετάζομεν ὅθεν οἱ καλοὶ καὶ ἀγαθοί εἰσιν, οὐδὲ

ces, qui non in Pontum, neq; ad Mæotidē vsq;, aut Bosporum tātum enauigāt, verùm quaquauersus Græcum ac Barbarū mare permetiuntur. Hi siquidem omnem oram, & omne littus (vt ita dixerim) perscrutatis in annos singulos, extremo demum autumno in suam patriam reuertuntur: quos scilicet ad eandem rationem pro dijs habeto: idq; etiamsi complures illorum caupones ac salsamentarios esse reperies.

TOX. Audi nunc, ô vir admirande, consideraq; quanto nos, qui Barbari vocamur, rectiùs vobis de bonis viris sentiamus. Siquidem in Argo atq; Mycenis ne sepulchrū quidem vllum insigne videre est Orestis ac Pyladis, apud nos verò & templum ostenditur ambobus illis communiter sacrum, ita vt par erat amicis: & hostiæ offeruntur, reliquúsque omnis honos. Porrò quòd hospites erant, non Scythæ, id verò nihil obstat quò minus boni viri iudicentur.

neq;

οὐδ' φθονοῦμεν, εἰ μὴ φίλοι ὄντες ἀγαθὰ εἰργάσαντο· ἐπαινοῦντες δὲ ἃ ἔτραξαν, οἰκείους αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἔργων ποιούμεθα. ὁ δὲ μάλιστα καταπλαγέντες, τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἀπαινοῦμεν, τοῦτό ἐστιν, ὅτι ἡμῖν ἔδοξαν φίλοι οὗτοι δὴ, ἄριστοι ἁπάντων γεγενῆσθαι, καὶ τοῖς ἄλλοις νομοθέται κατασεῖναι, ὡς χρὴ τοῖς φίλοις ἁπάσης τύχης κοινωνεῖν, καὶ ὑπὸ Σκυθῶν τῶν ἀρίστων θεραπεύεσθαι. καὶ ἄγε μετ' ἀλλήλων, ἢ ὑπὲρ ἀλλήλων ἔπαθον, ἀναγράψαντες οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἐπὶ στήλης χαλκῆς, ἀνέθεσαν εἰς τὸ Ὀρέστειον, καὶ νόμον ἐποιήσαντο, πρῶτον τοῦτο μάθημα, καὶ παίδευμα τοῖς παισὶ τοῖς σφετέροις εἶναι τὴν στήλην ταύτην, καὶ τὰ ἐπ' αὐτῆς γεγραμμένα διαμνημονεῦσαι. θᾶττον γοῦν τοὔνομα ἕκαστος αὐτῶν ἐπιλάθοιτο τοῦ πατρὸς, ἢ τὰς Ὀρέστου καὶ Πυλάδου πράξεις ἀγνοήσειεν. ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ νεὼ τὰ αὐτὰ, ὁπόσα ἡ στήλη δηλοῖ, γραφαῖς ὑπὸ τῶν παλαιῶν εἰκασμένα δείκνυται.

neq; enim perpendimus cuiates sint viri honesti ac probi: neq; inuidemus, si cũ amici nõ fuerint, res egregias gesserũt: quin magis admirãtes ea quæ patrârunt, ab ipsis factis domesticos ac nostrates illos ducimus. Quod aũt potissimũ stupentes in illis viris efferimus, illud est, ꝙ nobis visi sũt amici inter sese longè optimi extitisse, atq; alijs exemplo fuisse, quasiq; legẽ statuisse, quẽ admodũ oportet amicos omnem inter se cõmunicare fortunã: simulq; promeruisse vt à Scythis, qui in amicitiæ laude primas tenerẽt, colerẽtur. Itaq; quæcũq; alter cũ altero, vel alter pro altero tulit, ea maiores nostri descripta in colũna ærea reposuerũt in tẽplo Orestis: ac leges statuerũt, vt ea colũna prima esset institutio disciplinaq; liberis suis, si meminissent quæ in illa essent asscripta. Itaq; penè patris quisq; sui nomẽ citiùs obliuisceretur, quàm res gestas Orestis ac Pyladis ignoraret. Quin & in porticu templi eadẽ quæcũq; in colũna notãtur, priscorũ pictoris adũbrata visũtur:

πλέων Ορέστης ἅμα τῷ φίλῳ, εἶτα ἐν τοῖς λῃστικοῖς, διαφθαρείσης αὐτῶν τῆς νεώς, σωθεὶς κομισθῇ, καὶ πρὸς τὴν θυσίαν παρασκευασθῇ, καὶ ἡ Ἰφιγένεια ἤδη διατάττηται αὐτῶν, διαλαθὼν μὲν ἐπὶ τὸ ἕτερον τοίχωμα, ἤδη ἐκλελυκὼς τὰ δεσμὰ γέγραπται, καὶ φονεύων τὸν Θόαντα, καὶ πολλοὺς ἄλλους τῶν Σκυθῶν. καὶ τέλος, ἁρπάσαντε, ἔχοντε τὴν Ἰφιγένειαν, καὶ τὸν ἕτερον οἱ Σκύθαι δὲ ἄλλως ἐπιλαμβάνονται τῷ σκάφους ἤδη πλέοντος, ἐκκρεμαννύμενοι τῶν πηδαλίων, καὶ ἐπαναβαίνειν πειρώμενοι· εἶτ' ἀδὴν ἀνύσαντος, οἱ μὲν αὐτῶν τραυματίαι, οἱ δὲ καὶ, ἀλλ' ἄλλως, ἀφνήχονται πρὸς τὴν γῆν. ἔνθα δὴ καὶ μάλιστ' ἄν τις ἄρα, ὁπόσον ὑπὲρ ἀνθρώπων εὔνοιαν ἐπιδείκνυται, ἐν τῷ πρὸς τοὺς Σκύθας συμπλοκῇ. πεποίηκε γὰρ ὁ γραφεὺς ἑκάτερον ἀμυνόμενα καθ' ἑαυτὸ πολεμίων, ἀμυνόμενον δὲ τοὺς ἐπιφερομένους θατέρῳ, καὶ πρὸς ἐκείνου ἀπαντῶν, πειρώμενον τοῖς τοξεύμασι, καὶ

nempe Oreſtes vnà cum amico nauigans, deinde fracta inter abruptas cautes ipſorum naue comprehenſus, & ad victimã adornatus: iamq; Iphigenia initiat eos. Exadverſo verò in altero pariete idem iam vinculis exutus depictus eſt, ac Thoantem occidens, multoſq; ex Scythis alios. Poſtremò ſoluentes abducta Iphigenia, ac dea. Porrò Scythæ fruſtra ſcapham adoriuntur iam nantem, hærentes gubernaculis, ac conſcendere conantes. Deinde re fruſtra tentata, alij quidem ex eis ſaucij, alij verò eius rei metu compulſi, natatu ſemet in ſolum recipiunt: vbi vel maximè liceat perſpicere, quantam alter in alterum benevolentiam præſtiterit in conflictu cum Scythis. Fecit enim pictor vtrunque de hoſtibus in ſemet ruentibus ſecurum, propellentem autem eos qui in alterum feruntur, ac præ illo iaculis occurrere conantem:

pro

καὶ παρ' οὐδὲν τιθέμενον, εἰ ἀφοθανεῖται, σώσας τὸν φίλον, καὶ τὴν ἐπ' ἐκεῖνον φερομένην πληγὴν προαρπάσας τῷ αὐτοῦ σώματι. τὴν δὴ τοσαύτην εὔνοιαν αὐτῶν, καὶ τὴν ἐν τοῖς δεινοῖς κοινωνίαν, καὶ τὸ πιστὸν καὶ φιλέταιρον, καὶ τὸ ἀληθὲς, καὶ βέβαιον τοῦ πρὸς ἀλλήλους ἔρωτος, οὐκ ἀνθρώπινα ταῦτα ὠήθημεν εἶναι, ἀλλά τινος γνώμης βελτίονος, καὶ κατὰ τοὺς πολλοὺς τούτους ἀνθρώπους. οἱ μέχρι μὲν κατ' οὖρον ὁ πλοῦς εἴη, τοῖς φίλοις ἀγανακτοῦσιν, εἰ μὴ ἐπ' ἴσης κοινωνήσουσι τῶν ἡδέων. εἰ δέ τι καὶ μικρὸν ἀντιπνεύσειεν αὐτοῖς, οἴχονται, μόνους τοῖς κινδύνοις ἀπολιπόντες. καὶ γὰρ οὖν καὶ τόδε ὅπως εἰδῇς, οὐδὲν Σκύθαι φιλίας μεῖζον οἴονται εἶναι. οὐδὲ ἔστιν ἐφ' ὅτῳ ἄν τις Σκύθης μᾶλλον σεμνύναιτο, καὶ ἐπὶ τῷ συμπονοῦσαι φίλῳ ἀνδρὶ καὶ κοινωνοῦσαι τῶν δεινῶν. ὥσπερ οὐδὲν ὄνειδος μεῖζον παρ' ἡμῖν, τοῦ προδότην φιλίας γεγενῆσθαι δοκεῖν.

pro nihilóq; ducentem si intereat ipse, modò seruet amicum, vel suo ipsius corpore præueniens excipiensq; ictus in illum intentos. Iam verò tantam illorum beneuolentiam, atq; in rebus tristibus communionem, fidem, humanitatem, veritatem, deniq; constantiam alterius in alterum amoris: hæc haudquaquam humana putauimus esse, verùm animi cuiusdam præstantioris, quàm pro more vulgarium istorum mortalium, qui donec secundis ventis nauigatur, amicis indignantur nisi ex æquo participes fiant rerum lætarum: quòd si vel paululum eis venti reflare cœperint, aufugiunt, solos in periculis deserentes. Enimuerò & illud noueris, nihil amicitia melius arbitrantur Scythæ, neque est in quo Scytha magis glorietur, quàm in adiutandis amicis, communicandisq; rebus acerbis: quemadmodum neque probrum apud nos maius vllum, quàm amicitiæ desertorem videri.

δὲ ταῦτα Ορέστην καὶ Πυλάδην τιμῶμεν, ἀρίστους γενομένους τὰ Σκυθῶν ἀγαθὰ καὶ ἐν φιλίᾳ διενεγκόντας, ὃ πρῶτον ἡμεῖς ἁπάντων θαυμάζομεν, καὶ τοὔνομα ἐπὶ τούτοις αὐτῶν ἐθέμεθα, ἡρᾴκους καλλεῖσθαι, τοῦτο ἂν δέ ἐστιν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ φωνῇ, ὥσπερ ἂν εἴ τις λέγοι, φίλιοι δαίμονες. Μνή. ὦ Τόξαρι, οὐ μόνον ἄρα τοξεύειν ἀγαθοὶ ἦσαν Σκύθαι, καὶ τὰ πολεμικὰ τῶν ἄλλων ἀμείνους, ἀλλὰ καὶ ῥῆσιν εἰπεῖν, ἁπάντων πιθανώτατοι. ἐμοὶ γοῦν τέως ἄλλως γιγνώσκουτι, ἤδη καὶ αὐτῶν δίκαια ποιεῖν δοκεῖτε, οὕτως Ορέστην καὶ Πυλάδην ἐκθειάσαντες, ἐλελήθεις δέ με, ὦ γενναῖε, καὶ γραφεὺς ἀγαθὸς ὢν πάνυ γοῦν ἐναργῶς ἐπέδειξας ἡμῖν τὰς ἐν τῷ Ορεστείῳ εἰκόνας, καὶ τὴν μάχην τῶν ἀνδρῶν, καὶ τὰ ὑπὲρ ἀλλήλων τραύματα. πλὴν ἀλλ' οὐκ ᾠήθην ἂν οὕτω ποτὲ περισπούδαστον εἶναι φιλίαν ἐν Σκύθαις·

Has ob res Orestem ac Pyladē veneramur, quòd præstantes extiterint in Scytharū virtutibus atq; in amicitia præcellētes: id quod nos omniū maximè admiramur. Appellationē quoq; ex his illorū factis imposuimus, vt Coraci vocētur, quod quidē nostra in lingua perinde sonat, at si qs dicat dij amicitiæ præsides. MNE. *Hui Toxaris, profectò nō arcu modò valuerunt Scythæ, bellicisq; in reb. cæteris antecelluerunt, verùm vidētur & ad orandū persuadendumq; omniū aptissimi: vnde mihi quum dudum secus videretur, nunc eidē meritò fecisse videmini, qui sic Orestem ac Pyladem in deorum numerū retuleritis. Verùm illud me fugerat, vir optime, quòd pictor quoq; bonus esses. Admodum enim euidenter ostēdisti nobis quæ sunt in Orestis templo, picturas pugnamq; virorum, alteriq; pro altero suscepta vulnera. Tametsi non putâram amicitiā vsque adeò cultā fuisse quondā apud Scythas;*

magis

ἅτε γὰρ ξένους καὶ ἀγρίους ὄντας αὐτοὺς, ἔχθρα μὲν ἀεὶ σωεῖναι, καὶ ὀργῇ καὶ θυμῷ φιλίαν δὲ μηδὲ πρὸς τοὺς οἰκειοτάτους ἐπαναιρεῖσθαι, τεαμαιρόμενος τοῖς τεάλλοις ἃ περὶ αὐτῶν ἀκούομεν, καὶ ὅτι κατεσθίουσι τοὺς πατέρας ἀπεθανόντας. Τόξ. εἰ μὲν καὶ τἆλλα ἡμεῖς τῶν Ἑλλήνων καὶ δικαιότεροι τὰ πρὸς τοὺ γονέας, καὶ ὁσιώτεροι ἐσμὲν, οὐκ ἂν ἐν τῷ παρόντι φιλοτιμηθείην πρὸς σέ. ὅτι δὲ οἱ φίλοι Σκύθαι πολὺ πιστότεροι τῶν Ἑλλήνων φίλων εἰσὶ, καὶ ὅτι φιλίας λόγος πλείων παρ' ἡμῖν, ἢ παρ' ὑμῖν, ῥᾴδιον ἐπιδεῖξαι. καὶ πρὸς θεῶν τῶν Ἑλλήνων, μὴ πρὸς ἀχθηδόνα μου ἀκούσῃς, ἢν εἴπω τι ὧν κατανενόηκα, πολὺν ἤδη χρόνον ὑμῖν συγγινόμενος· ὑμεῖς γάρ μοι δοκεῖτε, τοὺς μὲν περὶ φιλίας λόγους ἄμεινον ἄλλων εἰπεῖν ἂν δύνασθαι, τὰ ἔργα δὲ αὐτῆς οὐ μόνον οὐ κατ' ἀξίαν τῶν λόγων

magis autem, quòd barbari essent atq; agrestes, simultate quidem, ira, rabieq; perpetuò committi: amicitiam verò ne in familiarissimos quidem exercere solitos: idq; coniiciens, quum ex alijs quæ de illis audimus, tum ex hoc, quòd progenitores suos vita defunctos deuorant. TOX. *An nos Græcis quùm alijs in rebus tum in his quæ ad parentum attinent cultum, sanctiores magisq; pij simus, in præsentiarum haudquaquam contenderim: quòd autem nostrates amici longè fideliores sint amicis Græcis, quodque amicitiæ ratio maior apud nos quàm apud vos, haud difficile fuerit docere. Ac per deos Græcorum, ne tibi molestum sit audire, si quæ perspexi, dixero, multum iam temporis apud vos versatus. vos enim mihi videmini præclarius cæteris de amicitia verba posse facere, vim verò factaq; illius adeò non solùm pro ser-*

γων ἐκμελετᾶν, ἀλλ' ἀπόχρη ὑμῖν ἐπαινέσαι τι αὐτῶν, καὶ δεῖξαι, ἡλίκον ἀγαθόν ἐστιν, ἐν δὲ τοῖς χρείαις προδόντες τοὺς λόγους, θραπιτσύητε, ἀκοιδὶ ὅπως, ἐκ μέσων τῶν ἔργων. καὶ ὁπόταν ὑμῖν οἱ τραγῳδοὶ τὰς ξιαύτας φιλίας ἐπὶ τῶν σκηνῶν ἀναβιβάσαντες δακνύωσιν, ἐπαινεῖτε, καὶ ἐπικροτᾶτε καὶ συνδυωδύουσιν αὐτοῖς ὑπὲρ ἀλλήλων οἱ πολλοὶ, καὶ συμδακρύετε, αὐτοὶ δὲ ὑμῶν ἄξιον ἐπαίνου ὑπὲρ τῶν φίλων παρέχεσθαι τολμᾶτε, ἀλλ' ἢν τῶν φίλων δυσθὲς τύχῃ, αὐτίκα μάλα, ὥσπερ τὰ ὀνείρατα, οἴχονται ὑμῖν ἐκ τοσῶν ἐκείνων τραγῳδίαι, ζῶσις κενοῖς ζώσις, καὶ ἀψύχοις προσωπέοις ἐοικότας ὑμᾶς ἀφεῖσαι, ἃ διηρημένα τὸ στόμα, καὶ τὰμμέγιθος ἐσχηκότα ἐδὲ τὸ σμικρότατον φθέγξασθαι ἡμῖν δυνάμενα, ὅσον γε διαλεκτόμενα ἐν τοῖς περὶ φιλίας λόγοις, τοσοῦτον ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῖς πλουτήσομεν. ἔχ' οὖν ἀσκεῖ, ὅτῳ νῦν ποιῶμεν.

monum dignitate non exercere, vt satis vobis sit prædicare eam, & quantum sit bonum, ostendere: at vbi vsu venit, deficientes à sermonibus, nescio quomodo è medio negocio ausugitis. Cæterùm quum Tragœdi in scenã progressi, istiusmodi amicitias vobis repræsentãt, plerique laudatis atque applauditis, ac pro se mutuò periclitantibus illis lachrymatis, ipsi verò nihil dignum laude pro amicis præstare auderetis: quin siquando fortè accidat vt egeat amicus, ibi protinus non secus atque insomnia procul auolantes euanescunt vobis multæ illæ tragœdiæ, vosq; similes relinquunt inanibus istis ac mutis personis, quæ diducto rictu, atque immanè hiantes, ne minimum quidem loquuntur. At nos ediuersò, quò sumus in dicendo de amicitia posteriores, hoc in præstanda ea præcedemus. Quare, si videtur, ista in præsentiarum agamus

priscos

τοὺς μὴ παλαιοὺς φίλους ἀτρεμεῖν ἐάσωμεν, εἴ τινας ἢ ἡμεῖς ἢ ὑμεῖς τῶν πάλαι καταριθμεῖν ἔχομεν, ἐπεὶ κατά γε τοῦτο πλεονεκτοῖτε ἄν, πολλοὺς καὶ ἀξιοπίστους μάρτυρας, τοὺς ποιητὰς πρῶτ' μόνοι, τὴν Ἀχιλλέως καὶ Πατρόκλου φιλίαν, καὶ τὴν Θησέως καὶ Πειρίθου, καὶ τὴν ἄλλην ἑταιρείαν, ἐν καλλίστοις ἔπεσι καὶ μέτροις ῥαψῳδοῦντας. ὀλίγους δέ τινας προχειρισάμενοι τῶν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν διηγησάμενοι, ἐγὼ μὲν τὰ Σκυθικὰ, σὺ δὲ τὰ Ἑλληνικά· καὶ ὁπότερος ἂν ἐν τούτοις κρατῇ, καὶ ἀμείνους πράσχηται τοὺς φίλους, αὐτός τε νενικηκὼς ἔσται, καὶ τὴν αὐτοῦ ἀνακηρύξει, καλλίστον ἀγῶνα καὶ σεμνότατον ἀγωνισάμενος. ὡς ἔγωγε πολὺ ἥδιον ἄν μοι δοκῶ μονομαχῶν ἡττηθεὶς, ἀπρτμηθῆναι τὴν δεξιὰν, ὅπερ τῆς Σκυθικῆς ἐπιτιμίον ἐστὶν, ἢ χείρων ἄλλου κατὰ φιλίαν κεκρίσθαι, καὶ ταῦτα, Ἕλληνος Σκύθης αὐτὸς ὤν.

Μνή.

priscos illos amicos valere sinamus, si quos vel nos vel vos ex his qui olim fuêre, recensere valemus, quando ista quidem parte vos nimirum superaueritis cõpluribus ac grauibus adductis testibus, nempe poëtis, qui Achillis & Patrocli amicitiam, tũ Thesei Pirithoiq́, neque non aliorum necessitudinem, pulcherrimis versibus carminibusq́ contexuerunt. Quin paucos quosdam in medium afferamus ex his qui nostra ipsorũ memoria fuerunt, atq́ eorum res gestas exponam⁹: ego quidẽ Scythicas, tu verò Græcanicas. Et in his vter superârit, melioráq́ produxerit amicorum exempla, is & victor esto, ac suam ipsi⁹ victori am promulgato, tanquam qui pulcherrimum honestissimumq́ certamẽ de certârit: adeò vt ego quidem nõ paulò malim mihi in singulari victo certamine dextram amputari (nam est apud Scythas victo pœna) quàm in amicitia quopiam inferior iudicari, præsertim Græco, ipse Scytha quum sim-

Μνή, ἔστι δ', Τόξαρι, ὁ φαῦλον τὸ ἔργον ἀνδρὶ, οἵῳ σοί, πολεμικῷ μονομαχῆσαι, πολυν ὑπόχους καὶ τεθηγμένους ὀρθοπαναρμονίῳ τοῖς λόγοις, ὁ μὲν ἀγνοῶς γε οὕτω καταπροϊδοὺς ἐν βραχεῖ τὸ Ἑλληνικὸν ἅπαν, ἐποχωρήσομαί σοι. καὶ γὰρ ἂν εἴη παράλογον, εἰ μὴ ἐκείνοις ἀπιθάνως ζῶντας τῶν Σκυθῶν, οἵους οἵ τε μῦθοι λαλοῦσι, καὶ αἱ ὑμέτεραι παλαιαὶ γραφαὶ, ὡς μικρῷ πρόσθεν ἐν μέσῃ ἐξεπαγόμην, Ἕλληνας δὲ πάντας, τοσαῦτα ἔθνη, καὶ τοσαύτας πόλεις ἐρήμους ὑπὸ σοῦ ἁλῶναι. εἰ γὰρ τοῦτο γένοιτο, οὐ πάνυ ἀξιάλογον ὥσπερ ὑμᾶς, ἀλλὰ πάνυ γλῶτταν ἀποτμηθῆναι, καλόν. πότερον δ' ἀείσασθαι χρὴ τὸν ἀριθμὸν ὑμῖν τῶν φιλικῶν τούτων πράξεων, ἢ ὁπόσῳ ἄν τις πλείους ἔχῃ λέγειν, τοσούτῳ ἀπροϊδοτέρῳ δόξειεν ἂν πρὸς πάνυ νικᾶν. Τόξ. οὐδαμῶς, ἀλλ' ἐκείσε μὴ ἐν ᾧ πλεῖστα αὐτῶν τὸ κράτος, ἀλλ'

MNE. Quàquam est haud mediocris negocij, cum viro, ita vt tu es, bellatore, singulari certamine congredi, tũ admodum instructo missilibus ac penetralibꝰ narrationibus: haud tamẽ vsqueadeò ignauiter tã citò vniuersam deserens Græciam, tibi cessero. Etenim vehemẽter absurdum fuerit, quum duo illi tantum vicerint Scytharum, quantum fuisse declarant tum fabulæ, tum vetustæ vestræ picturæ, quas paulò antè scitè admodum repræsentabas: Græcos omneis, tot nationes, tot ciuitates, nullo defendente vinci abste. Nam istuc si fiat, non dextram, quemadmodum apud vos solet, sed linguam execari conueniat. Sed vtrũ spectare nos oportet, numerúmne eorum quæ amicè quis gesserit: an magis quòd plures alteruter amicos referre poterit, hoc victoria dignior videbitur? TOX. Nequaquam, imò non multitudine vis horũ spectetur, verùm

ἀλλ' εἰ ἀμείνους, καὶ εἰ τομώτεραι φαίνοιντο αἱ σαὶ τῶν ἐμῶν. ἴσαι τὸν ἀριθμὸν οὖσαι, καιριώτερα δηλονότι, ἐγράβοντά μοι τὰ τραύματα, καὶ θᾶττον ἐνδώσω πρὸς τὰς πληγάς. Μνή. εὖ λέγεις, καὶ ὡρίσθωσαν, ὁπόσαι ἱκαναί. Τό. πέντε ἔμοιγε δοκοῦσιν ἑκατέρω. Μνή. καμοὶ δοκεῖ. πρότερος δὲ λέγε, ἀλλὰ ἐπομοσάμενος ἢ μὴν ἀληθῆ ἐρεῖν· ἄλλως γὰρ ἂν πλάττειν τὰ τοιαῦτα, οὐ πάνυ χαλεπὸν, καὶ ὁ ἔλεγχος ἀφανής. εἰ δὲ ὁμόσειας, οὐχ ὅσιον ἀπιστεῖν. Τό. ὀμούμεθα, εἴ τι καὶ ὅρκου δεῖν νομίζεις. Μνή. τίς δὲ σοι τῶν ἡμετέρων θεῶν, ἆρ' ἱκανὸς ὁ φίλιος; Τό. καὶ μάλα, ἐγὼ δὲ τὸν ἐπιχώριον ὀμοῦμαί σοι ἐν τῷ ἐμαυτοῦ λόγῳ. Μνή. ἴστω τοίνυν ὁ Ζεὺς ὁ φίλιος, ἢ μὴν ὁπόσα ἂν λέγω πρὸς σὲ, ἢ αὐτὸς εἰδὼς, ἢ παρὰ ἄλλων, ὁπόσον οἷόν τε ἦν, δι' ἀκρι-

TOXA. Et maximè. iurabo, meapte in lingua.

verùm si quæ tu narrabis facta, his quæ narrabo, videantur præstantiora, magisq; penetrantia: tum nimirum etiamsi numero paria sint, opportuniora magisque lethalia mihi facient vulnera: ac penè memet ad ictus accommodabo. MN. Probè loqueris. Statuamus igitur quot erunt satis. TOXA. Mihi quidem satis fore videtur, si vterque quinq; narret exempla. MNE. Itidem mihi videtur. ac prior dicito, verùm adiuratus, nimirum non nisi vera dicturum. alioqui fingere eiusmodi, non admodum fuerit difficile: palàm autem refelli non queant. Porrò si iuraris, nefas sit non habere fidem TO, Iurabimus, si quid etiam iureiurando opus esse censes. MN. Quis tibi è dijs nostratibus, num satisfaciat Iupiter Philius? Ego quoque tibi nostratem MNES. Testis igitur esto Iupiter Philius, quæcunque dicturus sum apud te, ea nimirũ vel quæ viderim ipse, vel quæ ab alijs quoad fieri potuit, diligen-

ἀκριβείας ἐκπυνθανόμενος ἐρεῖν, μηδὲν παρ' ἐμαυτοῦ ἐπιτραγῳδῶν. καὶ πρώτην γέ τοι τὴν Ἀγαθοκλέους καὶ Δεινίου φιλίαν διηγήσομαι, ἀοίδιμον ἐν τοῖς Ἰωσι γενομένην. Ἀγαθοκλῆς γὰρ οὗτος ὁ Σάμιος οὐ πὲ πολλοῦ ἐγένετο, ἄριστος μὲν ἐς φιλίαν, ὡς ἔδειξε, τἆλλα δὲ οὐδὲν ἀμείνων Σαμίων τῶν πολλῶν, οὔτε ἐς τὸ γένος, οὔτε ἐς τὴν ἄλλην πρίουσίαν, Δεινίᾳ δὲ τὸ Λυσίωνος Ἐφεσίῳ φίλος ἐκ παίδων ἦν. ὁ δὲ Δεινίας ἐπλουτεῖ ἄρα εἰς ὑπερβολὴν, καὶ ὥσπερ εἰκὸς νεόπλουτον ὄντα, πολλοὺς καὶ ἄλλους εἶχε περὶ αὐτὸν, ἱκανοὺς μὲν συμπιεῖν, καὶ πρὸς ἡδονὴν συνεῖναι, φιλίας δὲ πλεῖστον ὅσον ἀπρεδέοντας. τέως μὲν οὖν ἐν τούτοις καὶ ὁ Ἀγαθοκλῆς ἐξηταίζετο, καὶ συνῆν, καὶ συνέπινεν αὐτοῖς, οὐ πάνυ χαίρων τῇ τοιαύτῃ διατριβῇ, καὶ

diligentissimè perceperim, narraturum, nihil ex me ipso comminiscentem, alleuantémque. Ac primo quidem loco, Agathoclis Diniæque amicitiam referam, quæ apud Ionas est celebratissima. Nam Agathocles hic, qui Samius fuit, non ita pridem vixit, vir in amicitia quidem præcipuus, ita vt re declarauit: cæterùm reliquis in rebus vulgo Samiorum nihilo præstantior, neq; genere, neque cæteris item opibus. Huic cum Dinia Ephesio Lysionis filio amicitia à puero intercesserat. Porrò Dinias supra modum ditatus est, & quemadmodum solent ij qui nuper opes nacti sunt, complures & alios secum habebat, satis quidem idoneos illos & ad compotandum, & ad voluptariam consuetudinem, ab amicitia verò longè alienissimos.

Atque inter hos interim habebatur Agathocles, conuiuebátque & compotabat illis, non admodum approbans eam viuendi rationem,

Dinias

καὶ ὁ Δεινίας οὐδὲν αὐτὸν ἐντιμότερον εἶχε τῶν κολάκων. τελευταῖον δὲ καὶ προσέκρουε, τὰ πολλὰ ἐπιτιμῶν, καὶ φορτικὸς ἐδόκει, ὑπομιμνήσκων καὶ τῶν προγόνων, καὶ φυλάττειν παραγγέλλων, ἃ μετὰ πολλῶν καμάτων ὁ πατὴρ αὐτῷ κτησάμενος, κατέλιπεν. ὥστε διὰ ταῦτα, οὐδὲ ἐπὶ τοὺς κώμους ἐπῆγεν ἔτι αὐτὸν, ἀλλὰ μόνος μετ' ἐκείνων ἐκώμαζε, λανθάνειν πειρώμενος τὸν Αγαθοκλέα.

καὶ δή ποτε ἑπὸ τῶν κολάκων ἐκείνων ὁ ἄθλιος ἀναπείθεται, ὡς ἐρῴη αὐτοῦ Χαρίκλεια, Δημώνακτος γυνὴ, ἀνδρὸς ἐπιφανοῦς, καὶ πρώτου Εφεσίων τὰ πολιτικά. καὶ γραμμάτια τε εἰσεφοίτα παρὰ τῆς γυναικὸς αὐτῷ, καὶ στέφανοι ἡμιμάραντοι, καὶ μῆλα τινα ἀπρεδηγμένα, καὶ ἄλλα, ὁπόσα αἱ μαστροποὶ ἐπὶ τοῖς νέοις μηχανῶνται, κατὰ μικρὸν, αὐτοῖς ἐπιτεχνώμεναι τοὺς ἔρωτας, καὶ ἀναφλέγουσαι τὸ πρῶτον ἐρᾶσθαι

Dinias autem nihilo hunc potiorem habebat, quàm cæteros adulatores. Tandem etiam offendere cœpit crebriùs obiurgans, molestùsque videbatur, quippe qui admoneret eum maiorum, præciperétque vt seruaret quæ multo labore parta pater illi reliquisset: adeò vt ob hæc ne ad comessationes quidem illum deinceps adhiberet, sed solus cum illis comessaretur, celare cupiens Agathoclem. Demum ab assentatoribus illis misero persuasum est quòd amaretur à Charicléa Demonactis vxore, viri illustris. atque inter Ephesios in honoribus ciuilibus primarij. Iam & literulæ à muliere ad illum ventitabant, & serta semimarcida, & mala quædam admorsa, denique quicquid ad hæc lenæ machinantur in adolescentes, quo paulatim illis amorem artibus quibusdam inserant, primúmque hac incendant opinione

ρᾶσθαι νομίζοντας. ἐπαγωγότατον γὰρ τοῦτό γε, καὶ μάλιστα τοῖς καλοῖς εἶναι οἰομένοις, ἄχρις ἂν λάθωσιν εἰς τὰ δίκτυα ἐμπεσόντες. ἡ Χαρίκλεια δὲ, ἦν ἀστεῖον μὲν γυναῖον, ἑταιρικὸν δὲ ἐκτόπως, καὶ τοῦ πεσεῖν ἀεὶ, καὶ εἰ παύνυ ἐπ' ὀλίγῳ ἐθελήσειέ τις. καὶ εἰ πεσίδοι τις μόνον, εὐθὺς ἐπέρνευε. καὶ δέος οὐδὲν ἦν, μή ποι ἀντείποι Χαρίκλεια. δεινὴ δὲ καὶ τἆλλα τεχνίτις, παρ' ἧν τινα βουλοὶ τῶν ἑταιρῶν, ἐπισπάσασθαι ἐραστὴν, καὶ ἀμφίβολον ἔτι ὄντα, ὅλον ἐποποιήσασθαι, καὶ ἐνεχόμενον ἤδη ἐπιτεῖναι, καὶ πεσεκκαῦσαι, ἄρτι μὲν ὀργῇ, ἄρτι δὲ κολακείᾳ, καὶ μετὰ μικρὸν ἐπεροψίᾳ, καὶ τοῦ πὲς ἕτερον ἀπρκλίνειν δοκεῖν. καὶ ὅλη συγκεκρότητο ἁπανταχόθεν ἡ γυνὴ, καὶ πολλὰ μηχανήματα πανεσκεύαστο κατὰ τῶν ἐραστῶν. ταύτην οὖν τότε οἱ Δεινίου κόλακες παραλαμ-

pinione, quòd sese credant amari. Nam plurimùm illicit & hoc, præsertim eos qui sibi formosi videntur, donec imprudentes in casses inciderint. Erat autem [c] Chariclêa vrbana quidem & elegans muliercula, at supra modum meretricia, sempérque illius, quicunque fortè adijsset, etiamsi quis admodum leuiter concupiuisset: quin si vel aspexisset duntaxat, protinus adnuebat: nec vllo pacto metuendum erat ne quando recusaret Chariclêa: admirabilis autem alioqui artifex, quauisq; meretrice doctior allicere amatorem, & ambiguus quum adhuc esset, totum subigere: at quum iam teneretur, incitare, ac magis magisq; accendere, nunc ira, nunc blandimentis, ac mox fastidio, deinde iniecta suspicione, quasi ad alium sese deflexura esset: postremò omni ex parte egregiè docta erat mulier & absoluta, artibúsque omnigenis in amantes instructa. Hanc igitur tum Diniæ adulatores accersiuerant

ταλαμβάνουσιν ἐπὶ τὸ μειράκιον, καὶ τὰ πολλὰ ὑπεκωμῴδουν, συνωθοῦντες αὐτὸν εἰς τὸν ἔρωτα τῆς Χαρικλείας. ἡ δὲ πολλοὺς ἤδη νέους ἐκτραχηλίσασα, καὶ μυρίους ἔρωτας ὑποκειναμένη, καὶ οἴκους πολυταλάντους ἀνατρέψασα, ποικίλον τι, καὶ πολυγύμνασον κακὸν, παραλαβοῦσα εἰς τὰς χεῖρας ἁπλοϊκὸν, καὶ ἄπειρον τῶν τοιούτων μηχανημάτων νεανίσκον, οὐκ ἀνῆκεν ἐκ τῶν ὀνύχων. ἀλλὰ περιέχουσα πανταχόθεν, καὶ διαπείρασα, ὅτε ἤδη παντάπασιν ἐκράτει, αὐτή τε ἀπώλετο ὑπὸ τῆς ἄγρας, καὶ τοῦ κακοδαίμονι Δεινίᾳ μυρίων κακῶν αἰτία ἐγένετο. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον οὐθὺς ἐκεῖνα ἐπ' αὐτὸν καθίει τὰ γραμμάτια, καὶ συνεχῶς πεμπομένη τὴν ἄβραν, ὡς ἐδάκρυσε, καὶ ἐπηγρύπνησε, καὶ τέλος, ὡς ἀπάγξει ἑαυτὴν ἡ ἀθλία ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, ἕως δὴ ὁ μακάριος ἐπείσθη καλὸς εἶναι, καὶ ταῖς Εφεσίων γυναιξὶ περιπόθητος. καί που συνηνέχθη

rant in adolescentulum, multáque assimulabant quo eum in amorem Charicléæ impellerent. Ita porrò quæ complures iam adolescentes iugulárat, & innumerabiles amores fuerat mentita, domosq; opulentas euerterat, varium quoddam atque inexpugnabile malum: vbi nacta manibus est simplicem & huiusmodi artium imperitum adolescentulum, haudquaquam amittebat ex vnguibus: sed vndique oppugnans tentánsque, vbi iam omnium esset compos, tum ipsa dum captat, capta periit tum infelici Diniæ innumerabilium malorum extitit causa. Nam primùm quidem statim literulas illa ad illum dat, ac subinde missitat ancillulam, quæ renunciaret vt fleret, vt vigilaret, postremò vt misera præ amore suffocatura esset sese: donec iam beatus ille persuasus, sibi formosus esse videretur, atque Ephesiorum vxoribus præter cæteros adamabilis. Ac tãdem in congressum adductus

νέχθη πολλὰ ἱκετευθεὶς, καὶ τὸ ἐντεῦθεν ἤδη ῥᾷον, ὡς τὸ εἰκὸς, ἀλώσεσθαι ἔμελλεν ὑπὸ γυναικὸς καλῆς, καὶ πρὸς ἡδονήν τε ὁμιλῆσαι ἐπισταμένης, καὶ ἐν καιρῷ δακρύσαι, καὶ μεταξὺ τῶν λόγων ἐλεεινῶς ὑποστενάξαι, καὶ ἀπιόντος ἤδη λαβέσθαι, καὶ εἰσελθόντι προσδραμεῖν, καὶ καλλωπίζεσθαι, ὡς ἂν μάλιστα ἀρέσειε, καί που καὶ ᾆσαι, καὶ κιθρίσαι, οἷς ἅπασι κατὰ τοῦ Δεινίου ἐκέχρητο. καὶ ἐπεὶ ἤσθετο πονήρως ἔχοντα καὶ διάβροχον ἤδη τοῦ ἔρωτι, καὶ τακερὸν γεγενημένον, ἄλλο ἐπὶ τούτοις ἐπενόει, καὶ τὴν ἄθλιον ἀπώλλυε· κύειν τε γὰρ ἐξ αὐτοῦ σκήπτεται, ἱκανὸν δὲ καὶ τοῦτο, βλαῖκα ἐραστὴν προσεκπυρῶσαι, καὶ οὐκέτι ἐφοίτα πρὸς αὐτὸν, φυλάττεσθαι ὑπό τ' ἀνδρὸς λέγουσα, πεπυσμένου τὸν ἔρωτα. ὃ δ' οὐκέθ' οἷός τε ἦν φέρειν τὸ πρᾶγμα, οὐδὲ ἠνείχετο, μὴ ὁρῶν αὐτὴν, ἀλλὰ ἐδάκρυε, καὶ τοὺς κόλακας ἐσέπεμπε, καὶ τοὔνομα τῆς Χρικλείας ἐπεβοᾶ-

adductus est, multis precibus exoratus. Et ex eo quidem tempore facilis iam erat cõiectura, fore vt caperetur à muliere formosa, ad voluptatem congredi docta, & in loco flere, & inter loquendum miserabiliter suspirare, & iam abeuntem amplecti, & adeunti obuiam occurrere, & formam colere sic vt maximè placitura esset: interdum vel voce vel cithara canere: quibus omnibus in Dininam vsa est. At vbi sensit excruciari, iámque amore illaqueatum, ac sub iugum esse factum: aliud ad hæc excogitat, quo miserum subuertat: grauidam se ex eo simulat (nam hoc quoque efficax ad magis ac magis inflammandum stultum amantem.) Neque postea commeabat ad illum, affirmans à viro obseruari sese, qui iam amorem persensisset. Hic verò rem iam non vltrà ferre potis erat: neque durare quibat, quum illam non aspiceret: sed lachrymabatur, adulatoresq; ad sese accersebat, ac Charicléæ nomen

ἐπιβοᾶζ· καὶ τῷ ἀκόνα πε-
λαβὼν αὐτῆς (ἐπιποίηζ δ᾽
λίθῳ λευκῷ) ἐκόκκυ. καὶ τί-
λ(ν)ᾳ; καταβαλὼν ἑαυτὸν εἰς
ζῦλάφος, ἐκυλίνδειζ, καὶ λύτ-
τα ἐῶ ἀκεισθῆς τὸ πρᾶγμα.
τὰ μὲν γὰρ ἄλλα, ἃ κατὰ μῆ-
λα, καὶ στεφάνους ἀντιδίδοζ
αὐτῇ, ἀκὰ σιωοικίαι ὅλαι, καὶ
ἀγροί, καὶ θεράπαιναι, καὶ ἐ-
σθῆτες ἀναθῆς, καὶ χρυσὸν,
ὁπόσον ἐθελήσαι. καὶ τί γὰρ;
ἐν Βραχεῖ ὁ Λυσίων(ν) οἶκος,
ὀνομαζόταt(ν) τῶν ἐν Ἰωνίᾳ
γνώμων(ν); ἐξελύτηζ ἤδη,
καὶ ἐξηκένωτο. ἔτα ὡς ἤδη
ἄν(ν) ἐῶ, ἀπολιπὼν αὐτὸν,
ἄλλον τινὰ, Κρῆτα νεανίσκον
τ ἐπολυσων, ἰδιῶτα, καὶ μετ-
βαίνῃ ἐπ᾽ ἐκεῖνον. ἡ κακὴ δὴ
αὐτ᾽, Διακεῖνος ἐπίσαγ. ἀμελὲ
μ(ν) ἐ δ᾽ ὁ Δᾶνίας, οὐχ
ὑπὸ γ᾽ Χαεικλείας μόνον, ἀλ-
λὰ καὶ ὑπὸ τῶν ἑταίρων (ἐκ-
κεῖνοι γὰρ ἐπὶ τὸν Κρῆτα ἤδη τ
ἐρώμενον μετεληλυθότ(ν)) ἔρ-
χεται παρὰ τὸν Ἀγαθοκλέα,
καὶ πολλὰ ἐλλότα ὡς ἔχοι πο-
νηρῶς τὰ πράγματα αὐτ(ν).
καὶ

nomen inclamabat: imaginemq; illius amplexus (candido enim lapide fecerat) eiulabat. Demum in solum abiyciens sese, iactabatur: planeque res extremæ dementiæ speciem obtinebat. Siquidem munera reddita sunt mulieri, non pro malorum aut corollarum præcio, sed solidæ domus, agri, famulæ, vestes florulentæ, auri quantum optaret. Quid multa? Breui Lysionis domus antea inter Iones nobilissima, exhausta est, atque exinanita. Deinde vbi iam exuccus esset, eo relicto alium quempiam adolescentulum Cretensem bene nummatum vena nata est, atque ad illum desciuit. Iam videlicet illum adamabat: atque is quidem credebat. Itaque Dinias neglectus non à Charicleâ modò, verùm etiã ab assentatoribus (nam isti quoque ad Cretensem amatorem iam desciuerant) ãbit ad Agathoclem, iampridè non insciũm quàm illi res miserè haberent.

καὶ αὐδούμενος τὸ πρῶτον, ὅμως διηγεῖτο πάντα, τὸν ἔρωτα, τὴν ἀπρείαν, τὴν ὑπεροψίαν τῆς γυναικὸς, τὸν ἀντεραστὴν τὸν Κρῆτα, καὶ τέλος, ὡς οὐ βιώσεται μὴ οὐχὶ συνὼν τῇ Χαρικλείᾳ. ὁ δὲ ἄκαιρον εἶναι νομίσας ἐν τούτῳ ἀχθυμνουσίαν τοῦ Δεινίᾳ διότι οὐ προσίετο μόνον αὐτὸν τῶν φίλων, ἀλλὰ τοὺς κόλακας αὐτοῦ πρετίμα, τότε ἢν μόνην εἶχε, πατρῴαν οἰκίαν ἐν Σάμῳ ἀπεμπολήσας, ἧκεν, αὐτοῦ τὴν τιμὴν κομίζων, τρία τάλαντα. λαβὼν δὲ ὁ Δεινίας, οὐκ ἀφανὴς εὐθὺς ἦν τῇ Χαρικλείᾳ, καλὸς ποθὲν ἄνθις γεγενημένος, καὶ ἄνθις ἡ ἄβρα, καὶ τὰ γραμμάτια, καὶ μέμψις, ὅτι μὴ πολλοῦ χρόνου ἀφίκετο. καὶ οἱ κόλακες συνέθεον, ἐπιπαλαμησόμενοι, ὁρῶντες ἐδώδιμον ἔτι ὄντα τὸν Δεινίαν. ὡς δὲ ὑπέσχετο ἥξειν παρ' αὐτὴν, καὶ ἧκε περὶ τὸν πρῶτον ὕπνον, καὶ ἔνδον ἦν ὁ Δημώναξ, ὁ τῆς Χαρικλείας ἀνὴρ, εἴτε καὶ ἄλλως αἰσθόμενος, εἴτε

Ac pudescens quidem initiò, tamen exposuit omnia: amorem, egestatem, arrogantiam mulieris, riualem Cretensem: in summa, non victurum sese nisi cum Chariclëa consuetudinem haberet. Ille verò intempestiuum esse ratus, id temporis exprobrare Diniæ, quapropter ex amicis vnum sese non admisisset, sed tum quidem assentatores suos sibi anteposuisset: diuendita, quam vnam habebat in Samo, domo paterna, precium illi attulit, talenta tria. Quæ simulatq; recepisset Dinias, haud clàm erat Chariclëæ rursus subitò formosus factus: rursus ancilla, & literulæ, & expostulatio, quòd iam diu sese non adisset. concurrerũt item adulatores applaudẽtes, vt viderunt Diniæ adhuc esse quod daret. Cùm aũt pollicitus esset sese vẽturum ad illã, venissetq; primo ferè somno, essetq; int9 Demonax Chariclëæ maritus, siue quòd alioqui præsenserat, siue

εἴτε καὶ ἀπὸ συνθήματος τῆς γυναικὸς, ἄμφω γὰρ λέγεται, ἐπαναστὰς ὥσπερ ἐκ λόχου, τήν τε αὔλειον ἀποκλείειν ἐκέλευε, καὶ συλλαμβάνειν τὸν Δεινίαν, πῦρ καὶ μαστίγας ἀπειλῶν, καὶ ξίφος ὡς ἐπὶ μοιχὸν σπασάμενος. ὁ δὲ συνιδὼν οὗ κακῶν ἦν, μοχλόν τινα πλησίον κείμενον ἁρπάσας αὐτόν τε ἀποκτείνει τὴν Δημώνακτα πατάξας εἰς τὴν κρόταφον, καὶ τὴν Χρίκλειαν οὐ μιᾷ πληγῇ ταύτην, ἀλλὰ καὶ τῶν μοχλῷ πολλάκις, καὶ τῶν ξίφει τοῦ Δημώνακτος ὕστερον. οἱ δ' οἰκέται τέως μὲν ἑστήκεσαν ἄφωνοι, τῶν παραδόξῳ τοῦ πράγματος ἐκπεπληγμένοι. εἶτα πειρώμενοι συλλαμβάνειν. ὡς καὶ αὐτοῖς ἐπῄει μετὰ τοῦ ξίφους, ἐκεῖνοι μὴ ὑπέφευγον· ὁ Δεινίας δὲ ὑπεξέρχεται, τηλικοῦτον ἔργον ἐργασάμενος, καὶ τὸ μέχει τῆς ἕω παρὰ τῶν Ἀγαθοκλεῖ διέτριβεν, ἀναλογιζόμενοι τὰ πεπραγμένα, καὶ περὶ τῶν μέλλοντων ὅ, τι ἀποβή-

siue de composito proditionéque vxoris (nam vtrunque fertur) exiliens velut ex insidijs, & atrium iubet occludere, & Diniam comprehendi, ignem ac flagra minitans, neque non gladium tanquam in mœchum educens. Ille porrò reputans quibus in malis esset: vecte quoniam de proximò, vt iacebat, arrepto, tum ipsum occidit Demonactem in tempus adigens: tum Charicléam. atque hanc quidem non ictu vno, verumetiam & vecte sæpiùs, & postea Demonactis gladio feriens. At famuli interea muti stabant, rei nouitate attoniti: deinde comprehendere conati, quum in hos quoque ferro insiliret, ipsi quidem aufugerunt, Dinias autem clàm sese subduxit, tanto patrato facinore. Et ad auroram vsque apud Agathoclem diuersabatur: pariterque & quæ facta essent reputabant, & quid in posterum esset euenturum,

ἀπρόσιτα, σκοποῦντες. ἔωθεν δὲ οἱ στρατηγοὶ παρῆσαν (ἤδη γὰρ τὸ πρᾶγμα διεβεβόητο) καὶ συλλαβόντες τὸν Δεινίαν, οὐδ' αὐτὸν ἔξαρνον ὄντα μὴ οὐχὶ πεφονευκέναι, ἀπάγουσι παρὰ τὸν ἁρμοστὴν, ὃς ἥρμοζε τὴν Ἀσίαν τότε. ὁ δὲ βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ ἀναπέμπει αὐτὸν, καὶ μετ' οὐ πολὺ κατεπέμφθη ὁ Δεινίας εἰς Βύαρον, νῆσον τῶν Κυκλάδων, ἐν ταύτῃ φεύγειν εἰς ἀεὶ τεταγμένος ἐπὶ τοῦ βασιλέως. ὁ δὲ Ἀγαθοκλῆς καὶ τἆλλα μὲν συνῆν, καὶ συναπῆρεν εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ συνεισῆλθεν εἰς τὸ δικαστήριον μόνος τῶν φίλων, καὶ πῶς οὐδὲν ἐνεδέησεν. ἐπεὶ δὲ ἤδη ἔφευγεν ὁ Δεινίας, οὐδὲ τότε ἀπελείφθη τοῦ ἑταίρου. καταφικάσας δὲ αὐτὸς ἑαυτοῦ, διέπριβεν ἐν Γνάρῳ, καὶ συνέφευγεν αὐτῷ, καὶ ἐπειδὴ πανταπάσιν ἠπόρουν τῶν ἀναγκαίων, παραδοὺς ἑαυτὸν τοῖς πορφυρεῦσι, συγκα-

considerabant. Vt autem diluxit, milites aderant (iam enim res erat diuulgata) comprehensumq; Diniam, nec hunc inficiantem homicidium, adducunt ad præfectum qui per id tempus Asiam moderabatur. Hic eum ad Persarum regem remittit. Nec ita multò pòst relegatus est Dinias in Gyaron insulam ex Cycladibus vnam, damnatus à rege, vt in ea, quoad viueret, exularet. Agathocles autem cum reliquis in rebus nunquam abfuerat, tum pariter soluit in Italiam, & amicorum solus vnà est in iudicium comitatus, neque vsquam defuit officio. Porrò vbi iam in exilium profectus est Dinias, ne tum quidem desertus est ab amico: quin potius ipse suapte sponte damnatus versabatur in Gyaro, simúlque cum illo exulem agebat. At quum iam rerum necessariarum omnium inopia laborarent, locans seipsum purpurariis vnà

συγκαταθύειν, καὶ τὸ γινόμενον ἐκ τούτου ἀφέρων, ἔτρεφε τὸν Δανίαν, καὶ νοσοῦντα δὲ ἐπὶ μήκιστον ἐθεράπευσε. καὶ ἀποθανόντος, οὐκέτι ἐπανελθεῖν ἐς τὴν ἑαυτοῦ ἠθέλησεν, ἀλλ' αὐτοῦ ἐμπεσὼν ἔμεινεν, αἰσχυνόμενος τὴν ἀθυμίαν ἀπολιπεῖν τὸν φίλον. τὸ δὲ ἔργον φίλε Ἑλλήνιος, ὃ πρὸς σὲ λέγω, οὐ πολλοῦ γε δεῖν ἐθέλω. ἔτι γὰρ οὐκ οἶδα εἰ πάντες διὰ συμβόλου, ἀφ' οὗ Ἀγαθοκλῆς ἐν Γυάρῳ ἀπέθανε. Τό γε μὴν εἰπεῖν σοι, ὦ Μνήσιππε, ἀνώμοζε ὢν ταῦτα ἐλέγχε, ἵνα μὴ ἀπιστεῖν ἂν ἐθελήσαμεν αὐτοῖς, ὅτῳ Σκυθικόν τινα φίλον. τὴν Ἀγαθοκλέα τὸν λεγόμενον, πλὴν δίδοσθαί μοί τινα καὶ ἄλλον ὅμοιον ἔφησε αὐτῷ. Μνή. ἔκβαλε δίνιον καὶ ἄθορον, ὦ Τόξαρι, Εὐθυδίκου τοῦ Χαλκιδέα. διηγεῖτο δέ μοι περὶ αὐτοῦ Σίμυλος, ὁ ναύκληρος ὁ Μεγαρικὸς, ὀμνύς τε καὶ ἐπομοσάμενος ἐκεῖνος μὲν αὐτὸς ἱστορηκέναι τὸ ἔργον πλεῖν μὲν γὰρ ἔφη ἐξ Ἰταλίας Ἀθήναζε, περὶ δυσὶν Πλειάδοιν

vnà cum aliis vrninabat, quódque hinc partum est referens, Diniam alebat. Quin & ægrotanti diutissimè inseruiit: & vbi vita defunctus est, noluit vnquam in patriam reuerti, verùm inibi perseuerauit in insula, pudori sibi fore ratus, si vel mortuum amicum deseruisset. Hoc tibi Græci factum amici retulerim, quod quidem non ita pridem accidit. haud enim scio si anni quinque præterierint quod Agathocles in Gyaro mortem obijt. TOX. At vtinam iniuratus ista, Mnesippe, dixisses, videlicet quo mihi fas esset eis non habere fidem. Adeò Scythicum quendam amicum Agathoclem istum describisti. quin vereor ne quem & alium isti similem narres. MNE. Audi iam & alium Toxari, Euthydicum Chalcidensem. Retulit autem mihi de hoc Simylus Nauclerus Megarensis, adiurans profectò se teste rem factam esse. Aiebat enim nauigauisse sese ex Italia Athenas, circiter Pleiadum occasum,

δος, συλλογιμαίους τινὰς ἀνθρώπων, κομίζων· ἐν δὲ τούτοις εἶναι τὸν Βυθύδικον, καὶ μετ' αὐτοῦ Δάμωνα τὸν Χαλκιδέα, καὶ τοῦτο ἑταῖρον αὐτοῦ. ἡλικιώτας δὲ εἶναι, τὸν μὲν Βυθύδικον, ἐρρωμένον καὶ μέγιστον, τὸν δὲ Δάμωνα, ὕπωχρον καὶ ἀσθενικόν, ἄρτι ἐκ νόσου μακρᾶς, ὡς ἐδόκει, ἀνιστάμενον. ἄχρι μὲν οὖν Σικελίας εὐτυχῶς διαπλεῦσαι ἔφη ὁ Σίμυλος σφᾶς. ἐπεὶ δὲ τὸ πορθμὸν διαπεράσαντες, ἐν αὐτῷ ἤδη τῷ Ἰωνίῳ ἔπλεον, χειμῶνα μέγιστον ἐπιπεσεῖν αὐτοῖς. καὶ τὰ μὲν πολλὰ τί ἄν τις λέγοι, τρικυμίας τινὰς, καὶ στροβίλους καὶ χαλαζας, καὶ ἄλλα, ὅσα χειμῶνος κακά; ἐπεὶ δὲ ἤδη σφᾶς κατὰ τὴν Σάκαυθον εἶναι, ἀπὸ ψιλῆς τῆς κεραίας πλέοντας, ἔτι καὶ σπείρας τινὰς ἐπισυρομένους, ὡς τὸ ῥόθιον ἐπιδέχεσθαι τῆς ὁρμῆς, περὶ μέσας νύκτας, οἷον ἐν τοιούτῳ σαλῷ ναυτιάσαντα τὸν Δάμωνα, ἐμεῖν ἐγκεκυφότα εἰς τὴν θάλασσαν

collecticios quosdam homines vehentem. in his fuisse Euthydicum, vnáque cum hoc Damonem Chalcidensem eiusdem amicum. Ac natu quidem eos æqualeis fuisse: verùm Euthydicum valentem, robustúmque: Damonem contrà subpallidum atque valetudinarium, quasi qui nuper (vt apparebat) ex diuturno morbo reualuisset. Itaque ad Siciliam vsque feliciter aiebat Simylus nauigasse ipsos. Cæterùm vbi transmisso freto, in ipso iam Ionio mari nauigarent, tempestatem maximam eis incubuisse. Quid autem attinet multa referre? immaneis quasdam procellas ac sinuosas, tum grandines, & si quæ alia tempestatis mala? Vt verò iam haud procul abessent à Zacyntho, nuda nauigantes antenna, prætereà & funes quosdam trahentes, quo nimirum vim impetumq; fluctus exciperent: circiter noctis medium, Damonem, qui in tãta iactatione nauseaeret, vomuisse in mare propenden-

λασσαν. ἔπτα, οἶμαι, τῆς νεὼς βαιότερον, ἐς ὃ λιχνὸφει μέρος, ἐπικλιθέισης, καὶ τοῦ κύματος συναπώσαντος, ἐκπεσεῖν, αὐτὸν ἐπὶ πλεῖον κεφαλὴν, ἐς τὸ πέλαγος, οὐδὲ συμμόνον τὸν ἄθλιον, ὡς ἂν καὶ ῥᾷον διώκασθαι νεῦν· αὐτὸς οὖν βοᾷν πυνθάμενον, καὶ μόγις ἑαυτὸν ὑπέχοντα τοῦ κλύδωνος. τὸν δὲ Εὐθύδικον, ὡς ἤκουσε (τυχεῖν δὲ συμμόνον τῷ ἐννῆσθαι) ῥίψαι ἑαυτὸν εἰς πλοῖον θαλασσαν, καὶ καταλαβόντα τὸν Δαμωνα, ἤδη ἀποκορούοντα (φάνεσθαι γὰρ ἐπὶ πολὺ ταῦτα, τῆς σελήνης καταλαμπούσης) συμπαρανήχεσθαι καὶ συγκουφίζειν. σφᾶς δὲ ἐπιθυμεῖν μὲν αὐτοῖς βοηθεῖν, καὶ ἐλεεῖν πλεῖον συμφορᾶν τῶν ἀνθρώπων, μὴ δύνασθαι δὲ μᾶλλον ὑπ' ἀνέμου ἀνωμάλου γενόμενους, πλεῖον ἐπέναι ποιῆσαι, φιλεῖ τι γὰρ πολλοὺς ἀφεῖναι αὐτοῖς, καὶ τῶν ἑαυτῶν τινας, ὡς ἐπὶ ζώντων ἀρυόμενος, ἅ τινι αὐτῶν περιτύχοιεν,

propendentem. Deinde, vt conijcio, naue vehementiùs in eam partem, in quam ille propendebat, inclinata, simulq; propellente fluctu, excidisse eum prono capite in pelagus: neque nudum tamen, videlicet vt misero vel natare commodè liceret. Mox itaque succlamasse quum præfocaretur, vixque sese ab vndis sustolleret. Porrò Euthydicum simulatque audisset (nam fortè fortuna nudus in strato tum erat) abiecisse semet in mare, arrepióque Damone, qui iam deficiebat (diutiùs enim ista videri poterant, luna scilicet relucente) vnà iuxta illum nasse, ac subleuasse. Ac voluisse quidem illis opitulari sese, miseratus virorum calamitatem, verùm nequîsse, quòd vento præualido reperentur. Illud tamen feciisse, subera complura ad illos proiecisse, tum ex contis aliquot, vt

χοιεν, καὶ τέλος, καὶ τὴν ἀποβαθραν αὐτὴν, ὐ μικρὰν οὖσαν. ἐννόησον τοίνυν πῶς θεῶν, ἢν τινα ἄν τις ἄλλην ἐπιδείξειν ἐπιδείξαιτο εὐνοίας βεβαιοτέραν, πῶς ἄνδρα φίλον ἐν νυκτὶ ἐκπεσόντα εἰς πέλαγος οὕτως ἠγριωμένον, ἢ κοινωνήσας τῆς θανατου. καί μοι ἐπὶ ὀφθαλμῶν λάβε τὴν ἐπανάστασιν τῶν κυμάτων, τὸν ἦχον τῆς ὕδατος ἐπικλωμένου, τὸν ἀφρὸν περιζέοντα, τὴν νύκτα καὶ τὴν ἀπόγνωσιν, εἶτα ἀπηνιγόμενον ἐκεῖνον, καὶ μόγις ἀνακύπτοντα, καὶ τὰς χεῖρας ὀρέγοντα τοῦ ἑταίρου, τὸν δὲ ἐπιπηδῶντα εὐθὺς, καὶ συννέοντα, καὶ δεδιότα μὴ πεαπόληται αὐτοῦ ὁ Δαμων· οὕτω γὰρ ἂν μαθοις, ὡς οὐκ ἀγεννῆ τοι καὶ τοῦτον φίλον, τὸν Εὐθυδικον διηγησάμην. Τό. πότερον δὲ ἀπώλοντο, ὦ Μνήσιππε, οἱ ἄνδρες, ἢ τίς αὐτοῖς ἐκ πραλόγου σωτηρία ἐγένετο; ὡς ἔγωγε οὐ μετρίως δεδοικα ὑπὲρ αὐτῶν.

Μνή.

ab his suspensi natarent, si quem fortè ex eis nanciscerentur, postremò scansoria quoque tabulata, quæ quidem erant neutiquam exigua. Cogita iam per deos quod aliud grauius beneuolentiæ documentum quispiam edere queat in hominem amicum, qui noctu decidisset in mare vsq; adeò sæuiens, quàm communicata morte? Iamq; adeò mihi ante oculos pone imminentes procellas, fragorē aquæ sese agglomerātis, spumā vndiq; efferuescentem, noctē, ac desperationem, ad hæc illum iā præfocari incipientem, vixq; vndis extantē, manusq; porrigētem amico: hunc autem incontāter insilientē, simulq; nantē, prorsusq; solicitum ne se prior Damon interiret. Sic enim profectò cognosces quod haud ingenerosum hūc quoque amicum, videlicet Euthydicū, retulerim. To. Vtrum perierunt viri, Mnesippe, an salus quæpiam ex insperato illis contigit? Adeò ego illis nō mediocriter timui.

MNE.

Μνή. θάῤῥει, ὦ Τόξαρι, ἐσώθησαν, καὶ ἔτι καὶ νῦν εἰσὶν Αθήνησιν, ἄμφω φιλοσοφοῦντες· ὁ μὲν γὰρ Σίμυλος ταῦτα μόνα εἶχε λέγειν, ἅποτε εἶδε τῆς νυκτὸς τὸν μὲν ἐκπίπτοντα, τὸν δὲ ἐπιπηδῶντα, καὶ νηχομένους, ἐς ὅσον ἐν νυκτὶ ἱκατορᾶν ἐδύνατο, τὰ δὲ ἀπὸ τούτου, οἱ ἀμφὶ τὸν Εὐθύδικον αὐτοὶ διηγοῦνται. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον, φελλοῖς τισι περιπεσόντας, ἀνέχειν ἐπὶ τούτων ἑαυτοὺς, καὶ ἀπνήχεσθαι πονήρως, ὕστερον δὲ, τὴν ἀπρβάθραν ἰδόντας, ἤδη πρὸς ἕω, προσνήξασθαί τε αὐτῇ, καὶ τὸ λοιπὸν ἐπιβάντας, εὐμαρῶς προσενεχθῆναι τῇ Ζακύνθῳ μετὰ δὲ τούτους, οὐ φαύλους ὄντας, ὡς ἔγωγ' ἂν εἴποιμι, ἄκουσον ἤδη τρίτον ἄλλον, οὐδὲν τί χείρονα αὐτῶν· Εὐδαμίδας Κορίνθιος, Αρετάῳ τῷ Κορινθίῳ καὶ Χαριξείνῳ τῷ Σικυωνίῳ, φίλοις ἐκέχρητο, εὐπόροις οὖσι, πενέστατος αὐτὸς ὤν. ἐπεὶ δὲ ἀπέθνησκε, δαθήκας

MNE. Bono animo es, Toxaris, seruati sunt, quin hodieq́ Athenis agunt ambo, philosophiæ dantes operam. Nam Simylus ea demum narrare poterat, quæ noctu videre licuit, hunc delapsum, illum desilientem, simulq́ nantes quatenus per noctem dabatur aspicere. Porrò quæ pòst hæc acciderint, Euthydicus ipse narrat. Primùm quidè subera quædam fortè nactos, suspendisse de his sese, atq́ ita hærentes fluitasse sanè quàm incommodè. deinde vbi tabulata conspexissent, iam sub auroram annasse, concensisq́ illis, commodè deinde nantes appulisse Zacynthum. Post hos autem, qui neutiquam mali sunt, vt ego quidem autumo, accipe iam tertium, nihilo istis inferiorem. Eudamidas Corinthius Aretæo Corinthio, & Charixeno Sicyonio amicis vtebantur, & ijs quidem opulentis quum ipse pauperrimus esset. Hic vita decedens, testamentum

ἀπέλιπε, τοῖς μὲν ἄλλοις ἴσως γελοίους, οἱ δὲ οὐκ οἶδα εἰ τοιαῦτα δόξουσιν, ἀνδρὶ ἀγαθῷ, καὶ φιλίαν τιμῶντι, καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτῇ πρωτείων ἁμιλλωμένῳ. ἐγέγραπτο γὰρ ἐν αὐταῖς· ἀφελείπω Ἀρεταίῳ μὲν τὴν μητέρα μου τρέφειν, καὶ γηρωκομεῖν, Χαριξείνῳ δὲ, τὴν θυγατέρα μου ἐκδοῦναι μετὰ πρεικὸς, ὁπόσην ἂν πλείστην ἐπιδοῦναι παρ' αὐτῆς δύνηται. ἦν δὲ αὐτῷ καὶ μήτηρ πρεσβύτις, καὶ θυγάτριον ὡραῖον ἤδη γάμου. ἦν δέ τι ἅτερος αὐτῶν ἐν τοσούτῳ πάθῃ, καὶ τὴν ἐκείνου μερίδα, φησίν, ἐχέτω ὁ ἕτερος. τούτων ἀναγνωσθεισῶν τῶν διαθηκῶν, οἱ τὴν πρεσίαν μὲν εἰδότες τῶν Εὐδαμίδα, τὴν φιλίαν δὲ, ἣ πρὸς τοὺς ἄνδρας τοῦ αὐτοῦ ἀγνοοῦντες, ἐν παιδιᾷ τὸ πρᾶγμα ἐποιοῦντο. καὶ οὐδεὶς, ὅστις οὐ γελῶν ἀπηλλάττετο, οἷον Ἀρεταῖος καὶ Χαρίξεινος οἱ εὐδαίμονες ἐκλῆρον διαδέξονται, λέγοντες, εἴπερ ἀποτί-

reliquit, alijs quidem fortasse deridiculum, tibi verò haud scio an tale sit apparitum, viro probo, & apud quem amicitia in precio sit, quiq; vel cum præcipuis in ea certare queas. Sic enim in eo scriptum erat: Lego Aretæo quidem matrem meam alendam, atque in senecta fouendam: Charixeno verò filiam meam elocandam cum dote, quanta ab illo maxima dari poterit. Erat autem illi mater anus, ac filiola iam matura nuptijs. Si quid autem interim acciderit alterutri, huius quoque patrem, inquit, alter habeto. Huiusmodi lecto testamento, ij qui tenuitatem quidem Eudamidæ nouerant, at amicitiam quæ illi cum his viris intercesserat, ignorabant, rem pro ludo iocoq; ducebant. Nemo certè aderat qui non cum risu discederet, quòd eiusmodi hæreditatem Aretæus & Charixenus essent accepturi, felices videlicet, atque ita aiebant: Siquidem persoluens

ποτίσουσιν Εὐδαμίδᾳ, καὶ ζῶντες αὐτοὶ κληρονομηθήσονται ὑπὸ τοῦ νεκροῦ. οἱ κληρονόμοι δὲ, οἷς ταῦτα κατελέλειπτο, ὡς ἤκουσαν, ἧκον εὐθὺς, διαιτῶντες τὰ ἐκ τῶν διαθηκῶν. ὁ μὲν οὖν Χαρίξεινος, πέντε μόνας ἡμέρας ἐπιβιοὺς, ἀπέθανεν. ὁ δὲ Ἀρετᾶος, ἄριστος κληρονόμων γενόμενος, τήν τε ἐκείνου, καὶ τὴν αὐτοῦ μερίδα παραλαβὼν, τρέφει τε τοῦ Εὐδαμίδα τὴν μητέρα, καὶ τὴν θυγατέρα οὐ πρὸ πολλοῦ ἐκδέδωκεν, ἀπὸ ταλάντων πέντε, ὧν εἶχε, δύο μὲν τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, δύο δὲ τῇ τοῦ φίλου ἐπιδοὺς, καὶ τὸν γάμον γε αὐτᾶν ἐπὶ μιᾶς ἡμέρας ἠξίωσε γενέσθαι. τί σοι δοκεῖ, ὦ Τόξαρι ὁ Ἀρετᾶος οὗτος; ἄρα φαῦλον παράδειγμα φιλίας παρεσχῆσθαι, ταῦτα κληρονομήσας, καὶ μὴ προδοὺς τὰς διαθήκας τοῦ φίλου; ἢ τίθεμεν καὶ τοῦτον ἐν ταῖς τελείαις ψήφοις, μίαν τῶν πέντε εἶναι;

Τόξ.

uent Eudamidæ, superstites etiam ipsi hæreditatem tradent mortuo. At hæredes quibus ista erant legata, vt audierunt, venerunt illicò, agnoscentes rataq́; facientes ea quæ erant testamento mandata. Itaque Charixenus quinque duntaxat dies superstes, diem obijt. Aretæus autem optimus successor factus, tum illius, tum suo ipsius suscepto onere, & matrem alit Eudamidæ, & filiam non ita pridem elocauit, ex quinque talentis quæ possidebat, duobus in propriæ filiæ dotem, duobus in amici filiam erogatis. Ac nuptias ambarum eodem die fieri voluit. Quid tibi, Toxaris, Aretæus iste videtur? númnam leue amicitiæ argumentum exhibuisse, adita huiusmodi hæreditate, neque deserto amici sui testamento? an hunc quoque in perfectis idoneisq́; calculis ponimus, vt sit vnus è quinque?

TOX.

Τόξ. καὶ οὗτος μὲν καλὸς, ἐγὼ δὲ τὸν Εὐδαμίδα πολὺ μᾶλλον ἐθαύμασα τοῦ θάρσους, ὃ εἶχε περὶ τοὺς φίλους. ἐδήλου γὰρ, ὡς καὶ αὐτὸς ἂν τὰ ὅμοια ἔπραξεν ἐπ' αὐτοῖς, εἰ μὴ καὶ ἐν διαθήκαις ταῦτα ἐνεγέγραπτο, ἀλλὰ πρὸ τῶν ἄλλων ἧκεν ἂν ἄγραφος κληρονόμος τῶν τοιούτων. Μνή. εὖ λέγεις. τέταρτον δέ σοι διηγήσομαι, Σηνόθεμιν τὸν Χαρμόλεω Μασσαλίηθεν. ἐδείχθη δέ μοι, ἐν Ιταλίᾳ πρεσβεύοντι ὑπὲρ τῆς πατρίδος, καλὸς ἀνὴρ, καὶ μέγας καὶ πλούσιος, ὡς ἐδόκει. παρεκάθητο δὲ αὐτῷ γυνὴ, ἐπὶ ζεύγους ὁδοιποροῦντι, τάτε ἄλλα εἰδεχθὴς, καὶ ξηρὰ τὸ ἥμισυ τὸ δεξιὸν, καὶ τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένη, παντώβητόν τι, καὶ ἀπρόσιτον μορμολύκειον. εἶτα ἐπεὶ ἐθαύμασα, εἰ καλὸς οὗτος, καὶ ὡραῖος ὤν, ἀνέχεται παροχουμένην τοιαύτην αὐτῷ γυναῖκα, ὁ δείξας μοι αὐτὸν, διηγεῖτο τὴν ἀνάγκην

TOX. Et iste quidem egregius: quanquam equidem Eudamidam multò magis ob fiduciam admiratus sum, qua fuit erga amicos. declarauit enim quòd & ipse eadem fuisset facturus erga illos, tametsi non essent ea scripta in testamento, verùm ante alios venisset non scriptus taliũ hæres. MNE. Probè dicis. Sed quartum iam tibi narrabo, Zenothemin Charmolei, Massilia oriundum. Commonstrabatur autem mihi in Italia, patriæ nomine legatum agenti, vir decorus, procerus, ac diues, vt apparebat. Assidebat illi vxor in rheda iter facienti, quùm alioqui deformis, tum dimidia nempe dextra corporis parte manca, alteroq; capta oculo, teterrimum quoddam & refugiendum terriculum. Deinde quum demirarer, si decorus ille quum esset ac venustus, sustineret eiusmodi mulierem sibi adiunctam: is qui mihi eum commonstrabat, causam exponit quare

ἀνάγκλω τῷ γάμῳ, ἀκριβῶς ἅπαντα Μασσαλιώτης ὢν τὰ τοιαῦτα οἶδε. Μενεκράτης, ἔφη, τῷ πατρὶ τῷ δυσμόρφῳ ταύτης φίλος ἦν ὁ Ζηνόθεμις, πλουσίῳ τε καὶ τετιμημένῳ ὁμοτίμως. κρόνῳ δέ, ὁ Μενεκράτης ἀφῃρέθη τῆς οὐσίας ἐκ καταδίκης, ὅτε περ καὶ ἄτιμος ἐγένετο ὑπὸ τῶν ἑξακοσίων, ὡς ἀφρενάμβῳ καὶ γναμπτῷ παράνομον. ὅτῳ δὴ οἱ Μασσαλιῶται μολάζομεν, ἔφη, εἴ τις παράνομα γράψειεν. ἐλυπεῖτο δὲ ὁ Μενεκράτης καὶ ἐπὶ τῇ καταδίκῃ καὶ ἐπεὶ ἐκ πλουσίου πένης, καὶ ἐξ ἐνδόξου ἄδοξος ἐν ὀλίγῳ ἐγένετο. μάλιστα δὲ αὐτὸν ἐλύα θυγάτηρ αὐτῷ, ἐπίγαμος ἤδη, καὶ ὀπωσανδηποτοῦν ἐπιτηδεία, ἣν ὁ πατὴρ ἐκ τῆς οὐσίας τῆς καταδίκης ἐκπεσὼν, οὐκ ἐδύνατο ἐκφέρειν, ἀξίωσιν ἄρα τις ἂν γένοιτο καὶ πενίᾳ ῥᾳδίως παραλαβεῖν, ὅτῳ κακοδαίμονα ἔσαρμα οὐσίαν. ἐλέγετο

quare in id matrimonium incidisset. nouerat enim compertè omnia. nam ipse quoque Masilienſis erat. Menecrati (inquit) huius fœdæ patri, amicus erat Zenothemis, viro diuiti ac honorato ipse ijſdem rebus par. Deinde aliquanto pòst facultatibus exutus eſt ex condemnatione Menecrates, quò tempore pariter infamis, & ad capeſſendos magiſtratus inidoneus eſt iudicatus à ſexcentis viris, tanquam qui ſententiam iniquam pronunciaſſet. Ad hunc autem modum, inquit, nos Maſilienſes mulctamus, ſi quis corruptè iudicet. Grauiter itaque ferebat Menecrates, primùm, quòd eſſet condemnatus: deinde, quòd è diuite pauper: poſtremò, quòd ex nobili repentè factus eſſet infamis ac reiectitius. At præter cætera eum ipſa diſcruciabat filia iam nubilis, vtpotè annos nata decem & octo, quam ne cum omni quidem patris ſubſtantia, quam ante condemnationem poſſederat, dignatus fuiſſet quiſquam ingenuus ac pauper facilè accipere, quæ tam infelici fuerit forma.

Quin

ἐλέγετο δὲ καὶ καταπίπτειν πρὸς τὴν σελήνην αὐξανομένην. ὡς δὲ ταῦτα πρὸς τὸν Ζηνόθεμιν ἀπωδύρετο, θάῤῥει, ἔφη, ὦ Μενέκρατες· οὔτε γὰρ ἀφρήσεις τῶν ἀναγκαίων, καὶ ἡ θυγάτηρ σου ἄξιον τοῦ γένους εὑρήσει νυμφίον τινά. καὶ ταῦτα ἅμα διεξιὼν, λαβόμενος αὐτὸν τῆς δεξιᾶς, ἧκεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ τήν τε οὐσίαν, πολλὴν οὖσαν, ἐνείματο πρὸς αὐτὸν, καὶ δεῖπνον παρασκευασθῆναι κελεύσας, εἰστία τοὺς φίλους, καὶ τὸν Μενεκράτην, ὡς δή τινα τῶν ἑταίρων πεπεικὼς ὑποστῆναι τῆς κόρης τὸν γάμον. ἐπεὶ δὲ ἐδεδείπνητο αὐτοῖς, καὶ ἔσπεισαν τοῖς θεοῖς, ἐνταῦθα δὴ μεστὴν αὐτῷ τὴν φιάλην πρετείνας, δέδεξο, εἶπεν, ὦ Μενέκρατες, παρὰ τοῦ γαμβροῦ φιλοτησίαν. ἄξομαι γὰρ ἐγὼ τήμερον τὴν σὴν θυγατέρα Κυδιμάχην, τὴν πρῖκα δὲ πάλαι εἴληφα, τάλαντα πέντε καὶ εἴκοσι. τοῦ δὲ, ἄπαγε, λέγοντος, μὴ

Quin & concidere dicebatur, idq; circa lunam crescentem. Hæc vbi apud Zenothemin deploraret: Bono, inquit, animo es, Menecrates. Neque enim ipse egebis necessarijs, & filia tua dignum aliquem suo genere sponsum inuenerit. Atque hæc eloquutus, statim apprehensa illius dextra, deduxit domum: ibiq; opes, quæ illi multæ erant, partitus est cum illo: ac cœna parari iussa, conuiuio accepit amicos, & in his Menecratem, veluti iam è necessarijs cuipiam persuasisset vt puellam in matrimonium acciperet. Postea quam autem conuiuium peregerant, libassentque dijs, tum verò plenum illi calicem porrigens: Accipe, inquit, Menecrates, à genero symbolum affinitatis poculum: nam hodie ducturus sum ego filiam tuã Cydimacham: dotem autẽ iam olim accepi talenta quinq; & viginti. Illo verò respondente, Absit,

μὴ σύγε, ὦ Ζηνόθεμι, μὴ οὕτω μανείλῃ, ὡς τηλικοῦτον, οὕτω νέον καὶ καλὸν ὄντα, λόγῳ ἀσχρᾷ καὶ πεπωδυμένῃ συγκαταζυγῆναι γυμφον. ὁ δὲ, ταῦτα διεξιόντος, ἁρμόττει νύμφην, ἀπήει ἐς τὸν θάλαμον, καὶ μετ' ὀλίγον προῆλθε, δεξιωσάμενος αὐτὴν, καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου σωτήριον ὑπερασπάζων, καὶ πάντα, ὡς ὁρᾷς, περιαγόμενος αὐτήν. καὶ οὐχ ὅπως οὐκ αἰσχύνεται τὸν γάμον, ἀλλὰ καὶ σεμνυνομένῳ ἔοικεν, ἐπιδεικνύμενος, ὡς καταφρονεῖ μὲν τῶν ἐν σώματι καλῶν ἢ αἰσχρῶν, καὶ πλούτου καὶ δόξης· ἀφορᾷ δὲ ἐς τὸν φίλον, καὶ τὸν Μενεκράτην εὖ οἶδεν εἰσηνεγμένον χάριν πρὸς φιλίαν ὑπὸ τῆς ψήφου τῶν ἑξακοσίων γεγονέναι. πολὺ δ' ὅμως τούτων ἔτος αὐτὸν ἠμείψατο καὶ ἡ τύχη· παιδίον γὰρ παγκάλον ἐκ τῆς αἰσχίστης αὐτῷ ταύτης ἐγένετο, καὶ πρόωρον, ἐπεὶ ἁρμόττει αὐτὸ, εἰσκόμισεν ὁ πατὴρ

Absit, ne feceris, ô Zenothemis, neve ipse vsquead eò insaniam, vt te neglectum, qui & iuuenis es, & formosus, conspiciam cum deformi puella ac debilitata coniugatum. Hæc, inquam, illo loquente, hic sponsam adiunctam tollens, abduxit in thalamum: ac paulò pòst prodyt, ea deuirginata: atque ex eo tempore cum illa viuit, supra modum diligens, & quemadmodum vides, circumferens eam. Et non solùm non pudet matrimonij, verumetiam perinde atq; glorians de eo sic ostentat, propterea quòd negligit corporis formam ac fœditatem, ad hæc opes & famam, tantum amici rationem habet Menecratis, neque arbitratur eum sexcentum virùm sententia deteriorem esse factum, quantum ad necessitudinem. Quanquam pro his iam illi gratiam retulit fortuna, ad hunc modum: Puellus enim ei formosissimus ex illa deformissima susceptus est. Neque diu est

quòd

πατὴρ εἰς τὸ βουλευτήριον, θαλλῷ ἐστεμμένον, καὶ μέλανα ἀμπεχόμενον, ὡς ἐλεεινότερον φανείη ὑπὲρ τοῦ πάππου, τὸ μὲν βρέφος ἀνεγέλασε πρὸς τοὺς βουλευτὰς, καὶ συνεκρότει τὼ χεῖρε, ἡ βουλὴ δ' ἐπικλασθεῖσα πρὸς αὐτὸ, ἀφίησι τῶν Νεγεκράτει τὴν καταδίκην· καὶ ἤδη ἐπίτιμός ἐστι, τηλικούτῳ συνηγόρῳ χρησάμενος πρὸς τὸ συνέδριον. τοιαῦτα ὁ Μασσαλιώτης ἔλεγε τὸν Ζηνόθεμιν εἰργάσθαι ὑπὲρ τοῦ φίλου, ὡς ὁρᾷς, οὐ μικρὰ, οὐδὲ ὑπὸ πολλῶν ἂν Σκυθὸν γενόμενα, οἵ γε κἂν τὰς παλλακὰς ἀκριβῶς τὰς καλλίστας ἐκλέγεσθαι λέγονται. λοιπὸς ἡμῖν ὁ πέμπτος, καί μοὐ δοκῶ οὐκ ἄλλον ἐρεῖν, Δημητρίου τοῦ Σουνιέως ἐπιλαθόμενος. συνεκπλεύσας γὰρ ἐς τὴν Αἴγυπτον ὁ Δημήτριος Αντιφίλῳ τῶν Αλωπεκοῦθεν, ἑταίρῳ ἐκ παίδων ὄντι, καὶ συνεφήβῳ συνῆν, καὶ συνεπαιδεύετο, αὐτὸς μὲν τὴν κυνικὴν ἄσκη-

quòd tollens hunc pater intulit in curiam, frondibus oleaginis coronatum, ac pullis amictum, quò plus miserationis auo conciliaret. At infans arridebat iudicibus, & manibus complodebat. Itaque curia commota super illo, remisit mulctam Menecrati: atq; ille iam rei famæq; restitutus est, eiusmodi patrono vsus apud iudices. Hæc affirmabat Massiliensis Zenothemin amici gratia fecisse, haud mediocria, sicuti vides, neque qualia passim Scythæ factitant, qui concubinas formosissimas summa cura diligere dicuntur. Restat nobis quintus. Neque verò mihi videor alium quempiam debere dicere Demetrio Suniensi præterito. Nauigârat in Aegyptum Demetrius vnà cum Antiphilo Alopecensi, qui cùm illi iam inde à teneris annis fuerat amicitia, atque ephebus ephebo conuixerat, pariterque fuerat eruditus, ipse quidem Cynicam disciplinam

ἄσκησιν ἀσκούμενος, ὑπὸ τῷ Ῥοδίῳ ἐκείνῳ σοφιστῇ, ὁ δὲ Αντίφιλος ἰατρικὴν ἄρα ἐμελέτα. καὶ δή ποτε ὁ μὲν Δημήτριος ἔτυχεν ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπεδημῶν, κατὰ θέαν τῶν πυραμίδων, καὶ τοῦ Μέμνονος. ἤκουε γὰρ ταύτας ὑψηλὰς οὔσας, μὴ παρέχεσθαι σκιὰν, τὸν δὲ Μέμνονα βοᾷν πρὸς ἀνατέλλοντα τὸν ἥλιον. τούτων ἐπιθυμήσας Δημήτριος, θέας μὲν τῶν πυραμίδων, ἀκροάσεως δὲ τοῦ Μέμνονος, ἀνεπεπλεύκει κατὰ τὸν Νεῖλον, ἕκτον ἤδη μῆνα, ὀκνήσαντα πρὸς τὴν ὁδὸν καὶ τὸ θάλπος ἀπολιπὼν τὸν Αντίφιλον. ὁ δὲ ἐν τοσούτῳ συμφορᾷ ἐρχήσατο, μάλα γενναίου τινὸς φίλου δεομένῃ. οἰκέτης γὰρ αὐτοῦ, Σύρος καὶ τοὔνομα καὶ τὴν πατρίδα, ἱεροσύλοις τισὶ κοινωνήσας, συνεισῆλθέ τε αὐτοῖς ἐς τὸ Ανουβείδιον, καὶ ἀποσυλήσαντες τὸν θεὸν, χρῦσας τε φιάλας δύο, καὶ κηρύκιον, χρυσοῦν καὶ τοῦτο, καὶ κυνοκεφάλους ἀργυροῦς, καὶ

disciplinam sequutus sub Rhodio illo sophista, Antiphilus verò medendi scientiam exercuerat. At hoc temporis fortè profectus fuerat in Aegyptum, ad spectaculum [d] *Pyramidũ.* [e] *Memnonisq́. Nam audiuerat illas, quum essent sublimes, vmbram non iácere: Memnonem autem vocem edere exoriente sole. Harum igitur rerum cupiditate adductus Demetrius, videlicet vt Pyramidas intueretur, ac Memnonem audiret: sextum iam mensem aduerso Nilo nauigabat, relicto Antiphilo, quòd is itinere atque æstu defessus esset. Huic autem interea calamitas incidit, quæ singularem quempiam amicum postularet. Nam puer eius vt nomine, ita & patria Syrus, inita societate cum sacrilegis aliquot, vnà cum illis in Anubis templum irrupit: sublatóque Deo ad hoc phialis aureis duabus, tum caduceo aureo & hoc, neque non cynocephalis argenteis,*

καὶ ἄλλα τοιαῦτα, κατέθεν-
το πάντα παρὰ τῷ Σύρῳ.
εἶτ' ἐμπεσόντες (ἑάλωσαν
γάρ τι ἀπεμπολοῦντες) ἅ-
πανθα εὐθὺς ἔλεγον τρεβλῦ-
μενοι ἐπὶ τοῦ τροχοῦ. καὶ ἀ-
γόμενοι ἧκον ἐπὶ τὴν οἰκίαν
τοῦ Αντιφίλου, καὶ τὰ φώ-
εια ἐξέφερον, ὑπὸ κλίνῃ τι-
νὶ, ἐν σκοτεινῷ κείμενα. ὅ, τε
οὖν Σύρος ἐδέδετο εὐθὺς,
καὶ ὁ δεσπότης αὐτοῦ Αν-
τίφιλος. οὗτος μὲν καὶ με-
ταξὺ ἀκροώμενος τοῦ δι-
δασκάλου, ἀνασπασθεὶς ἐ-
βοήθει δὲ οὐδεὶς, ἀλλὰ καὶ
οἱ τέως ἑταῖροι ἀπεστρέφον-
το, ὡς τὸ Ανουβείδιον σε-
συληκότα. καὶ ἀσέβημα αὐ-
τῶν ἡγοῦντο εἶναι, εἰ συνέ-
πιόν ποτε, ἢ συνεστιάθησαν
αὐτῷ. καὶ οἱ λοιποὶ δὲ τῶν
οἰκετῶν, δύο ὄντες, ἅπαν-
τα ἐκ τῆς οἰκίας συσκευα-
σάμενοι, ᾤχοντο φεύγοντες.
ἐδέδετο οὖν ὁ ἄθλιος Αν-
τίφιλος πολὺν ἤδη χρόνον,
ἁπάντων, ὅσοι ἦσαν κακοῦρ-
γοι ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, μια-
ρώτατος

atque id genus alijs, om-
nia apud Syrum deposue-
rat. Deinde fortè compre-
hensi, (capti enim fuerant
diuendentes nescio quid)
rem omnem protinùs con-
fessi sunt, districti in ro-
ta: deportatiq; venerunt in
ædes Antiphili: ibi res fur-
to sublatas depromebant,
sub lectica quadam in ab-
dito conditas. Syrus itaque
illicò vinctus, vnáque he-
rus huius Antiphilus: at-
que is quidem interea dum
præceptorem audit, auul-
sus. Nec opitulabatur quis-
piam: quin magis hi, qui
fuerant hactenus amici, a-
uersabantur hominem, tan-
quam qui templum Anubis
sacrilegio compilasset: sese-
que impiari credebant, si
cum illo bibissent, aut e-
dissent. Porrò duo, qui re-
liqui erant pueri, quicquid
erat in domo, conuasantes,
fuga discesserunt. In vin-
culis igitur erat miser An-
tiphilus multum iam tempo-
ris: habitus interim omnium, quantum in carcere erat, son-
tium

ρώτατος εἶναι δοκῶν. καὶ ὁ ἐπὶ τῶν δεσμῶν Αἰγύπτιος, δεισιδαίμων ἄνθρωπος, ᾤετο χαριεῖσθαι καὶ τιμωρήσειν τῷ θεῷ, βαρὺς τῷ Αντιφίλῳ ἐφεστώς. εἰ δ' ἀπλογοῖτό ποτε, λέγων ὡς οὐδὲν τοιοῦτον εἴργασται, ἀναίσχυντος ἐδόκει, καὶ πολὺ πλέον ἐπὶ τούτῳ ἐμισεῖτο. ὑπηνόδει τοι γαροῦν ἤδη, καὶ πονήρως εἶχεν, οἷον εἰκὸς χαμαὶ καθεύδοντα, καὶ τὴν νυκτὸς οὐδὲ ἀπτείνειν τὰ σκέλη δυνάμενον, ἐν τῷ ξύλῳ κατακεκλεισμένα. τῆς μὲν γὰρ ἡμέρας, ὁ κλοιὸς ἤρκει; καὶ ἡ ἑτέρα χεὶρ πεπεδημένη, εἰς δὲ τὴν νύκτα, ἔδει ὅλον καταδεδέσθαι. καὶ μὴν καὶ τοῦ οἰκήματος ἡ δυσοσμία, καὶ τὸ πνίγος ἐν ταυτῷ πολλῶν δεδεμένων, καὶ ἐσχοχωρημένων, καὶ μόλις ἀναπνεόντων, καὶ τοῦ σιδήρου ὁ ψόφος, καὶ ὕπνος ὀλίγος, ταῦτα πάντα χαλεπὰ ἦν, καὶ ἀφόρητα, οἵῳ ἀνδρὶ ἐκείνων ἀήθει, καὶ ἀμελετήτῳ πρὸς οὕτω σκληρὰν τὴν δίαιταν. ἀπαγορεύοντος δὲ αὐτοῦ, καὶ μηδὲ σῖτον αἱρεῖσθαι θέλοντος,

tium scelestissimus. Porrò præfectus carceris Aegyptius, homo superstitiosus, ratus sese gratum facere Deo, atq; illius vlcisci vices, grauis Antiphilo imminebat. Quòd si quando defenderet, affirmans se nihil eiusmodi patrasse, impudens habebatur: atque hoc nomine multò etiã magis erat inuisus. Subægrotabat itaq; iã, maleq; habebat: nec mirũ, quippe q̃ humi cubaret, idq; etiam noctu, neq; crura sineretur protendere, [f] ligno inclusa. nam per diẽ catasta stringebatur, altera manu vincta ferro: at noctu cogebatur totus in vinculis esse. Ad hæc insuper domicilij pædor ac præfocatio, multis ibidem vinctis, locumq; angustũ prementibus adeò, vt vix respirarent, tum ferri stridor, ac somnus exiguus, hæc omnia molesta erant, atq; intoleranda: [g] nimirum homini eiusmodi rerũ insueto, minimeq; ad tam durũ vitæ genus exercitato. Quum verò iam deficeret, ac ne cibum quidem capere posset,

ἀφικνεῖταί ποτε καὶ ὁ Δημήτριος, οὐδὲν εἰδὼς τῶν ἤδη γεγενημένων. καὶ ἐπειδὴ ἔμαθεν, ὡς εἶχεν εὐθὺς ἐπὶ τὸ δεσμωτήριον δρομαῖος ἐλθὼν, τότε μὲν οὐκ εἰσεδέχθη· ἑσπέρα γὰρ ἦν, καὶ ὁ δεσμοφύλαξ πάλαι κεκλεικὼς τὴν θύραν ἐκάθευδε, φρουρεῖν τοῖς οἰκέταις παρακελευσάμενος· ἕωθεν δὲ εἰσέρχεται, πολλὰ ἱκετεύσας, καὶ παρελθὼν, ἐπὶ πολὺ μὲν ἐζήτει τὸν Αντίφιλον, ἄδηλον ὑπὸ τῶν κακῶν γεγενημένον. καὶ περιιὼν ἀνεσκοπεῖτο καθ' ἕκαστον τῶν δεδεμένων, ὥσπερ εἰώθεσαν οἱ τοὺς οἰκείους νεκροὺς, ἤδη ἑώλων ὄντων, ἀναζητοῦντες ἐν ταῖς παρατάξεσι. καὶ εἴ γε μὴ τοὔνομα ἐβόησεν, Αντίφιλον Δεινομένους, κἂν ἐπὶ πολὺ ἠγνόησεν ἂν ὅστις ἦν, τοσοῦτον ἤλλακτο ὑπὸ τῶν δεινῶν. ὡς δὲ τὴν φωνὴν αἰσθόμενος ἀνεβόησε, καὶ προσιόντος, δασείλας τὴν κόμην, καὶ ἀπάγων τοῦ προσώπου αὐχμηρὰν

reuersus est tandem & Demetrius, nihildum sciens eorum quæ acciderant. Vt autem cognouerat, quo in loco res esset, statimq; curriculo ad carcerem venisset: tum quidem admissus non est, propterea quòd vespera iam esset, & carceris custos iamdudum occlusis foribus dormiebat, ministris excubias agere iussis. At manè quum esset ingressus, multis videlicet precibus admissus accedēs multo tempore, quærebat Antiphilum: quippe malorum multitudine sic immutatum, vt cognosci non quiret. Circumiens igitur, è vinctis vnumquenque contemplabatur, eorum more qui familiarium cadauera iam marcida facta requirunt in stragibus. Quòd ni nomen fuisset eloquutus, Antiphilum Denomenis filium: ne longo quidem tempore potuisset agnosci quisnam esset: vsque adeò præ malis erat transfiguratus. Vt verò ad vocem agnitam respondisset, atque adeunte illo comam diduxisset, eam à vultu abigens sordidam

atque

καὶ συμπεπλυμένῳ, ἔδηξεν αὐτὸν ὅστις ἦν. ἄμφω μὲν οὖν τότε ἐπέπονθεσαν, ἐλιγγιάσαντε ἐπὶ τῇ ἀπροσδοκήτῳ θέᾳ, χρόνῳ δὲ ἀναλαβὼν αὐτόν τε καὶ τὸν Ἀντίφιλον ὁ Δημήτριος, καὶ σαφῶς ἔκασα, ὡς ἔχῃ, ἐπυθόμενος παρ' αὐτοῦ, θαῤῥεῖν τε παρεκελεύσατο, καὶ διελὼν τὸ τεθνηκὸς, τὸ μὲν ἥμισυ αὐτὸς ἀναβάλλεται, τὸ λοιπὸν δὲ ἐκείνῳ δίδωσιν, ἃ εἶχε πίναρα καὶ ἐκτετρυχωμένα ῥάκη περισπάσας. καὶ τὸ ἀφ' τούτου, πάντα τρόπον συνῆν, ἐπιμελούμενος αὐτοῦ, καὶ θεραπεύων παραδόξως ἑαυτῷ τοῖς ἐν τῷ λιμένι ἐμπόροις, ἕωθεν εἰς μέσας ἡμέρας, οὐκ ὀλίγον ἀπέφερεν ἀχθοφορῶν. εἶτ' ἐπανελθὼν ἐκ τοῦ ἔργου, μέρος μέν τι μισθοῦ τῷ δεσμοφύλακι καταβαλὼν, τιθασὸν αὐτῷ, καὶ ἀρλεκινὸν ἀπαρχάζετο αὐτὸν, τὸ λοιπὸν ἤγ, εἰς τιμὴν τῆς φίλης θεραπείαν, ἱκανῶς αὐτῷ διήρκει. καὶ τὰς μὲν ἡμέρας, σωλῶν τῷ Ἀντιφίλῳ, παρα-

atque impexam, ostendit se quis esset. Hîc ambo collapsi sunt, oculis obtorta caligine tam inopinato spectaculo. Verùm aliquantò pòst, posteaquam & ipse sibi redditus, & Antiphilum recipiens Demetrius, de singulis esset illum diligenter percontatus, bono animo esse iubet. Tum dissecto pallio, dimidiato quidem induitur ipse, reliquum autem illi donat, detractis illis putribus atque detritis, quibus erat opertus panniculis: atque ex eo die modis omnibus illi aderat, curam eius agens, inseruiensque. Locans enim sese ijs, qui versabantur in portu mercatoribus, à mane ad medium vsque diem oneribus gestandis non parum lucri faciebat. Deinde ab opere reuersus, mercedes partem carcerario in manum dabat, quo illi mansuetum hûc ac pacatum redderet. De reliquo autem in amici curam affatim suppeditabat. Atque interdiu quidem aderat Antiphilo,

παραμυθούμενος, ἐπεὶ δὲ νὺξ καταλάβοι, ὀλίγον πρὸ τῆς θύρας τοῦ δεσμωτηρίου, σιβάδιόν τι ποιησάμενος, καὶ φύλλα ὑποβαλλόμενος, ἀνεπαύετο. χρόνον μὲν οὖν τινα οὕτω διῆγον, εἰσιὼν μὲν ὁ Δημήτριος ἀκωλύτως, ῥᾷον δὲ φέρων τὴν συμφορὰν ὁ Αντίφιλος. ὕστερον δὲ ἀπροσανόντος ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ λῃστοῦ τινος ἐπὶ φαρμάκων, ὡς ἐδόκει, φυλακή τε ἀκριβὴς ἐγένετο, καὶ οὐκέτι παρήει τις ἐς τὸ οἴκημα τῶν λελυμένων, ἐφ' οἷς ἀπρῶν, καὶ ἀνιώμενος, οὐκ ἔχων ἄλλως παρεῖναι τῷ ἑταίρῳ, προσαγγέλλει, ἑαυτὸν, προσελθὼν τῷ συναρμοστῇ, ὡς εἴη κεκοινωνηκὼς τῆς ἐπὶ τὸν Ανουβὶν ἐπιβουλῆς. ὡς δὲ τοῦτο εἶπεν, ἀπήγετο οὐθὸς εἰς τὸ δεσμωτήριον, καὶ ἀχθεὶς παρὰ τὸν Αντίφιλον. τοῦτο γοῦν μόλις πολλὰ ἱκετεύσας τὸν δεσμοφύλακα, ἐξειργάσατο παρὰ αὐτοῦ, πλησίον τῷ Αντιφίλῳ, καὶ ἐπὶ τῷ αὐτῷ κλοιῷ δεδέσθαι. ἔντα δὴ καὶ μάλιστα ἔδειξε

quo illum consolaretur: vbi verò nox occupasset, pro carceris foribus, facto ex herbis torulo, substratisq; frondibus, acquiescebat. Et in hunc quidem modum aliquandiu degebant: vt Demetrius nullo vetante ingrederetur, atque ob id mitiùs ferret calamitatem Antiphilus: donec [h] extincto in carcere latrone quopiam, idq; vt putabatur, veneno: & custodiæ exactissimè obseruatæ: neque deinde quisquam admissus in domicilium vinculis liber. Quas ob res dubius atque anxius, quum alia vita non patéret, quâ liceret amico adesse: adito præfecti collega, seipsum defert tanquam in irruptione templi Anubis communem operam addidisset. Id simul atque confessus est, abductus est illicò in carcerem, ac ductus ad Antiphilum. Nam hoc magnis precibus vix obtinuerat à carcerario, vt proximè Antiphilo, atque eadem in trabe vinciretur. Hic igitur vel maximè declarauit,

ρετλὼ σύνοιαν, ὡὺ εἶχε πρὸς αὐ-
τὸ ἀμελῶν μὴ τὰ ἑαυτοῦ ἑαυτῶν· καὶ ὡς ἠνόσησε καὶ
αὐτὸς ἐπιμελόμενος δὲ ὅπως
ἐκεῖνος μάλιστα κακῶς διαθή-
σεται, καὶ ἥκιστα ἀνιάσεται. ὥστε
ῥᾷδιον ἦν ἰδεῖν, μετ' ἀπόνων
διαπονουμένους. χρόνῳ δὲ καὶ
βιόν δέ τι προσπεσὸν, ἔπαυ-
σεν ἐπὶ πλεῖον αὐτοὺς λυμαι-
νομένους. εἰς γὰρ τῶν δεδε-
μένων, ἐκ οἵου ἔθους, ῥίνας
ἐκπορίσας, καὶ σιωπώντας
ποιήσας τῶν δεδεμένων προσ-
ιόντων, ἀρτεία τε τῇ ἄλυ-
σιν, ἣν δεδέμενος ἐξῆν, τῶν
ἄλλων ἐς αὐτὴν διαρρήσ-
σων, καὶ ἀπολύει ἅπαντας. οἱ
δὲ ἀρτιφάνεντων ἀμαρῶς, ὁ-
λίγους ὄντας τοὺς φύλακας,
ἐκπηδῶσιν ἀθρόοι. ἐκεῖνοι
μὲν οὖν τὸ παραυτίκα, ἐν-
θα ἐλαύνεσθαι ἔμελλον, ἀλαπα-
ρεῖν, ὕστερον συνελήφθη-
σαν οἱ πολλοί. ὁ Δημήτριος
δὲ καὶ ὁ Ἀντίφιλος κατὰ χώ-
ραν ἔμειναν· τῷ δὲ Σύρῳ καὶ
μοι ἤδη ἀπιόντες. ἐπεὶ δὲ
ἡμέρα ἐγένετο, μαθὼν ὁ τλὼ

declarauit quanto in illum fuerit amore, quum suaipsius incommoda negligeret, cùm & ipse interim ægrotaret: illud autem curæ haberet, quo pacto fieri posset vt ille & quam plurimùm dormiret, & minimum angeretur. Atque ita commodè tolerabant, communicatis inter ipsos malis: donec aliquantò pòst tale quiddã accidit, quod finem fermè eorum imponeret calamitati. Siquidem è vinctis quispiam haud scio vnde nactus limam, adiunctis cõiuratis captiuorum plerisque, catenam insecuit, qua seriatim erant adstricti, cyphonibus in hanc insertis, soluitq; omnes. Qui quidem facilè trucidatis (quippe paucis) custodibus, conglobati prosilière: atque hi quidem illicò quò quisque poterat, dissipati: postea pleriq; sunt comprehensi. Porrò Demetrius & Antiphilus mihi remanserunt, Syro quoq; retento, qui

Αἴγυ-

iam aufugere parabat. Vt autem diluxisset, Aegypti præses

Αἰγυπτον ἐπιτετραμμένος τὸ συμβεβηκὸς, ἐπ' ἐκείνους μὲν ἔπεμψε τοὺς διωξομένους, μεταστειλάμενος δὲ τοὺς ἀμφὶ τὸν Δημήτριον, ἀπέλυσε τῶν δεσμῶν, ἐπαινέσας, ὅτι μόνοι οὐκ ἀπέδρασαν. ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοί γε ἠγέπησαν, οὕτως ἀφιέμενοι· ἐβόα δὲ ὁ Δημήτριος, καὶ δεινὰ ἐποίει ἀδικεῖσθαι σφᾶς οὐ σμικρὰ, εἰ δόξουσι κακοῦργοι ὄντες, ἐλέῳ ἢ ἐπαίνῳ τοῦ μὴ ἀποδρᾶναι, ἀφεῖσθαι· καὶ τέλος ἠνάγκασαν τὸν δικαστὴν, ἀκριβῶς τὸ πρᾶγμα ἐξετάσαι. ὁ δὲ, ἐπεὶ ἔμαθεν οὐδὲν ἀδικοῦντας, ἐπαινέσας αὐτοὺς, τὸν Δημήτριον δὲ καὶ πάνυ θαυμάσας, ἀφίησι, παραμυθησάμενος ἐπὶ τῇ κολάσει, ἣν ἠνέσχοντο, ἀδίκως δεθέντες, καὶ ἑκάτερον δωρησάμενος παρ' αὐτοῦ, δραχμαῖς μὲν μυρίαις τὸν Αντίφιλον, δὶς τοσαύταις δὲ τὸν Δημήτριον, ὁ μὲν οὖν Αντίφιλος ἔτι καὶ νῦν ἐν Αἰγύπτῳ ἐστίν· ὁ δὲ Δημήτριος, καὶ τὰς αὐτοῦ δισμυρίας ἐκείνῳ κατα-

cognito quod acciderat, emisit quidem qui illos insequerentur: accersitis autem ijs, qui erant cum Demetrio, soluit à vinculis, collaudatos, quòd soli non aufugissent. At illis haudquaquam sat erat vt hoc titulo demitterentur: clamabat autem Demetrius, sibiq; non mediocribus in rebus iniuriam fieri prætendebat, si pro maleficis habiti, viderentur vel commiseratione, vel ob id laudis, quòd non aufugissent, dimitti. In summa, compulêre iudicem, vt causam exactiùs excuteret. At hic vbi reperit nihil eos commeritos, collaudatos illos, Demetrium autem seorsum quoque admiratus, liberos esse iussit, consolatus super pœnam quam tulerant præter ius in vincula coniecti. Quin etiam ambos munere prosecutus est, idq; de suo: Antiphilum drachmarum decem millibus: bis tanto Demetrium. Ac Antiphilus etiam nũc quidem in Aegypto est: Demetrius autem sua quoque viginti millia relinquens

amico,

λαλιπὼν, ὤχετο ἀπιὼν ἐς
τὴν Ἰνδικὴν, παρὰ τοὺς Βρα-
χμᾶνας, τοσοῦτον εἰπὼν πρὸς
τὸν Ἀντίφιλον, ὡς συγγνω-
στὸς ἂν εἰκότως νομίζοιτο, ἤδη
ἀφειλιπὼν αὐτόν. οὔτε γὰρ αὐ-
τὸς δεῖσθαι τῶν χρημάτων,
ἕως ἂν αὐτὸς ἢ ὅπερ δεῖν
ἀρκεῖσθαι ὀλίγοις δεομέ-
νῳ, οὔτε ἐκεῖνόν ἔτι δεῖν φί-
λου, ὁμαρῶν αὐτῷ τῶν πρα-
γμάτων γεγενημένων. τοι-
οῦτοι, ὦ Τόξαρι, οἱ Ἕλλη-
νες φίλοι. εἰ δὲ μὴ προδιεβ-
λήκεις ἡμᾶς, ὡς ἐπὶ ῥήμα-
σι μεγαφρονοῦντας, καὶ αὐ-
τὸς ἂν σοι τοὺς λόγους διε-
ξῆλθον πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς
ὄντας, οὓς ὁ Δημήτριος εἶ-
πεν ἐν τῷ διηκασκείῳ, ὑπὲρ
αὐτοῦ μὲν οὐδὲν ἀπολογού-
μενος, ὑπὲρ τοῦ Ἀντιφί-
λου δὲ, καὶ δακρύων προσέ-
τι, καὶ ἱκετεύων, καὶ τὸ πᾶν
ἐφ' ἑαυτὸν ἀναδεχόμενος,
ἄχρι μαστιγούμενος ὁ Σύρος,
ἀμφοτέρους ἀφῆκεν αὐτός.
ἐγὼ μὲν δὴ τούτους ὀλίγους ἀπὸ
πολλῶν, οὓς πρώτους ἡ μνήμη
ὑπέβαλε, διηγήσομαί σοι,
ἀγαθοὺς

amico, concesit in Indiam, profectus ad Brachmanae, tantum hoc loquutus Antiphilo, meritò sibi iam ignoscendum videri quòd tum abeo discederet: neque enim sibi opus fore pecunia, quoad is perseueraret esse, qui erat, videlicet qui posit paucis esse contentus: neque illum amplius egere amico, quippe cui res tam feliciter haberent. Huiusmodi sunt, Toxaris, amici Græci. Quod ni initiò notasses nos tanquam qui verbis nos iactaremus: idem profectò relaturus eram tibi complures orationes, atque eas egregias, quas Demetrius habuerit in iudicio: quum interim pro se ipso nihil responderet: pro Antiphilo verò lachrymas funderet, atque etiam supplex esset: totamque causam in se reciperet, donec Syrus flagris cæsus, ambos eos liberos fecit. Hos igitur paucos è plurimis, quos mihi primùm memoria suggesit, tibi narrauerim

ἀγαθοὺς καὶ βεβαίους φίλους. τὰ μὲν λοιπὰ ἤδη καταβὰς ἀπὸ τοῦ λόγου, σοὶ τὴν ῥῆσιν παραδίδωμι. σὺ δὲ, ὅπως μὴ χείρους ἐρεῖς τοὺς Σκύθας, ἀπὸ τούτων τῶν ἀμείνους, αὐτῶν σοι μελήσει, εἴ τι καὶ περὶ δεξιᾶς προῤῥύθμικας, ὡς μὴ ἀσχημονήσῃς αὐτῶν. ἀτὰρ καὶ ἄνδρα ἀγαθὸν εἶναι, ἐπὴν μὴ γένηται ἀνὴρ πάθοις. Ὀρέστην μὲν καὶ Πυλάδην πάνυ σοφιστικῶς ἐπαινέσας, ὑπὲρ τῆς Σκυθίας φαῦλος ῥήτωρ φανήσῃ. Τὸ τοῦτο μοι Μνήσιππε, ὅτι μὴ παρορύττεις με πρὸς τὸν λόγον, ὥσπερ ὁ πάνυ σοι μέλων, ἀ ἀσχημονήσῃς τὴν γλῶτταν κραλιθεὶς ἐν τοῖς λόγοις. πολὺ ἄρχομαί γε ἤδη, μηδὲν, ὥσπερ οὖν, καλὸν λοιδορούμενος, ὁ γὰρ Σκυθικὸν τοῦτο μάλιστα ἐπιδείξασθαι τὰ ἔργα τῶν ῥημάτων τοὺς λόγους. προσδοκήσεις δὲ μηδὲν τοιοῦτο παρ' ἡμῶν, οἷα σὺ διεξῆλθες, ἐπαινῶν εἴ τις ἄφρων ἔσοιτο γυμνὰν ἀσχάλην γαμῶν, ἢ εἴ τις

præclaros ac firmos amicos. Quod reliquum est, iam decedens à narratione, tibi dicendi partes trado. Tu porrò vti Scythas his non inferiores referas, sed longè præstantiores, tibi ipsi curæ fuerit, si quid de dextra solicitus es, ne ea tibi prædicatur. Verùm oportet strenuum præstare virum. Etenim res quædam vehementer ridicula tibi contigerit, si cùm Orestem ac Pyladem admodum sophisticè laudaris, pro Scythia dicens, orator ignauus appareas. TO. Rectè tu quidem Mnesippe: qui quidem addicendum etiam exhortaris, perinde quasi nihil solicitus sis, ne tibi lingua exoccetur, victo in narrationibus. Sed iam exordiar, nihil quidem quemadmodum tu, verbis phalerans atque exornans (neque enim is Scytharum mos) præsertim quum res ipsæ longè magis loquantur, quàm verba. Nihil autem eiusmodi expectaueris à nobis, cuiusmodi in commemorando Ludib. extulisti: puta si quis sine dote duxerit deformem mu-

lierem:

εἴ τις ἀργύριον ἐπέδωκε γαμουμένῃ θυγατρὶ φίλου ἀνδρὸς, δύο τάλαντα, καὶ νὴ Δί', εἴ τις παρέσχεν ἑαυτὸν δεδησόμενον, ἐπὶ προδήλῳ τὸ μικρὸν ὕστερον λυθήσεσθαι. πάνυ γὰρ εὐτελῆ ταῦτα, καὶ μεγαλουργὸν ἐν αὐτοῖς, ἢ ἀνδρεῖον ἔνι οὐδέν. ἐγὼ δέ σοι διηγήσομαι φόνους πολλοὺς, καὶ πολέμους, καὶ θανάτους ὑπὲρ τῶν φίλων, ἵν' εἰδῇς, ὡς παιδιὰ τὰ ὑμέτερά ἐστι, παρὰ τὰ Σκυθικὰ ἐξετάζεσθαι: καὶ τοι οὐδὲ ἀλόγως αὐτὸ πεπόνθατε, ἀλλὰ εἰκότως τὰ μικρὰ ταῦτα ἐπαινεῖτε· οὐδὲ γὰρ οὐδέ εἰσιν ὑμῖν ἀφορμαὶ ὑπερμεγέθεις, πρὸς ἐπίδειξιν φιλίας, ἐν εἰρήνῃ βαθείᾳ βιοῦσιν. ὥσπερ οὐδ' ἐν γαλήνῃ μάθοις, εἰ ἀγαθὸς ὁ κυβερνήτης ἐστί· χειμῶνος γὰρ δεήσει σοι πρὸς τὴν διάγνωσιν. παρ' ὑμῖν δὲ συνεχεῖς οἱ πόλεμοι, καὶ ἢ ἐπελαύνομεν ἄλλοις, ἢ ὑποχωροῦμεν ἐπιόντας, ἢ συμπεσόντες, ὑπὲρ νομῆς ἢ λείας μαχόμεθα.

lierem: aut si quis amici filiæ nubenti pecuniolam donauerit, duo talenta: ac per Iouem si quis sponte eat in vincula, quum certò sciat se paulò pòst esse soluendum. Admodum enim leuia ista, neque quicquam inest in his vel magni negocij, vel virile quod sit. Cæterùm ego tibi referam multas cædes, belláque & mortes, amicorum causa susceptas, vt intelligas vestra ista lusum esse si cum Scythicis conferantur. Neque tamen isthuc sine causa facitis, sed meritò parua ista miramini, propterea quòd non sunt vobis admodum graues occasiones declarandæ amicitiæ, quippe in alta pace viuentibus: quemadmodum nec in trãquillitate queas scire, bonus sit gubernator, nécne. tẽpestate enim tibi opus fuerit ad hoc vt dignoscas. At apud nos bella perpetua, & aut inuadimus alios, aut cedimus inuadentibus, aut vbi fortè concurrimus, pro pascuis prædâque pugnamus.

Hic

θα. ἔνθα μάλιστα δεῖ φίλων ἀγαθῶν. καὶ δὴ τοῦτο ὡς βεβαιότατα σωτηρίαν τὰς φιλίας, μόνον τοῦτο ὅπλον ἄμαχον, καὶ ἀνοπλήκτων ἂν νομίζοντες. πρότερον δέ σοι ἅπαν βούλομαι, ὃν τρόπον ποιούμεθα τοὺς φίλους, οὐκ ἐκ τῶν ποτῶν, ὥσπερ ὑμεῖς, οὐδ' εἰ σωφρονοῦντός τις, ἢ χείρων ἴσως, ἀπ' ἐπαινέσαντα ἴδωμεν ἀγαθὸν ἄνδρα, καὶ μεγάλα ἐργασάμενον διὰ ἀμύνοντα, ἐπὶ τοῦτον ἅπαντες σπεύδομεν. καὶ ὅπερ ὑμεῖς ἐν ταῖς γάμοις, τοῦτο ὑμεῖς ἐπὶ τὴν φίλων ποιεῖν ἀξιοῦμεν, ἐπιπονοῦντες μνηστεύοντες, καὶ πάντα ὁμοῦ πράττοντες, ὡς μὴ διαμαρτάνοιμεν τῆς φιλίας, μηδὲ ἀποβλῆσθαι δόξωμεν ἂν. κἂν παραδόξως τις ἤδη φίλος ἦ, σωθῇ καὶ τὸ ἀπὸ τούτου, καὶ ὅρκος ὁ μέγιστος, καὶ μιᾷ καὶ βιάσασθαί μιν ἀπόλωλεν, καὶ ἀφανὲς ἔσται, ἢν εἴπερ τοῦ ἑτέρου ἕτερον, καὶ ὅτῳ ποιῶμεν, ἐφ' ᾧ γε ἐνθυμοῦνται ἅπαξ τὸν

Hic potissimùm opus est bonis amicis, eoque quam firmissimè constituimus amicitias, sola hæc arma inuicta atque inexpugnabilia esse iudicantes. Priùs autem volo tibi commemorare quo ritu faciamus amicos, non ex poculis, quemadmodum vos, neque si quis æqualis sit, aut vicinus: verùm vbi strenuum quempiam virum conspexerimus, quique præclara facinora patrare possit, in hunc omnes studio incumbimus: & quod vos in ambiendis coniugijs, id nos in amicis non grauamur, diu quasi procos agentes, nihilque non facientes, ne videlicet frustremur amicitia, néve reiecti esse videamur. At vbi iam in amicitias cæteris repulsis delectus est quispiam, protinus fœdus initur, ac iusiurandum, quod sit maximum, nimirum & victuros eos pariter, & mortem oppetiturum, si sit opus, alterum pro altero. Atq; ita facimus. [k] Etenim simulatq; inciſis

digitis

τοὺς δακτύλους, ἐνσταλάξωμεν τὸ αἷμα εἰς κύλικα, καὶ τὰ ξίφη ἄκρα βάψαντες, ἅμα ἀμφότεροι ἐπισχόμενοι, πίωμεν, οὐκ ἔστιν ὅ, τι τὸ μετὰ τοῦθ' ἡμᾶς διαλύσειεν ἄν. καὶ ἐφεῖται δὲ τὸ μέγιστον ἄχει τριῶν ἐς τὰς συνθήκας εἰσιέναι, ὡς ὅστις ἂν πολύφιλος ᾖ, ὅμοιος ἡμῖν δοκεῖ ταῖς κοιναῖς ταύταις, καὶ μοιχευομέναις γυναιξί. καὶ οἰόμεθα οὐκέθ' ὁμοίως ἰσχυρὰν τὴν φιλίαν αὐτοῦ εἶναι, πρὸς πολλὰς εὐνοίας διαιρεθεῖσαν. ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν Δανδάμιδος πρώην γενομένων. ὁ γὰρ Δάνδαμις, ἐν τῇ πρὸς Σαυρομάτας συμπλοκῇ, ἀπαχθέντος αἰχμαλώτου Αμιζώκου, τοῦ φίλου αὐτοῦ. μᾶλλον δὲ πρότερον ὀμοῦμαί σοι τὸν ἡμέτερον ὅρκον, ἐπεὶ καὶ τοῦτο ἐν ἀρχῇ διωμολογησάμην. οὐ μὰ γὰρ τὸν ἄνεμον καὶ τὴν ἀκινάκην, οὐδὲν πρὸς σὲ, ὦ Μνήσιππε, ψεῦδος ἐρῶ, περὶ τῶν φίλων τῶν Σκυθικῶν. Μνή. ἐγὼ μὲν οὐ πάνυ σου ὁμνύοντος ἐδεόμην, σὺ

digitis sanguinem in calicem destillauerimus, summisque intinctis gladijs ambo pariter admouentes biberimus, non est quicquam quod deinde nos queat dirimere. Admittuntur autem ad huiusmodi fœdera ad summum tres. [l] Nam qui multis sit amicus, is eo loco habetur apud nos, quo communes istæ atque adulteræ vxores: arbitramurq; iam non perinde firmam illius amicitiam fore, posteaquam est in plures partes dissecta. Exordiar autem ab his quæ nuper Dandamis fecit. Dandamis enim hic in conflictu cum Sauromatis, quum esset captiuus abductus eius amicus Amizocas. Quin potius antè tibi iurabo nostrum iusiurandum, quandoquidem isthuc initiò sum pollicitus. [m] Non enim per Ventum & Acinacem, quicquam mentiturus sum apud te de Scythicis amicis. MNES. Equidem tuum iusiurandum haud magnopere desiderabam: proinde

σὺ δὲ ὅμως εὖ ποιῶν, οὐδένα θεῶν ἐπωμόσω. Τό. τί σὺ λέγεις; οὔ σοι δοκοῦσιν, ὁ ἄνεμος καὶ ὁ ἀκινάκης, θεοὶ εἶναι; οὕτως ἄρα ἠγνόησας, ὅτι ἀνθρώποις μεῖζον οὐδέν ἐστι ζωῆς τε καὶ θανάτου; ὁπόταν οὖν τὸν ἄνεμον καὶ τὸν ἀκινάκην ὀμνύωμεν, ταῦτα ὀμνύομεν, ὡς τὸν μὲν ἄνεμον, ζωῆς αἴτιον ὄντα, τὴν ἀκινάκην δὲ, ὅτι ἀπεθνήσκειν ποιεῖ. Μνή. καὶ μὴν εἰ διά γε τοῦτο, καὶ ἄλλους, ὧν ἔχοιτε πολλοὺς θεοὺς, οἷος ὁ ἀκινάκης ἐστὶ, τὸν ὀϊστὸν καὶ τὴν λόγχην, καὶ κώνειον καὶ βρόχον, καὶ τὰ τοιαῦτα. ποικίλος γὰρ οὗτος ὁ θεὸς, ὁ θάνατος, καὶ ἀπείρους τὰς ἐφ' ἑαυτὸν παρέχεται ἀγούσας ὁδούς. Τό. ὁρᾷς, τοῦτο ὡς ἐαστικὸν ποιεῖς καὶ δικανικὸν, ὑποκρούων μεταξὺ, καὶ διαφθείρων μου τὸν λόγον. ἐγὼ δὲ ἡσυχίαν ἦγον, σοῦ λέγοντος. Μνή. ἀλλ' οὐκ ἄνθις γε, ὦ Τόξα ει, ποιήσω τοῦτο· πάνυ γὰρ ὀρθῶς ἐπετίμησας. ὥστε θαρρῶν τό γε ἐπὶ

proinde rectè facis, qui nullū deorū iures.. TOX. Quid tu narras? An non tibi videntur esse dij, Ventus & Acinaces? Adeóne te fugit quod nihil sit maius mortalibus vita ac morte? Per hæc vtique iuramus, quoties per Ventum & Acinacem iuramus: videlicet per Ventum, tanquam qui vitæ sit causa: per Acinacem verò, vt qui mortis sit author. MNES. Atqui si ista idonea causa est: profectò multos alios quoq; deos estis habituri tales, qualis est Acinaces: puta iaculum, lanceam, venenum, funem, atq; his consimilia: quandoquidem varius est iste deus interitus, atque innumerabiles aperit vias, quibus ad illum sit aditus. TO. Vide quàm cōtentiosè nunc, quamq; litigiosè istuc facis: dum medio sermone interpellas me, excutisq; ac disturbas orationem meam. At ipse loquente te, silentium agebam. MNES. Age, non sum isthuc posthac facturus, Toxaris: & optimo iure obiurgas. quare perge confidenter quod

ἐπὶ τούτῳ λέγε, ὡς μηδὲ παρόντος ἐμοῦ τοῖς λόγοις, οὕτω σιωπήσομαί σοι. Τό. τετάρτη μὲν ἦν ἡμέρα τῆς φιλίας Δανδάμιδι καὶ Αμιζώκῃ, ἀφ' οὗ τὸ ἀλλήλων αἷμα συνεπεπώκεσαν. ἧκον δὲ ἡμῖν ἐπὶ τὴν χώραν Σαυρομάται, μυρίοις μὲν ἱππεῦσιν, οἱ πεζοὶ δὲ, τρὶς τοσοῦτοι ἐπεληλυθέναι ἐλέγοντο. οἷα δὲ οὐ πεπειδομένοις τὴν ἔφοδον αὐτῶν ἐπιπεσόντες, ἅπαντας μὲν τρέπουσι, πολλοὺς δὲ τῶν μαχίμων κτείνουσι, τοὺς δὲ καὶ ζῶντας ἀπάγουσι, πλὴν εἴ τις ἔφθη διανηξάμενος εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ, ἔνθα ἡμῖν τὸ ἥμισυ τοῦ στρατοπέδου, καὶ μέρος τῶν ἁμαξῶν ἦν, οὕτω γὰρ ἐσκηνώσαμεν τότε, οὐκ οἶδα, ὅ, τι δόξαν τοῖς ἀρχιπλάνοις ἡμῶν, ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς ὄχθας τοῦ Τανάϊδος. ἀνθὺς οὖν ἥ τε λεία περιηλαύνετο, καὶ τὰ αἰχμάλωτα συνείχετο, καὶ τὰς σκηνὰς διήρπαζον, καὶ τὰς ἁμάξας

quod restat dicere: perinde quasi nec adsim dum loqueris, adeò tibi silebo. TOX. Quartus igitur dies Dandamidi & Amizocæ, ex quo amicitiam inierant, ac mutuum sanguinem pariter biberant. Venerant interea in regionem nostram Sauromatæ cum equitum decem millibus: peditum autem ter tantùm aduenisse ferebatur. Ii nimirum quum in nos irruissent imparatos, neque expectantes illorum insultum, omnes quidem cedere cogunt, complures autem repugnantes occidunt, nonnullos & viuos abducunt, nisi si quis effugeras tranans in vlteriorem fluminis ripam, vbi nobis dimidium copiarum, & pars curruum erat. Sic enim id temporis castra fueramus metati, haud scio quo consilio Archiplanorum, id est, ducum nostrorũ, ad vtramque Tanaidis ripam. Protinus itaque & prædas abigebant, & captiua abducebant, & tentoria diripiebant, & curribus

ἁμάξας κατελαμβάνοντο, αὐτάνδρους τὰς πλείστας ἁλισκομένας, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν ὑβρίζοντες τὰς παλλακίδας, καὶ τὰς γυναῖκας. ἡμεῖς δὲ ἠνιώμεθα τῷ πράγματι, ὁ δὲ Ἀμιζώκης ἀγόμενος (ἑαλώκει γὰρ) ἐβόα τὸν φίλον ὀνομαστὶ, κακῶς δεδεμένος, καὶ ὑπεμίμνησε τῆς κύλικος, καὶ τοῦ ἅματος. ὧν ἀκούσας ὁ Δάνδαμις, οὐδὲν ἔτι μελλήσας, ἁπάντων ὁρώντων, διανήχεται εἰς τοὺς παλεμίους. καὶ οἱ μὲν Σαυρομάται, διῃρμένοι τοὺς ἄκοντας, ὥρμησαν ἐπ' αὐτὸν, ὡς κατακεντήσαντες, ὁ δὲ ἐβόα τὸν Ζίριν. τοῦτο δὲ ἤν τις εἴπῃ, οὐκέτι φονεύουσιν αὐτὸν, ἀλλὰ δέχονται, ὡς ἐπὶ λύτροις ἥκοντα. καὶ δὴ ἀναχθεὶς πρὸς τὸν ἄρχοντα αὐτῶν, ἀπῄτει τὸν φίλον, ὁ δὲ λύτρα ᾔτει. μὴ γὰρ προήσεσθαι, εἰ μὴ μεγάλα ὑπὲρ αὐτοῦ λάβῃ. ὁ Δάνδαμις δὲ, ἃ μὲν εἶχόν, φησιν, ἅπαντα διήρπασται ὑφ' ὑμῶν, εἴ δέ τι δύναμαι γυμνὸς ἀπ-

curribus potiebantur, atquê ijs plerisque cum viris captis: & sub oculis nostris concubinas vxoresque nostras constuprabant. Nos porrò rem indignè tulimus. At Amizoca quum duceretur (erat enim captus) nominatim inclamauit amicum, miserè vinctus; simulq́ calicis & sanguinis commonefecit. Quod simul atque exaudierat Dandamis, nihil etiam contatus, spectantibus omnibus tranauit ad hostes. Ibi Sauromatæ densatis telis irruerunt in illum, iam confixuri, nisi succlamasset, Zirim. Hoc verbi si quis sonuerit, postea non interimũt, sed recipiunt, tanquam dedentem sese precio redimendum. Moxq́ ad illorum ducem adductus, reposcebat amicum: ille redemptionis precium postulabat. Neque enim priùs dimissurum sese, nisi maximum pro illo recepisset. Tum Dandamis: Quæ possidebam, inquit, ea

omnia à vobis direpta sunt: quòd si quid est quod nudus præstare

ἀρτελέσαι, ἕτοιμος ὑποστῆναι ὑμῖν· καὶ πρόσαπτε ὅ, τι ἂν θέλῃς· εἰ βούλει δὲ, ἐμὲ ἀντὶ τούτου λαβὼν, κατάχρησαι πᾶς ὅ, τι σοὶ φίλον. ὁ δὲ Σαυρομάτης, οὐδὲν, ἔφη, δεῖ ὅλως κατέχεσθαί σε, καὶ ταῦτα, Ζίειν ἥκοντα. σὺ δὲ, ὧν ἔχεις, μέρος καταβαλὼν, ἄγου τὸν φίλον. ἤρετο ὁ Δάνδαμις ὅ, τι καὶ βούλεται λαβεῖν. ὁ δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἤτησεν, ὁ δὲ αὐτίκα παρέσχεν ἐκκόπτειν αὐτούς. κἀπειδὴ ἐξεκέκοπτο, καὶ ἤδη τὰ λύτρα εἶχον οἱ Σαυρομάται, παραλαβὼν τὸν Αμιζώκην ἐπανῄει. ἐπερειδόμενος αὐτῶν, καὶ ἅμα διανηξάμενοι, ἀπεσώθησαν πᾶς ἡμᾶς. τοῦτο γενόμενον παρεμυθήσατο ἅπαντας Σκύθας, καὶ οὐκέτι ἡττᾶσθαι ἐνόμιζον, ὁρῶντες ὅτι τὸ μέγιστον ἡμῖν τῶν ἀγαθῶν οὐκ ἀπήγαγον οἱ πολέμιοι, ἀλλ' ὅτι ἦν παρ' ἡμῖν ἡ ἀγαθὴ γνώμη, καὶ ἡ πᾶς τοὺς φίλους πίστις καὶ τοὺς Σαυρομάτας δὲ τὸ αὐτὸ οὐ μετείως ἐφόβησε,

præstare queam, id sum paratus polliceri vobis: & imperato quicquid voles: & si ita vis, meipsum huius in locum recipe, & abutere ad quodcunque tibi lubitum erit. Ad hæc Sauromata: Nihil, inquit; opus retinere te: præsertim quum temet dedideris. Quin tu parte eorum quæ possides, tradita, amicum abducito. Rogat illicò Dandamis, quidnam vellet accipere. Ille oculos postulat. Atque hic protinus exhibuit eruendos. Deinde vbi essent execti, iamq; precium persolutum esset Sauromatis, recepto Amizoca, reuersus est innitens illi: vnaq; tranantes, incolumes ad nos redierunt. Id factum, animum reddebat Scythis omnibus, neq; iam victos esse rebantur sese, quum viderent, quod apud nos esset bonorum maximum, id nondum esse abductum ab hostibus: verùm superesse egregiam mentem & in amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem

σε, λογιζομένους, πῶς οἵους ἄνδρας ἐκ παρασκευῆς μαχοῦνται, εἰ καὶ ἐν τῷ ἀπροσδοκήτῳ τότε ὑπερέσχον; ὥσθε νυκτὸς ἐπιγενομένης, ἀποπιπόντες τὰ πλεῖστα τῶν βοσκημάτων, καὶ τὰς ἁμάξας ἐμπρήσαντες, ᾤχοντο φεύγοντες. ὁ μὲν τοι Αμιζώκης οὐκέτι ἠνέσχετο βλέπειν αὐτὸς, ἐπὶ τυφλῷ τῷ Δανδάμιδι, ἀλλὰ τυφλώσας καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν, ἀμφότεροι κάθηνται, ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν Σκυθῶν δημοσίᾳ, μετὰ πάσης τιμῆς τρεφόμενοι. τί τοιοῦτον, ὦ Μνήσιππε, ὑμεῖς ἔχοιτε ἂν εἰπεῖν, εἰ καὶ ἄλλους σοι δέκα δοίη τις ἐπὶ τοῖς πέντε καταριθμήσασθαι ἀνωμότους, εἰ βούλει, ὡς καὶ πολλὰ ἐπιψεύδοιο αὐτοῖς; καί τοι ἐγὼ μέν σοι γυμνὸν τὸ ἔργον διηγησάμην, εἰ δὲ σύ τινα τοιοῦτον ἔλεγες, εὖ οἶδο ὁπόσα ἂν κομψὰ ἐγκατέμιξας τῷ λόγῳ, οἷα ἱκέτευεν ὁ Δάνδαμις, καὶ ὡς ἐτυφλοῦτο, καὶ ἃ εἶπε, καὶ

non mediocrem incutiebat, reputantibus cum cuiusmodi viris, si se præparassent, essent pugnaturi: tametsi tum quidem ex improuiso superassent. proinde sub noctem relictis maxima ex parte pecoribus, incensisque curribus, fuga sese subduxerunt. Porrò Amizoca non tulit diutiùs, vt videret ipse, amico cæco Dandamide, sed ipsius semet exoculauit. Atque ita sedent ambo, omniqúe honore à populo Scytharum publicitùs aluntur. Quid tale, Mnesippe, vos referre possetis, etiam si quis tibi donet vt possis vel decem alios ad istos quinque adiungere, etiam citra iusiurandum si ita vis, vt & multa liceat affingere? At ego tibi rem nudam exposui. Tu verò si quem talem narrasses, non sum nescius, quantas adornandæ rei gratia phaleras narrationi fueris admixturus, quemadmodum supplicâris Dandamis: & quomodo sit excæcatus, & quæ

καὶ ὡς ἐπανῆκε, καὶ ὡς ὑπεδέξαντο αὐτὸν ἐπευφημοῦντες οἱ Σκύθαι, καὶ ἄλλα, ὁποῖα ὑμεῖς μηχανᾶσθαι εἰώθατε πρὸς τὴν ἀκρόασιν. ἄκουε γοῦν τῶν ἄλλον ἰσότιμον, Βελίτταν, Ἀμιζώκου τούτου ἀνεψιόν. ὃς ἐπεὶ κατασπασθεῖτα ἐκ τοῦ ὅπου ὑπὸ λέοντος εἶδε Βάσθην, τὸν φίλον (ἅμα δὲ ἔτυχον θηρῶντες) καὶ ἤδι ὁ λέων περιπλακεὶς αὐτῶν ἐνεπεφύκει τῶν λαιμῷ, καὶ τοῖς ὄνυξιν ἐσπάρασσε, καταπηδήσας καὶ αὐτὸς, ἐπιπίπτει κατόπιν τῶν θηρίῳ, καὶ περιέσπα, πρὸς ἑαυτὸν παροξύνων καὶ μετάγων, καὶ διὰ τῶν ὀδόντων μεταξὺ διείρων τοὺς διακτύλους, καὶ τὸν Βάσθην, ὡς οἷόν τε ἦν, ὑπεξελεῖν πειρώμενος τοῦ δήγματος, ἄχρι δὴ ὁ λέων ἀφεὶς ἐκεῖνον, ἡμιθνῆτα ἤδη, ἐπὶ τὸν Βελίτταν ἀπεστράφη, καὶ συμπλάκεις ἀπέκτεινε κἀκεῖνον. ὁ δὲ ἀσθενήσκων, τὸ γοῦν τοσοῦτον ἔφθη, πατάξας τῶν ἀκινάκῃ τὸν λέοντα εἰς τὸ στέρνον.

quæ dixerit, & quo pacto redierit, & quemadmodum exceperint eum Sythæ, aggratulantes, benēque ominantes, atque id genus alia: cuiusmodi vos ad demulcendas aures soletis artificio quodam addere. Audi igitur & alium huic parem Belittam, huius Amizocæ consobrinum. Is vt detractum ex equo à leone Basthen amicum conspexisset (nam fortè simul erant in venatu) iamquê leo circumplexus illum, iugulo admotus esset, atque vnguibus laniaret: desiliens & ipse, inuolauit in tergum beluæ, reflexitquê, in sese prouocans auertensq́; atque inter dentes digitos inferens, conatus quoad licuit, Basthen è rictu leonis eximere, donec leo omisso illo iam seminor tuo, ad Belittam sese conuertit, atque ipsum quoque circumplexus occidit. At ille moriens (nam tantò anteuertit) acinacem in leonis pectus defixit. Itaque

τέρνον. ὥστε ἅμα πάντων ἀπεθάνομεν, ἡμᾶς ἐθάψαμεν αὐτούς, δύο τάφους ἀναχώσαντες πλησίον, ἕνα μὲν τῶν φίλων, ἕνα δὲ κατ' ἀμφοτέρου τοῦ λέοντος· τρίτῳ δέ σοι δίηγήσομαι, ὦ Μνήσιππε, τῷ Μακίντου φιλίαν καὶ Λογχάτου καὶ Ἀρσακόμα. ὁ γὰρ Ἀρσακόμας οὗτος ἁρπάσας Μαζάκας τὴν Λευκάνορος, τοῦ βασιλεύσαντος ἐν Βοσπόρῳ, ὁπότε ἐπρίατο βενζῶ παρὰ τοῦ δασμοῦ, ὃν οἱ Βοσποράνοι ἀεὶ φέροντες ἡμῖν, τότε ἤδη τρίτον μῆνα ὑπερήμεροι ἐγεγένηντο. ἐν ᾧ δὲ ἀπῆν γὰρ ἤδων τῷ Μαζάκᾳ, μειράκιον καὶ καλὸν παρθένον, ἥρα, καὶ πονηρῶς εἶχε. τὰ μὲν δὴ περὶ τὸν φόρον διεπέπρακτο ἤδη, καὶ ἐχρημάτιζεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς, καὶ εἰστία. ἤδη καὶ αὐτὸν ἀπέπεμπεν. ἔθος δέ ἐστιν ἐν Βοσπόρῳ, τὰς μνηστῆρας ἐπὶ ᾧ ἀπῆν αἰτεῖν τὰς κόρας καὶ λέγειν, οἵτινες ὄντες ἀξιοῦσι καταδεχθῆναι ἐπὶ τὸν γάμον. καί μοι καὶ τότε ἔτυχον ἐν

que pariter exanimati sunt omnes: nos autem sepeliuimus eos, duobus aggestis tumulis inter se vicinis, altero amicorũ, altero eregionè leonis. Iam tertio loco tibi referam Mnesippe, Macètæ, Lonchatæ, & Arsacomæ amicitiam. Hic enim Arsacomas deperibat Mazæam Leucanoris filiam, qui regnabat in Bosporo tũ quum legatione fúgeretur super tributo quod Bosporani semper nobis pendere soliti, id temporis tertium iam mensem vltra diem legitimum distulerant. In conuiuio igitur quum Mazæam vidisset proceram atq; decoram virginem, amore captus est, grauiterq; discruciabatur. Iam itaque quæ de tributis agebantur, erant transacta: responderatq; illi Rex, conuiuioq; accipiebat, mox illum dimissurus. Est autem mos in Bosporo, vti proci in conuiuio petant puellas, narrantes quinam sint, quibusq; rebus freti decreuerint eas in matrimonium accipere. Atque id temporis fortè fortuna multi aderant in

ἐν τῷ δείπνῳ πολλοὶ μνηστῆρες παρῆσαν, βασιλεῖς, καὶ βασιλέων παῖδες, καὶ Τιγρανάτης ὁ Λαζῶν ἡγεμών, καὶ Ἀδόρμαχος, ὁ Μαχλυήνης ἄρχων, καὶ ἄλλοι πολλοί, δεῖ δὲ τῶν μνηστήρων ἕκαστον προσαγγεῖλαί σε αὐτὸν, διότι μνηστευσόμενος ἥκοι, δειπνεῖν ἐν τοῖς ἄλλοις. καταπεπτωκότα δὲ ἤδη τῆς ἡσυχίας, ἐπειδὴ δὲ παύσωνται δεῖπνοῦντες, αἴτησαντα φιάλην, ἐπισπεῖσαι κατὰ τῆς τραπέζης, καὶ μνηστεύεσθαι τὴν παῖδα, πολλὰ ἐπαινοῦντα ἑαυτὸν, ὅσοις ἢ χρήμασι ἢ πλούτου ἢ δυνάμεως ἔχοι. πολλῶν οὖν κατὰ τοῦτον τὸν νόμον σπεισάντων καὶ αἰτησάντων, καὶ βασιλείας καὶ πλούτους καταριθμησαμένων, τελευταῖος ὁ Ἀρσακόμας αἰτήσας τὴν φιάλην, οὐκ ἔσπεισεν. οὐ γὰρ ἔθος ἡμῖν ἐκχεῖν τὸν οἶνον, ἀπὸ ὕβεως εἶναι δοκεῖ τοῦτο εἰς τὸν θεόν. πιὼν δὲ ἁπλῶς, δός μοι, ὦ βασιλεῦ, ἔφη, τὴν θυγατέρα σου Μαζαίαν,

in conuiuio proci, reges, ac regum filij. in his erat & Tigrapates Lazorum princeps, & Adyrmachus Machlynæ dux, aliique cum his permulti. Oportet autem vnumquemque procum posteaquam exposuit quis sit, & qua fiducia ad ambiendas nuptias accesserit, conuiuari cum reliquis, tacitumque accumbere: deinde peracto conuiuio, postulæta phiala vinum in mensam effundere, atque ita sponsam ambire, multum interea collaudantem sese, quo genere, quibus opibus, qua sit potentia. Ad hunc igitur modum cùm multi iam libassent, postulassentque regna & opes commemorantes: tandem Arsacomas postulata phiala non libauit (neque enim mos apud nos vinum effundere, quin magis contumelia ista esse iudicatur in Deum) sed hausti̇m bibens: Da mihi rex, inquit, filiam tuam

Μαζάαν, γυναῖκα ἔχειν, πολὺ ἐπιτηδειοτέρῳ τούτων ὄντι. ὁπόσα γε ἐπὶ τῷ πλούτῳ, καὶ τῖς κτήμασι τοῦ δὲ Λευκάνορος θαυμάσαντος (ἠπίστατο γὰρ πένητα τὸν Αρσακόμαν, καὶ Σκυθῶν τῶν πολλῶν) καὶ ἐρομένου, πόσα δὲ βοσκήματα ἢ, πόσας ἁμάξας ἔχεις, ὦ Αρσακόμα, ταῦτα γὰρ ὑμεῖς πλουτεῖτε. ἀλλ' οὐχ ἁμάξας, ἔφη, ἔχω, οὐδὲ ἀγέλας, ἀλλ' εἰσί μοι δύο φίλοι καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ, οἷοι οὐκ ἄλλῳ Σκυθῶν. τότε μὲν οὖν ἐγελάσθη ἐπὶ τούτοις, καὶ παρώφθη, καὶ μεθύειν ἔδοξεν. ἔωθεν δὲ προκριθεὶς τῶν ἄλλων Αδύρμαχος, ἔμελλεν ἀπέξειν τὴν νύμφην ἐς τὴν Μαιῶτιν, παρὰ τοὺς Μέχλυας. ὁ δὲ Αρσακόμας ἐπανελθὼν οἴκαδε, μηνύει τοῖς φίλοις, ὡς ἀτιμασθείη ὑπὸ τοῦ βασιλέως, καὶ γελασθείη ἐν τῷ συμποσίῳ, πένης εἶναι δόξας. καί τοι, ἔφη, ἐγὼ διηγησάμην αὐτῷ τὸν πλοῦτον, ὁπόσος ἐστί μοι, ὑμᾶς, ὦ Λογχάτα

Mazæam vxorem, qui multò sum potior istis, quantum ad opes ac possessiones attinet. Leucanore verò admirante (sciebat enim rex pauperem Arsacomam, ac de plebe Scytharum esse) percontanteq́, Quantum pecorum, aut quantum habes plaustrorum Arsacoma, nam ijs rebus vos diuites estis? Imò nec plaustra, inquit, possideo, nec armenta, verùm sunt mihi duo amici, honesti, probiq́, quales alij Scytharum nemini. Ac tum quidem ista dicens risus est, contemptuiq́ue habitus, visusq́ue temulentus: manè verò reliquis prælatus est Adyrmachus: iamq́ sponsam abducturus erat in Mæotidem ad Machlyenses. Porrò Arsacomas domum reuersus amicis indicat quemadmodum reiectus esset à Rege, risuiq́ue habitus in conuiuio, quum pauper esse putaretur. Atqui dixeram, inquit, illi, quantas haberem opes, nempe vos, ô Lonchata atque

τα καὶ Μακέντα, καὶ τὴν εὔ-
νοιαν τὴν ὑμετέραν πολὺ ἀ-
μείνω καὶ βεβαιοτέραν τῆς Βο-
σποραιῶν δυνάμεως. ἀλλ' ἐ-
μοῦ ταῦτα διεξιόντος, ἡμᾶς μὴ
ἐχλεύαζε, καὶ κατεφρόνει Ἀδυρ-
μάχῳ δὲ τῷ Μαχλυῒ παρέδω-
κεν ἀπάγειν τὴν νύμφην, ὅτι
χρυσᾶς γε φιάλας ἐλέγετο ἔ-
χειν δέκα, καὶ ἁμάξας τε τρα-
κλίνους ὀγδοήκοντα. καὶ πρό-
βατα καὶ βοῦς πολλοὺς οὕτως ἄ-
ρα πεπετίμησεν ἀνδρῶν ἀγα-
θῶν βοσκήματα πολλὰ, καὶ
ἐκπώματα περίβρα, καὶ ἁμά-
ξας βαρείας. ἐγὼ δὲ, ὦ φίλοι, δι'
ἀμφότερα ἀνιῶμαι· καὶ γὰρ ἐρῶ
τῆς Μαζαίας, καὶ ἡ ὕβρις ἐν τοσού-
τοις ἀνθρώποις οὐ μετρίως μου
καθίκετο. οἶμαι δὲ καὶ ὑμᾶς ἐπ'
ἴσης ἠδικῆσθαι. τὸ γὰρ τρίτον
μετὴν ἑκάστῳ ἡμῶν τῆς ἀτιμί-
ας, εἴ γε οὕτω βιοῦμεν, ὡς ἀφ' οὗ
συνεληλύθαμεν, εἶ ἄνθρωπος
ὄντες, καὶ τὰ αὐτὰ ἀνιώμενοι,
καὶ τὰ αὐτὰ χαίροντες, οὐ μό-
νον, ἐπεῖπεν ὁ Λογχάτης, ἀλλὰ
καὶ ἕκαστος ἡμῶν ὅλος ὕβρισται,
ὁπότε

ta atque Macenta: vestramq́ beneuolẽtiam longè præstare multoq́ firmiorem esse Bosporanorum opibus. Verùm hæc dicentem me subsannauit, contempsitq́: & Adyrmacho scilicet Machlyensi tradidit asportandam sponsam, quòd aureas phialas se diceret habere decem, præterea currus quaternis sedilibus octoginta: ad hæc ouium boumq́ multam copiam. Sic videlicet antetulit fortib. viris pecorum multitudinem, operosa pocula, & currus graues. Proinde, ô amici, dupliciter excrucior: nam & Mazæam amo, & iniuria mihi inter tantum hominum illata, nõ mediocriter mordet animum meum. Arbitror autem & vos ex æquo iniuria affectos esse. Etenim ad vnũquenq́ è nobis tertia contumeliæ pars pertinebat: si modò ita viuimus, quemadmodum cœpimus quum coniungeremur: nimirũ vt vnus homo simus, ijsdem dolentes, ijsdemq́ gaudentes. Imò, inquit Lonchates, vnusquislibet è nobis totus iniuria afficiebatur

ὁπότε σὺ τοιαῦτα ἔπαθες. πῶς οὖν, ὁ Μακίνης ἔφη, χρησόμεθα τοῖς παροῦσι; διελώμεθα, ἔφη ὁ Λογχάτης, τὸ ἔργον. κἀγὼ μὲν ὑπισχνοῦμαι Ἀρσακόμᾳ τῷ κεφαλὴν κομιεῖν τῷ Λευκάνορος, σὲ δὲ χρὴ τῷ γήμῳ ἐπανάγειν αὐτῷ. ἴστω γοῦν, ἔφη, σὺ δὲ ὦ Ἀρσακόμα, ἐν τοσούτῳ (εἰκὸς γὰρ κἀν τοιαύτῃ στρατείᾳ καὶ πολέμου τοιούτου μετὰ τὸ διαπρᾶξαι ἡμᾶς) αὐτὴ πειρᾶ νῶν σωλάγδην, καὶ παρασκεύασαι ὅπλα καὶ ἵππους, καὶ τἄλλα ἅμαμιρ ὡς πλείστων ῥᾴστα δ' ἂν πολλοὺς προσαγάγοις, αὐτός τε ἀγαθὸς ὤν, καὶ ἡμῖν ὀλίγων ὄντων οἰκείων· μάλιστα δ', ἐὰν θᾶττον ἐπὶ τὴν βύρσης τὸ βοός, ἔδοξε ταῦτα. καὶ ὁ μὲν ἐχώρει, ὡς ἔχων, εὐθὺς ἐπὶ τὸ Βοσπόρου ὁ Λογχάτης, ὁ Μακίνητης δ' ἐπὶ τοὺς Μάχλυας, ἱππότης ἑκάτερος. ὁ δὲ Ἀρσακόμας, οἴκοι μένων, τοῖς τε ἡλικιώταις διελέγετο, καὶ ὅπλοις ἅμαμιρ παρὰ τῶν οἰκείων, τέλος δὲ καὶ ἐπὶ τῆς βύρσης ἐκαθέζετο.

tum quum in te ista fierent. Quomodo igitur, inquit Macentes, his in rebus agemus? Per partes, inquit Lonchates, negocium suscipiamus. Atq; ego quidem recipio Arsacomæ me caput apportaturum Leucanoris. Tu verò sponsam ereptam huic adducas oportet. Ita fiat, inquit: at tu Arsacoma inter hæc (nã his peractis verisimile est exercitu ac bello fore opus) hic mane, quò contrahas & apparesarma, equos, atq; aliarum rerum vim quãtam potes maximã. Facillimè autè plurimos adiunxeris: partim quòd ipse strenuus, partim quòd nobis non pauci sunt familiares: maximè verò si desederis in tergore bouis. Hæc vbi placuissent, hic quidem quantum potuit, rectà profectus est in Bosporum, puta Lonchates: alter, id est, Macẽtes, ad Machlyenses, equesque vterque. At Arsacomas domi manens, & cum æqualib. cõtulit, & ex familiarib⁹ vim hominum armauit. Demum & in tergore bouis desedit. Consue-

τὸ

τὸ δὲ ἔθος ἡμῖν, τὸ περὶ τὴν βύρσαν, οὕτως ἔχει· ἐπειδὰν ἀδικηθεὶς πρὸς ἑτέρου ἀμύνασθαι βουλόμενος, ἴδῃ καθ' ἑαυτὸν οὐκ ἀξιόμαχος ὢν, βοῦν ἱερεύσας, τὰ μὲν κρέα κατακόψας, ἥψησεν, αὐτὸς δὲ, ἐκπετάσας χαμαὶ τὴν βύρσαν, κάθηται ἐπ' αὐτῆς εἰς τοὐπίσω παραγαρὼν τὼ χεῖρε, ὥσπερ οἱ ἐκ τῶν ἀγκώνων δεδεμένοι. καὶ τοῦτό ἐστιν ἡμῖν ἡ μεγίστη ἱκετηρία. παρακειμένων δὲ τῶν κρεῶν τοῦ βιὸς, προσιόντος οἱ οἰκεῖοι, καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος, μοῖραν ἕκαστος λαβὼν, ἐπιβὰς τῇ βύρτῃ τὸν δεξιὸν πόδα, ὑπισχνεῖται κατὰ δύναμιν, ὁ μὲν πέντε ἱππέας παρέξειν, ἀσίτους καὶ ἀμίσθους, ὁ δὲ δέκα, ὁ δὲ πλείους, ὁ δὲ ὁπλίτας πεζοὺς, ὁπόσους ἂν δύνηται, ὁ δὲ μόνον ἑαυτὸν, ὁ πενέστατος. ἀθροίζεται γοῦν ἐπὶ τῆς βύρσης πολὺ πλῆθος ἐνίοτε, καὶ τὸ τοιοῦτον σύνταγμα βεκαιότατόν τε ἐστὶ συμμεῖναι, καὶ ἀπρόσμαχον τοῖς ἐχθροῖς,

Consuetudo autem de sedendo in tergore bubulo, huiusmodi est apud nos: Vbi quis ab alio læsus est, cupitq; vlcisci, neque par esse pugnæ videtur: tum boue immolato, carnes frustulatim concisas igni torret. Dehinc ipse porrecto humi corio, sedet in eo, in tergum reductis manibus, more eorum, qui à cubitis vincti sunt. Et hoc quidem apud nos maximum est supplicandi genus. Appositis autem bouis carnibus, adeuntibus domesticis, prætereà si quis alius velit, quisq; partem sibi sumit, ac dextro pede tergum bouis calcans, pro facultate pollicetur, hic quidē equites præbiturum se quinque suopte cibo, suóque stipendio: ille decem, alius plures: alius armatos pedites quot possit: atq; qui pauperrimus, seipsum duntaxat. Colligitur itaque in tergo bouis ingens nonnunquam multitudo. Et huiusmodi quidem exercitus & certissima fide cohæret, & hostibus expugnatu difficillimus est: non aliter

ἐχθροῖς, ἅτε καὶ ἔνορκον ὄν. τὸ γὰρ ἐπιβῆναι τῆς βύρσης, ὅρκος ἐστίν. ὁ μὲν οὖν Ἀρσακόμας ἐν τοῦ τοῖς ἦν. καὶ ἠθροίσθησαν αὐτῷ, ἱππεῖς μὲν ἀμφὶ τοὺς πεντακισχιλίους, ὁπλῖται δὲ καὶ πεζοὶ, συναμφότεροι δεσμύριοι. ὁ δὲ Λογχάτης ἀγνοούμενος, παρελθὼν ἐς τὴν Βόσπορον, προσέρχεται τῷ βασιλεῖ, διοικουμένου τι τῆς ἀρχῆς. καὶ φησὶν, ἥκειν μὲν ἀπὸ τῆς κοινοῦ τῶν Σκυθῶν, ἰδίᾳ δὲ αὐτῷ μεγάλα πράγματα κομίζων. τοῦ δὲ λέγειν κελεύσαντος, οἱ μὲν Σκύται, φησὶ, τὰ κοινὰ ταῦτα, καὶ τὰ καθ' ἡμέραν ἀξιοῦσι, μὲν ὑπερβαίνειν τοὺς νομέας ὑμῶν ἐς τὸ πεδίον, ἀλλὰ μέχρι τῆς Τράχωνος νέμειν. τοὺς δὲ λῃστὰς, οὐ αἰτιᾶσθε, ὡς καταπρέχοντας ὑμῶν τὴν χώραν, οὔφασιν ἀπὸ κοινοῦς γνώμης ἐκπέμπεσθαι, ἀλλὰ ἰδίᾳ ἕκαστον ἐπὶ τῷ κέρδει κλωπεύειν. εἰ δὲ τις ἁλίσκοιτο αὐτῶν, σὲ κύριον εἶναι κολάζειν. ταῦτα μὲν ἐκεῖνοι ἐπεστάλκασιν. ἐγὼ δὲ μηνύω σοι μεγάλην ἔφοδον ἐσομένην ἐφ'

quàm si iureiurãdo esset adactus. Nam in tergum ascendisse, instar iurisiurandi est. Arsacomas igitur his in reb. procurandis satagebat: coieruntq; illi equites quidem circiter quinquies mille: tum armati ac pedites promiscuè vicies mille. At Lonchates vbi ignotus peruenit in Bosporũ, Regem adit, tractãtem quiddã de regni negotijs, aitq; venire quidem sese publico Scytharũ nomine, sed priuatim res maximas aportare. Ille vbi dicere iussisset: De publicis, inquit, negotijs, hæc in præsentiarũ denunciant Scythæ, ne vestri pastores in planiciem vsq; transgrediantur, sed intra Trachonẽ pascant, Cæterùm latrones, de quibus expostulatis, quòd regionem vestram incursent, negant eos publico consilio emitti, sed priuatim sui quemquelucri causa prædari. Quòd si quis illorum deprehendatur: tui arbitrij esse vt in eos animaduertas. Hæc quidem illi denunciant. At ego tibi indico, grauem in vos insultũ futurũ

ab

ἐφ' ὑμᾶς, ὑπ' Ἀρσακόμα τοῦ Μαριάντα, ὃς ἐπρέσβευε πρώην παρὰ σέ· καὶ οἶμαι, διότι αὐτὸς τὴν θυγατέρα, ὃν ἔτυχε παρὰ σοῦ, ἀναπεῖ, τῷ ἐπὶ ἥβης ὢν ἐβδόμῳ ἡμέραν ἤδη διάθηται, καὶ σωφρόνως πρὸς ἐκ τοῦ ὁμοίου αὐτῷ ἔχοντα, ἔφη ὁ Λευκάνωρ, καὶ αὐτὸς, ἀθροίζεσθαι διὰ μιᾶς ἀπὸ βύρσης. ὅτι δ' ἐφ' ὑμᾶς σωρίσαται, καὶ ὅτι Ἀρσακόμας ὁ ἡγεμών, μηνύομεν. ἀλλ' ἐπὶ σέ, ἔφη ὁ Λογχάτης, ἡ παρασκευή. ἐμοὶ γὰρ ἐχθρὸς ὁ Ἀρσακόμας ὅτι; καὶ ἄχθεται, διότι προτιμῶμαι αὐτῷ, ἀπὸ τῶν γεραιτέρων, ὡς ἀμείνων τὰ πάντα δοκῶ εἶναι. ἐμὲ μοι ὑπὸ σχοινίῳ τινὶ ἑτέραν συ θυγατέρα Βαρκίτιν ὅτι τὰ ἄλλα ἀναξίῳ ὑμῶν ὄντι ἐκ μακράν σοι ἥξω, τινὶ μικρᾷ λιφανλὶν οὐ δυσμίζων. ὑποσχνοῦμαι, ἔφη ὁ βασιλεύς, μάλα πειθοῦς γε νόμῳ. ἐγὼ γὰρ τινὶ αἰτίαν τῆς ὀργῆς Ἀρσακόμα, τινὶ ἐπὶ τῷ γάμῳ, καὶ ἄλλως ὑπέ-

ab Arsacoma Mariantæ filio, qui nuper legatum egit apud te: idq; opinor, quum filiam tuam postulârit, non assequutus sit abs te: ob id indignatur, sedetq; in tergore taurino septimum iam diem, contractusq; illi est exercitus haud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) & ipse, cogi vim copiarũ in tergum bouis. Quòd autem aduersum nos cogerentur, quodq; Arsacomas huius rei dux esset, id verò me fugerat. At qui in te, inquit Lonchates, hic apparatus constituitur. Mihi autẽ inimicus est Arsacomas, grauiterq; fert, quòd sibi præferar à natu maioribus, & quòd in omnibus illo videar esse præstantior. Quòd si mihi sponponderis alteram filiam tuam Barcetin, alioqui nec indigno vestra affinitate, breui tibi reuersus caput eius apportauero. Spondeo, Rex inquit, videlicet supra modũ formidine correptus, propterea quòd non ignoraret quam ob causam iratus esset Arsacomas, nimirum ob nuptias: tum aliàs quoque metuerat

ἐπέπτησσεν ἀεὶ τοὺς Σκύθας. ὁ δὲ Λογχάτης, ὄμοσον, ἔφη, ἢ μὴν φυλάξαι τὰς συνθήκας, μηδὲ ἀπαρνήσασθαι τότε ἤδη τούτων γενομένων, καὶ ἐπεὶ ἀνατείνας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἤθελεν ὀμνύειν. μὴ σύ γε ἐνταῦθα, εἶπε, μὴ καί τις ἐπίδηται τῶν ὁρώντων, ἐφ' ὅτῳ ὁρκωμοτοῦμεν. ἀλλ' εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Ἄρεος τουτὶ εἰσελθόντες, ἐπικλεισάμενοι τὰς θύρας, ὀμνύομεν, ἀουκσάτω δὲ μηδείς. εἰ γάρ τι τούτων πύθοιτο Ἀρσακόμας, δέδια μὴ προθύσηταί με τοῦ πολέμου, χεῖρα οὐ μικρὰν ἤδη περιβεβλημένος. εἰσίωμεν, ἔφη ὁ βασιλεύς· ὑμεῖς δὲ ἀπόστητε, ὅτι πορρωτάτω. μηδεὶς δὲ παρέστω εἰς τὸν νεὼν, ὅν τινα μὴ ἐγὼ κελέσω. ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν εἰσῆλθον, οἱ δορυφόροι δὲ ἀπέστησαν, σπασάμενος τὸν ἀκινάκην, ἐπισχὼν τῇ ἑτέρᾳ τὸ στόμα, ὡς μὴ βοήσειε, παίει παρὰ τὸν μαστόν. εἶτα ἀπτεμὼν τὴν κεφαλὴν, ἀπὸ τῇ χλαμύδι ἔχων ἐξῄει, μεταξὺ διαλεγόμενος ἀνθεν αὐτῷ, καὶ

metuerat semper Scythas. At Lonchates: Iurato, inquit, te præstiturum pacta, neque inficiaturum Id quum fieret, iámque resupinatus in cœlum iurare vellet: Absit, inquit, vt hic: ne quis spectantium conijciat quâ gratiâ iuremus: quin potius hoc templum Martis ingressi, occlusis foribus iusiurandum edamus, vbi nullus exaudiat. Nam si quid horum inaudierit Arsacomas, vereor ne me ante bellum immolet, manu iam nunc non parua cinctus. Introëamus, inquit Rex. Vos autem absistite quàm longissimè: neque quisquam ad templum adeat, quem ego non accersiuero. Posteaquàm igitur ipsi quidem introgressi sunt, satellites autem procul abstiterunt: vibrato gladio, simúlque altera manu obturato ore, ne vociferaretur, ictum in pectus adegit. Deinde caput desectum, sub chlamyde tenens prodibat, quasi confabulans interim cum illo, breuiq;

καὶ δὰ ταχέων ἥξειν λέγων, ὡς δὴ ἐπί τι πεμφθεὶς ὑπ' ἐκείνου. καὶ οὕτως ἐπὶ τὸν τόπον ἀφικόμενος, ἔνθα δεδεμένον κατελελοίπει τὸν ἵππον, ἀναβὰς ἀφιππάσατο εἰς τὴν Σκυθίαν. δίωξις δὲ οὐκ ἐγένετο αὐτῷ, ἐπὶ πολὺ ἀγνοησάντων τὸ γεγονὸς τῶν Βοσπορανῶν, καὶ ὅτε ἔγνωσαν, ὑπὲρ τῆς βασιλείας στασιαζόντων. ταῦτα μὲν ὁ Λογχάτης ἔπραξε, καὶ τὴν ὑπόσχεσιν ἀπεπλήρωσε τῶν Αρσακόμᾳ παραδοὺς τὴν κεφαλὴν τοῦ Λευκάνορος. ὁ Μακεντης δὲ, καθ' ὁδὸν ἀκούσας τὰ ἐν Μάχλυας. καὶ πρῶτος ἀγγέλας αὐτοῖς τὸν φόνον τοῦ βασιλέως, ἡ πόλις δὲ, ἔφη, ὦ Αδύρμαχε, σὲ γαμβρὸν ὄντα ἐπὶ τὴν βασιλείαν καλεῖ. ὥστε σὺ μὲν πεπλάσας, παραλάμβανε τὴν ἀρχὴν, τεταραγμένοις τοῖς πράγμασιν ἐπιφανεὶς, ἡ κόρη δὲ κατόπιν σοι ἐπὶ τῶν ἁμαξῶν ἑπέσω. ῥᾷον γὰρ οὕτω προσάξεις Βοσπορανῶν τοὺς πολλοὺς, ἰδόντας τὴν Λευκάνορος

breuiq́ sese dicens affuturum, tanquam ad negotij quippiam emitteretur ab illo. Atque ita reuersus eò vbi equum vinctum reliquerat, conscenso illo redequitauit in Scythiam. Porrò nemo est eum insequutus, quippe diu ignorantibus Bosporanis quod acciderat, tum vbi rescissent, factitiosè de regno decertantibus. Hæc itaque gessit Lonchates, præstititq́ promissum, allato Leucanoris capite. Porrò Macentes in via factus certior super his, quæ in Bosporo acciderant, peruenit ad Machlyentes: primusq́ illis nuncium attulit de Rege trucidato. At populus, inquit, te Adyrmache, gener cùm sis, ad regnum vocat. Proinde fac, ut ipse prior occupans, imperium arripias, in rebus perturbatis obortus, puella verò te sequatur à tergo in curribus. Facilè enim isthoc pacto tibi conciliaueris multitudinem Bosporanorum, vbi Leucanoris

κάνορος θυγατέρα. ἐγὼ δ' Αλανὸς τέ εἰμι, καὶ τῇ παιδὶ ταύτῃ συγγενὴς μητρόθεν· παρ' ἡμῶν γὰρ οὖσαν τὴν Μάσεραν ἠγάγετο ὁ Λευκάνωρ. καὶ νῦν σοι ἥκω παρὰ τῶν Μασέρας ἀδελφῶν, τῶν ἐν Αλανίᾳ, παρακελευομένων ὅτι τάχιστα ἐλαύνειν ἐπὶ τὸν Βόσπορον, καὶ μὴ περιιδεῖν ἐς Εὐβίοτον περιελθοῦσαν τὴν ἀρχὴν, ὃς ἀδελφὸς ὢν νόθος Λευκάνορος, Σκύθαις μὲν ἀεὶ φίλος ἐστὶν, Αλανοῖς δὲ ἀπέχθεται. ταῦτα δὲ ἔλεγεν ὁ Μακέντις ὁμόσκευος, καὶ ὁμόγλωττος τοῖς Αλανοῖς ὤν· κοινὰ γὰρ ταῦτα Αλανοῖς καὶ Σκύθαις πλὴν ὅτι οὐ πάνυ κομῶσιν οἱ Αλανοὶ, ὥσπερ οἱ Σκύθαι. ἀλλὰ ὁ Μακέντις καὶ τοῦτο εἴκαστο αὐτοῖς, καὶ ἀπεκεκάρκει τῆς κόμης, ὁπόσον εἰκὸς ἦν ἔλαττον κομᾶν τὸν Αλανὸν τοῦ Σκύθου, ὥστε ἐπιστεύετο δὲ ταῦτα, καὶ ἐδόκει Μασέρας καὶ Μαζαίας συγγενὴς εἶναι. καὶ νῦν, ἔφη, ὦ Α-

ris filiam conspexerint. Ego porrò nō solùm Alanus sum, verùm etiam sponsæ tuæ cognatus maternus: siquidem nostra è gente Masteram Leucanor asciuit vxorem. Et nunc tibi adsum, missus à Masteræ fratribus, qui sunt in Alania, denunciantibus vt quàm potes ocyssimè recipias in Bosporum, neque per negligentiam committas, vt imperium ad Eubiotum deueniat, qui tametsi frater nothus est Leucanoris, tamen Scytharum partibus semper fauit, cum Alanis simultates gerit. Hæc quidem dicebat Macentes: Erat autem eodem cultu eadémque lingua cum Alanis. Commune enim horū vtrunque Alanis cum Scythis, nisi quòd non magnoperè comati sunt Alani, quemadmodum Scythæ. At Macentes in hoc quoq; illis erat assimilis, videlicet detonsa coma: quatenus conueniebat Alanum minùs esse comatum, quàm Scytham. Itaq; his rebus factum est, vt illi fides haberetur, putareturq; Masteræ ac Mazææ cognatus esse. Et nunc, inquit, ô Adyr-

ὦ Ἀδύρμαχε, ἐλαύνειν ἕτοιμος ἅμα σοὶ ἐπὶ τὴν Βόσπορον, ἢν ἐθέλῃς, μένειν τε, εἰ δέοι, καὶ τὴν παῖδα ἄγειν. τοῦτο, ἔφη, καὶ μᾶλλον, ὁ Ἀδύρμαχος, ἐθελήσαιμ' ἄν, ἀφ' αἵματος ὄντα σὲ Μαζαίαν ἄγειν. ἢν μὴ γὰρ ἅμα ἡμῖν ἴῃς ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ἱππεῖ ἑνὶ πλείους, ἂν γενοίμεθα. εἰ δέ μοι τὴν γυναῖκα ἄγοις, ἀντὶ πολλῶν ἂν γένοιο. ταῦτα ἐγίνετο, καὶ ὁ μὲν ἀπήλαυνε, παραδοὺς τοῦ Μακέντῃ ἄγειν τὴν Μαζαίαν, παρθένον ἔτι οὖσαν. ὁ δὲ ἡμέρας μὲν, ἐπὶ τῆς ἁμάξης ἦγεν αὐτήν· ἐπεὶ δὲ νὺξ κατέλαβεν, ἀναθέμενος, ἐπὶ τὴν ἵππον (ἐτεθεραπεύκει δὲ ἄλλον ἕνα σφίσιν ἱππέα ἕπεσθαι) ἀναπηδήσας καὶ αὐτὸς, οὐκέτι παρὰ τὴν Μαιῶτιν ἤλαυνεν, ἀλλ' ἀπρὰ πόμενος εἰς τὴν μοσόγειαν ἐν δεξιᾷ λαβῶν τὰ Μιτραίων ὄρη, διαναπαύων μεταξὺ τὴν παῖδα, τριταῖος ἐτέλεσεν ἐκ Μαχλύων ἐς Σκύθας. καὶ ὁ μὲν ἵππος αὐτῷ, ἐπειδὴ

ô Adyrmache, ad vtrumuis paratus sum: vel proficisci tecum in Bosporum, si velis: vel manere, si sit opus, ac sponsam adducere. Isthuc equidē, inquit Andyrmachus, longè malim, quandoquidē cognatus es, te puellam adducere. Nam si nobiscum vnà proficiscaris in Bosporum, vnum duntaxat equitem numero addideris. Quòd si mihi vxorem aduexeris, multorum instar fueris. Atq; ita factum est: & hic quidem iter ingressus est, Macentæ tradens ducendam Mazæam: quæ virgo etiamdum erat. At ille per diem quidem illam curru vehebat: verū vbi nox incubuisset, imposita equo (nam id curârat, vt alius quidam eques sese consequeretur) tū insiliens & ipse, nequaquā deinceps ad Mæotim iter faciebat, sed deflectens ad mediterraneam, relictis ad dextram Mitræorum montibus, quum virginem interim aliquoties interquiescere iussam refocillasset, intra triduum à Machlyensibus in Scythiam vsque permensus est viam: statimq; equus eius vbi

ἐπαύσατο τοῦ δρόμου, μικρὸν ἐπιστὰς ἀχθυνόμενος. ὁ δὲ Μακεύτης, ἐγχειρίσας τὴν Μαζαίαν τῷ Ἀρσακόμᾳ, δέδεξο, εἶπε, καὶ παρ' ἐμοῦ τὴν ἐπόσχεσιν. τοῦ δὲ πρὸς τὸ ἀνέλπιστον τοῦ θεάματος καταπλαγέντος καὶ χάριν ὁμολογοῦντος, παῦε, ἔφη ὁ Μακεύτης, ἄλλον με ποιῶν σεαυτοῦ. τὸ γὰρ χάριν ἐμοὶ ὁμολογεῖν, ἐφ' οἷς ἔπραξα τούτοις, τοιόν δὲ ἐστιν, ὥσπερ ἂν ἡ ἀριστεράμου χάριν εἰδείη τῇ δεξιᾷ, διότι τρωθεῖσάν ποτε αὐτὴν ἐθεράπευσε, καὶ φιλοφρόνως ἐπεμελήθη καμνούσης. γελοῖα τοίνυν καὶ ἡμεῖς ἂν ποιοῖμεν, εἰ πάλαι ἀναμιχθέντες, καὶ ὡς οἷόν τε ἦν, εἰς ἕνα συνελθόντες, ἔτι μέγα νομίζοιμεν εἶναι, εἰ τὸ μέρος ἡμῶν ἔπραξέτι χρηστὸν, ὑπὲρ ὅλου τοῦ σώματος. ὑπὲρ ἑαυτοῦ γὰρ ἔπραττε μέρος ὂν τοῦ ὅλου, εὖ πάσχοντος. οὕτω μὲν ὁ Μακεύτης ἔφη τῷ Ἀρσακόμᾳ, χάριν ὁμολογήσαντι. ὁ δὲ Ἀδύρμαχος, ὡς ἤκουσε τὴν ἐπιβουλὴν, εἰς μὲν τὸν Βόσπορον οὐκέτι ἦλθεν. ἤδη

vbi destitisset à cursu, paulisper astans exanimatus est. Porrò Macentes Arsacomæ Mazæam in manũ dans: Accipe, inquit, à me quoque id, quod sum pollicitus. At illo ad insperatum spectaculum stupefacto, gratiasq; agente: Desine, inquit Macentes, ac noli me alium à teipso putare: nam mihi profectò gratias agere ob hæc quæ feci, perinde est, ac si sinistra mea gratias agat dextræ, quòd vulneratæ sibi subministrauit, atque officiosè curam egit ægrotantis. Ridicula nimirum & nos fecerimus, si iam dudum commissi, & quatenus licet, in vnum conflati, magnum adhuc esse credamus, si qua pars nostri officiosè quid egerit pro toto corpore. Etenim pro se ipso fecit, quum pars sit totius beneficio adiuti. Atque ad hunc quidem modum Arsacomæ gratias agenti, Macentes respondit. Cæterùm Adyrmachus vbi sensit insidias, non perrexit ire in Bosporum:

iam

ἤδη γὰρ Εὐβίοτος ἦρχεν, ἐπικληθεὶς ἐκ Σαυροματῶν, παρ' οἷς διέτριβεν. εἰς δὲ τὴν αὐτοῦ ἐπανελθὼν, καὶ στρατιὰν πολλὴν συναγαγὼν, διὰ τῆς ὀρεινῆς ἐσέβαλλεν ἐς τὴν Σκυθίαν. καὶ ὁ Εὐβίοτος, μετ' οὐ πολὺ καὶ οὗτος εἰσέπεσεν, ἄγων πανδημεὶ μὲν τοὺς Ἕλληνας, Ἀλανοὺς, δὲ καὶ Σαυρομάτας ἐπικλήτους, ἑκατέρους δυσμυρίους. ἀναμίξαντες δὲ τὰ στρατεύματα, ὁ Εὐβίοτος καὶ ὁ Ἀδύρμαχος, ἐννέα μυριάδες ἅπαντες ἐγένοντο, καὶ τούτων τὸ τρίτον, ἱπποτοξόται. ἡμεῖς (καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς μετέσχον τῆς ἐξόδου αὐτοῖς ἐπιδοὺς ἐν τῇ βύρσῃ τότε ἱππέας αὐτοτελεῖς ἔλαττον) οὐ πολλῷ ἔλαττον τῶν τρισμυρίων σὺν τοῖς ἱππεῦσι συναθροισθέντες, ἐπεμείνομεν τὴν ἔφοδον. ἐστρατήγει δὲ ὁ Ἀρσακόμας. καὶ ἐπειδὴ προσιόντας εἴδομεν αὐτοὺς, ἀντεπήγομεν. περιπαφέντες τὸ ἱππικόν. γενομένης δὲ ἐπιπολὺ μάχης καρτερᾶς, ἐνεδίδου ἤδη τὰ ἡμέτερα, καὶ

iam enim Eubiotus rerum potiebatur accersitus à Sauramatis, apud quos fuerat diuersatus: verùm in patriam reuersus, contractis ingentibus copijs, per montosa irrupit in Scythiam; pauloq́; pòst irruit & Eubiotus, cùm Græcos vndecunq́; poterat secum ducens, tum Alanos, & Sauromatas accersitos, vtrinque vicies millenos. Coniunctis autem copijs Eubiotus atque Adyrmachus, nonaginta millia confecerunt: atque ex his tertia pars equites sagittarij. Nos autem (nam & ipse ad hanc expeditionem contuleram, addens ijs qui in tergum taurinum conuenerant, equites ad plenum instructos centum) contractis haud multò minus triginta millibus, vnà cum equitibus operiebamur insultum, ductore Arsacoma. Vt autem admouentes illos conspeximus, contrà duximus agmen, præmissis in hostem equitibus. Atque vbi iam diu acriter esset pugnatum, tandem cessêre nostri,

καὶ παρερρήγνυτο ἡ φάλαγξ, καὶ τέλος, εἰς δύο διῃρέθη τὸ Σκυθικὸν ἅπαν. καὶ τὸ μὲν ὑπέφευγεν, οὐ πάνυ σαφῶς ἡττημένον, ἀπ' ἀναχώρησις εἶδόκει ἡ φυγή· ἐδίδου γὰρ οἱ Ἀλανοὶ ἐτόλμων ἐπιπολὺ διώκειν. τὸ δ' ἥμισυ, ὅπερ καὶ ἔλαττον, περισχόντες οἱ Ἀλανοὶ καὶ Μάχλυσι, ἐκόπτον παντα χόθεν, ἀφθόνως ἀφιέντων τῶν ὀϊστῶν καὶ ἀκοντίων. ὡς πάνυ ἐπονοῦντο ἡμῶν οἱ περιειληγμένοι, καὶ ἤδη προίεντο οἱ πολλοὶ τὰ ὅπλα. ἦν τέθνηκε δὲ ὁ Λογχάτης καὶ ὁ Μακέντης ἔτυχον ἔντος, καὶ ἐτιτρωντο ἤδη πεπονθότες, ὁ μὲν πυρακτωθὲς τὸν μηρὸν, ὁ Λογχάτης ὁ Μακέντης δὲ, πελέκει εἰς τὸν ὦμον. ὅπερ ἀποδόμενος ὁ Ἀρσακόμας, ἐν ἡμῖν τοῖς ἄμεσι ὢν, ἔμενον ἠκόντιζεν, εἰ ἅπασι, καταλιπὼν τὸς φίλους προσβαλὼν τὸς μύωπας ἵππῳ ἐμβάσας ἤλασεν διὰ τῶν πολεμίων, τοπίδα διηρμένος, ὡς

interrupta phalange. Postremò in duo dissectum est vniuersum agmen Scythicum. pars subduxit sese, non omnino palàm victa: verùm ita fugiebat, vt locum dare videretur: adeò vt Alani ad multũ tempus insequi nõ auderent. partem alterã, quæ eadem erat imbecillior, cingẽtes Alani ac Machlyenses vndequaq; cædebant, confertim iaculis emissis, atq; sagittis, sic vt vehemẽter laboraretur à nostris, qui tenebantur obsessi. Et iam plerique arma proiecerãt, quorũ in numero fortè erat Lõchates, & Macẽtes: iamq; ambo vulnus acceperant, dum ante alios sese periculis obijciunt: hic quidè adusto femore, puta Lonchates: porrò Macẽtes securi sauciato capite, tum contò in humerum impacto, Quod simulatque sensit Arsacomas, quum in altero agmine esset nobiscum, turpe ratus si desertis amicis non adesset, subditis equo calcaribus, cum clamore in hostes tendere cœpit sublato gladiõ, adeò

ὥστε τοὺς Μάχλυας μηδὲ ὑποστῆναι τὸ ῥόθιον τοῦ θυμοῦ, ἀλλὰ διαιρεθέντες ἔδωκαν αὐτοῖς διεξελθεῖν. ὁ δὲ ἀνακτησάμενος τοὺς φίλους, καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας παρακαλέσας, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν Ἀδύρμαχον, καὶ πατάξας τῇ κοπίδι παρὰ τὸν αὐχένα, μέχρι τῆς ζώνης διέτεμε. πεσόντος δὲ ἐκείνου, διελύθη τὸ Μαχλυϊκὸν ἅπαν, καὶ τὸ Ἀλανικὸν μετ' οὐ πολὺ, καὶ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τούτοις. ὥστε ἐκρατοῦμεν ἐξ ὑπαρχῆς ἡμεῖς, καὶ ἐπεξήλθομεν ἄν, ἐπιπολὺ κτείνοντες, εἰ μὴ νὺξ τὸ ἔργον ἀφείλετο. εἰς δὲ τὴν ἐπιοῦσαν, ἱκέται παρὰ τῶν πολεμίων ἥκοντες, ἐδέοντο φιλίαν ποιεῖσθαι. Βοσπορανοὶ μὲν ὑποτολέσειν διπλάσιον τὸν δασμὸν ὑπισχνούμενοι, Μάχλυες δὲ ὁμήρους δώσειν ἔφασαν· οἱ Ἀλανοὶ δὲ, ἀντὶ τῆς ἐφόδου ἐκείνης, Σινδιανοὺς ἡμῖν χειρώσασθαι ὑπέστησαν, ἐκ πολλοῦ διεστῶτας. ἐπὶ τούτοις ἐπείσθημεν, δόξαν

adeò vt Machlyenses vim animi non sustinuerint, sed viam illi fecerint, vt trãsiret. At ille receptis amicis, tum aduocatis & alijs, impetum fecit in Adyrmachum: impactoq́ in ceruicem gladio, ad zonam vsque dissecuit. Quo fuso dissipata est omnis acies Machlyensium, paulò pòst & Alanorum: denique cum his Græci quoque. Atque ita redintegrato prælio nos superiores extitimus, diuq́ sumus insequuti trucidantes, donec nox finem imposuit. postero die ab hostibus venerunt legati, qui supplices pacem atque amicitiam orarent. Bosporani duplicatum tributum pensuros sese pollicebantur: Machlyenses obsides daturos se confirmabant: Alani ita eam inuasionem compensaturos sese spondebant, vt Sindianos nostro nomine vellent aggredi, quibus cum multo iam tempore nobis fuerat simultas. His de rebus auditis suffragijs,

ξαν πολὺ πρότερον Αρσακόμᾳ καὶ Δογχάτῃ, καὶ ἐγένετο εἰρήνη, ἐκείνων πρυτανευόντων ἕκαστα. τοιαῦτα, ὦ Μνήσιππε, τολμῶσι ποιεῖν Σκύθαι ὑπὲρ τῶν φίλων. Μνή. πάνυ τραγικὰ, ὦ Τόξαρι, καὶ μύθοις ὅμοια, καὶ ἵλεως μὲν ὁ ἀκινάκης καὶ ὁ ἄνεμος εἶεν, οὓς ὤμοσας, εἰ γοῦν τις ἀπιστοίη αὐτοῖς, οὐ πάνυ μεμπτὸς εἶναι δόξειεν ἄν. Τό. ἀλλ' ὅρα ὦ γεννᾶτε, μὴ φθόνος, ὑμῶν ἡ ἀπιστία ἡ. πλὴν οὐκ ἐμὲ ἀπρεπέψεις ἀπιστῶν καὶ ἄλλα τοιαῦτα εἰπεῖν, ἃ οἶδα ὑπὸ Σκυθῶν γιγνόμενα. Μνή. μὴ μακρὰ μόνον, ὦ ἄριστε, μηδὲ οὕτως ἀφέτοις χρώμενος τοῖς λόγοις, ὡς νῦν γε ἄνω καὶ κάτω τὴν Σκυθίαν καὶ τὴν Μαχλυανὴν διαθέων, καὶ εἰς τὸν Βόσπορον ἀπιὼν, εἶτ' ἐπανιὼν πάνυ μου κατεχρήσω τῇ σιωπῇ. Τό. πειθέον καὶ ταῦτά τοι νομοθετοῦντι, καὶ διὰ βραχέων λεκτέον, μὴ καὶ κάμῃς ἡμῖν τῇ ἀκοῇ συμπερινοστῶν.

in primis autem Arsacomæ & Lonchatæ, pax inita, duobus illis cuncta pro arbitratu suo moderantibus. Huiusmodi, Mnesippe, audent Scythæ amicorum causa facere. MNE. *Tragica prorsus, ô Toxari, fabulisq́ similia. Et propitius sit Acinaces & Ventus, per quos iurâsti: si qui ista non credat, non admodum reprehendendus esse videatur.* TOX. *At vide, vir egregie, ne incredulitas ista ab inuidia vestra proficiscatur. Quanquam non me deterrebis non habendo fidem, quò minus & alia his consimilia, referam, quæ nouerim à Scythis esse gesta.* MNE. *Tantum ne longum facias, vir optime, neque vsqueadeò admissis vagisq́ vtare sermonibus, vt nunc sursum ac deorsum Scythiam Machlyanamq́ percurrens, deinde in Bosporum discedens, postremò rediens, prorsus abutare silentio meo.* TOX. *Parendum tibi & hanc præscribenti legem, dicendumq́ paucis; ne fatigeris vnà nobiscum audiendo circumcursitans.*

Quin

μᾶλλον δὲ καὶ ἄκουσον, ἐμοὶ αὐτῶν οἷα φίλος, Σισίννης τοὔνομα, ὑπηρέτησεν. ὅτε γὰρ Ἀθήναζε ἀπῄειν οἴκοθεν, ἐπιθυμίᾳ παιδείας τῆς Ἑλληνικῆς, κατέπλευσα ἐς Ἀμαστρὶν τὴν Ποντικήν. ἐν προσβολῇ δέ ἐστι, τοῖς ἀπὸ Σκυθίας προσπλέουσιν, οὐ πολὺ τῆς Καράμβεως ἀπέχουσα ἡ πόλις. εἵπετο δὲ ὁ Σισίννης, ἑταῖρος ἐκ παιδὸς ὤν. ἡμεῖς μὲν οὖν καταγωγήν τινα ἐπὶ τῶν λιμένι σκεψάμενοι, κἀκ τοῦ πλοίου ἐς αὐτὴν μετασκευασάμενοι, ἠγοράζομεν, οὐδὲν πονηρὸν ὑφορώμενοι. ἐν τοσούτῳ δὲ, κλῶπές τινες ἀνασπάσαντες τὸ κλεῖστρον, ἐκφέρουσιν ἅπαντα. ὡς μηδὲ τὰ ἐς ἐκείνην τὴν ἡμέραν δαρκέοντα καταλιπεῖν. ἐπανελθόντες οὖν οἴκαδε, καὶ τὸ γεγονὸς μαθόντες, δικάζεσθαι μὲν τοῖς γείτοσι, πολλοῖς οὖσιν, ἢ τῶν ξένῳ, οὐκ ἐδοκιμάζομεν, δεδιότες μὴ συκοφάνται δόξαμεν τοῖς πολλοῖς, λέγοντες ὡς ὑφείλετο ἡμῶν τις Δαρεικοὺς

Quin magis ausculta, quæ in meipsum amicus Sisinnes nomine præstiterit. Quum enim Athenas relicta patria proficiscerer, idq́ cupiditate Græcanicarum literarum, appuleram Amastrim Ponticam. Ea est vrbs haud procul à Carambe dissita, in promontorio, obuia ijs qui à Scythia nauigant. Comitabatur autem Sisinnes, mihi à puero amicus. Nos igitur vbi res quasdam importatas in portu spectassemus, in eumq́ è naui subduxissemus, emimus nihil suspicantes mali. Interea fures quidam effracta sera sustulerunt vniuersa, adeò vt non reliquerint quod vel in eum diem sufficere posset. Ergo quum domum essemus reuersi, cognito quod acciderat, non visum est in ius vocare vel vicinos, qui plures erant, vel hospitem, veriti ne plerisque sycophantæ videremur, si dixissemus nobis ab aliquo sublatos esse Dan-

κοὺς τετρακοσίους, καὶ ἐσθῆτα πολλὴν, καὶ τάπιδας τινὰς, καὶ τἆλλα, ὁπόσα εἴχομεν. ἐσκοπούμεθα δὲ περὶ τῶν παρόντων, ὅ, τι πράξομεν, ἄποροι παντάπασιν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ γενόμενοι. καλοὶ μὲν ἐδόκει, ὡς εἶχον, αὐτοῦ παραβύσαντα ἐς τὴν πλευρὰν τὸν ἀκινάκην, ἀπελθεῖν τοῦ βίου, πρὶν ἀγεννές τι ὑποστῆναι, λιμῷ ἢ δίψει πιεσθέντα. ὁ δὲ Σισίννης παρεμυθεῖτο, καὶ ἱκέτευε μηδὲν τοιοῦτο ποιεῖν· αὐτὸς γὰρ ἐπινοήσειν ἔλεγεν, ὅθεν ἔξομεν ἱκανῶς τὰς τροφάς. καὶ τότε μὲν ξύλα ἐκ τοῦ λιμένος παρεκόμισε, καὶ ἧκεν ἡμῖν ἐκ τοῦ μισθοῦ ἐπισιτισάμενος. ἕωθεν δὲ περιϊὼν κατὰ τὴν ἀγορὰν, εἶδε πομπήν τινα, ὡς ἔφη, γενναίων καὶ καλῶν νεανίσκων μονομαχεῖν δὲ οὗτοι ἐπὶ μισθῷ ἀνδρολογηθέντες, εἰς τρίτην ἡμέραν διαγωνιεῖσθαι ἔμελλον. καὶ δὴ τὸ πᾶν, ὡς εἶχεν,

se Daricos quadringentos, tum vestium permultum, ad hæc tapetia quædam: denique, quicquid habueramus. Consultabamus igitur hisce de rebus quid esset faciundum omnium rerum egenis, idq; in vrbe peregrina. Ac mihi quidem ita visum est tum temporis, statim demerso in ilia acinace vitam fugere, priusquam ignauum quiddam aut indignum esset ferendum vel fame vel siti enecto. Contrà Sisinnes consolabatur, obsecrans ne quid tale facerem. Aiebat enim, excogitasse sese vnde nobis victus suppeteret. Et eo quidem die baiulandis è portu lignis, allata mercede victum suppeditauit: manè autem obambulans in foro, pompam quãdam aspexit iuuenum (quẽadmodum aiebat) elegantium ac strenuorum. Hi nimirum viritim lecti, vt mercede proposita singulare certamen inirent, in tertium diem erant decertaturi. Ergo quum omnes huius negocij

εἶχεν, ἀμφ' αὐτοὺς πυθόμενος, ἐλθὼν ὡς ἐμὲ μηκέτι, ὦ Τόξαρι, ἔφη, σαυτὸν πένητα λέγε· εἰς γὰρ τρίτην ἡμέραν, πλούσιόν σε ἀπφανῶ. ταῦτα εἶπε καὶ πονήρως τὸ μεταξὺ ἀπρίσαντες, ἐνστάσις ἤδη τῆς θέας, ἐθεώμεθα καὶ αὐτοί. παραλαβὼν γάρ με, ὡς ἐπὶ τερπνόν τι, καὶ παράδοξον θέαμα τῶν Ἑλληνικῶν, ἄγει εἰ τὸ θέατρον. καὶ καθίσαντες, ἑωρῶμεν τὸ μὲν πρῶτον, θηρία κατοκοντιζόμενα, καὶ ὑπὸ κυνῶν διωκόμενα, καὶ ἐπ' ἀνθώρπους δεδεμένους ἀφιέμενα, κακούργους τινὰς, ὡς εἰκάζομεν. ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθον οἱ μονομάχοι, καί τινα παραγαγὼν ὁ κῆρυξ ὠμεγέθη νεανίσκον, εἶπεν· ὅστις ἂν ἐθέλῃ τούτῳ μονομαχῆσαι, ἥκειν εἰ τὸ μέτον, δραχμὰς ληψόμενος μυρίας, μισθὸν τῆς μάχης, ἐνταῦθα ἐξανίσταται ὁ Σισίννης, καὶ καταπηδήσας, ὑπέστη μαχεῖσθαι,

negocij conditiones audisset, accedens ad me: Caue posthac, inquit, Toxari, ne teipsum pauperem dixeris, siquidem tertio ab hinc die diuitem te reddidero. Hæc ait, atque interea ægrè parato victu, quum iam spectaculum esset institutum, spectabamus & ipsi. Etenim assumptũ me duxit in theatrum, tanquam ad iucundum aliquod nouumq́ spectaculum Græcorum. Ergo vbi consedissemus spectabamus. Ac primò quidem feræ partim iaculis confixæ, atq́ à canibus agitatæ, partim in homines quosdam vinctos emissæ, nocentes quospiam, ita vt conijciebamus. Vt autem prodierunt qui erant ad singulare certamen conducti, ac producto iuuene quodam prægrandi, dixisset præco: Si quisquam velit cum hoc singulari certamine congredi, prodeat in medium, præmium pugnæ accepturus drachmarum decem millia: ibi protinus assurrexit Sisinnes desiliens, polliceturq́ se dimicaturum:

χεῖσθαι, καὶ τὰ ὅπλα ἤτει, καὶ τὸν μισθὸν λαβὼν, τὰς μυριάδας ἐμοὶ φέρων ἐπεχείρει. καὶ εἰ μὴ ἀρατησάμην, ὦ Τόξαρι, ἔφην, ἅμα ἀπιμεν, ἔχοντές τὰ ἀρκοῦντα. ἢν δὲ πέσω, θάψας με, ὑποχώρει ὀπίσω ἐς Σκύθας. ἐγὼ μὲν ἐπὶ τούτοις ἐκώκυον. ὁ δὲ λαβὼν τὰ ὅπλα, τὰ μὲν ἄλλα περιεβάλετο, τὸ ἀρανθὲν δὲ ἐλαττώθη, ἀπὸ ἀφυμνίας τῆς ἀριστερᾶς κατασὰς, ἐμάχετο. καὶ τὸ μὲν πρῶτον τιτρώσκεται αὐτὸς, καμπύλῳ ὦμῳ ξίφει ὑπὸ μηρὸν εἰς τὸν ἐγγύλιον, ὥστε ἅμα ῥέειν πολὺ, ἐγὼ δὲ πεπτώκειν ἤδη ὦ δέα. θρασύτερον δὲ ἐπιφερόμενον τιτρώσκω τὸν ἀντίπαλον, παίσας εἰς τὸ στέρνον, καὶ διώλασσον, ὥστε αὐτίκα ἐπιπεσεῖν πρὸς τοῖν ποδοῖν αὐτῷ. ὁ δὲ κάμνων καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ τραύματος, ἐπικάθιζε τῷ νικηρῷ, καὶ μικρὸν δεῖν ἀφῆκεν αὐτὴ ἡ ψυχή. ἀπ' ἐγὼ προσφαμῶν ἀνέστησα καὶ παρεμυθησάμην. ἐπεὶ δὲ ἀφεῖτο ἤδη νενικηκὼς, ἀράμενος αὐτὸν, rum: simulq; posit arma. Tu accepta mercede, decem millia mihi deferes, in manu dat: Si vicero, inquit, Toxaris, vnà proficiscemur, suppetetque commeatus. Sin cecidero, sepulto me redi rursus in Scythiam. Ego quidem his auditis singultiebam. At ille sumptis armis, reliquum quidem corpus munuit: at galeam nequaquam imposuit, sed nudo consistens capite pugnabat. Et initiò quidem ipse vulnus accepit, retorto gladio, succiso poplite, ita vt multum sanguinis defluere. Ego interim iam metu præmortuus eram. At ille confidentiùs inuadentem aduersarium obseruans, ferit in pectore, transfigitq; ita ut protinus ad pedes illius procumberet. Ille fessus & ipse vulnere, mortuo incumbebat: parumq; aberat quin ipse quoque efflaret animam. At ego accurrens erexi, animumq; reddidi. Porrò vbi dimissus est iam victor declaratus, sublatum illum domum

ἐκόμισα εἰς τὴν οἰκίαν· καὶ ἐπὶ πολὺ θεραπευθεὶς, ἐπέζησε μὲν, καὶ ἔστι μέχρι νῦν ἐν Σκύθαις, γήμας τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν, χωλὸς δὲ ἔστι ὅμως ἀπὸ τοῦ τραύματος. τοῦτο, ὦ Μνήσιππε, οὐκ ἐν Μάχλυσιν, οὐδ' ἐν Αλανίᾳ ἐγένετο, ὡς ἀμαρτυρον εἶναι, καὶ ἀπιστεῖσθαι δύνασθαι, ἀλλὰ πολλοὶ παρεισιν Αμαστριανῶν, μεμνημένοι τὴν μάχην τοῦ Σισίννου. πέμπτον ἔτι τοι τὸ Αβαύχα ἔργον διηγησάμενος, παύσομαι. ἧκέ ποτε οὗτος ὁ Αβαύχας εἰς τὴν Βορυσθενιτῶν πόλιν, ἐπαγόμενος καὶ γυναῖκα, ἧς ἤρα μάλιστα, καὶ παιδία δύο, τὸ μὲν ἐπιμαστίδιον, ἄῤῥεν, τὸ δὲ ἕτερον, κόρη ἑπτέτις ἦν. συναπεδήμει δὲ καὶ ἑταῖρος αὐτοῦ Γυνδάνης. οὗτος μὲν καὶ νοσῶν ἀπὸ τοῦ τραύματος, ὃ ἐτέτρωτο κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπὸ λῃστῶν, ἐπιπεσόντων σφίσι. δραμαχόμενος γὰρ πρὸς αὐτοὺς, ἐλαύνεταις εἰς τὴν μηρὸν, ὥστε οὐδὲ ἑστάναι ἐδύνατο

domum deportaui: multúmque temporis curatus à medicis, superuixit quidem, hodiéque agit apud Scythas, ducta in matrimonium sorore mea: claudus tamen adhuc est ex vulnere. Hæc res, Mnesippe, non apud Machlyenses, neque in Alania gesta est, vt testibus careat, & ficta credi queat: verùm complures extant Amastriani, qui de pugna Sisinnæ memorant. Finem iam faciam, si tibi quinto loco factum Abauchæ retulero. Appulit aliquãdo Abauchas hic in Borysthenensiũ ciuitatẽ, secũ adducens & vxorem, quam vnicè diligebat, & liberos duos, alterũ quidẽ masculum lactentem, altera verò erat puella septem annos nata. Erat autem peregrinationis comes & huius amicus Gyndanes. atque is quidem è vulnere laborãs, quod in via acceperat à latronibus, qui eos fuerant adorti: cum quibus dum pugnaret, ictus est in femore, ita vt ne stare quidem pos-

ἐδίωκε ὑπὸ τῆς ὀδύνης. νύκτωρ δὲ καθευδόντων (ἔτυχον γὰρ ἐν ὑπερῴῳ τινὶ κατοικοῦντες) πυρκαϊὰ μεγάλη ἐξανίσταται, καὶ πάντα περιελείετο, καὶ περιεῖχεν ἡ φλὸξ ἁπανταχόθεν τὴν οἰκίαν. ἐνταῦθα δὴ ἀνεγρόμενος ὁ Ἀβαύχας, καταλιπὼν τὰ παιδία κλαυθμυριζόμενα, καὶ τὴν γυναῖκα ἐκκρεμαμένην ἀπρεσεισάμενος, καὶ σώζειν αὐτὴν παρακελευσάμενος, ἀράμενος τὸν ἑταῖρον, κατῆλθε, καὶ ἔφθη διεκπέσας, καθὸ μηδέπω τελέως ἀπεκέκαυτο ὑπὸ τοῦ πυρός. ἡ γυνὴ, δὲ φέρουσα τὸ βρέφος, εἵπετο, ἀκολουθεῖν κελεύσασα καὶ τὴν κόρην. ἡ δὲ ἡμίφλεκτος, ἀφεῖσα τὸ παιδίον ἐκ τῆς ἀγκάλης, μόλις διεπήδησε τὴν φλόγα, καὶ ἡ πᾶς σὺν αὐτῇ, παραμικρὸν ἐλθοῦσα κἀκείνη ἀπεθανεῖν. καὶ ἐπειδὴ ὠνείδισέ τις ὕστερον τὸν Ἀβαύχαν, διότι προδοὺς τὰ τέκνα, καὶ τὴν γυναῖκα, ὁ δὲ Γυνδάνην ἐξεκόμισεν, ἀλλὰ παῖδας

set præ cruciatu. Itaque noctu dormientibus illis (nam fortè in cœnaculo quodam diuersabantur) ingens ortum est incendium, omniaq; circunclusit: iamq; flamma vndique domum circundedit. Ibi experrectus Abauchas, relictis liberis plorantibus repulsa vxore quæ inhærebat, iussaq; vt ipsa sese seruaret, amico in humeris sublato descendit, perrumpénsque euasit, ita vt nequaquam incendio læderetur. Vxor infantem baiulans consecuta est, monens puellulam vt sese consequeretur. Ea verò semiusta, abiectoex vlnis infante, vix exilijt è flamma. Deinde puella vnà cum illa veniens, penè & ipsa extincta est. Post hæc quum probro obiectaret quispiam Abauchæ, quòd desertis liberis, atque vxore, o Gyndanem extulisset: Imò liberos,

παῖδας μὲν, ἔφη, καὶ ἄνθις ποιήσασθαί μοι ῥᾴδιον, καὶ ἄδηλον εἰ ἀγαθοὶ ἔσονται οὗτοι· φίλον δὲ οὐκ ἂν εὕροιμι ἄλλον ἐν πολλῷ χρόνῳ τοιοῦτον, οἷος Γυνδάνης ἐστὶ, πεῖραν μοι πολλὴν τῆς εὐνοίας πρεσχημένος. εἴρηκα, ὦ Μνήσιππε, ἀπὸ πολλῶν πάντε τούτους προχειρισάμενος. ἤδη δὲ καιρὸς εἴη κεκρίσθαι, ὁπότερον ἡμῶν ἢ τὴν γλῶτταν, ἢ τὴν δεξιὰν ἀπτετμῆσθαι δέοι.

τίς οὖν ὁ δικαίσων ἐστὶν; Μνή. οὐδὲ εἷς· οὐ γὰρ ἐκαθίσαμέν τινα δικαστὴν τοῦ λόγου. ἀλλ' οἶσθα ὃ δρασόμεν; ἐπειδὴ νῦν ἄσκοπα τετοξεύκαμεν, ἄνθις ἑλόμενοι δαιτητὴν, ἄλλους ἐπ' ἐκείνῳ εἴπωμεν φίλους. εἶτα ὃς ἂν ἥττων γένηται, ἀπτετμήσεται τότε, ἢ ἐγὼ τὴν γλῶτταν, ἢ σὺ τὴν δεξιάν. ἢ τοῦτο μὲν ἄγροικον, ἐπεὶ δὲ καὶ σὺ φιλίαν ἐπαινεῖν ἔδοξας, ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄλλο ἡγοῦμαι ἀνθρώποις εἶναι τοῦτον κτῆμα ἄμεινον ἢ κάλλιον,

liberos, inquit, denuò parare haudquaquam difficile: tum incertum, an hi boni sint futuri: porrò amicũ diu fuerit priusquam inueniam talem, qualis est Gyndanes: cuius amor mihi multis argumentis est exploratus. Dixi, Mnesippe, è plurib. his quinque propositis iam tẽpus est pronunciari, vtri nostrûm aut linguam aut dextram oporteat amputari. Quis igitur futurus est iudex? MN. Nemo. Neque enim constitueramus narrationis arbitrum. Sed scin' quid agemus? Quandoquidem in præsentiarum P nullo proposito scopo sumus iaculati: deintegrò delecto arbitro, alia amicorum paria apud illum referamus: deinde vter succubuerit, ei tum quidem amputetur, vel mihi lingua, vel tibi dextera. At si hoc crudele, quando tu amicitiam admirari visus es: ego nihilo secius puto nullam esse mortalibus possessionem hanc præstantiorem,

λιον, τί οὐχὶ καὶ ἡμᾶς συνθέμενοι πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, φίλοι τε αὐτόθεν εἶναι, καὶ ἀεὶ ἕπεσθαι ἀγαπῶμεν, ἄμφω νικήσαντες, τὰ μέγιστα ἆθλα προσλαβόντες, ἀντὶ μιᾶς γνώμης, καὶ μιᾶς ἀξίας, ἄμφω ἑκάτερος ἐπικτησάμενοι, καὶ πρόσθετι γε καὶ ὀφθαλμοὺς τέτταρας, καὶ πόδας τετταρας, καὶ ὅλως, διπλᾶ πάντα, τοιοῦτόν τι γάρ ἐστι, συνελθόντων ἄμφω ἢ τριῶν φίλοι, ὑποῖον τὸν Γηρυόνην οἱ γραφεῖς ἐνδείκνυνται, ἄνθρωπον ἑξάχειρα, καὶ τρικέφαλον. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ, τριῶν ἑνὸς ἥκειν ἅμα προσόντων πάντα, ὥσπερ δίκαιον φίλους γε ὄντας. Τόξ. εὖ γε λέγεις, καὶ οὕτω ποιῶμεν. Μνή. ἀλλὰ μήτε αἵματι, ὦ Τόξαρι, μήτε ἀκινάκου δεόμεθα, πρὸς φιλίαν ἡμῖν βεβαιώσεως. ὁ γὰρ λόγος ὁ πρῶτον, καὶ τὸ τῶν ὁμοίων ὀρέγεσθαι, πολὺ

tiorem, neque pulchriorem: quin ipsi quoque in vnum copulati, illud approbamus, vt ex hoc die in totam vsque vitam simus amici, vtrique victores, vtrique maximis potiti præmijs: videlicet pro vnica lingua, vnáque dextra binas vterque habituri: atque insuper oculos quoque quaternos, pedésque quaternos: in summa, duplicia omnia. Ex iusmodi namque quiddam est cùm duo trésque copulantur amici, qualem Geryonem scriptores depingunt, senis manibus, ternisque capitibus hominem. Siquidem (vt mea fert opinio) tres illi fuerunt, qui communiter omnia gererent, vt dignum est his qui amicitia coniuncti sunt. TOXA. Probè dicis, atque ita faciamus. MNESIP. Verum neque sanguine opus est, Toxaris, neque acinace, qui nobis amicitiam confirmet. Hæc enim confabulatio, & quòd eadem amamus, id multò

πολὺ πιστότερα τῆς ἀνλικῶς ἐκείνης, ἣν πίνετε. ἐπεὶ τά γε τοιαῦτα οὐκ ἀνάγκης, ἀλλὰ γνώμης δεῖσθαί μοι δοκεῖ. Τό. ἐπαινῶ ταῦτα. καὶ ἤδη ὦμεν φίλοι καὶ ξένοι· ἐμοὶ μὲν σὺ ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος, ἐγὼ δὲ σοι, εἴ ποτε ἐς τὴν Σκυθίαν ἀφίκοιο. Μνή. καὶ μὴν εὖ ἴσθι, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι καὶ ἔτι παῤῥωτέρω ἐλθεῖν, εἰ μέλλω τοιούτοις φίλοις ἐντούξεσθαι, οἷος σύ, ὦ Τόξῃ, διεφάνης ἡμῖν ἀπὸ τῆς λόγων.

id multò certius est calice illo quem bibitis: propterea quòd huiusmodi non obligationem, sed animum postulare mihi videtur. TOX. *Placent ista: iamq; amici atque hospites sumus: tu mihi hic in Græcia: ego tibi, si quando in Scythiam perueneris.* MNES. *Nimirum vt sis scient, nequaquam me pigeat vel longiùs etiam proficisci, si tales amicos nancisci liceat, qualem esse te Toxaris ex tua oratione conijcio.*

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

ARGVMENTVM.

HIc Dialogus amicitiam prędicat, rem adeò sanctam, vt barbarissimis etiam nationibus olim fuerit veneranda: qui non minus iucundus quàm frugifer futurus est, si quis modò decorum obseruet, quod in personis situm est Nam Mnesippi Græci sermo, quàm totus, Græcanicum quiddam sapit, comis facetus, festiuus: contrà Toxaridis Scythæ oratio, quàm tota, Scythicum spirat, simplex, incondita, aspera, sedula, seria, fortis. Quinetiã dictionis discrimen, quasiq; diuersum filum à Luciano de industria affectatum, Erasmus retulit. Docet insuper amicos potiores esse quàm diuitias, & ad vitæ pręsidium plus momenti habere amicos citra opes, quàm sine amicis opes. Vnde apud Scythas is ditissimus habebatur, qui certissimos & optimos amicos possideret.

a ORE-

a ORESTI ac Pyladi.] *Strophio atque Agamemnone nati, inquit Ouid. 1. de Ponto, indissolubili amicitiæ vinculo coniuncti adeò, vt alter pro altero mori non recusaret, de quibus Cicero de Amic. & Statius 2. Syluarum* b Vos Scythæ.] *Qui oram inter Tanaim & Phasim accolunt, nunc Cercassij dicti. Eos nonnulli Ziccos esse volunt.* c A' Chariclea.] *Claudia nimirum quadrantaria Ciceronis in Plutarcho, & apud Cic. pro Marco Cælio. Chariclea autem nobilis matrona corollas magna ex parte flaccidas, & ambesa quædam mala, morsúve tacta in amoris indicium Diniæ cuidam dono misit. Mala autem illa dicuntur amabilia, amorem quippe facientia.* d Pyramidum.] *Pyramides structuræ sunt è saxis aut lateribus ab imo amplæ, in summo acutæ, atque in altam molem euectæ: ad nihil quàm ad effundendum opes inuentæ.* e Memnonisque.] *Huius cineres in aues Memnonidas transmutati feruntur: quæ magnis gregibus è diuersis locis, singulis annis ad sepulchrum Memnonis conuolare, atque ibi primùm querulas voces edere, deinde inter se dimicare dicuntur. Ouid. libro 13. Metam. De Memnone plura in Philopseude annotauimus.* f Ligno inclusa, nam per diem catasta stringebatur] *Hæc instrumenta intellexisse arbitror Prudentium in hymnis, 1. & 5. περὶ σταφάνων. Catasta autem inter alia, machinam significat longæ & magnæ compedis formæ, qua serui vincti tenebantur, qualis à Prudentio describitur in Vincentio:* Ruptis catenis dissilit. *alij* cauernis *legunt.* i. *foraminibus cippi, qui erat instrumentum quoq; ligneũ, quo captiuorũ pedes arctissimè colligabantur & stringebãtur.* g. Nimirũ homini.] *οἵω ἀνδρὶ,* i. *ἄτε ἀνδρὶ, vtpote viro.* h Extincto in carcere latrone.] *Cicero scribit, carcerem vindicem esse nephariorũ scelerum: Sentiẽt, inquit, in hac vrbe esse consules vigilãtes, esse egregios magistratus, esse fortem senatum, esse arma, esse carcerem, quem vindicem nephariorum ac manifestorum scelerum maiores nostri esse voluerunt. Hinc carcerarius, carceris præfectus. Carcerem Salustius in Catilina vocat vincula.* i Neque enim is Scytharum mos.] *Idem in Meretricio dialogo Chelidonij & Drosæ: τὰ μὲν ἄλλα ἡ ἀπὸ σκυθῶν ῥήσις,* id est, *reliqua quidem Scytharum oratio: hoc est, barbara & sæua. Laërtius in Anacharside*

charside Scytha. Præstitit prouerbij occasionem, eò quòd esset audax, & constans in dicendo, vt qui eius constantiam imitaretur, Scythicum dicendi genus imitatus diceretur. k Etenim simulatque incisis digitis.] *Scytharum amicitiæ vt concilientur, tradit: quem morem etiam obiter dicemus. Apud Scythas cùm amicitiarum fœdus initur, ac iusiurandum maximum sit, scilicet & victuros eos pariter, & mortem oppetituros, si opus sit, alterum pro altero, sibi digitos incidunt, & sanguinem in calicem distillant: summisq; intinctis gladijs, ambo pariter admouentes labra: nec quicquam deinde est, quod possit eos dirimere. Hinc mori conforme est iusiurandum magnum illud & horrendum, quo Catilina habita oratione omnes coniuratos adegit, iugulato scilicet homine ac eius sanguinem vino permixtum pateris infudit: deinde circumtulit, vt omnes id libarent, hac execratione, vt ita suus sanguis hauriri posset, nisi quòd promiserant, fecissent, vti sanguinem illius hominis hausissent. Lucius Florus libro 4: Additum est pignus coniurationis, sanguis humanus, quem circumlatum pateris libarent: summum nefas, nisi amplius esset, propter quod biberunt. Plutarchus in Cic. vita, & Dion, huius iusiurandi etiam meminerunt.* l Nam qui multis sit amicus.] πολυφιλία, id est, *complurium amicitia apud Scythas non aliter infamis fuit, quàm apud alias gentes vnius mulieris cum pluribus viris consuetudo. Sed diuersa sentit Cic. libr. de Amicitia & Plutarchus in Commentario* περὶ πολυφιλίας. m Non enim per Ventum.] *Iusiurandum Scytharum* νὴ τὸν ἀκινάκην, καὶ νὴ τὸν ἄνεμον, id est, *per ventum & acinacem*, id est, *gladium, tanquam vitæ & mortis authores. Tametsi* ἀκινακὴς *vocabulum sit Persicum, ensem significans, vt tradit in Polymnia Herodotus:* καὶ τὸ Περσικὸν ξίφος τὸ ἀκινάκην καλέουσι. *Græci tamen etiam pro gladio Scythico vsurpare solent, quem sicut Deum quendam gens illa obseruaret & coloret. Clemens Alexand.* Σκυθῶν δὲ οἱ Σαυρομᾶται, ὡς φησὶν ἱκέσιος ἐν τῷ περὶ μυστηρίων, ἀκινάκην σέβουσι. *Ammianus libr. 13. i. gladius barbarico ritu humi figitur nudus, eumq; verecundiùs colunt Lucianus in Tragœdo:* Σκύθαι μὲν ἀκινάκη θύοντες Θρᾶκες ζαμόλξιδι. n In tergore bo-

uis

uis desedit.] *id est, supplex implorat auxilia. natum ad agiũ à consuetudine sedendi in tergore bubulo. Scythæ enim dissecto in minimas partes boue, fœdus iungebant. Morem hunc etiam Homolottis fuisse, testatur Zenodotus.* o Gyndanem extulisset.] *ex incendio.* p Nullo proposito scopo iaculati.] *Prouerbium, quod de eis dicitur, qui nihil certi propositum habent, quod sequantur, & ad quod instituti consiliq; sui rationes referant. Metaphora à sagittarijs sumpta, quippiam habentibus, quo arcum tendunt & aliquid in quo eum dirigunt, vt certior ictus fiat. Pers Sat. 3.*

Est aliquid quò tendis, & in quo dirigis arcum.

Idem Lucian. in indoctum empt. libros. q Geryonem.] *Geryon Erytheæ insulæ in Gaditano mari rex tricorpor fuisse fingitur, ob administrationem regni cum duobus fratribus concordissimam. Fertur autem in ea insula summa & salubritas aëris & pabuli vbertas esse. Sunt qui trium Hispanicarum insularum regem faciunt. Balearidum videl. duarum, & Ebusi, quæ res locum fecit fabulæ, vt tricorpor diceretur. Sed Iustin. historicus eiusdem sententiæ cum Luciano, in vlt. libr sub finem. Hunc Hercules interfecit, bouesq; eius in Græciam abegit, vt est apud Virg. libr. 8. Aen.*

ΙΚΑΡΟΜΕΝΙΠΠΟΣΗ	*ICAROMENIP-*
Ὑπερνεφέλος, Μενίππου	*pus, siue Hyperne-*
καὶ ἑταίρου.	*phelus.*

Erasmo Roterodamo interprete.

ARGVMENTVM.

QVod suprà in specie, idem hîc in genere tractat. Reprehendit enim in vniuersum omnium hominum tum priuatorum, tum etiam regum ac principũ, omnia facta ac studia, siue ea priuata sint, siue etiam ad cultum ac religionem deorum pertineant. præcipuè autem philosophos, vt semper aliàs, insectatur, quos indicat non modò circa res humanas incerta ac stulta docere, verùm etiam de rebus sublimibus, de mundo, de Deo, de prouidentia diuina, & id genus alijs, absurda atq; impia

quædam

quædam tradere, quæ neq; viderint ipsi, neque aliunde cognouerint. Atque hæc omnia sub Menippi nomine, quem aliàs quoq; vt philosophis infestum atq; inimicũ exhibet. Hunc enim fingit, cùm videret hominum res incertas & ridiculas esse, cupereréq; veritatem naturæ ac virtutẽ cognoscere, ad philosophos sese contulisse. Qui cùm multa quidem ac speciosa habitu ac verbis pollicerentur, doctrina autem inter se diuersa atq; aliena quędã traderent, neq; ipsi sibi consentirent, pro veritate nugas quasdam docendo: postremò consilij inopẽ, de cœlo cõscendendo, ac ipsarũ illarum rerum experimẽto capiẽdo cogitasse. Assumptis igitur & affictis alis, Dędali exemplo in cœlũ subuolasse: vbi primùm circa Lunam facto ceu diuerticulo quodam, contemplatũ esse omnia quæcunque in terris siue publicè siue priuatim & in occulto quoq; geruntur, non modò à regib. & principibus, verũetiam à ciuitatibus, populis diuitib. & plebeijs. Deinde aũt in cœlo ea vidisse quæ stultè ac ridiculè Iupiter circa hominum vota, sacrificia, iuramenta & cætera officia dispensanda exerceat, quæq; itẽ alij dij in conuiuijs, in cõcionibus, & cæteris, non quidem ipsi agere solent, sed à stultis & imperitis hominib. agere creduntur. Vtrobiq; aũt grauẽ de philosophis querelã audiuisse. Nã Lunam quidẽ de contumelijs quib. ab illis afficeretur, conquestã esse: ꝓpterea quòd ab alijs lumen furtiuũ habere, ab alijs ceu speculũ supra Oceanũ suspensa esse diceretur. Iouem aũt omnẽ illorũ vitã, mores, sectas, habitum, doctrinã, facinora domestica, & linguæ petulantiã accusasse: ꝓcipuè aũt contra Epicureos, vt q Deos omnino vllos negarent esse, incensum fuisse. Porrò tituli ratio hæc est, quòd vt Icaro alatus in altũ subuolasse dicitur, ita hic Menippus quoq; cœlũ alatus conscẽdit, vnde & alter titulus ὑπερνεφέλης additur, quasi dicas, eius q supra nubes ascẽdit. In primis memorabilis & ꝓpria descriptio illa Philosophorũ est, qua Iupiter in concilio deorũ illos depingit. Fuit aũt, vt hoc quoq; addamus, Menippus q dem re uera Cynicus philosophus, natione Phœnix ac seruus natus, de quo Laertium vide.

MENIPPVS. AMICVS.

Ὑκῦν τρισχίλιοί μὴν ἢ ἕξ ἀπὸ γῆς στάδιοι μέχρι πρὸς τὴν σελήνην, ὁ πρῶτος ἡμῖν σταθμός. Ἐνθένδε δὲ ἐπὶ τὸν ἥλιον ἄνω, πρασάγγαι ὡς πεντήκοσιοι. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἐς αὐτὸν ἤδη τὸν οὐρανόν, καὶ τὴν ἀκρόπολιν, τὴν τοῦ Διὸς ἄνοδον, καὶ ταῦτα νεανίου ἀνδρὸς ἀτεχνῶς μιᾶς ἡμέρας. Ετ. τί ταῦτα, πρὸς Χαρίτων, ὦ Μένιππε, ἀστρονομεῖς, καὶ ἡσυχῇ πως ἀναμετρεῖς; πάλαι γάρ σε παπροῦμαί σε παρακολουθοῦντα, ἡλίους καὶ σελήνας. ἔτι δὲ τὰ φορτικὰ ταῦτα, σταθμούς τινας, καὶ παρασάγγας ἐξενίζοντος. Μένιπ. μὴ θαυμάσῃς, ὦ Ετάιρε, εἰ μετέωρα καὶ ὑψηλὰ λοιπὸν σοι λέγω. τὸ γὰρ ἀφελὲς ἐμαυτὸν λογίζομαι τῆς ἐναγχος ἀποδημίας. Ετ. ἔτα ὦ γαθέ, λαθάπερ οἱ Φοίνικες, ἄστροις ἐτεκμαίρου τὴν ὁδόν; Μέ. οὐ μὰ Δία, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς ἄστροις ἐποιούμην τὴν ἀποδημίαν.

Er[a] mille igitur erant stadia à terra vsq; ad lunam, vbi prima nobis fuit [b] mansio. Porrò hinc sursum ad solē parasangæ fermè quingentæ. Rursum ab hoc vsq; ad ipsum deniq; cœlū, arcemq; Iouis in edito sitā, tantū ferè spacij fuerit, quantum aquila probè. succinctèq; atq; expeditè queat vno die peragere. AMIC. Dic mihi per Gratias, Menippe, quæ sunt ista quæ de astris loqueris, ac tacitus tecū supputas? Etenim iamdudum te affectans audio soles & lunas: præterea autē & magnifica ista, mansiones ac parasangas, peregrina quædam commemorantem. MEN. Ne mireris, amice, si sublimia aeriaq; tibi videor loquinam summam apud me reputo nuper actæ peregrinationis. AMIC. Nimirum Phœnicum exemplo viā stellis notāras. ME. Haudquaquam per Iouem: quin magis ipsis in stellis fum peregrinatus,

AMIC.

Ετ. Ηράκλεις, μακρόν γε τὸ ὄνειρον λέγεις, εἴ γε σαυτὸν ἔλαθες, κατακοιμηθεὶς πρασάγγας ὅλους. Μέ. ὄνειρον γὰρ ὦ τὰν δοκῶ σοι λέγειν, ὃς ἀρτίως ἀφῖγμαι πρὰ τοῦ Διός; Ετ. πῶς ἔφησθα; Μένιππος ἡμῖν Διοπετὴς πάρεστιν ἐξ οὐρανοῦ; Μέ. καὶ μὴν ἐγώ σοι παρ' αὐτοῦ ἐκείνου, τοῦ πάνυ Διὸς, ἥκω τήμερον, θαυμάσια καὶ ἀκούσας καὶ ἰδών. εἰ δὲ ἀπιστεῖς, καὶ αὐτὸ τοῦτο ὑπερευφραίνομαι, τὸ πέρα πίστεως εὐτυχεῖν. Ετ. καὶ πῶς ἔγωγε, ὦ θεσπέσιε, καὶ ὀλύμπιε Μένιππε, γεννητὸς αὐτὸς, καὶ ἐπίγειος ὤν, ἀπιστεῖν δυναίμην ὑπερνεφέλω ἀνδρὶ, καὶ ἵνα καθ' Ὅμηρον εἴπω, τοῦ οὐρανιώνων ἑνί; ἀλλ' ἐκεῖνά μοι φράσον εἰ δοκεῖ, τίνα τρόπον ἤρθης ἄνω, καὶ ὁπόθεν ἐπορίσω κλίμακα τηλικαύτην τὸ μέγεθος τὰ μὲν γὰρ ἀμφὶ τὴν ὄψιν, οὐ πάνυ ἔοικας ἐκείνῳ τῷ Φρυγὶ ὥστε καὶ ἡμᾶς εἰκάζειν, καὶ σε οἰνοχοήσοντά που, ἀνάρπαστον γεγονέναι πρὸς τοῦ ἀετοῦ.

AMIC. *Papæ: longũ profectò somniũ mihi narras, siquidem totas edormisti parasangas insciens.* ME. *Quid ais? somnium tibi referre videor qui modò ab ipso Ioue ipse, reuersus adsum?* AMIC. *Quid audio? Itáne Menippus nobis à Ioue delapsus ades è cœlo?* ME. *Ita sanè ego tibi ab ipso summo Ioue venio, rebus interim dictu miris & auditis & conspectis.* [c] *Quod si non credis, equidem hoc ipso nomine supra modum gaudeo, cùm supra fidem esse video meã felicitatẽ.* AMI. *Et quo pacto, diuine atq; olympie Menippe, mortalis cùm sim ac terrestris, queam non credere viro qui nubes superârit, quiq;, vt Homericis dicam verbis, iam sis cœlitum è numero vnus? Verùm illud mihi dicito, si molestum non est, quibus modis in altum subuectus es, aut vnde nactus scalas tanta magnitudine? Nam quantum ad faciem ac formam attinet, non es admodum similis illi Phrygio: vt coniectare possimus, te quoque ab aquila raptum fuisse, quò pocillatoris alicubi munere fungerêris.*

Μι. σὺ μὴ πολλὰ σκώπτων λῆρος ἦ, καὶ θαυμαστὸν οὐδέν, ἅ σοι τὸ παράδοξον τοῦ λόγου. μύθῳ λοιπὸν προσφέρεις. ἀτὰρ οὐδὲν ἐλλιπεῖ μοι πρὸς πλοῦν ἄνοδον. οὔτε τῆς ὑλίμακος, οὔτε παιδικὰ γνώσθαι ἀφ' ἑαυτοῦ· οἰκεῖα γὰρ ἦν μοι τὰ πτερά. Ετ. τοῦτο μὴ ἤδη καὶ ὑπὲρ αὐτὸν Δαίδαλον ἐφρόνθα, εἴ γε πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐπιλήθεις ἡμᾶς ἤραξ τις, ἢ λιθοποιὸς ἐξ ἀνθρώπου γενόμενος. Μφ. ὀρθῶς, ὦ ἑταῖρε, καὶ οὐκ ἀπὸ σκοπῆς ἑκάστοτε τὸ Δαιδάλειον γὰρ ἐκεῖνο σόφισμα τῶν πτερῶν καὶ αὐτὸς ἐμηχανησάμην. Ετ. ἆρα, ὦ δολομητότατε πάντων, οὐκ ἐδιδάσκεις, μὴ καὶ σὺ ποτὲ τῆς θαλάττης ἁλῶναι κατατρισόν. Μφ. ἴσως τι πάθος ἡμῖν, ὥσπερ τὸ Ικάριον, ἀφανίσῃς ἐπὶ τῷ σαυτοῦ ὀνόματι; Μφ. οὐδαμῶς. ὁ μὲν γὰρ Ικαρος, ἅτε κηρῷ πάλαι πτέρωσιν ἁρμοσμένος, ἐπειδὴ

MENIP. *Non me clam est te iamdudum irridere. Neque verò id omnino mirum, si narrationis nouitas tibi fabulæ videtur assimilis. Cæterùm ad conscensum nihil mihi erat opus neque scalis, neque vti pueri illius in morem ab aquila raperer: propterea, quòd alæ mihi essent propriæ.* AMIC. *Iam verò istud quod narras, vel ipsum Dædali factum superat. Siquidem præter alia, nobis inscientibus miluius quispiam aut graculus ex homine factus es.* MENI. *Rectè, amice, neque procul à scopo coniecisti. Etenim illud Dædali de alis inuentum ipse quoque sum machinatus.* AMIC. *At interim, omnium audaciſsime, non veritus es ne tu quoque alicubi in mare delapsus, Menippeū aliquod pelagus tibi cognomine redderes, quemadmodum ille Icarium?* MENIPP. *Nequaquam. Siquidem Icarus cùm alas haberet cera agglutinatas, eaſq;*

quam-

ἐπιδὴ ταχιστα πρὸς τὸ ἥλιον ἐκεῖνο ἐτάκη, πλειοροῤῥύησε, ἀκόντως διατέτρησεν· ἡμῖν δὲ ἀκίνδυνα ἐγένετο τὰ ὠκυπτερα. ΕΤ. πῶς λέγεις; ἤδη γὰρ οὐκ οἶδ' ὅπως ἡρέμα με πρὸς ἄγας πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῆς διηγήσεως. ΜΕ. ἀλλὰ πως· ἀπὸ ἐνυπνίου γὰρ ἔοικε συμβῆναι, ἔτι ὑπνῶντα ἀκροώμενον, ἀφελόμενον αὐτὰς ὠλένας τὰ πτερά. μᾶλλον δὲ καὶ πάνυ ἐξαίφνης τὴν ἐπίνοιαν, εἴ σοι σχολὴ, δίειμι. ΕΤ. πάνυ μὲν οὖν, ὡς ἐγώ σοι μετέωρός εἰμι ἀπὸ τοῦ λόγου, καὶ πρὸς τὸ τέλος ἤδη διέκνευσα τῆς ἀκροάσεως. μὴ, πρὸς φίλου, μετρίδιός μοι, ἄνωθεν τῆς διηγήσεως, ἐκ τῶν ὅλων ἀπηρτημένον. ΜΕ. ἄκουε τοίνυν. ὁ γὰρ ἀετὸς ἐκεῖνος ἐπὶ τὸ θέαμα, διεκνυόμενος φίλον ἐγκαταλιπεῖν, καὶ ταῦτα, ὡς σὺ φῂς, ἐκ τῶν ὤτων ἀπηρτημένον. ἐγὼ γὰρ, ἐπιδὴ ταχιστα ἐξεταῶσα τὰ κατὰ τὸν βίον, γελοῖα καὶ ταπεινὰ, καὶ

quamplurimùm ad solem esset liquefacta: defluxis alis non mirum si decidit. At nobis citra vllam ceram erant pennæ. AMIC. *Istud quî fieri potuit? Iam enim haud scio quo pacto paulatim me adducis vt vera videantur quæ narras.* MEN. *Ad hunc fermè modum: Aquilam egregiè magnam, tum autem & vulturem validum arripui. His cùm alas vnà cum ipsis brachijs præsecuissem. Quin potius, si vacat, totius commentî rationem ordine tibi percensebo.* AMIC. *Mihî quidem vel maximè vacat, adeò sublimis à sermone tuo pendeo: iámque ad narrationis finem inhio. Ne verò me negligas, per Iouem amicitiæ præsidem, auribus in aëre suspensum ob tuam narrationem.*

MEN. *Auscultа igitur. Neque enim ciuile fuerit, si spectem amicum ore hiante relictum, cúmque quemadmodum tu ais, ab auribus suspensum. Ego igitur cùm expendens ea quæ sunt in vita mortalium, protinus omnes res humanas*

καὶ ἀβέβαια τὰ ἀνθρώπινα πάντα ἔνεισκον, πλούτους λέγω, καὶ ἀρχὰς καὶ δυναστείας, καταφρονήσας αὐτῶν, καὶ τὴν περὶ ταῦτα σπουδὴν, ἀσχολίαν τῶν ἀληθῶς σπουδαίων ὑπολαβὼν, ἀνακύπτειν τε, καὶ πρὸς τὸ πᾶν ἀναβλέπειν ἐπειρώμην. καί μοι ἐνταῦθα πολλήν τινα πρεῖχε τὴν ἀπορίαν, πρῶτον μὲν αὐτὸς οὗτος, ὁ ὑπὸ τῶν σοφῶν καλούμενος κόσμος. οὐ γὰρ εἶχον εὑρεῖν, οὔθ' ὅπως ἐγένετο, οὔτε τὸν δημιουργὸν, οὔτε ἀρχὴν, οὔθ' ὅ, τι τὸ τέλος ἐστὶν αὐτοῦ. ἔπειτα δὲ κατὰ μέρος ἐπισκοπῶν πολὺ μᾶλλον ἀπορεῖν ἠναγκαζόμην· τοὺς τε γὰρ ἀστέρας ἑώρων ὡς ἔτυχε τοῦ οὐρανοῦ διερριμμένους, καὶ τὸν ἥλιον αὐτὸν, τί ποτε ἦν ἄρα, ἐπόθουν εἰδέναι. μάλιστα δὲ τὰ κατὰ τὴν σελήνην, ἄτοπά μοι, καὶ παντελῶς πρᾶδοξα κατεφαίνετο. καὶ τὸ πολυειδὲς αὐτῆς τῶν σχημάτων ἀπόρρητόν

reperissem ridiculas, humiles, instabiles, nempe opes, imperia, magistratus: contemptis his, atque horum studio, adiectoq; animo ad ea quæ verè sunt bona: conatus sum ab his tenebris emicare, & ad vniuersi naturam suspicere. [e] Atque hîc mihi multam attulit hæsitationem, primùm hic ipse qui à sapientibus appellatur mundus. Neque enim inuenire poteram, neque quo pacto factus fuisset, neque quo opifice, neque quod esset illius vel initium, vel finis. Deinde cùm particulatim contemplarer, multò etiam magis ambigere sum coactus, quippe qui viderem stellas temerè per cœlum disiectas. Tum solem ipsum, quid tandem esset, scire gestiebam. Super omnia verò, quæ lunæ accidebant, mihi videbantur absurda, ac planè mira: putabámque causam aliquam arcanam & inexplicabi-

τόν τινα τῶν ἀτίαν ἔχθρην ἐκ-
δικήσοντα. οὐ μέν ἀπὸ καὶ
ἀστραπὴ ἀφίξεται, καὶ βρον-
τὴ καταράξεται, καὶ ὑετὸς
ἢ χιὼν, ἢ χάλαζα κατενεχθή-
σεται, καὶ ταῦτα ἀνοέτως πάν-
τα, καὶ ἀτιμώρητα ἐμοῦ ἐκου-
σίως ἔτι δίκης οὕτω ἀτιμάσει,
ἄνισον δὴν τινὰ μένοντα, πα-
ρὰ τοσοσόφων τοιούτων ταῦ-
τα ἕκαστα ἐμαθηνῶμην γὰρ
ἐκείνους πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. οὕτω δὴ
τοὺς ἀρίστους ἐπιλεξάμενος
αὐτῶν, ὡς ἐνόμιζον τιμήσασθαι
πρόσωπόν τι συνθρωότητι,
καὶ χρόας ὠχρότητι, καὶ γε-
νείου βαθύτητι (μάλιστα γὰρ ὑ-
ψαγόρατους, καὶ οὐρανομά-
κους οἱ ἄνδρες αὐτίκα μοι
κατεφρόνουν) τούτοις ἐχθὲ-
ες ἐμαυτὸν, καὶ συχνὸν ἀρ-
γύριον, τὸ μὲν αὐτόθεν ἤδη
καταβαλὼν, τὸ δὲ εἰσεῖσθαι
ἐπὶ δώσειν, ἐπὶ τελευταίῳ δὲ
φίλοις ὁμολογησάμενος, ἠξί-
ουν

plicabilem esse, cur illa subinde speciem formamque variaret. Quin etiam fulgur emicans, tonitru crumpens, tum pluuia, nix grando, è sublimi demissa videbantur haec quoque omnia coniectu difficilia, quaeque nullis notis deprehendi possent. Itaque cùm ad eum modum essem affectus, optimum factu ratus sum, vt horum vnumquodque à philosophis istis perdiscerem. Siquidem existimabam illos veritatem omnem docere posse. Quare cùm ex illis praestantissimos delegissem, quātum mihi coniectare licebat, è vultus austeritate, eoque coloris pallore, ac barbae profunditate (mirum enim vt mihi ex ipso protinus aspectu sublimiloquos quosdam, & cœlestium rerum peritos viros præ se ferebāt) his vbi memet docendum tradidissem magna pecunia (quam partim eueſtigiò præsentem numeraui, partim tum me persoluturum sum pollicitus, vbi ad philosophiæ summam peruentum esset) non grauabar

ουν μετεωρολεσχης τε διαλεκθησθαι, και τλν των ὅλων διακόσμησιν βαθαμασθαι. οἱ δ' ζωγράφοι ἄραι ἐλεησαν με της παλαιας ἐκείνης ἀγνοίας ἀναπαυσαι, ὥστε και εἰς μείζους ἀφελείας φέροντος ἐνιδρυσαι, ἀρχάς τινας, και τέλη, και ἀτόμους και κενα, και ὕλας και ἰδέας, και τα τοιαυτα ὁσημέραι μου καταχέοντος. ὁ δε πάντων ἐμοι γ' οιῶ ἐλάκη χαλεπώτατον, ὅτι μηδεν ἄτοπον βατέρου λέγοντος ἀκολουθων, ἀλλα μαχόμενα πάντα, και ὑπεναντία, ὅμως πείθεσθαι τε με ἠξίουν, και πρὸς τον αὐτον λόγον ἑκατερον ὑπαγειν ἐπειρῶντο. ΕΤ. ἄτοπον λέγεις, ἐπειδη σοφοι ὄντες οἱ ἄνδρες, ἐπισίαζον πρὸς ἀλλήλους περὶ τῶν ὄντων, και οὐ τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ἐδόξαζον. ΜΕΝΙΠ. και μαλα, ὦ ἑταιρε, γελασας, ἀκούσας τε τὴν ἀλαζονείαν αὐτῶν, και τὴν ἐν τοῖς λόγοις τραχυτητα· οἱ γε πρωτα μεν ἐπι γης βυθηκότες,

erectus ad nugas doceri, & vniuersi dispositionem discere. At illi tantum aberant vt me pristina liberarent insciitia, vt in maiores etiam dubitationes coniecerint: principia nescio quæ, ac fines, tum insecabilia, inania, syluas, ideas, atque id genus alia mihi quotidie offundentes. Verùm illud interim mihi videbatur omnium esse grauissimum, quòd cùm nihil inter illos conueniret, verùm pugnantia diuersáque inter se omnia loquerentur: tamen postulabant vt sibi fidem haberem: ac ad suam quisque rationem me conabatur adducere. AMIC. Rem absurdam narras, si viri cùm essent sapientes, inter se de rebus factiosè dissidebant, neque de ijsdem eadem probabant. MEN. Atqui rideres, amice, si audieris illorum arrogantiam, & in disserendo prodigiosam confidentiam: qui quidem cùm humi ingrederentur,

κότου, καὶ μηδὲν τῶν χαμαὶ ἐρχομένων ἡμῶν ὑπερέχοντες, ἀλλ' οὐδὲ ὀξύτερον τοῦ πλησίον διδορκότες, ἔνιοι δὲ ὑπὸ γήρως ἢ ἀργίας ἀμβλυώττοντες ὅμως οὐρανοῦ τε πέρατα διορᾶν ἔφασκον, καὶ τὸν ἥλιον περιεμέτρουν, καὶ εἰς ὑπὲρ τὴν σελήνην ἐπεβάτευον. καὶ ὥσπερ ἐκ τῶν ἀστέρων καταπεσόντες, μεγέθη τε αὐτῶν καὶ σχήματα διεξήεσαν. καὶ πολλάκις, εἰ τύχοι, μηδὲ ὁπόβοι στάδιοι Μεγαρόθεν Αθήναζέ εἰσιν, ἀκριβῶς ἐπιστάμενοι, τὸ μεταξὺ τῆς σελήνης καὶ τοῦ ἡλίου χωρίον, ὁμόσων εἴη τηχῶν τὸ μεγέθος, ἐτόλμων λέγειν, ἀέρος τε ὕψη, καὶ θαλάττης βάθη, καὶ γῆς περιόδους ἀναμετροῦντες, ἔτι δὲ κύκλους καταγράφοντες, καὶ τρίγωνα ἐπὶ τετραγώνοις διασχηματίζοντες, καὶ σφαίρας τινὰς ποικίλας, τὸν οὐρανὸν δῆθεν αὐτὸν ἐπιμετροῦντες. ἔπειτα δὲ κἀκεῖνο πῶς οὐκ ἄγνωμον αὐτῶν, καὶ

derentur, nihiloq; præstantiores essent nobis qui super terram ambulamus, ne cernentes quidem acutiùs quàm quiuis alius adstans, nonnulli cæcutientes etiam senio atque inertia: tamen & cœli terminos perspicere sese profitebantur: solem quoque ipsum dimetientes: & ea quæ supra lunam sunt, aggredientes. Ac perinde quasi ex ipsis delapsi stellis, ita & magnitudinem illarum & figuram explicabant. Ac sæpenumerò cùm fortè ne illud quidem certò scirent, quot stadijs à Megara abessent Athenæ: tamē spacium quod interest inter solem & lunam, quot esset cubitorum, audebant pronunciare: tum aëris altitudinem, maris profunditatem, terræ ambitum dimetientes. Ad hæc circulos depingebant, ac triangulorum figuras super quadrangulos inducentes: neque non sphæras quasdam picturatas, cœlum scilicet ipsum metientes. Iam verò illud an non insulsum,

καὶ παντελῶς τετυφωμένον, τὸ περὶ τῶν οὕτως ἀδήλων λέγοντας, μηδὲν ὡς εἰκάζοντας ἀπεφαίνεσθαι, ἀλλ' ὑπερδατείνεσθαί τε, καὶ μηδεμίαν τοῖς ἄλλοις ὑπερβολὴν ἀπλιμπάνειν, μονονουχὶ διομνυμένους, μύδρον μὲν εἶναι τὸν ἥλιον, καταικεῖσθαι δὲ τὴν σελήνην. ὑδατοποτεῖν δὲ τοὺς ἀστέρας, καὶ τοῦ ἡλίου, καθάπερ ἱμονιᾷτινι, τὴν ἰκμάδα ἐκ τῆς φαλάσσης ἀνασπῶντος, καὶ ἅπασιν αὐτοῖς τὸ ποτὸν ἑξῆς διανέμοντος; τὴν μὲν γὰρ ἐναντιότητα, ὁπόσῃ τῶν λόγων, ῥᾴδιον καταμαθεῖν, καὶ σκόπει πρὸς Διὸς, εἰ ἐν γειτόνων ἐστὶ τὰ δόγματα, καὶ μὴ πάνυ πολὺ διεστηκότα· πρῶτα μὲν γὰρ, αὐτοῖς ἡ περὶ τοῦ κόσμου γνώμη διάφορος, εἴ γε τοῖς μὲν ἀγένητός τε καὶ ἀνώλεθρος εἶναι δοκεῖ, οἱ δὲ καὶ τὸν δημιουγρὸν αὐτοῦ, καὶ τῆς κατασκευῆς τὸν τρόπον εἰπεῖν ἐτόλμησαν. οὓς καὶ μάλιστα

& insignis arrogantiæ, quòd cùm de rebus vsqueadeò incertis loquantur, nihil tamen ita proponunt, quasi coniecturis ducantur: verùm supra modum contendunt, neque vllum vincendi locum alijs relinquunt: tantùm non iureiurando cõfirmantes. Solem massam esse candefactam: incoli Lunam: stellas aquam potare, idq; Sole veluti situla quadam per funem demissa vaporem è mari attrahente, atque illis omnibus ordine potum distribuente. Nam quanta sit in dictis pugnantia, id haud difficile fuerit cognoscere. Iam mihi specta per Iouem, num illorum decreta inter se consentiant, ac non magis longissimis dissita interuallis: quandoquidem primùm de ipso mundo varia est sententia: cum alijs & ingenitus, & nunquam interiturus esse videatur: rursum alij & opificem illius, & fabricandi modum eloqui sint ausi. Quos equidem

λιστα ἐθαύμαζον, θεὸν μέν τινα, τεχνίτην τῶν ὅλων ἐφιστάντας, οὐ πεσιθέντας δὲ, οὔτε ὅθεν ἥκων, οὔτε ὅπου ἐστὼς, ἕκαστα ἐτεκταίνετο. καί τοι πρό γε τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως, ἀδιάνατον καὶ χρόνον καὶ τόπον ἐπινοεῖν. Ετ. μάλα τινὰς, ὦ Μένιππε, τολμητὰς, καὶ θαυμαζοποιοὺς ἄνδρας λέγεις. Μέ. τί δ' εἰ ἀκούσειας, ὦ θαυμάσιε, περί τε ἰδεῶν καὶ ἀσωμάτων, ἃ διεξέρχονται, ἢ τοὺς περὶ τοῦ πέρατός τε καὶ ἀπείρου λόγους; καὶ γὰρ αὖ καὶ αὕτη νεανικὴ αὐτοῖς ἡ μάχη, τοῖς μὲν τέλει τὸ πᾶν περιγράφουσι, τοῖς δὲ ἀτελὲς τοῦτο εἶναι ἐπολαμβάνουσιν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ παμπόλλους τινὰς εἶναι τοὺς κόσμους ἀπεφαίνοντο, καὶ τῶν ὡς περὶ ἑνὸς αὐτῶν διαλεγομένων κατεγίγνωσκον. ἕτερος δέ τις, οὐκ εἰρηνικὸς ἀνὴρ πόλεμον, τῶν ὅλων πατέρα εἶναι ἐδόξαζε. περὶ μὲν γὰρ

equidem cum primis admirabar: propterea quòd cùm Deum quendam rerum omnium opificè præposuissent, nō illud etiam adderent, vel vnde is esset profectus, aut vbi loci consisteret cùm omnia fabricaretur. Nam ante vniuersi exortum non possis vel tempus vel locum imaginari. AMIC. Prorsus audaces quosdam, Menippe homines, ac prodigiorum auctores mihi narras. ME [h] Quid autem si iam audias, vir optime, quæ disserant & de ideis, & de incorporeis: tum quæ de finito & infinito nugātur? Nam & his de rebus acriter inter se digladiantur, dum alij fine circumscribunt vniuersum: alij contrà finem illud nescire existimant. Quin insuper quidem ex istis complures esse mundos demonstrabant, damnantes eos qui de hoc veluti vno quopiam illorum disputarent. Rursum alius, nescio quis vir, haudquaquam amicus paci, [i] bellum rerum omnium parentem esse censebat. Nam de

dijs

γὰρ τῶν θεῶν τί χρὴ καὶ λέγειν; ὅπου τοῖς μὲν ἀριθμός τις, ὁ θεὸς ἦν, οἱ δὲ κατὰ κυνῶν καὶ χηνῶν καὶ πλατάνων ἐπόμνυντο. καὶ οἱ μὲν τοὺς ἄλλους ἅπαντας θεοὺς ἀπελάσαντες, ἑνὶ μόνῳ τὴν τῶν ὅλων ἀρχὴν ἀπένεμον, ὥστε ἠρέμα καὶ ἄχθεσθαί με, τοσαύτην ἀπορίαν θεῶν ἀκούοντα. οἱ δ' ἔμπαλιν ἐπιδιαψιλευόμενοι, πολλούς τε αὐτοὺς ἀπέφαινον, καὶ διελόμενοι, τὸν μέν τινα, πρῶτον θεὸν ἐπεκάλουν, τοῖς δὲ τὰ δεύτερα καὶ τρίτα ἔνεμον τῆς θεότητος. ἔτι δὲ οἱ μὲν ἀσώματόν τι καὶ ἄμορφον ἡγοῦντο εἶναι, τὸ θεῖον, οἱ δὲ, ὡς περὶ σώματος αὐτοῦ διενοοῦντο. εἶτα καὶ προνοεῖ τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων οὐ πᾶσιν ἐδόκουν οἱ θεοί, ἀλλ' ἦσάν τινες, οἱ τῆς συμπάσης ἐπιμελείας αὐτοὺς ἀφιέντες, ὥσπερ ἡμεῖς εἰώθαμεν ἀπολύειν τῶν λειτουργιῶν τοὺς παρηβηκότας· οὐδὲν γὰρ ὅτι μὴ τοῖς κωμικοῖς διορυφορήμασιν

dijs quid iam attinet loqui? cum his Deus esset numerus: illi rursus per canes & anseres ac platanos deierarent: deinde alij reliquis omnibus dijs expulsis, vni [k] soli rerum omnium imperium tribuebant, ita vt mecum etiam animo discruciarer cùm tantam audirem deorum inopiam. Ediuersò alij liberaliores, multos deos faciebant: ac dissectis illis, hunc aliquem primum deum appellabant: his secundas aut tertias diuinitatis partes tribuebant. At hæc alij incorporeum quiddam & informe putabant esse numen, alij corpus esse imaginabantur. Deinde non omnes erant in hac opintone, vt putarent dijs esse cuvæ res mortalium: verùm erant nonnulli qui eos omni cura liberantes, haud aliter atque nos consueuimus ætate defectos à ministerijs dimittere: nihilo aliusmodi eos inducunt, quàm cuiusmodi in comœdijs induci solent satellitia.

μασιν ἰοικότας αὐτὸς ἐσάγεσιν. ἔνιοι δὲ τοῦτο πάντα ὑπερβάντος, δεῖ τῷ ἀρχῇ θεός τινας ἐπεῖσενον, ἀλλ' ἀδίοικητον καὶ ἀνηγεμόνευτον φέρεσθαι τὸν κόσμον ἀπιλίμπανον· τοιγάρ τοι ταῦτα ἀκούων, ἀπιστεῖν μὲν ἐκ ἐτόλμων ὑψιβρεμέτας τε καὶ ἀγχοείοις ἀνδράσιν, ἀμὴ ἔχόν γε ὅπη τῶν λόγων φανόμην, ἀντιπλημμέλειάν τι αὐτῶν εὕροιμι, καὶ ἐπὶ θατέρου μεταμαθὴν περιτραπόμενον. ὥστε δὴ τὸ Ομηρικὸν ἐκεῖνο ἀτυχῶς ἔπασχον. ποικάκις μὲν γὰρ ἀνέρμιγξ ἐπεσύετο τινὶ αὐτῶν, ἕτερ δὲ μοι θυμὸς ἔρυκεν· ἐφ' οἷς ἅπασιν ἀμηχανῶν, ἐπὶ γῆς μὲν ἀπέσεσθαί τι περὶ τούτων ἀληθὲς ἀπεγίγνωσκον. μίαν δὲ τῆς συμπάσης ἀρρείας ἀπαλλαγὴν ὧμην ἔσεσθαι, ἂν αὐτὸς πληρωθεὶς πως, ἀνέλθοιμι ἐς τὸν οὐρανόν. τότε δέ μοι παρῆκε τὴν ἐπίδοσιν μάλιστα μὲν καὶ ἡ ἐπιθυμία, καὶ

satellitia. Iam alij superantes hæc omnia, ne esse quidem vllos omnino deos credebant: sed mundum nullo domino, nullóque duce temerè ferri sinebant. Atqui cùm hæc audiebam, verebar non habere fidem viris altifremis, ac probè barbatis: neque tamen inueniebam ad cuius dicta me verterem, vt aliquam illorum sententiam nanciscerer irreprehensam, ac nequaquam ab alio subuersam. Itaque planè tandem Homericum illud mihi vsu veniebat. Nam sæpenumerò animus incitabat, vt huic alicui illorum crederem, sed me mens diuersa vetabat. In quibus omnibus cùm perplexus hæsitarem, desperabam futurum vt super his verum aliquid in terris audirem: cæterùm vnica tantùm via, vniuersa dubitatione liberari posse, si ipse alis aliqua ratione additis, in cœlum ascenderem. [1] Eius rei conficiendæ spem mihi præbuit primùm ipsa cupiditas: deinde

καὶ ὁ λογοποιὸς Αἴσωπος, ἀετοῖς καὶ κανθάροις ἐνίοτε, καὶ καμήλοις βάσιμον ἀπεφαίνων τὸν οὐρανὸν. αὐτὸν μὲν οὖν πτεροφυῆσαί ποτε, οὐδεμιᾷ μηχανῇ δυνατὸν εἶναί μοι κατεφαίνετο, εἰ δὲ γυπὸς ἢ ἀετοῦ περιθείμην πτερὰ (ταῦτα γὰρ μόνα δταρκέσαι πρὸς μέγεθος ἀνθρωπίνου σώματος) τάχα ἄν μοι τὴν πεῖραν προχωρῆσαι. καὶ δὴ συλλαβὼν τὰ ὄρνεα, θατέρου μὲν τὴν δεξιὰν πτέρυγα, τοῦ γυπὸς δὲ τὴν ἑτέραν ἀπέτεμον, εὖ μάλα. εἶτα δταδήσας, καὶ κατὰ τοὺς ὤμους τελαμῶσι καρτεροῖς ἁρμοσάμενος, καὶ πρὸς ἄκροις τοῖς ὠκυπτέροις λαβάς τινας ταῖς χερσὶ παρασκευάσας, ἐπειρώμην ἐμαυτοῦ, τὸ πρῶτον ἀναπηδῶν, καὶ ταῖς χερσὶν ὑπηρετῶν, καὶ ὥσπερ οἱ χῆνες, ἔτι χαμαιπετῶς ἐπαιρόμενος, καὶ ἀκροβατῶν ἅμα μετὰ τῆς πτήσεως. ἐπεὶ δὲ ὑπήκουέ μοι τὸ πρᾶγμα,

deinde fabularum scriptor [m] Aesopus: [n] qui aquilis ac scarabeis, interdum & camelis cœlum adiri potuisse demonstrat. Verùm vt mihi ipsi alæ prouenirent aliquando, id nulla ratione fieri posse videbatur: cæterùm si vulturis aut aquilæ alas induissem (nam has solas sufficere ad humani corporis modum) futurum forsitan vt mihi succederet experientia. Itaque [o] correptis auibus, alteri dextram alam, porrò vulturi sinistram amputauit: idq; admodum scitè. Deinde quum obligassem, humerisq; loris validis accommodassem, tum summis pennis ansas quasdam manibus inserendis addidissem: mei ipsius periculum faciebam, primùm subsiliens, ac manibus interim subseruiens, & anserum exemplo paulùm adhuc à terra volatu me sustollens, inter volandum summis interim pedibus ingrediens. Postea quum res ex animi sententia succederet,

πρᾶγμα, τολμηρότερον ἤδη τῆς πείρας ἡπτόμην, καὶ ἀνελθὼν ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν ἀφῆκα ἐμαυτὸν κατὰ τοῦ κρημνοῦ, φέρων ἐς αὐτὸ τὸ θέατρον. ὡς δὲ ἀκινδύνως κατεπτώμην ὑψηλὰ ἤδη καὶ μετέωρα ἐφρόνουν, καὶ ἄρας ἀπὸ Πάρνηθος ἢ ἀπὸ Ὑμυττοῦ, μέχρι Γερανείας ἐπετόμην, εἶτ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸν Ἀκροκόρινθον ἄνω, εἶτα ὑπὲρ Φολόης καὶ Ἐρυμάνθου, μέχρι πρὸς τὸν Ταΰγετον. ἤδη δὲ οὖν μοι τοῦ τολμήματος μεμελετημένου, τελειός τε καὶ ὑψιπέτης γενόμενος, οὐκ ἔτι τὰ νεοττῶν ἐφρόνουν, ἀλλ' ἐπὶ τὸν ὄλυμπον ἀναβὰς, καὶ ὡς ἐνὴν μάλιστα κούφως ἐπισιτισάμενος, τὸ λοιπὸν ἔτεινον εὐθὺ τοῦ οὐρανοῦ, τὸ μὲν πρῶτον, ἰλιγγιῶν ὑπὸ τοῦ βάθους, μετὰ δὲ, ἔφερον καὶ τοῦτο εὐμαρῶς. ἐπεὶ δὲ κατ' αὐτὴν ἤδη τὴν σελήνην ἐγεγόνειν, πάμπολυ τῶν νεφῶν ἀποσπάσας ἠσθόμην κάμνοντος ἐμαυτοῦ, καὶ μάλιστα κατὰ

cederet, iam audaciùs etiam experimentum aggrediebar: conscensáq; arce demisi meipsum per præceps, atque inde in ipsum ferebar theatrum. Mox vbi nullo periculo deuolassem, sublimia iam & ardua cogitare cœpi: ac tollens me à Parnetho siue Hymetto, ad Geraniam vsque volabam Rursum inde Acrocorinthum subuolaui: deinde supra Pholoën & Erymanthum ad Taygetum vsque. Ergo quum tandem audax facinus satis essem meditatus, iamq; perfectus & altiuolus euasissem, non ampliùs de pullis imitandis cogitabam: verùm conscenso Olympo, cibo quàm leuissimo pastus, inde recta in cœlum tendere cœpi: initiò quidem oborta oculorum vertigine ob profunditatem: & postea ferebam & hoc quoque facilè. Verùm vbi iam ipsi lunæ vicinus essem, plurimumq; nubium essem emensus: sentiebam me defatigatum, maximè in

κατὰ τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα, τὴν γυπίνην. προσελάσας οὖν, καὶ καθεζόμενος ἐπ' αὐτῆς, διανεπαυόμην, ἐς τὴν γῆν ἄνωθεν ἀπεβλέπων, καὶ ὥσπερ ὁ τοῦ Ὁμήρου Ζεὺς ἐκεῖνος, ἄρτι μὲν τὴν τῶν ἱπποπώλων Θρῃκῶν καθορώμενος, ἄρτι δὲ τὴν Μυσῶν, μετ' ὀλίγον δὲ, εἰδόξειέ μοι, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Περσίδα καὶ τὴν Ἰνδικήν· ἐξ ὧν ἁπάντων ποικίλης τινὸς ἡδονῆς ἀνεπιμπλάμην. Ετ. οὐκοῦν καὶ ταῦτα λέγοις ἄν, ὦ Μένιππε, ἵνα μηδὲ καθ' ἓν ἀπελειπώμεθα τῆς ἀπλημίας. ἀλλ' εἴ τι σοὶ καὶ ὁδοῦ πάρεργον ἱστόρηται, καὶ τοῦτο εἰδῶμεν. ὡς ἔγωγε οὐκ ὀλίγα προσδοκῶ ἀκούσεσθαι, σχήματος πέει γῆς τε, καὶ τῶν ἐπ' αὐτῆς ἁπάντων, οἷά σοι ἄνωθεν ἐπισκοποῦντι κατεφαίνετο. Μένιπ. καὶ ὀρθῶς γὰρ, ὦ ἑταῖρε, εἰκάζεις, διόπερ, ὡς οἷόν τε, ἀναβὰς ἐπὶ τὴν σελήνην, τῷ λόγῳ συναποδήμει τε, καὶ

ximè in ala sinistra, nempè vulturina. Huc igitur P diuerti, ac super eam insidens requiescebam: in terram interim è sublimi respiciens, neque secus quàm Homericus ille Iupiter, nunc bellacium Thracum regionem despiciens, nunc Mysorum, mox (si libuisset) Græciam, Persidem, Indiámque: ex quibus omnibus varia quadam voluptate perfundebar. AMIC. Ergo ista quoque narrabis, Menippe, ne vlla prorsus peregrinationis parte fraudemur: quin potius siquid obiter in itinere conspexisti, fac vt hoc quoque sciamus. Nam ego sanè haud mediocria dicturum te expecto, de terræ forma, deq; omnibus quæ in terra sunt, huiusmodi tibi visa sunt ex altoc contemplanti. MENIP. At tu quidem rectè coniectas, amicè. Quamobrem quatenus licet, conscensa luna inter narrandum peregrinanti comes esto, simulq;

καὶ συνεπισκόπει τὴν ὅλην τῶν ἐπὶ γῆς διάθεσιν. καὶ πρῶτον γέ μοι πάνυ μικρὰν ἐδόκουν τινὰ τὴν γῆν ὁρᾶν, πολὺ λέγω τῆς σελήνης βραχυτέραν, ὥστε ἐγὼ ἄφνω κατακύψας, ἐπὶ πολὺ ἠπόρουν, ποῦ εἴη τὰ τηλικαῦτα ὄρη, καὶ ἡ τοσαύτη θάλασσα. καὶ εἴ γε μὴ τὸν Ῥοδίων Κολοσσὸν ἐθεασάμην, καὶ τὸν ἐπὶ τῇ Φάρῳ πύργον, εὖ ἴσθι, παντελῶς ἄν με ἡ γῆ διέλαθε. νῦν δὲ ταῦτα ὑψηλὰ ὄντα, καὶ ὑπερανεστηκότα, καὶ ὁ Ὠκεανὸς ἠρέμα πρὸς τὸν ἥλιον ὑποστίλβων, διεσήμαινέ μοι γῆν εἶναι τὸ ὁρώμενον. ἐπεὶ δὲ ἅπαξ τὴν ὄψιν ἐς τὸ ἀτενὲς ἀπηρεισάμην, ἅπας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος ἤδη μοι κατεφαίνετο, οὐ κατὰ ἔθνη μόνον, καὶ πόλεις ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ σαφῶς, οἱ πλέοντες, οἱ πολεμοῦντες, οἱ γεωργοῦντες, οἱ δικαζόμενοι, τὰ γύναια, τὰ θηρία, καὶ πάνθ' ἁπλῶς ὁπόσα τρέφει ζείδωρος ἄρουρα. ΕΤ. παντελῶς ἀπίθανα φὴς ταῦτα, καὶ αὐτοῖς ὑπεναντία.

múlque mecum contemplare totam terræ ſpeciem, habitum'ꝗ. Atque initiò quidem admodum puſillam quandam terram mihi videre videbar, multòs inquam, luna minorem: ita vt ego repentè intentis oculis diu dubitarem, vbínam eſſent tanti illi montes, ac tantum mare. Quòd ni Rhodiorum colloſſum conſpexiſſem, tum Phariam turrim, haud dubiè prorſus vbinam eſſet terra, me prorſus latuiſſet: verùm iſta quòd ſint ſublimia, præ'ꝗ cæteris eminentia, præterea Oceanus paulatim ad ſolem reſplendeſcens, indicabant terram eſſe id quod videbam. Mox vbi fixiùs intenderem oculos, iam mihi omnis mortalium vita cœpit eſſe conſpicua, non ſolùm ſingulæ nationes atque vrbes: ſed planè videbam nauigantes, bellantes, agricolantes, litigantes, mulieres, feras, & vt ſummatim dicam, quicquid tellus educat alma. AMIC. Iſta quæ nunc dicis, haudquaquam ſunt veriſimilia, ac ſecum

X pugnan-

ὑπφαντία. ὃς γὰρ ἀρτίως, ὦ Μένιππε, τῷ γλῶ ἐφίστας, ὑπὸ μεταξὺ διαστήμα[τος] τῆς βραχὺ σωρειαλμένῳ, καὶ εἴ τι μὴ ὁ Κολοσσὸς ἐμιλύνσέ σοι, τἄλλα ἂν ἄκρος τις ὢν ὀξύς ὁρᾷς, πᾶς νῦν, καθάπερ Λυγκεύς τις ἄφνω γενόμενος, ἅπαντα διαγινώσκεις τὰ ἐπὶ γῆς, τοὺς ἀνθρώπους, τὰ θυρία, μικροῦ δὲ, τὰς τῶν ἐμπίδων νυκτερίδας; Μέν. εὖ μ' ὑπέμνησας· ὃ γὰρ μάλιστα ἐχρῆν ἅπαν, τοῦτο, οὐκ οἶδ' ὅπως παρέλιπον. ἐπεὶ γὰρ αὐτὸν ἤδη ἐγνώρισα τῷ γλῶ ἰδὼν, τὰ δ' ἄλλα ἐκ οἵου τινὸς ἦν ἐμοὶ καθορᾶν ὑπὸ τοῦ βάθους, ἄτε τῆς ὄψεως μηκέτι ἐφικνουμένης, νῦν μ' ἰώδια τὸ κεφάλαιον, καὶ πολλὴ παρῆν, τῷ ὄντι μοι, καὶ ὀλίγου δεῖν δακρυσαι ἐφίσταται κατόπιν ὁ σοφὸς Ἐμπεδοκλῆς, ἀνθρακιάς τις ἐοικὼς, καὶ σποδοῦ πλέως, καὶ κατωπτημένος, κἀγὼ μέν, ὡς εἶδον (ἐρήσεται γάρ) ὑπο-

pugnantia. Etenim quum paulò antè, Menippe, terram requireres propter ingens in medio interuallum in arctum contractam, adeò vt nisi colossus tibi fecisset indicium, forsitan aliud quiddam viderere te credidisses: qui [r] repentè factus Lynceus, cuncta quæ sunt in terra, dignoscis, homines, feras, ac propemodum etiam culicum nidos? MENIP. Rectè tu quidem admones: nam quod maximè dictum oportuit, id nescio quomodo præterij. Siquidem quum ipsam quidem terram conspectam agnoscerem, cæterùm reliqua non possem perspicere propter altitudinem, nimirum iam non pertingente oculorum acie: grauiter ea res me discruciabat, ac vehementer perplexũ habebat. Ego quum ad hunc modum essem solicitus, ac propemodum etiam lachry-

marer: adest à tergo sapiens ille [s] Empedocles, ea specie vt carbonarium quempiam esse diceres, cinere oppletus, atque exustus. Hunc ego quum vidissem (dicendum est enim)

[r] nonni-

ἐπεταράχθην, καί τινα σελη-
ναῖον δαίμονα ᾠήθην ὁρᾶν.
ὁ δὲ, θάῤῥει, φησὶν, ὦ Μένιππε·
Οὔτις τοι τι θεός εἰμι τί μ'
ἀθανάτοισιν εἴσχεις;
ὁ φυσικὸς οὗτός εἰμι, Εμπεδο-
κλῆς. ἐπεὶ γὰρ εἰς τοὺς κρατῆρας
ἐμαυτὴν φέρων ἐνέβαλον, ὁ κα-
πνός με ἀπὸ τῆς Αἴτνης ἀναρ-
πάσας, δεῦρο ἀνήγαγε· καὶ νῦν
ἐν τῇ σελήνῃ κατοικῶ, ἀερο-
βατῶν τὰ πολλὰ, καὶ σιτοῦμαι
δρόσον. ἥκω τοίνυν, σε ἀπολύ-
σων τῆς παρούσης ἀπορίας. ἀ-
νιᾷ γάρ σε, οἶμαι, καὶ στρέφει
τὸ μὴ σαφῶς τὰ ἐπὶ γῆς ὁρᾶν.
εὖ γε ἐποίησας, ἦν δ' ἐγὼ, βέλ-
τιστε Εμπεδόκλεις. κἀπειδὰν
τάχιστα καταπτῶμαι πάλιν
ἐς τὴν Ελλάδα, μεμνήσομαι
σπένδειν τέ σοι ἐπὶ τῆς κα-
πνοδόχης, κἂν ταῖς νου-
μηνίαις, πρὸς τὴν σελήνην
τρὶς ἐγχανὸν, προσεύχεσθαι.
ἀλλὰ μὰ τὸν Ενδυμίωνα,
ἦδ' ὃς, οὐχὶ τοῦ μισθοῦ χάριν
ἀφῖγμαι, πέπονθα δέ τι τὴν
ψυχὴν, ἰδών σε λελυπημέ-
νον. ἀτὰρ οἶσθα ὅ, τι δράσας,
ὀξυδερ-

*nonnihil perturbabar, ratus dæmonem aliquem lunarem videre me. At ille: Bono, inquit, es animo, Menippe: * Nullum ego sum numen: quid me immortalibus æquas?*

Sũ Empedocles ille physicꝰ, etenim vbi me præcipitem in crateras iniecissem, fumus ab Aetna raptum huc subuexit. Itaq; nunc lunam incolo, aëriuagus plerumq; : ac rore victito. Adsum autem hæsitantiam istam tibi ademptũrus: nam illud (ni fallor) malè te habet, torquétque, quòd non liceat tibi perspicuè terram cernere. Benè abs te factum est, inquam, optime Empedocles. vbi primùm deuolâro rursus in Græciam, tui memor sacrificabo tibi in fumario. atque in Nouilunijs ter ad lunam inhians vota faciam. Imò per Endymionem, inquit ille, haud huc accessi præmij gratiâ, sed affectio quædam mouit animum meum, quum te viderem affectum molestiâ. verùm scis quid facies,

ὀξυδερὴς γενήσῃ; μὰ Δί', ἦν δ' ἐγὼ, ἢν μὴ σύμοι τὴν ἀχλύν πως ἀφέλῃς ἀπὸ τῶν ὀμμάτων. νῦν γὰρ δὴ λημᾷν οὐ μετρίως δοκῶ. καὶ μὴν οὐδέν γε, ἦδ' ὃς, ἐμοῦ δεήσῃ· τὸ γὰρ ὀξυδερκὲς αὐτὸς, ἤδη γοῦθεν ἥκεις ἔχων. τί οὖν τοῦτό ἐστιν; οὐ γὰρ οἶδ', ἔφην. οὐκ οἶσθα, ἦδ' ὃς, ἀετοῦ τὴν πτέρυγα τὴν δεξιὰν περικείμενος; καὶ μάλα, ἦν δ' ἐγώ. τί οὖν πτέρυγι καὶ ὀφθαλμῷ κοινόν ἐστιν; ὅτι, ἦδ' ὃς, παραπολὺ τῶν ἄλλων ζώων ἀετός ἐστιν ὀξυωπέστατος, ὥστε μόνος ἀντίον δέδορκε τῷ ἡλίῳ. καὶ τοῦτό ἐστιν ὁ βασιλεὺς, καὶ γνήσιος ἀετὸς, ἢν ἀσκαρδαμυκτὶ πρὸς τὰς ἀκτῖνας βλέπῃ. φασὶ ταῦτα, ἦν δ' ἐγὼ, καί μοι ἤδη μεταμέλει ὅτι δεῦρο ἀνιὼν, οὐχὶ τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀετοῦ ἐνεθέμην, τοὺς ἐμοὺς ἐξελών. ὡς νῦν γε ἡμιτελὴς ἀφῖγμαι, καὶ οὐ πάντα βασιλικῶς ἐσκευασμένος, ἀλλ' ἔοικα τοῖς νόθοις ἐκείνοις, καὶ ἀπεκηρύκτοις. καὶ μὴν

quò perspicax fias? Non per Iouem, inquam, nisi tu mihi forsitan caliginem amoueas ab oculis. nam in præsentia videor non mediocriter lippire. Atqui me, inquit ille, nihil erit opus. Etenim vt acutè videas; id ipse tecum è terra allatum habes penes te. Quid igitur est istud? inquam: neque enim noui. An ignoras, inquit, te dextram aquilæ alam indutum esse? Scio, inquam, maximè: sed quid alæ cum oculo? Quoniam, inquit, aquila inter animantia cætera acutissimi visus est: vnde sola solem aduersum obtuetur: atque ita demum est rex, & ingenua aquila, si non conniuentibus oculis aduersus radios aspiciat. Ita quidem aiunt, inquam. quare iam me pœnitet, qui non meis exemplis oculis aquilinos inseruerim, cũ huc ascenderem. Nam nunc sanè dimidiatus aduenio, neque omni ex parte satis regaliter adornatus, quin magis adsimilis videor nothis istis & abdicatis. Attamen in te

μὴν παρὰ σοὶ, ἦδ' ὅς, αὐτίκα μάλα ἕτερον ὀφθαλμὸν ἕξεις βασιλικόν. ἢν γὰρ ἐθελήσῃ μικρὸν ἀνασὰς, ἐπισχὼν τὴν πτέρυγα, θατέρῳ μόνῳ πτερύξασθαι, κατὰ λόγον τῆς πτέρυγος, τὸ λοιπὸν ὀφθαλμόν ὑξυδερκὴς ἔσῃ· τὸν γὰρ ἕτερον, ὀδυρμία μηχανὴ μὴ οὐκ ἀμβλύτερον ἀνδρὸς ἀνδρώπινον, τῆς μελίστης οὔσης καὶ χαίρουσης. ἄπειμι, ἵνα μὴ ἐγὼ, εἰ καὶ ὁ λοιπὸς μόνος ἀκριβῶς βλέποι. ὁρῶ γὰρ ἄν ἔλαττον γνόιο, ἐπεὶ καὶ τὰς τέκτονας πολλάκις ἐωρακέναι μοι δοκῶ, θατέρῳ τῶν ὀφθαλμῶν ἄμεινον πρὸς τὸν ἰκανόνας ἀποβλώσκοντας τὰ ξύλα. ταῦτα εἰπὼν, ἐποίουν ἅμα τὰ ὑπὸ τοῦ Ἐμπεδοκλέους παρηγγελμένα. ὁ δὲ κατ' ὀλίγον ὑπαπιὼν, ἐς ἀπόνον ἤρέμα διεκύλιε, ἀφεὶς δὲ τάχιστα ἐπτερυξάμην, αὐτίκα μὲν φῶς πάμμεγα περιέλαμψε, καὶ τὰ τέως ἀνθρώπεια πάντα διεφάνετο. ἰδὼν οὖν κατακύψας κοινῇ τῇ γλαυκὶ, ὁρῶν ἐφεξῆς τὰς πόλεις, τοὺς ἀνθρώπους τὰ γινόμενα, καὶ ἃ μὲν ἐν ὑπαίθρῳ μόνον, ἅπερ καὶ ὁπόσα οἴκοι πρατ-

in te est, inquit, vt protinus alterum oculum regalem habeas. Etenim si assurges, velisq; cohibita vulturis ala, alteram solam mouere, iuxta proportionem alæ dextro oculo cernes acutè: quo minùs altero cæcutias, nulla ratione succurri potest, propterea quòd ad partē pertineat deteriorem. Mihi, inquā, satis est, si vel dextra ex parte aquilino more cernā. Nihilo enim fuerit deterius, cùm mihi nō rarò vidisse videar fabros, altero oculo meliùs etiā ad regulam exæquantes ligna. Hæc locutus, simul ea faciebam quæ præceperat Empedocles. Ille interim paulatim subducens sese, sensim ni fumum euanuit. At simul atq; mouissem alam, ingens lumē mihi circūfulsit, adeò vt cuncta fierent in conspicuo, quæ hactenus latuerant. Deflexis igitur in terram oculis, clarè videbam, & vrbes, & homines, & quæ fiebant: neque solùm, ea quæ sub dio, verumetiam quæ domi fa-

ζορ, οἱ ὅμοιοι παντάπασιν· Πτολεμαῖον μὲν συνόντα τῇ ἀδελφῇ, Λυσιμάχῳ δὲ τῷ ὑὸν ἐπιβουλεύοντα· Σελεύκου δὲ Ἀντίοχον Στρατονίκῃ μοιχεύοντα κάθρα, τῇ μητρυιᾷ, τὸν δὲ Θετταλὸν Ἀλέξανδρον, ὑπὸ γυναικὸς ἀναιρούμενον, καὶ Ἀντίγονον μοιχεύοντα τὴν τῶν γυναῖκα, καὶ Ἀτάλῳ τῷ υἱῷ ἐγχείοντα τὸ φάρμακον. ἔτερον δ' αὖ Ἀρσάκου φονεύοντα τὸν γνώριμον, καὶ τὸν εὐνοῦχον Ἀρβάκην ἕλκοντα τὸ ξίφος ἐπὶ τὸν Ἀρσάκην. Σκαρτῖνον δὲ τὸν Μῆδον, ἐκ τοῦ συμποσίου πρὸς τῶν δορυφορούντων ἕλκεσθαι ἔξω τοῦ τοίχου, σκύφῳ χρυσῷ τῷ ὀφρυῶν καταπλαττόμενον. ὅμοια δὲ τούτοις ἐν τῇ Λιβύῃ, καὶ παρὰ Σκύθαις καὶ Θραξὶ γινόμενα ἐν τοῖς βασιλείοις ἐκεῖνα ὁρᾶν, μοιχεύοντας, φονεύοντας, ἐπιβουλεύοντας, ἁρπάζοντας, ἐπιορκοῦντας, λῃδίους, ἀπὸ τῶν οἰκειοτάτων πεδιδομένους. καὶ τὰ μὲν τῶν βασιλέων ζηλοῦν τῷ παρίσχει μοι τῷ ἀφειβολύ. τὰ δὲ τῶν ἰδιωτῶν, πολὺν γέλωτα ὤφλισκανεν. Τὰ δὲ τῶν δημοτικῶν, καὶ ἐλάττω ἦν τῶν ἐπιτηδευμάτων.

ciebant, ratisse à nemine videri. Ptolemæum vidi cum sorore rem habentem, Lysimacho struentem insidias filium, Antiochum Seleuci filium nouercæ Stratonicæ clanculùm imuentem, Thessalum Alexandrum ab vxore tolli è medio, Antigonum filij vxorem adulterio stuprantem, Attalo venenum porrigentem filium. Rursum ex altera parte Arsacem interficientem mulierculam, & Arbacem eunuchum gladium educentem in Arsacem. Porrò Spartinus Medus è conuiuio foràs prò trahebatur à satellitibus, calice aureo in frontem impacto. Atque his fermè cõsimilia tũ in Libya, tum apud Scythas ac Thraces in regijs geri licebat cernere, nempe adulterantes, occidentes, insidiantes, rapientes, peierantes, trepidantes, nonnullos ab intimis amicis prodi. Ac regũ quidem negotia huiusmodi mihi spectaculum exhibebant. Cæterùm quæ factitabant plebei, lõgè magis erant

κὴ γελοιότερα· καὶ γὰρ αὖ μετὰ τοῦτον ἑώρων, Ἑρμόδωρον μὲν τὸν Ἐπικούρειον, χιλίων ἕνεκα δραχμῶν ἐπιορκοῦντα, τὸν Στωικὸν δὲ Ἀγαθοκλέα, περὶ μισθῶν ὧν μαθητῇ δίκαζόμενον, Κλεινίαν δὲ τὸν ῥήτορα, ἐκ τοῦ Ἀσκληπείου φιάλην χρυσῆν ὑφαιρούμενον, τὸν δὲ Κυνικὸν Ἡρόφιλον, ἐν ᾧ καμαρυπείῳ καθεύδοντα. τί γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λέγοιμι, τοὺς τοὺς τοίχους ὀρυχοῦντας τοὺς δικαζομένους, τοὺς δανείζοντας, τοὺς ἀπαιτοῦντας; ὅλως γὰρ ποικίλη καὶ παντοδαπή τις ἦν ἡ θέα. ΕΤ. καὶ μὴν καὶ ταῦτα, ὦ Μένιππε, καλῶς ἔχει λέγειν· ἔοικε γὰρ ὁ τὴν τύχην σαν τερπνὴν τοῖς παρεσχῆσθαι. ΜΕΝ. πάνυ μὲν οὖν ἀδιήγητον, ὦ Φιλότης, ἀδιήγητον, ὅπου γε καὶ ὁρᾶν αὐτὰ, ἔργον ἀνυσιτελὲς ἦν. τὰ μὲν τοι ἀσφάλεια τῶν πραγμάτων τοιαῦτα ἐφάνη, οἷα φησὶν Ὅμηρος καὶ τὰ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος. οὐ μὴν γὰρ ἧκον ἐλαπίνας καὶ γάμους, ἐτέρωθι δὲ δικασίας καὶ ἐκκλησίας, καθ' ἕτερον δὲ συνόδους καὶ θορύβους, ἐνίους δὲ καὶ δίκας ἐπὶ τοῖς βουκολίοις· ἐνταῦθα δὲ ἐπὶ τοῖς ἀμπέλοις ἐδικάζοντο. ἐπὶ δὲ τοῖς ἀμπέλοις ἐδικάζοντο. ἐπὶ δὲ τοῖς ἀμπέλοις ἐδικάζοντο.

erant ridicula. Siquidem inter hos videbam Hermodorum Epicureum ob mille nummûm peierantem, Agathoclem Stoicum de mercede discipulum in ius vocantem, Cliniam rhetorem ex Aesculapij fano phialam auream suffurantem, Herophilum Cynicum in fornice dormientem. Quid enim alios commemorem, qui parietes perfoderent, qui lites agitabant, qui fœnerabant, qui reposcerent? Nam varium quoddam, & undique mixtum erat spectaculum. AMIC. Atqui rectè facies, Menippe, si ista quoque retuleris. Consentaneũ est enim te ex his non vulgarem cepisse voluptatem. MEN. Ne fieri quidem potest, amice, vt cuncta ordine recenseam, quum spectare modò ista fuerit difficillimum: verùm rerum fastigia eiusmodi fermè videbantur, qualia refert Homerus in clypeo, vbi erant conuiuia, nuptiæ, alterà ex parte iudicia, & conciones:

καθ' ἕτερον δὲ μέρος ἔθυέ τις, ἐν γειτόνων δὲ πρηθῶν ἄλλος ἐφαίνετο. καὶ ὅτε μὲν ἐς τὴν Γετικὴν ἀπεβλέψαιμι, πιλεμοῦντας ἂν ἑώρων τοὺς Γέτας. ὅτε δὲ μεταβαίην ἐπὶ τοὺς Σκύθας, πλανωμένους ἐπὶ τῶν ἁμαξῶν ἦν ἠδεῖν. μικρὸν δὲ ἐπικλίνας τὸν ὀφθαλμὸν ἐπὶ θάτερα, τοὺς Αἰγυπτίους γεωργοῦντας ἐπέβλεπον. καὶ ὁ Φοίνιξ δὲ ἐνεπορεύετο. καὶ ὁ Κίλιξ ἐλῄστευε. καὶ ὁ Λάκων ἐμαστιγοῦτο. καὶ ὁ Αθηναῖος ἐδικάζετο. ἁπάντων τούτων ὑπὸ τὸν αὐτὸν γινομένων χρόνον, ὥρα τοι ἤδη ἐπινοεῖν ὁποῖός τις ὁ κυκεὼν οὗτος ἐφαίνετο. ὥσπερ ἂν εἴ τις παραστησάμενος πολλοὺς χορευτὰς, μᾶλλον δὲ πολλοὺς χοροὺς, ἔπειτα προστάξειε τῶν ᾀδόντων ἑκάστῳ, τὴν συνῳδίαν ἀφέντα, ἴδιον ᾄδειν μέλος, φιλοτιμουμένου δὲ ἑκάστου, καὶ τὸ ἴδιον πρᾴνοντος, καὶ τὸν πλησίον ὑπερβαλέσθαι τῇ μεγαλοφωνίᾳ προτυμουμένου, ἆρα ἐνθυμῇ, πρὸς Διὸς, οἵα γένοιτ' ἂν ἡ ᾠδή;

rursum alia ex parte sacrificabat quispiam, in proximo verò conspiciebatur aliquis luctum agens. Porrò quum ad Geticam respicerem, videbam belligerantes Getas. Rursum vbi x *ad Scythas deflecterem, cernere erat errantes in plaustris. Mox vbi paululùm in diuersam partem deflexissem oculum, spectabam agricolantes Aegyptios. Phœnix scortabatur, Cilix latrocinabitur, Lacon loris cædebatur, Atheniensis causas agebat. Hæc omnia quum eodem tempore gererentur, cogita nunc cuiusmodi visa fuerit rerum confusio. Non aliter quàm* Y *si quis producat multos saltatores, vel potius multas choreas: deinde præcipiat vt omisso concẽtu propriã quisq; cantionem canat. Deinde si certatim canat vnusquisque, & peculiarem suum cantum absoluere studeat, vocisq; magnitudine vicinum superare contendat: cogita tecum per Iouem, cuiusmodi futurus sit eiusmodi cantus.*

AMIC.

Ετ. παντάπασιν, ὦ Μένιππε, παγγέλοιος καὶ τετραγμένη. Μένιππ. καὶ μάλα, ὦ ἑταῖρε, τοιοῦτοι πάντες εἰσὶν οἱ ἐπὶ γῆς χορευταί, κἀκ τοιαύτης ἀναρμοσίας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος συντέτακται, οὐ μόνον ἀπῳδὰ φθεγγομένων, ἀλλὰ καὶ ἀνομοίων τὰ σχήματα, καὶ τἀναντία κινουμένων, καὶ ταυτὸν οὐδὲν ἐπινοουμένων, ἄχρις ἂν αὐτῶν ἕκαστον ὁ χορηγὸς ἀπελάσῃ τῆς σκηνῆς, οὐκέτι δεῖσθαι λέγων. τοὐντεῦθεν δὲ ὅμοιον πάντων, ἤδη σιωπώντων, οὐκέτι πρὸς συμμιγῆ ἐκείνην, καὶ ἄτακτον ᾠδὴν ἀπάδοντων. ἀλλ' ἐν αὐτῷ γε, ποικίλῳ καὶ πολυειδεῖ τῷ θεάτρῳ, πάντα μὲν γελοῖα ἐδόκουν εἶναι τὰ γινόμενα, μάλιστα δὲ ἐπ' ἐκείνοις ἐπί μοι γελᾶν, τοῖς περὶ γῆς ὅρων ἐριζουσι, καὶ τοῖς μέγα φρονοῦσιν ἐπὶ τῷ Σικυώνιον πεδίον γεωργεῖν, ἢ Μαραθῶνος ἔχειν τὰ περὶ πόλιν Οἰνόην, ἢ Ἀχαρνῆσι

AMIC. *Modis omnibus, Menippe, ridiculus ac confuſaneus.* MEN. *Atqui, Amice, hoc genus ſunt omnes qui in terris choreas agunt, omnisque mortalium vita ex huiuſmodi conſtat diſcrepantia: quippe qui non modò ſonent abſona, verùm & ornatu ſint diſſimili, diuerſaque moueant, neque quicquam idem cogitent, donec choragus omnes è ſcena exigat, negans diutiùs choreas ducere oportere. Id vbi factum eſt, iam omnes ſunt inter ſe ſimiles, taciti, nec amplius confuſam illam & incompoſitam canentes cantionem.* [z] *Verùm in vario ipſo ac multiformi theatro, videlicet ridicula erant quæ gerebantur omnia: præcipuè verò mihi riſum mouebant ij qui de agrorum finibus contendebant, quique ſibi placerent hoc nomine, quòd Sicyonium aguum colerent: aut quòd Marathonis eam partem haberent, quæ eſt iuxta Oenoen, aut quòd in Acarna-*

σι πλέθρα κεκτῆσθαι χήλια. τῆς γοῦν Ελλάδος ὅλης, ὡς τότε μοι ἄνωθεν ἐφαίνετο, δακτύλων οὔσης τὸ μέγεθος τεττάρων, κατὰ λόγον, οἶμαι· ἡ Ἀττικὴ πολλοστημόριον ἦν, ὥστε ἐνενόουν ἐφ' ὁπόσῳ τοῖς πλουσίοις τούτοις μέγα φρονεῖν κατελείπετο. σχεδὸν γὰρ, ὁ πολυπλεθρότατος αὐτῶν, μίαν τῶν Επικουρείων ἀτόμων ἐδώκει μοι γεωργεῖν. ἀπόβλεψας δὲ δὴ καὶ ἐς τὴν Πελοπόννησον, εἶτα τὴν Κυνοσουρίαν γῆν ἰδὼν, ἀνεμνήσθην περὶ ὅσου χωρίου, κατ' οὐδὲν φακοῦ Αἰγυπτίου πλατυτέρου, τοσοῦτοι ἔπεσον Αργείων καὶ Λακεδαιμονίων, μιᾶς ἡμέρας. καὶ μὴν εἴ τινα ἴδοιμι ἐπὶ χρυσῷ μέγα φρονοῦντα, ὅτι δακτυλίους τέ εἶχεν ὀκτὼ, καὶ φιάλας τέτταρας, πάνυ καὶ ἐπὶ τούτῳ ἂν ἐγέλων· τὸ γὰρ Πάγγαιον ὅλον, αὐτοῖς μετάλλοις, κεγ=

nia iugerûm mille possiderent: cũ A vniuersa Græcia, quemadmodum id temporis mihi è sublimi despicienti videbatur, quatuor digitorum spacium habere videretur. Attica, nisi fallor, proportione minima pars erat. Itaque perspexi quid esset reliquum quod diuitibus istis animos tolleret. Etenim is qui inter hos quamplurimum agri possidebat, vix nnam ex Epicureis atomis colere mihi videbatur. Cæterùm vbi ad Peloponnesum flexissem oculos, deinde terram Cynosuræ subiectam aspexissem, veniebat in mentem, pro quantula regione, quæ nihilo esset latior lente Aegyptia, tam ingens Argiuorum ac Lacedæmoniorum multitudo cecidisset vno die. Porrò si quem conspexissem auro superbientem, quòd annulos haberet octo, phialas quatuor, manopere ridebam & hũc. Nam Pangæum vniuersum vnà cũ ipsis metallis,

vix

κεγχριαῖον ἦν τὸ μέγεθος. Ετ. ὦ μακάριε Μένιππε, τῆς παραδόξου θέας. αἱ δὲ δὴ πόλεις, πρὸς Διὸς, καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοὶ, πηλίκοι διεφαίνοντο ἄνω, Μέ. οἶμαί σε πολλάκις ἤδη μυρμήκων ἀγορὰν ἑωρακέναι, τοὺς μὲν εἰλουμένους, ἐνίους, δ' ἐξιόντας, ἑτέρους δὲ ἐπανιόντας ἄνθις εἰς τὴν πόλιν. καὶ ὃ μὲν τις τὴν κόπρον ἐκφέρει, ὁ δὲ ἁρπάσας ποθὲν ἢ κνάμου λέπος, ἢ πυροῦ ἡμίτομον, θεῖ φέρων. εἰκὸς δὲ εἶναι παρ' αὐτοῖς, κατὰ λόγον τοῦ μυρμήκων βίου, καὶ οἰκοδόμους τινὰς, καὶ δημαγωγοὺς καὶ πρητάνεις, καὶ μουσικοὺς καὶ φιλοσόφους. πλὴν αἵ γε πόλεις αὐτοῖς ἄνδρασι, ταῖς μυρμηκίαις μάλιστα ἐῴκεσαν. εἰ δὲ σοὶ δοκεῖ μικρὸν τὸ παράδειγμα, τὸ ἀνθρώπους εἰκάσαι τῇ μυρμήκων πολιτείᾳ, τοὺς

vix erat magnitudine micæ. AMIC. O' *te felicem, Menippe, qui tam nouum spectaris spectaculum. Sed age, dic mihi per Iouem, ciuitates, atque homines ipsi, quanti videbantur ex alto contemplanti?* MENIP. *Equidem arbitror te sæpenumerò formicarum concionem vidisse, aliquas* B *in orbem obambulantes, nonnullas exeuntes, rursum has in ciuitatem redeuntes. Atque hæc quidem fimum exportat, hæc alicunde raptam fabæ tunicam, aut dimidiatum frumenti granum currens apportat. consentaneum est autem pro ratione* C *vitæ formicarum esse apud illas & ædium fabros, & concionatores, & magistratus, & musicos, & philosophos. Sed vrbes sanè cum ipsis viris formicarum nidis maximè videbantur assimiles. Quòd si tibi videtur humilius exemplum, viros cum formicarum republica conferre,*

vetustas

τοὺς παλαιοὺς μύθους ἐπίσκεψαι τῶν Θετταλῶν. εὑρήσεις γὰρ τοὺς Μυρμιδόνας, τὸ μαχιμώτατον φῦλον, ἐκ μυρμήκων ἄνδρας γεγονότας. ἐπειδὴ δ' οὖν πάντα ἱκανῶς ἑωρᾶτο, καὶ κατεγεγέλαστό μοι, διασείσας ἐμαυτὸν, ἀνεπτώμην Δώματ' ἐς αἰγιόχοιο Διὸς, μετὰ δαίμονας ἄλλους. οὔπω στάδιον ἀνεληλύθειν, καὶ ἡ σελήνη, γυναικείαν φωνὴν προϊεμένη, Μένιππε, φησιν, οὕτως ὄναιο, διακόνησαί μοι τι πρὸς τὸν Δία. λέγοις ἄν, ἦν δ' ἐγώ. βαρὺ γὰρ οὐδὲν, ἢ μή τι φέρειν δέη. πρεσβείαν, ἔφη, τινὰ οὐ χαλεπὴν, καὶ δέησιν ἀπένεγκαι παρ' ἐμοῦ τῷ Διΐ· ἀπείρηκα γὰρ τῷ Μένιππε, πολλὰ καὶ δεινὰ παρὰ τῶν φιλοσόφων ἀκούουσα, οἷς οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ἔργον, ἢ τἀμὰ πολυπραρμονεῖν, τίς εἰμι, καὶ πηλίκη, ἢ καὶ δι' ἥν τινα αἰτίαν διχότομος ἢ ἀμφίκυρτος γίγνομαι. καὶ οἱ μὲν κατοικεῖσθαι τέ με φασὶν, οἱ δὲ, κατόπτρου δίκην, ἐπικρέ-

vetustas Thessalorum fabulas specta. Reperies enim D Myrmidonas, gentem bellicosissimam, è formicis viros natos esse. Iam postea quam satis spectassem omnia, satisq; resissem, excussi meipsum, subuolaui ad reliquos diuos Iouis altitonantis in ædes. Nõdum stadium ascenderam cum B Luna, fœminea sonans voce: Menippe, inquit, ita tibi contingant quæ optas: inserui mihi in re quapiam apud Iouē. Dic, inquam: neque enim erit molestum, nisi si quid oneris sit portandum. Nuncium, inquit, quendam haud grauem, ac petitionem meo nomine Ioui perferes. Enecor, Menippe, & multa & intoleranda ab istis philosophis audiens, quibus prætereà nihil est negocij, nisi vt curiosi res meas exquirant, quæ sim, quanta sim, & quam ob causam dissecer, dimidiatáque fiam, curque vtrinq; gibbosa videar. Tum hi me dicunt inhabitari; illi speculi ritu supra mare suspen-

ἐπικρίμασθαι τῇ θαλάσσῃ. οἱ δὲ, ὅ, τι ἂν ἕκαστος ἐπινοήσῃ, τοῦτό μοι προσάπτουσι. τὰ τηλουτᾶια δὲ, καὶ τὸ φῶς αὐτὸ, κλοπιμαῖόν τι καὶ νόθον εἶναι φασί μοι, ἄνωθεν ἦκον, παρὰ τοῦ ἡλίου. καὶ οὐ παύονται καὶ πρὸς τοῦτόν μοι, ἀδελφὸν ὄντα μου, συγκροῦσαι καὶ στασιάσαι προαιρούμενοι· οὐ γὰρ ἱκανὰ ἐφ' οἷς αὐτοῖς, ἃ περὶ αὐτοῦ ἀφήκασι τοῦ ἡλίου, λίθον αὐτὸν εἶναι, καὶ μύδρον διάπυρον. καί τοι πόσα ἐγὼ συνεπίσταμαι αὐτοῖς, ἃ πράττουσι τῶν νυκτῶν, ἀσχρὰ καὶ κατάπλυτα, οἱ μεθ' ἡμέραν σκυθρωποὶ, καὶ ἀνδρώδεις τὸ βλέμμα, καὶ τὸ σχῆμα σεμνοὶ, καὶ ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν ἀφθλεπόμενοι, κἀγὼ μὲν ταῦτα ὁρῶσα, ὅμως σιωπῶ· οὐ γὰρ ἡγοῦμαι πρέπειν ἀκκαλύψαι, καὶ διαφωτίσαι τὰς νυκτερινὰς ἐκείνας διατριβὰς, καὶ τὸν ἐπὶ τῆς σκιωῆς ἑκάστου βίον. ἀλλὰ κἄμοί τινα ἴδιά αὐτῶν μοιχεύοντα ἢ κλέπτοντα, ἢ ἐπιό-

re suspensam esse. Alij rursus quod quisque secum excogitârint, hoc mihi tribuunt. Postremò ipsum quoque lumen aiunt mihi & furtiuum esse, & adulterium. quod & supernè à sole proficiscatur: neque finem faciunt, etiam cum hoc quū mihi frater est, committere me, & factionem inter nos serere conantes: neque satis erat illis quæ de ipso dixerunt sole, saxum esse illum, & massam candentem. F Et tamen quàm multarum rerum illis sum conscia, quas noctu patrant turpissimas & execrandas, cùm interdiu tetrici sint, & aspectu virili, habituq; graues, & imperitorum oculos in se coniectos habentes. Atque ego cùm ista videam, sileo tamen. Neque enim decorum arbitror, retegere atque in lucem efferre nocturnas illas diatribas, & quam quisq; in operto viuat vitam. Quin etiam si quem conspicerem adulterantē, aut furantem, aut

aliud

ἀλλότι τολμῶντα νυκτεινότατον, ἀνθὺς ἐπισπασαμένη τὸν ἱμάτιον, ἐνεκαλυψάμην, ἵνα μὴ λέξω τοῖς πωλοῦσι γέροντας ἄνδρας, βαθεῖ πώγωνι, καὶ ἀρετῇ ἐνασχημονοῦντας· οἱ δὲ οὐδὲν ἀντᾶσι, διασπαράττοντές με τῷ λόγῳ, καὶ πάντα τρόπον ὑβρίζοντες. ὥστε νὴ τὸν νύκτα, πολλάκις ἐβουλευσάμην μιζοικῆσαι ὅτι πορρωτάτω, ἵν' αὐτῶν τὸν πειρασμὸν ἀφυγον. μέμνησο οὖν ταῦτά τι ἀναγκάσαι σε Διΐ, καὶ πεῦσαι δ', ὅτι μὴ ἄλλως τὸν ἐμὶ μοι, καλὰ χωρὰν μένειν, ἢν μὴ τοὺς φυσικοὺς ἐκείνους ἐπιτρίψῃ, καὶ τοὺς διαλεκτικοὺς ἐπισομίσῃ, καὶ τὸν Στοὰν κατασκάψῃ, καὶ τὸν Ακαδημίαν καταφλέξῃ, καὶ πάσας τὰς ἐν Περιπάτῳ διατριβάς. οὕτω γὰρ ἂν ἐμοὶ ἄγοιμι, ὁσημέραι πρὸς αὐτῶν γιγμιφουμένη. ἔστι ταῦτα, ἵλεως δ' ἐγὼ, καὶ ἅμα πρὸς τὸ ἄναντες ἔτεινον τὸν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ,

aliud facinus quammaximè nocturnum audentem: continuò contracta nube tegebam, ne vulgò ostenderem viros senes ea gerentes, quæ neque barbæ prolixæ, neque virtutis professioni essent decora. At istis pro nihilo est oratione me discerpere, modisque omnibus contumelia afficere, adeò vt (testis est mihi nox ipsa) sæpiùs in animo habuerim, quàm possem hinc longissimè demigrare quopiam, vbi liceret curiosam istorum linguam effugere. G Hæc igitur memineris vt Ioui renuncies, simulque illud addas, ne fieri quidem posse vt hoc in loco durem, nisi physicos illos comminuat: dialecticis os occludat: Stoam demoliatur: Academiam exurat: quæ in Peripato habentur, diatribis finem imponat. Siquidem ad hunc denique modum fiet, vbi mihi paretur quies, desinantque me quotidie commetiri. Fient, ina

Εὐθα

quam, quæ mandas, simulque rectà ad ipsum cœlum tendebam.

Nullâ

Ενθα μὴρ οὔτι βοῶν, οὔτ' ἀνδρῶν φαίνετο ἔργα.

μετ' ὀλίγον γὰρ καὶ ἡ σελήνη βραχεῖά μοι καθορᾶτο, καὶ τλῶ γλῶ ἤδη ἀπέρυπε. καβὼν δὲ τὸν ἥλιον ἐν δεξιᾷ, διὰ τῶν ἀστέρων πετόμενος, τριταῖος ἐπλησίασα τῷ οὐρανῷ. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐδόκουν, ὡς ἔχον οὐθὺς ἔσω παεῖναι, ῥᾳδίως γὰρ ὤμιλω. διαναθεῖν, ἅτε ἐξ ἡμισείας ἤδη ἀετὸς τὸν δι' ἀετὸν ἱπτάμενος· καὶ παλαιοῦ σωμάτιον τῷ Διί. ὕστερον δὲ ἐλογισάμην, ὡς τάχιστα καταφράσουσί μου, γυπὸς τλῶ ἑτέραν πτέρυγα πεφορεκέναι. ἄμεινον γοῦν εἶναι τὸ μὴ παρακινδυνεύειν, ἀλλὰ πρόσω θύραν. ὑπακούσας δὲ ὁ Ερμῆς, καὶ τοὔνομα ἐκπυθόμενος, ἀπήει κατὰ σπουδὴν, φράσων τῷ Διί. καὶ μετ' ὀλίγον ἀσκηθὴς, πάνυ δειλὸς καὶ τρόμων. καταλαμβάνω τὸ πᾶν τὰς ἅμα συγκαθημένας. ἐδὲ αὐτὰς ἀφρόντιδας ὑπεράρθη

Nulli vbi cõparent homines ve bouesve labores.

H Etenim paulò pòst ipsa etiam Luna mihi perpusilla videbatur è sublimi. Tandem & terram obtexerat. Porrò relicto ad dextram sole, per ipsas volans stellas tertio die ad cœlum perueni. Ac primùm quidem mihi visum est protinus ita vt erã, introire: ratus facilè fieri posse vt fallerem, quippe dimidia mei parte aquila. porrò aquilam sciebam iam olim esse Ioui familiarem. Pòst apud me perpendebam, illos quamprimùm deprehensuros esse me, qui alteram alam vulturinam indutus essem. Quapropter optimum factu ratus, non temerè venire in periculum, adiens pulsaui fores. At Mercurius audito pulsu, ac nomen percontatus meum, festinatò abijt, Ioui renunciaturus. Nec multò pòst introsum accersitus, magnopere pauitans ac tremens. Offendôque Deos omneis pariter considentes, nec hos absque solicitudine. Nonnihil enim animos

ραττε γὰρ ἡσυχῆ τὸ παράδοξόν μου τῆς ἐπιδημίας, καὶ ὅσον οὐδέπω πάντας ἀνθρώπους ἀφίξεσθαι προσεδόκων, τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπτερωμένους. ὁ δὲ Ζεὺς, μάλα φοβερῶς, δριμύ τε καὶ Τιτανῶδες εἰς ἐμὲ ἀπιδὼν, φησὶ, Τίς, πόθεν εἶς ἀνδρῶν, πόθι τοι πόλις, ἠδὲ τοκῆσι; ἐγὼ δὲ, ὡς τοῦτ' ἤκουσα, μικροῦ μὲν ἐξέθανον ὑπὸ τοῦ δέους, εἱστήκειν δὲ ὅμως ἀχανὴς, καὶ ὑπὸ τῆς μεγαλοφωνίας ἐμβεβροντημένος. χρόνῳ δ' ἐμαυτὸν ἀναλαβὼν, ἅπαντα διηγούμην σαφῶς, ἄνωθεν ἀρξάμενος, ὡς ἐπιθυμήσαιμι τὰ μετέωρα ἐκμαθεῖν, ὡς ἔλθοιμι περὶ τοὺς φιλοσόφους, ὡς τἀναντία λεγόντων ἀκούσαιμι, ὡς ἀπαγορεύσαιμι διασπώμενος ὑπὸ τῶν λόγων, εἶτα ἑξῆς τὴν ἐπίνοιαν, καὶ τὰ πτερὰ, καὶ τἆλλα πάντα, μέχρι πρὸς τὸν οὐρανόν. ἐπὶ πᾶσι δὲ προσέθηκα, τὰ ὑπὸ τῆς σελήνης ἐπεσταλμένα. μειδιάσας δ' οὖν ὁ Ζεὺς, καὶ μικρὸν ἐπανεὶς τῶν ὀφρύων, τί ἂν λέγοις,

animos illorum turbabat nouus & inopinatus aduentus meus. Et quantũ antea nunquam, expectabant futurum vt mortales omnes mox aduenirent ad eundem modum alati. Porrò Iupiter admodum terribili vultu toruoq́ & K Titanico me obtuens, inquit: Quísnam es, & vnde venis? vbinám vrbs tibi, quíve parentes? Hoc vbi audissem, propemodum metu sum exanimatus. Attamen constiti stupidus, præq́ vocis magnitudine Lattonitus. Aliquātò pòst ad me reuersus, M omnia dilucidè exposui, ab ipso exorsus capite, quemadmodum cõcupissem sublimia illa cognoscere: quemadmodum accessissem ad philosophos: quemadmodũ pugnantia loquentes audissem: quẽadmodũ desperâssem distractus illorum dictis: deinde meum inuentum, tum alas, reliquaq́ue omnia vsque ad ipsum cœlum. Post omnia addidi quæ Luna mandârat.

Itaque ridens Iupiter exporrectis aliquantum superciliis:

Quid

λέγοις, φησὶν, Ὠτου πέρι, καὶ Ἐφιάλτου; ὅπου καὶ Μένιππος ἐτόλμησεν ἐς τὸν οὐρανὸν ἀνελθεῖν. ἀλλὰ νῦν μὲν ἐπὶ ξενίᾳ σε καλοῦμεν, ἄνειον δὲ, ἔφη, περὶ ὧν ἥκεις, χρηματίσαντες ἀπεμψόμεν. καὶ ἅμα ἐξαναστὰς, ἐβάδιζεν ἐς τὸ ἐπηκοώτατον τοῦ οὐρανοῦ· καιρὸς γὰρ ἦν ἐπὶ τῶν εὐχῶν καθέζεσθαι. μεταξύ τε προϊὼν, ἀνέκρινέ με περὶ τῶν ἐν τῇ γῇ πραγμάτων, τὰ πρῶτα μὲν ἐκεῖνα, πόσον νῦν ὁ πυρός ἐστιν ὤνιος ἐπὶ τοῦς Ἑλλάδος, καὶ εἰ σφόδρα ὑμῶν ὁ πέρυσι χειμὼν καθίκετο, καὶ εἰ τὰ λάχανα δεῖται πλείονος ἐπομβείας. μετὰ δὲ κρώτα, εἴ τις ἔτι λείπεται τῶν ἀπὸ φειδίου, καὶ δι' ἣν αἰτίαν ἐλλίποιεν Ἀθηναῖοι τὰ Διάσια τοσούτων ἐτῶν, καὶ εἰ τὸ Ὀλύμπιον αὐτῶν ἐπιτελέσαι διὰ νοῦν, καὶ εἰ συνελήφθησαν οἱ τὸν Δωδώνῃ νεὼν σεσυληκότες. ἐπεὶ δὲ περὶ τούτων ἀπεκρινάμην, εἴτε μοι, Μένιππε, ἔφη, περὶ

Quid dicas, inquit, de Oto & Ephialto, cùm ausus sit & Menippus in cœlum ascendere? At in præsentia quidem te ad hospitij consuetudinem inuitamus. Cras, inquit, super his quorum gratia huc aduenisti, dato responso dimittemus: simulq; cum dicto surgens, ibat ad eam cœli partem, vnde maximè omnia poterant exaudiri. Iam enim tempus erat vt votis audiendis consideret. Atque interim inter eundum percontabatur me super his negocijs quæ essent in terra: ac primùm quidem illa: Quanti N nunc vænit triticum in Græcia: Et num superior hyems grauiter vos tetigit: Et num holera egent imbre copiosiore. Sub hæc rogabat, nunquis adhuc superesset è Phidiæ genere: Et quam ob causam Athenienses tot annos Iouialia intermisissent. Et num in animo haberent Olympium suum absoluere. Et num essent comprehensi, qui templum Dodonæum sacrilegio spoliâssent. Ad ea cùm respondissẽ: Dic mihi (inquit) Menippe

περὶ δ' ἐμοῦ οἱ ἄνθρωποι τίνα γνώμην ἔχουσι; τίνα, ἔφην, ἄλλην, ἀλλ' ὅτι σὺ ἐν πάντων θεῶν παίζεις ἔχων, ἔφη, τὸ δὲ φιλόνεικον αὐτῶν ἀκριβῶς οἶδα, κἂν μὴ λέγῃς σύ· ἦν γάρ ποτε χρόνος, ὅτε καὶ μάντις ἐδόκουν αὐτοῖς, καὶ ἰατρὸς, καὶ πάντα ὅλως σὺν ἦν, μισὰ δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγυιαὶ, πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀγοραί. καὶ ἡ Δωδώνη τε καὶ ἡ Πίσα, λαμπραὶ καὶ περίβλεπτοι πᾶσιν ἦσαν, ἀπὸ δὲ τοῦ καπνοῦ τῶν θυσιῶν, ὃν ἀναβλέπειν μοι δυνατόν· ἐξ οὗ δὲ ἐν Δελφοῖς ὁ Ἀπόλλων τὸ μαντεῖον κατεσήσατο, ἐν Περγάμῳ δὲ τὸ ἰατρεῖον ὁ Ἀσκληπιὸς, καὶ τὸ Βενδίδιον ἐγένετο ἐν Θράκῃ, καὶ ὁ Ἄνουβις ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἐν Ἐφέσῳ, ἐπὶ ταῦτα μὲν ἅπαντες θέουσι, καὶ πανηγύρεις ἀνάγουσι, καὶ ἑκατόμβας πασιασὶν ἐμοὶ δ', ὥσπερ παρημεκότα, οὐδεὶς τετιμηκέναι νομίζουσιν, ἂν

de me verò quam habent homines opinionem? Quam inquam, ô here, nisi maximè pianè nimirum omnium Deorum regem esse te. Ludis tu quidem, inquit. Cæterùm ego O contentionem illorum probè noui, etiamsi mihi fateare, Siquidem fuit olim tempus, cùm illis & vates esse viderer, & medicus. In summa, vnus eram omnia. Tum Iouis plenæ erant & viæ omnes, simul & mortalium conciones. Pisa ac Dodona splendidæ erant, ac conspiciendæ omnibus. Porrò præ fumo sacrorum nec attollere oculos mihi licebat. Verùm posteaquam Apollo apud Delphos constituit oraculum, Aesculapius medicinæ officinam Pergami, simul atque Bendidiũ natum est in Thracia, Anubis templum in Aegypto, Dianæ apud Ephesios: ad ista quidem concurrunt omnes, solennes conuentus celebrant, Hecatombas offerunt: mihi verò tanquam sanè defecto, abundè magnum honorem habuisse se putant, si solida

ἂν δὲ πεύτε ὅλων ἐτῶν θύσω σιν ἐν Ολυμπίᾳ. τοιγαροῦν ψυχροτέρους ἄν μου τοὺς βωμοὺς ἴδοις τῶν Πλάτωνος νόμων, ἢ τῶν Χρυσίππου συλλογισμῶν. τοιαῦτ' ἄττα διεξιόντες, ἀφικνούμεθα ἐς τὸ χωρίον, ἔνθα ἔδει αὐτὸν καθεζόμενον δακοῦσαι τῶν ἐυχῶν. θυρίδες δὲ ἦσαν ἑξῆς, τοῖς στομίοις τῶν φρεάτων ἐοικῆαι, πώματα ἔχουσαι, καὶ παρ' ἑκάστῃ θρόνος ἔκειτο χρυσοῦς. καθίσας οὖν ἑαυτὸν ἐπὶ τῆς πρώτης ὁ Ζεὺς, καὶ ἀφελὼν τὸ πῶμα, παρεῖχε τοῖς ἐυχομένοις ἑαυτόν. ἤυχοντο δὲ πανταχόθεν τῆς γῆς διάφορα καὶ ποικίλα. συμπαρακύψας γὰρ καὶ αὐτὸς, ἐπήκουον ἅμα τῶν ἐυχῶν, ἦσαν δὲ τοιαίδε· ὦ Ζεῦ, βασιλεῦσαί μοι γένοιτο· ὦ Ζεῦ, τὰ κρόμμυά μοι φῦναι, καὶ τὰ σκόροδα· ὦ Ζεῦ, τὸν πατέρα μοι ταχέως ἀπθανεῖν. ὁ δέ τις ἂν φαίη, εἴθε κληρονομήσαιμι τῆς γυναικός· εἴθε λάθοιμι ἐπιβουλεύσας τῷ ἀδελφῷ. γένοιτό

si solido quinquennio sacrificârint in Olympia. Proinde videas aras meas frigidiores, quàm sint vel Platonis leges, vel Chrysippi syllogismi. Huiusmodi quæpiam confabulati, in eum peruenimus locum, vbi confessurus erat ad exaudienda vota. Erant autem ordine sita fenestræ, cuiusmodi sunt ora puteorum, habentes opercula, iuxta vnamquanque sella posita erat aurea. Itaque Iupiter cùm ad primam assedisset, detracto operculo præbuit sese petentibus. Optabant autem ex omni vndique terra, diuersa variâque. Nam ipse quoque admotis pariter auribus, simul audiebam vota. P *Erant autem huiusmodi: O' Iupiter, contingat mihi regnum. O' Iupiter, contingat cepas & allia mihi prouenire. O' Iupiter, vtinam pater mihi breui moriatur. Rursum alius aliquis dicebat: Vtinam existam hæres meæ vxoris. Vtinã nemo resciscat me struxisse insidias fratri.*

γένοιτό μοι νικῆσαι τὴν δίκην, στεφανῶσαι τὰ Ὀλύμπια. τῶν πλεόντων δὲ, ὁ μὲν βόρειαν ἤυχετο ἐπιπνεῦσαι, ὁ δὲ νότον, ὁ δὲ γεωργὸς ὑετὸν, ὁ δὲ λιμενοφύλαξ ἥλιον. ἐπακούων δὲ ὁ Ζεὺς, καὶ τὴν ἑκάστου εὐχὴν ἀκριβῶς ἐξετάζων, οὐ πάντα ὑπεσχνεῖτο. ἀπ' ἄκρου μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἄκρον δὲ ἀνένευσε. τὰς μὲν γὰρ δικαίας τῶν εὐχῶν, προσίετο ἄνω διὰ τοῦ σωμίου, καὶ ἐπὶ τὰ δεξιὰ κατιθεὶς φέρων, τὰς δὲ ἀνοσίους ἀπράκτους ἄνωθις ἀπέπεμπεν, ἀφρυσῶν κάτω, ἵνα μηδὲ πλησίον γένοιντο τοῦ οὐρανοῦ. ἐπί μιᾶς δὲ τινος εὐχῆς καὶ ἀφροῦντα αὐτὸν ἐθεασάμην. δύο γὰρ ἀνθρώπων τἀναντία εὐχομένων, καὶ τὰς ἴσας θυσίας ὑπισχνουμένων, οὐκ ἔχων ὁποτέρῳ μᾶλλον ἐπινεύσειεν αὐτῶν. ὥστε δὴ τὸ ἀκαθημαικὸν ἐκεῖνο ἐπεπόνθει, καὶ οὐδέν τι ἀποφήνασθαι δυνατὸς ἦν, ἀπ' ὤσπερ ὁ Πύῤῥων, ἐπέχων ἔτι, καὶ διαπορῶν.

ἐπὶ δὲ ἱκανῶς ἐχρημάτισε τῶς

Contingat mihi vincere litem, coronari Olympia. Porrò ex his qui nauigabant, hic optabat vt spiraret Boreas, ille vt Notus. Agricola optabat pluuiam: contrà fullo, Solem. At Iupiter audiens, & singula vota diligenter expendens, non omnibus pollicebatur: verùm hoc concesſit Saturnius, abnuit illud. Nam iusta vota per os feneſtræ ſurſum admittebat, admiſſa ad dextram ſtatuens, rurſus iniqua remittebat irrita, ſtatu deorſum redigens, ne poſſint ad cœlum accedere. Super vno quodam voto videbam illum etiam ambigentem. Etenim cùm eſſent duo qui diuerſa peterent, æquales victimas pollicitantes, non inueniebat vtri potiùs annueret. Itaque iam Academicum illud illi accedebat, vt nihil ſtatuere poſſet: verùm & exemplo Pyrrhonis, ſuſpenſus hæreba etiam, ac conſiderabat. Porrò quum iam ſatis R vota

propo-

ταῖς εὐχαῖς, ἐπὶ τὸν ἑξῆς μεταβὰς θρόνον, καὶ τὴν δευτέραν θυείδα κατακύψας τοῖς ὅρκοις ἐσχόλαζε, καὶ τοῖς ὀμνύουσι. χρηματίσας δὲ καὶ τούτοις, καὶ τὸν Επικούρειον Ερμόδωρον ἐπιπρίψας, μετεκαθέζετο ἐπὶ τὸν ἑξῆς θρόνον, κληδόσι καὶ φήμαις καὶ οἰωνοῖς προσέχων, εἶτ' ἐκαῖθεν ἐπὶ τὴν τῶν θυσιῶν θυείδα μετῄει, δι' ἧς ὁ καπνὸς ἀνιὼν, ἀπήγγελλε τῷ Διῒ τοῦ θύοντος ἑκάστου τοὔνομα. ἀποστὰς δὲ τούτων, προσέταττε τοῖς ἀνέμοις, καὶ ταῖς ὥραις, ἃ δεῖ ποιεῖν, τήμερον παρὰ Σκύθαις ὑέτω. παρὰ Λίβυσιν ἀστραπτέτω. πὰρ Ελλησι νιφέτω. σὺ δὲ ὁ Βορέας πνεῦσον ἐν Λυδίᾳ, σὺ δὲ ὁ Νότος ἡσυχίαν ἄγε. ὁ δὲ Ζέφυρος τὴν Ἀδρίαν δακυμαινέτω. καὶ τῆς χαλάζης ὅσον μέδιμνοι χίλιοι δασκεδασθήτωσαν ὑπὲρ Καππαδοκίας. ἁπάντων δὲ ἤδη σχεδὸν αὐτῷ διοκημένων, ἀπῄειμεν ἐς τὸ συμπόσιον, δείπνου γὰρ ἤδη καιρὸς ἦν. καί

proponentibus dedisset operam, S ad proximam digressus sellam, & ad secundam fenestram, prono capite fœdera ferientibus ac iurantibus dabat operam. Vbi his quoque responsum esset, ac Hermodorum Epicureum fulmine comminuisset, ad proximam deinde sellam sese transtulit, de diuinationibus omnibus & augurijs auditurus. T Hinc ad sacrificiorum fenestram transiit, per quam fumus ascendens denunciabat Ioui nomen vniuscuiusque qui rem diuinam faceret. V Rursum omissis his, ventis & horis mandabat quæ facere deberent: Hodie apud Scythas pluito, apud Libyes fulgurato, apud Græcos ningito. At tu Borea spira in Lydia, Tu Note quiesce. Zephyrus Adriani vndas concitet. Tum in Capadociam gradinis mille modij dispergantur. Tandem omnib. fermè ordinatis, discedebamus in eum locum vbi compotant Dij. Iam enim X cœnæ tempus erat:

καί με ὁ Ἑρμῆς παραλαβὼν, κατέκλινε παρὰ τὸν Πᾶνα, καὶ τοὺς Κορύβαντας καὶ τὸν Ἄττιν καὶ τὸν Σαβάζιον, τοὺς μετοίκους τούτους, καὶ ἀμφιβόλους θεούς. καὶ ἄρτον δὲ ἡ Δημήτηρ παρεῖχε, καὶ ὁ Διόνυσος οἶνον, καὶ ὁ Ἡρακλῆς κρέα, καὶ μύρτα ἡ Ἀφροδίτη, καὶ ὁ Ποσειδῶν μαινίδας. ἅμα δὲ καὶ τῆς ἀμβροσίας ἠρέμα, καὶ τοῦ νέκταρος παρεγευόμην. ὁ γὰρ βέλτιστος Γανυμήδης, ὑπὸ φιλανθρωπίας, εἰ θεάσαιτο ἀπρβλέποντά ποι τὸν Δία, κοτύλην ἂν ἢ καὶ δύο τοῦ νέκταρος ἐνέχει μοι φέρων. οἱ δὲ θεοὶ, ὡς Ὁμηρός που λέγει, καὶ αὐτὸς, οἶμαι, καθάπερ ἐγὼ, τἀκεῖ τεθεαμένος, οὔτε σῖτον ἔδουσιν, οὔτε πίνουσιν αἴθοπα οἶνον, ἀλλὰ τὴν ἀμβροσίαν παρατίθενται καὶ τοῦ νέκταρος μεθύσκονται· μάλιστα δὲ ἥδονται, σιτούμενοι τὸν ἐκ τῶν θυσιῶν καπνὸν, αὐτῇ κνίσσῃ ἀνηνεγμένον, καὶ τὸ αἷμα δὲ τῶν ἱερείων, ὃ τοῖς βωμοῖς οἱ θύοντες περιχέουσιν.

ἐν

méque Mercurius arreptum iussit accumbere Y iuxta Panem & Corybantes, & Attin ac Sabazium, inquilinos istos & ancipites Deos. Interea panem exhibebat Z Ceres, Bacchus vinum, Hercules carnes, myrtum Venus, Neptunus mænides. Simul interim & ambrosiam & nectar furtim degustabam. nam α optimus ille Ganymedes, vt est hominum amans, siquando conspexisset Iouem auertere oculos, nectaris cyathum vnum, nonnunquam etiam duos mihi infundebat. Dij verò, quemadmodum alicubi dixit Homerus, & ipse opinor, vt ego, illic cōspicatus, neque frumentum edūt, neque potant nigrantia vina: verùm ambrosiam apponunt, & nectare inebriantur: præcipuè verò gaudent vesci sacrificiorum fumo, vnà cum ipso nidore subuolante: ad hæc sanguine victimarum, quem sacrificantes aris infundunt.

Cæterùm

ἐν δὲ τῷ μέσῳ ὅ τε Ἀπόλλων ἐκιθάριζε, καὶ ὁ Σειληνὸς κόρδακα ὠρχήσατο, καὶ αἱ Μοῦσαι ἀνέστησαν, καὶ τὰ Ἡσιόδου Θεογονίας ἤσαν ἡμῖν, καὶ τοῦ πρώτου ᾠδῆς τὸν ὕμνον τὸν Πινδάρου. κἀπειδὴ κόρον ἔλαβον, ἀνεπαυόμεθα, ὡς ἔχοι ἕκαστος, ἱκανῶς ἀπολαύσαντες. Ἄλλοι μὲν δὴ θεοί τε, καὶ ἄνδρες ἐπορευόμεθα. Εὗδον παννύχιοι, ἐμοὶ δ' οὐκ ἔχειν ὕπνος ὑπῆν. ἀνελογιζόμην γὰρ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, μάλιστα δὲ ἐκεῖνα, πῶς ἐν τοσούτῳ χρόνῳ ὁ Ἀπόλλων ἐφύη πώγωνα· καὶ πῶς γένοιτο νὺξ ἐν οὐρανῷ, καὶ ἥλιος παρῆν ἀεί, καὶ σωφρονέστερον. τότε μὲν οὖν μικρόν τι καὶ λευκότερον ἔδοξεν ἐπιστῆσαι ὁ Ζεὺς, προσέταξε κηρύττειν ἐκκλησίαν. κἀπειδὴ παρῆσαν ἅπαντες, ἄρχεται λέγειν. Τὴν μὲν αἰτίαν ὑμῖν ἔξω τοῦ ξυναγαγεῖν ὑμᾶς, ὁ θεῖος δῆλος ἔσται ἐξ ὧν ἐπαίσθησθε. πάλαι γὰρ βουλόμενος ὑμῖν κοινῶσαι περὶ τῶν φιλοσόφων, μάλιστά

Cæterùm inter cœnandum & Appollo citharam canebat, & Silenus Cordacem saltabat: & Musæ surgentes in medium, tùm Hesiodi Theogonias nobis canebant, tum primam ex Pindaricis hymnis odam. deinde omnium saturi requieuimus quo quisq; sederamus loco, satis auidi potu.

At reliqui noctem diuisq; hominesq; per omnem

Dormibant, me nequaquã sopor alius habebat: verùm mecum animo versabam cùm alia permulta, tum illa præcipuè, quî fieret vt Apollini tanta iam tẽpore nõ proueniret barba: aut quo pacto nasceretur nix in cœlo, quum sol semper adesset, vnáq; conuiuium agitaret. Ac tum quidem pusillum obdormiẽ: manè verò surgens Iupiter, iussit indici concionem. mox quum adessent omnes, sic farier infit: Vti vos conuocarẽ, in causa fuit hospes hic, qui heri aduenit. Verùm quum alioqui iam olim mihi fuerit animus communicare vobiscum de philosophis, maxi-

τά γε ὑπὸ τῆς σελήνης, καὶ ὧν ἐκείνη μέμφεται, προτραπεὶς, ἔγνων, μηκέτ' ἐπὶ πλεῖον παρατεῖναι τὴν διάσκεψιν· γένος γάρ τι ἀνθρώπων ἐστὶν, οὐ πρὸ πολλοῦ τῶν βίῳ ἐπιπολάζον, ἀργὸν, φιλόκεινον, κενόδοξον, ὀξύχολον, ὑπόλιχνον, ὑπόμωρον, τετυφωμένον, ὕβρεως ἀνάπλεον, καὶ ἵνα καθ' Ὅμηρον εἴπω, Ετώσιον ἄχθος ἀρούρης. οὗτοι τοί νυν εἰς συστήματα διαιρεθέντες, καὶ διαφόρους λόγων λαβυρίνθους ἐπινοήσαντες, οἱ μὲν Στωϊκοὺς ὠνομάκασιν, οἱ δὲ Ακαδημαϊκοὺς, οἱ δὲ Επικουρείους, οἱ δὲ Περιπατητικοὺς, καὶ ἄλλα πολλῷ χελοιότερα τούτων ἔπειτα δὲ, ὄνομα σεμνὸν, τὴν ἀρετὴν περιθέμενοι, καὶ τὰς ὀφρῦς ἐπάραντες, καὶ πώγωνας ἐπισπασάμενοι, περιέρχονται ἐπιπλάστῳ σχήματι, κατάπτυστα ἤθη περιστέλλοντες, ἐοικότες, μάλιστα τοῖς τραγικοῖς ἐκείνοις ἀποκριταῖς, ὧν ἢν ἀφέλης τὰ προσωπεῖα, καὶ τὴν χρυσόπαστον ἐκείνην στολὴν, τὸ κα-

méque verò à Luna, hisque de quibus illa queritur, commotus, statui haudquaquam diutiùs prorogare consultationem. Est enim γ hominum genus, quod non ita pridem in vita fluitare cœpit, iners, contentiosum, gloriæ auidum, iracundum, gulæ studiosum, δ stultum, fastuosum, contumeliosum: & vt verbis Homericis dicam, Telluris inutile pondus. Isti igitur ε in sectas diuisi, ac varijs rationum labyrinthis excogitatis, alij sese Stoicos appellant, Academicos alij, alij Epicureos, alij Peripateticos, alijs item vocabulis his multò magis ridiculis. Deinde vbi venerandum illud ζ virtutis nomen induerint, tum adductis in altum supercilijs, promissaque barba, fucato habitu obambulãt, detestandos mores secum circumferentes: simillimi nimirũ istis. κ Tragœdiarũ histrionibus, quibus si personas stolamque illã auro sparsam detraxeris, quod

τὸ καταλειπόμενόν ἐστι γελοῖον ἀνθρώπιον, ἑπτὰ δραχμῶν ἐς τὰ γῶνα μεμισθωμένον. τοιοῦτοι δὲ ὄντες, ἀνθρώπων μὲν ἁπάντων καταφρονοῦσι, περὶ θεῶν δὲ ἀλλόκοτα διεξέρχονται. καὶ συνάγοντες ἐνεξαπάτητα μειράκια τὴν τε πολυθρύλλητον ἀρετὴν τραγῳδοῦσι καὶ τὰς τῶν λόγων ἀπορίας ἐκδιδάσκουσι. καὶ πρὸς μὲν τοὺς μαθητὰς καρτερίαν ἀεὶ καὶ σωφροσύνην ἐπαινοῦσι, καὶ πλούτου καὶ ἡδονῆς καταπτύουσι· μόνοι δὲ καὶ καθ' ἑαυτοὺς γενόμενοι, τί ἂν λέγοι τις, ὅσα μὲν ἐσθίουσιν, ὅσα δὲ ἀφροδισιάζουσιν, ὅπως δὲ περιλείχουσι τῶν ὀβολῶν τὸν ῥύπον; τὸ δὲ πάντων δεινότατον, ὅτι μηδὲν αὐτοὶ μήτε κοινὸν μήτε ἴδιον ἐπιτελοῦντες, ἀλλ' ἀχρεῖοι καὶ περιττοὶ καθεστῶτες, Οὔτε ποτ' ἐν πολέμῳ ἐναρίθμιοι, οὔτ' ἐνὶ βουλῇ ὅμως τῶν ἄλλων κατηγοροῦσι, καὶ λόγους τινὰς πικροὺς συμφορήσαντες, καὶ λοιδορίας τινὰς ἐκμεμελετηκότες,

quod superest, id ridiculum est, nempe homunculus septem denarijs ad agonem conductus. Atqui huiusmodi cùm sint, θ mortales quidem vniuersos aspernantur, de dijs verò absurda prædicant, contractisq; cœtibus adolescentulorũ (quos nihil negotij sit fallere) nobilem illam virtutem ostentant, & verborum ambiguitates docent, atque apud discipulos temperantiam semper ac modestiam laudant, opes ac voluptatem execrantur. Cæterùm vbi soli & ι apud sese esse cœperint, quid attinet dicere quantoperè sese ingurgitent, quam immodici sint ad Venerem, quemadmodum autem etiam assium sordes oblingant? Iam illud est omnium grauissimum, quòd cùm ipsi nihil agant, neq; publicum, neq; priuatũ, sed inutiles ac superuacanei desideant: nusquam in consilijs, nusquã numerentur in armis: tamen reliquos accusant, ac virulenta quædam κ dicta cõgerentes, neq; non maledicta quædam me-

τοῦ, ἐπιτιμῶσι, καὶ λοιδορῦσι
ζῆς πλησίον. καὶ οὕτω αὐτὰ
τὰ πρῶτα φέρεσθαι λοκῆ, ὃς
ἂν μὴ γαλοφανότατός τις ᾖ,
καὶ ἰταμώτατος, καὶ πρὸς
τὰς βλασφημίας θρασύτα-
τος. καὶ ζητοῖ τὸν ἀπαγόμε-
νον αὐτῶν, καὶ βοῶντα, καὶ λα-
τημοροῦντα τῶν ἄπωθεν λύ-
ρην, σὺ δὲ δὴ τί πράττων τυγ-
χάνεις, ἢ τί φῶμεν πρὸς θεῶν,
σε πρὸς τὸν βίον σωτηρίαν,
φάναι ἄν, ἐὰ τὰ λίπαια καὶ ἀλη-
θῆ θέλοι λέγειν, ὅτι πλεῖν μὲν,
ἢ γεωργεῖν, ἢ στρατεύεσθαι, ἢ τι
ἄλλο τέχνην μισῶ, ἀνειμένον
εἶναί μοι δοκῶ. ἀλλὰ ῥᾳγάδι,
καὶ ἀχμῷ, καὶ ψυχρολουτῶ, καὶ
ἀνυπόδητος ζῶν χαμαῖ πε-
ιέρχομαι· καὶ ὥσπερ ὁ Μῶ-
μος τὰ ἐκ τῶν ἄλλων γινό-
μενα συκοφαντῶ. καὶ εἰ μέν
τις ὠφέλησι τῶν πλησίον πο
λυτελῶς ἢ ἑταίραν ἔχει ζῶντο
πολυπραγμονῶ, καὶ ἀγανα-
κτῶ. εἰ δὲ τῶν φίλων τις ἢ ἑ-
ταίρων ἀτακτεῖ νοσῶν, ἐ-
πικουρίας τε καὶ θεραπείας
δεόμενος, ἀγνοῶ. ζημιοῦτα
μέν

dã meditati obiurgãt, proximi exconuiciantur, adeò vt is inter hos primas tenere videatur, qui clamosissimus sit, & impudẽtissimus, & ad maledicendum audacissimus. At sanè si quis istum sine fine ista facientem, vociferantem & cæteros incusantem percontetur ad hunc modum: Tu verò quid tandem facis? aut quid per deos dicemus te ad vitam conferre? nimirum respondebit, si modò recta veráque fateri volet, hoc modo: Nauigare quidem, aut agros colere, aut militare, aut artem aliquam aggredi, superuacaneum mihi videtur: cæterùm clamo, squaleo, frigida lauo, incalceatus per hyemem obambulo: ac veluti Momus ille, quæ ab alijs geruntur, calumnior: ac si quis diuitum sumptuosiùs obsonârit, aut amicam habeat, id exquiro, atq; indignor. Quòd si amicorum quispiam aut sodalium morbo decumbat, curáque & obsequio egeat, id ignoro. Hoc genus

μὴν ὅσον ὑμῖν, ὦ θεοί, ταῦτα τὰ θρέμματα. οἱ δὲ ἀπὸ Ἐπικούρου αὐτῶν λεγόμενοι, μάλα δὴ καὶ ὑβρισταί εἰσι, καὶ ὑμετέρων ὑμῶν ὀλιγωροῦσι, μήτε ἐπιμελεῖσθαι τῶν ἀνθρωπίνων λέγοντες τοὺς θεούς, μήτε ὅλως τὰ γινόμενα ἐπισκοπεῖν. ὥστε ὥρα ὑμῖν λογίζεσθαι, διότι ἐν ἅπασι σύνεσμεν βίον διαιτωμένοις, ὑπὲρ μετέωρα φρονοῦντες. τίς γὰρ ἂν ἔτι θύσειεν ὑμῖν, πλὴν ὀλίγα ἔξεστιν προσδοκῶν; ἃ μὲν γὰρ ἡ σελήνη αἰτιᾶται, πάντων ἀκούσατε τῶν ξένων χθὲς διηγουμένου. πρὸς ταῦτα βουλεύεσθε, ἃ καὶ τοῖς ἀνθρώποις γένοιτ' ἂν ὠφελιμώτατα, καὶ ὑμῖν ἀσφαλέστατα. ἐπεὶ δὲ ταῦτα τοῦ Διὸς, ἡ ἐκκλησία διετρύζετο. καὶ αὖθις ἐβόων ἅπαντες, κεραυνωθῆναι, κατάπλεξον, ἐπίτριψον, εἰς τὸ βάραθρον, εἰς τὸν Τάρταρον, ὡς τοὺς Γίγαντας. ἡσυχίαν δὲ ὁ Ζεὺς αὖθις παραγγείλας, ἔσεσθαι ταῦτα, ὡς βούλεσθε, ἔφη, καὶ πάντων

genus sunt nobis, ô dij, hæ pecudes. Iam verò qui ex his vocantur Epicurei, vehementer sunt etiam contumelioſi, neque mediocriter nos mordent, affirmantes neque dijs eſſe curæ res mortalium, neque omninò conſiderari à nobis quid apud illos agatur. Quas ob res tempus eſt vt de his conſultemus: propterea quòd ſi ſemel valeant hæc perſuadere ijs qui ſunt in vita, non mediocriter eſurietis. Quis enim pòſt vobis munera diuina faciat, cùm nihil inde expectet emolumenti? Nam de quibus Luna hos accuſat, omnes audiſtis heri narrantem hoſpitem. Super his conſultate, quæ pariter & hominibus ſint quamutiliſſima, & nobis quamminimè periculoſa. Hæc locuto Ioue, frequens affremebat concio. mox clamatum eſt ab omnibus: Effulmina, exure, commitue in barathrum, in tartarum, vti Gigantes. At Iupiter rurſum indicto ſilentio: Fient iſta, inquit, quemadmodum vultis.

Omnes

πάντων ἐπιτρίψονται αὐτῇ δια-
λεκτικῇ. πλὴν τό γε νυῦ ἔα-
σαι, ὁ θέμις ἱερομηνίαι τινὲς
ἱερομηνία γάρ ἐστιν, ὡς ἴσθι,
μηνῶν τεττάρων. καὶ
ἤδη πλὴ ἐκεχειρίαν ἐπαγγε-
λάμενοι. ἐς νέωτα οὖν ἀρχο-
μένου ἦρος, ἵνα οἱ ἵνα ὡς ἀφ-
αιροῦνται ὧν σμικρὰ πείσ-
φανῶ· ἢ καὶ ἐναύσῃσιν ἐπ'
ὀφρύσι ἰνίοις Κρονίων. περὶ
δὲ Μενίππου ταῦτα, ἔφη, μοι
δοκεῖ, περιαιρεθέντα αὐτὸν
τὰ βαρέα, ἵνα μὴ καὶ αὖθις
ἔλθῃ ποτὲ, ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ εἰς
αὖ γῆν ἀπενεχθῆναι τήμε-
ρον. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν,
ἀφῆκε τὸν σύμβολον. ἐμὲ δ'
ὁ Κυλλήνιος, τῇ δεξιᾷ ὦτος
ἀκροτομάσας, περὶ ἑσπέραν
χθὲς κατέθηκε, φέρων ἐς τὸν
Κεραμεικόν. Ἀπαντα ἀκή-
κοας, ἄπαντα, ὦ ἑταῖρε, τὰ ἐξ
οὐρανοῦ· ἄπειμι οἴνῳ, καὶ τοῖς
ἐν τῇ Ποικίλῃ περιπατοῦσι
τῶν φιλοσόφων, αὐτὰ
ταῦτα ἀναγγελῶ.

Omnes vt comminuentur cum ipsa sua dialectica. Quanquam in præsentia sanè fas non est punire quenquam. Est enim Hieromenia, sicuti nostis, quatuor hos menses: iámque inducias promulgauit. Itaque proximo anno ineunte Vere, mali malè perdentur, formidando fulmine. Sic ait, atque supercilijs pater annuit atris. Porrò de Menippo hæc mihi videntur, inquit, vt ademptis illi alis, ne quando denuò redeat, à Mercurio deferatur hodie in terrã. Hæc locutus demisit cœtum. Me verò Cyllenius dextra aure suspensum, heri circiter vesperam deposuit in Ceramico. Audisti omnia: omnia inquam, amice, quæ è cœlo mecum afferro. Quare abeo iam, eadem hæc renunciaturus philosophis in Pœcila inambulantibus.

GILBER.

GILBERTI COGNATI
ANNOTATIONES.

a TER mille igitur erant.] *Occasio dialogi. iocosè ludit ὑπερυφέλω. b* Mansio.] *σταθμὸς, quod itineris diurni spacium est, produci fertur stadijs centum & quinquaginta, quæ milliaria essent vndeuiginti, quadrante minus. Nam & Iurisconsulti viginti milliaria diurnis itineribus concesserunt. c* Quòd si non credis.] *Docilitas & attentio. d* Neque enim ciuile fuerit.] *Narratio, ac primùm quibus de causis ad Philosophos se contulerit. e* Atque hic mihi.] *Ignorantia & inscitia vulgi. f* Grauabar erectus.] *Causæ, quibus commotus cœlum ac Iouem ipsum adeundum censuerit: nempe Philosophorum diuersa & incerta doctrina. g* Atqui rideres, amice.] *Hic Astrologos irridet, qui de motu positúq; stellarum se futura dicere posse mentiuntur, vana curiositate ac insania: quorum innumeri, propè scelestissimis inuentis atque flagitijs, prodijs habiti sunt. h* Quid autem.] *De infinito.* i Bellum rerum omnium parentem.] *Sunt qui hoc ad Philosophorum quorundam decretum referunt, qui dixerunt, rerum summam è lite progigni. k* Soli rerum.] *Anaximander cœlestia sydera, Apollo Iouis & Latonæ filius, diuinationis Deus, Musarum præses, & Medicæ artis repertor à Poëtis dicitur. l* Eius rei conficiendæ.] *Quibus rationibus adductus, perficiendæ rei propositæ spem cœperit. m* Aesopus fabularum scriptor.] *Sic Plutarchus in Solone, ὁ λογοποιὸς Αἴσωπος dicitur. n* Qui aquilis ac scarabeis.] *Hic Apologus inter alios extat non inelegans. o* Correptis auibus.] *Hypotyposis volatum & ascensum meditantis. p* Diuerti.] *Diuersorium Lunæ, vnde prospectu in terram capto, cuncta quæ inferioribus hisce regionibus geruntur, inspicit. q* Rhodiorum colossum.] *Tacitè & hæc, vt ambitiosa hominum opera, perstringit. Colossi dicuntur statuæ ingentes. Inter has in primis celebratur Solis colossus apud Rhodios, septuaginta cubitis altus. De eo idem Lucianus in Ioue Tragœdo. Hinc nata hyperbole, Colossea magnitudine, in homines prægrandi corporis mole: quâ sæpè Lucianus vtitur. r* Repentè factus Lynceus.]

Lynceus.] *Lyncei perſpicacitas in prouerbium abiit quòd videret quæ ſub terra forent. Idem de eo in Hermotimo, & in dialogo Menippi & Tireſiæ.* s Empedocles.] *Empedoclem hic notat, veluti quòd ipſe quoq; de rebus naturalibus abſurdè nugatus ſit. Alludit autem ad id, quòd idem (vt quidam tradunt) in crateres Aetnæ præcipitauit ſe.* t Nonnihil perturbabar, ratus dæmonem.] *Dæmon ab antiquis dicebatur Deus, ſapiens, genius, præſes, fortunæ conciliator bonæ, vel aduerſæ. hinc dicti ſunt κακοδαίμονες, malorum & omnium infortuniorum autores : εὐδαίμονες, bonorum & virtutum datores. Dæmones verò dixerunt, qui à lunari globo, & à media aëris regione potens in terram imperium habent, & dominium in reliquas creaturas, vt Vertumnus, Hippo, Priapus, &c.* * Nullum ego ſum numen.] *Hoc carmen extat apud Homerum Odyſſ. π. ſub perſona Vlyſſis, loquentis ad Telemachum filium : quod Plutarchus in Commentario, cui titulus. Quo pacto quis intelligat ſe profeciſſe, monet vt ſemper habeamus in promptu, tanquam pharmacum aduerſus venenum adulationis, aut vbi quis nos magnificentiùs quam pro merito laudat.* u Altero oculo melius.] *Lignarij fabri lapidumq; ſectores rubricata linea opus dirigunt, vnoq; oculo clauſo rectitudinem eius metiuntur, ne vago amborum oculorum diſcurſu norma rectitudinis conturbetur : vno enim oculo rectiùs cernimus quàm duobus, quia plures motus duobus, quàm vno excitantur : & quia radij oculi vtriuſque non ſine perturbatione in idem concidunt. Itaque cùm vno inſpicimus oculo, ad rectum conſpectum, tanquam regulam motus quod rectum eſt deprehendimus & iudicamus, vt author eſt Ariſtoteles in Probl. Hinc Perſ. ſat. 1:*

Non ſecus, ac ſi oculo rubricam dirigat vno.

Et Iuuenalis: — & ſtatua meditatur prælia luſca. *id eſt, vno oculo clauſo : quo ictus certior fieret. Sic enim bellatorum ſtatuæ eriebantur, vno oculo clauſo, vt homines imitarentur, qui vt rectiùs feriant, oculum claudere ſuperinducto cilio conſueuerunt.* x Ad Scythas.] *Scythas hodie Tartaros appellari, neoterici Coſmographi tradunt.* y Si quis producat multos.] *Amplificatio à ſimili.* z Verùm in vario.] *Vanum atque inutile ſtudium plura poſſidendi.* A Vniuerſa Græcia.]

Græcia.] *A collatione partium ac totius.* B In orbem obambulantes.] *Ciuitatum propria studia.* C Vitæ formicarum.] *Collatio formicarum.* D Myrmidonas.] *De Myrmidonum origine hæc apud veteres refertur historia. Inter Atticam & Peloponnesum, in faucibus Saronici sinus, sita est Aegina insula, Atticæ Athenisq; obiecta. In qua cum regnaret Aeacus, Iuno totam insulam pestè corrupit: labe verò magis ac magis glisscente, hominibus insula despoliatur. Aeacus hanc solitudinem, ciuiumq; inopiam indignè ferens, Iouem patrem orat, vt iacturam hanc quoquo modo resarciat. Iupiter ingentem formicarum catenam, quam in proxima quercu conspicatus fuerat, in homines transformatam, filio donauit. Ab his Myrmidones, quoniam μύρμηξ Græcis formica est, nominati. Strabo verò libro 8. Aeginetas non à formicis natos: sed quòd formicarum in morem in specubus, effossisq; cauernis habitarent, hoc nomen accepisse memorat.* E Luna.] *Querela Lunæ, de Philosophorum contumelijs.* F Et tamen.] *Amplificatio ab immerito.* G Hæcigitur memineris.] *Epilogus.* H Etenim paulò pòst.] *Ascensus in cœlum, & ad ipsum Iouem. Et hactenus quidem hominum stultitiam & cupiditatem persecutus est: iam & illa, quæ de dijs feruntur, eodem modo exagitat.* I Tertio die.] *In Græco est* τριταῖος ὁ ἐπληξίας τὸ τρίτον ἔρεινος, *pro* τῇ τριτῃ ἡμέρᾳ. K Titanico vultu.] *Titanicum autem torum vocant ac tetricum, ac cuiusmodi fuisse feruntur veteres illi Titanes. Idem in Timone: Itaque promissa barba, reductisque supercilijs, secum murmurans nescio quid, accedit, Titanico vultu aspiciens.* L Attonitus.] ἐμβρόντητοι & ἐμβροντηθέντες à Græcis κυριῶς appellantur, quorum mens aut ictu fulminis, aut incredibili eius pauore obstupescit. Vtrumque vocabulum per metaphoram ad alia transfertur: vt hic. *Stupidum atque animi impotentem plerunque significat. Moschopulus:* ὁ ἐμβροντηθεὶς, ὁ ἔξω φρενῶν, ἀπὸ τῶν ἐπὶ τὸν τυφῶνα καταφερομένων σκηπτῶν. *Demosthenes:* ὥσπερ τὸ σφάλμα, ἐμβρόντητοι, εἶπε τινὲς λέγειν. *Hos Latini attonitos dicunt. Celsus: Attonitos quoq; raro videmus, quorum & corpus & mens stupet. Fit interdum ictu fulminis, interdum morbo:* ἀπόπληξιαν *hunc Græci vocant. Ouidius Trist. 1:*

Non

Non aliter ſtupui, quàm qui Iouis ignibus ictus
Viuit, & eſt vitæ neſcius ipſe ſuæ.

Xenophon αἰαβας. γ. & ἑλληνικῶν δ. *vſus eſt his dictionibus.* M Omnia dilucidè expoſui.] *Exponit Ioui cauſam aduentus ſui in cœlum.* N Nunc venit.] *Ridicula & inepta cura Iouis.* O Contentionem illorum.] *Eiuſdem expoſtulatio, quòd contemni incipiat.* P Erant autem huiuſmodi.] *Vota mortalium.* Q Exemplo Pyrrhonis.] *Gellius libro* 11. *capite* 5. *de Pyrrhonijs loquens ſcribit: Nihil enim decernunt, nihil conſtituunt: de his Cicero in Lucullo.* R Vota proponentibus.] *Sic fœdera ferientibus, operam precibus audiendis dare: id eſt, vacare.* S Ad proximam digreſſus ſellam.] *Iuramenta.* T Hinc ad ſacrificiorum.] *Sacrificia.* V Rurſum omiſsis his.] *Quæ cuique ſublimium imperare ſoleat.* X Cœnæ tempus.] *Conuiuia Deorum.* Y Iuxta Panem.] *De Pane pluribus in locis annotatum eſt, maximè in eiuſdem Luciani epigrammate de Echo & Pane, in Bis accuſato, in Deorum conuiuio, in Ganymedis dialogo, in alio Panos & Mercurij dialogo.* Z Ceres panem] *Ceres Opis & Saturni filia, Dea frugum fingitur: plerunque pro pane aut cibo accipi ſolet, ſecundum illud Terentij,* Sine Cerere & Baccho friget Venus. *Cùm autem ab antiquis Dea iudicata ſit, quæ've prima repererit, Plinius libr.* 7. *cap.* 56. *ſcribit.* α Optimus ille Ganymedes.] *Homerus eum à dijs raptum tradit ad pocillandum, vt dixi in dialogo Neptuni & Mercurij, & alijs in locis.* β Illa præcipué.] *Ridiculum.* γ Hominum genus.] *Deſcriptio Philoſophorum.* δ Stultum, faſtuoſum.] *Mores.* ε In ſectas diuiſi.] *Sectæ.* ζ Virtutis nomen induerint.] *Habitus.* η Tragœdiarum hiſtrionibus.] *Collatio hiſtrionum.* θ Mortales quidem.] *Doctrina.* ι Apud ſeſe eſſe cœperint.] *Vitia domeſtica.* κ Dicta congerentes.] *Petulantia linguæ.* λ Hoc genus ſunt nobis.] *Epicurei, quos ſpeciatim notat, vt qui Deos eſſe negent.* μ Rem diuinam faciat.] *A' periculo exhortatio.* ν Comminuentur.]

Reiectio cauſa.

ANAXAP.

ΑΝΑΧΑΡΣΙΣ, ἢ περὶ Γυμνασίων.

ANACHARSIS, seu de Gymnasijs.

Vincentio Obsopœo interprete.

ARGVMENTVM.

Disputant de gymnasijs siue exercitijs adolescentum, Anacharsis & Solon. Cuius rei occasio hæc fingitur. Quum Anacharsis Athenas ex Scythia profectus, vt & Solonem (qui temporibus illis pro sapientissimo habebatur) audiret, & Græcorum instituta ac mores cognosceret, fortè inter cætera iuuenes Athenienses inter se luctantes, ac mutuò in luto ac puluere sese prosternentes ac volutantes aspiceret, ignarus quid agerent, aut quorsum ea contentio pertineret, rem & causam à Solone perquirit: qui cùm exercitandi genus esse diceret, & laudem ac præmia certaminum corollas ac poma quædã commemoraret: ille ob tam paruas res tanto & tam acri studio illos inter se contendere, pro stulto ac deridẽdo putat. Proinde altero instituti hoc vt suum commẽdante, altero verò ceu stultitiam atq; dementiam quandam ridente, paulatim eò venitur, vt Solon totam ciuitatis & informandæ iuuentutis rationem exponat. Ac primùm quidem, quibus disciplinis, quibusq; exemplis animos ac mentes ciuium informent. commemorat deinde & corporum exercitium, & qui finis eorundem, quæq; vtilitas sit, recenset. atque ea pars propria instituti argumenti est. Cæterùm quia finem, à dissimilitudine rerum & instrumentorum, & quòd hęc puerilia, ad seria certamina ac bella parum profutura videantur, Anacharsis iterum confutat, monetq; vt ista potius armorum exercitatione ad futuros casus sese parent. Solon solennium quoq; ludorũ auctoritatem & instituta, deinde publicum morem, & postremò etiam Lacedæmoniorum exemplum allegat: vbi tum ad Lacedæmoniorum ludos, & puerorum verberationes, ita respondet Anacharsis, vt videatur Lucianus reprehendendi magis causa illorũ mentionem facere, quàm q; inhuma-

nitatem atq; sæuitiam istam laudet. Porrò videtur interim & illud voluisse Lucianus, ostendere videlicet rationem quandam qua iuuentus institui atque informari ad rempub. bene ac rectè possit, cuiusmodi & pleraque ea sunt quæ à Platone De legib. lib. 7. & 8. de educatione & institutione iuuentutis traduntur. Adeoque breui isto Solonis sermone omnia fermè ea Lucianus complexus est, quæ ille multis verbis & libris vix absoluit.

Αναχάρσιος καὶ Σόλωνος.

Ταῦτα δὲ ὑμῖν, ὦ Σόλων, τίνος ἕνεκα οἱ νέοι ποιοῦσιν; οἱ μὲν αὐτῶν περιπλεκόμενοι, ἀλλήλους ἐποσκελίζουσιν, οἱ δὲ ἄγχουσι καὶ λυγίζουσι, καὶ ἐν τῷ πηλῷ συναναφύρονται καλινδούμενοι, ὥσπερ σύες. καί τοι κατ' ἀρχὰς εὐθὺς ἀπολυσάμενοι (ἑώρων γὰρ) λίπα τε ἠλείψαντο, καὶ κατέψησε μάλα εἰρηνιαῶς ἅτερος τὸν ἕτερον ἐν τῷ μέρει. μετὰ δὲ, οὐκ οἶδ' ὅ, τι παθόντες, ὠθοῦσί τε ἀλλήλους συνενευκότες, καὶ τὰ μέτωπα συναράττουσιν, ὥσπερ οἱ κριοί. καὶ ἢν ἰδοὺ ἀράμενος ἐκεινοσὶ τὸν ἕτερον ἐκ τοῖν σκελοῖν, ἀφῆκεν εἰς τὸ ἔδαφος,

Anacharsis. Solon.

Hæc verò [a], *ô Solon, quamobrem vestri faciunt iuuenes? Partim enim illorum complexi mutuò se supplantant, partim verò alius aliũ præfocat ac verberat, & cœno semet immiscent, volutanturq; perinde vt sues. Atqui initiò statim exutis vestimentis (spectator enim assistebam) alter alterum vicissim & rasit, & vnxit oleo, valde pacatè & amiciter: deinde verò nescio qua offensa dissociati, mutuò se de loco propulerunt innuentes, frontéq; arietantes concurrunt non secus atq; arietes. Et vide vt ille alterum sublatum cruribus humi pro-*

ἅαφ', εἶτ' ἐπικαπιὰν, ἀνακύψαντα δὲ ἐξ, σιωπῶν ἰὰτω ἐς τὸν πηλόν. τὸν δ' ἕτερον περιπλέξας αὐτῷ τὰ σκέλη, καταβαλὼν τῷ γαστρὶ τὸν πάλαι καταβαλὼν τῷ καμῷ, ἄγχει ἄθλιον. ὁ δὲ παροκροτεῖ ἐς τὸν ὦμον, ἱκετεύων, οἶμαι, ὡς μὴ τέλεον ἀφανιγείη. καὶ δὴ ἔνιά φείδεται μὴ μολύνηται, ἀπ' ἀφανίσαντος τὸ χρίσμα, καὶ τὸ βορβόρου ἀναπλησθέντος. ἐν ἱδρῶτι ἅμα πολλῷ, γέλωτα ἐμοὶ γοῦν παρέχουσιν, ὥσπερ οἱ ἰχθύες ἐκ τῶν χειρῶν διολισθάνοντες. ἕτεροι δ' ἐν τῷ αὐλείῳ τῆς αὐλῆς τὸ αὐτὸ τοῦτο δρῶσιν, οὐκ ἐν πηλῷ οὗτοί γε, ἀλλ' ἀψάμμου ταύτης βαθείας καταβαλόμενοι, ἐν ᾧ ὀρύγματι παράλληλοί τε ἀλλήλοις, καὶ αὐτοὶ ἐκόντες πάλουσι τῇ κόνει, ἀνακυρύσσων ἑλίττει, ὡς ἀρικτότροι ἄρα ἐν τοῖς συμπλοκαῖς, οἶμαι, τῆς ψάμμου τὸν ὄλισθον ἀφαιρούσης, καὶ βεβαιοτέραν ἐν ξηρῷ παρεχούσης τῇ ἀντιλη-

mi proſtrauerit, deinde in eum illapſus ſuſpiciendi facultatẽ non permittit, in cœnũ deorſum adigens. Poſtremò verò iam illius crura ſecundũ ventrem cõplexus, circumiecto gutturi cubito, miſerũ arumnoſè præfocat. Alter autem eius obuerberat humeros, ſupplicans, vt opinor, illi, ne prorſus præfocetur. Sed ne olei quidẽ gratia agũt modeſtiùs, ne luti aſperginc inquinarentur: verùm obſcurata vnctione, & luto cõpleti, largo ſudore perfluentes, copioſam ridendi materiam mihi exhibent, veluti anguillæ è manibus elabentes. Rurſus alij in aulæ area hoc ipſum ſub Ioue facere conſueuerunt, neq; tamen illi ipſi in cœno, ſed profundam arenam ſubijcientes in foſſa cõturbant ſe mutuò: ipſiq; vltrò ſpargunt puluerem, gallorum in morem, quò minus (vt mea fert ratio) in complexibus effugiant, arena omnem lubricitatem diſcludente, aduerſarijq; comprehenſionem firmiorem in arido ſub-

ψιν. οἱ δ' ὀρθοὶ ἑστῶτες ἐκπεπονισμένοι τὰ σώματα ἀλλήλοις παρασκευάζουσι, καὶ παίουσιν. οὕτω γοῦν καὶ τὸν ὀδόντας ἔοικεν ἐκπλύνειν ὁ μακροδάμων, ὅταν αἵματος αὐτῷ καὶ ψάμμου ἀναπίμπλασθαι τὸ στόμα, πυξὶς ὡς ὁρᾷς, παλαίοντι ἐοικὼς γενάδου. ἀλλ' ἤδη ὁ ἄρχων διίστησιν αὐτούς, καὶ λύει τὴν μάχην. τὸ μὲν γὰρ πορφυρίδι, τὸ δὲ ἀρχόντων τινὰ ἔοικεν ὁ γέρων εἶναι, καὶ τὸ παλαίειν παύει. ἄκοιτο δὲ ἀλλαχόθι πάντες ἐγκοτοῦσι. καὶ ἀναπηδῶσιν, ὥσπερ θέοντες, ἐπὶ τὸ αὐτὸ μένοντες, καὶ ἐς τὸ ἄνω σωμα ὁμῶσι, παίσαντες τὸ ἄκρα. ταῦτα δὴ ἐθέλω ἀθλήσαι, τίνι δ' ἀγαθῷ ἂν εἴη ποιεῖν. ὡς ἔμοιγε μανίᾳ μᾶλλον ἐοικέναι δοκεῖ τὸ πρᾶγμα, καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις ἂν ῥᾳδίως μεταπείσαι με, ὡς ὑπαπαίουσιν οἱ ταῦτα δρῶντες. ΣΩ. καὶ μὰ τοὺς, ὦ Ἀνάχαρσι, διαυτά σοι τὰ γυμνάσια φαίνεται, ξένα γε, ὄντα, ministrante. Cæterùm illi stantes erecto corpore pulueribus pleni, & ipsi mutuis semet afficiunt verberibus, & calcitrãt. Itaq; in felix ille & dẽtes expuenti similis esse videtur: adeò illi os totũ & arena & sanguine oppletum est, palma (vt cernis) in maxillã percussa. Sed ne præses quidẽ ille inter eos pacẽ cõponit, ac pugnã inducta cõcordia dissoluit. Etenim purpura cõtẽturã facio, hunc esse vnũ ex illis principẽ. Quin animosè quoq; cohortatur, & laudat eũ qui alteri incussa in faciẽ palma plagã intulit. Porrò alij alibi omnes accelerãtes in puluere veluti currẽtes subsiliũt, eodẽ in loco pmanentes: & in altũ prosiliẽtes, calce lacessunt aëra. Quocirca ista pl libẽter scire velim, cuiq; cõpẽdij aut vtilitatis gratia factitare soleant. Equidẽ omnino hæc res mihi videtur esse insania: nec quenquam esse arbitror, qui me facilè persuasum ab ista sententia abducturus sit, vt non credam hos insigniter desipere, quibus studio est ista facere. SO. Ista meherele, ô Anacharsi, non iniuriã ita tibi videntur, cũ & peregrina sint, & multùm

καὶ πάμπολυ τὸς Σκυθικῶν ἐθῶν ἀπᾴδουσα. καθάπερ καὶ ὑμῖν πολλὰ ἐκὸς εἶναι μαθήματα καὶ ἐπιτηδεύματα, οἷς Ἕλληνες ἡμεῖς ἀλόξαντα ἄν, ἅ τις ἡμῶν, ὥσπερ σὺ νῦν, ἐπισκοποίη αὐτοῖς, πολὺ ἂν ἀπὸ βάρβαρα ὦν γαθεὶς δ γὰρ μανία τὰ γιγνόμενά ὅτιν, δὲ ἐφ' ὕβρει οὕτοι πάσχειν ἀνάγκης, καὶ λυπίσειν ἐν ᾧ πηλῷ, ἢ ἐπιπάσθησεται λόνιν, ἀλλ' ἔχει τινὰ χρέαν ὁκ ἀτιμῆ τὸ πρᾶγμα. καὶ ἀκμιλὼ δ μικρὰν ἐπάγεσθαι τοῖς σώμασιν. ἦν γὰρ ἐν ἀσχολίᾳ ψυχὴ, ὥσπερ οἶμαί σε ποιήσειν καὶ ἐμὲ, ὁκ ἂν μακρὰν εἶς καὶ αὐτὸς ἕκαστος ἐπιπηλωμένων, ἢ ἐκκονιμένων ὅτω δεῖ. ὁ πρᾶγμα ἀλλά τε ἅμα καὶ λυσιτελὲς ἐν ἀλόξει. ΑΝ. Ἀπαγε, ὦ Σόλων, ὑμῖν ταῦτα γνοίη τὰ ὠφέλιμα καὶ τερπνά· ἐμὲ δ' ἤ τις ὑμῶν δεῖ τό τι ἀσθενές. ἔσται ὡς ὁ μάτην διαζόμενος τὸν ἀκινάκην· ἀτὰρ ἄπειμι, τί ὄνομα ἔθεσθε οἷς γιγνομένοις, ἢ τί φῶμεν ποιεῖν αὐτός;

& multùm à moribus Scythicis abhorreãt: quèadmodũ & vobis non parũ multas disciplinas & corporis exercẽdi studia esse verisimile est, quæ nobis Græcis absurda et aliena esse viderentur, si quis quemadmodũ tu illis spectãdis arbiter asisteret. Atquĩ bonũ habe animum, ô amice: neq; enim ista insaniæ sunt opera, neq; impulsu cõtumeliæ hi mutuò se obuerberant, inq; cœno volutantur, aut semet conspergunt puluere: sed inest huic rei necesitas nõ inutcunda, neq; mediocrem vigorem adiungit corporibus. Itaq; si diutiùs, vt te planè facturũ opinor, in Græcia versatus fueris, nõ in longũ & tu vnus ex eorum eris numero, qui cœno oppleti sunt aut puluere. vsq; adeò res tibi vidébitur & voluptuosa, & vtilis. AN. Apage ista à me, ô Solon. Vobis hæc oblectamẽta vtilitatem afferãt: me si quidẽ quis vestrũm ea affecerit cõtumelia, sentiet me haud ne quicquam accinctũ esse acinace. Veruntamẽ dic mihi, q^d nomẽ huic rei indidisti, aut quidnam operis hoc facere dicamus.

Σόλ. ὁ μὲν χῶρος αὐτὸς, ὦ Ἀνάχαροι, γυμνάσιον ὑφ' ὑμῶν ὀνομάζεται, καὶ ἔστιν ἱερὸν Ἀπόλλωνος Λυκείου. καὶ τὸ ἄγαλμα δὲ αὐτοῦ ὁρᾷς, τὸν ἐπὶ τῇ στήλῃ ἀκκιζόμενον, τῇ ἀριστερᾷ μὲν τὸ τόξον ἔχοντα. ὑπολείπεται δὲ ὑπὸ τῆς ἀφαλοῦς ἀνακλασμένη, ὥσπερ ἐπὶ μακρᾶς ἀγαπαύοντα μόνον ἀπάνυσι τὸν θεὸν, τῶν γυμνασμάτων δὲ τούτων τὸ μὲν ἐν τῷ παλαίειν ἐκείνῳ, πάλη καλεῖται, οἱ δὲ ἐν τῇ κόνει παλαίουσι καὶ αὐτοί. τὸ δὲ πύξ ἀπλοῦς ὀρθοστάδην, παγκρατίαζειν λέγομεν ἡμεῖς ὅταν γυμνάσια διαῦτα, πυγμὴν καὶ πάλην, καὶ τὸ ὑπερακοντίσαι, ἆθλα τῶν ἁπάντων ἀγῶνας τιθέντες καὶ ὁ κρατήσας, ἄριστος ἐν λοιπῷ τῷ καθ' αὐτὸν, καὶ ἀναιρεῖται τὰ ἆθλα.

Ανά. τὰ δ' ἆθλα τίνα ὑμῖν ταῦτά ἐστιν; Σό. Ὀλυμπιάσι μὲν στέφανος ἐκ κοτίνου, Ἰσθμοῖ δὲ ἐκ πίτυος, ἐν Νεμέᾳ

So. Locus ille, ô Anacharsi, à nobis vocatur gymnasium, estque templum Apollinis Lycij. Cernis autem eius simulachrum quod supra statuam situm est, sinistra quidem arcum gerens: dextra verò supra caput refracta tanquam ex multa defatigatione Deum quiescentem indicat. Cæterùm e exercitiorum aliud quidem quod in cœno fit, Luctа vocatur. illi verò in puluere quoque luctantur. Porrò eos qui erecto stant corpore, ac semet verberibus mutuis onerant, pancratio decertare dicimus. Sunt præterea & alia nobis eiusmodi gymnasia, & pugillatus, & disci, & saltus, quorum omnia certamina solemus proponere: quorum qui palmam adeptus fuerit, is præstantissimus ex omnibus esse iudicatur, ac certaminis tollit præmia. An. Cuiusmodi verò sunt ista præmia?

So. In Olympijs corona oleagina, in Isthmijs pinea, in Nemeis

μίας ὀσπίνων πεπλεγμένον, Πυθοῖ δὲ μᾶλα τ' ἱερῶν τ' θεῦ, παρ' ἡμῖν δὲ ζῆς Παναθηναίοις τὸ ἔλαιον τὸ ἐκ μορίας. τί ἐγέλασας, ὦ Ἀνάχαρσι, ἢ ὀλίγα μικρά σοι ταῦτα εἶν δοκεῖ; Αν. ἀλλὰ πάνυ μνα, ὦ Σόλων, καὶ πέλιξας τὰ ἄθλα καὶ ἄξια ζῆς τι δ' αθεῖσιν αὐτὰ, φιλοτιμεῖσθαι ἐπὶ τῇ μεγαλοδωρεᾷ, καὶ ζῆς ἀγωνισαμένοις αὐζῆς, ἐπιδώσειν πλείονα περὶ τῶν ἀναιρεσιμων τῶν γυμνικῶν. ὥστε μᾶλλον ἔνεκα καὶ σπίνων ζηλωτὰ πονεῖν, καὶ λιπαδιωδῶν ἀγχομένους πρὸς ἀλλήλων, καὶ καταλαμβάνεσθαι, ὡς ἀνιαρὸν ἀπραγμόνως ὀπωρῆσαι μᾶλλον, ὅτῳ ἐπιθυμία, ἢ σπίνῳ ἐστεφανῶσθαι πίτυϊ, μᾶλλον καταχριόμενον τὸ πρόσωπον, μᾶλλον καπηλεύμενον ἐς τὸ γαστρὸς ὑπὸ τῶν ἀνταγωνισῶν. Σόλ. ἀλλ' ἔ ἄεισι ὅπως ἐς ψιλὰ τὰ διδόμενα ἡμᾶς ἀφορᾶτε πομπή· ταῦτα γὰρ δῆ σημεῖα νίκης, καὶ γνωρίσματα, οἵτινες οἱ κρατήσαντες· ἢ δὲ παρακολουθοῦσα τούτοις

meis ex apijs cõcinnata. Porrò aũt in Pythijs poma sacerdotes Apollinis proponere cõsueuerunt: cæterũm apud nos Athenienses oleum ex oliua. Quid aũt sublatis cachinnis risisti, Anacharsi? an ea hæc tibi visa sunt esse modica? AN. Nõ, sed præmia omnib. modis clara atq; præstantia percẽsuisti, ô Solon, cũ digna ijs qui ea proponũt in certamini? ob munificentiã, tum etiam athletis qui ista nauiter consequi studeant. Itaque pomorum gratia atq; apiorum tanta antè laboriosè perferunt, & periclitantur, dum indignis modis præfocantur mutuò, ac inhonestis verberibus cæduntur: ita vt nõ liceat sine negocio potiri malis, si quem cepisset pomorum desiderium, aut coronari apio, aut sertis pineis, cuius nullo luto defœdaretur facies, neque aduersarij eius ventrem pede calcitrasset.

SO. Atqui ô optime, nos non ad nuda tantùm dona intentos habemus oculos (etenim hæc saltẽ signa sunt atq; indicia victoriæ, p quæ victores cognoscũtur) cæterũm q hæc comitat

δόξα, τ̃ παντὸς ἀξία ζῆς νῦν νικήσουσιν, ὑπὲρ ἧς οὐ κακῶς ἴσως καλῶς ἔχει ζῆς θερμοῖς τοῖς ἱδρῶσι τὴν εὐκλειαν ἐκ τ̃ πόνων. ὃ γὰρ ἀρετῇ ἀφθονώτατον ἂν αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ τ̃ ὀρεγόμενον αὐτῆς, πολλὰ τὰ δυσχερῆ, ἀνασχόμενον ἐν τῇ ἀρχῇ τότ' ἤδη τὸ πυνθάνεσθαι καὶ ἡδὺ, τέλος ἐκ τ̃ καμάτων πεπεμένον. Αν. τ̃ τοῦτο φῂς, ὦ Σόλων, τὸ τέλος ἡδὺ οὐ πυνθάνεσθαι, ὅτι πάντες αὐτὸν ὄψονται ἐστεφανωμένον, καὶ ἐπὶ τῇ νίκῃ ἐπαινούμενον πολὺ πρότερον ὑπὲρ τεράντες ἐπὶ τοῖς πληγοῖς, οἱ μὲν ἁλισκόμενοι, ἀντὶ τ̃ πόνων μηλα καὶ ὀλίνους ἔχοντες. Σό ἄφρων εἶ, φημί, τ̃ ἡμετέρων ἔτι, μετὰ μικρὸν δὲ ἅπαντα ὄψει δόξαν περὶ αὐτῶν, ἐπαλλὰν ἐς τὰς πανηγύρεις ἀπιὼν, ὁρᾷς τοσοῦτον πλῆθος ἀνθρώπων συνειλόμενον ἐπὶ τῶν θέαν τῶν τοιούτων, καὶ θέατρα μυριάνδρα συμπεπληρώμενα, καὶ τὰς ἀγωνισὰς

gloria, quauis re digna videtur esse victoribus: pro qua consequenda etiam in ventrem calcitrari, præclarum est venãtibus gloriam ex laboribus. Neque enim hæc citra sudorem atq; laborẽ contingit mortalibus, sed illius flagrantẽ desiderio, opotet sub initiũ multa dura perpeti: quibus nauiter perpessis, illi dulcis & tantopere exoptatus finis è laboribus expectandus est. AN. Húncne finem ais, ô Solon, dulcem atq; utilem, vt ab omnibus viridi redimiti corona conspiciantur, atque ob victoriam laude vehantur, quorum paulò antè nemo non ob indigna verbera miserius est, cæterùm nunc mirifica felicitate perfruuntur ditati pomis atque apijs? SO. Nostrorum rerum etiamnum imperitus esse vidêre: non multò verò pòst alia tua erit super hisce rebus sententia, posteaquam in frequentissimos Græcorum conuentus profectus videris tanta hominum multitudinem collectam ad illorum confluxisse spectaculum ac theatra multis millibus hominum repleta, athletas

τὰς ἐπαινημένους· τὸν δὲ τῇ νικήσαντι αὐτῷ, ἰσόθεον νομιζόμενον. Αν. αὐτὸ τοῦτο, ὦ Σόλων, τὸ οἰκτιστόν ἐστιν, εἰ μὴ ἐπ' ὀλίγων ταῦτα ποιοῦσιν, ἀλλὰ ἐν πολλοῖς θεαταῖς, ἐν μοίρᾳ τινὶ τῆς ὕβρεως, οἱ Λιγυαδὴν ἀνδραποδισάμενοι αὐτούς, ἅματι φαυλοτάτους ὁρῶντες, ἢ ἀρχομένους πρὸς τὸ ἀνιπάλωτον. ταῦτα γὰρ τὰ ἀνδραποδιστὰ πρόσεστι τῇ νίκῃ αὐτῶν. παρ' ἡμῖν δὲ τοῖς Σκύθαις, λάθοι τις, ὦ Σόλων, ἢ παλαίσῃ τινὰ τῶν πολιτῶν, ἢ ἀναρίψῃ πεσὼν σὸν, ἢ θοιμάτιον πειρρήξῃ, μιχθεὶς εἰς πυγμὴν, ἢ ἀπαγαγὼν τὰς χεῖρας ἐπάγοντα, ἢν ἐπ' ὀλίγων τῶν τοιούτων ἡ πάθησις, ἔτι γε ἐν τοῖς ἀνικήτοις θεάτροις, οἷα σὺ διηγῇ. τὸ ἀθυμοῦν, καὶ τὸ ἐν ὀλυμπίᾳ. ἀμελῶ ἀλλὰ τοὺς ἀγωνιστὰς οἰκτίρω μοι ἔφασαν, ὧν πάσχουσι, τῶν δὲ θεάτων, ὃς φῆς ἅπαν-

tas verò ipsos diuinis efferri laudibus: porrò eum qui præconis voce victor pronunciatus fuerit, ab omnibus propemodum Deum existimari. ANA. Hoc ipsum quod dixisti ô Solon, longè miserrimum est, quòd non paucis præsentibus tam infanda patiuntur, sed in tanta spectantium corona atq; celebritate, qui acceptæ cōtumeliæ testes sunt oculatissimi, illi nimirum eos felices esse pronunciabunt, quos vident sanguine perfluere, aut à suis aduersarijs compresso gutture præfocari. Hæc enim summa felicitas illorum præstò est victoriæ. Sed enim apud nos Scythas si quis, Solon, vel vnum è ciuibus pulsauerit, aut obuiam factus è via detruserit, aut veste diſciderit, graui mulcta in eum animaduertunt senes, tametsi hoc ipsum vel paucis præsentibus arbitrij quispiam passus fuerit. taceo in tam numerosis spectaculis, cuiusmodi tu percenses in Isthmo celebrari, aut Olympia. Cæterùm athletarum mehercle vicem ex animo doleo, eorum nomine quæ ab illis sufferenda sunt. Spectatorum verò dementiam, quos tu ex

ἅπανταχόθεν τὸς ἀείσους παραγίγνεσθαι ἐς τὰς πανηγύρεις. καὶ πάνυ θαυμάζω, εἰ τἀναγκαῖα πρᾶγμα σχολάζειν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις. οὐ γὰρ ἐπανόπωμα λαμβάνοσι, ὅτι ἥδιστον ἀκοῦσαι ὁρᾶν παιομένους γε καὶ σφαπηκιζομένους ἀνθρώπους, πρὸς πλῆθος ἀραττομένους, καὶ συμπριβομένους ὑπ' ἀλλήλων. Σό. εἰ καιρὸς ἦν, ὦ Ἀνάχαρσι, Ὀλυμπίων ἢ Ἰσθμίων ἢ Πανελλήνων ἆρα, οὐκ ἂν σε τὸ γιγνόμενον διδάξαι, ὡς ἐμάτην ἐσπουδάκαμεν ἐπὶ τούτοις; ἐγὼ γοῦν ἔτι ἂν τις ἐδυνήθη σοι τῇ ἡδονῇ ἐπιτρέψομεν, ὡς ἐπαθέσθημεν ἐν μέσοις τοῖς θεαταῖς, βλέπουσι ἀρίστους ἀνδρῶν, καὶ ἰσχὺν σωμάτων, καὶ εὐεξίας θαυμαστάς, καὶ ἐμπειρίας δυνάμεων, καὶ τόλμαν καὶ φιλοτιμίαν, καὶ γνώμας ἀγαθάς, καὶ σπουδὴν ἄληπτον ὑπὲρ τῆς νίκης. τοῦ γὰρ

omnibus locis optimos quosque ad ludos visendos eis confluere, demiror magnoperè, si negocijs necessarijs posthabitis, hisce rebus vacare non vereātur. Nondum enim illud possum intelligere, quidnam oblectamenti, quid voluptatis denique hoc illis afferat, si videant homines cædi verberibus atq; decertātes tū humi prosterni, inq; vicem à se mutuò cōteri. So. Si iā tempus esset, Anacharsi, aut Olympiorum, aut Isthmiorū, aut Quinquatriū, ipsa res perfacilè docuisset, quàm non frustra aut temerè harum rerum studiosi simus. Meq; enim quispiā ita nudè percensendo rerum quæ ibi geruntur, voluptatem illam tibi ita persuaserit, quasi ipse in medijs sedens spectatoribus virorum virtutes cerneres, & corporum excellentiū formositates, & habiles admirandorum membrorum vigores, multaq; præclara experientiæ documenta, & vim inexpugnabilem, & audaciam, & ambitiosam contentionem, & sententias nullo modo vincibiles, atq; indefatigatū pro consequenda victoria studium.

Sat

ἐγὼ μὲν οἶδα, ὡς οὐκ ἂν ἐπαύσω ἐπαινῶν καὶ ἐπιβοῶν, καὶ ἐπιρροθῶν. Αν. νὴ Δί', ὦ Σόλων, καὶ ἐπιγελῶν γε πολύ τι, καὶ ἐπιχλευάζων. ἅπαντα γὰρ, ἐπὸ ὧν διατεθρύλλησαι ἐκεῖνα, τὰς ἀρετὰς, καὶ τὰς εὐεξίας, καὶ τὰ κάλλη, καὶ τόλμαν ὁρῶ, ὑδρὸς μεγάλης ἕνεκα πρᾳοπολυμυθίας ὑμῖν, ὅτε πατρίδ' ἀκινδύνως, ὅτε χώρας πορθουμένης, ὅτε φίλων ἢ οἰκείων πὸς ὕβριν ἁπαγομένων. ὥστε ἆραστῶ γενοίσθοι ἂν ἄγων ἄρεσι νῦ, ὡς φῆς, ὄντις, μάτην ἓ ἔσαῦτα πάσχοντες, καὶ ταλαπωρούμενοι, καὶ ἀσχολούντες τὰ κάλλη καὶ τὰ μεγέθη τῇ ψάμμῳ, καὶ ἐν ὑποπτίοις, ὡς μάλα καὶ ἐστίν ὑμῖν ἐπιρρᾳθῆς γεγονὸς νικήσαντες. ἐκεῖ γάρ μοι ἀεὶ μεμνῆσθαι δοκῶ ἄθλων, οἷσπερ ὄνπερ. ἐπὶ τὰρ ἅπασι μοι, πάντες ἀὐτὰ λαμβάνουσιν οἱ ἀγωνισαί; Σό. οὐδαμῶς, ἀλλὰ εἷς ἐξ ἁπάντων, ὁ κρατήσας αὐτῶν. Ανά.

Sat enim scio te ista spectantem nullum finem facturum laudandi & exclamandi & applaudēdi. AN. *Et per Iouem, ô Solon, etiam ridendi & subsannandi. Siquidē hæc quæ enumerāsti, nempe virtutes, ac corporū habitudines & pulchritudines, & interritam audaciam, nullius magnæ rei gratia, atq; adeò nequicquam vobis perire video, cùm neque periclitetur patria, neque regio incendijs atq; populationibus diuexetur, neq; amici aut domestici ad iniuriam rapiantur. Itaq; hoc magis mihi risu digni videntur viri illi, vt tu ais, optimi, frustra tanta sufferētes, talibusq; difficultatib. cōflictantes, & eas pulchritudines & heroicas corporū proceritates ita turpiter arena atq; tumentib. vulnerib. fœdantes, vt parta victoria pomo aut pinu potiātur. Semper verò mihi volu-*

ptati erit talium certaminum recordatio. *Veruntamen die mihi, omnibúsne athletis talia cedunt præmia?* SO. *Nequaquam, sed vni ex omnibus, qui cæterorū victor extiterit.*

ANA-

Ανα. εἶτ' ὦ Σόλων, ἐπὶ τῷ ἀδήλῳ, καὶ ἀμφιβόλῳ τῆς νίκης τοῦτοι πονοῦσι, καὶ ταῦτ' εἰδότες ὅτι ὁ μὲν νικῶν, εἷς ἔσται πάντως, οἱ δὲ ἡττώμενοι πάμπολλοι, μάτην ἄθλιοι πληγὰς, οἱ δὲ καὶ τραύματα λαμβάνοντες; Σό. ἔοικας, ὦ Ανάχαρσι, μηδέποτε ἐννενοηκέναι πολιτείας ὀρθῆς πέρι μηδέν. οὐ γὰρ ἂν τὰ κάλλιστα τῶν ἐθῶν ἐν ψόγῳ ἐτίθεσθαι. ἢν γέ τοι μελήσῃ ποτὲ εἰδέναι, ὅπως ἂν τὰ κάλλιστα οἰκισθείη πόλις, καὶ ὅπως ἂν ἄριστοι γένοιντο οἱ πολῖται αὐτῆς, ἐπαινέσῃ τότε καὶ τὰς ἀσκήσεις ταύτας, καὶ τὴν φιλοτιμίαν, ἣν φιλοτιμούμεθα πρὸς αὐτὰς, καὶ εἴσῃ, ὅτι πολὺ τὸ χρήσιμον ἔχουσιν ἐγκαταμεμιγμένον τοῖς πόνοις, εἰ καὶ νῦν μάτην σπουδάζεσθαι δοκοῦσι. Ανά. καὶ μὴν, ὦ Σόλων, κατ' οὐδὲν ἄλλο ἀπὸ τῆς Σκυθίας ἥκω παρ' ἡμᾶς, τοσαύτην μὲν γῆν διοδεύσας, μέγαν δὲ τὸν Εὔξεινον καὶ δυσχείμερον περαιωθεῖς, ἢ ὅπως νόμους τε τοὺς

ANA. Ergo Solon pro tam obscura atq; ancipiti victoria tam multi semet insanis cõficiunt laboribus, præsertim nõ ignorantes vnũ prorsus ex omnib. fore qui victor declarandus sit, reliquos aũt vincendos, atq; nequicquam verbera & vulnera miserè suscepturos? SO. Videris, ô Anacharsi, Reip. bene institutæ statum prorsus nihil intelligere. Neq; enim alioqui nostræ gentis ritus atque mores pulcherrimos in vituperationem poneres. Nam si quando tibi curæ erit nosse quomodo omnium optimè administranda sit Respub. tum qua ratione ciues in ea quamoptimi reddendi sint, laudabis haudubiè & tu tunc illorum exercitia, neq; non ambitionem cui in hisce gymnasis dediti seruiunt. Scies quoq; permultum fructus eos capere, qui his ipsis commixtus est laboribus, vtcunque nunc tibi inani studio operam dare videantur. AN. Atqui ego, ô Solon, nullius rei gratia ex Scythia ad vos profectus sum tantum emensus itineris, magno Euxino atq; tempestuoso traiecto, quàm vt

Græco-

Ἑλλήνων ἐκμάθοιμι, καὶ ἔθη παρ' ὑμῖν κατανοήσαιμι, καὶ πολιτείαν τὴν ἀρίστην ἐκμελετήσαιμι. διὸ καί σε μάλιστα φίλον, ἐξ ἁπάντων Ἀθηναίων, καὶ ξένων πεπειλόμην κατὰ κλέος, ἐπείπερ ἤκουον νόμων τὸ τινῶν ξυγγραφέα εἶναί σε, καὶ ἐθῶν τῶν ἀρίστων εὑρετὴν, καὶ ἐπιτηδευμάτων ὀφελίμων εἰσηγητὴν, καὶ ὅλως, πολιτείας τινὸς συνεργόν. ὥστε οὐκ ἂν φθάνοις διδάσκων με, καὶ μαθητὴν ποιούμενος, ὡς ἔγωγε ἡδέως ἂν ἄσιτός τοι καὶ ἄποτος παρακαθεζόμενος, ἐς ὅτον ἂν αὐτὸς δαρκοίης λέγων, κεχηνὼς ἐπακούοιμι περὶ πολιτείας τι καὶ νόμων διεξιόντος. Σό. τὰ μὲν πάντα οὐράδιον, ὦ ἑταῖρε, διελθεῖν ἐν βραχεῖ. ἀλλὰ κατὰ μέρη ἐπιὼν, εἴσῃ ἕκαστα, οἷα μὲν περὶ θεῶν, οἷα δὲ περὶ γονέων, ἢ περὶ γάμων, ἢ τῶν ἄλλων δοκεῖ ἡμῖν. ἃ δὲ περὶ τῶν νέων γιγνώσκομεν, καὶ ὅπως αὐτοῖς χρώμεθα,

Græcorum leges perdiscerē, ac mores illorū præsens perscrutarer, tū vt optimā Reip. formam multo studio cognoscerem. Quapropter te mihi potissimum ex omnib. Atheniensibus atq; peregrinis amicum adiungendum curaui, posteaquam inaudissem & optimarum legum scriptorē, morumq; præstantissimorum inuentorem te esse comperi, neq; non vtilium institutorū interpretem: in summa, totius Reip. formatorē. Itaq; haudquaquam tu cupidior es me docendi, tuumq; discipulum faciendi, quā ego sum auidus discendi, adeò ut tibi & incibatus & sitibundus assidens, quoadusq; tu docendi laborib. par esse possis, dictis tuis inhians, audire te super Reip. institutis & legib. differentem cōcupiscam. So. Equidem omnia breuiter perstringere, ô amice, haudquaquam facile aut promptum est. Gradatim tamen ac pedetentim ingressus cognosces singula, cuiusmodi nobis de dijs, aut parentibus, aut nuptijs, aut alijs visa atque constituta sint. Cæterùm quæ de iuuenibus decreuimus, tum quemadmodum illis vtamur,

vbi

ἐπειδὰν πρῶτον ἄρξωνται συνιέναι τε τοῦ βελτίονος, καὶ τοῦ σώματι ἀνδρίζεσθαι, καὶ ὑφίστασθαι τοὺς πόνους, ταῦτα ἤδη σοι διεξίειμι, ὡς μάθοις, οὗ τινος χαίρειν τὰς ἀσκήσεις ταύτας προτεθείκαμεν αὐτοῖς, καὶ δαπονεῖν τὸ σῶμα καταναγκαζόμεν, οὐ μόνον ἕνεκα τῶν ἀγώνων, ὅπως τὰ ἆθλα δύναιντο ἀναιρεῖσθαι (ἐπ' ἐκεῖνα μὲν γὰρ ὀλίγοι παῦνι ἐξ ἁπαντων χωροῦσιν) ἀλλὰ μεῖζόν τι ἁπαίσῃ τῇ πόλει ἀγαθὸν ἐκ τούτου, καὶ αὐτοῖς ἐκείνοις προσκτώμενοι. κοινὸς γὰρ τις ἀγὼν ἅπασι τοῖς ἀγαθοῖς πολίταις πρόκειται, καὶ στέφανος, οὐ πίτυος, οὐ δὲ κοτίνου ἢ σελίνων, ἀλλ' ὃς ἐν αὐτῷ συλλαβὼν ἔχει τὴν ἀνθρώπων εὐδαιμονίαν. οἷον ἐλευθερίαν λέγω αὐτοῦ τε ἑκάστου ἰδίᾳ, καὶ κοινῇ τῆς πατρίδος, καὶ πλοῦτον, καὶ δόξαν, καὶ ἑορτῶν πατρίων ἀπόλαυσιν, καὶ οἰπείων σωτηρίαν,

vbi iam primùm quod rectius est sapere cœperint, & corpore maturiores facti, laborum patientes euaserint: hæc tibi in præsentia percensere mihi deliberatum est, vt intelligas cuius gratia hæc illis exercitia proponere soleamus, tum quamobrem assiduis laboribus eosdem corpora exercere cogamus. Non profectò certaminum saltem gratia, vt præmia queant consequi (ad ea enim celebranda omnino perpauci illorum perueniunt) sed ob fructum longè maiorem qui inde ad vniuersam manat Remp. & quo ipsi fruuntur consimiliter. Siquidem aliud quoddam commune omnib. bonis ciuibus certamen est propositum, & corona non pinea, aut oleagina, aut contexta ex apijs, sed quæ in se comprehensim vniuersam hominum felicitatem complectatur, nempe libertatem dico, quæ cuiusque priuatim est, & communiter patriæ: prætereà diuitias, gloriam, honoris ac dignitatis gradus amplissimos, solennitatúmque patriæ fruitionem, rerum familiarium salutem

σηρίαν, καὶ συνόλως τὰ καλλίστα, ὧν ἄν τις ἔνξαιτο γενέσθαι οἱ παρὰ τῶν θεῶν. Ταῦτα πάντα τοῦ στεφάνου, ὅν φημι, συναπέπλεκται, καὶ ἐκ τῆς ἀγῶνος ἐκείνου περιγίγνεται, ἐφ' ὃν αἱ ἀσκήσεις αὗται, καὶ οἱ πόνοι ἄγουσιν. Ανά. εἶτα, ὦ θαυμάσιε Σόλων, τοιαῦτά μοι καὶ τηλικαῦτα ἔχων ἆθλα διεξιέναι, μῆλα καὶ σέλινα διηγοῦ, καὶ θαλλὸν ἐλαίας ἀγείας, καὶ πίτυν. Σό. καὶ μὴν, ὦ Αναχαρσι, οὐδ' ἐκεῖνά τοι ἔτι δόξει μικρὰ εἶναι, ὁπόταν ἃ λέγω, καταμαθοις. ἀπὸ γὰρ τοι τῆς αὐτῆς γνώμης γίγνεται, καὶ μέρη πάντα ταῦτα ἐστι μιγρὰ τοῦ μείζονος ἐκείνου ἀγῶνος, καὶ τοῦ στεφάνου, ὃν κατέλεξα τοῦ πανευδαίμονος. ὁ δὲ λόγος, οὐκ οἶδ' ὅπως ὑπερβὰς τὴν ταξιν, ἐκείσων πρότερον ἐπεμνήσθη, τῶν ἠσθμοῖ γιγνομένων, καὶ Ολυμπιασι, καὶ ἐν Νεμέᾳ. πλὴν ἀλλὰ νῦν (σχολὴν γὰρ ἄγομεν, καὶ οὐ,

lutem: atq; vt summatim dicam, pulcherrima quæq; quæ à dijs immortalibus quispiã assiduis votis sibi dari soleat expetere. Ex ijs omnibus ea quam dixi corona concinnata est, eáque ex certamine paranda contingũt, ad quod hæc exercitia atque labores ducunt. ANA. At tu, ô multis modis admirande Solon, cùm talia ac tanta mihi percensenda haberes præmia, poma atque apia commemoras, ac virentem syluestris oleæ ramum & pinum? SO. Atqui, ô Anacharsi, ne illa quidem tibi videbuntur modica, vbi quæ dicturus sum, intellexeris. Eodem enim consilio fiunt & illa, suntq; planè partes quædam exiguæ maioris illius certaminis atque coronæ per omnia felicis quam percensui. Nescio verò quo pacto oratio nostra confusa narrandi serie, ordine penitus præpostero, horũ prius commeminit quæ in Isthmo atque Olympijs & Nemea fieri consueuerunt. Veruntamen nos (summus enim ociosi, & tu-

κἠσὺ, ὡς φὴς, πεθυμῇ ἀκέαι) ἀναβαμοῦμεθα ῥᾳδίως πὸς τὴν ἀρχὴν, κἠ τὸν λοιπὸν ἀγῶνα, ἢν ὅν φημι πάντα ταῦτα ἐπιτηδεύσῃ. Anal. ἄμεινον, ὦ Σόλων, οὕτω. λαθ' ὁδὸν γὲ ἂν ἡμῖν ὁ λόγ@ μᾶλλον πεχωρόιη. ἠ πάλ' ἂν ἴσως ἀχθοίμην, μὴδ' ἐκείνων ἔτι λαταγελᾶν ἔτινα ἴδοιμι σκιωνυόμενον λοπίνῳ ἢ σκίνῳ ἐστεφανωμένον. ἀλλ' ἐ λοιπὸν, ἐς τὸ σύσκιον ἐκεῖσε ἀπελθόν]ε, λαθίσωμεν ἐπὶ τῶν θάκων, ὡς μὴ ἐνοχλοῖεν ἡμῖν ἐπικεκραγότες τοῖς παλαίουσιν. ἄλλως τε (ἀρύσιται γὲ) οὐκ τὸν ἥλιον ἔτι ῥᾳδίως ἀνέχομαι, ὀξὺν καὶ φλογώδη, ἐμπίπλον]α γυμνῇ τῇ κεφαλῇ· τὸν γὲ πῖλόν μοι ἀφειλεῖν οἴκοθεν ἔδοξεν, ὡς μὴ μόν@ ἐν ὑμῖν ξενίζοιμι ὢν σχήματι. ἃ δ' ὥρα τοῦ ἔτους], ὅτι πὲρ τὸ πυρωδέστατόν ἐσι τοῦ ἀέρ@, ὃν ὑμᾶς λυπᾶ φατὲ, πάντα λαταφλέγουτ@, καὶ τὸν ἀέρα ξηρὸν καὶ διακαῆ τιθέντος, ὅ, τε καίτυρος, aërémque aridítate

& tu, vt ais, audiendi cupidus es) facilè ad principium recurremus, ac commune illud certamen, cuius adminiculo omnia hæc parari confirmaui. AN. Præstat equidẽ ita facere. Inter cẽdũ vesrò in lõgũ nobis profluxit oratio. Et fortassẽ his citiꝰ iã persuadebor ne quem posthac ampliùs subsannem, quẽcunque oleꝫstro aut apio coronatum grauiùs atque iactantiùs incedentem conspexero. Ac si videtur, sub illam opacam progressi consideamus, ne illi disceptantes sua vociferatione nos conturbent. Quin aliàs etiam Solis (quid enim dissimulem?) sum impatiens, ita acuti & feruentis & nudum caput infestantis. Etenim tiaram domi consultò mihi abstuli, ne solus hîc inter vos peregrino & insueto habitu obambularẽ. Et iã quoꝺ anni tempus eſt quo ꝺ ſydus illud feruentiſsimũ exoritur, quod vos Canem dicitis, omnia exurens, Sole

ἥλιον κατὰ μεσημβρίαν, ἄνδρα ὑπὲρ κεφαλῆς ἐπικείμενον, φλογμὸν τοῦτον οὐ φορητὸν ἐμβάλλειν τοῖς σώμασιν. ὥστε καί σου θαυμάζω, ὅπως γηραιὸς ἤδη ἄνθρωπος, οὔτε ἱδρῶτι πρὸς τὸ θάλπος, ὅσον γε ἐγὼ, οὔτε ὅλως ἐνοχλούμενόν μοι ἔοικας, οὐδὲ περιβλέπεσθαί τι, ἔνθα ὑποδύσῃ, ἀλλὰ δίκην τὸν ἥλιον ὑπομαρῶς, Σόλ. οἱ μάταιοι γὰρ οὗτοι πόνοι, ὦ Ἀναχαρσι, καὶ αἱ συνεχεῖς ἐν τῷ παλῷ λυβισήσεις, καὶ αἱ ὑπάθειοι ἐν τῇ ψάμμῳ παλαιστρεῖαι, τοῦτο ὑμῖν τὸ ἀμαυρότατον παρέχουσι πρὸς τὰς τοῦ ἡλίου βολάς. καὶ οὐκ ἔτι πίλου δεόμεθα, ὃς τὴν ἀκτῖνα ἐμποδὼν ἐμβαλὼν ἀφανίζειν τῆς κεφαλῆς. ἀπίωμεν δ' οὖν, καὶ ὅπως μὲν, καθάπερ νόμοις, πειθήξεις, οἷς ἂν λέγω πρὸς σε, ὡς ἐξάπαντος πιστεύσῃ αὐτοῖς, ἀπ' ἐνθαῦτα ἂν σοι μὴ ὀρθῶς τι λέγεσθαι δοκῇ, ἀντιλέγειν ἐνθύς, μὴ διαφθείρειν τὸν λόγον.

Sole circa meridiem supra caput assistente, & eiusmodi feruorem intolerabilem corporibus inducente. Itaque demiror qui fiat, vt tu, cùm ætate sis planè confecta, non perinde vt ego sudore perfluas: neque prorsus à Sole infestari videris: neque vspiam locum vmbrosum exploras quem subires, sed æstum facilè & patienter toleras. So. Inanes illi & superuacanei labores, ô Anacharsi, & assiduæ in cœno volutationes subaëriæ, præterea in arena miseriæ, nobis hoc præstant, vt feruentis Solis radios facilè contemnamus: neque ampliùs ego meus pileo, vt Solem à contingendo capite prohibeat. Itaque sub vmbram concedamus. Noli verò ijs quæ dicturus sum, tanquam legibus mentem adhibere, vt per omnia fidem illis habeas: sed vbicunque aliquid parum rectè tibi dixisse videbor, statim illud contradicendo refelle, ac verba mea emendato.

δυοῖν γὰρ θατέρου παντως οὐκ ἂν ἁμάρτοιμεν, ἢ σὲ βεβαίως πεισθῆναι, ἐκχέαντα ὁπόσα οἴει ἀντιλεκτέα εἶναι, ἢ ἐμὲ ἀναδιδαχθῆναι, ὡς οὐκ ὀρθῶς γιγνώσκω περὶ αὐτῶν. καὶ ἐν τούτῳ πᾶσα ἄν σοι ἡ πόλις ἡ Αθηναίων, οὐκ ἂν φθαίνοι χάριν ὁμολογοῦσα. ὅσῳ γὰρ ἂν ἐμὲ παιδεύσῃς, καὶ μεταπαίσῃς πρὸς τὸ βέλτιον, ἐκείνην τὰ μέγιστα ἔσῃ ὠφελικώς. οὐδὲν γὰρ ἂν ἀπρυψαίμην αὐτὴν, ἀλλ' εὐθὺς εἰς τὸ μέσον καταθήσω φέρων. καὶ κατασὰς ἐν τῇ Πνυκὶ, ἐρῶ πρὸς ἅπαντας· ἄνδρες Αθηναῖοι, ἐγὼ μὲν ὑμῖν ἔγραψα τοὺς νόμους, οἵους ἂν ᾤμην ὠφελιμωτάτους ἔσεσθαι τῇ πόλει. ὁ δ' ξένος οὗτοσι, δείξας σὲ, ὦ Ανάχαρσι, Σκύθης μέν ἐστι, σοφὸς δὲ ὤν, μετεπαίδευσέ με, καὶ ἄλλα βελτίω μαθήματα καὶ ἐπιτηδεύματα ἐδιδάξατο. ὥστε

Etenim ab horum duorum alterutro me omnino haud aberraturum existimo. aut enim tibi constanter persuadebo, si non dissimulanter habueris quæ contradicenda sunt: aut ego de integro discam quàm non rectè de his senserim atque statuerim: quo nomine vniuersa Atheniensium Respublica tibi prolixè aget gratias. Quantum me enim docueris, atque ad saniorem sententiam suadendo pertraxeris, illam maximis beneficijs tibi obstringes. Neque hoc eam celabo, sed statim in medium adferam, ac stans in senatu his verbis vniuersos compellabo: Ego quidem vobis, ô ciues Athenienses, leges conscripsi, quas ego Reipublicæ vtilissimas fore arbitrabar. At hic hospes (te, ô Anacharsi, digito commonstrato) tametsi oriundus est ex Scythia, vir tamen multa ornatus sapientia, aliter mihi persuasit, & disciplinis vitæq; institutis longè melioribus imbuit.

Itaq;

ἔστω ἀντιγέτης ὑμῶν ὁ ἀνὴρ ἀ-
γαθὸς καὶ χαλκῦν αὐτῷ
ἀναστήσατε παρὰ τὸν ἐπωνυ-
μον ἐν πόλει, παρὰ τῷ Αθη-
νᾶ. νὴ Δία ἔγωγε, ὡς ἂν ἀσχυνοῖ-
το ἡ Αθηναίων πόλις, παρὰ
βάρβαρον καὶ ξένῳ τὰ συμφέρον-
τα ἐκμανθάνοντες. Αρ. Τί δ' ἐπαί-
νων ἆρα, ὃ ἐγὼ περὶ ὑμῶν
ἤκουον τῶν Αθηναίων, ὡς ἄγροικοί τε
φαίνοισθε ἐν τοῖς λόγοις· ἐπεὶ πόσ-
ον ἂν ἐγὼ νομίζω, μὴ πλάνης
ἄνθρωπος ἐφ' ἡμᾶς ἥκοι βιβλιω-
κὼς, ἄκρος τις ἄκρων ἐγὼ ἀμείβων, πόλιν δ' ὅστις οἰκῶν πώ-
ποτε, οὔτε ἄκρος τις, ἢ νῦν ἑωρα-
κὼς, περὶ πολιτείας λιχνεύοιμι, μὴ διδάσκοιμι αὐτόχθονας ἄν-
δρας πόλιν τοιαύτην ἀρχαιοτά-
την, τοσούτοις ἤδη χρόνοις ἐν
εὐνομίᾳ διατετηκότας, μὰ τὸν ἀπόλλω, ὦ Σόλων, ὦ ἑταῖρε, ὡς φα-
σίν, ἐξ ἀρχῆς μὴ μάθημα ἐγένε-
το, ἐπίσταμαι, ὅπως ἂν ἄλλη πόλις οἰκοῖτο, μὴ οἷς τισι
νόμοις κεκοσμημένη εὐδαιμονή-
σει.

Itaq; e ob sua in Rép. merita, ciuitate donetur, ac æneã illi statuam apud reliquos huius vrbis proceres erigite apud Mineruam. Persuasissimum verò habe, ciues Athenienses sibi nequaquam dedecori fore existimaturos, ab homine peregrino atque barbaro ea perdiscere, quæ sunt ex vsu Reip. ANA. *Hoc equidem erat quod ego de vobis Atheniensibus inaudieram, quòd in omnibus ferè sermonibus nasuti essetis illusores. Vnde enim ego homo agrestis & erro, qui omnem ætatem meam in plaustris degens contriui, subinde solum pro solo mutans, quique nunquam in vlla ciuitate habitaui, neque vnquam vllam nisi nunc primùm vidi, de administranda Rep. verba facerem, atq; adeò docerem homines indigenas hanc vrbem clarissimã optimis legi-*

bus fundatã tãtis tẽporib. incolẽtes? cũ primis verò te, ô Solon? cui hoc, vt phibent statim sub initiũ studio ac curæ fuit, nosse qb. procurationib. Resp q̃ optimè administraretur, tũ quarum legũ p̃scripto vtẽs quã floreniissima atq; felicissima reddere-

σεις. πλὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὡς νομοθέτῃ πειστέον σοι, καὶ ἀντερῶ, ἢν τι μοι δοκῇ μὴ ὀρθῶς λέγεσθαι, ὡς βεβαιότερον μάθοιμι· καὶ ἰδοὺ γὰρ, ἤδη ἐκφυγόντου τὴν ἥλιον, ἐν τῷ σωαιρεφεῖ ἐσμεν, καὶ καθέδρα μαλα ἡδεῖα καὶ εὔκαιρος, ἐπὶ ψυχροῦ τοῦ λίθου. λέγε οὖν τὸν λόγον ἐξ ἀρχῆς, καθότι τοὺς νέους πρᾶλαβόντες, ἐκ παίδων εὐθὺς διαπονεῖτε, καὶ ὅπως ὑμῖν ἄριστοι ἄνδρες ἀπεβαίνουσιν ἐκ τοῦ πηλοῦ, καὶ τῶν ἀσκημάτων τούτων, καὶ τί ἡ κόνις, καὶ τὰ κυβιστήματα συντελεῖ πρὸς ἀρετὴν αὐτοῖς· τοῦτο γὰρ δὴ μαλιστα ἐξ ἀρχῆς ἐνθὺς ἐπόθουν ἀκοῦσαι. τὰ δ' ἄλλα εἰς ὕστερον διδαξῇ με, κατὰ καιρὸν ἕκαστον, ἐν τῷ μέρει. ἐκείνου μέν τοι, ὦ Σόλων, μέμνη σό μοι, παρὰ τὴν ῥῆσιν, ὅτι πρὸς ἄνδρα βαρβαρον ἐρεῖς· λέγω δὲ, ὡς μὴ περιπλέκῃς, μὴ δ' ἀπομηκύνῃς τοὺς λόγους.

δὲ δὲ

tur. Veruntamen & in hoc tibi vt legumlatori mos gerendus est. Itaque tibi contradicam si qua mihi parum scitè aut rectè proponere videberis, tantùm in hoc, vt cuncta perpiscam certiùs. Et vide vt iam euitato sole simus in vmbra, neque desunt sedes percommodæ & amœnæ in hoc frigido lapide. Dic igitur orationem exorsus ab initio, quam ob rem statim à pueris iuuenes exerceatis laboribus. [f] Tum quemadmodum vobis viri optimi ex cœno illo & eiusmodi euadant exercitationibus. Insuper quid ad virtutem consequendã illis præstet adminiculi puluis, & istæ in cœno volutationes. hoc enim vel omniũ cupientissimè statim sub initium audire desiderabam. Reliqua verò in posterum me docebis, singula suo tempore. Hoc autem inter dicendum fac, Solon, cogites, ad virum barbarum te verba facturum. Dico autem ne de industria orationem nectendo, obscures, neque impendiò prodicas.

Vereor

δὲ δὰ γὰρ, μὴ ἐπιλανθάνωμαι τῶν πρώτων, εἰ τὰ μετὰ ταῦτα πολλὰ ἐπιῤῥέῃ. Σ. σὺ τοῦτο, ὦ Ἀνάχαρσι, ταμιεύσῃ ἄμεινον, ἔνθα ἄν τοι δοκῇ μὴ πάνυ ἀφὴς ὁ λόγος εἶναι, ἢ πόῤῥω ποι ἀπαλλαγῶσι εἰκῇ ῥέων, ἐρήσῃ γὰρ μεταξὺ ὅ, τι ἂν ἐθέλῃς, καὶ δακόψεις αὐτοῦ τὸ μῆκος. ἢν μέν τοι μὴ ἐξαγώνια, μὴ δὲ πόῤῥω τοῦ σκοποῦ τὰ λεγόμενα ἢ κωλύσει οὐδὲν, οἶμαι, εἰ καὶ μακρὰ λέγοιτο, ἐπεὶ καὶ τῇ βουλῇ τῇ ἐξ Ἀρειοῦ πάγου, ἥπερ τὰς, φονικὰς ἡμῖν δίκας δικάζει, πάτριον οὕτω ποιεῖν. ὁπόταν γὰρ ἀνελθοῦσα εἰς τὸν πάγον συγκαθέζηται, φόνου ἢ τραύματος ἐκ προνοίας, ἢ πυρκαϊᾶς δικάζοντες, ἀπαλλάτοται λόγος ἑκατέρῳ τῶν κεινομένων, καὶ λέγουσιν ἐν τῷ μέρει, ὁ μὲν διώκων, ὁ δὲ φεύγων, ἢ αὐτοί. ἢ ῥήτορας ἀναβιβάζονται, τοὺς ἐροῦντας ὑπὲρ αὐτῶν. οἱ δὲ ἐστ' ἂν μὲν περὶ τῶν πράγματος λέγωσιν,

Vereor enim ne prima mihi excidant, si nimiùm multa per te adducta fuerint. SOL. [g] *Tu quidem hoc, ô Anacharsi, longè meliùs constitues, vbicunque parùm perspicua tibi videbitur oratio, aut alicubi prorsus à verò aberrare temerè fluendo, licebit enim hanc tibi interrogando quotiescunque libitum fuerit, interpellare, eiúsque prolixitatem decurtare. Quanquam vbi non prorsus ab instituto aliena, aut à scopo in totum abhorrentia dicuntur, nihil vetat orationem paulò longiùs progredi: quoniam & senatui Areopagitico, cui rerum capitalium iudicia cognoscenda sunt, à maioribus vsque accepto more ita factitare solenne est. Ingressi enim in* [h] *Areopagum considunt, cædis aut vulneris ex destinato inflicti, aut incendij causam cognituri: deinde vtrique iure cõtendentium dicendi copia permittitur. Dicunt verò alternis vicib. & qui litem intendit, & qui reus est, aut ipsi per se, aut rhetorum sibi conducunt operam, quibus causa oranda est. Illi ergo quãdiu ea quæ ad rẽ attinent,*

λέγωσιν, ἀνέχεσθαι ἡ βουλὴ καθ' ἡσυχίαν ἀκούουσα. ἢν δέ τις ἢ προοίμιον ἅπαν περὶ τοῦ λόγου, ὡς ἐννοιρους ἀπεργάσηται αὐτούς. ἢ οἰκτον ἢ δέησιν ἔξωθεν ἐπάγοι τῷ πράγματι, οἷα πολλὰ ἡμῖν ὁρῶμεν παῖδες ἐπὶ τοὺς δικαστὰς μηχανώμενα, πρὶν λαβεῖν ὁ κήρυξ κατασιώπησιν ἐνθύς, ἐπὶ τῶν ληρῶν πέδας τῷ βουλῇ, καὶ περιπέπλεγται τὸ πρᾶγμα ἐν τοῖς λόγοις, ὡς γυμνὰ τὰ γιγνόμενα οἱ Ἀρεοπαγῖται βλέπουσιν. ὥστε καὶ σὲ ὦ Ἀνάχαρσι, Ἀρεοπαγίτην ἐν τῷ πρόσθεν ποιεῖσθαι ἐγνωκε. καὶ οὐκέτ' ἐᾷ βουλὴ μὲν νόμον ἄκυρον, καὶ σιωπᾶν δίκαιον, ἢ ἄσθμα κατάρρυτον ὀργυρούμενον. ἄχει δ' ἂν οἰκεῖα τῷ πράγματι λέγεσθαι, ἐξέσω ἀρμυκαίων. ἐδὲ γὰρ ὑφ' ἡλίῳ ἔτι ποιησόμεθα τὴν σωτοίαν, ὡς ἄχθεσθε, εἰ ἀκτένοιτο ἡ ῥῆσις, ἀλλά τι σκιὰ πυκνὴ, καὶ ἡμᾶς σχολὴ ἄγομεν.

dixerint, perferūtur à Senatu, auscultante cum silentio. Cæterùm si quis meditato proœmio orationem exorsus fuerit, vt iudicum animos aliqua benevolentia sibi propensiores faciat, aut miserationem, aut præcipuam aliquam orationis vim atq; potentiā causæ adduxerit, qualia permulta rhetorum filij machinantur, vt hisce verborum præstigijs iudicum præstringant oculos: progressus actuum præco illi indicit silentium, nō permittens rhetori ad Senatum nugandi libertatem, ac verbis causæ inuoluēdæ potestatē, quò minus Arcopagitæ ea quæ facta sunt nudè queant perspicere. Itaq; & te, ô Anacharsi, in præsens quidem Areopagitā cōstituo, ac iuxta senatus legē à me conditā auscultā, meq; silentio indicto compesce, vbi extra causam inutiliter rhetoricantem senseris. Quandiu verò ea quæ ad causam attinet, dicentur, licebit orationem extendere. Neque enim amplius sole sub ardenti colloquimur, vt magnopere dolendum sit si in longum producta fuerit oratio. Sed & vmbra planè densa est, & nos in præsentia ocium agimus.

ANA-

Ἀναχ. Ἐυγνώμονα ταῦτα, ὦ Σόλων. καὶ ἔγωγε ἤδη χάριν οὐ μικρὰν οἶδά σοι καὶ ἐπὶ τούτοις, ὅτι παρέργον τοῦ λόγου, καὶ τὰ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ γιγνόμενά μοι διδάξῃς, θαυμάσια ὡς ἀληθῶς, καὶ ἀγαθῶν βουλευτῶν ἔργα, πρὸς ἀληθείαν οἰσόντων τῷ ψηφον. ἐπὶ τούτοις οὖν ἤδη λέγε, καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης ἐγὼ (τοῦτο γὰρ ἔθου μοι) κατὰ σχῆμα τῆς βουλῆς ἀκούσομαί σου. Σόλ. οὐκοῦν δεῖ βραχέων πρακούσαι καί σε, ἃ περὶ πόλεως καὶ πολιτῶν ἡμῖν δοκεῖ. πόλιν γὰρ ἡμεῖς οὐ τὰ οἰκοδομήματα ἡγούμεθα εἶναι, οἷον, τείχη καὶ ἰσθμοὺς, καὶ νεωσοίκους, ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὥσπερ σῶμά τι ἑδραῖον καὶ ἀκίνητον, ὑπάρχειν εἰς εὐσταθείαν καὶ ἀσφάλειαν τῶν πολιτευομένων, τὸ δὲ πᾶν μέρος, ἐν τοῖς πολίταις τιθέμεθα· τούτους γὰρ εἶναι τοὺς ἀναπλη-

ANA. Perbenigna sunt ista quæ dicis, ô Solon. Atque ego ob hæc magnam tibi habeo gratiam, quòd hac orationis tuæ digressiuncula etiam ea quæ in Areopago fieri consueuerunt, mihi humaniter exposueris, admiranda profectò, ac bonorum senatorum opera, veritati suffragantium. Iam igitur de illis differe, ac ego Areopagita (hunc enim me esse voluisti) pro more iudicum vestrorum tibi dicenti dabo operam. SO. Proinde paucis tibi antè audiendum est, quam nos de ciuitate ac ciuibus opinionem obtineamus. Siquidem nos ciuitatem non ædificia illa esse existimamus, cuiusmodi sunt muri, deluibra, & alia, sed hæc tanquam corpus quoddam firmum esse atq; immobile ad receptum & securitatem hominum vrbem incolentium. Omnem verò vim atque auctoritatem in ciuibus sitam esse arbitramur, hos

ναπληροῦντας καὶ δα-
ταττοντας, καὶ ἐπιτελοῦν-
τας ἕκαστα καὶ φυλαττοντας,
οἷόν τι ἐν ἡμῖν ἑκάστῳ ἐστὶν
ἡ ψυχή. τοῦτο δὴ τοίνυν κα-
τανοήσαντες, ἐπιμελούμε-
θα μὲν ὡς ὁρᾷς, καὶ τοῦ σώ-
ματος τῆς πόλεως, κατα-
κοσμοῦντες αὐτὸ, ὡς κάλ-
λιστον ἡμῖν εἴη, ἔνδοθέν τε
οἰκοδομήμασι κατεσκευασ-
μένον, καὶ ταῖς ἔκτοθεν ταύ-
ταις περιβολαῖς, ἐς τὸ ἀσφα-
λέστατον περιπεφραγμένον.
μάλιστα δὲ καὶ ἐξαπαντος
τοῦτο πεποιήμεν, ὅπως οἱ πο-
λῖται ἀγαθοὶ μὲν τὰς ψυ-
χὰς, ἰσχυροὶ δὲ τὰ σώμα-
τα γίγνοιντο. τοὺς γὰρ τοι-
ούτους σφίσι τε αὐτοῖς κα-
λῶς χρήσεσθαι, ἐν εἰρήνῃ
συμπολιτευομένους, καὶ ἐκ
πολέμου σώσειν τὴν πόλιν,
καὶ ἐλευθέραν καὶ ἐνδαί-
μονα διαφυλάξειν. τὴν μὲν
δὴ πρώτην ἀνατροφὴν αὐ-
τῶν, μητράσι καὶ τίτθαις,
καὶ παιδαγωγοῖς ἐπιτρέπομεν,
ἑπὸ παιδείαις ἐλευθερίοις ἄ-
γειν τε καὶ τρέφειν αὐτούς.
ἐπειδὰν

enim esse qui cuncta implent, singula ordinant, omnia perficiunt atque custodiunt, quali in nobis singulis gubernandis officio anima fungitur. Hoc ergo intelligentes, sanè sedulam curam habemus ciuitatis corpus non negligendi, exornantes illud, vt quammaximè niteat, cùm intus visendis ædificijs adornatum, tum externè munitis & firmissimis propugnaculis circumseptum. [n] Cumprimis verò omnem curam impendimus vt ciues & mente boni, & corpore efficiantur validi. Tales enim ipsi sibi prodesse in pace possunt, vnà Rempub. administrantes, neque non in bello ciuitatis libertatem atque salutem seruare atque propugnare. [o] Primam itaque illorum educationem matribus atq; nutricibus & pædagogis formandam permittimus, vt disciplinis liberalibus eosdem imbuant atque educent.

Cæterùm

ἐπειδὰν δὲ συνεῖοι ἤδη γίγνωνται τῶν καλῶς ἐχόντων καὶ αἰδῶς καὶ ἐρύθημα καὶ φόβος, καὶ ἐπιθυμία τῶν ἀρίστων ἀναφύηται αὐτοῖς, καὶ αὐτὰ ἤδη τὰ σώματα ἀξιόχρεα δοκῇ πρὸς τοὺς πόνους, παγιώτερα γιγνόμενα, καὶ πρὸς τὸ ἰσχυρότερον συνιστάμενα, τηνικαῦτα ἤδη παραλαβόντες αὐτοὺς, διδάσκομεν, ἄλλα μὲν τῆς ψυχῆς μαθήματα καὶ γυμνάσια πρετιθέντες, ἄλλως δὲ πρὸς τοὺς πόνους καὶ τὰ σώματα ἐθίζοντες. οὐ γὰρ ἱκανὸν ἡμῖν ἔδοξε τὴ μόνον φῦναι, ὡς ἔφυ ἕκαστος, ἤ τοι κατὰ τὸ σῶμα, ἢ κατὰ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ παιδεύσεως καὶ μαθημάτων ἐπ' αὐτοὺς δεόμεθα, ἀφ' ὧν τά τε εὐφυῶς δακείμενα, βελτίω παραπολὺ γίγνοιντο ἄν, καὶ τὰ φαύλως ἔχοντα μετακοσμοῖτο πρὸς τὸ βέλτιον. καὶ τὸ παράδειγμα ὑμῖν πατὰ τῶν γεωργῶν, οἱ τὰ φυτὰ μέχρι μὲν πρόσγεια καὶ νήπιά ἐστι, σκέπουσι, καὶ περιφράττου-

Cæterùm vbi iam honestatem per ætatem sapere cœperint, ac vnà cum illis verecundia & pudor & metus, neque non rerum præstantissimorum concupiscentia enata fuerit, ipsaq; corpora laboris patientia visa sunt, membrorum robore solidiora facta, ac iustis viribus consistentia: tunc iam illos assumptos docemus, alijs quidem animi disciplinis propositis, aliter etiam erga labores perferendos ipsorum corpora assuefacientes. Neque enim satis esse existimamus tantùm natos esse, vt quisque natus est, quantum ad corpus & animum excolendum attinet: sed præceptionibus etiam & disciplinis ad eos rectè instituendos nobis opus est. Hac enim sedulitate & iuuenum industria alitur atque augetur, animi verò & corporis vitia emendantur. P Huius rei exemplum ab agricolis sumimus, qui quamdiu plantæ adhuc sunt humiles & teneræ, eas conte-

ειφράττουσιν, ὡς μὴ βλάπτοιντο ὑπὸ τῶν πνευμάτων: ἐπειδὰν δὲ ἤδη παχύνηται τὸ ἔρνος, τηνικαῦτα περιτέμνουσί τε τὰ περιττὰ, καὶ παραδιδόντες αὐτὰ τοῖς ἀνέμοις δονεῖν καὶ διασαλεύειν, καρπιμώτεα ἐξεργάζονται, τὴν μὲν τοίνυν ψυχὴν μουσικῇ τὸ πρῶτον καὶ ἀριθμητικῇ ἀναῤῥιπίζομεν, καὶ γράμματα γράψασθαι, καὶ τρῶς αὐτὰ ἐπιλέξασθαι διδάσκομεν. πρῖοῦσι δὲ ἤδη, ὑφῶν ἀνδρῶν γνώμας, καὶ ἔργα παλαιὰ, καὶ λόγους ὠφελίμους ἐν μέτροις κατακοσμήσαντες, ὡς μᾶλλον μνημονεύοιεν, ῥαψῳδοῦμεν αὐτοῖς. οἱ δὲ καὶ ἀκούοντες ἀριστείας τινὰς, καὶ πράξεις ἀοιδίμους, ὀρέγονται κατὰ μικρὸν, καὶ πρὸς μίμησιν ἐπεγείρονται, ὡς καὶ αὐτοὶ ᾄδοιντο, καὶ θαυμάζοιντο ὑπὸ τῶν ὕστερον, οἷα πολλὰ Ησίοδός τε ἡμῖν καὶ Ομηρος

gunt atq; fulciunt, ne venti violentia accepto detrimento perfringantur. vbi verò iam iustum robur collegerint, tunc inutiles & superfluos ramos amputant, easq; ventorum arbitrio mouēdas atque agitandas permittentes, fructuosiores efficiunt. Itaque ¶ mentem iuuenum primùm Musica atque Arithmetica excolimus, ac literarum formas pingere, easdemqúe excellenter pronunciare docemus. ʳDeinde ætatis progressu adultioribus sapientum virorum sententias, res olim fortiter gestas à maioribus, tum orationes quoque vtiles versibus exornatas, quò tenaciùs atque fideliùs memoria teneant, illorum auribus frequenter occinimus. Illi autem auditis fortium virorum virtutibus, & rebus memorabilibus, paulatim ista desiderare occipiunt, ac demum ad imitationem accenduntur, vt & ipsi celebrentur, & in cœlum ferantur à natu iunioribus pòst futuris: cuiusmodi multa nobis ab Hesiodo atque Homero

Ομηρ. ἐποίησαν. ἐπεὶ δὲ πλησιάσασι πρὸς τὴν πολιτείαν, ᾗ δίκη αὐτὸς ἤδη μετα χειρίζω τὰ κοινὰ, καί τοι ἔξω τ' ἀγῶνος ἴσως ταῦτα. δ' ὅπως τὰς ψυχὰς αὖτ' ἀσκήσω, ἐξ ἀρχῆς προὔκειτο ἀπεῖν, ἀλλὰ διότι τοῖς δικάζοις πόνοις καταγυμνάζειν αὐτὸς ἀξιῶ, ὥστ' αὐτὸς ἐμαυτῷ σιωπᾶν προστάττω, δ' πειμένας ἡμέρας, δὴ τ' Αρεοπαγίτην σε, ὃ ὑπ' ἀδοῦς, οἶμαι, ἀνέχῃ λυπροῦντα ἤδη τοσαῦτα, ἔξω τ' πράγματος. Ανάχ. ἐπί μοι, ὦ Σόλων, πρὸς δὴ, τὰς τὰ ἀναγκαιότατα μὴ λέγοντας ἐν Αρείῳ πάγῳ, ἀλλὰ ἀρσιωπῶντας. δὲ ἐν τῇ βουλῇ πρόσιμον ἐπιζημίωτα; Σό. τί τ' τοῦτο ἤρου μ'; δ' πω γὰρ δῆλον. Ανά. ὅτι τὰ κάλλιστα, καὶ ἐμοὶ ἀκοῦσαι ἥδιστα παρεῖς, τὰ περὶ τῆς ψυχῆς, τὰ ἥκιστ' ἀναγκαῖα λέγειν διανοῇ, γυμνάσια, καὶ σμικρονήσεις τῶν σωμάτων.

Σό. μὲ-

Homero luculentissimè perscripta sunt. Porrò autè vbi ad Reipub. procurationè se iam cõtulerint, illisq; publica officia obeũda sunt. & Sed hæc forte esse à præsenti instituto discrepant. neque enim quibus rationibus illorum mentè excolere soleamus, sub initium dicere decretũ erat. sed quam ob rem hisce laboribus eosdem exercere dignũ arbitraremur, explicare fuit in animo. Itaque mihi ipsi silentium iniungo, non expectato præcone neque te Areopagita, qui, vt ego suspicor, ductus reuerentia tanta extra causam nugantem me pertulisti. ANA. *Dic mihi, Solon, cuius rei gratia Senatui visum est, nulla pœna afficiendos esse res maximè necessarias non dicentes, sed silentio prætereuntes?* SOL. *Cur hoc ex me quæsisti?*

nondum enim intelligo. ANA. *Quoniam rebus omnium pulcherrimis, & mihi auditu iucundissimis prætexitis, nempe quibus exornatur animus exercitia non perinde necessaria, & labores corporum percensere cogitas.*

SOL.

Σό. μέμνημαι γὰρ, ὦ γενναῖε, τῶν ἀπ' ἀρχῆς προῤῥήσεων, καὶ ἀποπλανᾶν οὐ βούλομαι τὸν λόγον, μή σου ἐπιταράξῃ τὴν μνήμην ἐπιῤῥέων. πλὴν ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἐρῶ διὰ βραχέων, ὡς οἷόν τε. τὸ γὰρ ἀκριβὲς τῆς περὶ αὐτῶν διασκέψεως, ἑτέρου ἂν εἴη λόγου. ῥυθμίζομεν οὖν τὰς γνώμας αὐτῶν, νόμους τε τοὺς κοινοὺς ἐκδιδάσκοντες, οἳ δημοσίᾳ πᾶσι πρόκεινται ἀναγινώσκειν, μεγάλοις γράμμασιν ἅμα ἀναγεγραμμένοι, κελεύοντες ἅ, τε χρὴ ποιεῖν, καὶ ὧν ἀπέχεσθαι, ἐν ἀγαθῶν ἀνδρῶν συνουσίαις, παρ' ὧν λέγειν τὰ δέοντα ἐκμανθάνουσι, καὶ πράττειν τὰ δίκαια, καὶ ἐκ τοῦ ἴσου ἀλλήλοις συμπολιτεύεσθαι καὶ μὴ ἐφίεσθαι τῶν αἰσχρῶν, καὶ ὀρέγεσθαι τῶν καλῶν, βίαιον δὲ μηδὲν ποιεῖν. οἱ δὲ ἄνδρες οὗτοι, σοφισταὶ καὶ φιλόσοφοι πρὸς ἡμῶν ὀνομάζονται. καὶ μέν τοι καὶ ἐς τὸ

SOL. Memor sum eorum, ô generose, quæ initiò præfatus sum, ac orationē temerè ab instituto aberrari nolui, ne citra ordinem effluendo, tuam confunderet memoriā. Veruntamen & hæc quàm potero paucissimis perstringam: si quidem harum rerum accuratior disputatio propriam orationem videtur requirere. Proinde illorum mentes saluberrimis opinionibus imbuimus atque formamus, communes leges exactè perdocentes, quæ in publico magnis descriptæ literis, omnibus legendæ proponūtur, quæ fugienda, quæque facienda sunt imperantes. Tum quòd integerrimorum virorum conuictu vtendum sit, apud quos ea quæ decent perdiscunt: tum iusta facere, tum ex æquo inter se versari in Rep. neque vllam rem turpem peruersè appetere, sed rerum honestarum tangi desiderio: nihil autem alteri per iniuriam facere. Illi autem de quibus dixi sapientibus. [t] Sophistæ atque Philosophi apud nos appellantur. Præterea ipsos quoque in theatrum

τὸ θέατρον συνάγοντες αὐτοὺς, δημοσίᾳ παιδεύομεν ὑπὸ κωμῳδίας καὶ τραγῳδίας, ἀρετάς τε ἀνδρῶν παλαιῶν καὶ ἁμαρτίας θεώμενοι, ὡς τῶν μὲν ἀπεχόμενοι, ἐπ' ἐκείνας δὲ σπουδαίοις. τοῖς δέ γε κωμῳδοῖς, καὶ ἀκροᾶσθαι, καὶ παίζειν ἐφίεμεν εἰς τοὺς πολίτας, οὓς ἂν ἀσχᾷ, καὶ ἀνάξια τῆς πόλεως ἐπιτηδεύοντας ἄνθρωπος, αὐτῶν τε ἐκείνων χάριν· ἀμείνους γὰρ οὕτω γίγνονται ὀνειδιζόμενοι, καὶ τῶν πονηρῶν ὡς φεύγοιεν τὸν ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις ἔλεγχον, Ἀνάχ. ἔδοξεν, ὦ Σόλων, οὓς φῂς· τοὺς τραγῳδοὺς καὶ κωμῳδοὺς, εἰ γε ἐκεῖνοί εἰσιν. ὑποδήματα μὲν βαρέα καὶ ὑψηλὰ ὑποδεδεμένοι, χρυσᾶς δὲ τανίας πρὸ ἐσθῆτα περιπεπλεγμένοι, ἁρμάτιον δὲ ἐπικάμπιον παγγέλοια, ἐκκρουόμενα, παμμεγέθη· αὐτοὶ δὲ ἔνδοθεν μεγάλα τετιτραγῳδηκότες, καὶ διεβόων, οὐκ οἶδ' ὅπως, ἀσφαλῶς

theatrum collectim perductos erudimus, in publico comœdiarum ac tragœdiarum scenicis actionibus præscorum virorum virtutes atque vitia spectantes, vt ab his auersi, ferenti studio ad illas complectendas contendant. Liberam quoque prauos ciues dicteriis incessendi atque inuadendi facultatem poëtis Comicis permittimus, quoscunque turpia atque flagitiosa & Reipublicæ dignitate indigna exercentes intellexerint. Horum enim opera malè audientes, meliores euadunt, vt posthac vulgi reprehensionem ob paria facinora effugiant. ANA. Noui quos dicas, ô Solon: Tragicos, & Comicos, si illi sunt latis & altis subnixi calceamentis, aureis autem tenuis per vestem variegati, laruis verò induti planè ridiculis, & magnùm hiantibus. Verùm ipsi intus intenso clamore vociferabantur, incedebantque nescio quomodo securè talibus

λῶς ἐν τοῖς ἑποδήμασι. Διονύσῳ δ᾽, οἶμαι, τότε ἡ πόλις ἐώρταζεν, οἱ δὲ κωμῳδοὶ βραχύτεροι ἢ ἐκείνων, καὶ πεζοὶ καὶ ἀνθρωπινώτεροι, καὶ ἧττον ἐβόων· κράνη δὲ πολὺ γελοιότερα, καὶ τὸ θέατρον γοῦν ἅπαν ἐγέλη ἐπ᾽ αὐτοῖς. ἐκείνων δὲ τῶν ὑψηλῶν σκυθρωποὶ ἅπαντες ἤκουον, οἰκτείροντες, οἶμαι, αὐτοὺς, πέδας τηλικαύτας ἐπισυρομένους. Σό. οὐκ ἐκείνους, ὦ γαθὲ, ᾤκτειρον, ἀλλὰ ποιητὴς ἴσως ἀρχαίαν τινὰ συμφορὰν ἐπεδείκνυτο τοῖς θεαταῖς, καὶ ῥήσεις οἰκτρὰς ἐπραγῴδει πρὸς τὸ θέατρον, ὑφ᾽ ὧν ἐς δάκρυα κατεσπῶντο οἱ ἀκούοντες. εἰκός δέ, σε καὶ αὐλοῦντας ἑωρακέναι τινὰς τότε, καὶ ἄλλους συνάδοντας, ἐν κύκλῳ συνεστῶτας, οὐδ᾽ αὐτὰ, ὦ Ἀνάχαρσι, ἀχρεῖα ᾄσματα καὶ αὐλήματα. τούτοις δ᾽ οὖν ἅπασι, καὶ τοῖς τοιούτοις παραθηγόμενοι τὰς ψυχὰς, ἀμείνους ἡμῖν γίγνονται.

τὰ δὲ

libus induti calceamentis. Et nisi fallor, tunc ciuitas celebrabat Dionysia. Porrò Comici cæteris erant humiliores & pedestres, laruas tamen habebant multò etiam magis ridiculas, quos vniuersum theatrum risu prosequebatur. Sedenim alios altiores nemo non tristi atque contracta fronte audiebat: eorumque, vt opinor, omnes commiserabantur, tantas pedicas pertrahentium. So. *Non illorum, ô bone, miserti sunt, sed poëta fortasse priscam aliquam & miserandam calamitatem in scenam adduxit visendam spectatoribus, orationesque miserationis plenas audiente theatro tragica actione habuit, quibus in luctum atque lachrymas auditores pertracti sunt. Verisimile autem est & tibicinas te vidisse, tum alios canentes in medio theatri constitutos. Iam neque hanc canendi rationem & vsum tibiarum inutilem esse censemus, verùm ijs omnibus atque eiusmodi mentem acuentes, meliores nobis reddimus.*

Cæterùm

τὰ δὲ δὴ σώματα, ὅπερ μάλιστα ἐπόθεις ἀκοῦσαι, ὧδε καταγυμνάζομεν· ἀρχαλύσαντες αὐτὰ, ὡς ἔφην, οὐκέτι ἁπαλὰ, καὶ τέλεον ἀσυμπαγῆ ὄντα, πρῶτον μὲν ἐθίζειν ἀξιοῦμεν πρὸς τὸν ἀέρα, συνοικειοῦντες αὐτὰ ταῖς ὥραις ἑκάσταις, ὡς μήτε θάλπος δυσχεραίνειν, μήτε πρὸς κρύος ἀπαγορεύειν. ἔπειτα δὲ χρίομεν ἐλαίῳ καὶ καταμαλάττομεν, ὡς εὐτονώτερα γίγνοιντο· ἄτοπον γὰρ, εἰ τὰ μὲν σκύτη νομίζομεν ὑπὸ τοῦ ἐλαίου μαλαττόμενα, δυσραγέστερα, καὶ πολλῷ διαρκέστερα γίγνεσθαι, δεκρά γε ἤδη ὄντα, τὸ δὲ ἔτι ζωῆς μετέχον σῶμα, μὴ ἂν ἄμεινον ἡγοίμεθα ὑπὸ τοῦ ἐλαίου ἐπιτεθήσεσθαι. τοὐταῦθεν ποικίλα τὰ γυμνάσια ἐπινοήσαντες, καὶ διδασκάλους ἑκάστων ἐκιστήσαντες, τὸν μέν τινα πυκτεύειν, τὸν δὲ παγκρατιάζειν διδάσκομεν, ὡς τούς τε πόνους καρτερεῖν ἐθίζοιντο, καὶ

Cæterùm corporâ, quod omnium maximè audire desideras, ad hunc modum exercemus: exutis (vt initiò dixi) vestimentis, primùm illa ad aërem assuefacimus, non ampliùs tenera & imbecilla existentia, omnibus eadem temporibus accommodantes, vt neque feruentem Solis æstum grauiter ferant, neque rursum algoris sint impatientia. Deinde ea ipsa oleo perungimus atque emollimus, vt habiliora firmioraq; reddantur. Siquidem absurdum est, si coria oleo emollita atque peruncta, ruptioni minus obnoxia, ac diutiùs duratura existimamus, quæ iam sunt emortua: corpus autem adhuc vita animatum, nequaquam meliùs fore vsu olei opinaremur. Mox varijs excogitatis exercitijs, ac singulorum magistris constitutis, hunc quidem pugillatu, alterum verò x pancratio decertare docemus, vt laboribus tolerandis assuefiant, pariterq;

καὶ ὁμόσε χωρεῖν ταῖς πληγαῖς, μηδὲ ἀπρεπέποιντο δέει τῶν τραυμάτων. τοῦτο δὲ ἡμῖν δύο τὰ ὠφελιμώτατα ἐξεργάζεται ἐν αὐτοῖς, θυμοειδεῖς τε παρασκευάζον ἐς τοὺς κινδύνους, καὶ τῶν σωμάτων ἀφειδεῖν, καὶ πρόσετι ἐῤῥῶσθαι καὶ καρτεροὺς εἶναι. ὅσοι δὲ αὐτῶν κάτω συνεγνευκότου παλαίουσι, καταπίπτειν τε ἀσφαλῶς μανθάνουσι, καὶ ἀνίστασθαι εὐμαρῶς, καὶ ὠθισμοὺς καὶ περιπλοκὰς καὶ λυγισμοὺς, καὶ ἄγχεσθαι δύνασθαι, καὶ ἐς ὕψος ἀναβαστάσαι τὸν ἀντίπαλον, οὐκ ἀχρεῖα οὐδὲ οὗτοι ἐκμελετῶντες, ἀλλὰ ἓν μὲν τὸ πρῶτον καὶ μέγιστον ἀναμφιβόλως κτώμενοι· δυσπαθέστερα γὰρ, καὶ καρτερώτερα τὰ σώματα γίγνονται αὐτοῖς δαπονούμενα. ἕτερον δὲ οὐδὲ αὐτὸ μικρόν. ἔμπειροι γὰρ δὴ ἐκ τούτου καθίστανται, εἴ ποτε ἀφίκοιν-

riterq́ ictuum declinandorum periti euadant, neque metu auersentur vulnera. Cæterùm hæc exercitatio duas maximas vtilitates apportat iuuenibus: nam & animosos eos reddit ad subcunda pericula, corporibus non parcentes: præterea Y vt prospera vtantur valetudine, sintque per omnia robusti, & laborum patientes. Quotquot autem illorum deiecto in terram vultu luctantur, & securè procidere, & promptè exurgere eadem discunt opera, vt & tenaciter amplecti, & loco mouere, & præfocare, & in altum sustollere possint aduersarium. Quæ sanè non sunt inutilia habenda exercitia, sed vnum illud atque adeò maximum statim initiò sibi præparant. Etenim firmiora fiunt & robustiora corpora, quæ talibus exercentur laboribus. Alterum verò neque ipsum modicum est: ex hoc enim consequuntur peritiam, si quando in

ἀφίκοιντο εἰς χρεῖαν τῶν μαθημάτων τούτων ἐν ὅπλοις. δῆλον γὰρ, ὅτι καὶ πολεμίῳ ἀνδρὶ ὁ τοιοῦτος συμπλακεὶς, καταῤῥίψει τὲ θᾶττον ἑποσκελίσας, καὶ καταπεσὼν εἴσεται ὡς ῥᾷστα ἐξανίστασθαι. πάντα γὰρ ταῦτα, ὦ Ἀνάχαρσι, ἐπ' ἐκεῖνον τὸν ἀγῶνα ποιεζόμεθα, τὸν ἐν τοῖς ὅπλοις, καὶ ἡγούμεθα πολὺ ἀμείνοσι χρήσασθαι τοῖς οὕτως ἀσκηθεῖσιν, ἐπειδὰν πρότερον αὐτ' γυμνὰ τὰ σώματα καταμαλάξαντες καὶ διαπονήσαντες, ἐῤῥωμενέστερα καὶ ἀλκιμώτερα ἐξεργασώμεθα, καὶ κοῦφα καὶ εὔτονα, καὶ τὰ αὐτὰ βαρέα τοῖς ἀνταγωνισταῖς. ἐννοεῖς γὰρ, οἶμαι, τὸ μετὰ τοῦτο, οἵους εἰκὸς σὺν ὅπλοις ἔσεσθαι, τοὺς καὶ γυμνοὺς ἂν φόβον τοῖς δυσμενέσιν ἐμποιήσοντας, οὐ πολυσαρκίαν ἀργὸν καὶ λευκὴν ἢ ἀσαρκίαν μετὰ ὠχρότητος ἐπιδεικνυμένους, οἷα γυναικῶν σώματα, ὑπὸ σκιᾷ μεμαρασμένα, τρέμοντα, ἱδρῶτί

do in necessitatem adducti fuerint talium disciplinarum in armis. Quippe in confesso est, quòd & hostem talis complexus citiùs supplantatum prosternet, & prolapsus ipse quamfacillimè noscet exurgere. Hæc enim omnia, ô Anacharsi, ad verum illud certamen, quod in armis peragitur, referre solemus: planéque in eam opinionem descendimus, vt certò putemus longè melioribus nos vsuros ita exercitatis, posteaquàm primùm illorum nuda corpora emollita atque exercitata & robustiora reddidimus, neque minùs leuia & habilia, eadémque aduersarijs grauia effecerimus. Intelligis enim, nisi fallor, cuiusmodi illi armati futuri sint, qui nudo saltem corpore terrorem hostibus incutiunt, neque immodicam ostendentes corpulentiam, & segnem & candidam, aut nimiam quoque corporis macritudinem pallore deformatam: qualia ferè sunt mulierũ corpora sub vmbra marcescentia, trepidantia,

ἱδρῶτι τι ἀνθὺς ποικῶ ῥόμενα, καὶ ἀσμαίνοντα ὑπὸ ἥλιου καίοντος, καὶ μάλιστα ἰῶ, καὶ ὁ ἥλιος, ὥσπερ νῦν, τὸ μεσημβρινὸν ἐπιφλέγῃ. οἷς τί ἂν τις χρήσαιτο πιῶσι, καὶ ἅμα ἱδρῶσι, καὶ ἀναπνέουσι, καὶ ἅμα ἰδοιμεν, ἀνθὺς παραπλησίοις, καὶ προαποθνήσκουσι, πρὶν ἐντὸς βόλους γένεσθαι, καὶ ἀκόντων ἐλθεῖν ζῶς πολεμίοις; οὗτοι δ' ὑμῖν ὑπέρυθροι, ἐς τὸ μελάντερον ὑπὸ τοῦ ἡλίου μεταχρωσμένοι, καὶ ἀῤῥενωποί, πολὺ τὸ ἔμψυχον καὶ θυμοειδὲς καὶ ἀνδρῶδες ἐπιφαίνοντες, τοσαύτης ἰσχύος ἀπολαύοντες, ὅτι ῥικνοί, καὶ κατισχναινόμενοι, ὅτι πιεπλησθῆς ἐς βάρος, ἀλλὰ ἐς τὸ σύμμετρον πεφυκότες, τὸ μὲν ἀχρεῖον τῶν σαρκῶν καὶ περιττὸν ἐκ τοῦ ἱδρῶτος ἐξαναλωκότες. ὃ δὲ ἰσχυὸν καὶ τόνου παρεῖχεν, ἀμιγὲς ζῦ φαύλης περιειλαμμένον, ἐῤῥωμένως φυλάττοντες. ὅπερ γὴ δὴ οἱ νικῶντες ac illicò multo sudore perfluentia, neque non subgalea anhelantia, maximè verò si quando (vt nunc) sol sub meridiem æstu supra modum calente feruerit. Cui enim rei quispiam vteretur sitientibus & puluerem ferre nequeuntibus, quíq; saltem viso sanguine statim exanimantur, ac antè moriuntur, quàm intra teli iactum atque ad manus cum hostibus ventum fuerit? Sedenim nostri iuuenes partim rubore, partim nigredine temperanter sub sole colorati, vultu planè masculo, multum vigoris atque caloris & virilitatis præ se ferentes, neq; nimiùm sunt obesi, neq; rursùs nimium tenues & aridi, neque nimio ponderè prægraues, prægrandes, verùm iusto corporis modo formati, cùm inutilem, tum superfluam carnium molem & abundantiam sudore absumunt: illud autem quod robur præstat & vigorem, citra mali admixtionem conseruant. Quod enim ij, qui ventilando purgant

τὸν τὸν πυρὸν, τοῦτο ὑμῖν καὶ τὰ γυμνάσια ἐργάζεται ἐν τοῖς σώμασι, τὴν μὲν ἄχνην, καὶ τοὺς ἀθέρας ἀποφυσῶντα, καθαρὸν δὲ τὸν καρπὸν διευκρινοῦντα, καὶ προσωρεύοντα, καὶ διὰ τοῦτο ὑγιαίνειν τε ἀνάγκη, καὶ ἐπὶ μήκιστον διαρκεῖν ἐν τοῖς καμάτοις, ὀψέ τε ἂν ἰδίειν ὁ τοιοῦτος ἄρξαιτο, καὶ ὀλιγάκις ἂν ἀσθενῶν φανείη. ὥσπερ ἄν, εἰπῦρ τις φέρων, ἅμα ἐμβάλοι ἐς πυρὸν αὐτὸν, καὶ ἐς τὴν καλάμην αὐτοῦ, καὶ ἐς τὴν ἄχνην (αὖθις γὰρ ἐπὶ τὸν λικμῶντα ἐπάνει μι) θᾶττον ἂν, οἶμαι, παραπολὺ ἡ καλάμη ἀναφλεγείη, ὁ δὲ πυρὸς κατ' ὀλίγον οὔτε φλογὸς μεγάλης ἀνισταμένης, οὔτε ἑπὸ μιᾷ τῇ ὁρμῇ, ἀλλὰ καταμικρὸν ἑποτυφόμενος, χρόνῳ ὕστερον καὶ αὐτὸς ἂν κατακαυθείη. οὐ τοίνυν οὐδὲ νόσος οὐδὲ κάματος, ἐς τοιοῦτο σῶμα ἐμπεσόντα ῥᾳδίως ἐλέγξειεν ἄν, οὐδ' ἐπικρατήσειεν εὐμαρῶς. τὰ ἔνδοθεν γὰρ εὖ παρεσκεύασται αὐτῷ·

gant triticum faciunt: illud nobis præstant gymnasia in corporibus, paleas ac spicas inanes flatu propellentia, purum autem fructum separantia & accumulantia. Quocirca iuuenes nostros firma prosperitate valetudinis vti, ac quamdiutissimè in laboribus perdurare necesse est. Quinetiam talis serò sudare incipit, & rarò admodum morbis affectus decumbit: quemadmodum si quis ignem allatum in triticum, eiusq; stipulas & paleas inijceret (rursus enim ad ventilantem regredior) dicto citiùs, vt opinor, conflagrarent stipulæ, at verò triticum modicè, neque flamma admodum magna exurgente, neq; vno impetu, sed sensim atque modicè suffumigans, tempore tandem & ipsum incensum absumeretur. Ita neque morbus, neque defatigatio tale corpus corripiens, facilè arguerit, neq; supare potuerit. Etenim ab internis probè præparatũ, nec malè munitum est.

καὶ τὰ ἔξω μάλα καρτερῶς πέφρακται πρὸς αὐτὰ, ὡς μὴ παριέναι ἐς τὸ ἔσω, μὴ δὲ παραδέξεσθαι μήτε ἥλιον αὐτὸν, μήτε κρύος ἐπὶ λύμῃ τοῦ σώματος. πρός τε τὸ ἐνδιδοῦν ἐν τοῖς πόνοις, πολὺ τὸ θερμὸν τὸ ἔνδοθεν ἐπιῤῥέον, ἅτε ἐκ πολλοῦ πεπαρεσκευασμένον, καὶ ἐς τὴν ἀναγκαίαν χρείαν ἀρκείμενον, ἀρπληροῖ ἐνθὺς ἐπάρδον τῇ ἀκμῇ, καὶ ἀκαμάτους ἐπιπλεῖστον παρέχεται· τὸ γὰρ προπονῆσαι πολλὰ, καὶ προκαμεῖν, εἰκ ἀνάλωσιν τοῦς ἰσχύος, ἀλλ' ἐπίδοσιν ἐργάζεται, καὶ ἀναῤῥιπιζομένη πλείων γίγνεται. καὶ μὴν καὶ δρομικοὺς εἶναι ἀσκοῦμεν αὐτοὺς ἐς μῆκός τε δραρκεῖν ἐθίζοντες, καὶ ἐς τὸ ἐν βραχεῖ ὠκύτατον ἐπικουφίζοντες. καὶ ὁ δρόμος οὐ πρὸς τὸ στεῤῥὸν καὶ ἀντίτυπον, ἀλλὰ ἐν ψάμμῳ βαθείᾳ ἔνθα οὔτε βεβαίως ἀπερεῖσαι τὴν βάσιν, οὔτε

externa quoque valdè firmiter aduersus illa circunsepta sunt, quò minùs vis morbi aut lassitudinis ad interna penetrare queat, tum neque æstum, neque algorem suscipere aliquo detrimento corporis. Ad perdurandum autem in laboribus, multus calor intus influens, veluti multo exercitio antè præparatus, atque in vsum necessarium repositus, præstat tolerantiam, illicò membra vigore irrigans eáque cumplurimùm nulla lassitudine vincibilia exhibet. Multorum enim & variorum laborum præmissa exercitatio, nequaquam vires absumit, sed multis incrementis augere solet: dúmque subinde refouentur, fiunt etiam maiores. Præreréa in curriculo quoque iuuenes nostros exercemus, & vt longo alicui spatio cursu transmittendo sufficiant, assuefacimus: vtq; in breui quàm celerrimi sint, corporis leuitate vti quampromptissimè docemus. Neque verò cursus in loco plano aut solido conficitur, sed in profunda arena, vbi nulla firmitate planta figi potest, aut sustentari, neque

ὅτε ἐπιστηρίξαι ῥάδιον, ὑποσυρομένου πρὸς τὸ ὑπεῖκον τοῦ ποδός. ἀλλὰ καὶ ὑπεράλλεσθαι τάφον εἰ δέοι, ἢ εἴ τι ἄλλο ἐμπόδιον, καὶ πρὸς τοῦτο ἀσκοῦνται ἡμῖν ἔτι, καὶ μολυβδίνας χειροπλήθεις ἐν ταῖν χεροῖν ἔχοντες. εἶτα περὶ ἀκοντίου βολῆς ἐς μῆκος ἁμιλλῶνται. εἶδες δὲ καὶ ἄλλό τι ἐν τῷ γυμνασίῳ χαλκοῦν, περιφερὲς, ἀσπίδι μικρᾷ ἐοικὸς, ὄχανον οὐκ ἐχούσῃ, οὐδὲ τελαμῶνας, καὶ ἐπειράθης γε αὐτοῦ, κειμένου ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ἐδόκει σοι βαρὺ, καὶ δύσληπτον ὑπὸ λειότητος. ἐκεῖνο τοίνυν ἄνωτε ἀναῤῥιπτοῦσιν εἰς τὴν ἀέρα, καὶ ἐς τὸ πόῤῥω, φιλοτιμούμενοι ὅστις ἐπὶ μήκιστον ἐξέλθοι, καὶ τοὺς ἄλλους ὑπερβάλοιτο, καὶ ὁ πόνος οὗτος ὤμους τε αὐτῷ κρατυνεῖ, καὶ τόνον τοῖς ἄκροις ἐντίθησιν. ὁ πυλὸς δὲ καὶ ἡ λόγις, ἅπερ τοι γελοιότερα ἐξαρχῆς ἔδοξεν, ἄνουσον,

neque suffulciri promptum est, cedentib. subinde ad singulos passus pedibus. Possam quoque transilire, si necessitas exigat, docemus, aut aliud quoddam impedimentum. Qua in re exercentur grandia plumbi pondera habentes in manibus: deinde hasta quoque in longum proijcienda decertant. Vidisti verò & alium quendam globum iacentem in gymnasio æneum atque teretem, in parui scuti figuram formatum, neque lorum, neque balteum habentē. At illum quoque periculi faciendi gratiâ manu sustollebas, iacentem in medio, videbatùrque tibi grauis & propter læuitatem comprehensu difficilis. Itaq; illum sursum manu exortum iaculantur in aërem, inq; longum, contendentes quinam ex ilis eundem quàm longissimè iactu promouerit, ac omnium aliorum metas excesserit. Quæ res & humeros illorum firmiores reddit, & brachia non mediocriter corroborat. Cæterùm quamobrem & arena & lutum illis luctantibus substernatur, quæ initiò perquam ridicula tibi visa sunt,

ἄκουσον, ὦ θαυμάσιε, ὅτου ἕνεκα ὑποβέβλωται. πρῶτον μὲν, ὡς μὴ ἐπὶ τὸ κραταιὸν ἡ πτῶσις αὐτοῖς γίγνοιτο, ἀλλ' ἐπὶ τὸ μαλακὸν ἀσφαλῶς πίπτοιεν. ἔπειτα καὶ τὸν ὄλισθον ἀνάγκη πλείω γίγνεσθαι, ἱδρούντων ἐν τῷ πηλῷ, ὃ σὺ ταῖς ἐγκέλυσιν εἴκαζεν, οὐκ ἀχρεῖον οὐδὲ γελοῖον ὄν. ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐς ἰσχὺν καὶ τόνον οὐκ ὀλίγα συντελεῖ, ὁπόταν οὕτως ἐχόντων ἀλλήλων, ἀναγκάζωνται ἐγκρατῶς ἀντιλαμβάνεσθαι, καὶ συνέχειν διολισθαίνοντας. αἴρεσθαί τε ἐν πηλῷ ἱδρωκότα, μετ' ἐλαίου ἐκπεσεῖν, καὶ δραῤῥῶναι τῶν χειρῶν σπουδάζοντα, μὴ μικρὸν εἶναι νόμιζε. καὶ ταῦτα πάντα ὥσπερ ἔφην ἔμπροσθεν, ἐς τοὺς πολέμους καὶ χρήσιλλα, εἰ δέοι φίλον τρωθέντα, ῥᾳδίως ἀράμενον ὑπεξενεγκεῖν, ἢ καὶ πολέμιον συναρπάσαντα ἥρειν, μετέωρον κομίζοντα, καὶ διὰ τοῦτο ἐς ὑπερβολὴν ἀσκοῦμεν, τὰ

nunc audi, ô admirande. Primùm quidem, ne in duro casus illis contingat, ed in loco molliore citra periculum prostrati corruant. Deinde multa lubrica effugia accidere in cœno sudantibus necesse est, quam rem tu anguillis conferebas, sed quæ non sunt inutilia habenda, aut ridicula. Nam & hæc plurimùm ad robur & membrorum firmitatem consolidandam conferunt, quando ad hunc modum luctando alter alterum fortiter apprehendere coguntur, tametsi crebrò elebantur è manibus. Tenere etiam perunctum oleo, & sudore perfluentem, excidere conantem, & è manibus effluere laborantem, ne tibi res videatur esse modica, aut nullius momenti. Et hæc omnia, vt à me antè prædictum est, in bello quoque non parum præstant vtilitatis exercentibus, si aut amicus vulnere saucius sine negotio sublatus ex acie efferendus esset, aut hostis comprehensus sublimis rapiendus. Eam ob rem penè immodicè eos exercemus

difficil-

τὰ χαλεπώτερα προτιθέντες, ὡς τὰ μικρότερα μακρῷ εὐκολώτερον φέροιεν. τὴν μὲν τοι κόνιν, τοὐναντίον χρησίμην οἰόμεθα εἶναι, ὡς μὴ διολισθάνοιεν συμπλεκόμενοι. ἐπειδὰν γὰρ ἐν τῷ πηλῷ ἀσκηθῶσι συνέχειν τὸ δεδιδράσκον ἐπὸ γλισχρότητος, ἐθίζονται καὶ ἐκφεύγειν αὐτοὶ ληφθέντες ἐκ τῶν χειρῶν· καὶ ταῦτα, ἐν ἀφύκτῳ ἐχόμενοι· καὶ μὲν καὶ τὸν ἱδρῶτα συνέχειν δοκεῖ ἡ κόνις, ἀθρόον ἐκχεόμενον ἐπιπαττομένη, καὶ ἐπὶ πολὺ δαρκεῖν ποιεῖ τὴν δύναμιν, καὶ κώλυμα γίγνεται μὴ βλάπτεσθαι ἐπὸ τῶν ἀνέμων, ἀραιοῖς τότε, καὶ ἀνεωγῶσι, τοῖς σώμασιν ἐμπιπτόντων, ἄλλως τε καὶ τὸν ῥύπον ἀπομᾷ, καὶ στιλπνότερον ποιεῖ τὸν ἄνδρα. καὶ ἔγωγε ἡδέως ἂν παρασκεύμενος πλησίον τῶν τε λευκῶν τινα ἐκείνων, καὶ ἐπὸ σκιᾷ δεδικτημένων, καὶ ὃν ἂν ἕλῃ, τῶν ἐν τῷ

difficilioribus propositis, vt hoc faciliùs minora queant perpeti. Rursus arenam planè diuersa ratione vtilem esse censemus, ne, dum complexibus implicantur, labantur. Posteaquàm enim in cœno multo exercitio didicerunt compescere aduersarium, quò minùs elabatur è manibus, propter corporis lubricam comprehensionem, etiam ipse comprehensi effugiendi rationem multa assuetudine familiarem sibi faciunt, præsertim cùm tenentur medij. Quin sudorem largiter semet effundentem, arena quoq; mihi videtur comprimere, dum aspergitur: vtq; vis corporis par sit laboribus, efficere: estq; ventis obstaculo, quò minus lædantur corpora, in tenera atq; denudata incumbentibus. Alioqui sordes quoq; corporis arena eluit, ac hominem longè candentiorem reddit. Et ego equidem perlibenter vnum ex albis illis, cuius conuersatio semper sub vmbra fuit, & quemcunque tu ex his, qui semet

ὦ Λυκέα γυμναζομένων, ἆρα πωλῶ τὸν κόνιν, ἢ τὸν πυλὸν, ἐροίμην ἄν σε, ποτέρῳ ἂν ὅμοιος εἶναι δοκοίη. οἶδα γὰρ, ὡς αὐλίκα ἕλοιο ἂν ἐκ πρώτης προσόψεως, ἃ μὴ ἐπὶ τῷ ἔργων παραθέσεως ἑκατέρᾳ, συνεσκιὰς, μὴ συγκεκροῦκμένον εἶναι μᾶλλον, ἢ θρύπτεσθαι καὶ διαῤῥεῖν, καὶ λιπαρὸν εἶναι ἀρετῆς καὶ φυγῇ εἰς τὰ ἔσω τῆς ψυχῆς. ταῦτα δῆτα, ὦ Ἀνάχαρσι, ἃ τοὺς νέους ἡμεῖς ἀσκοῦμεν, οἰόμενοι φύλακας ἡμῖν τῆς πόλεως ἀγαθοὺς γενέσθαι, καὶ ἐν ἐλευθερίᾳ βιώσεσθαι δι' αὐτοὺς, κρατοῦντας καὶ τῆς δυσμενῶν ἐπιόντων, φοβεροὶ δὲ τοῖς πλησιόχωροις ὄντες, ὡς ἀσφαλέστερον ἡμῖν τὴν ἀποικίαν ἔσεσθαι τῶν πλείστων αὐτῶν. ἐν ἀρχῇ τε αὖ πολὺ ἀμείνοσιν αὐτοῖς χρώμεθα, περὶ μηδὲν τῶν ἀσχρῶν φιλοτιμουμένοις, μήδ' ἐν ἀργίας ἐς ὕβριν τρεπομένοις, ἀλλὰ περὶ τὰ τοιαῦτα διατελοῦσι, καὶ ἀσχόλους ὅσιν

in Licéo exercent, eligeres, huc sisterem, ac cœno & puluere ablutis, te interrogare, vtrinam potius similis esse optares. Satis certò compertum habeo, te primo statim aspectu electurum, tametsi neutrius vitæ periculum feceris, alteri potius esse similem, quàm deliciis frangi atque diffluere, ac album esse præsanguinis inopia ad præcordia confugientis. Hæc sunt ferè, ô Anacharsi, quibus iuuentutem nostram exercere solemus, existimantes eandem hisce gymnasiis optimã fore custodem Reip. & cuius opera in libertate nos victuros speramus, semper de hostibus, quicunq; nos adoriuntur, victoriam reportantes: terribiles verò finitimis existentes, adeò vt illorũ plurimi & potentiam nostram pertimescant, ac nobis tributum pendere soleant. Porrò autem in pace longè melioribus illis vtimur, de nulla re turpi ac flagitiosa contendentibus, neq; ob inertiam ad mutuò inferendam iniuriam se conuertentibus, sed circa ista versantibus, in

occupa-

οὖσιν ἐν αὐτοῖς. καὶ ὅπερ ἔφην τὸ κοινὸν ἀγαθὸν, καὶ τὴν ἄκραν πόλεως εὐδαιμονίαν, τοῦτ' ἐστὶ λέγειν, ὁπόταν ἔς τε εἰρήνην καὶ ἐς πόλεμον τὰ ἄριστα παρεσκευασμένη φαίνοιτο ἡ νεότης, περὶ τὰ κάλλιστα ἡμῖν σπουδάζοντος. Ανάχαρ. οὐκοῦν, ὦ Σόλων, ἤν ποτε ἡμῖν ἐπίωσιν οἱ πολέμιοι, χρισάμενοι τῷ ἐλαίῳ, καὶ κονισάμενοι, πρόϊτε καὶ αὐτοὶ πὺξ τᾶς χεῖρας ἐπ' αὐτοὺς προβεβλημένοι, κἀκεῖνοι δηλαδὴ ὑποπτήσσουσιν ὑμᾶς, καὶ φεύγουσι, δεδιότες μή σφισι κεχηνόσι πάσσητε τὴν ψάμμον ἐς τὸ στόμα, ἢ περιπηδήσαντες, ὡς κατὰ νώτου γενήσθε, περιπλέξητε αὐτοῖς τὰ σκέλη περὶ τὴν γαστέρα, καὶ διάγχητε, ἐπὸ τὸ κράνος ἐποβαλόντες τὸν πῆχυν; καὶ νὴ Δί', οἱ μὲν τοξεύσουσι δηλονότι, καὶ ἀκοντιοῦσιν, ἡμῶν δὲ, ὥσπερ ἀνδριάντων, οὐ καθίξεται τὰ βέλη, κεχρωσμένων πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ πολὺ

occupatis existentibus. Et quod commune bonum dixi, summamque ciuitatis felicitatem, ea est, quoties & ad pacis artes, & belli scientiam quamoptimè atque diligentissimè iuuentus præparata fuerit, studijs ac rebus pulcherrimis feruenti sedulitate impendens operam. ANA. Proinde, Solon, hostibus vobis ingruentibus oleo peruncti, & oppleti puluere, in bellum progredimini, nempe pugillatu instructi aduersus armatos. Et illi videlicet pertimescunt vos, ac fugiunt, metuentes ne ipsis hiantibus arenam in os spargatis, aut fortè post tergum resilientes illorum crura apprehendatis, eosdemq; præfocetis, iniecto circa collum cubito. Ac per Iouem illi petent vos arcubus, & iaculabuntur spiculis: at vos, quemadmodum statuas, telorum acies non penetrabunt: quippe ad Solis feruorem denigratos, ac

πολὺ τὸ αἷμα πεποεισμένων. οὐ γὰρ κάλαμοι καὶ ἀθέρου ὑμεῖς ἐστε, ὡς τάχιστα ἐνδιδόναι πρὸς τὰς πληγάς· ἀλλὰ ὀψέ ποτε ἂν, καὶ μόλις κατατεμνόμενοι βαθέσι τοῖς τραύμασιν, αἷμα ὀλίγον ἐποδείξητε· τοιαῦτα γὰρ φῄς, εἰ μὴ πάνυ παρύκουσα τοῦ παραδείγματος. ἢ τὰς πονοπλίας ἐκείνας τότε ἀναλήψεσθε, τὰς τῶν κωμῳδῶν τε καὶ τραγῳδῶν, καὶ ἢν προτεθῇ ὑμῖν ἔξοδος, ἐκεῖνα τὰ κράνη περιθήσεσθε τὰ κεχηνότα, ὡς φοβερώτεροι εἶητε τοῖς ἐναντίοις, μογμολυττόμενοι αὐτούς. καὶ ἐποδήσεσθε τὰ ὑψηλὰ ἐκεῖκα δηλαδή· φεύγουσί τε γὰρ, ἢν δέῃ, κοῦφα, καὶ ἢν διώκητε, ἄφυκτα τοῖς πολεμίοις ἔσται, ὑμῶν οὕτω μεγάλα δεβαινόντων ἐπ' αὐτούς. ἀλλ' ὅρα, μὴ ταῦτα μὲν ὑμῖν τὰ κομψὰ λῆρος ᾖ, καὶ παιδὰ ἄλλως, καὶ διατριβαὶ ἀργοῦσι, καὶ ῥαθυμεῖν ἐθέλουσι τοῖς νεανίσκοις. εἰ δὲ

multo sanguine abundantes. Neq; enim vos estis aut spicæ aut stipulæ, vt quamprimùm plagis succumbatis, sed admodum serò, ac vix profundis confecti vulneribus modico sanguine commonstrato. Talia enim sunt quæ dixti, nisi exemplum à te adductum planè obaudierim: aut fortasse Comicorum & Tragœdorum potius armaturam assumetis, & si iussu senatus in aciem vobis exeundum fuerit, galeas illas hiantes capiti imponetis, vt hoc magis terrori sitis aduersarijs, laruis ac terriculamentis anilibus eos exanimantes. Prætereà calceos quoque peraltos illos pedibus accommodabitis, qui si fugiendum vobis esset, leues sunt: rursus si alios insectati fueritis, hostibus erunt ineffugibiles, tanta mole vobis aduersus illos irruẽtibus. At vide potius ne ista vestra arguta sedulitas nugæ sint, & ludicra puerilia, & inertium iuuenum ignauiæque deditorum exercitia.

Si verò

εἰ δὲ βέλτιον πάντως ἐνθάδε οἱ εὐδαίμονες εἶεν, ἄλλων ἡμῖν γυμνασίων δεήσει, καὶ ἀσκήσεως ἀληθινῆς, τῆς ἐν ὅπλοις. καὶ οὐ ἄσημα ἐστὶ πρὸς ἀλκίνους μετὰ παιδιᾶς, ἅμα πρὸς τοὺς ἀνομοίους ἔσται, μετὰ κινδύνων μικτῶσι πλὴν ἀρετῆς. ὥστε ἀφέντας πλὴν κόνιν καὶ τὸ ἔλαιον, διδάσκετε αὐτοὺς τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν, μὴ κῦφα διδόντες τὰ ἀκόντια, καὶ οἷα διαφέρειν πρὸς ἄνεμον, ἀλλ' ἔτι λόγχην βαρεῖαν, μετὰ σεισμοῦ ἐκπεμπομένην, καὶ λίθος χαροπληθεῖς, καὶ σάγαρις, καὶ γέρρον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, καὶ θώραξ καὶ κράνος. ὡς ἔνιοι ἔχετε, θεῶν τινος ὑμᾶς σώζεσθαί μοι δοκεῖτε, οἳ μηδέπω σφόδρα τινὸς ἐπιδεόντων ἐδεήθητε, ἢν σπασάμενος τὸ μικρὸν τοῦτο ξιφίδιον, τὸ παρὰ πλευρᾶν, μόνος ἐφεπόμενος τοῖς νέοις ὑμῶν ἅπασιν, αὐτοβοεὶ ἂν ἔλοιμι τὸ γυμ-

Si verò vobis in animo eſt prorſus eſſe liberis, & per omnia felicibus, aliis vobis opus erit gymnaſiis, & vero in armis exercitio: neque cum aliquo alternis certaminibus iuuenes vobis componendi ſunt, ſed aduerſus hoſtes depugnandum erit certo cum periculo virtutem exercentibus. Quapropter relictis puluere atque oleo, docete illos arcu contendere, & haſta vti: neque illis leuia dabitis iacula, quæ venti flatu feruntur, ſed ſit haſta grauis, quæ cum turbine atque ſibilo extorqueatur: præterea lapis prægrandis, & gladius, & ſcutum ſiniſtræ inſertum, & thorax, & galea. Nam ſicut in præſens inſtructi eſtis, deũ cuiuſpiam benignitate mihi ſeruati eſſe videmini, quo minus nondũ perũſtis à perpaucis ſaltem leuis armaturæ militibus irruentibus. Ecce enim, ſi ſtricto ſaltẽ gladio, quo ſuccinctus ſum, ſolus iniuuenes veſtros, omnes irruerem, eiectum vnà cum clamore gymnaſium hauddubiè caperem, illis

γυμνάσιον, φυλόντων ἐκείνων, καὶ οὐδενὸς ἀντιβλέπειν τῶν σιδήρῳ τολμῶντος. ἀλλὰ περὶ τοὺς ἀνδριάντας ἂν περιϊστάμενοι, καὶ περὶ τοὺς κίονας κατακρυπτόμενοι, γέλωτα ἄν μοι παράσχοιεν δεακρύοντες οἱ πολλοὶ, καὶ τρέμοντες. καὶ τότ' ἂν ἴδοις οὐκ ἔτι ἐρυθριῶντας αὐτοὺς τὰ σώματα, οἷοι νῦν εἰσιν, ἀλλὰ ὠχροὶ ἅπαντες αὐτίκα γενόμενοι ἂν, ἀπὸ τοῦ δέους μεταβαφέντες. οὕτως ὑμᾶς ἡ εἰρήνη δεατέθεικε, βαθεῖα οὖσα, ὡς μὴ ἂν ῥᾳδίως ἀνασχέσθαι λόφον ἕνα κράνους πολεμίου ἰδόντας. Σό. οὐ ταῦτα ἔφασαν, ὦ Ἀνάχαρσι, Θρᾳκῶν τε ὅσοι μετ' Εὐμόλπου ἐφ' ἡμᾶς ἐστράτευσαν, καὶ αἱ γυναῖκες ὑμῶν, αἱ μετὰ Ἱππολύτης ἐλάσασαι ἐπὶ τὴν πόλιν, οὐδὲ ἄλλοι, ὅσοι ἡμῶν ἐν ὅπλοις ἐπειράθησαν. ἡμεῖς γὰρ, ὦ μακάριε, οὐκ ἐπειδήπερ οὕτω γυμνὰ τὰ σώματα ἐκπονοῦμεν τῶν νέων, δεῖ τοῦτο καὶ ἄνοπλα ἐξάγομεν ἐπὶ τοὺς κινδύνους, ἀλλ'

illis passim diffugientibus, ac nullo contrà ferrum aspicere audente: verùm post statuas aut columnas consistentes risum mihi exhiberent, lachrymantes atq; trepidantes permulti. Tunc verò videres illos non ampliùs rubescentes corpore, cuiusmodi nunc sunt in præsentia, sed omnes illicò expallescentes transcoloratos præformidine. Adeò multa pax vox eneruatos effœminauit, vt non facilè saltem cristam hostilis galeæ conspectam sustineretis. SO. At nequaquam talia de nobis prædicauerunt, ô Anacharsi, Thraces, quotquot Eumolpum secuti, bello nos lacessiuerunt: neq; vestræ z mulieres, quæ duce Hippolyta aduersus vrbem expeditionem instituerant. Neque item alij, quotquot in armis & acie vires nostras experti sunt. Cæterùm nos, ô beate, non hoc consilio nuda iuuenum corpora exercemus, vt propterea eos in aciem aduersus pericula producamus: sed

ἀλλ' ἐπειδὰν καθ' αὐτὸς ἄρι-
στοι γένων), ἀσκοῦνται τὸ μετὰ
τοῦτο ξὺν τοῖς ὅπλοις, καὶ πολὺ
ἄμεινον χρήσαιντ' ἂν αὐτοῖς,
οὕτω διακείμενοι. Αν. καὶ πῦ τοῦτο
ὑμῖν ἐστι τὸ γυμνάσιον τὸ ἐν
τοῖς ὅπλοις, οὐ γὰρ εἶδον ἔγωγε
ἐν τῇ πόλει τοιοῦτον οὐδὲν, ἅπα-
σαν αὐτὴν ἐν κύκλῳ περιελ-
θών. Σό. ἀλλὰ ἴδοις ἄν, ὦ Α-
νάχαρσι, ἐπιπλέον ἡμῖν συν-
διατρίψας, καὶ ὅπλα ἑκάστῳ μά-
λα πολλὰ, οἷς χρώμεθα, ὁπό-
ταν ἀναγκαῖον ᾖ, καὶ λόφους καὶ
φάλαρα καὶ ἵππους, καὶ ἱππέας
σχεδὸν τὸ τέταρτον τῶν πολι-
τῶν. τὸ μέν τοι ὁπλοφορεῖν εἰεὶ,
καὶ ἀκινάκην περιεζῶσθαι, πρῖτ-
τὸν ἐν εἰρήνῃ οἰόμεθα εἶναι·
καὶ πρόστιμόν γ' ἐστὶν, ὅστιν ἐν ἄ-
στει σιδηροφοροίη, μηδὲν δέ-
ον, ἢ ὅπλα ἐξενέγκοι εἰς τὸ
δημόσιον. ὑμεῖς δὲ συγγνωστοὶ,
ἐν ὅπλοις ἀεὶ βιοῦντες. τότε
γὰρ ἐν ἀφράκτῳ οἰκεῖν, ῥᾴ-
διον ἐς ἐπιβουλὴν, καὶ οἱ πό-
λεμοι μάλα πολλοί. καὶ ἄ-

sed vbi in hisce ludicris quã optimi atque exercitatissimi euaserint, deinceps & cum armis exercentur, quibus longè prõptiùs vtuntur ad hunc modum antè instituti. ANA. *Et vbinam locorũ illud nobis est gymnasium, quod armorũ vsui exercendo destinatum est? Neque enim ego vspiam in vrbe eiusmodi conspexi, cùm totum oppidum sursum ac deorsum diligẽter perreptassem.* SO. *Sed certò videbis, ô Anacharsi, multum nobis tẽporis conuersatus, tũ vnicuiq; permulta esse arma, quibus necessitate vrgente vtimur, & cristas, & phaleras, & equos, & equites fermè quartam partẽ ciuiũ. Siquidem semper armatũ incedere, neque nõ acinace succinctum esse, superuacaneum in pace esse existimamus. Præterea mulcta cautum est, ne quis in vrbe, cùm nihil necesse sit, ferrum gestet, aut armatus procedat in publicum. Vobis verò non iniuriâ ignoscendum est, perpetuò in armis viuentibus. Viuere enim in loco aperto incustodito, facilè insidijs obnoxium est, & hostium valde numerosa est copia:*

neque

δηλον, ὁπότε τις ἐπιστὰς, κοιμώμενον κατασπάσας ἀπὸ τῆς ἁμάξης, φονεύσειεν. ἥτε πᾶς ἀλλήλους ἀπιστία, αὐθαιρέτως, καὶ μὴ ἐν νόμῳ ξυμπολιτεύεσθαι, ἀναγκαῖον ἀεὶ τὸν σίδηρον ποιεῖ, ὡς πλησίον εἶναι ἀμυνοῦντα, εἴ τις βιάζοιτο. Ἀνά. εἶτα, ὦ Σόλων, σιδηροφορεῖν μὲν οὐδενὸς ἀναγκαίου ἕνεκα, περιττὸν ὑμῖν δοκεῖ, καὶ τῶν ὅπλων φείρεσθαι, ὡς μὴ διὰ χειρὸς ὄντα φθείροιτο, ἀλλὰ φυλάττετε ἀκρείμενα, ὡς χρησόμενοι τότε, τῆς χρείας ἐπισάσης. τὰ δὲ σώματα τῶν νέων, οὐδενὸς δεινοῦ ἐπείγοντος, καταπονεῖτε παίοντες, καὶ ὑπὸ τῶν ἱδρώτων καταναλίσκοντες, οὐ ταμιευόμενοι πᾶς τὸ ἀναγκαῖον τὰς ἀλκὰς αὐτῶν, ἀλλ' εἰκῇ ἐν τῷ πηλῷ καὶ τῇ κόνει ἐκχέοντες; Σό. ἔοικας, ὦ Ἀνάχαρσι, τοιόνδε τι δυνάμεως πέρι ἐννοεῖν, ὡς οἴνῳ ἢ ὕδατι, ἢ ἄλλῳ τῶν ὑγρῶν ὁμοί κν αὐτὴν οὖσαν. δέδιας οὖν, μὴ

neque illud certum, quo tempore assistens quispiam dormientem è plaustro pertractum iugulet. Ipsa quoque mutua infidelitas, & quòd legibus nequaquam coërciti vnam remp. incolitis, ferrum vobis semper facit necessarium: vt in propinquo sit ad propulsandam iniuriam, si quis vim alteri inferre aggrederetur. ANA. Adeò verò, Solon, ferrum gestare nulla necessitate adigente superuacaneum esse censetis, vt & armis parcatis, ne in manibus frequenter habentes corrumpantur, sed reposita conseruatis, vt necessitate vocante vtamini: sedenim iuuenum corpora nullo cogente periculo verberantes laboribus conficitis. Quin etiam sudore absumentes, nulli rei mapnopere necessariæ aut conducibili vires illorum expromitis, sed incassum in cœno atque arena effunditis. SO. Videris, ô Anacharsi, talem de robore corporeo opinionem obtinere, quasi vino aut aquæ aut alij cuipiam rei humidæ similitudine respondeat. Itaque metuis ne quem-

μὴ ὥσπερ ἐξ ἀγγείου κεραμεοῦ λάθῃ διαῤῥυεῖσα ἐν τοῖς πόνοις, κατὰ τὰ ἡμῖν κενὸν καὶ ξηρὸν οἴχηται τὸ σῶμα καταλιποῦσα, ὑπὸ μηδενὸς ἔνδοθεν ἀναπληρούμενον. τὸ δ' οὐχ οὕτως ἔχει σοι, ἀλλ' ὅσῳ τις ἂν αὐτὴν ἐξαντλῇ τοῖς πόνοις, τοσῷδε μᾶλλον ἐπιῤῥεῖ, κατὰ τὸν Ὕδρας μῦθον, εἴ τινα ἤκουσας, ὡς αὐτὶ μιᾶς κεφαλῆς τμιθείσης δύ' ἀεὶ ἄλλαι ἀνεφύοντο. ἦν δὲ ἀγύμνασος ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἄτονος ᾖ, μηδὲ διαρκῆ τὴν ὕλην ἔχῃ ὑποβεβλημένην, τότε ὑπὸ τῶν καμάτων βλάπτοιτο ἂν, καὶ κατεμαραίνοιτο, οἷόν τι ἐπὶ πυρὸς καὶ λύχνου γίνεται. ὑπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ φυσήματι, τὸ μὲν πῦρ ἀνακαυσείας ἂν, καὶ μεῖζον ποιήσειας ἐν βραχεῖ, παραθήγων τοῦ πνεύματι, καὶ τὸ τοῦ λύχνου φῶς ἀποσβέσειας, οὐκ ἔχον ἀποχρῶσαν τῆς ὕλης τὴν χορηγίαν, ὡς διαρκῆ εἶναι πρὸς τὸ ἀντιπνέον· οὐ γὰρ ἀπ' ἰσχυρᾶς, οἶμαι, τῆς ῥίζης ἀνεφύετο. Ἀνάχ. ταυτὶ γὰρ, ὦ Σόλων, οὐ πάνυ

ne quemadmodum ex vase Samio, robur clanculùm effluens in laboribus, deinde nobis corpus inane & aridũ discedendo relinquat, cùm à nemine intus repleatur. Atqui ad hunc modum res se non habet, sed quantò quis impensiùs exhauserit, tantò copiosiùs influit, iuxta Hydræ fabulam, siqua vnquam tibi inaudita est, cui pro vno capite præciso, semper alia duo renascebantur. Cæterùm si ab initio inexercitato corpore fuerit, parumq́ firmo, neq́ satis habuerit subiectæ materiæ, tunc illicò fatigatione defessus, detrimento afficitur, atq́ marcescit, veluti in igne ac lychno vsuuenire videmus. Etenim eodem flatu & ignem potes incẽdere, inq́ breui maiorem facere, nimirũ inflammans spiritu: ac lychni lumẽ extingues, non habens sufficientem materiæ suppeditationem, quæ aduerso flatui par esse possit. neque enim ab altiùs acta radice productũ fuerat. ANA. Hæc equidem, ô Solon, non admo-

πάνυ σωίημι· λιπλότερα γὰρ, ἢ κατ' ἰμὲ ἔρηκας, ἀκριβοῦς τινος φροντίδος, καὶ διανοίας ὀξὺ διορώσης δεόμενα. ἐκεῖνο δέ μοι πάντως ἀπόκριναι τίνος ἕνεκα οὐχὶ καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσι τοῖς Ολυμπιάσι, καὶ Ισθμοῖ καὶ Πυθοῖ, καὶ τοῖς ἄλλοις, ὁπότε πομποί, ὡς φῂς, σωίασιν ὀψόμενοι τοὺς νέους ἀγωνιζομένους, οὐδέ ποτε ἐν ὅπλοις ποιεῖσθε τὴν ἄμιλλαν, ἀλλὰ γυμνοὺς εἰς τὸ μέσον παραγαγόντες, παλαίοντας καὶ πυκτεύοντας, καὶ νικήσασι μῆλα καὶ κότινον δίδοτε; ἄξιον γὰρ ἆδεινα τοῦτό γε, οὗ τινος ἕνεκα τοῦ ποιεῖτε. Σώ. ἡγούμεθα γὰρ ὦ Ανάχαρσι, τὴν εἰς τὰ γυμνάσια προθυμίαν οὕτως ἂν πλείω ἐγγενέσθαι αὐτοῖς, εἰ τοὺς ἀριστεύοντας ἐν τούτοις ἴδοιεν τιμωμένους, καὶ ἀναμιμνησκομένους ἐν μέσοις τοῖς Ελλησι, καὶ δεῖ, ὡς εἰς τούτους ἀφορῶντας, ἀσκεῖν τὰ ἐπιτήδεια, ὡς μὴ ἀσχύ-

admodum intelligo. argutiùs enim ista tibi dicta sunt, quàm vt ego queam intelligentia assequi, exactâ quandam curam & mentem acutè cernentem requirentia. Illud porrò omnino mihi respondè, quamobrem tandem non etiam in Olympicis certaminibus, & Isthmiacis, & Pythicis, aliisq; quando multi, vt ais, confluxerint iuuenes, certantes spectaturi, in ipsis armis certamen cõficiendum proponitis: sed nudos in medium adductos, qui & calcitrentur, & verberentur, ostenditis, ac deinceps victoribus mala aut oleaginam coronam præstatis? Hoc enim scitu dignum est, cuius rei gratiâ factitare soleatis.

Só. Quoniam opinamur, ô Anacharsi, hac ratione gymnasiorum desiderium in iuuenibus magis accendi, si eos qui optimè sese gesserint, in illis honorari conspexerint, & in medio Græcorum præconis voce magnificè proclamari. Quapropter etiam tanquam illi exutis vestimentis, optimi corporis æstimandæ habitudinis curam non negligunt, ne

αἰσχύνοιντο γυμνωθέντες, καὶ ἀξιονικότατον ἕκαστος αὐτὴ ἀπεργάζεται. καὶ τὰ ἆθλα, ὥσπερ ἔμπροσθεν εἶπον, οὐ μικρὰ, ὁ ἔπαινος ὁ παρὰ τῶν θεατῶν, καὶ τὸ ἐπισημότατον γενέσθαι, καὶ δείκνυσθαι τοῦ δακτύλου, ἄριστον εἶναι τῶν καθ' ἑαυτὴ δοκοῦντα. τοιγάρτοι πολλοὶ τῶν θεατῶν, οἷς καθ' ἡλικίαν ἔτι ἡ ἄσκησις, ἀπίασιν, οὐ μετρίως ἐκ τῶν τοιούτων, ἀρετῆ καὶ πόνων ἐρασθέντες, ὡς εἴ γέ τις, ὦ Ἀνάχαρσι, τὴν τῆς εὐκλείας ἔρωτα ἐκβάλοι ἐκ τοῦ βίου, τί ἂν ἔτι ἀγαθὸν ἡμῖν γένοιτο; ἢ τίς ἄν τι λαμπρὸν ἐργάσασθαι ἐπιθυμήσειε; νῦν δὲ καὶ ἀπὸ τούτων εἰκάζειν παρέχοιεν ἄν σοι, ὁποῖοι ἐν πολέμοις ὑπὲρ πατρίδος καὶ παίδων καὶ γυναικῶν καὶ ἱερῶν γένοιντ' ἂν ὅπλα ἔχοντες, οἱ κοτίνου πέρι καὶ μήλων, γυμνοὶ τοσαύτην προθυμίαν ἐς τὸ νικᾶν ἐσφερόμενοι. καί τοι τί ἂν πάθοις,

ne denudati pudore afficiantur, ac se quisque victoria quamdignissimum præparet. Quinetiam præmia, quemadmodum à me prædictum est, non mediocria sunt proposita, nempe honorificũ & laude plenum à spectatoribus testimonium, & esse clarissimũ, ac demonstrari prætereuntiũ digito, inter æquales hunc visum esse etiam sua opinione præstantissimum. Etenim non pauci ex spectatoribus, quibus per ætatem etiamnum exercitatio colenda est, abeunt non mediocriter ex his virtutis & laborum amore inflammati. Itaque, ô Anarchasi, si quis è cõmuni hominũ vita laudis & gloriæ amorem sublatum eijceret, quidnam ampliùs præclaræ rei nobis ille faceret reliquũ? aut quisnam facinus aliquod magnũ & memorabile cõcupisceret? Iam ex ijs haud difficulter cõiecturam facere potes, quales in bello pro tuenda patria, defendẽdis liberis & vxoribus, & pro tẽplis suscepto futuri sint arma habentes in manibus, qui oleagina corona aut pomis inducti tãta cupiditate ad victoriam consequendã ferantur. Et quidnam dicturus esses,

ἀ θεάσαιο καὶ ὀρτύγων καὶ ἀλεκτρυόνων ἀγῶνας παρ' ἡμῖν, καὶ σπουδὴν ἐπὶ τούτοις οὐ μικράν; ἢ γελάσας σμικρόν τι, καὶ μάλιστα ἂν μάθῃς ὡς ἐπὶ νόμῳ αὐτὸ ἄγομεν, καὶ πᾶσι τέτακται πᾶσι τοῖς ἐν ἡλικίᾳ παρεῖναι, καὶ ὁρᾶν τὰ ὄρνια ἀγωνιζόμενα μέχρι τῆς ἰσχάτης ἀπαγορεύσεως. ἀλλ' οὐ θαυμάσιον· ἐπιδύεται γάρ τις ἡρίμα ταῖς ψυχαῖς ὁρμὴ εἰς τοὺς κινδύνους, ὡς μὴ ἀγεννέστεροι καὶ ἀζηλότυποι φάνοιντο τῶν ἀλεκτρύονων, μηδὲ ἀπαγορεύοιεν ὑπὸ τραυμάτων ἢ καμάτων, ἢ τινα ἄλλα δυσχέρειαν. τὸ δὲ καὶ ἐν ὅπλοις πεπαῦσθαι αὐτούς, καὶ ὁρᾶν τιτρωσκομένους ἅπαντας, θηρίων δίκην, καὶ δεινῶς σκαιόν, καὶ πάσῃτι γε ἀνυσιτελές, ἀφροφάτταν τοὺς ἀεὶ σοὺς, καὶ οἷς ἄν τις ἄμεινον χρήσαιτο κατὰ τῶν δυσμενῶν. ἐπὶ δὴ φῆς, ὦ Ἀνάχαρσι, καὶ τῷ ἄλλῳ Ἕλλάδα ἐπιτρύσασθαι, si apud nos & coturnices & A gallos gallinaceos compugnantes videres, ac harū rerū spectandarū & adornandarū studium non mediocre? Rideres videlicet: at tūc maximè si resciscere lege à maioribus lata illud nos facere, omnibusq; iuuembus vt interſint imperatū esse, vt spectent volucres roſtris inter se depugnantes vſq; ad extremam defectionem viriū. Atqui ne hoc quidem inſtitutū risu dignum eſt. Irrepit enim ſenſim in animos iuuenū impetus ad fortiter ſubeunda & contemnenda pericula, ne gallis ingeneroſiores atque ignauiores eſſe appareant, néve defeſſi vulnera aut labores aut aliam difficultatem ferre recuſent. Cæterūm vt in armis harum rerum periculum faciant, vícq; mutuis vulneribus ſemet non ficientes ſpectemus, a page ferinum enim illud eſſet, & omnibus modis crudele: ad hæc non minus damnoſum & inutile, mactare iuuenes præſtantiſsimos, quorū opera & virib. longè meliùs aduerſus hoſtes vti queamus. Quia verò ais, ô Anacharſi, te reliquā quoq; Græciam videdi gratia peragraturū,

vide

μέμνησο, ἤν ποτε καὶ ἐς Λακεδαίμονα ἔλθῃς, μὴ καταγελάσαι, μηδὲ ἐκείνων, μηδὲ οἴεσθαι μάτην πονεῖν αὐτοὺς, ὁπόταν ἢ σφαίρας περὶ ἐν τῷ θεάτρῳ συμπεσόντες, παίωσιν ἀλλήλους, ἢ ἐς χωρίον εἰσελθόντες, ὕδατι περιγεγραμμένον, ἐς φάλαγγα διαστάντες, τὰ πολεμίων ἀλλήλους ἐργάζωνται, γυμνοὶ καὶ αὐτοὶ, ἄχρις ἂν ἐκβάλωσι τοῦ περιγράμματος τὸ ἕτερον σύνταγμα, οἱ ἕτεροι τοὺς κατὰ Λυκοῦργον, οἱ καθ' Ἡρακλέα, ἢ ἔμπαλιν συνωθοῦντες ἐς τὸ ὕδωρ. τὸ γὰρ ἀπὸ τούτου εἰρήνη λοιπὸν, καὶ οὐδεὶς ἂν ἔτι παίσειε. μάλιστα δὲ, ἢν ὁρᾷς μαστιγουμένους αὐτοὺς ἐπὶ τῷ βωμῷ, καὶ αἵματι ῥεομένους, πατέρας δὲ καὶ μητέρας παριστώσας, οὐχ ὅπως ἀνιωμένας ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις, ἀλλὰ καὶ ἀπειλούσας, ἢν μὴ ἀντέχοιεν πρὸς τὰς πληγὰς, καὶ ἱκετευούσας ἐπὶ μήκιστον διαρκέσαι πρὸς τὸν πόνον, καὶ ἐγκαρτε-

vide vt memoria teneas, si quando in Lacedæmona veneris, ne & illos irrideas. neque putes eosdem inutilibus vacare laboribus, quando aut de pila in theatro impetu facto collapsi, mutuis vulneribus semet deformauerint: aut in locum circumcirca aqua obseptum ingressi, ac in cohortes distributi, hostili animo alter alterum inuaserit, & ipsi nudi, donec pars alterutra diuersam è loco aquis circundato eiecerit, nempe Lycurgi asseclæ, sectatores Herculis, aut rursus in aquam impulerint. Ab illa enim pax insequitur, nec vllus ampliùs pulsatur. Maximè verò, si videris pueros ad aram flagellis ac loris cædi, ac sanguine defluentes & patre & matre assistentibus, non vt aliquem ex hoc facto dolorē capiant, sed minaciter interminantibus nisi verbera perseueranter tulerint, ac supplicantibus quoq; vt quandiutissimè labori tolerando sufficiant,

καρτερῆσαι τοῖς δεινοῖς. πολλοὶ γοῦν καὶ ἐναπέθανον τῶν ἀγῶνι, μὴ ἀξιώσαντες ἀπαγορεῦσαι ξῶντες ἔτι, ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν οἰκείων, μηδὲ εἶξαι τοῖς σώμασιν, ὧν καὶ τοὺς ἀνδριάντας ὄψει τιμωμένους δημοσίᾳ, ὑπὸ τῆς Σπάρτης ἀνατεθέντας. ὅταν τοίνυν ὁρᾷς καὶ ἐκεῖνα, μήτε μαίνεσθαι ὑπολάβῃς αὐτοὺς, μήτε εἴπῃς ὡς οὐδεμιᾶς ἕνεκα αἰτίας ἀναγκαίας ταλαιπωροῦσι, μήτε τυράννου βιαζομένου, μήτε πολεμίων δεατιθέντων. εἴποι τοῖς ἄν σοι καὶ ὑπὲρ ἐκείνων Λυκοῦργος, ὁ νομοθέτης αὐτῶν, πολλὰ τὰ εὔλογα, καὶ ἃ συνιδὼν κολάζει αὐτοὺς, οὐκ ἐχθρὸς ὤν, οὐδὲ ὑπὸ μίσους αὐτὸ δρῶν, οὐδὲ τὴν νεολαίαν τῆς πόλεως εἰκοῦ παραναλίσκων, ἀλλὰ καρτερικοτάτους, καὶ παντὸς δεινοῦ κρείττονας ἀξιῶν εἶναι τοὺς σώζειν μέλλοντας τὴν πατρίδα. καί τοι κἂν μὴ ὁ Λυκοῦργος εἴπῃ, ἐννοεῖς,

néve verberũ difficultatibus cedentes succumbant. Itaq; permulti plagis ipsis immoriuntur, dedecorosum existimantes si etiamdum viuentes in familiarium cõspectu verberibus superati deficerent, aut corpore flagrorum ictibus cederent: quos etiam statuis in memoriam illorũ erectis publicè à Spartanis honestatos videbis. Quãdo ergo ista coràm oculatus arbiter intueberis, caue illos insanire temerè suspiceris, neque dicas citra causam iustam ac necessariam talibus eos difficultatibus conflictari, neque vrgente alicuius sæua tyrannide, neq; hostib. imminentibus. Dixerit enim hauddubiè Lycurgus Laconicarum legum auctor, pro illis tuendis tibi rationi valde consentanea, quibúsnã causit impulsus B pueros ita verberibus affligẽdos statueris, neq; inimicus illis existens, neq; inuidentia adductus hoc faciens, neq; ciuitatis iuuentutẽ nequicquã absumens: sed volẽs atq; cõtendẽs reddere quãfortissimos, ac omni difficultate superiores eos, qui patriã ab iniuria essẽt seruaturi atq; defensuri. Quãquã verò ipse Lycurgus nihil dixerit, facilè

ρίμαα. ᾧ αὐτὸς, ὡς ὑκ ἂν πο-
λυφθεὶς ὁ ζωῖτος ἐν πολέμῳ,
ἀπόῤῥητόν τι ἐξέπροι τ Σπάρ-
της, ἀκουσόμενον τ ἐχθρῶν·
ἀλλὰ καλαγελῶν αὐτ, μαγι-
συῖτο, ἂν ἀμικρῶμενος πρὸς τ
πάονται, ὡς πρότερος ἀπαγο-
ρεύσειεν. Αν. ὁ Λυκοῦργος δ
ᾧ αὐτὸς, ὦ Σόλων, ἐμαστιγοῦτο
ἐφ' ὑλικίας, ἢ ἐκπρόθυσμ
ὢν ἤδη τ ἀγῶν, ἀσφαλῶς
τὰ τοιαῦτα ἐνεγκουσαῖο; Σό.
προθύτερος ἤδη ἦν ἐγραφεὶς τοῖς
νόμοις αὐτοῖς, Κρήτεσιν ἀ-
φικόμεν. ἀκροατὴς δ παρὰ τοὺς Κρῆτας, ὅτι ἤκου-
σεν ἐυνομωτάτους εἶναι, Μι-
νω τ Διὸς νομοθετήσαντος
ἐν αὐτοῖς. Αν. τί δῆτ' ἂν ᾧ σὺ, ὦ
Σόλων, ἐμιμήσω Λυκοῦργον,
ᾧ μαστιγοῖς τοὺς νέους; καλὰ γὰρ
ταῦτα, καὶ ἄξια ὑμῶν ὄντα.
Σό. ὅτι ὑμῖν ἱκανὰ, ὦ Ανά-
χαρσι, ταῦτα τὰ γυμνάσια,
οἰκεῖα ὄντα, ἡμῖν δὲ τὰ ξενι-
κὰ, πάνυ ἀξιόμισα. Ανάχαρ-

facilè tamen animaduertis, vt talis quispiam quodam in bello comprehensus, nullam vocem Spartana magnitudine indignam emiserit, immicis eundē diris tormentis torquentibus, sed illos falsè subsannās, flagellis cædebatur, cum verberāte infracta animi tolerantia contendens, ne ternam citiùs viribus deficeret. ANA. Num Lycurgus quoq; Solon, in iuuentute loris cædi solitus est? & an huius certaminis auctor existēs, citra periculum talia iuuenili liter cōmentus est? SO Cùm iam proiectæ ætatis esset, ciuibus Spartanis leges condidit, profectus è Creta. Aliquandiu enim apud Cretenses peregrè egit, quoniā eosdem audiuerat optimis legibus instructos viuere, quib. C Minos Iouis filius legū scriptor extiterat. AN. Quamobrē igitur, Solon, & tu non imitatus es Lycurgū, ac iuuenes loris proscindis? Etenim ppulchra hæc sunt instituta, & vobis nō indigna. SO. Quoniā nobis, Anacharsi, sufficere videtur ista gymnasia, quorū ipsi repertores extitimus, neq; magnopere necessariū existimamus peregrinorū æmulatores esse. AN.

οὐκ, ἀλλὰ σωίγης, οἶμαι, οἷόν τι δεῖ μαστιγοῦσθαι γυμνὸν, ἄνω τὰς χεῖρας ἐκτείνοντα, μηδενὸς ἕνεκα ὠφελίμου, ἢ αὐτῷ ἑκάστῳ, ἢ κοινῇ τῇ πόλει. ὡς ἔγωγε, εἰ μοί τις ἐπιδημήσειε τῇ Σπάρτῃ, καθ' ὃν καιρὸν ταῦτα δρῶσι, δοκῶ μοι τάχιστα καταλοιδορήσασθαι δημοσίᾳ πρὸς αὐτῶν, ἐπιχλευάζοντα ἑκάστοις, ὁπόταν ὁρῶ τυπτομένους, κατάπερ κλέπτας ἢ πορφυρίτας, ἤ τι ἄλλο τοιοῦτον ἐργασαμένους, ἀτεχνῶς γὰρ ἐμβόρου δεῖσθαί μοι δοκεῖ ἡ πόλις αὐτῶν, ὥστε καταγέλαστα ὑφ' ἑαυτῆς πάσχουσα. So. Μὴ ἐρήμην, ὦ γενναῖε, μηδὲ τῶν ἀνδρῶν ἀπόντων, μόνον αὐτὸς λέγων, οἷον κραυγήν. ἴσως γάρ τις ὃ καὶ ὑπὲρ ἐκείνων σοι τὰ ἐκόντα ἀντερῶν ἐν Σπάρτῃ· ἀλλὰ, ἐπείπερ ἐγὼ τὰ ἡμέτερά σοι διεξεληλύθα, σὺ δὲ οὐ πάνυ ἀρεσκόμενος ἐν τούτοις ἔοικας, ἀλλά τι ἄλλο ἐπιθυμεῖν ἔοικας

Nequaquam sed intelligis, vt opinor, quàm res sit friuola flagris obuerberare nudi scapulas, palmas vtrasq; supplici ter extendentis, ex quo nulla proueniat vtilitas neq; priuatim ad eum qui cæditur, neq; item ad Remp. cõmuniter. Itaque si quando Spartam peregrè profectus venero, quo tempore ista facinora solent, videor me statim lapidibus obrutum iri ab illis publicè, singulos deridentem, si quando videro pueros veluti fures flagris onerari, aut veluti peculatorem, aut alium facinorosum. Planè verò illorum ciuitas mihi videtur egêre helleboro, quæ vsqueadeò ridicula à se ipsa pati consueuit. So. Ne desertam causam, ô generose, neque viris absentibus te solũ dicentem vincere, inducas in animum. Neq; enim deerit quispiam etiam Lacedæmone, qui harum rerum causam tibi promptissimè redditurus est. Verùm enimuerò quandoquidem ego tibi nostra ex ordine gymnasia percensui, quæ tibi non admodum placuisse non occultè tulisti, videor mihi non iniqua postulaturus à te,

παρὰ σοῦ, ὡς καὶ αὐτὸς ἐμοῦ μέρη διεξελθης, πρός με, ὃν τρόπον ὑμεῖς οἱ Σκύθαι διαπονεῖτε τοὺς νέους τοὺς παρ' ἡμῖν, καὶ οἷς τισι γυμνασίοις ἀναστρεφεῖς, καὶ ὅπως ὑμῖν ἄνδρας ἀγαθοὺς γίγνονται. ΑΝΑ. διακαίτατα μὲν ἔγωγε, ὦ Σόλων καὶ ἔγωγε διηγήσομαι τὰ Σκυθῶν νόμιμα, ὀκνήσω δ' ἴσως, ἀλλ' οὐ καθ' ὑμᾶς, οἵ γε οὐδὲ καλὰ κἀρρήτως παραχθῆναι τολμήσαιμεν ἂν μίαν πληγὴν, ἀλλοι γὰρ ἴσμεν· ἀκὰ ἐρήσεταί γε, ὁποῖα ἂν ἄγχιστα μὴν δι, ἐ λοκῆ, ὑπερβαλώμεθα τὴν σωφροσύνην, ὡς ἂ. τραῦτος ἔφης, ἔτι μᾶλλον ἐννοήσαιμι καθ' ἡσυχίαν, ἅ τε χρὴ εἰπεῖν, συναγάγοιμι τῇ μνήμῃ ἐπιπλέον. τὸ δὲ ναῦ ἔχον, ἀπόμεινον ἐπὶ τούτοις. ἐπεὶ ῥᾳδίᾳ ἔδη,

ate, vt & tu vicissim me audiente percurras, qua ratione vos Scythæ vestros iuuenes exerceatis, tum quibus gymnasiis educatos insuescitis, quonam pacto eosdem viros strenuos efficitis.

ANACH. *Aequissima sunt, ô Solon, quæ postulas. Ac ego quidem Scytharum leges tibi cõmemorabo, fortasse non admodum admirandas illas, & quæ non multum vestris sunt responsuræ. Neque enim vel in maxillam alicui plagã illidere auderemus, sumus enim perquàm meticulosi: sed tamen qualiacũq; sunt nostra exercendorum iuuenum instituta, dicentur. Cæterùm, si videtur, ea de re colloquium in crastinum vsque differemus, vt ea quæ ipse dixisti, magis quietus apud me retractare possim: tum etiam ea quæ mihi dicenda sunt, memoria percurrere. Itaque quod nunc restat, in præsentia quidem abeamus. Iam enim intalescentibus vmbris appetit vesper.*

GILBERTI COGNATI
ANNOTATIONES.

ARGVMENTVM.

GYmnasiorum vanitatem hic dignis excipit modis Anacharsis homo barbarus alioqui, sed Atheniensibus, Solonequè ipso multò prudentior. Ex hoc porrò Luciani Dialogo videre licet, quib. olim exercitijs apud Atheniēses iuuētus exercitata, tum quanta diligentia instituta, adoleuerit. Præterea quanta ratio rectè educandorum iuuentus sit habita apud Gētiles, qui hoc tempore apud Christianos extremè negliguntur: etsi nihil perinde interfit cuiusque Reipublicæ, quàm vt iuuentus quamoptimè ac sanctissimè instituatur. Certè Plato philosophorum sapientissimus, iuuentutis primā curam debere esse contendit in Eutyphrone. Sunt enim iuuenes futuræ Reip. plātæ quędam ac seminaria, quorum recta educandi ac instituēdi ratio si neglecta fuerit, ipsiq; inculti in maturā & constantem ętatē adoleuerint: qui fructus, atq; adeò quæ spes, aut quod specimen bonæ indolis, aut viri non improbi ab illis expectandum erit? Non alius profectò ingratę segetis prouētus, quām qui à neglectis plantis producitur; nempe, sentes & spinæ, neq; nō ramorum inutilium superflua materia, tantummodò alendo foco accōmoda, hoc est, in omne vitiorum genus præceps temeritas atq; audacia. Sed ista ab alijs iam persæpè grauissimè simul ac luculentissimè disputata sunt: neque minus intelligit diligens lector, quantum detrimenti adferre soleat reb. humanis iuuentus data neglectui. Tantum hoc dico, dignissimā hāc curam esse principibus, vt suis in ditionibus iuuentutis optimis studijs instituendæ rationem habeant. Est enim puerilis illa turba, ex qua olim emersuri sunt Iudices, Cōsules, Principes, Reges, Episcopi, Parochi, Concionatores: qui si nō statim a teneris (vt aiūt) vnguiculis liberalib. disciplinis imbuti, quæ optima fuerint, didicerint, nihil tale ad Reip. functionē & administrationem quondam accedētes præstabunt, quod illorū exiget officiū.

Qui

Qui enim æquitatem aut iustitiam in foro præstabit, ille pronunciandis sententijs, & litibus dirimendis, qui nunquam, quæ æquitatis aut iustitiæ sint partes didicit? Qui bonum aut pacatum in Republ. ciuem fore sperabimus, qui boni ciuis officia ignorauerit? Cic. de Offic. lib. 1. Oppian. de Venat. lib. 1. Xenoph. de Venat. Quintilianus lib. 2. Plato in Timæo de Legib. 6. de Republ. 5. Aristot. Polit. 8. & Medici περὶ τῆ γυμναστικῆς, in primis Fuchsius in Compendio medicinæ. item Plutarchus de Educandis liberis. Sed finem faciam, cùm de his multò etiam prolixiùs & rectiùs Lucianus loquatur.

a Ὁ Σολων.] *Exordium ab occasione, ipsius rei præsentis actione.* *b* Cæterùm illi stantes.] *Tria erant apud Græcos certamina: Pancratium, palæstra & cursus. De pancratio ludorumque generibus, quibus Græci antiqui & Romani vsi sunt, lege Budæi Annotat. ad L. Athletas, De his qui notantur infamia, & ad L. qua auctione, ad L. Aquiliã. Gellius lib. 13. cap. 26. Propertius lib. 3. ad Sparten de ludis Laconicis.*

c Exercitiorum.] *Certaminum species & nomina,* *d* Sydus feruentissimum.] *Canis sydus, quæ & Canicula, ardentissimo æstatis tempore exoritur, Sole primam partem Leonis ingrediente, qui dies xv. ante Augusti Cal. est. Plinius lib. 2. cap. 47. & lib 18. cap. 28. omnia vaporat, & aquas siccat.* *e* Ob suain Rempubl. merita.] ἐπώνυμοι *prisci heroës fuerunt, à quibus Atticæ tribus sua cognomina acceperunt. His magni honores ab Athenienſibus collati, ſtatuæq; in arce eius vrbis collocatæ. Horum nomina si quis desideret, Pausaniam in Atticis, aut Demosthenem de ἐπιτάφιῳ consulat.* *f* Tu quemadmodum.] *Repetit propositionem seu petitionem.* *g* Tu quidem.] *Redit ad modum & legem disputationis, & ea à simili & more publico commendat.* *h* Areopagus.] *Augustinus de Ciuitate Dei lib. 18. cap. 10, Areopagus putatur nomen accepisse, quòd Mars, qui Græcis Ares dicitur, quum homicidij causam diceret, iudicantibus duodecim Dijs in illo pago, sententijs sex Deorum absolutus est, & sex damnatus: verùm in paribus suffragijs, absolutio damnationi prælata est.* *i* Cæterùm si quis meditato.] *Apud Areopagitas oratoribus haud licuisse*

affectus mouere, vt quibus iudicum animi à veritatis luce in falsitatis caliginem sæpè abducuntur, autor est etiam Quintil. lib. 2. cap. 17: Eloquentiam ait Lacedæmoniorum ciuitate expulsam, Athenis verò vetuti recisam orandi potestatem, vbi orator mouere affectus vetabatur. Et capite 18. eiusdem libri. Affectus, si aliter ad æquitatem perduci iudex non potuit, necessariò mouebit orator. Igitur Athenis interdicebat præco dictuvis in concione, ne vel præfatione, vel affectibus vterentur, rem modò exponerent ἄνευ προοιμίων, καὶ παθῶν: id est, absque proœmijs & affectibus. Idem in Prologo l. 5. lib. 6. capite 1. vbi de epilogis loquitur: Athenis, inquit, affectus mouere, per præconem prohibebatur orator. Philosophos minùs miror, apud quos vitij est loco, affici: nec boni mores videntur, sic à vero iudicem auerti, nec conuenire bono viro vitijs vti, necessarios tamen affectus fatebantur, si aliter obtineri vera & iusta, & in commune profutura non possint. Idem libro 10. de Demosthenis Ciceronisque comparatione loquens: Salibus certè, inquit, & commiseratione, qui duo plurimùm affectus valent, vincimus. Et fortasse epilogos illi mos ciuitatis abstulerit: lex, inquit, aut institutum Athenienſium Demosthenis orationibus commiserationem & amplificationem abstulit, duo acerrima oratoriæ artis tela. Erasmus noster libro Eccles. secundo. Porrò Stoicorum dogma nullos probantium affectus, non à Christianis modò, verùm etiam ab ipsis Stoicis paulò æquioribus, reiectum atque explosum est. Nam quod Athenienses ab actionibus causarum secluserunt affectus, potest aliquo colore defendi. Tum ad clepsydras dicebatur. nolebant aquam non necessarijs absumi, nec iudicem nimiùm diu detineri cognitione. præterea quoniam à iudice religione astricto requirebatur incorrupta pronunciatio, maluerunt abstineri à mouendis affectibus, quòd ij sæpe nubilum offendunt iudicio: interdum eò rapiunt cognitorem, vt non ex iure, sed ex animo commotione ferat sententiam. k Verbis causæ inuoluendæ.] Συνείλειν enim velare, inuoluere, contegere, occulere significat. l In Areopago fieri.] De Areopago Plutarchus in Solone dicta sunt satis multa, quibus addi possunt quæ sunt apud Isocratem in Oratione de eo consilio scripta, & alios. m Pro-

inde

Inde paucis.] *Accedit ad rem. ac primò quæ sit vera ciuitas, & quantum in ciuibus ponant, exponit.* n Cumprimis.] *Diuisio ac ὕλη totius institutionis.* o Primam itaque.] *Educatio liberorum: & primò, quibus animos & mentes eorum informent. Hæc autem ipse ponit Aristoteles libro 8. Politicorum, additque præterea pingendi artem. Eius verba sunt:* ἔτι δὲ τέτταρα σχεδόν, ἃ παιδεύειν ἐώδασι, γράμματα, ἐγυμναστικὴν, καὶ μουσικὴν καὶ τέταρτον οἱόν γραφικήν. *Terent. in Eunuch.*—fac periculum in literis:

Fac in palæstra, in musicis, quæ liberum
Scire æquum est adolescentem, &c.

p Huius rei exemplum.] *Ab exemplo commendat institutum.* q Mentem iuuenum primùm Musica.] *Inter reliquas Cyclicas disciplinas primo loco Musicam discebant, quam & Epaminondas, & alij nobiles viri summa cum industria consectati sunt, vt interpres Aristophanis in Equitib. admonet, & Athen. lib. 14. Dipnosoph. indicat. Vnde etiam ille mos institutus est, vt in conuiuij post cœnam circumferretur lyra: cuius cùm se imperitum Themistocles confessus esset, habius est indoctior, vt Cicero in 1. Tusculanarum quæstionum, & Quintiltanus in primo tectantur Xenocrates ad eum qui ludum iuum frequentare cupiebat, nec Geometriæ nec Musicæ instructus esset: Abi (dicebat) nam ansas philosophiæ nondum attigisti. Quare vehementer eorum institutum probamus, qui adolescentes, præcipuè eos, qui alioqui ingenio suns ad hanc artem procliui, ad modulationem canticorum vel instituunt ipsi, vel cantica ad hoc genus disciplinæ accommoda componunt. Etenim huiusmodi exercitijs, si sint moderata, ac suis temporibus vsurpentur, pulchrè excoluntur puerorum animi, vt mitiores (vt Plato ait) modestioresque ac concinniores effecti, vtiles sint ad actiones siue priuatas, siue publicas sustinendas, & ad dicendum quoque. Quantum verò ea in re præstare possit Musica, illustre habemus exemplum apud Homerum de Musico ab Agamemnone domi relicto, vt Clytemnestram illius coniugem per Heroidum laudes cantu ad pudicitiam hortaretur. Ea verò non prius adulterium commisit, quàm is è medio sublatus esset. Tanta enim est vis Musicæ, vt nihil sit (vt Cicero*

lib. 3.

lib.3.de Orat.author est) tam cognatum mentibus nostris, quæ numeri atq; voces, quibus & excitamur & incendimur, & lenimur & languescimus, & ad hilaritatem & tristitiam sæpè deducimur. Itaque Pythagorici & Socrates, & Plato omnes adolescentes in Musicis erudiendos esse voluerunt. Plutarchus in Musicis refert ipsum Herculem Musica vsum fuisse: item Achillem, de quo Homerus Iliad. 9. plurimosque alios, quorum eruditor sapientissimus ille Chiron. r Deinde ætatis progressu.] *Quæ discenda proponantur.* s Sed hæc.] *Reiectio, qua veniam ei rei parat, quòd aliena à primo proposito dicere cœperit.* t Sophistæ atque philosophi.] *Quum tam crebrò fiat sophistarum philosophorumque mentio, non inutile fuerit dicrimen eorum explicare: idque ex Platone potissimùm, qui Sophistam his ferè coloribus depingit, vt sit auarus, ambitiosus, vanus, & virtutis expers, in nugis occupatus: ac propterea tum fugiendus, tum contemnendus. Contrà philosophus, summum ac propè vnicum virtutis & veritatis studium habet: cætera omnia vel leuiora ducit, vel contemnit, probitatis & sapientiæ magister & exemplum. Ex his descriptionibus appareret, quanta sit multitudo sophistarum, philosophorum paucitas. Vtrique tamen à fine sunt iudicandi, præcipuoque totius vitæ studio.* u Vsum tibiarum.] *Tibiarum artem non paruo in precio apud antiquos habitam fuisse scribit Athenæus libro 4.cap.25.* x Pancratio decertare.] *Pancratium Suidas, Iul. Pollux, Hermolaus in castigationibus Plinianis libro 34.cap.8. interpretantur quoque certaminis essegenus ex eo dictum, quòd aduocatis omnibus corporis viribus, omniumque neruorum contentione transigitur: calcibus enim etiam & cubitis, non modò pugnis pancratiastæ vtebantur, omnique impetendi prehendique modo. Pancratiastæ hominis habes pulcherrimam hypothesin ex Panetij lib.2. de Offic. apud Gell.lib.13. cap.26.* y Vt prospera vtantur valetudine.] *Nam per exercitationem continuo motu calor naturalis augetur, melior in ventriculo ciborũ fit cõcoctio, & apertis poris humores vitiosi foràs egeruntur, ac nutrimentũ cõmodiùs per venas digeritur. Vnde cũ sanguis ac spiritus purus nascatur, hi per omnia membra æqualiter distributi, in cute venustatem, in neruis robur efficiunt.*

efficiunt. De exercitijs Plutarchus de Educandis liberis. Plautus in Bacchidibus, Valere pancratice dicit, pro eo, quod est firma esse valetudine. ℣ Mulieres.] Amazones intelligit, quæ bellum, duce Hippolyta, gesserunt contra Athenienses, temporibus Thesei, propter Antiopem, vbi illam aiunt mœrore expirasse ob res malè gestas. Vide Pausaniam in Atticis. A Gallos gallinaceos.] Plinius scribit, Pergamis omnibus annis spectaculum gallorum gallinaceorum certantium solenniter ac publicitùs edi solitum, ceu gladiatorum. Id & Athenis factitari cœptum est, Aeliano referente, à Themistocle superatis Persis. Adjicit & hic Lucianus, coturnicum magno studio, non gallorum modò certamina ibidem spectari consueuisse. Seueri quoque filios Herodianus scribit, disidere solitos, puerili primùm certamine edendis coturnicum pugnis, gallinaceorumq; conflictibus. Proditur item memoriæ, Socratem Iphicrati duci animos adiecisse, quum ei permonstrasset gallinaceos coram gallina pennis ac rostro dimicantes. Quam vilitatem agnouit & Chrysippus in libro de Iustitia, dum gallorum æmulatione inijci nobis ad fortitudinem stimulos, & subijci calcaria prodidit. Iucundum verò est, quod obseruatum hac parte non reticebimus. Gallinaceis mox compagnaturis, allium in cibis obijci solitum, quò acriùs decertarent. Ex quo facetissimè in veteri comœdia ἐσκοροδισμένος, id est, allio pastus, quod Scorodon votant, pro vehementi ac nimis in pugnam accliui dicitur quandoque. Is præterea huic animanti mos est, vt ad pugnam assiliat, quò magis lædat calcaribus suis, in hunc vsum à natura affixis. Cæterum quanquam naturâ pugnax est gallus: tamen vbi se sentit imparem conflictu, mirè dejectus ac supplex profugit, risum præbens spectatoribus. B Pueros ita verberari.] Ad Dianæ Orthiæ aram flagris concidi pueros instituto Lycurgi consueuisse, locuples testis est in Laconicis Pausanias simúlque causam eius instituti aliam, quam vel Lucian. hic, vel Cic. lib. 2. Tusc. q. vel Plutarch. in Lycurgo indicet, refert, quam brevitati studens omitto: aliam etiam in Aristidis vita Plutarch. Tertull. in Apolog. & in lib. ad Marty. Hodie, inquit, apud Lacedæmonios solemnitas maxima est diamastigosis: i. flagellatio, in quo sacro ante aram nobiles quoque adolescentes flagellis af-

lis assiguntur, astantibus parentibus & propinquis, & vti persequerent adhortantibus. C Minos Iouis filius legũ scriptor.] Minos quondam Cretæ præfuit. Hunc post mortẽ ob iustitiam suam Poëtæ apud inferos ius dicere finxerunt. At Cretenses, vt quos ciuilitate & moribus erudiẽt, ad Iouem tanquã præceptorem itasse memorant, in Ida monte speluncam ostendentes, atque illi in notium annum consuẽsse, nec non didicisse quæ ad Rempubl. instituendam vtilia forent. Meminit huius Homerus Odyss. 11. & Maximus Tyrius.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΘΟΥΣ. DE LVCTV. Erasmo Roterodamo interprete.

Δεῖν γε παρὰ τῶν ἀποθανόντων ἐν οἷς τοῖς γιγνόμενα καὶ λεγόμενα, καὶ τὰ ὑπὸ τῶν παραμυθουμένων λεγόμενα. καὶ ὡς ἀφόρητα ἡγοῦνται τὰ συμβαίνοντα σφίσι τε αὐτοῖς οἱ ὀδυρόμενοι καὶ ἐκείνοις, ὃς ὁ λύρηντα. ἢ μᾶλλον Πλούτωνα καὶ Περσεφόνην, ἐπ' ἐλπίδι ἐπισάμενοι ἀφθῶς, ὅτ' ἐ πονηρὰ ταῦτα, καὶ λύπης ἄξια, ὅτι ἐ τἐναντίον ἡδίω καὶ βελτίω οἷς παθοῦσι, νόμῳ καὶ σωφροσύνῃ τῷ λύπῃ ἐπιτρίποντες. ἐπειδὰν τοίνυν ἀποθάνῃ τις, ὅτω ποιῶσι, μᾶλλον δὲ πρότερον ἐπεῖν βούλομαι, ἅς τινας περὶ αὐτοῦ θανάτου

Peræprecium a Janè fuerit obseruare ea quæ in luctu vulgo tum dicãtur, tũ fiant: item quæ dicantur ab ijs, qui eos consolantur scilicet: quamq; non ferenda putent lugentes ea quæ acciderunt, & subijpsis, & ijs quos flent, cũm haudquaquam pernouerint, malãne sint ista, ac dolenda, an contrà iucundiora melioraq; ijs, quibus acciderunt: sed ex more & consuetudine dolorem accersunt. Itaq; cũm mortuus fuerit aliquis, faciunt ad hũc modũ. Quin priùs volo tibi narrare quas habeant de morte i-

τάτου δόξας ἔχουσιν. οὕτω γὰρ ἔσται φανερὸν, οὗ τινος ἕνεκα τὰ περιττὰ ἐπεῖνα ἐπιτηδεύουσιν. ὁ μὲν δὴ πολὺς ὅμιλος, οὓς ἰδιώτας οἱ σοφοὶ καλοῦσιν, Ὁμύρῳ τε καὶ Ἡσιόδῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις μυθοποιοῖς περὶ τούτων πειθόμενοι καὶ νόμον θέμενοι τὴν ποίησιν αὐτῶν, τόπον τινὰ ὑπὸ τῇ γῇ βαθεῖ λέγειν ἐπειλήφασι, μέγαν δὲ καὶ πολύχωρον τοῦτον εἶναι, καὶ ζοφρὸν καὶ ἀνήλιον, οὐκ οἶδ' ὅπως αὐτοῖς φωτίζεσθαι δοκοῦντα πρὸς τὸ καὶ καθορᾶν τοῦ ἐνόντων ἕκαστον. βασιλεύειν δὲ τοῦ χάσματος ἀδελφὸν τοῦ Διὸς, Πλούτωνα κεκλημένον (ὥς μοι τοῦ τὰ τοιαῦτα δεινῶν τις ἔλεγε) διὰ τὸ πλουτεῖν τοῖς νεκροῖς, τῇ προσηγορίᾳ τετιμημένον. τοῦτον δὲ τὸν Πλούτωνα, τὴν παρ' αὐτῷ πολιτείαν, καὶ τὴν κάτω βίον κατασήσασθαι τὸν τοιοῦτον. κεκληρῶσθαι δὲ γὰρ αὐτὸν ἄρχειν τοῦ ἀφθανόντων καταδεξάμενον ἢ αὐτοὺς, καὶ παραλαβόντα κατέχειν δεσμοῖς ἀφύκτοις, οὐδενὶ τὸ παράπαν τοῦς ἀνόδου ὑφιέμενον,

te ipsa opiniones. Sic enim palàm fiet quâ gratiâ superuacanea ista moliantur. Vulgi quidem hominũ multitudo,[b] quos sapientes isti vocãt idiotas,[c] Homero, Hesiodo, reliquisq; fabularum auctoribus super his fidem habentes, & illorũ poësim pro lege ducẽtes, locũ quendam subter terrã profundum esse putant, quem[d] Tartarum vocant. Eum existimant magnum & spaciosum esse, caliginosum atq; opacum, qui tamẽ istis haud scio quo pacto illustrari videtur, quò singula quæ illic sunt introspiciãt.[e] Tum regnare in hoc specu Iouis fratrẽ, cui nomen Plutoni, vt mihi retulit quidam harum rerũ mirè peritus: ob ideo vocabulo honestatum, quòd mortuorũ copia diues esset.[f] Porrò Plutonẽ hunc inferorũ remp. & maniũ vitam constituisse in hanc formã. Nam sorte obtigisse huic vt vita defunctis imperaret. Quos vbi demissos receperit, arreptos vinculis ineffugibilibus coërcet,[g] nulli prorsus permittens vt ad superos redeat,

præter

πλὴν ἐξ ἅπαντος τοῦ αἰῶνος πάνυ ὀλίγων, ἐπὶ μεγίσταις αἰτίαις· περιῤῥεῖσθαι δὲ τὴν χώραν αὐτοῦ ποταμοῖς μεγάλοις τε καὶ φοβεροῖς, καὶ ἐκ μόνων τῶν ὀνομάτων· Κωκυτοὶ γὰρ, καὶ Πυριφλεγέθοντες, καὶ τὰ τοιαῦτα κέκληνται. τὸ δὲ μέγιστον ἡ Ἀχερουσία λίμνη πρόκειται, πρώτη δεχομένη τοὺς ἁπαντῶντας, ἣν οὐκ ἔνι διαπλεῦσαι ἢ παρελθεῖν ἄνευ τοῦ πορθμέως· βαθεῖά τε γὰρ περάσαι τοῖς ποσὶ καὶ διανήξασθαι πολλὴ, καὶ ὅλως, οὐκ ἂν αὐτὴν διαπταίη οὐδὲ τὰ νεκρὰ τῶν ὀρνέων. πρὸς δὲ αὐτῇ τῇ καθόδῳ, καὶ πύλῃ οὔσῃ ἀδαμαντίνῃ, ἀδελφιδοῦς τοῦ βασιλέως Αἰακός ἐστι, τὴν φρουρὰν ἐπιτετραμμένος. καὶ παρ' αὐτῷ κύων τρικέφαλος, μάλα κάρχαρος, τοὺς μὲν ἀφικνουμένους φίλιόν τι καὶ εἰρηνικὸν προσβλέπων, τοὺς δὲ πειρῶντας ἀπιδιδράσκειν ὑλακτῶν, καὶ τῷ χάσματι δεδιττόμενος. περαιωθέντας δὲ τὴν λίμνην ἐς τὸ εἴσω, λειμὼν ὑποδέχεται μέγας, τοῦ ἀσφοδέλου κατάφυ-

præterquàm ad modũ paucis ex vniuerso æuo, idq́ grauissimis de causis. Interluitur autem regio illius fluuijs & magnis, & horrendis, vel solo nomine.[h] Siquidem Cocyti,[i] Phlegethõtes atq́ huiusmodi vocabulis appellantur. Quódque est grauissimum, præiacet[k] Acherontica palus; quæ prima excipit obuios, quã nõ possis neq́ transmittere neq́ transire sine vectore: nam & profundior est quàm vt pedibus trãsiri possit, & spaciosior quàm vt tranari queat. In summa, huiusmodi est, vt nec auium manes possint eam transuolare. In ipso verò descensu portáque, quæ quidem est adamantina,[l] Aeacus est regis patruelis, cui mãdata est custodia: iuxtaq́ hunc[m] canis triceps, sæuus admodum. Is aduenientes satis amicè pacateq́ intuetur: cæterùm si quis conetur aufugere, latrat, territósque in specum redigit. Iam qui transmissa palude ingressi sunt, eos excipit pratum ingens,[n] asphodelo consitum,

τος, καὶ ποτὸν μνήμης πολέμιον, λήθης γοῦν δὲ τοῦτο ὠνόμασται. ταῦτα γὰρ ἀμέλει δικηγήσαντο τοῖς πάλαι ἐκεῖθεν ἀφιγμένοι, Αλκηστίς τε καὶ Πρωτεσίλαος, οἱ Θετταλοὶ, καὶ Θησεὺς ὁ τοῦ Αἰγέως, καὶ ὁ τοῦ Ομήρου Οδυσσεὺς, μάλα σεμνοὶ, καὶ ἀξιόπιστοι μάρτυρες, ἐμοὶ δοκεῖν, οὐ πιόντες τῆς πυγῆς· οὐ γὰρ ἂν ἐμέμνηντο αὐτῶν. ὁ μὲν οὖν Πλούτων, ὡς ἐκεῖνοι ἔφασαν, καὶ ἡ Περσεφόνη δυνασεύουσι, καὶ τὴν τῶν ὅλων δεσποτείαν ἔχουσιν ἐπορεύουσι δ' αὐτοῖς, καὶ τὴν ἀρχὴν συνδιαπράττουσιν, ὄχλος πολὺς, Ερινύες τε καὶ ποιναὶ, καὶ φόβοι, καὶ ὁ Ερμῆς. οὗτος μέν γε οὐκ αἰεὶ συμπαρών. ὕπαρχοι δὲ, καὶ σατράπαι καὶ δικασταὶ κάθηνται δύο, Μίνως τε καὶ Ραδάμανθυς, Κρῆτες ὄντες, καὶ ἡ οἱ τοῦ Διός. οὗτοι δὲ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς τῶν ἀνδρῶν, καὶ δικαίους, καὶ κατ' ἀρετὴν βεβιωκότας, ἐπειδὰν συμπλισθῶσι πολ-

situm, ac fluuius memoriæ hostis: eóq; [o] Lethe nomē est inditum. Nam hæc videlicet priscis illis mortalibus narrârunt, [p] qui illinc redierant, nempe Alcestis & [q] Protesilaus, Thessalus vterque, neque non [r] Theseus Aegeo prognatus, & [s] Homericus Vlysses, testes admodum graues, digniq; quibus habeatur fides, qui mihi non videntur è fonte illo bibisse, alioqui non meminissent horum. Itaque Pluto & Proserpina, vt aiebant illi, Rempublicam administrant, rerumq; omnium dominatum obtinent. Sed inseruiunt his & in administrando principatu adiuuāt, ingens turba, furiæ, pœnæ, terrores, ac Mercurius: quanquam is sanè non adest perpetuó. Præfecti autem & satrapæ & iudices sedent duo, Minos & Rhadamanthus, vterque Cretensis, vterque Iouis filius. Atque hi quidem bonos ac iustos viros, qui cū virtute vitam peregissent, vbi iam mul-

λοὶ, καθάπερ εἰς ἀπρικίαν τινὰ, πέμπουσιν ἐς τὸ Ηλύσιον πεδίον, τῶν ἀρίστω βίῳ συνεσομένους. ἂν δέ τινας τῶν πονηρῶν λαβῶσι, ταῖς Ερινύσι παραδόντες, ἐς τὸν τῶν ἀσεβῶν χῶρον ἐκπέμπουσι, κατὰ λόγον τῆς ἀδικίας κολασθησομένους. ἔνθα δὴ τί τῶν κακῶν οὐ πάσχουσι, στρεβλούμενοί τε καὶ καιόμενοι, καὶ ὑπὸ γυπῶν ἐσθιόμενοι, καὶ τροχῷ συμφερόμενοι, καὶ λίθους ἀνακυλίοντες; ὁ μὲν γὰρ τάνταλος ἐπ' αὐτῇ τῇ λίμνῃ αὐτὸς ἕστηκε, κινδυνεύων ὑπὸ τῦ δίψους ὁ κακοδαίμων ἀπθανεῖν. οἱ δὲ τοῦ μεσου βίου, πολλοὶ ὄντες οὗτοι ἐν τῷ λειμῶνι πλανῶνται, ἄνευ τῶν σωμάτων, σκιαὶ γενόμενοι, καὶ ὑπὸ τῇ ἁφῇ, καθάπερ καπνὸς, ἀφανιζόμενοι. τρέφονται δὲ ἄρα ταῖς παρ' ἡμῖν χοαῖς, καὶ τοῖς καθαγιζομένοις ἐπὶ τῶν τάφων, ὡς εἰ τῶν μὴ εἴη καταλελειμένος ὑπὲρ γῆς φίλος ἢ συγγενὴς, ἄσιτος οὗτος νεκρὸς, καὶ

ti collecti fuerint velut in coloniam quandam, emittunt [t] in campum Elysium, vitam optimam inibi victuros. Quòd si malos aliquos ceperint, hos Furijs traditos, in impiorum locum eijciunt, pro ratione malefactorum puniendos. Quo quidem in loco quid tandem mali non patiuntur? torti, exusti, à vulturibus arrosi, rota circumacti, saxa sursum voluentes. Nam Tantalus ipse ad paludem stat, in periculum adductus ne siti moriatur infelix. Rursum alij mediocris vitæ (sunt autem hi complures) vagantur in prato sine corporibus iam vmbræ facti, & ad tactum ceu fumus euanescentes. Aluntur autem videlicet nostris libationibus, inferijsque, quæ sepulchris inferuntur: adeò vt si cui nullus sit in terra reliquus amicus aut cognatus, hic mortuus, ieiunus

καὶ λιμώττων, ἐν αὐτοῖς πολιτεύεται. ταῦτα οὕτως ἰσχυρῶς πεπλήλυθε τοὺς πολλοὺς, ὥστε ἐπειδάν τις ἀπεθάνῃ τῶν οἰκείων, πρῶτα μὲν φέροντες ὀβολὸν, ἐς τὸ στόμα κατέθηκαν αὐτῶ, μισθὸν τῶ πορθμεῖ τῆς ναυτιλίας γενησόμενον. οὐ πρότερον ἐξετάσαντες, ὁποῖον τὸ νόμισμα νομίζεται, καὶ εἰ διαχωρεῖ παρὰ τοῖς κάτω, καὶ εἰ δύναται παρ' ἐκείνοις, Ἀττικὸς, ἢ Μακεδονικὸς, ἢ Αἰγιναῖος ὀβολός. οὐδ' ὅτι πολὺ κάλλιον ἦν, μὴ ἔχειν τὰ πορθμεῖα, καταβαλεῖν· οὕτω γὰρ ἂν, οὐ παραδεξαμένου τοῦ πορθμέως, ἀναπόμπιμοι πάλιν ἐς τὸν βίον ἀφικνοῦντο. μετὰ ταῦτα δὲ, λούσαντες αὐτοὺς, ὡς οὐχ ἱκανῆς τῆς κάτω λίμνης λουτρὸν εἶναι τοῖς ἐκεῖ, καὶ μύρῳ τῶ καλλίστῳ χρίσαντες τὸ σῶμα, πρὸς δυσωδίαν ἤδη βιαζόμενον, καὶ στεφανώσαντες τοῖς ὡραίοις ἄνθεσι, προτίθενται, λαμπρῶς ἀμφιέσαντες, ἵνα μὴ ῥιγῷεν δηλονότι παρὰ τὴν ὁδὸν,

ac famelicus inter illos versatur. Hæc vsqueadeò validè vulgi animos peruaserunt, vt simulatque familiaris quispiam mortuus fuerit, primùm obolum illi in os imponant, traiectionis mercedem, quam u *vectori daturus sit: nec illud priùs expendunt, cuiusmodi nomisma legitimum sit ambulétque apud inferos, & apud illos valeat, Atticus, an Macedonicus, an Aeginensis obolus. At ne id quidem cogitant, multò satius esse non posse naulum reddere: sic enim fiat, vt non recipiente portitore, postliminio redeant in vitam.* x *Post hæc lotos eos, perinde quasi tartarea palus non satis sit idonea lauandis his qui illic degunt, & vnguentis optimis* y *vncto corpore, iámque victa graueolentia, tum coronatos pulcherrimis floribus proponunt splendidè vestitos, ne videlicet algeant per viam,*

μηδὲ γυμνοὶ βλέποιντο ὑπὸ Κερβέρου. οἰμωγαὶ δὲ ἐπὶ τούτοις, καὶ γυναικὸς γυναικῶν, καὶ παρὰ πάντων δάκρυα, καὶ στέρνα τυπτόμενα, καὶ σπαραττομένη κόμη, τῷ φοινικίδι παρεικά. καὶ που καὶ ἐσθὴς διαρρήγνυται, καὶ κόνις ἐπὶ τῇ κεφαλῇ πάσεται· καὶ οἱ ζῶντες οἰκτρότεροι τοῦ νεκροῦ· οἱ μὲν γὰρ χαμαὶ κυλινδοῦνται πολλάκις, καὶ τὰς κεφαλὰς ἀράττουσι πρὸς τὸ ἔδαφος· ὁ δὲ εὐσχήμων καὶ καλὸς, καὶ διαπρεπὴς ἐστρωμένος, ὑψηλὸς πρόκειται, καὶ μετέωρος, ὥσπερ ἐς πομπὴν κεκοσμημένος. ἔπειτα ἡ μήτηρ, καὶ νὴ Δία ὁ πατὴρ ἐκ μέσων τῶν συγγενῶν προελθὼν, καὶ περιχυθεὶς αὐτῷ (πρεπέτω γάρ τις νέῳ, καὶ καλὸς, ἵνα καὶ ἁρμόττῃ ἐπ' αὐτῷ τὸ δρᾶμα) φωνὰς ἀπορρήτους καὶ ματαίας ἀφίησι, πρὸς ἃς ὁ νεκρὸς αὐτὸς ἀπεκείναιτ' ἂν, εἰ λάβοι φωνήν. φήσει γὰρ ὁ πατὴρ,

nêve nudi conſpiciantur à Cerbero. [z] Accedunt ad hæc mulierum eiulatus, omnium certè lachrymæ, pectorum planctus, comæ dilaniatio, genarum cruentatio. Alys autem & veſtis diſcerpitur & puluis capiti inſpergitur, adeò vt viuentes miſerabiliores ſint mortuo. Nam illi humi volutantur ſæpenumerò, & capita ſolo allidunt: hic verò decorus ac formoſus ac diligentiſsimè coronatus ſublimis propoſitus eſt, & excelſus, velut ad pompam adornatus. Deinde mater, atque adeò pater quoque ex mediis cognatis progreſſus, ac mortuo circumfuſus, (nam finge iuuenem aliquem ac formoſum propoſitum eſſe, quo magis in hunc competat actio fabulæ) abſurdas ac ſtultas voces emittit, ad quas mortuus ipſe reſponſurus ſit, ſi contingat vocem recipere. Ait enim pater, flebi-

πᾶρ, γοερόν τι φθεγγόμενον, καὶ
κρατύνων ἕκαστον τ ὄνομά-
των τύπον ἄδιστον, οἴχῃ μοι,
καὶ τέθνηκας, καὶ πρὸ ὥρας ἀνηρ-
πάσθης, μόνον ἐνὲ, ἔτι τὸν
ἄθλιον καταλιπὼν, ὃ γαμή-
σας, ὃ παιδοποιησάμενον, ὃ
στρατωσάμενον, ὃ γεωργήσας,
ἐπ᾽ ἐσχάτῃ γήρᾳ ἐλθὼν, ὃ ἱκανιά-
σαι μάλιστα, ὀλίγ᾽ ἐραθήσῃ τέκ-
νων, ὀλίγ᾽ ἐν συμποσίῳ μετὰ
τῶν ἡλικιωτῶν μεθυσθήσῃ.
ταῦτα δὲ, καὶ τὰ τοιαῦτα φύ-
σει, οἰόμενον τὸν υἱὸν δεῖ-
σθαι μὲν ἔτι τούτων, καὶ ἐπιθυ-
μεῖν καὶ μετὰ τὼν τετελευτηκότων,
ὃ λαβεῖν ἢ μετέχειν αὐτῶν.
καίτοι τί ταῦτα φημί; πόθοι
γὰρ καὶ ἵππους, καὶ παλαιστὰς
δᾶς, οἱ δὲ καὶ διώκοντας ἐπι-
κατέσφαξαν, καὶ ἐσθῆτα, καὶ
τὸ ἄπαν κόσμον συγκα-
τέφλεξαν, ἢ συγκατώρυ-
ξαν, ὡς χθονίοις ἐκεῖ, καὶ ἀ-
πολαύσουσιν αὐτῶν κἀτως
ὁ δ᾽ οὖν προθύτης ὁ πυ-
θῶν οὕτως πάντα ταῦ-
τα, ὁπόσα εἴρηκε, καὶ ἔτι τού-
των πλείονα, οὔτι τοῦ παι-
δὸς ἕνεκα τραγῳδεῖν ἔοικεν

ter, flebili quadam voce verbum vnumquodq; producens in longum: Fili iucundissime, periisti mihi, mortuus es, ante diem præreptus es, me super hæc misero solo relicto. Non duxisti vxorem, non parâsti liberos, non militâsti, non coluisti agros, non ad senectam perueneristi. Non comessaberis posthac, non amabis, fili, neque cum æqualibus in compotatione inebriaberis. Porrò hæc atque id genus alia dicet, quasi putet filium adhuc rebus bis egere post obitum, ac desiderare quidem, verùm potiri non posse. Sed quid hæc loquor? Quod enim sunt qui equos ac concubinas, rursum alij qui pincernas etiam in funere macta-runt, qui vestem, B reliquum q; mundum pariter in rogum iniectum exusserunt, aut vnà cum cadauere sepeliêrunt: perinde quasi illic sit vsurus, & apud inferos fruiturus? At senex iste luctum agens, C hæc omnia, atq; his etiam plura quæ dicit,

(οἶδε γὰρ οὐκ ἀκουσόμενον) οὐδ' ἂν μεῖζον ἐμβοήσῃ τοῦ Στέντορος, οὔτε μὴν αὐτοῦ φρονεῖν γὰρ οὕτω, καὶ γινώσκειν, ἱκανὸν ἦν, καὶ ἄνευ τῆς βοῆς. οὐδεὶς γὰρ ἐκ πρὸς ἑαυτὸν δεῖται βοᾶν λοιπὸν οὖν ἔστιν, αὐτῶν τῶν παρόντων ἕνεκα ταῦτα ληρεῖν, οὔθ' ὅτι πέπονθεν αὐτῷ ὁ παῖς εἰδότα, οὔθ' ὅποι κεχώρηκε, μᾶλλον δ' οὔτε τὸν βίον αὐτοῦ ἐξετάσαντα, ὁποῖός ἐστιν· οὐ γὰρ ἂν τὴν ἐξ αὐτοῦ μετάστασιν, ὥς τι τῶν δεινῶν ἐδυσχέραινεν. εἴποι δ' ἂν οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ παῖς, παραιτησάμενος τὸν Αἰακὸν καὶ τὸν Αἰδωνέα, πρὸς ὀλίγον τοῦ σομίου ὑπερκύψαι, καὶ τὸν πατέρα παῦσαι ματαιάζοντα, ὦ κακόδαιμον ἄνθρωπε, τί κέκραγας; τί δέ μοι παρέχεις πράγματα; παῦσαι τιλλόμενος τὴν κόμην, καὶ τὸ πρόσωπον ἐξεπιπολῆς ἀμύσσων. τί μοι λοιδορῇ, καὶ ἄθλιον ἀρκαλεῖς καὶ δύσμορον, πολύ τοῦ βελτίω, καὶ μακαριώτερον γεγενημένον;

neq; filij causa iactare videtur, vt quem sciat non auditurum, etiamsi Stentorē clamore vincat: neq; rursum sua ipsius gratia. Satis enim erat illi, cogitare & cognoscere vel sine voce. Nihil enim opus est vt quis apud sese clamat. Superest igitur vt ad hunc modum deliret ob eos qui adsunt, cū nesciat neque quid acciderit ipsi filio, neq; quò concesserit, imò cùm ne suam quidem ipsius vitā cuiusmodi sit, perpenderit. Neque enim alioqui ceu rem acerbam grauiter ferret, illum ex hac vita demigrasse. Filius igitur huic ita respōderit, exorato Aeaco atque Orco, quò liceat tantisper è specu proferre caput, dum patrem insanientem compescat: D Homo infelix, quid clamas? Quid mihi molestus es? Desine vellicare comam, ac vultus etiam cutem lacerare. Cur mihi conuicium facis, ac miserum appellas, & infortunam, qui iam sim te è multò tum melior, tum felicior?

Aut

ἢ τί τοι δεινὸν πάσχειν δοκῶ; ἢ διότι μὴ τοιουτοσὶ γέρων ἐγενόμην, οἷος εἰ σὺ, φαλακρὸς μὲν τὴν κεφαλὴν τὴν δ' ὄψιν ἐῤῥυτιδωμένος, κυφὸς, καὶ τὰ γόνατα νωθὴς καὶ ὅλος ὑπὸ τοῦ χρόνου ἀθρὸς, πολλὰς τριακάδας καὶ ὀλυμπιάδας ἀναπλήσας, καὶ τὰ τελευταῖα δὴ ταῦτα παραπαίων, ἐπὶ τοιούτων μαρτύρων; ὦ μέταιε, τί τοι χρηστὸν εἶναι δοκεῖ περὶ τὸν βίον, οὗ μηκέτι μεθέξομεν, ἢ τοὺς πότους ἐρεῖν δηλονότι, καὶ τὰ δεῖπνα, καὶ ἐσθῆτα, καὶ Ἀφροδίσια; καὶ δέδιας, μὴ τούτων ἐνδεὴς γενόμενος ἀπόλωμαι; οὐκ ἐννοεῖς δ', ὅτι τὸ μὴ διψῆν πολὺ κάλλιον τοῦ πιεῖν, καὶ τὸ μὴ πεινῆν τοῦ φαγεῖν, καὶ τὸ μὴ ῥιγοῦν τοῦ ἀμπεχόνης εὐπορεῖν; φέρε τοίνυν, ἐπειδὴ ἔοικας ἀγνοεῖν, διδάξωμαί σε θρηνεῖν ἀληθέστερον. καὶ δὴ ἀναλαβὼν ἐξ ὑπαρχῆς, βόα, τέκνον ἄθλιον, οὐκέτι διψήσεις, οὐκέτι πεινήσεις, οὐδ' ῥιγώσεις. οἴχῃ μοι κακόδαι-

Aut quid acerbi mihi putas accidisse? An quia non sim factus senex talis, qualis es tu, capite caluo, facie rugosa, incuruus genibus, segnis: in summa, totus ætate putris, multis expletis triacadibus & Olympiadibus: E denique ad istum modum delirans apud testes tam multos? O demens, quid tibi videtur in vita boni, quo posthac nõ simus potituri? Nimirum πότους, compotationes, vsuras dicis, ac cœnas, véstemque, & concubitus: eóque metuis, ne rerum harum inopia peream? F Non cogitas autem longè bellius esse, non sitire, quàm bibere: non esurire, quàm edere: non algere, quàm vestibus abundare? Age igitur, quandoquidem ignarus vidêris, docebo te lugere veriùs: iámque denuò incepto luctu, clama, Fili miser, non ampliùs sities, non ampliùs esuries, non ampliùs algebis. Perîsti mihi infelix,

κακόδαιμον, ἐκφυγὸν τὰς νόσους, οὐ πυρετὸν ἔτι δεδιὼς, οὐ πολέμιον, οὐ τύραννον. οὐκ ἔρως σε ἀνιάσει, οὐδὲ συνουσία παρατρέψει, οὐδὲ σπαθήσεις ἐπὶ τούτῳ δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας. ὦ τῆς συμφορᾶς, οὐδὲ καταφρονηθήσῃ, γέρων γενόμενος. οὐδ' ὀχληρὸς ἔσῃ, τοῖς νέοις βλεπόμενος. ἂν ταῦτα λέγῃς, ὦ πάτερ, οὐκ οἴει πολὺ ἀληθέστερα καὶ γελοιότερα ἐκείνων ἐρεῖν; ἀλλὰ ὅρα, μὴ τόδε σὲ ἀνιᾷ, καὶ δανοῇ τὸν παρ' ἡμῖν ζόφον, καὶ τὸ πολὺ σκότος. κἄτα δέδιας, μή σοι ἀπρηνιγῶ, κατακλεισθεὶς ἐν τῷ μνήματι. χρὴ δὲ πρὸς ταῦτα λογίζεσθαι, ὅτι τῶν ὀφθαλμῶν δασαπρήτων, ἢ καὶ νὴ Δία, καρήτων μετ' ὀλίγον, εἴγε καῦσαί με διεγνώκατε, οὔτε σκότος, οὔτε φῶς ὁρᾷν δεησόμεθα. καὶ ταῦτα μὲν ἤσως μέτρια, τί δὲ με ὁ κωκυτὸς ὑμῶν ὀνίνησι, καὶ ἡ πρὸς τὸν αὐλὸν αὕτη στερνοτυπία, καὶ ἡ τῶν γυναι-

infelix, qui morbos effugeris, qui febrem iam non timeas, non hostem, non tyrannum. Non amor discruciabit te, non auocabit coitus, neque huius rei causa bis aut ter quotidie perdes impensam. Heu calamitatem: neque contemnêris factus senex, neque molestus eris iuuenibus, si quando cõspiciaris. Hæc si dixeris, pater, ânnon putas te multò veriora, magisque ridicula dicturum, quàm ista quæ modo? G At vide ne illud te malè habeat, dum noctem quæ apud nos est, magnãq; cogitas caliginẽ: proinde metuis ne tibi præfocer, conclusus in monumento. Verùm in his illud oportet perpendere, oculis putrefactis, atq; adeò exustis (siquidem paulò pòst exurere me decreuistis) nihil opus erit nec ad tenebras, nec ad lumen inspiciendum. Atque ista fortassis vtcunque ferenda: verùm H eiulatus iste vester quid mihi confert? aut quid ista pectorũ ad tibiæ modos percussio? aut quid mulierum im-

κῶν πρὶ τὸν θρῆνον ἀμετρία; τί δὲ ὑπὲρ τοῦ τάφου λίθος ἐστεφανωμένος; τί ὑμῖν δύνα ται τὸν ἄκρατον ἐπιχεῖν; ἢ νομίζετε καταστάξειν αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς, καὶ μέχρι τοῦ Ἅδου διΐξεσθαι; τὰ μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν καταγισμῶν καὶ αὐτοὶ ὁρᾶτε, οἶμαι, ὡς τὸ μὲν νοσιμώτατον τῶν παρεσκευασμένων, ὁ καπνὸς παραλαβὼν, ἄνω εἰς τὸν οὐρανὸν οἴχεται, μηδὲν τι ἡμᾶς ὀνήσας τοὺς κάτω. τὸ δὲ καταλειπόμενον, ἡ κόνις, ἀχρεῖον, ἐκτὸς εἰ μὴ τὴν σποδὸν ἡμᾶς σιτεῖσθαι πεπιστεύκατε. οὐχ οὕτως ἄσπορος, οὐδὲ ἄκρωπος ἡ τοῦ Πλούτωνος ἀρχὴ, οὐδ' ἐπιλέλοιπεν ἡμᾶς ὁ ἀσφόδελος, ἵνα παρ' ἡμῶν τὰ σιτία μεταστελλώμεθα. ὥστε μοι νὴ τὴν Τισιφόνην, πάλαι δὴ, ἐφ' οἷς ἐποιεῖτε καὶ ἐλέγετε, παμμέγεθεν ἐπῄει ἀνακαγχάσαι· διεκώλυσε δὲ ἡ ὀθόνη, καὶ τὰ ἔεια, οἷς μου τὰ σιαγόνας ἀπεσφίγξατε·

Ὡς ἄρα μιν εἰπόντα τέλος θανάτοιο κάλυψε.

rum immodica lamentatio? Quid autem saxū quod sepulchro imponitur, I coronis ornatum? Aut quid valet quòd K merum infunditis? Num putatis illud ad nos distillaturum, & ad Orcum vsq; permeaturum? Nam de parentalibus ipsi quoque, ni fallor, videtis, quod ex apparatu potissimùm ad nos redire debuerat, id fumo correptum, sursum in cœlum abire, neque quicquam iuuare nos, qui infernè agimus. Porrò quod superest, puluis est inutilis, nisi creditis nos cinere vesci. Non est vsqueadeò sterile neque infrugiferum Plutonis regnum: neque nos destituit. L Asphodelus, vt à vobis cibos huc deportemus. Itaque iuro per Tisiphonem, iampridem mihi libebat vehementer exclamare super his quæ & faciebatis, & dicebatis: sed vetabat linteū ac lanæ, quibus mihi fauces obligástis.

Atque ita profato, mors vltima lumina clausit.

πρὸς Διὸς δ' ἂν λέγοι ταῦτα ὁ νεκρὸς ἐπισραφεὶς, ἀναπαλίνας αὖ ἐπ' ἀγκῶνος, οὐκ ἂν οἰόμεθα λικαιότατα ἂν αὐτὰ φθέγξασθαι; ἀλλ' ὅμως οἱ μαθηταὶ καὶ βοῶσι, καὶ μεταπέμπονται τινα θρηνῶν ἐπιτηδειότατον, πολλὰς συμφορὰς ἐν ὀλίγῳ συναγηγότα καὶ ταύτας συμφορὰς, ἵνα τούτῳ συναγωνιστῇ καὶ χορηγῷ τῆς ἀνοίας λαταχρῶνται, ὅποι ἂν ἐκεῖνος ἐξάρχῃ, πρὸς τὸ μέλος ἐπαυλοῦντες. καὶ μέχρι μὲν θλίψεως ὁ αὐτὸς ἅπασιν νόμος τῆς ἀβελτηρίας. Τὸ δ' ἀπέπτως, ἀνομόμοι λαὶ τὰ ἔθνη τὰς ταφάς, ὁ μὲν Αἰθίοψ ἔκαυσεν, ὁ δὲ Πέρσης ἔθαψεν, ὁ δὲ Ἰνδὸς ὑάλῳ περιχρίει, ὁ δὲ Σκύθης λαταθοίδ ταειχοῖ δὲ ὁ Αἰγύπτιος, οὗτος μέντοι, λέγω δὲ ἐδὼν ξηράνας τὸν νεκρὸν, σωθλαπνον καὶ συμποτὸν ἐποιήσατο. πολλοὶς δὲ καὶ δοκεῖ μόνῳ κεκμικότων, ἀνδρὶ Αἰγυπτίῳ ἔλυσι τῷ ἀρείαν, ἐνέχυρον, ἢ ὁ ἀδελφὸς ἢ ὁ πατὴρ γνόμενον ἐν καιρῷ. χώματα

M Sed dicito per Iouem: Si conuersus ad eos mortuus ille, loquatur hæc cubito innitens, annon videbitur reclisumè dicturus? Attamen vecordes isti vociferantur, & accersito quopiam lamentorum artifice, qui multas antiquas calamitates in vnum congerat, certaminis adiutore & amentiæ chorago abutuntur, vbicunque cœperit ille, ipsi ad melos eiulatu respondentes. Verùm quantum ad lamentationes attinet, omnibus eadem est ineptiendi consuetudo. At deinceps N sepulturæ rationem in varios diuidunt modos. O Nam Græcus exurit, P Persa defodit, Q Indus adipe fuillo obtimit, R Scytha deuorat, S muria condit Aegyptius. Atque hic quidem (rem à me visam narro) desiccatum cadauer, conuiuam & compotorem adhibet. Fit autem frequenter, vt Aegyptum aliquem indigentem pecunia, leuet egestate pignus frater aut pater in tempore factus.

T Nam

χήματα μὴ δὲ, μὴ πυραμίδων καὶ στήλας, καὶ ἐπιγράμματα, πρὸς ὀλίγον σαρκὸς, ὡς ὁ πρίπλακα, καὶ παιδιᾶς πρόσωπα κόπτεσθαι καὶ ἀγῶνας ἔνιοι διδόασιν, καὶ λόγους ἐπιτάφιους ἅπαν ἐπὶ τῷ μνημάτων, ὥσπερ συναγορεύοντες ἢ μαρτυροῦντες πρὸ τοῖς ἐκεῖ δικασταῖς τῷ νεκρῷ. ἐπὶ πᾶσι τούτοις τὸ πρόδειπνον, καὶ παρέδρους οἱ προσήκοντες, καὶ τὰς γονέας πραμυθοῦνται ἤ τι τελευτήκοτος, καὶ πείθουσι γεύεσθαι, ὡς οὐκ ἀγελῶς, μὰ Δί', οὐδ' αὐτὰς ἀναγκαζομένους, ἀλλ' ἤδη ἐκ πολλῶν τριῶν ἐξῆς ἡμερῶν ἀπηνυστηκότας. καὶ μέχρι μή τινος, ὦ ἄνδρες, ὀλυρόμεθα; ἔασον ἀναπαύεσθαι τὰς τῶν μακαρίτων δαίμονας. ἀλλὰ μὴ τὸ παράπαν ἀνάξιόν μ' ἐργάσησθε. αὐτό τι τοῦτο ἕνεκα καὶ μὴ ἀποσιωπηθῇ, ἵνα μὴ διηκόσιος πρὸς τὸ πένθος τὸ μέγεθος. τότε δὴ, τότε πρὸς ἅπαντων ῥαψῳδεῖται δὴ τὸ Ὁμήρου ἔπος.

Καὶ γάρ τ' ἐκόμησε Νιόβη ἰμυκάζετο πέτρη.

καὶ Γανύμη

T Nam libationes, pyramides, columnæ, V tituli, ad breue tempus duratura, annon superuacanea & ludicris similima? X Sunt verò qui ludos quoq; constituant ad sepulchrum, Y ac funebres orationes habeant, perinde quasi patrocinentur ac testimonium perhibeant defuncto apud inferos iudices. Post hæc omnia supereſt Z exequialis cœna. Iamq; adsunt a necessarij, vt defuncti parentes consolentur, suadéntque vti cibum capiant: quanquam illi per Ioue non illibentes ad id compelluntur, quippe perpetuum iam triduũ enecti fame. Et quousque quæso flebimus? β Sine quiescant Plutonis manes. Quòd si tibi deliberatum est omnino flere, vel ob hoc ipsum cibus est capiendus, quò tanto luctui par esse possis. Tum denique, tum ex omnibus contexuntur duo versus Homerici:

Nam cœpit meminisse ci-

bi Niobe auricapilla. Tum illud,

Γαστέρι δ' οὔ πως ἐστὶ νέκυν πενθῆσαι Ἀχαιούς.

οἱ δὲ ἅπτονται καὶ αἰσχυνόμενοι τὰ πρῶτα, καὶ δεδιότες, εἰ φανοῦνται, μετὰ τὴν τελευτὴν τῶν φιλτάτων, τοῖς ἀνθρωπίνοις πάθεσιν ἐμμένοντες ταῦτα, καὶ πολὺ τούτων γελοιότερα εὕροι τις ἄν, ἐπιτηρῶν ἐν τοῖς πένθεσι γιγνόμενα, διὰ τὸ τοὺς πολλοὺς τὸ μέγιστον τῶν κακῶν τὸν θάνατον οἴεσθαι.

Vita defunctos flere haud sinit aluus Achiuos.

At capiunt quidem illi, sed initiò pudibundi, verentesq; ne post charissimorum obitum videantur adhuc affectibus humanis commoueri. Hæc atque his longè magis ridicula reperiet, quisquis obseruârit ea quæ fiunt in luctu, propterea quòd vulgò existiment mortem summum esse malum.

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

ARGVMENTVM.

VT suprà sacrificiorum ritus, ita hîc lugentium stultitiam, & inutilem curiositatē irridet, vt qui causa friuola & adhuc parum comprobata, sed solùm poëtarum fabulis tradita, adducti, manes post hanc vitam vel malè ac variè torqueri, vel in Elysio bene atque beatè agere credant: eoq; mortuorum vicem, cum eiulatu, & multis rebus dolorem testantibus prosequantur. Vtitur autem prosopopœia quadam patris amissum filium lugentis, & filij respondentis ad illius querelas: & vanitatem cùm eorum quæ ab illo fiant, tum etiam opinionis quam de inferis habeat, coarguentis, ostendētisque inutilia planè esse, quæ pro defunctorum solatio atque leuamine instituantur: cùm nihil eorum, ad illorum sensus pertingat. Quam confutationem Lucianus postea ex sua quoq; persona amplificat, enumerando ea quæ ex lu-

ex luctu stulti ac malè curiosi homines, passim circa funera ac lamentationes, circa sepulturas, inferias, ludos funebres, & cœnas exequiales facere consueuerunt. Videtur autem voluisse hoc scripto illud ostendere, videlicet mortem haudquaquam metuendam, aut pro malo putandam esse. Funerum quoque superstitionem, & lugentium stultitiam, vti rem superuacaneam & inutilem ridet in Nigrino, & Charonte, Contemplantium. Iidem Plutarch. in Orat. consolatoria ad Apollonium. & Cic. 3. quæst. Tusc. In narratione autem, secundum poëtarum fabulas, describit inferorum locum & pœnas, tanquam causam existentem omnium eorum quæ in luctu fiunt. Lycurgus apud Lacedæmonios sustulit huiusce modi luctus, & funebres nænias, quas reliquorum hominum vulgus incredibili sumptu & apparatu, etiam per conductos ploratores celebrare consuevit, magna specie dementiæ, quasi manium sit vllus sensus: aut si quid sentiunt, ijsdem rebus delectentur, quas in vita non iudicio, sed animi vitio dilexerunt. Quin & sepulchrorum vniuersam superstitionem submouit, permittens vt non solùm intra ciuitatem humarentur cadauera, verumetiam vt monumenta templis vicina haberentur. Sustulit & funebres expiationes, nec concessit vt quicquam vnà cum cadauere sepeliretur. Nam alienationes, si quid fuisset viuo charissimum, id mortuo addebant in sepulchro, damnosa simul ac ridicula superstitione, quasi mortui sentiant aliquid: sed in puniceo amictu, & oleæ foliis ex æquo positos omnes sepeliri iussit. Vetuit etiam titulos & inscriptiones addi monumentis, præterquam eorum qui in bello cecidissent.

Quæ autem in hoc libro de inferis, & campis Elysijs Lucianus scribit, ex Homero plena descriptione transtulit: apud quem Odyss. xj. Vlysses Tyresiæ vatis ductu ad inferos proficiscitur. Quem imitatus etiam Virg. in 6. Aeneid. scribit Aeneam quoque Sibyllæ ductu iter fecisse illuc: vterque Charontem portitorem vmbras traijcientem viderunt, à quo & ipsi in vlteriorem ripam transpor-

transportantur. Postea ad diuersa distinctaque damnatorum loca circumducuntur, in quibus pro scelerum & ratione & magnitudine, suppliciorum varia genera admirantur.

a OPERAE PRECIVM.] *Propositio.* b Quos sapientes isti vocant idiotas.] Ἰδιώτης, ὁ ἀπολίτευτος, ἢ ὁ ἀμαθής, ἢ ἀγράμματος: id est, *is qui nullo publico munere fungitur, rudis, ignarus literarum. Lucil. Quid ni, & tu idem illiteratum me, atque idiotam diceres.* Cicero 7. *Verrina: Quæ non modò istum, hominem ingeniosum atque intelligentem, verumetiam quemuis nostrûm, quos iste idiotas appellat, delectare possent.* c Homero.] *De Homero fabularum patre, vide Menippi & Aeaci dialogum, inter Mortuorum dialogos, & Philopseudis, de eius authoritate in Piscatore, & cur illi à nonnullis fides habeatur: in libro, Quomodo historia scribenda sit.* d Tartarum vocant.] *Tartarus Hesiodo is locus est, in quo Saturnus, & eius comites continentur. Sæpe tamen pro loco inferorum capitur. Sed eum esse aërem sub vtroque cardine crassum, perpetuò frigidum, Crates scribit. De inferis & campis Elysiis scripsit accuratè Virgilius ex Gobria Mago, apud Academicum Xenocratem, in 6. Aeneid. Lucian. libr. 2. verarum hist. vbi nos plura. Portas & columnas inferorum ex adamante fabricatus est. Sed an inferi sint, & de inferorum pœnis, Cælius libro 6. cap. 9. & sequentibus, lectionum Antiquarum. Dicitur autem Tartarus à ταράττω, id est, conturbo: quòd illic omnia plena sint perturbationis. vel ἀπὸ τοῦ τέρειν, id est, frigoris tremore. Sole enim caret, inquit Seruius in Virg. 6. Aen.* e Tunc regnare in hoc specu.] *Pluto Deus inferni & diuitiarum, cuius nomen opulentiam sonet, à πλουτέω ditor, diues euado: Iouis & Neptuni frater fuit, cui in diuisione mundi contigit Occidentis portio, secus inferum mare: ob id fabulæ locus datus est, vt creditus sit inferorum Deus.* f Porrò Plutonem.] *Pluto tertius Saturni filius, ex Ope, id est, Rhea fuit, cui inferorum regna obuenere.* g Nulli prorsus permittens.] *Apud Virgilium 6. Aen. Sybylla respondet, ad inferos facilem descensum dari: at non quibuslibet inde, nisi paucis, quos Iupiter diis genitos pro-*

pter

pter virtutem adamârit, reditum contingere. Seneca in ludo de morte Claudij Cæsaris : Nec mora Cyllenius illum collo obtorto trâhit ad inferos è cœlo, vnde negant redire quenquam. Versus est Catulli, de passere mortuo Lesbiæ. Idem Seneca ibid. alludēs ad Virg. — facilis descensus Auerni : omnia procliuia sunt, facilè descenditur. h Siquidem Cocyti.] κωκυτὸς à luctu & eiulatu nominatur. Lacus autem est inferorum, qui (ni fallor) ex sententia Homeri Odyss. κ. ex Styge manat. De quo Seneca in Hercule furente sic ait :

— Palus inertis fœda Cocyti iacet.

Virgilius :

Cocytusq; sinu labens circumfluit atro.

Charonti tribuitur animarum transuectio, & purgatio, portia inferni flumina, Cocytum Stygem & Acherontem. i Phlegethon.] *Phlegethon & Lethe fluuij sunt infernales apud poetas. Phlegethon, quòd igne ardeat & flammis æstuantibus sit rapidus, appellatus est, à φλέγω, ardeo, vro. Virg. in Culice:*

Nec timuit Phlegethonta furentem ardentibus vndis,

k Acherontica palus.] *Inferorum fluu. à nomine Acheron, carminibus poëtarum celebris Acheron, quasi sine gaudio interpretatur. Virg in 6:*

Dicitur & tenebrosa palus Acheronte refuso.

Idem lib. 2. Georg. Acherontem auarum vocat, quòd sit insatiabilis vt ex 6. Aeneidos satis dilucidè patet. l Aeacus est.] *Poëtæ fabulantur, hunc apud inferos vnà cum Minoen & Rhadamantho iudicem delectum esse, & sontium crimina discutere, & vnicuique pro merito pœnam constituere. Cui fabulæ occasionem dedit insignis eorum iustitia, qua mortalibus omnibus creduntur præstitisse. De his Virg. 6. Aen. Ouid. in Ibin. Iouis filij fuêre, Aeacus ex Aegina Asopi filia, Minos & Rhadamanthus ex Europa, vterque Cretensis: hic Lyciæ rex, ille Cretæ. m* Canis triceps.] *Cerberus à poëtis fingitur esse canis triceps, inferorum custos. n* Asphodelo.] *Asphodeli mentionem & Homerus fecit, tradiditque manes ea vesci : decantatumque illud Hesiodi libro 1. Operis, cui titulus ἔργα καὶ ἡμέραι:*

Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ. id est,

& quàm

— & quàm
Magna sit vtilitas maluæ. asphodeliq; virentis.

Vide ea quæ annotauimus in Necromanthiam de Asphodelo. o Lethe.] *Lethei amnis Ptolemæo & aliis sit mentio. Poëtæ scribunt esse inferorum flumen : cuius aquam qui gustat, omnium rerum obliuiscatur. idcirco* ἀπὸ τῆς λήθης, *hoc est, ab obliuione nomen creditur accepisse.* p Qui illinc redierant.] *Ex inferis perpauci ad superos reuersi. Alcestis fuit Pelitai filia, Admeti Pheræorum regis coniunx; pro quo perire non recusauit. Vide Euripidem in Alceste.* q Protesilaus.] *Filius fuit Iphicli, & vnus ex Græciæ principibus ad bellum Troianum profectis, in quo primus Græcorum omnium ab Hectore est interfectus : de quo Lucianus noster in Mortuorum Dialogis, vbi ex morte in vitam reuersus est. Extat præterea Laodamiæ epistola ad Protesilaum, inter Ouidianas. Ex inferis porrò duo Thessali reuersi sunt.* r Theseus.] *Cum Pyrithoo descendit ad inferos, ad rapiendam Proserpinam : sed occiso Pyrithoo, ipse detentus fuit, donec ab Hercule liberaretur.* s Homericus Vlysses.] *Ad inferos viuus descendit, ibique ex Anticlea matre, Elpenore & Tiresia vate multis de rebus certior factus, reuersus est ex inferis. Homerus Odyss.* λ. t In campum Elysium.] *Quæ autem, & vbi insulæ sint beatorum, cùm alij, tum maximè Plutarchus docet in Sertorio, quas vbi copiosè descripsit, eam etiam barbarorum opinionem mentes imbuisse ait, ibi esse campos Elysios, & fortunatorum sedes, de quib. Hom. cecinit. & August. l. 4. de Trin. ex Hortens. hæc Ciceronis verba citat: De omnibus, inquit, virtutibus quatuor magnus author eloquentiæ Tullius in Hortensio dialogo disputans : Si nobis, inquit, cùm ex hac vita migrauerimus, in beatorum insulis, immortale æuum, vt fabulæ ferunt, degere liceret, quid opus esset eloquentia?* u Vectori daturus.] *Portitorem Virgilius vocat, quem Charonta faciunt. Attici in ore mortuorum binos obolos ingerebant, vt naulum soluerent apud inferos : quemadmodum in Ranis Aristophanis eius fit mentio.* x Post hos lotos.] *Lauabant autem Ethnici olim sepulturæ danda corpora. Euripides in Hecuba:* ὡς παῖδα λουτροῖς τοῖς πανυστάτοις λάσω, *Etenim:*

Tarqui-

Tarquinij corpus bona fœmina lauit & vnxit.

Mortui, inquiunt Grammatici, calida aqua abluuntur, & per interualla conclamantur, quod solet plerumque vitalis spiritus exclusus putari & homines fallere, nec non Christiani. Tertullianus, rigere & pallere post lauacrum mortuus possum. Vide ea quæ annotauimus in Charonte. y Vncto corpore.] *Moris erat apud priscos, maximè Aegyptios, defunctorum cadauera, ne putrescerent, vnguentis perungere. Qui mos & his temporibus apud principes, sicut alia pleraque gentilium, magno stultitiæ argumento durat.* z Accedunt ad hæc.] *Hypotyposis eorum quæ à parentibus fiunt.* A Ait enim pater.] *Querela parentum.* B Reliquumque mundum.] *Inferia mortuorum.* C Hæc omnia.] *Amplificatio è causa.* D Homo infelix, quid clamas?] *Responsio filij, qua stultitiam lugentium, vti rem superuacaneam & inutilem coarguit.* E Denique ad istum modum.] *A consequentibus.* F Non cogitas.] *A contemptu eorum, quæ in terris pro bonis habentur.* G Vide ne illud.] *A falsa opinione.* H Eiulatus vester.] *Ab inutili.* I Coronis ornatum.] *Olim monumenta defunctorum apio coronabantur. Hinc τοῦ σελίνου δεῖται prouerbio dictum ab antiquis, quoties morbum capitalem innuebant aut vitæ periculum imminere.* K Merum infunditis.] *Vinum in rogum fudisse veteres, sunt testes, Homerus Iliad. ψ. & ω. Virg. 6. Aen. Calaber. libr. 3. Catull. Ausonius:* Spargè mero cineres —. *Plin. libr. 14. cap. 12.* L Asphodelus.] *Ex hoc ac multis alijs Luciani locis colligere licet, asphodelum herbam esse plebeiam ac vilem, atque hac victitare manes, apud quos nullus luxus, nulla sit ambitio. Quinetiam apud Theocritum Idyllio septimo, asphodelus inter rusticanas herbas commemoratur:* Κνύσᾳ τ' ἀσφοδέλῳ τε, πολυγνάμπτῳ τε σελίνῳ. *Vide Dioscoridem libr. 2. cap. 64. Galenum lib. 6. simpl. medicam. Hastula regia vocatur. eius radix olim esui fuit, teste Hesiodo: quæ & magnificè laudibus effertur à Nicandro in Theriacis.* M Sed dicito.] *Hactenus per prosopopœiam. iam ex sua persona stultitiam lugentium ridet, ex consequentibus & effectu.* N Sepulturæ rationem in varios diuidunt modos.] *Sepulchrorum varias species, va-*

rios quoque sepeliendi mores, tibi licebit perspicere in libello Lilij Gyraldi, quem de vario gentium sepeliendi ritu, multiplicique instituto inscripsit. O Nam Græcus exurit.] *Græcorum sepeliendi morē, & illos cadauera combussisse, manifestius ex poëtis colligimus, atq; in primis Homero, qui in Patrocli funere rem clarissimè executus est: in cæteris ea ferè quæ nostri. Cæterùm qui pro patria occubuissent; longè honestiore exequiarū honore afficiebantur: quā rem lucidentissimè describit Thucydides.* P Persa defodit.] *Persas cæra circumlitos mortuos condire solitos, scribit M. Cicero, vt quammaximè corpora diuturna permanerent. Hoc & Assyrijs attribuitur. Strabo etiam: Sola, inquit, sepeliūt corpora Persæ cæra oblinentes: Magi verò in epultos canib. edendos dimittunt. D. Hieron. Persas, ait, non priùs cadauera humare, quàm aut ab alite, aut à cane traherentur. Idem & Procopius. Idem & Agathias in secundo historiarum, cùm de sepultura ageret Mermeroës Persarum regis, viri strenuissimi: Tunc, inquit, in destinatum locum, solum nudumque cadauer regis mortui reliquerunt, canibus simul & auibus eusmodique cæteris carnisoris obscœnisque animantibus vorandum: quandoquidem (inquit) hunc Persæ seruant sepeliendi ritum, vt nudata à canibus & feris ossa, per campos dispersa maneant: neq; enim aut vrna condere, aut terra obruere defunctorum corpora fas est Persis.* Q Indus adipe suillo.] *Inungebant cadauera pollinctores & libitinarij, quæ in pyra mox cremarent. Declarat id post Homerum Iliad. sexto, Virgilius:*

—corpusq; lauant frigentis, & vngunt.

In vulgatis Luciani codicibus malè, vt puto, ὐάλῳ pro μυέλῳ legitur, hoc est, medulla. Alij Indis, qui Macrobij cognominati sunt, hoc ipsum attribuunt. Diuersa ab his Sextus Pirrhonius: Indorum enim, ait, aliqui vulturibus cadauera lanciranda exponunt. Indorum certè multiplex variaque sepeliendi consuetudo fuit. R Scytha deuorat.] *Quoniam amplissima latissimaque est Scytharum regio, Scythis varia quoque sepeliendi consuetudo fuit. Nam Tertullianus quoque scribit, altos esse Scythas qui inter epulas defunctorum corpora deuorant. Sunt ex ijs aliqui, quibus ferè perpetuæ sunt nives, qui parentum cadauera inter nives ipsas & glaciem truncis af-*

tis affixa arborum suspendunt: arbitrati, flagitium & scelus esse ea terræ mandare. Alij defunctorum corpora condiunt, eaque plastris imposita proximi ad amicos circumferunt, qui cadauer suscipientes, epulum ijs qui illud sequuntur exhibens: & in hunc modum quadraginta diebus priuatorum hominum comitatus circumagitur: posthac humatur, si prius tamen cadauer expurgauerint. S Muria condit Aegyptus.] Sex. Empiricus tradit, Aegyptios mortuorum intestina educere, dein corpora salire: Chrysippus & Cicero, condire & domi seruare: Plutarchus in Symposio, cadauera aperire, apricoque aliquo loco Soli exponere, intestina in flumen iacere, reliquum purgatum corpus asseruare: Strabo verò, ab alijs quidem cadauera in flumen præcipitari, ab alijs verò nitro circundata domi seruari, ab alijs in vasis fictilibus, alueoliúq; quibusdam circum templa defodi & condi. Herodotus, & Herodotum secuti, scribunt in hunc propè modum: Vbi vita functus homo est, ferro incuruo inflexoq;, ad hoc parato, cerebrum per nares mortuo educi, locum medicamentis expleri, intestinisq; purgari, & lapide, vt diximus, Aethiopico illa discindi, odoramentis compleri, mox consuto ilij vulnere, nitro saliri, septuaginta dies, quod vltra non liceret, lugeri (quare Moses cùm de Iacobo ait, qui in Aegypto decessit, illum, ait, Iosephi filij iussu ibi tum præpotentis, more Aegyptio quadraginta diebus conditum, defletumque septuaginta fuisse) inde cadauer linteamine inuolutum, gummique illitum, in ligneam hominis effigiem ad hoc paratam componi. Alterum dehinc subditiaem Herodotus mediocrium sepulturæ genus, tum & tertium: sed quæ nihil ferè differant, nisi sumptu. Fuit & illa apud Aegyptios consuetudo, vt creditoribus in pignus darent parentum corpora: quæ qui non redemisset, perpetua infamiæ nota inurebatur. T Nam libationes.] Sepulchri formam alij non maiorem apud antiquos, quàm vt corpus caperet, faciebant: quod à plerisque hoc quoque tempore seruari videmus. Fuerunt & qui columnas ingentes, aut pyramides, procerisve colossos erigerent. Aegyptiorum in primis, in construendis monumentis ingens fuit ambitio. Sunt & hodie plerique, qui nullis sumptibus, nullis quantumuis immodicis expensis

parcunt, vt illustria monumenta construant : non illa quidem perpetuò duratura, vt quæ omni tum fortunæ tum temporis iniuriæ sint exposita : qui tamen haud immeritò nonnullam aliquius saltem temporis gloriam consequuntur : ex ijs enim eorum quædam animi magnitudo conspicitur. Sed qui didicerunt, nulla esse monumenta perenniora ijs quæ animo & ingenio parantur, omni ope & studio nituntur, vt sibi tale comparent monumentum, quod duret æternùm. V Tituli.] ἐπιγράμματα, tituli, qui & epitaphia dicuntur, à Græcis versibus, à Latinis prosa oratione frequentius conscripta sunt. Sed Plato sepulchrorum titulos non vult quatuor versiculorum numerum excedere: quos &, quod Elego plerunq; carmine fierẽt, ἐλεγεῖα à Græcis sæpe vocatos reperies. X Sunt verò qui ludos.] Ludos funebres & Græci & Romani instituerunt, quos inceptari tuba, vel ex hoc Virgilij carmine cognoscimus :

Et tuba commissos medio canit aggere ludos.

Qui verò ludis præerant, Designatores vocabantur : quo nomine & qui funera curant, nonnunquam dicti sunt. Funebrium autem ludorum principium à Græcis incœpisse, manifestè ostendit Homerus : à quo suos funebres ludos Virg. & Statius desumpsêre. Ea verò funera, quibus ludi adhibebantur, simpludearia dicta sunt : vt ex Ticinio antiquissimo poeta colligitur. Indictiua autem ea dicebantur, quibus non modò ludi adhibebantur, sed & designatores : atq; ideo amplissima putabantur. Dicta verò eo nomine, quòd per præcones indicerentur, vt Festus subinnuit : tametsi eo loci perperam quidam inductiua supposuit. Ludi tamen qui mortuorum causa celebrabantur, nouendiales appellati sunt : nec fas erat, eodem die & parentare, & eos exhibere, qui vt esset conueniendi spacium indicebantur.

Y Ac funebres orationes.] καὶ λόγους ἐπιταφίους. Mos erat apud Athenienses, vt qui in prælio cecidissent, publicitùs oratione laudarentur, quam illi vocant epitaphium. in hac magno artificio amplificabantur & ciuitas Athenienſis, & populus, postremò peculiariter hi qui fortiter in bello mortẽ oppetiſsent.

Z Exequialis cœna.] Afferebantur & interdum epulæ dapesq; ad sepulturam, vbi quoq; antiqui epulabantur. Vnde sunt apud autores ferales cœnæ, silicernia, & funerum fercula:

quem

quem morem vix dum Christiana lex compescuit. Extant certè diui Ambrosij, & aliorum post eum contra hanc consuetudinem orationes & decreta: in cuius quidem vicem (adeò difficillimè potuit aboleri) in quibusdam adhuc regionibus, in parentationibus perseuerat, vt domi amici & cognati conuocentur: peractisque ad sepulchrum iustis & funeralibus, domi comiuia, & quidem lautissima agitant, in quibus & demortui laudes & viuentium solatia à sacerdote, vel pro eo ab alio, post epulas funebri oratione referuntur. α Necessarij.] οἰκεῖοι dicuntur cognati, vel affines, vel amici, & hi quibus vti familiariter solemus: quòd necessaria inter eos officia conferantur. Cic. Planco, lib. 13. Epistol. Nec dubito quin scias in ijs necessarijs qui tibi à patre relicti sunt, me tibi esse vel coniunctissimum, vide l. quamuis. 2. C. de adulterijs. β Sine quiescant Plutonis manes.] *Sunt qui putant, hoc nomine fuisse appellatas animas separatas à corpore: vnde videmus vetusta sepulchrorum monumenta Dijs manibus esse inscripta. Et qui sepulchra demoliebantur, Deos manes violare putabantur. In corpore, Genij dicuntur: à corpore separatæ, Lemures: quum incursionibus domos infestant, Laruæ appellantur: contrà, si bonæ fuerint, Lares familiares.* γ Nam cœpit meminisse ei. bi Niobe.] *Homerus Nioben, infelicem illam matrem, post xot filiorum necem de cibo cogitasse inducit. Sunt alij qui eam nimio lachrimarum fletu in saxum diriguisse cecinerunt, perpetuis quasi lachrymarum guttis manans.*

ΠΡΟΣΛΑΛΙΑ, Η Ηρακλῆς.

PRAEFATIO, SEV Hercules Gallicus.

Erasmo Roterodamo interprete.

ARGVMENTVM.

PRæfatio est eiusdem rationis, cuius & superior, nisi quòd quantum ad argumentum attinet, rationem & causam hîc reddit, cur natu iam grandior adhuc in eloquentiæ exercitatione versetur: studium atq; ætatem suam exemplo eo defendens, &, vt ipse ait, etiam consolans, quo apud Gallos ipsa eloquentia depingitur, nimirũ Herculis, eiusdemq; iam senioris imagine. Fingit autem imaginem seu typum eum à sacerdote quodam Gallorum, quales ea ætate Druidæ fuisse perhibentur, explicatam, & singulorum picturæ eius membrorũ rationem sibi traditam esse etiam Homeri atq; aliorum poëtarum locis, vtpote à perito Græcarum literarum additis. De quibus in ipso orationis contextu ac serie videri satius est, quàm hîc pluribus immorari.

ΤΟν Ηρακλέα οἱ Κελτοὶ Ογμίον ὀνομάζουσι φωνῇ τῇ ἐπιχωρίῳ, τὸ δὲ εἶδος τοῦ θεοῦ, πάνυ ἀλλόκοτον γράφουσι. γέρων δεῖν αὐτοῖς ἐς τὸ ἔσχατον, ἀναφαλαντίας, πολιὸς ἀκριβῶς, ὅσαι λοιπαὶ τῶν τριχῶν, ῥυσὸς τὸ δέρμα, καὶ δακεκαυμένος ἐς τὸ μελάντατον, οἷοί εἰσιν οἱ ταλαιπουργοὶ γέροντες. μᾶλλον δὲ Χάρωνα, ἢ Ἰαπετόν τινα τῶν ἑποτρ=

τρίων,

HErculẽ.[a] *Galli lingua gentis vernacula Ogmium vocant. Porrò deũ ipsum noua quadam atque inusitata figura depingunt. Decrepitus est apud illos, recaluaster; reliquis capillis, si qui reliq; sunt, planè canis: cute rugosa, & in aterrimũ exusta colorem, cuiusmodi sunt nautæ isti senes. Charontem potius aut Iapetum quempiam ex his*

τρίον καὶ παντα μᾶλλον, ἢ Ἡρακλέα εἶναι ἂν εἰκάσειας. ἀλλὰ καὶ ζωῦδός ὢν, ἔχει ὅμως τὸ σκυλῖον τῆ Ἡρακλέους καὶ γὰρ τὸ διφθέραν ἐνῦσθαι τὸ τῆ λεοντος, καὶ τὸ ῥόπαλον ἐχειν τῆ δεξιᾶ, καὶ τὴ φαρετρᾶ πρόχειρη ἔχειν, καὶ τὸ τόξον ἐντεταμένον ἀεὶ σπᾶσθαι ἐπιδεικνυσι, καὶ ὅλως, Ἡρακλῆς δῆτα ταῦτα γε ὥμιλωσεν ἐφ' ὕβρει τῶν Ἑλλήνων θεῶν ζωγραφῶν πρανομεῖν τὸς Κελτὸς, εἰς τὸ μορφὴν τὸ τῆ Ἡρακλέους, ἀμωμοσμένους αὐτῆ τῆ ζωγραφῆ ὅτι τὸ χώραν ποτὲ αὐτῶν ἐπῆλθε, λείαν ἐλαύνων, ὁ πότε τὰς Γηρυόνου ἀγέλας βιασάμενος τὰ σώματα τῶν ἐσπερίων γηῶν. διὰ ζωγραφίαν τὸ παραδοξότατον ἀδίκημα ἔφυγε τὸ ἀκόνος· ὁ γὰρ δὴ γέρων Ἡρακλῆς ἐκεῖνος ἀνθρώπων παμπόλυτι πλήθος ἕλκει, ἐκ τῶν ἄκρων ἁπάντας ἀγόμενος. ἀσμενὶ δὲ ἰδεῖν, οἱ σαρὰ λιπλὰ, χρυσῶ καὶ ἠλέκτρου ἠγασμένα, ὅρμοις

his qui apud inferos versantur, diceres. In summa, quidvis potius quàm Herculem esse conijceres ex imagine. Atque tali specie quum sit, tamen Herculis ornatum gerit, vt qui tum leonis exuuium indutus sit, tum clauam dexterâ teneat, tum pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tensum læua prætendat: denique modis omnibus Herculem esse. Hæc equidem arbitrabar in Græcanicorum deorum contumeliam perperam facere Gallos, quum eum eiusmodi fingerent effigie: quo nimirum illum talibus picturis vlciscerentur: quòd olim in regionem ipsorum incursasset prædas agens, id temporis, quum Geryonis armenta vestigans, Occidentalium gentium pleraque regiones peruastaret. At nondum etiam dixi.

id quod erat in imagine maximè nouum atque mirandum. siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum hominum multitudinem trahit, omnibus ab aure reuinctis: porrò vincula sunt [b] catenulæ tenues, auro electróve confectæ,

ὅρμοις ἐοικυῖαι δεῖς λαμπίσεις, καὶ ὅμως ἀφ' ὕπνος ἀεθλιωτῶν ἀγόμφροι, οὔτε δρασμὸν βουλεύουσι, μιμάμφροι ἂν ὑμαρῶς, οὔτε ὄλος ἀντιβάντουσιν, ἢ δεῖς ποσὶν ἀντιβάσουσι, πρὸς τὸ ἐναντίον τῆς ἀγωγῆς ἐξυπλίζοντες, ἀλλὰ φαιδροὶ ἕπονται, καὶ χαμηδότων, καὶ τὸν ἄγοντα ἐπαινοῦντες, ἐπιγόμενοι ἅπαντες, καὶ ὑφωνεῖν ἐθέλοντι τὸ ἱστορικὸν ἐπιχαλῶντες, ἐοικότες ἀχθομηδομένοις, εἰ νυθίζοιντο· ὃ δὴ πάντων ἀποπώτατον ἔμοιγε ἔδοξεν, μὴ ὀκνήσω καὶ τοῦτο εἰπεῖν· ὁ γὰρ ἔχων ὁ ζωγράφος, ὅθεν ἐξάψει τῆς σφαῖρας τὰς τῶν ἱστορικῶν ἀρχάς, ἅτε δὴ λιχνίας μὴ ἔχων τὸ ῥόπαλον, τὰ λαιᾶς δὲ τὸ τόξον ἐχούσης, τυπάνῳ τε θεοῦ πλὴν γλῶτταν ἄκραν, ἐξ ἑκάστης ἑλκομένους αὐτὰς ἐποίησε, μὴ ἐπισπασθαί γε εἰς τὸς ἀγομένους μᾶλλον. ταῦτ' ἐγὼ μὲν ἐπὶ πολὺ εἰστήκειν ὁρῶν καὶ θαυμάζων, καὶ ἀχθόμενος καὶ ἀγανακτῶν. Κιναίδος δέ τις παρεστὼς, οὐκ ἀπαύδων

pulcherrimis iſtis monilibus adſimiles. Atqui quum vinculis vſque adeò fragilib. ducantur, tamen neq; de fugiendo cogitant, quum alioqui commodè poſſint, neq; prorſus obmutiunt, aut pedibus aduerſus trahentem obtendunt, ſeſe reſupinãtes: verùm alacres ac læti ſequũtur, ducentem admirantes, vltrò feſtinantes omnes, & laxatis funiculis etiam anteuertere ſtudentes, perinde quaſi grauiter laturi ſi ſoluerentur vinculis. Ne illud quidem pigebit referre, quod mihi videbatur omnium abſurdiſſimum. etenim quum non inueniret pictor vnde catenularum ſummas anſas necteret, videlicet dextera iam clauam, læua arcum tenente, ſummam Dei linguam perterebrauit, atque ex hac religatis catenulis eos trahi fecit. Ipſe nimirum ad eos qui ducebantur, vultum & oculos conuertebat arridens. Hæc ego quum diutiùs eſiſtens eſſem contẽplatus, admirans, hæſitans, indignans: Gallus quiſpiam, qui propiùs

παίδευτος τὰ ἡμέτερα, ὡς ἔδειξεν, ἀκριβῶς Ἑλλάδα φωνὴν ἀφιεὶς, φιλόσοφος, οἶμαι, τὰ ἐπιχώρια· ἐγώ τοι, ἔφη, ὦ ξένε, λύσω τῆς γραφῆς τὸ αἴνιγμα· πάνυ γὰρ ταραττομένῳ ἔοικας πρὸς αὐτήν. τὸν γόγον ἡμεῖς οἱ Κελτοὶ, οὐχ, ὥσπερ ὑμεῖς οἱ Ἕλληνες, Ἑρμῆν οἰόμεθα εἶναι, ἀλλ' Ἡρακλεῖ αὐτὸν εἰκάζομεν, ὅτι παραπολὺ τοῦ Ἑρμοῦ ἰσχυρότερος οὗτος. εἰ δὲ γέρων πεποίηται, μὴ ῥαυμάσῃς· μόνος γὰρ ὁ λόγος ἐν γήρᾳ φιλεῖ ἐυτελῆ ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἀκμὴν, εἴ γε ἀληθῆ ὑμῶν οἱ ποιηταὶ λέγουσιν, ὅτι αἱ μὲν τῶν ὁπλοτέρων φρένες ἠερέθονται, τὸ δὲ γῆρας ἔχει τι λέξαι τῶν νέων σοφώτερον. οὕτω γέ τοι καὶ τοῦ Νέστορος ὑμῖν ἀποῤῥεῖ ἐκ τῆς γλώττης τὸ μέλι, καὶ οἱ ἀγορηταὶ τῶν Τρώων τὴν

propiùs adstabat, nostratium literarum non indoctus (id quod declarauit, quum Græcanicam linguam absolutè sonaret, [c] philosophus opinor, ex eo genere Philosophorum quod apud illos esse fertur) Ego tibi, hospes, inquit, picturæ istius ænigma explicabo: nam vidêre vehementer ad eam attonitus, ac stupefactus. Orationem nos Galli nequaquam arbitramur esse Mercurium, quemadmodum vos Græci: verùm Herculi illam tribuimus, propterea quòd hic Mercurio longè robustior extiterit. nam quòd senex fingitur, nihil est quòd mirêre, Siquidem vna facundia cõsueuit in senecta demum absolutum vigorem ostendere. si modò verum vestri dicunt poëtæ,

Obduci iuuenum densa caligine pectus:

Contrà senectam posse quiddam dicere, Rudi iuuenta melius ac præclarius. Hinc videlicet apud vos & [d] Nestoris lingua mellè profluit, & Troianorum concionatores

πλὴν ὅπα πλὴν λελεύσθαν ἀφιᾶσιν, ἰὰν δῆ τινα λέξια ἦρ λαλῆται, ἃ γε μέμνημαι, τὰ ἄνθη. ὥστε ἀ ἔτ ὦτων ἐνδεδεμένος τὸς ἀνθρώπους πρὸς πλὴν γλῶτταν ὁ γέρων οὗτος Ηρακλῆς, ὁ λόγος ἔλκει, μηδὲ ἔτ θαυμάσῃς, ἀδὸς πλὴν ἔτ ὦτων καὶ γλώττης συγγένειαν, ὃν ἴσθι εἰς αὐτὴ, ἃ ταύτη τετύπτησαι. μέμνημαι γάρ, ἔφη, καὶ ἐμβείων, παρ' ἡμῖν μαθών. τοῖς γὰρ κάλοις ἐξ ἄκρας γλῶττα πᾶσιν ὀπὴ τετρυπημένη. τὸ δ' ὅλον, καὶ αὐτὸ ἡμᾶς ἔτ Ηρακλέα λόγῳ τὰ πάντα κινήσαι ἐξεργάσασθαι, σοφὸν γενόμενον, καὶ πεισθῆναι πλῆσαι βιάσασθαι. καὶ τὰ γε βέλη αὐτὸ, οἱ λόγοι εἰσὶν, οἷμαι, ὀξεῖς καὶ ἄυσηροι καὶ ταχεῖς, καὶ τὰς ψυχὰς τι πρώσκοντες πλρόμπτα γὰρ τὰ ἔπη καὶ ὑμᾶς φασι εἶναι. Τοσαῦτα μὲν ὁ Κελτὸς, ἐμοὶ δὲ, ἴσως περὶ τῆς λεύρου παρόδου ταύτης ἐσκοπέμλω πρὸς ἐμαυτὸν, ἃ

lirioëssam edunt, videlicet floridam quandam vocem: nam liria, si satis commemini, flores appellantur. Proinde quòd ab auribus vinctos ad linguam trahit senex hic Hercules, qui non aliud quàm ipse est sermo, ne id quidem debes admirari, qui quidem non ignores linguæ cum auribus esse cognationem. Neque verò ad contumeliam illius illud pertinet, quòd ea percussa est. nam memini, inquit, & Iambicos quosdam versiculos è comœdijs apud vos discere:

Siquidē viris loquacibus
Extrema lingua perforata est omnibus.

Quin de eodem hāc in summa habemus opinionem, vt quicquid egit, id oratione facundiaq; confeciſſe putemus: vtpote virum sapiētem, ac persuadendo p'eraque si-

bi subegisse. Iam tela illius nimirum rationes sunt acutæ, missiles, citæ, atque animam sauciantes: vnde pennigera dicta vos quoq; nominatis. Hactenus Gallus. Ac mihi quidem quū huc me conferens mecum inter eundum perpenderem, num decorum

μοι καλῶς ἔχοι, τηλικῷδε ὄντι, καὶ πάλαι τ̄ ἐπιδείξεων πεπαυμένῳ; αὖθις ὑπὲρ ἐμαυτ̄ ψῆφον διδόναι τοσούτοις δικασταῖς κατὰ καιρὸν ἐπῆλθεν ἀναμνησθῆναι τῆς εἰκόνος. τέως μὲν γὰρ ἐδεδίειν, μή τινι ὑμῶν δόξαιμι κομιδῇ μειρακιώδη ταῦτα ποιεῖν, καὶ παρ' ἡλικίαν νεανιεύεσθαι, κἀτά τις Ομηρικὸς νεανίσκος ἐπιπλήξειμοι εἰπὼν τό· Σὴ δὲ βίη λέλυται. καὶ Χαλεπὸν γῆρας κατείληφέ σε; Ηπεδανὸς δέ νυ τοι θεράπων, βραδέσι δέ τοι ἵπποι· ἐς τοὺς πόδας τοῦτο ἀποσκώπτων. ἀλλ' ὅταν ἀναμνησθῶ τοῦ γέροντος ἐκεῖνου Ηρακλέους, πάντα ποιεῖν προάγομαι· καὶ οὐκ αἰδοῦμαι, τοι αὐτὰ τολμῶν, ὑλικιώτης ὢν τ' εἰκόνος, ὥστε ἰσχὺς μὲν καὶ τάχος καὶ κάλλος, καὶ ὅσα σώματος ἀγαθὰ, χαιρέτω, καὶ ὁ ἔρως ὁ σὸς, ὦ Τήϊε ποιητὰ, εἰσιδών με, ἱπποπόλιον γενέσιον, χρυσοφαγένων, εἰ βούλεται, πτερύγων, ἢ ἀεταῖς παραπετέσθω,

decorum iam esset, vt iam grandis natu, quiq; iam pridē ab his doctrinæ certaminib9 memet abdicassem, rursum me tam multorū iudicū calculis exponerem iudicandū, in tempore subijt animum meum eius picturæ recordatio. nam antehac verebar ne cui vestrûm viderer hæc admodū pueriliter agere, quasiqúe præter ætatem iuuenari. Proinde ne quis Homericus adolescentulus illud mihi impingeret dicens:

Aetas iam perijt tua.

tum illud:

Ac te corripuit cariosa senecta, minister
Inualidusq; tibi, es segnes tardiq; caballi:

videlicet eo scommate pedes meos notans. Verùm quoties senex ille Hercules recurrit animo, ad quiduis adducor vt faciam: neq; me pudet hæc audere, quum sim ipsi æqualis imagini. Itaq; robur, celeritas, forma, & si qua sunt alia corporis bona, valeant, cumq; his tuus, ô Teie vates, Cupido, vbi memento subcano videris, auro rutilantibus alis, si videbitur, vel aquilas præteruoles,

neq;

καὶ ὁ Ἱπποκλείδης ἐφρουτίδ-
ωλόφ, νῦν ἂν μάλιστα ἀ-
νηθῆν καὶ ἀνθεῖν, καὶ ἀκμά-
ζειν λαθ' ὥραν ἔτι, καὶ ἕλκειν
τῶν ὤτων, ὅσοις ἂν πλέεσθαι
δύνηται, καὶ τοξεύειν πολ-
λάκις, ὡς οὐδέν γε δεῖ, μὴ
ἐγνωσθεὶς λάθοι ὁ γεροντὸς αὖ
θις. ὁρᾷς ὅπως παραμυθοῦ-
μαι τὴν ἡλικίαν, καὶ τὸ γῆ-
ρας τὸ ἐμαυτοῦ. καὶ δὴ καὶ τὴν
ἐτόλμησα, πάλαι ὑγιῶς
κημένην τὸ ἀκάτιον καταπ-
πάσας, καὶ ἐκ τῶν ἐνόντων
ἐπισκευάσας, αὖθις ἀφῆνα
ἐς μέσον τὸ πέλαγος. εἴη δ'
ὦ θεοί καὶ τὰ παρ' ὑμῶν ἐπ-
νεῦσαι λιξιὰ, ὡς νῦν γε μάλ-
ιστα πλησίον τε καὶ ἐφ-
ανοῦ, καὶ ἑταίρου ἀνέμου δεό-
μεθα, ἵνα ἃ ἄξιοι φανοίμε-
θα, καὶ ἡμῖν τὸ Ὁμηρικὸν ἐ-
κεῖνο ἐπιφθέγξηταί τις,

Οἷλω ἐκ ῥακέων ὁ γέρων ἐπιγουνίδια φαίνει.

[e] neq; laborabit Hippoclides, imò nunc vel maximè tepestiuum fuerit facundia repubescere, florere, vigere, & quàm licet plurimos ab auribus ducere, ac sapiùs arcu ferire: quandoquidem periculum non est, ne quando quis præter spem pharetram inanem reperiat. Vides quibus modis ætatem meam, meamq; senectutem ipse consoler, animemq;, adeò vt non sim veritus nauim iam olim in terram subductam, denuò reuellere, suisq; instructam armis medium in pelagus demittere. Contingant autem à vobis, ô dij, afflatus secundi, quandò nunc vel maximè præsente bono atque amico vento nobis est opus: quo si digni modò videbimur, in nos quoq; dicat aliquis [f] Homericum illud:

Quos profert senior pannis è vilibus armos.

GILBER-

GILBERTI COGNATI
ANNOTATIONES.

a HERCVLEM.] *Celtæ Herculem, Ogmion ab illis dictũ, eloquentiæ ac prudentiæ Deum existimabant: itaque effictum colebant, senem penè decrepitum, caluum, paucis capillis, coloratum, fuscúmve & rugosum; quales videlicet seniores nautæ marini: leonina pelle indutum, rhopalon, id est, clauã dextra, sinistra arcum tenentem, pharetrã ex humeris dependente, catenulis verò ex auro & electro admodum tenuibus, linguæ suæ extremitate perforata insertis, maximam hominum multitudinem non inuitam, sed sponte sequentem, auribus alligatis trahentem. Huiusmodi verò Herculis statua, miro artificio sculpta Romæ conspicitur in turri quadam, quæ à templo D. Ludouici non procul distat. Atque eadem ferè est, quæ depicta cernitur statim in principio quorundam librorum, excusorum ab Andreæ Cratandro Basilienſi. Hæc nobis significat. Herculem virtute & consilio præstantem dissipatos Celtas vnum in locum congregasse, eosq; ex ferocitate quadam ad iustitiam atque mansuetudinem transtulisse, & inuento diuino, & humano iure mœnibus obsepsisse.* b Catenulæ.] *Herculem Ogmium eundem cum Mercurio existimauit religio Druydarum, & Aegyptiorum schola. Mercurij catenæ meminit Eunapius Sardianus: Herculis sua catena auribus hominum inserta, eos circumducebat. Vtæque inuictæ eloquentiæ fuerunt, & linguæ lenocinio auditores quoscunq; rapere & traducere potuerunt.* c Philosophus ex eo genere.] *Præter Druidas fuerunt etiam in Gallia Bardi, fuerunt & vates siue vaties, ita Strabo lib. 4. appellare videtur eos, qui à Marcellino libr. 15. Eubages, à Diogene Laërt. σεμνοθεοι, à Diodoro Saronidæ dicuntur. Ex quo genere philosophorum fuisse verisimile est eum quem Lucianus hic picturæ sibi ænigma explicasse fingit. Ex Ausonio colligimus, fuisse in Gallia diuersas Druidarum familias, eorumq; nomen etiam sub Christianis imperatoribus celebre admodum fuisse. Sanè Plinius scribit, Tiberij principatum sustulisse Druidas Gallorum, & id genus vatum medicorumq; Suetonius etiam, Druidarum religionem apud Gallos diræ immanitatis & tantum ciuibus sub Augu-*

sub Augusto interdictam penitus Claudium abolevisse auctor est d Nestoris lingua melle profluit.] *Cic. de Senect. Videsne, vt apud Hom. sæpissimè Nestor de virtutibus suis prædicet? tertiam enim iam ætatem hominum vivebat: nec erat ei verendum ne vera de se prædicans, nimis videretur aut insolens aut loquax. Etenim, vt ait Homerus, ex eius lingua melle dulcior fluebat oratio, &c. de Nestore Hom. Iliad. α & β.* e Neque laborabat Hippocrides.] *Hoc adagio quoq; vsus est in apologia Pro mercede conducti.* f Homericum illud.] *Ex Odyssea σ. de Vlysse certaturo cum Iro. Id Lucianus torquet ad senem ingenio facundiaq; præcellentem.*

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΥ ἢ τῶν κύκνων. DE ELECTRO, seu Cygnis.

Vincentio Obsopœo interprete.

ARGVMENTVM.

ET hæc superioribus consimilis præfatio est, in qua seipsum ac scripta sua extenuat, adhibita similitudine fabulæ eius quæ de electro & Phaëthonte, ac cygnis Eridani à poëtis traditur: quam vt fictam ac falsam præsens experientia ostendit, ita se vereri quoque ait, ne conceptam de se opinionem, auditorum præsentia imminuat, ac falsam coarguat. Commendat tamen interim eo nomine orationem suam, quòd simplex sit, & minimè cygnis illis Padanis ac fabulosis, quod ad canoritatem spectet, similis: neque etiam illorum fucatis scriptis, qui dum electrum atque aurum & speciosa omnia affectant, Eridanum istum ac cygnos poëticos vanitate ac fumo longè excedant.

Ηλέκτρου

Ἠλέκτρου περὶ καὶ ὑμᾶς δηλαδὴ ὁ μῦθος πέπεικεν, αἰγείρους ἐπὶ τῷ Ἠριδανῷ ποταμῷ δοκρύειν αὐτὸ, θρηνούσας τὸν Φαέθοντα. καὶ ἀδελφάς γε εἶναι τὰς αἰγείρους ἐκείνας τοῦ Φαέθοντος. εἶτα ὀδυρομένας τὸ μειράκιον, ἀλλαγῆναι ἐς τὰ δένδρα, καὶ ἀπρεπάζειν ἔτι αὐτῶν δάκρυον, δῆθεν τὺ ἤλεκτρον. τοιαῦτα γὰρ ἀμέλει καὶ αὐτὸς ἀκούων τῶν ποιητῶν ᾀδόντων, ἤλπιζον· εἴ ποτε γενοίμην ἐπὶ τῷ Ἠριδανῷ, ὑπελθὼν μίαν τῶν αἰγείρων, ἐκπετάσας τὸ πεκόλπιον, ἐποδέξεσθαι τῶν δακρύων ὀλίγα, ὡς ἤλεκτρον ἔχοιμι. καὶ δὴ οὐ πρὸ πολλοῦ κατ' ἄλλο μὲν τοι χρέος, ἧκον δ' ὅμως ἐς τὰ χωρία ἐκεῖνα· καὶ ἔδει γὰρ ἀναπλεῖν κατὰ τὸν Ἠριδανὸν, οὔτ' αἰγείρους εἶδον, πάνυ πρισκοπῶν, οὔτε τὸ ἤλεκτρον. ἀλλ' οὐδὲ τοὔνομα τοῦ Φαέθοντος ᾔδεσαν οἱ ἐπιχώριοι. ἀναζητοῦντος γοῦν ἐμοῦ,

Quàm super electro poëtæ cõmenti sunt fabulã, ea & nobis planè persuasis fidẽ fecit, esse scilicet in ripis Eridani populos, quæ lachrymantes illud destillarẽt, Phaëthontẽ lugentes, easdemq; Phaëthõtis sorores fuisse populos: deinde iuuenis casum luctu prosequẽtes, in arbores fuisse commutatas, atq; etiamnum è lachrymis illarum electrũ defluere. Hæc inquã cũ poëtas canentes audîssem, in spẽ veniebã, vt siquando ad Eridani littora delatus essem, vnã accedens ex arboribus ac recluso sinu & cortice, nonnullas me suscepturũ lachrymas, vt ego quoq; electrũ possiderẽ. Et sanè nõ multà antè alterius negocij conficiendi gratia ea in loca iter habens deueni, & erat mihi commodùm traijciendus Eridanus: neq; tamen cùm diligenter omnia loca circumcircà oculis obissem atq; perlustrâssem, aut populos vidi, aut electrum conspexi, sed Phaëthontis nomen ne notum quidem erat incolis. Exquirente tandem me,

atq; inter-

καὶ ἀπωθανομένῳ, πότε δ' ἐπὶ τὰς ἀγέρας ἀφιξόμεθα, τὰς τὸ ἤλεκτρον ἐκδιδόασιν; ἐγέλων οἱ ναῦται, καὶ ἤξιον σαφέστερον λέγειν, ὅ, τι καὶ θέλοιμι. ἐγὼ τὸν μῦθον διηγεῖσθαι αὐτοῖς, Φαέθοντα γενέσθαι φασὶ παῖδα, τοῦ Ἡλίου τὴν ἡλικίαν ἐκβάντα, αἰτῆσαι παρὰ τοῦ πατρὸς, ἐλάσαι τὸ ἅρμα, ὡς ποιήσειε καὶ αὐτὸς, μίαν ἡμέραν τῷ ἄρματι χρήσασθαι. τῷ δὲ ἀρκέσαι ἐκβάντα, καὶ τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ πρεσβύσας ἐνταῦθά που, ἔφην, παρ' ὑμῖν, ἵνα περ καὶ κατέπεσεν ἐπὶ τῷ Ἠριδανῷ, ἀγέρας γενέσθαι, καὶ δακρύειν ἐπ' αὐτῷ τὸ ἤλεκτρον. τις ταῦτά σοι, ἔφασκον, διηγήσατο ἀπατεὼν, καὶ ψευδόλογος ἄνθρωπος; ἡμᾶς δὲ οὔτε λιβιοχόν τινα ἐκπίπτοντα εἴδομεν, οὔτε τὰς ἀγέρας, ἃς φῂς, ἔχομεν. εἰ δὲ ὧν τι τοιοῦτον, οἷα ἡμᾶς ἀνοῖν ὀβολοῖν ἕνεκα ἐρέσσειν ἂν, ἢ ἕλκειν τὰ πλοῖα πρὸς ἐναντίον τὸ

atque interrogante, Quando verò ad populos electrum de se præbentes deueniemus? riserunt nautæ, atq; manifestiùs si quid vellem iubebant proloqui. Et ego illis fabulam ordine percensui: Phaëthonta fuisse Solis filium, & hunc vbi iam adoleuisset, à patre postulasse, aurigandi copiam sibi faceret, vt vnius diei cursum & ipse conficeret. Cæterùm patrem filij precibus annuisse, ac postulata præstitisse, hūc aũt inter aurigandũ è curru delapsum & deiectũ periisse. Porrò illius sorores lugentes eo loco alicubi, inquã, apud vos, vbi delapsus est, apud Eridanũ in populos fuisse transformatas, & iam fratrẽ lugentes electrũ lachrymando emittere. Quicunq; inquiunt, hæc tibi dixit, vanũ eum hominẽ fuisse apparet: teq; dolis produxit, & mendacijs. Nos verò neq; aurigam vllũ delapsum nouimus, neq; eæ penes nos sunt, quas tu iactas, populi. Quòd si quid eiusmodi apud nos esset, num putas [b] duorum oborũ gratia nos ita laboriosè remigaturos, aut nauigia aduersus

fluminis

ὕδωρ, οἷς ἐξῆν πλουτεῖν, ἀναλίσκουσας τῶν ἀγλαΐρων τὰ ἄκρυα; τοῦτο μὲν ἐγὼ μετρίως μου ἐλαθόμην, ἡδέως δὲ ἐπαισχυνθείς, ὅτι παιδίου τινὸς ὡς ἀληθῶς ἔργον ἐπιπόνθειν, πεισθεὶς τοῖς ποιητὰς, ἀπίθανα ὅτῳ ψεύδονται νοις, ὡς μηδὲν ὑγιὲς ἀρίσκεσθαι αὐτοῖς. μιᾶς μὲν δὴ ταύτης ἐπιπλήττων οὐ μικρᾶς ἐψευσμένῳ, λυπούμην, καθάπερ ἐκ τῶν χειρῶν τὸ ἤλεκτρον ἀπολωλεκὼς, ὃς γε ἤδη ἀνέπλαττον, ὅσα καὶ οἷα χρήσοιμι αὐτῷ. ἐκεῖνο δὲ καὶ πάνυ ἀληθῶς ὤμην ὑπάρξειν παρ' αὐτοῖς, κύκνους πολλοὺς, ᾄδοντας ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ. καὶ αὖθις ἐρωτῶν τοὺς ναύτας (ἀνεπλέομεν γὰρ ἔτι) ἀλλ' οἵ γε κύκνοι πολλοὶ ἅμα ὑμῖν τὸ κλυδώνιον ἐκεῖνο ᾄδουσιν, ἐφεστῶτες τῷ ποταμῷ ἔνθεν καὶ ἔνθεν; φασὶ γοῦν Ἀπόλλωνος παρὶ-

fluminis impetum tracturos: quibus promptum esset minori negotio & sudore diteſcere, populorum lachrymas colligẽtibus? Hæc cùm dixissent, non mediocriter sanè nautarum dictis sum pudore affectus. Confusus autem obticui, quòd reuera puerile quiddam passus fueram, habita fide Poëtis adeò monstrosa mentientibus: quippe quibus studio est nihil sani dicere, aut literis prodere. Vnica igitur hac spe, nec illa modica, turpiter deceptus, indolui, non secus atque si è manibus electrum deperdidissem: nimirum qui iam mecum deliberabam, quomodo illo potissimùm vti velim. Porrò autem illud planè pro certo apud illos inuentum iri opinabar, nempe cygnos complures in fluminis littoribus modulantes. Ac rursus nautas interrogo, adhuc enim nauigabamus: Atqui cygni quãdo tandem propter fluuium consistentes, dulcem illum concentum vobis absoluunt, ex vtraque parte littoris? Siquidem & illos Apollinis

παρέδρους αὐτοὺς ὄντας, ᾠδικοὺς ἀνθρώπους, ἐνταῦθά που ἐς τὰ ὄρνεα μεταπεσεῖν, καὶ διὰ τοῦτο ᾄδειν ἔτι, οὐκ ἐκλαθομένους τῆς μουσικῆς. οἱ δὲ σὺν γέλωτι, σὺ, ἔφησαν, ὦ ἄνθρωπε, οὐ παύσῃ τήμερον καταψευδόμενος τῆς χώρας ἡμῶν, καὶ τοῦ ποταμοῦ; ἡμεῖς δὲ ἀεὶ πλέοντες, καὶ σχεδὸν ἐκ παίδων ἐργαζόμενοι ἐν τῷ Ηριδανῷ, ὀλίγους μὲν κύκνους ἐνίοτε ὁρῶμεν ἐν τοῖς ἕλεσι τοῦ ποταμοῦ, καὶ κρώζουσιν οὗτοι πάνυ ἄμουσον καὶ ἀσθενὲς, ὡς τοὺς κόρακας ἢ τοὺς κολοιοὺς, Σειρῆνας μὲν εἶναι πρὸς αὐτοὺς. ᾀδόντων δὲ ἡδὺ, καὶ οἷον σὺ φῂς, οὐδὲ ὄναρ ἀκηκόαμεν, ὥστε θαυμάζομεν, πόθεν ταῦτα εἰς ὑμᾶς ἀφίκετο περὶ ἡμῶν. πολλὰ τοιαῦτα ἐξαπατηθῆναι ἔνι, πιστεύοντας τοῖς πρὸς τὸ μεῖζον ἕκαστα ἐξηγουμένοις. ὥστε

assessores fuisse perhibent, homines canendi peritia & suauitate excultos & celebres, post id in aues esse commutatos, eamq; ob rem etiam nunc cantibus & modulis indulgere, necdum Musices esse oblitos. Illi verò sublato risu: Tu quidem, inquiũt, ô homo, nunquámne hodie finẽ facies patriam nostram, & fluuium mendacijs infamandi? Nos equidem semper remigandi studio operam dantes, ac penè omnem à puero ætatem laboribus in Eridano consumentes, paucos nonnunquam cygnos conspeximus in fluminis paludibus, qui incomptã & inamœnam vocem, & sonum parùm firmum edere solebãt, ita vt coruos aut graculos cum illis collatos, Sirenas esse confirmare possis. Cœterùm dulce quiddam & optabile, vt tu dicis, [d] ne in somno quidem canentes vnquam audiuimus. Itaque demiramur vndénam ista de nobis conficta in hominum opinionem venerint. In multis etiam alijs facile ac promptum est credentes decipere, ijs quibus singula quæque iusto magnificentiùs narrare atq; extollere moris est.

[e] Quare

ὥστε μὴ γὰρ νῦν δὲ δια ὑπὲρ ἐμαυτοῦ, μὴ ὑμᾶς ἄρτι ἀφιγμένους, καὶ τὸ πρῶτον ἀκροισαμένους ἡμῶν, ἥκιστά τινα, καὶ λύκνους ἐλπίσαντας εὑρήσειν παρ' ὑμῖν, ἔπειτα μετ' ὀλίγον ἀπιόντας καταγελῶντος τῶν προσχόντων ὑμῖν, τοιαῦτα περὶ ἐμοῦ διαβεβλημένα ἐν τοῖς λόγοις. ἀλλὰ μαρτύρομαι, ὡς ἐμοὶ τοιαῦτα, μεγαλαυχουμένῳ περὶ ἐμῶν, ὅτι ἐμοῦ, ὅτι ἄλλος πω ἀκήκοεν, δὲ ἂν ἀκούσεσθαι ποτε ἄλλοις μὴ γὲ ὀλίγοις ἐντυχοῦσιν ἂν ἀειδαιμοσι τισι, καὶ οἷς ἐστὶν ἤλεκτρον, ἀλλὰ χρυσὸς αὐτὸς ἀρτάζειν τῶν λόγων, πολὺ τῶν λύκνων τῶν ποιητικῶν λιγυροτέροις. τὸ δὲ ἐμὸν ὁρᾶτε ἤδη, ὁποῖόν ἁπλοϊκὸν καὶ ἄμουσον οὐδέ τις ᾠδὴ πρόσεστιν. ὥστε ὅρα μὴ τοιοῦτό τι πάθῃς, περὶ ὑμῶν ἐλπίσας, οἷόν τι πάσχουσιν οἱ τὰ ἐν τῷ ὕδατι ὁρῶντες· οἱ μὲν γὰρ τιμαιοῦντα

ᵉ Quare & ego nunc de me ipso in meū venio, ne & vos, qui nuper veniſtis, ac nos primùm audiſtis, electra quæpiā aut cygnos apud me inuenturos ſperantes, tandē nō multò pòſt abeatis, & eos quī vobis magnifica de me ſunt polliciti, ſubſannetis, multas eiuſmodi verborū diuitias in orationib. meis repoſitas affirmātes. At ego Deos teſtor, talia meipſum de orationib. meis ſuperbè & magnificè iactantem, neq; à vobis, neq; ab alio quoquā vnquā auditum eſſe, neq; pòſt quenquam ita inſolenter agentem auditurum fore. ᶠ Neq; tamen fieri potuiſſe nego, vt in alios non paucos incidas qnoſpiā Eridanos, quorū orationes non electrū ſolùm, ſed aurū quoq; deſtillat, qui longo intervallo vocis dulcedine cygnos ſuperant poëticos. Mea verò dicendi ratio quāſimplex ſit, ac minimè fabuloſa, videtis, neq; vllam habet modulationem admixtam. Quocirca videndum eſt, ſ ne idem tibi imprudenti contingat, maiore de nobis ſpe animo concepta, quod perſæpè ſolet accidere ſub vndis aliqd ſpectantibus. ſiquidē exiſtī

λικαῦτα εἶναι αὐτὰ, οἷα διεφαίνετο αὐτοῖς ἄνωθεν, ἀρυνομένης τῆς σκιᾶς πρὸς τὴν αὐγὴν, ἐπειδὰν ἀνασπάσωσι, πολλῷ μικρότερα εὑρίσκοντες, ἀνιῶνται. ἤδη οὖν σοι πελέγω, ἐκχέας τὸ ὕδωρ, καὶ ἀπεκαλύψας τἀμὰ, μηδὲν μέγα προσδοκήσῃς ἀνιμήσεσθαι, ἢ σαυτὸν αἰτιάσῃ τῆς ἐλπίδος.

mantes tantæ magnitudinis illa esse, quanta illorum apparent obtutibus, dilatante vmbra splendorem: quibus iam subtractis, multôque minoribus inuentis, discruciantur animo. Iam ergo tibi prædictum sit, vt effusa aqua, ac meis reuelatis, nihil magnum expectes te hausturum, aut te ipse ob spem falsò conceptam condemnabis.

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

a FABVLAM.] *Narratio quæ est super fabula Eridani, & quàm eadem falsa deprehensa fuerit, sic habet: Phaëthon Solis filius cùm à patre petijsset, vt sibi eius equos regendi per vnius diei spatium facultatem concederet: votiq; compos factus, quoniam aurigæ munere rectè fungi nescisset, fulmine à Ioue prope Eridani ripas fuisset deiectus, non priùs à sororibus quæri desiit, quàm illæ in arbores populos mutatæ, pro lachrymis in eum amnem electra stillarint. De illis Ouidius secundo Metamorphoseôn libro:*

Inde fluunt lachrymæ, stillataque Sole rigescunt,
De ramis electra nouis, quæ lucidus amnis
Excipit, & nuribus mittit gestanda Latinis.

Nihil his magis esse vanum compererunt, qui res ipsas paulò diligentiùs scrutari voluêre. In his Lucianus, qui ea se aliquando credidisse memorat, cumque summo electri apud Eridanum inueniendi desiderio captus ad eius ripas peruenisset, omnia quæ diligenter oculis perlustrasset, neque populos vnquam, neque electrum in his locis videre potuit. Quamobrem nautas quandónam ad optatas arbores essent peruenturi interrogans, risisse eos,

tos, ac rem apertiùs cognoscere optasse testatur. *b* Duorum obolorum gratiâ.] *Remigis mercedem ad duos obolos statuisse videtur Lucianus*, id est, *drachmæ tertiam. Xenophon verò libro* 1. ἑλληνικῶν, τριώβολον. *posuit.* *c* Nempe cycnos complures.] *De vnius tantùm Cycni Ligurum regis conuersione loquitur Virgil.* 10. *Aeneid. qui dum defleret obitum amici sui Phaëthontis, in auem albam sui nominis est conuersus. Itidem fabulatur Ouidius lib.* 2. *Metamorph. qui alterius Cycni meminit lib.* 12. *d* Ne in somnio quidem.] *Luciano prouerbialiter dicitur, pro nulla ratione, nullo tempore. Idem vsurpauit in Gallo, cùm ait: Regibus ne per somnium quidem aliqua re iucunda frui licere.* *e* Quare & ego.] *Adoptatio expectationis & opinionis de se contemptæ* *f* Neque tamen fieri.] *Commendatio suæ orationis, à collatione aliorum, & causæ qualitate.* *g* Ne idem tibi imprudenti.] *Aliud simile, qua sua extenuat.*

ΜΥΙΑΣ ΕΝ-
κώμιον.

MVSCAE EN-
comium.

ARGVMENTVM.

DEclamatio est ex eorum genere, quæ exercendi ingenij causa tractari solent, adoxa pleraque, & ipso argumento dicentem parum iuuantia: qualia statim ab initio inde sophistas tractâsse, etiam ex Isocrate apparet, qui in exordio de laudibus Helenæ, inutilem ac intempestatiuam in rebus friuolis, & è communi vsu alienis, diligentiam illorum ob id reprehendit. Quanquam videtur Lucianus discipulorũ magis quàm sui ostentandi causa, huiusmodi argumenta tractasse: nempe vt horum exemplo etiã ad seria copiosiores, & ad inueniendum promptiores illos redderet. Et ex superiorib. præfationibus satis apparet, illis tum temporibus cùm hæc scriberet, rhetoricã publicè professum esse, siue hoc in Gallia, vt quidem ex Hercule aliquo modo cõiecturam facere licet, siue etiam alio aliquo loco. Porrò autem tanta diligentia omnia persecutus est, quæcunque de

musca dici aut inueniri possunt, vt vix aliud copiosiùs quicquam in hoc genere tractatum reperias, adeò vt si explicare oratione, atq; amplificationibus illustrare singula voluisset, planè illud quod ipse in fine vereri se ait, ex musca elephantem fecisset. Principiò enim quæcunque ad corporis habitum, formam ac membra, & ad vsum item eorum pertinent, ita singillatim persequitur quæq;, vt nihil prętermissum possis dicere. Deinde verò & ad interiora, & ad animum transiens, prudentiam quandam & fortitudinem in illa commendat, adhibitis etiam ad hoc testimonijs Homeri. Postremò neque illa intacta relinquit, quæ quasi à fortuna accepisse videri potest, ut reminiscentiam istam, ob quã cum Hermotimo Pythagorico confert quoque illam: deinde & victus & diętæ rationem, & quòd aliquando ex hominibus transmutata fuit, & eodem nomine etiam fœminæ quædam appellatæ fuerunt: & alia quę in contextu ac serie orationis facilè cuiuis apparent.

Μῆα ἔστι μὲν ὀ τὸ σμικρότατον τῶν ὀρνέων, ὅσον ἐμπίσι καὶ κώνωψι, καὶ τοῖς ἔτι λεπτοτέροις παραβάλλειν, ἀλλὰ τοῦτον ἐκείνων μεγέθει προὔχει, ὅσον αὐτὴ μελίττης ἀπολείπεται. ἐπτέρωται δὲ οὐ κατὰ τὰ αὐτὰ τοῖς ἄλλοις, ὡς τοῖς μὲν ἁπανταχόθεν κομᾶν τὸν σώματος, τοῖς δὲ ὠκυπτέροις χρῆσθαι, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀκείδας, καὶ τέττιγας, καὶ μελίττας. ἔστι μὲν ὑμενόπτερος, τοῦτον ἁπαλώτερα ἔχουσα τὰ

Vsca est sic [a] *minima volucrum, vt possit* [b] *cum muscellis &* [c] *culicibus comparari: sed tanto* [d] *illis est maior, quantũ ipsa ab ape relinquitur.* [e] *Pennata est autem, non eo modo quo cæteræ volucres, quarum hæ quidem pennas in toto habent corpore, hæ vero velocibus vtuntur & pernicibus alis. sede ex pelliculis sunt illi pennæ, quemadmodum locustis & cicadis & apibus: sed tantò molliores habet pen-*

nas

πτερὰ, ὅσον τ' Ἑλληνικῆς ἰσθμῆ. τοῦ ἡ Ἰνδικὴ λεπτοτέρα καὶ μαλακωτέρα. καὶ μὲν δὴ διὰ μουσικῆς ἐξετάσαι τὰς πτέρυγας, εἴ τις ἀτενῶς βλέποι εἰς αὐτὴν, ὁπόταν ἐκπετάσασα πρὸς τὸν ἥλιον, ἐκπαρύσσηται. ἡ δὲ πάσης ὅτι καὶ τὰς νηκτερίδας, ἐρίσιν σωματικῆ τῶν πτερῶν, ὅτι κατὰ τὰς ἀκείδας μετὰ ψοφήματος, ὥσπερ οἱ σφῆκες μετὰ ῥοιζήματος, ἀλλ' ὀλιγόπνους, πρὸς ὅ, τι ἂν μέρος ὁρμήσῃ τῷ ἀέρι καὶ μὲν δὴ ἀκανῆ πρόσεισιν αὐτῇ, τὸ μὲν καθ' ἡσυχίαν, ἀλλὰ μετ' ᾠδῆς φέρεται, ἁπλῶς, οἷα κυκνάπαν καὶ ἐμπίδων, δὲ τὸ βαρύβρομον τ' μετὰ τῶν, ἢ τ' σφηκῶν τὸ φοβερὸν καὶ ἀπειλητικὸν ἐναλεκτρυμένης, ἀλλὰ ζοῦτον δεῖ λιγυρότερα, ὅσον σάλπιγγ' καὶ κυμβάλων αὐλοὶ μελιχρότεροι. τὸ δὲ ἄκρον σῶμα, ἡ μὲν κεφαλὴ λεπτότατα αὐχένι συνέχεται, καὶ ἔστιν ὑπερεύχων, ὁ συμπεφυκὼς, ὥσπερ ἡ τῶν ἀκείδων. ὀφθαλμοὶ δὲ προπαγεῖς μᾶλλον τῷ κέρατ' ἔχουσιν. στέρνον

nas, quantò Græca veste tenuior & mollior est Indica. Si quis musicè diligenter inspiciat, quando in sole alas expandit & concutit, varijs eam picturam coloribus [f] vt pauones videbit. Est illi volatus non continuo pennarum remigio, & vt vespertilionibus: neque saltu, vt locustis: [h] neq; cum stridore, vt [i] vespis & crabronibus: verùm flexili, ad quãcunque æris partem se moueat. Adde quòd non volat quietè & cum silentio, sed [k] cum cantu & melodia: non item immitè & sæuè, quemadmodum culices & muscellæ: neq; cum graui fremitu apum aut vesparũ, horribilem ostentans sonum, & minacem: sed tantò volat his suauiùs musca, quantò sunt turba & cymbalis tibiæ dulciores. [l] In reliquo verò corpore caput quidem tenuissimum collo continetur, & est versatile, non compactũ & affixum humeris, vt est lo

custarum. Oculi verò prominent, qui cornu plurimũ habent.

στρνον ἀπαγὲς, μὴ ἐκπεφύκασιν αὐτῇ οἱ πόδες ἀλλὰ τὰς σφῦκας πάνυ ἰσφιγμένοι. ἤγαγε δ' ὀλίγον αὐτὴ, καὶ βάρακι ἔοικεν, ζώνας πλατείας, καὶ φολίδας ἔχουσα. ἀμυῖται μὲν οὖν ἀλλὰ τὸ ὀρρωδότερον, ὡς σφῆξ μὴ μιπτία, ἀλλὰ ζῷ σώματι, μὴ τῇ προβοσκίδι, ἣν μετὰ τὰ αὐτὰ ἔοικε τοῖς ἐλέφασι, καὶ αὕτη ἔχει προνομοῦντε, καὶ ἐπιλαμβάνεσθαι καὶ προσφῦσαι δύναται, ὑποτεταμένον ἀλλὰ τὸ ἄκρον ἐοικυῖα. ἐκ δὲ αὐτῆς ὀδὸς προκύπτει, ᾧ λαμβάνουσα, σίνεται τὸ αἷμα· σίνεται μὲν γὰρ καὶ γλάπτει· ἡδὺ δὲ αὐτῇ καὶ τὸ αἷμα, ἀμυτὰ μεγάλης ὀδυνῶσι τῶν λαμβανόντων. ἑξάπους δὲ ὅσα ζῶα μὲν τοσοῦτοι βαδίζει μόνοις, ζῶσι δὲ προθύροις δυσὶ καὶ ὅσα χερσὶ χῶνται. ἴδοις ἂν ἔν αὐτῷ ἐπὶ τεττάρων βεβηκυῖαν, ἔχουσάν τι ἐν τοῖν χεροῖν μετέωρον εὐφάγιμον, ἀν θρωπίνως πάνυ, καθ' ἡμᾶς. γίγνεται δὲ ἐκ τοιούτου τοιαύτη, ἀπὸ σκώληκος τὸ πρῶτον, ἤτοι ἐξ ἀνθρώπων, ἢ ἄλλων ζώων ἀποθανόντων, εἶτα μετ' ὀλίγον

Pectus est benè compactum. Sunt ei innati pedes, nō vt vespis adstricti valdè & cōplexi. Aluus autē minuta est & ipsa, & thoraci etiā similis, zonas latas & squamas habens. [m]Vlciscitur tamē [n] non aculeo vt apis & vespa, sed [o] ore & proboscide, quam et ipsa eodē modo habet vt elephanti: præpascitur & assumit, & inhærens continet concauo vase in summitate proboscidis: ex ipsa verò dēs foràs prominet, quo pungens bibit & lac. Sed dulcis & suauis est ipsi, vel [p] sanguis, non magno cum dolore hausti, eorum quas pupugit. Sexipes verò est: quatuor solis incedit, duobus autem anterioribus etiam vt manibus vtitur. Videres igitur ipsam gradientē quatuor, atque edulium aliquod tenentem sublime manibus, more valdè humano, atque vt nos. [q] Nascitur autem non statim talis, sed vermis ab initio, vel ex hominibus mortuis, vel ex alijs animalibus: deinde sensim & pedes

πόδας τε ἐκφέρει, καὶ φύει τὰ πτερὰ, καὶ ἐξ ἑρπετοῦ ὄρνεον γίγνεται. καὶ κυοφορεῖ δὲ, καὶ ἀρτίκτει σκώληκα λικρὸν, τὴν μῆαν ὕστερον, σύντροφος δὲ ἀνθρώποις ὑπάρχουσα, καὶ ὁμοδίαιτος καὶ ὁμοτράπεζος, ἁπάντων γεύεται, πὴν ἐλαίου· θάνατος γὰρ αὐτῇ, τοῦτο πιεῖν. καὶ μέν τοι ὠκύμορος οὖσα (πάνυ γὰρ ἐς στενὸν ὁ βίος αὐτῆς συμμεμέτρηται) τῶν φωτὶ χαίρει μάλιστα, κἂν τοῦτο πολιτεύεται. νυκτὸς δὲ, εἰρήνην ἄγει, καὶ οὔτε πέτεται, οὔτε ᾄδει, ἀλλ' ὑπέπτηχε, καὶ ἀτρεμεῖ. σύνεσιν δὲ οὐ μικρὰν αὐτῆς εἰπεῖν ἔχω, ὁπόταν τὸν ἐπιβουλον, καὶ πολέμιον αὐτῇ, τὸν ἀράχνην διαδιδράσκῃ. λοχῶντά τε γὰρ ἐπιτυρεῖ, καὶ ἀντίον αὐτῶν ὁρᾷ, ἐκκλίνουσα τὴν ὁρμὴν, ὡς μὴ ἁλίσκοιτο σαγηνευθεῖσα, καὶ περιπεσοῦσα ταῖς τοῦ θηρίου πλεκτάναις. τὴν μὲν γὰρ ἀνδρίαν, καὶ τὴν ἀλκὴν αὐτῆς οὐχ ἡμᾶς χρὴ λέγειν. ἀλλ'

des effert, & producit alas, fitque ex reptili volucris, & concipit paruum vermem, qui musca fit postea: conuiua autem & contubernalis & [r] commensalis hominum, degustat omnia, præter oleum. mortem enim ei affert epotum oleum: & tamen breuis est vitæ. valde enim angusta data est illi vita. Luce primùm gaudet, & in hac ciuiliter versatur: nocte verò quiescit, & silentium agit, & neque volat, neque cantat, sed contrahit se, & non mouetur. [s] Noa paruam esse eius intelligentiam queo dicere, cùm insidiatorem & [t] hostem suum araneum effugiat. insidiantem enim & obseruat, & contrà intuetur, declinans illius impetum, ne capiatur irretita, & in bestiolæ incidens casses. Fortitudinem enim & robur ipsius non oportet dicere, sed

ὁ μεγαλοφρονέστατος τῶν ποιητῶν Ὅμηρος, τὸν γὲ ἄκεσον τῶν ἡρώων ἐπαινέσαι ζητῶν, οὐ λέοντι ἢ παρδάλει ἢ συὶ τὴν ἀλκὴν αὐτοῦ ἐικάζει, ἀλλὰ τῷ θάρσει τῆς μάχης, καὶ τῷ ἀτρέστῳ καὶ λιπαρεῖ τῆς ἐπιχαρπίας. οὐδὲ γὲ θράσος, ἀλλὰ θάρσος φησὶν αὐτῇ προσεῖναι. καὶ γὲ ἀρχομένην, φησὶν, ὅμως οὐκ ἀφίσταται, ἀλλ' ἐφίεται τοῦ δήγματος. οὕτω δὲ πάνυ ἐπαινεῖ, καὶ ἀσπάζεται τὴν μῦαν, ὥστε οὐχ ἅπαξ, οὐδὲ ἐν ὀλίγοις μέμνηται αὐτῆς, ἀλλὰ πολλάκις οὕτω κοσμεῖ τὰ ἔπη μνημονευομένη. ἄρτι μὲν γὲ τὴν ἀγελαίαν αὐτῆς ἐπὶ τὸ γάλα διέρχεται· ἄρτι δὲ τὴν Ἀθηνᾶν, ὁπότε τοῦ Μενέλεω τὸ βέλος ἀποκρούεται, ὡς μὴ ἐπὶ τὰ καιριώτατα ἐμπέσοι, ἐικάζων μητρὶ κηδομένῃ κοιμωμένου αὐτῇ τοῦ βρέφους τὴν μῦαν ἄνθις ἐπεσάγει τῷ παραλείγματι. καὶ μὴν καὶ ἐπιθέτῳ κάλλει

[u] Homerus poëtarum maximus cùm quæreret quónam modo laudaret Heroũ optimum, non leoni, pardóve aut apro comparat robur illius, sed audaciæ muscæ, & intrepiditati, & conatus magnitudini. neque enim audaciam, sed fiduciam esse illi refert: Quanquam est (inquit) repulsa, non desistit tamen, sed est appetens morsus. Sic autem laudat magnopere muscam, & amplectitur, vt non semel, neque paucis in locis de ea meminerit, sed sæpe exornat sic carmina commemorata musca. nunc enim gregarium eius volatum ad lac exponit: nunc autem Mineruam curanti matri dormientem infantem comparans, quando à Menelao telum repellit, ne ad lethalia loco incidat, muscam rursus ducit in exemplum. At- qui pulcherrimo eas [x] adiectiuo ornauit, cantatrices αὐτὰς ἐκόσμησεν, ἀδινὰς προσαπῶν,

προσειπὼν, καὶ τὴν ἀγέλην αὐτῶν, ἔθνη καλῶν. οὕτω δὲ ἰσχυρὰ ἐστιν, ὥσθ' ὁπόταν τι δάκνῃ, τιτρώσκει, οὐκ ἀνθρώπου δέρμα μόνον, ἀλλὰ καὶ βοὸς καὶ ἵππου. καὶ ἐλέφαντα λυπεῖ, ἐς τὰς ῥυτίδας αὐτοῦ παρεισδυομένη, καὶ τῇ αὐτῆς προνομαίᾳ, κατὰ λόγον τοῦ μεγέθους ἀμύσσουσα. μίξεως δὲ καὶ Αφροδισίων, καὶ γάμων πολλή τις αὐταῖς ἡ ἐλευθερία. καὶ ὁ ἄῤῥην οὐ κατὰ τοὺς ἀλεκτρυόνας ἐπιβὰς, εὐθὺς ἀπεπήδησεν· ἀλλ' ἐποχεῖται τῇ θηλείᾳ ἐπὶ πολὺ, κἀκείνη φέρει τὸν νυμφίον, καὶ συμπέτονται τὴν ἐναέριον ἐκείνην μίξιν τῇ πτήσει μὴ διαφθείρουσαι. ἀποτμηθεῖσα δὲ τὴν κεφαλὴν μιῦα, ἐπὶ πολὺ ζῇ τῷ ἄλλῳ σώματι, καὶ ἔμπνους ἐστίν. ὃ δὲ μέγιστον ἐν τῇ φύσει αὐτῶν ὑπάρχει, τοῦτο δὴ βούλομαι εἰπεῖν. καὶ μοι δοκεῖ ὁ Πλάτων μίνον αὐτὸ παριδεῖν, ἐν τῷ περὶ ψυχῆς καὶ ἀθανασίας αὐθῆς λόγῳ ἀ-

confertas appellans, & cùm gregem earum gentem vocat. Sic autem fortis est, quòd mordens aliquid vulnerat, non hominis solùm pellem, sed & bouis, & equi. elephantem quoque mœrore afficit, in illius ingressa rugas, & pro magnitudine proboscidis lacerans. Coitus verò & venereorum & nuptiarum est ipsis multa libertas. nec, vt galli, cùm inscenderit mas, statim resilit, sed vehitur à fœmina diu, fertqúe illa sponsum: conuolantqúe nec aêrium illum coitum volatu destruunt. Y Obtruncata verò capite musca, plurimùm viuit parte reliqua corporis, respiratqúe. Quod autem est maximum in natura ipsarum, non est silentio prætereũdum, quod Plato in sermone De anima, deqúe animorum immortalitate solùm præterijsse mihi videtur.

γω. ἀποθανοῦσα γὰρ μῆα, τέφρας ἐπιχυθείσης, ἀνίσταται, καὶ παλιγγενεσία τις αὐτῇ, καὶ βίος ἄλλος ἐξ ὑπαρχῆς γίγνεται· ὡς ἀκριβῶς πεπεῖσθαι πάντας, ὅτι κἀκείνων ἀθάνατός ἐστιν ἡ ψυχὴ, εἴ γε καὶ ἀπελθοῦσα, ἐπανέρχεται πάλιν, καὶ γνωρίζει, καὶ ἐπανίστησι τὸ σῶμα, καὶ πέτεσθαι τὴν μῆαν ποιεῖ. καὶ ἐπαληθεύει τὸν περὶ Ερμοτίμου τοῦ Κλαζομενίου μῦθον, ὅτι πολλάκις ἀφεῖσα αὐτὸν ἡ ψυχὴ, ἀπελήμει καθ' ἑαυτήν. εἶτα ἐπανελθοῦσα, ἐπλήρου αὖθις τὸ σῶμα, καὶ ἀνίστα τὸν Ερμότιμον. ἀργὸς δὲ αὐτὴ καὶ ἄνετος οὖσα, τὰ ἀπὸ τῶν ἄλλων πονούμενα καρποῦται, καὶ πλήρης αὐτῇ πανταχοῦ τράπεζα. καὶ γὰρ αἶγεν αὐτῇ ἀμέλγονται, καὶ ἡ μέλιττα οὐχ ἥκιστα μήας καὶ ἀνθρώποις ἐργάζεται. καὶ οἱ ὀψοποὶ ταύτῃ τὰ ὄψα ἡδύνουσι, καὶ βασιλέων αὐτῶν προγεύεται· καὶ ταῖς τραπέζαις ἐμπεριπατοῦσα, συνεστιᾶ-

ται

detur. mortua enim musca, superinfuso cinere reuiuiscit, & noua ei generatio quædam, atque ab integro alia fit vita: vt verè persuasum sit omnibus, quòd illarum quoque immortalis est animus. siquidem z & digressa reuertitur iterum, & agnoscit & suscitat corpus, muscamque volare facit: & verificat A de Hermotimo Glazomenio fabulam, quod sæpè cùm reliquisset eum anima, per se ipsam ibat peregrè, deinde reuersa implebat iterum corpus, & suscitabat Hermotimum. Et quanquam B ociosa & remisca est musca, vescitur tamen quæ laborantur ab alijs, & plena vbique est ei mensa. nam ipsi & capræ mulgentur, & apis non minus muscis laborat quàm hominibus: atq; huic coci obsonia condiunt, & degustat antequam ipsi reges: C deambulansque per mensas,

vnà

ται αὐτοῖς, καὶ συναπολαύει πάντων. νεοπτιὰν δὲ ἢ καλλιὰν οὐχ ἑνὶ τόπῳ κατεστήσατο, ἀλλὰ πλάνητα τὴν πτῆσιν κατὰ τοὺς Σκύθας ἐπανηρημένη, ὅπου ἂν τύχῃ ὑπὸ τῆς νυκτὸς καταληφθεῖσα, ἐκεῖ καὶ ἑστίαν καὶ εὐνὴν ποιεῖται. ὑπὸ σκότῳ μέν τοι, ὡς ἤφην, οὐδὲν ἐργάζεται, οὔτε ἀξιοῖ λανθάνειν τι πράττουσα, οὐδὲ ἡγεῖταί τι αἰσχρὸν ποιεῖν, ὃ ἐν φωτὶ δρώμενον αἰσχυνεῖ αὐτήν. φησὶ δὲ ὁ μῦθος, καὶ ἄνθρωπόν τινα μῆαν τὸ ἀρχαῖον γενέσθαι, πάνυ καλὴν, λάλον μέν τοι γε, καὶ σωμυλὴν καὶ ᾠδικὴν, καὶ ἀντεραστῆναί γε τῇ σελήνῃ κατὰ τὸ ἄρτο ἀμφοτέρας τοῦ Ενδυμίωνος. εἶτ' ἐπειδὴ κοιμώμενον τὸ μειράκιον συνεχῶς ἐπήγειρεν ἐρεσχελοῦσα, καὶ ᾄδουσα, καὶ κωμάζουσα ἐπ' αὐτὸν, τὸν μὲν ἀγανακτῆσαι· τὴν δὲ σελήνην ὀργισθεῖσαν, εἰς τοῦτο τὴν μυῖαν μεταβαλεῖν. καὶ διὰ τοῦτο πᾶσι νῦν τοῖς κοιμωμένοις αὐτὴν τοῦ ὕπνου φθονεῖν, μεμνημένην ἔτι τοῦ Ενδυ-

vnà cum ipsis conuiuatur, & simul vescitur omnibus. Tugurium autem seu nidum non in vno loco constituit, sed errabundum volatum tollens, more Scytharum, vbi à nocte deprehensa fuerit, ibi & domum facit, & lectum. In tenebris verò, vt dixi, nihil operatur: neque dignum putat aliquid latens efficere, neque quid turpis facere existimat, quod in luce factum sit ipsi dedecori. D *Ait verò fabula, perpulchram olim mulierem fuisse Muscam, loquacem tamen & garrulam & cantatricem, & in amore contendisse cum Luna ambas eodem tempore* E *Endymionis: deinde cùm dormientem adolescentulum assiduè excitaret, friuola loquens & cantans, & circa ipsum lasciuiens, ægrè illum tulisse: Lunam verò iratam, in hoc animal transmutasse Muscam: & nunc propterea omnibus inuidere somnum, qui dormiunt, Endy-*

Ενδυμίωνος, καὶ μάλιστα τοῖς νέοις, καὶ ἁπαλοῖς. καὶ τὸ δῆγμα δὲ αὐτὸ, καὶ ἡ τοῦ αἵματος ἐπιθυμία, οὐκ ἀγριότητος, ἀλλ' ἔρωτός ἐστι σημεῖον, καὶ φιλανθρωπίας. ὡς γὰρ δυνατὸν ἀπολαύει, καὶ τοῦ κάλλους τι ἀπανθίζεται. ἐγένετο δὲ κατὰ τοὺς παλαιοὺς καὶ γυνή τις ὁμώνυμος αὐτῇ, ποιήτρια, πάνυ καλὴ καὶ σοφὴ, καὶ ἄλλη ἑταῖρα τῶν Ἀττικῶν ἐπιφανὴς, περὶ ἧς καὶ ὁ κωμικὸς ποιητὴς ἔφη, ἡ μυῖα ἔδακνεν αὐτὸν ἄχρι τῆς καρδίας. οὕτως οὐδὲ ἡ κωμικὴ χάρις ἀπηξίωσεν, οὐδὲ ἀπέκλεισε τῆς σκηνῆς τὸ τῆς μύας ὄνομα, οὐδ' οἱ γονεῖς ᾐδοῦντο τὰς θυγατέρας οὕτω καλοῦντες. ἡ μὲν οὖν τραγῳδία, καὶ σὺν μεγάλῳ ἐπαίνῳ μέμνηται τῆς μύας, ὡς ἐν τούτοις·

Δεινόν γε τὴν μὲν μυῖαν ἁλκίμῳ σθένει

Πηδᾷν ἐπ' ἀνδρῶν σώματ', ὡς πλησθῇ φόνου·

Ἄνδρας δ' ὁπλίτας πολέμιον ταρβεῖν δόρυ.

Πολλὰ

Endymionis memorem, & adolescentulis præcipuè & teneris. Morsus autem ipse & cruoris auiditas, non rusticitatis, sed amoris est & humanitatis signum. nam eo quo potest modo fruitur, & ex pulchritudine decerpit aliquid. Fuit etiam apud antiquos F mulier quædam cognomento Musca, poëtria perquàm formosa & docta: & alia perinsignis Atheniensium meretrix, de qua ait poëta comicus: Ad cor vsque eum Musca mordebat. Sic autem neq; comica gratia dedignata est, neque muscæ nomen exclusit à scena, neque pudebat parentes hoc nomine filias appellare. Tragœdia verò magna etiam cum laude de musca meminit, sicut in his:

Graue quidem & molestum est forti robore

Saltare muscam in virorum corpora, vt cæde impleatur:

Viros autem armatos hostilem hastam timere.

Multa

Πολλὰ ἂν εἶχον εἰπεῖν καὶ περὶ μύιας τῆς Πυθαγορικῆς, εἰ μὴ γνώριμος ἦν ἅπασιν ἡ κατ' αὐτὴν ἱστορία. γίγνονται δὲ καὶ μέγισταί τινες μυῖαι, ἃς στρατιώτιδας οἱ πολλοὶ καλοῦσιν, οἱ δὲ κύνας, τραχύταται τὸν βόμβον, καὶ τὴν πτῆσιν ὠκύταται· αἵ γε καὶ μακροβιώτατοί εἰσι, καὶ τοῦ χειμῶνος ὅλου ἄσιτοι διακαρτεροῦσιν, ἐπεπτηχυῖαι τοῖς ὀρόφοις μάλιστα. ἐφ' ὧν κἀκεῖνο θαυμάζειν ἄξιον, ὅτι ἀμφότερα καὶ τὰ θηλειῶν καὶ τὰ ἀρρένων δρῶσι, βαίνοντες ἐν τοῦ μέρει, κατὰ τὸν Ερμοῦ καὶ Αφροδίτης παῖδα, τὸν μικτὸν τὴν φύσιν, καὶ διττὸν τὸ κάλλος. πολλὰ δ' ἔτι ἔχων εἰπεῖν, καταπαύσω τὸν λόγον, μὴ καὶ δόξω κατὰ τὴν παροιμίαν ἐλέφαντα ἐκ μύιας ποιεῖν.

Multa etiam de G Musca Pythagoræ possem dicere, nisi nota omnibus esset historia. H Nascuntur & maximæ quædam muscæ, quas militares multi appellant: nonnulli verò canes, sonitu asperrimæ, & volatu velocissimæ. Hæ & longissimæ vitæ sunt, & tota hyeme incibatæ perdurant, contractæ præsertim & connexæ tectis & culminibus. In quibus & illud est admiratione dignissimũ, quòd vtrunque & fœminarum & mariũ faciunt, conscenduntque vicissim, vt Mercurij & Veneris filius, qui mista natura fuit, & duplici forma. I Possem etiam adhuc multa dicere, sed finiam orationem, ne videar secundum prouerbium ex musca elephantem facere.

GILBER-

GILBERTI COGNATI
ANNOTATIONES.

ARGVMENTVM.

EXemplum proponit Lucianus hoc muscæ encomio illarum materiarum, quas Aulus Gellius libr. 17. cap. 12. ἀδόξους à veteribus appellatas scribit, i. infames, turpes, inopinabiles & præter opinionem. Quintilianus humiles vocat. vt sunt Gorgiæ Leontini, Helenæ meretricis encomiū. Isocratis rhetorum principis Busyridis tyranni laudes, Phauorini Therſitæ, de quo Hom. lib. II. β & febris quartanæ. Glauco apud Platonem lib. de Repub. iniustitiam laudat, Picus Mirandula barbariam, Synesius Calui tium, Erasmus noster μωρίαν. Exhibet muscarum varias species, & inter alias militares, & canes, tum hoc muscæ nomine, hoc est, Græcè μυῖαι fuisse mulieres plures scribit. Muscæ mulier loquax & de amore endymionis cum Luna contendens. Musca poëtria, alia Athenienſis meretrix & musca Pythagoræ filia. De Hermotimo Clazomenio mirum.

a MINIMA volucrum.] *Commendatio corporis & externarum rerum. b* Cum muscellis.] *Musculis. Boëthius: Quid imbecillius homine, quem morsus muscularum necat. Diminutiua. c* Culicibus.] *Culex generatim significat omnes vermiculos paruos, alatos. d* Illis est maior.] *A magnitudine, e* Pennata est.] *A volatu. f* Vt pauones.] *Hinc pauone picturatior. Expandit aduerso maximè sole pennas variis coloribus fulgentes. Lucr. lib. 1.*

Caudaq; pauonis, larga cum luce repleta est,
Consimili mutat ratione obuersa colores. *maximè verò expandit caudæ pennas laudatus pauo, vt Plin. libr. 10. cap 20. ait. g* Vt vespertilionibus.] *Vespertilio sic est volumque, vt nec inter volucres, nec inter mures habeas locum. Alas habet, sed pennas non habet. volitat, sed sub vesperam. Dentes habet, quod auium nulla vespertilio nominis id accepit, quòd vesperi circumuolitet. Murium naturam & vocem habet, membra-*

membraneas alas habet. Solus hic volucrium animal parit, & lacte nutrit, vbera admouens, vt Plin. ait lib. 10 c. 61. h Neque cum stridore] Plinius negat cicadis vocem esse, sed stridorem cum tractu, cumq; sonum emitti non alis, quemadmodum muscæ, apes, culices: nam ij stridor simul cum volatu desinit: at cicadæ si presseris alas, vel vehementiùs etiam perstrepit. i Vesp s & crabronibus.] Crabro insecti genus affine Vespis, magnitudine tamen differunt: vtrisque aculei, asperi & noxij, quorum ictus tumorem excitat. k Cum cantu & melodia.] Apis tamen penè muta est & cum stridore alarum volare dicitur a Plinio. l In reliquo verò corpore.] Ab omnibus corporis membris. m Vlciscitur.] ἐκ τῆ ἡ μυῖα κνλώδε, & musca splenem habet, hoc est, inest & muscæ bilis. n Non aculeo vt apis.] Aculeus propriè apum est & vesparum, & similium. Cic. 2. Tusc. apis aculeum ferre non possumus. Apes & vespæ aculeum infigunt atque dimittunt, deinde statim fugiunt. o Ore & proboscide.] Proboscis muscæ & elephanti rostrum, ita dictum quòd antè depascat. p Sanguis.] Varr. 3. de Re rust. c. 16: Non vt muscæ liguriunt, quod nemo has videt, vt illas in carie, aut sanguine aut adipe. Apud Athenæum lib. 6. Quum Alexander dixisset, se morderi à muscis, sic vocabat parasitos: iamq; conaretur illas abigere: Cinesias vnus eius ordinis, qui fortè aderat, profectò aliæ muscæ siticulosæ magis vrgebunt te semel gustato tuo sanguine. q Nascitur autem.] Generatio muscæ Exputredine sordibusq; æstiuo tempore nascuntur vermiculi ex quibus postea muscæ vulgares. r Commensalis hominum.] Aduolat enim hoc insecti genus ad cibum alienũ, & ægrè potest abigi, tantæ est muscæ improbitas & impudentia, de qua Homer. Il. ε: κῆ οἱ μύης ἰλάζοντο. Duo autem duntaxat animalia domestica sunt, quæ nunquam humano consortio mansuescunt, neque tactum admittunt, neque consuetudinem, neque vllius rei aut disciplinæ communionem, musca & hirundo. Musca quidem semper pauitat, ne quid mali patiatur, & ob hanc causam indocilis ac semifera. Plinius libro vigesimonono capite sexto de Muscis loquens: Nullum, inquit, animal minus docile existimatur, minorisve intellectus. s Non paruam esse eius intelligentiam.] Commendatio

ab intellectu, & animi magnitudine. s Hostem suum araneum.] *Araneus textrinæ suæ incumbens, muscas non tam reticulis, quàm astu venatur: aliaq; molitur, quæ longum nimis foret annotatione complecti. Sed quia cupit de araneorũ venatione siue aucupio, de telis, retijs & cassibus, legat Cælij Secundi Curionis, viri humanarum diuinarumq; rerum scientia instructissimi, mihiq́ue amicissimi, Araneum, disertum verè aureum.* t Homerus poëtarum maximus.] *Ab authoritate Homeri, qui Iliad. ε. inter præcipua deorum ac heroum muscæ improbitatem describit: cumq́ue hac inuictum ac acrem bellatorem Menelaum confert. Illa enim intrepidè & alacriter homines & cibum alienum aggreditur, & ægrè potest abigi:*

Καὶ οἱ μήπω ἔπεσσιν ἐπήρκεσεν·
ἣ τε καὶ ἐς γυμνὴν μάλα περ χροὸς ἀνδρομέοιο
ἰθύει ἀζαλέη δακέειν.— *Idem alibi:*

Atque illi muscæ vim intra præcordia misit,
Quæ quamuis de pelle viri sit sæpe repulsa:
Adultat morsura tamen.— *Idem alibi:*

— ὡς ὅτε μήτηρ
παιδὸς ἐέρσῃ μυῖαν, ὅτ' ἡδὺ λέξηται ὕπνῳ: *id est,*

— non secus atque genitrix
Muscam arcet puero somno mulcente cubanti. *Idem Græcorum & Troianorum exercitus muscis comparat inter sese decertantibus. Ea ratione Achilles & Agamemnon, illi vespæ quædam maiores, aut crabrones, aut scarabei erunt. Sic etiam Hector & Æneas, cæteri Græci & Troiani paruæ muscæ. Aegyptios verò impudentiam significantes, muscam pinxisse tradit Orus.* x Adiectiuo.] *Ab epitheto ἀδηκὰς enim, hoc est, assiduas frequentesq́ue appellat. Il. β Gregem. Il. α.* y Obtrunsata verò capite musca.] *Reuiuiscentia muscarum.* ζ Digressa reuertitur.] *Amplificat ab exemplo.* A De Hermotimo Clazomenio.] *Hermotimi Clazomenij anima à corpore discessus, & ad idem reditus: an hic fuerit ille qui introducitur cum Luciano disputator de hæresibus & sectis, atque Stoicæ philosophiæ sectator fuit, nescio.* B Otiosa & remissa.] *Ab otio victu & diæta.* C Deambulansq́ue per mensas. *Cognatio hominum cum ἴσιδεμ* * More Scytharum.]

tum.] *Scythæ nullis certis sedibus vtuntur, sed vagi feruntur in plaustris. Eamq; ob causam regio feris abundat apud Q. Curt. libr. 7. rerum ab Alexandro gestarum, Scytharum legatus ad hunc modum loquitur: Scytharum solitudines Græcis etiam prouerbijs audio eludi. Nos deserta & humano cultu vacua magis quàm vrbes & opulentos agros sequimur. Horat. libr. 3. Carm. Od. 24.*

Campestres melius Scythæ,
Quorum plaustra vagas ritè trahunt domos,
Vinum, & rigidi Getæ. *Od. 35. libr. 1 profugos appellauit. Strabo ἀμαξοικοῦσι id est, in plaustris habitantes, tanquam in domibus. D* Ait verò fabula.] *Metamorphosis muscæ. E* Endymionis.] *Endymionem à Luna adamatum fuisse, habes in Veneris & Lunæ dialogo, & in libr. 1. veranum hist. F* Mulier quædam cognomento Musca.] *Nobilitas nominis. Ferunt Muscam poëtriam fuisse Lyricam, quæ & epigrammata scripserit, & Lyricos nomos. Cæl. l. 8. c. 1. Vide Suid. Hanc cum Corinna eandem plerique fuisse putauerunt. Thespiaca fuit, quæ Lyricos versus ad lyram coaptauit & suauissimè cecinit. Huius Lucianus meminit. Fuerunt plures hoc nomine muscæ, hoc est, Græcè μυῖαι, duæ poëtriæ Thespiadæ illa, & altera Spartiatis, quæ hymnos in Apollinem & Dianam conscripsit: duæ porrò non poëtriæ, quarum vna famosæ meretrix, altera Pythagorea. G* Musca Pythagoræ.] *Musca, Pythagoræ filia. Suidas. H* Nascuntur & maximæ.] *Species muscarum. I* Possem etiam.] *Apus epilogus per prouerbium, quod significat rem exiguam verbis attollere, atque amplificare.*

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΡΑ-ΔΙΩΣ ΠΙΣΤΕΥΕΙΝ ΔΙΑΒΟΛΗ.

DE NON TEMERE credendo calumniæ,

Philippo Melanchthone interprete.

ARGVMENTVM.

ARgumentum ac ſummam orationis titulus indicat, videlicet quòd non temerè credendũ ſit calumniæ, propterea quòd multi proprijs affectibus aut commodis impulſi, innocentes ſæpenumerò & bonos viros, apud eos qui facilè delationibus quibuſuis aures & fidem adhibent, per iniuriam ac fraudem opprimant. Oratio eſt didactica, niſi quòd circa finem etiam ad ſuaſorium genus aliqua parte pertinere videri poteſt, vbi conſulit ac monet delatores non facilè admittendos atque audiendos eſſe, aut certè ea quæ deferuntur diligenter perpendenda, quòd ex huiuſmodi calumnijs multa ac grauia mala fermè ſequantur. Orditur autem à loco communi, ignorantiam puta pernicioſum malum hominibus eſſe. Cui poſtea inſtitutum negocium accommodat: præcipuè verò addens, circa calumniam. atque hinc propoſito de quo dicturus ſit, principio ceu occaſionem quandam futuræ deſcriptionis præmittit narrationem de Apelle apud Ptolemæum delato. & quo pacto idem Calumniam vltus ſit, depicta eius imagine. Atque exinde ad ipſam rem accedens, definit primùm calumniam, poſtea calumniatores quales ſint, & vbi potiſsimùm verſentur, quibus rebus ac ſtudijs intenti ſint, & qualibus inſtrumentis quoque ad circumueniendos & opprimendos innocentes vtantur, deſcribit. Hinc ipſum quoque qui traducitur, quis & qualis conditionis etiam, & quid maximè in eo obſeruetur: idque diſtributione quadam proſequitur, additis etiam exemplis quibuſdam, atque ſimilibus. Poſtremò & illum depingit qui calumniatori autem præbet,

bet, qualem ferè esse contingat, & quid quisque faciat: tractata etiam per occupationem quæstione, an prout quisque vir dignior aut famæ spectatioris erit, ita admittendus atque audiendus quoque magis sit, an prorsus nulli vni ac soli credendum. Digna sanè oratio, quæ in nobilium atque potentum parietibus & aulis vbique scripta ac picta, ceu dicitur, ob oculos ponatur.

Ἀεινόν γε ἡ ἄγνοια, καὶ πολλῶν κακῶν ἀνθρώποις αἰτία, ὥσπερ ἀχλύν τινα καταχέουσα τῶν πραγμάτων, καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀμαυροῦσα, καὶ τὸν ἑκάστου βίον ἐπισκιάζουσα. ἐν σκότῳ γοῦν πλανωμένοις πάντες ἐοίκαμεν. μᾶλλον δὲ τυφλοῖς ὅμοια πεπόνθαμεν, τοῦ μὲν προσπταίοντες ἀλόγως, τοῦ δὲ ὑπερκαίνοντες οὐδὲν δέον, καὶ τὸ μὲν πλησίον, καὶ παρὰ πόδας οὐχ ὁρῶντες, τὸ δὲ πόῤῥω, καὶ πάμπολυ διεστηκὸς, ὡς ἐνοχλοῦν δεδιότες. καὶ ὅλως, φ' ἑκάστου τῶν πραττομένων οὐ δακείπομεν τὰ πολλὰ ὀλισθαίνοντες. τοιγάρ τοι μυρίας ἤδη τοῖς τραγῳδιοδιδασκάλοις ἀφορμὰς εἰς τὰ δράματα τὸ τοιοῦτον παρέσχηται, τοὺς

Perniciosa [a] *res ignorantia est, vt varijs modis noxia mortalibus, non solùm communi hominum vitæ tenebras quasdam offundere, ac veri cognitionem obliterare solita, sed priuatas quoq; singulorum rationes miscens ac perturbans. Quò fit, vt* [b] *perinde atque qui in tenebris errant, imò haud aliter quàm cæci, iam huc, iam illuc impingamus. Quod haud procul nobis* [c] *& ante pedes est situm, non videmus: formido est his capi, à quibus etiã quamlongissimè absumus. Deniq; in rebus humanis nihil tam faustè feliciterq; agitur, quòd non error aliquis interpolet. Hinc sunt innumeræ illæ tragicæ clades, fata*

τοὺς Λαβδακίδας, καὶ τοὺς Πελοπίδας, καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια. σχεδὸν γὰρ τὰ πλεῖστα τῶν ἐν τῇ σκηνῇ ἀναβαινόντων κακῶν, εὕροι τις ἂν ὑπὸ τῆς ἀγνοίας, καθάπερ ὑπὸ τραγικοῦ δαίμονός τινος κεχορηγημένα, λέγω δὴ καὶ ἐς τὰ ἄλλα μὲν ἀποβλέπων, μάλιστα δὲ εἰς τὰς οὐκ ἀληθεῖς κατὰ τῶν συνήθων καὶ φίλων διαβολὰς, ὑφ' ὧν ἤδη καὶ οἶκοι ἀνάστατοι γεγόνασι, καὶ πόλεις ἄρδην ἀπολώλασι, πατέρευ τε κατὰ παίδων ἐξεμάνησαν, καὶ ἀδελφοὶ κατὰ τῶν ὁμογενῶν, καὶ παῖδευ κατὰ τῶν γειναμένων καὶ ἐρασταὶ κατὰ τῶν ἐρωμένων. πολλαὶ δὲ καὶ φιλίαι συνεκόπησαν, καὶ οἶκοι συνεχύθησαν ὑπὸ τῆς κατὰ τὰς διαβολὰς πιθανότητί. ἵν' οὖν ὡς ἥκιστα περιπίπτωμεν αὐταῖς, ὑποδεῖξαι βούλομαι τῶν λόγῳ, καθάπερ ἐπί τινος γραφῆς, ὁποῖον τί ἐστιν ἡ διαβολὴ, καὶ πόθεν ἄρχεται, καὶ ὁποῖα ἐξεργάζεται, μᾶλλον δὲ Ἀπελλῆς ὁ Ἐφέσιος πάλαι ταύτην προὔλαβε

fata [d] Labdacidarum ac [e] Pelopidum, aliæ item aliorum calamitates. ferè enim quicquid malorum scenæ ac pulpita clamant, ab ignorantia ceu tragico Deo compositum proficiscitur. Illa [f] verò cùm aliàs potest plurimum, tum noxia est immodicè si quando [g] in calumnias familiares, & mutua inter se amicorum crimina incidit: quibus solent & intestinis dissidijs res domesticæ, & odijs ciuilibus vrbes funditùs euerti, in natos sæuire parentes, nati parentibus insidiari, frater fratri, amans amanti [h] amicus item ab amico diuelli, turbari demum omnia, calumniæ vafricia. [i] Itaq; quo pacto caueri faciilè possit, & qualisnam sit calumnia, vnde originem trahat, quantum ferè efficiat, hac oratione velut in tabella depingam. [k] Porrò quàm eius imaginē subijciam, [l] Apelli Ephesio pictori acceptam

προὔλαβε τὴν εἰκόνα· καὶ γὰρ αὖ καὶ οὗτος δεβλη=θεὶς πρὸς Πτολεμαῖον, ὡς μετεσχηκὼς Θεοδότᾳ τῆς συνωμοσίας ἐν Τύρῳ ὁ δὲ Απελλῆς οὐχ ἑωράκει ποτὲ μὲν Τύρον, οὐδὲ τὸν Θεοδό=ταν, ὅστις ἦν, ἐγίγνωσκεν, ἢ καθόσον ἤκουε Πτολεμαίου τινα ὕπαρχον εἶναι, τὰ κατὰ τὴν Φοινίκην ἐπιτετραμμένον. ἀλλ' ὅμως τῶν ἀντιτέχνων τίς, Αντίφιλος τοὔνομα, ἐπὸ φθόνου τῆς παρὰ βασιλεῖ τιμῆς, καὶ τῆς κατὰ τὴν τέχνην ζηλοτυπίας, κατεῖπεν αὐτοῦ πρὸς τὸν Πτολεμαῖον, ὡς εἰ κεκοινωνηκὼς τῶν ὅλων, καὶ ὡς θεάσαιτό τις αὐτὸν ἐν Φοινίκῃ συνεστιώμενον Θεοδότᾳ, καὶ παρ' ὅλον τὸ δεῖπνον πρὸς τὸ οὖς αὐτῷ κοινολογούμενον. καὶ τέλος, ἀπέφηνε τὴν Τύρου ἀπόστασιν, καὶ τὴν Πηλουσίου κατάληψιν ἐκ τῆς Απελλοῦ συμβουλῆς γεγονέναι ὁ δὲ Πτολεμαῖος, ὡς ἂν κάρτα, καὶ τἄλλ' οὐ πάνυ φρενήρης τὶς ἂν, ἀλλ' ἐν κολακείᾳ δεσποτικῇ τετραμμένος, οὕτως ἐξεκαύθη, καὶ συνε-

ptam refero, dicatam, quum is apud Ptolemæum regem coniurationis [m] quæ in tyro auctore Theodota facta est, insimulatus esset: quanquam neque Tyrum viderat vnquam, neque Theodotam nouerat, nisi quantum fama accepit cum Ptolemæi præfectum, Phœnicen administrare, [n] Verùm Antiphilus quidam artis gratiæq; Apelleæ æmulus, illum apud regem coniurationis Tyriæ reum fecit, cum Theodotæ principe factionis visum familiariter congredi, conuiuari, [o] secretò item & in auriculam inter conuiuandum colloqui. Paulò pòst & defecisse Tyrum, & Pelusium Apellis consilio occupatum esse. Tum Ptolemæus præter modum, cùm & aliàs [p] non satis animi compos esset, assentatione insuper tyrannica fractus, adeò excanduit, adeò admiratio-

σωσταράχθη πρὸς τῆς παραδόξου ταύτης διαβολῆς, ὥστε μηδὲν τῶν εἰκότων λογισάμενον, μήθ' ὅτι ἀντίτεχνον ἑαυτῷ ὁ διαβάλλων, μήθ' ὅτι μικρότερον ἢ κατὰ τοιαύτην προδοσίαν ζωγράφον, καὶ ταῦτα νῦν πονηρῶς ὑπ' αὐτοῦ, καὶ παρ' ὀντινοῦν τῶν ὁμοτέχνων τετιμημένον. ἀλλ' ὅτι τὸ παράπαν, ὡς ἐξέπλαττεν Ἀπελλῆς εἰς Τύρον ἐξελάσας, οὐδὲ ἐλπίσαι, καὶ βοῆς ἐνέπιμπλα τὰ βασίλεια, τὸν ἀχάριστον κηρύττων, καὶ τὸν ἐπίβουλον καὶ σωφόνητον. καὶ εἴ γε μὴ τῶν συνειλημμένων τις, ἀναπηδήσας ἐπὶ τὴν Ἀντιφίλου ἀναισχυντίαν καὶ τὸ ἄθλιον Ἀπελλοῦ καταδύσας, ἔφη μηδενὸς αὐτοῖς κοινωνεῖν ἄνθρωπον. ἀπιστήσω ἂν τῷ κηρύττοντι, καὶ παραπολαύειν τῶν Τύρου κακῶν, δίκην αὐτοὺς ἄτιος γενομένους. ὁ μὲν δὴ Πτολεμαῖος οὕτω λέγεται μεταγνῶναι ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις, ὥστε τὸν μὲν Ἀπελλοῦ ἐκατὸν ταλάντοις ἐδωρή-

miratione calumniæ percitus est, vt coniecturis quæ causæ fidem aut facerent, aut minuerent, neglectis, non animaduerterit calumniatorem Apellæ artis æmulum esse: deinde fortuna minori Apellem, quàm vt Pelusium prodere posset: hunc item beneficijs regijs plus cæteris pictoribus auctum. neque interim percontatus, num aliquando ille in Tyrios naugasset. Quin statim plectendus videbatur. Regiam tumultu insolito rex perturbat: Apellē perfidum, ingratum, rerum violatæ maiestatis, insidiatorem, coniuratum, clamat. Ac nisi quispiam è socijs coniurationis qui cepti tenebantur, & audax Antiphili scelus stomachatus, & infelicis Apellis miserius, nihil ei commune cum sceleratis fuisse probasset, dubio procul Tyriorum malorum pœnam capite multatus soluisset, etiamsi nihil sibi malè cōscius. Ptolemæus igitur collecto animo sententiam mutauit, Apellen donauit talentis

ἐδωρήσατο, τὸν δὲ Αντίφιλον δουλεύειν αὐτῷ παραδεδωκεν. ὁ δὲ Απελλῆς, ὧν παρεκινδύνευσε μεμνημένος, τοιᾶδε τινι εἰκόνι ἠμύνατο τὴν δαβολήν. ἐν δεξιᾷ τις ἀνὴρ κάθηται, τὰ ὦτα παμμεγέθη ἔχων, μικρῦ δεῖν τοῖς τοῦ Μίδου προσεοικότα, τὴν χεῖρα προτείνων πόῤῥωθεν ἔτι προσιούσῃ τῇ δαβολῇ. περὶ δὲ αὐτὸν ἑστᾶσι δύο γυναῖκες ἄγνοιά μοι δοκεῖ, καὶ ὑπόληψις. ἑτέρωθεν δὲ προσέρχεται ἡ δαβολὴ, γυναῖον ἐς ἕπερ ὁλὴν πάγκαλον, ὑπόθερμον δὲ καὶ παρακεκινημένον, οἷον δὴ τὴν λύτταν καὶ τὴν ὀργὴν δεικνύουσα, τῇ μὲν ἀριστερᾷ δᾶδα καιομένην ἔχουσα, τῇ ἑτέρᾳ δὲ νεανίαν τινὰ τῶν τριχῶν σύρουσα, τὰς χεῖρας ὀρέγοντα εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ μαρτυρόμενον τοὺς θεούς. ἡγεῖται δὲ ἀνὴρ ὠχρὸς καὶ ἄμορφος, ὀξὺ δεδορκὼς, καὶ ἐοικὼς τοῖς ἐκ νόσου μακρᾶς κατεσκληκόσι. τοῦτον γοῦν εἶναι τὸν φθόνον ἄν τις εἰκάσειε. καὶ

lentis centum, addito in seruitutem Antiphilo calumniatore. Apelles contrà periculi memor, [r] tali est imagine calumniam vultus. Ad dextram considet quispiam auribus prælongis insignis, quales ferè illæ Midæ feruntur. Manum porrigit procul accedenti Calumniæ. Circumstant eum mulierculæ duæ, Ignorantia, ni fallor, ac Suspicio. Adit aliundè propera Calumnia, eximiè compta, vultu ipso & gestu corporis efferam rabiem, & iram æstuanti conceptam pectore, præ se ferens, sinistrâ facem tenens flammiuomam: dextrâ secum adolescentem capillis prehensum, manus ad superos tendentem, obtestantémque immortalium deorum fidem, rapit. Anteit vir pallidus, in speciem impurus, acie oculorum minimè hebeti, cæterùm planè ijs similis, qui sontico aliquo morbo contabuerunt. Huc facilè conijcias [g] Liuorem esse.

καὶ μὴν καὶ ἄλλαι τινὲς δύο παρομαστοῦσι, προτρέπουσαι καὶ περιστέλλουσαι, καὶ κατακοσμοῦσαι τὴν διαβολήν· ὡς δέ μοι καὶ ταύτας ἐμήνυσεν ὁ περιηγητὴς τῆς εἰκόνος, ἡ μὲν ἐπιβουλή τις ἦν, ἡ δὲ ἀπάτη. κατόπιν δὲ ἠκολούθει πάνυ πενθικῶς τις ἐσκευασμένη, μελανείμων καὶ κατεσπαραγμένη, μετάνοια δὲ καὶ αὕτη ἐλέγετο· ἐπεστρέφετο γοῦν ἐς τοὐπίσω δακρύουσα, καὶ μετ' αἰδοῦς, πάνυ τὴν ἀλήθειαν προσιοῦσαν ἐπέβλεπεν. οὕτω μὲν οὖν Ἀπελλῆς τὸν ἑαυτοῦ κίνδυνον ἐπὶ τῆς γραφῆς ἐμιμήσατο. φέρε δὲ καὶ ἡμεῖς, εἰ δοκεῖ, κατὰ τὴν τοῦ Ἐφεσίου ζωγράφου τέχνην, διέλθωμεν τὰ προσόντα τῇ διαβολῇ, πρότερόν γε ὅρῳ τινὶ περιγράψαντες αὐτήν, οὕτω γὰρ ἂν ἡμῖν ἡ εἰκὼν γνήσεται Ἐστι τοίνυν διαβολὴ, κατηγορία τις, ἐξ ἐρημίας γιγνομένη τὸν κατηγορούμενον λεληθῆα, ἐκ τοῦ μονομεροῦς ἀναντιλέκτως πεπιστευμένη, τοιαύτη μὲν οὖ ἐπόθεσις τοῦ λόγου. τριῶν δ' ὄντων προσώπων

Quin & mulierculæ aliquot Calumniam sequuntur comites, quarum est munus, dominam hortari, instruere, comere, interpres picturæ aiebat Insidias ac Fallaciam esse. A' tergo, lugubri habitu, pullata laceráque Pœnitentia subsequitur, quæ capite in tergum deflexo, cum lachrymis ac pudore procul venientem Veritatem excipit. Hac Apelles tabula casus suos lusit. Iam & nos, si videtur, Ephesii pictoris exemplo, recenseamus Calumniæ rationes. [t] Principiò nobis effigianda est & explicanda finitione quadam, quæ vice iconis fuerit. [u] Est enim Calumnia, delatio ementita odio, clanculùm reo calumniatori credita, delato ad respondendum ac refellendum non admisso. [x] Quæ definitio personis perinde atque comicum argumentum,

των, καθάπερ ἐν τοῖς λοιμώδεσι, τοῦ διαβάλλοντος, καὶ τοῦ διαβαλλομένου, καὶ τοῦ πρὸς ὃν ἡ διαβολὴ γίγνεται, καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἐπισκοπήσομεν, οἷα ἂν ἡμῖν δοκῇ τὰ γιγνόμενα. πρῶτον μὲν οὖν, ἐὰν δοκῇ, παραγάγωμεν τὸν πρωταγωνιστοῦντα τοῦ δράματος, λέγω δὲ τὸν ποιητὴν τῆς διαβολῆς. οὗτος δὲ δὴ, ὃς μὲν οὐκ ἀγαθὸς ἄνθρωπός ἐστι, πᾶσιν οἶμαι γνώσιμον· βέλτιστος γὰρ ὢν ἀγαθὸς, διὰ τοῦτο ἂν τοῦτ' ἴσως γνοίη τῷ πλησίον. ἀπ' ἄλλων ἀγαθῶν ἀνθρώπων, ἀφ' ὧν μὲν οὖν ποιοῦσιν αὐτοὶ τοὺς φίλους, οὐκ ἀφ' ὧν τοὺς ἄλλους ἀδικοῦντας ἀτιμοῦσθαι, καὶ μισεῖσθαι παρασκευάζουσιν, οὐδὲ κιμεῖν, δόξαν ἀνοίας προσλαβόντας. ἔπειτα δὲ, ὡς ἄδικος τοιοῦτος, καὶ παράνομός ἐστι, καὶ ἀσεβὴς, καὶ τοῖς χρωμένοις ἐπίζημιος, ῥᾴδιον καταμαθεῖν, τίς γὰρ οὐκ ἂν ὁμολογήσαι, πλὴν μὴ ἰδιότητα ἐν ἄπασι, καὶ τὸ μὲν πλέον, δικαιοσύνης ἔργα εἶναι· τὸ δὲ ἄνισόν τι καὶ τὸ πλεονεκτικὸν, ἀδικίας;

gumentum, tribus constat, delatore, delato, & auditore calumniæ. Singulorum partibus defungemur, hanc acturi fabulam. Y Omnium, si lubet, primum producamus in medium, actus principem, & quasi præsultorem, auctorem calumniæ. Z Is quidem quàm minimò bonus vir sit, ignorat nemo. A Neque enim quisquam vir bonus amico damnum dare caussatur. Nam boni viri est hominum sibi animos conciliare, studio benè merendi de amicis, neutiquam inimicis criminandis. Vnde haud incommodè colliges, iniustum, sceleratum, impium, in summa, damnosum rebus communibus calumniatorem esse. B Nam quis est cui non videtur in vniuersum iustitiæ pensum æqualitas, & quod aiunt, Ne quid nimis: inæqualitas, & item quod nimium est, iniustitiæ? Qui

ὁ δὲ

ὁ δὲ τῇ ἀβολῇ κατὰ τῶν ἀπόντων λάθρα χρώμενος, ὡς οὐ πλουσίκτης ἐστίν, ὅλων τὸν ἀκροατὴν ἀφιστειξόμενος, καὶ προκαταλαμβάνων αὐτοῦ τὰ ὦτα, καὶ ἀφράττων, καὶ τῷ ἀντίρρω λόγῳ παντελῶς ἄβατα κατασκευάζων αὐτά, τίνα τῆς ἀβολῆς προμηνύσματα; ἰσχάτης ἀλιτίας τὸ τοιοῦτον, ὡς φασὶν ἄν καὶ οἱ ἄριστοι τῶν νομοθετῶν, οἷον ὁ Σόλων, καὶ ὁ Δράκων, ἔνορκον ποιησάμενοι τοῖς δικασταῖς τὸ ἴσως ἀμφοῖν ἀκροᾶσθαι, καὶ τὸ πρὸ ἀνοίαν ἴσον τοῖς κεκινημένοις ἀρνίσεσθαι, ἄν τε ὁ τοῦ ἀντίρρου λόγος παρατεθείς, θατέρου χείρων ἢ ἀμείνων φανῇ πρὸς δίκην ἀντεξετάσαι τὴν ἀφροσύνην τῇ κατηγορίᾳ, παντελῶς ἀσεβῆ καὶ ἀνόσιον ἡγούμενον ἴσασθαι τῷ κείσιν. καὶ γὰρ ἄν καὶ αὐτοὺς ἀγανακτῆσαι τοὺς θεοὺς ἔφοιμι, εἰ τῷ μὲν κατηγόρῳ μετ' ἀφάας, καὶ εἰλαπίνης, ἐπιπρέποντι, ἀφράξαντα πρὸς τὰ ὦτα κατηγορουμένῳ τὰ ὦτα, καὶ τὸ σῶμα σιωπῶντα, καταψηφίσασθαι

Qui verò clanculùm absentem insectatur, æqualitatis metas egreditur: quippe auditorem sibi totum asserit, aures eius anteuertit, obstruit, & inuias responsuro columnijs refertas, efficit. Ea sanè extrema est iniuria, vel optimorum legumlatorum iudicio Solonis & Draconis, qui iureiurando Senatum Athenienſem adstrinxêre, vt pari benignitate gratiâque tam reum quàm actorem iudex audiat, dum alterius causam honestiorem intelligat. Sceleſtum & crudele iudicium esse, si quid statuatur antea, quàm cum accusatione comparata sit defensio. Ad hæc, sibi malè propitios deos reddunt iudices isti, qui cùm accusanti aures liberè indulserint, reo denegant, aut præstigijs capti delatorijs musitantes

μεθα τοῦ πρεσβυτέρου λόγου κε-
χειρωμένοι. ὥστε οὐ κατὰ τὸ
δίκαιον, καὶ τὸ νόμιμον, καὶ
τὸν ὅρκον τὸν δικαστικὸν,
φαίη τις ἂν γίγνεσθαι τὰς
διαβολάς. εἰ δὲ τῷ μὴ ἀξιό-
πιστοι δοκοῦσιν οἱ νομοθέ-
ται, παραινοῦντες οὕτω, δι-
καίας καὶ ἀμερεῖς ποιεῖσθαι
τὰς κρίσεις, ποιητήν μοι δο-
κῶ τὸν ἄριστον ἐπαγαγεῖν τοῦ
λόγου, εὖ μάλα περὶ τούτων
ἀπρηνάμενον, μᾶλλον δὲ νο-
μοθετήσαντα. φησὶ δὲ, Μή-
τε δίκην δικάσῃς, πρὶν ἀμ-
φοῖν μύθον ἀκούσῃς. ἠπί-
στατο γὰρ, οἶμαι, καὶ οὗτος,
ὡς πολλῶν ὄντων ἐν τοῦ βίου
ἀδικημάτων, οὐδὲν ἄν τις
εὕροι χεῖρον, οὐδὲ ἀδικώ-
τερον, ἢ ἀκρίτους τινὰς, καὶ
ἀμοίρους λόγων καταδεδι-
κάσθαι, ὅπερ ἐξ ἅπαντος ὁ
διαβάλλων ἐπιχειρεῖ ποιεῖν,
ἄκριτον ὑπάγων τὸν διαβαλ-
λόμενον τῇ τοῦ ἀκούοντος ὀρ-
γῇ, καὶ τὴν ἀπολογίαν τοῦ λα-
θραίως τῆς καθηγορίας παραι-
ρούμενος. καὶ γὰρ ἀπαρρησία-
νος, καὶ δειλὸς ἅπας ὁ τοιοῦτος
ἄνθρω-

tantes condemnant. Tantum à iusto, æquo, bono, legibus & iureiurando senatus benè constitutæ ciuitatis calumnia discrepat. Iam si cui dubiæ fidei legum conditores videntur, quorum decreta commonent, iustitia, non studio partium iudicare, is E longè optimi Poëtæ impendiò scitam sententiam, imò verò legem sacrosanctam audiat:

Nec F nisi librato dirimat sententia litem,
Parte quid ex vtraque queat examine causa.

Nimirum vates intelligebat, ex omnibus nullam esse neque grauiorem, neque audaciorem iniuriam, quàm indicta causa quenquam mortalium damnare. Id verò ex omni parte calumniator molitur, vti cum furore ac vecordia hominis coram quo res agitur, indefensum reũ committat, defensurum parteis suas clancularia sectione arceat. G Adeò enim hoc ho-

ἄνθρωπος, οὐδὲν ἐς τὸ ἐμφανὲς ἄγων, ἀλλ' ὥσπερ οἱ λοχῶντες, ἐξ ἀφανοῦς πόθεν τοξεύων, ὡς μηδὲ ἀντιτάξασθαι δυνατὸν εἶναι, μηδὲ ἀνταγωνίσασθαι, ἀλλ' ἐν ἀπρίᾳ καὶ ἀγνοίᾳ τοῦ πολέμου διαφθείρεσθαι, ὃ μέγιστόν ἐστι σημεῖον τοῦ μηδὲν ὑγιὲς τοὺς διαβάλλοντας λέγειν. ἐπεὶ εἴ τις γε τἀληθῆ κατηγοροῦντι ἑαυτῷ συνεπίσταται, οὗτος, οἶμαι, καὶ εἰς τὸ φανερὸν διελέγχει, καὶ διευθύνει, καὶ ἀντεξετάζει τοῦ λόγου, ὥσπερ οὐδεὶς ἂν ἐκ τοῦ πεφανοῦς νικᾶν δυνάμενος, ἐνέδρᾳ ποτὲ καὶ ἀπάτῃ χρήσαιτο κατὰ τῶν πολεμίων. ἴδοι δ' ἄν τις τοὺς τοιούτους μάλιστα ἔν τε βασιλέων αὐλαῖς, καὶ περὶ τὰς τῶν ἀρχόντων καὶ δυναστευόντων φιλίας εὐδοκιμοῦντας, ἔνθα πολὺς μὲν ὁ φθόνος, μυρίαι δὲ ὑπόνοιαι, πάμπολλαι δὲ κολακειῶν καὶ διαβολῶν ὑποθέσεις. ὅπου γὰρ ἀεὶ

hoc hominum genus obnoxium est formidini, adeò nihil audet palàm, sed perinde atque qui ex insidijs transuersi hostem inuadunt, ex abdito alicunde specu iaculatur, vt non sit qui contrà vel mittere telum, vel manu contendere possit, hostisq; ignarus aduersarij, fraudisq; inscius pereat. H Quod profectò minimè fallax indicium est, in calumnia nihil inesse veri, nihil sani prorsum. Nam qui accusaturus quempiam, sibi conscius est veri, procul dubio & palàm audet aduersarium incessere, corrigere, purgantem crimen ferre: vt in bello, qui iusta acie vincere hostem palàm potest, turpe ducit astu & insidijs certare. I At hoc genus homines in aulis regijs spectare plurimos datur, optimatum fauorem hisce artibus ambienteis, vbi scilicet & inuidia crebra, & variæ suspiciones, & assentãdi criminandiq; occasio multiplex in promptu est. K Siquidem ibi

què

ἀεὶ μείζους ἐλπίδου ἐνταῦθα καὶ οἱ φθόνοι χαλεπώτεροι, καὶ τὰ μίσῃ ἐπισφαλέστερα καὶ ζηλοτυπίαι κακοτεχνέστεραι. πάντες οὖν ἀλλήλους ὀξὺ διδόρκασι, καὶ ὥσπερ οἱ μονομαχοῦντες ἐπιτηροῦσιν, εἴ που τι γυμνωθὲν μέρος θεάσαντο τοῦ σώματος· καὶ πρῶτος αὐτὸς ἕκαστος εἶναι βουλόμενος, παρωθεῖται, καὶ παραγκωνίζεται τὸν πλησίον, καὶ τὸν πρὸ αὐτοῦ, εἰ δύναιτο, ἐποσπᾷ, καὶ ἐποσκελίζει· ἔνθα ὁ μὲν χρηστὸς ἀτεχνῶς εὐθὺς ἀνάτετραπται, καὶ παρασέσυρται, καὶ τὸ τελευταῖον ἀτίμως ἐξέωσται. ὁ δὲ κολακευτικώτερος, καὶ πρὸς τὰς τοιαύτας κακοηθείας πιθανώτερος, εὐδοκιμεῖ, καὶ ὅλως φθάσας κρατεῖ. τὰ γὰρ τοῦ Ὁμήρου πάνυ ἐπαληθεύουσιν, ὅτι Ζεὺς ἐννάλιος, καὶ τὸν κτανέοντα κατέκτα. τοιγαροῦν ὡς ὁ περὶ μικρῶν τοῦ ἀγῶνος ὄντος, ποικίλας κατ' ἀλλήλων ὁδοὺς ἐπινοοῦσιν,

quò pluribus plura spes ostentat, eò necesse est maiore inuidia, sæuioribus odijs, æmulatione callidiore certari. Illic videas licet, quàm acres alter in alterum oculos defigat, quâ curâ obseruet, veluti singulari certamine congressus, si quid vspiam in alterius corpore fortè fortuna nudum aut malè munitum conspiciat, quod ferire feliciter possit. Ita studio cuique est, cùm ipse primus esse cupit, vt proximum deijciat, exturbet, conuellat, proculcet. Hic si quis est vir frugi, temerè euertitur, illuditur, denique ignominiosè exterminatur. L Contrà qui assentandi paulò peritior est, & habiliore ad mentiendum ingenio probatur, superat. Sanè omninò iuxta M Homeri carmen est huius certaminis alea:

Vndique communi sæuitur Marte, pariq́
Victusq́ victorq́ cadunt fato. ——

Alium subinde alius alia via aggreditur, vt ferè fieri solet, sicubi de magnis agitur commodis, sed per calumnias iter est

vt

ὧν ταχίστη καὶ ἐπισφαλεστάτη ἐστὶν ἡ τῆς διαβολῆς, τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ φθόνου ἡμισενέλπιδος λαμβάνουσα, οἰκτρότερα δὲ καὶ τραγικὰ ἐπάγουσα τὰ τέλη, καὶ πολλῶν συμφορῶν ἀνάπλεα. οὐ μέν τοι μικρὸν, οὐδὲ ἁπλοῦν ἐστι τοῦτο, ὡς ἄν τις ἐπολάβοι, ἀλλὰ πολλοῦς καὶ τέχνης, οὐκ ὀλίγης δὲ ἀγχινοίας, ἀκριβοῦς δέ τινος ἐπιμελείας δεόμενον. οὐ γὰρ ἂν τοσαῦτα ἔβλαπτεν ἡ διαβολὴ, εἰ μὴ πιθανόν τινα τρόπον ἐγίγνετο, οὐδ' ἂν κατίσχυσε τὴν πάντων ἰσχυροτέραν ἀλήθειαν, εἰ μὴ πολὺ τὸ καὶ ἐπαγωγὸν πιθανὸν καὶ μυρία ἄλλα παρεσκεύαστο κατὰ τῶν ἀκουόντων. διαβάλλεται μὲν οὖν ὡς τὸ πολὺ μάλιστα ὁ τιμώμενος, καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ἐπολειπομένοις αὐτοῦ ἐπίφθονος· ἅπαντες γὰρ τοῦ δ' ἐπιτοξάζονται. καθάπερ τι κώλυμα καὶ ἐμπόδιον προρώμενοι. καὶ ἕκαστος οἴεται πρῶτος αὐτὸς ἔσεσθαι, τὴν κορυφαῖον ἐκεῖνον ἐκπο-

vt compendiarium, ita minimè securum. Principia inuidiæ debent, inter spémque metúmque fluctuanti: exitus nihil non miserabile, tragicum, calamitosum habet. N Cæterùm quadruplatoris ipsum quoque studium nequaquam facile est, simpléxve, quanquam ita fortasse videatur: sed arte multiplici, solertia peculiari, indefessa denique & accurata diligentia opus habet. Neque enim noxia fuerit calumnia, nisi in speciem similia vero narret: neque temerè O cunctarum alioqui rerum dominam Veritatem superauerit, nisi auditorem argumentosa & probabili actione, in summa P mille modis fallat. Q Porrò defertur is plerunque, qui honore quodam alios præstat, nempe ijs inuidiosus, qui spe illius frustrati sunt. Quò fit, vt omnium telis affectetur, ceu obex qui viam assequendæ dignitatis alijs intercluserit: seq; primos tum singuli fore confidunt, si sublimem istum

loco

ἐκπολιορκήσας, καὶ τῆς φιλίας ἀφεσκευασάμενος, οἷόν τι καὶ ἐπὶ τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν, ἐπὶ τῶν δρομέων γίγνεται. μᾶλλον γὰρ ὁ μὲν ἀγαθὸς δρομεὺς, τῆς ὕσπληγος εὐθὺς καταπτήσους, μόνον τοῦ πρόσω ἐφίεται, καὶ τὴν διάνοιαν ἀρτείνας πρὸς τὸ τέρμα, μᾶλλον τοῖς ποσὶ τὴν ἐλπίδα φέρων ἔχων, ὧν πλησίον ἀδὲν μᾶλλον ἐργᾶται, δέλεαρ τι τῶν κατὰ τὸς ἀγωνιστὰς πολυπραγμονεῖ· ὁ δὲ κακὸς ἐκεῖνος, καὶ ἄναλκος ἀνταγωνιστὴς, ἀφρενοῦς τὴν ἐκ τῶν τάχους ἐλπίδα, ἐπὶ τὴν κακοτεχνίαν ἐπάπτεται· καὶ τοῦτο μόνον εἰς ἅπαντος σκοπᾶ, ὅπως τὸν φέροντα ἐπισχὼν ἢ ἐμποδίσας ἐπισφαλῆ, ὡς ἂ τοῦτον δαμάσῃ. ἐκ ἄν ποτε νικῆσαι δυνάμενος. ὁμοίως δὲ τούτοις, μᾶλλον τῶν φιλίας τῶν εὐδαιμόνων γίγνεται· οἱ γὰρ πέφυκον αὐτίκα ἐπιβολάς ἔχειν, καὶ ἀφύλακτος ἐν μέσῳ πληφθεὶς τῶν δυσμενῶν ἀνηρπάσθη· οἱ δὲ ἀγαπῶνται, καὶ φίλοι δοκοῦσιν,

loco demoliti sint, ab amicis abalienârint. R Tale quiddam in gymnico cursu fieri consueuit, vbi si quis est cursor ingenuus, statim ruptis carceribus primas affectans, & animum ad stadij metas adijciens, spe victoriæ è robore suo concepta, S neque sequenti incommodat, neque omnino laboris huiusce socijs quicquam struit remoræ. Contrà qui malitiosus, imbellis, eneruis contendit cursu cum alijs, desperatis viribus in fraudem intentus agitur, atque in vniuersum hoc vnicum spectat, quâ currentem occupet, impediat, ac intercludat: & ni succedat actus, non est vt vllo alio modo vincere possit. Haud aliter in ambiendis magnatum amicitijs accidit, vbi si quis feliciter anteuertit, in medias continuò labitur insidias, & incautus ab æmulis captus discerpitur. T Hi deinde amari, coli, amici videri incipiũt

ἐς ὧν ἅπαντας βλάπτειν ἔδοξαν, τό, τι ἀξιόπιστον τῆς διαβολῆς οὐχ ὡς ἔτυχεν ἐπινοοῦσιν, ἀπ' ἐντούτῳ τὸ πᾶν αὐτοῖς δεῖν ἔργον, ἢν ἅλοιά πόσι τι πεσάψαι ἀφανὲς, μηδὲ ἀπόκριον. ὡς γοῦν ἐπὶ πολὺ τὰ προσόντα τῷ διαβαλλομένῳ πρὸς τὸ χεῖρον μεταβάλλουσιν, οὐκ ἀπιθάνους ποιοῦνται τὰς λατομείας, οἷον τὸν μὲν ἰατρὸν διαβάλλουσιν, ὡς φαρμακέα, τὸν πλούσιον δὲ, ὡς τύραννον, τὸν τυραννικὸν δὲ, ὡς πρδοτικόν. ἐνίοτε μέν τοι καὶ ὁ ἀκροώμενος αὐτὸς ὑποβάλλεται τῆς διαβολῆς τὰς διαφορὰς, καὶ πρὸς τὸν ἐκάνου τρόπον οἱ κακοήθεις αὐτοὶ ἁρμοζόμενοι, εὐσχολοῦσιν. ἢν μὲν γὰρ ζηλότυπον αὐτὸν ὄντα ἴδωσι, λυπῶσι, φησὶ, τὴν γυναικί σου παρὰ τὸ δεῖπνον, καὶ ἀπιδὼν ἐς αὐτὴν ἀνεστέναξε. καὶ ἡ Σπαζονίκη πρὸς αὐτὸν οὐ μάλα ἀγαθῶς, καὶ ὅλως ἐρωτικὴ, καί τινος καὶ μοιχικὰ πρὸς αὐτὸν ἀδιαβολά.

vel ob id vnum, quòd bonis incõmodârint. Iam vti probabilem & dignam fide calumniam faciant, non quod fortuitò casus ostendit, prehensant: sed in hoc toti sunt, vt accurato delectu obseruent, ne quid absonum aut alienum à causæ fide incidat. V Adeò rationes eius quem criminantur, vniuersas in peiorem partem trahunt, suspectas reddunt, quò fidem addant accusationi. Medicum insimulant veneficij, magnificum ciuem affectatæ tyrannidis, tyrannum proditionis. Interdum auditoris affectus sua calumnijs discrimina suppeditat, cum quo si veteratores isti & nugiuendi suas technas comparent, apiè illuditur. Quòd si auditorem zelotypum norint: annuit, inquiũt, ille vxori tuæ inter epulas, & defixis in eam oculis alto suspiria pectore duxit, vxor vicissim suaue quiddam & amatorium, alia item quæ ad suspicionem adulterij

δαβολαί. ἢν δὲ ποιητικὸς ᾖ, καὶ ἐπὶ τούτῳ μέγα φρονῇ, μὰ Δί', ἐχλεύασέ σου Φιλόξενος τὰ ἔπη, καὶ διέσυρε, καὶ ἄμετρα εἶπεν αὐτὰ, καὶ κακοσύνθετα. πρὸς δὲ τὸν εὐσεβῆ καὶ φιλόθεον, ἄθεος καὶ ἀνόσιος ὁ φίλος διαβάλλεται, καὶ ὡς τὸ θεῖον παρωθούμενος, καὶ τὴν πρόνοιαν ἀρνούμενος. ὁ δὲ ἀκούσας, εὐθὺς μύωπι διὰ τοῦ ὠτὸς τυπεὶς, διακέκαυται, ὡς τὸ εἰκὸς, καὶ ἀπέστραπται τὸν φίλον, οὐ περιμείνας τὸν ἀκριβῆ ἔλεγχον. ὅλως γὰρ τὰ τοιαῦτα ἐπινοοῦσι καὶ λέγουσιν, ἃ μάλιστα ἴσασιν ἐς ὀργὴν διωάμενα προκαλέσασθαι τὸν ἀκροώμενον. καὶ ἔνθα πρῶτός ἐστιν ἕκαστος, ἐπιστάμενοι, ἐπ' ἐκείνων τοξεύουσι, καὶ ἀκοντίζουσιν ἐς αὐτὸν, ὥστε τῇ παραυτίκα ὀργῇ τεταραγμένον, μηκέτι σχολὴν ἄγειν τῇ ἐξετάσει τῆς ἀληθείας· ἀλλὰ καὶ θέλῃ τις ἀπολογεῖσθαι, μὴ προσίεσθαι τῶν παραδόξῳ τῆς ἀκροάσεως, ὡς ἀληθεῖ προκατειλημμένον. ἀνυσιμώ-

adulterij faciunt. Sin poëticæ studiosus, ea sibi arte præter modũ placeat, X Philoxeno, aiunt, carmen tuum non probatur: hiulcum, lege solutum censetur. Ad religiosum: En ille de pietate, deq́ dijs malè sentit, sacra detestatur prouidentiam vniuersi gubernatricem pernegat. Tum auditor Y ceu œstro in auriculam immisso excandescit, vt pro re conijcere licet: & amicum ab se, impos animi, re ipsa nondum contentè cognita, missum facit. Z Talia ferè sunt quæ ab impuris istis confinguntur, videlicet ad irritandos audientium animos maximè accommoda. Tum qua parte singuli præstant, eam potissimùm iaculis suis obnoxiam ij faciunt, ne quod auditor subita interturbatus ira, vero cognoscendo collocet ocium: deinde sese purgaturo non fiat hominis copia, quem criminis admiratio speciesq́ veri occupârunt.

ἀνυσιμώτατον γὰρ ὂν τὸ εἶδος τῆς δαβολῆς, τὸ ὑπεναντίον τῆς ἀκούοντος ἐπιθυμίας, ὁπότε καὶ παρὰ Πτολεμαίῳ, τῷ Διονύσῳ ἐπικληθέντι, ἐγένετό τις, ὃς διέβαλε τὸν Πλατωνικὸν Δημήτριον, ὅτι ὕδωρ τε πίνει, καὶ μόνος τῶν ἄλλων γυναικεῖα οὐκ ἐνεδύσατο ἐν τοῖς Διονυσίοις· καὶ εἴ γε μὴ κληθεὶς, ἔωθεν ἔπινέ τε, πάντων ὁρώντων, καὶ λαβὼν ταραντινίδιον, ἐκυμβάλισέ τε, καὶ προσωρχήσατο, ἀπολώλει ἄν, ὡς οὐχ ἡδόμενος τῷ βίῳ τοῦ βασιλέως, ἀλλ' ἀντισοφιστὴς ὤν, καὶ ἀντίτεχνος τῆς Πτολεμαίου τρυφῆς. παρὰ δὲ Αλεξάνδρῳ μεγίστη τότε ἂν ἁπασῶν δαβολὴ λέγοιτο, εἰ ἕλοιτό τις μὴ σέβειν, μηδὲ προσκυνεῖν τὴν Ηφαιστίωνα. ἐπεὶ γὰρ ἀπέθανεν Ηφαιστίων. ὑπὸ τοῦ ἔρωτος Αλέξανδρος ἐβουλήθη προθεῖναι καὶ τοῦτο τῇ λοιπῇ μεγαλουργίᾳ, καὶ θεὸν χειροτονῆσαι τὸν τετελευτηκότα. εὐθὺς οὖν νεώς τε ἀνέστησαν αἱ πόλεις,

Etenim dici nõ potest quàm instructa sit, quantũq; valeat calumniæ facies, si quando α cum cupiditatibus auditoris conflictatur. β Quondã apud Ptolemæum, cui Dionysio cognomẽ fuit, quispiã Demetriũ Platonicũ accusauerat, quòd in Bachanalibus aquã biberet, solusq; omniũ muliebribus non vestiretur: de quo, nisi accersitus ad regẽ manè palàm vino libasset, & γ instita muliebri amictus, ad numeros δ Dithyrambicos, cymbalorumq; modos saliisset, planè actũ erat, quòd & regium exemplũ nõ esset imitatus & aspernaretur Dionysiorũ mollitiem. Apud Alexandrum grauissimi criminis reus fiebat, qui colere & adorare Hephæstiona nollet: nam posteaquam is viuis excessit, amore victus Alexander, effuso animo ad reliquam funeris magnificentiam additum voluit, vt mortuos inter deos Hephæstion haberetur. Continuò ei templa ciuitates

λεις, καὶ τεμένη καθιδρύετο, καὶ βωμοὶ, καὶ θυσίαι καὶ ἑορταὶ τῷ καινῷ τούτῳ θεῷ ἐπετελοῦντο. καὶ ὁ μέγιστος ὅρκος ἦν ἅπασιν, Ηφαιστίων. εἰ δέ τις ἢ μειδιάσειε πρὸς τὰ γιγνόμενα, ἢ μὴ φαίνοιτο πάνυ εὐσεβῶν, θάναθος ἐπέκειτο ἡ ζημία. ἐπολαμβάνοντες δὲ οἱ κόλακες τὴν μειρακιώδη ταύτην τοῦ Αλεξάνδρου ἐπιθυμίαν, πρὸς εξέκαιον εὐθὺς, καὶ ἀνεζωπύρουν, ὀνείρατα διηγούμενοι τοῦ Ηφαιστίωνος, ἐπιφανείας τινὰς, καὶ ἰάματα προσάπτοντες αὐτῷ, καὶ μαντείας ἐπιφημίζοντες. καὶ τέλος, ἔθνον παρέδρῳ καὶ ἀλεξικάκῳ θεῷ. ὁ δὲ Αλέξανδρος ἥδετό τε ἀκούων. καὶ τὰ τελευταῖα, ἐπίστευε, καὶ μέγα εὐφρόνει, ὡσανεὶ οὐ θεοῦ παῖς ὢν μόνον, ἀλλὰ καὶ θεοὺς ποιεῖν δυνάμενος. πόσους τοίνυν οἰόμεθα τῶν Αλεξάνδρου φίλων παρὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἀπολαῦσαι τῆς Ηφαιστίωνος θειότητος, δεβληθέντας,

uitates pleræque dicârunt, delubra condiderunt, aras, sacra, ferias nouo Deo sanxerunt. Iusiurandum omnium religiosissimum Hephæstionis nomine fuit. Capitale erat, si quis hac parte vel contaretur, vel neglectim coleret. Hic euiratus affectus, hæc vesania, fuit assentatoribus occasioni accendendi inflammandiqúe regis. Narrabantur insomnia, visæ Hephæstionis vmbræ, prædicabantur illius responsa. Denique aræ & sacra dicata sunt familiari & malorum vindici Deo. Proinde cum his Alexander initiò mirè oblectaretur, tandem ita captus est, vt fidem quoque adhiberet, gloriareturqúe quòd non modò ε dijs genitus esset, sed deos quoque ipse faceret. Quo tempore quantum putamus amicorum Alexandri, afflixit Hephæstionis diuinitas?

ὡς οὐ τιμῶσι τὸν κοινὸν ἁπάντων θεὸν, καὶ διὰ τοῦτο ἐξελαθέντας, καὶ τοῦ τοῦ βασιλέως εὐνοίας ἐκπεσόντας; τότε καὶ Ἀγαθοκλῆς ὁ Σάμιος, ταξιαρχῶν παρ' Ἀλεξάνδρῳ, καὶ τιμώμενος παρ' αὐτοῦ, μικροῦ δεῖν συγκαθείρχθη λέοντι, διαβληθεὶς ὅτι δακρύσειε παριὼν τὸν Ἡφαιστίωνος τάφον. ἀλλ' ἐκείνῳ μὲν λέγεται βοηθῆσαι Περδίκκας, ἐπομοσάμενος κατὰ πάντων τῶν θεῶν, καὶ κατὰ Ἡφαιστίωνος, ὅτι δὴ κυνηγετοῦντί οἱ φανέντα ἐναργῆ τὸν θεὸν, ἐπισκῆψαι εἰπεῖν Ἀλεξάνδρῳ φείσασθαι Ἀγαθοκλέους· οὐ γὰρ ὡς ἀπιστοῦντα, οὐδὲ ὡς ἐπὶ νεκρῷ δακρύσαι ἀλλὰ τῆς πάλαι συνηθείας μνημονεύοντα. ἡ γοῦν κολακεία, καὶ ἡ διαβολὴ τότε μάλιστα χώραν ἔσχε, πρὸς τὸ Ἀλεξάνδρου πάθος συντιθεμένη. καθάπερ γὰρ ἐν πολιορκίᾳ οὐκ ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ καὶ ἀπόκρημνα καὶ ἀσφαλῆ τοῦ τείχους προσίασιν οἱ πολέμιοι,

Si quibus non videretur cõmune numen venerari, accusabantur, deportabantur, gratia regia excidebãt. Tum Agathocles Samius, qui primos aliquãdiu ſordines ꝛ apud Alexandrum duxerat, magnis item ab rege honoribus auctus, parùm abfuit ꝺ quin cum leonibus committeretur, criminatus quòd illachrymaſſet præteriens Hephæſtionis ſepulchrum. Verùm Perdicca hominem ſeruauit, deos omneis, ipſumq́ Hephæſtiona iuratus, eum ſibi in venatione auguſta ſpecie Deum clarè viſum, mandaſſe vt Alexandro diceret, parcendum eſſe Agathocli, qui non hoc lachrymaſſet, quòd aut vana ſibi Hephæſtionis diuinitas videretur, aut mortem miſeratus eſſet communem: ſed priſtinæ conſuetudinis & mutui amoris memoria permotum eſſe. Sic igitur affecto Alexandro, locus aſſentationi & calumniæ aptiſsimus fuit. ı Nam perinde atque oppugnaturi vrbes, non quà probè munitæ ſunt alto, præcipiti ac ſolido mœnium opere, hoſtes inuadunt: ſed vbi

ἀλλ' ἐν ᾗ ἀφύλακτόν τι μέρος ἢ σαθρὸν αἴσθωνται, ἢ ταπεινὸν, ἐπὶ τοῦτο πάσῃ δυνάμει χωροῦσιν, ὡς ῥᾷστα παρεισδῦναι, καὶ ἑλεῖν δυνάμενοι. οὕτω καὶ οἱ διαβάλλοντες, ὅ, τι ἂν ἀσθενὲς ἴδωσι τῆς ψυχῆς, καὶ ἐπόσαθρον καὶ εὐεπίβατον, τοῦτο προσβάλλουσι, καὶ προσάγουσι τὰς μηχανὰς, καὶ τέλος ἐκπολιορκοῦσι, μηδενὸς ἀντιτασσομένου, μηδὲ τὴν ἔφοδον αἰσθομένου. εἶτ' ἐπειδὰν ἐντὸς ἅπαξ τειχῶν πένωνται, πυρπολοῦσι πάντα. καὶ παίουσι, καὶ σφάττουσι καὶ ἐξελαύνουσιν, οἷα εἰκὸς ἁλισκομένης ψυχῆς καὶ ἐξηνδραποδισμένης ἔργα εἶναι. μηχανόματα δὲ αὐτοῖς κατὰ τοῦ ἀπόντος ἥ τε ἀπάτη, καὶ τὸ ψεῦδος, καὶ ἡ ἐπιορκία καὶ προσλιπάρησις καὶ ἀναισχυντία, καὶ ἄλλα μυρία ῥᾳδιουργήματα. ἡ δὲ μεγίστη πασῶν ἡ κολακεία δεῖ συγγενὴς, μᾶλλον δὲ ἀδελφή τις οὖσα τῆς διαβολῆς. οὐδεὶς γοῦν οὕτω γεννάδος ἐστί,

sed vbi sentiunt quamminimè defendi, muniri, muros accessu faciles, collapsos, hac omnibus viribus certatim contendunt, quò citra difficultatem irruere, ac potiri rebus queant: ita qui criminandis alijs desudant, quod in auditoris animos languidum, fragile, facile subactu vident, in eam partem traducunt coguntque machinas suas. Demum quando insultus hostileis nemo præsentit, nedum non obnititur, expugnant. Iam intra muros cuncta igni ferróque deuastant, excidunt, populantur: qualia vero simile est capto & in seruitutem redacto animo fieri. κ Arma sunt istis aduersum absentem, fallacia, mendacium, periurium, supplicium, impudentia: denique innumeræ imposturæ, ac maliciosæ cautiones. Omnium maximè præsens, & longè efficacissima Assentatio, Calumniæ cognata, imò soror. Quippe nemo hominum tam generoso est pectore,

ςὶ, καὶ ἀδαμάντινον τεῖχος τῆς ψυχῆς προβεβλημένος. ὃς οὐκ ἂν ἐνδοίη πρὸς τὰς τῆς κολακείας δαβολὰς, καὶ ταῦτα ἑπορυπτούσης, καὶ τοὺς θεμελίους ὑφαιρούσης τῆς δαβολῆς. καὶ τὰ μὲν ἐκτὸς ταῦτα, ἔνδοθεν δὲ πολλαὶ προδοσίαι συναγωνίζονται, τὰς χεῖρας ὀρέγουσαι, καὶ τὰς πύλας ἀναπετῶσαι, καὶ πάντα τρόπον τῇ ἁλώσει τοῦ ἀκούοντος συμπροθυμούμεναι· πρῶτον μὲν, τὸ φιλόκαινον, ὃ φύσει πᾶσιν ἀνθρώποις ἐπάρχει, καὶ τὸ ἀψίκορον· ἔπειτα δὲ, τὸ πρὸς τὰ παράδοξα τῶν ἀκουσμάτων ἑπόμενον. οὐ γὰρ οἶδ' ὅπως ἡδόμεθα πάντες λαθρηδὰ, καὶ πρὸς τὰς λεγομένας, καὶ μεςὰς ἑπονοίας ἀκούοντες. οἶδα γοῦν τινας οὕτως ἡδέως γαργαλιζομένους τὰ ὦτα ἑπὸ τῶν δαβολῶν, ὥσπερ εἰ τοὺς πτεροῖς κνωμένους. ἐπειδὰν τοίνυν ἑπὸ τούτων ἁπάντων συμμαχούμενοι προσπέσωσι, κατὰ κράτος αἱροῦσιν, οἶμαι.

etiam λ adamantino septus muro, qui cùm calumniæ concedat, non idem assentatione vincatur. Hæc foris recti iudicij ceu fundamenta suffodit ac subruit. Intus coniurati cum hostibus proditores, irruentes adiuuant, manus porrigunt, portas aperiunt, & modis omnibus connituntur vt auscultatorem calumnia sibi seruum faciat. Sunt autem proditores, de quibus dico, μ nouandi cupido, natura humanis ingenijs consita, præsentium item fastidium, sequax eorum animus quorum admiratione capitur. Nescio enim qui fit, vt ν omnes amore sui immodico admiratio furtim rapiat, & suspicionibus illectet. Quosdam equidem comperi studio calumniæ adeò suauiter titillari auriculas, vt si pennis confrices. Proinde talibus adiuti socijs calumniatores cùm eruerint, cuncta pro viribus euertunt;

μαι. καὶ ὅδε δυσχερὴς ἡ νίκη γενοιτο, μηδενὸς ἀντιπαλαπλομαχοῦντος, μηδὲ ἀμυνομένου τὰς πρόσβολὰς, ἀλλὰ τὸν μὲν ἀκούοντος ἑκόντως ἑαυτὸν ἐνδιδόντος, τὸν δὲ λαθραιομένου δι' ἀπιθανίαν καὶ ἀγνοοῦντος. ὥσπερ γὰρ ἐν νυκτὶ πόλεως ἁλούσης, καθεύδοντες οἱ λαθραιόμενοι φονεύονται. καὶ τὸ πάντων ἄπιστον, ὁ μὴ δεῖ ὡς ἀληθῆ τὰ γιγνόμενα, πρόσεισί τῳ φίλῳ φανῆναι, ἄτι μηδὲν φαῦλον ἑαυτῷ συνεπίσταμενος, μὴ τὰ συνήθη λέγει μὴ ποιεῖ, παντὶ πρόσωπῳ ὁ ἄθλιος ἐνυφαινόμενος. ὁ δ', ἂν μὲν ἔχῃ τι γενναῖον μὴ ἐπιτρόπου μὴ παρρησιαστικὸν, εὐθὺς ἐξερρύηκε τῷ ὀργῇ, μὴ τὸν θυμὸν ἐξήκεσε καὶ τέλος, τῇ ἀφνοϊᾳ παραδόμενος, ἔγνω μάτην κατὰ τοῦ φίλου πρωξυμούμενος. ἂν δ' ἀγχίνους καὶ παιδότροπος, πρόσεισι μὲν, μὴ πεμαλιᾶ τοῖς χείλεσιν ἄκροις, μισεῖ δὲ μὴ λάθρα τὸν ὀδόντας ἀκρίδι, μὴ ὡς ὁ ποιητὴς φησι,

Βυσσοδομεύει

euertunt: nec magno emitur victoria, vbi nemo repugnat, nemo vim tormentorum sustinet, aut iaculis iacula mutat: sed qui auscultat, ipse sese sponte sua in manus hostium dedit. Interim ignarus insidiarum est, qui accusatur. Nam haud aliter qui deferuntur, atque qui captis vrbibus pereunt, dormientes trucidantur. Et quod est in primis mirabile, & nescius se reum haberi, neque cuiusquam sibi sceleris conscius, amico candidè congreditur, familiariter compellat, facitque pro more, iam antè vndique circunuentus insidijs miser. o Tum ille, si homo ingenuus est, & liber, confidénsque, frangit iram, & effundit animum, defensionem recipit, agnoscítque se frustra aduersus amicum exacerbatum fuisse. Sin autem est indole seruili, & malè masculà, audit quidem, & summis arridet labris: verùm odit, & clancu'um dentibus frendit, ac (vt inquit poëta)

Βυσσοδομάσα τὴν ὀργήν· οὗ δὴ ἐγὼ οὐδὲν οἶμαι ἀδικώτερον, οὐδὲ δολοπρεπέστερον, ἐνδακόντα τὸ χεῖλος, ἐπορέξασθαι τῆς χολῆς, καὶ τὸ μῖσος ἐν αὐτῷ διατάκτεσον αὔξειν, ἕτερα μὲν λύοντα ἐνὶ φρεσὶν, ἄλλα δὲ λέγοντα, καὶ ἐπικοινόμενον ἐπῳδῇ καὶ ἀμυθήτῳ πόσῳ μᾶλλον ἀβασανίστως τινὰ καὶ ἐκμισεῖν παραφλίαν. μάλιστα δὲ τοῦτο πάσχουσιν, ἐπὰν ἅπαξ φίλος ὁ ἐνδιαβάλλων δοκῶν ᾖ· ὃν ἐνδιαβαλοῦντα, ποιήσει ὁμοίως. τότε γὰρ οὔτε φωνὴν ἀκούειν ἔτι θέλουσι τῶν διαβαλλομένων ἢ τῶν ἀπολογουμένων, τὸ ἀξιόπιστον τῆς κατηγορίας ἐκ τῆς πάλαι δοκούσης φιλίας πεφληκότος· οὐδὲ τοῦτο λογίζόμενοι, ὅτι πολλὰ ἐπιπολάζει ἐν τοῖς φιλτάτοις μίσους παραπίπτουσιν αἰτίαι, ζοῦς ἄλλους λανθάνουσι. καίνιόν τι οἷς αὐτός τις ἔνοχός ὢν, ταῦτα φθάσας κατηγορῆσαι τῶν πλησίον, ἐκφυγεῖν ὅτῳ πρόφασις τοῦ

Extruit iræ fundamenta. Quo ergo homine profectò nihil iniustius, nihil tetrius existimo, q̃ qui admorso labro bilem intus alit, odiumque intra se conceptum auget, & aliud in pectore clausum, aliud in lingua expromptum habet, agitq̃ læta & comica facie tragœdiam meram, & nihil non triste patientem. Id ille maximè patitur, quum simili delator vecordia apud eum, cui parat insidias, odium mussando dissimulauit, effecitq̃ vt amicus ei videretur. Tum enim ne vox quidem delati, nedum non defensio audiri solet. Tantum fidei calumniæ facit, concepta de illorum amicitia opinio. Hic quantò satius erat perpendere inter amicissimos non rarò clam aliis gravcis simultatũ causas intercedere. Sæpenumerò item, quorum sese reum calumniator fieri metuit, socium insimulat: vt quum antecuerterit accusando, suspicione culpæ ac crimine elabatur.

σὺ διαβολῇ. καὶ ὅλως, ἐκ-
θρὸν μὲν ἁπλῶς ἂν ζημίσαι
διαβολαῖς. ἅπις δ' γὰρ αὐ-
τόθι ἡ κατηγορία, πρόλογον
ἔχουσα τὴν αἰτίαν. τοῖς δοκοῦ-
σι δὲ μάλιστα φίλοις ἐπιχα-
ροῦσι, τὴν πρὸς τοὺς ἀκούον-
τας ἔννοιαν ἐμφῦσαι προαιρού-
μενοι, ὅτι ἐπὶ τοιούτοις συμ-
φέροντι οὐδὲ τῶν οἰκειοτάτων
ἀπέχονται. ἆρ' εἴ τινες,
οἷς μὲν μάθωσιν ὕστερον ἀδί-
κως διαβεβλημένους παρ' αὐ-
τοῖς τοὺς φίλους, ὅμως ὑπ'
αἰσχύνης, ὧν ἐπίστανται, οὐ
δεῖ τι προσίεσθαι, οὐδὲ ζημιοῦ-
σι προσδώσειν αὐτούς, ὥσπερ
ἀδικουμένους ὅτι μηδὲν ἀδί-
κουντας ἐπέγνωσαν. διαφε-
ρουσι πολλῶν καλῶν ὁ βίος
ἐπλήσθη ὑπὸ τῶν οὕτω ῥᾳδίως
καὶ ἀνεξετάστως πιστευ-
μένων διαβολῶν. ἃ μὲν γὰρ
Αντία.

Τεθνάμης, φησὶν, ὦ Προῖτε,
ἢ λάκτιζε βιπτροφόντου,

Ος μ' ἔθελε φιλότητι μιγὴ
μηδ' ἐθέλουσαν.

αὐτὴ

elabatur. Atque ideo fere fit, vt quibus nos putent amicos, tantum, inimicos nunquam calumniemur. Nam actioni quæ ipsa sese præ se ferens actoris odium prodit, fidei nihil esse potest. Verùm quos vulgo amicos æstimãt, aggredimur, ceu auscultatori specimen fidei nostræ daturi, vbi sua ipsius causa cõmoda salutemq; familiariũ amicorum neglexisse videmur. Est & genus aliorum, quibus tametsi comperitur falsò criminatum apud se amicum, tamen cũm credidisse pudet, neq; aspicere illum neque in gratiam redire audent: perinde ac ipsi iniuria sint affecti, quòd alienam iniuriam non prospexerint. † Proinde multa sunt humanæ vitæ mala ex eo quòd promiscuè ac sine discrimine calumnijs creditur, quale est quod apud poëtã ait Antia:

Bellerophontem occide, aut Prœte pibibis, Qui mihi conatus præsigne auferre pudoris Fœminei decus—.

¶ Cùm

αὐτὴ πέτρα ἐπιχαρήσας, καὶ ὑπροφθᾶς· καὶ μικροῦ ὁ νανίας ἐν τῇ πρὸς χίμαιραν συμπλοκῇ διεφθάρη, ἐπιτίμιον σωφροσύνης ὑποσχὼν, καὶ τῆς πρὸς τῶν ξένων ἀλλοῦς ὑπὸ μαχλου γυναικὸς ἐπιβουλαμένου. ἡ δὲ Φαίδρα διαπεύσα τὰ ὅμοια διατανοῦσα τοῦ προγόνου, ἐπάραζον ἐποίησε τὸν ἱππόλυτον γνώσει ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ὀλίγου, ὦ θεοί, ὀλίγου ἀνόσιον ἀργασμένου. καὶ, φασί τις, ἀπ' ἀξιόπιστός τις ἐνίοτε ὁ διαβεβλημένος ἀνὴρ, τά τι ἄμεινον λέγειν, καὶ σωφρονεῖν δοκῶν. καὶ ἰχθῦν προσίχεται αὐτῷ, ἄτε μικρὸν ἂν ζημιοῦσθαι διακυβεύσαντι. ἆρ' οὖν ἔστι Αἰσχίνης ἔπι τις δικαιότερος; ἀπ' ὀλίγου ἰσχνὸν ὄμως διαπεφευγὼς σφυρίσιν ἐπὶ τὸν Θεμιστοκλέα, καὶ συμπρόξενον τὸν δῆμον, ὡς φασιν, ἐκ πολιτικῆς φιλοτιμίας ὑποκινησμένος· δίκαιος μὲν γὰρ, ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους, Αἰσχίνης, ἄνθρωπος δὲ καὶ αὐτὸς ὢν, καὶ

Cùm ipsa prior adolescentem ad concubitum solicitasset, & contempta, in hoc periculum induxit, vt cum Chimæra pugna congressus, parùm abfuerit quin victrice bestia occumberet. Tanta pœna luenda fuit castitas pudorque iuuenilis, quem hospiti coniunx adultera suspectum fecerat. ¶ Simile quiddam Phædra priuignum calumniata effecit, vt filij caput pater Theseus execratum beluis marinis deuoueret: quanquam, ô superi, nihil prorsum deliquisset. ω At, inquiet quispiam, annon dignus est fide nonnunquam vir, cæterùm bonis moribus & recto ciuilique iudicio præditus, qui alter alterum accusat? non licet tali auscultemus, modo reliquis sibi malis artibus temperârit? A Age, inquam, & estne alius Aristide iustior? ille tamen aduersatus Themistocli, cõtra eum populi animos exacuit, inuidia gloriæ popularis, vt aiunt, vellicatus. Aliàs vir bonus Aristides, verùm homo erat, nec

καὶ χολὴν εἶχε, καὶ ἠγάπα τινὰς, καὶ ἐμίσει, καὶ εἴ γε ἀληθὴς ἐστὶν ὁ περὶ τοῦ Παλαμήδους λόγος, ὁ συνετώτατος τῶν Ἀχαιῶν, κἂν τοῖς ἄλλοις ἄριστος, τὴν ἐπιβουλὴν καὶ ἐνέδραν ὑπὸ φθόνου φαίνεται συντεθεικὼς κατὰ ἀνδρὸς ὁμαίμου καὶ φίλου, καὶ ἐπὶ τὸν αὐτὸν κίνδυνον ἐκπεπλευκότος. οὕτως ἔμφυτον ἅπασιν ἀνθρώποις ἡ περὶ τὰ τοιαῦτα ἁμαρτία. τί γὰρ ἄν τις, ἢ τὸν Σωκράτην λέγοι, τὸν ἀδίκως πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διαβεβλημένον, ὡς ἀσεβῆ καὶ ἐπίβουλον, ἢ τὸν Θεμιστοκλέα, ἢ τὸν Μιλτιάδην, τοὺς μετὰ τηλικαύτας νίκας ἐπὶ προδοσίᾳ τῆς Ἑλλάδος ὑπόπτους γενομένους; μυρία γὰρ τὰ παραδείγματα, καὶ σχεδὸν τὰ πλεῖστα ἤδη γνώριμα. τί οὖν χρῆναι ποιεῖν τόν γε νοῦν ἔχοντα, ἢ ἀρετῆς ἢ ἀληθείας ἀμφισφητοῦντα; ὅπερ, οἶμαι, καὶ Ὁμηρὸς ἐν τῷ περὶ Σειρήνων μύθῳ ἠνίξατο, παραπλέειν κελεύσας τὰς ὀλεθρίους

nec felle caruit, solebātque amare alios, alios odisse. Iam si verum est quod de Γ Palamede ferunt, sapientissimus qnidam Achiuorum, ac ad res alias gerendas accommodus, inuidia flagrans, insidias parasse fertur cognato, amico, ad hæc eiusdem belli socio. Adeò naturæ hominum familiare est, hoc errore labi. Porrò quorsum attinebat & Δ Socratem recensere, insimulatum apud populum Atheniensem seditionis & impietatis? Β Quid Themistoclem, Ζ aut Miltiadē, tot partis victorijs suspicione proditionis notatos? Sunt enim exempla innumera, & vulgo iam pleraque non ignota. Quid igitur faciet vir prudens in re ambigua? Η sanè opinor Θ quòd Homerus in Sirenū fabula docet, perniciosas taliū sermonū delicias nauigio prætereat, obturet aures, nec passim aperiat

πάντας τῶν ἀκουσμάτων ἡδονὰς, καὶ ἀποφράττειν τὰ ὦτα, καὶ μὴ ἀνέδην

ἀνέδην αὐτὰ ἀναπεταννύ-
ειν τοῖς παθεῖ προειλημμέ-
νοις, ἀλλ' ἐπιστήσαντα ἀκρι-
βῆ θυρωρὸν τὸν λογισμὸν ἅ-
πασι τοῖς λεγομένοις, τὰ μὲν
ἄξια προσίεσθαι καὶ παρα-
βάλλεσθαι, τὰ φαῦλα δὲ ἀπο-
κλείειν καὶ ἀπωθεῖν. καὶ γὰρ
ἂν εἴη γελοῖον, τῆς μὲν οἰκίας
θυρωρὸς καθιστάναι, τὰ ὦτα
δὲ καὶ τὴν διάνοιαν, ἀνεῳγ-
μένα ἐᾶν. ἐπειδὰν τοίνυν τοι-
αῦτα πεσίῃ τις λέγων, αὐτὸ
ἐφ' αὑτοῦ χρὴ τὸ πρᾶγμα ἐξε-
τάζειν, μήτε ἡλικίαν τοῦ λέ-
γοντος ὁρῶντα, μήτε τὸν ἄλ-
λον βίον, μήτε τὴν ἐν τοῖς λό-
γοις ἀγχίνοιαν. ὅσῳ γὰρ τις
πιθανώτερος, τοσούτῳ ἐπι-
μελεστέρας δεῖται τῆς ἐξετά-
σεως. οὐ δεῖ τοίνυν πιστεύειν
ἀλλοτρίᾳ κρίσει, μᾶλλον δὲ μί-
σει τοῦ κατηγοροῦντος· ἀλλ'
ἑαυτοῦ τὴν ἐξέτασιν φυλακτέ-
ον, τῆς ἀληθείας ἀπρόλοντα
καὶ τοῦ δαβάλλοντι τὸν φθό-
νον, καὶ ἐν φανερῷ ποιησάμε-
νον τὸν ἔλεγχον τῆς ἑκατέρου
δανοίας, καὶ μισεῖν οὕτω,
καὶ

aperiat affectui cuipiam obnoxijs: sed ianitore sedulo ac fido adhibito, ratione videlicet ac iudicio animi, recta dicentes reclusis foribus excipiat, inutiles nugas obdito pessulo arceat. Nempe ridiculum fuerit, datum ædibus ianitorem officio suo defungi, aures mētémque vulgo patêre. Posteaquàm ergo tale quiddam calumniatum audieris, tute apud animum tuum rem ipsam perpende. Nihil attinet qualis sit qui accusat, nihil ad rem faciunt alieni mores, nihil accusationis acrimonia: quin eo maiore cura rem discute, quo instructior venit delator: neque item credere conuenit iudicio & existimationi alterius, imò accusantis odio: sed suum veri examen apud nos accuratè seruandum est, suæ item calumniatoris inuidentiæ partes dandæ: denique quod vtrinq; argumenta suaserint, statuendum. Tum vel odisse

vel

καὶ ἀγαπᾶν τὸν δεδοκιμασμένον. πρὶν δὲ τοῦτο ποιῆσαι, ἐκ τῆς πρώτης διαβολῆς μεκινημένον, Ηράκλεις, ὡς μεγρακιῶδες, καὶ ταπεινὸν, καὶ παντων οὐκ ἥκιστα ἄδικον. ἀλλὰ τούτων ἁπάντων αἴτιον, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔφημεν, ἡ ἄγνοια, καὶ τὸ ἐν σκότῳ πυ εἶναι τὸν ἑκαστου τρόπον· ὡς εἴ γε θεῶν τις ἀπεκαλύψειεν ἡμῶν τοὺς βίους, οἴχοιτο ἂν φεύγουσα ἐς τὸ βαράθρον ἡ διαβολὺ, χώραν οὐκ ἔχουσα, ὡς ἂν περωτισμένων τῶν πραγματων ὑπὸ τῆς ἀληθείας.

vel amare quem diligenter explorauimus, licet. Priusquam id factum sit, calumniæ concedere in primo statim congressu, hercle nimis quàm puerile est, ac indignũ viro, longeq́ à iustitia semotum. At verò horum omniũ causa vna est ignorantia, tenebræq́ illæ quibus suæ cuiusque hominis rationes moresq́ obuoluuntur. 1 Iam si deorum quispiam vitæ nostræ K lumen afferat, futurum est vt euanescat calumnia, fugiatq́ in altum barathrum, vel vsquam in humanis locum inueniat, reddita nobis luce omnium vitæ studiorum, veritatis beneficio.

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

CAlumniam olim ab Apelle pictorum coriphæo ita depictam insinuat Lucianus, vt ornatu sit pulchro, forma egregia, adspectu ardente, læuâ ardentem tædam præferens, dextrâ supplicem adolescentem per capillos trahens.

a PERNICIOSA res ignorantia est.] *Exordium à loco communi. Ignorantia multorum malorum hominibus est causa: quorum bonam partem perstringunt, Augustinus, De vnico baptismo contra Petilianum, cap. 16. & D. Hieronymus in calce epistolæ ad Rusticum monachum, De viuendi forma. D. Erasmus in epistola quam præfixit Enchiridio militis Christiani. Rursus cap. 8. eiusdem Enchiridij. Terentius in Adelphis:*

Homi-

Homine imperito nihil quicquam iniustius.

b Perinde atque qui in tenebris errant.] *Lucretius lib. 2.*

Nam veluti pueri trepidant, atq; omnia cæcis
In tenebris metuunt: sic nos in luce timemus
Interdum, nihilo quæ sunt metuenda magis, quàm
Quæ pueri in tenebris pauitant, fugiuntq; futura.

c Et ante pedes.] *Ante pedes esse dicitur, quod obuium, quodq; vel præsens adest, vel imminet. Idem in Pseudologista:* καὶ τὰ κοινὰ ταῦτα, καὶ τὰ ἐν ποσὶν ἀγνοῶν, id est: *Et quòd hæc communia, quodque hæc passim obuia ignores.* *d* Labdacidarum.] *Labdacus rex Thebarum, Laium genuit Oedipi patrem, ex Iocasta Creontis Thebani filia.* *e* Pelopidum.] *Pelops Tantali potentissimi Phrygum regis filius, habuit liberos Atreum, Thyestem, Lysidicem & Phylisthenem.* *f* Illa verò cùm aliás.] *Descendit ad hypothesin. Locus est à genere ad speciem, amplificandi gratia adiunctam.* *g* In calumnias familiares.] *Quanta pestis humanæ vitæ sit lingua calumniatrix, hoc est, verè diabolica (quod enim Latini calumniam dicunt, Græci vocant* διαβολὴν*) Erasmus scitissimè in Lingua sua ostendit. Thearidas quum gladium cote acueret, rogatus à quopiam, num esset acutus? Acutior, inquit, calumnia: grauiter innuens, rem omnium rerum nocentissimam esse calumniam. Medius ex Alexandri parasitis vnus, solebat alios adhortari, ne metuerent quoduis crimen in quemuis intendere. Adiecit scelerato præcepto causam appositam: Vt maximè, inquit, sanet vulnus qui delatus est, manet tamen cicatrix. Non arbitror quenquam esse diabolum tam impium, qui rem magis nephariam possit suggerere. Et quò fœdius est crimen, hoc tenacius hæret apud multos criminis suspicio, vel in innocentissimum.*

h Amicus item ab amico.] *Demosthenes:* ἡ μάχαιρα μὲν τέμνει, ἡ διαβολὴ χωρίζει φίλους. *i* Itaque quo pacto.] *Propositio.* *k* Porrò quàm eius imaginem.] *Narratio de Apelle & Ptolemæo.* *l* Apelli Ephesio.] *Apellis pictoris Ephesij pictura, qua eleganter calumniam, hoc est, suum periculum vltus est.* *m* Quæ in Tyro auctore.] *Tyrus Phœniciæ peninsula, vsu purpuræ notissima. Ouid. 15. Metamorph.*

Flucti-

Fluctibus ambitæ fuerant Antissa Pharosque,
Et Phœnissa Tyros—.

Hanc Alexander continenti coniunxit.

n Antiphilus quidam artis Apelleæ.] *Qui in eadem arte versantur, inter hos artificij similitudo magis æmulationē conciliat quàm beneuolentiam. Quorum mutuam inter ipsos inuidiam Hesiodus, in Opere, cui titulus Opera & Dies, comp. uribus metaphoris indicauit.* *o* Secretò item & in auriculam.] *Modus loquendi vulgo receptus. vnde est illud apud Homerum aliquoties:*

Αγχι χὼν κεφαλὴν, ἵνα μὴ σπευδοίατο ἄλλοις. id est,
Admoto capite, reliqui ne audire valerent,
In aurem ——. *Idem Lucianus in Gallo: Ad aurem eum Syracusanis quibusdam communicans. Christus: Et quæ in aurē audistis, prædicate super tecta:* id est, *quæ secretis colloquijs accepistis, palàm prædicate.* *p* Non satis animi cōpos,] *Ab adiacentibus.* *q* Vt coniecturis.] *Docet id artificij Aristot. libro Rhetorices tertio, in locis ad dissoluendum calumniam.* *r* Tali est imagine calumniam vltus.] *Icon calumniæ.* *s* Liuorem.] *Græci inuidiam deam, hominum pestem acerrimam & acerbissimam, masculam effingunt: quippe qui hominis effigie malè habiti, & ex morbo nondum conualescentis effingunt, vt hîc videmus. Nostri verò fœminæ forma formarunt, vt pulcherrimè Ouidius in 11. Metamorphoseon ostendit, vbi & Inuidiæ domum describit his versibus:*

Pallor in ore sedet, macies in corpore toto,
Nusquam recta acies, liuent rubigine dentes,
Pectora felle virent, lingua est suffusa veneno:
Risus abest, nisi quem visi fecêre dolores.
Nec fruitur somno, vigilantibus excita curis:
Sed videt in gratos, intabescitq; videndo,
Successus hominum, capitq; & carpitur vná.
Suppliciumque suum est. *Sanè antiqui inuidiam anguilla designabant: quando ea natura esse fertur anguilla, vt omnib. piscibus inuideat.* *t* Principiò nobis effigianda.] *Illud vide lector optime, vt sese ostendit artificem. Cic. 1. Offic. Omnis quæ à ratione suscipitur de aliqua re institutio, debet*

à definitione proficisci, vt intelligatur, quid sit de quo disputetur. u Est enim calumnia.] *Nos sic: Calumnia est accusatio, quæ reo absente & ignorante facta, & altera tantùm parte audita, contradicente nemine, creditur. Sed natura verbi* διαβάλλειν *videtur esse amplior, quàm vt huius definitionis angustijs contineatur. Significat enim in genere criminari, siue id verè, siue falsò, clàm palámve fiat, maledicere, obtrectare, in odium atque inuidiam studere adducere.* Συκοφαντίαν *Suidas exponit,* ψευδὴ τινὸς κατηγορίαν: id est, *falsam alicuius accusationem seu calumniam. A Cicer. libr. 1. Off. definitur, vt sit callida & malitiosa iuris interpretatio, vnde calumniatores dicti falsi accusatores, & calumniari falsa crimina intendere. Dicta est autem à caluendo. i. decipiendo, vt Priscian. att. Vide Vallã lib. Elegant. 6. c. 50.* x Quæ definitio.] *A diuisione.* y Omnium, si lubet.] *Calumniatoris descriptio.* z Is quidem.] *Ab efficiente.* A Neque enim quisquam.] *Ab actibus.* B Nam quis est cui non.] *Argumentum ab efficiente.* C Ea sanè extrema.] *Ab autoritate & lege.* D Qui iureiurando.] *Demosthenes in ipso protinus exordio aduersus Aeschinem.* E Longè optimi poëtæ.] *A testimonio.* F Nec nisi librato.] *Hoc carmen est Phocylidis, admonens non temerè pronunciandum de quopiam, nisi re vltrò citroq; diligenter cognita. Citatur & à Cicer. libro Epist. ad Atticum 7. Hunc locum copiosè iuxtà & luculenter explicat Erasmus noster adagio, Ne de lite pronuncies.* G Adeò enim hoc hominum.] *Minoris amplificatio, à modo.* H Quod profectó.] *Epilogus.* I At hoc genus homines.] *Vbi potissimùm versetur calumniator.* K Siquidem ibi.] *Argumenta à causa.* L Contrà qui assentandi.] *Amplificatio.* M Homeri carmen.] *Hoc carmẽ ex Homericæ Ilia. e sumptũ est, incertum & varium belli euentũ notans.* ἐνυάλιος *enim Mars dicitur, ab* ἐνυὼ, *quam belli fortunam esse putant. Nos de ea re plura annotauimus in dialogo Philopatris.* N Cęterùm quadruplatoris.] *Qualibus studeat & intentus sit.* O Cunctarum alio qui rerum.] *Esdræ tertio capite, item tertiò: Fortè est vinũ, fortior est rex, fortiores sunt mulieres: super omnia autem vincit veritas.* P Mille modis fallat.] *Hactenus*

ctenus de calumniatore. Q Porrò defertur is plerunque.] *Hactenus de delatore: nunc ad delatum. Cic. 2. de Oratore: Inuident aũt homines maximè paribus, aut inferioribus: cùm se relictos sentiunt, illos aũt dolent euolasse. Sed etiam superiorib. inuidetur sæpè vehementer, & eò magis, si intolerantius se iactant, & æqualitatẽ communis iuris, præstantia dignitatis aut fortunæ suæ transeunt.* R Tale quiddã in gymnico.] *Amplificatio à simili.* S Neq; sequenti incommodat.] *Cic. 3. Offic. Scitè Chrysippus, vt multa: Qui stadiũ, inquit, cucurrerit, eniti & contendere debet, quàm maximè possit, vt vincat: supplantare eum qui cùm certet, aut manu depellere, nullo modo debet. Sic in vita sibi quenque petere quod pertineat ad vsum, non iniquum est: alteri surripere, ius non est.* T Hi deindè amari.] *Redit ad studia calumniatoris.* V Adeò rationes eius.] *Distributio.* X Philoxeno.] *Philoxenus poëta, quẽadmodum diximus. De mercede conductis, vsque adeò non potuit carmina Dionysij probare, vt maluerit reduci ad fodinas lapidarias. Historia refertur ab Erasmo, adagio In lapidicinas.* T Ceu œstro in auriculam immisso.] *Oestrum insecti genus est, horrendo strepitu: vnde & nomen inditum apud Græcos. nam Latini asylum appellant. Hoc addito, Iuno vaccam Iò in furorem egit: vnde prouerbium natum est, Oestro perciti siue concitati, pro ingenti animi cupiditate commotis, ac veluti attonitis. Poëtæ diuino correpti furore, œstro conciti dicuntur: vnde οἰστροπλῆγος dictione composita, pro insano: & οἰστρεῖν & οἰστρηλατεῖν pro insanire.* Z Talia ferè sunt.] *Epilogus distributionis.* α Cum cupiditatibus.] *Efficacissimum delationis genus est, cùm id in calumniam vocetur, quod auditoris studio planè repugnat.* β Quondam apud Ptolemæum.] *Probat exemplis quæ ad faciendam fidem non vulgariter adiuuant: præsertim cùm per inductionem, quam Græci vocant ἐπαγωγὴν adhibentur. Quo in genere plurimus est Socrates Platonicus.* γ Instita muliebri.] *Inter vestimenta, quib. vir sine reprehensione vti non potest, annumeratur stola, quæ demissa erat ad imos vsq; pedes: & cuius extremam partem ambibat instita assuta, quæ erat fasciola quædam siue limbus: Cùm Dionysius in conuiuio iussisset, vt singuli veste muliebri saltarent;*

tarent, id Plato facere recusauit his trimetris è Fabula quædam:

Muliebri ego haudquaquam indui queam stola,
Vir natus ipse, & ex virili germine.

Deuteron.22: Non induetur mulier veste virili, nec vir vtetur veste fœminea. δ Dithyrambicos.] *Dithyrambi canebantur in honorem Bacchi, qui & ipse διθύραμβος dictus est: quòd bis natus, velut è duabus ianuis prodierit.* ε Dijs genitus.] *Alexander in Ammonis templo, quum à vate dictus esset Iouis filius: Nihil, inquit, mirum: nam Iupiter omnium naturà pater est, sed ex his optimos quosque peculiariter suos facit.* ζ Ordines.] *Dictu mirum, quàm appositè transtulit* ταξιαρχὸν, *quem non parum multi vocant centurionem. Ordinem verò dicuntur ducere apud Latinos, qui cohortibus turmitve præsunt.* η Apud Alexandrum.] *Alexander inter amicos, quos habebat præcipuos ac potentissimos, omnium maximè videbatur honorare Craterum: sed omnium maximè diligere Hephæstionem. Craterus enim, inquit, amat regem, Hephæstion Alexandrum. Id verò Græcè iucundius dicitur:* φιλοβασιλεὺς & φιλαλέξανδρος. *sentiens, Craterum in his quæ ad regiam dignitatem attinebant, præstare fidum amicum: Hephæstionem priuato quodam affectu diligere Alexandrum. Pariter itaque, licet dissimiliter amantibus, diuersa ratione persoluit præmium: Craterum enim ornauit dignitate, Hephæstionem ad intimam admisit familiaritatem.* θ Quin cum leonibus committeretur.] *Imperatores Romani leones in viuarijs alebant, voluptatis causa: quibus & sæpè noxios obijciebant.* ι Nam perinde.] *Amplificatio à simili.* κ Arma sunt istis.] *Arma calumniatorum.* λ Adamantino septus muro.] *Quicquid inuictum atque inexpugnabile, id adamantinum vocamus. nam adamantis lapidis duricies incredibilis est.* μ Nouandi cupido.] *Fastidium enim est humani ingenij, in his quæ nobis ad manum sunt. Id quod eleganter notauit Alexis apud Athenæum libro tertio:* ἐρῶμεν ἀλλοτρίων παρῶμεν συγγενεῖς: id est, *Alienum amamus, proximum contemnimus.* ν Omnes amore sui.] *Horatius:* Cœcus, *inquit,* amor sui. *Id vitij Plato malorum omnium fontē autumat.*

ξ Ne-

ξ Nescius se reum haberi.] *Calumniæ morsus non solùm perniciosissimus est, verùm etiam ineuitabilis: quòd clancularius plerunq;. Vide prouerbium: Aduersus morsum sycophantæ non est remedium.* ο Tum ille, si homo ingenuus.] *Persona eius, apud quem quis defertur.* π Et summis arridet labris.] *Græci vsurpant, cùm quis verbis duntaxat simulat quippiam: non autem ex animo facit. Idem in Apologia:* ἀπ' ἄκρου χείλους φιλοσοφῶν: id est, *A' summis labijs philosophum agens. Idem in dialogis Amatorijs:* ἐπ' ἄκρου τοῦ χείλους τοὺς ὄρκους ἔχουσι: id est, *summis in labijs iusiurandum habentibus.* ρ Qui admorso labro.] *Mordere labra dicitur, qui stomachatur, animoq; ringitur, sumptum ab indignantium gestu.* σ Aliud in pectore clausum.] *Homerus Iliad.2:*

ἐχθρὸς γὰρ μοὶ κεῖνος ὁμῶς αἴδαο πύλησιν,
ὃς ἕτερον μὲν κεύθῃ ἐνὶ φρεσὶν, ἄλλο δὲ εἴπῃ. *id est,*
Haud secus atq; Orci portas hominē execror illū,
Quisquis corde aliud celans, aliud sonat ore.

τ Proinde multa.] *Exaggeratio calumniæ ab effectu, & eius exemplis.* υ Apud Poëtam.] *Homerus Iliad.2. Bellerophontis historia recensetur ab Erasmo in Chiliadibus. Neque dissimilis narratur historia Geneseos 39. cap.* φ Cùm ipsa prior.] *Eadem planè historia narratur & Geneseos 39. cap.*

χ Contempta in hoc.] *Hoc est pœnam pro pudicitia, suaque in hostem reuerentia referens.* ψ Simile quiddā Phædra.] *Quum Phædræ libidini consentire nollet Hippolitus, furore incensa redeunti Theseo accusauit, quòd illi vim voluisset inferre.* ω At inquiet.] *Obiectio.* A Age inquā.] *Dilutio ab exemplis* B Est'ne alius Aristide iustior.] *A' comparatis Aristides cognomento Iustus, semper suo vnius præsidio fretus Remp. administrabat, à sodalitatib. abhorrebat, velut ab amicorū potentia, quæ ad iniuriā alijs inferendam adderet animū. Erat illi simultas cū Themistocle. Huic cùm delectus esset collega ad peragendā legationem: Vis, inquit Themistocles, vt in his montib. simultatē deponamus? Nam si videbitur, reuersi illā resumemus. Vide Plutarch. in eiusdē Aristidis vita, & in apophthegmatibus. Aemylium Probum: item Plutarch. in Politicis.*

Γ De Palamede.] *A' Virg. li. 2. Aen. & Plin. li. Naturalis*

historiæ 7, Δ Socratem recensere.] *Xenophon in apologia pro Socrate.* Ε Quid Themistoclem.] *Postquam navali pugna Xerxem vicit, & patriam atq; vniuersam Græciam à barbarorum imperio liberauit, decennali exilio primum Athenis, mox tota Græcia depulsus, ad Persarum regem confugit, & inuidiæ cessit. Atheniensis nihil causæ prætexuerunt, quàm ne gloria fieret elatior. Vide Aemylium Probum in eius vita & in Cimone. Thucydides lib. 1. proditionis vnà cum Pausania inuæ, accusatum dicit. Itidem Plutarch. in eius vita, & in libello de Vitiuate capienda ab inimico.* Ζ Aut Miltiadem.] *Quum is pro parta victoria contra Persas ad Marathonem coronam in Senatu peteret, obstitit Sothares, & palàm exclamauit: O Miltiades, quum solus vicieris, solus coronaberis. Passus est quoque se accusari & damnari à Zantippo Ariphronis filio, author Herodotus. Vide Aemil. Probum in eius vita tandem in carcere interijt. Lege Platonis Axiochum.* Η Sanè opinor.] *Consilium de non admittenda calumnia.* Θ Quòd Homerus in Sirenum.] *Sirenes, Parthenopem, Leucosiam & Ligram, maris monstra fuisse fabulatur Homerus, in parte virgines, in parte volucres, Achelois fluuij & Calliopes Musæ filiæ. Harum vna voce, altera tibijs, tertia lyra canebat: & primò iuxta Pelorum, pòst in Capreis insula habitauerunt. Quæ voce canora, atque tanta carminis dulcedine transeuntes demulcebant, at alto somno premerentur: & cùm sopitos persentirent, submergebant, atque deuorabant. Quare cùm iuxta illas transiturus esset prudens Vlysses, cera sociorum aures obturauit, & ipse se ad nauis malum alligari iussit, vt ea ratione saluus euaderet. De illis etiam Lucianus in oratione De domo.* Ι Iam si deorum.] *Concluditur eodem loco communi quo à principio vtitur.* Κ Lumen afferat.] *Aut, vt inquit ille:*

Aspice namq; omnem, quæ nunc obducta tuenti
Mortales hebetat visus tibi & humida circum
Caligat, nubem eripiam—.

ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΕΓΚΩμιον.

PATRIAE ENCOmium.

Vincentio Obsopœo interprete.

ARGVMENTVM.

ARgumentum & genus orationis, ipse titulus exponit. Est autem propositio & summa negocij, patriam omnium rerum esse dignissimam & venerabilissimam, vt quam & homines & dij reliquis rebus omnibus anteponant. Argumenta pleraq; à signis & consequentibus sumuntur. Ostendit enim, quæcunq; homines faciunt, ea ad patriæ vel ornamentum vel defensionem comparare: & quantumuis humili & sterili solo aliquis natus sit, nihil ominus patriam suam splendidissimis ciuitatib. ac regnis anteponere: quemadmodum parentũ quoq; & liberorum inter se affectus eiusmodi est, vt qualescunq; ipsi sint, tamen sese omnib. alijs plus ament & colant. Proinde & legislatores cùm grauissimè punire homines vellent, patriæ priuationem, atq; exilium, tanquam acerbissimam pœnam, instituisse.

Ετι μὲν οὐδὲν γλυκιον ἧς πατρίδος φθάνει προτεθρυλλημένον, ἆρ' οὖν ἥδιον ἢ οὐδὲν, σεμνότερον δέ τι, καὶ θειότερον ἄλλο; καὶ μὴν ὅσα σεμνὰ καὶ θεῖα νομίζουσιν ἄνθρωποι, τούτων πατρὶς αἰτία καὶ διδάσκαλος,

Iam olim vulgi sermone detritum est, a nihil esse patria dulcius: proinde neque iucũdius quicquam. Est verò hac aliquid venerabilius aut diuinius? Siquidẽ quæcũque diuina, quæcũq; veneratione digna homines esse existimãt, horũ causa atq; magistra est

λον, γλυκυτέρη καὶ ἀναθρεπτικωτέρη καὶ παλαιοτέρη. πόλεων μὲν οὖν μεγέθει, καὶ λαμπρότητας καὶ πολυτελείας διασκευῶν θαυμάζουσι πολλοί, πατρίδας δὲ σέβουσι πάντες. καὶ ζῷόν τι ἥδιον ἐξημερωθὲν καὶ παῦλαν λιπαρουμένων ὑπὸ τῆς τῶν θεατῶν ἡδονῆς, ὡς ὑπὸ τῆς ὑπερβολῆς τῶν παρ' ἄλλοις θαυμαζομένων, λήθην ποιοῦσθαι τῆς πατρίδος. ὅσπερ μὲν οὖν κινυνεύεται πολίτης ὢν εὐδαίμονος πόλεως, ἀγνοεῖν μοι δοκεῖ, τίνα χρὴ τιμὴν ἀπονέμειν τῇ πατρίδι. καὶ ὁ ζηλωτὸς ἄλλος ὅτῳ ἀχθόμενος ἄν, εἰ μητρωτέρας ἔλαχε τῆς πατρίδος. ἐμοὶ δὲ ἥδιον, αὐτὸ τιμᾶν τὸ τῆς πατρίδος ὄνομα πόλεις μὲν γὰρ παραβαλεῖν πρεπομένῳ προσήκει. μεγέθει ἐξισάζειν καὶ κάλλος, καὶ τὴν τῶν ἀνίων ἀφθονίαν. ὅπου δ' ἀριστοις ὅτι πόλεων, ἥδιον

stra est patria, quæ nos genuit, aluit [b] atq; instituit. Enimuerò vrbium magnitudinem atq; splendorem, sumptuosus prætereà variorum instrumentorum apparatus admirantur multi, [c] patriam verò pio amoris affectu prosequuntur omnes: neq; quisquam quamlibet potens, ita deceptus est alienarum rerum amœno & voluptuoso spectaculo, vt propter immodicam apud alios rerum cùm visendarum tum admirandarum excellentiam, obliuiscatur patriæ. Itaq; quicunq; felicis & splendidæ ciuitatis se ciuem esse iactat, ignorare mihi videtur quam gloriam aut honorem patriæ tribuere oporteat. Neq; occultè fert talis, se dolore affectum iri, si mediocrē patriā sortitus esset. Mihi verò iucundū est ipsum nomē patriæ reuerenter atq; religiosè colere. Etenim ei qui ciuitates inter se collaturus est, peropus esse video, singularum amplitudinem accuratè expendere, earundémque elegantiam obseruare, neq; non commerciorum ac rerum venalium copiam considerare. Cæterùm vbi de vrbium electione agitur,

neme

οὐδεὶς ἂν ἕλοιτο τὴν λαμπρο-
τέραν, ἐάσας τὴν πατρίδα.
ἀλλ' εὔξαιτο μὲν ἂν εἶναι καὶ τὴν
πατρίδα ταῖς εὐδαίμοσι πα-
ραπλησίαν, ἕλοιτο δ' ἂν τὴν
ὁποιανοῦν. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ οἱ
δίκαιοι παίδων πράττουσι, καὶ
οἱ χρηστοὶ τῶν πατέρων. οὔτε γὰρ
νέος καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἄλλον
ἂν πεπτιμήσαι τοῦ πατρὸς, οὔτε
πατὴρ καταμελήσας τοῦ παι-
δὸς, ἕτερον ἂν στέρξαι νέον.
ἀλλὰ τοσοῦτόν γε οἱ πατέρες νι-
κῶμεν, πεσνέμουσι τοῖς παι-
σὶν, ὥστε καὶ κάλλιστοι καὶ μέγιστοι,
καὶ τοῖς πᾶσιν ἄριστα φαίνονται
κεκοσμημένοι οἱ παῖδες αὐ-
τοῖς. ὅστις δὲ μὴ τοιοῦτός ἐστι δίκα-
ιος πρὸς τὴν ἡόν, οὐ δοκεῖ μοι πα-
τρὸς ὀφθαλμοὺς ἔχειν. πατρί-
δος τοίνυν τὸ ὄνομα, πρῶτον
καὶ οἰκειότατον πάντων. οὐδὲν
γὰρ ὅ, τι τοῦ πατρὸς οἰκειότερον.
εἰ δέ τις ἀρνέμει τῶν πατρὶ
τὴν δικαίαν τιμὴν, ὥσπερ
καὶ ὁ νόμος καὶ ἡ φύσις κε-
λεύει, πεσηκόντως ἂν τὴν πα-

nemo vtiq; posthabita patria
splendidiorē electur9 est: ve-
rū in optatis habebit, patriā
quoq; suā quāmaximè cōfor-
mem esse vrbibus copiosis &
felicibus: ipsam tamē, qualis-
cunq; tandem fuerit, delectu
habito cæteris hauddubiè
præpositurus est. Isthuc verò
ipsum liberi quoq; faciunt
probi & legitimi, neq; nō pa-
tres, qui quidē fuerint nō ma-
li. Neq; enim spectatæ hone-
statis et probitatis adolescēs,
aliū patri suo honorib9 præ-
feret: neq; pater neglecto fi-
lio alium paterno affectu iu-
uenem cōplexurus est. At qui
his inferiores sunt patres, tā-
tum tamen filijs ex se genitis
nō grauatim tribuunt, vt sint
& vita honestissimi, & di-
gnitate amplissimi, appa-
reantq; omnibus sua opera
quamoptimè educati atq; ex-
ornati. Porrò qui tali erga fi-
lium suū non vtitur iudicio,
ille patris oculos habere mihi videtur minimè. Proinde nomē
patriæ primū est, & omnium familiarissimū. Etenim nihil est
quod patre nobis sit familiarius. Si quis verò [d] iustū habebit
honorē patri, [e] quemadmodū & lex et natura imperat, ille pa-

τρίδα προτιμήσαι. καὶ γὰρ ὁ πατὴρ αὐτὸς, τῆς πατρίδος κτῆμα; καὶ ὁ τῆς πατρὸς πατὴρ, καὶ οἱ ἐκ τούτων οἰκεῖοι πάντες ἀνωτέρω, καὶ μέχρι θεῶν πατρῴων πρόεισιν ἀναβιβαζόμενον τὸ ὄνομα. χαίρουσι καὶ θεοὶ πατρίσι, καὶ πάντα δὴ, ὡς εἰκὸς, ἐφορῶσι τὰ τῶν ἀνθρώπων, αὐτῶν ἡγούμενοι κτήματα πᾶσαν γῆν καὶ θάλασσαν. ἐφ' ἧς δὲ ἕκαστος αὐτῶν ἐγένετο, προτιμᾷ τῶν ἄλλων ἁπασῶν πόλεων. καὶ πόλεις σεμνότεραι, θεῶν πατρίδου. καὶ νῆσοι θειότεραι, παρ' αἷς ὑμνεῖται γένεσις θεῶν. ἱερὰ γοῦν κεχαρισμένα ταῦτα νομίζεται τοῖς θεοῖς, ἐπειδὰν εἰς τοὺς οἰκείους ἕκαστος ἀφικόμενος ἱερουργῇ τόπους. εἰ δὲ θεοῖς τίμιον τὸ τῆς πατρίδος ὄνομα, πῶς οὐκ ἀνθρώποις πολὺ γε μᾶλλον, καὶ γὰρ εἶδε τὴν ἥλιον πρῶ-

triæ quoque conuenienter præcipuum honorem habiturus est. Siquidem ipse etiã pater peculiaris est patriæ possessio, ac patris pater, tum omnes qui ex illis numerosa retrò serie generis domestici prognati sunt. Et ad deos vsque paternos patrium nomen protenditur. Gaudẽt verò ipsi puoq; [f] Dij solo natalitio, ac vniuersas res humanas, vt par est, intuentur, suam possessionem esse existimantes totum terrarum orbem, atq; omnem Oceanum. In qua tamen quisq; illorũ terra natus est, hanc omnibus cæteris vrbibus, quamuis florentioribus honore, anteponere non dubitat. Quinetiam ciuitates quæ Deorum feruntur esse patriæ, cæteris sunt venerabiliores, & insultæ præcipuo loci genio diuiniores, apud quas Deorum natiuitates & incunabula laudibus extolluntur. Itaque sacra quoque illa superis gratiora esse existimantur, quæ quisque ad domesticos delatus loco offert atque sacrificat. Iam si patriæ nomen tanto in precio apud Deos habetur, cur non iure optimo longè maiori in existimatione foret apud homines? Siquidem quisq; nostrûm in patria pri-

mũ n

τον ἕκαστος ἀπὸ τῆς πατρίδος, ὡς καὶ τοῦ τον τὸν θεὸν, εἰ καὶ κοινός ἐστιν, ἀλλ' οὖν ἑκάστῳ νομίζεσθαι πατρῷον, διὰ τὴν πρώτην ἀπὸ τοῦ τόπου θέαν. καὶ φωνῆς ἐνταῦθα ἤρξατο, ἐπιχώρια πρῶτα λαλεῖν μανθάνων, καὶ θεοὺς ἐγνώρισεν. εἰ δέ τις τοιαύτης ἔλαχε πατρίδος, ὡς ἑτέρας δεηθῆναι, πρὸς τὴν τῶν μειζόνων παιδείαν, ἀλλ' οὖν ἐχέτω καὶ τούτων τῶν παιδευμάτων τῇ πατρίδι τὴν χάριν. οὐ γὰρ ἂν ἐγνώρισεν, οὐδὲ πόλεως ὄνομα μὴ διὰ τῆς πατρίδος πόλιν εἶναι μαθών. πάντα δὲ, οἶμαι, παιδεύματα καὶ μαθήματα συλλέγουσιν ἄνθρωποι, χρησιμωτέρους αὐτοὺς ἀπὸ τούτων τοῖς πατρίσι παρασκευάζοντες· κτῶνται δὲ καὶ χρήματα φιλοτιμίας ἕνεκεν, τῆς εἰς τὰ κοινὰ τῆς πατρίδος δεαπνήματα. καὶ εἰκότως, οἶμαι. δεῖ γὰρ οὐκ ἀχαρίστους

mùm iucundum illud Solis lumen intuitus est, non secus atq; Deum, qui tametsi omnibus gentibus communis est, vnicuique tamen patrius esse existimatur, propterea quòd sub vitæ initium ab illo loco primùm auream illam Solis lampadem conspexerit. Accedit his, quòd & vocem quisque suam in patria auspicatus est, primùm suæ gentis vernacula lingua amabili balbutie sonare perdicens, Deósque cognouit. Porrò si quis talem sortitus est patriam, quæ ad res maiores perdiscendas alterius egeat adminiculo, aliam tamen disciplinarum gratiam acceptam feret patriæ. Neque enim vrbis nomen cognouisset vnquam, nisi patriæ beneficio & opera vrbes esse cognouisset. In ea verò opinione sum, vt putem ab hominibus tantùm in hoc sibi parari omniũ artium ac disciplinarum cognitionem, ne patriæ indecores, sed seipsos huic vtiliores informent. Insuper opes etiam possidentur liberalitatis exercendæ gratia, vt communibus impensis patriæ inopiam subleuemus. Cõsentaneum enim

esse

εἶναι τοὺς τῶν μεγίστων τυχόντας εὐβρησιῶν· ἀλλ' εἰ καὶ τοῖς καθ' ἕνα τις ἀρρόμοι χάριν, ὥσπερ ἔστι δίκαιον, ἐπειδὰν εὖ πάθη πρός τινος, πολὺ μᾶλλον προσήκει τὴν πατρίδα τοῖς κατήκουσιν ἀμείβεσθαι. κακώσεως γὰρ γὰρ γονέων εἰσὶ νόμοι παρὰ ταῖς πόλεσι· κοινῇ δὲ προσήκει πάντων μητέρα τὴν πατρίδα νομίζειν, καὶ χαριστήρια τροφῶν ἀρδιδόναι, καὶ τοὺς τῶν νόμων αὐτῶν γνώσεως· ὤφθη δὲ οὐδεὶς οὕτως ἀμνήμων τῆς πατρίδος, ὡς ἐν ἄλλῃ πόλει γενόμενος ἀμελεῖν, ἀλλ' οἵ τε κακοπραγοῦντες ἐν ταῖς ἀρδημίαις, συνεχῶς ἀνακαλοῦσιν, ὡς μέγιστον τῶν ἀγαθῶν ἡ πατρίς. οἵ τε εὐδαιμονοῦντες, ἂν καὶ τὰ ἄλλα εὖ πράττωσι, τοῦτο γοῦν αὐτοῖς μέγιστον ἐνδεῖν νομίζουσι, τὸ μὴ τὴν πατρίδα οἰκεῖν, ἀλλὰ

esse opinor, ne cum maximis beneficijs affecti sumus, [g] parùm grati esse reperiamur. Sed si est qui vni officiosè refert gratias, quemadmodum æquum est, posteaquam beneficia non mediocria ab illo acceperit: multò magis conuenit quamcumulatissimè paria referre patriæ. Etenim super parentum ærumnosa afflictione in ciuitatibus leges sunt conditæ. Aequum verò est, [h] communem omnium matrem patriam esse existimare, huicq́ [i] pro nutricandi officijs ipsarum legum decreto iubente quamamplissimas gratias reponere. Cæterùm vsqueadeò patriæ negligens & immemor conspectus est nemo, vt in alia Republica ætatem degens, omnem curam colendæ patriæ deposuisset. At etiam qui peregrè multis iactati difficultatibus calamitosè agunt, crebrò testantur rerum optimarum omnium præstantissimum esse patriam: tum etiam egregiè felices, quanquam in cæteris omnibus per omnia bene & beatè vitam exigant, tamen in hoc egentissimos se esse opinantur, quod patriæ fines non incolant, sed

ἀλλὰ ξενιτεύειν· ὄνειδος γὰρ τὸ τῆς ξενιτείας. καὶ τοὺς κατὰ τὴν ἀπροδημίας χρόνον λαμπροὺς γενομένους, ἢ διὰ χρημάτων κτῆσιν, ἢ διὰ τιμῆς δόξαν, ἢ διὰ παιδείας μαρτυρίαν, ἢ δι' ἀνδρίας ἔπαινον, ἔστιν ἰδεῖν ἐς τὴν πατρίδα πάντας ἐπειγομένους, ὡς οὐκ ἂν ἐν ἄλλοις βελτίοσιν ἐπιδειξομένους τὰ αὐτῶν καλά. καὶ τοσούτῳ γε μᾶλλον ἕκαστος σπεύδει λαβέσθαι τοῦς πατρίδος, ὅσῳ περ ἂν φαίνηται μειζόνων παρ' ἄλλοις ἠξιωμένος. ποθεινὴ μὲν οὖν καὶ νέοις πατρὶς, τοῖς δὲ ἤδη γεγηρακόσιν ὅσῳ πλέον τοῦ φρονεῖν, ἢ τοῖς νέοις μέτεστι, τοσούτῳ καὶ πλείων ἐγγίνεται πόθος ὁ τῆς πατρίδος. ἕκαστος γοῦν τῶν γεγηρακότων καὶ σπεύδει, καὶ εὔχεται καταλῦσαι τὴν βίον ἐπὶ τῆς πατρίδος, ἵν' ὅθεν ἤρξατο βιοῦν, ἐνταῦθα πάλιν καὶ τὸ σῶ-

sed extorres & peregrè agant. quippe peregrinationis probrum non mediocriter eos discruciat. Videmus quoq; eos qui per tẽpus quod peregrè agendo insumpserũt, nonnihil splendoris & gloriæ sibi adiunxerunt, aut paratis diuitiarum possessionibus, aut dignitate & honoribus, aut celebri disciplinarum atque ingenij testimonio, aut laude virtutis, omnes certatim ad patriam terram properare, quasi nequaquã apud alios meliores sua ipsorum bona essent cũ aliqua laude ostensuri. Ac tantò quisque maiore studio patriam comprehẽdere approperat, quantò rebus maioribus dignus apud exteros habitus est. Proinde iuuenibus quoque desiderabilis & amabilis iuxtà est patria. Porrò autem homines iam ætate ac senio confecti, quantò maiori quàm iuuenes prudentia exculti sunt, tantò vehementiori patriæ dulcedine ac desiderio trahuntur. Quare vnusquisque è senum numero & festinat, & in votis habet maximè, in solo natalitio vitam cum morte commutatam relinquere, vt quò loci vitam auspicatus est, eodem iterum & cor-

pus

μα παρακάθηται τῇ θρεψαμένῃ γῇ, καὶ τῶν πατρώων κοινωνήσῃ τάφων. δεινὸν γὰρ ἑκάστῳ δοκεῖ ξενίας ἁλίσκεσθαι, καὶ μετὰ θάνατον ἐν ἀλλοτρίᾳ κεῖσθαι γῇ. ὅσον δὲ τῆς εὐνοίας τῆς πρὸς τὰς πατρίδας μέτεστι τοῖς ὡς ἀληθῶς γνησίοις πολίταις, μάθοι τις ἂν τῶν αὐτοχθόνων. οἱ μὲν γὰρ ἐπήλυδες, καθάπερ νόθοι, ῥᾳδίας ποιοῦνται τὰς μεταναστάσεις, τὸ μὲν τῆς πατρίδος ὄνομα μήτε θέλοντες, μήτε εἰρωνεύεσθαι, ἀγνῶτες δ' ἀπαυθαιρέτου ἐπιτηδεύματος εὐπορήσαντ', μέτρον εὐδαιμονίας, τὰς γαστρὸς ἡδονὰς τιθέμενοι. οἷς οὐ μήτηρ ἡ πατρὶς, ἀγαπῶσι πλὴν γλῶ, ἐφ' ἧς ἐγένοντο, καὶ ἐτράφησαν, κἂν ὀλίγων ἔχωσι, κἂν τραχεῖαν ἢ λιπόγεων, κἂν ἀφορῶσι τῆς γῆς ἐπαινέσαι πλὴν ἀρετῆς, ἥτις ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐστὶ καὶ ὑπὲρ τῶν τέκνων καὶ ὑπὲρ τῶν γονέων ἀποθνήσκειν. ἐγὼ δὲ καὶ τὸν Ἡρακλέα τὸν Ἀμφιτρύωνος ἐπαινῶ, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ βίον ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐκποιησάμενος, ἐν τῷ Οἰταίῳ πυρὶ ἑαυτὸν ἐνέβαλεν, ἵνα μὴ ἐν ξένῃ γῇ τελευτήσῃ. καὶ τὸν Ἀχιλλέα δὲ ἐπαινῶ, ὅτι τὸν μὲν νόστον ἀπεγνωκὼς, τὸν δὲ θάνατον ἐν τῇ πατρίδι ἀπολαβεῖν ἐσπούδασεν. ἐγὼ δὲ καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα τὸν Ἀτρέως ἐπαινῶ, ὅτι τὸν μὲν νόστον ἀπεγνωκὼς, τὸν δὲ θάνατον ἐν τῇ πατρίδι ἀπολαβεῖν ἐσπούδασεν. ἐγὼ δὲ καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα τὸν Ἀτρέως ἐπαινῶ, ὅτι τὸν μὲν νόστον ἀπεγνωκὼς, τὸν δὲ θάνατον ἐν τῇ πατρίδι ἀπολαβεῖν ἐσπούδασεν.

pus terræ altrici humandum reponat; ac patriæ sepulturæ participem se fore cognoscat. Etenim graue & acerbum vnicuique esse videtur, peregrè agentem se deprehendi, ac demum post mortem in aliena terra reconditum cinescere. Cæterùm quanta erga patriam sit verè germanis ac genuinis ciuibus charitas, non certiùs aut faciliùs quàm ex indigenis perdiscitur. Siquidem peregrini & aduenæ, non secus atque nothi aut spurij, paruo in discrimine ponunt exilia, quippe quibus patriæ nomen prorsus ignotum est: neque vllo animi beneuoli argumento prosequuntur, existimantes nusquam non rerum necessariarum copiam sibi haud difficulter suppeditari, modum felicitatis in ventris ac gulæ fœdis & beluinis voluptatibus situm habentes. Veruntamen quibus mater est patria, terram illam singulari amore prosequuntur, in qua in lucem editi, in quâ nutriti sunt. Quanquam modicam habeant, quanquam asperam & sterilem, quanquam vnde terræ virtutem collaudent non habuerint: attamen quo patriæ

ἀθ' ὧν ἀφρόνως ἐγκωμίων, ἀπὸ λαμπρᾶς ἕδρας ἐπερασπιζομένους ἀναμένους, καὶ λειμῶσι φυτοῖς καταβεβαπτοῖς διαλυμαίνους, καὶ αὐτοὶ τὴν πατρίδος ἐγκωμίων ἐπιλανθάνονται. πλὴν ὑπὸ πορφύρων ὑπερορῶνται καὶ λειμῶνος πορφύρου ἐπανθοῦσι. καὶ σπουδὴ τις ἐς τὴν πατρίδα, λαμπρᾶς ἢ, λαμπρᾶς παρ' ἄλλοις εὐδαιμονεῖν δοκοῦσι. καὶ διδομένῳ ἀθανασίαν ὁ πεσόντα, πεπιμῶν ὑπὲ τῆς πατρίδος τάφον. καὶ ὁ τῆς πατρίδος αὐτῶν λαπυὸς λαμπρότερον ὀφθήσεται τοῦ παρ' ἄλλοις πυρός. οὕτω δ' ἄρα τίμιον ἓν ἅπασι πρὸ πᾶσιν ἡ πατρὶς, ὥστε καὶ τοὺς πανταχοῦ νομοθέτας ἅπαντας τοῖς μιγίστοις ἀδικήμασιν, ὡς χαλεπωτάτην ἐπιβεβληκότας τῇ φυγῇ, τιμωρίαν καὶ οὐχ οἱ νομοθέται καὶ οὗτος ἔχουσιν, οἱ δ' ἡγεμόνες τὰς στρατηγίας ἑτέρως,

tria encomio potissimùm celebranda sit, nequaquam animo perplexi hæsitabunt. Verùm [k] tametsi non ignorauerint alios suam iactasse patriam superbiùs ob agrorũ fœcunditatẽ, ac pratorũ viridantium plantas omnijugas neq; ipsi tamen patrij solũ laudis obliuiscuntur, quam equis alendis aptam suspicientes, numerosa quoq; ac robusta pube fœcundã collaudant. Ad hæc [l] maturat etiam reditum in patriam aliquis, qui insularis fuerit, tametsi apud alios bellè & feliciter viuere possit: oblatam̃q; immortalitatem respuet, patriæ sepulchrũ perpetuitati præferens. Et vel [m] patriæ fumus alieno igne ipsi luculentior esse videbitur. Vsqueadeò verò in vniuersum res omnes quamlibet pretiosas excellit patria, vt legum quoq; conditores passim quisq; videat maximis puniendis sceleribus [n] exilium pœnam constituisse, tanquam grauissimum & acerbissimum supplicium. Neq; verò solùm legislatorum consuetudo sic se habet: eorũ verò qui cum imperio exercitibus præsunt, aliter

neq;

ἀλλ' ἐν τοῖς μάχαις τὸ μέγιστον δεῖ τῶν παραγγελμάτων ζῆς παραλαμβομένοις, ὡς ὑπὲρ πατρίδος αὐτοῖς ὁ πόλεμος. καὶ ὁλεῖς ὅσις ἂν ἀκούσας τοῦτο, μακρὸς ἐὰν θέλῃ, ποιεῖ γε καὶ τὸν δειλὸν, ἀνδρεῖον, τὸ τῆς πατρίδος ὄνομα.

neq; enim maiore ac vehementiore exhortatione in pugnis militum perturbati accenduntur & inflammantur animi, quàm si pro tuenda patria se præliari cognouerint: nec ferè vllus est, qui his auditis ignauus esse sustineat. Etenim strenuum & audacem ex meticuloso quoq; facit nomen patriæ.

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

a NIHIL esse patria dulcius.] *Propositio, & ratio ab effectu, a signo & collatione, à simili & coniugatis. De dulcedine patriæ extat epigramma παλαιὸν ex Homero formatum, apud quem Odyss. nono sic Vlysses in conuiuio Phæacum loquitur:*

Ὡς ἐδὲν γλύκιον ἧς πατρίδος, ἠδὲ τοκήων.
Γίνεται. *id est,*
Vt nihil est patriæ, propriúsve parentibus vlli
Dulcius —.

Lucianus quoque hoc encomium ab hoc ipso Homeri loco exordiuntur: quo sententiam suam declarando, paucis quidem illis, sed admodum argutis verbis indicauit, quàm cuique præclara habenda sit sua patria, quàm amanter colenda, quàm officiosè prosequenda. Illa enim nescio qua dulcedine cunctos ducit, & immemores non sinit esse sui. Nec ferè vlla terra est, eorum opinione, quamlibet barbara & inculta, quamlibet inamœna & horrida, quæ suo alumno non videatur omnium esse cultissima & amœnissima. Hoc verum esse, vel vnus protesté productus multorum instar habendus est Ithacus, cuius cum sapientia minimè esset dubia, illiúque concessum foret alibi

felicem

felicem vitam agere, immortalitate fruituro ac esset oriundus ex insula aspera, nec ita multùm iucunda: præ omnibus tamen voluptatibus, quas formosissimæ deæ conuersando capere potuisset, subsilientem fumum optat de patrijs posse videre focis, inamœnos & horridos Ithacæ scopulos immortalitati præferens, quâ negat se quicquam vspiam gentium vidisse dulcius. Iam neminem vsqueadeò ferum naturâ existimo, quem natalis soli recordatio non aliqua dulcedine caperet atq; demulceret, quique Vlyssis opinioni refragaretur, cùm illud naturæ nescio quo ductu aut vitio omnibus insitum esse videamus, vt cuique sua plus æquo arrideant: adeò vt cui sua sorderet patria, adhuc nemo inuentus sit. b Atque institui.] *A patria educationis auspicia suscipiuntur. c* Patriam pio amoris affectu prosequũtur omnes.] *Cic. 1. Offic. Remp. siue patriam in beneficentia, per contentionẽ, reliquis omnibus coniunctionibus anteponit. Causæ in promptu sunt, quòd ea reliquorum omnium officia quodammodo continet. d* Iustum habebit honorem patri.] *Honorat patrem qui amat, obseruat, & obsequitur. Prima pietas in Deum, proxima in parentes & in patriam, pro cuius defensione pugnandum est. e* Quemadmodum & lex & natura imperat.] *De hoc Exod. 20. Deut. 5. Eccles. 3. Matth. 5. Ephes. 6. f* Dij solo natalitio.] *Ab exemplo & autoritate Deorum. g* Parum grati.] *Patriæ ingrati impijssimi habentur, in Erasmica declamatione Lucianicæ respondente, in collatione cau æ & effectus. h* Communẽ omnium matrẽ.] *A merito aliud ex causis. Patria à Sophocle in Antigona, eleganter naui comparatur, quâ incolumi, salui sunt nauigantes, eademq; fracta, periclitantur omnes Cic. Offic. 1. i* Pro nutricãdi officijs.] *De officio patriæ gratis præstando idẽ Erasmus in eadem responsione: Quid autem est, inquit, quod non vel gratus patriæ debeat ciuis? cui si vel animam impenderis, quid mirandum, si quod acceperas, id restituis. k* Tamen si nõ ignorauerunt.] *A signo & locorũ collatione. l* Maturat reditum.] *Vlyssem intelligit, qui cùm apud Calypsonem posset in omnibus deliciis viuere, tam illam asperã & lapidosam patriam suam anteposuit etiam immortalitati, non ita facturus, si illam sententiam, quam in vetere tragœdia Telamonis filius Teucer dixisse*

traditur: Patriam esse cuique, vbicunque cuique esset bene, ap-probasset, quæ sententia à Lysia in oratione aduersus Phitonem reprehensa est. m Patriæ fumus.] *Apud Homerum Odyss. a. terræ natalis fumum Vlysses optat videre surgentem. Vnde & ductum est hoc prouerbium, ad quod eleganter quoque allusit Ouidius his verbis:*

Haud dubia est Ithaci prudentia: sed tamen optat:
Fumum de patrijs posse videre focis.

Quem autem vnquam vidimus in tam barbara regione natum, cui sua patria vel non optima videatur? Illa enim complectitur quæ solent haberi charissima: parentes, affines, amicos, penates, solum ipsum natale, cui auspicia viuendi debemus. n Exilium pœnam constituisse.] *Cic. in Parad. Nescis exilium, scelerum esse pœnam, lib. 5. Tusc. Exilium credo quod in maximis malis ducitur. Virg. 10. Aen. Infelix exilium dicit. o* Pro tuenda patria.] *Quàm dulce & decorum est pro patria mori, exprimit Horat. lib. 3. Car. od. 2.* Dulce & decorũ est p patria mori. *Cic. 1. Offic. Pro patria quis bonus dubitet mortem oppetere? Hinc Lucianus noster scribit, hãc in prælijs cohortationem plurimùm valere, si quis dicat, bellum esse pro patria susceptum, neminemque esse, qui hac voce audita, mortem extimescat, aut periculum metuat.*

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ἐγκώμιον.
DEMOSTHENIS encomium.

Philippo Melanchthone interprete.

ARGVMENTVM.

ET hic titulus argumenti summã indicat. Est enim encomium Demosthenis oratoris, sed nouo quodam colore tractatũ. Non enim simplici via, aut vulgatis laudandi rationibus, quæ à rhetoribus præscribuntur, vtitur: sed illis quodammodo postpositis & reiectis, à confessione hostis potissimũ encomij partem absoluit, hoc videlicet ordine. Principiò narrat, quo pacto cum deambulatũ ijsset, in Thersagorã Poëtam inciderit, encomium Homeri meditantẽ. Ibi igitur cum de Homero alter, alter autem

autē de Demosthene laudando interse agerent. Therſagorasq; contenderet longè difficilius esse Homerū laudare q̄ Demosthenem: non quia id versibus faciendum esset: sed quia ipsa materia locorū sterilior foret, idem hoc ipsa re cōprobare illū cœpisse. Estq; encomij huius occasio est, & quasi quoddā operis prooemiū. Fingitur itaq; exinde Therſagoras sub comparatione quadam Homeri & Demosthenis, & eorum quæ ad vtriusq; laudem ab arte sumi possint, omnes eos locos percurrere, ex quibus cùm persona Demosthenis, tū cæteræ virtutes & res gestæ amplificari poterant. Quo loco & illud obiter videre licet, quid in autorum lectione spectandum sit, & quæ ratio in encomijs texendis potissimùm sequenda. Therſagora ista omnia quasi digito, quod dici solet, indicante. Atq; hæc prior encomij pars est, quæ ex locis technicis à Therſagora homine Poëta perficitur. Altera autem ex atechnis, quæ vocant, sumitur: sed quàm summa prudentia atq; arte Lucianus, vtpotè orator, ac seriò agens, tractasse ita videtur. Interpellato enim sermone Therſagorę, vt qui in vulgatis, & in schola exerceri solitis rationibus versaretur: deinde & carminis illius auscultatione, vt fingitur, vicissim peracta, ipse accepto ab eodem Macedonicarum rerum commentario, in quo & acta Antipatri & Demosthenis quædam continebantur, ex eo reliquam inde orationem pertexit, illi videlicet insuper commemorando, quę hostes quoque de eloquentia Demosthenis, de magnitudine animi eius, & de rerum gestarum excellentia, scripta atque testata reliquissent. Quo argumento neque grauius aliud, opinor, neque firmius quicquam afferri potuit. Est enim ea demum vera ac solida laus, quæ ab hoste proficiscitur: quippe qui nihil laudaturus facilè in eo, quem odit, fuerit, nisi ad quod ipsa virtutis ac veritatis natura compellitur: quæ eiusmodi sanè est, vt quod infrà ipse Antipater ait, honestæ res etiam apud hostes honestæ ducantur, & virtus laudem suam vbiuis locorum inueniat. Sed de hac re alibi dictum est.

Βαδίζοντί μοι κατὰ τὴν στοὰν, τὴν ἐντὸς θύρων ἐξιόντων ἐν ἀριστερᾷ, ἐπ' ἴχνης ἐπὶ δίκα, σμικρὸν πρὸ μεσημβρίας, Θρασαγόρας παρατυγχάνει. τάχα τινὲς αὐτῶν ὑμῶν ἐπίσανται· σμικρὸς τίς ἐστι, γρυπὸς, πόλιος, ἀνδρικὸς τὴν φύσιν. ἰδὼν οὖν αὐτὸν ἔτι πρόσιοντα, Θρασαγόρας ἔφην ὁ ποιητής. ποῖ δὴ, καὶ πόθεν; οἴκοθεν, ἦ δ' ὅς, ἐνταῦθα. πότερον δ', ἦν δ' ἐγὼ, ἀμβαδίσων; ἀμέλει μὲν, ἔφη, καὶ τοῦτο δι' ὀμβρον. ἀφρὶ γάρ τοι τῶν νυκτῶν ἐξαναστὰς, ἔδοξε μοι χρῆναι ζῆς Ὁμήρου γενεθλίοις τῆς ποιητικῆς ἀπάρξασθαι. καλῶς γε σὺ ποιῶν, ἔφην, τὰ τροφεῖα τῆς παιδεύσεως ἐκείνῳ τίνων. ἐκεῖθεν οὖν ἀρξάμενος καὶ ὅς, ἔλαθον ἐμαυτὸν, ὡς τοῦτο τῆς μεσημβρίας ἐκπεσών. ὅπερ οὖν, ἔφην, καὶ μὴν μοι καὶ ζῆν ἀπεικάτε. πολὺ μὲν γε πρότερον, ἔφη, πεσὼν ζητοῦντί σε ὀμβρον ἦκω, τῇ χαρᾷ τὸ Ὁμήρου ἐπιδείξας.

CVm[a] in porticu deambularē, exēūti ad sinistram [b] die 16. paulò ante meridiem, fortè se mihi Thersagoras offert. existimo eum plerisque vestrūm notum esse. Pusillus est, naso [c] aquilo, ferè candidus, virili specie. Hunc cùm procul accedentem viderem, dixi: Hic Thersagoras Poëta est. Et interrogaui, quorsum aut vnde iret? Ille inquit, domo se huc venisse. Num, inquam, deambulandi gratiâ? Tum ille: Omitte hoc interrogare. nocte intempesta surrexi, vt ad [d] Homeri natalem carmen ei dedicarem. Præclarè, inquam, facis, quòd illi studes gratiam institutionis referre. Hoc cùm instituissem, ait ille, huc veni, neque animaduerti me deambulationem ad meridiem vsque produxisse. Tum ego: Et mihi opus est deambulatione. Sed ille: Multò antè, inquit, oportuit me illum salutare. monstrabat autem manu Homerū.

Scitis

ἴστε δή που τὸν ἐν δεξιᾷ τοῦ τῶν Πτολεμαίων νεὼ, τὸν καθειμένον τὰς κόμας. προσερῶν τε οὖν αὐτὸν ἀφικόμην, ἔφη, καὶ προσευξόμενος, ἀφθόνων μεταδιδόναι τῶν ἐπῶν. εἰ γὰρ, ἔφην, ἐν εὐχαῖς τὰ πράγματα εἴη, πάλαι γάρ τοι καὶ αὐτὸς ἐνοχλεῖν μοι δοκῶ τὸν Δημοσθένην, ἐπικουρῆσαί τι πρὸς τὴν αὐτοῦ γενέθλιον. εἰ οὖν ἡμῖν ἐπαρκέσοι τὸ εὔχεσθαι, συμβουλοίμην ἄν τοι· λοινὸν γὰρ ἡμῖν τὸ Ἑρμαῖον. ἐγὼ μὲν, ἔφη, καὶ τῶν νύκτωρ τε καὶ τήμερον πεποιημένων, δοκῶ μοι τῆς εὐνοίας τὸν Ὅμηρον ἐπιγράψασθαι· θείως γάρ πως, καὶ μαντικῶς εἰς τὴν ποίησιν ἐξεβακχεύθην, κεινεῖς δ' αὐτός· ἐπίτηδεν γάρ τοι τουτὶ τὸ γραμματεῖον περιηγόμην, εἰ ἄρα τῶν σχολὴν ἄγοντι τῆς ἑταίρων περιτύχοιμι. δοκεῖς οὖν μοι ἐν καλῷ σὺ δ' σχολῆς εἶναι· μακάριος γὰρ εἰ, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ πέπονθας τὸ τοῦτον δόλιχον νενικηκότος, ὃς ἤδη

Scitis enim in templo Ptolemæi ad dexteram collocatum esse, prolixa coma insignem, inquit: ad hunc eundum mihi est, vt eum salutem, & orem vt mihi magnam versuum copiam largiatur. Ego contrà inquam: Si quid votis proficitur, & ego iam olim Demostheni obstrepo, vt mihi suppeditet orationem ad natalem eius ornandum. Si igitur satis erit vota facere, adiunge me tibi socium. nam commune, inquit, lucrum auferre cupimus. Ego, inquit, habeo poëma lucubratũ hac nocte & hodie, quod Homero propter beneuolentiam dedicaturus sum. Nam diuino quodam furore commotus ad poëticam rapior, vt iudicabit ipse. Gero enim mecum libellum in hoc paratum, vt ostendam sodalibus, cùm in aliquem ociosum incidero. O te felicem, inquam, qui videris mihi perinde facere, atq; aliqs qui postquam cursu vicit in stadio, redit abluto puluere, vt

ἤδη πεπαιμένῳ τῷ λόγῳ, καὶ τὸ λοιπὸν ἐθέλειν ψυχαγωγεῖσθαι, μυθολογᾶν πρὸς ἑαυτὸν παλαιὸν ἀνθρώπου διηγοῦ, ἐπιδόξει μεμνῆσθαι τῶν πάλαι ὄντων. ὁ δ', ἀπ' ἐπὶ τῆς βαλβίδος ἐκ ἂν ἐμυθολόγει, ἔφη. καὶ σὺ μέν μοι δοκεῖς, νεανικῶς τὸν δόλιχον τῶν ἵππων, ἐυτρεφῆ ἀνδρὶ μέλλα δὲ καταφρονοῦντι τῆς ἐπὶ τῇ τύχῃ. καὶ ὃς γελάσας, ὡς δή τι ἐπόρων, εἶπεν, ἐργασόμενος; ἴσως γέ, ἔφω, ὁ Δημοσθένης ἐλάττων ἐστὶν, ἢ καθ' Ὅμηρον ἔναι τοῖς λόγοις καταφαίνεσθαι. καὶ σὺ μὲν μέγα φρονεῖς, Ὁμήρου ἐπανύσας, ἐμοὶ δὲ ὁ Δημοσθένης σμικρὸν, καὶ τὸ μηδὲν συκοφαντῆς, ἔφη. σχασιάσαιμι δ' ἂν ἔγωγε τοῖν ἥρωοιν, εἰ καὶ πλέων ἐμοὶ τῷ ζυγάμῳ πρὸς Ὁμήρου τιτάχθαι. νῦν, ἔφην ἐγὼ δ' ἂν ἐμοὶ δοκοίης πρὸς τὸν Δημοσθένους ἀπ' ἐπὶ γε μὴ ταύτῃ τὸν λόγον ἀτιμάζεις καὶ τῷ ὑπόνοιαν, ἁπλοῦν ὡς τῷ ποιητικῷ ἔρχον ἐγὼ μόνον, τὸν ῥητορικὸν

oblectet se spectando: & cum luctatore iocatur, exspectante vt iam in certamen vocetur. Cui respondet ille: At paulò antè cùm è à meta procurrendum esset, non erat ocium adiocandum. Sic tu velut in cursu poëtico victor, facis me ludos ac delicias, metuentem stadij fortunam. Scilicet, ait ille ridens, quasi rem difficilem susceperis. Fortasis, inquam, Demosthenes videtur tibi indignus, qui ad Homerum conferatur, & videri vis in argumento graui ac difficili posuisse operam, cùm Homerum laudásti: me verò existimas leue argumentum de Demosthene sumpsisse. Cauillaris, inquit ille. nam ego nolim heroas illos inter se committere, tametsi magis faueo Homero. Benè, inquam: ánnon putas me Demosthenem magis fauere? Sed quoniam non recusas hac de re mecum poëticam admirari, solu-

colloqui, apparet te solam

tam

κοὺς λόγους καταφρονεῖς ἀτεχνῶς, οἷον ἱππεὺς παρὰ πεζοὺς ἐλαύνων. μὴ μανείην, ἔφη, ταῦτά γε, ἢ ἂν εἰ πολλῆς δεῖ τῆς μανίας ἐπὶ τὰς ποιητικὰς ἰοῦσι θύρας. δεῖ γάρ τοι καὶ τοῖς καταλογάδην, ἔφην, ἐνθέου τινὸς ἐπιπνοίας, εἰ μέλλουσι μὴ ταπεινοὶ φανεῖσθαι, καὶ φαύλης φροντίδος. οἶδά τοι, ἔφη, ὦ ἑταῖρε, καὶ χαίρω πολλάκις, ἄλλων τε δὴ λογοποιῶν, [i] καὶ τὰ Δημοσθένους ἐγγὺς τῶν Ὁμήρου τιθείς. οἷον λέγω τὴν σφοδρότητα καὶ πικρίαν, καὶ τὴν ἐνθουσιασμὸν, καὶ τὸ μὴ οἰνοβαρὲς πρὸς τὰς Φιλίππου μέθας καὶ κορδακισμοὺς, καὶ τὴν ἀσέλγειαν τὸ δ' Εἷς οἰωνὸς ἄριστος, πρὸς τὸ, δεῖ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τὰς ἀγαθὰς ὑποθεμένους ἐλπίδας. καὶ τὸ, Ἧκε μέγ' οἰμώξειε γέρων ἱππηλάτα Πηλεύς, πρὸς τὸ, Πηλίκον ποτὲ στενάξαιεν ἂν οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι, οἱ ὑπὲρ δόξης καὶ ἐλευθερίας τελευτήσαντες παρα-

tam orationem prorsus contemnere, sicut eques peditem præteruectus aspernatur. Tū ille, Dij prohibeant ne sic insaniam, tametsi [f] non leui furore opus est ijs, qui ad poëticas fores accedunt Verùm & oratoribus, inquam, opus est afflatu quodā diuino ad efficiendam orationem non humilem aut frigidam Nec hoc, inquit, ignoro, ac sæpè me comparatio cùm aliorum oratorum, tū [g] Demosthenis cum Homero, delectat, cùm similem video vim, acerbitatem & impetum. Vt Homerus Agamemnonem appellat violentum: ita Demosthenes in Philippi ebrietatem, saltationes, petulantiam inuehitur. Et quale illud est [h] apud poëtā, Vnuū auguriū optimū est pugnare pro patria: tale illud est apud Demosthenē: Oportet bonos viros bona cū spe suscipere defensionem Reipub. Et illud:

Forsitan ipse senex deploret talia Peleus, simile est huic sententiæ: Quàm grauiter ingemiscerent illi fortes viri, qui propter gloriam & patriæ libertatem in acie perierunt.

παραβάλλω δὲ καὶ τὴν ῥέοντα Πύθωνα πρὸς τὰς Ὀδυσσέως νιφάδας τῶν λόγων· καὶ τὸ,

εἰ μὲν μέλλοιμεν ἀγύρω τ' ἀθανάτω τε ἔσεσθαι,

πρὸς τὸ, πέρας μὲν γὰρ ἅπασιν ἀνθρώποις τοῦ βίου θάνατος κἂν ἐν οἰκίσκῳ τὶς αὐτὴν καθείρξας τηρῇ. καὶ μυείαι γεγόνασιν αὖθις αὐτοῖς ἐπὶ ταυτὴν τὴν διανοίας ἐπιδρομαί. ἥδομαι δὲ καὶ πάθη καὶ διαθέσεις, καὶ τροπὰς λέξεως καταμανθάνων, καὶ τὰς ἀφαιρούσας τὴν κόρον μεταβολὰς, καὶ τὴν ἐκ τῶν παρατροπῶν ἐπανόδους, καὶ τὰς τῶν παραβολῶν σὺν τῷ καιρῷ γλαφυρότητας, καὶ τὸ τοῦ τρόπου μισοβάρβαρον πανταχοῦ. καί μοι πολλάκις ἔδοξεν (οὐ γὰρ ἂν τἀληθὲς ἀπεκρυψαίμην) οὐπρεπέστερον μὲν ῥαθυμίας Ἀττικῆς καθάπτεσθαι Δημοσθένης, ὁ τὴν παῤῥησίαν, ὥς φασιν, ἀνειμένος, τοῦ τοὺς Ἀχαιοὺς Ἀχαΐδας προσειπόντος. διαρκεστέρω δὲ τότω πνεύματος τὰς Ἑλληνικὰς ἀπεπληροῦν τραγῳδίας, τοῦ μεταξὺ τῆς ἀκμαιοτάτης μάχης διαλό-

Confero & magna vi fluentem [i] Pythonis orationem ad hybernas niues, quarum similis oratio Vlyssis esse scribitur, & illud:

[k] Ni foret hæc hominum natura obnoxia morti,

simile est huic loco: Omnes homines naturâ morti obnoxij sunt, etiam si quispiam conetur se inclusum in caueam seruare. Deniq; infinitæ sunt similes vtriusque sententiæ. Delectant autem me & affectus tum vehementiores, tum leniores, & orationis varietates, & metaphoræ tædium læuantes, & tempestiui ex digressionibus reditus, & concinnæ collationes, denique totius vrbanitas orationis. Et mihi sæpè visum est (neque enim dissimulanda est veritas) plus esse [l] grauitatis in Demosthene, castigante segnitiem suorum ciuium magna libertate, quàm in Homero. cùm Achiuos Achaidas appellat. Et Græcorum tragœdias grandiore sono repræsentat, quàm Homerus, qui fingit colloquia

διαλόγους ἀναπλάττοντος, καὶ μύθοις τὴν φορὰν σκεδαννύντος. πολλάκις δὲ μετὰ τοῦ Δημοσθένους καὶ μέτρα κώλων, καὶ ῥυθμοὶ καὶ βάσεις οὐκ ἔξω τῆς ποιητικῆς ἡδονῆς ἐμβιβάζουσιν, ὥσπερ οὐδ' Ὅμηρος ἐλλιπὴς ἀντιθέσεων καὶ παρισώσεων, καὶ σχημάτων τραχύτητος καὶ καθαρότητος. ἀλλ' ἔοικε φύσει πῶς ὑπάρχειν ταῖς διανάμεσι τὰς ἀρετὰς ἐπιπεπλέχθαι. πόθεν γὰρ δὴ περιφρονοίην ἂν τὴν σὴν Καλλιόπην, ταύτην δὲ γιγνώσκων; ἀλλ' οὐδὲν ἧττον τοὐμὸν ἀγώνισμα τῶν εἰς Ὅμηρον ἐγκωμίων διπλάσιον ἔργον. καὶ τοὺς σοὺς Δημοσθένην ἐπαίνους τίθημι, οὐ τοῖς μέτροις, ἀλλὰ τῇ ὑποθέσει φημί, τῶν τοὐμὸν μὴ οὐκ ἔχειν ἑδραίαν τινὰ κρηπῖδα ἐποβαλέσθαι τῶν ἐπαίνων, πλήν γε τῶν ποιητικῆς αὐτῆς· τὰ δ' ἄλλα, τὰ μὲν ἀσαφῆ, πατρὶς καὶ γένος καὶ χρόνος. εἰ γοῦν τι σαφὲς αὐτῶν ἦν, οὐκ ἦν ἂν ἀμφίλεκτος ἀνθρώποις ἔρις, πατρίδα μὲν διδόντων αὐτῶν Ἰωνικὴν Κολοφῶνα, καὶ Κύμην, καὶ Χίον, καὶ Σμύρναν, καὶ Θή-

colloquia in medijs pugnis, & certamina iacta lapidis dirimit. Sæpe etiam apud Demosthenem membra suos habent numeros ac mensuras, quales sunt in poëtica: sicut neque desunt in Homero antitheses, comparia, figuræ asperiores aut candidiores. Nam ingenia videntur suâ sponte similes virtutes etiam in dissimilib. studijs gignere. Quare igitur tuam Calliopen aspernarer? Quamuis autem hanc valde admirer, tamen mea causa duplo plus habet negocij, quàm Demosthenis encomium: non ob illam causam, quia mihi carmen scribendũ est, sed etiam propter argumentũ, nullam habeo materiam satis splendidã ad inchoandas laudes, præter ipsam poëticã: [m] cætera sunt ignota, patria, genus, ætas. nam si hæc nota essent, nullæ extitissẽt inde dissensiones. Alij patriam ei assignant vrbem Ionicam Colophona, alij Cumam, alij Chium, [n] nonnulli Smvrnã,

ἢ Θήβας τὰς Αἰγυπτίας, ἢ μυρίας ἄλλας. πατέρα δὲ Μαίονα τὸν Λυδὸν, ἢ ποταμὸν, καὶ μητέρα Μελανώπην φασὶν, ἢ νύμφην τῶν δρυάδων, ἀνθρωπίνου γένους ἀπρείᾳ, χρόνον δὲ τὸν ἡρωικὸν ἢ τὸν Ιωνικόν. καὶ μήδ' ὅπως πρὸς τὸν Ησίοδον εἶχεν ἡλικίας σαφῶς εἰδέναι, ὅπου γε καὶ τοὔνομα πρὸ τοῦ γνωρίμου τὸν Μελησιγενῆ προκείνουσι. τύχην δὲ πενίας, ἢ πάθος ὀμμάτων, ἀλλὰ μὴ βέλτιον εἴη καὶ ταῦτα ἑᾷν ἐν ἀσαφεῖ κείμενα. περὶ σεινὸν δή μοι κομιδοῦ τὸ ἐγνώμιον. ποίησιν ἄπρακτον ἐπαινέσαι, καὶ σοφίαν ἐκ τῶν ἐπῶν εἰκαζομένην συλλέγειν. τὸ δὲ σὸν, ἔφη, κατὰ χειρὸς, ἐπίδρομόν τε καὶ λεῖον, ἐφ' ὡρισμένοις τε καὶ γνωρίμοις, μόνον ὀνομάτων, οἷον ὄψον ἕτοιμον, ἡδυσμάτων παρὰ σοῦ δεόμενον. τί γὰρ οὐ μέγα καὶ λαμπρὸν ἡ τύχη τῶν Δημοσθένει προσοῦψε; τίδ' οὐ γνώριμον; οὐκ

quidam Thebas Aegytias, & innumeras alias. Patrem Mæonem Lydum, [o] aut fluuium: matrem Melanopen, aut aliquã nympham. siquidẽ humanũ genus ignoratur. Alij existimant eum temporibus heroicis fuisse, alij Ionicis: nec satis constat vtrum Hesiodus sit antiquior. Quidam etiam contendunt, prius ei nomen [p] Melesigenæ fuisse, quàm hoc quod nunc in vsu est Homeri. Nec de fortuna eius aliquid constat, de paupertate, de cæcitate: vt satius esset fortasse omittere ista, cùm sint ignota. Valde igitur angusta erit encomij materia, si nullæ res gestæ, & carmen tantùm laudandum erit, & sapientia ex versibus æstimanda. Tibi verò amplissima materia ad manum & in promptu est dicenti de rebus certis & celebratissimis: tantùm verbis opus est, tanquam condimmento ad obsonium parato. Quid enim non magnum & splendidum fortuna Demostheni concessit?

Quid

ρὸν Ἀθῆναι μὴ αὐτῶν πατρίδα καὶ λιπαρὰν καὶ εὐδαίμονα, καὶ τὸ Ἑλλάδος ἕρεισμα; καὶ τοι λαβόμενον ἂν ἐγὼ τῶν Ἀθηνῶν, ἐπὶ τῆς ποιητικῆς ἐξουσίας ἐπῆσσον ἂν ἔρωτας θεῶν, καὶ κρίσεις, καὶ κατοικήσεις καὶ ὥρας, καὶ πλοῦ Ἐλευσῖνα. νόμων δὲ καὶ δικαστηρίων καὶ πανηγύρεων, καὶ Παραλίων, καὶ ἀστικῶν καὶ προπαίων θαλαττίων τε καὶ χερσαίων ἐπῆσκημένων, οὐδὲ ἂν εἷς ἐπ' ἴσης ἀξίως ἐφικέσθαι δύναιτο τῷ λόγῳ, φησίν, ὁ Δημοσθένης. ἀφθονία μὲν οὖν ἄρμοι πεπλῆσθαι πάντως. τόδ' ἐγκώμιον δὴ ἂν ἀπαρτᾶν ἐνομιζόμην, ἐν νόμῳ τοῖς ἐπαίνοις ὂν, ἐκ τῶν παλαίσμων ἐπικοσμεῖν τὸν ἐπαινούμενον. Ἰσοκράτης δὲ, παρεμπόρευμα, τὸν Ἑλένης φέρων, ἐνέθηκε τῇ Θησέα, τὸ μὲν δὴ ποιητικὸν φῦλον ἐνθύμιον· σοὶ δ' ἴσως οὐ λάθοι, τὸ δὲ παροιμίας σκῶμμα ἐπὶ τῇ ἀσυμμετρίᾳ ἐπάγαγε δή, μή σοι μεῖζον πρὸς ποιητὴν τὸ πίνραμμα τοῦ θυλάκου. παρεῖτο δὴ τὰς Ἀθήνας, ἐκλέξεται δὲ λόγον πατρὸς πρύτανις, χρυσέα

Quid non celebratissimum? Nonne patria Athenæ opulentæ & nobiles, & Græciæ propugnaculum? Quòd si mihi Athenæ contigissent, poëtica consuetudine recitarem amores deorũ, iudicia, commigrationes, dona, Eleusinem. Porrò de legibus, iudicijs, cõcionibus, Piræeo, coloniis, trophæis terra marique partis, ne Demosthenes quidem ipse pro dignitate dixerit. Ex his magna mihi copia suppeteret. Idq; encomium non existimarem prætermittendum esse, cùm in præceptis laudationum hoc contineatur, vt laudes ex patriæ ornamentis cumulẽtur. Isocraates Helenæ præconio inseruit Theseum. Poëtis verò cõcessa est maxima libertas. Sed tu fortasis irrideri te metuis, si initium orationis iusto grandius sit: & vereris ne quis iuxta prouerbium dicat, Epigramma maius esse calatho. Itaq; etiamsi omittam Athenas, occurret patre pfectus classis, aureum,

χρυσέα κρηπὶς κατὰ Πίνδαρον. οὐ γὰρ τῶν Αθήνησι λαμπρότερον τιμήματος τριηραρχικοῦ. εἰ δὲ τοῦ Δημοσθένους ἔτι κομιδῇ παιδὸς ὄντος, ἐτελεύτα, τὴν ὀρφανίαν οὐ συμφορὰν ἡπολήπτεον, ἀλλὰ δόξης ἐπόθεσιν, τὸ τῆς φύσεως γενναῖον ἀπεκαλυπτούσης. Ὁμήρου μὲν οὖν οὔτε πάδευσιν, οὔτ' ἄσκησιν μνήμη καθ' ἱστορίαν παρειλήφαμεν, ἀλλ' εὐθὺς ἀνάγκη τῶν ἐπαίνων ἅπτεσθαι τῶν ὑπ' αὐτοῦ δεδημιουργημένων, ὕλην ἐκ τροφῆς καὶ μελέτης καὶ διδασκαλίας οὐκ ἔχοντα, μήδ' οὖν ἐπὶ τὴν Ησιόδου δάφνην καταφυγόντα, τὴν ῥαθύμως καὶ τοῖς ποιμέσι τῶν ἐπῶν ἐπιπνέουσαν. σοὶ δὲ ἐνταῦθα δή που, πολὺς μὲν ὁ Καλλίστρατος, λαμπρὸς δ' ὁ κατάλογος, Αλκιδάμας, Ισοκράτης, Ισαῖος, Βυβουλίδης. μυρίων μὲν ἐφελκομένων Αθήνησι τῶν ἡδονῶν καὶ τοὺς πατρονομίας ἀνάγκαις ἐποκειμένους, ταχείας δ' οὔσης τοῖς μειρακίοις τῆς ἡλικίας εἰς τὰς τέρψεις ἀπολισθάνειν, παρὸν δ' αὐτοῦ κατ' ἐξουσίαν κωμᾶν, ἐκ

aureum, vt Pindarus ait, fundamentum. Nulla enim Athenis maior dignitas est, quàm præfectura classis. Quòd verò extinctus est Demosthene adhuc puero, non est calamitas iudicanda, sed gloriæ occasio, retegens generosam indolem. Iam Homeri institutionem & studia nusquam legimus, sed statim oportet nos attingere poëmata eius, cùm de educatione deq; studijs eius nullæ extent historiæ. Neq; licet fingere eum à Musis accepisse poëticam, sicut de Hesiodi Lauro ferunt, quæ ociosis pastoribus poëticam inspirabat. Tu verò Callistratũ habes, & longum & magnificum catalogum, Alcidamãtem, Isocratem, Isæum, Eubulidem. Et cùm innumeræ illecebræ Athenis ad se inuitent etiã illos qui sunt in custodia patrum, cumq; adolescentia per se procliuis sit ad voluptatem, ac Demostheni liceret propter tuorum negligentiam voluptates sequi, tamen

ἐκ τῆς τῶν ἐπιτρόπων ὀλιγωρίας, ὁ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς κατεῖχε πόθος, ὃς αὐτὸν ἦγεν οὐκ ἐπὶ τὰς Φρύνης, ἀλλ' ἐπὶ τὰς Ἀριστοτέλους καὶ Θεοφράστου, καὶ Ξενοκράτους καὶ Πλάτωνος θύρας. κἀνταῦθα, ὦ βέλτιστε, φιλοσοφοίης τῶν λόγῳ, διττὰς ἐπ' ἀνθρώποις ἐρώτων ἀγωγὰς, τὴν μὲν θαλαττίου τινὸς ἔρωτος, παράφορόν τε καὶ ἀγρίαν, καὶ κυμαίνουσαν ἐν ψυχῇ, Ἀφροδίτης πανδήμου κλύδωνα, φλέγμαι νούσαις νέων ὁρμαῖς, αὐτόχρημα θαλάττιον, τὴν δ' οὐρανίου χρυσῆς τινὸς σειρᾶς ἕλξιν, οὐ πυρὶ καὶ τόξοις ἐντιθεῖσαν δυσαλθεῖς νόσους τραυμάτων, ἀλλ' ἐπὶ τὴν αὐτοῦ τοῦ κάλλους ἄχραντόν τε καὶ καθαρὰν ἰδέαν ἐξορμῶσαν, μανίᾳ σώφρονι τῶν ψυχῶν, ὅσαι Ζηνὸς ἐγγὺς, καὶ θεῶν ἀγχίσποροι, φησὶν, ὁ τραγικός. ἔρωτι δὴ πάντα πόριμα, κουρὰ, σπήλαιον, κάτοπτρον, ξίφος, γλῶτταν διαρθρῶσαι, μετελθεῖν ὀψὲ τῆς ἡλικίας ἐπόκρισιν, μνήμην ἀκριβῶσαι, θορύβου καταφρονῆσαι, συνάψαι νύκτας ἐπιπόνοις ἡμέρας.

tamen continuit eum amor virtutis ac doctrinæ, & duxit non ad Phrynæ ianuam, sed Aristotelis, Theophrasti, Xenocratis, Platonis. Hîc poteris philosophari, duplicem amorē esse in animis humanis: alterum mari ortum, varium, ferocem scilicet, venereos fluctus in animo, qui mouentur ex æstuantibus cupiditatibus iuuenū, naturam planè marinam. alter amor est aurea catena cœlo demissa. Hic non habet faces aut tela, quæ faciāt lethalia vulnera, sed bonum furorem immittit mentibus, quæ sunt cognatæ dijs, incitantem ad natiuā & incorruptā pulchritudinis formā comprehendēdam. Omnia hæc amori facilia fuerunt, tonsuræ, latebræ subterraneæ specuū, corrigere linguæ vitia, actionem in ætate virili discere, exercere memoriam, assuefacere animum ad contemnendos populi fremitus, continuare studia per diem & noctem.

ἐξ ὧν

ἐξ ὧν τις οὐκ οἶδεν, ὁποῖος ὁ Δημοσθένης, ἔφη, σοὶ τὴν ῥητορικὴν ἐγένετο, ταῖς μὲν ἐννοίαις καὶ τοῖς ὀνόμασι καταπυκνῶν τὸν λόγον, ταῖς διαθέσεσιν ἐξακριβῶν τὰς πιθανότητας; λαμπρὸς μὲν τῷ μεγέθει, σφοδρὸς δὲ τῷ πνεύματι, σωφρονέστατος δὲ τὴν τῶν ὀνομάτων ἐγκράτειαν, ποικιλώτατος δ' ἐναλλαγαῖς σχημάτων. μόνος γέ τοι τῶν ῥητόρων, ὡς ὁ Λεωσθένης ἐτόλμησεν εἰπεῖν, ἔμψυχον, οὐ σφυρήλατον παρεῖχε τὸν λόγον. οὐ γὰρ ὡς τὸν Αἰσχύλον ὁ Καλλισθένης ἔφη πολέγων τὰς τραγῳδίας ἐν οἴνῳ γράφειν, ἐξορμῶντα καὶ ἀναθρμαίνοντα τὴν ψυχὴν, οὐχ οὕτως ὁ Δημοσθένης συνετίθει πρὸς μέθην τοὺς λόγους, ἀλλ' ὕδωρ πίνων, ᾗ καὶ τὴν Δημάδην παῖξαί φασιν εἰς ταύτην αὐτοῦ τὴν ὑδροποσίαν, ὡς οἱ μὲν ἄλλοι πρὸς ὕδωρ λέγοιεν, τὸν Δημοσθένην δὲ πρὸς ὕδωρ γράφειν. Πυθέᾳ δὲ ὁ κρότος τῶν Δημοσθενικῶν λόγων ἀπόζειν ἐφαίνετο τοῦ νυκτερινοῦ λύχνου. καὶ τοῦτ' μὲν, ἔφη, σοὶ τὸ χωρίον τοῦ λόγου,

Vnde quis nescit qualis extiterit orator Demosthenes? quomodo orationem verbis & sententijs ornauerit, argumentis adsperserit affectus, quantus in copia splendor sit, quanta vis & impetus, quanta verecundia & parsimonia sit in verbis & sententijs, quanta varietas figurarum? Itaque Leosthenes inquit, solum illum ex omni Oratorum numero viuam orationem habuisse, non fabricatam malleo. Non enim componebat orationes ebrius, vt Callisthenes [s] *Aeschylum ait tragædias inter pocula scripsisse, cum vino incaluisset. At Demosthenes scribens aliquid,* [t] *aquam bibebat. Et extat hac de re Demadis iocus, qui dixit alios ad aquam dicere, Demosthenem verò etiam scribere ad aquam. Et Pytheas inquit, orationem Demosthenis lucernam olere. Hunc campum habes, ait ille, de Demosthene dicendi:*

κοινὸν

κοινὸν πρὸς τὴν ἐμὴν ὑπόθεσιν. οὐ γὰρ τοι μείνων ὁ περὶ τὴν Ομήρου ποίησιν ὑπῆρχε κἀμοὶ λόγος. ἀλλ' εἰ μετείοις ἐπὶ τὰς φιλανθρωπίας, καὶ τὴν ἐν τοῖς χρήμασι φιλοτιμίαν, καὶ τῆς πολιτείας τὴν ὅλην λαμπρότητα. καὶ ὁ μὲν ᾔει συνείρων, ὡς τὰ λοιπὰ πεσθήσων· ἐγὼ δὲ γελάσας, ἦπου γε, ἔφην, δανοῇ καταχεῖν μου τῶν ὤτων, ὥσπερ βαλανεὺς, καταντλήσας τὸν λοιπὸν λόγον; νὴ Δία γε, εἶπε, δημοθοινίας τε καὶ χορηγίας ἐθελουσίους, καὶ τριηραρχίας, καὶ τεῖχος καὶ τάφρον, καὶ λύσεις αἰχμαλώτων, καὶ παρθένων ἐκδόσεις, ἀρίστην πολιτείαν· καὶ πρέσβεις καὶ νομοθεσίας, καὶ μέγεθος πολιτευμάτων ἐμπεσὸν, γελᾷν ἔπεισί μοι τοῦ τὰς ὀφρῦς συνάγοντος, καὶ δεδιότος μὴ λόγοι τῶν Δημοσθένους ἀντὸν ἔργων ἐπιλίποιεν. ἴσως γὰρ, ἔφην, ὦ γαθὲ νομίζεις, ἐμὲ δὴ μόνον τῶν ἐν ῥητορικῇ βεβιωκότων, μὴ διατεθρυλλῆσθαι τὰ ὦτα

qui cõueniet etiam ad meum argumentum, cùm erit de poëtica Homeri dicendum. Sed postea transibis ad benefacta, & liberalitatem & dignitatem quam in Republica assecutus est. Hic cùm iret, connecteretque reliqua, plura dicturum ego interpellaui, ac ridens inqnam: Haurísne modò tanquam balneator, vt reliqua oratione perfundas mihi aures? Etiam, inquit ille, congiaria, ludos ex proprijs facultatibus vltrò factos, instructas naues, murum, fossam, redemptos captiuos, virgines dotatas, consilia optima in Republica, legationes, leges. Cumque incidisset in magnitudinem rerum gestarum, cœpi ridere hominem supercilia contrahentem, & timentem ne deficeret eum oratio de rebus gestis Demosthenis.

Ac, Fortasse me, inquam, putas vnum ex omnibus qui eloquentiæ dederunt operam, nihil audisse de rebus

ὥτα τῶν Δημοσθένους πρά-
ξεσιν. ἄγε, ἔφην· περὶ τοῦ
λόγου ἐπικουρίας τινὸς, ὡς
σὺ φῂς, δεόμεθα. πολὺ δ' ἂ
μή σε τοὐναντίον κατέχει
πάθος, οἷον αὐγῆς περι-
λαμπούσης, οὐκ ἔχοις πρὸς
λαμπρὰν τὴν Δημοσθένους
δόξαν τὴν ὄψιν ἀπερεῖσαι.
καὶ γὰρ αὐτός τι τοιοῦτον
ἐφ' Ομήρῳ κατὰ τὰς ἀρχὰς
πέπονθα. κατέβαλον γοιῶ
μικροῦ δεῖν, ὡς οὐκ ἀντι-
βλέπειον ὄν μοι πρὸς τὴν
ὑπόθεσιν. εἶτ' ἐγὼ μὲν,
οὐκ οἶδ' ὅπως, ἀνεύρηκα.
δοκῶ μοι κατὰ σμικρὸν
προσθιζόμενος, ἀντίον ὁ-
ρᾶν, καὶ μηδ' ἀποτρέπειν,
ὥσπερ ἡλίου τὰς ὄψεις, νό-
θος τοῦ τῶν Ομηριδῶν γέ-
νους ὀνόμασθαι. σοὶ δὲ μὴ
φαίνεται καὶ τοῦτο, ἔφη, πο-
λὺ ῥᾷον, ἢ κατ' ἐμὲ εἶναι.
τῆς μὲν γὰρ Ομήρου δόξης,
οἷον ὑπὸ μιᾶς ὁρμώσης
τῆς ποιητικῆς δυνάμεως, ἀ-
θρόως ἐξ ἀνάγκης ὧν ἀπά-
σης λαβέσθαι, σὺ δὲ ἃ μὲν
ὑπὲρ τὸν Δημοσθένην ὅλον
ἐφάπαξ τῇ γνώμῃ πάσειε,

bus gestis Demosthenis? Imò, ait ille, opus est nobis mutuo auxilio in scribendo, quemadmodum paulò antè dicebas. Verùm nisi fortasse aliter affectus es, existimo tibi perstringi oculos fulgore Demosthenicæ gloriæ, nec posse te tam claram lucem inspicere. Mihi quidem accidit hoc initiò in Homero. Penè igitur abieceram argumentum, quia non potui intueri: postea nescio quo modo recepi in manus, & paulatim assuefeci oculos, ne formidarent aspectum, néve quisquam me accusare posset cæcutientem in sole, notham gentis Homericæ. Quanquam tua causa facilior est, quàm mea. Nam cùm in Homero nihil præter poëticam laudare possimus, tota illa laus simul in animo concipienda est. Tibi verò, cùm totũ Demosthenem consideras, ingens copia se offert, vt dubites hûcne

καὶ μάλα ἂν ἀπορήσῃς περὶ τὸν

ρὶ τὸν λόγον ἄττων, οὐκ ἔχων ὅτου πρώτου τὴν γνώμην λάβοις. καθάπερ οἱ λίχνοι πάσχουσι περὶ τὰς Συρακουσίους τραπέζας, ἢ οἱ φιλήκοοι καὶ φιλοθεάμονες, εἰς μυρίας ἀκουσμάτων καὶ θεαμάτων ἡδονὰς ἐμπεσόντες. οὐκ ἔχουσι γὰρ, ἐφ' ἣν ἔλθωσιν, ἀεὶ τὴν ἐπιθυμίαν μετατιθέντες. οἶμαι δὲ καὶ σὲ μεταπηδᾶν, οὐκ ἔχοντα, ἐφ' ὅ,τι σταίης, ἐν κύκλῳ σε περιελκόντων, φύσεως μεγαλοπρεποῦς, ὁρμῆς διαπύρου βίου σώφρονος, λόγου δεινότητος, τῆς ἐν ταῖς πράξεσιν ἀνδρίας, λημμάτων πολλῶν καὶ μεγάλων, ὑπεροψίας, δικαιοσύνης, φιλανθρωπίας, πίστεως, φρονήματος συνέσεως, ἑκάστου τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων πολιτευμάτων. ἴσως οὖν ὁρῶν ἔνθεν μὲν ψηφίσματα, πρέσβεις, δημηγορίας, νόμους, ἐκεῖθεν ἀπρόπολους, Εὔβοιαν, Μέγαρα, τὴν Βοιωτίαν, Χῖον, Ῥόδον, τὸν Ἑλλήσποντον, Βυζάντιον, οὐκ ἔχεις ὅποι τὴν γνώμην ἀποκλίνης, συμπε-

húcne an illuc te vertas: nec possis statuere quid primum sumere velis, sicuti delicati in [u] *Syracusanis mensis, aut auidi spectatores & auditores, cùm varia spectacula & carmina offeruntur, dubitant quò potissimùm applicent animum. Itaque opinor te ex alio in aliud desilire, nec posse in vna re commorari, cùm te subinde alia ad se rapiant, videlicet natura liberalis, ingenium ardens, temperantia, eloquentia, magnitudo animi in rebus gerendis, multa & præclara facinora, fortunæ despicientia, iustitia, humanitas, fides, audacia, prudentia, singulæ actiones in Republica. Fortasse hinc intuens decreta, legationes, conciones, leges: inde classes, Eubœam, Megara, Bœotiam, Chium, Rhodum, Hellespontum, Byzantium, dubitabis quò te potissimùm vertas in tanta co-*

 ειρε-

ειφερόμενος τοῖς πλεονεκτήμασιν. ὥσπερ οὐκ ὁ Πίνδαρος, ἐπὶ πολλὰ τῶν νῷ τραπόμενος, οὕτω πως ἠπόρηκεν, Ισμηνὸν, ἢ χρυσηλάκατον Μελίαν, ἢ Κάδμον, ἢ Σπαρτῶν ἱερὸν γένος, ἢ τὰν κυανάμπυκα Θήβαν, ἢ τὸ πάντολμον σθένος Ηρακλέος, ἢ τὰν Διονύσου πουλυγαθέα τιμὰν, ἢ γάμον λευκωλένου Αρμονίας ὑμνήσομεν; οὑτωσὶ δὲ καὶ σύ γε ταὐτὸν ἔοικας ἀπορεῖν, λόγον ἢ βίον, ἢ ῥητορικὴν ἢ φιλοσοφίαν, ἢ δημαγωγίαν, ἢ τὸν θάνατον τἀνδρὸς ὑμνηθέον. ἔστι δ' οὐδὲν ἔργον ἐκφυγεῖν, ἔφη, τὴν πλάνην, ἀλλ' ἑνὸς ὅτου δὴ λαβόμενος, ἢ τῆς ῥητορικῆς καθ' αὐτὴν, εἰς ταύτην κατάθου τοῦτον τὸν λόγον. ἱκανή γ' ἄν σοι οὐδὲ ἡ Περικλέους. ἐκείνου μέν γε τὰς ἀστραπὰς καὶ βροντὰς, καὶ πειθοῦς τι κέντρον δόξῃ παραλαβόντες, ἀλλ'

ta copia, cùm in vnaquaque re emineat peculiare quiddam laude dignum. Vt igitur Pindarus alicubi dubitat, multa videns sibi proposita esse, cùm inquit:

Num mea Ismenum, Meliámve nympham,
Seu magis Cadmum, genus aut virorum
Dentibus sæui genitum Draconis
Carmina dicent?
Seu canam Thebas, celebrésve pugnas
Herculis? seu Bacche tuos honores?
Seu prius nunc Harmoniæ puellæ
Dicam hymenæos?

Idem tibi accidet, vt dubites vtrum orationes, an res gestas, aut eloquentiam, aut doctrinam, aut autoritatem aut mortem viri sumas laudandam. Verùm non erraueris, quicquid sumes. Si solam eloquentiam elegeris, argumentum copiosum habebis. Hic satis erit eum × cum Pericle conferre. nam illius fulgura, tonitrua, & aculeos relictos in animis audientium, fama

ἀπ' αὐτῶν γε οὐχ ὁρῶμεν, δῆλον ὡς ὑπὲρ τῶν φαντασίαν οὐδεμίαν ἔμμονον ἐχόντων, οὐδ' οἵας ἐξαρκέσαι πρὸς τὸν τοῦ χρόνου βάσανον καὶ πείσιν. τὰ δὲ τοῦ Δημοσθένους, ἀλλὰ σοὶ καταλελείφθω λέγειν, εἰ τάυτη πρόκειται. πρός γε μὲν τὰς τῆς ψυχῆς ἀρετὰς, καὶ τὰς πολιτείας αὐτοῦ παραμίνηκαλῶ ἀποτίμησθαι τὸν ἀκριβῆ· εἰ δὲ βουλοίο λαφυκῶς, δύο καὶ σώματος ἐλόμενον, ἔχειν ἀποχρῶσαν λόγων ὑποβολήν· πολλὴ γὰρ ἐν ἅπασιν ἐλλαμπρότης. εἰ δ' οὐκ ἐκ τοῦ παντὸς, ἀπ' ἐκ μέρους ἐπαινεσόμεθα· νόμος μὲν γὰρ Ὁμηρικὸς, ἥρωων ἐπαίνους ἐκ μερῶν ἁρπάζεσθαι, ποδῶν ἢ κεφαλῆς ἢ κόμης, ἤδη δὲ καὶ κτημάτων φορημάτων ἢ ἀσπίδων. μεμπτὸν δὲ ἐλλὶ τοῖς θεοῖς ἐκείνοις, ὑμνεῖσθαι πρὸς τῶν ποιητῶν, ἐξ ὧν λακάτης ἢ τόξων, ἢ τῆς αἰγίδος, μᾶλλον γε δὲ μέρους σώματος, ἢ τῆς ψυχῆς, τῶν ὑπερ-

fama tantùm accepimus, sed nulle extant eius orationes. Quare constat, eas præter actionem, nullam habuisse solidam aut durabilem laudem, quæ promereretur admirationem apud posteros. At Demosthenis scripta extant. sed hoc relinquam tibi dicendum, si hoc argumentum tractaueris. Si conuerteris te ad mores eius, & ad res gestas, poteris excerpere vnum locum, aut ad summum duos. hi tibi amplissimam materiam suppeditabunt. res enim sunt splendidissimæ. Quòd si non vis totum argumentum pertractare, sumes partem aliquam, Homeri exemplo, qui heroas ex partibus laudat, prædicat pedes, aut caput, aut comam, aut vestes, aut clypeum. Et ne dij quidem huiusmodi laudes aspernantur, sumptas à telis, arcu, clypeo, nedum ab aliqua corporis aut animæ parte. Beneficia

ἐνεργεσιῶν δὲ οὐδὲ δυνατὸν ἐφάπαξ ἐλθεῖν. οὔκουν οὐδ' ὁ Δημοσθένης ἀντιάσεται, καθ' ἓν τῶν αὐτοῦ καλῶν ἐπαινούμενος, ἐπεὶ τό γε σύμπαν οὐδ' αὐτὸς ἂν αὐτὸν ἐξαρκέσειεν ἐπαινέσαι. ταῦτα τοῦ Θερσαγόρου διελθόντος, οἶμαί σε, ἔφην, ἓν ἐπιδεδεῖχθαί μοι βουλόμενον, τὸ μὴ μόνον ποιητὴν ἀγαθὸν εἶναι, τῶν λόγων παρεμπόρευμα πεποιῆσθαι τὸν Δημοσθένην, τὰ πεζὰ τοῖς ἐμμέτροις προσεθέντα. σοὶ μὲν οὖν, ἔφη, τὴν ῥαστώνην ἐποτιθεὶς, προήχθην ἐπιδραμεῖν τὸν λόγον, εἴ τι τῆς φροντίδος ἀνεὶς, ἀκροατὴς ἡμῖν γένοιο. προὔργου τοίνυν, ἔφην, σοὶ γέγονεν οὐδὲν, οὗ ἴσθι· σκόπει δὲ, μὴ καὶ πλέον ἢ γεγονὸς θάτερον. καλὸν ἂν λέγοις, ἔφη, τὸ ἴαμα· σὺ γὰρ, ἔφην, ἀγνοεῖς, οἶμαι, τὸ παρὸν ἄπορον. εἶτα ἰατροῦ δίκην τοῦ νοσοῦντος σαθρὸν ἀγνοήσαντος,

verò deorum nemo complecti semel potest. Itaque neque Demosthenes ægrè feret, si virtutes eius non comprehenderis vna oratione. Nam ne ipse quidem suas laudes omnes vna oratione complecti posset. Hæc dicentem Thersagoram interpellaui: ac, Puto, inquam, hæc te narrare, vt eloquentiam tuam apud me ostentes. nam cùm initiò tantùm volueris declarare quantus poëta sis, nunc ostendis etiam quantum in soluta oratione valeas. Tum ille: Volui, inquit, hoc argumentum percurrere, cùm viderem te segniorem esse, si tamen cura paulisper remissa audires me poëma meum recitantem. Ego verò respondi, illum non facere operæprecium: ac, Vide, inquam, ne magis etiam perturbatum me dimittas. Tum ille: Facile remedium erit, si nondum etiam tibi satisfactum est. An nescis, inquam, quæ res me angat. Deinde vt medicus ignorans morbi ge-

σαντος, ἄλλο θεραπεύεις. ὅτι τί δὴ σὺ μὲν, ἃ ταράξεις ἂν, τὸν πρῶτον ἰόντα πρὸς τὸν λόγον ἐπιχείρησας ἰᾶσθαι τάδ' ἤδη κατηνάλωται παλαιᾶς ἐτῶν περιόδοις, ὥς τε ταύτης τῆς ἀπορίας ἔωλά σοι τὰ ἰάματα. τοῦτο δ' οὖν ἔφη σοι τόδε ἴαμα, χρὴ μέν τοι, καθάπερ ὁδοῦ, θαῤῥαλεωτάτην εἶναι τὴν συνηθεστάτην τὴν ἐναντίαν γὰρ, εἶπον, προὐθέμην, ἢ φασὶν Ἀννίκεριν τὸν Κυρηναῖον φιλοτιμηθῆναι πρὸς Πλάτωνά τε καὶ τοὺς ἑταίρους. τὸν μὲν γὰρ Κυρηναῖον, ἁρματηλασίαν ἐπιδεικνῦντα, πολλοὺς περὶ τὴν ἀκαδημίαν ἐξελαύνειν δρόμους, ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἁρματοτροχίας ἅπαντας, μηδὲν παραβάντα, ὥσθ' ἑνὸς δρόμου σημεῖα κατὰ τῆς γῆς ὑπολείπεσθαι. τοὐμὸν δὲ γε τοὐναντίον σπεύδει, τὰς ἁρματοτροχίας ἀλιείνων. οὐ μάλα ῥᾴδιον δ' οἶμαι καινουργεῖν, ὁδοῦς τῶν τετριμμένων ἐκτρεπόμενον, ἀλλὰ τοι τὸ Πάσσωνος, ἔφη, σοφόν, ποῖον, ἔφην;

bi genus, aliena remedia adhibebis. Tu enim instituisti me iuuare tanquam rudem aliquem, & nunc primùm ad hæc studia accedentem, verùm hæc mihi iam olim detrita sunt. Proinde remedia tua nihil ad meam solicitudinem faciunt. At hoc, inquit, remedium fuerit: Trita via tutissima est. Mihi verò diuersum, inquam, placebat. Aiunt Annicerin Cyreniacum quendam philosophum se aurigantem Platoni ostentasse ante Academiam, quòd in eâdem orbita subinde duceret & reduceret currum, nihil deerrans, vt vestigia tantum vnius perpetui cursus viderentur. Ego contrà studeo tritam viam & vetera vestigia effugere. Verùm difficile est nouam viam relicta vetere excogitare. Ad hæc Thersagoras ait: Placet igitur Passonis consilium? Quod? inquam.

ἔφην; οὐ γὰρ ἀκήκοα. Πασσωνι τῷ ζωγράφῳ φασὶν ἐκδοθῆναι γράψαι ἵππον καλινδούμενον, τὸν δὲ γράψαι τρέχοντα, καὶ πολὺν κονιορτὸν περὶ τὸν ἵππον. ὡς δ' ἔτι γράφοντος ἐπιστῆναι τὸν ἐκδόντα, μέμφεσθαι· μὴ γὰρ τοῦτο προστάξαι. τὸν οὖν Πάσσωνα τοῦ πίνακος τὰ μετέωρα κάτω περιαγαγόντα, τῷ παιδὶ τὴν γραφὴν ἐπιδεῖξαι κελεῦσαι, καὶ τὸν ἵππον ἔμπαλιν κείμενον ὀφθῆναι καλινδούμενον. ἡδὺς εἶ, ἔφην, Θερσαγόρα, ἂν μίαν οἴῃ με στροφὴν μεμηχανῆσθαι τοσούτων ἐτῶν, ἀλλ' οὐχὶ πάσας στροφὰς καὶ περιαγωγὰς ἐναλλάττοντα, καὶ μετατιθέντα δεδίεναι, μὴ τὸ τελευταῖον πάθοιμι τὸ τοῦ Πρωτέως; ποῖον, ἔφη, πάθος; τὸ γενόμενον, ὅ φασιν αὐτὸν γενέσθαι, δρασμὸν ἐξευρίσκοντα τῆς ἀνθρωπίνης ὄψεως, ἐπεὶ κατηναλώκει πάσας ἰδέας ἂν θηρίων καὶ φυτῶν καὶ στοιχείων, αὖθις αὖ πενίᾳ μορφῆς

quam. Non enim audiui. Tum ille. Ferunt quendam cum Passone pactum esse, vt equum pingeret volutantem se. iste currentem pinxit, & circa equum exuscitatum puluerem. Cumque adstaret apud pingentem, ille qui locauerat equum pingendum, & cum pictore expostularet, quia aliud pactus esset: exhibet pictor tabulam puero, & iubet inuertere, ac picturam illi ostendere: ita videbatur equus in tergo iacere, seque volutare. Festiuè, inquam: verùm putas me tot annis non sæpe conatum esse vt materiam verterem? Ego verò multifariam verti ac reuerti, & vereor ne mihi ad extremum accidat idem quod Proteo. Quidnam? ait ille. Hic fertur consumptis omnibus formis quas solebat induere, videlicet bestiarum, plantarum, elementorum, rursus penuria peregrinæ formæ

μορφῆς ἐπεισάκτου, Πρωτέα γενέσθαι. σὺ μὲν, εἶπεν, ὑπὲρ τὸν Πρωτέα μηχανᾷ τὴν ἐμὴν ἀκρόασιν ἀποδιδράσκειν. οὐκ ὦ γαθὲ, ἔφην, τοῦτο. παρέξω γοῦν ἐμαυτὸν ἀκροᾶσθαι, παρεὶς τὴν ἐπηρτημένην φροντίδα· τάχα γὰρ, ἄν τι περὶ τοῦ σοῦ κυήματος ἄφροντις γενόμενος, καὶ τῆς ἐμῆς ὠδῖνος συμφροντίσαις. ὡς οὖν ἐδόκει ταῦτα αὐτῷ, καθίσαντες ἐπὶ τῆς πλησίον κρηπῖδος, ἐγὼ μὲν ἠκροώμην, ὅδ' ἀνελέγετο μάλα γενναῖα ποιήματα. μεταξὺ δ' ὥσπερ ἔνθους γενόμενος, ἐπιπτύξας τὸ γραμματεῖον, κομίζου τὸν ἀκροατικὸν, ἔφη, μισθὸν, καθάπερ Ἀθήνησιν ἐκκλησιαστικὸν ἢ δικαστικὸν, ἀλλ' ὅπως εἴσῃ μοι χάριν. χάριν μὲν, ἔφην, εἴσομαι, καὶ πρὶν, ὅ, τι καὶ λέγεις, εἰδέναι; τί δ' ἐστι, ὅ, τι καὶ λέγεις; Μακεδονικοῖς, εἶπεν, ἐντυχὼν τῆς βασιλικῆς οἰκίας ὑπομνήμασι, καὶ τότε ὑπερησθεὶς, τὸ

formæ Proteus factus. Tu, inquit ille, magis varias formas excogitas quàm Proteus, vt effugias meam recitationem. Ego verò, inquam, libenter præbebo me auditorem, & eijciam curam excogitandæ orationis ex animo. Forsan enim, cum lecto poëmate desines partum tuum curare, me quoque parturientem adiuuabis. Itaque cùm perfecissem tandem, sedimus in proximo saxo Hîc ego audio recitantem egregium poëma. At inter legendum repentè velut furore percitus, clauso libro: Aufer, inquit, mercedem huius auscultationis, sicut Athenis sportulæ dabantur in concionibus ac iudicijs. Sed vide etiam atq; etiam, vt gratiam mihi habeas. Egóne, inquã, gratiam habeam, cùm nondum intelligam quid dicas? Verùm quid est quod promittis? Incidi, ait ille, in domesticos cõmentarios regũ Macedoniæ, quæ res incredibilẽ

τὸ βιβλίον οὐ κατὰ πάρεργον ἐκτησάμην, καὶ νυνὶ ὑπομνήσθην ἔχων οἰκαδε. γέγραπται δ' ἄττά τε τῶν Ἀντιπάτρῳ πραχθέντων ἐπὶ τῆς οἰκίας, καὶ περὶ Δημοσθένους ἅ μοι λοιπὸν οὐκ ἂν παρέργως ἀκοῦσαι. καὶ μήν, ἔφην, ἤδη γέ σοι τῶν ἀναγκαίων χάριες, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἐπῶν. ἐγὼ μὲν οὖν οὐκ ἀπολείψομαί σου, πρὶν ἢ τὴν ὑπόσχεσιν ἔργον σοι γενέσθαι. σὺ δ' εἰσίακας μὲν μεγαλοπρεπῶς τὴν Ὁμήρου γοητείαν, ἔοικας δ' εἰσάσειν αὐτὸς καὶ τὴν Δημοσθένους. ὡς οὖν ἀνέγνω τὰ λοιπὰ τοῦ γραμματέως, διατρίψαντες ὀλίγον, ὅσον ἀπολοῦσαι τῷ ποιήματι τοὺς δικαίους ἐπαίνους, ἤειμεν ἐς τοῦ Θερσαγόρου, καὶ μόλις μέν, ἐπιτυχάνει δ' ὦ βιβλίῳ, κἀγὼ λαβὼν τότε μέν, ἀπηλλαττόμην. ἐντυχὼν δ' οὕτω τὴν γνώμην διετέθην, ὡς οὐδέν τι μεταθέσθαι, ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν ὀνομάτων τε καὶ ῥημάτων ὑμῖν ἀναλέξομαι.

ὃ δὴ

mihi lætitiam attulit: quare librum illum non sine magno negocio mihi comparaui. huius mihi iam venit in mentem. Continet autem cùm reliquam interiorem Antipatri vitam, tum etiam quædam de Demosthene, quæ cupidè lecturus videris. Ego verò iam, inquam, referro gratiam pro euangelio. dabo tibi operam reliquos versus recitanti, neque dimittam donec promissum præstiteris. Nam vt Homeri encomio magnificè me delectâsti, ita delectaberis hauddubiè & Demosthenis encomio. Postquam igitur perlegit reliquos versus, paulisper ibi commorati sumus, donec pro poëmate debitas laudes rependerem. Deinde ad ædes Thersagoræ imus. ibi vix tandem reperit librum, sed reperit tamen: quem ego accipiens domum rediij. & cùm legissem, decreui nihil mutare, sed totam historiam vobis ad verbum recitare.

Non

οὐδὲ γὰρ τοῦ Ἀσκληπιῷ μεῖόν τι γίγνεται τῆς τιμῆς, εἰ μὴ τῶν προσιόντων αὐτῷ ποιησάντων ἄσματα, τὰ Ἀλισοδήμου τοῦ Τροιζηνίου, καὶ Σοφοκλέους ᾄδεται. καὶ τοῦ Διονύσου τὸ μὲν ποίησιν καινὴν ποιεῖν, κωμῳδίας ἢ τραγῳδίας, ἐκλέλειπται· τὰ δ' ἑτέροις συντεθέντα, τοῖς νῦν εἰς μέσον ἐν καιρῷ κομίζουσι χάριν οὐκ ἐλάττω φέρει, τοῦ τὴν θεὸν δοκεῖν τετιμηκέναι τὸ μὲν οὖν βιβλίον τοῦτο, ἔστι δὲ τῶν ἑπομνημάτων τὸ προσῆκον ἡμῖν μέρος. τὸ δὲ δρᾶμα τοῦ βιβλίου φησὶν, Ἀντιπάτρῳ μεμηνύσθαι παρόντα τὸν Ἀρχίαν. ὁ δ' Ἀρχίας, εἴ τις ἄρα τῶν νεωτέρων ἀγνοεῖ, τοὺς φυγάδας ἐτέτακτο συλλαμβάνειν. ἐπέσαλτο δ' αὐτῷ, καὶ Δημοσθένην ἀπὸ τῆς Καλαυρείας πεῖσαι μᾶλλον, ἢ βιάσασθαι πρὸς τὸν Ἀντίπατρον ἥκειν. καὶ δὴ καὶ μετέωρος ὁ Ἀντίπατρος ἐπὶ ταύτης ἦν τῆς ἐλπίδος, τὸν Δημοσθένην ἀεὶ προσδοκῶν. ὡς οὖν ἤκουσεν ἀπὸ τῆς Καλαυρείας ἥκοντα

Non enim minor honos habetur Aesculapio, cùm Alisodemi, & Sophoclis versus ei decantantur, si desit nouum poëma sacrificantibus. Et Baccho iam olim desijt mos noua poëmata faciendi: sed alijs composita non minorem gratiam merentur his, qui ea tempestiuè proferunt ad Bacchum celebrandum. Liber autem hæc continebat (licet enim mihi interdum addere commentarium.) Narratio autem libri erit. Sic igitur ait, Antipatro indicatum esse, quòd adesset Archias. Verùm si quis adolescentium hoc ignorat, Archias fuit is, cui Rex mandauerat exules capere. Habebat autem & de Demosthene mandatum, vt nulla vi adhibita persuaderet ei, vt ex Calauria discedens, ad Antipatrum veniret, Porrò Antipater in tantam spem erectus, anxiè expectabat Demosthenis aduentum. Quare cùm audiuisset Archiam ex Calauria

ἄκουσα τὸν Ἀρχίαν, ὀψὲ ὡς ἔοικεν, ἐκέλευσεν ἔσω λαλῆν. ἐπεὶ δ' εἰσῆλθον, αὐτὸ φράσαντα τὰ λοιπὰ τὸ βιβλίον· χαῖρε, ὦ Ἀντίπατερ. τί δ' ὃ μέλλω χαίρειν, εἰ Δημοσθένη ἄγειν. ὡς ἐλαύνω, ὑλείαν γὰρ ἔχω τῶν Δημοσθένους λαφύρων. ἀπίθανόν γε μὲν ἔσφηλας, ὦ Ἀρχία. τί γὰρ τῶν ὀστῶν καὶ τῆς ὑλείας, Δημοσθένει ὄν ἔχοντι; πλὴν γὰρ ψυχῆς αὐτοῦ, ὦ βασιλεῦ, πρὸς βίαν λαβεῖν ἀδυνάτων, οὐ Βοιωτίας οὐδὲ ἔνθά τι παρ' ἐμοῦ λαβόντος. ἡμᾶς δὲ θᾶττον ἂν τὸ Βυζαντίων τεῖχος ἕλοιμεν μηχαναῖς, ἢ Δημοσθένη χρυσίῳ. ἰγὼ δέ, ὦ Παρμένων, ἔφη, ἐάν τις Ἀθηναῖος ὢν, ἐν Ἀθήναις λέγων, ἐμοὶ δ' ἐχθρὸς ᾖ καὶ τῇ πατρίδι τιμᾷ, τούτῳ ἀργύριον μὲν προίεμαι ἄν, φιλίαν δ' οὐκ ἄν. εἰ δέ τις ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐμοὶ μισεῖ, τούτῳ προσπολεμῶ μὲν, ὡς ἀκροπόλει καὶ τάφρῳ καὶ νεωσοίκοις καὶ τάφρῳ. θαυμά-

venire, moxiussit eum intrò vocari. Postquam ingressus est, sed ipse liber narret ista. ARCH. Salue Antipater. ANT. Quid ni saluus sim, siquidem Demosthenem adducis? ARC. Adduco, vt potui. nam vrnam adueho, in qua sunt exuuiæ Demosthenis. ANT. Magna de spe deiectus sum. quid enim mihi cum vrna & ossibus, si non contigit Demosthenes? ARC. Non fuit possibile, Rex, viuum in hostium potestatem redigere. ANT. Cur non in Bœotia aut hîc accepistis aurum ad eum corrumpendum? ARCH. Nos verò citiùs Byzantium vi aut machinis, quàm Demosthenem auro expugnaremus. ANTIP. Ego, Parmenio. si quis Atheniensis in consiliis Reipubl. pluris facit me, quàm patriam, huic argentum offerre soleo, amicitiam non offero. Si quis autem propter patriam mihi inimicus est, aduersus hunc bellum gero, vt aduersus arcem, mœnia, portus, fossam.

Admiror

θαυμάζω δὲ τῆς ἀρετῆς, καὶ μακαρίζω γε τοῦ κτήματος τὴν πόλιν, καὶ τοὺς μὲν ἔξω τῆς χρείας γενόμενος, ἥδιστ' ἂν προσαπολέσαιμι· τὸν δὲ βουλοίμην ἂν ἐνταῦθοι παρ' ἡμῖν τυχεῖν γενόμενον μᾶλλον, ἢ τὴν Ἰλλυριῶν ἵππον καὶ Τριβαλλῶν, καὶ πᾶν τὸ μισθοφορικὸν τῆς ὅπλων βίας, τὴν τοῦ λόγου πειθὼ, καὶ τὸ τῆς γνώμης ἐμβριθὲς οὐδαμῇ τιθεὶς δεύτερον. πρὸς Παρμενίωνα μὲν ταῦτα, τοιούτους δέ τινας καὶ πρὸς ἐμὲ λόγους ἐποιήσατο. τῶν γὰρ μετὰ Διοπείθους Ἀθήνηθεν ἀπεσταλμένων. ἐγὼ μὲν εἶχον δὰ φροντίδος· ὁ δ' εὖ μάλα γελάσας, ἔφυ. σύ δ' Ἀττικὸν στρατηγὸν ἢ στρατιώτην δέδοικας ἡμῖν; αἱ μὲν τριήρεις καὶ ὁ Πειραιεὺς καὶ τὰ νεώρια. λῆρος ἔμοιγε καὶ φλύναφος. τίδ' ἂν ἄνθρωποι πραξαιεν, Διονυσιάζοντες ἐν ἡρεανομίαις ἡταζῶν πεν καὶ χοροῖς; εἰ δὲ μὴ Δημοσθένης εἷς ἐν Ἀθηναίοις ἐγένετο, ῥᾷον ἂν εἴχομεν τὴν πόλιν, ἢ Θηβαίους καὶ Θετταλοὺς ἀπατῶντες, βιαζόμενοι, φθαίνοντες,

Admiror autem virtutem, & vrbem beatam esse duco, cui talis ciuis contigit. At proditores, cùm eorum opera non indigeo ampliùs, perdere cupio. Illum autem incorruptum ciuem malim apud me habere, quàm equitatum Illyricorum & Triballorum, aut quicquid est mercenariorum militum. Nec postpono his eloquentiam ac prudentiam talis viri. Cùm hæc ad Parmenionem dixisset, rursus mecum loqui cœpit. Ego enim, inquam, curaui diligenter eos, qui cum Diopithe Athenas missi sunt. Ille verò scitè admodum ridens: Tu verò, inquit, nobis ab Atheniensi duce aut milite metuis? Triremes, Piræeus, portus, nugæ sunt. Quid enim facerent homines in spectaculis, ludis, couuiuijs vitam omnem consumentes? Si vnus Demosthenes non fuisset Athenis, faciliùs potiti essemus vrbe, q̃ Thebis, aut Thessalia, dolo, vi, opprimentes,

νοντες, ὠνούμενοι. νῦν δὲ εἷς ἐκεῖνος ἐγρήγορε, καὶ πᾶσι τοῖς καιροῖς ἐφέστηκε, καὶ ταῖς ἡμετέραις ὁρμαῖς ἐπακολουθεῖ, καὶ τοῖς στρατηγήμασιν ἀντιπαρατάττεται, λανθάνομεν δὲ αὐτὸν οὐ τεχνάζοντες, οὐκ ἐπιχειροῦντες, οὐ βουλευόμενοι. καὶ καθάπαξ κώλυμά τι καὶ πρόβολος ἡμῖν ἄνθρωπός ἐστι, μὴ πάντ' ἔχειν ἐξ ἐπιδρομῆς, τὸ γέ τοι κατ' αὐτὸν, οὐκ Αμφίπολιν εἵλομεν, οὐκ Ολυνθον, οὐ Φωκέας καὶ Πύλον ἔσχομεν, οὐχὶ Χερρονήσου καὶ τῶν περὶ τὸν Ελλήσποντον κεκρατήκαμεν. ἀλλ' ἀνίστησι μὲν ἄκοντας, οἷον ἐκ μανδραγόρου καθεύδοντας, τοὺς αὐτοῦ πολίτας, ὥσπερ τομῇ τινι, καὶ καύσει τῆς ῥαθυμίας, τῇ παρρησίᾳ χρώμενος, ὀλίγον τοῦ πρὸς ἡδονὴν φροντίσας. μετατίθησι δὲ τῶν χρημάτων τοὺς πόρους, ἀπὸ τῶν θεάτρων ἐπὶ τὰ στρατόπεδα· συντίθησι δὲ τὸ ναυτικὸν νόμοις τριηραρχικοῖς, ἑπὸ τῆς ἀταξίας μονονοῦ τελέως διεφθαρμένον. ἐγείρει δ' ἐρρίμμένον

mentes, & corumpentes: verùm vnus ille vigilat, in omnes intentus occasiones, & nostros obseruat impetus, & instructus est aduersus nostra consilia. Nunquam fallere, neque insidiando, neque agendo, neque consulendo possumus. Hic velut murus est, aut scopulus, obsistens què minùs omnia primo impetu capiamus. Nã quantum in ipso fuit, non potuissemus Amphipoli, non Olyntho, non Phocensibus, non Pylo, non Cherroneso, non ora Hellesponti potiri. Ille inuitos incitat, & tanquam Y mandragora sopitos expergefacit, ac velut secans & vrens castigat ignauiam summa libertate, nihil ad gratiam dicens. Publicas pecunias, quæ anteà dissipabantur in ludis, confert in stipendium, conscribit classem, quæ penè perierat confusione veterum tributorum. Et vrbem, quæ iam nihil generosum

νον ἤδη χρόνου πρὸς τὴν δραχμὴν καὶ τὸ τριώβολον, τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα, πάλαι τούτους κατακεκλιμένους, εἰς τοὺς προγόνους ἐπανάγων. καὶ τὸν ζῆλον τῶν Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι κατειργασμένων συνίστησι ἐπὶ συμμαχίας, καὶ συντάξεις Ἑλληνικάς. τοῦτον οὐ λαθεῖν ἔστιν, οὐ φεγκίσαι, οὐ πείασθαι δ' οὐ μᾶλλον, ἢ τὸν Ἀριστείδην ἐκεῖνον ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἐπείατο; τοῦτον οὖν, ὦ Ἀντίπατρε, χρὴ δεδιέναι μᾶλλον, ἢ πάσας τριήρεις, καὶ πάντας ἀρτόλους. ὃ γὰρ Ἀθηναίοις τοῖς πάλαι Θεμιστοκλῆς καὶ Περικλῆς ἐγένετο, τούτοις νῦν ὁ Δημοσθένης ἐφάμιλλος, Θεμιστοκλεῖ μὲν τὴν συνέσειν, Περικλεῖ δὲ τὸ φρόνημα. ἐκτήσατο γοῦν αὐτοῖς ἀκούειν Εὔβοιαν, Μέγαρα, τὰ περὶ τὸν Ἑλλήσποντον, τὴν Βοιωτίαν. καὶ καλῶς γε, ἔφη. ποιοῦσιν Ἀθηναῖοι Χάρητα μὲν καὶ Διοπείθην καὶ Πρόξενον, καὶ τοιούτους τινὰς ἀρδεικνῦντες στρατηγεῖν, Δημο-

rosum cogitabat, tantùm sportulas & sesquidenarios captabat, restituit in pristinam dignitatem: & excitauit fractos & abiectos ciues ad imitationem gloriæ maiorum & rerum ad Marathonem & Salaminem gestarum. Et Græcos inter se societate & fœderibus deuinxit. Hic non potest falli, non arte decipi: corrumpi verò non magis potest, quàm Aristides à rege Persarũ corrumpi potuit. Hunc igitur, Antipater, magis formidare oportuit, quàm omnes triremes, & vniuersam classem. Quod enim apud veteres Athenienses [z] Themistocles & Pericles fuerunt, id nunc est istis Demosthenes, prudentia par Themistocli, A magnitudine animi Pericli. Itaque redegit in ipsorum potestatem Eubœam, Megara, oram Hellesponti, Bœotiam. Et feliciter accidit, quòd Athenienses Charetem, Diopithen, & Proxenũ, & similes quosdã præficiunt exercitui: Demosthenem

σθένην δὲ εἴσω κατέχοντες ἐπὶ τοῦ βήματος. ὡς εἰ τοῦτον τὸν ἄνθρωπον ὅπλων ἀπέφηναν καὶ νεῶν, καὶ στρατοπέδων καὶ καιρῶν καὶ χρημάτων κύριον, ὀκνῶ μὴ περὶ τῆς Μακεδονίας ἂν κατέστησέ μοι τὸν λόγον, ὃς καὶ νῦν ἀπὸ ψηφισμάτων ἀνταγωνιζόμενος ἡμῖν, πανταχοῦ συμπεριτρέχει, καταλαμβάνει, πόρους ἐνείσκει, δυνάμιν συλλέγει. τί δ' οὐ ζῶντα κατειλήφατε; κατελήφαμεν. κατὰ τὴν ὁδὸν οὖν τέθνηκεν; οὐκ, ἀλλ' οὗπερ ἦν, ἐν Καλαυρίᾳ. τάχα τῆς ὑμετέρας γέγονεν ἔργον ὀλιγωρίας, οὐ θεραπευόντων τὸν ἄνθρωπον; ἀλλ' οὐδ', ὑφ' ἡμῖν ἐγένετο. τί φῄς; αἰνίγματα λέγεις, ὦ Ἀρχία, ζῶντα λαβόντες οὐκ ἔχετε; οὐ γὰρ ἐκέλευσεν τὴν γε πρώτην μὴ βιάζεσθαι; καί τοι πλέον ἂν οὐδὲ βιασαμένοις οὐδὲν ἦν. καὶ γὰρ οὖν ἐμελήσαμεν. οὐκ εὖγε ὑμεῖς οὐδὲ μελήσαντες, ἴσως οὖν ἐκ τῆς ὑμετέρας τέθνηκε βίας. ἡμεῖς μὲν αὐτὸν

mosthenem verò domi retinent in suggestu. Quòd si hic in potestate haberet arma, naues, exercitus, occasiones rei benè gerendæ, & pecuniam, vererer ne de Macedonia iam periclitaremur: Nunc enim decretis tantùm pugnans, nos vndique adoritur, occupat, conficit pecuniam, exercitus. Sed cur non comprehendistis viuum? ARCH. Cepimus viuum. ANT. Num in itinere extinctus est? ARCH. Non: sed in Calauria, vbi erat. ANT. Forsan hoc accidit negligentiâ nostrâ, quia non benè tractástis hominem. ARCH. Imò non fuit in potestate nostra. ANT. Quid ais? mera sunt ænigmata quæ dicis. viuum cepistis: nec tamen fuit in potestate vestra. Non mandásti initiò, ne quis ei vim afferret? ARC. Nihil profuit quòd nemo ei vim attulit. hoc enim curæ nobis fuit. ANT. Nõ accidit igitur vestrâ negligentiá, sed fortasse vos ipsi interfecistis eum. ARC. Non interfe-

οὐκ ἀπεκτείναμεν, βιάσεσθαι δ' αὐτὸν μὴ πείθουσιν ἀνάγκαιον εἶν. σοὶ δ', ὦ βασιλεῦ, τί τὸ πλέον, εἰ ζῶν ἀφίκετο, πάντως οὐδὲν ἂν αὐτὸν, ἢ ἀπέκτειναν. σὺ φύσει, ὦ Ἀρχία. Ἀλλᾶς μοι μὴ σωφρονήσαι, μήθ' ὅς τις ὁ Δημοσθένης, μήτε τῶν ἐμῶν γνώμων ἀλλὰ νομίζειν ὁμοίους ἄνδρα Δημοσθένει εὑρεῖν, καὶ τούτους ζητεῖν τοὺς λαθεῖν ἁρπαλοπότας, Ἱμεραῖον τὸν Φαλυρέα, καὶ τὸν Μαραθώνιον Ἀεισόνικον, καὶ τὸν ἐκ Παιανίας Εὐκράτη, τῶν ῥαδιουργημάτων οὐδὲν διαφέροντας, ἀνθρώπους ταπεινοὺς, ἀφορμῇ πανσκαίρων ὀχλώδων ἐπιπολάσαντας, καὶ πρὸς μικρὰν ταραχὴν ἐκπαθρασίως ἐξαναστάντας, ἅμα τῷ πέσαντας εἰς μακρὰν, δίκην τῶν ἀελλῶν πνευμάτων, καὶ τὸν ἄπιστον Ὑπερείδην, καὶ τὸν ἄφυκτον Δημοκόλακα, ἢ ἐάν ἀχρεῖον νομίσαντα, λυπαρίᾳ τῷ πλήθους συνοφανεῖ

interfecimus: neque opus erat ei vim afferre, cùm verbis impetraremus vt imperata faceret. Quid autem prodesset, si viuum adduxissemus? Quid faceres de eo aliud, quàm quòd occideres? ANTIP. Dij meliora, Archia. non satis animaduertisti, aut qualis vir fuerit Demosthenes, aut quod meum sit de his iudicium: sed putas perinde esse Demosthenem inuenire, & hos proditores, qui male perierunt, Himeræum, Aristonicum, Eucratem, qui nihil differunt à fluctibus, qui perpetuò huc atque illuc agitantur, homines sordidi, qui per occasionem subitò in tumultibus inclarescunt, & ad leuem spem motus alicuius valdè insolentes ac superbi fiunt: verùm breui tanquã vespertini flatus metu perterriti diffugiunt. Num similem putas Demosthenem improbo Hyperidi, perfido assentatori vulgi? quem non puduit iniquo iudicio Demosthenem, vt gratiam apud vulgus iniret, circumuenire:

συκοφαντοῦσαι Δημοσθένην, οὐδ' αὐτὸν εἰς ταῦτα παρασχεῖν διάκονον, ἐφ' οἷς αὐτοὶ μετενόησαν, οἷς ἐχαρίζετο. μετ' οὐ πολὺ γοῦν τοῖς συκοφαντίας λαμπετέραν, ἢ κατ' Αλκιβιάδην, αὐτῷ τὴν κάθοδον ἀκηκόαμεν γενέσθαι· τῶν δὲ οὐκ ἔμελεν, οὐδ' ἐπῃσχύνετο, κατὰ τῶν ποτὲ φιλτάτων τῇ γλώττῃ χρώμενος, ἣν ἐχρῆν δή που τῆς ἀγνωμοσύνης ἐκτεμεῖν. τί δ' οὐκ ἐχθρῶν ἡμῖν ἔχθιστος ὁ Δημοσθένης; οὐχ' ὅτω μέλοι τρόπου πίστεως φίλων, πᾶν ἄδολον καὶ βέβαιον ἦθος ἡγουμένῳ. Τὰ γάρ τοι καλὰ, καὶ παρ' ἐχθροῖς καλὰ, καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς πανταχοῦ τίμιον. οὐδὲ κακίων ἐγὼ Ξέρξου, τοῦ Βοῦλιν καὶ Σπέρχιν τοὺς Λακεδαιμονίους θαυμάσαντος, καὶ κτεῖναι παρὸν ἀφέντος. ἀλλ' εἰ δή τινα πάντων, καὶ Δημοσθένην, αὐτός τε δὶς Αθήνησιν, ἢ καὶ μὴ κατὰ πολλὴν σχολὴν συγγενόμενος, καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ἀναπυνθανόμενος

cumuenire: & assentari multitudine ea in re cuius statim illos pœnituit? Etenim non multò pòst hanc calumniam, contigit ei reditus clarior reditu Alcibiadis. Istum autem nihil puduit lingua incessere homines quondam amicissimos, quam conueniebat ei propter ingratitudinem præcidere. AR. Quid audio? non oderas Demosthenem maximè omnium hostium? AN. Non, siquidem rationem habeam morum & fidei eius, & amem vbique integritatem & constantiam. Nam honestæ res etiam apud hostes honestæ ducendæ sunt, & virtus vbique digna laude est. Neque velim esse deterior quàm Xerxes, qui Bulidi & Sperchidi Lacedæmonijs pepercit propter admirationem virtutis eorum, cùm posset eos occidere. Ego verò, si quem alium, Demosthenem maximè admiratus sum, tum quia bis cum eo Athenis congressus sum, tũ quia eius laudes ex alijs cognoui.

Neque

νος ἔκ τε τῶν πολιτευμάτων αὐτῶν εἶχον θαυμάσας, οὐχ ὡς ἂν νομήσειέ τις, τῆς τῶν λόγων δεινότητος, εἰ καὶ μηδὲν μὲν ὁ Πύθων πρὸς αὐτὸν, οἱ δ' Ἀττικοὶ ῥήτορες, παιδὰ, παραβάλλειν τῶν τούτου ἀρότῳ καὶ τόνῳ, καὶ λέξεων εὐρυθμίᾳ, καὶ ταῖς τῶν διανοιῶν περιγραφαῖς, καὶ συνεχείαις ἀπρδείξεων, καὶ τῶν συνακτικῷ γε καὶ ἀρουσικῷ. μετεγνοοῦμεν γοῦν, ὅτε τοὺς Ἕλληνας Ἀθηναίοις συνκγάγομεν, ὡς ἐλέγξοντες Ἀθηναίους, Πύθωνι, καὶ τοῖς Πύθωνος ἐπαγγέλμασι πεπιστευκότες· εἶτα Δημοσθένει, καὶ τοῖν Δημοσθένους ἐλέγχοις περιπεσόντες. ἀλλ' ἡμῖν ἀπρόσιτος ἡ δύναμις αὐτοῦ τοῦ λόγου. ἐγὼ δὲ ταύτην μὲν δευτέραν ἔταττον, ἐν χώρᾳ τιθεὶς ὀργάνου· Δημοσθένην δ' αὐτὸν ὑπερηγάμην τοῦ τε φρονήματος καὶ τῆς συνέσεως, ἀκλινῆ τὴν ψυχὴν ἐπ' ὀρθῆς ἐν ἁπάσαις φυλάττοντα τρικυμίαις τῆς τύχης, καὶ πρὸς μηδὲν

Neque verò tantùm propter eloquentiam (vt arbitretur aliquis) magnifeci eum: quanquam Python ad hunc collatus, nullus erat, & Attici oratores ludus erant cum isto congressi: tantùm vincebar actione, sono, compositione, sententiarum luminibus, densis argumentis, conciliandis & impellendis animis. Itaque valde pœnituit nos consilij, cùm Græcos Athenas conuocassemus, vt Athenienses obiurgaremus, freti promissis Pythonis. Sumus enim circumuenti Demosthenis argumentis, qui erat insuperabilis in dicendo. Sed hanc eloquentiæ laudem non duco in illo summam fuisse (erat enim organi vice) sed magis admiratus sum eum propter magnitudinem animi & consilij, & constantiæ quam in periculosissimis tempestatibus retinebat, nunquam ce-

δὲν τῶν δεινῶν ἐνδιδόντα. καὶ Φίλιππον δὲ τὴν ἐμὴν γνώμην ἔχοντα περὶ τἀνδρὸς ἠπιστάμην· οὗτος μέν γε, δημηγορίας ἐξαγγελθείσης Αθήνηθέν ποτε καθαπτομένης τοῦ Φιλίππου, καὶ Παρμενίωνος ἠγαναλτηκότος, καί τι καὶ σκωπτικὸν εἰς τὸν Δημοσθένην ἐπειπόντος, ὦ Παρμενίων, ἔφη, δίκαιος ὁ Δημοσθένης παῤῥησίας τυγχάνειν. μόνος γέ τοι τῶν ἀπὸ τῆς Ελλάδος δημαγωγῶν οὐδαμοῦ τοῖς ἀπολογισμοῖς ἐγγέγραπται τῶν ἐμῶν ἀναλωμάτων, καί τοι μᾶλλον ἠβουλόμην, ἢ γραμματεῦσι τριηρίταις ἐμαυτὸν ἐπιστευκέναι. νῦν δ' ἐκείνων, μὲν ἕκαστος ἀπογέγραπται, χρυσίον, ξύλα, πόρους, θρέμματα, γῆν· ὁ δὲ ἐπιμήκεις στόλους ἀπέπεμπεν, συντάττεν δυνάμεις, ἀντιμεθίσταται.

τοιαῦτα καὶ τότε καὶ πολλάκις πρός με Φίλιππος περὶ τἀνδρὸς ἔλεγεν, ἓν τῶν παρὰ τῆς τύχης χρηστῶν τιθέμενος, τὸ μὴ στρατηγεῖν τὸν

dens aduersis rebus. Ac memini Philippum de illo sic sentire, qui cùm afferretur quædam concio in qua Demosthenes in Philippum inuectus erat, & Parmenio vehementer stomacharetur, & Demostheni conuiciaretur: Hic vir, inquit, dignus est quem liberè loqui sinamus. Nam huic vni omnium Græciæ oratorum nihil fertur expensum in meis rationibus, cùm quidem ego malim ei confidere, quàm naualibus scribis. nullus est autem istorum, cui non inuenias in meis rationibus perscriptum esse aurum, ligna, reditus, agrosiat Demosthenes classes armat, comparat exercitus, & subinde reparat. Talia dicebat ad me Philippus tunc & sæpe aliàs de hoc viro: & in quadam felicitatis suæ parte numerabat, quòd Demostheni non

τὸν Δημοσθένην, οὗ γε καὶ τοὺς λόγους, ὥσπερ κριοὺς ἢ καταπέλτας, Ἀθήνηθεν ὡρμωμένους, δασείειν αὐτοῦ, καὶ καταράττειν τὰ βουλεύματα. περὶ μὲν γὰρ Χαιρωνείας οὐδὲ μετὰ τὴν νίκην ἐπαύετο πρὸς ἡμᾶς λέγων, εἰς ὅσον ἄνθρωπος ἡμᾶς κινδύνου κατέστησε. μὴ γὰρ εἰ παρ' ἐλπίδα, καὶ κακίᾳ στρατηγῶν, καὶ στρατιωτῶν ἀταξίᾳ, καὶ τῇ παραδόξῳ ῥοπῇ τῆς τύχης τῇ πολλὰ πολλάκις ἡμῖν συνειργασμένῃ, κεκρατήκαμεν· ἀλλ' ἐπὶ μιᾶς γε ταύτης ἡμέρας, τὸν περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ψυχῆς κίνδυνον ἐπέστησέ μοι, τὰς ἀείστας πόλεις εἰς ἓν συναγαγὼν, καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλληνικὴν δύναμιν ἀθροίσας, Ἀθηναίους ἅμα καὶ Θηβαίους, Βοιωτούς τε τοὺς ἄλλους, καὶ Κορινθίους, Εὐβοέας τε καὶ Μεγαρέας, καὶ τὰ κράτιστα τῆς Ἑλλάδος δακινδυνεύειν καταναγκάσας. καὶ μήδ' εἴσω με τῆς Ἀττικῆς ἐπιτρέψας παρελθεῖν. τοιοῦτοί τινες ἦσαν αὐτῷ

non esset commissa summa imperij apud exercitum, cùm omnia sua consilia perturbarentur illius orationibus, quæ ex Athenis velut arieres vel catapultæ mittebantur. De pugna ad Chæroneam facta, nec post victoriam desiit prædicare quantum hic vir creasset periculum ipsi. Nisi enim præter spem, inquit, propter Ducum inscitiam, & aciem malè instructam, & insperatam fortunam, quæ multa nobis conficere solet, vicissemus, vno die non modò regnum, sed & vitam meam in discrimen adduxerat. Coniunxerat potentissimas vrbes, coëgerat omnes vires Graciæ, Athenienses, Thebanos, Bœotios, Corinthios, Eubœenses, Megarenses: & effecit, vt periculum simul omnes ciuitates subirent, & mihi transitum in Atticam interclusit. Tales erant huius

συνεχεῖς περὶ Δημοσθένους οἱ λόγοι, καὶ πρός γε τοὺς λέγοντας, ὡς μέγαν ἔχοι τὸν Αθηναίων δῆμον ἀνταγωνιστήν· ἐμοὶ Δημοσθένης μόνος, εἶπεν, ἀνταγωνιστής. Αθηναῖοι δὲ Δημοσθένην οὐκ ἔχοντες, Αἰνιᾶνές εἰσι καὶ Θετταλοί. καὶ πρέσβεις ὁπότε πρὸς τὰς πόλεις πέμποι, τῶν μὲν ἄλλων ῥητόρων εἴ τινας ἢ τῶν Αθηναίων πόλις ἀνταποστέλλοι, τῇ προσβείᾳ ῥᾷστα ἦν κεκρατηκὼς, τοῦ Δημοσθένους δ' ἐπιστάντος, μάτην, εἶπεν, ἂν προσβεύσαμεν. οὐ γὰρ ἔστι κατὰ τῶν Δημοσθένους λόγων ἐγεῖραι τρόπαιον. ταῦτα ὁ Φίλιππος. καὶ μέν τοι καὶ πάντως ἔλαττον ἂν ἔχοντες, εἰ λάβοιμεν τοιοῦτον ἄνδρα, πρὸς Διὸς, Αρχία, τί ποτε νομίζεις; βοῦν ἂν ἐπὶ σφαγὴν ἤγοιμεν, ἢ πολὺ μᾶλλον ἂν σύμβουλον περὶ τῶν Ελληνικῶν πραγμάτων, καὶ τῆς ἀρχῆς πάσης ἐποιούμεθα; φύσει μὲν γὰρ αὐτοῦ, καὶ κατ' ἀρχὰς προσεπεπόνθειν ἐξ αὐτῶν τῶν πολιτευμάτων,

de Demosthene sermones perpetuó. & cùm diceretur ad eum quòd magnum antagonisten haberet populum Atheniensem, respondebat, se vnum habere antagonisten Demosthenem. Nam quod absque Demosthene sit, Athenienses similes esse Aenianensium & Thessalorum. Et quando legatos ad vrbes mittebat, si quos alios miserant Athenienses, facilè vincebat ipse: sed Demosthene præsente, frustra, inquit, se legatos mittere. Non enim possunt contra Demosthenis eloquentiam erigere trophæum. Sic Philippus dicebat. Itaque ego, qui quidem longè inferior sum Philippo, si cepissem talem virum, num velut bouem ad cædem abducerem, an verò potius in consilium de toto regno Græciæ constituendo adhiberem? Nam initiò naturâ ei bene affectus fui, propter res eius gestas,

ac magis

ἔτι δὲ μᾶλλον Αἰσχίνῃ μάρτυσι, πρὸς τοῦτον τὸν Ἀλέξανδρον καὶ πρὸς ὑμᾶς ἄγων, οὐδὲν ἐπαύετο. τοσούτων ὄντων αὐτῷ τῶν πεσπρεσβευκότων, μηδένα οὕτω πώποτε θαυμάσαι, μεγέθους τε φύσεως, καὶ τῆς περὶ τὴν ἄσκησιν ἐγκρατείας, καὶ βάρους καὶ τάχους, καὶ παῤῥησίας καὶ μαρτυρίας. ὑμᾶς δέ, ἔφη, δέδοικα, ὡς ὑπὲρ Εὐβούλου καὶ Φρυνώνος καὶ Φιλοκράτους, καὶ πεπαῦσθε δῶροις καὶ τοῦτον ἀναπείθειν ἄνθρωπον, καὶ τὴν πατρῴαν οὐσίαν εἰς Ἀθηναίους, ἰδίᾳ τε τοῖς δεηθεῖσι, καὶ δημοσίᾳ τῇ πόλει κατηναλωκότα. ἁμαρτάνουτος δὲ φοβήσεσθαι οἶκοθι, πάλαι βεβουλευμένον τὴν ψυχὴν ὑποθεῖναι τοῖς τῆς πατρίδος ἀδήλοις τύχαις. καὶ μεταπεμφθέντος τῶν πρατομένων ὑμῖν, ἀγανακτῆτε. ὅδε οὐδὲ τὸν Ἀθηναίων δῆμον ὑποπτεύει. λέληθεν ὑμᾶς, ἔφη, τῷ μὲν τῆς πατρίδος εὐνοίᾳ πολιτευόμενος,

ac magis propter Aristotelis testimonium, qui solebat cum sæpe ad Alexandrum & ad nos ducere. Et cùm tot essent qui ad eum venire consueuerant, neminem sic admirabatur, propter magnitudinem ingenij, temperantiam, grauitatem, arcum, libertatem & tolerantiam. Vos, inquit Aristoteles, similem putatis esse Demosthenem Eubulo, Phrynoni, & Philocrati: & conanimi hunc quoque pecunia corrumpere, qui vniuersum patrimonium in Athenienses priuatim & publicè contulit: & quia nihil proficitis pecunia, minas abhibetis, cùm iste nihil dubitet pro patria mortem oppetere. Et si quid in vobis reprehendit, ægrè fertis: at ille ne populum quidē metuit. Non videtis eum amore patriæ Rempubl. gerere, ac ducere hanc administrationem tanquam

αὐτῷ δὲ τὴν πολιτείαν γυμνάσιον

νάσιον φιλοσοφίας προθέμενος. τὰ τοιαῦτα, ὦ Ἀρχία, ὑπερεπεθύμουν, αὐτῷ συγγενόμενος. τὴν δὲ γνώμην, ἣν ἔχει περὶ τῶν παρόντων, ἀκοῦσαι λέγοντος, καὶ τῶν ἀεὶ παραπεπτωκότων ἡμῖν κολάκων, εἰ ἐδεόμην ἀφρτὰς, ἁπλοῦ τινος ἐξ ἐλευθέρας γνώμης ἀκοῦσαι λόγου, καὶ φιλαλήθους συμβολῆς μεταλαβεῖν. καί τι καὶ νουθετῆσαι δίκαιον, ὑπὲρ οἵων ὄντων Ἀθηναίων τὴν ἀχαριστίαν. πάντα παραβάλοιτο τὸν αὐτοῦ βίον, ἐξὸν εὐγνωμονεστέροις καὶ βεβαιοτέροις κεχρῆσθαι φίλοις. ὦ βασιλεῦ, τῶν μὲν ἄλλων ἴσως ἂν ἔτυχεν, ταυτὶ δὲ μάτην ἂν ἔλεγεν, οὕτω μανικῶς φιλαθήναιος ἦν ταῦτα, ὦ Ἀρχία. τί γὰρ ἂν καὶ λέγοιμεν; ἀλλὰ πῶς ἀπέθανεν, ἔοικας ἔτι μᾶλλον, ὦ βασιλεῦ, θαυμάσειν. καὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ τεθεαμένοι διεφέρομεν οὐδὲν ἐκπλήξει τὲ καὶ ἀπιστίᾳ τῶν ὁρώντων. εἴοικε γὰρ δὴ πάλαι ὢν ὧδε βεβουλευμένος περὶ τῆς ὑστάτης ἡμέρας, δηλοῖ δὲ ἡ παρασκευή.

tanquã philosophiæ ac virtutis scholã quandã esse, quã non conueniat ad quæstum aut alias cupiditates cõferre? Propterea, Archia, valde optarẽ mihi eius consuetudinem cõtigisse, vt cõsilio eius vti possem in præsentia, & audire vocẽ liberæ mẽtis, tot alioqui circũfusus assentatoribus. Ac mihi sanè videtur hoc nomine reprehendendus esse, quòd vitã suã in discrimen adduxit pro tam ingratis ciuibus, cùm posset alios inuenire amicos fideliores & constantiores. AR. Alia quidem, ô Rex, rectè dixisti: sed hoc frustra dixisses illi, adeò furebat amore patriæ. ANT. Sic est, ô Archia. quid enim manifesta negẽ? Sed quomodo mortuus est? AR. Magis etiã mireris eum ô Rex, si hoc scias. Nam & nos qui affuimus, non minus obstupuimus, quàm alij spectatores. Videbatur enim iam olim apud se constituisse de hoc exitu vitæ, quod intelligi potest ex apparatu.

Sedebat

κατῆσθ μὲν γὰρ ἔνδον ἐν τῷ οἰκήματι, μάτην δὲ τῶν πρόσθεν ἡμερῶν λόγους ἡμῖν ἀναλωκότων. τίνος γὰρ ἦσαν οἱ παρ' ὑμῶν λόγοι; πολλὰ καὶ φιλάνθρωπα προὐτεινόμην, ἔλεόν τινα παρὰ σοῦ καθυπισχνούμενος, οὐ μάλα μὲν προσδοκῶν· οὐ γὰρ ἀπιστάμην ἅμα δὲ ὀργὴν ἔχειν τὸν ἄνθρωπον, χρήσιμον δ' οἰόμην εἶναι τὸ πεῖσαι νομίζων. ὁ δὲ πῶς πείσω τοὺς λόγους; καὶ μὲν δὴ ἀκροῦσθαι. μάλιστα μὲν γὰρ αὐτὸς ἠβουλόμην παρὼν εἶναι σοί. ἀλλὰ σύ γε μὴ παραλίπῃς μηδέν· οὐ γάρ τι σμικρὸν ἔργον, ἄνδρὸς γενναίου πρὸς αὐτὸν τὸ τέλος τοῦ βίου καταμαθεῖν, πότερον ἄζηλος καὶ νωθρὸς εἰς ἅπαντα πάσιν ἀκλινὴς τὸ τῆς ψυχῆς ἔρριψεν ἐφύλαξεν. οὐδὲν ὑπέστειλεν ἐκεῖνός γε. πῶς γάρ; ὃς ἅπαντας ἐλάσας· ἐμὲ δὲ καὶ σκώπτων εἰς τὸν πρότερον βίον, ἀπίθανον ἔφη με ὑποκριτὴν εἶναι τῶν σῶν ψευσμάτων.

Sedebat enim intus in templo, ac frustra superioribus diebus cum eo colloqui eramus. ANT. Quales fuerunt vestri sermones? AR. Multa humanissimè proponebam, promittebam eî veniam abs te, non sanè expectans. non enim noram hanc tuam voluntatem, sed arbitrabar te huic vehementer iratum esse. tantum ista dicebam persuadēdi causa. ANT. Quomodo accepit ille vestram orationem? & nihil me celes. Vellem enim me coràm audiuisse: sed tu nihil omittas. Magna res est tanti viri mores sub exitum vitæ contemplari, vtrum spiritus defecerit, vtrum expalluerit, an constantiam animi retinuerit. AR. Nullam significationem pauoris edidit. ANT. Quomodo? AR. Suauiter enim risit, ac lusit in priorem vitam meam. dixit me ineptum histrionem esse tuorum mēdaciorum, nec posse cōmo-

των. ἀπιστήσας ἄρα τοῖς ἐπαγγέλμασι, προεῖτο τὴν ψυχήν; οὐκ, εἴγε τῶν λοιπῶν ἀκούσαις. οὐ δόξει τοι μόνον ἀπιστεῖν, ἀλλ' ἐπεὶ μελεύεις, ὦ βασιλεῦ, λέγειν, Μακέδοσι μὲν (εἶπεν) οὐδὲν ἀπώμοτον, οὐδὲ παράδοξον, εἰ Δημοσθένην οὕτω λαμβάνουσιν, ὡς Αμφίπολιν, ὡς Ολυνθον, ὡς Ωρωπόν. τοιαῦτα πολλὰ ἔλεγε· καὶ γὰρ οὖν ὑπογραφέας παρεστησάμην, ἵνα τοι τὰ λεχθέντα σώζοιτο. ἐγὼ μέν τοι, ἔφη, ὦ Αρχία, βασάνων ἢ θανάτου φόβῳ, κατ' ὄψιν οὐκ ἂν Αντιπάτρῳ γενοίμην· ἀλλ' εἰ ταῦτ' ἀληθεύετε, πολύ μοι μᾶλλον ἔτι φυλακτέον, μὴ τὴν ψυχὴν αὐτὴν παρ' Αντιπάτρου δεδωροδοκηκέναι, μήδ' ἣν ἐμαυτὸν ἔταξα, τάξιν λιπὼν τὴν Ελληνικὴν, εἰς τὴν Μακεδονικὴν μεταβάσεσθαι. καλὸν γὰρ, ὦ Αρχία, εἰ τὸ ζῆν ἐμοὶ πειραιεὺς αὐτὸς παρέχοι καὶ τριήρης, ἣν ἐπιδέδωκα, καὶ

uere spectatorem. ANT. Itaque non credens tuis promissis, despondit animum? ARC. Non quòd si audies reliqua, non tantùm videbis fidem non habuisse, sed etiam acrem obiurgationem attigisse. Dicã enim, quia iubes. Non, inquit, indignũ est aut nouum Macedonibus sic capere Demosthenem, vt Amphipolin, Olynthum, Oropum. Talia multa dixit. Adhibuimus enim scriptores, qui eius dicta exciperent. Ego, inquit, metu tormentorum aut mortis non moueor, vt spe vitæ proposita promittam me ad Antipatrum venturum esse. Sed si hæc vera sunt quæ dicitis, multò magis cauere debeo ne mens mea videatur ab Antipatro corrupta, néve videar deseruisse ordinem in quo ad Græciæ defensionem collocatus sum, & transfuga factus ad Macedones concessisse. Si mihi honestum est viuere, Piræeus præbeat, & triremis quam instruxi,

&

καὶ τεῖχος καὶ τάφρος, τοῖς ἐμοῖς τέλεσιν ἐξειργασμένα, καὶ φυλὴ Πανδιωνίς, εἰς ἣν ἐθελοντὴς ἐχορήγουν ἐγὼ, καὶ Σόλων καὶ Δράκων, καὶ παρρησία βήματος, καὶ δῆμος ἐλεύθερος, καὶ ψηφίσματα στρατιωτικὰ, καὶ νόμοι τριηρῳχικοὶ, καὶ προγόνων ἀρετὰ καὶ τρόπαια, καὶ πολιτῶν ἔννοια, τῶν ἐμὲ πολλάκις ἐστεφανωκότων, καὶ δύναμις Ἑλλήνων, τῶν ὑπ' ἐμοῦ μέχρι νῦν τετηρημένων. εἰ δὲ καὶ βιωτὸν ἐλεηθέντι ταπεινὸν ἦν, ἀνεκτὸς δ' οὖν ὁ ἔλεος περὶ τοῖς οἰκείοις, ὧν ἐλυσάμην αἰχμαλώτους, ἢ τοῖς πατράσιν, ὧν συνεξέδωκα τὰς θυγατέρας, ἢ οἷς τοὺς ἐράνους συνδιελυσάμην· εἰ δέ με μὴ σώζοι νήσων ἀρχὴ καὶ θάλαττα, πρᾶ γε τοῦτοι Ποσειδῶνος αὐτῷ τὸ σώζεσθαι, καὶ τοῦδε τοῦ βωμοῦ, καὶ τῶν ἱερῶν νόμων. εἰ δὲ Ποσειδῶν, ἔφη, μὴ δύναται φυλάττειν τὴν ἀσυλίαν τοῦ νεώ; μὴ δ' ἐπαισχύνεται προδοῦναι Δημοσθένην Ἀρχίᾳ, τεθναίην. οὐδὲ Ἀντίπατρος ἡμῖν ἀντὶ τοῦ

& murus & fossa meo sumptu facta, & tribus Pandionis, cuius causa vltrò ludos feci: & Solon, & Draco, & libertas conciuium, & liber populus, & decreta, & leges classium, & maiorum virtus ac trophæa, & ciuium beneuolentia, qui me sæpe coronauerunt: & Græcorum auctoritas, qui hactenus è me seruati sunt. Quòd si mihi vita debeat contingere alterius misericordia, quanquam id turpe est, tamen hoc beneficium malim accipere à meis ciuibus, quorum redemi captiuos: aut à patribus, quorum elocaui filias, aut quibus donaui pecunias. At si me nec insularum imperiũ, nec mare defendet, petam ab hoc Neptuno auxilium, & ab hac ara, & à sacris legibus. Sin autem Neptunus non potest defendere immunitatem templi, nec pudet eum prodere Demosthenem Archiæ, moriar, nec mihi Antipater

ἀντὶ δὲ τοῦ Διογένους ἐξῶ μοι φιλτέρους ἔχειν Ἀθηναίων Μακεδόνας, καὶ νῦν με τυχεῖν τῆς ὑμετέρας τύχης, εἰ μετὰ Καλλιμέδοντος καὶ Πυθέου καὶ Δημαδέως σωφρονίζοιμι. ἐξῶ γὰρ, ὡς ἔοικε, τῆς ψυχῆς μεθίσταθαι, εἰ μὴ τὰς Ερεχθέως θυγατέρας καὶ τὸν Κόδρον ἐφοβούμην. οὔκουν προὐμην αὐτὸ μολοῦντι τῷ λαιμῷ συμφαυλισθῆναι. καλὸν γὰρ, ὑπὲρ σωφρονίζων θάνατον ἐν ἀκινδύνῳ παντὸς αἰσχροῦ γενέσθαι. καὶ νῦν Ἀρχία, τὸ καθ' ἑαυτὸν οὐ καταισχυνῶ τὰς Ἀθήνας, ἐκὼν δὲ πλέαν ἐλεύθερον, ἐντάφιον, ὃ τὸ μέγιστον τιμῶ, ἐλευθερίαν περίβολον. ἀλλὰ δίκαιον γὰρ, ἔφη, οἱ τῶν τραγῳδιῶν μνημονεύομεν. ὁ σιμὸν τὸ νεκρόν·

Ἦ δὴ θνήσκοις' ὅμως, πολλὴν προνοίαν ἔχων εὐσχημόνως θανεῖν;

δόρυ καὶ ταῦτα. Δημοσθένης δὲ εὐσχήμονος θανάτου βίον προκεινὲς αἰσχύμονα, τῶν Ξενοκράτους καὶ Πλάτωνος ὑπὲρ ἀθανασίας λόγων ἐκλαθόμενος, ἀντὶ θεοῦ ἡγήσεται. ἐξῶ μοι φιλτέρους ἔχειν Ἀθηναίων Μακεδόνας, καὶ νῦν με τυχεῖν τῆς ὑμετέρας τύχης, εἰ μετὰ Καλλιμέδοντος καὶ Πυθέου καὶ Δημαδέως σωφρονίζοιμι. ἐξῶ γὰρ, ὡς ἔοικε, τῆς ψυχῆς μεθίσταθαι, εἰ μὴ τὰς Ερεχθέως θυγατέρας καὶ τὸν Κόδρον ἐφοβούμην. οὔκουν προὐμην αὐτὸ μολοῦντι τῷ λαιμῷ συμφαυλισθῆναι. καλὸν γὰρ, ὑπὲρ σωφρονίζων θάνατον ἐν ἀκινδύνῳ παντὸς αἰσχροῦ γενέσθαι. καὶ νῦν Ἀρχία, τὸ καθ' ἑαυτὸν οὐ καταισχυνῶ τὰς Ἀθήνας, ἐκὼν δὲ πλέαν ἐλεύθερον, ἐντάφιον, ὃ τὸ μέγιστον τιμῶ, ἐλευθερίαν περίβολον. ἀλλὰ δίκαιον γὰρ, ἔφη, οἱ τῶν τραγῳδιῶν μνημονεύομεν. ὁ σιμὸν τὸ νεκρόν·

Ἦ δὴ θνήσκοις' ὅμως, πολλὴν προνοίαν ἔχων εὐσχημόνως θανεῖν;

δόρυ καὶ ταῦτα. Δημοσθένης δὲ εὐσχήμονος θανάτου βίον προκεινὲς αἰσχύμονα, τῶν Ξενοκράτους καὶ Πλάτωνος ὑπὲρ ἀθανασίας λόγων ἐκλαθόμενος, ἀντὶ θεοῦ ἡγήσεται.

pro Deo colendus erit. Liceret mihi amiciores habere Macedones quàm Athenienses, & frui felicitate vestra, si imitari vellem Callimedontem, Pytheam & Demadem. Liceret animum vel serò mutare, nisi verecundia D Codri, & filiarum Erechthei prohiberet. Non igitur volui transfugam fortunam sequi. Honestum enim effugium mors est, quæ est extra omne periculum turpitudinis. Et nunc Archia quantum in me est, non volo dedecorare Athenas, seruitutem accipiens abiecta libertate, in qua mori est honestissimum. Verùm cõuenit te meminisse Tragœdiarum. nónne grauiter dictum est:

At illa iam moriens, tamẽ Decenter vt caderet, curabat sedulò?

Hoc cùm fecerit puella, quã tò turpius erit Demosthenẽ præferre inhonestam vitam honestæ morti? ac obliuiscẽ Xenocratis & Platonis disputationũ de immortalitate animarum?

θόμῳ; καί τινα μικρότερον ἔλεγε, προαχθεὶς εἰς ζῆλον τῶν τύχαις ἐξυβρίζοντας. ἀλλά τί δεῖ λέγειν νῦν ἐμοί; τέλος δ' ἐμοῦ τὰ μὲν δεομένου, τὰ δ' ἀπαλοιῶτος, ἅπαντα μοῦσαν σφῶν ὑβρίζειν ἐνόμιζον. εἰσιόντων ἂν, ἔφη, ζωΐλος, Ἀρχίας ὧν· ἐπεὶ δ' Δημοσθένης εἰμί, συγγίνωσκέ μοι, ὦ Ἀμφίπολι, μὴ πεφυκότι ἰσχνῶ γίνεσθαι. τότε δὴ, τότε κἀμὲ βίαν αὐτὴ ἀφαιρεῖν διενοεῖτο. ὅθ' ὡς ἤσθετο, δεῦρ' ἰὼν κατεγέλασε. καὶ τὸν θεὸν ἐσκέψατο ἔοικεν Ἀρχίας, ἔφην, ὅπλα μόνα, καὶ τείχη, καὶ στρατόπεδα, καὶ φρουρὰς εἶναι καὶ ὑφηγεῖσθαι τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν ὑπολαμβάνειν· τῆς δ' ἐμῆς πρασκευῆς καταφρονῆσαι, διὰ τὸ μὴ ἐπιλελεῖφθαι ἰταλοὶ καὶ Τειβαιοὶ καὶ Μακεδόνες, ὀχυρωτέραν ἢ ξύλινόν ποτε τεῖχος ἡμῖν, ὃ θεὸς ἀνεῖλεν ἀπόρθητον εἶναι. μισῶ ἂς ἂν τῆς προνοίας ἀλλῶς μὴ ἐπολιτευσάμην, ἀλλὰ δι' ἃ μοι τὸ κατὰ Μακεδόνων θάρσος ἐμήνυσε.

animarum? Addidit etiam quædam, inuectus in eos qui calamitatem exprobrant. Verùm quid attinet me nunc recitare? Cùm ego ad extremum partim precarer, partim minas adhiberem, & blanditijs terrores miscerem? Ego, inquit ille, persuaderi mihi paterer, si Archias essem: sed quoniam Demosthenes sum, peto vt ignoscas mihi, qui non consueui inconstans esse. Hic cùm eum vi abducere vellẽ, idq; ipse sentiret, cœpit me irridere. & Deum aspiciens, ait: Archias putat tantùm arma & exercitus præsidia vitæ esse, & meum apparatum contemnit, quem expugnare neque Illyrici, neque Triballi, neque Macedones possint. Firmior est enim quàm ille murus ligneus, quem olim nobis Apollo respondit inexpugnabilem fore. Nam vt prudentia me in administratione Reipub. securum præstitit, ita me aduersus Macedones securum reddet.

Nunquam

ἐμέλησε δ' ὀδὲν ἐκ Εὐκλείμονος, ἐκ Ἀειστογείτονος, ἢ Πυθέου καὶ Καλλιμέδοντος, ἢ Φιλίππου τότε, ἢ τὰ νῦν Ἀρχίου. ταῦτ' εἰπὼν, μὴ πρόσαγε μοι λοιπὸν χεῖρα, ἔφη. τὸ μὲν γὰρ ἐμὲ ὀδὲν προλόμενον ὁ νεὼς πάσεται. ἢ δὴ θεὸν προσκυνῶν, ἑκὼν ἕψομαι. ἐλπὶς δ' ἦν καὶ αὐτὸς ἐμοὶ τοιαῦτα, καὶ λοιπὸν χεῖρα τῷ σώματι προσαγόντος, ἐκεῖνον εἰκάζειν προσκυνοῦντα. τὸ δὲ, τί δὴ ποτε λέγω; ὕστερον βασάνοις θεραπαίνης ἐφράσθημεν, πολλὰ φάρμακον αὐτῷ τετραμένου, λύσαι ψυχῆς καὶ σώματος ἐπιθυμίαν ἀτόμενον. οὐ γὰρ οἴῳ τε ἦν φασὶν ὑπὸ δὸς τὸν ἑκεῖνου υἱόν. καὶ πῶς ἐμὲ βλέψας, ἄγε δὴ τοῦτον, ἔφη, πρὸς Ἀντίπατρον, Δημοσθένην δὲ οὐκ ἄξεις, ὃ μάτην. ἐμοὶ μὲν ἐφάνη πεσόντι, ὡς ἐκ Μαραθῶνι πεπτωκότας. ὁ δὲ χάραν ἐποιεῖτο. ζητοῦ δὲ τὸ τέλος, ὦ βασιλεῦ, τῶν Δημοσθένους πολιορκίας λοιπὸν ἔχω. Δημοσθένους γε καὶ ταῦτα, ὦ Ἀρχία.

Nunquam formidaui Euclemonem, aut Aristogitonem, aut Pytheam & Callimedontem, aut Philippum, neque modò hunc Archiam formido. Cùm hæc dixisset: Age, inquit, ne afferas mihi violentas manus. non enim prophanabo templum, quantum in me est. salutato Deo, sponte sequar. Ego sic sperabam factum, & cùm ille manum ori admouet: neque ego suspicabar eum aliud facere, quàm orare deos. sed quid egerit, postea ex ancilla per tormenta cognouimus: diu eum habuisse paratum venenum, & morte libertatem redimeret. Neque extra templi limen peruenerat, cùm lapsus inquit: Hoc cadauer ad Antipatrum vehes, Demosthenem verò non vehes, non per. Et videbatur suo more iuraturus per illos qui in Marathone occubuerunt, sed valedicens animam efflauit. Hunc ego finè, Rex, affero expugnati Demosthenis. AN. *Demosthenis scilicet.*

Ἀρχία. βαβαὶ τῆς ἀκτήτου ψυ-
λῆς, καὶ μακαρίας, ὡς ἀνδρεῖ-
ον μὲν αὐτῷ τὸ λῆμα· πολιτικὴ δὲ
πρόνοια, μετὰ χεῖρα τὸ πιστὸν
τῆς ἐλευθερίας ἔχειν. ἀλλ' ὁ μὲν
οἴχεται, βίον ἕξων τὴν μακά-
ρων νήσοις, ἡρώων λεγόμενον,
ἢ τὰς εἰς οὐρανὸν ψυχῶν νομι-
ζομένας ὁδοὺς, ὁπαδός τις
δαίμων ἐσόμενος ἐλευθερίου
Διός. τὸ σῶμα δ' ἡμεῖς εἰς Α-
θήνας ἀπεπέμψομεν, καλλι-
ον ἀνάθημα τῇ γῇ τῶν Μα-
ραθῶνι πεπτωκότων.

licet. O inuictum animum & beatum, quàm generosum facinus. Prudentia est, in manu retinere libertatis possessionem. Sed decessit victurus in beatorum insulis apud heroas, vt dicitur: aut in cœlum peruēturus, vt deus factus comes sit Iouis liberatoris. Corpus verò nos remittemus Athenas, futurum honestius ornamentum patriæ, quàm illi qui in Marathone occubuerunt.

GILBERTI COGNATI ANNOTATIONES.

ARGVMENTVM.

Eiusmodi in hoc encomio laudandi figura Lucianus vsus est, vt singulari quodam & laudum & orationis genere Demosthenis claritatem atque virtutem memoriæ animisq; hominum commendare voluisse videatur. Non enim communibus illis Rhetorum formulis ac locis insistit, neq; etiam simplici ac recto ducti, ingenij, fortunæ ac corporis dotes, ornando atque amplificando prosequitur, sed noua quadam occasione ad ipsam causam velut attractus, dum Homeri, cuius cū illo contentionem inducit, laudibus occupatū se simulat, aliud planè agendo hoc ipsum agit, vt ostendat illum, quemadmodum corporis atque alijs externis dotibus longè Homero superiorem, ita ingenij felicitate animiq; constantia

stantia ac robore nulli clariss. virorum vsquam inferiorem fuisse, imò tanquam communia hæc, à quib. alij totam plerunq; laudandi materiã atq; facultatẽ sibi petũt, pro paruo duceret, aut planè contemneret, posthabitis aliis locis, continentiã solùm, atq; fortitudinẽ, quib. immortaretur, & quæ verbis amplificaret. potiss. deleg t. Quarum alteram quidem ille ita præstiterat, vt nullis vnquam corruptelis atq; δωροδοκίαις quib. eo tempore Respub. Athenien. præcipuè infestabatur, aduersus patriã corrumpi se passus sit: alteram aũt ad extremum vsq; spiritũ animo ita obfirmato atq; constanti custodiuit, vt cùm incolumitatem & certa præmia, si ad Antipatrum transijsset, proposita sibi videret, voluntariã mortem inhonestæ vitæ antehabendam sibi putârit. Præcipuè verò in attollendo illius erga patriam amore operam sumit, quem tantum in illo fuisse indicat, vt non modò in classem & publica ædificia priuatas facultates impenderit, verùm etiam cùm iam iterum ab infensis ciuib. per summam contumeliam vrbe eiectus fuisset, mori tamen potius voluerit, quàm cum Macedonib. aduersus patriam, adeò etiam ingratam consentire. Et ad hanc quidem rẽ non vllo domesticorum testimonio, aut ex Græcorũ alicunde historia petito vtitur, sed quod vel præcipuum iudicandum est, ab ipsa hostiũ atq; barbarorũ confessione, quã nihil ad confirmandã Demosthenis laudẽ grauius esse poterat, fidẽ verbis facit. Quo sanè in loco illud admiratiõne dignũ mihi maximè videri solet, quòd duob. diuersarum gentiũ clariss. eloquentię luminibus, patriæ aut vtrinq; fidelissimis tutorib atq; patronis, nõ modò simili fermè fato perire contigit, verùm etiam quòd ijdẽ eodẽ exemplo maximum virtutum atq; laudũ suarum encomiũ ab hostibus, ijsq; ipsis quorũ odio atq; tyrannide perierat, retulẽre. Nam quod hic Lucianus de Antipatri, Philippi, aliorumq; testimonio confirmat, idem ferè à Plutarcho de Cicerone & Augusto, cuius proscriptione hic damnatus fuerat, traditum videmus. Cùm enim ex Cæsaris nepotib. quidam, Ciceronis nescio quẽ libẽt-

libellum, legendi causa manibus teneret, inquit, & mox interueniente subitò Cæsare, eundem sinu abscondere vellet, nec tamen posset quin videretur: Cęsar accepto libello, cum stando plurimā eius partē euoluisset, reddidisse adolescenti cum his verbis dicitur. Eloquēs hic vir, eloquens fuit, ô fili, & amator patriæ. Dignum mehercule præconium, & haud scio an plus laudum & gloriæ Ciceroni addens, quàm vel laurea, vel supplicatio illa de qua ille sæpe ac multū gloriari solebat. Quod enim virtutū præclarius testimonium esse potest, quàm quod etiā is qui vitam, opes & reliqua omnia abstulit, vltrò nulloq; cogente perhibet? Nam ea profectò virtutis vis atq; potestas est, vt animos ac sensus nostros, vtcunq; erga ipsos homines odio, aliisve impulsionibus affecti sumus, cùm honesta ac pręclara illorū facta cernimus, incredibili quodam studio atq; amore accensos & inflammatos reddat. Itaq; etiam Vlysses, vt apud Sophoclem fingitur, cum improuiso Aiacis, cum quo tum summo odio ipse dissidebat, mortem deprehendisset, dextramq; illam qua non modò antea pro Græcis strenuè pugnârat, sed etiam tunc contra seipsum, dum præsentem ignominiā euitare studebat, fortiter vsus fuerat, aspexisset, cùm cætera illius viri præclara facinora verbis extulisset, tandē hæc quoq; addidit, credo ipsa virtute ita extorquente, vt diceret: νικᾷ γὰρ ἡ ἀρετή με τὴν ἐχθρὰς πολύ. vt enim rectissimè dictum est à poëta; τὰ γὰρ τοὶ καλὰ καὶ παρὰ ἐχθροῖς καλά. Hoc igitur tanti viri, & non solùm ab omnibus tum Græcis tum Latinis, verùm etiam ab ipsis hostibus ac barbaris tantoperè laudati, encomium, in quo si ad argumentum respiciamus, singulare quoddam præclariss. virtutum exemplum: si verò ad ipsum libellum, nouum quoddam laudandi, adeoque ipsius eloquentiæ specimen proponitur, cum summa diligentia perlegamus.

a Cvm in.] *Narratione orditur, qua occasionem encomij exponit: in primis locū & tempus, cum Thersagoræ poëtæ physiognomia.* b Die decimosexto.] *Ianuarij.* c Aquilo.]

adunco,

aduncо. d Homeri natalem.] *Homero tanquam poëtarum principi versuum primitiæ offerebantur. fuit poëtarum Græcorum excellentissimus: cuius vitam qui nosse cupit, Herodotum adeat, & Plutarchum.* e Ad metam procurrendum.] *Græcè est, ἐπὶ τὸν βαλβίδα: id est, à carcere sive repagulo. In stadijs autem & certaminibus equestribus erant repagula quædam, vnde cursus initium erat, quæ Græci βαλβίδας seu ἀφετηρίας appellant. Iuxta has linea tendebatur, cui insistebant cursuri.* τέρμα, *finis & vbi sistitur erat, quæ Latinè meta dicitur. Vnde à carceribus ad metam, à meta ad carceres dicimus. Lucianus: Ad carceres nec tu fabulatus esses.* f Non leui furore opus est.] *Numine ac diuino quodam afflatu poëtas agitari, Plato in libro de Furore poëtico testatur. Atque huc facit illud Ouidij:*

Est Deus in nobis, agitante calescimus illo.

Lucianus in Parasito, dicit poësin fato quodam accidere. Aristoteles in Problematis meminit de Marace qui piam Syracusis fano, qui tum meliora fecerit poëmata, cùm mente esset alienatus. g Demosthenis cum Homero.] *Prima encomij pars Collatio Homeri & Demosthenis, & primò quod ad ingenij virtutes attinet. Et hic obiter obserua, quid in autoribus potissimùm obseruandum sit. Vt ostendat Demosthenem Homerum æmulatum fuisse, illorum similes sententias confert, dicitq; eloquentiam, quum ante Demosthenem velut mortua & machinis propulsa esset, viuam & suis viribus mobilem reddidisse. Seneca in prologo declamationum suarum: Potui, inquit, & Ciceronis ingenium, quod solum P. R. par imperio suo habuit, cognoscere, & quod vulgo de alio, hoc est, Demosthene, dici solet, sed de illo propriè debet, potui viuam vocem audire.* h Apud poëtam.] *Homerum Iliad. μ. qui, quo pacto nos pro patria gerere debeamus, in hac potissimùm sententia declarauit. Sunt enim Hectoris verba ad Polydamantem, augurium infaustum interpretantem. Sed hanc expressit sæpiùs in primis Iliad. 15:*

—— res est pulcherrima mortem
Pro patria oppetere, & saluos præstare penates.

Expressisse etiam eam videtur Q. Fabius Maximus apud Marcum

ium Tullium lib. de Senectute. Is enim cùm esset augur, dicere ausus est, optimis auspicijs ea geri, quæ pro Reipub. salute fierent: quæ contra Rempub. ferrentur, contra auspicia ferri. Citatur ab Aristotele in Rhetoricis lib. 2. Item ab eodem in epist. ad Atticum, & à Plinio minore in epistolis. Idem Cicero pro Cn. Planco: Qui pro Repub. vitam reddiderunt, nunquam mehercule eos potiùs, quàm immortalitatem assequutus putaui. Item in Marcum Ant. Philipp. 14. O fortunata mors, quæ pro patria redditur. Vide annotationem nostram in Patriæ encomium sub finem ad illa, pro tuenda patria. i Pythonis orationem.] *Pythonis oratoris eloquentia celebris est. Fingitur etiam ab Homero Vlysses vir multa præditus facundia. k* Ni foret hæc hominum.] *Iliad. 12. hæc verba Sarpedoni tribuuntur, quibus Glaucum adhortatur. Non dissimili sententia Andromachen Hector consolatur Iliad. 7. cuius verba sunt hæc, Eobano Hesso interprete:*

——lex omnibus vna statuta est,
Quæ iubet esse semel moriendũ, hęc omnib. vna est
Conditio —.

Iliad. 18. Achilles Thetidi matri, eodem interprete:

Sic si fata vocant, his me parêre necesse est.

Non dissimilis versus citatur in Demonactis vita:

Strenuus vt segnis, fato potiuntur eodem.

Vide quæ illic annotauimus. l Grauitatis in Demosthene, quàm in Homero.] *Lucianus grauitatem in Homero desiderat, quòd nimia libertate suos quandoque increpet, cùm Achiuos Achaidas vocat, &c. m* Cętera sunt ignotâ, patria, genus, ætas.] *Fecit enim nominis Homerici claritas, vt neq; cuius fuerit, neq; de eius parentib. inter Græcos conuenerit: & pleraq;, vt solent, de eo fabulosa confingantur. Néve de eius parentibus plura dicam, de eius patria nihil certi traditur. Hunc enim multæ Græciæ vrbes certatim sibi vendicant, adeò vt quibus potissimùm credere debeamus, non facilè fuerit discernere. Quod etiam testatur Cicero pro Archia. n* Nonnulli Smyrnam.] *Smyrnæi præcipuè Homerum sibi vendicárunt, vnde & nummum æ. eum cum inscriptione Homerici nominis habuerunt, & porticum quadratũ cum templo ac statua*

Homeri, teste Strabone lib. 14. o Aut fluuium.] Meletam, qui per agrum Smyrnæum voluitur, à quo Melesigenes dictus est, teste Herodoto. p Melesigene.] Melesigenes dictus fuit, quòd ad Meletem fluuium natus esset, sed cæcus factus, Homeri nomen sortitus est. Cumæi namque & Iones captos oculis ὁμήρους appellant, quod ὁμήρους, id est, itineris ducibus egeant. Septem de eo ciuitates contendunt, vt est in disticho Græco apud Gell. lib. 3 cap. 11.

ἑπτὰ πόλεις διερίζουσι θεὸν εἶναι ὁμήρου,
Σμύρνα, Χίος, Κολοφών, Σαλαμὶς, Ἄργος, Ἀθῆναι.

q Athenæ opulentæ.] Athenas hodie vocant Setinem. vrbe diruta (haud enim magna eius pars incoliitur) portuq; vastato visuntur etiamnum ingentium ædificiorum latissimaque olim vrbis miserabiles ruinæ, Gymnasia diruta, porticus collapsæ inter altaria rudera, tanquam ossa ex vrbis cadauere supersunt, ætatemque nostram pristinæ dignitatis & amplitudinis admonent. Marmorei lapides, elogia, titulos, epitaphiaq; literis vetustate exolescentibus præseferunt: r Epigramma.] Erasmus meus pro ἐπίγραμμα legit ἐπίσαγμα. Et ideo hunc locum ita vertit: At tu fortasse vereris, ne in te torqueatur illud prouerbiale dictum de malè respondente proportione, nempe ne tibi thylaco maior sit accessoria sarcinula. Est autem ἐπίσαγμα, à σάττω, velut oneris adfertura. Thylacus culeus est siue mantica, parata gestandis oneribus. Ergo cùm digressio longior est quàm ipsa res, vti licebit hoc prouerbio. Basilius, idem alijs verbis expressit, lib. de Spiritu sancto: ἤδη γε αὐτὸ τὸ ἐπισόδιον πολλαπλάσιον ἐστὶ τῆς κεφαλαίας. Ad istum alioqui modum accessorium multò maius esset ipso principali. s Aeschylum.] Quæ de Aeschylo dici possunt ex Græcis præsertim scriptoribus, sunt ferè præfixa eius quæ adhuc extant fabulis, vt non videatur quid amplius adiiciendum ad ea. Coætaneus fuit Pindaro, natus circa 40. Olympiada. eius mentio fit Aduersus indoctum. t Aquam bibebat.] Demosth. aquam bibebat scripturus aliquid, vt ipsemet testatur in 2. oratione contra Philip. Equidem, inquit, aquam bibens, non ab re difficilis & molestus homo sum. Item in oratione de falsa legatione: Quum admodum superbè surrexisset Philocrates: nihil est, inquit, mirum Athe-

Athenienses, non eadem mihi & Demostheni videri, Hic enim aquam, ego verò vinum bibo. u Syracusanis mensis.] *Syracusana mensa prælauta atq; opipara dicebatur. Vnde Plato de Rep. 3.* Συρακουσίαν δ', ὦ φίλε, τράπεζαν καὶ Σικελικὴν ποικιλίαν ὄψος ὡς ἔοικας οὐκ αἰνεῖς, id est, *Syracusanam, amice, mensam & Siculam in obsonijs varietatem non videris approbare. Lucianus in dialogo Simili ac Polystrati :* καὶ τράπεζαν, *inquit,* ὑπὲρ τὰς ἐν Σικελίᾳ, id est, *ac mensæ Siculis lautiores. Erasmus Centuria secundæ Chiliadis 11. Syracusæ autem ciuitas amplissima.* x Cum Pericle conferre.] *De Periclo eloquentiß. qui loquens fulminare & fulgurare visus est, scribunt Plutarchus in vitis, Cic. lib. 3. de Orat. Val. Max. in exemplis, Quintilianus.* y Mandragora sopitos.] *Mandragora sopiti ij dicuntur; qui velut aspide icti, somni culosi ac nimis desides sint : atq; ita quodammodo à sensu dissiti abiunctique, vt excitari non queant. Ratio verò est, quoniam is fructus hypnoticus est, quo significatur somni conciliator. Plutarchus in Symposiacis: Somnum quippe fieri putant frigiditate. Quamobrem hypnotica pharmaca parte plurima vim habent* ψυκτικὴν: *hoc est, fugefacientem. cuiusmodi esse dicitur mandragora. Quin & obliuionem itē creditur inducere. De ea paulò plura annotauimus in Timone.* z Themistocles.] *De Themistocle apud Cic. Quintil. Valer. Max. varijs in locis varia sunt, & Plutarchus eius vitam ex professo scripsit. Aemylius Probus in eius vita. Thucydides lib. 1. Herod. lib. 8. Aristides rhetor, hunc quòd in præuidendis futuris prudens & industrius esset, laudauerunt.* A Magnitudiue animi Pericli.] *De bellicis autem eius factis vide Iustinum lib. 3. & Plutarch. in eius vita. Floruit anno à mundo condito 3536. Ante Christum natum 426. fuitque Atheniensis dux & orator, eloquentia & authoritate clarus, Xantippi filius, & Alcibiadis autor.* B Aristotelis testimonium.] *Is fuit summus philosophus, & Alexandri præceptor, de quo latè scripsimus in dialogo Diogenis & Alexandri.* C Ad Alexandrum.] *Philippi & Alexandri Magni ætate vixisse Demosthenem Atheniensem oratorem, neque multò post huius obitum tempore perijsse, res est non obscura.* D Codri.] *Vide quæ de Codro annotauimus in Si-*

mili ac Polystrati dialogo. Fuit enim Athenienſium rex, & pro patria obijt. Reſponſum nanq; acceperant Peloponenſes, ita demum ſe ſuperaturos ſi hoſtium regem non occidiſſent. Fefellit ergo eos habitu pauperis, eosque in ſuam necem per iurgia prouocando, à nullo cognitus, fecit fidem oraculo Hinc cùm quempiam generoſiſſimum ſignificare volumus, dicimus Codro generoſior. E Cûm ille manum ori admouet.] Variant autores de Demoſthenis morte. Vide Plutarchum & Iuſtinum in fine libri 5.

PRIMI TOMI FINIS.

BERVM

RERVM ET VERBORVM IN PRIMO LVCIANI operum Tomo, *Præcipuè memorabilium*, INDEX.

ABauche cũ Gyndane amicitia 665
Abdicãdi ius 491.507
Abdicationis cauſę duplices 480
Abdicatũ ſemel, an denuò abdicare liceat 491
Aboni murus 533
Abydos 297
Academici accuſati 700.712
Acheloi flu. coniunx & liberi 870
Acheron flu. 799
Achillis & Patrocli amicitia 601
Achillis cultus in Aſtypalea inſ. 210
Aciẽ deſerere, prouerbium 338.364
per Acinacem iuramẽtum 637.671
Adamantis vis. adamantinum 587.868
Admetus pro vxore mortuus 800
Adoleſcentia flexilis 17
Adraſtia Nemeſis 375 387
Adulatio, voluntaria ſeruitus 57.378
Adulatorum pernicies 5872.109.125
in Adulterio deprehenſum vel deprehẽſam impunè occidere olim licuit 463.478
Adulteri gladio puniti 478

Adyrmachus 645.655. 656.657.659
Aeacus,& cur inferorũ iudex 298. 819.784. 786.799 (ibid.
Aegialea 588. ægialeus
Aegina inſ. 719
Aeginetæ ibid.
Aegis Mineruæ, & Iouis 191.207
Aegypti ciuitates præcipuæ quæ 297
Aegyptus 297. regio ab Aegypto rege 141
Aegyſthus adulter 208
Aemulatio ex artificij ſimilitudine 865
Aequi boniq; ratio quá do habenda 426
Aeſchines tympaniſtriæ F. 11
Aeſchylus 894930
Aeſculapius bis natus 538.fulmine ict9 199
Aeſculapij officina 706. templum 22
Aeſopus fabularũ ſcriptor 717
Aetatum hominis ſucceſſio 144149
Affectus mouere prohibitum apud Areopagitas 777
Agathocles Samius 604 965
Agogice 19
Alani 654
Alcedones aues 153
Alceſtis ab inferis reuocata 785.800
Alcmenę cum Ioue cõgreſſus 23
Alcyones 153
Alcyonij dies 146. 153
Alexãdria Aegypti 297
Alexãder Theſſal9 694
Alexander Magnus, eiusque res geſtæ 283. 291. 296. 297. 299 852.868. mors 297. ſepultura 293.294
Alexãdri matris Olympiadis fabula de mõſtroſo conceptu 530. 586
Alexander nullius Dei F. 292
Alexandri mors 582
Amaltheæ capræ fabula 363
Amaſtris vrbs 551
Amazonũ bellum cum Athe-

Athenienſibus 780
Ambroſia deorum cibus 710
Amicitiarũ exẽpla 604
in Amicitiam non plures admittendi quàm tres 637
Amici ſimulati 127
Ammonio Iupiter 296
Amor ſui cæcus 856. 868
Amoris remedia 206
Amorẽ omnia domare 222 (543
Amphiareus Thebanus
Amphilochi vates 554
Anacharſis Solone prudentior 776
Anaxagoras fulmine ictus 98
Anguillæ natura 865
Animæ immortalitas 271.274
Aniceris philoſ. 901
per Anſerem iuramentum 684
Antia 859.860
Antigone 366
Antilochus vates 543
Antiope mœrore mortua 780
Antipatri regis cũ Demoſthene colloquiũ 906
Antiphilus calumniator Apellis 839.864
Anubis templum 706
Apelles calumnia circumuentus 838.839. 840
Apes quomodo fiant 151.156
Apum rex 478
ἀφιλοτιμία 928
Apollo Iouis & Latonę f. 717. apud Delphos cultus 706
Apollonius Tyaneus 529.585
ἀπραγμοσύνη 719
Aquatica cur muta 152
ad Aquã clepſydræ infuſam cauſæ agi ſolitę 351.365.477.486
Aquilę pſpicacitas 692
Araneorũ venatio 834
Arbaces eunuchus 694
Archelaus Athenarum domitor 72
Archias 906
Areopagus 777
Areopagitarum iudiciĳ

forma 741.777
Aretæus Corinthius 617
Arethusa fons 227
Arion Methymneus citharœdus 215
Aristarchus 84
Aristeas 276
Aristides 109.909. eius iustitia 869.870
Aristodemus 526
Aristonicus 911
Aristoteles Alexandri præceptor 294.931. eius patria, parentes, scientia &c. 288
Armeniorum fuga 283
Arsaces 694
Arsacomæ res 644
Asia Alexandro subacta 285
Asphodelus 799.801
Asylum 867
Athenæ quomodo hodie vocentur 72.930
Athenarum encomiũ 47.72
de Athomis philosophorum doctrina ridetur 681.698
Attalo venenum à filio porrectum 694
Attoniti qui 719.720
Auaritia 85
Auarorum descriptio 100.140
Augiæ bubile repurgare puerbiũ 532.584
Aulæ vitia 361
Aulicę vitę imago 358. molestię 316 317. 300
Aurora Tithonẽ amat 360.361
Auri vis & effectꝰ 122 144
αὐτόφωνα oracula 552.

B

BAbylon vrbs vbi & qualis 297. ab Alexandro capta 296
Bacchanalia 852
Baechus dithyrambus cur 868. eius vitia, & res gestæ 202. 203
Bactra, bactrũ oppugnatus flu. 298
Balearides insulæ 672
Balneorũ luxus 48. 56
Basther amicitia & mors 643
Beli progenies 141
Belittæ amicitia & interitus

teritus 543
Bellerophon 859. 869
Bellerophontis literæ, prouerbium 371. 386
Bombardę inuentor de uotus 138
Bonorũ prępostera æstimatio vulgo 298
Bosporanorum mos in ambiendis puellis 644
Branchides 531
Briereus centimanus 215. 459
Bulidi Lacedæmonio Xerxes cur pepercerit 912.

C

CAcodæmones 719
Cadmus literarum inuentor 77 83. 85
καινουργεῖν καινοποιεῖν 179
Calliæ opes 109
Callidemides adulator 259
Calliopes Musæ coniunx & filiæ 870
Callisthenes philosophus 295. 299
Calumnia 366. 842. 865. 866. eius imago ab Apelle depicta 841. 842. 863
Calumniatoris descriptio 843
Camelus Bactriana 28
Canis in præsepi, prouerb. 101. 140
Canis sidus 777
Capra Amalthea 363
Carceres à carceribus, prouerbium 928
Catena Mercurij 807. Herculis ibid.
Catharsium, Catharsia 244 (185
Caucasus mons 178.
Caurus ventus 279
Cebetis tabula 358
Cecrops Codro generosior 109
Celtiberi ab Annibale capti 282. 288
Centimani 479
κεράμειον 33
κέρατα 244
Ceratinæ ibid.
Cerberꝰ canis infernal. triceps 298. 784. 799
Cercopes 526. 585
Ceres 720
Cereris munus in con-

uiuio deorum 710
Certaminũ apud Græcos genera 777
Ceteus 233
Ceyx 145.153
Chalcedonis celebritas & ſitus 532
Chares 909
Chariclea 605
Charinus 249
Charixenus Sirromius 617
Charmoleus Megarenſis 265
Charon 273. eius varia nomina & officium 768.799. eius cymba 264.369.386
Chelidonius cinædus 348
Chœnix 279
Chromis piſcis 153
Cilicia Alexandro ſubacta 296
Cirrha oppidum 279
Ciuitas 743
Claros, clarium oraculum 531.554
ad clepſydrã cauſæ dici ſolitæ 351. 365.778
Cliniæ rhetoris funtum 695
Clitus ab Alexandro cæſus 288.295
Clymene 219.220
Cnemon 262
Cocconas Byzantinus 529.532
Cocytus lacus vnde dictus 799
Codrus Athen. rex pro patria mortuus 932
Codro generoſior, prouerb. ibid.
Cœnæ deorum 709
Coitus noxa 210
Colophon Homeri patria 889
Coloſſus Solis apud Rhodios 717
Coloſsi ibid.
Comicus riſus, prouerb. 34.184
Comicorum habitus 749
Comœdia vetus qualis 31.34
Copię cornu, prouerb. 321.363
Corinthus vrbs 279
Corinthus Marathonis ſiue Pelopis filio ibid.

Cornua syllogismi 244
Corona muralis, obsidionalis 427. ciuica ibid.
Coronis 538
Κορυπλάθοι 34
Corybantes 710
Κορυφαγὼ Minerua 198
Cossæi ab Alex. Magno fracti 296
Craterus Alexandro cultus 868
Crato diues, apud Charontem nudus 267
Κρονομία 179
Cribro vaticinari, prouerb. 533.586
Crocodilos facere 244
Crœsus apud inferos pauper 239.246
Crœso opulêtior, prouerb. 109
Cuma Homeri patria 889
Cupido quomodo pingi solitus 141.191. 208
Cupido Iapeto senior 189. cur Musas, Mineruá & Dianam nõ feriat 206.207.212
Cupidinẽ etiá dijs imperare 205. 206.208
Curetum sagittæ 69
Currus bouem trahit, prouerb. 254
Cybelum oppidũ 78
Cyclops Neptuni filio 224
de Cygnis ad Eridanũ in aues conuersis fabula 814 817
Cyrus rex 478.

D

DAdis festum 562
Dæmones antiquis qui 718
Damasias athleta 266
Damnippus 261
Damon adulator 249. 614
Damoxenus palæstrita 242
Danai regis ortus, progenies, casus 141
Danaidũ pertuso dolio aquam haurientium fabula 141.278
Dandamidis amicitia 639
Daphne 199
Darius Alexãdro subactus 596

Delati

Delati persona 848
Delatores quales 843
Delius 470
Delphines φιλάνθρωποι cur 235. ex hominibus pisces facti ibid.
Delphorum celebritas vnde 531
Delphis oraculum Apollinis 706
Deli celebritas 531
Δίκτα iniuria affectum à ταῦ 81.86
Demeas orator sycophanta 128
Demetrius Platonicus apud Dionysium accusatus 852
Demetrij Sunienſis amicitia 624
Democratia 479
Demonax 605. cæsus 611
Demosthenes ῥίψασπις 365
Demosthenis celebritas 11.22.139
Demosthenis encomiũ 882
Demonstratus 568
Designatores qui 804
Deucalionis naufragiũ 91
Deus qualis 684. vnde sit aut vbi fuerit cùm omnia fabricaretur 683
Deo omnia possibilia 144
de Deo, Anaxagoræ sententia 139. philosophorum doctrina reprehensa 672
Deorum conuiuiũ, cibus, potus 710
Deorum gentiliũ scelera, vanitas 3.158. 173. 183. 184. 683. 703
Deos ex hominib9 facientium vanitas 292
Dijs nõ esse curæ mortalium res 684
Διαβάται 866
Διαβολὴ 866
Dialectici à luna accusati 700.702
Dialogus 337
Diana cur à Cupidine tuta 207.210.212
Diana natiuitas, virginitas, facta consue-

ta 210. templum apud Ephesios 706
Dimidium facti qui cœpit habet 4.19.
Diniæ amicitia 604
Diogenes Cynicus ab habitu & moribꝰ describitur 241. Crœsum ridet 239
Diogenis defuncti dolium, hæreditas, pera, &c. 277
Dionysius Syracusanus Demetrio ob Bachanalia contempta infensus 852.867 868 eiusdem latumię 351 366.
Dionysij Iouis ex Semele filij, virtutes & vitia 203.204.
Diophantus Rhetor 272
Diopithes 909
Dipsades Danaides dictæ 280
Δὶς δὰ πασῶν, prouerb. 32.34.380.387.
Diuinandi artis origo 523.531.
Diuinationes falsæ notantur 276
Diuinitatem affectantium vanitas 292
Diuinorum operũ causæ non inquirendæ 144
Diuitiæ ridentur 40 50.246. quibus potissimùm obueniant 87 99. 109. 140. 141. quales reddant possessores 87.88 140 cur tantopere amentur ibid.
Diuitiarũ vsus 87 101
Diuitiarũ comites 112 imago 104.359
Diuites admirantium & obseruantium stultitia 54
Diuitum amicitia seruitus potiùs quã amicitia 302
Diuitum cœnæ, & an philosophis conueniant 323
Diuitum factus & luxus 49. ineptiæ 54. 697. 698. superbia quomodo minuenda 57

Dodo-

Dodonæ Iouis templū 706
Docto indigna aulica vita 300. 301
Dolus diuitiarum comes 113
Dormire porrectis pedibus, prouerb. 321
Draco Pellæus 536
Dracones maximi & māsueti in Pella 530
Dracon Atheniēses iureiurando cuiusmodi adstrinxerit 844
Druidæ Gallorum sacerdotes 806.

E

EChini seniores testa asperiore 455
Echo nympha 460 478
Educatio puerorum apud Græcos 744
Electrum, Phaëthontis sororū lacrymæ 220
Elleboro opus habere, prouerb. 298. 299
eloquentiæ virtutes & laus 806
Elysius campus 786 797. 800
Ἐμβρόντητοι, ἐμβροντημένοι 719
Empedocles ad lunam sublatus 690. 718. in crateres Aethnę precipitatus ibid.
Encaustice 19
Ἐντιλίχθα pro ἐνδιλίχθα 81. 86.
Ἐπαγωγὴ 867
Epaminondæ studium musicæ 779
Epaphus Aegypti rex 140
Ephesi Dianæ templū celeberr. 706
Ἐπίσαγμα 930
Ἔφεσις & Iupiter 88. 137
Ephialti in cœlū ascensus 705
Ephesum, Corinthus dicta 279
Epicurei à Ioue accusantur 673. 712. 715
Epicurus quid apud inferos agat 550
Epicuri laus 550. 584
Epicuri sententiarū liber ab Alexādro cōbustus 569
Epidauri templum Aesculapij

ſculapij 22 587
Epigrammatum vana gloria 795.804
Epimenidis hiſtoria 94.139
Epimetheus 32
Epitaphium 804.805.
Ἐρίγδυπος 88.138
Eridanus fluu. 288
Erynnyes vltrices 441
Erythea inſ. 672
cum Eſca ſimul hamũ euellere, vel deglutire, prouerb. 263 306.362
Ἐσκοροδισμένος 780
Eteocles 366
Eubiotus rex 657
Euclio qualis 137
Eucrates Sicyonius 249.911
Eudamidæ Corinthij amicitia 617
Εὐδαίμονες 718
poſt Euentum etiã ſtultos ſapere 439
Eumolphus Thracum dux 764
Eunomius 276
Eupatoris regis legati 580
Eurybatus 526.585
Euthydici amicitia 613
Exequiales cœnæ 795.804
Exequiarum ſuperſtitiones 790.797
Exilium qualis pœna 879

F

FAbij Maximi de repub. defendenda augurium 928.929
Fabri lignarij vno oculo clauſo rectitudinẽ metiuntur, &cur 718
Fabularum vtilitas & gloria 151
Fabularum omniũ ſumma ac ſylua vbi potiſs. 183
Fallacia calumniæ comes 842 (441
Fati neceſsitas 377.
Felices qui 48. 50
Felicitatem ex collatione infelicitatis optimè intelligi 172
Ferales cœnæ 804
Ficulni ligni fumus moleſtiſs. 588

Filij

Filij quando abdicandi 521
Filiorum erga parentes affectus 873
de Finibus doctrina philosophorum 680
Flamina sursum incedere, prouerb. 369. 386
Fluuij infernales qui 784. 799
Fœminarum corpora quid à virorum differant 516
Fœnus qualis pædagogus 101
Forma an inter bona ponenda 294
Formicis comparati homines 699
è Forminis nati Mirmydones 700. 719
Formosi ridentur 242
Fortitudo paupertatis comes 114
Fortunæ commutatio 95
Fortunæ bona 40. 239. 274
Fortunæ necessitas inuitabilis 377. ludibrium & inconstantia 54
Fulgur è pelui, prouerbium 420
Funebres orationes habendi mos 795. 805
Funerum diuersæ species & nomina 804 fercula ibid. superstitio & luxus 62 73. 797.
Furiæ, malorum vltrices 786. earum arma 441
Furiosorum multa genera & diuersa nomina 518.

G.

GAlli ab Hannibale victi 282
Gallinaceum lac, prouerb. 321
Gallorum gallinaceorũ pugna 770. 780.
γάμμα literæ cum κάππα certamen 77. item cũ λάμβδα ibid.
Ganymedes deorum pincerna 710
Genij & manes quid differant 805

Geometrę ridẽtur 681
Geometria philoſophiæ auſa 779
Geryon triceps, & ſenis manib. amicitiæ typus 668. tricorpor 672
Geryonis armenta 807
Getæ 696
Γλαυκῶπις Minerua 209
Gloria benefactorum præmium 432
Glycõ draco 542. 565
Glyphice 19
Gnathonides 125
Gorgon in Mineruæ pectore 207
Græciæ laus 47
Græcorum certamina 725. 751. 777.
Græculus 356
Grandinis cauſæ 679
Granicus flu. 289
Gymnaſium Athenis 726
Gyndanis amicitia 665

H.

HAeredipetæ notati 107. 128. 144. 249. 280.
Hęreditatũ captatio 62
Halcyonia, halcyonij dies 146. 153.
Halicarnaſſus Alex. capta 296
Hammonius Iupiter ibid.
Hamum cum eſca euellere, vel deglutire, prouerb. 263. 264. 306. 362.
Hannibalis res geſtæ 282. vitia 285
Harpyiæ 105
Haſta regia, herba 801
Haſtam proijciendi certamen 757
Hecates cœna 243
Heliopolis 297
Hellebore opus habere, prouerb. 298
Hephæſtion quomodo ab Alexandro etiam poſt mortem cultus 852. 868.
Hercules cum Aeſculapio contendit 199. carnes exhibet in cõuiuio deorum 710. Theſeum ab inferis reuocat 800

Hercules trinoctius 15 24
Hercules Gallicus 806 813
Herculis mors, seruitus, crudelitas 201
Herculi virtus & voluptas apparent 19.20
Herculem Ogmiũ eundem cum Mercurio existimari 813
Hermodori periurium 693
Hermolaus diues 263
Hermotimi Clazomenij animæ à corpore discessus, & ad idem reditus 828
Hermophilus Cynicus 693
Heroës 777
Hesiodi biuium 20
Himeræus proditor 911
Hinc bellum oritur, prouerb. 531.586
Hinnulus leonem, prouerb. 262 263
Hippodæmon 718
Hippocentauri, prouerb. 30.34
Hippoclides non curat, prouerb. 385.388 812.813
Hyppolyte Amazonũ dux 764 780
Hippolytus à nouerca falsò accusatus 869
Hipponicus 109
Hircinus fœtor in hominibus vnde 273
Hispania ab Hannibale oppugnata 282
Hister quid significet 72
Historiæ quæ lectu dignæ & vtiles, aut cõtrà 522.523
Histriones qui, & vnde dicti 72.712
Homeri patria, genus, ætas, nomen 889. 890.928 natalis à poëtis celebratus 884.928. statua 885. vita à quo descripta 797. 927.
Homicidia citra iudicium licita quæ 463
Homines formicis cõparati 699

Homo-

Homolottorum mos 672
ad Honores virtute, nõ fraude contendendũ 867.877
Hospitalis Iupiter vnde dictus 88.137
Hospitium non violandum 137
Hostium testimonium ad laudem officiosissimum 483.926.927
Humanarum rerum vanitas 264.677.693
Humanitas 8.13.20
Hyacinthus 190
Hymettus mons 94
Hyperides assentator 911
Hypermnæstra sola ex Danai filiabus viro suo parcit 141.

I.

Iacobi patriarchę corpus quomodo conditum & defletũ 803
Iactantia diuitiarum comes 113
Iapyx ventus 279
Icarij cædes 204
Icaromenippus 872
Icarus cur in mare deciderit 676
Ida mons 781
de Ideis philosophorũ doctrina ridetur 680 683
ἰδιώτης 783.798
Ignorantia 837.863.calumniæ minister 841
Ignis deorum thesaurus 161. dijs ablatus per Prometheum 164.175
Ignem è manibus abijcere, prouerb. 99
Imperitia audaces, ratio timidos facit 36
Impij vbi post hanc vitam, & quid pati ab Ethnicis credantur 786
Improbitas ne sit impunita, reipub. interest 431
Imprudentia crimẽ non excusari 451
Impudentiæ apud Aegyptios typus, musca 834
Incantator 528

Indi potu vini in furorē
verſi 41. ab Alexan-
dro domiti 286
Indigetes dij 815
inductio contra incom-
moda faciendæ fidei
867
Inferiarum ſuperſtitio-
nes 757. 787. 800.
Inferi an ſint, & de eo-
rum pœnis 797
Inferorum flumina 784
799. iudices ibid. &
785. locus 797. ref.
pub. & regnum qua-
liter cōſtitutum 783
ad Inferos deſcenſus fa-
cilis, regreſſus non i-
tem 293. 798.
Ingratitudo 88. 93.
Ingratitudinis actio
506. 521
Inſaniæ futuræ ſigna
484. 489.
Inſaniæ genera, diuerſa
nomina, & cauſæ
518.
de Inſecabilibus doctri-
na philoſophorum
deriſa 680
Inſidiæ, calumniæ co-
mites 842
Inſomnium quid 22
Inſtita muliebris 867
Inuidia dea quomodo
pingi ſolita 841. 865.
eius domus ibid. ſi-
gna 175. 488.
Inus filius à delphinis
in Iſthmum portatus
235
Iocaſta Creontis F. 864
Iolaus ſenex in iuuenē
reſtitutus 250
Io vacca in furorem a-
cta à Iunone 867
Ionia 289
Iouialia Athenis inter-
miſſa 705
Iphigenia à Pilade &
Oreſte è Tauris ab-
ducta 596
Iſis 141
Iſmene 366
ad Iſſum pugna 283.
285
Iſthmus Peloponneſi
279
Iudicandi mos per cal-
culos 388
Iudicium vocalium
74

Iuno à Cupidine victa 206.211. eius zelotypia 204
Iupiter ab Amalthea capra nutritus 363. à Cupidine victus 205. 206.211. inde Iupiter è capite dissecto Mineruam edit 197. 198.209. vnde dictus 137
Louis amores 208. epitheta 88.137
ex Iouis tabulis testis, prouerbium 320
Ithaca vrbs 226
Iuramentum maximũ Scytharum 636. 671.

L

LAbdacus rex, eius progenies Labdacidæ 838.864
Labor paupertatis satelles 114
Laborũ vtilitas & præmia 381.751
Labris suauis arridere, prouerbium 869
Lacedæmoniorũ mollicies 243
Lacones loris cædi soliti 696
Laius 864
Lambda literę cũ Gamma certamen, item cum Rho 76.77
Lampichus Geloorum tyrannus 266.272
Lapidicinæ Dionysij carcer 351.366
Lares familiares 805
Laruæ ibid.
Latrones, latrocinium 585
Latumiæ Dionysij 351 366
Legislatoris mens inspicienda 507
Leges de facto, non de conatu cognoscere 426
Leges ex malis moribus natæ 431.432
Legum munus 430
Lemures 805
Lenarum fraudes 605
Leo chordula vinctus, prouerbium 354
Lerneæ hydræ capita 459
Lethe 295.299.800

Leucanor rex, eiusque cædes 644
Leucosia Siren qualis 870
Lex quæ requirat 469
Libertas dulcis 361. 369. 416. felicitas summa 743.
Libertas philosophica, publica 47. 50. 395
Linus Musæ F. 210
Liuor Calumniæ antecessor quomodo pingi solitus 841. 865
Locũ in acie deserere, prouerb. 338. 364
Lonchatæ amicitia 644
Lucianus philosophorum factionibus infestus 222. rhetoricam publicè professus 821
Luciani vita 1. dicendi genus 24. 371
Lucta 726
Luna multorum scelerum conscia, & fidelis dissimulatrix 701
Lunæ cum Alexandro cõcumbentis festum 8 562
Lunæ à terra distantia 674. diuersoriũ 688. querela, de philosophorum contumelijs 719
Lunam incoli 682
Lupini custos 279. 336. 364
Lybia 288
Lycurgi lege superstitiones funebres sublatæ 72. 797
Lydia ab Alexandro capta 285
Lynceus 718
Lynus gener & interfector Danai 141
Lyra post cœnam circumferri solita 779
Lyra piscis 153
Lysimachus poëta τ ρ σ sæpe vsus 79.

M

MAcẽtæ amicitia 644
Macetis 530
Mæon Lydus Homeri pater 890
Magus 528
Magorum in diuinando error

do error 276
Maia Mercurij mater 192.194
Malos melioribus succesibus vti 88.95. 108 142
Mandrabuli more res procedit, proverbiū 332
Mādragora sopitos expergefacere, prouerb. 908.930
Manes post hanc vitam vbi, & quid pati credendum 783.796. 799.805
Manes & genij quid differant 805
Maracus poēta 928
Marcomannorum de Romanis victoria 571
Mars à Cupidine victus 206 211
Martis alea incerta 847.866
Mastera 654
Mathematici à luna accusati 700. ridentur 681
Matrum officium 744
Mazæa 644.655
Medicina cæteris artibus & honoratior, & liberior 522. eiusdem difficultas 502
Medico quę prouidenda 503
Medicus Alexādri parasita 864
Medorum fuga 283
Meduſę caput à Minerua gestari 207
Megillus Corinthius 242
Mel 156
Melanope Homeri mater 890
Melesigines cur dictus Homerus 929 930
Meletes flu. 890.929
μέλιτθαι 156
Memnon Tithoni F. 261. in Ægypto sepultus, oriente sole vocem edere solitus 625.670
Memnonides aues 670
Memphis 297
Menecratis amicitia 621
Menippi ad inferos descensus 240.673

Mercede seruientium conditio 367
Mercurius furti autor & præses 163. adhuc infans furatus 192. Veneri cingulum surripit 193. testudinis inuentor 194. Item eloquentiæ ac disciplinarũ præses 370. 386. superorum & inferorum legatus 371. 386. eius virga 194. typus & catena 386 807. 813
sub Mercurij sidere nati, quales 303
Meretricię fraudes 605
Mermeroës rex 802
Meta quid 928
Meteoris quomodo imperet Iupiter 709
Metis à Ioue cur deuorata 198
Midas apud inferos à Menippo derisus 246. res Phrygũ 248
Miletus Alexandro capta 296
Miltiades ,pditionis insimulatus 861. in carcere mortuus 870
Minerua artium præses 211
Minerua Prometheo in homine fingendo opitulata 170. armata à Iouis capite nata 197. Gorgonem in pectore gestat 207. vbi & quando apparuerit 209. eius ortus & fabula ibid. cur castá ess. se veteres tradãt 210. cur à cupidine non expugnatá 205. 206. 211
Minos quis, & cur inferorum rex 781. 799
Misanthropo Timõ 87
Mœrichus 275. 279
μόγις, μόλις 77
Mollicies diuitiarũ comes 113
Moly quid 21
Momus tauri artificem Deum carpit 64. 73
Momo sales nigri, vt Mercurio albi 584
Monarchia 467. 478
Monumenta perennia quæ 804

Mordere labra 869
Mors nō metuēda 782. 797
Mors omnia tollit, & summis infima ęquat 238 264.274
Mors somni frater 443. 478
Morti omnes obnoxij 888
Mortui an aliquid sentiāt, & quibus rebus oblectētur 782. 797
Mortuos sepeliendi varij apud diuersos modi 794 795
Muliebri veste virum vti prohibitum 867. 868
Mundus quomodo & à quo factus, eiusque finis 678.282
Mundi cōtemptus 801
Mundi spectaculū propositum 693
Mundi an plures 683
Musæ tutæ à Cupidinis telis, & Circes poculis 207.211
Musas cur castas, veteres fingant 210
Musarum filij ibid.
Musca mulier 829. Pythagoræ filij 835
Muscæ encomion 822
Muscæ impudentiæ typus apud Aegyptios 834
ex Musca elephantem facere, prouerb. 831
Muscarum species ib.
Musica philosophię ansa cur dicta 779
Musica iuuenum mens primùm imbuenda 746.779. menti humanæ maximè cognata 779
Mutarum infimo inter literas locus 152
Mutus magis cōtra pisces, prouerb. 153
μυκτηρίζειν, ἀντιμυκτηρίσαι 33
Myrmidones è formicis nati 700.719
μύρμηξ ibid.
Myron statuarius 7
Myrto Socratis vxor 152. Aristidis neptis 157.

N

NAsus irrisioni dicatus, nasuti 34
Naturæ vis 151
Naturam non pugnare cum lege 505
Naufragorũ descriptio 303
Necessarij qui 805
Nectar deorum potus 710
Nemeorũ corona 727
Nemesis dea 387
νηφαλιοχρότης 88.138
Neptunus à Cupidine victus 205.206.211
Nestoris eloquentia 809
Ne quid nimis 843
Niobe in saxum 13. 22. 805
Nireo formosior 109
Nuis causæ 679.711
Noctuas Athenas, prouerb. 35.
Nomina mutantes notantur 108
Nosce teipsum 248
Nouendiales ludi 804
Nox scelerum testis 702
Numerum esse deum asserentes ridentur 684

O

OBsidionalis corona 427
Obtrectatione audiens quid faciendum 861
Occidere quis dicatur 400 401 451
Oceani nomine quid ppriè intelligatur 289
Ocium multorum malorum causa 208
Oculus naturæ speculum 155
Oedipi cum matre cõgressus 357. eiusdem liberi 366. genealogia 864
Oestrum, œstroperiti, prouerb. 867
Oleũ muscis letale 825
Oleo cur veteres se vngere soliti 751
Oligarchia 479
Olympias Alexãd. mater, an ex Dracone conceperit 291.530. 586

Opulen-

Opulentiæ imago 359
Oraculum 23
Oracula ficta 552. 534. 535
Ordinem deserere, ducere, &c. puerb. 384. 868
Orestis templum, & res gestę 595
Oresti & Pyladi cur Scythæ sacrificēt 590
Orpheus musæ filius 210
Osculandi tria genera 587
Othryades 553
Oui in cœlum ascensus 705

P

PAlamedes Nauplij fi. lij literarum inuentor 77. insidijs circũuentus 861
Palæphatus musę filius 210
Palæmon à delphinis in Isthmum deportatus 235
Pallas Homerica 442. vnde dicta 209. à Cupidine tuta cur 211
Panathenaicos ludos veste tincta spectare vetitum 49
Pancratium quid 726 777. 780. cuius vsus 751
Pan, eiusque terricula menta 441. 478. 710
Paphlagones superstitiosi ac stolidi 532. 534
Parasitus quis 261
Parca 257
Parthenope Siren 870
Passonis pictoris consilium 901
Patria potestas 492. 521
Patria communis omnium mater 876. eiusdem encomium 871. à Sophocle comparatur naui 881
Patrocli & Achillis amicitia 601
Paupertatis vsus 47. 49. 116. 143. cũ diuitijs collatio 125. comites 114
ne Paxillus quidem reliquus, prouerb. 80
Pecten piscis 153

Pegasus 22
Pelethronia vallis 587
Pelius mons ibid.
Pella ciuitas 586
Pella, pellæus draco 530.536
Pelopis progenies 864. Pelopidæ ibid. & 828
Peloponnesus 588
Perdicas Alexãdri successor 292.297
Pergami Aesculapij officina medica 706
Periander 235
Pericles quãdo floruerit 911
Periclis eloquentia 98. 898. 931. magnanimitas 909
Peripatetici à Ioue accusati 712
περιπλοκή 778
Peristiarchi 244
Periurij vindex Iupiter 137
Persæ ab Alexand. superati 298
Persarum mos, è longinquo adorandi seu salutandi 55. item in sepeliendis mortuis 794.802
Persepolis ab Alexandro direpta 297
Phædræ in priuignum calumnia 860.869
Phaëthõtis fabula 217. 220.814
Pharia turris in cœlo conspicua 689
Phidiæ Iupiter 7
Philiades assentator 127
φίλιος Iupiter 88 122
Philomena cum sorore in auem versa 366
Philosophia quomodo docenda 61. eius encomion 40.71
Philosophus à tyranno quid differat 437. quid à sophista 780
Philosophi veri virtutes 40.711
Philoxenus carmina mala probare recusat 851.867. ob libertatem in latumias cõijcitur 366
Phineo infestæ Harpyiæ 105.140.141

Phlegethon fluuius infernalis vnde sic dictus 784.799.
Phoca piscis 153
Phœnices nautæ & mercatores præstantes 594
Phrygia Alexandro subacta 285.286.289.
Phrynondas 526.585
Pietatis præmium 88. 96.
Pirithoi & Thes. amicitia 601
Pisce magis mutus, prouerb. 153
Podagra senectę comes 355 366.
Pœnitentia calumniæ comes 842
Poëtis maxima libertas concessa 891
Polycleti Iuno 79
Polymites 366
Polyphemus ab Vlysse excæcatus 225
πολυφιλία apud Scythas infamis 637.671
Porus rex ab Alexãdro capitur 286. suorum dolo interimitur 289
Plutonis etymon, genealogia, regnũ, &c. 798
Plutus tardus, cæcus, quando velox & oculatus 88.109. 141.
Pallidus & claudus 111
Pluti comites 113
Præstigiator 528
Præter casam, prouerb. 64.
Praxiteles statuarius 7
Priapus 718
Priuigni nouercis inuisi 520
Proditi de Hercule figmentum 19
Prodicus sophista 1
Prodigorum descriptio 99. cum auaris collatio 140
Progne in auem versa 366.
Promethei fabula 26. 33. 178. 181. 187. 365
προσήκοντες 805
Prosopopœia 367
Protesilai res, mors, ab inferis reditus 785. 800

Proteus

Proteus 231.233.902
Proteo mutabilior, prouerb. 233
Protenus dux 909
Ptœoderus 259.260.
Ptolemæus Lagi filius 28.297
Puerorum educatio apud Græcos 744 cõcubitus, res nefaria 564
Pugillatus visus 751
Pyramid. Aegy. 625. 670.795.
Pyrithous 800
Pyrrhonis Acad. dogma 708
Pythius Apollo 279
Python serpens ibid. orator 888.913.929.

Q.

QVadriga bouem trahit, prouerb. 254
Quadrorbis numerus in Alexandri nomine 535.586.587.

R.

RAdicula herba 535
Repagula 928
Reipubl. gubernatio cõmendatur 380.381
Rerumpub. formæ tres 478
Reus pari benignitate audiendus, qua actor 844
Rex verè quis 362. à tyranno quid differat 467
regis plures oculi 362
regum negotia qualia 694
regibus plurimę & longæ manus atq; aures 458
Rhadamantus, & cur iudex infernalis 785. 799
Rhãnusia Nemesis 387
Rhea deum mater 69 74. eius sacerdotes furiosi ibid.
Rhesus 210
Rhetores q̃stuosi 385
Rhodiorum colossus in cœlo 689.717.
ῥ῰ pro σίγμα 81
ῥῶ cum lambda certamen 76
Ridendi phrases & prouerbia 33.34.

Ridicula quæ 547 3
Robur paupertatis comes 114
Romanorum mores taxantur 51 cæsorum annuli modijs dimēsi 282
Rumor quid 586
Rutilia lunæ personam agens, à lecto ad Alexandrum descendit 562
Rutilianus falsa oracula quærit 555.559

S.

SAbini oratio accusatoria ad Lucianum 370
Sacrificiorum fumo uesci deos 710
Salæthi iudicium contra adulteros 372.386
Sales nigros Momo tribui, candidos Mercurio 584
Saliendi exercitiū quale apud Græcos, eiusque usus 757
Salmoneus Ioui obtonare ausus 90.138
σαπτίσω 82
Sapientia paupertatis comes 114
Sapientes qui appellati Græcis 748
Sardanapalus rex Assyrior. vlt. 248
Sardanapali apud inferos querela 246
Sardos ab Alexandro M. capta 296
Saturni seculum aureū 432
Saturni & inferorum locus 798
Scelus scelera vlcisci, exēplo pernicioſum 471
Scinis περιοκάμπτης à Theseo cæsus 35
Scipionis Africani res gestæ 287
Scorodon 781
Scribendi cura apud Græcos 746
Scythæ ab Alexandro victi 286. cur Pyladē & Orestem venerentur 590
Scythæ in plaustris agere soliti 696
Scytharum sagittæ veneno

neno tingi solitæ 69
Scytharum oratio 634 669. in tergore bouis sedendi mos 649. iuramentum 637. 669. mortuos deuorandi, & sepeliendi consuetudo 802
Seleucus 694
Semiuocales secundo dignitatis loco inter literas 78. 85.
Senectutis comes podagra 355. 366. incommoda 257
Senum natura 435
Sepeliendi varij modi apud diuersas gentes 794. 801. 802.
Sethinæ quæ olim Athenæ 72
Seueri filiorum certamen 780
Seueriano falsum oraculum redditum 552
σιῦτλον pro τιῦτλον 80
Sigilla è rebus obsignatis integrè tollêdi artes 544
σῖγμα literæ aduersus ταῦ actio 74
Silentium à conuiuio exulare debet 166
Silentio prætereuntes res necessarias puniendi 747
Silenus in deorum cõuiuio cordacem saltat 711
Silicernia 804
Simia Cleopatræ saltãs 374
Simonides literarum inuentor 77
Simpludearia funera 804
Simylus 613. 617
in Sinum proprium inspuere, prouerb. 315
Sirenum historia 861 870
Sisinnis cum Toxare amicitia 661. monomachia 663
σμαράγδος dictionis orthographia 81
Smyrna Homeri patria 889. 929
σμύρνη 81
Socrates è statuario philosophus 11. 22. seditionis falsò insimula-

mulatus 861
Socratis vxores 152. 157
Sodomia 564
Solis à luna distantia 674. colossus apud Rhodios 717
Sole præsente quomodo nix nascatur 711
Solœcismus 64
Solonis lex de adulteris 378. de iureiurando 844. de alēdis parentibus 522
Somnium 22. Luciani 1. Xenophontis 15. 23. ne in Somnio quidem, prouerb. 818. 820.
Somniorum diuinationes taxantur 276
Somnus mortis imago & frater 478
in Somno apparentiū quot genera 22
Somniferum medicamentum 138
Sophista quis, & quomodo à philosopho differat 780. qui apud Græcos dicti 748
Sordidi 100. 140
Sostratus 526
Sothares 870
Spartinus Medus 594
Speculum artis oculus 155
Specula vnde fiant ibi.
Spei imago qualis 359
Spei & metus in hominum vita tyránis 531 586
Sperchis Lacedæmonius 912
à Statione discedere 364
Statuaria ars 26
Stellarum magnitudinem & figuram dimetientis ridentur 681
Stoa accusatur à luna 702
Stoici à Ioue accusantur 712. cum tyrannis collati 437
Stola 867
Stratonica à priuigno amata 694
σφάθιον herba 535
Stulta & ridicula quæ 54. 73.

Stultos post euentum sapere 439
Sulphuris ad expiationes vsus 244
Superbia diuitũ & potentum 57. apud inferos incessitur 247. 697. Alexandri 291 297. eius autores, adulatores 56
Susa Alexandro capta 296.
Suspicio Calumnię ministra 841
Sycophantia 866
Sycophantæ notantur 128. 144.
cõtra Sycophãtæ morsum nullum remedium, prouerb. 869
Syracusanę mensę 897 930. 931
Syrus 625

T

TAlio, eiusq; interitus 259 262.
ταλὸν pro καλὸν 82
Tanais Scythiæ fluv. 289
Tantalus auari typus 104. 140. 786.
Tartara 209. tartarus 783. 798
ταξιαρχὸς 868
ταῦ à Sigma accusatur 75. 84
Telegonius 141
Telephi remedium 4
Temius Musæ F. 210
Temperaturæ corporũ diuersæ 514
Tempestatum mutationis causa 144. 147
in Tergore bouis sedẽdi mos 649
τέρμα quid 928
Terpsion cum Plutone expostulatio 252. 256
Terrę forma qualis Menippo visa 688. eiusdem ambitum metiẽtes ridentur 681
Testamentorum cura & captatio 62. 249. 275
Testudinis repertor Mercurius 194
Testula trãsmutata 368. 386
τεῦτλον pro σεῦτλον 80
Thearidæ dictum 865
Thebæ ab Alexandro euersæ 285. 286

Thebæ Aegyptiæ 397. Homeri patria dicta 890
Themistocles lyrã recusans, habetur indoctior 779
Themistoclis prudẽtia 909. cum Aristide simultas 860.870
Theodatæ 839
Theognis 310.363
θεόπνευστα somnia 22
Thereus 357.366
Therſagoræ physiognomia 484.904
Theseus ab vxore persuasus filium deuouet 860 869. eiusdem ad inferos descẽsus 785. 800. cum Pirithoo amicitia 601
Thesmopolis 347
Thessalia 85
Thetis Ioui cõtra alios deos opitulata 215
θῆτα iniuria affectũ à τ 81
Thoas rex 596. eius coniunx 529
Thrasycles 132.276
θρὶξ, τρίχ 81
Thucritus 352
Thyestes liberos comedens 357
Thylacus 930
Thynnus elapsus, prouerb. 108 142
Tibicinarum lusus 750
Tygrapates 645
Tillibori latronis vita 534
τήμερον 79
Timoclis de aulica vita cogitatio 300.385
Timocratis schola 581
Timon Misanthropos 87. Echecratid. F. 95. qualis 137. eius epitaphia 87.137
Titanicum 719
Tithonus Auroræ adamatus 261. in cicadam versus ibid.
Tithonij anni, prouerbium 259.260
τλῆμα pro πῆμα 83
Tonderi cæsariem, prouerb. 92.139
Tonitrus causæ 679
de Toto contentiones 241
Toxaris amicitia 661

Tragica grauitas 184
Tragicorum habitus 749 histrionis 712
Trasimenus lacus 288
Triptolemus 14
Tritonis palus 209
Turcæ Athenas occupant 72
Tyrannicidæ prẽmium 399.428.463.
Tyrannis quib. potiss. rebus contineatur 435. à monarchia qd differat 467
Tyrannidis mala 391
Tyranni ingenium siue natura 436. nomẽ cui potiss. competat 457
Tyranno dignum supplicium quale 407
Tyrānus prodigiosum animal 459
Tyrus peninsula 864.

V

VAlerij Publicolæ lex 478
Vanitas mortaliũ 264
Veneficij crimẽ & pœna 430.453.469
per Ventum & Acinacem iuramentum 637.671
Venus à Cupidine victa 205. 206. 211. myrtum exhibet in conuiuio deorum 710
Venus quarum rerum dea 209
Veneris cingulum furatus Mercurius 193
Veratrum 295. 298
Veritas omnia vincit 866
Vertumnus 418
Vestam amore non capi 210
Vestem alieni sexus induere prohibitum 867 868
Vestium luxus 48
Victimarum sanguine deos vesci 710
Victus intemperantia 49 64
Vincendum virtute, nõ fraude 849.867
Vindictæ cupiditas 167
Vini vsus 204 327
Violentia diuitiarum comes 122

Viro.

Virorum corpora è fœminarum quid differant 516
Virtus etiam apud hostes laudabilis 295. 886. ipsa sibi merces 432. quomodo docenda 61. rara & reperto difficilis 100. sola mori nescia 280
Virtutis cum voluptate contentio 19
Visio, visum 22
Vita mortalium qualis 677
Vitæ humanę cursus Y literæ similis 20
Vitæ suæ contemptor, alienæ dominus 473. 474
Vitium plantandarum inuentum 204
Vitia philosophiæ repugnantia 50
Vitiorũ multorum cõscia luna 710. testis nox 702
Vlysis ad inferos profectio 779. 800. quomodo Sirenum voces euitarit 53. 861. 870
Vlysis cum Cyclope gesta 222
Vlysis socij loto gustata transformati 315
Vlysse callidior, prouerbium 109. 142
Vngendi corpora mos 751
Vocales literæ, earumque iudicium 75. 77. 86
Vocis causa 153
Volenti non fit iniuria 428
Voluisse in legibus quid 423. 469. 474
Voluisse, tantùm in rebus magnis laudabile 404
Voluntas, conatus, & effectus concurrentes, ad facinus sufficiunt 398. 414. 415
Voluntas solis dijs cognita 423
Voluptas philosophis exosa 47
Voluptatis cum virtute disceptatio 19

Voluptatē omnia domare 222
Voluptates veræ ex philosophia 65
Voluptatum illecebræ quomodo superandæ 53
Voluptatum solœcismus 64
Votorum vanitas 707
Vrbs beata quę 907
Vulgi appellatio 530
inscitia 717
Vxorem ducere, legibus nemo cogendus 430 431
Vxore quomodo vtendum 103.

X

XAnthippe Socratis vxor 152.157
ξένιος Iupiter 88 137
Xy surripuisse dictiones quasdam ϗ Sigma

Z

ZAriaspe oppidum 298
Zenophantes 258
Zenothemis 620
ζεὺς vnde dictus 137
Zeuxis pictor 132
ζῆτα iniuria affectum à ταῦ 81. iniurium in Sigma 75.81.85.

PRIMI TOMI INDICIS
FINIS.

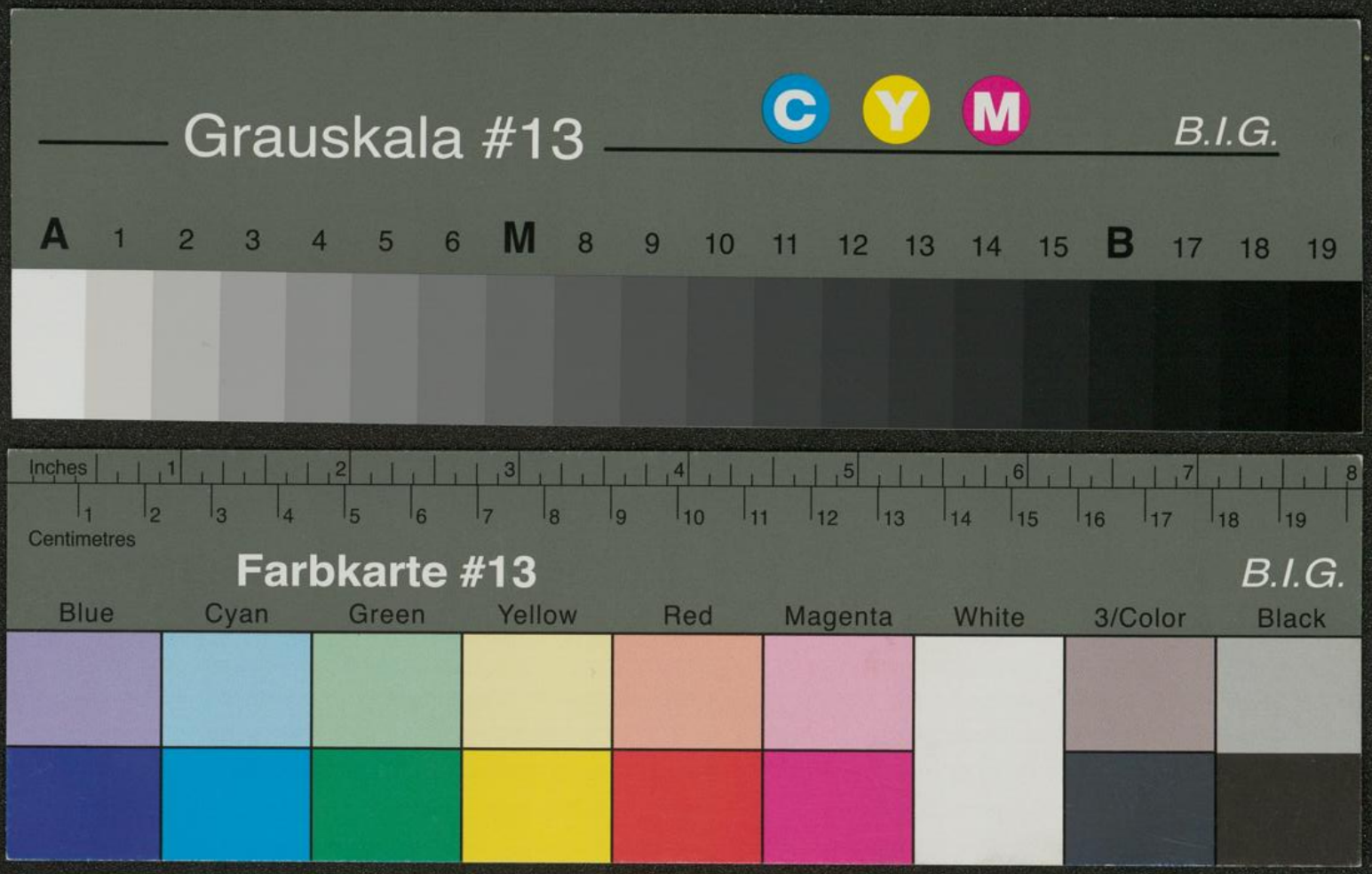
Grauskala #13
C Y M
B.I.G.
A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19
Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
Farbkarte #13
B.I.G.
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black

Lib grec. H. a.